

JAKŠA RAGUŽ

RATNI PUT 151. SAMOBORSKE BRIGADE HV

JAKŠA RAGUŽ

RATNI PUT 151. SAMOBORSKE BRIGADE HV

Autor Mr. sc. Jakša Raguž – Hrvatski institut za povijest u Zagrebu

Nakladnik Udruga branitelja 151. samoborske brigade,
Samobor, Trg Matice hrvatske 5.

Za nakladnika Adolf Paar, Franjo Horvat

Glavni i odgovorni urednik Adolf Paar

Uredništvo Adolf Paar, Josip Mahović, Petar Andrašek, Dragutin Kušić, Franjo Horvat i Marijan Ratešić

Suradnici Petar Andrašek, Ante Bašić, Franjo B. Bašić, Franjo J. Bašić, Franjo F. Bašić, Leo Berić, Miljenko Bošković, Ivan Brunović, Srećko Budi, Tomica Cesnik, Stjepan Črnjak, Damir Dimnjaković, Mario Držić, Antun Dubravko Filipec, Darko Fotak, fra Vatroslav Frkin, Predrag Gađa, Zdravko Gagulić, Ivan Glaser, Štefica Glaser, Darko Grdić, Željko Grom, Jozo Grubeša, Josip Honomihl, Franjo Horvat, Vinko Jaklenec, Stjepan Jandrečić, Tomo Jandrečić, Zlatko Jantolić, Vlado Juranko, Milan Jurić, Branko Jurković, Franjo Kodrić, Alen Klabot, Damir Klemenčić, Miljenko Komes, Ivan Kos, Dragutin Krušec, Ivica Kučanda, Dragutin Kušić, Pavao Lastovčić, Držislav Leopold, Vinko Lisec, Stjepan Ljubanović, Josip Mahović, Franjo Noršić, Mladen (st.) Noršić, Mladen Noršić, Adolf Paar, Josip Pavlić, Ivan Pezer, Darko Požgaj, Kruno Prahin, Joža Prudeus, Marijan Ratešić, Juraj Rešetar, Mladen Rešetić, Dario Romić, Rozarijo Rozga, Zoran Smolčić, Petar Stipetić, Rudi Stipčić, Dražen Stunja, Dražen Šigir, Darko Šimunec, Mirko Škiljan, Vinko Štefanek, Marijan Telišman, Milan Tomašković, Edi Trezić, Ivan Vlahović, Zvonko Vrhovčak, Ivan Vrhovski, Stjepan Žinić

Recenzenti Dr. sc. Tvrtko Jakovina – Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Dr. sc. Davor Marijan – Hrvatski institut za povijest u Zagrebu

Fotografije Hrvatski memorijalno dokumentacijski centar Domovinskog rata – Zagreb, Pripadnici 151. brigade, Ratko Dragović Klek, Romeo Ibrišević, Hrvoje Horvat - Entusija planck, Željko Gašparović, Samoborske novine, Glasnik Samobora i Svete Nedelje, Samoborski tjedni list

Lektor Vida Milek

Korektura Jakša Raguž

Oblikovanje naslovnice Franjo Kodrić i Ivan Vlahović

Grafički urednik Ivan Vlahović

Grafička priprema Tangir, Samobor

Tisak Edok, Samobor

Naklada 2000

Niti jedan dio teksta ili fotografija objavljen u knjizi ne mogu se reproducirati ili objaviti bez dozvole nakladnika i autora. Sva prava pridržana. © Udruga branitelja 151. samoborske brigade, 2006.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
41000 ZAGREB

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA IPD
KLASA: 804-04/92-02
UR-BROJ: 1120-21-92-135/3

Uprava za IPD
Stančićeva 4

Zagreb, 1. lipnja 1992.

Predmet: Zamolba zapovjedništva 151. samoborske brigade
da im se dopusti tiskanje povjesnice - monografije

Ministarstvo obrane, Uprava za IPD, prihvaća inicijativu Zapovjedništva 151. samoborske brigade da se objavi povjesnica-monografija. Takva inicijativa može biti korisna na više načina.

Međutim, zbog potrebe da se takve publikacije rade na potrebnoj stručnoj razini, i sukladno osnovnim ciljevima Ministarstva i HV, zahtijevamo da se u publikaciju ne uvrštavaju podaci o broju vojnika u brigadi, opremljenosti brigade, i slični, koji bi se mogli uporabiti kao obavještajni podaci. zahtijevamo, također, da se prilikom rada na monografiji vodi računa o osnivnim ciljevima izgrađivanja HV kao institucije hrvatskog građanskog društva.

Obvezujemo Zapovjedništvo da prije slanja teksta u tisak tekst pošalje na recenziju Ministarstvu obrane, Upravi za IPD. Bez povoljne recenzije Uprave nije moguće otpočeti tiskanje.

Uprava za IPD bit će u svim fazama rada na monografiji na raspolaganju Zapovjedništvu 151. brigade i autorima monografije, kako bi se planirani posao obavio bez teškoća, i sukladno osnovnim standardima kvalitete.

Načel[illegible] Uprave za IPD

dr. [illegible]

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 355.311.6(497.5 Samobor)"1991/1995"(067.5)

RAGUŽ, Jakša
Ratni put 151. samoborske brigade HV / Jakša Raguž. - Samobor : Udruga branitelja 151. samoborske brigade, 2006.

Kazalo.

ISBN 953-95498-0-9

I. Hrvatska vojska. Sto pedeset prva samoborska brigada -- Spomenica II. Domovinski rat -- Vojne postrojbe

300721050

ISBN 953-95498-0-9

Sadržaj 5

UVOD 7

Stožerni general Antun Tus
Stvaranje Hrvatske vojske i ključne operacije Domovinskog rata 9

General zbora Petar Stipetić
Sjećanje na 151. samoborsku brigadu HV 12

General pukovnik Darko Grdić
Zapovjedništvo obrane grada Zagreba i 151. brigada HV - Samobor 14

Brigadni general Rudi Stipčić
Velik je doprinos 151. brigada HV "R" oslobađanju Hrvatske 17

Stožerni brigadir Rozarijo Rozga
Svi Samoborci mogu biti ponosni 19

I. PRVE OBRAMBENE PRIPREME SAMOBORACA
Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu 23
Pripreme za formiranje Samoborske 8. brigade TO 41
50. bojna ZNG-a 46

II. OSNIVANJE BRIGADE
Mobilizacija 8. brigade TO-a Samobor 53
Naoružavanje i opremanje 59
Prva aktivnosti pripadnika 8. brigade 67

III. SAMOBOR U PLAMENOM OBRUČU
Zauzimanje i osiguravanje vojnih objekata JNA u općini Samobor i Gradu Zagrebu 73
Blokada i oslobađanje Samoborske vojarne 86
Raketiranje i bombardiranje Samoborske općine 114

IV. ZA BRIGADU RAT JE POČEO U LASINJI
Vatreno krštenje 151. brigade – Lasinja 119

V. SAMOBORCI BRANE SAMOBOR U ZAPADNOJ SLAVONIJI
U Kozaricama i Novom Grabovcu 141
Boj za "Trokut" 155
Pod vatrenom kišom 176
Na braniku Grada Zagreba 183
Svi zajedno u obrani Hrvatske 194
U okruženju - Kričke 208
Krvava Korita 220
Otišla 8. – vratila se 151. brigada 228
Obrana Subocke 240
Na Božićno jutro... 251
U sjeni Sarajevskog primirja 261
Prisega Domovini 279
Na posavskoj straži 283

VI. NIJE GOTOVO DOK NIJE GOTOVO
Pokupsko 1993. 311

VII. SAMOBORCI NEUSTRAŠIVI I U "OLUJI"
Ponovna mobilizacija 151. brigade 319
Dolazak u Posavinu 325
Oluja nad Krajinom 335
Boj za Strmen 348
Na pruzi kod Slovinaca 356
Oslobođenje Hrvatske Kostajnice 360
Idemo uzvodno! 366
Dramatična noć u Dvoru na Uni 376
Oslobođenje Dvora na Uni 385
Čišćenje Pounja i Zrinske gore 393
Ponosno natrag u Samobor 411

VIII. POSTROJBE 151. BRIGADE HV
Zapovjedna struktura 151. brigade HV 1991. – 1995. godine 425
Životopisi zapovjednika brigade i bojni 433
Inženjerija 438
Sanitet 447
Veza 460
Logistička satnija 470
Topništvo 475
"Čistači neba" – PZO 151. brigade 480
Vojna kapelanija 490
Pravna i socijalna skrb te financijska služba 494

IX. SLOBODNA HRVATSKA, PONOSAN SAMOBOR
Doprinos 151. brigade oslobađanju Hrvatske 503
Znakovlje 151. brigade 508
Udruga branitelja 151. Samoborske brigade 511

SVJEDOČANSTVA I SJEĆANJA 519

POGINULI I RANJENI PRIPADNICI 151. BRIGADE HV-a 559

POPIS PRIPADNIKA 151. BRIGADE 591

LITERARNI I SPORTSKI PRILOZI 659

EPILOG 667

IZ RECENZIJA I BILJEŠKA O AUTORU 672

KRATICE 675

IZVORI 677

LITERATURA 681

UVOD

Ideja o pisanju povjesnice – monografije 151. Samoborske brigade HV-a javila se još 1992. godine, u vrijeme dok je brigada borbeno djelovala na zapadnoslavonskom bojištu. Suglasnost za pisanje povjesnice dobivena je od Ministarstva obrane. No vrijeme rata i poraća, puno ograničenja i poteškoća omelo je oživotvorenje ove zamisli.

S osnutkom Udruge branitelja 151. Samoborske brigade 1999. godine pisanje monografije o Samoborskoj brigadi postalo je jedan od osnovnih programskih zadataka Udruge. Naime ciljevi Udruge su čuvanje i njegovanje sjećanja o 151. brigadi HV-a, čuvanje uspomene na poginule pripadnike, obilježavanje bitnih obljetnica brigade te širenje istine o ratnom putu brigade. Povjesnica – monografija omogućila bi da se svi navedeni ciljevi na najbolji mogući način provedu. Namjera Udruge bila je da se monografija tiska 2001. godine – povodom desete godišnjice formiranja brigade. Usprkos uloženom trudu uslijed niza problema projekt pisanja monografije se nije ostvario, te je odgođen za petnaestu obljetnicu – 2006. godinu. Kako bi se izbjeglo probleme koji su se pojavili prilikom ovog prvog pokušaja pisanja monografije, Upravni odbor Udruge je već 2004. godine poduzeo niz pripremnih radnji. Jedan od prvih bila je angažiranje autora - profesionalnog povjesničara.

Osim spoznaje da će knjiga napisana prema pravilima povijesne struke umnogome doprinijeti kvaliteti planirane monografije, Upravni odbor je bio svjestan da će to biti prva knjiga o Domovinskom ratu u samoborskom kraju te da, s obzirom na značaj koji će stoga imati, cijelom projektu treba pristupiti krajnje profesionalno.

Kao djelatnik Studijskog centra za proučavanje Domovinskog rata koji djeluje pri Hrvatskom institutu za povijest u Zagrebu dobio sam tu osobitu čast i povjerenje Upravnog odbora Udruge da budem autor povjesnice – monografije 151. brigade.

Udruga je odredila modus pisanja prema kojem je monografija u cijelosti posvećena ratnom putu 151. brigade tj. da se pri pisanju u druga zbivanja vezana uz Samobor u Domovinskom ratu zadire samo onoliko koliko je to nužno za razumijevanje povjesnice 151. brigade. Udruga je također imenovala Uredništvo koje je vodilo poslove izrade monografije.

Kao autor zauzeo sam stajalište da povjerenu mi zadaću obavim što korektnije, da o svakom događaju piše objektivno, na osnovu prikupljenih i dostupnih povijesnih izvora, ne izbjegavajući niti najosjetljivije teme ako sam smatrao da su važne za razumijevanje sveukupne događajnice i problematike koju sam obrađivao. Ovakav pristup zacijelo će otvoriti brojna pitanja i dileme o ulozi Samobora u Domovinskom ratu ali i mnogim događajima van Samobora u kojima je sudjelovala 151. brigada. Neminovnost je to koju sa sobom nosi kako istraživanje suvremene događajnice, tako i rad na lokalnoj povijesti.

Osnovicu monografije čini arhivska građa nastale tijekom djelovanja Samoborske brigade 1991. – 1995. godine a koja se čuva u

Središnjem vojnom arhivu Ministarstva obrane Republike Hrvatske. Korišteni su i dokumenti koji se čuvaju u arhivima MUP-a Hrvatske, Udruge branitelja 151. brigade HV-a, kao i oni u privatnom posjedu članova Udruge, što se vidi kroz 2650 bilješki ove monografije.

U želji da što bolje prezentiram i protivničku, agresorsku stranu pri pisanju monografije korištena je i arhivska građa nastala djelovanjem JNA i postrojbi i institucija pobunjenih Srba, a koja je zaplijenjena tijekom akcija "Bljesak" i "Oluja" i danas se čuva u državnim institucijama i arhivima Republike Hrvatske.

Vezano uz prikupljanje relevantne povijesne građe važno je istaći veliki angažman Udruge branitelja 151. brigade, točnije članova Uredništva monografije, koji su uložili ogroman trud kako bi pribavili što više autentične dokumentacije nastale tijekom ratnog puta brigade. Uredništvo je osiguralo i sva pisana svjedočanstva i sjećanja pripadnika brigade koja su korištena pri pisanju monografije kao i veliki broj fotografija kojima nažalost u svim slučajevima nisu poznati autori.

Uredništvo je također organiziralo obavljanje intervjua s većim brojem pripadnika brigade. U većini slučajeva radilo se o osobama čija su sjećanja vjerno svjedočila o ratnim događanjima. Kako se neke od epizoda ratnog puta brigade uslijed manjka dokumenata nisu mogle posve zorno prikazati, kazivanja ovih osoba su bila više no dragocjena za stvaranje cjelovite slike o 151. brigadi.

Pune dvije godine članovi Uredništva su zajedno sa mnom sustavno radili i surađivali na prikupljanju podataka. Također članovi Uredništva su sudjelovali u pripremanju završnih tekstova u monografiji, detaljno analizirajući napisane tekstove te dajući dobronamjerne sugestije i ispravke, uvijek insistirajući na povijesnoj istini i poštivanju pravila povijesne struke. Ovakvim svojim angažmanom članovi Uredništva bitno su pomogli kvaliteti, objektivnosti i točnosti monografije zbog čega sam im neizmjerno zahvalan.

Uz članove Uredništva pri pisanju monografije je na različite načine sudjelovao veliki broj pripadnika 151. brigade ali i pripadnika drugih oružanih postrojbi (MUP-a, "Tigrova", OG "Posavina", 40. pukovnije veze HV-a...) kao i građana Samobora koji su na druge načine doprinijeli obrani domovine. Svima njima sam također zahvalan što su svojim angažmanom pomogli da kvaliteta i vjerodostojnost knjige bude što veća. Zahvalan sam i recenzentima čije su primjedbe i savjeti također pomogli da knjiga bude bolja.

Tako je nastala ova monografija - povijesno svjedočanstvo o 151. brigadi HV-a, središnjoj oružanoj postrojbi grada Samobora, grada za koji je A. G. Matoš napisao da je "najhrvatskiji od hrvatskih mjesta, grudobran i bedema hrvatstva", a što je u burnim godinama stvaranja i obrane hrvatske države još jednom potvrđeno.

U Zagrebu, na dan sv. Ivana Krstitelja 2006. godine

Jakša Raguž

Stožerni general ***Antun Tus***
Načelnik Glavnog stožera Hrvatske vojske

Stvaranje Hrvatske vojske i ključne operacije Domovinskog rata

Dana 28. svibnja 1991. u Zagrebu, Predsjednik Republike vrši prvu smotru postrojbi ZNG-a. Od četiri djelatne brigade ZNG-a, 1. i 2. osnivaju se u Zagrebu, 3. u Slavoniji (Osijek) i 4. u Dalmaciji (Split). Prve djelatne 'A' brigade ZNG-a čine pripadnici specijalne postrojbe MUP-a i dobrovoljci te od vlasti i HDZ-a upućeni branitelji.

U lipnju i srpnju 1991. širom Hrvatske osnivaju se manji sastavi ZNG-a i naoružani i nenaoružani dobrovoljački odredi, sastavi Narodne zaštite, postrojbe HOS-a, Krizni štabovi te se imenuju teritorijalni zapovjednici. To je još vrijeme samoorganiziranja, kad nije u potpunosti jasno tko je neprijatelj. Napadom JNA na Republiku Sloveniju 27. lipnja 1991. neprijatelj je određen. Tada počinje ustroj 18 pričuvnih brigada ZNG-a te daljnja popuna 'A' brigada i bojni. Uspostavlja se lokalna (improvizirana) ratna proizvodnja oružja. 30. srpnja osnovano je Zapovjedništvo ZNG-a s generalima Špegeljem i Agotićem na čelu.

General zbora Antun Tus

JNA organizira vojsku Krajine

U to su vrijeme u Hrvatskoj smještena i četiri kopnena korpusa JNA, polovina zrakoplovstva i cijela ratna mornarica. U Sloveniji su razmještena dva, a u BiH tri kopnena korpusa. JNA naoružava pobunjene Srbe, organizira vojsku 'Krajine' i ostvarujući operativni razvoj, u srpnju i kolovozu zaposjeda područje tzv. srpskih zemalja. Pritom, osim 'Krajine', snagama iz Srbije (Novosadski korpus) i BiH (Banjalučki korpus), ojačanim TO-om Srbije i paravojnim formacijama, zauzima Baranju, zapadni Srijem i dijelove istočne i zapadne Slavonije. Time je JNA uz pomoć Srbije sredinom ljeta 1991. godine izvršila napad na Republiku Hrvatsku i nametnula joj rat. Malobrojne i slabo naoružane snage MUP-a, ZNG-a i NZ-a pružaju odlučan otpor, ali nadmoćnije snage nisu mogle biti zaustavljene.

Dana 20. rujna Kadijević u obraćanju javnosti na TV Beogradu objavljuje oružano djelovanje JNA u Hrvatskoj. **Bila je to javna objava rata u Hrvatskoj.** Potaknut time, Predsjednik Republike Hrvatske me 21. rujna 1991. imenuje načelnikom Glavnog stožera Hrvatske vojske. Uspostavljen je Glavni stožer HV-a koji počinje s ubrzanim ustrojem HV-a na taktičkoj, operativnoj i strategijskoj razini. Razrađuju se planovi ratne uporabe HV-a. Ustrojeni su svi sektori, rodovi i službe u GSHV-u, HRM-u i PZO-u. Posebno je značajno osnivanje operativnih zapovjedništava i podjela teritorija na šest operativnih zona (Osijek, Bjelovar, Zagreb, Karlovac, Rijeka i Split) i dva sektora (Zadar i Dubrovnik) te osnivanje manevarskih napadnih sastava (operativnih,

taktičkih i borbenih skupina) veće vatrene moći. Osnivanjem operativno–teritorijalnih zapovjedništava, Kriznim štabovima je oduzeto pravo zapovijedanja, a ostavljena im je obveza logistike i mobilizacije.

Svijet nam je davao samo dva tjedna opstanka

Tih je dana odlučujuća bitka za razvoj HV-a i obranu Hrvatske bila operacija "Blokada vojarni JNA i zauzimanje skladišta oružja". Razoružan je Varaždinski korpus te manji dijelovi drugih korpusa i JRM-a. Blokirani su Zagrebački i Riječki korpus te dijelovi ratne mornarice i zrakoplovstva. U tim operacijama zaplijenjeno je više od 200 tenkova, 150 oklopnih transportera, 400 topova, 18 različitih brodova i veće količine pješačkog naoružanja. Tim je oružjem izvršen razvoj HV-a, povezana linija obrane od Osijeka do Dubrovnika i obranjena Hrvatska. U to se vrijeme vodila sudbonosna obrana Vukovara, Vinkovaca, Osijeka, Nove Gradiške, Novske, Pakraca, Siska, Karlovca, Otočca, Gospića, Zadra, Šibenika, a zatim i Dubrovnika.

Obranom Pokuplja od Siska do Karlovca spriječen je proboj JNA prema Zagrebu započet ***5. listopada.*** Cilj napadne operacije JNA bio je deblokiranje vojarni u Zagrebu, Dugom Selu i Jastrebarskom. Računali su da će uz uspješno odvijanje operacije zauzeti Sisak i Karlovac i izvući iz blokade Riječki i Ljubljanski korpus. No, operacija je završila neuspješno te su JNA i Srbija prisiljene na promjenu ratnog cilja - potpunog poraza Hrvatske. Sada im je preostao pokušaj ostvarenja memorandumskog cilja: osvajanje linije Virovitica-Karlovac-Karlobag. ***Moram podsjetiti da nam je svijet davao samo dva tjedna opstanka, a JNA je planirala završiti operaciju za 20 dana.***

Izvršen je razvoj novih i popuna već ustrojenih brigada, tako da smo 1. listopada 1991. godine imali 34 naoružane brigade, a 20 novih brigada bilo je u fazi ustroja.

Vukovar nismo mogli obraniti

Obrana Vukovara i slom proboja u istočnoj Slavoniji odvijali su se u rujnu, listopadu i studenom 1991. godine. U toj operaciji JNA doživljava potpuni slom svoje udarne moći. Razbijena je elitna gardijska divizija i veći dio Novosadskog korpusa, a obrana na liniji Osijek-Vinkovci-Županja nije probijena. Tom je operacijom spriječeno zauzimanje Osijeka, Vinkovaca i Podravske magistrale te spajanje JNA sa snagama u zapadnoj Slavoniji. Međutim, uz sve naše napore, Vukovar nismo mogli obraniti.

Obrana Dubrovnika i rijeke Neretve, od Metkovića do Ploča odvijala se u listopadu, studenom i prosincu 1991. godine. Tada je spriječen izlazak Srbije na Neretvu i Dalmaciju. Odlučna bitka za Dubrovnik i zaustavljanje neprijatelja ispred Stona ključni su za obranu juga Dalmacije.

Operacije za oslobađanje zapadne Slavonije odvijale su se u studenome i prosincu 1991. godine. Bile su to prve veće napadne operacije. Neprijatelj je odbačen prema Okučanima.

Srbija i JNA prisiljene su i na odustajanje od memorandumskog ratnog cilja te traže primirje i dolazak snaga UN-a kako bi zadržali osvojeno i krenuli u osvajanje BiH.

Što sam rekao Carringtonu

Primirje 2. siječnja 1992. dočekali smo s 230 000 naoružanih vojnika u 65 brigada i više samostalnih bojni u sva tri vida OS-a, te s oko 40 000 pripadnika MUP-a. Organizirana je uspješna vojna proizvodnja. Nedostatak oružja i streljiva bio je glavni razlog zbog kojeg nije aktiviran sav potreban hrvatski obrambeni potencijal. Embargo na uvoz oružja i odluka JNA da ponese sve teško naoružanje i streljivo bila je ne samo neopravdana prema žrtvi agresije, već izravna vojna i politička podrška agresoru. Tada sam lordu Carringtonu rekao: "Lorde, savjest vam neće biti mirna. S tim oružjem JNA će ponovo napasti Hrvatsku i početi rat u Bosni ili na nekom drugom prostoru".

Oluja - završetak rata

Napadna operacija oslobađanja juga Dalmacije uspješno je provedena 1992. godine. Njome poražena redovna jugoslavenska vojska napušta teritorij RH. Oslobađanje okupiranih dijelova Hrvatske nastavlja se 1993. zahvatima "Maslenica" i "Medak".

Operacijama HV-a "Bljesak" i "Oluja" u svibnju i kolovozu 1995. završen je Domovinski rat u Hrvatskoj. Agresor je poražen. Razbijena je srpska vojska Krajine. Nestala je paradržava u Hrvatskoj – 'Republika Srpska Krajina'. Nestao je famozni plan Z-4. Bio je to posljednji trenutak pružanja pomoći "zaštićenoj" zoni Bihać, kako je ne bi snašla sudbina Žepe i Srebrenice. Tim našim pobjedama otvorena je mogućnost za promjenu odnosa snaga i poraz velike Srbije u BiH. Za Hrvatsku vojsku počinje nova, mirnodopska faza razvoja.*

General zbora Antun Tus u razgovoru sa samoborcima Velimirom Prosolijem i Marijanom Švitom, stopostotnim ivalidima Domovinskog rata.

* Tekst objavljen u *Jutarnjem listu* (Zagreb) 29. V. i 1. VI. 1998.

General zbora ***Petar Stipetić***
Načelnik Glavnog stožera Hrvatske vojske

Sjećanje na 151. samoborsku brigadu HV

General zbora Petar Stipetić

Nakon punih 10 godina od pobjedonosnog završetka Domovinskog rata, sjećanja na početke stvaranja prvih postrojbi HV bude posebne uspomene. Samoborska 151. brigada daje posebno obilježje tog vremena kojeg se sa ponosom sjećamo.

Nakon višestranačkih izbora i pobjede hrvatske opcije na njima, višestoljetno domoljublje i sveopći zanos zahvatili su među ostalim Samobor. Velikosrpska pobuna i prijetnja agresijom pomutila je početnu radost te unijela nespokoj i neizvjesnost. Počela su ozbiljna razmišljanja o zaštiti tek izvojevane ideje o samostalnoj i neovisnoj Hrvatskoj Državi.

Početkom 1991. godine donijeta je odluka da se na prostoru Samobora i Sv. Nedelje formira 50. bojna ZNG-Samobor, ali je to promijenjeno već u svibnju iste godine, te odlučeno da ona preraste u brigadu. Položaj Samobora u odnosu na Zagreb, te raspored garnizona JNA nametao je takvu potrebu.

Već u srpnju 1991. formira se Zapovjedništvo brigade, a mobilizacija je uslijedila polovinom rujna. Vrlo brzo Samoborska brigada postiže punu spremnost za borbenu upotrebu, zahvaljujući dobro odabranom te kvalitetnom časničkom, dočasničkom i vojničkom kadru.

Događaji su nametnuli i njenu trenutnu borbenu upotrebu. Dio snaga je već koncem rujna upućen u Lasinje, za ojačanje bojišnice na r. Kupi. Usporedo slijedi prije toga i blokada i zauzimanje vojarni i skladišta, te čuvanje zauzetih objekata. Sa postignutim uspjesima i stjecanjem borbenog iskustva, nažalost dolaze i prve žrtve.

Situacija na drugim dijelovima ratišta tražila je da se dio snaga iz Zagreba uputi na te prostore. Među prvima, već polovinom listopada 8. samoborska brigada TO-a upućuje dio snaga na prostor zapadne Slavonije. Uskoro nakon toga cijela se brigada našla na prostoru novljanskih brda. U tom periodu dolazi i do promjene naziva brigade, od kada ona nosi naziv 151. Samoborska brigada HV.

Žestoke borbe i uspostava stabilne crte obrane na novljanskim brdima donose i prve veće žrtve što dosta potresa brigadu. Zahvaljujući visokom borbenom moralu i spremnosti ljudi na žrtvovanje, te već stečenim borbenim iskustvu, 151. brigada zajedno sa ostalim postrojbama HV izvodi brojna napadna djelovanja i značajno doprinosi oslobađanju dijelova zapadne Slavonije.

Dolaskom UNPROFOR-a u ljeto 1992. god. brigadu demobiliziramo i vraćamo u Samobor. Vrše se planske pripreme i obuka za završne operacije.

U “Oluji” nosilac je borbenih djelovanja pravcu Sunja-Kostajnica-Dvor na Uni gdje daje značajan doprinos definitivnom slamanju otpora 21. kordunskog korpusa i sprečavanju njegovog izvlačenja na prostor Bosne.

Samoborska 151. brigada spada u red najboljih postrojbi HV-a, i treba biti ponosna na svoj ratni put, kao i doprinos koji je dala stvaranju i očuvanju samostalne i neovisne Države Hrvatske.

Posebno mjesto u ovoj monografiji pripada 22-jici poginulih i znatnom broju ranjenih njenih pripadnika koji su ponos ove postrojbe, te ih nikada ne smijemo zaboraviti.

Samoborci su se kroz cijeli Domovinski rat časno i junački borili, čuvali ugled i čast HV-a, i dali nemjerljiv doprinos stvaranju i očuvanju Hrvatske države.

Ponosan sam što mi se pružila prilika da i osobno rukovodim ovako kvalitetnom proslavljenom postrojbom HV-a, i zahvalan sam im za časno vojničko izvršenje svih dobivenih zadaća.

Sjećanje generala Stipetića: “*Zaustavili smo, naime, automobile na razdaljini od stotinjak metara i krenuli jedan prema drugome. Kad smo se približili na nekih dvadesetak metara, Bulat je na moje iznenađenje, nastavio strojevim korakom. Kad se zaustavio, dao je vojnički prijavak ovim riječima: “Gospodine generale, pukovnik Čedomir Bulat komandant XXI. kordunskog korpusa. Predajem Vam korpus i čestitam Hrvatskoj vojsci na pobjedi”.*

(*Vjesnik,* 5. VIII. 2005. prilog “Oluja – dokument vremena”.)

Pukovnik “Srpske vojske Krajine” Čedomir Bulat potpisuje generalu Stipetiću bezuvjetnu predaju XXI. korpusa 8. kolovoza 1995. godine.

General pukovnik *Darko Grdić*
Ratni zapovjednik obrane Zagreba

Zapovjedništvo obrane grada Zagreba i 151. brigada HV - Samobor

Nakon višemjesečnih priprema, u Zagrebu je početkom 1991. godine pokrenuto ustrojavanje novog obrambenog sustava, s ciljem stvaranja vojnih snaga koje će biti spremne braniti temelje demokratskog razvoja Hrvatske. Ta je potreba prepoznata na vrijeme i kasniji događaji pokazat će o koliko značajnoj i dugoročno vrijednoj aktivnosti se doista radilo.

General pukovnik Darko Grdić

Grad Samobor, kao jedna od tadašnjih 14 zagrebačkih općina, spremno je prihvatio svoj dio obveza i već sredinom svibnja 1991. počeo je odabir budućeg časničkog i dočasničkog kadra za potrebe formiranja novih postrojbi. Pripreme su bile intenzivne, društvene okolnosti vrlo složene, a sigurnosna situacija često neizvjesna, ponekad i kritična. Tu poglavito mislim na kraj lipnja i početak srpnja iste godine, kada su jedinice bivše JNA napale susjednu Sloveniju, te izravno zaprijetile i sigurnosti Hrvatske, koja je već bila opterećena unutarnjom pobunom, započetom još 17. kolovoza 1990. godine u Kninu.

Dana 12. kolovoza 1991. propisan je ustroj deset pričuvnih brigada grada Zagreba, što je uz već četiri formirane u lipnju (99., 100., 101. i 102. br. ZNG "R"), značilo stvaranje vrlo snažnog vojnog potencijala, ne samo u zagrebačkim okvirima. U Samoboru se tako počela intenzivno ustrojavati 8. brigada, a uz prethodno obavljene pripreme, posao je tekao vrlo brzo i organizirano. Imenovan je prvi zapovjednik brigade, gospodin Adolf Paar, krenula je žurna popuna vojničkim kadrom i raspoloživom opremom i naoružanjem. Društvena zajednica preuzela je svoj dio obveza, pri čemu je veliki doprinos dalo tadašnje vodstvo općine Samobor i gospodarstvenici Samobora i okolice. Rat je bio neizbježan i svega nekoliko dana nakon ulaska u opću blokadu vojarni i vojnih objekata JNA (12. rujna 1991.), samoborska 8. brigada mobilizirana je, kao druga po redu uopće mobilizirana brigada sa šireg područja Zagreba. Bilo je to 18. rujna, samo dan poslije prve mobilizirane zagrebačke brigade, 99. br. ZNG "R" s Pešćenice.

Iznimno važan događaj, koji je presudno utjecao na brzi razvoj i opremanje postrojbi HV, bilo je preuzimanje vojarne bivše JNA u Samoboru početkom listopada 1991. U navedenoj se vojarni, naime,

nalazila velika količina naoružanja i streljiva, još u svibnju 1990. godine oduzetog Teritorijalnoj obrani Hrvatske. Samoborska brigada sa svojim već dobro uvježbanim i solidno opremljenim postrojbama, u suradnji sa specijalnim snagama MUP-a RH, preuzela je vojarnu unatoč žestokom otporu dobro utvrđenih jedinica bivše JNA, koje su se nalazile unutar vojarne. Pritom je preuzeta velika količina raznovrsnog naoružanja i opreme, te zarobljeno 120 vojnika i oficira bivše vojske, koji su poslije razmijenjeni za hrvatske vojnike i policajce zarobljene tijekom ljeta i rane jeseni 1991. godine. Preuzeto oružje poslužilo je za dodatno jačanje postrojbi koje su izravno sudjelovale u preuzimanju tog značajnog vojnog objekta, ali i za mobilizaciju i opremanje još nekoliko zagrebačkih brigada, podignutih početkom listopada 1991.

Pored navedenog, važno je spomenuti i veliki doprinos samoborskog gospodarstva i obrtnika, koji su u rekordno kratkom roku osposobili za djelovanje haubice 203 mm, izuzetno moćno topničko oruđe, preuzeto u zagrebačkoj vojarni na Selskoj cesti. Ta su oruđa bila onesposobljena za djelovanje, jer ih bivša vojska očito nije uspjela na vrijeme izmjestiti iz Zagreba, ali su samoborski obrtnici pored neospornog domoljublja pokazali i veliku stručnost, te osposobili navedene haubice, koje su poslije uspješno korištene na nekoliko važnih ratišta u Hrvatskoj.

Razvidno je kako je brigada utemeljena i osposobljena u vrlo opasnim i složenim vremenima, presudnim za obranu Hrvatske. Svaki je početak težak i nije to ni u Samoboru bila laka niti jednostavna zadaća. Trebalo je u početnom razdoblju objasniti ljudima neophodnost odlaska na ratišta udaljena od matičnog područja, gdje se Hrvatska teško branila od sve jačih napada pobunjenih i dobro naoružanih lokalnih srpskih snaga, potpomognutih od strane bivše JNA. To je, međutim, u Samoboru odmah shvaćeno i brigada je pored borbenog djelovanja na matičnom, Pokupskom bojištu, među prvima upućena na Zapadno-slavonsko bojište, gdje se i tijekom 1992. godine nastavila boriti, zajedno s lokalnim postrojbama i postrojbama iz sastava 1. brigade ZNG-a "Tigrovi".

Kao što je dobro poznato, zagrebačke su brigade ustrojene među prvima u Hrvatskoj i tada smo im, iz posve razumljivih i logičnih razloga, nadjenuli brojeve od 1 do 10. Kao takve su pripremljene, popunjene, obučene i upućene na izvršenje borbenih zadaća na gotovo sva ratišta gdje se branila Hrvatska. Samoborska 8. brigada već je mjesecima bila na terenu, kada je po novom mobilizacijskom razvoju, izvršeno preimenovanje naših brigada i dodijeljeni im brojevi od 144. do 153. Osma brigada tako 13. studenog 1991. dobiva ime 151. brigada HV-a. Na ovom mjestu ponovno želim naglasiti značaj pravodobnih priprema i operativni razvoj zagrebačkih brigada, jer su upravo one izravno pomogle onemogućiti planirano presijecanje RH i jaču ugrozu Zagreba kao glavnog grada i svekolikog središta Hrvatske.

Samoborska 151. brigada i tijekom 1993. godine uspješno, sada već kao iskusna i vrlo stabilna borbena postrojba, djeluje na Banovinskom bojištu. U rano proljeće iste godine, slijedom nove reorganizacije

oružanih snaga, ukinuta su zapovjedništva operativnih grupa a među njima i Zapovjedništvo obrane grada Zagreba, te su sve zagrebačke brigade, pa tako i 151. brigada HV, izravno ušle u sastav Zapovjedništva zbornog područja Zagreb. Premda sam premješten na novu dužnost u Zborno područje Osijek, nastojao sam pratiti djelovanje zagrebačkih brigada i mogu i ovom prigodom izraziti svoju zahvalnost i čestitke 151. brigadi na uspješnom sudjelovanju u operaciji "Oluja", tijekom koje je ponovno djelovala na Banovinskom ratištu.

Zapovjednici brigade: Adolf Paar, Josip Dugandžić i Josip Mahović, članovi zapovjedništva, zapovjednici bojni, kao i svi ostali časnici, dočasnici i vojnici koji su bili pripadnici ove brigade, mogu biti opravdano ponosni na doprinos koji su dali u vremenu kad se odlučivalo o opstanku Hrvatske, njenom međunarodnom priznanju i budućnosti.

Samoborci nisu čekali da neprijatelj izravno ugrozi sam grad i njihove obitelji, nego su branili i obranili Hrvatsku tamo gdje je ona bila izravno napadnuta i ugrožena. Uz sve pozitivne značajke ove postrojbe, njena najveća vrijednost leži upravo u činjenici da se uspješno borila na ratištima udaljenim od svoje matične lokacije, gdje većina pripadnika brigade nikada prije nije boravila.

Posebno mjesto pripada poginulim pripadnicima brigade, koji su za miran i dostojanstven život svojih obitelji i prijatelja u neovisnoj i samostalnoj Republici Hrvatskoj, dali najviše što su mogli dati – svoje živote! Ranjeni pripadnici postrojbe, invalidi Domovinskog rata, svakako zaslužuju cjelovitu skrb društva, pri čemu je i pomoć bivših suboraca od neprocjenjive vrijednosti.

Grad Samobor i svi njegovi žitelji, mogu s pravom biti ponosni na sveukupni doprinos stvaranju i obrani Republike Hrvatske!

Brigadni general u miru ***Rudi Stipčić***
Ratni zapovjednik Operativne grupe "Posavina"

Velik je doprinos 151. brigada HV "R" oslobađanju Hrvatske

Prošlo je već petnaest godina od ustrojavanja Zbora narodne garde 1991. godine, njegovih Zapovjedništava i postrojbi, koje su činile jezgro stvaranja Hrvatske vojske i oružanih snaga u cjelini.

Pokrenuta inicijativa, da se prikupi materijal i napiše knjiga o 151. brigadi HV "R", kako bi se otrgli od zaborava ljudi i važni događaji iz vremena stvaranja Republike Hrvatske, rezultirala je ovom monografijom.

U knjizi se željelo prikupiti važnije dokumente i prezentirati njihov sadržaj iz vremena nastajanja i postojanja, te sjećanja sudionika pripadnika 151. brigade HV-a iz tog vremena, kako bi se šire čitateljstvo na temelju dokumenata i sjećanja upoznalo sa značajem i ulogom 151. brigade u Domovinskom ratu i obrani Republike Hrvatske.

Brigadni general u miru Rudi Stipčić

Kao Zapovjednik Operativne grupe "Posavina" u kojoj je samoborska brigada, prvo kao 8. brigade TO-a, a potom kao 151. brigada HV-a "R", izvodila bojeve i borbe u sklopu napadne operacije "Orkan '91" u razdoblju od 29. listopada 1991. do 3. siječnja 1992. godine, kada je sklopljeno Sarajevsko primirje dajem slijedeću ocjenu:

Zapovjedništvo 151. brigade HV-a od izvršene mobilizacije 18. rujna 1991. godine pa za cijeli tijek ratnog puta brigade neprekidno je i uspješno, unatoč problemima koji su pratili brigadu, vodilo i zapovijedalo svim postrojbama brigade.

Izvršavalo je sve zadaće koje pred brigadu postavljalo Zapovjedništvo Obrane grada Zagreba, Zapovjedništvo Zagrebačkog Korpusa (kasnije Zapovjedništvo 3. Operativne zone Zagreb) te Glavni stožer HV-a.

Ostvarilo je punu suradnju s organima samouprave (općinskim kriznim štabom i drugim organima) po svim pitanjima koja su se pred Zapovjedništvom postavljala kao problemi za koje je trebalo angažirati te organe.

Postrojbe u sklopu 151. brigade HV-a izvršavale su sve postavljene zadaće planom napadne operacije "Orkan '91", unatoč nedovoljne obučenosti u izvođenju bojnih djelovanja u slobodnom topografskom prostoru. Angažiranje postrojbi u blokadi vojnih objekata i izlazak brigade u slobodan topografski prostor bilo je novo iskustvo, koje je ponekad plaćeno životima naših suboraca.

Postrojbe u sklopu 151. brigade sudjeluju u oslobađanju naseljenih mjesta: motela "Trokut", sela Korita, Popovac, Livađani i Kričke.

Ovakvi svojim bojnim djelovanjem 151. brigada dala je svoj veliki doprinos u Domovinskom ratu za oslobađanje Republike Hrvatske.

Zapovjedništvo i postrojbe 151. brigade u cijelosti su izvršile sve postavljene zadaće koje je pred njih postavila domovina, ratni put brigade je put junaka s prostora Samobora i Sv. Nedelje, koji su branili i obranili stečenu neovisnost i teritorijalnu cjelovitost Republike Hrvatske za koju su 22 viteza iz brigade dalo ono najsvetije - svoj život.

Svi pripadnici Samoborske 151. brigade HV-a moraju biti ponosni na ono što su svojim angažiranjem u ratnom vihoru Domovinskog rata učinili za budućnost naše domovine - Republike Hrvatske.

Stožerni pričuvni brigadir ***Rozarijo Rozga***
Zapovjednik Operativne grupe "Posavina"

Svi Samoborci mogu biti ponosni

Povodom petnaeste obljetnice formiranja 151. brigade, osobito mi je zadovoljstvo, kao ratnom zapovjedniku OG "Posavina", prikazati prvi dio ratnog puta Samoborske brigade.

Godina 1991. bila je sudbonosna za hrvatski narod. Bilo je to vrijeme velikosrpske oružane pobune i agresije protiv slobode, cjelovitosti i nezavisnosti Republike Hrvatske. I premda su se prve borbe (Plitvice, Borovo Selo, Okučani) vodile daleko od samoborskog kraja, samoborski domoljubi su znali da se Hrvatska brani na svakom njenom dijelu.

Ogledalo se to i u pripremama na ustroju Samoborske brigade koja zaživljava već 18. rujna nakon uspješno provedene mobilizacije.

U periodu od 14. listopada 1991. do 6. srpnja 1992. brigada je djelovala na sudbonosnoj bojišnici zapadne Slavonije gdje su velikosrpski agresori namjeravali ostvariti granicu Velike Srbije. Taj zamišljeni plan onemogućio je čvrsti bedem odlučnosti i hrabrosti pripadnika hrvatskih oružanih snaga OG "Posavina" među kojima je veliki obol uspješnom djelovanju OG "Posavina" dala upravo Samoborska brigada, spremno i uspješno izvršavajući povjerene joj zadatke. I premda smo zaustavili srpskog agresora, nanijeli mu velike gubitke i upravo mu na našoj bojišnici raspršili san o Velikoj Srbiji, s time nismo bili zadovoljni već smo izvršili protuudar s ciljem oslobađanja zapadne Slavonije.

Plan se pripremao u OG "Posavina" temeljito i stručno pod nazivom "Orkan '91". Operaciju smo započeli 29. listopada i trajala je neprekidno do 3. siječnja 1992. godine. Bila je to, upravo poradi uspješnih napada, prava prekretnica u Domovinskom ratu. Iskreno sam bio sretan za svaki uspjeh hrvatskih vojnika, ali istovremeno i potresen svakom novom žrtvom okrutnog rata. Duboko me ražalostila pogibija mladih Samoboraca pri napadu na četničko uporište kod motela "Trokut". No to nije omelo Samoborsku brigadu da opet uđe u vatreni pakao napadajući okupatorske snage u selima Brezovac, Korita, Kričke, Livađani te Subocka koja su ubrzano oslobađana jedna za drugim. U drugoj, prosinačkoj etapi operacije, 151. brigada je zaposjeda prvu crtu bojišnice u najtežoj zoni obrane: Subocka – Kričke. Bili su to dani u kojima je brigada, besprijekorno izvršavajući zadatke svakodnevno odolijevala tisućama srpskih smrtonosnih projektila te pokušajima agresora da pomakne crtu bojišta.

Potpisivanjem Sarajevskog primirja dolazi do prekida vatre. Poznavajući zlu ćud agresora, samoborska brigada se ponovno vraća na prvu crtu u istu zonu, gdje je morala biti stalno na oprezu poradi mogućnosti iznenađenja diverzantskih grupa i snajperista. Početkom svibnja brigada ponovno izlazi na prvu crti bojišnice, ovaj put u Starom

Stožerni pričuvni brigadir Rozarijo Rozga

Grabovcu, gdje zamjenjuje 1. brigadu ZNG-a. Sve zadaća je, kao i uvijek do tada, brigada izvršila besprijekorno. Ovo je ujedno i posljednja ratna zadaća 151. brigade 1992. godine jer crtu razdvajanja uskoro preuzimaju pripadnici UN-a, a brigada se vraća u Samobor i demobilizira.

Primjerno vojničko držanje, uspješno ostvarivanje svih vojnih zadaća ova je brigada obavila zahvaljujući i povjerenju koje su njeni pripadnici imali prema Zapovjedništvu OG "Posavina" i, na čemu sam im zahvalan, meni osobno kao zapovjedniku. Brigadu smo postupno uvodili u borbene akcije, razmatrali smo pozorno sve njene probleme i prijedloge, pružali, u datim uvjetima i okolnostima, svekoliku moralnu i materijalnu potporu glede naoružanja i ostale skrbi na bojišnici.

Na kraju, uistinu, bila mi je čast i zadovoljstvo imati takve hrabre vojnike u OG "Posavina" jer smo samo u suradnji sa stručnim i dobrohotnim časnicima, dočasnicima i običnim vojnicima iz 151. brigade uspjeli na samom početku Domovinskog rata i nemoguće učiniti mogućim. Poginulim braniteljima ove brigade neka je vječna hvala i slava, njihovim obiteljima iskrena sućut, mnogima izvan bojišnice koji su na bilo koji način pomagali hvala, a svim pripadnicima, mogu slobodno ustvrditi, slavne 151. Samoborske brigade, koji su dočekali petnaestu obljetnicu, upućujem ljudsku i vojničku zahvalnost i čestitku.

1. *Prve obrambene pripreme Samoboraca*

POLICIJSKA POSTAJA SAMOBOR U DOMOVINSKOM RATU

Izbijanje velikosrpske pobune, a s njom u vezi i oružane agresije JNA te Srbije i Crne Gore na Hrvatsku, Republiku je Hrvatsku zateklo posve nespremnu i u materijalnom i u organizacijskom smislu. Jedina organizacija koja je 1990. postojala i koja se mogla suprotstaviti velikosrpskoj pobuni i agresiji bilo je Ministarstvo unutarnjih poslova. Premda su zbog značajnog broja Srba i utjecaja komunističke ideologije u njenim redovima nove hrvatske vlasti na početku bile dosta skeptične prema zatečenom policijskom sastavu, vrlo se brzo pokazalo da je većina djelatnika MUP-a bila spremna poštovati i braniti ustavni poredak Republike Hrvatske i njezine građane od velikosrpskog agresora.[1] Dokaz tome je činjenica da je u prvoj fazi Domovinskog rata, od 17. kolovoza 1990. do 3. siječnja 1992., poginulo 320 policajca, dok su 2 062 djelatnika MUP-a ranjena.[2]

Načelnik Policijske postaje Samobor Ivan Pezer

U burnim ratnim danima, među Policijske postaje (PP) koje su dale najveći doprinos obrani domovine zacijelo spada i PP Samobor. Njezin je zapovjednik Ivan Pezer, iskusan policijski djelatnik na službi u policiji od 1968. godine, a na čelu postaje od 1987., imao oko sebe tim djelatnika - zamjenika zapovjednika Andriju Barbira, pomoćnika zapovjednika Marijana Bregovića, operativnog djelatnika zaduženog za opremu i oružje Dragutina Marovića i dr. - koji su već 1990. godine pokazali spremnost uključiti se u obrambene pripreme. Ovaj je tim uspješno proveo reorganizaciju i brojčano ojačavanje pričuvnog sastava PP-a Samobor – prve obrambene postrojbe Samobora u Domovinskom ratu.[3] Među prve uspjehe PP-a Samobor treba ubrojiti uspješno izvlačenje oružja pričuvnog sastava ove PP iz skladišta JNA.[4] Samoborski policajci su sudjelovali i u nabavljanju prve veće količine oružja iz Mađarske osiguravajući skladište u Sv. Nedelji. Pomagali su i u formiranju prvih postrojbi ZNG-a u samoborskom kraju.[5] Međutim, tek s izbijanjem kratkotrajnog rata u Sloveniji u lipnju 1991. djelatnici PP-a Samobor počinju uz redovne policijske poslove vršiti i prve ratne zadaće. Uz pripreme za blokadu vojnih objekata JNA u samoborskom kraju, vrši se i prihvat odbjeglih ročnih vojnika JNA te im se nakon presvlačenja u civilnu odjeću omogućava odlazak kući.

Nakon poraza JNA u Sloveniji i početka njezinog povlačenja iz te države, samoborski policajci otpočinju s akcijama zaustavljanja konvoja JNA koji su se kretali preko područja Samobora. Ukupno su zaustavljena tri konvoja, od kojih je posebno značajan bio konvoj zaustavljen u Rakitju. Zaustavljanje ovoga konvoja bilo je opasno jer

[1] Dragutin HUBAK, *"Policija na braniku Hrvatske 1991. – 1992."*, Bjelovar 1994.
[2] "Žrtve rata", *Hallo 92- glasilo MUP-a RH,* Zagreb, br. 2., 25. I. 1992., 19.
[3] "Primjerno i uspješno", *Hallo 92- glasilo MUP-a RH,* br. 20., 28. VII. 1993., 8.
[4] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".
[5] Intervju s Ivanom Pezerom od 17. XI. 2005.

je bio pod pratnjom vojne policije. Predvodnik je konvoja, kapetan JNA, pokušao spriječiti pregled tereta. Međutim, kad je uvidio da je u potpunom okruženju hrvatskih snaga, odustao je od otpora. Prilikom pregleda 15 kamiona utvrđeno je da se među ostalom vojnom opremom nalazi razno streljivo i lako protuoklopno oružje - sredstva više nego nužna golorukoj Hrvatskoj, pa je donesen odluka da se vozila s teretom oduzmu okupacijskoj JNA. Još dok je trajao pregled vozila u Rakitju su se pojavili promatrači Europske unije zatraživši bezuvjetno puštanje konvoja. Dok je zapovjednik Pezer 'zabavljao' europske promatrače, hrvatski su vozači odvezli kamione s borbenim sredstvima. Bila je to jedna od prvih većih količina borbenih sredstava oduzetih JNA. U druga dva zaustavljena konvoja JNA nisu nađena borbena sredstva.[6]

Proširenjem velikosrpske pobune na Banovinu i Kordun u lipnju 1991. godine, i djelatnici PP-a Samobor uključili su se u ratnu dramu Hrvatske. U idućim su mjesecima bili prisutni na linijama obrane doline Une, Kupe i Save tj. na području Policijske uprave (PU) Sisak.[7] Međutim, događaj koji je zacijelo obilježio ratni put PP-a Samobor 1991. godine bio je obrana PP-a Kozibrod.

Početak otvorene velikosrpske agresije na Banovinu doveo je PU Sisak u vrlo težak položaj. Naime, čak je 85 % policajaca u ovoj upravi bilo srpske nacionalnosti.[8] Mnogi su se od njih uključili u oružanu pobunu, npr. djelatnici Policijske postaje u Dvoru na Uni koji su 24. lipnja kolektivno prešli na stranu četničke paradržavne tvorevine "Srpske autonomne oblasti (SAO) Krajine", ili oni iz postaje u Glini koji su 26. lipnja napali svoje hrvatske kolege ubivši jednog te ranivši i zarobivši njih dvadesetoro.[9] Prijetila je opasnost da se sličan "scenarij" ponovi i u Hrvatskoj Kostajnici gdje je Srpska demokratska stranka srušila zakonito izabranu općinsku vlast i proglasila pridruživanje "SAO Krajini". Time bi građani hrvatskog Pounja bili prepušteni na milost i nemilost četničkih bandi koje su već harale Banovinom.[10] U to se vrijeme, naime, obrana temeljila isključivo na policijskim snagama PU Sisak i na nekoliko slabo naoružanih dragovoljačkih odreda mjesnog hrvatskog pučanstva. Malobrojnim kostajničkim policajcima koji su ostali lojalni Hrvatskoj, PU iz Siska iz više razloga nije mogla pružiti prikladnu pomoć. Prvi je razlog bio taj što nije imala dovoljno snaga za pokrivanje velikog područja Banovine. Drugi je bio taj što se veliki broj policajaca srpske nacionalnosti, koji su naizgled ostali lojalni vlastima Hrvatske, ustvari bavio petokolonaškim aktivnostima, dojavljujući JNA i pobunjenim Srbima podatke o policijskim obrambenim aktivnostima. Prema riječima Vlade Milankovića, zamjenika

---

[6] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".

[7] "Primjerno i uspješno", *Hallo 92- glasilo MUP-a RH,* br. 20., 28. VII. 1993., 8.

[8] Intervju s Vladom Milankovićem, zamjenikom načelnika PU Sisak; "S Aksentijevićem kod Tarbuka!" *Slobodni Tjednik,* Split, br. 110., 29. IV. 1992., 34-35.

[9] "Glina – burna vremena na nemirnom prostoru", *Zrin – časopis za povijesna, kulturna i gospodarska pitanja hrvatskog Pounja,* Zagreb, br. 6, prosinac 1993., 15-16. (dalje u tekstu *Zrin*)

[10] *"Hrvatska Kostajnica i Zrin – stradanje hrvatskog naroda u Pounju i razaranje njegove kulturne povijesne baštine",* (urednik Juraj Lončarević), Zagreb, 1992., 149-169. (dalje u tekstu - "*Hrvatska Kostajnica – Zrin*")

načelnika PU-a Sisak, velikosrpski su agresori *"znali za svaki naš pokret. Svaki put kad smo obavljali smjenu snaga u isturenim policijskim postajama, osobito u Kozibrodu, postavljali su nam zasjede i otvarali vatru. Dojave četnicima stizale su i iz naše policijske zgrade..."*[11] Kako bi se spriječila očekivana okupacija Pounja, MUP je u Hrvatsku Kostajnicu poslao pojačanje iz Kutine i Hrvatskog zagorja,[12] da bi se nakon toga odlučilo da obranu preuzmu snage PU Zagreb zajedno s određenim brojem djelatnika PU Sisak.[13] Zbog pobune policajaca u Dvoru, sedam je sela s većinskim hrvatskim pučanstvom u ovoj općini – Zamlača, Banska Struga, Unčani, Golubovac, Divuša, Kozibrod i Kuljani s 1 400 Hrvata izolirano i ostavljeno bez zaštite. Stoga je istoga dana kada je izbila pobuna policajaca u Dvoru PU Sisak u selu Kozibrod uspostavila Policijsku postaju, a u selu Struga uredila prve obrambene položaje koje su držali policajci i gardisti satnije 2. "A" brigade ZNG-a iz Siska pod zapovjedništvom Tomislava Skendera. Time je hrvatska policija ovladala Zrinskim pounjem. MUP je naoružao 20-ak mještana, formirajući tako manji obrambeni odred. Na sličan je način uspostavljena zaštita i svih drugih hrvatskih sela na Banovini. Taktika je dijelom počivala i na odluci da se izbjegava bilo kakvo "diranje" naselja sa srpskim pučanstvom kako se JNA ne bi dao povod za napad. Iz istog razloga policija nije ušla u pounjska sela Kuljani i Zamlača. Naime, Kuljani su etnički miješano selo, a Zamlača je predgrađe Dvora na Uni.

Međutim, tada je došlo do preokreta na cijelom banovinskom bojištu – JNA je pobunjene Srbe naoružala minobacačima, nakon čega su oni otpočeli sa sve uspješnijim napadima na hrvatska naselja. Tako je već 29. lipnja izvršen prvi napad na sela Zrinskog pounja.[14] Uz to se i JNA na Banovini otvoreno uključila u agresiju. Zajedno je s pobunjenim Srbima 14. srpnja uništila hrvatska sela Dragotince i Kraljevčane južno od Petrinje. Time je nestao svaki trag iluziji o "neutralnosti" JNA.[15]

Napadi pobunjenih Srba, koji su na PP Kozibrod otpočeli 4. srpnja i više nisu prekidani, pokazali su da isto to namjeravaju napraviti s hrvatskim selima Pounja.[16] U međuvremenu su se policajci i gardisti iz Siska koji su branili Zrinsko pounje uslijed stalnih minobacačkih napada i cestovne blokade našli na rubu snaga. Jedan je čak izvršio i samoubojstvo. Zbog toga je zapovjednik obrane 17. srpnja naredi povlačenje ovih snaga.[17]

Stoga su pomoćnik ministra unutarnjih poslova Joško Morić i načelnik PU Zagreb Ante Devčić donijeli odluku da obranu PP Kozibrod preuzme PU Zagreb. Sukladno ovoj odluci, 14. je srpnja formirana postrojba iz sastava PU-a Zagreb koju je sačinjavalo 100 djelatnika iz

---

[11] Intervju s Vladom Milankovićem u; *Slobodni Tjednik,* 29. IV. 1992., 34-35.

[12] "Aktivni do konačnog oslobođenja" *Hallo 92, glasilo MUP-a RH,* br. 19., 28. VI. 1993., 11.

[13] *"Hrvatska Kostajnica – Zrin"*, 149-169.

[14] Intervju s Đurom Brodarcem, načelnikom PU Sisak; "Gdje Srbin zapovijeda, Hrvatska pada!", *Slobodni Tjednik,* br. 80., 3. X. 1991., 12-13., i Janko BUNTIĆ, župnik Divuše i Gvozdanskog; "Mjesec dana rata u župi Divuša", *Zrin,* br. 2, prosinac, 1992., 19.

[15] "Bijeg s Banije", *Večernji list,* Zagreb, 15. VII. 1991.

[16] *"Hrvatska Kostajnica – Zrin",* 149 – 169.

[17] Janko BUNTIĆ, "Mjesec dana rata u župi Divuša", *Zrin,* br. 2, prosinac 1992., 19.

više PP-a sa šireg područja Zagreba, dobrim dijelom prometnih policajaca, organizirana u tri voda i devet odjeljenja. Iz Samobora je u postrojbu uključeno pet djelatnika. Zapovjednikom postrojbe imenovan je zapovjednik PP-a Samobor Ivan Pezer dok su mu zamjenici bili Željko Drakulić i Dragutin Pleteš. Postrojba je bila naoružana samo pješačkim naoružanjem, ručnim bombama i tromblonskim minama.[18]

Ova je postrojba po nečemu, za tadašnje ratne uvjete, bila neobična. Naime, dobar su dio policajaca činili Srbi. Prema tvrdnji načelnika PU-a Sisak, čak 40 %.[19] To nije bila slučajnost. Ovakav je sastav odabran iz više razloga. Prvo, radilo se o policajcima koji su do tada bili lojalni Republici Hrvatskoj, i drugo, smatralo se da će mjesni Srbi suspregnuti svoje napade ako budu znali da je s druge strane veći broj njihovih sunarodnjaka. Srpski su policajci nerado išli na teren, no nadređena su zapovjedništva ustrajala na tome da svi policajci, bez obzira na nacionalnost, moraju ići na teren.[20]

Nakon dolaska u Sisak 19. srpnja, postrojba je doznala da joj je zadaća obrana PP-a Kozibrod, tj. mjesnoga hrvatskog pučanstva. Premda je bilo jasno da zagrebačka postrojba *"nije adekvatno opremljena niti osposobljena za takve zadatke",* jer se radilo o policajcima koji do tada nisu imali borbenih iskustava, a teren na koji su poslani bio je u tom trenutku među najtežima u Hrvatskoj, zapovijed je ispoštovana. Dobiveno je i pojačanje od tridesetak sisačkih dragovoljaca, ali ne i podaci o sigurnosnom stanju u Pounju.[21] Naime, u PU-u Sisak se skrivalo da je u do tada već poginuo jedan policajac (Goran Osinečki, 29. lipnja u Zamlači) te da ih je više ranjeno.[22]

Prvi su napad zagrebački policajci doživjeli već sutradan 20. srpnja, na putu, kada su im pobunjeni Srbi u selu Kostajnički Majur postavili zasjedu napavši ih žestokom mitraljeskom vatrom, a potom i vatrom iz bacača.[23] Napadači su bili obaviješteni o dolasku policijskoga konvoja te su dobro pripremili zasjedu. To potvrđuje i jedan od ideologa velikosrpske pobune na Banovini, sisački novinar Nebojša Devetak koji je bio u pobunjeničkom stožeru u selu Gradusa – *"... Dok razgovaramo, dva kamiona kreću u Petrinju da iz kasarne dovezu oružje i municiju, jer za sutra je planirana akcija presretanja ustaške kolone negdje na putu između Sunje i Kostajnice."* Devetak je opisao i odlazak pobunjenika u napad na policajce: *"Sutradan osvanuo lijep dan, jutro prosvježe od noćašnje kiše. Opet s bratom odlazim u komandu. Ispred doma se već okupilo tridesetak "diverzanata", uglavnom u civilnoj odjeći, naoružani papovkama, automatskim puškama i pokojim ručnim bacačem. Vicevima razbijaju tremu uoči vatrenog krštenja, uskoro odjeknu i ojkača, drčna, bećarska:*

---

[18] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. Arhiva Policijske Uprave Zagreb. (dalje APUZ)

[19] Intervju s Đurom Brodarcem u; *Slobodni Tjednik,* br. 80., 3. X. 1991., 12-13.

[20] Intervju s Ivanom Pezerom od 17. XI. 2005.

[21] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ.

[22] "24 sata" i "Ubijen policajac", *Vjesnik,* 30. VI. 1991., 4, 6.

[23] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ.

Braćo moja, ništa se ne bojte,
Samo mene rakijom napojte...

Za otprilike jedan sat poskakaše u kamione i krenuše. Za njima ostade samo sjetno treperenje ojkače:

Braćo moja, to je meni svedno
Il ja umro il ja pogino...

Neveseo i pokunjen vraćam se kući. Na stepenicama roditeljske kuće sjedim i slušam potmulu jeku eksplozija u daljini, negdje prema Kostajnici..."[24]

Za višesatne je borbe teže ranjen sisački policajac Stevo Krnić, no zasjeda je razbijena i konvoj se probio do Kozibroda.[25] Svim je pripadnicima policijske postrojbe odmah po dolasku u Pounje bilo jasno da su dobili složeni zadatak, jer je položaj terena koji su trebali braniti bio vrlo težak. Radilo se o, kako je to opisao zapovjednik Pezer, *"slijepom crijevu u tzv. SAO Krajini"*, uskoj dolini dugoj dvadesetak kilometara, stiješnjenoj između rijeke Une, koja tu čini granicu s Bosnom, i obronaka Zrinske gore. S obje su se strane, tj. s bosanske strane Une te na Zrinskoj gori, nalazila sela sa srpskim pučanstvom. Južno je bio gradić Dvor s velikom koncentracijom mjesnih pobunjenih Srba i četničkih dobrovoljaca iz Bosne i Srbije. Pobunjenici su nadzirali most između Dvora i Bosanskog Novog odakle je pristizala pomoć u ljudstvu i naoružanju.

Za razliku od pobunjenih Srba, hrvatske su snage oko Kozibroda bile opkoljene. U mjestu su Volinja, jedinom selu s većinskim srpskim pučanstvom između Kozibroda i Hrvatske Kostajnice gdje je bilo i veliko skladište JNA, pobunjeni Srbi postavili niz mitraljeskih gnijezda kojima su ometali promet. Tako je područje PP-a Kozibrod bilo prava "mišolovka" u kojoj je policijska postrojba, daleko slabija od srpskih agresora i po naoružanju i po ljudstvu trebala braniti hrvatsko pučanstvo. Osnovna je logika obrane Zrinskog pounja počivala na smanjenju srpskoga pritiska na Hrvatsku Kostajnicu.

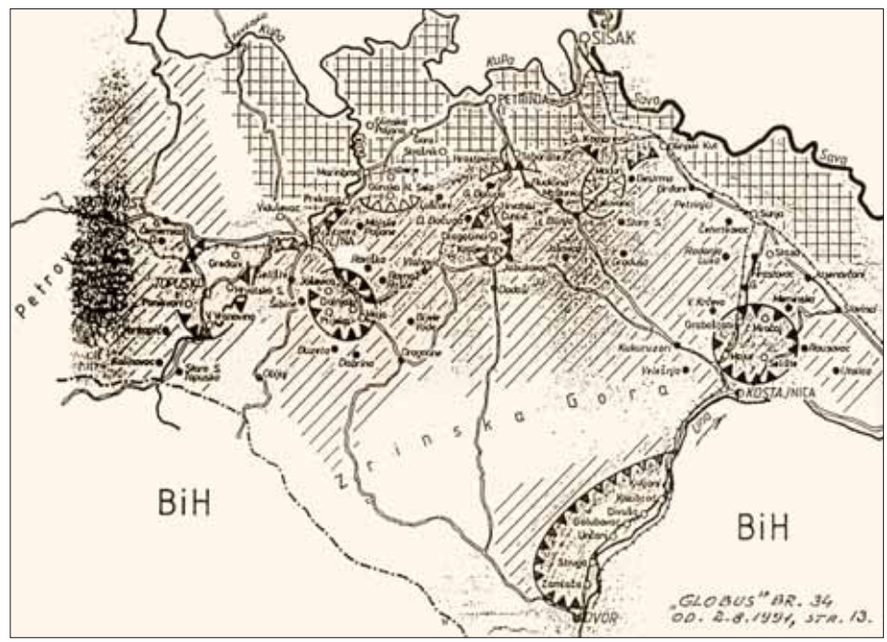

Situacija na Banovini tijekom lipnja i srpnja 1991.

Odmah po dolasku u Pounje postrojba je zauzela obrambene položaje. Prvi je vod pod zapovjedništvom Slobodana Džalte preuzeo obranu Struge, drugi Unčana i Divuše, a treći Kozibroda. Tek što su zauzeti navedeni položaji, otpočeo je napad minobacačkim granatama i streljačkim oružjem. Od eksplozije je granate u Strugi teško ranjen

[24] Nebojša DEVETAK,*"Razgrtanje pepela"*, Zagreb 1998., 8.

[25] "Granatama na MUP i novinare", *Vjesnik,* 21. VII. 1991., 10. i "Kronologija", *Vjesnik,* 22. VII. 1991., 3.

samoborski prometni policajac **Mario Parlov**.[26] Od zadobivenih je rana Mario 9. kolovoza preminuo u bolnici u Zagrebu. Bila je to prva žrtva iz samoborskog kraja koja je pala za slobodu Hrvatske.[27]

Od tada nadalje, pobunjeni Srbi su u svako doba dana i noći vršili minobacačke i pješačke napade. Najveća su opasnost bili snajperi s prigušivačem kojima su Srbi gađali doslovno sve što se kretalo po pounjskim selima. Svrha je svakodnevnih napada bila jasna – iscrpiti i uspaničiti branitelje i mjesno pučanstvo, nanijeti im što veće gubitke i navesti ih na bijeg prije konačnoga napada.[28] U tome su imali uspjeha, jer je već ranije otišao veći dio mještana i župnik.[29] Kao odgovor na Pezerov zahtjev za minobacačima kojima bi se moglo parirati svakodnevnome srpskom bombardiranju, iz Hrvatske je Kostajnice dopremljen jedan minobacač s pet mina. Procijenivši da bi s tih pet mina samo dodatno 'razdražio' napadače, zapovjednik je Pezer oruđe vratio neupotrijebljeno.[30] Usprkos svakodnevnim napadima, manjku streljiva i hrane te neudovoljavanju nadređenog zapovjedništva da im pošalje pojačanje u ljudstvu i naoružanju, branitelji su Kozibroda sve do 26. srpnja uspijevali odolijevati napadima.[31] Razlog što se nije slalo dodatno ljudstvo Ivan Pezer danas vidi u tome što su u to vrijeme čitava Banovina, Lika i veći dio Slavonije bili zahvaćeni srpskom pobunom i ratom. Na sva ta područja trebalo je slati dodatne snage. Drugi razlog možda je bio u tome što se nije imalo pravih spoznaja kakva opasnost prijeti Pounju i njenim braniteljima. Treći razlog je to što je Pounje bilo u potpunoj blokadi, a MUP u to vrijeme nije imao na raspolaganju sposobnu postrojbu koja bi probila blokadu i pružila pomoć braniteljima.[32]

U međuvremenu su na prostoru Banovine vršene pripreme pobunjenih Srba za potpunu likvidaciju hrvatskih obrambenih snaga u Glini, Topuskom i Pounju. Plan su akcije, pod kodnim imenom "Žaoka", izradili "Regionalni štab TO-a za Baniju i Kordun" u Glini na čelu s dotadašnjim predsjednikom općine Glina Dušanom Jovićem, i Dragan Vasiljković, poznatiji kao "Kapetan Dragan", koji je polovicom srpnja stigao na Banovinu i Kordun sa zadaćom *"riješiti pitanje hrvatskih redarstvenika koji su zaposjeli dio naše teritorije"*. Prema planu su snage "TO-a Banije" i specijalnih jedinica "SAO Krajine", dijelom domaće, a dijelom pristigle iz Knina, 26. srpnja trebale istovremeno izvršiti topničke i pješačke napade na policijske postrojbe koje su branile Banovinu.[33] Srpske su snage iz općine Dvor imale zadaću osvojiti

---

[26] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ.

[27] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".

[28] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ. i Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".

[29] Janko BUNTIĆ, "Mjesec dana rata u župi Divuša", *Zrin,* br. 2, prosinac 1992., 19.

[30] Intervju s Ivanom Pezerom od 17. XI 2005.

[31] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ.

[32] Intervju s Ivanom Pezerom od 17. XI 2005.

[33] Izvještaj komandanta Ratnog štaba Dvora na Uni Bogdana Vajagića o akciji provedenoj 26. VII. 1991. Državni arhiv u Sisku, Sabirni arhivski centra Petrinja. Skupština općine Dvor. Kutija 2. (dalje u tekstu **DAS, SACP, SOD**), Izvještaj kapetana Dragana iz Gline od 19. VII. 1991. Spisa br. 093. Hrvatski državni arhiv. Fond "Republika Srpska Krajina". Kutija 300. (dalje u tekstu **HDA. Fond "RSK"**) i "Čišćenje nije završeno", *Borba,* Beograd br. 215., 2. VIII. 1991., 9.

hrvatska sela Zrinskog pounja i likvidirati PP Kozibrod.[34] "Ratni štab Narodne zaštite opštine Dvor na Uni" obavio je niz priprema – izvršeno je izviđanje terena, pojačano naoružavanje te na bazi dragovoljnosti formiranje odreda TO-a. Pritom dragovoljaca nije manjkalo. Prema riječima komandanta ovog štaba Bogdana Vajagića, čak se 80 % borbeno sposobnoga srpskog stanovništva javilo za sudjelovanje u napadu na dvorske Hrvate.[35] Mehanizirana četa JNA koja se nalazila u širem rajonu Dvora nije trebala izravno sudjelovati u napadu.[36] JNA je bila tu da osigura logističku podršku i priskoči u pomoć 'ako zaškripi'.

Da se sprema opći napad na Hrvate Banovine naveliko su najavljivali svi srpski mediji, navodeći kao 'dan D' 27. srpnja, obljetnicu srpskog ustanka iz 1941. godine.[37] Najavljivali su i da će banijski Srbi imati lak posao, tvrdeći da hrvatski policajci *"nisu spremni ni da ratuju ni da ginu"*.[38]

Najava je općeg napada u PP-u Kozibrod shvaćena vrlo ozbiljno, pa su obrambeni položaji dodatno ojačani svim raspoloživim snagama policije i mještana.[39] Dan prije nego što je otpočela "Žaoka", 25. srpnja, u PU Sisak i PP Kozibrod stiglo je pismo pobunjenog općinskog poglavarstva općine Dvor i "Ratnog štaba" u kojem se tražio prekid sukoba od 26. srpnja do 10. kolovoza, a kao razlog su navedeni žetveni radovi.[40] Bio je to proziran pokušaj zavaravanja hrvatskih obrambenih snaga.

S provođenjem "Žaoke" srpske su pobunjeničke postrojbe Banovine doista otpočele 26. srpnja. Cijelom je akcijom rukovodio Kapetan Dragan. Usprkos žestokim topničkim napadima sa svih strana, srpski je agresor vrlo brzo po početku pješačkih napada zaustavljen. U Glini je hrvatska policija tijekom jutra uspješno branila svoju postaju i hrvatska sela.[41] Uspješno su zaustavljeni i napadi na Sunju i Topusko.[42] Na Hrvatsku je Kostajnicu izvršen žestoki topnički napad, ali grad je obranjen.[43] Premda su iz zasjede napadnuti i zarobljeni policajci iz Hrvatske Dubice, ni ovaj gradić nije došao u pitanje. Uspjelo je jedino prometno blokiranje Hrvatske Kostajnice.[44] Tako je zaprijetila

Dragan Vasiljković (Kapetan Dragan) - zapovjednik srpske napadne akcije „Žaoka" na pripadnike MUP-a na Banovini

[34] Detalje o planu operacije 'Žaoka' u Pounju vidi u; Zapisnik sa sastanka komandanata bataljona Ratnog štaba opštine Dvor održanoga 24. VII. 1991. pod predsjedanjem Kapetana Dragana. HDA. Fond "RSK". R. 5005.

[35] "Dvor na Uni – patrole vraćaju 'strance", *Borba,* br. 180., 29. VI. 1991., 6. i Intervju s predsjednikom Izvršnog vijeća SO Dvor na Uni Bogdanom Vajagićem; "U Dvoru na Uni aktiviraju dobrovoljačke odrede", (Tanjug) *Vjesnik,* 29. VI. 1991., 4.

[36] Izvještaj potpukovnika JNA Novice Simića, obilazak mč/mb u rejonu Dvor na Uni, izveštaj Komandi 329 okbr, (nedatirano), Vlada Republike Hrvatske, Ured za suradnju s Međunarodnim sudom pravde i Međunarodnim kaznenim sudom. (dalje u tekstu **VRH, USMSP**)

[37] "Danas – dan D", *Večernje novosti,* Beograd, 26. VII. 1991.

[38] "Plaćeni da ubijaju i ginu", *Borba,* br. 225., 12. VIII. 1991., 10.

[39] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ.

[40] "Vojnim granatama na MUP", *Vjesnik,* 27. VII. 1991., 2.

[41] Izvještaj komandanta Ratnog štaba Dvora na Uni Bogdana Vajagića o akciji provedenoj 26. VII. 1991. DAS, SACP, SOD. Kut.2.

[42] *"Sunja i sunjsko bojište 1991. – 1995."* – katalog izložbe ratne fotografije, Sunja 1998., 6-8.

[43] Intervju s Đurom Brodarcem u; *Slobodni Tjednik,* br. 80., 3. X. 1991., 12-13.

[44] Intervju s Predragom Vučićevićem, zapovjednikom Policijske postaje Hrvatska Dubica; "Mučili su me pet dana!", *Slobodni Tjednik,* br. 72., 8. VIII. 1991., 6.

opasnost da "Žaoka" neslavno propadne. U tom je trenutku pobunjenim Srbima u pomoć priskočila JNA iz garnizona u Petrinji razorivši tenkovima i topovima policijsku postaju u Glini te obližnja hrvatska sela.[45] Bio je to jedini konkretan 'uspjeh' "Žaoke", a i njega nisu ostvarili pobunjeni Srbi već JNA.

Ipak, zasigurno su najjači napad toga dana pobunjeni Srbi izvršili na hrvatske obrambene položaje u Zrinskom pounju. Napadu je prethodio čin koji se teško može nazvati drukčije nego izdaja. Naime, dva su policajca srpske nacionalnosti, od kojih je jedan bio zapovjednik drugog voda koji je branio Unčane i Divušu, prešla preko Une na bosansku stranu i navodno se priključili pobunjenicima. Sa sobom su odnijeli sustav veza i nešto oružja. Može se pretpostaviti da su napadače podrobno izvijestili o hrvatskim obrambenim položajima.[46] O tome u svom izvješću PU-u Zagreb piše zapovjednik Pezer: *"Tog dana za vrijeme bitke nestao je komandir drugog voda inspektor Landeka Ranko i policajac Vojnović Radovan. Prema dobivenim informacijama od mještana, isti su pobjegli preko polja i pridružili se Martićevim formacijama. Da bi ta informacija mogla biti točna govori činjenica što su naša odjelenja drugog voda koja su držala položaje u školi i crkvi u Divuši putem veze na 42 kanalu s netom izmijenjenim pozivnim znakom pozivana na predaju. Preko veze im je rečeno da protivnička snaga zna brojno stanje naoružanja i zalihe municije..."*[47] Prema mišljenju načelnika PU-a Sisak Đure Brodarca, ovo je znatno utjecalo na daljnji razvoj boja za PP Kozibrod.[48]

U 10.00 je sati otpočeo dotad najjači minobacački napad na sve linije obrane iz svih smjerova. Prvo su s položaja u rajonu sela Javoranj dva srpska minobacačka voda minobacačima od 120 mm tukla nebranjenu Zamlaču, da bi se potom vatra prenijela na Strugu i druga sela.[49] Na Strugu je u idućih sat i pol ispaljeno oko 200 minobacačkih granata, dok je sveukupno na položaje hrvatske policije toga dana palo između 800 i 900 granata.[50] Hrvatski branitelji koji su kasnije bili uhićeni i pritvoreni u srpskom koncentracijskom logoru Manjača čuli su kako njihovi čuvari govore da nisu mogli shvatiti da je uopće u Zrinskom pounju bilo živih Hrvata nakon svega što je ispaljeno na njih.[51] Minama je razoren veliki broj objekata, a pogođen je i eksplodirao policijski kombi sa streljivom, bombama i tromblonima. Nedugo po prestanku bombardiranja po čitavoj je dužini linije obrane od Struge do Kozibroda otpočeo pješački napad.[52] U napadu na sela Zrinskog

---

[45] "Glina – burna vremena na nemirnom prostoru", *Zrin,* br. 6, prosinac 1993., 17.

[46] Intervju s Đurom Brodarcem, načelnikom PU Sisak; "Gdje Srbin zapovijeda, Hrvatska pada!", *Slobodni Tjednik,* br. 80., 3. X. 1991., 12-13.

[47] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ.

[48] Intervju s Đurom Brodarcem; *Slobodni Tjednik,* br. 80., 3. X. 1991., 12-13.

[49] Izvještaj potpukovnika JNA Novice Simića, obilazak mč/mb u rejonu Dvor na Uni, izveštaj Komandi 329 okbr, (nedatirano), VRH, USMSP.

[50] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ.

[51] "Za ideale ginu pravi ljudi – razgovor sa specijalcem iz Pounja", *Zrin*, br. 12, lipanj 1995., 34-35.

[52] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ.

pounja sudjelovalo je 800 napadača – 700 u sastavu "Teritorijalne odbrane Dvor", 50 milicajaca i 50 pripadnika "jedinica za specijalne namene".[53] Osim nekoliko specijalaca iz Knina, svi su napadači bili domaći Srbi iz općine Dvor.[54] Najžešći je napad bio usmjeren na Strugu i to iz smjera nebranjene Zamlače koju su Srbi bez otpora zauzeli i odmah otpočeli s paljenjem kuća.[55] Prvi su udar u šest smjerova trebale izvesti "jedinice za specijalne namene", razbiti hrvatske obrambene položaje te tako omogućiti glavnini srpskih snaga da krene u napad. Prva je skupina "specijalaca" predvođena Bracom Orlovićem uspjela izbiti na brda iznad Struge, no ne i razbiti hrvatsku obranu. Na tim su položajima čekali glavninu napadača koja je palila Zamlaču. Druga je skupina, "diverzantski vod" Nikole Sundaća, bezuspješno pokušala presjeći prometnicu između Unčana i Struge.[56] Treća je skupina, predvođena Radom Božićem, imala zadaću napasti selo Divušu, točnije, kako navodi Božić u svom izvješću, *"da se spustimo niz rijeku do mjesta odakle sam trebao građati crkvu Sv. Katarine"*[57], tj. *"iz raketnog bacača da srušimo crkvu"*.[58] Očekivalo se da će ta akcija izazvati paniku među braniteljima i stanovništvom, što će omogućiti većoj skupini napadača organiziranih u "2. bataljon TO-a "Šegestin" da pod zapovjedništvom Miće Popovića zauzme selo. Rade Božić i njegov pomoćnik Boža Novaković na crkvu su doista ispalili tri rakete, no nije došlo do raspada obrane. Naprotiv, hrvatski su strijelci srpske "specijalce" satima držali prikovanima u koritu potoka, pa se ni "teritorijalci" nisu usudili krenuti u napad, premda su narednih sati pucali po selu. Slično je prošao i napad na selo Golubovac.[59] Napad je na Unčane u 11 sati izvršila "jedinica za specijalne namene" Željka Šljivara sa zadaćom da prodre u selo, presiječe prometnicu te spriječi dolazak moguće pomoći iz Hrvatske Kostajnice, ali i izvlačenje branitelja i civila iz Struge. Unčane su napali streljačkom vatrom, ručnim bacačima i tromblonima.[60] Jednim je snajperskim hicem ubijen policajac Žarko Gundić, no linija obrane nigdje nije probijena.[61] "Specijalci" su satima iz raznih smjerova pucali po selu ne usuđujući se krenuti u pješački napad. Kako su branitelji na sve napade odmah uzvraćali, napadači su na kraju odustali i bez gubitaka se povukli u Zrinsku goru.[62] Jedini su "uspjeh" srpski pobunjenici imali u napadu na

[53] Izvještaj komandanta Ratnog štaba Dvora na Uni Bogdana Vajagića o akciji provedenoj 26. VII. 1991. DAS, SACP, SOD. Kut. 2.

[54] Intervju s Dušanom Joviće,"Čišćenje nije završeno", *Borba,* br. 215., 2. VIII. 1991., 9.

[55] Izvještaj potpukovnika JNA Simić Novice, obilazak mč/mb u rejonu Dvor na Uni, izveštaj Komandi 329 okbr, (nedatirano), VRH, USMSP.

[56] Izveštaj Komandanta Ratnog štaba Dvora na Uni Vajagić Bogdana o akciji provedenoj dana 26. VII. 1991. DAS, SACP, SOD. Kut.2.

[57] Izvještaj Rade Božića od djelovanju jedinice za specijalne namene u napadu na selu Divuša 26. 07. 1991. HDA. Fond "RSK". R. 5010.

[58] Izvještaj Boža Novakovića od djelovanju jedinice za specijalne namene u napadu na selu Divuša 26. 07. 1991. HDA. Fond "RSK". R. 5010.

[59] Izvještaj Rade Božića od djelovanju jedinice za specijalne namene u napadu na selo Divuša 26. 07. 1991. HDA. Fond "RSK". R. 5010.

[60] Izvještaj Živka Šljivara od djelovanju jedinice za specijalne namene u napadu na selo Unčani 26. 07. 1991. HDA. Fond "RSK". R. 5010.

[61] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ.

[62] Izvještaj Živka Šljivara od djelovanju jedinice za specijalne namene u napadu na selo Unčani 26. 07. 1991. HDA. Fond "RSK". R. 5010.

nezaštićena hrvatska sela Kuljane i Zamlaču. Kuljane je oko podneva iz smjera Volinje napala veća grupa pobunjenih Srba pod zapovjedništvom Željka Sanadera. Prema riječima narednika Gorana Komazeca koji je izravno rukovodio upadom u Kuljane, vrlo je brzo to *"hrvatsko selo od jedno 30 kuća koje smo očistili"*,[63] postalo scenom najvećih brutalnosti nad nezaštićenim civilnim stanovništvom te sveopće pljačke i paljevine.[64] Vinovnici zločina bili su redom Srbi iz susjedne Volinje koje su Hrvati osobno poznavali.[65] Međutim, kada je trebalo krenuti na Kozibrod za koji su znali da ga brani policija, *"dalje nismo mogli jer su ispred nas bila minirana polja tako da je jedino bio put čist, a tuda nismo mogli jer je put štitio dva rova sa mitraljezima"*.[66] Činjenica je da policija u Pounju nije uopće imala minskih polja, dok su u tom trenutku bili posve bez streljiva za strojnice. Slična su nedjela nad nezaštićenim civilima pobunjeni Srbi izvršili i u nebranjenoj Zamlači koja je također opljačkana i spaljena, a nenaoružani su mještani hvatani po svojim domovima i mučeni.[67] Tako su, osim na brdima iznad Struge, svi napadi bili neuspješni. Neuspjesi na drugim sektorima naveli su zapovjednika "Teritorijalne odbrane Dvor" Gojka Samardžiju da se odluči za frontalni napad na Strugu.[68] U napad je uključen oklopljeni kamion TAM-5000 na kojemu su bila montirana dva protuavionska topa PAT 20/1 'Flak', dok je ispred vozila formiran živi štit od 39 civila - Hrvata, mahom starica i staraca pokupljenih po kućama iz spaljene Zamlače. Pobunjeni Srbi su ih tjerali da s uzdignutim rukama idu ispred oklopnog vozila i pješaštva koje ga je pratilo. S vozila su, preko glava civila u živome štitu, Srbi iz topova i strojnica pucali na hrvatske obrambene položaje na ulazu u Strugu.[69] U koloni je iza vozila išao odred dvorske milicije, tj. "SUP Dvor", predvođen načelnikom Nikolom Bjelajcem, jedinica TO-a Miladina Mitića koja je spalila Zamlaču, kao i miješani odred od 30-ak "specijalaca" na čelu sa zapovjednikom Dušanom Kačarom. U napadu su sudjelovali i četnici – dobrovoljci.[70] Ovakav je srpski napad poremetio obranu Struge. Ne želeći da stradaju civili u živom štitu branitelji nisu mogli pucati te su se počeli povlačiti prema središtu sela.[71] Tako su napadači bez borbe zauzeli prednji dio Struge te odmah otpočeli s paljenjem

[63] Izvještaj narednika Gorana Komazeca o čišćenu terena u selima Kuljani i Kozibrod od 26. VII. 1991. HDA. Fond "RSK". R. 5010.

[64] Antun VUKOREP, povjerenik Vlade RH za općinu Dvor na Uni, u; *Zrin,* br. 2., prosinac 1992., 17.

[65] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ.

[66] Izvještaj narednika Gorana Komazeca o čišćenu terena u selima Kuljani i Kozibrod od 26. VII. 1991. HDA. Fond "RSK". R. 5010.

[67] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ.

[68] Izveštaj komandanta Ratnog štaba Dvora na Uni Bogdana Vajagića o akciji provedenoj 26. VII. 1991. DAS, SACP, SOD. Kut. 2.

[69] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ., *"Ratni zločini srpskih vojnih i paravojnih postrojbi u zapadnoj Slavoniji i Banovini 1991. – 1995."*, Sisak, 1997., 164-166. i Antun VUKOREP, povjerenik Vlade RH za općinu Dvor na Uni, u; *Zrin,* br. 2, prosinac 1992., 17.

[70] Izveštaj komandanta Ratnog štaba Dvora na Uni Bogdana Vajagića o akciji provedenoj 26. VII. 1991. DAS, SACP, SOD. Kut. 2.

[71] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ. i Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".

i pljačkanjem kuća.[72] Kako su se policajci brzo povlačili, u tom je dijelu sela zaostalo više hrvatskih policajaca, što ranjenih, što onih koji su selo branili na isturenim punktovima te civila koji su se tijekom bombardiranja sklonili u podrume. Srbi su ih zarobili i odmah počeli mučiti i ubijati.[73]

U jednoj su kući na početku sela Srbi zarobili trojicu hrvatskih policajaca koji su branili taj dio sela. Među zarobljenima su bila i dva samoborska policajca - **Branko Vuk** iz PP-a Samobor i **Davor Vukas**, prometni policajac iz Molvica. Treći je zarobljeni bio prometni policajac Zoran Šaronja.[74] Nakon što su izvučeni iz kuće, Srbi su ih natjerali da se skinu do donjeg rublja. Milan Begić zv. "Baćan", mještanin Zamlače koji je bio tjeran u živom štitu, ovako opisuje što se zbilo s trojicom zarobljenih policajaca: *"... i onda je Predrag Orlović, Milan Begović i Leo Janković sa njih su pancirke, razumijete, obukli na sebe i onda ih bolo, tuklo, gazilo, po njima svim, razumijete, i onda su ih puštali, 'majku vam ustašku bješte', i onda su nama rekli 'vid'te da bježe' i onda je njih pedeset, koliko je moglo, rafalno po njima..."*[75]

I Anka je Knežević, starica koja je bila u živome štitu, prisustvovala masakru policajaca: *"...tri pripadnika MUP-a su zarobljena na taj način što smo mi bili živi štit između četnika i njih. Izvedeni su iz kuće Mate Sigura i natjerani da puze po dvorištu, gdje su ih tukli i skakali na njih. Nakon toga su ih svukle gole, odveli ih na baru Mate Sigura i tu ih strijeljali..."*[76] Na različite je načine tada poubijano i devet hrvatskih civila, dok ih je veliki broj pretučen i izranjavan.[77] Troje je od tih civila strijeljano.[78] Glavni su počinitelji masakra nad civilima bili pripadnici "diverzantskog voda" Nikole Sundaća kojega su sačinjavali redom mjesni Srbi.[79] Prema iskazu preživjelih iz živog štita, ulice su i dvorišta Struge doslovce bile prekrivena leševima masakriranih Hrvata.[80]

Nakon ovoga pokolja hrvatskih policajaca i civila srpska je kolona smrti nastavila s prodorom kroz Strugu. S krova jedne kuće dvojica su mjesnih policajaca pokušavala pružiti otpor. Međutim, jednom su od njih, Tomislavu Begiću, napadači zarobili majku i tako obojicu natjerali na predaju. Policajci su preko pola sata brutalno tučeni i mučeni noževima, pri čemu ih se ispitivalo o stanju obrane. Pobunjeni Srbi su

---

[72] Izvještaj potpukovnika JNA Novice Simića, obilazak mč/mb u rejonu Dvor na Uni, izvještaj Komandi 329 okbr, (nedatirano), VRH, USMSP.

[73] "Banija pod terorom", *Večernji list,* 27. VII. 1991.

[74] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ.

[75] Svjedočanstvo Milana Begića u emisiji *Istraga* TV Nova - epizoda "Živi štit" emitirana 17. II. 2006. Snimka u posjedu autora.

[76] *"Ratni zločini srpskih vojnih i paravojnih postrojbi u zapadnoj Slavoniji i Banovini 1991. – 1995."*, 164.

[77] Isto.

[78] Izvještaj potpukovnika JNA Novaka Simića, obilazak mč/mb u rejonu Dvor na Uni, izvještaj Komandi 329 okbr, (nedatirano), VRH, USMSP.

[79] Izvještaj komandanta Ratnog štaba Dvora na Uni Bogdana Vajagića o akciji provedenoj 26. VII. 1991. DAS, SACP, SOD. Kut. 2.

[80] *"Hrvatska Kostajnica – Zrin"*, 165., i "Kriminalna djela u Strugi", *Večernji list,* 27. VII. 1991.

im otvoreno najavili što namjeravaju napraviti sa svim Hrvatima Zrinskog pounja - *"sve vas ustaše treba pobiti"*.[81]

Uvidjevši da će zahvaljujući civilima iz živoga štita pasti svi hrvatski obrambeni položaji u Strugi i biti poubijano sveukupno hrvatsko stanovništvo i branitelji, mjesni pričuvni policajac iz Struge Mile Blažević zv. "Čađo" te mladi prometni policajac iz Dugog Sela Željko Filipović odlučili su se žrtvovati kako bi zaustavili napad i spasili narod. Iz neposredne su blizine bacili improvizirane eksplozivne naprave na oklopno vozilo te ga uništili zajedno s posadom.[82] Rezultat je eksplozije bio pet mrtvih i dvadeset ranjenih napadača. Među poginulima je bio zapovjednik "Teritorijalne odbrane Dvor" Gojko Samardžija, kao i teritorijalci Goran Barać, Stevo Vinčić, Tošo Sundać te "rezervni milicajac" iz Dvora Rade Joka zv. "Šupak".[83] Oni su činili posadu vozila koje je pred sobom tjeralo civile u živome štitu.[84] Eksplozija je teško ranila "načelnika SUP-a Dvor" Nikolu Bjelajca, kao i njegove kolege Branka Roksandića i Milana Savića. Ostali nastradali napadači uglavnom su bili iz sastava "Teritorijalne odbrane Dvor" – Jovan Podunavac, Boris Nužda, Milan Joka, Milan Roksandić, Pero Pribičević, Milan Pašić, Milan Vujanić, Nenad Marić, Nenad Menićanin, Dmitar Stojaković, Predrag Rakas, Mile Dodoš i Predrag Orlović. Bilo je stradalih i među pripadnicima "specijalne milicije" – zapovjednik Dušan Kačar, "jedince za specijalne namjene" iz Dvora – Nikola Adamović i "jedince za specijalne namjene" iz Petrinje – Dušan Karolj, ali i "jedinice za posebne namjene *Kaline*" iz Komogovine, postrojbe koja je zacijelo počinila najviše ratnih zločina nad Hrvatima Banovine - Milan Ićitović.[85] Ovoliki je broj mrtvih i ranjenih stvorio paniku među preostalim napadačima, pa su počeli bježati, ne samo oni koji su prodrli u selo, nego i "specijalci" s okolnih brda.[86]

Nažalost, prilikom eksplozije su obojica hrvatskih branitelja, Blažević i Filipović, poginula. Međutim, njihova je žrtva urodila plodom. Taoci iz živoga štita i dva zarobljena policajca razbježali su se, a branitelji koji su se već dvoumili: boriti se ili se posve povući iz sela, upustili su se u borbu sa napadačima, tjerajući ih iz središta Struge.

---

[81] Svjedočanstvo Tomislava Begića u emisiji *Istraga* TV Nova - epizoda "Živi štit" emitirana 17. II. 2006. Snimka u posjedu autora.

[82] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ.

[83] Štab Teritorijalne odbrane opštine Dvor na Uni. Podaci o poginulim borcima (u potpisu Pavlović). HDA. Fond 'RSK'. Kutija 230. Spis 54. i "Spomenar poginulih i umrlih boraca pripadnika 33. pbr.", *Bilten 33. pješadijske brigade SVK.,* Dvor na Uni, br. 1., decembar 1994., 8.

[84] Izveštaj komandanta Ratnog štaba Dvora na Uni Bogdana Vajagića o akciji provedenoj 26. VII. 1991. DAS, SACP, SOD. Kut. 2.

[85] Štab Teritorijalne odbrane opštine Dvor na Uni. Spisak ranjenih boraca (u potpisu Pavlović). Kutija 230. Spis 54., Anketni list poginulih, ubijenih, nestalih i ranjenih građana, područja RSK., Republička komisija za ratne i zločine genocida – opština Kostajnica. Kutija 294/45., Anketni list poginulih, ubijenih, nestalih i ranjenih građana, područja RSK., Republička komisija za ratne i zločine genocida – opština Petrinja. Kutija 296. Spis 45. HDA. Fond 'RSK'. i "Spisak ranjenih boraca", *Bilten 33. pješadijske brigade SVK.,* br. 1., decembar 1994., 15.

[86] Izveštaj komandanta Ratnog štaba Dvora na Uni Bogdana Vajagića o akciji provedenoj 26. VII. 1991. DAS, SACP, SOD. Kut. 2.

Tako su svojom žrtvom Blažević i Filipović spasili mještane i branitelje Struge od pokolja i nanijeli pobunjenim Srbima takve gubitke kakve do tada nigdje nisu doživjeli.

Prestanak je borbi i izgon napadača omogućio izvlačenje dijela teško ranjenih branitelja Struge. Među njima su bili policajci PP-a Črnomerec Drago Matijević i Šefik Pezerović. Medicinska ekipa ih je kolima hitne pomoći pokušala prebaciti u Sisak.[87] Međutim, u Volinji su kola upala u zasjedu odreda Gorana Komazeca koji u svom izvješću ovako opisuje što se dalje zbilo: *"... i onda su naišla bolnička kola velikom brzinom koja smo pokosili mitraljezom. Ona su se zatim zaustavila. Unutra je bilo tri mupovca, dva doktura i vozač Srbin. Zatim smo ih otpremili na Šamarice..."*[88] Medicinski je tim (dr. Krešimir Šipuš, tehničar Marijan Majstorović i vozač Marinko Čerkez) doista odveden u srpski koncentracijski logor u Spomen-domu "Bratstvo-jedinstvo" na Čavić brdu, da bi naknadno bili razmijenjeni.[89]

Kakva je sudbina zadesila teško ranjene policajce nije posve sigurno. Prema Ivanu Pezeru, Srbi su ranjenike strijeljali.[90] Međutim, Ljuban Slavulj, naknadno zarobljeni pobunjeni Srbin iz dvorskog sela Kuljani, iznio je drugačije podatke. Prema njegovim su riječima ranjenici otpremljeni u obližnje srpsko selo Jovac gdje su tri dana bili izloženi najbrutalnijem mučenju i sakaćenju da bi ih 29. srpnja pobunjeni Srbi, koje Slavulj poimence navodi i koji su objavljeni u intervjuu, masakrirali.[91]

Poraz koji su doživjeli u Strugi izazvao je strah i paniku među Srbima Dvora, kako u rukovodstvu tako i u narodu koji je na ulazu u grad iščekivao rezultate napada na Hrvate Pounja. Stoga je iz Dvora zatražena pomoć JNA što je odmah prihvaćeno pa je iz vojarne u Petrinji u Strugu upućena kolona tenkova i oklopnih transportera, navodno s ciljem da uspostavi tzv. "tampon zonu" između hrvatskih branitelja i srpskih napadača.[92] Bio je to klasičan 'igrokaz' JNA kojim se ona neuspješno pokušavala prikazati mirotvornom. Dokaz više za to bilo je i ponašanje tenkova tijekom dolaska u Kozibrod. Naime, kolona je prvo prošla kroz Hrvatsku Kostajnicu gdje su tenkovi pregazili sanitetsko vozilo jasno označeno zastavom Crvenog križa i dva parkirana policijska vozila.[93] Ulazeći u Zrinsko pounje jedan je od tenkova JNA iz kolone napravio strahoviti zločin – pucao je te potom pregazio policijsko vozilo u kojemu su bila osmorica hrvatskih policajaca. Pri tome su poginula tri policajca: Ivica Perić, Mladen Halapa i Goran Fadljević, a Tomislav Babić je ranjen. Nakon toga su tenkovi prevrnuti kombi s mrtvim i ranjenim policajcima izgurali s

---

[87] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ.

[88] Izvještaj narednika Gorana Komazeca o čišćenu terena u selima Kuljani i Kozibrod od 26. VII. 1991. HDA. Fond "RSK". R. 5010.

[89] Intervju s Predragom Vučićevićem u *Slobodnom tjedniku,* br. 72., 8. VIII. 1991., 6.

[90] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".

[91] "Uhićeni četnik svjedoči protiv kolega – kopali djeci oči, rasporili trbuh trudnici!", *Slobodni tjednik,* br. 92., 23. XII. 1991., 19.

[92] Izvještaj potpukovnika JNA Novice Simića, obilazak mč/mb u rejonu Dvor na Uni, izveštaj Komandi 329 okbr, (nedatirano), VRH, USMSP.

[93] "Vojnim granatama na MUP", *Vjesnik,* 27. VII. 1991., 2.

ceste u jarak. Tragedija je tim veća što je to vozilo na zahtjev JNA pratilo tenkove u Strugu.[94] Tenk je prolazeći kroz Kozibrod pregazio i vozilo zagrebačke postrojbe parkirano pred postajom.[95] U Strugi su tenkovi pregazili još jedno policijsko vozilo, ali i uništeni srpski oklopljeni kamion. Međutim, ova je kolona iz Petrinje kratko držala "tampon zonu". Brzo se povukla prema Dvoru odakle su potom pristigla dva oklopna vozila JNA kojima je zapovijedao potpukovnik Novica Simić. Koristeći oklopnjake JNA kao zaklon, u Strugu su se sa Simićem vratili i srpski napadači iz Dvora.

U svom izvješću potpukovnik Simić ovako opisuje zatečeno stanje u Strugi: *"Izgled mesta je bio pravi ratni; svuda po putu su bili razbacani leševi milicionera i civila, gorela je jedna štala, asfaltnom trakom doslovce je tekla krv, a svuda okolo je bila razbacana municija i oprema... kao i još 3 mrtva pripadnika MUP-a koji su bili skinuti u donji veš i pobijeni rafalom u leđa od strane TO-a."*[96] Dolazak JNA ohrabrio je Srbe da opet minobacačima napadnu sela od Kozibroda do Divuše.[97] U Strugi su Srbi koji su s JNA ušli u selo *"iza oklopnih transportera počeli da tuku ranjenike koji su počeli da izlaze i pretila je opasnost da se bitka nastavi te sam uz pretnju naoružanja OT naredio da odstupe do s. Zamlače što su oni uz psovke prihvatili."*[98]

Nastojeći obranjena hrvatska sela predati pobunjenim Srbima, potpukovnik je Simić tijekom noći razoružao cijeli policijski vod i otpremio ga iz Struge u Hrvatsku Kostajnicu. Potom su razoružani i mještani Struge nakon čega im je Simić rekao da im JNA ne može jamčiti sigurnost, ali im može dati pratnju žele li odseliti iz svojih domova.[99]

JNA je u dijelu Struge našla dva teško ranjena policajca, Ivicu Žalca i Zdenka Benu, pa ih je zajedno s osam ranjenih hrvatskih civila otpremila u Dom zdravlja u Dvoru.[100] "Diverzantski vod" Nikole Sundaća potom je ranjenike, policajce i civile, izveo iz Doma zdravlja te su ih *"tukli ispred Doma zdravlja pred 100 ljudi, što nije dostojno ljudskom ponašanju"*.[101] Nakon toga, prema riječima načelnika Ratnog štaba Dvora Nikole Boljanića, *"je došlo do nekontrolisanog i nečasnog djela od strane pripadnika diverzantskog voda koji su istog dana lišili života bolesnike (žene) u Domu zdravlja u Dvoru"*.[102] Nisu poubijane samo ranjene žene, već i drugi ranjenici, a Srbi Dvora mogli su danima

---

[94] "Rafali iz tenka", *Vjesnik,* 28. VII. 1991., 3., "Vratit ćemo se u Kostajnicu!", *Vjesnik,* 2. VIII. 1991., 10. i "Tenkovi pregazili hrvatske policajce", *Večernji list,* 27. VII. 1991.

[95] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ.

[96] Izvještaj potpukovnika JNA Novice Simića, obilazak mč/mb u rejonu Dvor na Uni, izveštaj Komandi 329 okbr, (nedatirano), VRH, USMSP.

[97] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ.

[98] Izvještaj potpukovnika JNA Novice Simića, obilazak mč/mb u rejonu Dvor na Uni, izveštaj Komandi 329 okbr, (nedatirano), VRH, USMSP.

[99] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ.

[100] Isto.

[101] Izveštaj komandanta Ratnog štaba Dvora na Uni Bogdana Vajagića o akciji provedenoj 26. VII. 1991. DAS, SACP, SOD. Kut. 2.

'uživati' u prizoru *"mrtvih ljudi bačenih pored ceste u Dvoru koje su navodno šareni likvidirali"*.[103] Leševi poubijanih Hrvata danima su ležali pokraj mosta na rječici Žirovnici, jer dvorski milicajci nisu dopuštali da ih se pokopa. U tim je događanjima 'nestao' i ranjeni policajac Ivica Žalac, dok je Beno preživio sve torture te je razmijenjen. Tako je čak 12 hrvatskih policajaca i 20 civila izgubilo život u obrani Zrinskog pounja tijekom akcije "Žaoka".[104]

Nakon što je JNA odvezla cijeli vod policije, hrvatske su obrambene snage Pounja znatno oslabljene. Svi su zahtjevi zapovjednika Pezera da mu se hitno pošalje pojačanje ostali uzaludni, dok su srpski pobunjenici i sljedećih dana nastavili s povremenim napadima.[105] To što pomoć nije došla ne znači da je Republika Hrvatska 'digla ruke' od Zrinskog pounja. Naprotiv, prema svim je napadnutim mjestima Banovine upućena pomoć. Tako su npr. Sunji u pomoć upućene snage ZNG-a iz Siska i MUP-a iz Zagreba.[106] Zadaću su pomaganja hrvatskim snagama u Pounju 27. srpnja dobile policijska postrojba PU-a Kutina jačine 100 djelatnika i policijska postrojba PU-a Bjelovar, također jačine 100 djelatnika. Uz pomoć oklopnog vozila i po cijenu jednog mrtvog i šest ranjenih policajaca, postrojbe su se uspjele probiti do Hrvatske Kostajnice. Zadaća je bjelovarske postrojbe bila da sutradan krene u deblokadu Kozibroda, međutim, zbog niza manje-više opravdanih razloga do toga nije došlo.[107]

Tako su na kraju dva zagrebačka policijska voda ostala sama u obrani Zrinskog pounja. Zapovjednik Ivan Pezer pokušao je, igrajući na 'mirotvorstvo' JNA, učvrsti narušenu obranu. Zatražio je od potpukovnika Simića da nekoliko oklopnjaka postavi kao "tampon-zonu" u Unčane i Divušu, kako bi prestali napadi na ta sela. Također je tražio, kako navodi potpukovnik Simić, *"da mu ja sa 1 OT osiguram transport smene snaga na pravcu Kozibrod – Hrv. Kostajnica. Rekao sam mu da bi to imalo smisla ukoliko bi on potpuno napuštao Kozibrod, a da ovako ja treba da budem njegova taksi služba."* Tako je JNA odbila oba Pezerova zahtjeva.[108] U međuvremenu je među hrvatskim pučanstvom Zrinskog pounja zavladao smrtni strah. Opkoljeni i razoružani, u paničnom strahu od pokolja koji su im mjesni Srbi najavili, preostali su mještani 29. srpnja prihvatili ponudu JNA za iseljenje.[109]

---

[102] Načelnik Ratnog štaba Nikola Boljanić, u Dvoru, 28. VII. 1991., izvještaj upućen Izvršnom vijeću SO Dvor, DAS, SACP, SOD. Kut. 2.

[103] Izveštaj komandanta Ratnog štaba Dvora na Uni Bogdana Vajagića o akciji provedenoj dana 26. VII. 1991. DAS, SACP, SOD. Kut. 2.

[104] *"Ratni zločini srpskih vojnih i paravojnih postrojbi u zapadnoj Slavoniji i Banovini 1991. – 1995."*, 110., 118., 165. i Intervju s Ivanom Pezerom od 17. XI. 2005.

[105] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ.

[106] *"Sunja i sunjsko bojište 1991. – 1995."*, 6-8.

[107] Izvješće zapovjednika jedinice PU-a Kutina o odlasku u Pounje od 2. VIII. 1991. Arhiva Policijske Uprave Bjelovarsko-bilogorske, Bjelovar.

[108] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ. i Izvještaj potpukovnika JNA Novice Simić, obilazak mč/mb u rejonu Dvor na Uni, izveštaj Komandi 329 okbr, (nedatirano), VRH, USMSP.

[109] *"Ratni zločini srpskih vojnih i paravojnih postrojbi u zapadnoj Slavoniji i Banovini 1991. – 1995."*, 164.

Kolona civilnih vozila stanovnika Struge, Unčana, Divuše i Golubovca koja je u pratnji oklopnjaka JNA išla prema Hrvatskoj Kostajnici posve je iznenadila zapovjednika Pezera i njegove policajce koji su i dalje bili pripravni za obranu pučanstva. Koloni su se pridružili i mještani Kozibroda. Poučen iskustvom drugih mjesta da nakon odlaska civila obično uz napad pobunjenih Srba slijedi i napad JNA, zapovjednik je Pezer samoinicijativno donio odluku da se i preostala dva voda policije te drugi branitelji zajedno s kolonom civila povuku u Hrvatsku Kostajnicu. Odlaskom civila nestao je glavni razlog ostanka obrambenih snaga koje bi, da su ostale u pustim selima, u srpskom okruženju i bez logistike (hrane, streljiva, pojačanja u ljudstvu) vrlo brzo bile posve uništene.[110]

Tako je u srpske ruke palo Zrinsko pounje, a JNA je poraz pobunjenih Srba pretvorila u pobjedu. U nebranjena su sela odmah upali dvorski Srbi poubijavši rijetke preostale Hrvate, uglavnom starije ljude koji su odlučili ostati. Tada je samo u Divuši zaklano petero ljudi.[111] Izgon i masovno ubijanje civilnoga hrvatskog pučanstva bilo je posve u duhu politike genocida nad hrvatskim narodom koju su prihvatili i provodili pobunjeni Srbu u Hrvatskoj. O tome u svojim memoarima piše oficir JNA koji je ratovao na Banovini Marko Vrcelj: "*Osnovni moto SDS je bio "proteraj ili ubij, opljačkaj i spali" sve što je hrvatsko, jer mi Srbi nikad više ne možemo živeti zajedno sa Hrvatima... Ušima svojim nisam mogao poverovati da sam čuo to što sam čuo od čelnika SDS.*"[112] Čelnik je pobunjenih Srba Banovine Mile Paspalj namjeru potpunog uništenja Hrvata obrazlagao time da su Hrvati Banovine *"učestvovali kao pripadnici hrvatske vojske u zločinima nad Srbima, kada je general Franjo Tuđman pokušao aneksiju srpskih zemalja"* te da ih stoga sve treba protjerati ili likvidirati.[113]

Pojava je izbjegličke kolone u Hrvatskoj Kostajnici izazvala paniku, kako kod građana tako i kod policije. Nakon što su sutradan 30. srpnja zrakoplovi JNA bombardirali grad odlučeno je da se 31. srpnja iz grada i okolnih sela stanovništvo organizirano evakuira.[114] U Hrvatskoj je Kostajnici ostao samo dio policije. Međutim, uskoro su i oni donijeli odluku o povlačenju. Tako je palo skoro cijelo hrvatsko Pounje.[115] Sav prijegor, žrtve i stradanja hrvatskih branitelja, među njima i trojice samoborska policajca, nisu mogla prevladati veliku neravnotežu koja je postojala između hrvatskih obrambenih snaga i velikosrpskih agresora. Policija se mogla učinkovito suprotstaviti pobunjenim Srbima, ali vojna je sila JNA bila prejaka za hrvatsku policiju. Za obračun s njome Hrvatska je morala stvoriti vlastitu vojnu silu – Hrvatsku vojsku. Međutim, to ne znači da je hrvatska policija smanjila napore

---

[110] Izvještaj zapovjednika jedinice PU-a Zagreb o izvršenju zadatka u Pounju od 1. VIII. 1991. APUZ. i Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".

[111] "Svjedočenje o Divuši", *Zrin,* br. 2, prosinac 1992., 21.

[112] Marko VRCELJ, *"Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995."*, Beograd 2002., 28.

[113] Mile PASPALJ, *"Album iz Krajine"*, Sarajevo 1996., 195.

[114] Izvješće zapovjednika jedinice PU-a Kutina o odlasku u Pounje od 2. VIII. 1991. Arhiva Policijske Uprave Bjelovarsko-bilogorske, Bjelovar.

[115] "Pucnjava na položaje Garde", *Vjesnik,* 1. VIII. 1991., 5., i Intervju s Draženom Soklerom, pom. povjerenika Vlade RH za Hrv. Kostajnicu, *Vjesnik,* 2. VIII. 1991., 10.

ili odustala od daljnje obrane domovine. Naprotiv, snage su MUP-a do kraja Domovinskoga rata ostale važan dio hrvatskih obrambenih snaga. Najbolje se to može vidjeti na primjeru PP-a Samobor čiji su pripadnici, i aktivni i pričuvni, narednih godina bili prisutni na svim bojištima.[116] 1991. godine glavnina ih je bila angažirana na obrani Banovine. Tako je u smjenama od po deset dana u obrani Hrvatske Kostajnice stalno boravila jedna skupina samoborskih policajaca.[117] Naime, 1. je kolovoza Hrvatska Kostajnica nakon kratkotrajne okupacije oslobođena.[118] Posljednja je smjena, 12. rujna, zbog snažnih napada pobunjenih Srba i JNA bila prisiljena na predaju. Nakon zarobljavanja je 285 hrvatskih branitelja odvedeno u koncentracijski logor JNA na Manjači.[119] Među njima su bili i samoborski djelatni policajci: Robert Bogdanić i Branimir Ivanović, koji je kao teški ranjenik prvo otpremljen u Dvor, a potom na Manjaču. S njima je bio i policajac iz Samobora Željko Fresl. Razmijenjeni su 9. studenoga 1991. U drugoj su skupini od 57 hrvatskih policajaca koje su zarobili pobunjeni Srbi i odveli ih u svoj koncentracijski logor u Kazneno-popravnom domu u Glini također bila dva djelatna samoborska policajca; Dražen Razum, koji je razmijenjen 31. listopada, i Milan Samardžija, pušten 10. studenoga.[120] Prema podacima kojima raspolaže Ivan Pezer, navodno je jedan od samoborskih policajaca srpske nacionalnosti nakon pada Hrvatske Kostajnice prešao na stranu pobunjenih Srba.[121] Prema spoznajama zapovjednika 151. brigade Josipa Mahovića, ovaj je navodno odmetnuti policajac potom napredovao do položaja zapovjednika odreda srpske milicije općine Caprag (Sisak).[122] O ovom je slučaju prelaska samoborskog policajca u pobunjeničku miliciju u zbirci srpskih ratnih pripovijetki *"Priče iz Hada"* objavljenja kraća priča.[123]

U srpnju su se i kolovozu samoborski policajci uključili u obranu Pokupskog, dok je na bojišnici Petrinje u kolovozu i rujnu sudjelovalo 46 djelatnika pričuvnoga sastava. U rujnu je u obrani Sunje sudjelovalo 9 djelatnika PP-a Samobor. Sveukupno je u obrani Sunje od 1. kolovoza do konca 1991. godine u smjenama sudjelovalo 79 pričuvnih djelatnika PP-a Samobor. Samoborski redarstvenici nisu branili samo Banovinu. U rujnu su iz PP-a Samobor dragovoljno i samoincijativno 3 djelatnika otišla u obranu Gospića. Neutvrđenoga su dana iz Gospića otišli na Južno bojište gdje je 8. studenoga 1992. poginuo **Darko Radman**, a Goran Pavlović je 6. veljače na istome bojištu teško ranjen i ostao je 100 % invalid. U obrani Tenjskog Antunovca u listopadu je 1991. sudjelovalo 7 djelatnika PP-a Samobor od kojih je

---

116 "Primjerno i uspješno", *Hallo 92, glasilo MUP-a RH,* br. 20., 28. VII. 1993., 8.

117 Vladimir ŠTEFANAC, *"Iz Kostajnice na Manjaču",* Zagreb 1994., 12.

118 "Mupovci ponovo u Kostajnici", *Borba* br. 216., 3. VIII. 1991., 4.

119 Vladimir ŠTEFANAC, *"Iz Kostajnice na Manjaču"*, 35-55, 103-108.

120 Izvještaj načelnika bezbjednosti Op. ŠTO-a Kostajnica. Br: 12/22. DAS. SACP. Fond. 26. pješadijska brigada SVK. Kut. 1. i Vladimir ŠTEFANAC, *"U logorima Manjače i Gline",* Zagreb 1996., 88 - 114.

121 Intervju s Ivanom Pezerom od 17. XI. 2005.

122 Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

123 Zdravko KRSTANOVIĆ, *"Priče iz Hada – pripovijedanje užasa"*, Beograd 1994.

jedan ranjen. 1994. i 1995. na bojišnici južnoga Velebita sudjelovao je 91 djelatnik pričuvnoga sastava PP-a Samobor. U završnoj oslobodilačkoj akciji "Oluja" sudjelovala su 3 djelatnika PP-a Samobor. Sveukupno je u obrani Hrvatske od lipnja 1991. do kraja 1995. godine sudjelovalo 46 djelatnika aktivnoga sastava PP-a Samobor. Dvojica su djelatnika poginula, četvorica su ranjena, a petorica su zatočena. Kad je riječ o pričuvnome sastavu, u vremenu od 1. kolovoza 1991. pa do kraja rata na raznim je bojišnicama Hrvatske sudjelovalo 216 djelatnika pričuvnoga sastava PP-a Samobor. Ukupno su iz sastava aktivnog i pričuvnog sastava PP-a Samobor u obrani Republike Hrvatske sudjelovala 262 pripadnika. Na svim su navedenim ratištima poginula dvojica djelatnika PP-a Samobor, šestorica su teže ranjena, a petorica su dospjela u zatočeništvo. Za sve što su njeni djelatnici učinili za obranu Hrvatske kao i za izvanredno dobru suradnju s Hrvatskom vojskom Policijska postaja Samobor dobila je zahvalnicu 151. brigade.[124]

Policijska postaja u Kozibrodu

[124] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu" i "Znanje starijih i volja mlađih", *Hallo 92, glasilo MUP-a RH, br. 20., 28. VII. 1993., 8.*

PRIPREME ZA FORMIRANJE SAMOBORSKE 8. BRIGADE TO

Dok su se u Samoboru odvijale pripreme za formiranje 50. bojne ZNG-a, na širem su se području Zagreba odigrale organizacijske promjene presudne za daljnji tijek obrambenih aktivnosti. Na temelju odluke Skupštine grada Zagreba, 1. ožujka 1991. ukinuti su tadašnji Sektorski štabovi TO-a i preustrojen je Gradski štab TO-a (Gr ŠTO) iz kojeg je kasnije nastalo Zapovjedništvo obrane grada Zagreba, čijim je zapovjednikom postao Darko Grdić.

Ukidanjem dotadašnjih štabova, njihove su ovlasti prenesene na Gr ŠTO. Pri njegovu osnivanju pozvani su čelni ljudi obrane šireg zagrebačkog područja. U ime Samobora pozvan je Josip Mahović. Ovaj je štab, za razliku od Republičkog na čijem je čelu bio general Zdravko Novoselić i koji je u potpunosti bio odan JNA, bio posve lojalan Ministarstvu obrane Republike Hrvatske.

Pod zapovjedništvo ovoga štaba došao je i Samobor pa su sve daljnje obrambene pripreme na razini općine došle pod njegovu ovlast. Tako općinski Sekretarijat više nije bio nadležan za formiranje borbenih postrojbi, već se bavio pitanjima mobilizacije.

Nova zapovjedna struktura i pogoršanje stanja u Hrvatskoj gdje se JNA posve otvoreno uključila u velikosrpsku pobunu, naveli su hrvatsko vrhovništvo da stvori novu obrambenu koncepciju prema kojoj je na razini općina trebalo umjesto dotadašnjih bojni osnovati brigade, što je na širem području Zagreba postalo obveza Gradskog štaba.

Na području Zagreba trebalo je osnovati četiri brigade ZNG-a (99., 100., 101. i 102.) koje su imale prvenstvo u opremanju, te deset brigada TO-a. Prema starom ustroju TO-a, brigada koja je trebala nastati na području Samobora zvala se 8. brigada TO-a (Samobor je po abecedi bio osmi među općinama zagrebačkog prostora).

Po naredbi Gr ŠTO-a Zagreb, samoborski općinski Sekretarijat za narodnu obranu polovicom svibnja odabrao je budućeg zapovjednika ove brigade. Pozvana su dva kandidata – pričuvni časnici s najviše iskustva i najvišim činovima u općini. Dok je prvi to odbio, s obrazloženjem da se ne osjeća sposobnim preuzeti tu funkciju, drugi – Adolf Paar, koji je imao čin rezervnog majora, odmah je prihvatio.[1]

Nakon toga se Paar prihvatio zadaće odabira časničkog i dočasničkog kadra za svoju novu postrojbu. Pri tome mu je pomagao dio časnika iz sastava 50. bojne ZNG-a. Radilo se o svojevrsnim "internim" pripremama jer je Sabor Republike Hrvatske odluku o formiranju postrojbi TO-a donio tek u srpnju, dok je službena odluka o propisanom ustroju deset zagrebačkih brigada TO-a donesena u kolovozu.

[1] Darko GRDIĆ, "*10. godišnjica osnutka i djelovanja Zapovjedništva obrane grada, ratnih brigade i postrojbi grada Zagreba*", Zagreb 2001., 3-5., Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005., i "Blistava pobjeda u 'Ouji'..." *Samoborski list*, 7. X. 1995., 3.

Međutim, u tom trenutku nije se moglo čekati službene odluke jer je, prema riječima A. Paara *"ratno stanje "visjelo" u zraku - nije se smjelo čekati ni trenutka"*. Prvo je ustrojena uža jezgra zapovjedništva buduće brigade u sastavu: Josip Dugandžić, Josip Mahović, Ivo Strašček i Franjo (Jankov) Bašić. Zapovjedništvo je odmah otpočelo s pripremama za predstojeće aktiviranje brigade. Zbog vrlo aktivne vojne obavještajne službe JNA sve su radnje morale biti obavljane u tajnosti.

Tijekom svibnja i lipnja 1991. izvršen je veliki broj razgovora s pričuvnim časnicima i dočasnicima koji su po rasporedu spadali u samoborsku TO postrojbu, ljudima isključivo sa samoborskog područja. Svi su oni u desetljećima koja su prethodila ratu često išli na zajedničke vježbe na područje Samobora i Banovine, veoma su se dobro poznavali i bili su na neki način već dobro uigran tim. To je bila prednost na koju se moglo računati.

Taj su tim sačinjavali: Milan Tomašković, Petar Andrašek, Stjepan Črnjak, Dragutin Kušić, Franjo Horvat, Drago Vrbančić, Dražen Sladić, Miroslav Penić, Ivo Vlahović, Dubravko Budi i Ivica Devunić.

Međutim, nisu pozivani svi pričuvni časnici brigade već oni za koje je bilo poznato da su provjerenog hrvatskog opredjeljenja te da su osposobljeni za pojedina područja ili vođenje postrojbi. Zapovjedništvu koje ih je biralo bilo je jasno da će oni morati u praksi primijeniti sve što su do tada naučili jer to više nije bila obična vježba, već priprema za rat. Takav se pristup u daljnjem tijeku događaja pokazao dobrim; stvorene su formacije ljudi koji su se međusobno poznavali i svatko je znao što treba činiti.

Cilj razgovora koji je vođen s ovim ljudima bio je upoznavanje sa situacijom i izjašnjavanje svakog od njih jesu li u slučaju potrebe spremni angažirati se u samoborskoj brigadi. Većina pozvanih bila je počašćena što im se ukazuje povjerenje te je prihvatila obnašanje najodgovornijih dužnosti u brigadi, premda su znali da bi mogli stradati u slučaju da JNA uspije u namjeri nasilnog preuzimanja vlasti. Jedan od tih časnika, Franjo Horvat to objašnjava ovako - *"S obzirom da smo nešto naučili* (u TO-u i na vojnim vježbama op. a.) *smatrali smo se odgovornima da sebe i svoje znanje stavimo u službu Hrvatske..."*[2]

Ipak, usporedno s ovim aktivnostima trebalo je voditi stalne razgovore i pregovore sa samoborskim općinskim rukovodstvom: trebalo mu je objasniti da se pri izboru časnika više ne mogu držati ranije postavljenih mjerila iz jednostavnog razloga što je za brigadu potrebno četiri puta više časnika nego za bojnu, a i tu je jedva namaknut dovoljan broj ljudi.

Na kraju je između općinskih političara i Zapovjedništva brigade postignut dogovor prema kojem su časnici u brigadi mogli biti svi građani samoborske općine, osim Srba i otvorenih neprijatelja Hrvatske. Zapovjedništvo brigade na to je pristalo jer si je s obzirom na etnički sastav općine to moglo dopustiti.

[2] Adolf PAAR, "Tako je počelo...", Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat", Darko GRDIĆ, n. dj., 4-5. i Usmeno priopćenje Adolfa Paara, Josipa Mahovića i Dragutina Kušića, 18. XI. 2005.

Premda je postignut ovaj dogovor, najveći dio političkog vodstva i dalje nije pružao podršku pri formiranju brigade. Bilo je to vidljivo pri svakom potezu koji je Zapovjedništvo brigade napravilo. Tako je u Zapovjedništvu bilo niz ideja kako bi se moglo nabaviti oružje za opremanje brigade. Znalo se da bi Samobor, što se tiče gospodarske moći, mogao sam kupiti oružje pa makar i na "crnom tržištu". U to je vrijeme u Samoboru, u raznim fondovima bilo oko 14 milijuna njemačkih maraka. Uz to, znalo se da su rukovodioci većine poduzeća u općini spremni pomoći obrani domovine. Stoga je Zapovjedništvo zatražilo od čelnika općinskog Sekretarijata za narodnu obranu, osobe koja je bila njegova veza s općinskim čelnicima, da od njih zatraži da sazovu ravnatelje poduzeća te da se zajedno dogovore o donaciji postojećih novčanih sredstava za kupovinu oružja i opreme. Međutim, to se nije ostvarilo.[3] Dok su u susjednim općinama općinski dužnosnici na sve strane prikupljali novac i sva raspoloživa novčana sredstva usmjeravali na ilegalnu nabavu oružja za svoje općinske postrojbe,[4] Zapovjedništvo se uvjerilo da im se u Samoboru po ovom, ali i mnogim drugim pitanjima, sustavno onemogućava kontakt s civilnim sektorom, i ne samo s civilnim, već i s vojnim. Civilne su vlasti Samobora sve do njegove smjene u kolovozu 1991. bile u stalnoj vezi sa zapovjednikom vojarne JNA u Samoboru, Rozariom Rozgom. Zapovjedništvo brigade je molilo da se i njih poveže s Rozgom. Uzalud. Tako glavna obrambena snaga općine nije imala ni najmanju korist od tih dobrih veza samoborskih političara i zapovjednika JNA.[5]

Po mišljenju čelnih ljudi brigade, tome je više uzroka. Prvi je što je vladajuća stranka u Samoboru dobila, i to po političkoj liniji, zadaću da samostalno, u tajnosti, obavi obrambene pripreme te je nastojala zadržati obrambene resurse pod svojim nadzorom.[6] Drugi je razlog posvemašnje nepovjerenje čelnika samoborske vlasti prema osobama koje su imenovane na čelo 8. brigade. Čak ni kasnije aktivnosti na bojištu nisu uklonile te sumnje, već su i slijedećih godina mislili da pričuvnim časnicima koji su stvorili 151. brigadu za to uopće nije trebalo dati priliku, već da je trebalo imenovati ljude koji će biti na njihovoj "političkoj liniji".

Do koje je razine išlo to nepovjerenje pokazuje i to da ni J. Mahović, kao zapovjednik 50. bojne ZNG-a, ni A. Paar, kao zapovjednik 8. brigade, dakle dvije glavne obrambene postrojbe općine, nisu bili članovi Kriznog štaba Samobora. Time su bili gotovo posve isključeni iz svih obrambenih aktivnosti. Ovakav je odnos usporio formiranje brigade i napravio mnogo štete njenom pripremanju za borbu.[7]

Međutim, usprkos svim otporima, Zapovjedništvo brigade je nastojalo voditi pomirljivu politiku s gradskim političarima. Tako je npr. sva kadrovska rješenja časničkog i dočasničkog kadra usuglašavalo sa čelnicima vladajuće stranke, uz otvoreni poziv da se i oni, kao

[3] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.
[4] Nino ŠKRABE, n. dj., 145.
[5] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.
[6] Adolf PAAR, "Tako je počelo..."
[7] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

i drugi koji se smatraju sposobnima, priključe i pomognu u funkcioniranju brigade; ali dragovoljaca nije bilo.[8] Upornim je radom, usprkos svim preprekama, već početkom lipnja osmišljena zapovjedna struktura buduće samoborske brigade. Stoga je 7. lipnja 1991. u večernjim satima u Gradskoj vijećnici Zapovjedništvo brigade moglo sazvati prvi službeni sastanak svih zapovjedništava u sastavu brigade. Radilo se o tridesetak časnika koji su ranije odabrani i koji su dali usmeni pristanak. Te su večeri svi oni i službeno imenovani na te položaje, a potvrdili su i da prihvaćaju ponuđene im dužnosti. Stoga se 7. lipnja 1991. godine slobodno može smatrati danom kada je počela djelovati 151. samoborska brigada. Mladen Noršić ovako opisuje taj sastanak: *"Prošao je dio ljeta do poziva na dogovor u Vijećnicu. Uglavnom poznata lica. Kratak dogovor – na osnovu dobivene zapovijedi prići će se osnivanju Samoborske brigade. Podijeljeni su zadaci..."*[9] Nakon ovoga sastanka Zapovjedništvo brigade je pristupilo izradi mobilizacijskog plana, a uz to je svaki od ovih 30 časnika morao izraditi plan ratnog djelovanja svoje postrojbe. Ubrzo je izrađen formacijski ustroj brigade po specijalnostima, tako da je svaki borac dobio raspored prema vojnoj osposobljenosti.[10] Stvoren je i plan naoružavanja brigade, no do trenutka mobilizacije uspjelo se doći do vrlo male količine oružja. Prema listi zaduženja naoružanja iz prvih dana mobilizacije brigade, 18. i 19. rujna 1991., u brigadi je bilo 48 automatskih puški, 16 puškomitraljeza, 72 poluautomatske puške, 10 automata, 19 komada puške M-48 te 9 ručnih bacača.[11] Ovim naoružanjem uglavnom je bila naoružana 3. bojna, a oružje je dostavljeno iz Gr ŠTO Zagreb od Darka Skulibera.[12]

Što se tiče nužne opreme, tu je Zapovjedništvo brigade zahvaljujući dobroj suradnji s Gr ŠTO Zagreb gdje je do kolovoza djelovao Samoborac Mahović, imalo više uspjeha. Nabavljena je veća količina maskirnih uniformi, čizama, posuđa itd. Iz skladišta TO-a u Podsusedu koje JNA 1990. godine nije ispraznila dobivena je oprema za atomsko-biološko-kemijsku obranu (ABKO), a iz gradskih bolnica sanitetski materijali i sl.

Pored svega navedenoga trebalo je izabrati i nova mobilizacijska zborišta jer se više nisu mogla rabiti ona koja je JNA ranije odredila. Trebalo je odabrati za to pogodna mjesta, pripremiti mještane sela u okolici Samobora na dolazak vojnika itd. Izabrana su sela Cerje, Smerovišče, Otruševac te Dubrava, gdje je s mještanima dogovoreno koliko će vojnika u kojoj kući biti smješteno na spavanje.[13] Kod svih mještana predstavnici stožera brigade naišli su na veliku spremnost za suradnju i pružanje pomoći u prihvaćanju pripadnika brigade u

[8] Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

[9] Pisano priopćenje časnika IPD-a Mladena Noršića.

[10] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005. i Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

[11] Popis duženja oružja u 8. br. TO od 18. i 19. rujna 1991. godine. Središnji vojni arhiv Ministarstva obrane Republike Hrvatske. "Fond 151. brigade HV-a". (dalje u tekstu – **AMORH. Fond "151. br. HV-a"**.) Registrator (dalje u tekstu **R.**) broj 8.

[12] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[13] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005. i Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

trenutku mobilizacije.[14] S nizom ugostiteljskih ustanova – *Lavicom, Samoborskom pivnicom*, gostionicama *Gabrek, Samoborske oštarije i dr.* te poduzećima *Kristal, Sloboda i Samoborka* u Samoboru i okolici dogovoreno je organiziranje prehrane za vojnike nakon mobilizacije.[15] Time su za prvo vrijeme riješena pitanja smještaja i opskrbe brigade. U srpnju se počelo i s konkretnim obrambenim aktivnostima. U sklopu priprema za obranu prilaza Zagrebu, čelni ljudi pionirskog voda 8. brigade Vlado Ivčić i Milan Tomašković izvršili su pripreme za miniranje i zaprečivanje cesta iz smjera Jastrebarskog odakle se mogao očekivati glavni udar oklopnih postrojbi JNA.[16] Organizacijske i sve druge pripreme za formiranje brigade dodatno su pojačane u kolovozu, posebice nakon što je 12. kolovoza u Gr ŠTO Zagreb donesena i službena odluka o ustroju buduće samoborske 8. brigade. Nakon toga je svim potencijalnim pripadnicima brigade poslan poziv kako bi im se upisao novi ratni raspored. Odaziv je bio vrlo dobar.[17] Pored toga, napad JNA na Sloveniju naveo je mnoge građane da se jave uredu za obranu i *"stave na raspolaganje"*.[18] S obzirom na ograničenost vremena i resursa, može se zaključiti da je samo ustrojavanje brigade teklo dosta brzo pa je krajem kolovoza Adolf Paar već mogao izvijestiti nadređeno mu zapovjedništvo da je 8. brigada TO-a spremna za mobilizaciju.[19] U međuvremenu je rat došao i na prag Samobora. Tenkovi JNA napali su susjednu Sloveniju te ubijali građane na zagrebačkim ulicama. U srpnju i rujnu su braneći hrvatsko Pounje poginuli, ranjeni i zarobljeni prvi građani samoborske općine – djelatnici Policijske postaje Samobor.[20] Građanima koji su do tada vjerovali da rata neće biti postalo je jasno da ratne strahote neće zaobići ni ovaj dio Hrvatske.

[14] Usmeno priopćenje Dragutina Kušića, 18. XI. 2005.

[15] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005. i Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

[16] Skica zaprečivanja Rakova Potoka od 29. VII. 1991., preslik dokumenta u posjedu autora i pismeno priopćenje Milana Tomaškovića, načelnika inženjerije 151. brigade HV-a.

[17] Darko GRDIĆ, n. dj., 5-6. i Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

[18] Pisano priopćenje časnika IPD-a Mladena Noršića.

[19] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[20] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".

50. BOJNA ZNG-a

Početak srpske oružane pobune, a potom i agresije na Republiku Hrvatsku stanovništvo je samoborskog kraja, kao uostalom i ostatak Hrvatske, dočekalo goloruko.

Naime, između dva izborna kruga na prvim višestranačkim izborima, Jugoslavenska narodna armija (JNA) je do 22. svibnja 1990. g. oduzela cjelokupno oružje Teritorijalne obrane (TO) Hrvatske i pohranila ga u svoja skladišta. Učinjeno je to na temelju naredbe načelnika Generalštaba Oružanih snaga Jugoslavije od 14. svibnja 1990., *"radi sigurnog smještaja i čuvanja naoružanja i municije Teritorijalne odbrane"*.[1] Bilo je to grubo miješanje u hrvatski državni suverenitet jer je za TO prema Ustavu Jugoslavije bilo nadležno republičko vodstvo. Za razliku od postrojbi JNA, postrojbe TO-a i njihovo naoružanje pripadali su u nadležnost svake jugoslavenske republike posebno, dakle, u neku ruku, bile su to vojske republika. Stoga su velikosrpski stratezi doživljavali sustav TO-a Hrvatske i njegovo naoružanje kao potencijalno najopasniju prepreku planiranoj oružanoj agresiji na Republiku Hrvatsku. Tako je i oružje tadašnje Skupštine općine Samobor završilo u vojnom skladištu u sklopu mjesne vojarne *"Sedam sekretara SKOJ-a"* s obrazloženjem da drugdje ne postoje dobri uvjeti za čuvanje i održavanje oružja.[2] U isto je skladište tom prilikom pohranjeno i oružje Republičkog štaba TO-a Hrvatske, raznih postrojbi pri štabu te formacijsko naoružanje drugih postrojbi TO-a sa zagrebačkog područja: Zaprešića, Susedgrada, Črnomerca i Trešnjevke.[3]

Ipak, u tom trenutku, kada je cijela Hrvatska sanjala o boljem životu u demokratski ustrojenom društvu, nije se tome pridavala prevelika pozornost. Franjo Horvat prisjeća se da je tako bilo i u Samoboru gdje *"u danima demokratskih promjena nitko nije razmišljao o ratu i pripremama koje bi za njega trebalo napraviti"*.[4]

Doduše, mala grupa pripadnika sektorskog štaba TO "Zagreb zapad" pokušala se polovicom svibnja povezati s čelnim ljudima Hrvatske demokratske zajednice (HDZ) i ponudila im je suradnju uz prijedlog da se dio naoružanja TO-a skloni izvan dohvata JNA, jer se oružje TO-a koje je tih dana JNA oduzela hrvatskom narodu i skladištila po vojarnama moglo lako skloniti. Nažalost, ta inicijativa nije naišla na razumijevanje tadašnjeg političkog vodstva zagrebačkih općina. Nakon toga je jedna skupina pod vodstvom Stjepana Crničkog iz skladišta TO-a u Krugama samoinicijativno izuzela 12 minobacača 120 mm i 120 granata.[5] Ovim je sredstvima kasnije otvorena prva hrvatska topnička vatra po pripadnicima srpskih paravojnih postrojbi u okupiranom Bijelom Brdu kod Osijeka u srpnju 1991. godine. U sastavu

[1] Citirano prema; Davor MARIJAN, *"Smrt oklopne brigade"*, Zagreb, 2002., 1-3.
[2] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.
[3] Rozarijo ROZGA u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb"*, Zagreb, 2005., 166-169.
[4] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".
[5] Usmeno priopćenje Josipa Mahovića, 18. XI. 2005.

postrojbe koju je organizirao i na bojište poslao Gradski štab TO-a Zagreb i koju je vodio Ernest Tušek iz Susedgrada sudjelovali su i Samoborci: Damir Dimnjaković, Franjo Vlahović i dr. Postrojba je imala dva minobacača i 28 mina.[6]

Međutim, početak tzv. *Balvan - revolucije* i sve otvorenije nasilje koje su provodili pobunjeni Srbi, a potom i JNA, cijeloj je Hrvatskoj promijenio vizuru. Postalo je jasno da se bez oružanog otpora neće moći oduprijeti velikosrpskim nasrtajima na Hrvatsku. Tako se od jeseni 1990. i u Samoboru otpočelo s prvim obrambenim pripremama.

Radilo se o području koje je za sigurnost Hrvatske bilo osobito važno, ali i osjetljivo. Na vrlo malom području samoborske općine, kao i u neposrednoj blizini, nalazio se niz vojnih objekata. U gradu je bila vojarna *"Sedam sekretara SKOJ-a"* u kojoj je bio 367. puk veze 5. vojne oblasti JNA sa skladištima otetog oružja TO-a, a u obližnjem Kerestincu bilo je smješteno Zapovjedništvo 155. raketnog puka i jedan raketni divizion. Oko grada, u Svetoj Nedelji, na Lacković bregu, u Falaščaku i Molvicama nalazilo se više vojnih objekata. Neposredno iza slovensko – hrvatske granice JNA je imala veliki remontni zavod *"Bregana"*. Jugozapadno od Samobora, u Jastrebarskom, bila je smještena 4. oklopna brigada JNA, dok o ogromnom vojnom potencijalu JNA koji je bio smješten na području Zagreba i Karlovca uopće ne treba govoriti.[7]

Na cijelom području Hrvatske tada u prvi plan dolazi Ministarstvo unutarnjih poslova (MUP), koje je postalo i ostalo glavni branik teritorijalne cjelovitosti Hrvatske sve do lipnja 1991. godine kada se formiraju brigade Zbora narodne garde (ZNG) i TO-a. Stoga se odmah po izbijanju velikosrpske pobune pristupilo brojčanom ojačavanju pripadnika pričuvnog sastava MUP-a. No, za razliku od drugih, Policijska postaja Samobor nije imala dostatne količine naoružanja jer je JNA u svibnju 1990. zajedno s oružjem TO-a otuđila i oružje pričuvnog sastava MUP-a. Stoga je iz Policijske uprave Zagrebačke dobiveno naređenje da se na bilo koji način pokuša preuzeti taj dio oružja, što je odmah izvršeno. Predstavniku JNA objašnjeno je da se oružje želi izuzeti kako bi se održala vježba s pričuvnim sastavom, što je, naravno, bio samo izgovor da se oružje iznese iz kruga vojarne. Ovo je objašnjenje JNA prihvatila te je tako bez problema izvučeno naoružanje pričuvnog sastava. Nakon toga se pristupilo osmišljavanju preustroja policijskih snaga u vojnu postrojbu jačine satnije koja bi bila kadra pružiti određeni otpor agresorima na Republiku Hrvatsku. U tu je svrhu aktiviran plan ratnog ustavljivanja predviđen za policiju (tj. miliciju) u uvjetima rata i izvršavanja ratnih zadaća. Snage policije ustanovile su i prve obrambene položaje u smjeru iz kojega se mogao očekivati napad. Radilo se uglavnom o nadzornim točkama s kojih se nadzirao promet ljudi i robe. Osim redovnih, ove su točke održavali i pridodani policajci iz pričuvnog sastava. Pripadnici samoborskog MUP-a odigrali su važnu ulogu i tijekom stvaranja prve

[6] Usmeno priopćenje Damira Dimnjakovića, 18. XI. 2005.

[7] "Nezaustavljiv pad i predaja vojarni", *Vjesnik* (Zagreb), 30. IX. 1991., 4.

samoborske vojne postrojbe – 50. bojne ZNG-a, koja je osnovana kad zbog sve veće srpske agresije snage MUP-a više nisu mogle same nositi obranu Hrvatske.[8]

Sa sastavljanjem ove bojne otpočeto je početkom 1991. godine kada je općinski Sekretarijat za poslove narodne obrane dobio od Ministarstva obrane zadaću da, u suradnji s MUP-om, na razini općine stvori bojnu jačine 500 ljudi. No, navodno se ubrzo pokazalo da je timu imenovanom od strane Sekretarijata za izvršenje takve zadaće nedostajalo znanja. Nakon toga je u Sekretarijatu za narodnu obranu grada Zagreba, kojem je na čelu bio sekretar Zvonimir Červenko, donesena odluka da se ta zadaća povjeri Samoborcu Josipu Mahoviću, djelatniku TO-a tj. sektorskog štaba grada Zagreba i to na poslovima oružane mobilizacije, koji se već ranije kao dragovoljac javio ovome Sekretarijatu. Mahoviću je ova zadaća povjerena početkom veljače 1991. godine, s tim da mu je rečeno da se radi o utemeljenju pričuvne postrojbe MUP-a. Da će iz nje proizići bojna ZNG-a doznao je tek naknadno. Pod njegovim vodstvom sastavljen je tim (Vladimir Šuflaj, Perica Božić i Rudolf Mataušić kojeg uskoro mijenja Željko Glavina) koji je na temelju popisa vojnih obveznika do sredine ožujka sastavio zapovjednu strukturu, a nakon toga, do polovice travnja, i vojničku strukturu bojne. Pri svemu tome usko se surađivalo s Ivanom Pezerom, zapovjednikom Policijske postaje Samobor. Zapovjedna struktura oblikovana je tako da su pregledavani kartoni pričuvnih časnika JNA, nakon čega se s potencijalnim kandidatima razgovaralo o tome jesu li voljni prihvatiti sudjelovanje u obrani zemlje. Pri tom je radu iskrsnuo niz poteškoća. Prvo se u odabir budućih zapovjednika umiješala "gradska politika" koja je timu postavila niz strogih kriterija po kojima se moralo odabirati ljude - među njima nije smio biti niti jedan bivši djelatnik bilo koje obavještajne službe, niti jedan raniji aktivni političar tj. pripadnik komunističke partije, niti jedan Srbin i sl. Bio je to dosta strog pristup pa je tim imao velikih poteškoća u formiranju zapovjedništva bojne jer je bilo jasno da dio ljudi neće moći prihvatiti tu dužnost i da se može računati na vrlo malo ljudi. Uza sve navedeno, pojavio se još jedan problem. Dio je mjesnih političkih dužnosnika usporedno s formiranjem ove bojne vršio ustroj neke svoje oružane strukture u koju su, prema njihovim planovima, trebali ući neki pričuvni časnici. Stoga pripadnici tima nisu nikada mogli dobiti kartone svih pričuvnih časnika, što im je dodatno suzilo izbor zapovjednika.

Josip Mahović

Veliki problem tima bila je činjenica da su morali raditi u svojevrsnoj "poluilegali" tj. nakon što je općinski ured završio s uobičajenim dnevnim poslovima, a djelatnici otišli kućama. To je bilo nužno jer je, prema procjeni čelnih ljudi ureda, ondje još uvijek bilo osoba koje se smatralo politički sumnjivima i nepoželjnima, no nije bilo

[8] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".

zakonskog opravdanja da ih se otpusti. Od niza tehničkih problema, najveći je bio posvemašnji manjak ustrojbenih knjiga postrojbi: tu je dokumentaciju, kao i oružje TO-a, odnijela JNA. Stoga su bili prisiljeni bojnu sastaviti prema osobnim spoznajama o formacijama tj. prema ustroju bataljuna JNA.

Tako je sastavljena 50. bojna ZNG-a koju su sačinjavale tri borbene te jedna prateća i jedna logistička satnija. Zapovjednikom bojne imenovan je Josip Mahović, dok su zapovjednici triju satnija bili: 1. Franjo Horvat, 2. Tomislav Japundžić, 3. Josip Beljak. Pomoćnik zapovjednika za logistiku bio je Dražen Sladić, a načelnik intendantske struke Dubravko Budi, koji su se kasnije uključili i u 151. samoborsku brigadu.

Bojnu je činilo 500 vojnika koji su po Vojnoj evidenciji specijalnosti (VES) bili vrlo raznorodni. Iako u tom trenutku nije bilo naoružanja, tim koji je ustrojio bojnu želio je imati ljude svih profila kako bi se oružje u trenutku kad stigne moglo odmah upotrijebiti. Bojna je formalno pripadala u pričuvni sastav MUP-a. Za bojnu je tijekom ustroja sastavljen i mobilizacijski plan. Time su početkom svibnja bili završeni svi organizacijski poslovi i bojna je bila pripravna za mobilizaciju.[9]

Istodobno su i u drugim općinama zagrebačkog prstena vršene iste aktivnosti. Posvuda su preko općinskih ureda, na razini općina, za obranu mobilizirani pričuvni časnici i formirane brigade i bojne ZNG-a. Tako je npr. u susjednom Jastrebarskom formirana 61. bojna ZNG-a na čelu s Ignacom Horvatićem, no ondje je sve proteklo s puno manje političkih napetosti i nepovjerenja.[10]

Najuočljivija je manjkavost 50. bojne bila posvemašnji nedostatak oružja. Prema planovima zapovjedništva bojne, vojnike je nakon mobilizacije trebalo naoružati lovačkim oružjem u vlasništvu građana i to u prvom redu snajperima kojih je u općini Samobor bilo oko 500 komada. Međutim, uskoro se pokazalo da od toga neće biti ništa jer su lovci bili organizirani u posebnu postrojbu. Štoviše, ta je postrojba 18. i 19. rujna 1991., u vrijeme mobilizacije samoborske brigade, pružala zaštitu tada još nenaoružanim vojnicima održavajući straže. Računalo se i na nešto oružja iz zaliha MUP-a te da će se nešto oružja uspjeti nabaviti na "crnom tržištu". Naime, u to su vrijeme mnogi građani kupovali takvo oružje i javljali se u ured za obranu nudeći pomoć. Općenito, građani Samobora bili su više nego spremni pomoći u formiranju postrojbe.

Međutim, 50. bojna ZNG-a živjela je samo jedan dan - 26. lipnja 1991., u vrijeme kada je JNA izvršila agresiju na Sloveniju. Na prvu vijest da se u susjednoj Sloveniji vode borbe, u Sekretarijatu za narodnu obranu grada Zagreba donesena je odluka da se izvrši mobilizacija 50. bojne. Sama je mobilizacija provedena putem tekličkog sustava Sekretarijata za narodnu obranu općine Samobor. U roku od

[9] "Blistava pobjeda u 'Ouji'..." *Samoborski list* (Samobor), 7. X. 1995., 3., i Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[10] Nino ŠKRABE, *"Branimir Pasecky – Olujne godine"*, Jastrebarsko 2004., 147-148.

sat i pol provedena je mobilizacija. Odaziv je bio fantastičan – čak 103 %. Postotak je takav jer se na zborištu kod Osnovne škole "Janko Mišić" pojavilo više ljudi nego što su tekliči iz ureda za obranu pozvali. Bio je to najbolji pokazatelj borbenog morala koji je u tom trenutku vladao u Samoboru. Tako je formirana postrojba. Usporedno s mobilizacijom, zapovjedništvo bojne i ured za obranu su od Sekretarijata za narodnu obranu Zagreba zatražili da im se dostavi oružje. Namjera zapovjedništva bojne bila je da se odmah po naoružavanju bojna uputi u napad na JNA na području Bregane tj. na slovenskoj granici. U Samoboru se pozorno pratilo što se događa u Sloveniji i samo se čekalo da stigne oružje pa da se krene u pomoć slovenskim teritorijalcima koji su nedaleko od Samobora vodili bitku s tenkovima JNA.

Međutim, odgovor sekretara Červenka bio je da oružja nema, nakon čega je uslijedila zapovijed da odmah treba prekinuti daljnju mobilizaciju i raspustiti bojnu te ljude poslati natrag kućama uz obrazloženje da je to bila samo probna mobilizacija kako bi se vidjelo kakav će biti odaziv. U zapovjedništvu bojne ljudi su bili ogorčeni, no naredba je poštovana. Danas, s vremenskim razmakom od 15 godina, zapovjednik bojne J. Mahović misli *"da je hrvatsko vrhovništvo bilo u pravu što se u tom trenutku nije dalo uvući u rat jer bi nas JNA tada totalno potukla."*[11] Izvršenjem ove naredbe zauvijek je prestala postojati 50. samoborska bojna ZNG-a. Otvaralo se novo poglavlje u formiranju obrambenih snaga Samobora u kojem će glavnu ulogu imati 8. brigada TO-a, tj. 151. brigada Hrvatske vojske.

[11] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

2. *Osnivanje Brigade*

MOBILIZACIJA 8. BRIGADE TO-a SAMOBOR

Mjesec rujan donio je otvoreni rat i u Zagreb. Zagrebački bazen, kao najmnogoljudniji dio Hrvatske, postao je izvorište jedanaest brigada i ostalih logističkih, pristožernih i samostalnih postrojbi koje su postupno uključivane u obranu zemlje. Tako su već 30. kolovoza i 1. rujna u Zagrebu održane smotre četiri pričuvne, "R" brigade ZNG-a (99., 100., 101. i 102.), čiji su pripadnici tom prigodom dobili ratni raspored. Kako je JNA krenula u otvoreni napad na Republiku Hrvatsku, hrvatske obrambene postrojbe bile su polovicom rujna prisiljene upustiti se u bitku za vojarne. Uslijed toga, šire područje Zagreba pretvorilo se u pravo bojište. U Samoboru i oko njega opsjedani su i osvajani objekti JNA. Nedaleko, u Lučkom, zrakoplovi JNA su 17. rujna izvršili prvi zračni napad na području Zagreba. U Novom Zagrebu se svakoga trenutka očekivalo da tenkovska kolona iz vojarne *"Maršal Tito"* izađe na zagrebačke ulice. Na Borongaju se pucalo oko vojarne *"Dušan Ćorković"*. Iz smjera Jastrebarskog put Zagreba vršeni su preleti vojnih helikoptera pa se očekivao zračni napad. Samoborsko nebo svakodnevno je prelijetao velik broj zrakoplova JNA koji su išli u napad na druge gradove u sjevernoj Hrvatskoj. Nitko nije bio siguran da jedan od njihovih smrtonosnih tereta neće završiti i na Samoboru.

U takvom ozračju Gr ŠTO Zagreb donio je odluku o mobilizaciji tri brigade sa šireg područja Zagreba koje su se trebale uključiti u borbu za vojarne ili ih nakon predaje preuzeti. Važno je istaknuti da je tada odlučeno da se mobiliziraju dvije ZNG "R" brigade – 99. iz općine Pešćenica i 101. iz Susedgrada. Kao treća, mobilizirana je 8. brigada TO-a iz Samobora. Samoborska brigada TO-a bila je jedina od deset TO brigada (tj. kasnije vođenih kao "R" brigade Hrvatske vojske) sa šireg zagrebačkog područja za koju je donesena odluka da u tom trenutku bude mobilizirana.[1] Ovim činom, Gr ŠTO Zagreb pokazao je koje je brigade na širem području Zagreba smatrao najspremnijima za mobilizaciju i uključivanje u oružanu borbu. Od svih TO brigada takva je procjena donesena samo u slučaju samoborske 8. brigade TO-a. Treba spomenuti da su napori za formiranje i opremanje Gr ŠTO-a Zagreb tijekom ljetnih mjeseci 1991. godine bili prvenstveno usmjereni na četiri navedene ZNG "R" brigade, a da su TO brigade ostale u drugom planu. Aktivnosti za njihovo pokretanje gotovo su u potpunosti prepuštene njihovim Zapovjedništvima.[2] Stoga je još očitije da je spremnost 8. brigade bila u prvom redu rezultat dobro odrađenih predradnji.

---

[1] Darko GRDIĆ, "*10. godišnjica osnutka i djelovanja Zapovjedništva obrane grada, ratnih brigade i postrojbi grada Zagreba*", Zagreb., 2001., 6-18; "Počelo pozivanje rezervista", *Vjesnik,* 1. IX. 1991., 6. i "Savjesni građani najbolje znaju", Vjesnik, 19. IX. 1991., 4.

[2] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

U sklopu priprema za očekivanu zapovijed za mobilizaciju brigade izvršena su posljednja upisivanja novog ratnog rasporeda budućim pripadnicima brigade i to 14. rujna, kada je izvršena pokusna mobilizacija. Zapovjedništvo brigade je s čelnicima vladajuće stranke obavilo završne pregovore o kadrovskim rješenjima časničkog i dočasničkog kadra te im uputilo otvoreni poziv da se, ukoliko se osjećaju spremnima pomoći u njezinom radu, pridruže 8. brigadi. Međutim, prema riječima A. Paara, *"tada još nije bilo dragovoljaca"*. Provedene pripreme pokazale su se vrlo korisnima, jer je 17. rujna pristigla zapovijed Gr ŠTO-a Zagreb da se sutradan – 18. rujna 1991. godine – izvrši mobilizacija cjelokupne 8. brigade.

Odmah je aktiviran teklički sustav Sekretarijata za narodnu obranu općine Samobor koji je 17. rujna i cijele noći na 18. rujan vršio pozivanje vojnih obveznika.[3] Mobilizacija vojnika temeljila se na teritorijalnom načelu tj. svi mobilizirani živjeli su na prostoru tadašnje općine Samobor, današnjeg grada Samobora i općine Sveta Nedjelja, a provedena je na temelju ranije izrađenog mobilizacijskog plana.[4]

Prema tom ispisu pozvan je sljedeći broj vojnika prema navedenim formacijama:

Pozvani broj vojnih obveznika – pripadnika 8. br. TO-a[5]

	Časnika	Dočasnika	Vojnika	Ukupno
Zapovjedništvo	19	-	-	19
Zapovjed. stana	1	1	16	18
Vod veze	1	2	25	28
Izv. vod	1	-	20	21
Zaštitni vod	-	1	15	16
1. bojna	18	22	312	352
2. bojna	17	22	313	352
3. bojna	18	22	312	352
MpO Ab	2	-	48	50
LMB 120 mm	2	2	44	48
Larv PZO	1	-	27	28
Poz. satnija	2	7	49	58
Pionirski vod	1	-	33	34
Ukupno	**83**	**79**	**1214**	**1376**

[3] Adolf PAAR, "Tako je počelo..." i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 18. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[4] Dražen STUNJA, "Povjesnica 151. brigade HV".

[5] Izvještaj zapovjednika 8. br. TO-a o mobilizaciji pripadnika 8. br. TO-a od 18. IX. 1991., u 16.00 sati. Spis br. 7. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 1/91.

8. brigada ustrojena je prema ustrojbenoj knjizi broj 100.201. Po namjeni, bila je to laka pješačka brigada. Mirnodopska brojčana oznaka postrojbe bila je VP 3008, dok je šifra ratne postrojbe bila NG 9519. Tip postrojbe bio je "R", što je značilo da se postrojba popunjavala isključivo pričuvnim časnicima, dočasnicima i vojnicima.[6] I doista, u brigadi nije bilo niti jednog profesionalnog vojnika, nego, kako ističe zapovjednik Paar *"samo naš rodoljubni zanos, vlastito znanje i sposobnost"*.[7] Postrojba je po ustroju trebala brojati 1 418 vojnih obveznika i 73 motorna vozila.[8] Međutim, pri pozivanju se nije za sve postrojbe doslovce poštovao formacijski broj. Tako je npr. u 1. bojnu pozvan jedan dočasnik i jedanaest vojnika manje no što je formacijom bojne predviđeno.[9] Mobilizacijska zborišta na kojima su se 18. rujna 1991. okupili pripadnici samoborske brigade bila su slijedeća: Otruševac (3. bojna), Smerovišče, Bukovje (2. bojna).[10] Pripadnici 1. bojne imali su zborište na prostoru sela Cerja,[11] a pristožerne i samostalne postrojbe te Zapovjedništvo brigade u Dubravi Samoborskoj.[12] Može se zaključiti da je teklička služba dobro odradila posao pa je već u noći sa 17. na 18. rujna odaziv pripadnika brigade bio vrlo dobar.[13] Po danu se broj vojaka nastavio povećavati. Prema izvješću zapovjednika Paara, 18. je rujna u 16.00 sati odaziv bio slijedeći:

Odazvani broj vojnih obveznika – pripadnika 8. br. TO[14]

	Časnika	Dočasnika	Vojnika	Ukupno
Zapovjedništvo	19	-	-	19
K. S.	1	1	16	18
Vod veze	1	2	19	22
Izv. vod	1	-	17	18
Zaštitni vod	-	1	12	13
1. bojna	14	22	281	316
2. bojna	14	22	223	259
3. bojna	12	18	266	296
MpO Ab	2	-	36	37
LMB 120 mm	2	1	42	45
Larv PZO	1	-	21	22
Poz. satnija	2	6	29	37
Pion. vod	1	-	24	25
Ukupno	**70**	**73**	**987**	**1130**

[6] Dražen STUNJA, "Povjesnica 151. brigade HV".
[7] Adolf PAAR, "Tako je počelo..."
[8] Shema organizacijsko – formacijske strukture brigade TO. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 6/91.
[9] PNŠ za popunu 1. b. TO 8. br. TO od 19. IX. 1991. Spis br. 35. AMORH. R. 1/91.
[10] Adolf PAAR, "Tako je počelo..."
[11] Različite zamolbe vojaka 8. br. TO-a. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 3/91.
[12] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 18. X. 1991. AMORH.
[13] Adolf PAAR-a "Tako je počelo..."
[14] Izvještaj zapovjednika 8. br. TO-a o mobilizaciji pripadnika 8. br. TO-a od 18. IX. 1991., u 16.00 sati. Spis br. 7. i Izvještaj zapovjednika 1. b. TO-a 8. br. TO-a od 18. IX. 1991., u 13.00 sati. Spis br. 6. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 1/91.

Dakle, do poslijepodnevna 18. rujna odazvalo se 82 % od sveukupno pozvanih vojaka. Od toga 84 % časnika, 92 % dočasnika i 81 % vojnika.

Međutim, to nije bio konačni rezultat. Idućih nekoliko dana odazvalo se još oko 100 vojaka. Tako je 19. rujna odaziv dosegao broj od 1194 vojaka, od čega 71 dočasnik i 79 časnika.[15] Nekolicina odazvanih vojnika već je prvih dana opravdano otpuštena kući, u prvom redu zbog zdravstvenih poteškoća ili zato što su imali radnu obvezu, jer su bili redovni studenti i sl. No, istodobno su se u postrojbe javljali dragovoljci koji su odmah raspoređivani, a naknadno im je mobilizacijskim pozivom reguliran status. U brigadu se dragovoljno javilo i nekoliko žena koje nisu bile vojni obveznici, ali su na ovaj način željele dati svoj prinos obrani domovine. Zbog loših uvjeta one nisu uključene u postrojbe. Može se zaključiti da je već prvih dana protok vojnika kroz brigadu vrlo velik, a s vremenom je bivao sve veći.[16] Prema izvješću od 21. rujna u 18.00 sati, odaziv je bio sljedeći:

Odazvani broj vojnih obveznika – pripadnika 8. br. TO-a[17]

	Časnika	Dočasnika	Vojnika	Ukupno
Zapovjedništvo	19	-	-	19
K. S.	1	1	17	19
Vod veze	1	1	22	24
Zaštitni vod	-	1	12	13
1. bojna	15	15	295	325
2. bojna	16	22	254	292
3. bojna	18	23	272	313
MpO Ab	2	-	38	40
LMB 120 mm	2	1	48	51
Larv PZO	1	-	21	22
Poz. satnija	2	6	37	45
Pion. vod	1	-	28	29
Ukupno	**79**	**70**	**1.061**	**1.210**

Budući da se radi o izvješću danom četvrti dan po mobilizaciji, može se zaključiti da se na mobilizaciju odazvalo 88 % pripadnika 8. brigade TO-a, što se može smatrati odličnim odazivom. Odazvalo se čak 95 % pozvanih časnika, 89 % dočasnika i 87 % vojnika. U postrojbama je najbolji odaziv je bio u Lakoj minobacačkoj bitnici (LMB) 120 mm gdje je iznosio čak 106 %, jer se javilo više vojnika nego što je pozvano. U stopu ga je pratilo Zapovjedništvo brigade gdje je odaziv bio 100 %, dok je od triju bojni u odazivu vodila 1.

[15] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor, 19. X. 1991. AMORH.
[16] Dražen STUNJA, "Povjesnica 151. brigade HV".
[17] Izvještaj zapovjednika 8. br. TO-a o mobilizaciji pripadnika 8. brTO-a od 21. IX. 1991., u 18.00 sati. Spis br. 79. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 1/91.

pješadijska bojna, gdje se odazvalo 92 % svih pozvanih. Već na sam dan mobilizacije, uz manje poteškoće, uspostavljen je sustav vođenja i zapovijedanja koji je od tada, uz manje ili više problema, neprekidno funkcionirao.[18]

Ovakvi odlični rezultati odaziva na mobilizaciju mogu se zahvaliti velikom domoljublju Samoboraca koji su osjetili da je to presudan trenutak u kojem će se odlučiti hoće li Hrvatska i hrvatski narod opstati ili nestati, ali i upornom i predanom višemjesečnom radu članova Zapovjedništva koji su stvorili uvijete da ovo samoborsko domoljublje ne ostane samo zapreteni žar, već da se iz njega rodi snažna obrambena formacija.[19]

Kad je riječ o količini vozila, upućen je poziv za mobilizaciju 43 vozila, a odazvalo ih se 39.[20] Stoga je idućih dana provedeno dodatno mobiliziranje vlasnika kamiona koji su mobilizirani kao vozači vlastitih kamiona.[21]

Iskaznica pripadnika Samoborske brigade

Po dolasku na zborišta vojnici su prema ratnom rasporedu tj. prema utvrđenim vojnoevidencijskim specijalnostima raspoređeni po postrojbama do punog ustroja postrojbi. U postrojbama su vojnici od izravno im nadređenih zapovjednika raspoređivani na određene dužnosti.[22] Prva smotra prispjelog ljudstva te pristiglih vozila izvršena je već 18. rujna. Vojnici su odmah obaviješteni o stanju na bojištima u Hrvatskoj te o onome što bi brigadu moglo očekivati. Nakon toga je vojnicima podijeljena hrana te su smješteni u čvrste objekte u kojima su ubuduće trebali boraviti.[23] Zapovjedni kadar se maksimalno trudio da formiranje postrojbi protekne što bolje. Već prvoga dana mobilizacije uspostavljena je služba operativnog dežurstva u brigadi. Prvi dežurni bili su pričuvni časnici Bojan Dostal i Ivan Filipović.[24] Sve su postrojbe smještene u selima u okolici Samobora. Tako je 1. bojna bila u Cerju, 2. bojna u Smerovišću, 3. bojna u Otruševcu, dok se Zapovjedništvo brigade s pristožernim postrojbama smjestilo u Dubravi Samoborskoj. Kako se radilo o velikom broju ljudi, u seoskim kućama nije bilo dovoljno mjesta za sve vojake pa su korišteni svi dostupni objekti uključujući vikendice, a dio vojaka razmješten je po sjenicima.[25]

---

[18] Dnevno izvješće zapovjednika 8. br. TO-a. Gr ŠTO-a. Spis br. 82. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 1. R. 6/91. Bez nadnevka., i Intervju s J. Mahovićem od 17. X. 2005.

[19] Adolf PAAR, "Tako je počelo..." i Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[20] Izvještaj zapovjednika 8. br. TO-a o mobilizaciji pripadnika 8. br. TO-a od 18. IX. 1991., u 16.00 sati. Spis br. 7. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 1/91.

[21] Zamolba Lucić Bernarda od 24. X. 1991. upućena Zapovjedništvu TO-a općine Samobor. Spis br. 127. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 3/91.

[22] Dražen STUNJA, "Povjesnica 151. brigade HV".

[23] Zapovijed zapovjednika 8. br. TO-a. Red. br. Op. br. 1., od 18. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 1. R. 6/91.

[24] Zapovijed zapovjednika 8. br. TO-a. Op. br. 2., od 18. IX. 1991. Spis br. 19. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 1. R. 6/91.

[25] Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

General pukovnik Darko Grdić, zapovjednik O.G. Zagreba

Nadređeno zapovjedništvo 151. brigadi

Ustrojbeno, 8. je brigadi izravno nadređeno zapovjedništvo bio Gradski štab Teritorijalne obrane Zagreb (Gr ŠTO), kasnije preimenovan u Zapovjedništvo obrane grada Zagreba(ZogZ) na čelu kojeg je bio prof. Darko Grdić. Uže vodstvo sačinjavali su: Miroslav Bilota kao zamjenik zapovjednika i načelnik Stožera, Josip Flegar kao pomoćnik zapovjednika za organizacijsko-mobilizacijske i kadrovske poslove, Mladen Martić kao načelnik Operativno-nastavnog odjela, Milan Ljubičić kao pomoćnik zapovjednika, Milan Galović kao pomoćnik zapovjednika za IPD, Branko Bartolec kao pomoćnik zapovjednika SIS-a i Andrija Halapir kao načelnik Odjela garnizonskih poslova. Naknadno je brigadi nadređeno postalo Zapovjedništvo Zagrebačkog korpusa, kasnije preimenovano u Zapovjedništvo operativne zone Zagreb na čijem je čelu bio pukovnik Stjepan Mateša.

NAORUŽAVANJE I OPREMANJE

Gorući je problem odmah po mobilizaciji brigade bilo pitanje naoružanja vojaka. Prostorne strukture općine Samobor kao i cjelokupno formacijsko oružje samoborske brigade TO-a bilo je od strane JNA oteto još u svibnju 1990. god. i pohranjeno u gradsku vojarnu *"Sedam sekretara SKOJ-a"*. Dakle, brigada nije mogla doći do svog vlasništva. S obzirom na to da je postojala stvarna opasnost od zračnih i drugih napada JNA na brigadna zborišta, a vojaci se bez oružja ne bi mogli braniti, zborišta su osiguravali pripadnici samoborske policijske postaje te samoborski lovci u organizaciji lovačkih društava.[1] Usporedno s formiranjem postrojbi, Zapovjedništvo brigade je poduzimalo žurne korake da se iznađe nužno naoružanje i da se vojaci naoružaju što prije.[2] Ranije, tijekom priprema za formiranje brigade, postignut je dogovor da dio oružja, odmah po mobilizaciji, nabavi Gr ŠTO Zagreba.[3] S naoružavanjem se moralo žuriti jer je manjak oružja doveo do pomalo kritične situacije tj. do pada raspoloženja vojaka, što je zaprijetilo umanjivanjem odličnih rezultata mobilizacije. Pojavile su se i glasine o tome kako su na područje Žumberka ubačeni specijalci, *"a brigada je bez oružja, oni će doći u Samobor i potući brigadu."*[4] U postrojbama je bilo nešto oružja i opreme u privatnom vlasništvu koje su na zborišta sa sobom donijeli vojaci.[5] Dio tog oružja potjecao je iz Vrapčanskog potoka, streljane JNA koju je skupina Samoboraca na prepad zauzela 30. kolovoza 1991. i od tamo izvukla veću količinu pušaka i streljiva. Bio je to prvi oružani napad na neki objekt JNA na širem području Zagreba do tada. S tim su se oružjem oni kasnije pridružili 1. bojni brigade.[6] Međutim, ukupan je broj privatnog oružja bio vrlo malen. Na primjeru 1. bojne može se vidjeti o kojoj se količini oružja radilo.* Doprema veće količine pješačkog naoružanja koju je 19. rujna u ime Gr ŠTO Zagreba dostavio njezin operativac Darko Skuliber donekle je popravila stanje. Oružjem je odmah naoružana 3. bojna,* koja je uskoro trebala krenuti na zadaću osiguranja osvojenih objekata JNA.[7] Dio oružja je dobila i 1. bojna* te pristožerne postrojbe.[8]

---

[1] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu", Adolf PAAR, "Tako je počelo..." i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 19. X. 1991. AMORH.

[2] Zapovijed zapovjednika 8. br. TO-a. Red. br. Op. br. 1., od 18. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 1. R. 6/91.

[3] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[4] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[5] Zdravko GAGULIĆ, "Mobilizacija i sigurnost 1. bojne 151. brigade".

[6] "Kako smo se naoružavali", *Samoborski list,* 7. IX. 1996., 4.

[*] Vidi - *Duženje oružja u 1. bojni 8. brigade TO-a od 18. i 19. IX. te 25. X. 1991; stupac br.* ***I.***

[*] Vidi - *Zaprimljenog stanja oružja 3. bojne 8. brigade TO-a 19. IX. 1991.*

[7] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[*] Vidi - *Duženje oružja u 1. bojni 8. brigade TO-a od 18. i 19. IX. te 25. X. 1991; stupac br.* ***II.***

[8] Zapovijest zapovjednika 1. b. 8 br. TO-a za 19. IX. 1991., za sve jedinice 1. b., Pregled naoružanja po jedinicama 1. b. TO-a od 25. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

Duženje oružja u 1. bojni 8. brigade TO-a od 18. i 19. IX. te 25. X. '91.[9]

Izdano	18. rujna	19. rujna	Ukupno komada	25. listopada
-	**I.**	**II.**	-	**III.**
Pozadina			**7**	**24**
Automatska puška	-	3	3	3
Puškomitraljez	-	1	1	1
PAP	1	2	3	20
2. satnija	-	-	**46**	**82**
Automatska puška	(-5)	10	10	7
Puškomitraljez	-	4	4	8
PAP	3	17	20	55
M 56 automat	-	10	10	10
Ručni bacač	-	2	2	2
3. satnija	-	-	**52**	**83**
Automatska puška	(-5)	10	10	6
Puškomitraljez	1	3	4	7
PAP	2	15	17	65
M 48	-	19	19	2
Ručni bacač	1	1	2	1
Minobacač 60 mm	-	-	-	2
1. satnija	-	-	**38**	**84**
Automatska puška	-	10	10	14
Puškomitraljez	1	3	4	5
PAP	4	18	22	63
Ručni bacač	1	1	2	2
Prateći vod	-	-	**10**	**23**
Automatska puška	(-1)	2	2	1
Puškomitraljez	-	2	2	2
PAP	1	2	3	20
Ručni bacač	-	3	3	-
Zapovjedništvo	-	-	**10**	**11**
Automatska puška	-	8	8	10
Puškomitraljez	-	1	1	-
PAP	1	-	1	1
Vod MB 82 mm	-	-	**11**	**22**
Automatska puška	1	4	5	4
PAP	1	5	6	18
Odjeljenje veze	-	-	-	**6**
Automatska puška	-	-	-	2
PAP	-	-	-	4
Izdano	**18**	**156**	**163**	**335**

[9] Popis duženja oružja u 1. b. 8. br. TO od 18. i 19. rujna '91. godine. AMORH. R. 8/91.

Zaprimljeno stanje oružja 3. bojne 8. brigade TO-a od 19. IX. '91.[10]

Izdano	19. rujna
Zapovjedništvo	-
Automatska puška	10
Odjeljenje veze	-
Automatska puška	1
PAP	9
1. satnija	-
Automatska puška	13
Puškomitraljez	6
PAP	39
PAPS	4
RB 57 mm	6
MB 60 mm	2
2. satnija	-
Automatska puška	15
Puškomitraljez 7,9	1
Puškomitraljez 7,62	4
PAP	40
RB	7
PAPS	4

Izdano	19. rujna
3. satnija	-
Automatska puška	15
Puškomitraljez 7,62	4
PAP	33
RB	6
PAPS	4
Pozadinski vod	-
Automatska puška	1
Puškomitraljez 7,9	1
PAP	28
Prateći vod	-
Automatska puška	1
PAP	7
RUB 57 mm	4
RRB	4
Vod MB 82 mm	-
Automatska puška	1
PAP	23
MB 82 mm	3

Pristiglo je oružje bitno promijenilo raspoloženje u brigadi pa je zapovjednik Paar istoga dana izvijestio Gr ŠTO Zagreb da je *"moral ljudstva zadovoljavajući, što je poboljšala dostava određene količine naoružanja."* Naoružani vojaci odmah su angažirani na osiguranju postrojbi. Oformljena je stražarska i patrolna služba, nakon čega se lovcima, policiji i Narodnoj zaštiti moglo zahvaliti na dotadašnjem pružanju zaštite.[11] Međutim, i dalje je glavnina vojaka bila bez ikakvog oružja, a brigada nespremna za bojno djelovanje. Stoga se s naporima za nabavu oružja i opreme nastavilo i idućih dana. Pomoć u naoružavanju brigade pokušalo se dobiti i od zapovjednika TO-a Brežice u susjednoj Sloveniji, Torokšiča, ali on nije smio dati oružje. Ipak, kao znak prijateljstva dva naroda i dobrosusjedskih odnosa Samobora i Brežica dovezao je i poklonio 8. brigadi 5 600 kompleta jednodnevnih suhih obroka.[12] Intenzivni kontakti s nadređenim zapovjedništvom te osobni dobri odnosi i poznanstvo sa samim zapovjednikom štaba brzo su urodili plodom pa je već 19. rujna dobivena suglasnost da 8. brigada može sutradan iz Sesveta izuzeti potrebno naoružanje. Dobiveni su čak i dokumenti prema kojima 8. brigada ima prvenstvo

[10] Zaprimljeno stanje oružja 3. bojne 8 br. TO-a., 19. IX. 1991. Prijepis dokumenta u posjedu Franje Horvata.

[11] Izvještaj zapovjednika 8. brTO-a o stanju b/g od 19. IX. 1991. Gr ŠTO Zagreb. Spis br. 21. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 6/91.

[12] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 20. X. 1991. AMORH.

u naoružavanju, što je bilo vrlo važno u danima kada je cijela Hrvatska bila bez oružja.[13] Radilo se o velikom skladištu oružja JNA u Dubokom jarku koje su 17. rujna, na miran način, pregovorima, zauzele hrvatske snage. Padom skladišta došlo se do velike količine raznog naoružanja, streljiva, intendantske opreme, vozila i dr.[14] Sukladno dozvoli, 20. rujna je iz Samobora u Duboki jarak poslan konvoj od 10 kamiona i 60 ljudi.[15] Zapovjednik Logističke satnije, natporučnik Vinko Jaklenec ovako opisuje odlazak po oružje: *"Dolaskom u blizinu Dubokog jarka, zaustavili smo se na začelju dugačke kolone vozila. Pred ulazom u samo skladište nastala je gužva oko zapovjednika interventne jedinice koja je osiguravala skladište, dopukovnika Pećnika, koji je odobravao ulazak. Kako je to bilo prvo osvojeno skladište s većom količinom naoružanja, borci iz gotovo svih formiranih jedinica u Hrvatskoj čekali su dopuštenje za ulazak. Nekako u nelagodi, pored boraca u maskirnim uniformama, u civilnoj odjeći, samo s maskirnom kapom, probio sam se do zapovjednika, gospodina Pećnika, dajući mu rukom ispisani papir. U tom trenutku bio sam iznenađen njegovom odlukom jer smo doslovce prvi dobili odobrenje za ulazak. Njegovom odlukom shvatio sam koja se važnost pridaje našoj, Samoborskoj brigadi u obrani Hrvatske. Nakon ulaska u skladište već se spuštala noć, tako da smo pod baterijskom svjetiljkom otvarali sanduke, tražeći naoružanje i vršili utovar u kamione, ne razmišljajući o tome da skladište nadlijeću borbeni zrakoplovi JNA, niti o posljedicama u slučaju da je skladište minirano."*[16] Razlog što je samoborski konvoj preko reda ušao u skladište ležao je u potvrdi izdanoj od Darka Grdića. Prema riječima brigadnog operativca J. Mahovića ovakav pristup *"bio je pomalo kaubojski, ali bila su takva vremena, trebalo se snaći."*[17] U samom prostoru skladišta organizacija nije stajala baš najbolje. Dosta MTS-a je odvučeno neposredno po padu skladišta, a te je trenutke pripadnik MUP-a Mladen Stražimir ovako opisao: *"...kad ga je vojska napustila, ljudi su nahrupili i odnosili sve što im je došlo pod ruku. Nije bilo nikakva nadzora i većina nije ni znala što odnosi. Najgore je to što je iz tih skladišta odneseno na desetine različitih bombi, među kojima i podosta onih specifične namjene, kao što su bombe punjene plinom, suzavcem, kemijskim sredstvima i drugim opasnim sadržajem. Automatske puške, strojnice, automati, pištolji, streljivo, odvoženi su tačkama, a neki se ljubitelj oružja s kamionom pojavio u skladištu, izjavivši da oružje nosi u mjesnu zajednicu kojoj nije znao ime. Slično je bilo i u drugim skladištima..."*[18] Pljačkanje objekata od strane građana bilo je tih dana uobičajena pojava. Odredi Narodne zaštite koji su na području Zagreba zauzeli većinu objekata JNA, ali i druge hrvatske oružane postrojbe, nažalost, nisu uspijevali nad njima uspostaviti nadzor

[13] Adolf PAAR, "Tako je počelo...", Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005., i Ratni dnevnik 8. brigade TO Samobor - 20. X. 1991. AMORH.

[14] *53. samostalni bataljun ZNG-a Dugo Selo,* Dugo Selo, 1997., 39., i "Osvojeno skladište naoružanja", *Vjesnik,* 19. IX. 1991., 5.

[15] Ratni dnevnik 8. br. TO-a Samobor – 20. X. 1991. AMORH.

[16] Vinko JAKLENEC, "Logistička satnija 151. brigade".

[17] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[18] Mladen STRAŽIMIR, "Bolje je spriječiti...", *Hallo 92- glasilo MUP RH* (Zagreb), br. 20., 28. VII. 1993., 12.

i spriječiti odvlačenje i uništavanja MTS-a.[19] Zahvaljujući neorganiziranosti u skladištu samoborski su vojaci mogli uzeti sve što su željeli.[20] Samo su izuzimanje proveli prema prethodno razrađenom planu. Naime, skupinu od 60 vojaka sačinjavali su čelni ljudi svakog roda ili struke u brigadi. Svaki je od njih imao svoje kamione i točno prema planu izuzeo sve što je u vezi s njegovom strukom, a što treba jednoj pješačkoj brigadi TO-a da postane operativna. Tako toga dana nije izuzimano samo oružje već i sva nužna oprema koja se mogla naći. Oprema koja tu nije pronađena ili koje nije bilo u dovoljnim količinama, npr. ABKO oprema, sanitet i sl., kasnije je namirena iz drugih izvora. Izvlačenje MTS-a iz Dubokog jarka po navedenom se principu nastavilo do 23. rujna.[21] Pripadnici Logističke satnije tih su dana obilazili i ostala osvojena skladišta od Dubca do Varaždin Brega, uzimajući naoružanje, streljivo i ostali MTS potreban za opremanje brigade, dostavljajući ga svim brigadnim postrojbama pa i onima koja su se u međuvremenu uključila u borbeno djelovanje.[22] Zahvaljujući ovakvom djelovanju Logističke satnije svi samoborski vojaci dobili su bar neko oružje.[23] Brigada je i nakon 21. rujna bila daleko od toga da bude formacijski naoružana i opremljena. U svim su se postrojbama osjećali manjkovi i to posebice određenih tipova streljiva,[24] dok je na razini cijele brigade nedostajalo mina za ručne bacače.[25] Najgore je pri podjeli prošla 3. bojna koja uopće nije dobila streljivo za minobacače.[26]

Od 20. rujna 1991. su svi pripadnici 8. brigade TO-a bili naoružani i raspolagali su s dostatnim količinama streljiva za pješačko oružje. Čak su ustrojena i dva voda protuzračne obrane bestrzajnim topovima.[27] Tako je zapovjednik brigade A. Paar mogao s ponosom izvijestiti Gr ŠTO-a Zagreb da su postrojbe *"8. br. TO-a formirale u potpunosti vojni kolektiv, a popuna do formiranja je u toku. Sistem ZiK-a* uspostavljen je i funkcionira (...) Od pristiglog naoružanja pokrili smo potrebe u ovom momentu (...) brigada je borbeno sposobna u potpunosti."*[28] Što se tiče vrste i količine oružja koje su dobile pješačke postrojbe, okosnice brigade, ona se može sagledati na primjeru 1. satnije 1. bojne koja je tada dobila 78 cijevi[29]:

---

[19] "Samoposluživanje oružjem", *Vjesnik,* 25. IX. 1991., 4.

[20] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[21] Ratni dnevnik 8. br. TO-a Samobor – 20., 21. i 23. X. 1991. AMORH., Intervju s J. Mahovićem od 17. X. 05.

[22] Vinko JAKLENEC, "Logistička satnija 151. brigade".

[23] Dnevno izvješće zapovjednika 8. brTO-a. GrŠTO. Spis br. 82. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 1. R. 6/91. Nema nadnevka izvješća.

[24] Izvješće o naoružavanju 1. bojne tijekom prva dva dana naoružavanja, pristigloj municiji te manjku municije kod preuzimanja, bez nadnevka (vjerojatno 20. IX. 1991.) AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

[25] Dnevno izvješće zapovjednika 8. brTO-a. GrŠTO. Spis br. 82. AMORH, Fond "151. br. HV-a" o. 1. R. 6/91. Nema nadnevka izvješća.

[26] Izvješće zapovjednika 3. b. 8. br. TO-a o borbenoj spremnosti bojne. Spis br. 20. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 1. R. 6/91.

[27] Adolf PAAR-a "Tako je počelo..."

* Zapovijedanja i komandiranja

[28] Dnevno izvješće zapovjednika 8. brTO-a. GrŠTO. Spis br. 82. AMORH, o. 1. R. 6. Nema nadnevka izvješća.

[29] Izvješće zapovjednika 1. čete 1. bataljona 8. br. TO-a o naoružanju čete. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

Zapovjednik	Aut. puška	1
Teklič	Aut. puška	1
1. vod	-	**20**
-	Puškomitraljez	3
-	Aut. puška	2
-	PAP	15
2. vod-	**19**	
-	Puškomitraljez	1
-	Aut. puška	2
-	PAP	16
3. vod	-	**20**
-	Puškomitraljez	1
-	Aut. puška	2
-	PAP	17
Prateći vod	-	**18**
-	Ručni bacač	2
-	Aut. puška	2
-	PAP	14

Ove podatke treba sagledati u svjetlu materijalne formacije jedne satnije TO-a (4 časnika, 4 dočasnika, 80 vojaka) prema kojoj je ova postrojba trebala biti opremljena na slijedeći način: 21 pištolj 7,62 mm, 26 PAP 7,62 mm, 32 automatske puške, 9 PU 7,9 mm snajpera, 8 puškomitraljeza, 8 ručnih bacača "Zolja", 3 ručna bacača "Osa", 2 minobacača 60 mm, što ovdje nije bio slučaj.[30] Tako je goruće pitanje oružja uspješno riješeno. Prema ocjeni Josipa Mahovića, bio je to presudan trenutak za samoborsku brigadu, zahvaljujući kojem se uspjelo spriječiti osipanje mobiliziranog ljudstva koje je bilo izgledno uslijed već ranije navedenih problema.[31] Oružje koje nije podijeljeno, a radilo se o 250 komada PAP-ovki, te drugi MTS, pohranjeno je u selu Dubrava Samoborska gdje je po seoskim podrumima formirano brigadno skladište. Oružje nije vraćeno Gr ŠTO-u jer se nije radilo o višku iznad ratne formacije, već o oružju koje je planirano za ljude koji u tom trenutku nisu bili u postrojbama.[32] Sa svojim je brigadnim skladištem 8. brigada bila jedinstvena tijekom prvih mjeseci rata jer druge zagrebačke brigade to nisu imale. Sva sredstva praćena su kroz uredne popise, no ta sredstva nisu ljubomorno čuvana samo za 8. brigadu. Naprotiv, s njima se pomagalo i drugim brigadama.[33] Tako je mnogo topničkog streljiva, mina za minobacače i prateće opreme

[30] Materijalna formacija čTO. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 2. R. 6/91.

[31] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[32] Dnevno izvješće zapovjednika 8. brTO-a. GrŠTO. Spis br. 82. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 1. R. 6/91. Nema nadnevka izvješća.

[33] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

poslano 99. brigadi na kupskom bojištu,[34] "Ose" i ručni bacači dostavljani su postrojbama u zapadnoj Slavoniji i sl.[35] Te su činjenice dokaz visoke profesionalnosti zapovjedne strukture samoborske brigade i to se tada jasno pokazalo. Kasnije, tijekom osiguravanja vojnih objekata u Prečkom, Senjaku, Lučkom i Španskom,[36] kao i nakon osvajanja samoborske vojarne, brigada se dodatno naoružala.[37] Točnije, bitno je popravljena struktura naoružanja, posebice automatskim puškama koje su zamijenile glavninu "tandžara" - M-48 i PAP, glavnog oružja koje je brigada dobila u Dubokom jarku.* "Tandžare" su tijekom listopada "proslijeđene" drugim brigadama kojima je manjkalo oružja. Tako je 8. brigada u zagrebačkom okružju došla na glas kao dobro opremljena i naoružana.[38] No, do kraja 1991. godine u brigadi nije izvršena primjerena popuna oružjem po ratnoj formaciji. To se posebice osjećalo u slučaju automatskog oružja.[39] Bilo je postrojbi kao npr. Laka minobacačka bitnica 120 mm čiji pripadnici nisu imali niti jednu automatsku pušku.[40] Drugo bitno materijalno pitanje brigade bile su odore jer je oko 90 % vojaka na zborišta došlo u civilnoj odjeći.[41] Vojaci nisu imali maskirne uniforme koje su 1991. godine bile svojevrsni sinonim za pripadnike hrvatskih oružanih snaga. Bila je dostupna samo određena količina sivomaslinastih odora TO-a pa je Zapovjedništvo Zagrebačkog korpusa ZNG-a odredilo da ih pripadnici 8. brigade TO-a još neko vrijeme nose, dok se ne nabave dovoljne količine maskirnih odora, s tim da se obilježe pripadajućim hrvatskim znakovljem.[42] U to je vrijeme posvuda vladala nestašica maskirnih odora pa je Zagrebački korpus još početkom rujna preko Regionalnog kriznog štaba za Zagreb pokrenuo proizvodnju 20 000 novih odora.[43] Međutim, vojaci su se opirali nošenju sivomaslinastih uniforma jer su ih previše podsjećale na JNA, a postojala je i *"realna opasnost za osobnu sigurnost"* onoga tko bi je nosio u slučaju sukoba u uvjetima smanjene vidljivosti.[44] Kako je do kraja rujna brigada iz Zagreba dobila samo šezdeset maskirnih odora, što je bila zanemari-

---

[34] Zapovijed GŠTO-a Zagreb o preraspodjeli materijalnih sredstava od 29. IX. '91. Spis 270. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 2. R. 6/91.

[35] Nalog zapovjednika 8. br. TO-a Pozadinskoj četi za izdavanje oružja O. G. »Posavina«. Dokument u posjedu Marijana Ratešića.

[36] Popis zaduženja naoružanja u 3. bataljunu od 23. IX. 1991. Prijepis izvješća u posjedu Franje Horvata.

[37] Preuzimanje naoružanja i opreme 1. 8. br. TO-a od 9. X. 1991. AMORH. R. 8.

[*] Vidi - *Duženje oružja u 1. bojni 8. brigade TO-a od 18. i 19. IX. te 25. X. 1991; stupac br. III.*

[38] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[39] Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 09. X. 91. Spis br. 415. o.3. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 6/91.

[40] Izvješće o problemima bat. LMB 120 zbog kojih ne odlaze na bojište, bez nadnevka. Spis 896. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 7/91.

[41] Izvještaj zapovjednika 1. bTO-a 8. brTO-a od 18. IX. 1991. Spis br. 6. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 1/91.

[42] Priopćenje za javnost Zapovjedništva Zagrebačkog korpusa ZNG-a od 20. IX. 1991., *Vjesnik*, 20. IX. 1991., 5.

[43] "Počelo pozivanje rezervista", *Vjesnik,* 1. IX. 1991., 6.

[44] Izvještaj zapovjednika 8. brTO-a o stanju b/g od 19. IX. 1991. Gr ŠTO Zagreb. Spis br. 21., i Dopis Kriznog štaba Samobora od 1. X. 91. Spis 368. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 3. R. 6/91.

va količina,[45] a vojaci su *"SMB uniforme, koju smo imali kod kuće, s prezirom odbacili"*, od odore su još dugo nosili samo kape s hrvatskim grbom kao znak raspoznavanja.[46] Veliki je problem bio i nedostatak čizama, koje su s obzirom na jesensko vrijeme i konfiguraciju terena bile nužne. Kako se iz nadređenog Zapovjedništva nije moglo dobiti gotovo ništa, poteškoću se nastojalo riješiti *"preko privatnih kanala"*.[47]

Tek krajem listopada 1991. godine moglo se smatrati da je brigada opremljena maskirnim odorama jer je svaki vojak imao barem maskirne hlače, košulju i kapu. Ova je popuna izvršena donacijama privatnih osoba koje su odore nabavljale u inozemstvu te putem redovne popune preko Gr ŠTO-a Zagreb. Obećanja dobivena od drugih institucija uglavnom se nisu ostvarivala.[48] Što se tiče popunjenosti RBK-a sredstvima zaštite (zaštitne maske) i MTS (kem. detektori, zaštitni kombinezoni i sl.), ona je bila potpuna, dok je manjka bilo u elementima zaštitne odjeće.[49]

[45] Zapovijest Gradskog štaba TO-a Zagreb za pokret Op. br: 02., od 28. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" Spis br. 276. R. 6/91.

[46] Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

[47] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 19. i 21. X. 1991., i Dopis Kriznog štaba Samobora od 1. X. 91. Spis 368. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 3. R. 6/91.

[48] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[49] Izvješće po PNKBoB od 26. X. 91. Spis 678. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 4. R. 6/91.

PRVE AKTIVNOSTI PRIPADNIKA 8. BRIGADE

Samoborskoj brigadi rat nije dozvolio ni trenutka predaha. Postrojbe tek što su bile ustrojene, a već je 19. rujna stigla prva zapovijed za pokretanje dijela brigade u osiguranje osvojenih objekata JNA.[1] Dan poslije naređeno je da se brigada uključi u napad na gradsku vojarnu JNA,[2] a već je 28. rujna prvi put krenula na bojište.[3] Stoga je sve radnje nužne za pravilo funkcioniranje vojne postrojbe te veličine trebalo doslovno obavljati "u trku".

Tako je obuka vojaka o upotrebi, čišćenju i održavanju osobnog naoružanja počela odmah po prvoj podjeli oružja 19. rujna i nastavila se idućih dana.[4] Kako su postrojbe odmah krenule u borbu, predviđeno vježbovno gađanje moralo se odgoditi. Ono je za pripadnike 1. bojne koja je borbeno angažirana već 20. rujna, izvedeno tek 28., 29. i 30. rujna i to na odredištu Peščenik – Mala Rakovica.[5] Ostale su postrojbe održale vježbe gađanja početkom listopada.[6] Ranije se nije moglo. Kroz svakodnevne aktivnosti Zapovjedništvo brigade uočilo je potrebu za podizanjem borbene spremnosti postrojbi brigade pa je shodno tome za sve postrojbe brigade organiziran dvodnevni tečaj obuke koji je predviđao nastavu gađanja, uporabu pješačkih oruđa i ručne bombe, zatim taktičku obuku koja je obuhvaćala teme kao što je na primjer odjeljenje TO-a u obrani i zasjedi. Za pripadnike inženjerijskog voda tom je prilikom bila predviđena i obuka iz stavljanja protupješačkih i protutenkovskih mina.[7] Tečaj je trajao dva dana, a održao se na prostoru Pavučnjaka.[8] U listopadu su održane i specijalizirane vježbe poput npr. probnog gađanja iz PZO topova (20/3 mm) 23. listopada na terenu Samoborkinog pješčanika Gradna.[9] Međutim, problem je bio to što je velik dio vojaka bio nemaran prema obuci i vježbama, shvaćajući ih neozbiljno.[10] To im se poslije, pri prvim odlascima na bojište osvetilo jer se nisu znali služiti dostupnim

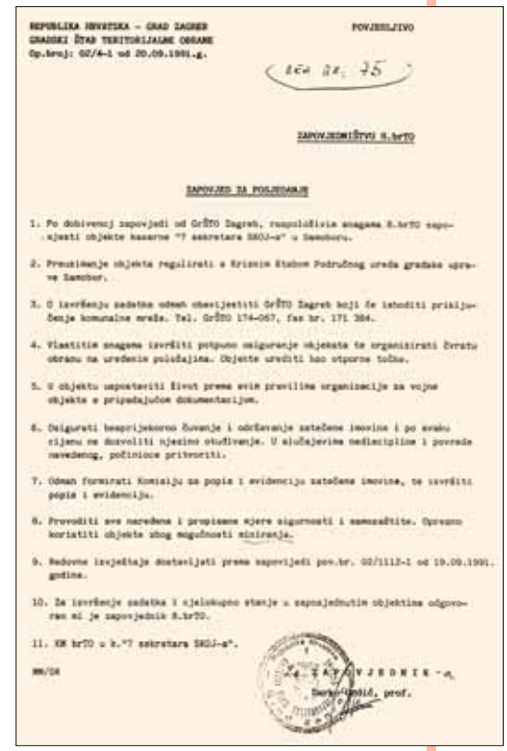

REPUBLIKA HRVATSKA – GRAD ZAGREB
GRADSKI ŠTAB TERITORIJALNE OBRANE
Op.broj: 02/4-1 od 20.09.1991.g.

POVJERLJIVO

ZAPOVJEDNIŠTVU 8.brTO

ZAPOVIJED ZA POSJEDANJE

1. Po dobivenoj zapovijedi od GrŠTO Zagreb, rasporediviu snagama 8.brTO zaposjesti objekte kasarne "7 sekretara SKOJ-a" u Samoboru.

2. Preuzimanje objekta regulirati s Krizним Stabom Područnog ureda gradske uprave Samobor.

3. O izvršenju zadatka odmah obavijestiti GrŠTO Zagreb koji će istoditi priključenje komunalne mreže. Tel. GrŠTO 174-067, fax br. 171 384.

4. Vlastitim snagama izvršiti potpuno osiguranje objekata te organizirati čvrstu obranu na određenim položajima. Objekte urediti bez otpora točke.

5. U objektu upostaviti život prema svim pravilima organizacije za vojne objekte s pripadajućom dokumentacijom.

6. Osigurati besprijekorno čuvanje i održavanje zatečene imovine i po svaku cijenu ne dozvoliti njezino otuđivanje. U slučajevima nediscipline i povreda navedenog, počinioce privesti.

7. Odmah formirati Komisiju za popis i evidenciju zatečene imovine, te izvršiti popis i evidenciju.

8. Provoditi sve naređene i propisane mjere sigurnosti i samozaštite. Oprezno koristiti objekte zbog mogućnosti miniranja.

9. Redovne izvještaje dostavljati prema zapovijedi pov.br. 02/1113-1 od 19.09.1991. godine.

10. Za izvršenje zadatka i sjelokupno stanje u zaposjednutim objektima odgovoran si ti zapovjednik 8.brTO.

11. KM brTO u k."7 sekretara SKOJ-a".

MM/DA

ZAPOVJEDNIK – a
Berislav Šipuš, prof.

[1] Zapovijed Zapovjednika Gr ŠTO-a Zagreb za zaposjedanje objekata od 19. IX. 1991. U posjedu F. Horvata.

[2] Zapovijed Zapovjednika Gradskog štaba TO-a Zagreb od 20. IX. 1991. Op. br. 02/4-1. Zapovjedništvu 8. br. TO-a za zaposjedanje objekata "7 sekretara SKOJ-a". Spis br. 75. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 6/91.

[3] Zapovijest Gradskog štaba TO-a Zagreb za pokret Op. br: 02.,od 28. IX. 1991. Spis br. 276. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 6/91.

[4] Zapovijed Op. br. 3. Zapovjedništva 8. br. TO-a od 19. IX. 1991. Spis br. 32. i Zapovijest op. br. 11 o obuci v/o od 20. IX. 91. Spis br. 52. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 1. R. 6/91.

[5] Zapovijesti za gađanje Zapovjedništva 1. b. TO-a od 28. i 29. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

[6] Zapovijed za gađanje od 5. X. 91. Spis br. 455. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 3. R. 6/91.

[7] Zapovijed za obuku pripadnika 8. br. TO-a od 10. X. 91. Spis 428. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 3. R. 6/91.

[8] Izvještaj o provedenoj obuci pripadnika inženjerijskog voda, bez nadnevka. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 6/91.

[9] Zahtjev za probno PZO gađanje od 20. X. 91. Dopis br. 4/1. Spis 615. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 4. R. 6/91.

[10] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

oružjem.[11] Prve su rezultate dale tek obuka i vježbe provedene od polovine listopada nadalje tj. nakon prvih odlazaka na bojišta.[12]

Osim brige za obuku i uvježbavanje, valjalo je voditi brigu i o stanju oružja dobivenog iz objekata JNA. Dio je MTS-a, posebice minskih sredstava (npr. tromblonske mine TKM M-60) bio neispravan ili nesiguran pa je Zapovjedništvo bilo prisiljeno organizirati pregled svih tih sredstava kako vojnici ne bi stradali.[13]

Kad je riječ o smještaju, on je u tjednima nakon mobilizacije, zahvaljujući svestranoj podršci stanovništva tadašnje samoborske općine, uglavnom riješen na zadovoljavajući način.[14] Slično je bilo i s prehranom vojaka. Prvi su dan podijeljeni suhi obroci da bi već sutradan, prema ranijem dogovoru s ugostiteljskim ustanovama *(Lavica, Samoborska pivnica, gostionice Gabrek, Samoborske oštarije* i dr. te poduzeća – *Kristal, Sloboda, Samoborka)* u Samoboru i okolici počela redovita priprema toplih obroka. O isporuci namirnica brinulo se trgovačko poduzeće "SAMA". Time je za duže vrijeme riješeno pitanje smještaja i opskrbe brigade.[15] Zahvaljujući suradnji s radio-amaterima iz Samobora brigada je vrlo brzo uspjela radiouređajima uspostaviti vezu između postrojbi, a četiri vozača motokrosa bila su tekliči za vezu s bojnama. Veza s pretpostavljenim zapovjedništvom Gr ŠTO-a u Zagrebu održavana je preko telefonskog priključka posuđenog iz jedne vikendice u Dubravi Samoborskoj.[16]

Posebno je velika briga posvećivana sigurnosti brigade pa je IPD već 18. rujna izradio plan obavještajnog osiguranja 8. brigade na temelju kojeg se počelo raditi na uspostavi veoma širokog sustava obavještavanja u koji su uključene sve brigadne postrojbe, Štab TO-a Samobor, Štab TO-a Jastrebarsko, MUP Samobor i Jastrebarskog, kao i civilno stanovništvo cijeloga kraja.[17] Osnovicu sustava ipak su činile brigadne straže i patrole.[18] Na tim se aktivnostima nastojalo angažirati vojake koji su već imali određena iskustva stečena u odredima Narodne zaštite.[19] Postavljene su osmatračnice i u zoni odgovornosti brigade krenulo se s uspostavljanjem sistema I. O. U. Brigadni izviđački vod angažiran je na izviđanju najosjetljivijih dijelova općine (prostor Japetić-Slani Dol te Galgovo – Molvice – Slava Gora)[20] sa zadatkom otkrivanja i prikupljanja obavještajnih podataka o (moguće) ubačenim izviđačko-diverzantskim grupama i petokolonašima koji bi mogli djelovati na

---

[11] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[12] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[13] Zabrana uporabe TKM M 60 i naredba o pregledu sredstava iz razrušenih skladišta od 6. X. 91. R. 6. i Zabrana upotrebe TKM M-60 od 7. X. 91. Op. pov. br; 02/94-1. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 7/91.

[14] Usmeno priopćenje Dragutina Kušića 18. XI. 2005.

[15] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005. i Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

[16] Adolf Paar, "Tako je počelo..." i Izvještaj po obavještajnom osiguranju od 2. X. 91. Spis 321. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 7/91.

[17] Plan obavještajnog osiguranja 8. br. TO-a za period od 18. IX. 1991. Spis br. 158. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 7/91.

[18] Izvješće zapovjednika 1. bojne TO-a o borbenoj gotovosti od 20. IX. 1991. Spis br. 68. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 1. R. 6/91.

[19] Molba Marine Felipamer iz Manje Vasi od 15. X. 91. Gradskom štabu TO-a Zagreb. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 3/91.

[20] Plan obavještajnog osiguranja 8. br. TO-a za period od 18. IX. 1991. Spis br. 158. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 7/91.

području Samobora.[21] S ciljem jačanja sigurnosti, posebno je bliska suradnja uspostavljena s Policijskom postajom Samobor čiji je zapovjednik Ivan Pezer brigadi svakodnevno dostavljao vijesti i obavještajne podatke. Sličnu je suradnju brigada imala i s lokalnim Centrom za obavješćivanje koji je brigadi dojavljivao sva zanimljiva događanja na području Samobora.[22] Zahvaljujući ovako postavljenom sustavu obavještajnog osiguranja brigada je zasigurno bila pošteđena brojnih neugodnih iznenađenja kakva su se događala drugim postrojbama širom Hrvatske.

Dok su na ovakav i sličan način zadovoljavajuće rješavani materijalni i organizacijski problemi, u uvjetima u kojima se nije moglo doći ni do dijela oružja i opreme TO-a koji je pripadao brigadi, teški su problemi brigadi stvarani uslijed neriješenih političko-ideoloških odnosa u samoborskoj općini. Već od početka formiranja 8. brigade njezino zapovjedništvo nije imalo podršku većeg dijela mjesnih političara. Dok su iz brigade stizale poruke da je njihova *"jedina stranka - Hrvatska"*, [23] mjesni politički dužnosnici nisu se mogli pomiriti s činjenicom da zapovjedni kadar čine ljudi koji su prije bili društveno i politički aktivni. Ni činjenica da se radi o osposobljenim ljudima koji su završili škole pričuvnih časnika TO-a i imali nužna vojna znanja te određeno iskustvo stečeno na višegodišnjim terenskim vježbama nije mogla promijeniti ova uvjerenja. Nisu mogli prihvatiti da su oni, premda se radi o ljudima koji možda imaju drugačije političke stavove, u jednakoj mjeri odani svojoj domovini Hrvatskoj kao i pripadnici vladajuće stranke i da se zato u njih može imati povjerenja.

Nažalost, može se zaključiti da velika ideja dr. Franje Tuđmana i njegovog predšasnika Brune Bušića o nacionalnoj pomirbi hrvatskog naroda koja će dovesti do njegova spasa i oslobođenja, u to vrijeme u Samoboru nije zaživjela. Kao posljedica toga kod većeg se dijela pripadnika Odreda Narodne zaštite pojavilo nepovjerenje prema 8. brigadi, a posebice prema Zapovjedništvu. Tako već ispočetka cjelokupna klima nije bila naklonjena zapovjednoj strukturi brigade.

Podrivanje iz dijela civilnih struktura nastavilo se i u danima nakon mobilizacije i to posebice nakon što je 8. brigada preuzela blokadu samoborske vojarne JNA. Budući da je dio lokalnih političara bio na čelu Narodne zaštite koja je ranije držala blokadu, to je izazvalo njihovo nezadovoljstvo, a između pripadnika Narodne zaštite i 8. brigade javilo se suparništvo.[24]

Kako je 21. rujna predsjednik Tuđman izdao zapovijed o uspostavljanju Glavnog stožera HV-a a time i ukupne strukture HV-a, došlo je i do suspenzije dotadašnjih zapovjednih ovlasti kriznih štabova nad oružanim formacijama.

Na razini Samobora ova su događanja značila da su lokalni politički čelnici u pitanjima obrane prestali biti u prvom planu i da će ubuduće to prvenstveno biti zadaća vojnih organizacija i formacija. Reakcija dijela civilnih struktura bila je da su nakon toga 8. brigadi umjesto pomaganja na sve načine odmagali, što je posebice došlo do

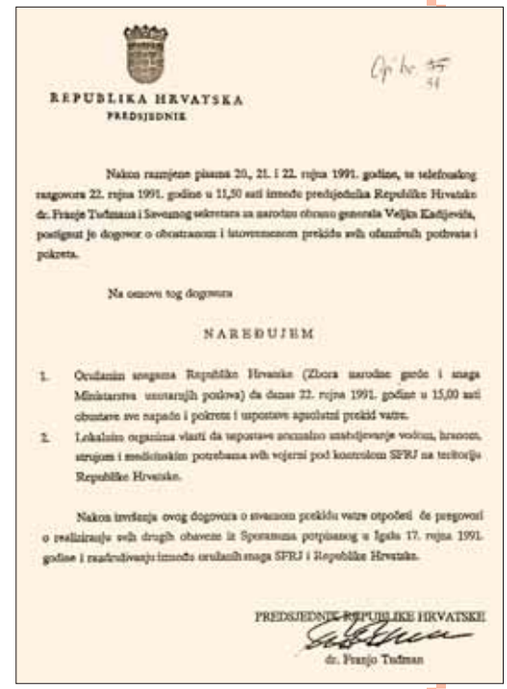

REPUBLIKA HRVATSKA
PREDSJEDNIK

Nakon razmjene pisama 20., 21. i 22. rujna 1991. godine, te telefonskog razgovora 22. rujna 1991. godine u 11,50 sati između predsjednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana i Saveznog sekretara za narodnu obranu generala Veljka Kadijevića, postignut je dogovor o obustavljanju i bezuvjetnom prekidu svih oružanih sukoba i pokreta.

Na osnovu tog dogovora

NAREĐUJEM

1. Oružanim snagama Republike Hrvatske (Zbora narodne garde i snaga Ministarstva unutarnjih poslova) da danas 22. rujna 1991. godine u 15,00 sati obustave sve napade i pokrete i uspostave apsolutni prekid vatre.
2. Lokalnim organima vlasti da uspostave uzajamno snabdijevanje vodom, hranom, strujom i medicinskim potrebama svih vojnih jedinica pod kontrolom SFRJ na teritoriju Republike Hrvatske.

Nakon izvršenja ovog dogovora o stvarnom prekidu vatre otpočeti će pregovori o realizaciji svih drugih obaveza iz Sporazuma potpisanog u Igalu 17. rujna 1991. godine i razgraničenju između oružanih snaga SFRJ i Republike Hrvatske.

PREDSJEDNIK REPUBLIKE HRVATSKE
dr. Franjo Tuđman

REPUBLIKA HRVATSKA – GRAD ZAGREB
GRADSKI ŠTAB TERITORIJALNE OBRANE
Pov.broj: 03-9/...
Zagreb, 23.09.1991. godine

POVJERLJIVO

S. br.ZO
P O Č

U cilju organiziranja efikasnog sustava rukovođenja i zapovijedanja, te koordinacije aktivnosti sastava bazirnih pruzastoe vojarnom na objektu Senjak,

Z A P O V I J E D A M:

1. Za zapovjednika bivšeg vojnog objekta Senjak određujem zapovjednika protivdiverzantske čete, kapetana Ramanović Zvonimira.
2. Osiguranje objekta vrši S.brZO, dijelom svoga 3. bataljuna, koje se u smislu rukovođenja i zapovijedanja objektom potčinjavaju zapovjedniku protivdiverzantske čete.
3. Pozadinsko osiguranje za sve snage na objektu prema postojećim rješenjima.
4. Osigurati čuvanje imovine, ne dozvoliti njezino otuđivanje. Prema prekršiocima poduzeti najoštrije mjere (pritvori, pokrenuti krivični postupak). Odgovoran mi je zapovjednik objekta.
5. O uspostavljenom zapovjedničkom sustavu rukovođenja i zapovijedanja izvijestiti GrŠTO na tel. 174-067, do 22.00 dana 23.09.1991. godine.

MV/ZM

ZAPOVJEDNIK
Darko Grdić, prof.

[21] Izvještaj po obavještajnom osiguranju od 2. X. '91. Spis 321. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 7/91.
[22] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".
[23] "Blistava pobjeda u 'Ouji'..." *Samoborski list,* 7. X. 1995., 3.
[24] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

Samoborska vojarna za vrijeme zauzimanja

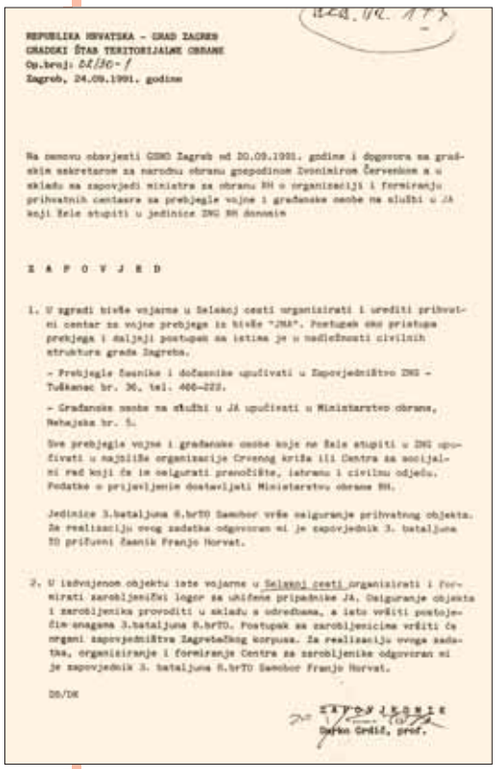

REPUBLIKA HRVATSKA – GRAD ZAGREB
GRADSKI ŠTAB TERITORIJALNE OBRANE
Op.broj: 02/30-1
Zagreb, 24.09.1991. godine

Na osnovu obavijesti GSNO Zagreb od 20.09.1991. godine i dogovora sa gradskim sekretarom za narodnu obranu gospodinom Zvonimirom Červenkom a u skladu sa zapovjedi ministra za obranu RH o organizaciji i formiranju prihvatnih centaara za prebjegle vojne i građanske osobe na služi u JA koji žele stupiti u jedinice ZNG RH donosim

Z A P O V J E D

1. U zgradi bivše vojarne u Selskoj cesti organizirati i urediti prihvatni centar za vojne prebjega iz bivše "JNA". Postupak oko prihvata prebjega i daljnji postupak sa istima je u nadležnosti civilnih struktura grada Zagreba.

– Prebjege časnike i dočasnike upućivati u Zapovjedništvo ZNG – Tuškanac br. 30, tel. 400-222.

– Građanske osobe na službi u JA upućivati u Ministarstvo obrane, Mehanjska br. 5.

Sve prebjege vojne i građanske osobe koje ne žele stupiti u ZNG upućivati u najbliže organizacije Crvenog križa ili Centra za socijalni rad koji će im osigurati prenoćište, ishranu i civilnu odjeću. Podatke o prijavljenim dostavljati Ministarstvu obrane RH.

Jedinice 3.bataljuna 8.brTO Samobor vrše osiguranje prihvatnog objekta. Za realizaciju ovog zadatka odgovoran mi je zapovjednik 3. bataljuna TO prifuvni časnik Franjo Horvat.

2. U izdvojenom objektu iste vojarne u Selskoj cesti organizirati i formirati zarobljeničku logor za uhićene pripadnike JA. Osiguranje objekta i zarobljenika provoditi u skladu s odredbama, a isto vršiti postojećim snagama 3.bataljuna 8.brTO. Postupak sa zarobljenicima vršiti će organi zapovjedništva Zagrebačkog korpusa. Za realizaciju ovoga zadatka, organiziranje i formiranje Centra za zarobljenike odgovoran mi je zapovjednik 3. bataljuna 8.brTO Samobor Franjo Horvat.

DO/DK

Dr. Ivan Grdić, prof.

izražaja 2. listopada tijekom skupa u kinodvorani u Samoboru. Na skupu je uz članove Zapovjedništva brigade i nešto vojaka bilo prisutno i nekoliko općinskih političkih dužnosnika te veći broj pripadnika Narodne zaštite. Iako je tema trebala biti obavještavanje o obrambenoj situaciji u općini Samobor, ubrzo je rasprava skrenula na pitanje nezadovoljstva zapovjednom strukturom brigade koju se počelo otvoreno vrijeđati nazivajući njene pripadnike *"komunjarama"*. O daljnjim zbivanjima u Ratnom dnevniku piše: *"Umjesto da nas podrže, svoj su bijes iskalili zbog ratnog stanja na časnicima "komunjarama"*. Uskoro je došlo i do osobnog vrijeđanja pripadnika Zapovjedništva brigade. U takvom je ozračju zapovjednik Adolf Paar zajedno s cijelim stožerom brigade stavio svoj mandat na raspolaganje, pozivajući prisutne da oni imenuju novo zapovjedništvo. Isto su postupili i djelatnici Ureda za obranu. Međutim, ova ponuda nije prihvaćena. Nakon toga je upućen poziv prisutnim dužnosnicima i časnicima da se dragovoljno uključe u Zapovjedništvo brigade, ali prema *Ratnom dnevniku* na ovaj *"zahtjev da nam se jave časnici, od prisutnih se javio samo jedan."* Tako je dotadašnje Zapovjedništvo brigade i dalje ostalo u istom sastavu. U zaključku o događajima toga dana u Ratnom dnevniku piše: *"Snagom argumenata uzaludan otpor. Jedan vrlo nefer i nepošten način stvaranja odbojne klime prema brigadi."*[25] I nakon zbivanja na skupu nepovjerenje u, kako ih se nazivalo, "komunjare", i dalje je ostalo.[26]

Posljedica ovih događaja bila je pojačana netrpeljivost dijela pripadnika brigade prema zapovjednoj strukturi, dijelom uzrokovana i nedostatkom vojnih pravila ponašanja i discipline. Zbog toga su časnici svoju dužnost često obavljali uz velike poteškoće. Bio je to razlog zbog kojeg prvih mjesec dana vođenje i zapovijedanje u brigadi nije bilo onako učinkovito kako je trebalo biti.[27] Tek su zbivanja na bojištu, kada su se vojaci svojim očima uvjerili da su njihovi zapovjednici hrvatski domoljubi, stvorila prvo ozračje povjerenja, a potom i poštovanja vojnika prema svojim zapovjednicima.[28]

Unatoč svim poteškoćama, brigada je u rujnu izvršila niz zadaća na širem području Zagreba, Samobora i Pokuplja. Pored aktivnosti vezanih uz blokadu vojarne JNA u Samoboru (1. bojna) i osiguranje osvojenih objekata JNA u Zagrebu (3. bojna) kao i borbe na Kupskom bojištu (satnija dragovoljaca i pripadnika 2. bojne), dio je brigade (2. bojna, dio 1. bojne, Pionirski vod, LMB 120 mm, Larv PZO i Mješovita protuoklopna artiljerijska baterija) od 21. rujna angažiran na zaprečivanju prometnica na širem području Samobora i Plješivice sa zadaćom sprječavanja prodora oklopnih postrojbi JNA iz Jastrebarskog.[29] Tako je 8. brigada odmah po svom formiranju gurnuta "u vatru". Istim će tempom samoborski vojaci nastaviti s izvršavanjem povjerenih im zadaća sve do demobilizacije u ljetu 1992. godine.

[25] Rekonstrukcija skupa sačinjena je na osnovu intervjua s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005. i Ratnog dnevnika 8. brigade TO-a Samobor od 2. X. 1991. AMORH.

[26] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[27] Izvještaj pomoćnika zapovjednika za IPD 8. br. TO-a od 28. IX. 91. Spis 261., i Izvještaj pomoćnika zapovjednika za IPD 8. br. TO-a od 30. IX. 91. Spis 290. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 7/91.

[28] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[29] Zapovijest Zapovjedništva za daljnje aktivnosti 8. br. TO-a od 21. IX. 1991. i Izvještaj po obavještajnom osiguranju od 2. X. 91. Spis 321. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 7/91.

3. *Samobor u plamenom obruču*

ZAUZIMANJE I OSIGURAVANJE VOJNIH OBJEKATA JNA U OPĆINI SAMOBOR I GRADU ZAGREBU

Srpanjski masakr koji su banijski četnici počinili nad samoborskim policajcima u Pounju označio je početak ratnih stradanja u samoborskoj općini. Ipak, građani Samobora mogli su još punih mjesec dana živjeti u prividnom miru, dok se rat u drugim dijelovima Hrvatske rasplamsavao.[1] Savezna vojska, JNA, potpuno je prestala izigravati "neutralnost" i zajedno je s pobunjenim Srbima otvoreno krenula u napad na Republiku Hrvatsku i hrvatski narod. Tehnički slabije hrvatske obrambene snage na svim su bojištima postupno gubile bitke. Jedino je rješenje bilo naoružavanje, koje zbog međunarodnog embarga nije bilo moguće provesti. Stoga je hrvatsko vrhovništvo donijelo odluku da hrvatski narod naoruža oružjem koje je taj isti narod plaćao punih 50 godina, a koje mu je beogradski režim oteo i koje je sad koristio u napadu na Republiku Hrvatsku. Tako je počeo rat za vojarne.

Cilj nije bio samo dobiti nužno naoružanje, nego i razbiti sustav okupacijske vojske. Po cijeloj su državi hrvatske oružane snage prvo blokirale vojne objekte, a potom krenule u njihovo osvajanje. Izuzetak nije bio ni Samobor, gdje su pripadnici MUP-a, Narodne zaštite i Civilne zaštite 8. rujna počeli pripreme za blokadu najvažnijeg vojnog objekt u njihovoj općini – gradske vojarne JNA *"Sedam sekretara SKOJ-a"*, PZO vojarne u Kerestincu, kao i drugih objekata JNA u samoborskoj općini.[2]

U gradskoj vojarni u Samoboru bio je smješten 367. puk veze JNA u čijem su sastavu bila četiri bataljuna veze, od kojih je jedan bio na Plitvicama i Slunju. Vojarna je bila vrlo značajan objekt za JNA jer je 367. puk bio najveća postrojba veze u 5. vojnoj oblasti. Za hrvatsku je stranu vojarna bila zanimljiva jer su se u njenom krugu nalazila četiri velika spremišta u kojima je bilo uskladišteno oteto oružje i oprema tridesetak hrvatskih postrojbi TO-a – od Republičkog štaba TO-a Hrvatske, za postrojbu jačine bojne, zatim prištabskih postrojbi te formacijsko naoružanje pet brigada TO-a zagrebačkog područja.[3] Radilo se o općinama Samobor, Zaprešić, Susedgrad, Črnomerec i Trešnjevka, čijih je 16 tisuća automatskih pušaka, kao i veći broj bestrzajnih topova, minobacača, ručnih bacača, protuzračnih i protuoklopnih sustava i sličnih oruđa bilo u ovom objektu.[4]

---

[1] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".

[2] Zahtjev za otpust Saše Martinovića od 2. XI. 1991. Spis br. 183., Zahtjev za otpust Željka Skenderovića od 12. XI. 1991. Spis 334. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 4/91.

[3] Adolf PAAR u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb"*, Zagreb, 2005., 163.

[4] Rozarijo ROZGA u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb"*, Zagreb, 2005., 166-169.

Vojarnu je, prema formacijskom rasporedu, trebala osiguravati postrojba JNA jačine jedne bojne tj. oko 500 vojnika i oficira naoružanih uglavnom pješačkim naoružanjem.[5] Uz to, u petnaestak relejnih čvorišta i centara veze koji su pripadali pod ovaj puk bilo je smješteno još tristotinjak pripadnika JNA. Međutim, tijekom 1991. god. brojni se sastav puka znatno smanjio jer nisu stigle nove generacije ročnika, a dotadašnji su pušteni kućama. Pored toga, dio snaga i oficira u srpnju je prešao na ratnu lokaciju slunjskog poligona. Tu su opsluživali ratno Zapovjedništvo novog zapovjednika 5. vojne oblasti, generala Živote Avramovića zv. Ledeni, koji je tada poslan u Hrvatsku da svoja "iskustva" nad kosovskim Albancima iz 80-ih godina "primeni" na hrvatskom narodu. Nešto je vojnika JNA tijekom rata za Sloveniju i poslije njega uspjelo pobjeći iz vojarne koju su potom također napustili skoro svi oficiri nesrpske nacionalnosti. Osoblje se osjetno smanjilo i svelo na svega osamdesetak vojnika i četrdesetak oficira i podoficira JNA. Time je 367. puk zapravo prestao djelovati. Uz to, u vojarni je došlo do razgradnje zapovjedništva. Dotadašnji je zapovjednik vojarne, potpukovnik Rozarijo Rozga, kao Hrvat u kojeg se nije imalo povjerenja u kolovozu uklonjen s dužnosti. Nekoliko je dana prije početka blokade potpukovnik Rozga napustio vojarnu i prešao u Hrvatsku vojsku (HV). Time su zapovjedništvo u objektu i formalno preuzeli preostali oficiri uglavnom srpske nacionalnosti koji su zastupali militantne stavove. Među njima su prednjačili major Boško Gvozden, koji je u srpnju 1991. poslan iz Beograda na dužnost zamjenika zapovjednika puka, i šef sigurnosti kapetan Luka Vranješ. Oni su s preostalim ljudstvom pripremili obranu vojarne od očekivanog napada.[6]

U danima koji su prethodili potpunoj blokadi događaji su se, na razini Republike Hrvatske, odvijali munjevitom brzinom. 11. rujna predsjednik Predsjedništva SFRJ-a Stipe Mesić, sukladnom svojim ovlastima, izdao je naredbu o povlačenju postrojbi JNA u vojarne. Rok za izvršenje ove zapovijedi bio je 48 sati. Vojni vrh JNA odmah je odbacio ovu naredbu kao nezakonitu.[7] Vodstvo Republike Hrvatske očekivalo je ovakav odgovor Generalštaba JNA, a zahtjev koji je izdao Stjepan Mesić kao predstavnik Hrvatske trebao je zapravo biti neka vrsta legitimnog pokrića za oružane operacije protiv JNA.

U cijeloj su Hrvatskoj 12. rujna stožeri obrane i civilni organi vlasti od Ministarstva obrane Republike Hrvatske dobili naredbu da sutradan otpočnu s blokadom objekata JNA. U naredbi se određuje da civilni organi vlasti provedu zabranu pružanja svih komunalnih usluga (voda, struja, PTT) objektima JNA i spriječe njihovo daljnje snabdijevanje hranom i energentima. Zapovjedništva ZNG-a, MUP-a i Narodne zaštite zadužena su da otpočnu sa zaprečivanjem vojnih objekata i putova koji vode k njima te "*da poduzmu i druge radnje u*

[5] "Nezaustavljiv pad i predaja vojarni", *Vjesnik*, 30. IX. 1991., 4.

[6] Adolf PAAR, "Raščlamba preuzimanja objekata bivše JNA" i Rozarijo ROZGA u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb"*, Zagreb, 2005., 166-169.

[7] Davor MARIJAN, *"Smrt oklopne brigade"*, Zagreb, 2002, 15.

određenom trenutku s ciljem pasiviziranja neprijatelja" tj. da pokušaju njima ovladati.[8]

Sukladno ovoj naredbi, i u Samoboru je oko vojarne razmješteno 600 pripadnika Narodne zaštite pod zapovjedništvom Ivana Bedenićića. Protutenkovskim *ježevima* i betonskim blokovima blokirane su sve pristupne prometnice. Oko vojarne su postavljene barikade koje su osiguravali pripadnici Narodne zaštite naoružani lakim pješačkim naoružanjem. Time je uspješno spriječen svaki ulazak u vojarnu izlazak iz nje. Odredi Narodne zaštite izvršili su blokadu vojarne u Kerestincu, kao i tri JNA odašiljača u okolici grada.[9] Narodna je zaštita u tom trenutku bila najjača obrambena organizacija Samobora, sa snagama dostatnim za zauzimanje objekata JNA. Brigada TO-a tada još nije bila mobilizirana, a samoborski su policajci bili angažirani na najtežim bojištima Hrvatske (Banovina, istočna Slavonija...).[10] Određenu pomoć u blokadi gradske vojarne Narodnoj zaštiti pružili su i samoborski lovci.[11]

Uz Narodnu zaštitu, u stanje pune pripravnosti stavljene su i sve službe i organizacije općine Samobor koje su mogle dati doprinos u svladavanju JNA (Dom zdravlja, Policijska postaja, vatrogasci, lovačka društva, građevinske tvrtke, električna postrojenja...). Prekinuta je opskrba vojarne strujom, vodom, hranom... Stambene zone i poslovni objekti u blizini vojarne djelomično su evakuirani. Cijeli grad i općina našli su se u opsadnom stanju.[12] Građani su silno željeli da se ovaj, kako ga se nazivalo, "*maligni tumor u tijelu Samobora*", ukloni. Samoborski novinar Milivoj Marton zapisao je: "*U danima kada su razrušili i zapalili Kijevo mislim da nije bilo niti jedne samoborske domaćice koja nije došla u napast da makar i s kloferom uđe u kasarnu i protjera okupatore iz Samobora.*"[13]

Odmah po uspostavljanju blokade u vojarnu je upućena delegacija sastavljena od zapovjednika policije Ivana Pezera i načelnika općinskog ureda za obranu Željka Glavine. Zadatak im je bio pregovorima postići od zapovjednog kadra vojarne da preda objekt bez borbe, no bezuspješno, jer su major Gvozden i obavještajac Vranješ uporno odbijali predaju. Pregovori su nastavljeni i slijedećih dana. Do 20. rujna održano je više neuspješnih susreta i pregovora s oficirima JNA tijekom kojih im se čak nudilo da prijeđu na hrvatsku stranu, uz jamstvo da će sačuvati čin, posao i plaću.[14]

---

[8] Zapovijed Ministarstva obrane RH upućena općinskim kriznim štabovima i zapovjedništvima brigada i samostalnih satnija ZNG-a Kl: DT-801-03/91-01/01 Ur.br: 512-06-02-91-1 od 12. rujna 1991. Preslika dokumenta u posjedu autora.

[9] Ivan BEDENIČIĆ u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* 169- 173.

[10] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".

[11] Intervju s Petrom Andrašekom i Stjepanom Črnjakom od 12. II. 2005.

[12] Ivan BEDENIČIĆ u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 169- 173.

[13] "Noć kad je Samobor rekao – dosta!", *Samoborski list,* 26. X. 1991., 5.

[14] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu" i "Noć kad je Samobor rekao – dosta!", *Samoborski list,* 26. X. 1991., 5.

U međuvremenu su pripadnici Narodne zaštite ovladali trima objektima JNA u svojoj općini. Prvo je 15. rujna palo radiorelejno čvorište u Molvicama, da bi se sutradan u 16 sati predala posada vojnog odašiljača na Falaščaku, a potom i ona na Nedeljskom bregu. Nakon toga su pripadnici Narodne zaštite preuzeli osiguravanje tih objekata. Time su sva tri objekta 367. puka veze izvan grada Samobora koje su osiguravale posade od po desetak vojnika JNA bila oslobođena.[15] Tih je dana na širem području Zagreba osvojen veći broj objekata JNA, i to na miran način, pregovorima, ili uz manji oružani pritisak. Ipak, osim velikog skladišta u Dubokom Jarku, uglavnom se radilo o objektima u kojima se nije nalazilo ono najvažnije – velike količine oružja i streljiva u tom trenutku nužnog za golo preživljavanje Hrvatske.[16] Stoga je odlučeno da se silom oružja pokuša ovladati nekima od osam većih vojarni na širem zagrebačkom području koje se nisu željele mirno predati ("*Maršal Tito*" u Novom Zagrebu, "*Dušan Ćorković*" na Borongaju te vojarne u Samoboru, Dugom Selu, Jastrebarskom, Velikoj Buni i Plesu). Među navedenim vojarnama, samoborska je zbog male posade i velike količine oružja u njoj zasigurno bila posebice zanimljiva. Pripreme za njezino zauzimanje izvršene su 19. rujna kada je vojarna "*Sedam sekretara SKOJ-a*" potpuno blokirana i kad su prekinuti ionako bezuspješni pregovori.[17] Dana 20. rujna odredi Narodne zaštite otpočeli su napad na vojarnu. Miroslav Bilota, načelnik Gr ŠTO-a o tome je izvijestio upravo mobiliziranu 8. brigadu TO-a te joj naredio da se pripremi da u slučaju pada vojarne u Samoboru preuzme objekt i čuva naoružanje od krađe.[18] Takva je opasnost prijetila u prvom redu od pripadnika HOS-a koji su na prostoru Zagreba u više navrata upali u objekte JNA i iz njih iznijeli oružje pa se očekivalo da će se to dogoditi i u Samoboru.[19] Sukladno ovoj naredbi, Zapovjedništvo brigade je svim svojim postrojbama naredilo da povećaju borbenu spremnost na najveći stupanj i da pojačaju straže i patrole.[20] Posebice se to odnosilo na 1. bojnu koja je trebala obaviti zadaću čuvanja vojarne, pa su pripadnici bojne tog jutra dobili po jedan borbeni komplet streljiva i pripremljeni su za trenutni pokret.[21]

Na najviši stupanj pripravnosti podignut je i brigadni PZO, jer se očekivalo da će odmah po očekivanom padu vojarne neprijateljsko zrakoplovstvo napasti vojarnu i sam Samobor.[22] Međutim, napad na

---

[15] "Osvojeno 36 vojarni i skladišta", *Vjesnik*, 21. IX. 1991., 7., Ivan BEDENIČIĆ u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* 172.

[16] "Osvojeno skladište naoružanja", *Vjesnik*, 19. IX. 1991., 5. "Nezaustavljiv pad i predaja vojarni", *Vjesnik,* 30. IX. 1991., 4.

[17] "Červenko: Čeka se predaja još pet vojarni", *Vjesnik*, 20. IX. 1991., 4.

[18] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 20. IX. 1991. AMORH

[19] Zapovijed Org. Sig. zapovjednika 1. b. TO-a 8. br. TO-a, od 20. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

[20] Zapovijest Zapovjedništva 8. br. TO-a o hitnom povećanju borbene gotovosti od 20. IX. 91. o. 1. R. 6. i Dopuna zapovijesti br. 3. od 20. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

[21] Izvješće Zapovjednika 1. b. 8 br. TO-a Petra Andrašeka od 20. IX. 91. Spis br. 68. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 1. R. 6/91.

[22] Zapovijest Zapovjedništva 8. br. TO-a po PZO Op. br. 1. od 20. IX. 91. Spis br. 56. i Zapovijed Zapovjednika 8. br. TO-a Zapovjednicima LMB, Mpoeb, Larv, 2 b. TO-a

gradsku vojarnu toga dana nije uspio.[23] Nije to tih dana bio jedini slučaj neuspješnog ovladavanja vojarnama. Hrvatske su snage pretrpjele neuspjeh i pri napadima na vojarne u Novom Zagrebu i Borongaju, gdje im je JNA pružila snažan otpor.[24]

Međutim, u slučaju Samobora, nakon neuspjelog napada u pitanje je došla i daljnja blokada vojarne, a bilo je i bojazni od protunapada JNA na Samobor.[25] Stoga je zapovjednik Gr ŠTO-a Darko Grdić 20. rujna naredio 8. brigadi TO-a da svim raspoloživim snagama što prije preuzme blokadu vojarne i da je, bude li u mogućnosti, pokuša osvojiti.[26]

Preuzimanje daljnjih napada na objekte JNA na području općine Samobor 8. je brigadi naredio i načelnik štaba Zapovjedništva ZNG-a, pukovnik Imre Agotić.[27]

U tom je trenutku 8. brigada bila u vrlo osjetljivom stanju. Naime, toga je dana dobivena prva veća količina oružja iz Dubokog Jarka i u tijeku je bila obuka ljudstva u korištenju oružjem.[28] Međutim, novonastalo stanje u Samoboru zahtijevalo je hitnu akciju, na što je svojim usmenim zahtjevom upozorio i Zapovjednik Gr ŠTO-a Darko Grdić.[29] Stoga je Zapovjedništvo brigade iz Cerja u grad uputilo pripadnike 2. i 3. satnije 1. bojne, postrojbi koje su u tom trenutku bile u najboljem stanju.[30] Ove su satnije tijekom noći s 20. na 21. rujna počele preuzimati nadzor nad barikadama kod vojarne i pripremati čvršću obranu na zatečenim položajima. Te se zadatke nastojalo provesti u suradnji s Kriznim štabom i s čelništvom odreda Narodne zaštite.[31] Za te je aktivnosti u ime 1. bojne 8. brigade bio zadužen zamjenik zapovjednika 1. bojne Dragutin Kušić.[32] Kao podršku 1. bojni u slučaju sukoba s JNA, Zapovjedništvo brigade odredilo je dio brigadnog minobacačkog voda 120 mm.[33]

Uz određene otpore koji su ponekad bili na rubu incidenta i koji su se pojavili pri preuzimanju položaja, zadatak je te noći uspješno obavljen.[34] U kasnim noćnim satima 21. rujna na barikade oko vojarne poslane su dodatne snage iz sastava 1. bojne, čime je blokada pojačana.[35]

---

da se pripreme za PZZ i PZB jer se očekuje udar neprijateljske avijacije na zauzete vojne objekte. Spis br. 84. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 1. R. 6/91.

[23] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[24] "Nezaustavljiv pad i predaja vojarni", *Vjesnik,* 30. IX. 1991., 4.

[25] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[26] Zapovijed Zapovjednika Gradskog štaba TO-a Zagreb od 20. IX. 1991. Op. br. 02/4-1. Zapovjedništvu 8. br. TO-a za posjedanje objekata "7 sekretara SKOJ-a". Spis br. 75. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 6/91.

[27] Naredba načelnika štaba GSOS RH. Kl: 801-01/91-01/05. Urbr: 5120-34-91-01., od 20. IX. 1991. Spis br. 76. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 6/91.

[28] Adolf PAAR, "Tako je počelo..." i Zapovijest op. br. 11 o obuci v/o od 20. IX. 91. Sp. 52. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 1. R. 6/91.

[29] Zapovijest Zapovjedništva 8. br. TO-a za daljnje aktivnosti Op. br. 25. od 21. IX. 1991. Spis br. 86. AMORH Fond "151. br. HV-a" o. 1. R. 6/91.

[30] Intervju s Franjom Bašićem od 12. II. 2005.

[31] Zapovijest Zapovjedništva 8. br. TO-a za daljnje aktivnosti Op. br. 25. od 21. IX. 1991. Spis br. 86. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 1. R. 6/91.

[32] Usmeno priopćenje Dragutina Kušića od 16. I. 2006.

[33] Naređenje artiljeriji br. 1. Komandi LMB 120 mm. Spis br. 96. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 1. R. 6/91.

[34] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[35] Zapovijest Op. br. 24. od 21. IX. 1991. Zapovjedništva 8. br. TO-a za zaposjedanje kasarne "7 sekretara SKOJ-a", AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 2. R. 6/91.

Na barikadama su se te večeri uz pripadnike 1. bojne TO-a našla i dva voda Narodne zaštite koja su htjela nastaviti sudjelovanje u blokadi. Njihova je želja prihvaćena, s tim da su ti vodovi ušli u sastav 1. bojne tj. pod zapovjedništvo 8. brigade.[36]

Istoga je dana Zapovjedništvo 8. brigade otpočelo i s preuzimanjem blokada cestovnih komunikacija koje su do tada držali pripadnici MUP-a i odreda Narodne zaštite, kao i s preuzimanjem do tada oslobođenih objekata JNA. S obzirom na to da je 1. bojna bila angažirana na blokadi vojarne, a 3. je bojna imala zadaću preuzimanja osvojenih vojarni u gradu Zagrebu, dužnost da preuzme blokade dobila je 2. bojna te pristožerne postrojbe. Tako je 21. rujna ova bojna zaposjela pravac Sv. Jana – Velika Vrata – Lipovec – Samobor i Jastrebarsko – Plješivica – Samobor pojačavši dotadašnju blokadu protutenkovskim *ježevima* i betonskim blokovima, protutenkovskim i protupješačkim minama te sredstvima za protuoklopnu borbu. Zaposjednuto je i područje Rudarske drage zapadno od tvornice "Sjaj" – Gornji kraj – Hamor. Vod minobacača 120 mm i mješovita protuoklopna artiljerijska baterija toga su dana prebačeni na područje Velike Rakovice sa zadaćom sprječavanja prodora neprijatelja iz pravaca Galgovo – Samobor i Sv. Nedjelja – Samobor. Njima je, kao pojačanje, na prometnici Galgovo – Samobor pridružen jedan vod iz sastava 1. bojne. Zadaća Larv PZO-a bila je pokrivati aktivnosti svih ovih postrojbi.[37] U blokadi prometnica na pristupu Samoboru, 8. brigadi su pomagali i pripadnici MUP-a te pripadnici odreda Narodne zaštite.[38] Premda je naredbom zapovjednika Gr ŠTO-a bilo određeno da 8. brigada napadne i osvoji i vojarnu "*Sedam sekretara SKOJ-a*", do toga nije došlo jer je brigada bila tek mobilizirana, a naoružavanje i obučavanje vojaka još je bilo u tijeku.[39] Međutim, iz zapovijedi koje je tih dana izdavalo Zapovjedništvo 8. brigade bilo je jasno da bi uskoro moglo doći do ostvarenja te naredbe.[40] Daljnje aktivnosti 8. brigade protiv objekata JNA prekinula je zapovijed Predsjednika Republike dr. Franje Tuđmana svim hrvatskim postrojbama o obustavi svih daljnjih napada na objekte JNA. Naime, od 20. su rujna između Vrhovništva Hrvatske i Generalštaba oružanih snaga SFRJ vođeni intenzivni pregovori koji su rezultirali dogovorom da se 22. rujna izvrši obostrani i istovremeni prekid svih ofenzivnih pothvata i pokreta.[41]

Postizanje tog dogovora bilo je od velike važnosti za Hrvatsku koja je u tim danima pretrpjela teške poraze na Banovini i u Dalmaciji.

---

[36] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[37] Zapovijest Zapovjedništva 8. br. TO-a za daljnje aktivnosti Op. br. 25. od 21. IX. 1991. Spis br. 86. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 1. R. 6/91.

[38] Zapovijest op. br. 24. od 21. IX. 1991. Zapovjedništva 8. br. TO-a za zaposjedanje kasarne "7 sekretara SKOJ-a", AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 2. R. 6/91.

[39] Zapovijed Zapovjednika Gradskog štaba TO-a Zagreb od 20. IX. 1991. Op. br. 02/4-1. Zapovjedništvu 8. br. TO-a za posjedanje objekata "7 sekretara SKOJ-a". Spis br. 75. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 6/91. i Usmeno priopćenje A. Paara.

[40] Zapovijest op. br. 24. od 21. IX. 1991. Zapovjedništva 8. br. TO-a za zaposjedanje kasarne "7 sekretara SKOJ-a", AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 2. R. 6/91.

[41] Naredba Predsjednika Hrvatske oružanim snagama RH o obustavi svih napada, uspostavi apsolutnog prekida vatre dana 22. rujna 1991., te o normalizaciji snabdijevanja objekata JNA u RH. Spis 115. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 2. R. 6/91.

Premda je time odgođeno zauzimanje vojarne, 8. brigada poštovala je naredbu o primirju. Zapovjednik Paar istoga je dana održao pregovore s majorom Boškom Gvozdenom te postigao sporazum o međusobnom nenapadanju dok se ne završe pregovori između hrvatskog Vrhovništva i Generalštaba OS SFRJ. Ovaj dogovor postignut je sukladno izdanom naređenju Predsjednika Hrvatske.[42] Prema ovoj naredbi, vojarni "*Sedam sekretara SKOJ-a*" 23. su rujna ponovno vraćene voda i struja i nastavilo se s pružanjem komunalnih usluga, a omogućena je i redovna opskrba hranom te medicinska pomoć.[43] Naredbu o primirju pripadnici 1. bojne poštovali su u potpunosti. U vojarnu i iz nje propuštana su sanitetska vozila za potrebe vojarne, a propuštalo se i civilne osobe koje su dolazile u posjet vojnicima i oficirima u vojarni.[44] No, i dalje su nastavili držati dostignute položaje na barikadama, imajući i dalje kao osnovni cilj ovladavanje vojarnom.[45] Vrijeme primirja iskorišteno je za poboljšanje borbenih položaja; nakon sagledavanja zatečenog stanja barikada, Zapovjedništvo brigade odlučilo je da se 1. bojna prihvati temeljitije organizacije blokade vojarne i da poduzme odgovarajuće mjere za njezino poboljšanje. Kako bi se moglo bolje voditi i koordinirati operaciju blokade, Zapovjedništvo 1. bojne prebačeno je 21. rujna iz Cerja u prostorije SIZ-a u Zagrebačkoj ulici u Samoboru.[46]

Sama blokada vojarne organizirana je na sljedeći način: u gradu su postavljena tri kontrolna punkta – prvi, tzv. "Pekarna", na raskršću Perkovčeve i ulice Moša Pijade, drugi na prometnicama Langova - Nazorova te treći, tzv. "Rakovica". Na njima je vršena kontrola vozila i prolaznika. Kako bi se izbjegli izgredi, na punktovima su se uvijek nalazili zapovjednici satnije ili njihovi pomoćnici.[47] Objekti blokade nalazili su se i na prostoru škole "Bogumil Toni" gdje je najviše bila angažirana 2. satnija. Inače je, tijekom prvih dana blokade, najviše bila angažirana 3. satnija, koja je kao cjelovita postrojba bila poslana na blokadne objekte.[48] Nakon nekoliko dana Zapovjedništvo 1. bojne je odredilo da se u čuvanje barikada uključe skoro sve postrojbe iz sastava bojne, 1., 2., i 3. satnije te pripadnici pratećeg i minobacačkog voda.[49] Sve postrojbe angažirane na barikadama oko vojarne izmjenjivale su se u pravilnim vremenskim razmacima, nakon čega su imale 24-satni odmor.[50] Naknadno je uvedena sljedeća shema: jedna trećina

---

[42] Zapovijest zapovjednika 1. bojne TO-a od 22. rujna 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

[43] "Uklonjeni ježevi", *Vjesnik,* 24. IX. 1991., 4.

[44] Zapovijesti Zapovjedništva 1. b. TO-a za 24. IX. 1991. od 23. IX. 1991., Dopuna zapovijesti Zapovjedništva 1. b. TO-a od 27. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91. i Ivan BEDENIČIĆ u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* 169- 173.

[45] Zapovijest zapovjednika 1. b. TO-a od 22. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

[46] Dnevni izvještaj Zapovjedništva 8. br. TO-a od 21. IX. 1991. Spis br. 93. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 1. R. 6/91., i Usmeno priopćenje D. Kušića od 16. I. 2006.

[47] Postupak i elementi borbenog osiguranja na kontrolnim točkama 1. b. TO-a od 25. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

[48] Zapovijest Op. br. 38. zapovjednika 1. b. TO-a od 22. IX. 1991. Spis br. 142. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 2. R. 6/91.

[49] Zapovijesti Zapovjedništva 1. b. TO-a za 25. IX. 1991. od 24. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

[50] Zapovijesti Zapovjedništva 1. b. TO-a za 24. IX. 1991. od 23. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

snaga bila je na položajima, druga trećina u pričuvi, a treća na cjelodnevnom odmoru, a u noćnim satima položaji na barikadama pojačavani su dijelom snaga iz pričuve.[51] Osim čuvanja prometnica oko vojarne, na području Samobora organizirana su još dva važna punkta. Prvi je bio na ulazu u Samobor, kod ugostiteljskog objekta "*Sretna zvijezda*", gdje je bila smještena vatrena grupa za borbu protiv oklopnih sredstava. Ova grupa oformljena je iz sastava pratećeg voda 1. bojne, a bila je pridodana mješovitoj protuoklopnoj artiljerijskoj bateriji za borbu protiv tenkova iz pravca Sv. Nedelje. Njezini pripadnici bili su opremljeni s 3 ručna bacača, a u njenom je sastavu bilo deset strijelaca.[52] Drugi je punkt, opskrbni centar bojne, na prostoru Sportskog centra organizirala pozadinska postrojba bojne.[53] Među vojnicima na barikadama nastojalo se uvesti što jaču disciplinu kako bi se spriječilo da netko od vojnika ne zapuca prema vojarni, što je do dolaska pripadnika 8. brigade bila uobičajena pojava među ranijim "opsadnicima", jer bi se time ugrozilo daljnje provođenje zadatka. Smatralo se da je to veoma važno pa se nastojalo strogo provoditi, jer je ocijenjeno "*da su u kasarni vrlo nervozni ljudi*" te da bi svaka bezrazložna pucnjava mogla dovesti do teških posljedica.[54] To se moglo zaključiti jer se iz vojarne svake noći čula pucnjava.[55] U samome gradu, brigu o redu i disciplini preuzeli su pripadnici Grupe za intervenciju (GINT) iz sastava 1. bojne koji su imali dobre rezultate.[56]

Na barikadama oko vojarne pripadnici 1. bojne suočili su se s nepredvidivim poteškoćama. Doživljavali su razne provokacije od strane "*civila*" tj. naoružanih grupa građana, a prijetila im je i opasnost od snajperskih napada iz zgrada koje su se nalazile iza njihovih leđa, a koje su, navodno, već bile osigurane od postrojbi koje su ranije držale opsadu vojarne.[57] Pored toga, još nekoliko dana nakon što je 8. brigada preuzela osiguravanje barikada, na širem području vojarne nalazio se dio odreda Narodne zaštite i na taj način držao blokadu oko vojarne usporedno s 8. brigadom, bez ikakve želje za koordinacijom aktivnosti. Međutim, prisutnost dvaju formacija koje su pretendirale na izvršenje iste zadaće i željele zadobiti pravo prvenstva u pobjedi nad okupacijskom vojskom na tako malom prostoru, postalo je izvorište stalnih napetosti i manjih izgreda. Tek uklanjanjem jedne od tih formacija stanje se do neke mjere poboljšalo. Na sličan način riješen je i problem samoorganiziranih naoružanih grupa građana koje su se tih dana pojavile na području oko vojarne, želeći je napasti. Zapovjedništvo 1. bojne

---

[51] Zapovijest Zapovjedništva 1. b. TO-a za 28. IX. 1991. od 27. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

[52] Dopuna zapovijesti od 22. IX. 1991. Zapovjedništva 1. b. TO-a od 23. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 2. R. 6/91.

[53] Zapovijesti Zapovjedništva 1. b. TO-a za 24. IX. 1991. od 23. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

[54] Org. sig. 1. b. TO-a 8. br. TO-a, zapovjednika Franje Bašića, od 21. IX. 1991. i Zapovijest zapovjednika 1. b. TO-a od 22. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

[55] "Noć kad je Samobor rekao – dosta!", *Samoborski list,* 26. X. 1991., 5.

[56] Izvješće zapovjednika grupe za intervenciju Petra Glasnovića od 26. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

[57] Org. sig. 1. b. TO-a 8. br. TO-a, zapovjednika Franje Bašića, od 21. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

pozvalo ih je da se, ako već žele sudjelovati u organizaciji napada na vojarnu, priključe legalnim oružanim formacijama Republike Hrvatske na području Samobora - ili 8. brigadi TO-a ili Narodnoj zaštiti te kroz njih daju svoj doprinos obrani domovine. Srećom, ovaj je poziv prihvaćen. Potom je od jedne od tih grupa ustrojena Grupa za intervenciju – GINT koja je djelovala u sklopu 1. bojne.[58]

Istodobno s preuzimanjem blokade samoborske vojarne, 8. brigada je 19. rujna od zapovjednika Gr ŠTO-a D. Grdića dobila zadatak da toga dana pripadnici 3. bojne preuzmu četiri vojna objekta u Zagrebu. Prema zapovijedi, satnija veze jačine 123 vojnika trebala je preuzeti vojarnu u Prečkom, 2. satnija jačine 71 vojnika vojarnu u Selskoj ulici, prateći vod MBA jačine 45 vojnika vojarnu Senjak i 3. satnija od 66 vojnika vojarnu i zračnu luku u Lučkom – Ježdovcu. Konkretna zadaća ovih postrojbi 3. bojne bila je osiguravanje objekata, čuvanje zatečene imovine te organiziranje njihove obrane.[59] U ostvarenju ovoga zadatka trebalo je sudjelovati sveukupno 306 vojnika iz 3. bojne.[60] Inače, u tom su trenutku te objekte držali odredi Narodne zaštite Zagreba koji su ih i oslobodili od okupacije JNA (14. rujna predala se vojarna u Selskoj, a 16. rujna vojarna u Prečkom i posada JNA u Ježdovcu).[61] Premda se može činiti čudnim što je stožer toliko zadataka dao jednoj brigadi koja je tek mobilizirana i u fazi naoružavanja i obuke ljudstva, treba znati da je u tom trenutku 8. brigada bila jedina brigada TO-a na širem području Zagreba koja je bila sposobna u tako kratkom roku, i to u punoj formaciji, odraditi toliko različitih zadaća. Ostale brigade nisu ni približno bile u tako dobrom operativnom stanju. Razlog tako dobrom stanju 8. brigade ležao je u dobro provedenim višemjesečnim organizacijskim pripremama te dobro provedenom izuzimanju oružja iz Dubokog Jarka. Kako je Gr ŠTO-a Zagreb u tom trenutku hitno trebao postrojbe koje će odraditi zadatke iz domene ovog stožera, prirodno je da su ih povjerili brigadi koja je bila u najboljem stanju – 8. samoborskoj brigadi TO-a.[62]

Iako se, dakle, radilo o postrojbi koja je bila u najboljem stanju, ipak 8. brigada iz tehničkih razloga nije mogla prije 21. rujna krenuti u izvršenje ove zapovijedi. Samo preuzimanje nije posvuda teklo jednostavno. Dok su objekti Senjak te oni u Selskoj ulici i Lučkom preuzeti bez problema, u Prečkom su se pripadnici 3. bojne našli u pravom škripcu koji je mogao i tragično završiti. Snage 3. bojne u Prečko su stigle oko 15.00 sati. Istodobno je pred vojarnu došao i odred iz sastava 1. brigade ZNG-a - "Tigrovi". Od zapovjednika ove postrojbe, Josipa Lucića, doznali su da oni namjeravaju preuzeti vojarnu premda za to nisu imali ovlaštenje nadležnog zapovjedništva. Lucić je čak prijetio i nasilnim preuzimanje objekta ako mu se pripadnici 8. brigade suprotstave. Cijela je situacija pokolebala pripadnike

[58] Intervju s Petrom Andrašekom i Stjepanom Črnjakom od 12. II. 2005.

[59] Zapovijed Zapovjednika Gr ŠTO-a Zagreb za posjedanje objekata od 19. IX. 1991. Prijepis zapovijedi u posjedu Franje Horvata.

[60] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[61] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 20. IX. 1991. AMORH., i "Nezaustavljiv pad i predaja vojarni", *Vjesnik,* 30. IX. 1991., 4.

[62] Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

Narodne zaštite pa su oni odbili pustiti unutra pripadnike bilo koje od ovih dviju brigada. Želeći izbjeći incident, zapovjednik brigade Paar, Franjo J. Bašić i Franjo Horvat otpočeli su pregovore s Lucićem istodobno nastojeći stupiti u vezu s Ministarstvom obrane. Pregovori su potrajali punih deset sati.[63] U međuvremenu je na samoborske vojnike ispred vojarne otvorena vatra iz snajpera s krovova okolnih kuća. Prema saznanjima A. Paara, pucali su tzv. *jugo-nostalgičari tj. petokolonaši*. Srećom, nije bilo stradalih vojnika.[64] Konačno, iza 21.00 sat "Tigrovi" su pristali na povlačenje, nakon čega je 3. bojna preuzela objekt.[65] Odmah je postavljeno osiguranje i dežurstva te imenovan zapovjednik vojarne – zapovjednik 1. satnije 3. bojne Stipe Sučić koji je prema riječima F. Horvata, svoju dužnost obavljao korektno, profesionalno i u skladu s tadašnjim mogućnostima. Uskoro su se pripadnicima 8. brigade u vojarni pridružili inženjerci i tenkisti iz sastava Gr ŠTO-a Zagreb.[66]

Nakon što je brigadna komisija pregledala objekt i popisala sve što je u njemu bilo, postalo je jasno zašto je bilo poteškoća oko preuzimanja ove vojarne. Naime, zatečena je vrlo velika količina raznih materijalno-tehničkih sredstva među kojima i znatna količina raznovrsnog naoružanja. Posebice su dragocjena bila artiljerijska oruđa: razni topovi, uključujući i haubice i veliki broj vojnih vozila.[67] Veliki je dio oružja i opreme potjecao iz vojarni u Sloveniji, a dopremljen je ovamo nakon srpanjskog povlačenja JNA. Iako je vojarna nakon predaje neko vrijeme bila izložena pljački građana jer Narodna zaštita nije uspjela uspostaviti nadzor nad njom, ipak su količine MTS-a u njoj bile ogromne.[68] Bila je to stoga vrlo poželjna lokacija za svaku, a posebice profesionalnu brigadu ZNG-a.

Prijevoz pripadnika JNA u prihvatni centar iz sportske dvorane u Samoboru gdje su 7.10.1991. bili privremeno smješteni

Idućih je dana smještaj ljudstva u sve četiri vojarne uspješno riješen, nakon čega se pristupilo specifičnim zadacima, od kojih je onaj u vojarni u Selskoj bio najosjetljiviji.[69] Prema zapovijedima Ministarstva obrane RH i Gr ŠTO-a Zagreb, tu su 3. bojna i zapovjednik Franjo Horvat trebali organizirati dva centra za prihvat pripadnika JNA.

U prvi *Prihvatni centar za prebjegle vojnike i građanska lica u JNA* trebali su privremeno biti smještani pripadnici JNA koji su dragovoljno napustili redove okupacijske vojske. Ako bi

[63] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a - 21. IX. 1991. AMORH. i Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[64] Adolf PAAR, "Tako je počelo..." i Adolf PAAR, "Raščlamba preuzimanja objekata bivše JNA".

[65] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 21. IX. 1991. AMORH.

[66] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[67] Adolf PAAR, "Tako je počelo..." i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 2. X. 1991. AMORH.

[68] "Opasne otrovne bombe", *Vjesnik,* 25. IX. 1991., 4. i "Šverc, svatovi i - rovovi", *Vjesnik,* 24. IX. 1991., 4.

[69] Ratni dnevnik 8. br. TO - 23. IX. 1991. i Pismo Beribak Slavice Gr ŠTO-u Zgb od 9. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 2/91.

se ti prebjezi odlučili za ulazak u redove Hrvatske vojske, iz ovog ih je centra trebalo uputiti ili u Zapovjedništvo ZNG-a na Tuškancu (časnike i dočasnike) ili u Ministarstvo obrane RH. Ako bi se odlučili za odlazak kući, upućivalo ih se u Crveni križ i Centre za socijalni rad gdje bi dobili civilnu odjeću i novac za povratak svojim domovima.

Drugi centar koji je 3. bojna trebala organizirati bio je puno složeniji. Radilo se o *Centru za zarobljenike* tj. zarobljeničkom logoru u koji su bili pritvarani pripadnici JNA koji su pružali otpor pri osvajanju objekata JNA od strane hrvatskih snaga ili oni koji su sudjelovali u oružanoj agresiji na Hrvatsku. Zadaća F. Horvata i 3. bojne bila je ustrojiti i osiguravati oba ova centra te objekt vojarne, dok su obradu i postupak s prebjezima i zarobljenicima trebali vršiti organi Zapovjedništva Operativne zone Zagreb.[70]

Zahvaljujući primjerenoj disciplini koja je zavedena u vojarni, zadatak formiranja oba *Centra* vrlo je brzo i uspješno obavljen i oba su dobro djelovala. Osim u Selskoj prihvatilište za zarobljenike je organizirano i u zgradi bivšeg Vojnog suda JNA u Gajevoj ulici. Kroz ta dva objekta prošlo je na tisuće pripadnika JNA. Sve u prihvatilištima je bilo organizirano po naputcima Ženevske konvencije o postupanju s ratnim zarobljenicima. Prihvatilište su posjetile i žene iz beogradskog "Bedema ljubavi" tražeći svoje članove obitelji zarobljene tijekom borbi u Hrvatskoj, uvjerivši se da se i prema prebjezima i prema zarobljenicima postupa korektno. O zarobljenicima su se brinula i dva liječnika. Prihvatilište je nazirala delegacija Međunarodnog Crvenog križa koja je na račun tretmana zarobljenika od strane HV-a izrekla mnoge pohvale.[71]

Osim organiziranja navedenih centara, 2. satnija 3. bojne sudjelovala je u potpori osposobljavanja većeg broja haubica 203 mm koje su 15. rujna 1991. god. zatečene u ovoj vojarni, s oštećenim udarnim iglama. Nositelji ove aktivnosti bili su pripadnici pozadinske satnije Gr ŠTO, koju su sačinjavali Samoborci, bivši djelatnici TRC-a "Bregana" pod zapovjedništvom Davorina Đurđevića.[72] 3. bojna osiguravala je i vojarnu *Senjak* u Ilici gdje joj je zadaća bila, osim osiguravanja samog objekta, čuvanje imovine zatečene u objektu po njegovu oslobađanju. Odlukom Gr ŠTO-a Zagreb zapovjednikom *Senjaka* imenovan je kapetan Zvonimir Razumović, zapovjednik protudiverzantske satnije kojemu je dio 3. bojne bio podčinjen.[73] Zadaća osiguranja ove vojarne završena je 25. rujna kada je predana postrojbi ZNG-a.[74] Uz vojarnu u Prečkom, zasigurno najrizičniji objekti koje je osiguravala 3. bojna bili su vojarna i aerodrom u Ježdovcu – Lučko. Uz osiguravanje objekata, što je bio zadatak 3. satnija 3. bojne, zadatke u Ježdovcu obavljao je i pionirski vod brigade. Oni su 5. i 6. listopada

[70] Zapovijed zapovjednika Gr ŠTO-a Zagreb o formiranju Prihvatnog centra za prebjegle vojnike i građanska lica iz JNA, te Centra za zarobljenike. Op. br: 02/30-1., od 24. IX. 1991. Spis br. 174. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 2. R. 6/91.

[71] "Zatišje pred buru?", *Vjesnik,* 12. X. 1991., 4., "Nikad više u jugoarmiju", *Vjesnik* 22. XI. 1991., 7., i "Brate, isforsiraj vojsku", *Vjesnik* 24. XI. 1991., 12.

[72] Usmeno priopćenje Franje Horvata od 16. I. 2006.

[73] Zapovijed Zapovjednika Gr ŠTO-a Zagreb o organiziranju zapovijedanja u objektu Senjak, Pov. br: 02/20-1., od 23. IX. 1991. Spis br. 148. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 2. R. 6/91.

protupješačkim nagaznim minama i protupješačkim razornim odskočnim minama izvršili zaprečivanje prostora oko unutarnje linije ograde s južne i zapadne strane te ukopanih rezervoara kerozina i prirodnih jaraka.[75] Tu su dočekali i strahoviti zračni napad koji su u 13.20 6. listopada izvršili zrakoplovi JNA.[76] U iznenadnom naletu više zrakoplova, objekti vojarne i zračna luka raketirani su s četiri rakete, mitraljirani te potom bombardirani "krmačom". Bio je to izuzetno razoran napad tijekom kojeg je gotovo u cijelosti uništeno više aerodromskih objekata i objekata vojarne te jedan helikopter. U napadu je poginuo jedan pripadnik ZNG-a, dvojica su teže ranjena, a više ih je lakše ranjeno. Nasreću, nitko od pripadnika 8. brigade tada nije ni ozlijeđen. O kojoj se silini eksplozija radilo pokazuje i činjenica da je njima znatno oštećeno i obližnje naselje Ježdovec.[77] Iz vremena osiguravanja objekata u Lučkom ostala je zapamćena epizoda kada je skupina Samoboraca iz okolice Petrinje izvukla zarobljeni i oštećeni helikopter JNA i dopremila ga Lučko. Helikopter koji se 22. rujna kretao na liniji Pleso - Bihać oborili su pripadnici ZNG-a protuzrakoplovnim lakim topom. Tom prilikom, uz otpor, zarobljeni su piloti Goran Milekić, Vildan Omanović i mehaničar Fikret Dupanović.[78] Oštećena letjelica postala je prvi helikopter Hrvatske vojske. O tom događaju ostao je u *Samoborskom listu* zabilježen vrlo duhovit razgovor s Vladimirom Kindjerskim Kinđom, jednim od vojnika koji su izvukli ovu letjelicu.[79]

Pustoš u Lučkom nakon napada agresora (Snimio: J. Bistrovic)

Osiguravanje vojarne i oba Centra u Selskoj, vojarne u Prečkom i teško oštećenog aerodroma u Lučkom pripadnici 3. bojne su završili 11. listopada, kada su po zapovijedi Gr ŠTO-a ovi objekti predani samostalnim četama Trešnjevka, Črnomerec i Zaprešić pod zapovjedništvom Stanka Krulića, zapovjednika sektorskog stožera TO-a "Zapad".[80] Ocjena zapovjednika brigade bila je da su pripadnici 3. bojne u granicama svojih mogućnosti (misli se na napad zrakoplova) zadaću osiguravanja objekata i čuvanja opreme u tim objektima izvršili

---

[74] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 25. IX. 1991. AMORH.

[75] Zapovijest Zapovjednika 8. br. TO-a pionirskom vodu. Op. br. 53/5 od 05. 10. 91. i Naredba Zapovjedništva 8. br. TO-a za inž. osiguranje. Inž. br. 5. od 6. X. 1991., omot između 4a i 5. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 6/91.

[76] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 7. X. 1991. AMORH.

[77] "Zagreb i ostala ratišta čvrsto u obrani uoči isteka moratorija", "Zagreb na meti aviona", *Vjesnik,* 7. X. 1991., 1, 4, 14., Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 6. X. 91. Spis 381. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 3. R. 6/91. i Adolf PAAR, "Raščlamba preuzimanja objekata bivše JNA".

[78] "Brate, isforsiraj vojsku", *Vjesnik* 24. XI. 1991., 12.

[79] "Samoborski nindža 'maznuo' helikopter JNA", *Samoborski list,* 29. II. 1992., 5.

[80] Zapovijed Zapovjednika Gr ŠTO-a Op. br. 112., 8. br. TO-a za primopredaju zagrebačkih vojarni od 11. X. 91. Spis br. 531. o. 4. R. 6., Zapovijest Zapovjednika 8. br. TO-a., Op. br. 56. za pokret 3. b. od 11. X. 91. Spis br. 435. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 3. R. 6/91., i Adolf PAAR, "Raščlamba preuzimanja objekata bivše JNA".

veoma uspješno.[81] Novu zadaću osiguravanja osvojenih objekata JNA uskoro su, polovicom listopada, od Gr ŠTO-a Zagreb dobili (uglavnom) pripadnici 1. bojne. Međutim, ovaj se put radilo o manje opasnim objektima koji su uz to bili u samoborskoj općini. Prema zapovijedi, trebali su od 1. brigade ZNG-a preuzeti osiguravanje objekata Sveta Nedelja, Lacković breg, Molvice i Falaščak.[82] Tako je Samostalna satnija s područja Svete Nedelje 19. listopada dijelom svojih snaga zaposjela objekte u Svetoj Nedelji i repetitor na Lackovića bregu,[83] pripadnici 2. voda 2. satnije 1. bojne na čelu s Josipom Krajačićem objekt u Molivicama, a pripadnici pratećeg voda 2. satnije 1. bojne pod zapovjedništvom Josipa Kosa objekt Falaščak. Osiguravanje je provođeno desetak dana, nakon čega je objekte preuzela vojarna Samobor za potrebe puka veze HV-a.[84]

[81] Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

[82] Zapovijed zapovjednika Gr ŠTO-a Zagreb Zapovjedništvu 8. br. TO od 17. X. 91. za preuzimanje i osiguranje ranijih objekata JNA. Pov. Broj: Op. 02/112-2. Spis 561. AMORH Fond "151. br. HV-a" o. 4. R. 6/91. i Adolf PAAR, "Raščlamba preuzimanja objekata bivše JNA".

[83] Zapovijed Op. br. 62. od 19. X. 91., Zapovjedništva 8. br. TO-a o preuzimanju ranijih objekata JNA. Spis br. 562. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 4. R. 6/91.

[84] Spisak ljudstva 2. vod 2 č. TO-a 1. b TO-a koja je zaposjela vojni objekt Molvice. Spis br. 626., Spisak ljudstva pratećeg voda 2 č. TO-a koja je zaposjela vojni objekt Falaščak. Spis br. 625. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91. i Adolf PAAR, "Raščlamba preuzimanja objekata bivše JNA".

BLOKADA I OSLOBAĐANJE SAMOBORSKE VOJARNE

Naredbom Predsjednika Republike Hrvatske, 22. je rujna 8. brigada prekinula pripreme za oružano zauzimanje vojnih objekata koje je JNA još držala na području općine Samobor.[1] Prema ovoj naredbi, sljedećih je dana težište aktivnosti brigade stavljeno na pregovore sa zapovjednicima objekata JNA, održavanje blokade tih objekata i osiguravanje prometnica na širem području Samobora.[2] Glavnu ulogu u pregovorima sa zapovjednicima vojarni imao je zapovjednik brigade A. Paar. On je od Gradskog štaba TO-a Zagreb bio ovlašten da ubuduće vodi sve pregovore i druge aktivnosti vezane uz JNA na prostoru samoborske općine, uz napomenu da je pregovore morao koordinirani s Gr ŠTO-om Zagreb i s poglavarstvom grada Zagreba. S obzirom na to da se očekivalo da će pregovori potrajati duže i da će biti veoma naporni, veći je dio aktivnosti vezanih za brigadu prešao na podređene časnike.[3] Cilj pregovora bio je privoljeti zapovjedni kadar JNA na predaju uz objašnjenje da se Jugoslavija raspala i da kao država više ne postoji kao pa da sukladno tome ne može postojati ni JNA. Trebalo ih je uvjeriti u to da je Hrvatska postala samostalna država koja ima svoju vojsku i da prema tome ne može na svom tlu tolerirati tuđu vojnu prisutnost.[4] Do ovoga je cilja trebalo doći postupno, tako da se oficire JNA privoli na određene ustupke. Prvo ih je trebalo navesti na kompromis - da vrate oteto oružje i opremu TO-a pohranjenu u vojarni.

Barikada broj 4. kod Samoborske vojarne u Langovoj ulici. Razum Franjo, Darko Šimunec, Predrag Gadža, Dražen Šigir, Dean Lindić, Ivan Brunović i Zdravko Moćan, 20. rujna 1991. godine

Već bi i to bio ogroman uspjeh za hrvatsku stranu s obzirom na količinu oružja TO-a pet zagrebačkih općina u njoj. Svaka od tih zagrebačkih općina imala je naoružanje prostornih i manevarskih struktura TO-a. Manevarske su brigade bile lake brigade, kakva je bila i 8. brigada TO-a, od oko 1 400 ljudi, a prostorna je struktura imala naoružanje za otprilike sličan broj ljudi. Pored toga što je svaka općina imala postrojbe TO-a, općinski su štabovi TO-a imali određeni broj ljudi koji su trebali osiguravati prostor te općine. Tako je svaka općina imala između 3 i 3,5 tisuća cijevi, a sve je to bilo pohranjeno u Samoboru.[5] Predaja samog objekta bila je dugoročniji

[1] Naredba Predsjednika RH oružanim snagama RH o obustavi svih napada, uspostavi prekida vatre dana 22. rujna 1991. te o normalizaciji snabdijevanja objekata JNA u Hrvatskoj. Spis br. 115. AMORH-a. Fond "151. br. HV-a" o. 2. R. 6/91.

[2] Intervju s Petrom Andrašekom i Stjepanom Črnjakom od 12. II. 2005.

[3] Ovlaštenje Gr ŠTO-a Zagreb A. Paaru za pregovore sa zapovjednikom vojarne JNA, od 24. IX. 1991. Spis 207. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 2. R. 6/91. i Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[4] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".

[5] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

cilj. Nije se moglo očekivati da će oficiri tek tako pristati na predaju. Bila je to strategija koju je podržavalo i Zapovjedništvo Gr ŠTO-a Zagreb.[6] Sukladno ovoj pregovaračkoj strategiji oformljen je pregovarački tim u koji su uz zapovjednika Paara ušli i načelnik SIS-a Gr ŠTO-a Goran Kovačić te obavještajni časnik Zapovjedništva Operativne zone Zagreb Franjo Štritof. Pregovori s čelnim ljudima vojarne "*Sedam sekretara SKOJ-a*", majorom Boškom Gvozdenom i oficirom službe sigurnosti Lukom Vranješom otpočeli su 24. rujna.[7] Zapovjednik Policijske postaje Samobor Ivan Pezer koji ih je upoznao tijekom ranijih pregovora, ovako ih je okarakterizirao: "*U funkciji zamjenika komandanta puka veze pregovarao je major Gvozden koji je došao iz Beograda nakon rata u Sloveniji te obavještajni oficir kapetan Vranješ. Obavještajni oficir se doimao kao lukav i spretan u pregovorima, dok je major Gvozden koji je bio u poodmaklim godinama, imao jednu napamet naučenu priču koja je glasila: 'JNA i partija jednako Jugoslavija'. Osim toga, ne postoji nikakva alternativa za sva vremena. Po njemu Jugoslaviju po svaku cijenu treba sačuvati, a čuvar je JNA. Kada ga se više puta sluša u različita vremena izgledalo je kao da se okreće magnetofonska vrpca – stalno isti tekst*".[8] Bili su to ljudi s kojima je trebalo idućih dana voditi rat živaca i nadmudrivanja. Ulog je bio velik – životi i sigurnost građana Samobora i oružje za 16 000 hrvatskih vojnika. Tijekom prvog kruga pregovora, hrvatski je pregovarački tim oficirima JNA ponudio garanciju o međusobnom nenapadanju između snaga JNA i hrvatskih oružanih snaga u Samoboru, a kao uvjet je zatraženo da im se iz skladišta vojarne preda naoružanje i oprema koja je vlasništvo grada Samobora. Obrazloženo je da je to oružje kupljeno sredstvima samoborskog gospodarstva te da stoga JNA mora vratiti ovu imovinu otetu samoborskim građanima. Major Gvozden se suglasio s dogovorom o nenapadanju te je čak izrazio želju da potpiše izjavu o nenapadanju. Međutim, što se tiče zahtjeva o predaji oružja samoborskog TO-a, obrazloženo je da se ono ne može predati bez suglasnosti zamjenika zapovjednika 5. vojne oblasti, generala Andrije Rašete. Major Gvozden tada je obećao da će do 9.00 sati idućeg dana stupiti u vezu s generalom Rašetom, nakon čega će dati odgovor. Na kraju je dogovoreno da se pregovori nastave i da će vojarna, kao znak dobre volje, dobiti određenu količinu hrane. Tako su samoborski pregovarači otišli iz vojarne neobavljena posla.[9] Sutradan ujutro pregovarački se tim dopunjen Ivanom Pezerom, vratio u vojarnu gdje su od majora Gvozdena dobili odgovor da "*general Rašeta ima pozitivna razmišljanja o predaji samoborske vojarne*" te da bi trebali otići u Komandu 5. vojne oblasti kod generala Andrije Rašete kako bi s njim postigli dogovor.

Na taj se zahtjev pristalo i istoga je dana u poslijepodnevnim satima u 5. vojnu oblast do generala Rašete u Zagreb (danas su tu smješteni

[6] Adolf PAAR, "Tako je počelo...", i Ovlaštenje Gr ŠTO-a Zagreb A. Paaru za pregovore sa zapovjednikom vojarne JNA, od 24. IX. 1991. Spis 207. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 2. R. 6/91.

[7] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 24. IX. 1991. AMORH.

[8] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".

[9] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 24. IX. 1991. AMORH., i Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

Glavni stožer HV-a i Ministarstvo obrane RH) otišlo izaslanstvo u sastavu: Ivan Parać - šef kriznog stožera u Zagrebu, Darko Grdić - zapovjednik Gr ŠTO-a Zagreba i Adolf Paar. Tijekom sastanka od Rašete je zatraženo da dopusti preuzimanje oružja i opreme samoborskog TO-a iz skladišta u vojarni. Međutim, Rašeta je odbio razgovarati o samoborskoj vojarni i predaji oružja obrazlažući to time da on za to nema ovlaštenja. Krajnje ironično ustvrdio je da Hrvatskoj to oružje ionako ne treba jer je nitko ne napada, a ako je netko napadne JNA će je braniti! Optužio je hrvatsku stranu da postupa krajnje nehumano prema oficirima JNA u Zagrebu. Na kraju je kao uvjet da se uopće povedu pregovori o oružju TO-a zatražio puštanje struje i vode te obnovu podjele hrane za sve vojarne u Zagrebu. Postalo je jasno da JNA nastoji razvući pregovore i time dobiti na vremenu. Izaslanstvo je vrlo brzo napustilo ovaj mučni sastanak. A. Paar se prisjeća da su svi "*izlaskom od Rašete osjetili olakšanje jer se u tom brlogu nismo nadali da će nas tako olako pustiti*". Iste su večeri dvojica samoborskih pregovarača (Paar i Silvio Matijaščić) ponovno otišla u vojarnu u Samoboru te opet od majora Gvozdena i kapetana Vranješa zatražili predaju oružja. Ovaj je put zahtjev bio popraćen i prijetnjom da će ubuduće PZO samoborske brigade srušiti svaki helikopter koji se pojavi nad Samoborom. Međutim, umjesto da vrate oružja TO-a, oficiri JNA su zatražili da im se opet priključi telefonska linija. Taj je zahtjev odmah odbijen zato što JNA nije bila pripravna na bilo kakve ustupke.[10]

Premda je postajalo sve jasnije da se putem pregovora, na miran način, od JNA neće dobiti ništa, Zapovjedništvo samoborske brigade još je jedanput pokušalo pregovarati. Tako su 26. rujna s oficirima iz vojarne "*Sedam sekretara SKOJ-a*" još jednom vođeni pregovori. Međutim, ovaj su put sve karte bile otvorene. Oficirima JNA bilo je jasno da su u posljednjih pet dana "kupili" svo vrijeme koje su mogli pa su se na ovim pregovorima ponašali izuzetno bezobrazno. Tako je obavještajac Vranješ u vezi s oružjem TO-a poručio Samoborcima "*nek se obratimo predsjedniku Tuđmanu, da će nam on to dati*" i ponovio je riječi generala Rašete da će JNA predati oružje TO-a samo ako netko napadne Hrvatsku te da će tada JNA braniti Hrvatsku. Bilo je jasno da su oba oficira vjerovala u sigurnu i brzu pobjedu JNA, Srbije i Srba nad Hrvatskom i hrvatskim narodom.

Time su pregovori bili zaključeni. Zapovjednik brigade Paar rekao im je da je Zapovjedništvo JNA u Samoboru time prokockalo posljednju priliku da spasi vlastitu kožu, da su ovo bili posljednji pregovori te da od tog trenutka vojarna s njihove strane nema više nikakva jamstva o nenapadanju.[11] Tako je propala svaka mogućnost da samoborska brigada išta dobije iz vojarne mirnim putem. Svi su napori od strane JNA jednostavno opstruirani jer se kroz pregovore nastojalo taktizirati dokle god se moglo.[12]

---

[10] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 25. IX. 1991. AMORH., Adolf PAAR, "Tako je počelo..." i Adolf PAAR, D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb"*, Zagreb, 2005., 164.

[11] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 26. IX. 1991. AMORH., i Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

[12] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

Dok su trajala ova višednevna mučna "natezanja" oko samoborske vojarne, JNA je izvršila mobilizaciju rezervista na prostoru Srbije, Crne Gore i BiH te je, kršeći sve dogovore o primirju, krenula u opći napad na svim hrvatskim ratištima, otvarajući i nova, npr. na prostoru Dubrovnika i u dolini Neretve.[13]

Propast pregovora i agresija JNA naveli su Zapovjedništvo 8. brigade da nastavi s pripremama za oružano zaposjedanje vojarne koje su bile prekinute 22. rujna. Pristupilo se i izradi pripremnog plana zaposjedanja objekta. Već su 25. rujna pripadnici 1. bojne dobili pripremnu zapovijest za zaposjedanje gradske vojarne. Prema njoj su trebali izvršiti niz aktivnosti kako bi se pojačala blokada vojarne, dok je zapovjednik 1. bojne Petar Andrašek dobio zadaću da dio svojih snaga i pripadnike GINT-a pripremi za napad na vojarnu, koji se uskoro trebao zbiti.[14] Iste večeri 1. je bojna podigla borbenu spremnost,[15] dok su postrojbe koje su bile na barikadama oko vojarne ojačane ljudstvom i oružjem.[16] Pojačan je nadzor kretanja vozila i ljudstva u zoni odgovornosti bojne.[17] Zabranjeno je svako daljnje posjećivanje vojnika u vojarni te izlazak vojnih ili civilnih osoba iz vojarne. Moglo se propustiti samo prebjege i otpremiti ih u općinski Krizni štab na informativni razgovor.

Jedan od zadataka pripadnika bojne bio je i prikupljanje obavještajnih podataka o garnizonu JNA, a prihvat i ispitivanje prebjega bio je dobar izvor podataka o stanju u garnizonu JNA.[18] Tih su se dana i druge oružane formacije (MUP, ONZ, HOS) i institucije (Krizni štab) intenzivno bavile prikupljanjem podataka o stanju i borbenoj spremnosti pripadnika JNA. Time se željelo pripadnicima 8. brigade pomoći da što uspješnije ovladaju gradskom vojarnom.[19]

Pripreme za osvajanje vojarne provedene su i kod brigadnih postrojbi koje su osiguravale prometnice prema Jastrebarskom i Zagrebu. Njima je zapovijeđeno da provedu dodatna osiguranja i zaprečivanja prometnica te im je kao pojačanje poslan jedan vod BsT-a i jedno odjeljenje RB-a.[20] Tako su se pripreme za napad na "*Sedam sekretara SKOJ-a*" zahuktavale jer je postalo očito da je to jedini način da se

---

[13] Jakša RAGUŽ, *"Hrvatsko Poneretvlje u Domovinskom ratu",* Metković – Zagreb, 2004., 185-195.

[14] Pripremna zapovijest Zapovjedništva 8. br. TO-a za zaposjedanje vojarne "7. sekretara SKOJ-a" od 25. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" Spis br. 186. o. 2. R. 6/91.

[15] Zapovijesti Zapovjedništva 1. b. TO-a za 25. IX. 1991. od 24. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

[16] Zapovijesti Zapovjedništva 1. b. TO-a za 26. IX. 1991. od 25. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

[17] Franjo BAŠIĆ i Damir KLEMENČIĆ, "Ratni put 3. satnije 1. bojne 151. br. samoborske".

[18] Obavještajni izvještaj načelnika Štaba 8. br. TO-a upućen Gr ŠTO-u Zagreb, Obr. Br. 1/91., str. pov., od 28. IX. 1991. Spis br. 256. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 7/91.

[19] Službena zabilješka o informativnom razgovoru s Robertom Rožićem, nekadašnjim civilnim djelatnikom vojarne "7. sekretara SKOJ-a", s djelatnicima Policijske postaje Samobor o stanju garnizona JNA, od 27. IX. 1991. Faksimil dokumenta objavljen u D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 174.

[20] Obavještajni izvještaj načelnika Štaba 8. br. TO-a upućen Gr ŠTO-u Zagreb, Obr. Br. 1/91., str. pov., od 28. IX. 1991. Spis br. 256. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 7/91.

riješi pitanje ove "*zloglasne kasarne na rubu grada*" koja je doslovno paralizirala svaki život u općini i gradu Samoboru.[21] Građani su sve teže podnosili činjenicu da se u njihovom gradu nalazi objekt neprijateljske vojske i to u trenutku dok je JNA posvuda u Hrvatskoj vršila najgnusnije zločine. Zbog te napetosti i ogorčenja dio je građana Samobora, kao i pripadnika Narodne i Civilne zaštite, sve češće izazivao izgrede pucajući na objekte JNA. Kako su pripadnici 1. bojne 8. brigade nastojali spriječiti ove, za JNA neopasne, a za sigurnost građana Samobora potencijalno opasne napade, na meti ovih neodgovornih napadača našli su se i neki pripadnici 1. bojne.[22] Pripadnici 1. bojne bili su čak prisiljeni u noćnim satima fizičkim preprekama zatvarati ulice koje su vodile prema barikadama oko vojarne i posebnim tiskanim proglasima upozoravati građanstvo na izbjegavanje izgreda i primjereno ponašanje oko vojnog objekta.[23] Premda se na taj način dobrim dijelom uspjelo spriječiti daljnju pucnjavu po vojarni te cijelu situaciju držati pod nadzorom, kako su dani opsade prolazili bez rezultata kakve su građani tražili, cijela se brigada zbog vojarne JNA nalazila u sve težem položaju.[24] To treba povezati i s političkim pritiscima, sumnjama i napadima kojima je Zapovjedništvo brigade bilo izloženo od samih početaka svog djelovanja.[25]

Najbolji je način da se konačno prekine ova mučna situacija bio taj da se vojarna oružano zaposjedne. Međutim, nadređeno je Zapovjedništvo smatralo da se u slučaju "*Sedam sekretara SKOJ-a*" ipak nešto može postići na miran način. Stoga su predstavnici Gr ŠTO-a Zagreb 29. rujna još jednom pokušali pregovarati s Gvozdenom i Vranješom. Međutim, ponovno bezuspješno. Odgovor oficira JNA bio je da će predati vojarnu tek kad dobiju nalog od nadređenog im zapovjedništva, a da se to može očekivati tek kada se postigne "*diobena bilanca Vlade Hrvatske i 5. armijske oblasti*".[26] Bilo je to čisto izrugivanje hrvatskim oružanim snagama, što su konačno uvidjeli i u Gr ŠTO-u nakon čega su konačno dali svoju suglasnost za oružano osvajanje vojarne. Međutim, više od stanja u samoborskoj vojarni, Gr ŠTO Zagreb je brinulo stanje u jastrebarskoj vojarni gdje je stajala nedirnuta oklopno-mehanizirana brigada JNA, na koju zbog političkih pritisaka mjesnih moćnika, hrvatske oružane snage nisu smjele izvršiti napad.[27] Kako je 8. brigada TO-a bila glavni štit Zagreba sa zapada, Gr ŠTO Zagreb joj je krajem rujna kao pojačanje poslao prvo tri tenka i jednu samohotku, a potom još četiri tenka (T-55) i jedan transporter čiji je glavni zadatak bio obrana prometnica prema Jastrebarskom i Zagrebu.[28]

---

[21] "Dan koji se pamti – obilježavanje 4. godišnjice oslobođenja vojarne 'Taborec", *Samoborski tjedni list,* Samobor, 14. X. 1995., 12-13.

[22] Zapovijesti Zapovjedništva 1. b. TO-a za 26. IX. 1991. od 25. IX. 1991., i Zapovijesti Zapovjedništva 1. b. TO-a za 4. X. 1991. od 3. X. 1991. AMORH. R. 8/91.

[23] Zapovijest Zapovjedništva 1. b. TO-a za 3. X. 1991. od 2. X. 1991. R. 8/91. i Obavijest građanima Samobora Zapovjedništva 1. br. TO-a od 2. X. 1991. AMORH. R. 6/91.

[24] Zapovijesti Zapovjedništva 1. b. TO-a za 26. IX. 1991. od 25. IX. 1991. i Zapovijesti Zapovjedništva 1. b. TO-a za 4. X. 1991. od 3. X. 1991., AMORH. R. 8/91.

[25] Vidi: Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 18. IX. i 2. X. 1991. AMORH., kao i Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[26] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 29. IX. 1991. AMORH.

[27] Nino ŠKRABE, *"Branimir Pasecky – Olujne godine",* Jastrebarsko, 2004., 147, 168 – 170.

Na sličan su se način kao i u "*Sedam sekretara SKOJ-a*" tih dana odvijali pregovori i sa zapovjedništvom puka PZO-a u Kerestincu, ali je ton i način pregovora bio daleko korektniji.[29] U Kerestincu je bilo smješteno zapovjedništvo 155-og raketnog puka Protuzračne obrane JNA. Iz te se vojarne upravljalo raketnom obranom Zagreba tako da su četiri diviziona puka bila raspoređena u armijske raketne baze kod Brežica u Sloveniji te Zaboka, Siska i Karlovca. U Kerestincu je bio zapovjedni stožer tog raketnog sustava te raketno-tehnički divizion potpore, sa skladištima u kojima su se čuvale protuzračne rakete velikog dometa tipa S-75 Volhov, koje su bile rastavljene pa nisu bile u upotrebi. Objekt je osiguravala posada jačine 100 do 150 vojnika.[30] A. Paar, I. Pezer i direktor TOP-a Abraši su u ime vojnih i civilnih struktura Samobora 27. rujna otišli na pregovore u Kerestinec. Od zapovjednika pukovnika Slavka Bige traženo je da mirno preda objekt. Premda su pregovarači stekli dojam da su i zapovjednik puka i njegovi suradnici svjesni novonastale političke situacije, razgovori su bili bezuspješni. Pukovnik Biga, koji je bio pod nadzorom "bezbednjaka", rekao da je on profesionalni vojnik koji izvršava naređenja pretpostavljenih te da ne može bez borbe predati vojarnu. Tijekom razgovora skrenuo im je pozornost na činjenicu da se u skladištu iza kerestinečkog dvorca nalazi veća količina raketnog goriva čijim bi zapaljenjem nastale katastrofalne posljedice za šire područje Zagreba te da je u obostranom interesu da do toga ne dođe. Naglasio je i da iz Kerestinca nitko neće biti napadan ako nitko ne bude dirao vojarnu te da mu je konačna namjera, kad za to dođe vrijeme, časno predati objekt vojarne državi Hrvatskoj. Pri kraju je pregovora pukovniku Bigi ponuđeno da prijeđe u Hrvatsku vojsku, što bi bio veliki dobitak za hrvatsku stvar jer je pukovnik Biga bio na glasu kao najbolji 'raketaš' u JNA. Međutim Biga je ponudu uljudno odbio. Nakon toga je A. Paar s pukovnikom Bigom postigao dogovor da se 8. brigadi po izvlačenju puka objekti vojarne zapisnički predaju na upravljanje, ispravni i bez oštećenja. Pukovnik Biga je svojom vojničkom čašću jamčio da će biti tako. Tako je i učinio. Nakon povlačenja JNA, ništa u vojarni nije bilo oštećeno, čak je u kotlovnici ostavljeno gorivo za grijanje objekta. Neposredno po okončanju pregovora 8. je brigada od Kriznog stožera Republike Hrvatske dobila obavijest da može prekinuti s daljnjim pregovorima za predaju objekta jer će oni JNA dati dopuštenje da opremu iz Kerestinca prebaci u Banja Luku.[31]

JNA napušta kerestinačku kasarmu

[28] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 24. IX. 1991., i Izvješće o prispijeću i maskiranju oklopnih vozila od 1. X. 1991. Spis 302. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 7/91.

[29] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".

[30] Ivan BEDENIČIĆ u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* 170., i "Nezaustavljiv pad i predaja vojarni", *Vjesnik*, 30. IX. 1991., 4.

[31] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 26. i 27. IX. 1991. AMORH., Adolf PAAR, "Tako je počelo..." i Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".

Nakon toga je oko vojarne u Kerestincu ostao razmješten samo manji broj hrvatskih snaga koje su je nadzirale bez namjere da je zauzmu. Svi su vojnici bili upozoreni da budu vrlo oprezni kako neka bezazlena provokacija ne bi uzrokovala zapaljenje goriva, a time i ekološku katastrofu.[32] Pukovnik Biga je u studenom od Ministarstva obrane Hrvatske dobio dopuštenje za izvlačenje JNA iz Kerestinca koje je 29. studenog i izvršeno.[33]

Odlazak dijela 8. brigade na lasinjsko bojište, angažiranje ostalih postrojbi na osiguravanju vojnih objekata i čuvanju cestovnih pravaca prema Jastrebarskom te još jedno od brojnih sklapanja primirja, za nekoliko su dana odgodili već predviđeno zauzimanje vojarne u Samoboru.[34] Međutim, 5. je listopada konačno primljena zapovijed s najviše instance da se i taj problem riješi. Toga su dana u Glavnom stožeru HV-a na Tuškancu načelnik Glavnog stožera HV-a general Antun Tus, njegov pomoćnik general Petar Stipetić i general Štimac održali sastanak s pukovnikom Stjepanom Matešom, zapovjednikom zagrebačke operativne zone HV-a, Darkom Grdićem, zapovjednikom TO-a Zagreb i Adolfom Paarom. Glavna je tema razgovora bila preuzimanje vojarni u Samoboru i Velikoj Buni kod Velike Gorice, gdje se nalazila većina oružja zagrebačkog TO-a otetog 1990. godine od strane JNA.[35] Na početku je susreta general Tus prisutne upoznao s trenutnim stanjem u Hrvatskoj. Objasnio im je da je tih dana JNA otpočela s ostvarivanjem projekta okupacije Hrvatske, čiji je glavni dio bio napad na Zagreb. Formalni je cilj bio deblokada vojarni u Hrvatskoj, a stvarni konačno slamanje Republike Hrvatske, rušenje državne vlasti te nametanje velikosrpskog političkog rješenja hrvatskom narodu.* Što se tiče sjeverozapadne Hrvatske i Zagreba, JNA je s okupiranog Korduna i Banovine namjeravala zauzeti Sisak i Karlovac i time slomiti obranu Hrvatske na Kupi. Istodobno je Banjalučki korpus trebao osvojiti Novsku i nastaviti prodor prema zapadu tj. Zagrebu. Tako su snage JNA namjeravale silinu glavnog udara na grad Zagreb usmjeriti iz nekoliko navalnih pravaca. Glavni je stožer HV-a imao podatak da se na širem području Zagreba, uz ove operativne manevre s kojima je JNA već otpočela, tih dana može očekivati pokušaj tenkovskog proboja iz gotovo svih vojarni koje je JNA još nadzirala. Radilo se o objektima u kojima je bila većina snaga JNA. Te bi snage potom krenule u proboj prema zapadu gdje bi se

JNA vozi raketno naoružanje iz skladišta napuštajući Hrvatsku 29. studeni 1991.

[32] Molba za instrukcije o postupanju s objektom JNA u Kerestincu od 24. X. 91. Sp. 635. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 4. R. 6/91.

[33] Video-zapis o napuštanju vojarne JNA Kerestinec. Autor Zvonko Vrhovčak. Video-zapis u posjedu Udruge branitelja 151. samoborske brigade.

[34] Prijedlog Zapovjedništva 1. b. TO-a za pojačanje borbenog osiguranja, od 1. X. 1991. i Zapovijesti Zapovjedništva 1. b. TO-a za 5. X. 1991. od 4. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

[35] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 5. X. 1991. AMORH.

* U svjetlu ovog plana danas se može sagledati i pokušaj atentata zrakoplova JRV-a na predsjednika Tuđmana izvršen 7. listopada 1991. godine.

spojile s oklopnom brigadom iz Jastrebarskog i produžile prema Kupi, gdje se tih dana očekivao već spomenuti prelazak snažnih postrojbi JNA s okupiranog Korduna na prostor Jamničke Kiselice. Time bi okupacijskoj vojsci bio otvoren put u srce Zagreba. Uspjeh ove operacije JNA značio bi kraj postojanja Republike Hrvatske, a vjerojatno i hrvatskog naroda.

S druge je strane Glavni stožer HV-a bio svjestan da je, usprkos svim uspjesima u ratu za vojarne, pitanje opstanka Siska, Karlovca i Novske otvoreno, kao i da je obrambena moć Zagreba i dalje slaba.[36] Stoga je odlučeno da se početkom listopada na širem području Zagreba izvrši mobilizacija još šest brigada TO-a (2. listopada - 7. (150.) br. Črnomerec i 10. (153.) br. Velika Gorica, 4. listopada – 6. (149.) br. Trešnjevka, te 6. listopada - 1. (144.) br. Sesvete, 2. br. (145.) Dubrava i 5. (148.) br. Trnje).[37] Radilo se o snazi dostatnoj za obranu šireg područja grada, no problem je bio što se ove brigade nisu imale čime naoružati. Jedino je rješenje za stvaranje kritične mase snaga dostatnih za obranu Zagreba bilo da se dođe do većine otetog oružja hrvatskog TO-a grada Zagreba i zagrebačkog prstena. To je oružje bilo uskladišteno u Samoboru i Velikoj Buni. Kako su propali svi pokušaji da se oteto hrvatsko oružje na miran način dobije od JNA, donesena je odluka da se te dvije vojarne, s oružjem presudnim za naoružavanje Hrvatske, osvoje oružjem. JNA je do tada mirno predavala uglavnom samo one objekte koji nisu bili presudni za obranu Hrvatske. U slučaju bitnih objekata u kojima se čuvalo oružje s pregovorima se odugovlačilo do u nedogled...

Oružjem iz ovih dviju vojarni naoružale bi se ove, kao i druge hrvatske brigade, a MTS-om bi se pomoglo ostalim hrvatskim bojištima. Dakle, zadaća koje su se okupljeni trebali prihvatiti bila je da se pod svaku cijenu ovlada vojarnom "*Sedam sekretara SKOJ-a*". Predstavljen je i plan prema kojemu je napad trebala izvršiti postrojba specijalne policije u suradnji s 8. brigadom te s odredima Narodne zaštite i redovnom policijom iz Samobora.

Na kraju je sastanka general Tus okupljenima kao zaključak rekao: "*Ukoliko u roku od 48 sati ne zauzmete samoborsku vojarnu i Veliku Bunu u Velikoj Gorici, izgubili smo državu Hrvatsku*". Bila je to sudbonosna izjava lišena bilo kakve lažne patetike, utemeljena na posve razumnom promišljanju, kao i na procjeni svjetskih analitičara da će se Hrvatska moći braniti samo dva tjedna. I planovi JNA predviđali su da će im za provedbu plana slamanja Hrvatske trebati dvadesetak dana.[38]

---

[36] Adolf PAAR, "Tako je počelo...", Anton TUS, "Svijet nam je davao samo dva tjedna opstanka", *Jutarnji list,* Zagreb, 1. VI. 1998. Adolf PAAR u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 164., i Govor Adolfa Paara prilikom proslave 14. godina od oslobođenja samoborske vojarne 7. X. 2005. god.

[37] Darko GRDIĆ, "*10. godišnjica osnutka i djelovanja Zapovjedništva obrane grada, ratnih brigade i postrojbi grada Zagreba",* Zagreb., 2001.

[38] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 5. X. 1991. AMORH, Adolf PAAR, "Tako je počelo...", Anton TUS, "Svijet nam je davao samo dva tjedna opstanka", *Jutarnji list,* Zagreb, 1. VI. 1998., Adolf PAAR u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 164., i Govor Adolfa Paara na proslavi 14. godišnjice oslobođenja samoborske vojarne 7. X. 2005.

Iznošenje istine o tome kakva sudbina čeka Hrvatsku i hrvatski narod dala je svima veliki poticaj da odmah krenu na izvršenje zadatka.

Istoga je dana 8. brigada po zapovijedi Zapovjedništva operativne zone Zagreb u svojoj zoni odgovornosti od Klinča Sela do Stupnika i po dubini do Galgova, koju su pokrivale njene snage (1. bojna, inženjerija, LPA bitnica) te pridodane oklopne snage iz Operativne Zone Zagreb, provela zaprečivanje prometnica.[39] Poseban je naglasak stavljen na karlovačku cestu koja je zapriječena u punoj borbenoj spremnosti, s tim da se promet u tom trenutku nije mogao prekinuti. Na svim već ranije pripremljenim lagumima su postavljeni detonatori i čekala se samo obavijest da snage JNA idu prema Samoboru i zapovijed da ih se u tome spriječi.[40] Zapovjedništvo 1. bojne dalo je pripremnu zapovijed za povećanje borbene spremnosti i zabranilo je odlazak pojedinaca iz postrojbe.[41]

Pomoćnik zapovjednika Antiterorističke jedinice (ATJ) "Lučko", elitne postrojbe specijalne policije MUP-a Republike Hrvatske koja je trebala sudjelovati u akciji, Željko Sačić, s pripadnicima je svog minobacačkog odjeljenja na čelu s Antunom Bašićem toga dana došao u Samobor radi podrobnijeg planiranja akcije.[42] U dogovoru sa zapovjednikom Policijske postaje Samobor Ivanom Pezerom i pripadnicima TO-a istoga je dana utvrđen smještaj minobacačkog odjeljenja MUP-a i razrađen plan napada.[43] Te je večeri u tajnu misiju ispred Glavnog stožera u Samoboru došao i zapovjednik 1. brigade ZNG-a Josip Lucić. Zadatak mu je bio da posljednji put pregovorima pokuša navesti zapovjednika vojarne da preda oružje hrvatskog TO-a na miran način. Međutim, pregovori su vrlo brzo završili bez rezultata. Pripadnicima 1. bojne koji su Lucića proveli do vojarne bilo je jasno da od mirnog raspleta neće biti ništa pa ih nije iznenadilo kada su nakon nekoliko sati dobili zapovijed za napad.[44]

Istoga je dana Darko Grdić otpočeo s pripremama za zauzimanje vojarne JNA u Velikoj Buni, koja je trebala biti napadnuta istodobno sa samoborskom. Međutim, taj je objekt branio nešto brojniji garnizon (između 270 i 300 vojnika i oficira), dok je količina oružja TO-a bila znatno manja – oko 7000 cijevi.[45]

Sutradan 6. listopada, u središnjici Ministarstva unutarnjih poslova RH na Savskoj cesti održan je sastanak na kojem su Joško Morić, Darko Grdić, Adolf Paar i zapovjednik ATJ-a "Lučko" Slavko Butorac

---

[39] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 5. X. 1991. AMORH.

[40] Intervju s Milanom Tomaškovićem od 12. III. 2005., "General Tus, 5. X. 1991; Samoborci, zauzmite vojarnu", *Samoborski list,* 15. IX. 2001., 8-9. i Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

[41] Franjo BAŠIĆ i Damir KLEMENČIĆ, "Ratni put 3. satnije 1. bojne 151. br. samoborske"

[42] Intervju sa zapovjednikom ATJ-a *Lučko* Alenom Klabotom i njegovim pomoćnikom Stjepanom Žinićem od 25. I. 2006. (dalje u tekstu - Intervju - Alen Klabot i Stjepan Žinić od 25. I. 2006.)

[43] Intervju sa zapovjednikom odjeljenja minobacača ATJ-a *Lučko* Antom Bašićem od 26. I. 2006.

[44] Intervju s Petrom Andrašekom i Stjepanom Črnjakom od 12. II. 2005.

[45] A. BOŽIĆ, D. GORŠETA, "*153. velikogorička brigada HV-a",* Velika Gorica, 2002., 120 - 122.

razradili konačni plan napada na samoborsku vojarnu. Odlučeno je da napad počne toga dana poslije 17.00 sati, u sumrak, kako bi se onemogućilo djelovanje neprijateljskih zrakoplova. Napad su trebale izvršiti združene snage MUP-a, TO-a i Narodne zaštite.[46]

Obavještajni podaci dobiveni od bivšeg zapovjednika vojarne Rozarija Rozge, prebjeglih ročnika te civilnih djelatnika, pokazivali su da je samoborski garnizon malobrojan (oko 70 vojnika i 50 oficira i podoficira) te da se velika većina vojnika i polovica starješina neće boriti. Otpor se mogao očekivati samo od nekolicine krajnje neprijateljski raspoloženih oficira srpske nacionalnosti.[47] Uz to, dostupni su podaci pokazivali da će se obrana JNA temeljiti samo na pješačkom naoružanju, premda je bilo poznato da se u skladištima vojarne nalazi veći broj minobacača i nije bilo sigurno da ih vojnici već nisu pripremili za djelovanje.[48] Pored toga, vojarna je bila izolirana od drugih, jačih objekata JNA na prostoru Zagreba. Na temelju svega toga zaključeno je da se radi o objektu slabe obrambene snage. Neka su od dotadašnjih iskustava hrvatskih snaga s objektima JNA, koji su bili u sličnoj situaciji, pokazala da su iz njih vojnici JNA pružali samo formalni otpor, tek toliko da bi se kasnije pred nadređenim zapovjedništvom mogli pravdati da se nisu predali bez borbe. Na temelju obavještajnih podataka činilo se da bi ovdje to mogao biti slučaj.[49] Međutim, usprkos tome što se činilo da se radi o neprijatelju koji će biti lako skršen, hrvatska strana nije željela riskirati te je odlučeno da se u napad krene s apsolutno nadmoćnim snagama i da se upotrijebe najbolje dostupne snage.

Od specijalnih postrojbi MUP-a, napad na objekt vojarne trebali su izvršiti pripadnici ATJ-a "Lučko",[50] zajedno sa specijalnom postrojbom Policijske uprave Pula "Bak"[51] pod zapovjedništvom Hasima Skendera, koja je zbog te akcije došla u Samobor.[52] Njihov je zadatak bio ovladavanje objektom vojarne. U tome su trebali imati vatrenu podršku minobacačkog odjeljenja ATJ-a "Lučko", a u slučaju žešćeg otpora i minobacačkih snaga 8. brigade.[53] Dok su pripadnici MUP-a vršili borbeno djelovanju u objektu JNA, 1. je bojna 8. brigade trebala vršiti vatreni pritisak na vojarnu s barikada.[54]

---

[46] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 6. X. 1991. AMORH., Adolf PAAR, "Raščlamba preuzimanja objekata bivše JNA" i Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

[47] Adolf PAAR i Rozarijo ROZGA u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 163, 168-169.

[48] Ivan BEDENIČIĆ u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA -a u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 172., i usmeno priopćenje Adolfa Paara.

[49] Intervju - Alen Klabot i Stjepan Žinić od 25. I. 2006.

[50] Intervju s Ivanom Pezerom, zapovjednikom Policijske postaje Samobor - "Znanje starijih i volja mlađih", *Hallo 92- glasilo MUP-a RH,* Zagreb, br. 20., 28. VII. 1993., 8.

[51] "Samo zajednički", *Hallo 92- glasilo MUP-a RH,* Zagreb, br. 21., 27. VIII. 1993., 4.

[52] Intervju - Alen Klabot i Stjepan Žinić od 25. I. 2006.

[53] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005. i Intervju s Josipom Honomihlom od 12. III. 2005.

[54] Ratni dnevnik 8. br. TO-a – 6. X. 1991. AMORH i Intervju - Alen Klabot i Stjepan Žinić od 25. I. 06.

Pripadnici Narodne zaštite dobili su zadaću da stvore vanjski opsadni prsten oko Samobora tj. da zaposjednu prilazne prometnice iz smjera Zagreba, Bregane i Jastrebarskog te spriječe mogući napad JNA.[55] U tom su zadatku s njima trebali sudjelovati i samoborski policajci, koji su uz to imali zadaću kontrole sigurnost u gradu Samoboru.[56] Kad je riječ o postupku nakon pada vojarne, odlučeno je da zadaću osiguranja objekta i zaplijenjenog naoružanja preuzme 1. bojna 8. brigade pod zapovjedništvom Petra Andrašeka.[57] S ciljem što uspješnijeg obavljanja ove zadaće, Zapovjedništvo 1. bojne istoga je dana razradilo plan "SAM - 1" kojim su precizno određeni svi potezi zaposjedanja objekta. Prema ovome planu, u sklopu 1. bojne organizirana je kombinirana postrojba jačine jedne satnije čija je zadaća bila da neposredno po njenom oslobađanju uđe u vojarnu i osigura je iznutra. U njezin su sastav ušli jedan vod iz 1. satnije, dva voda iz 2. satnije, jedan vod iz 3. satnije, dva odjeljenja iz sastava GINT-a te pripadnici antidiverzantskog voda. Na čelu postrojbe bio je zapovjednik 2. satnije Vinko Lisec sa zamjenikom Vinkom Kozlinom. Prvi potez trebao je izvesti antidiverzantski vod uspostavom dvije nadzorne točke na ulazu u vojarnu. Preko njih bi u vojarnu ušao ostatak postrojbe, nakon čega je vod trebao fizički onemogućiti pripadnike svih drugih postrojbi i civile pri neovlaštenom pokušaju ulaska u objekt. U vojarni je kombinirana postrojba trebala uspostaviti sedam nadzornih točaka te s njih vršiti borbeno osiguranje cijelog objekta. Dok se odvijala ova aktivnost u vojarni, pripadnici bojne na barikadama oko vojarne trebali su osiguravati prilaz vojarni do njezinog punog borbenog osiguranja. Dakle, plan "SAM - 1" predviđao je da se neposredno po oslobođenju vojarna osigura trostrukim sigurnosnim prstenom.[58] Ovaj je zadatak bio osjetljiv jer se nije znalo je li krug vojarne miniran. Naime, bivši zapovjednik vojarne Rozarijo Rozga do svog je odlaska sprečavao postavljanje minskih polja. Međutim, postojao je opravdani strah da su nakon toga ekstremistički raspoloženi oficiri ipak postavili mine.[59] Pored toga, iskustva s ranije osvojenim objektima JNA pokazala su da je vrlo teško spriječiti građane da se ne upuste u pljačku vojnih objekata.[60] Stoga su pripadnici 1. bojne dobili zapovijed da u slučaju nečijeg pokušaja nasilnog ulaska u objekt vojarne pucaju, a Gr ŠTO je u Samobor trebao poslati jedan BOV za potrebe osiguranja objekta. Zadaća

Početak požara u skladištu oružja u noći 6.-7. listopada 1991.

[55] Ivan BEDENIČIĆ u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 170 - 171.

[56] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".

[57] Intervju s Petrom Andrašekom i Stjepanom Črnjakom od 12. II. 2005.

[58] Zapovijest Zapovjedništva 1. b. TO-a za zaposjedanje vojarne "Sedam sekretara SKOJ-a", plan "SAM - 1" AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

[59] Rozarijo ROZGA u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 166-169.

[60] "Samoposluživanje oružjem", *Vjesnik,* 25. IX. 1991., 4., i Mladen STRAŽIMIR, "Bolje je spriječiti...", *Hallo 92- glasilo MUP-a RH,* Zagreb, br. 20., 28. VII. 1993., 12.

organiziranja transportnih vozila i izvlačenja zaplijenjenog oružja povjerena je izravno Gr ŠTO-u Zagreb.[61]

Posebna pažnja posvećena je PZO zaštiti. Tih je dana JRV izvršio niz razornih zračnih napada na području Zagreba, a samo je toga dana na širem području Zagreba pet puta oglašena zračna opasnost.[62] Za vrijeme trajanja sastanka bombardiran je i aerodrom Lučko koji su osiguravali i pripadnici 8. brigade,[63] pa je odlučeno da se angažiraju sve snage PZO-a 8. brigade i MUP-a te da se u obranu uključi Larv PZO-a 104 brigade,[64] kao i dostupne snage PZO-a Gr ŠTO-a Zagreb.[65] Za koordinatora PZO-a tijekom akcije imenovan je operativac 8. brigade Josip Mahović.[66]

Nakon što je konačni plan usuglašen, specijalne postrojbe MUP-a i samoborska brigada su uz koordinaciju Joška Morića i Darka Grdića preuzele svoje zadatke.[67] Pukovnik Mateša trebao je o dobivenim zadacima izvijestiti Zapovjedništvo Narodne zaštite Samobora.[68]

Neposredno po završetku sastanka otpočelo se s provođenjem plana. Hrvatske snage grada Zagreba blokirale su i zatvorile za promet sve mostove preko Save kako bi spriječile izlazak JNA iz vojarni. Na svim su prometnicama i mostovima postavljeni *ježevi* i protutenkovske mine. Istodobno su pripadnici Odreda Narodne zaštite Samobora blokirali sve prilazne ceste Samoboru.[69] U cijeloj je općini nastava u svim školama odgođena do daljnjega. Obustavljen je rad svih ugostiteljskih i kulturnih objekata te su odgođene sve javne priredbe. Ponovljena je već ranije uvedena mjera zamračenja, a potom je dan znak za opću opasnost kako bi se građani povukli u skloništa.[70] Neposredno pred dolazak specijalnih postrojbi MUP-a u Samobor iz svih su objekata u blizini vojarne evakuirani svi građani kako bi se izbjegle civilne žrtava tijekom predstojećih borbi.[71] Samoborski je Dom zdravlja u suradnji s Bolnicom Sestara milosrdnica iz Zagreba organizirao *Ratnu bolnicu*.[72] Zbog bojazni od mogućeg zračnog napada *Ratna je bolnica* iz Samobora premještena na pričuvno odredište.[73]

---

[61] Zapovijest Zapovjedništva 1. b. TO-a za zaposjedanje vojarne "Sedam sekretara SKOJ-a", plan "SAM - 1" AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91. i Adolf PAAR u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 165.

[62] "Pet raketa na Sljeme", *Vjesnik,* 5. X. 1991., 4., "Zagreb i ostala ratišta čvrsto u obrani uoči isteka moratorija" i "Zagreb na meti aviona", *Vjesnik,* 7. X. 1991., 1, 4, 14.

[63] Marijan TELIŠMAN, "Noć, 02.30 minuta".

[64] Izvještaj Zapovjednika o b/g 8. br. TO-a od 6. X. 91. Spis br. 381. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 3. R. 6/91.

[65] Adolf PAAR u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 165.

[66] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[67] Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

[68] Ivan BEDENIČIĆ u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005.,171.

[69] "Zagreb i ostala ratišta čvrsto u obrani uoči isteka moratorija", "Zagreb na meti aviona", *Vjesnik,* 7. X. 1991., 1, 4, 14.

[70] "Otvoreni samo vrtići sa skloništima", *Vjesnik,* 7. X. 1991., 1, 4, 14., i "Noć kad je gorjelo samoborsko nebo", *Vjesnik,* 8. X. 1991., 4.

[71] Adolf PAAR u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb"*, Zagreb, 2005., 164.

[72] Intervju s dr. Srećkom Budijem od 5. I. 2006.

[73] "Ni temelji nisu ostali", *Vjesnik,* 8. X. 1991., 4.

Sve postrojbe 8. brigade koje su bile na području samoborske općine dobile su zapovijed da u 16.00 sati budu u stanju pune borbene pripravnosti, a pripadnici 1. bojne u pripravnosti za napad na vojarnu.[74] U bitci za vojarnu nije mogla biti angažirana cijela brigada. Dio je postrojbe morao osiguravati blokadu cestovnih komunikacija i osiguravati već osvojene objekte JNA, npr. aerodrom Ježdovec-Lučko.[75]

Odmah po primanju zapovijedi snage 1. i 2. satnije 1. bojne zaposjele su uređene položaje oko vojarne te se pripremile za ulazak u vojarnu. Na svim je nadzornim točkama povećan broj vojnika i posve zapriječen prolaz ljudi i vozila u dijelu Samobora oko vojarne.[76]

Larv – PZO je na visovima oko grada i na području Rakovice zaposjeo položaje s kojih se moglo najbolje djelovati na neprijateljsko zrakoplovstvo iz očekivanog pravca naleta.[77] Načelnik PZO-a 8. brigade, natporučnik Ivan Filipović, dobio je od Zapovjedništva brigade naređenje da njegovi ljudi otvore vatru i ruše sve ciljeve koji budu prelijetali zračni prostor pod nadzorom 8. brigade, a koji budu u dometu oruđa. Iz toga je trebalo izuzeti letjelice označene Crvenim križem i one s oznakama promatračke misije EZ-a.[78] Među svim pripadnicima PZO-a vladalo je veliko uzbuđenje. To je trebalo biti njihovo vatreno krštenje.[79] Od sredstava za protuzračnu borbu raspolagali su samo topovima 20/1, no barem je streljiva bilo u dovoljnim količinama. Međutim, osim Larv-a, sve su postrojbe 8. brigade dobile naredbu da se toga dana aktivno uključe u PZO aktivnosti. U svim su postrojbama, na svim razinama određeni promatrači zračnog prostora te određene grupe za protuzračnu borbu s pješadijskim naoružanjem. Općinski Centar za obavješćivanje dobio je naredbu da aktivira ranije osposobljenu mrežu promatrača zračnog prostora preko radio-amatera i da surađuje s PZO snagama brigade.[80]

Istodobno s ovim PZO aktivnostima i pripadnici minobacačkog voda 82 mm rasporedili su se na visove koji su dominirali vojarnom te pripremili pet minobacača 82 mm i po 1,5 borbeni komplet, tj. 118 mina. Zahvaljujući tome što se radilo o ljudima koji su već imali ratno iskustvo, ova je količina obećavala dobar borbeni uspjeh u slučaju potrebe za njihovim borbenim djelovanjem.[81] I laka minobacačka bitnica 120 mm je kod sela Mirnovec izašla na položaje. Međutim, ona je imao specifičnu zadaću, jer je osim vojarne njen cilj trebalo biti i Samoborsko polje. Postojala je vrlo realna opasnost od zračnog napada

---

[74] Izvještaj Zapovjednika o b/g 8. br. TO-a od 06. X. 91. Spis br. 381. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 3. R. 6/91.

[75] Naredba za inž. osiguranje. Inž. br. 5. od 6. X. 1991. Spis 376. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 7/91.

[76] Zapovijest Zapovjedništva 1. b. TO-a za zaposjedanje vojarne "Sedam sekretara SKOJ-a", plan "SAM - 1" AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91.

[77] Adolf PAAR i Ivan BEDENIČIĆ u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb"*, 165, 170 - 171.

[78] Naredba Zapovjedništva 8. br. TO-a Larv – PZO-u od 6. X. 1991. Spis 378. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 7/91.

[79] "Samoborski 'čistači' neba", *Samoborski list,* br. 21., 11. VII. 1992., 5.

[80] Naredba Zapovjedništva 8. br. TO-a za PZO, bez nadnevka. Spis 379. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 7/91. i Josip MAHOVIĆ, "Napad na samoborsku vojarnu".

[81] Intervju s Josipom Honomihlom od 12. III. 2005.

JNA na prostor Samobora kako bi se pomoglo napadnutoj vojarni. Stoga je izvršena inženjerijska priprema za potapanje prostora koji je ocijenjen kao najpodesniji desantni prostor - Samoborsko polje. Zadaća LMB 120 mm bila je zaprečna i protudesantna vatra u slučaju zračnog desanta.[82] Kao što je vidljivo, svakom se pitanju i problemu vezanom uz osvajanje vojarne u 8. brigadi pristupalo maksimalno profesionalno, angažiranjem svih raspoloživih snaga.

Pripremne su aktivnosti izvršene i u ATJ-u "Lučko". Pripadnici su obaviješteni da je cilj njihove akcije vojarna u Samoboru, obavljen je dogovor o tome kako će se akcija obaviti, podijeljeni su zadaci i obavljene nužne pripreme. Prema riječima pripadnika ATJ-a "Lučko", Alena Klabota i Stjepana Žinića, specijalci nisu dovoljno obaviješteni o tome kakav bi se otpor u vojarni mogao očekivati, a prema drugim akcijama kakve su obavili tijekom 1991. godine (Plitvice, Glina, Okučani i dr.), zauzimanje ovako izoliranog objekta JNA smatrali su lakšim zadatkom. Stoga u jedinici nije izvršeno neko "*veliko planiranje*" akcije. Po obavljenim priprema, stotinjak je pripadnika ATJ-a "Lučko" s dva BOV-a pod zapovjedništvom Željka Sačića poslijepodne stiglo u Samobor. Pripadnici postrojbe "Bak" stigli su naknadno.[83]

Zapovjedništvo 8. brigade je potom sa Sačićem u Policijskoj postaji Samobor utanačilo detalje akcije. Prema tom dogovoru, specijalci su trebali biti udarna snaga za zauzimanje vojarne, dok je 1. bojna trebala biti u drugoj liniji napada, na osiguranju tj. u vatrenom napadu na objekt vojarne i držati odsjek nasuprot glavnog ulaza.[84] U vatrenoj su potpori trebali sudjelovati i pripadnici protudiverzantskog voda pod zapovjedništvom Mladena Rešetića "Maxa".[85] U napadu su specijalci trebali imati podršku odjeljenja minobacača (tri oruđa 120 mm) koji je MUP dopremio sa sobom.[86] Minobacači 8. brigade nisu trebali sudjelovati u napadu na vojarnu, osim u slučaju da JNA potpuno potisne specijalce MUP-a iz vojarne.[87] Današnji zapovjednik ATJ-a "Lučko", Alen Klabot, koji je i sam sudjelovao u akciji, ovako objašnjava ovu odluku: "*čast svakome, ali nismo mogli biti sigurni u to koliko kvalitetna je mogla biti koordinacija između svih postrojbi koje su trebale sudjelovati u napadu*". Dakle, kod pripadnika MUP-a je postojala bojazan da bi ih pripadnici minobacačkih vodova brigade tijekom akcije mogli greškom bombardirati.[88] Određeno je i koje se objekte u krugu vojarne može tući, a koje ne smije ni po koju cijenu - hangare s oružjem TO-a.[89] Zanimljivo je da pripadnici odjeljenja minobacača MUP-a poslije ovog sastanka nisu uopće upoznati s time koje lokacije u krugu vojarne ne smiju tući. Je li to bio slučaj i s

[82] Damir DIMNJAKOVIĆ, "Laka minobacačka bitnica 120 mm 151. samoborske brigade HV-a" i Josip MAHOVIĆ, "Napad na samoborsku vojarnu".

[83] Intervju - Alen Klabot i Stjepan Žinić od 25. I. 2006.

[84] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[85] Ovaj je vod još krajem rujna bio stavljen na raspolaganje 8. br. Intervju s Mladenom Rešetićem 14. I. 06.

[86] Intervju sa zapovjednikom odjeljenja minobacača ATJ-a *Lučko* Antom Bašićem od 26. I. 2006.

[87] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[88] Intervju sa zapovjednikom ATJ-a *Lučko* Alenom Klabotom od 25. I. 2006.

[89] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

drugim odjeljenjima, nije poznato.[90] Za razliku od topničkih snaga, dogovoreno je da sve snage PZO-a budu aktivne tijekom cijele akcije.[91] Dva su PZO BOV-a iz sastava MUP-a kojima je zapovijedao Anto Jurendić,[92] po naređenu Zapovjedništva 8. brigade i po naputku Mladena Rešetića, razmještena u Samoboru. Jedan je smješten u neposrednu blizinu vojarne, a drugi na područje Anindola.[93] Time je završen dogovor i pripadnici svih postrojbi krenuli su u njegovo ostvarenje. U 16.00 su sati sve postrojbe 8. brigade na području općine Samobor bile u stanju pune borbene pripravnosti, na predviđenim položajima i spremne za završnu bitku oslobađanja svoga grada od prisustva okupacijske JNA.[94] Međutim, prije nego što se krenulo u napad, predstavnici samoborskog Kriznog štaba još su jednom pokušali razgovarati sa zapovjednikom vojarne majorom Gvozdenom i kapetanom Vranešom o mirnoj predaji. Predložili su im da se vojarna mirno preda kako bi se izbjegle nepotrebne žrtve. Za sve koji to žele bit će organiziran siguran prijevoz iz Samobora. Međutim, major Gvozden je ovu ponudu odbio.[95] Štoviše, zaprijetio je da će u slučaju napada na vojarnu zrakoplovi JNA, u znak odmazde, bombardirati Samobor. Time su okončani i posljednji pregovori.[96]

Sada je i pripadnicima garnizona JNA bilo jasno da će biti napadnuti. Neposredno pred sam početak napada zapovjednik vojarne major Gvozden je posljednjom, očajničkom mjerom pokušao zaustaviti napad a da se ne preda. Preko razglasa se obratio pučanstvu Samobora pozivajući ga da ne dozvoli da se uništava narodno vlasništvo, obećavajući da će ga JNA zaštititi jer je armija u službi naroda i sl. Pozivi su prekinuti u 17.30 kada je, prema planu, vatrena grupa ispalila prvu minu na vojarnu.[97] Nakon topničke pripreme, specijalci MUP-a su pod vodstvom Željka Sačića krenuli u napad na vojarnu.[98] Napad je vršen u dva smjera. Na čelu jedne udarne grupe specijalaca bio je Alen Klabot, a na čelu druge Zdravko Janjić (danas šef sektora specijalne policije).[99] Upad u objekt sa svojih su blokadnih položaja podržavale postrojbe 1. bojne 8. brigade (1., 2. i 3. satnija koja se također uključila u borbenu podršku).[100] Istodobno su čelnici Kriznog štaba Samobora preko razglasa pozivali na mirnu predaju kako bi se izbjegle nepotrebne žrtve.[101] Premda se to nije očekivalo, pripadnici JNA su pješačkim naoružanjem (automatskim i poluautomatskim puškama)

---

[90] Intervju s zapovjednikom odjeljenja minobacača ATJ-a *Lučko* Antom Bašićem od 26. I. 2006.

[91] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[92] Intervju - Alen Klabot i Stjepan Žinić od 25. I. 2006.

[93] Intervju s Mladenom Rešetićem 14. I. 2006.

[94] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 6. X. 1991. i Izvještaj Zapovjednika o b/g 8. br. TO-a od 6. X. 1991. Spis br. 381. AMORH Fond "151. br. HV-a" o. 3. R. 6/91.

[95] "Noć kad je gorjelo samoborsko nebo", *Vjesnik,* 8. X. 1991., 4.

[96] "I Samobor slobodan" *Glasnik – hrvatski politički tjednik,* Zagreb, 11. X. 1991., 10.

[97] Intervju s Petrom Andrašekom i Stjepanom Črnjakom od 12. II. 2005.

[98] Adolf PAAR u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb".,* 164 -165.

[99] Intervju s zapovjednikom ATJ-a *Lučko* Alenom Klabotom od 25. I. 2006.

[100] Franjo BAŠIĆ i Damir KLEMENČIĆ, "Ratni put 3. satnije 1. bojne 151. br. samoborske".

[101] "Noć kad je gorjelo samoborsko nebo", *Vjesnik,* 8. X. 1991., 4.

pružili dosta snažan otpor hrvatskim snagama.[102] Kasnije se uspostavilo da je otpor pružao manji broj osoba, uglavnom oficira JNA, dok se ostatak vojnika i starješina povukao u ranije pripremljene zaklone, ne sudjelujući u otporu. Međutim, i manji je broj ljudi samo s pješačkim naoružanjem uspio pružati dosta snažan otpor.[103]

Žestina vatre iz objekta iznenadila je specijalce koji nisu očekivali takav otpor JNA. Bilo je očito da se u vojarni nalazi grupacija koja je uložila najveće napore u pripremanju obrane i da je spremna žestoko braniti objekt. Ovakva je obrana zakomplicirala cijelu akciju. Kako se nije znalo je li objekt miniran ili ne, a snažna je vatra iz objekta otežavala kretanje, odlučeno je da se privremeno prekine daljnji prodor i da topništvo nastavi "razmekšavati" obranu. S obzirom na to da su vojnici JNA bili zabarakidirani u čvrstim objektima i bunkerima, minobacački napad trebao je prvenstveno imati psihološki učinak tj. trebao je kod neprijatelja slomiti volju za otporom i navesti ga na predaju. Namjera je bila da se vojarna osvoji sa što manje žrtava i štete. Tako je topništvo nastavilo tući vojarnu.[104]

Dok se bitka za vojarnu rasplamsavala, na nebu su se iznad grada u 18.10 pojavili prvi neprijateljski zrakoplovi istovremeno izvodeći nalete iz više pravaca. Namjera je zrakoplova bila spustiti se dovoljno nisko kako bi mogli uspješno bombardirati Samobor i vojarnu u slučaju njena pada. Radi toga su, zato što se već spustio mrak, na visini iznad 4 000 metara iz zrakoplova ispaljene svjetleće rakete koje su vrlo jasno rasvijetlile cijelo poprište bitke pa se očekivalo da će uskoro biti ostvarena prijetnja majora Gvozdena o bombardiranju Samobora. Pored toga, posve se nenadano pojavio problem s prostora Slovenije. Pripadnici TO-a Republike Slovenije koji su s prostora Bregane pratili događaje, po pojavi zrakoplova JNA upalili su veliki broj reflektora i time pojačali osvjetljenje samoborskog područja. Sigurno nisu namjeravali pomoći srpskim napadačima, već su ih svjetlima htjeli upozoriti gdje počinje Slovenija kako greškom ne bi tukli njihov teren. To što su time znatno pogoršali zračnu obranu grada Samobora i pomogli onima koji su četiri mjeseca ranije razarali Sloveniju i ubijali njene građane, nije im bilo važno. Hrvatske postrojbe bile su ogorčene ovim postupkom slovenskog TO-a, ali tu se ništa nije moglo učiniti. Međutim, moglo se djelovati protiv srpskog zrakoplovstva. Kako bi spriječili rasvjetljavanje Samobora, dva su PZO voda 8. brigade s položaja u Rakovici i Vrhovčaku topovskom zaprečnom paljbom odmah po ispaljivanju raketa počela s djelovanjem. Tako su samo nekoliko minuta poslije njegova ispaljivanja uspjeli posve ugasiti svijetleći grozd. Ovakav način vođenja protuzračne borbe, iako ne baš prema pravilima struke, pokazao se uspješnim, a osvjetljavanje nije uspjelo.[105] Nijedan se neprijateljski zrakoplov nakon toga nije usudio spustiti dovoljno

[102] Rozarijo ROZGA i Ivan BEDENIČIĆ u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb"*, Zagreb, 2005., 168-169, 172.

[103] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[104] Intervju - Alen Klabot i Stjepan Žinić od 25. I. 2006.

[105] Josip MAHOVIĆ, "Napad na samoborsku vojarnu", Adolf PAAR, "Raščlamba preuzimanja objekata bivšeg JNA" i Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

nisko da bi uspješno djelovao raketama.[106] Tome je pogodovalo i to što je tijekom napada, posredstvom Gr ŠTO-a Zagreb, tj. Glavnog stožera HV-a, u 20.00 sati iz Varaždina stiglo dodatno PZO pojačanje - dva borbena oklopna vozila pod zapovjedništvom Josipa Kužira. Naoružana protuzračnim sredstvima "Strijela-1", vozila su postavljena na isturene položaje na Nedeljskom bregu kako bi im se povećao domet. Ovim novostvorenim borbenim PZO položajima bitno je poboljšana zaštita Samobora.[107]

Spoznaja da je grad okružen prstenom jakog PZO-a zacijelo je odvratila zrakoplove od daljnjih borbenih akcija.[108] Premda je te noći zabilježeno između 60 i 70 zrakoplovnih naleta iznad Samobora, što je ogroman broj, do borbenog djelovanja na grad nije došlo.[109] Međutim, djelovanje postrojbi PZO-a trajalo je cijelu noć. Streljivo se nije štedjelo, a zahvaljujući mreži radio-amatera, snage su PZO-a na vrijeme dobivale najave naleta neprijateljskih zrakoplova. Tako su neprijateljski zrakoplovi cijelu noć držani na velikim visinama odakle je svako potencijalno djelovanje bilo slabo i neprecizno.[110] Da su cilj napada najvjerojatnije trebali biti hangari u vojarni te značajni objekti u samom gradu, pokazuje i slučaj vojarne u Velikoj Buni gdje je napadnuta i vojarna i samo mjesto Velika Buna.[111] Istodobno s nadlijetanjem Samobora, neprijateljski su zrakoplovi nadlijetali i Turopolje gdje je trajala bitka za vojarnu u Velikoj Buni pa je za cijelo šire područje Zagreba oglašena zračna opasnost (četvrta toga dana), a u Samoboru je ponovljena.[112]

Izgorjelo skladište oružja

U međuvremenu je topnički napad prekinut, a u novom su pokušaju specijalci MUP-a uspjeli prodrijeti u krug vojarne. Iako se pokazalo da vojarna nije minirana, što je uvelike olakšalo napad, specijalci nisu do mraka uspjeli zauzeti cijeli objekt. Pripadnici su JNA i dalje pružali otpor pješačkim oružjem.[113] Uslijed toga je nastavljen topnički napad hrvatskih snaga kojem su se pridružili i pripadnici PZO-a MUP-a, tukući iz svojih oruđa po vojarni. Tada se dogodila prava

---

[106] Kratka povjesnica 151. br. HV. Ur. br. 654/92., od 3. X. 1992. AMORH. R. 9/92.

[107] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 6. X. 1991. AMORH, Adolf PAAR u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 165., i Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[108] "Samoborski 'čistači' neba", *Samoborski list,* br. 21., 11. VII. 1992., 5.

[109] Adolf PAAR u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 165., "Zagreb i ostala ratišta čvrsto u obrani uoči isteka moratorija", "Zagreb na meti aviona", *Vjesnik,* 7. X. 1991., 1, 4, 14.

[110] Josip MAHOVIĆ, "Napad na samoborsku vojarnu ".

[111] A. BOŽIĆ, D. GORŠETA, *"153. velikogorička brigada HV-a",* Velika Gorica, 2002., 124 – 125.

[112] "Zagreb i ostala ratišta čvrsto u obrani" i "Zagreb na meti aviona", *Vjesnik,* 7. X. 1991., 1, 4, 14.

[113] Rozarijo ROZGA u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 166-169.

katastrofa. Prema tvrdnji brigadira Josipa Mahovića, jedan je PAT iz sastava PZO-a MUP-a otvorio žestoku i vrlo dugu paljbu u smjeru dva hangara u krugu vojarne u kojima je bilo pohranjeno oružje TO-a.[114] Prema spoznajama Mladena Rešetića, ispred tih su se hangara nalazili neprijateljski položaji iz kojih je mitraljezima pucano u pravcu Male Rakovice i Anindola, od čije je vatre teško ranjen pripadnik specijalne policije Lučko.[115] Radilo se o Zoranu Lasan-Zorobabelu koji je teško ranjen u glavu tj. u vrat.[116] Želeći neutralizirati djelovanje mitraljeza, po ovim je položajima s područja Anindola otvorena vatra iz BOV-a. Kako je mitraljesko gnijezdo bilo smješteno neposredno ispred hangara, nekoliko je zapaljivih PZO metaka pogodilo jedan hangar. Uskoro se vatra proširila na susjedni hangar.[117] Uslijed toga, vatra je zahvatila uskladišteno streljivo u oba hangara te je oko 19.00 sati počeo odjekivati niz eksplozija.[118] Zapovjednik odreda specijalaca A. Klabot također se sjeća da je zapaljenje hangara bilo uzrokovano djelovanjem PAT-a iz sastava PZO-a MUP-a. Specijalac Stjepan Žinić sa svog je položaja na prilazu vojarni gledao kako se iz jednog od neprijateljskih bunkera u neposrednoj blizini hangara tuče po hrvatskim snagama, kako PAT borbeno djeluje po tom bunkeru i kako je nekoliko rafala zakvačilo limeni krov hangara koji se potom zapalio.[119] U Ratnom dnevniku 8. brigade o tome piše: "*Nepravilnim usmjeravanjem i zbog slabe pripreme MUP-ovci su izvana zapalili dva skladišta oružja TO-a pucanjem iz protuavionskog topa s položaja na Anindolu.*"[120] O ovom događaju svjedoči i video - snimka napada na vojarnu koju je snimio Zvonko Vrhovčak. Na snimci se jasno vidi kako svjetleća zrna iz PAT-a pogađaju vrh krova hangara, kako na pogođenom mjestu izbija plamen i kako se širi po objektu koji uskoro počinje izgarati.[121]

Samoborom su odjekivale eksplozije iz zapaljenih hangara, a nad gradom se digla plamena gljiva koja je osvijetlila cijelo mjesto i okolicu. Požari su izbili na još nekoliko mjesta u krugu vojarne.[122] Do jutra su oba hangara zajedno s oružjem TO-a potpuno izgorjela.[123] Kao brigadni operativac, Josip Mahović je u tom trenutku bio na Nedeljskom bregu, te ovako opisuje taj događaj: "*Uzrok eksplozije bilo je borbeno djelovanje hrvatskih snaga koje*

Izgorjela vozila i PA topovi

[114] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[115] Intervju s Mladenom Rešetićem 14. I. 2006.

[116] Ratni put ATJ-a Lučko za period od 5. VIII. 1990. do 16. II. 1998. Br. 511-01-33-VT-18/98., od 16. II. 1998. Arhiva Antiterorističke jedinice *Lučko*.

[117] Intervju s Mladenom Rešetićem, 14. I. 2006.

[118] "Noć kad je gorjelo samoborsko nebo", *Vjesnik,* 8. X. 1991., 4.

[119] Intervju - Alen Klabot i Stjepan Žinić od 25. I. 2006.

[120] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 6. X. 1991. AMORH.

[121] Video zapis o napadu na vojarnu JNA *"Sedam sekretara SKOJ-a"* u Samoboru. Autor Zvonko Vrhovčak. Video zapis u posjedu Udruge branitelja 151. samoborske brigade.

[122] "Noć kad je gorjelo samoborsko nebo", *Vjesnik,* 8. X. 1991., 4.

[123] Adolf PAAR u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 164 -165.

su pogodile dva hangara i to baš hangare u kojima je bilo pohranjeno oružje samoborske brigade TO-a te oružje prostorne strukture Samobora. Tako je, ironično, uništeno baš naše oružje. Tragičnost je tim veća ako se zna da je prilikom planiranja akcije postignut dogovor da se pri napadu dobro pazi da se ne pogode hangari s oružjem. Dapače, točno je precizirano na koje objekte treba pucati. No, tijekom samog napada jedan je PAT iz sastava PZO-a MUP-a dugo pucao po položaju vojnika JNA koji se nalazio neposredno ispred hangara, uslijed čega su se oni zapalili. Kad su se ti hangari zapalili, nastale su eksplozije koje su cijelu noć držale stanovništvo u velikom strahu i panici."[124]

7.10.1991. Preuzimanje samoborske kasarne po predaji JNA

Eksplozija nije prekinula napad pripadnika MUP-a ni udare minobacača i topova po vojarni.[125] Naprotiv, posve neplanirano, u napad se na vojarnu iz smjera Samoborskog polja uključio jedan vod iz sastava 1. bojne 8. brigade.[126] Još je satima tj. sve negdje do ponoći vojarna tučena, a tada je nastavljen prodor specijalaca u vojarnu koji je ranjavanjem još jednog specijalca ponovno prekinut. Nakon toga je vojarna ponovno zasuta topništvom da bi negdje oko dva sata iza ponoći nastalo zatišje.[127] Konačno je nakon četiri naleta bombardiranja obrana vojarne probijena, a postrojba JNA natjerana na predaju.[128] Oficiri JNA koji su do tada pružali otpor pozvali su hrvatske snage da prekinu napad, obećavši da će se predati. Međutim, postavili su dva uvjeta: da se predaja vrši po dnevnom svjetlu te da predaji prisustvuju novinari. Među njima je zavladao strah da bi ih nakon predaje hrvatski vojnici mogli poubijati. Hrvatska je strana na to pristala pa je postignut dogovor da će se predati kad se razdani.[129] Nakon toga je prestao svaki daljnji napad i nastupilo je vrijeme iščekivanja. Pripadnici hrvatskih oružanih formacija dobili su naredbu da više ne pucaju jer je postignut dogovor o predaji. Tako su tekli mučni sati iščekivanja zore koje je iznenada prekinuo jedan vojnik JNA koji je odjednom preskočio ogradu i predao se hrvatskim snagama. Odmah je proslijeđen djelatnicima Policijske postaje Samobor.[130] O napadu te o odluci da se predaju Zapovjedništvo garnizona JNA u vojarni je odmah izvijestilo nadređeno joj zapovjedništvo, te je uskoro uslijedila odmazda. Obavijest o napadu je prenesena i Generalštabu JNA u Beogradu odakle je načelnik generalštaba general-pukovnik Blagoje Adžić naredio da se raketom 'Luna' tuče Samobor.[131] Hrvatska vojska

Izgorjelo osobno naoružanje

[124] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.
[125] "Ni temelji nisu ostali", *Vjesnik,* 8. X. 1991., 4.
[126] Intervju s Josipom Mahovićem od 19. XII. 2005.
[127] Intervju s Mladenom Rešetićem, 14. I. 2006.
[128] Intervju s zapovjednikom odjeljenja minobacača ATJ-a *Lučko* Antom Bašićem od 26. I. 2006.
[129] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.
[130] Intervju - Alen Klabot i Stjepan Žinić od 25. I. 2006.
[131] Slobodan MAKSIMOVIĆ, "Petrinjski dani teku", Beograd, 2000., 17.

je doznala za ovu naredbu te je oko ponoći iz Gr ŠTO-a Zagreb po Mladenu Martiću iz Zapovjedništva 8. brigade poslana hitna poruka da su vatreni položaji PZO BOV-ova smještenih na Nedeljskom bregu, kao i obližnjeg LMB 120 mm otkriveni, te je naređeno da im se odmah promijene pozicije jer će ti položaji uskoro biti napadnuti iz zraka. Odmah po primanju obavijesti, oba su BOV-a kao i LMB 120 mm povučeni na druge položaje. Tek što su se maknuli, Nedeljski je breg doista raketiran s položaja JNA u okolici Gline.[132] Udar je, s vrlo velikom preciznošću, bio usmjeren baš na mjesto gdje su do tada bili BOV-ovi. Jedan je od vojaka, vezist koji je bio dodijeljen posadama BOV-a, doživio živčani slom kad je shvatio da su rakete udarile mjesto gdje su donedavno oni boravili. I drugi su vojaci bili u šoku.[133] Prva je raketa pala na sam vrh Nedeljskog brega, druga u blizini vojarne JNA u Kerestincu, a treća u Lučko, blizu položaja 3. bojne 8. brigade, na sreću bez posljedica po vojake.[134] Ovaj je slučaj najjasniji primjer još jednog, tajnog, obavještajnog rata koji se vodio u pozadini oružanih borbi. Nedvojbeno je da je JNA od "pete kolone" dobila veoma točnu dojavu o položaju najjačih oruđa PZO-a na području Samobora, koja su mogla uništiti svaki zrakoplov koji bi izvršio borbeno djelovanje na manjim visinama. Zračnim izviđanjem neprijateljski zrakoplovi nisu mogli otkriti ova vozila jer su došla po mraku, kada se borba za vojarnu već rasplamsala.[135] Da je u Samoboru bilo "*prodanih duša*" koje "*potajno druguju s neprijateljima ovoga grada*" i koji "*vjeruju da će se vratiti na staro*" bilo je opće poznato. Joža Prudeus je u "Samoborskom listu" o onima koji su se poodavno "*slizali*" s neprijateljem "*ližući iz iste kupice bratimljenja uz pečene odojke i vojnički pasulj*" u danima nakon bitke za vojarnu napisao veoma oštar tekst.[136] Zapovjednik je protudiverzantskog voda Mladen Rešetić nakon pada vojarne, u kabinetu obavještajnog oficira JNA Luke Vraneša našao plan Samobora s ucrtanim mjestima boravka pripadnika obavještajne službe i snajperista.[137] Časnik brigadnog IPD-a Mladen Noršić sjeća se da je nakon oslobođenja vojarne u njoj pronašao "*atovke šminkerske marke 'Samsonite' u kojima su bili kompletni radio uređaji; antena, akumulator, sam uređaj s mogućnošću za rad 'tipkalom' (Morzeova abeceda) i slušalica za verbalnu komunikaciju. Zaključio sam da su uređaji sigurno bili*

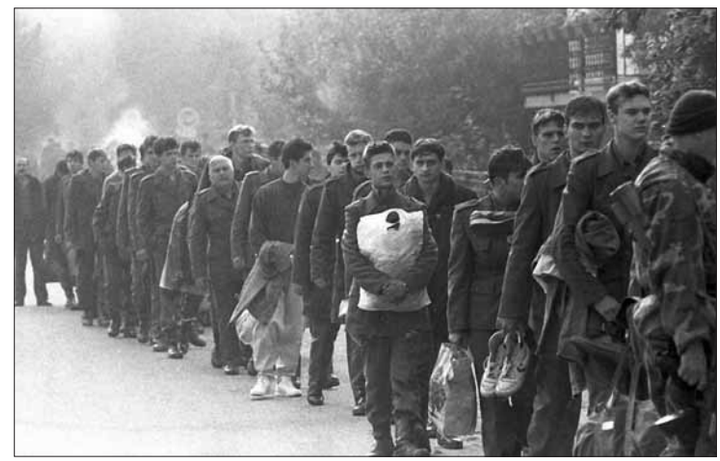

7.10.1991. Izlazak iz kasarne pripadnika JNA po predaji te odlazak u sportsku dvoranu "B. Toni"

[132] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 6. X. 1991. AMORH., Adolf PAAR u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 165., Josip MAHOVIĆ, "Napad na samoborsku vojarnu"., Izvješća Republičkog centra za obavješćivanje za 7. X., u; *Vjesnik,* br. 15824., 8. X. 1991., 4.

[133] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[134] Adolf PAAR, "Raščlamba preuzimanja objekata bivše JNA".

[135] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[136] "Samobor vam neće oprostiti – otvoreno pismo 'Samoborcima'", *Samoborski list,* br. 4., 12. X. 1991.

[137] Intervju s Mladenom Rešetićem, 14. I. 2006.

namijenjeni civilnim suradnicima JNA koji su u tim aktovkama neopaženo mogli premještati uređaje i djelovati iz pozadine".[138]

I hrvatska je strana isto tako imala svoje "izvore" u neprijateljskim redovima na temelju kojih je mogla opomenuti 8. brigadu da na vrijeme skloni svoje ljude. Te su noći dalekometne rakete razorile niz naselja istočno od Samobora (Bestovje, Kerestinec, Rakitje i Nedeljski breg,), a istoga je dana napadnuto Lučko. U sljedećem je valu napada raketom pogođen glavni te oštećen pričuvni odašiljač Radio Samobora.[139]

Napad naređen iz Beograda izvršio je te noći general Dušan Koturović, načelnik topništva JNA 1991. godine. Međutim Adžić je naredio da se na samoborski kraj ispali jedna, a on je samovoljno, u želji za što većom destrukcijom Hrvatske i ubijanjem hrvatskih građana ispalio četiri rakete 'Luna'. Kasnije se o tome hvalio načelniku topništva 622. motorizirane brigade JNA u Petrinji, pukovniku Slobodanu Maksimoviću a što je on zabilježio u svojoj knjizi *Petrinjski dani teku: "kaže da mu je general-pukovnik Adžić, načelnik generalštaba, odobrio da lansira samo jednu, a on je naredio da se lansiraju četiri rakete. "Morao sam", kaže, "Adžiću da objašnjavam kako sam shvatio da je odobrio da se izvrši jedan raketni udar, a da mi artiljerci, tu računamo sa najmanje četiri rakete*".[140] Hrvatsko i međunarodno pravosuđe morali bi se pozabaviti ovim zločinačkim djelovanjem generala Koturovića.

Bivši pripadnici JNA obučeni u civilnu odjeću u sportskoj dvorani "B. Toni" čekaju prijevoz za Zagreb u prihvani centar

Borbene aktivnosti završile su 7. listopada u 7.30 kada se policijskim specijalcima i pripadnicima 8. brigade garnizon JNA konačno predao.[141] Zarobljeno je 135 oficira i vojnika. Utvrđeno je da je tijekom borbi smrtno stradao jedan vojnik JNA, Vukadin Kojević iz Sjenice u Sandžaku. Jedan oficir i jedan vojnik su teže, a dva vojnika lakše ranjena.[142]

Cijena slobode Samobora na hrvatskoj je strani bila veća. Prilikom zračnog razaranja Bestovja život je izgubila Sandra Molnar, izbjeglica iz Vukovara. Četiri su pripadnika ATJ-a "Lučko" teško ranjena - Zoran Lasan-Zorobabel, Muhamed Peštelić, Marijan Špičko i Nikola Bionda.[143] Pri pucnjavi iz vojarne teške je ozljede zadobio pripadnik Narodne zaštite Samobora **Franjo Razum** koji je naknadno, 13. listopada, preminuo.[144] Teško je ranjeno i dvoje civila. Lakše je ozljede zadobilo pet pripadnika MUP-a

---

[138] Pisano priopćenje časnika IPD-a Mladena NORŠIĆA.

[139] Marijan TELIŠMAN, "Noć, 02,30 minuta", "Noć kad je gorjelo samoborsko nebo" i Izvješća Republičkog centra za obavješćivanje za 7. X., u; *Vjesnik,* 8. X. 1991., 4.

[140] Slobodan MAKSIMOVIĆ, "Petrinjski dani teku", Beograd, 2000., 17.

[141] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 7. X. 1991. AMORH., Intervju s Mladenom Rešetićem 14. I. 2006.

[142] "Oružje iz vojarne u rukama vlasnika", *Samoborski list,* br. 4., 12. X. 1991., 4

[143] Ratni put ATJ-a Lučko za period od 5. VIII. 1990. do 16. II. 1998. Br. 511-01-33-VT-18/98., od 16. II. 1998. Arhiva Antiterorističke jedinice *Lučko.*

[144] "Bitka za vojarnu", *Večernji list,* 7. X. 1991., Spisak poginulih branitelja Samobora – lista Franjo Razum.

i dva civila. Veće žrtve izbjegnute su zahvaljujući pravodobnoj evakuaciji najugroženijeg mjesnog stanovništva, za koje se pretpostavilo da bi moglo biti izravno izloženo opasnosti. Ostalo su pučanstvo sirene na vrijeme upozorile da potraži zaklon u skloništima.[145]

Troje poginulih, veći broj ozlijeđenih osoba i 120 oštećenih i uništenih objekata (od čega oko 60 u blizini vojarne) bili su posljedica bezumlja ekstremistički nastrojenih oficira JNA koji su se opredijelili za unaprijed izgubljenu bitku i 14 sati borbe koja je uslijedila. Cijelu tu dramu, borbu i pad samoborske vojarne zaključno s predajom garnizona, kao dragocjeni dokument za povijest Samobora video-kamerom zabilježio je Zvonko Vrhovčak.[146] Tog 7. listopada oko 10 sati u Samoboru je oglašen signal za prestanak opće opasnosti. Time je građanima Samobora koji su punih mjesec dana strahovali za sudbinu svoga grada objavljeno da je njihov grad konačno oslobođen prisustva srpske okupacijske vojske.[147] Istog je dana pala i vojarna JNA u Velikoj Buni. Time je uspješno izvršena zapovijed koju je izdao general Antun Tus.[148]

Odmah po predaji sve je zarobljene oficire i vojnike JNA preuzela samoborska policija. U tome su sudjelovali i pripadnici samoborskog Crvenog križa koji su popisali sve zarobljenike i pomogli ih zbrinuti. Kako tijekom borbi nisu prekršili pravila ratnog prava tj. nisu borbeno djelovali po civilnim objektima pa gradu nije nanesena veća materijalna šteta, prema svima se korektno postupalo. Ukrcani su u autobuse te prebačeni u vojarnu HV-a u Selskoj cesti gdje je bilo organizirano prihvatilište za zarobljenike. Ubrzo nakon toga vojnici (ročnici) su pušteni svojim kućama.[149] Oficiri iz samoborske i drugih vojarni su 10. studenog u Bosanskom Šamcu razmijenjeni za 333 zarobljena hrvatska branitelja do tada zatočena u srpskom koncentracijskom logoru na Manjači kod Banjaluke. Među njima su bili i neki od samoborskih policajaca zarobljeni u rujnu pri padu Hrvatske Kostajnice.[150]

Preuzimanje vojarne, Pero Glasnović, Adolf Paar, Stjepan Glavić, Zdravko Gubaš

Po predaji vojnika JNA pripadnici MUP-a i nekoliko vojaka 8. brigade, u pratnji zarobljenog obavještajnog oficira JNA Luke Vraneša

[145] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu", "I Samobor slobodan", *Glasnik – hrvatski politički tjednik,* 11. X. 1991., 10., "Oružje iz vojarne u rukama vlasnika", *Samoborski list,* br. 4., 12. X. 1991., 4. i "Noć kad je gorjelo samoborsko nebo", *Vjesnik,* 8. X. 1991., 4.

[146] "Oružje iz vojarne u rukama vlasnika", *Samoborski list,* br. 4.,12. X. 1991., 4.

[147] "Noć kad je gorjelo samoborsko nebo", *Vjesnik,* 8. X. 1991., 4.

[148] A. BOŽIĆ, D. GORŠETA, *"153. velikogorička brigada HV-a",* Velika Gorica, 2002., 120 - 122

[149] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu", "Oružje iz vojarne u rukama vlasnika" *Samoborski list,* br. 4., 12. X. 1991., 4., "Noć kad je gorjelo samoborsko nebo", *Vjesnik,* 8. X. 1991., 4. i Ivan BEDENIČIĆ i Rozarijo ROZGA u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 168-169, 172.

[150] "Višak sa obe strane", *Borba* (Beograd) 316., 11. XI. 1991., 6.

pregledali su vojarnu. Tom su prilikom utvrdili da glavni objekti vojarne nisu minirani i da se mogu preuzeti. Pri obilasku su naišli na zaostalu grupu od osam naoružanih vojnika JNA koje su zarobili.[151] Specijalcu Stjepanu Žiniću u sjećanju je ostao detalj koji je zatekao u hodniku komande garnizona – pravo brdo čahura koje je svjedočilo o ogorčenom otporu koji su pripadnici JNA pružali.[152]

Nakon pregleda, zapovjednik napada Željko Sačić prepustio je oko 8.00 sati vojarnu na čuvanje zapovjedniku 8. brigade A. Paaru, a potom su specijalci otišli na odmor u Lučko.[153] Prema ranijem planu "SAM - 1", zapovjednik 1. bojne Petar Andrašek aktivirao je kombiniranu satniju pod zapovjedništvom Vinka Liseca.[154] Zadaća joj je bila zaposjedanje i osiguranje vojarne i MTS-a u njoj od, kako navodi A. Paar "*možebitnih ratnih profitera koji su već bili spremni okoristiti se na nečasan način*". S ostvarenjem te zadaće moralo se odmah otpočeti "*jer se već sakupio veći broj lešinara koji su pokušali nasilno otuđiti oružje*". U pomoć je satniji iz Zagreba pristiglo i obećano oklopno vozilo koje je trebalo pomoći u osiguranju objekta.[155] Mješovita je satnija vrlo brzo uspjela uspostaviti kontrolu nad objektom. Tijekom zaposjedanja predviđenih punktova utvrđeno je da ni jedan objekt u vojarni nije bio miniran ni osobito snažno utvrđen. Tako se pokazalo da su svi raniji strahovi bili neutemeljeni.[156]

Od granatiranja izgorjeli objekat samoborske vojarne sa svim oružjem i municijom

Radilo se zapravo o objektu slabije obrambene snage kojeg je tek uporna obrana pripadnika JNA pretvorila u teže osvojivi objekt. Na neki su način ocjene o tehničkoj snazi garnizona dobivene prije početka napada bile točne. Međutim, manjkavosti u obavještajnim podacima o borbenom moralu pripadnika JNA prouzročile su višesatne borbe, a na kraju su uništena i dva hangara. Po mišljenju A. Klabota, pripadnici ATJ-a "Lučko" bolje bi organizirali i proveli napad da su znali da se iz vojarne mogao očekivati takav otpor. Međutim, njegov je zaključak da se akcija hrvatskih snaga može smatrati uspješno provedenom jer je uz male žrtve na hrvatskoj strani i bez razaranja grada došlo do pada jednog velikog objekta JNA i zadobivanja velike količine oružja.[157]

Odmah po zaposjedanju otpočelo se s pripremama za organizirano izuzimanje oružja. Tome je trebalo žurno pristupiti jer je prijetila opasnost od zračnog udara.[158] Ulaskom u onaj dio vojarne u kojem

[151] Intervju s Mladenom Rešetićem, 14. I. 2006.
[152] Intervju s pomoćnikom zapovjednika ATJ-a *Lučko* Stjepanom Žinićem od 25. I. 2006.
[153] Adolf PAAR u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb"*, Zagreb, 2005., 164 -165.
[154] Intervju s Petrom Andrašekom i Stjepanom Črnjakom od 12. II. 2005.
[155] Adolf PAAR, "Tako je počelo..." i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 7. X. 1991. AMORH.
[156] Intervju s Petrom Andrašekom i Stjepanom Črnjakom od 12. II. 2005.
[157] Intervju sa zapovjednikom ATJ-a *Lučko* Alenom Klabotom od 25. I. 2006.
[158] Intervju s Petrom Andrašekom i Stjepanom Črnjakom od 12. II. 2005.

su se nalazili hangari s uskladištenim oružjem TO-a i puka veze JNA, shvatilo se kolika je šteta nastala sinoćnjom eksplozijom. Utvrđeno je da su izgorjela dva hangara u kojima je bilo pohranjeno oružje samoborske brigade TO-a te oružje prostorne strukture općine Samobor tj. svih 3000 cijevi koje su građani općine Samobor posjedovali. Stradalo je i skladište u kojem je bilo naoružanje puka veze JNA. Radilo se o petstotinjak cijevi koje su uglavnom izgorjele. Spašen je samo manji dio oružja.[159] Osim oružja, u eksploziji je stradao i dio naoružanja drugih zagrebačkih postrojbi TO-a te pričuvne bojne Republičkog štaba TO-a Hrvatske.[160] Međutim, osim dva navedena hangara TO-a i skladišta oružja puka, dijelom su stradala i dva obližnja hangara u kojim su bili *pinzgaueri* JNA s ugrađenim sredstvima za vezu. Nije utvrđen uzrok požara u njima.[161] Procjene količine oružja uništenog u eksploziji bile su vrlo različite. Brigadir Josip Mahović, tadašnji operativac 8. brigade, procjenjuje da je izgorjelo između 3 500 i 4 000 cijevi.[162] U svom prvom priopćenju za javnost, Krizni štab općine Samobor iznio je da je u eksploziji stradala otprilike trećina oružja, tj. oko 5 000 cijevi, a da je ostatak spašen.[163] Međutim, procjena nekadašnjeg zapovjednika vojarne JNA, Rozarija Rozge puno je nepovoljnija. Prema njegovim je riječima u dva uništena hangara, od otprilike 16 000 cijevi TO-a koliko ih je bilo pohranjeno u hangarima vojarne, izgorjelo oko 8 000 automatskih pušaka te veći broj protuavionskih topova i druge vojne opreme TO-a. S ovom se procjenom slaže i zapovjednik Narodne zaštite Samobora Ivan Bedeničić. Najvjerojatnije je ova posljednja procjena najbliža stvarnom stanju. Tako je akcija HV-u donijela otprilike samo polovinu naoružanja pet općina zagrebačkog TO-a te pričuvne bojne RŠTO-a Hrvatske, od koje su spašena samo sredstva veze.[164] Većinu preostalog oružja u četiri neoštećena hangara činilo je pješačko naoružanje, dok su topnička oruđa bila zastupljena u manjoj mjeri.[165]

Izgorjelo oružje

Eksplozija je učinila ogromnu štetu koja je donekle umanjila uspjeh operacije. Gubitak nije mogao nadoknaditi ni zaplijenjeni MTS koji je pripadao 367. puku veze JNA. Radilo se o cjelokupnim sredstvima veze pričuvnog (četvrtog) bataljuna te dijelu sredstava veze prvog, drugog i trećeg bataljuna puka.[166]

Dok su pripadnici 1. bojne još bili zauzeti navedenim aktivnostima, u 10.00 je sati u Zapovjedništvo 8. brigade stigao telefaks iz Glavnog

[159] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[160] Rozarijo ROZGA u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 166-169.

[161] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".

[162] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[163] Izvješće s konferencije za tisak Kriznog štaba općine Samobor od 8. X. 91., *Samoborski list,* 12. X. 1991., 4.

[164] Rozarijo ROZGA i Ivan BEDENIČIĆ u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 166-169, 173.

[165] "Noć kad je gorjelo samoborsko nebo", *Vjesnik,* 8. X. 1991., 4., "I Samobor slobodan", *Glasnik – hrvatski politički tjednik,* 11. X. 1991., 10.

[166] Rozarijo ROZGA i Ivan BEDENIČIĆ u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 166-169, 173.

stožera HV-a.[167] Njime je brigada obaviještena da je iz stožera upućen pukovnik HV-a Rudi Stipčić sa zadaćom preuzimanja vojarne sa svim MTS-ima iz dotadašnjeg garnizona JNA u Samoboru. Ovom je zapovijedi pukovnik Stipčić ujedno imenovan i zapovjednikom Odreda veze Glavnog stožera HV-a koji je idućih dana trebao biti preseljen iz Lašćine u Samobor.[168] Dolaskom pukovnika Stipčića, zapovjednik je 8. brigade Paar predao nadležnost nad vojarnom i time je 8. brigada do kraja izvršila svoj dio zadatka predviđen planom osvajanja vojarne.[169] Odmah potom počelo je izvlačenje MTS-a iz vojarne, čime je rukovodio pukovnik Stipčić, dok su samu zadaću izvlačenja i transporta, koja je po planu potpadala pod Gr ŠTO Zagreb, obavili njeni logističari na čelu sa pukovnikom Mićom Ljubičićem, pomoćnikom za logistiku Gr ŠTO-a Zagreb.[170] Izvlačenje oružja nadzirali su za to ovlašteni pripadnici Gr ŠTO-a Zagreb, sukladno zapovijedima Glavnog stožera HV-a.[171] Oružje, streljivo i opremu TO-a te sredstva veze JNA žurno se izvlačilo 7. i 8. listopada iz četiri preostala skladišta. Sve se odmah upućivalo u Zagreb gdje je predavano upravo mobiliziranim zagrebačkim brigadama. Pritom se strogo pazilo da to naoružanje doista bude predano tim brigadama na njihovim zborištima.[172] Zahvaljujući planskom izvlačenju, oružjem iz samoborske vojarne već su istoga dana, 7. listopada, naoružane četiri,[173] od ukupno šest tih dana mobiliziranih zagrebačkih brigada TO-a (144. Sesvete, 145. Dubrava, 148. Trnje, 149. Trešnjevka, 150. Črnomerec, i 153. Velika Gorica).[174] Prema podacima do kojih je došlo Zapovjedništvo 8. brigade, 7. i 8. listopada izvučeno je oko 7 500 cijevi tj. cjelokupno naoružanje TO-a koje je preostalo nakon eksplozije.[175] Načelnik stožera 150. brigade HV-a Širac kasnije je i pismeno zahvalio Samoborcima na naoružavanju njegove brigade.[176] Dio oružja, vozila i opreme poslan je na osječko, vukovarsko i vinkovačko ratište, u Dalmaciju, Zadar i Šibenik te na druga bojišta diljem Hrvatske[177]. Iz vojarne su izvučena i dva BOV-a koji su pripadali MUP-u RH koje je preuzela policija. Pored toga, i Policijska postaja Samobor je dobila znatnu količinu oružja i streljiva za svoje potrebe.[178] Značajan je

Dragocjena vozila sredstava veze sačuvana su od havarije i preuzeta od Hrvatske vojske.

[167] Adolf PAAR, "Tako je počelo..."
[168] Ovlaštenje puk. Rudiju Stipčiću za preuzimanje vojarne u Samoboru. GSHV. Kl: 803-05/91-05/05. Ur. Br: 5120-01-91-1. Spis 382. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 3. R. 6/91.
[169] Adolf PAAR, "Tako je počelo..."
[170] Adolf PAAR u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 165., Zapovijest Zapovjedništva 1. b. TO-a za zaposjedanje vojarne "Sedam sekretara SKOJ-a", plan "SAM - 1" AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/91., Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005., i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 7. X. 1991.
[171] "Oružje iz vojarne u rukama vlasnika", *Samoborski list,* br. 4., 12. X. 1991., 4.
[172] "Adolf Paar: Nismo pobjegli", *Samoborski list,* br. 5., 26. X. 1991., 3.
[173] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 8. X. 1991. AMORH., "Križ u Samoboru u spomen na pale za slobodu Hrvatske", *Vjesnik,* 8. X. 1996.
[174] Darko GRDIĆ, *"10. godišnjica osnutka i djelovanja Zapovjedništva obrane grada, ratnih brigade i postrojbi grada Zagreba",* Zagreb., 2001.
[175] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 8. X. 1991. AMORH
[176] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.
[177] "Zagreb je dao i ljude i oružje", *Vjesnik,* 14. II. 1992., i "Dan koji se pamti", *Samoborski tjedni list,* 14. X. 1995., 12-13.
[178] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".

dobitak za Hrvatsku bila i velika količina sredstava veze, do tada najveća zapljena ove vrste u Hrvatskoj. Zahvaljujući tome HV je mogao formirati solidno opremljen odred veze, kasnije 40. pukovniju veze čiji su pripadnici idućih godina pokrivali sve ključne hrvatske akcije, zaključno s *Olujom i Južnim potezom*.[179] Prema spoznajama časnika 151. brigade, izuzimanje oružja provedeno u Samoboru tog 7. listopada ubraja se među najbolje provedene akcije te vrste u Republici Hrvatskoj. Međutim, osim ovih brigada, tom se prigodom dodatno opremila i 8. samoborska brigada. Većina oružja koje je brigada dobila iz Dubokog jarka bila je lošije kvalitete tj. starijeg tipa, tzv. "tandžare". Kako je u vojarni zatečena velika količina automatskog oružja, brigadni su logističari izuzeli dio i podijelili ga postrojbama kao zamjenu za "tandžare". Po izvršenoj zamjeni "tandžare" su predane u vojarnu, odakle su otpremljene zagrebačkim brigadama TO-a.[180] Mnoge od postrojbi, npr. 1. bojna, tek su tada dobile oružje koje im je nedostajalo do formacijske popunjenosti.[181] Međutim brigada je i nakon toga imala samo jednu četvrtinu automatskog naoružanja i tri četvrtine poluautomatskih pušaka koje su je formacijski spadale.[182]

Objekt u vojarni

Značaju ulogu u opskrbljivanju 8. brigade odigrali su samoborski autoprijevoznici i poduzetnici koji su tih dana angažirani na izvlačenju i transportu oružja iz vojarne. Po riječima Mladena Noršića "*razumljivo je da su naši vozači razvozeći oružje i opremu po drugim postrojbama vodili brigu i o opskrbi naše brigade. Uskoro smo i mi bili primjereno opskrbljeni. Sjećam se detalja nakon osvajanja vojarne u Samoboru. Naš poznati privrednik 'prikopčao' je za svoj kamion* protuavionski *top s namjerom da ga odveze u brigadu. Uto je naišla grupa viših časnika iz Zagreba. Digli su galamu, jer oružje se mora odvesti prvo u Zagreb, a potom prema prioritetima i rasporedu dostaviti tamo gdje oni odrede. Predosjećali smo da mi nismo taj prioritet. Zato se odslušalo 'predavanje' i pričekalo da 'oni odozgora' odu. Kad su zamaknuli za ugao prikačeni su za isti kamion dva topa i odvezena u Samoborsko gorje*.[183] S druge strane, bilo je postrojbi koje su 21. rujna dobile većinu oružja prema formacijskoj popunjenosti (npr. vod minobacača 82 mm iz 2. bojne) i koje iz hangara nisu uzele gotovo ništa. Josip Honomihl navodi da je njegov vod u eksploziji hangara izgubio šest novih i šest starih minobacača koji su pripadali opremi brigade TO-a. Usprkos tome, nisu željeli

[179] Govor pukovnika Mirka Marinkovića prilikom proslave petogodišnjice oslobođenja samoborske vojarne, u; "Križ u Samoboru u spomen na pale za slobodu Hrvatske", *Vjesnik,* 8. X. 1996.

[180] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[181] Intervju s Petrom Andrašekom i Stjepanom Črnjakom od 12. II. 2005.

[182] Analiza stanja po tehničkoj službi 151. br. načelnika tehničke službe Darka Plaftarica od 15. II. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 8/92.

[183] Pisano priopćenje časnika IPD-a Mladena Noršića.

U cilju sprječavanja pljačke oružja od ratnih profitera, kao zaštita u vojarnu stiglo borbeno vozilo iz Zagreba.

uzeti ništa iz drugih skladišta jer su smatrali da to pripada nekim drugim postrojbama TO-a. Uzeli su samo dvije topničke busole i vozila koja su pripala 8. brigadi.[184] Premda je dolaskom pukovnika Stipčića prestao nadzor 8. brigade nad vojarnom, to nije značilo i prestanak obaveze osiguravanja ovog objekta. Stipčić nije imao svoga ljudstva pa se u dogovoru sa Zapovjedništvom 8. brigade nastavio koristili uslugama 1. bojne u osiguravanju objekta.[185] I sljedeći zapovjednik vojarne, potpukovnik Predrag Davidović koji je već 8. listopada zamijenio Stipčića, je nastavio s ovom praksom. Tek su 11. listopada pripadnici 8. brigade oslobođeni zadaće osiguranja vojarne.[186] Međutim, novi se zapovjednik vojarne nije najbolje snašao na novoj dužnosti. O tome u *Ratnom dnevniku 8. brigade* piše: "*Lisecu zap. 2. satnije 1. b. TO-a dao nalog da sve radi po nalogu Davidovića i bez njega ništa ne izdaje niti pušta iz vojarne. Davidović se ne snalazi i usmeno Liscu daje nalog da se neka sredstva, vozila i oružja iz djela puka veze vozi van, nažalost bez papira da se vidi tko vozi i kuda*".[187] Po mišljenju pukovnika Adolfa Paara, zapovjednik vojarne je na ovaj način izdavao naloge za izvlačenje MTS-a zbog potrebe za brzim izvlačenjem jer se očekivala zračna odmazda JNA.[188] Nažalost, ova se praksa usprkos prosvjedima pripadnika 8. brigade nastavila i idućih dana kada je opasnost od odmazde bila smanjena. O tome u *Ratnom dnevniku* piše: *Lisec mi se žali da je Davidović napravio anarhiju te da se mnogo robe izvlači bez papira – dokumenata, na usmeni nalog potpukovnika Davidovića*.[189] Završni se čin odigrao 11. listopada kada je u vojarnu upala veća skupina civila i pripadnika Narodne zaštite te izvršila pritisak na vojake 8. brigade u osiguranju. Oni su, želeći izbjeći sukob sa svojim sugrađanima na koje nisu željeli pucati, popustili, nakon čega je uslijedila pljačka preostale količine MTS-a, uglavnom pješačkog oružja i opreme preostale iza 367. puka veze JNA. Zašto se sve ovo događalo i je li se radilo o nesnalaženju i spontanim događa-jima ili o nečemu drugom, nije poznato. Nasreću, prva dva dana po zauzeću vojarne oko 90 % oružja i sredstava TO-a, JNA i MUP-a izvučeno je iz vojarne i njime su naoružane zagrebačke brigade. Stoga događaji u danima koji su slijedili u konačnici nisu utjecali na ukupni rezultat akcije osvajanja vojarne.[190] Međutim, kao posljedica ovih i sličnih događaja u vrijeme oslobađanja vojarne, u gradu su se pojavili pojedinci koji su se nastojali obogatiti trgujući ukradenim oružjem.[191]

Istragu o tome, premda se radilo o manjoj količini oružja, preuzeo je samoborski MUP.[192] Istoga dana kada se dogodio ovaj upad

[184] Intervju s Josipom Honomihlom od 12. III. 2005.
[185] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.
[186] Adolf Paar u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 165.
[187] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 8. X. 1991. AMORH
[188] Adolf Paar, "Raščlamba preuzimanja objekata bivše JNA".
[189] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 11. X. 1991. AMORH
[190] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.
[191] "Samobor vam neće oprostiti – otvoreno pismo 'Samoborcima", *Samoborski list,* br. 4., 12. X. 1991.
[192] "Adolf Paar: Nismo pobjegli", *Samoborski list,* br. 5., 26. X. 1991., 3.

potpukovnik Davidović je oslobodio 8. brigadu obveze daljnjeg osiguranja vojarne i sa svojim je ljudima preuzeo cjelokupnu vojarnu.[193] Ubrzo nakon toga u vojarnu se smjestio odred veze Glavnog stožera HV-a te bojna "Zrinski". Objekt koji su preuzeli nakon boja s JNA te naknadnog, već spomenutog upada, bio je u izuzetno lošem stanju i trebale su godine velikih ulaganja dok nije konačno osposobljen za život i rad vojaka.[194] Dio je prostora vojarne naknadno ustupljen i 151. brigadi za njene potrebe.[195] Za doprinos koji su pripadnici 8. samoborske brigade TO-a dali tijekom akcije zauzimanja vojarne "*Sedam sekretara SKOJ-a*", zapovjednik Gradskog štaba TO-a Zagreba Darko Grdić osobno je došao u sjedište Zapovjedništva brigade u Dubravi Samoborskoj te pripadnicima Zapovjedništva čestitao na uspješno izvršenom zadatku. Zapovjedniku brigade Adolfu Paaru kao nagradu je uručio "škorpion". Svi pripadnici 8. tj. 151. samoborske brigade i danas su ponosni na svoj doprinos koji su dali 6. i 7. listopada 1991. godine, znajući što je to tada značilo za budućnost Republike Hrvatske i grada Samobora.[196]

Izgorjeli objekat u vojarni pun naoružanja

Od 1992. godine do danas se u Samoboru osobito svečano obilježava 7. listopad, dan kada je Samobor oslobođen prisustva okupacijske vojske.[197]

[193] Adolf Paar, "Raščlamba preuzimanja objekata bivše JNA".

[194] "Kako živi odred veze u našem susjedstvu?", *Samoborski list,* 17. X. 1992., 3., i "Dan koji se pamti – obilježavanje 4. godišnjice oslobođenja vojarne 'Taborec", *Samoborski tjedni list,* 14. X. 1995., 12-13.

[195] Sigurnosna prosudba Odjela za SIS 151. brigade HV na dan 30. XI. 1994. Kl: 804-01/94-02/01. Ur. br: 3008-09/94-079., od 30. XI. 1994. AMORH. R. 23/95.

[196] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 8. X. 1991. AMORH., i "General Tus, 5. X. 1991; Samoborci, zauzmite vojarnu", *Samoborski list,* 15. IX. 2001., 8-9.

[197] "Proslava oslobođenja vojarne", *Slobodna Dalmacija,* Split, 7. X. 1993. i Govor Adolfa Paara prilikom proslave 14. godina od oslobođenja samoborske vojarne 7. X. 2005. god.

RAKETIRANJE I BOMBARDIRANJE SAMOBORSKE OPĆINE

Posljedica borbe za vojarnu "*Sedam sekretara SKOJ-a*" bili su razorni zračni napadi JNA na naselja tadašnje samoborske općine izvršeni 7. listopada 1991. Prvi je udar JNA je izvršila dalekometnim raketama zemlja – zemlja u 0.43. Prema izvješću dopisnika jugoslavenske informativne agencije "Tanjug" iz Gline koji se pozivao na vojne izvore, ovaj je napad izvršen s prostora tamošnjeg objekta JNA. Ciljevi su napada trebali biti vojarna ZNG-a u Rakitju, baza specijalnih postrojbi MUP-a u Lučkom te hrvatska vojarna u Kerestincu. Međutim, umjesto na navedene objekte, rakete su pale po samoborskim selima Bestovje, Kerestinec, Rakitje te na Nedeljski breg.[1] Kao što je već navedeno u prethodnom poglavlju napad na samoborski kraj naredio je osobno načelnik Generalštaba JNA Blagoje Adžić, a realizirao ga je načelnik topništva JNA general Dušan Koturović.[2]

JNA napušta kerestinačku vojarnu

Nakon ovog prvog napada, tijekom drugog napada, oko 01.10 raketom je pogođen odašiljač Radio Samobora, zbog čega je do 03.45 prekinut program, kada je osposobljen rezervni odašiljač.[3] Ne zna se do kada bi i kojom žestinom trajao napad da jedna od raketa nije pala u neposrednu blizinu vojarne JNA u Kerestincu. Od siline eksplozije popucala su prozorska stakla na objektima u vojarni. Zapovjednik vojarne pukovnik Biga, koji je bio uvjeren da je to početak napada hrvatskih snaga na njegov objekt, odmah je stupio u vezu sa zapovjednikom samoborske policije Ivanom Pezerom koji o tome piše: "*Uzbuđeno je rekao: "Pezer jesmo li se dogovorili da mene nećete napadati?.." Odgovorio sam da nitko s hrvatske strane ne napada njihovu vojarnu te da JNA raketama tuče čitavo samoborsko područje. Nakon tog razgovora raketiranje je prestalo. Pretpostavljam da je raketa koja je slučajno pala blizu vojarne u Kerestincu spasila Samobor od daljnjeg raketiranja.*"[4]

Ipak, i bez novih raketa, JNA je po selima nadomak Samobora već stvorila grozne slike. Najteže posljedice zračnih napada i raketiranja bile su u Bestovju i Kerestincu. U Bestovju, u Vukovarskoj ulici, poginula je 25-godišnja trudnica Sandra Molnar (r. 1967.), prognanica iz Vukovara. Od raketiranja je stradalo nekoliko kuća u Kerestincu. U svojoj kući u kerestinečkom naselju Dekanići (Treći odvojak

[1] Izvješća Republičkog centra za obavješćivanje za 7. X., u; *Vjesnik,* 8. X. 1991., 4.
[2] Slobodan MAKSIMOVIĆ, "*Petrinjski dani teku*", Beograd, 2000., 17.
[3] "Noć kad je gorjelo samoborsko nebo" i "Ni temelji nisu ostali", *Vjesnik,* 8. X. 1991., 4.
[4] Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".

br. 9) ranjeni su supružnici Stjepan i Barica Čepuran, no imali su sreću što su ostali živi jer je raketa izravno pogodila njihovu kuću, probila temelje i sravnila je sa zemljom. Strahovita detonacija razorila je i gospodarske zgrade u kojima se nalazila stoka. Na mjestu kuće obitelji Čepuran nastao je veliki krater. U trenutku napada bračni par Čepuran spavao je u svojoj kući i samo ih je sreća spasila od sigurne smrti. Zatrpale su ih grede, a kada ih je Civilna zaštita otkopala, bili su pri svijesti.

Srušene kuće u Kerestincu nakon raketiranja iz Petrinje 6.10.'91. u 22.00 sata, Večernji list 9.10.'91.

Za razliku od njih, Sandri Molnar koja je utočište od razaranja i užasa proživljenih u Vukovaru potražila kod sestre u Bestovju, u kući pripadnika samoborske brigade Marija Sokolića, sudbina nije bila naklonjena. Umjesto mira dočekala ju je smrt. Sokolićeva kuća (Vukovarska 14.) je pri raketiranju teško oštećena.[5] Osim nje od ovih je eksplozija oštećen niz kuća u ovim mjestima, ali srećom bez ozlijeđenih jer je većina stanovnika bila u skloništima.[6] Najviše su bili oštećeni krovovi kuća, a tragovi detonacija bili su vidljivi i na zidovima.[7]

Grad Samobor u kojem su te noći vođene borbe i gdje je došlo do eksplozije skladišta bio je pošteđen raketnog napada. Može se pretpostaviti da je požar u hangarima utjecao na odluku JNA da ne napade vojarnu raketama jer se pretpostavljalo da su u eksploziji uništena sva skladišta oružja i streljiva. Kako su se tijekom borbi pripadnici JNA iz samoborskog garnizona koristili samo pješačkim oružjem, s te strane nije bilo većih šteta.[8]

Ipak, eksplozija dvaju hangara izazvala je oštećenja na šezdesetak objekata u blizini vojarne, dok je u cijeloj općini stradalo oko 120 raznih objekata, uglavnom obiteljskih kuća.[9]

Pripadnici 8. brigade nastojali su, kao i ostale institucije općine Samobor, pomoći unesrećenim stanovnicima svoje općine. Tako je npr. kao svoj prilog pomoći pučanstvu Zapovjedništvo brigade dalo petodnevni dopust staklaru Franji Telišmanu iz Sv. Nedelje kako bi pomogao da se otvori na oštećenim kućama što prije ostakle i da se ljudima pomogne prije dolaska hladnih zimskih dana.[10]

Nije to bio jedini raketni napad izvršen na samoborski kraj. U rujnu 1993. godine, nakon hrvatske operacije "Medački džep" u okolici Gospića, uslijedilo je višednevno srpsko razaranje hrvatskih

---

[5] Molba Marija Sokolića za demobilizaciju od 28. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 20/92.

[6] "Noć kad je gorjelo samoborsko nebo" i "Ni temelji nisu ostali", *Vjesnik,* 8. X. 1991., 4.

[7] "Oružje iz vojarne u rukama vlasnika", *Samoborski list* br. 4., 12. X. 1991., 4.

[8] Rozarijo Rozga u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb",* Zagreb, 2005., 166-169.

[9] "Oružje iz vojarne u rukama vlasnika", *Samoborski list* br. 4., 12. X. 1991., 4.

[10] Dozvola za petodnevni dopust Telišman Franji od 15. X. 1991. Spis br. 503. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 2/91.

gradova. Među ciljevima srpske odmazde 10. se rujna našao i Samobor te susjedno Jastrebarsko. Toga su dana na Samobor ispaljene četiri, a na Jasku tri rakete tipa "Orkan", iako se radilo o zabranjenom oružju. Rakete su se rasprsnule nad cijelim krajem prosuvši iz sebe oko 1500 tzv. zvončića – eksplozivnih naprava namijenjenih isključivo ubijanju ljudi (svaka raketa nosila je u sebi 240 zvončića). Zvončićima je u Jastrebarskom ranjeno više građana. Samobor je prošao bolje. Zanimljivo je da je jedna od četiri rakete pogodila prostor Sajmišta, mjesta kojim se samoborska brigada često služila. Premda se po gradu i okolnim poljima tada rasulo oko 800 "zvončića", ozbiljno ugrožavajući živote građana, nije bilo stradalih. Bila je to velika sreća jer su građani prilično neozbiljno shvatili opasnost. Zabilježen je čak slučaj da je dijete našlo zvončić i donijelo ga kući. Na sreću, jedina je posljedica bila ta da je od tate dobilo "za uho". I materijalna je šteta bila neznatna. Od eksplozije dvaju "zvončića" oštećena je kuća Josipa Babojelića, automobil i kuća Gašpara Bošnjaka te dvorište Ruže Padro. Idućih su dana pirotehničari zagrebačke Civilne zaštite uspjeli bez novih šteta i stradalih ukloniti ostale "zvončiće" u gradu.[11] Međutim, građani cijelog područja još su godinama u svojim vrtovima i dvorištima nalazili "zvončiće".[12] Bio je to posljednji zračni napad izvršen na prostor Samobora.

SAMOBOR VAM NEĆE OPROSTITI

SAMOBORSKI LIST 12.X.1991.

Otvoreno pismo "Samoborcima"

Ovo što se događa, ovoj našoj zemlji, ovom našeg gradu pasti će i na vašu prodanu dušu. Ovaj narod i ovaj grad vam nikad neće oprostiti vašu mlakost, vaše okljevanje, vaše potajno drugovanje s neprijateljima ovog grada. Vi koji još uvijek vjerujete da će se vratiti na staro, vi koji ste spremni ne "za dom" već za svoj interes prodati slobodu kraljevskoga slobodnoga Samobora znajte da će vas uskoro stići najteža kazna -prezir Samoboraca i samo-boraca koji na oltar domovine polažu ovih dana ono najvrednije:svoj život!

Čekate da se prestane pucati osluškujući uz prozr toplog obiteljskog gnijezda, dok naša mladost stoji sučelice mitraljeskom gnijezdu! Ispijate gemište pitajući se:pa kad će već jednom i to prestati. Da vam se možda ne bi kupica razlila? Koji kalibar ima pištolj koji nosite ispod kaputa i čemu služi to proklestvo u vas? Neka se vidi na ulici da ste naoružani? Da čuvate svoj mir u svome dvorištu? Ma nemojte, na živce vam idu ti gardisti i mupovci? Vi biste sve to u red potjerali? Svašta. Imate još nekoliko pištolja možda. Koliko maraka? Spremni ste nabaviti i pumpericu i kaljašnjihov onome tko dobro plati. Platit ćete sve te svinjarije. Stid vas bilo. Rat je ovo sugrađani (na žalost).Rat. Gine se. Brani se. Bori se. Pomaže se. Nadite se u ovim razdrobljenim rečenicama: krenite u rat, krenite braniti, krenite u djelotvorno prikupljanje pomoći za one koji vas zamjenjuju ukopani u rovovima diljem domovine. Vašeg purgerskog mudrovanja nikome ne treba. Osim neprijatelju. S njim ste se ionako poodavna slizali ližući iz iste kupice bratimljenja uz pečene odojke i vojnički pasulj. Sjećate li se Dana Republike kada ste bili najvjernija publika sterilnih akademija u kojima se "recitovala", "referisalo" i pjevalo od nezaobilaznog "Stjega partije" do "Armijo slavna". Kako ste samo hitali u kasarnu da biste nazdravili bratstvu i jedinstvu čvrstom poput čelika. Eno vam sada čelične ubice razlareno prelaze žice na ulice. Prepoznajete li drugove oficire kojima ste udvornički od srca čestitali "22.decembar" i ne dao Bog da se za stolom zapjevao čak ni Marjane, Marjane što je i vama po ustaštvu smrdjelo. Gdje ste sada kadrovski mešetari koj ste gurali naprijed "provjereni kadar", moralno politički podobne spodobe, pogubne za ovaj grad i zemlju. Okrećete kaput naopako. Kupujete kazete s hrvatskim budnicama, a do jučer, prije nego li su bivši prijatelji zapucali kazetnim bombama, branili ste vjernicima na Anindolsko proštenje, šikanirali ste boge bistričke romare. Okrećete kaput naopako, ali vam lica itekako dobro pamtimo. I djela-nedjela. Danas pucam u vas znaj-perom, sutra ću vas pronaći i snajperom.

Joža Prudeus

[11] "Kao najjača grmljavina" i "Ubojita znatiželja", *Večernji list,* 14. IX. 1993., 13.
[12] Nino Škrabe, "*Branimir Pasecky – Olujne godine*", Jastrebarsko, 2004., 230.

4. *Za Brigadu rat je počeo u Lasinji*

VATRENO KRŠTENJE 151. BRIGADE - LASINJA

Dana 28. rujna 1991. Zapovjedništvo 8. brigade je od Gr ŠTO-a Zagreb dobilo zapovijed da do 20 sati istoga dana prebaci jednu satniju na šire područje Lasinje. U zapovijedi je bilo naznačeno kako kontrolu šireg područja Lasinje u tom trenutku vrši 1. bojna 99. brigade ZNG-a iz sastava Zagrebačkog korpusa te da se samoborska satnija šalje kao ojačavanje lokalnih snaga te ove zagrebačke postrojbe.[1] Radilo se o području od pet sela (Lasinja, Novo Selo, Desno Sredičko, Desni Štefanki i Crna Draga) u kojima je obitavao oko 1 750 stanovnika hrvatske nacionalnosti smještenih južno od Kupe, na Kordunu, u tadašnjoj općini Vrginmost, danas Gvozd.[2]

U lipnju 1991. srpsko je pučanstvo Korduna otpočelo s oružanom pobunom čije je žarište postala općina Vrginmost. Pod zapovjedništvom ravnatelja Spomen-područja Petrova gora, Mile Dakića, mobilizirana je općinska Teritorijalna obrana te su organizirani paravojni dobrovoljački odredi. Na udaru ovih pobunjeničkih postrojbi odmah su se našle dvije hrvatske enklave na području općine – Topusko i Lasinja. Već 16. srpnja minobacačima je napadnuto Topusko, a 30. srpnja je preko radio-postaje "Petrova gora" Mile Dakić najavio napad na Lasinju i Štefanke. Uznemiren tom porukom, dio je stanovnika počeo napuštati ova mjesta. Vratili su se tek nakon što je iz PU Karlovac obećana zaštita. Tako je lasinjski kraj od početka kolovoza branio dio 1. bojne 110. brigade ZNG-a iz Karlovca. Ta je zaštita bila nužna jer je već 6. kolovoza izvršen prvi minobacački napad na Lasinju. Otada su sva spomenuta lasinjska sela svakodnevno bila na meti oružanih napada srpskih pobunjenika.[3] Svakodnevno su iz susjednih srpskih sela (Dugog Sela, Trepče, Cremušnice i Golinje) ispaljivani ubojiti projektili iz topova i minobacača od 120 mm.[4] Bilo je sve više stradalih. Tako su samo 25. kolovoza poginula dva karlovačka gardista. Međutim, glavnina je udara tijekom kolovoza bila usmjerena na Topusko, čiji su branitelji mjesecima pružali uspješan otpor. Stoga su 13. kolovoza politički predstavnici pobunjenih kordunskih Srba postavili ultimatum hrvatskim vlastima da s Korduna povuku sve hrvatske obrambene postrojbe.[5] Glavni je cilj ovih ratobornih srpskih političkih struktura bio etničko čišćenje Korduna od hrvatskog naroda.[6]

Kako su hrvatske vlasti ovaj ultimatum odbacile, jaki su napadi nastavljeni sve do 14. rujna kada Topusko konačno pada. Nakon toga su sve srpske snage preusmjerene u napad na Lasinju, Slunj i Karlovac. Nedostatak snaga HV-a u Karlovcu prisilio je tamošnje Zapovjedništvo

PROGLAS
srpskom narodu

Srpski narode,

U ovim najtežim trenucima čuvanja svoga dostojanstva je trebao je da [illegible] uložite otpor Vrhovništvu Republike Hrvatske koje Te na neuzemljenom zakonu prisiljava da gazis svoje ljudsko i nacionalno dostojanstvo i da na zlog radnog mjesta pospremješ lojalnost. Ne i ne! Srpski narod ne može potpisati nijednoj vlasti, nijednoj stranci lojalnost, jer srpski narod je slobodan. Onaj ko je slobodan bi samo potpisivanjem izgubio [illegible]. A taj vlasti ni potpisivanjem se ne postiže ništa. Oni su Te nikanili otpustiti bez obzira šta radiš i da li si »lojalan« njima ili ne. Presuda je davno pala. Ti si narode izbačen iz [illegible] [illegible] i to je dobro, jer su se oni na taj način [illegible] pred Europom kao »demokratska« [illegible]. Oni su izgubili sva uporišta i u svome narodu po to sada traže od Vas Srba [illegible] od Vas da po ne znamo koji put budete zavedeni i [illegible]. Mi smatramo da [illegible] čovjek svojim radom dokazuje svoje privrženost svome opstanku, a ne nikakvim [illegible] i potpisima lojalnošću. Onaj ko je radnik ne [illegible] potpisivati, a neradnika [illegible] biti [illegible], a time Vrhovništvo neće dobiti ništa i ne [illegible] da dobije ništa, jer [illegible] svoj narod, a kamoli srpski narod.

Srpski narode sačuvaj svoje dostojanstvo! Nedaj da Te kao jagnje izvlade na žrtvenik. Udružite se! Pružite otpor! Neka Vaše [illegible] samo ljubav, čovječnost i ono plemenite što izvire iz Vaše ličnosti, iz Vaše duše što sami osjećate i što Vam niko ne naturuje. Budite slobodni i odvažni! Ujedinite se u ovim posljednjim trenucima naše zajedničke borbe za ljudsko dostojanstvo!

Srpska demokratska stranka
za Baniju i Kordun

Poziv SDS-a Srbima Korduna na pobunu protiv Republike Hrvatske

[1] Zapovijest Gradskog štaba TO-a Zagreb za pokret Op. br: 02.,od 28. IX. 1991. Spis 276. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[2] *Narodnosni sastav stanovništva Hrvatske po naseljima,* Zagreb 1992., 206.

[3] Mijo LAIĆ, *Obranjen Karlovac – obranjena Hrvatska,* Karlovac 1999., 57.-91.

[4] "Dom četiri kilometra od kuće", *Vjesnik,* 20. XII. 1994.

[5] Mijo LAIĆ, n. dj., 91.-96.

[6] "Lasinjski čamac na Kupi", Obzor, Zagreb, 17. VII. 1995., 17.-19.

obrane da 19. rujna Zapovjedništvu ZNG-a u Zagrebu uputi zahtjev da se njihova postrojba povuče iz Lasinje.[7] Slabo naoružano i malobrojno lasinjsko stanovništvo organizirano u policijsku postrojbu pod zapovjedništvom Predraga Barača nije moglo pružiti odgovarajući otpor brojčano i tehnički nadmoćnom srpskom agresoru. Iz mjesta su evakuirane žene i djeca, a svi raspoloživi muškarci uključeni su u obranu.[8]

Slično je stanje bilo i u susjednoj glinskoj općini gdje su hrvatska sela sjeverno od Gline, nakon povlačenja snaga MUP-a iz grada Gline 27. srpnja 1991., također stalno napadana. Kako je cilj pobunjenih Srba bio izbijanje na rijeku Kupu, granicu grada Zagreba, iz Zagreba su onamo upućene obrambene postrojbe. Već 25. rujna u Pokuplje je pristigla 99. brigada ZNG-a pod zapovjedništvom Stjepana Perkovića sa zadatkom obrane desne obale Kupe, od Viduševca do Lasinje.[9] Brigada je bila tek mobilizirana i na bojište je upućena bez zadovoljavajuće logističke podrške. Bila je loše naoružana i nedovoljno pripremljena, uz to vojnici nisu poznavali teren.[10] Osim ove brigade u Pokuplje su, u sličnom stanju, pristigle i druge postrojbe iz Velike Gorice i Zagreba.[11] Obrana šireg područja Lasinje povjerena je 1. bojni 99. brigade. Brigada je odmah po dolasku bila izložena neprestanim udarima srpskog topništva, a 27. rujna su već izgubili jednog vojnika.[12] Bojna koja je trebala braniti Lasinju loše se snašla na tom zadatku.[13] Kako je uslijed sve žešćih napada na cijelom području, a posebice Lasinji stanje postajalo sve teže, u Gr ŠTO Zagreb donesena je odluka da se na taj dio bojišta uputi pojačanje. Izabrana je 8. samoborska brigada TO-a koja je upravo završila s naoružavanjem i koja je, u usporedbi s drugim TO brigadama podređenim Gr ŠTO Zagreb, bila u dobrom stanju.

Odjeci tragičnih zbivanja na Banovini i Kordunu već su se do tada uvelike osjećali na području Samobora. Braneći hrvatsko Pounje poginula su tri samoborska policajca, petorica su prošla srpske koncentracijske logore, a više ih je ranjeno.[14] U Samobor su pristigle i prve izbjeglice s tog područja. Tako je npr. Ivan Žugaj iz Bestovja otišao u glinsko selo Šatornja kako bi otuda spasio roditelje, sestru i baku te ih prebacio u Bestovje. Ovo je selo, naime, dva mjeseca trpjelo napade lokalnih Srba da bi 20. rujna bilo okupirano i spaljeno, a pučanstvo izgnano ili pobijeno.[15] Izbjeglice su na područje Samobora stizale i s Korduna, npr. iz sela Drežnik-grad, jednog od brojnih uništenih hrvatskih sela Slunja, odakle su u dom Vilima Slonešaka u Strmcu izbjegli

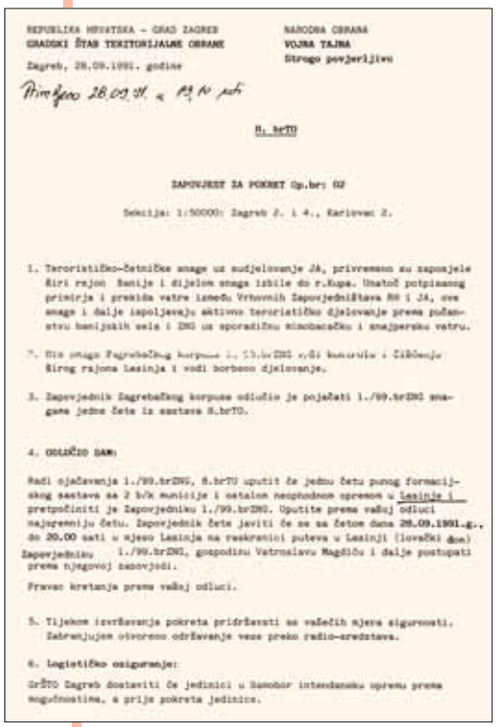

REPUBLIKA HRVATSKA – GRAD ZAGREB
GRADSKI ŠTAB TERITORIJALNE OBRANE
Zagreb, 28.09.1991. godine

NARODNA OBRANA
VOJNA TAJNA
Strogo povjerljivo

Primljeno 28.09.91. u 19 h

8. brTO

ZAPOVIJEST ZA POKRET Op.br: 02

Sekcija: 1:50000: Zagreb 2. i 4., Karlovac 2.

1. Teroristički-četničke snage uz sudjelovanje JA, privremeno su zaposjele širi rejon Šamije i dijelom snaga izbile do r.Kupe. Unatoč potpisanog primirja i prekida vatre između Vrhovnih Zapovjedništava RH i JA, ove snage i dalje ispoljavaju aktivno terorističko djelovanje prema pučanstvu šamijskih sela i ZNG uz sporadičnu minobacačku i snajpersku vatru.

7. Dio snaga Zagrebačkog korpusa i 99.brZNG vodi borbe u Čičkovu širog rajona Lasinja i vodi borbeno djelovanje.

3. Zapovjednik Zagrebačkog korpusa odlučio je pojačati 1./99.brZNG snagama jedne čete iz sastava 8.brTO.

4. ODLUČIO SAM:

Radi ojačavanja 1./99.brZNG, 8.brTO uputit će jednu četu punog formacijskog sastava sa 2 b/k municije i ostalom neophodnom opremom u Lasinju i pretpočiniti je Zapovjedniku 1./99.brZNG. Uputite prema vašoj odluci najspremniju četu. Zapovjednik čete javiti će se na čelom dana 28.09.1991.g., do 20.00 sati u mjesto Lasinja na raskrsnici puteva u Lasinji (lovački dom) Zapovjedniku 1./99.brZNG, gospodinu Vatroslavu Magdiću i dalje postupati prema njegovoj zapovjedi.

Pravac kretanja prema vašoj odluci.

5. Tijekom izvršavanja pokreta pridržavati se vaših mjera sigurnosti. Zabranjuje otvoreno održavanje veze preko radio-sredstava.

6. Logističko osiguranje:

GrŠTO Zagreb dostaviti će jedinici u Samobor intendantsku opremu prema mogućnostima, a prije pokreta jedinice.

Zapovjednik gradskog štaba T.O. Zagreb profesor Darko Grbić zapovjedio je 28. rujna 1991. god. odlazak jedne satnije u Lasinje

[7] Mijo LAIĆ, n. dj., 141., 153.
[8] "Dom četiri kilometra od kuće", *Vjesnik,* 20. XII. 1994.
[9] "Gardisti pojačali obranu", *Vjesnik,* 26. IX. 1991., 2.
[10] Branko MARIĆ i Davor STIPLOŠEK, *"Peščenica 1990. – 1993."*, Zagreb 1993., 29.
[11] "Poziv braniteljima", *Vjesnik,* 27. IX. 1991., 2.
[12] Branko MARIĆ i Davor STIPLOŠEK, n. dj., 29.
[13] Župnik Lasinje Stjepan BRADICA, "Izvješće o srpskoj agresiji" u; Stjepan KOŽUL, *"Terra combusta – ratna izvješća župnika Zagrebačke nadbiskupije 1991.-1996."*, Zagreb, 1998., 154.
[14] "Nećemo ih zaboraviti", *Hallo 92- glasilo MUP-a RH,* br. 10., 29. IX. 1992., 3.
[15] Pismo Ivana Žugaja iz Bestovja, upućeno 30. X. 91. zapovjedništvu 1. b. TO-a. Spis 173. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 3/91.

roditelji njegove supruge.[16] Tako su Samoborci i osobno suosjećali s tragedijom hrvatskog naroda preko Kupe izloženog velikosrpskom genocidu.

Odmah po primitku zapovijedi Gr ŠTO-a 28. rujna, zapovjednik brigade Adolf Paar izdao je zapovijed za pokretanje 2. satnije 2. bojne u nastupni pokret u Lasinju.[17] Izabrana je satnija koja je u to vrijeme bila smještena na području Sv. Nedelje, jer se u zapovijedi Gr ŠTO-a tražilo da se uputi najspremnija satnija brigade. Međutim, vremenski rok za njezinu pripremu za odlazak na teren bio je prekratak. Zapovjedništvo brigade primilo je zapovijed u 19.10 minuta, a prema zapovijedi, satnija je u Lasinji trebala biti u 20.00 sati![18]

U tako kratkom roku nisu se mogle izvršiti nikakve (inače nužne) pripreme vojnika za odlazak na prvi borbeni zadatak. Međutim, Zapovjedništvo je ipak odlučilo poduzeti sve što može kako bi ova satnija, kao prva samoborska postrojba koja ide na borbenu zadaću izvan Samobora, i to u tuđi sastav, bila što bolje opremljena. Satnija je tako dobila prvenstvo u popuni raspoloživim materijalnim sredstvima, naoružanjem, streljivom i odorama.[19] Zadatak ovog hitnog opremanja satnije dobio je zamjenik zapovjednika 2. bojne Tomislav Japunčić.[20] Šezdesetak maskirnih odora koje je brigada dobila iz Zagreba odmah je podijeljeno pripadnicima satnije. Nakon toga su svi vojnici dobili po dva borbena kompleta streljiva.[21] Kako do tada većina njih još nije imala priliku isprobati oružje, a nije bilo provedeno ni nužno uvježbavanje, uslijedila je bjesomučna pucnjava iz oružja.[22] Tako je satnija u vrlo kratkom roku propisno opremljena. Kad se činilo da će odlazak na prvu borbenu zadaću biti uspješan, počele su poteškoće. Neki od pripadnika satnije izrazili su želju da se prije odlaska na teren pozdrave sa svojim obiteljima. Zapovjedništvo je to dopustilo. Međutim, velik broj onih koji su tada otišli na pozdrav više se nije vratio u postrojbu pa je tako 2. satnija doživjela nagli gubitak ljudstva.

Strah i neizvjesnost očito su bili jači od osjećaja dužnosti prema domovini pa je dio ljudstva dezertirao. Bila je to posljedica više nedostataka. Prvi je problem bio u sustavu zapovijedanja, prisutan u brigadi još od mobilizacije 18. rujna.[23] Drugo, većina je pripadnika ove postrojbe odmah po primitku zapovijedi otvoreno pokazala nedostatak volje za odlazak na bojište, i treće, zapovijed Gr ŠTO-a došla je prekasno da bi se vojnike moglo psihološki pripremiti za odlazak na bojište.[24]

---

[16] Molba Vilima Slonešaka za demobilizaciju. Spis 134. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 5/91.

[17] Zapovijest zapovjednika 8. br. TO-a za pokret 2. č. 2 b. Spis 278. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 2. R. 6/91.

[18] Zapovijest Gradskog štaba TO-a Zagreb za pokret Op. br: 02. od 28. IX. 1991. Spis 276. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[19] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".

[20] Zapovijest zapovjednika 8. br. TO-a o upućivanju i pretpočinjavanju 2. č. 2 b. od 28. 09. 91. Spis 279. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 2. R. 6/91.

[21] Zapovijest Gradskog štaba TO-a Zagreb za pokret Op. br: 02.,od 28. IX. 1991. Spis 276. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[22] Mladen NORŠIĆ, "Sjećanje".

[23] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".

[24] Mladen NORŠIĆ, "Sjećanje".

Josip Honomihl

Dezertiranje značajnog broja vojnika Zapovjedništvu brigade stvorilo je ozbiljan problem, pa je donesena odluka da se satnija popuni dragovoljcima jer su se odmah nakon što se brigadom pronijela vijest da 2. satnija ide na bojišnicu iz svih drugih postrojbi počeli javljati vojnici koji su joj se željeli dragovoljno pridružiti. Zapovjedništvo je isprva odbilo ove zahtjeve, ali kada je vidjelo da je dio ljudstva iz 2. satnije dezertirao, Zapovjedništvo brigade donijelo je odluku da u Lasinju mogu ići i dragovoljci.[25]

U Zapovjedništvo su pozvani zapovjednici postrojbi te im je naređeno da u svojim postrojbama prikupe dragovoljce spremne otići u Lasinju.[26] U sve postrojbe odmah je odaslana zapovijest da se pristupi formiranju vodova dragovoljaca koji su spremni ići u Lasinju.[27] Najbrojniju grupu dragovoljaca činilo je 13 pripadnika iz Minobacačkog voda 82 mm iz 2. bojne,* pod zapovjedništvom Josipa Honomihla.[28] Javilo se i nekoliko vojnika iz pozadinskih postrojbi.[29] Tako je od preostalih pripadnika 2. satnije, uz dragovoljace iz drugih postrojbi brigade, formirana borbena grupa jačine satnije koja je brojala 89 boraca.[30]

Zapovjednik grupe bio je zapovjednik 2. satnije 2. bojne Franjo Beljak – Beli, a zamjenik zapovjednika satnije bio je Ivan Kos. Zapovjedništvu satnije pridodan je i zamjenik zapovjednika 2. bojne T. Japunčić. Kao operativac pri stožeru brigade, Josip Mahović je zadužen za organizaciju odlaska satnije u Lasinju te njezino spajanje s 1. bojnom 99. brigade. Osim toga, Mahović je od Zapovjedništva bio ovlašten da na samom terenu, nakon sagledavanja stanja, Japunčiću odredi zadatke.[31]

Po formiranju grupe dragovoljci su dobili dodatna materijalna sredstva. Međutim, s obzirom da su bjegunci iz 2. satnije sa sobom odnijeli odore, za dragovoljce ih više nije bilo.[32] Tako je većina dragovoljaca na svoj prvi borbeni zadatak otišla doslovno u tenisicama i trapericama te s puškom i 60 metaka.[33] Po završetku opremanja, satnija je 29. rujna u 1.30 sati ispraćena s Trga kralja Tomislava pri čemu se dogodio i manji izgred. Došlo je do sukoba između pripadnika HOS-a

---

[25] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".

[26] Intervju s Josipom Honomihlom od 12. III. 2005.

[27] Zapovijest Zapovjedništva 1. bTO-a za 29. IX. 1991., od 28. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

[*] Popis pripadnika MB-voda 82 mm 2. bojne 8. br. TO tj. 151. br. HV. u Lasinju 1991. god; 1. Josip Honomihl, 2. Josip Krajačić, 3. Juraj Rešetar, 4. Rajko Turk, 5. Mladen Trnar, 6. Željko Komerički. 7. Štef Ljubanović, 8. Željko Pihač, 9. Mladen Radovanić, 10. Rudolf Majcen, 11. Miljenko Komes, 12. Boro Kolman, 13. Marijan Križetić, 14. Pavao Sopić, 15. Josip Radovanić, 16. Dragutin Šolčić, 17. Zlatko Mavračić, 18. Stjepan Klišić, 19. Krešo Dragaš, 20. Željko Ložnjak, 21. Mladen Balen i 22. Vlado Kristijan. Popis sačinio Zapovjednik MB-voda poručnik pješaštva Josip Honomihl 17. VI. 2006.

[28] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".

[29] Intervju s Josipom Honomihlom od 12. III. 2005.

[30] Zapovijest zapovjednika 8. br. TO-a o upućivanju i pretpočinjavanju 2. č. 2 b. od 28. 09. 91. Spis 279. o. 2. R. 6/91. i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 28. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". Nažalost, cjeloviti popis pripadnika ove postrojbe koja je prva otišla na bojište nisam pronašao u arhivu MORH-a.

[31] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".

[32] Intervju s Josipom Honomihlom od 12. III. 2005.

i građana koji su ispraćali postrojbu. Kako bi se stanje smirilo, posredovala je brigadna Grupa za intervenciju.[34]

Iz Samobora je kolona kamiona, preko Klinča Sela i Pisarovine, krenula prema Jamničkoj Kiselici.[35] Orijentacija kolone bila je otežana zbog mrkle noći i općeg zamračenja te nepoznavanja terena pa se vozilo prema zemljovidima. Premda je bilo predviđeno da u Klinča Selu kolonu dočekaju vodiči iz 99. brigade, njih nije bilo iz jednostavnog razloga: samoborska je kolona kasnila sedam – osam sati u odnosu na zapovijed, a pripadnici 99. brigade nisu znali da je zapovijed u Samobor stigla sa zakašnjenjem. Tako u vrijeme kad su po zapovijedi već trebali biti u Lasinji, Samoborci još nisu ni krenuli pa su pripadnici 99. brigade otišli s dogovorenog mjesta vjerujući da nitko od 8. brigade neće ni doći. U takvoj situaciji, pod okriljem noći i uz ugašena svjetla na vozilima, samoborska je kolona došla u Jamnicu gdje ju je zaustavila policija koja je čuvala most preko Kupe. Kako policiji nije bio najavljen dolazak konvoja, skoro je došlo do oružanog sukoba, no prepoznavanje je ipak uspjelo pa su policajci potom kolonu otpratili do Zapovjedništva 1. bojne 99. brigade smještenog u Lovačkom domu kod sajmišta u Lasinji.[36] Tako je 29. rujna oko 3 sata ujutro samoborska satnija stigla na svoj prvi borbeni teren.

Dočekao ju je Vatroslav Magdić zapovjednik 1. bojne 99. brigade.[37] J. Mahović koji je u ime Zapovjedništva 8. brigade trebao samoborsku satniju pretpočiniti sastavu ove bojne odmah je stupio s njim u vezu.[38] Osim ove, Mahović je imao i zadaću izviđanja i "snimanja" stanja na terenu kako bi Zapovjedništvo 8. brigade znalo u kakvom je položaju njihova satnija. Već prvi kontakti pokazali su da stanje nije dobro. U vezi sa stanjem na bojištu, Magdić je odmah iznio da je ono teško i da Zapovjedništvo bojne, koje se svelo na samo dva-tri čovjeka, zapravo nema prave podatke o tome gdje im se sve nalazi ljudstvo. Čelnim je ljudima samoborske satnije na zemljovidu pokazao gdje bi trebali biti položaji bojne, no kasnije se pokazalo da su ti podaci bili netočni.[39] Kad je riječ o jačini postrojbi koje su branile lasinjsko područje, branitelja je trebalo biti oko sedam stotina, dijelom domaćih ljudi, dok je većina trebala biti iz sastava 99. brigade.[40] Međutim, uslijed osipanja ljudstva iz 1. bojne 99. brigade, ovaj je broj bio mnogo manji.[41] To je i bio osnovni razlog dolaska samoborske satnije, popunjavanje snaga ove bojne koja se uslijed osipanja ljudstva smanjila. Nakon upoznavanja sa stanjem, V. Magdić je kao čelni čovjek obrane Lasinje s Mahovićem, Beljakom i Kosom dogovorio da se samoborska

[33] Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".
[34] Izvješće grupe za intervenciju od 29. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.
[35] Zapovijest zapovjednika 8. br. TO-a za pokret 2. č. 2 b. Spis 278. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 2. R. 6/91.
[36] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".
[37] Bilješka J. Mahovića na listu sa signalima za tel. – radiovezu u toku pokreta. Spis 277. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 2. R. 6/91.
[38] Zapovijest zapovjednika 8. br. TO-a o upućivanju i pretpočinjavanju 2. č. 2 b. od 28. 09. 91. Spis 279. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 2. R. 6/91.
[39] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".
[40] "Dom četiri kilometra od kuće", *Vjesnik,* 20. XII. 1994.
[41] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 29. IX. 1991. AMORH.

satnija nakon kraćeg odmora uvede na borbene položaje. Također su se sporazumjeli da satnija dobije svoju zonu odgovornosti i tu djeluje kao cjelina.[42]

Već je reakcija policije na mostu pokazala da nitko u Lasinji, pa ni Zapovjedništvo, nije očekivalo dolazak samoborske satnije, stoga su u Zapovjedništvu odmah dogovorena tekuća pitanja o njenom smještaju, opskrbi i sl. Satnija je nakon toga smještena na kraći odmor u staru školu, nedaleko od lasinjskog sajmišta.[43] Pucnjava i topnička djelovanja koja su se čula unijela su nemir među dio vojnika jer se počelo shvaćati da se ne radi ni o kakvoj vježbi već da je u pitanju pravi rat. Tijekom tih nekoliko sati do zore nitko od njih nije spavao.[44] Pred zoru su časnici satnije otišli u Zapovjedništvo bojne kako bi dobili borbene zadatke. U Zapovjedništvu im je naređeno da odu na borbene položaje južno od Lasinje. Međutim, osim podataka o tome kamo treba otići i gdje bi otprilike trebalo posjesti položaje, u Zapovjedništvu se nije moglo dobiti nikakve iscrpnije podatke. Prema riječima Josipa Honomihla, samo im je rečeno: *"Dečki odite gore, snađite se, vidjet ćete već"*. Ovakav pristup posve je zbunio pripadnike satnije, no naredba je ispoštovana. Premda je ranije postignut dogovor da se satnija neće dijeliti i da će dobiti svoju zonu odgovornosti, to nije bilo tako. Satniji je naređeno da se podijeli u nekoliko grupa koje su potom zasebno upućene na položaje.

Vod minobacača ukopao je svoja tri oruđa dva kilometra južnije od same Lasinje, sa zadatkom davanja topničke podrške svojoj satniji i obrane prometnice iz smjera Vrginmosta. Tu su susreli jednog mještanina s minobacačem i dva sanduka mina. On je objasnio da će po svaku cijenu braniti svoje selo. Kasnije je poginuo u obrani.[45]

Veći je dio satnije nastavio još južnije, do područja zaseoka Špišići i Orečići, gdje su raspoređeni 5 km po pravcu u smjeru Vrginmosta. Tu su hrvatski branitelji imali izravni dodir s srpskim agresorima.[46] Dio je ljudstva bio razmješten i u Desnim Štefankima.[47] Neki su od tih položaja bili doslovno pedesetak metara udaljeni od prvih srpskih položaja. Tu su zatekli malo domaćih ljudi jer su snage mjesne postrojbe i 1. bojne 99. brigade, prema njihovim spoznajama, bile raspoređene na osiguranju Lasinje prema mjestima Podgorica i Vukasi.[48] Nasuprot hrvatskim obrambenim položajima nalazile su se srpske pobunjeničke postrojbe organizirane kao odredi TO-a "SAO Krajine" općine Vrginmost iz kojih će naknadno, 2. studenog 1991. nastati "4. partizanska (kordunaška) brigada TO-a SAO Krajine" općine Vrgin-most.[49] Inače ovi odredi TO-a "SAO Krajine" bili su i službeno borbeni dio JNA,

[42] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".
[43] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".
[44] Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".
[45] Intervju s Josipom Honomihlom od 12. III. 2005.
[46] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".
[47] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 29. IX. 1991. AMORH.
[48] Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu", Intervju s Josipom Honomihlom od 12. III. 2005. i Intervju s Josipom Mahovićem, 18. X. 2005.
[49] Spisak poginulih pripadnika TO-a - 4. partizanske brigade TO-a Vrginmost. HDA. Fond "RSK". Kutija 292. Spis 44. i Veljko ĐURIĆ MIŠINA, "Hronika Republike Srpske Krajine" u: *Republika Srpska Krajine X. godina poslije*, Beograd 2005., 25.

točnije Prve operativne grupa JNA (OG – 1) koja je obuhvaćala prostor Banovine i Korduna i kojom je u tom trenutku zapovijedao general – major Dušan Koturović, isti onaj koji će za nekoliko dana narediti raketiranje samoborske općine.[50]

Od mještana se pokušalo dobiti osnovne podatke o stanju na bojištu i općenito o liniji bojišnice na koju su došli, kad se već više podataka o tome nije moglo saznati u samom Zapovjedništvu. Ubrzo po dolasku Samoboraca, glavnina se mještana koji su do tada branili to područje pregrupirala i prebacila u obranu drugog dijela bojišta, prepustivši obranu svojih dotadašnjih položaja Samoborcima.[51]

Ostatak satnije upućen je na sasvim drugu stranu, jugozapadno od Lasinje, na cestu Turkalj – Lasinja gdje su bili položaji prema selu Prkos, nastanjenom srpskim pučanstvom, odakle je sama Lasinja bila najizloženija udaru. Tako su se samoborske snage našle razasute na tri položaja, pri čemu su one prema Prkosu od onih kod Špišića bile udaljene više od 10 kilometara.[52] Uskoro je svim pripadnicima satnije postalo jasno da su položaji na koje su upućeni vrlo loši i opasni, da se radi o posve isturenim položajima koji bi se u slučaju napada Srba prvi našli na udaru.[53] Tako je Zapovjedništvo 1. bojne 99. brigade samoborske vojnike koji su bili bez ikakvog borbenog iskustva odmah uputilo na prvu borbenu crtu, ispred položaja na kojima su bili raspoređeni pripadnici 99. brigade.[54] Naime glavnina preostalih pripadnika 99. brigade tada je branila šumu Crni lug i put od sela Prkos.[55]

Zbog takvog slijeda događaja većina je vojnika bila zbunjena i u neizvjesnosti kako dalje postupati i što očekivati.[56] Premda pripadnicima samoborske satnije nije nedostajalo morala i želje za obranom Hrvatske, ipak su oni, kao i časnici koji su ih vodili, bili potpuno nepripremljeni za pravi rat. Bili su to ipak samo mirni samoborski građani, nenavikli na bojišnicu, što dobro opisuje jedan od sudionika ovih događanja, Jurko Rešetar: *"Bil sam miren čovek kak i svi moji suborci Samoborci, kaj su prešli kroz pakao Domovinskoga rata: konobari, trgovci, bravari, šoferi, studenti, vučiteli, radniki, zemljoradniki… Bili smo svi nekaj drugo po profesiji, samo ne ratniki i vojnici"*.[57]

Osim psihološki, pripadnici satnije nisu bili ni obavještajno pripremljeni. Spoznaje o terenu na kojem borave bile su oskudne, kao i one o tome o kakvim se protivnicima radi, a nisu im bili jasni ni njihovi zadaci. Prije polaska na zadatak samo im je lakonski rečeno da su *"tam dečki iz Zagreba, isto tak branitelji. Idemo im u ispomoć, pak bumo skup čuvali taj dio prema Zagrebu"*, dakle, znali su samo da idu kao ispomoć 99. brigadi i to je bilo sve. Nitko nije očekivao da će odmah biti postavljeni na najisturenije položaje.[58]

Ivo Banek, nišandžija na RB - selo Orečići, Lasinja

[50] Davor MARIJAN, *"Smrt oklopne brigade"*, Zagreb 2002., 17., 270.-274.
[51] Intervju s Josipom Honomihlom od 12. III. 2005. i Intervju s J. Mahovićem, 18. X. 2005.
[52] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 29. IX. 1991. AMORH.
[53] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".
[54] Adolf PAAR, "Tako je počelo..."
[55] Usmeno priopćenje Josipa Mahovića.
[56] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".
[57] Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".
[58] Isto.

U međuvremenu je J. Mahović izvijestio Zapovjedništvo 8. brigade o stanju na lasinjskom području. Iznio je ocjenu da je situacija loša, kao i da 1. bojna 99. brigade nije u dobrom stanju. Mahović je ponovno upućen u Lasinju kako bi izvidio stanje satnije nakon odlaska na liniju bojišta. U Zapovjedništvu u Lasinji je saznao da ništa od ranijeg dogovora nije ispoštovano i da su neiskusni samoborski vojnici postavljeni na najgore položaje, na osiguranje bokova snaga 99. brigade. Kada je zatražio da obiđe te položaje nastao je problem jer gotovo nitko iz 99. brigade nije želio tamo ići. Jedva je nađen izviđač koji ga je otpratio. Na samom je terenu shvatio da je situacija puno gora no što je doznao u Lasinji. Samoborci jesu bili raspoređeni na bokove snaga 99. brigade, no te su snage, osim jedne postrojbe u šumi Crni lug, u međuvremenu napustile svoje položaje.[59] Posljedica je bila da ni lijevo ni desno od položaja samoborskih snaga nije bilo drugih hrvatskih postrojbi. Sa svih strana nalazio se prazan prostor u dubini od 3 do 5 kilometara. Kako 99. brigada nije vršila organizirano izviđanje, cijelo je područje bilo potpuno neosigurano i nenadzirano. Satniji je zaprijetila opasnost da u slučaju srpskog prodora u njenu pozadinu bude presječen koridor koji je povezuje s Lasinjom i mostom na Kupi, posljedica čega bi bila njezino opkoljavanje i zarobljavanje velikog broja ljudi.[60] Zapovjedništvo 1. bojne 99. br. o ovakvom stanju na bojišnici nije izvijestio nikoga od samoborskih časnika. Je li razlog tome taj što to nije znalo, ili pak taj što nije htjelo reći, nije poznato. J. Mahović je nakon obilaska terena shvatio svu težinu položaja Samoboraca, no plašeći se panike, nije o cjelokupnoj situaciji obavijestio vojnike već samo časnike. Nakon toga se pristupilo organiziranju kružne obrane i organiziranom izviđanju.[61]

Cijeli su taj dan Samoborci bili izloženi teškoj topničkoj vatri koja je otpočela još tijekom noći po samoj Lasinji, ugrožavajući i školu u kojoj je bila smještena samoborska postrojba.[62] Nakon primljene zapovijedi, pod stalnom jakom topničkom vatrom, Samoborci su zauzeli određene im položaje u neposrednoj blizini agresora. Došla je i večer tog "ognjenog" dana a da im nije došla nikakva zamjena, štoviše, na tim su položajima pripadnici satnije i prenoćili. Kako su bili bez ikakvog iskustva, nisu poduzeli nikakve mjere predostrožnosti niti su noćili u sigurnijim objektima.[63] Prema tvrdnji J. Mahovića, časnici su zatražili od vojnika da izvrše ukopavanje i osiguravanje položaja, ali ih većina nije bila u mogućnosti to napraviti zato što su toga dana bili izloženi jakim topničkim napadima. Osim toga, jedan je dio "vatrenijih" pripadnika satnije tumačio da se nema smisla ukopavati jer će oni ionako uskoro krenuti u napad na položaje srpskih pobunjenika. Od tog ih se nauma, barem toga dana, uspjelo odvratiti obećanjem da će uskoro na razini brigade biti organiziran napad te da stoga oni sami ništa ne poduzimaju već da još malo sačekaju.[64]

[59] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".
[60] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".
[61] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".
[62] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 29. IX. 1991. AMORH.
[63] Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".
[64] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".

O stanju na bojišnici, o položaju samoborske satnije, o tome da 99. brigada nije u stanju braniti teren niti organizirati vezu i bilo kakvu logističku potporu, kao i da svojim snagama ne pruža nikakvu podršku samoborskoj postrojbi koja je na prvoj liniji bojišta, istoga je dana izvješteno Zapovjedništvo 8. brigade u Samoboru. Nakon toga je donesena odluka da se još jedna samoborska satnija žurno uputi u Lasinju kako bi se ojačali obrambeni položaji i spriječilo stradanje 2. satnije 2. bojne.[65]

Tako je sutradan 30. rujna, 50 dragovoljaca - pripadnika 8. brigade otišlo kao pojačanje u Lasinju.* Radilo se uglavnom o pripadnicima 1. satnije 3. bojne, postrojbe koja je do tada bila na zadatku u Prečkom.[66] Među njima je bilo i pripadnika pozadinske postrojbe, minobacačkog voda 1. bojne i 1. satnije 2. bojne te ostalih rodova iz sastava 1. bojne. Glavninu su činili dragovoljci, premda je bilo i onih koji su išli po zapovijedi. Za zapovjednika grupe imenovan je zapovjednik 1. satnije 3. bojne Stipe Sučić.[67]

Pojačanje je pozitivno odjeknulo među braniteljima Pokuplja, ali te snage ni približno nisu bile dovoljne za obranu prostora Lasinje. Bilo kako bilo, 8. brigada tada nije mogla izdvojiti više ljudi jer je u tom trenutku držala u blokadi vojarne u Samoboru i Kerestincu i osiguravala niz osvojenih vojnih objekata na širem području Zagreba, a dio je snaga bio angažiran na Pavučnjaku, kao obrana Zagreba sa zapada od potencijalnog napada 4. oklopne brigade JNA iz Jastrebarskog. U tom je trenutku 8. brigada osiguravala oko 50 kilometara potencijalne zagrebačke bojišnice.[68]

Odmah po dolasku samoborski su dragovoljci postavljeni na borbene položaje na području Špišića, širem području Desnih Štefanki, kao

---

[65] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 29. IX. 1991. AMORH., i Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".

[*] U Lasinju su došli sljedeći vojnici: 1. Stipe Sučić, 2. Dubravko Novak, 3. Ivica Vugrin, 4. Stjepan Palčec, 5. Božidar Dekalić, 6. Marijan Mihočinec, 7. Zlatko Grdović, 8. Dragutin Tomažinec, 9. Miljenko Šekata, 10. Zdenko Prahin, 11. Darko Prahin, 12. Robert Dutković, 13. Josip Šuflaj, 14. Damir Gorišek, 15. Vlado Dutković, 16. Ivica Brajdić, 17. Nenad Maglić, 18. Željko Martinček, 19. Miro Brunović, 20. Jura Milečki, 21. Miroslav Vrančić, 22. Dražen Plavšić, 23. Stjepan Dominiković, 24. Vlado Vojvodić, 25. Darko Rubinić, 26. Zvonko Bortas, 27. Branko Ložnjak, 28. Vladimir Oršić, 29. Josip Runtas, 30. Josip Ratešić, 31. Rolando Perhoč, 32. Mijo Rubinić, 33. Roland Viziner, 34. Krešimir Grljević, 35. Mario Babić, 36. Nenad Crnokrak, 37. Robert Sokočić, 38. Ivan Krajačić, 39. Dubravko Benceković, 40. Mario Sokolović, 41. Zvonko Tunjić, 42. Marjan Vitko, 43. Zdravko Noršić, 44. Ivan Bošnjak, 45. Ivan Mustapić, 46. Dragutin Terihaj, 47. Slavko Gašparić, 48. Miro Rešetar, 49. Dražen Nikl, 50. Mladen Komerički. Spisak vojaka – Lasinja od 30. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 1/91.

[66] Izvještaj o b/g 8. br. TO-a od 30. 09. 91. Spis 289. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 2. R. 6/91.

[67] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat", Prijedlog Zapovjedništva 1. b. TO-a za pojačanje borbenog osiguranja od 1. X. 91. R. 8/91., Molba za poštedu M. Babića od 15. XI. 91. R. 4/91. i Prijedlog Zapovjedništva 1. b. TO-a za pojačanje borbenog osiguranja od 1. X. 1991. R. 8/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[68] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja", "Nezaustavljiv pad i predaja vojarni", *Vjesnik*, 30. IX. 1991., 4. i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 2. X. 1991. AMORH.

i same Lasinje.[69] Istog poslijepodneva pristigla samoborska postrojba doživjela je svoje vatreno krštenje, kada je sa srpskih položaja u poslijepodnevnim satima otvorena žestoka vatra.[70] Za mnoge je vojnike bio to pravi šok. Nasreću nitko nije bio ozlijeđen, što je većini vojnika pomoglo da počnu prihvaćati ratnu stvarnost, a dolazak pojačanja iz Samobora općenito je vrlo pozitivno utjecao na moral prve, već iskusnije skupine.[71] Vidjelo se to i po akciji koju su te večeri izveli pripadnici minobacačkog voda i izviđači. Nakon što je utvrđeno odakle po samoborskim položajima dolazi najjači minobacački udar (radilo se o široj lokaciji zaselka Orečići), pripadnici minobacačkog voda izvršili su na utvrđenu lokaciju snažan minobacački napad.

Za pobunjene Srbe koja do tada nisu doživjeli snažniji protunapad bilo je to veliko iznenađenje. Osim borbenih položaja tučen je i društveni dom u Orečićima gdje su bile smještene srpske oružane snage. Posljedica je bila panika u njihovim redovima te napuštanje linije bojišta. Kada su neposredno nakon toga samoborski izviđači krenuli u izviđanje linije bojišta, našli su napuštene rovove. Posvuda je bilo ostavljeno oružje, streljivo i ratna oprema. Nađena su i dva minobacača – jedan od 82 mm i jedan od 60 mm te pripadajuće im mine. Pronađeno oružje bilo je vrlo dobra popuna "mršavih" zaliha samoborske brigade.[72]

Najveća nagrada za uspješnu akciju bilo je zarobljavanje jednog beztrzajnog topa kojeg su na napuštenim srpskim položajima pronašli izviđači Juraj Rešetar i Rajko Turk. Taj je top kasnije dopremljen u Samobor i svečano prikazan na gradskom trgu. Dobio je i ime, "Ju-Tu", u čast dvojca koji ga je zarobio, Jurka i Turka.[73] "Ju-Tu" je u studenom 1991. predan tehničkoj službi Operativne zone Zagreb.[74] Tako su pripadnici minobacačkog voda već prvi svoj vatreni okršaj ovjenčali uspjehom.

Ipak, svi pripadnici brigade nisu mogli izdržati pritisak pa je 16 vojnika napustilo položaje i vratilo se u Samobor.[75] Čini se da se uglavnom radilo o pripadnicima 1. bojne.[76] Svoje napuštanje položaja pravdali su time što su bili razmješteni na položaje koji ni u vojnom smislu ni u borbenom osiguranju nisu bili zadovoljavajući, kao i načinom uporabe satnije i zapovijedanja njome.[77]

Ovo opravdanje nije bilo bez temelja jer je Zapovjedništvo 99. brigade koje je bilo nadležno za taj sektor bojišta napravilo, kao što je

---

[69] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat", Pismo Krešimira Bišćana, pripadnika samostalne čete 8. br. TO-a od 5. XII. 1991. R. 4/91. i Molba za poštedu M. Babića od 15. XI. 91. R. 4/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[70] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 29. IX. 1991. AMORH.

[71] Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".

[72] Intervju s Josipom Honomihlom od 12. III. 2005.

[73] Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".

[74] Pregled ratnog plijena i izgubljenih sredstava 151. br. HV. Ur. br: 431/92., od 14. VII. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 5/92.

[75] Izvještaj o b/g 8. br. TO-a od 2. X. 91. Spis 320. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 3. R. 6/91.

[76] Zapovijest Zapovjedništva 1. b. TO-a za 3. X. 1991., od 2. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

[77] Izvještaj o b/g 8. br. TO-a od 2. X. 91. Spis 320. o. 3. R. 6/91. i Zapovijest Zapovjedništva 1. b. TO-a za 3. X. 1991., od 2. X. 1991. R. 8/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

već navedeno, niz vrlo velikih propusta u organizaciji obrane: nije se vršilo izviđanje terena, nije bilo koordinacije u djelovanju susjednih postrojbi, nije bilo upoznavanja vojnika s terenom niti bilo kakve psihološke pripreme i sl. Stoga se kod većine samoborskih vojnika javio osjećaj da su nedostaci na terenu, koji su rezultat zapovijedanja s više razine izvan njihovih matičnih postrojbi, toliki da bi ih vrlo lako mogli stajati glave.[78]

Problem nije bio prisutan samo u sustavu zapovijedanja, već se uskoro vidjelo da je došlo i do posvemašnje dezorganizacije u logističkom osiguranju (streljivo, hrana).[79] 1. je bojna 99. brigade naime bila zadužena za sveukupno logističko osiguranje i potporu samoborske satnije, no ona ovoj satniji nije pružila ni najosnovniju logističku potporu.[80] Uvidjevši to, Zapovjedništvo 8. brigade odmah je na sebe preuzelo brigu o tome da svoje postrojbe opskrbi svim nužnim iz svojih zaliha u Samoboru.[81] Usprkos velikim problemima koje je brigada imala sa streljivom (početkom listopada brigadi je nedostajalo 172 000 metaka 7,62 i 400 mina za RB),[82] ipak ga se za lasinjsko bojište uspijevalo priskrbiti.[83] Tako je 1. listopada zapovjedništvu 99. brigade na Pokupskom bojištu dostavljeno 1000 protutenkovskih mina PTM-3 i PTM-4, te 20 komada mina za bestrzajne topove.[84]

Problem nije bio samo u 99. brigadi, već se čini da se u organizaciji obrane nisu snašli ni neki od časnika pristiglih s postrojbama iz Samobora: veza između postrojbi na terenu i njihovog Zapovjedništva u Lasinju nije dobro funkcionirala. Uslijed toga među vojnicima se javilo nezadovoljstvo prema dijelu časnika. Dio vojnika otvoreno je upozoravao da više ne želi da ih njihovi zapovjednici vode, a neki su zbog ovakve situacije ne terenu čak prijetili časnicima u Zapovjedništvu brigade. Osobito su veliko nezadovoljstvo vojnici iskazali prema zapovjedniku i zamjeniku zapovjednika 2. bojne. Zbog svega toga zaprijetila je opasnost da dođe do potpunog raspada sustava zapovijedanja u postrojbi iz sastava 2. bojne.[85] Međutim, čini se da ovi prigovori nisu bili utemeljeni na vojničkoj logici, pogotovo jer je bilo vidljivo da je samoborska postrojba pridodana 99. brigadi te je ova brigada trebala rješavati probleme koji su se pojavili. Za njih nije bilo nadležno Zapovjedništvo 8. brigade.[86] Posljedica je bila sve izraženiji pad borbenog

[78] Izvještaj o izvršenju zapovijedi Gl. Stožera HV-a od 13. X. 91. Spis 469. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 3. R. 6/91.

[79] Izvještaj o b/g 8. br. TO-a od 30. IX. 91. Spis 289. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 2. R. 6/91.

[80] Zapovijest Gradskog štaba TO-a Zagreb za pokret Op. br: 02.,od 28. IX. 1991. Spis 276. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[81] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 29. IX. 1991. AMORH., i Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

[82] Izvještaj o b/g 8. br. TO-a od 4. X. 91. Spis 352. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 3. R. 6/91.

[83] Izvještaj o b/g 8. br. TO-a od 30. IX. 91. Spis 289. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 2. R. 6/91.

[84] Zapovijed Gr ŠTO-a 8. b. TO-a za dopremu mina 99. br. u Pokupsko od 30. IX. 91. Br: Op. 60/1. Spis 294. o. 3. R. 6/91. Zapovijed Mpoab-u za izdavanje mina od 1. X. 91. Spis 299. o. 3. R. 6/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[85] Izvještaj o b/g 8. br. TO-a od 4. X. 91. Spis 352. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 3. R. 6/91.

[86] Usmeno priopćenje Josipa Mahovića 27. XI. 2005.

morala među dijelom vojnika u Lasinji te se vrlo izglednom pokazala opasnost da osim ove šesnaestorice i drugi vojnici napuste položaje radi posvemašnje dezorganizacije u zapovijedanju na svim razinama.[87]

Pored toga, stanje se na bojišnici dodatno pogoršalo. Srpski pobunjenici i JNA su otpočeli opći napad na dolinu Kupe cilj čega je bio, kako je zapovjedio general Koturović: *"razbiti protivnika na pravcima napada i u bližem zadatku izbiti na r. Kupu na liniji: Petrinja – Karlovac, a zatim izvršiti pregrupisavanje i glavnim snagama nastaviti napad pravcem: Petrinja – s. Lekenik – V. Gorica, a pomoćnim snagama deblokirati garnizon Karlovac i time omogućiti izvlačenje snaga iz garnizona Zagreb k Petrinji i Samobora preko Zdenčine k s. Lasinja"*. Za Lasinjski kraj se u zapovijedi navodi; *"Opštinski štab TO Vrgin Most bez 1., i 3. odreda TO* ima zadatak: razbiti ustaške snage u širem rejonu s. Lasinja i ovladati mostom na r. Kupa a zatim preći u odbranu do prihvata snaga 4. oklopne brigade* koja se izvlači pravcem: Samobor – Zdenčina – Lasinja. Komandno mesto u rejonu s. Stipan"*.[88] Iz ove zapovjedi generala JNA posve je vidljivo da su samoborski vojnici doista branili svoj grad i općinu time što su angažirani u obrani Lasinje.

Sukladno ovoj zapovijedi svi hrvatski položaji od Petrinje do Karlovca su neprekidno napadani minobacačkom i topovskom vatrom. Tako su i pripadnici samoborskih postrojbi trpjeli snažne topničke udare, ali i pucnjavu iz pješačkog oružja s srpskih položaja.[89] Pored nenaviknutosti na udare topništva, glavni je problem bio nedostatak utvrđenih položaja i skloništa, zemunica i bunkera u kojima bi se moglo boraviti tijekom tih udara. Cijeli taj dan napada samoborski su vojnici ipak uspijevali očuvati položaje, ali je u večernjim satima s srpske strane izvršen takav topnički udar da su bili prisiljeni na povlačenje. Položaji su te večeri ipak sačuvani zahvaljujući vrlo učinkovitom djelovanju minobacačkog voda, točnije zapovjednika voda, jer su posade minobacača uslijed strahovite vatre napustile oruđa i sklonile se. On je sam tada nastavio ispaljivati mine iz minobacača u smjeru neprijatelja sve dok napad nije prestao.[90] U agresorskim je redovima tada poginuo lokalni "teritorijalac" iz obližnjeg sela Čremušnice, Đuro Bekić.[91]

Nastojeći popraviti položaj samoborskih postrojbi, zapovjednik 3. bojne Franjo Horvat koji je došao u obilazak svoje satnije, potaknuo je provođenje niza mjera. Tako su iz Zagreba dopremljena sredstva za utvrđivanje i zaprečivanje, nakon čega se pristupilo utvrđivanju i dodatnom osiguravanju obrambenih položaja južno od Lasinje. Organizirano je

---

[87] Izvještaj o b/g 8. br. TO od 30. IX. 1991. Spis 289. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 2. R. 6/91.

[*] Ova dva odreda TO Vrginmost bila su angažirana u napadu na Viduševac i Pokupsko.

[*] radilo se o oklopnoj brigadi JNA iz Jastrebarskog.

[88] Odluka zapovjednika Operativne grupe 1. za napadna djelovanja prema Lekeniku i Karlovcu. Str. Pov. 100 – 10., od 29. IX. 1991. Dokument je objavljen u; Davor MARIJAN, *"Smrt oklopne brigade"*, 270.-274.

[89] Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu", i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 1. X. 1991. AMORH.

[90] Intervju s Josipom Honomihlom od 12. III. 2005.

[91] Spisak poginulih pripadnika TO-a - 4. partizanske br. TO-a Vrginmost. HDA. Fond "RSK". Kut. 292. Spis 44.

i provedeno izviđanje cijelog područja na kojem su boravile ove satnije, čak su određeni i smjerovi izvlačenja u slučaju potrebe napuštanja položaja, kao i najpogodniji gaz preko Kupe ako bi došlo do miniranja mosta u Jamnici.

Pošto se vidjelo da izostaje suradnja sa Zapovjedništvom 1. bojne 99. brigade koje je bilo nadležno za ove satnije, predstavnici samoborskih postrojbi pokušali su postići dogovor s ovim Zapovjedništvom barem o koordinaciji aktivnosti. Međutim, već su prvi razgovori u zapovjedništvu u Lasinji pokazali da će teško doći do dogovora jer su u 1. bojni samo čekali zamjenu. Štoviše, najavljivali su da će 1. bojna 4. listopada napustiti položaje, dođe li im smjena ili ne dođe. Vojnici ove bojne u Lasinji su bili već tjedan dana, u rovovima, bez kvalitetnog naoružanja, opreme i odora. Među njima se osjećao posvemašnji zamor i želja za odlaskom s bojišta. Sve su svoje nade oni polagali u dolazak novih snaga koje će ih zamijeniti, a koje nikako nisu stizale. Dakle, stanje borbenog morala središnje obrambene postrojbe na lasinjskom području bilo je vrlo loše, što se odrazilo i na cjelokupnu situaciju.[92]

S druge strane, i zapovjednik 8. brigade Paar nastojao je na višim razinama postići rješenja za poboljšanje stanja na lasinjskom bojištu. O cjelokupnom stanju, a posebice o lošoj organizaciji obrane u više je navrata upozoravao Gr ŠTO Zagreb, Zapovjedništvo OZ Zagreb i zapovjednika 99. brigade. Zatražio je i pojačanje jer je bilo sve očitije da se ovakva širina linije bojišta i snažni udari na nju ne mogu braniti dotadašnjim snagama. Međutim, iz ovih su zapovjednih mjesta dolazila samo prazna obećanja o skorom dolasku pojačanja. Spominjale su se postrojbe iz Krapine i Koprivnice te posebice postrojbe iz Jastrebarskog. Osim pojačanja u ljudstvu, od njih je 1. i 2. listopada traženo da priskrbe topovsku potporu Lasinji, kako bi se pokušalo barem dijelom parirati srpskom topništvu. Premda su obećanja dobivena, topnička pomoć nije stigla te je Lasinju branilo samo nekoliko malih minobacača. Tako su svi pokušaji da se bojišnica učvrsti dolaskom novih snaga propali, a malobrojne i slabo opremljene snage ostavljene su da se same bore protiv napada nadmoćnijeg agresora te trpe svakodnevno strahovito granatiranje.[93]

Beskrajni udari teškokalibarskog topništva ipak su pripadnike samoborskih postrojbi smještene u objekte nepripremljene za ovu vrstu napada dovodili do izmaka snaga. Po mišljenju nekih od branitelja, na području od Špišića do Lasinje bilo je i suradnika s agresorom koji su stalno dojavljivali koordinate položaja branitelja, broj ljudi i vrstu naoružanja.[94] Prema spoznajama Josipa Honomihla, jedan od suradnika pobunjenih Srba bila je mještanka srpske nacionalnosti čiji je muž u to vrijeme bio s druge strane linije bojišta. Ona je navodno dojavila položaje njegova minobacačkog voda uslijed čega je taj vod pretrpio do tada najžešći topnički udar.[95]

---

[92] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 30. IX. 1991. AMORH., i Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[93] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 1. i 2. X. 1991. AMORH., i Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

[94] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[95] Intervju s Josipom Honomihlom od 12. III. 2005.

Na stanje vojnika utjecala je i srpska promidžba vršena putem radio-postaje "Petrova gora". Ova je postaja od početka agresije nastojala širiti strah i defetizam, prvo među Hrvatima Korduna, a potom među pripadnicima obrambenih postrojbi.[96]

O tome sudionik borbi za Lasinju J. Rešetar piše: *"Bili smo gore i neki od mojih dečki imali su tranzistor. Kad su dečki prešaltali na srpsku radiostanicu Petrova gora, jer su se tam mogle čuti važne informacije, onda smo pak tak poslušali kak oni pozdravljaju svoje sumještane koji prek vikenda 'idu braniti Srbiju i srpstvo' i koji su autobusima z Vrginmosta, Gline, i ne znam od kuda, putovali tu na ov teren gde smo bili mi. I onda kad čovek zna da nas je gore bilo 120 z Samobora, a oni pozdravljaju 6 autobusa punih ljudi, ajd' v svakom po šezdeset, tu negde, tristo šezdeset njih koji dolaziju gore samo kao pojačanje…"*[97]

U takvom ozračju bilo je dakle očekivano što se obrana lasinjskog područja počela raspadati. Stoga su samoborski časnici, uvidjevši da se približava kraj, zatražili od Zapovjedništva 8. brigade da se, u slučaju povlačenja snaga 99. brigade, samoborske postrojbe koje su smještene na najisturenijim položajima odmah obavijeste i povuku kako se ne bi dogodila tragedija.[98]

Nakon što je u kasnim noćnim satima 2. listopada operativac Gr ŠTO-a (Mladen Martić) javio da sutradan u poslijepodnevnim satima dolazi pojačanje u Lasinju[99], u Zapovjedništvu 1. bojne 99. brigade odlučeno je da njihova postrojba 3. listopada napusti bojišnicu i povuče se u Zagreb. Takva je odluka donesena usprkos tome što se nije sa sigurnošću znalo postoji li postrojba sposobna izvršiti zamjenu na bojišnici.[100]

Istodobno su predstavnici Zapovjedništva 8. brigade otišli u Jastrebarsko nastojeći saznati kada će najavljivane obrambene postrojbe te općine, koja se nakon pada Lasinje prva trebala naći na udaru, doći na područje Lasinje pomoći u obrani.[101] Iz ove su općine umjesto podrške 1. listopada stigle uznemirujuće vijesti. Na zboru građana održanom u Pisarovini, predsjednik općine Jastrebarsko navodno je priopćio građanima da će iz jastrebarske vojarne pustiti tenkove da pređu preko mosta u Jamnici. Građani koji se nisu slagali s tim zaprijetili su da će samovoljno minirati most u Jamnici kako bi to spriječili.[102]

I jedna i druga najava bile su smrtna opasnost za obranu Lasinje - tenkovi JNA u jednoj varijanti, odsijecanje na desnoj obali u drugoj. Premda su po dolasku u Jastrebarsko Samoborci uklonili sumnje o dolasku tenkova JNA, doznali su da od najavljene pomoći vrlo vjerojatno neće biti ništa. Rečeno im je da su u toj općini tek započeli s mobilizacijom općinske bojne, a čelni su ljudi odbijali snage koje su tada imali angažirati na lasinjskom bojištu, pravdajući se da nisu za to primjereno opremljene. Štoviše, dolazile su najave da se jaskanske

[96] Mijo LAIĆ, n. dj., 261.
[97] Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".
[98] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".
[99] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".
[100] Adolf PAAR, "Tako je počelo..."
[101] Isto.
[102] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 1. X. 1991. AMORH.

postrojbe neće uopće angažirati izvan svoje općine, već da će nastojati uspostaviti obranu na lijevoj obali Kupe. Opravdanje za to bila je vijest da se iz Vrginmosta u pravcu Lasinje već kreću jake srpske snage.[103] Da se branitelji Lasinje ne mogu nadati pomoći iz Jastrebarskog konačno je potvrđeno u jutarnjim satima 3. listopada, kada je održan sastanak s grupom za izviđanje i zapovjednikom 61. bojne ZNG-a na kojem su se oni izjasnili da njihove snage neće u skoro vrijeme moći doći u Lasinje, a kada i dođu u dolinu Kupe, bit će raspoređene na lijevoj obali rijeke i neće prelaziti na područje Lasinje. Tada je postalo jasno da se iz Jastrebarskog ne može očekivati nikakva pomoć, kao ni iz ostalih krajeva Hrvatske. Sve dotadašnje najave o dolasku jedne bojne iz Krapine, jedne iz Čakovca i jedne iz Koprivnice pokazale su se ispraznima. Isto je bilo i s obećanom topničkom potporom. Štoviše, dva topa iz Pokupskog toga su dana po nalogu Zapovjedništva Operativne Zone otpremljena u Zagreb.[104]

U jutarnjim satima 3. listopada zapovjednik A. Paar ponovno je o stanju na području Lasinje obavijestio Gr ŠTO Zagreb. Načelnik stožera Miroslav Bilota procijenio je i sukladno tome donio odluku da je najbolje rješenje sačuvati ljude i izvući ih na lijevu obalu Kupe u Jamnici te napustiti područje Lasinje. Takvu je usmenu naredbu tom prigodom izdao i A. Paaru uz napomenu da budu pripravni za povratak u Lasinju ako im ipak dođe pojačanje iz Jastrebarskog. Nakon toga se on zaputio u Lasinju u kojoj je zatekao kaotično stanje. Zapovjedništvo 1. bojne 99. brigade je potvrdio da se njihova postrojba te noći namjerava povući iz Lasinje jer im nije došla smjena. Ipak, još je uvijek postojala nada da će možda tijekom dana ipak pristići neka od obećanih postrojbi, pa su pripadnici samoborskih postrojbi i dalje ostajali na svojim položajima, unatoč teške topničke vatre.[105] Međutim, ubrzo nakon toga nastaje posvemašnji kaos u višim zapovjednim strukturama. U 15.45, zapovjedništvo 8. brigade je iz Gr ŠTO-a Zagreb primilo zapovijed da se s područja Lasinje hitno izvuku svi pripadnici brigade.[106] Načelnik brigade J. Dugandžić o tome je u 17.00 sati obavijestio zapovjednika Paara koji je potom i sam nazvao Gr ŠTO Zagreb, želeći se uvjeriti da više nema nikakve šanse da se Lasinja očuva. Stožerni operativac Martić potvrdio mu je da nema više nijedne postrojbe koja bi mogla doći u pomoć Lasinji te ponovio naredbu da izvuče svoje ljude preko Kupe kako ne bi stradali.[107]

Skoro istovremeno, u 17.30, stožer brigade nazvao je načelnik stožera Zapovjedništva Operativne Zone Zagreb te zapovjedio da samoborske snage bezuvjetno ostaju na linijama obrane Lasinje. Sva objašnjenja o tome da se pripadnici 99. povlače i da je Gr ŠTO Zagreb već izdao zapovijed o povlačenju on je jednostavno zanemario. Pet minuta poslije toga operativac Gr ŠTO-a Zagreb ponovio je zapovijed o

[103] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 1., 3. X. 1991. AMORH., i Adolf PAAR, "Tako je počelo..."
[104] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 3. X. 1991. AMORH., Intervju s Josipom Mahovićem 18. X. 2005.
[105] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 3. X. 1991., AMORH., i Adolf PAAR, "Tako je počelo..."
[106] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja"
[107] Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

povlačenju, uvjeravajući pripadnike stožera brigade da su njihove postrojbe u Lasinji ostale same.[108] Time je konačno presuđeno Lasinji. Zapovjedništvo 8. brigade u međuvremenu je poslao dva autobusa kojima je trebala biti izvršena evakuacija. Samo izvlačenje također se zbivalo u vrlo dramatičnim okolnostima.[109]

Kad su svi položaji već bili napušteni, a vojnici u Lasinji bili pripremani za evakuaciju, u 21.50 iz Zapovjedništva Operativne Zone Zagreb je došla zapovijed da se ostane u Lasinji te da se do 24.00 sata zauzmu prijašnji položaji. Pripadnici stožera 8. brigade tek su se sada našli u nedoumici koja je razriješena za pola sata, kada je iz Zapovjedništva ZNG-a u Jastrebarskom primljena obavijest da oni niti su poslali, niti namjeravaju poslati makar jednu satniju kao pomoć u Lasinju.[110]

Dok je trajao ovaj telefonski rat između posve nekoordiniranih zapovjedništava, u samoj se Lasinji odvijala prava drama. Pod kišom granata otpočelo se s evakuacijom samoborskih vojnika.[111] Čini se da je srpska strana imala dojavu o ovim pokretima u Lasinji te je stoga izravno tučen prostor gdje se vršio ukrcaj u vozila. Zbog toga je jedan od vojnika, **Nedjeljko Prahin,** tada pogođen gelerom u rame. Bio je to prvi ranjeni pripadnik samoborske brigade. Ranjenika su Marijan Gärtner, zapovjednik brigade Paar i zapovjednik 3. bojne F. Horvat uspjeli izvući u jedan podrum gdje su mu sanirali ranu te ga sanitetom evakuirali u bolnicu.[112]

Jedan od kamiona kojim je minobacački vod nastojao izvući svoja oruđa i zarobljeni top u kaotičnoj je situaciji čak završio u odvodnom kanalu pa su ga vojnici jedva spasili.[113] Usprkos granatama i jednom ranjenom, svi pripadnici 8. brigade uspješno su se prebacili preko Kupe u Jamnicu, gdje su doznali da su pripadnici 99. brigade već otišli u Zagreb. Tako su pripadnici 8. brigade bili posljednji hrvatski branitelji koji su napustili lasinjsko Pokuplje.[114] Prije nego se počelo s izvlačenjem vojnika časnici samoborske brigade su preko lasinjskog župnika izvijestili stanovništvo o tome da su dobili naredbu o povlačenju. Time su stanovnicima omogućili da se na vrijeme izvuku, sprječavajući na taj način nepotrebne civilne žrtve.[115] Ubrzo po ovoj obavijesti hrvatsko je pučanstvo počelo masovno napuštati svoja mjesta i izvlačiti se preko Kupe. J. Rešetar, kojega se ta nesreća Lasinjana duboko dojmila, zapisao je: *"U Lasinji smo videli te ljude, domaće, civile, kaj su morali napustiti svoje domačije, svoje hiže, svoje grunte, svoju zemlju, s pinklecom na pleči i z vrečicom v rukam. A ti su krajevi lepi, bogati, ljudi su delali v Nemačkoj, vredni su ti ljudi. Kuće su imali velike, strojeve, aute, stoku… I se to oni su ostavili (...) Tad sam prvi put videl kak ljudi ostaju bez domova, bez sega kaj im je najvrednije i*

---

[108] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".
[109] Adolf PAAR, "Tako je počelo..."
[110] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".
[111] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 3. X. 1991., AMORH., i Adolf PAAR, "Tako je počelo..."
[112] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".
[113] Intervju s Josipom Honomihlom od 12. III. 2005.
[114] Adolf PAAR, "Tako je počelo..."
[115] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

idu s tim vrečicama da si živu glavu na ramenu spasiju. Mislil sam to tu mi je to bilo najteže u životu no to je bil samo početak...”[116]

Mještani su uspjeli spasiti vrlo malo imovine, uglavnom samo prijevozna sredstva. Iza njih su ostali domovi puni svega što su Lasinjani naraštajima stjecali.[117] U panici koja je zavladala nekoliko nepokretnih starih osoba ostalo je “zaboravljeno” od svojih suseljana. Za njih su se pobrinuli samoborski vojaci. J. Honomihl se sjeća da je osobno, sa svojim ljudima, na tačkama iz Lasinje izvukao troje staraca. Općenito su vojnici nastojali pomoći mještanima u izvlačenju na drugu obalu.[118] Kolona iz Lasinje izazvala je strah i među pučanstvom s lijeve obale Kupe pa su mještani Jamnice javili da namjeravaju srušiti most preko Kupe jer su od časnika Operativne Zone Zagreb čuli da iz pravca Vrginmosta već nadire JNA s ciljem spajanja s tenkovima iz vojarne u Jastrebarskom. Bilo je posve jasno da će se, ako to naprave, preostalo pučanstvo i postrojbe HV-a, a među njima i one iz Samobora, naći odsječene i prepuštene na milost i nemilost srpskih napadača. Srećom, do toga nije došlo, već su most naknadno srušili srpski okupatori. S druge su strane Kupe Samoborci, nakon prelaska mosta zatekli smještene pripadnike ZNG-a koji su bili naoružani čak i topništvom, no imali su naredbu da ne idu preko Kupe. To je porazno djelovala na pripadnike 8. brigade i Lasinjane.[119] Čini se da bi se moglo raditi o 61. jaskanskoj bojni ZNG-a koja je tih dana prispjela na prostor Jamničke Kiselice.[120]

Nakon povlačenja hrvatskih snaga postrojbe TO-a Vrginmost su opljačkale sva lasinjska sela i do temelja ih uništili. Prvi objekt uništen u Lasinji bila je crkva Sv. Antuna iz 1733. godine, nakon čega su kordunski Srbi razorili 500 hrvatskih kuća u ovim selima.[121] Preostale starce po lasinjskim selima mjesni Srbi su redom poubijali. Nakon oslobođenja 1995. godine po svim selima lasinjskog kraja su pronađene masovne grobnice.[122] Kasnije, kad je postalo jasno da je projekt Velike Srbije doživio neuspjeh mjesni Srbi iz Vrgimosta su pokušali za svoja zlodjela okriviti neke nedefinirane postrojbe pobunjenih Srba s Banovine.[123]

Sličnu su tragediju prvih dana listopada doživjela sva hrvatska naselja s desne strane Kupe i Korane, od Duge Rese do Siska. Preostali mještani sustavno su ubijani ili, rjeđe, izgnani. Posvuda su u zlodjelima prednjačili mjesni Srbi.[124]

Do 8. listopada snage Operativne grupe 1. JNA, pod zapovjedništvom generala Dušana Koturovića i pridruženi joj pobunjeni Srbi

---

[116] Juraj REŠETAR, “Čista obraza u prljavom ratu”.

[117] “Dom četiri kilometra od kuće”, *Vjesnik,* 20. XII. 1994.

[118] Intervju s Josipom Honomihlom od 12. III. 2005.

[119] Isto.

[120] Ignac HORVAT u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, n. dj., 191.

[121] “Cijela su ostala samo sjećanja”, *Večernji list,* 14. VIII. 1995., 11.

[122] Popis lokacija masovnih grobnica i poimenični nalaz poubijanih hrvatskih civila vidi u; Danijel REHAK, *“Putevima pakla – kroz srpske koncentracijske logore 1991.. u 21. stoljeće”*, Zagreb 2000., 384-385., 409., 416.

[123] Vidi npr. Svetozar LIVADA, “Kordunski rekvijem” u: *“Srpske sluge Hrvatske – Servi Croatiae”*, (urednik Jovan Bošković), Beograd 1999., 271-280.

[124] Mijo LAIĆ, n. dj., 186., 210., 245.

zauzeli su cijelo područje od Pokupskog do predgrađa Karlovca. Nakon toga su s desne strane Kupe topništvom sustavno razarali naselja s lijeve strane. Ipak od opsežnog plana prodora snaga Operativne grupe 1. kroz Turopolje ka širem području Zagreba nije bilo ništa. Svi pokušaji prodora dalje na sjever nisu uspjeli pa se ubrzo na Kupi ustalila crta razgraničenja.[125]

Ovakav je rezultat prvog ratnog djelovanja, tj. povlačenje iz Lasinje, jako utjecao na pripadnike 8. brigade pa je povratak u Samobor bio obilježen mješavinom radosti i tuge; radosti što su se svi živi vratili, a tuge zbog pada još jednog dijela Hrvatske u srpske ruke.[126]

Osim toga, među vojnicima je zavladalo i svojevrsno ogorčenje prouzročeno uvjerenjem da se Lasinja ipak mogla očuvati pa je odmah sutradan u samoborskoj vijećnici održan osmosatni skup gdje su vojnici sa zapovjednikom brigade A. Paarom, tri predstavnika Glavnog stožera HV-a te predstavnicima gradskog vijeća raspravljali o pitanju Lasinje. Tražio se odgovor zašto se sve oko Lasinje događalo tako kako se događalo, kao i zašto se Lasinja napustila, jer je kod većine vojnika prevladavalo mišljenje da ju se ipak moglo spasiti. Skupina boraca (Honomihl, Gärtner, Turk i dr.) bila je vrlo kritična prema 1. bojni 99. brigade optužujući ih da su Samoborce *"gurnuli na isturene položaje, čime su svoje ljude zaštitili a naše ugrozili"* te da uopće nisu vodili brigu o samoborskoj postrojbi i sl. Pitalo se i zašto se uopće išlo preko Kupe ako se mislilo da se Lasinja ne može obraniti i je li nadređeno zapovjedništvo bilo u pravu kada je donijelo procjenu da je Lasinja neobranjiva.[127] Odgovor koji je dan vojnicima bio je da je Lasinja bila u takvom položaju da ju se nije moglo spasiti te da su samoborske, kao i druge obrambene snage, tamo poslane kako bi zadržale agresora dovoljno dugo da se pripremi kvalitetna obrana na lijevoj obali Kupe. Objašnjeno je da su Samoborci zadaću u potpunosti izvršili tj. dovoljno dugo zadržali agresora, zbog čega su i pohvaljeni. Time je za 8. brigadu teren Lasinje bio završen.[128]

Premda nije bilo nikakve stvarne i razumne osnove da Samoborci sebi pripisuju krivicu, nad Samoborom je još dugo, kao neka tamna sjena, ostala visjeti tragedija Lasinje, a među vojnicima je stalno bio prisutan žal za tim što su morali napustiti taj dio Hrvatske.[129]

Najbolje se to vidjelo nakon "Oluje", kad je oslobođen lasinjski kraj. Tada je skupina samoborskih i svetonedeljskih obrtnika, uključena u akciju "Susjed u nevolji", obišla taj kraj i donijela odluku da pomogne u njegovoj obnovi i to obnavljajući posve razorenu zgradu lasinjske općine. Akciji čiji je inicijator i koordinator bio Drago Gregorić pridružilo se više od 250 obrtnika iz Samobora, Sv. Nedelje i okolice. Neki su darovali novac, neki građevinski materijal, dok ih se dio (npr. šef gradilišta i najveći samoborski donator Ivan Rešetar, zatim Darko Herceg i Miljenko Matijašić) angažirao na besplatnom izvođenju građevinskih radova. U obnovu zgrade općine uključili su se i ljudi

[125] Davor MARIJAN, *"Smrt oklopne brigade"*, 20.-21.
[126] Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".
[127] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 4. X. 1991., AMORH.
[128] Intervju s Josipom Honomihlom od 12. III. 2005.
[129] Isto.

zaposleni u gradskim poduzećima Samobora, brojni građani, umirovljenici i samoborski Crveni križ koji je tiskao bonove te sav prihod od njihove prodaje donirao za Lasinju. Procjenjuje se da je cijelo ulaganje bilo vrijedno 900000 kuna.[130] Osim zgrade općine, te su prve godine po oslobođenju Samoborci (Krešo Lehpamer sa svojim radnicima) obnovili i kapelicu Sv. Ane u selu Crna Draga. Ta je obnova izvršena u posebno teškim okolnostima, na nerazminiranom terenu i bez skela. Sve je to rezultiralo velikom zahvalom Lasinjana Samoborcima i prijateljstvom koje traje sve do danas.[131] Kad je riječ o 8. brigadi, lasinjska zbivanja imala su na nju dvojaki učinak, kratkoročno negativan, ali dugoročno pozitivan. Odlazak tako velikog broja vojnika te značajne količine naoružanja i opreme krajem rujna poremetio je dotadašnji borbeni raspored i formacijski znatno oslabio brigadu pa čak ugrozio i borbeno osiguranje njene zone.[132] Među dijelom vojnika pojavilo se nezadovoljstvo zbog *"razbijanja brigade"* na tri područja te *"odlaska na drugi teritorij"* tj. na područje Zagreba i Lasinje.[133] Među vojnicima koji su ostali u Samoboru, posebice onima iz 1. bojne, otvoreno se postavljalo pitanje koji je bio motiv, svrha i cilj odlaska Samoboraca u Lasinju kad je sam Samobor u opasnosti od JNA. Slično mišljenje javilo se i među dijelom građana Samobora, posebice među članovima obitelji vojnika koji su bili na bojištu pa se tražilo da se samoborske postrojbe isključe iz ratnih operacija u Lasinji i da se sva pozornost i organizacija usmjeri na obranu Samobora.[134] Dolazak prvih nezadovoljnika s bojišta koji su pričali o neorganiziranosti obrane u Pokuplju dodatno se vrlo negativno odrazio na odnos između vojnika i dijela časnika.[135] U Samoboru su se počeli događati izgredi – bijesni vojnici rafalno su pucali po kućama u gradu, a posebno težak slučaj zbio se kada je jedan pripiti vojnik oružano prijetio Zapovjedništvu.[136]

Ipak, pravi su problemi nastali neposredno po povratku postrojbi iz Lasinje i to zbog nesnalaženja dijela časnika na bojišnici. Došlo je do ozbiljnog narušavanja sustava zapovijedanja, posebice u 2. bojni. Vojnici su tražili izmjene u organizaciji zapovijedanja. Pored toga je i borbeni moral ljudstva zbog poraza u Lasinji znatno pao. Propusti koji su učinjeni u Lasinji doveli su do toga da je dio postrojbi koje su ostale u Samoboru izgubio povjerenje u zapovjednike iako su zapovjednici 8. brigade bili najmanje krivi za loše stanje na lasinjskom bojištu. Kako bi se stanje popravilo, Zapovjedništvo brigade bilo je prisiljeno upriličiti niz razgovora s vojnicima po postrojbama nastojeći im objasniti situaciju. Na sreću, veći dio ljudstva prihvatio je objašnjenja, ali su

---

130 "Samoborci obnavljaju Lasinju", *Večernji list*, 18. III. 1996. i "Otvorena obnovljena općinska zgrada", *Večernji list*, 17. VI. 1996.

131 "Samoborci pomažu susjedima", *Večernji list*, 12. V. 1996.

132 Izvještaj o b/g 8. br. TO-a od 30. IX. 1991. Spis 289. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 2. R. 6/91.

133 Izvještaj pomoćnika zapovjednika za IPD 8. br TO-a od 30. IX. 1991. Spis 290. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

134 Prijedlog Zapovjedništva 1. b. TO-a za pojačanje borbenog osiguranja od 1. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

135 Izvještaj o b/g 8. br. TO-a od 2. X. 91. Spis 320. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 3. R. 6/91.

136 Zapovijest Zapovjedništva 1. b. TO-a za 3. X. 1991., od 2. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

i dalje zahtijevali bolju organizaciju te promjene u časničkom kadru.[137] Do porasta borbenog morala u brigadi došlo je već nakon nekoliko dana, nakon što je osvojena gradska vojarna. Poslije toga, nezadovoljstvo zbog Lasinje više nije dolazilo do izražaja, a vojnici su se smirili i trezvenije razmišljali.[138] Pozitivne strane lasinjske akcije bile su te da je dio vojnika stekao nužno ratno iskustvo te su, po povratku, svoje spoznaje o ratu prenosili na druge pripadnike brigade, što se pokazalo dragocjenim na zapadnoslavonskom bojištu.[139] Nadalje, uočene su mane i nedostaci, npr. neopremljenost ljudstva, posebice odorama, što je kod vojnika izazivalo osjećaj manje vrijednos-ti, otežavalo uklapanje u sredinu u kojoj borave te stvaralo negativan imidž kod građana, zatim probleme u području građanskog života pripadnika brigade kao i njihov neriješen socijalni i materijalni status i sl., koje je bilo nužno otkloniti kako bi se poboljšala borbena spremnost brigade.[140]

PRIBLIŽAVA SE KRAJU OBNOVA OPĆINSKE ZGRADE U LASINJI

SAMOBORCI POMAŽU SUSJEDIMA

VEČERNJI LIST 12-05-1996

● Za obnovu općinske zgrade utrošeno je oko 740.000 kuna, a samoborski obrtnici obnovili su i kapelicu Svete Ane u Crnoj Dragi ● Obnovu nije zaustavio ni nedavni visok vodostaj Kupe kad ni skela nije mogla prevoziti radnike i materijal

Stavljanje ploče u čast obnoviteljima na općinsku zgradu u Lasinji jučer je označilo da se obnova tog objekta približava kraju. Taj je zgrada teško oštećena tijekom Domovinskog rata, a prije dva mjeseca odlučili su je dobrovoljno i besplatno obnoviti samoborski i svetonedeljski obrtnici uključeni u akciju «Susjed u nevolji». U zgradi će biti smješteni općinski uredi, crkva i župni stan, a njeno svečano otvaranje najavljeno je za 15. lipnja.

- Trenutačno se izvode limarski, elektroinstalaterski i keramičarski radovi. Stolarija je uglavnom postavljena, a uz postojeću zgradu dograđuju smo još dvije prostorije. Posebno sam zadovoljan što je ova inicijativa u Samoboru i okolici naišla na velik odaziv obrtnika, a dobrovoljnim prilozima i radom na obnovi pomogli su i brojni građani, aktivisti Crvenog križa i umirovljenici - ističe Drago Gregorić, pokretač akcije koji protekli mjeseci svakodnevno živi na relaciji Samobor - Lasinja.

Svaka kuna uložena u obnovu

Iako su Samoborci mislili na početku akcije da će ih ona stajati oko 370.000 kuna, ta se svota već odvostručila! No, nije nam žao truda jer će obnova tog objekta, kažu, pomoći povratku stanovnika u Lasinju. Ponosni smo što ni jedna kuna ili dielić darovanog materijala, objašnjava Miljenko Matijašić, nije potrošena bez veze nego je sve ugrađeno u obnovu zgrade. Donatori će i sami prigodom svečanog otvaranja zgrade moći provjeriti u što su utrošeni njihovi darovi.

Kako ističu obrtnici najveći je donator Ivan Rešetar, koji je, uz svoje radnike, za poslove na lasinjskoj zgradi potrošio 155 radarskih radnih dana. Jedan takav radni dan traje od 7 do 19 sati, a njegova naknada za cijena je 370 kuna. No, kad se uzme u obzir da obnova zgrade traje tek 70-ak dana, jasno je koliko je I. Rešetar proveo u Lasinji.

- Mislim da je obveza nas kojima ništa tijekom rata nije uništeno pomoći susjedu koji nije tako sretan - skromno odgovara Ivan Rešetar.

Međutim, samoborski i svetonedeljski obrtnici obnovili su i kapelicu Svete Ane u Crnoj Dragi pokraj Lasinje. Da bi se došlo do te kapelice, valja proći nekoliko kilometara uskim šumskim putem, pa do tamo nije bilo jednostavno niti dovesti materijal. Krov kapelice u Crnoj Dragi pokrio je Krešo Lehpamer sa svojim radnicima viseći na užetu - jer nije bilo moguće postaviti potrebne skele. Do kapelice smo mogli doći jedino terenskim vozilom, a kad se postavilo pitanje razminiranja okolnog terena, odgovoreno nam je da se brinemo na osobnu odgovornost!

Počela i obnova kuća

- Ne mogu pronaći riječi zahvale Samoborcima za sve što su učinili u obnovi naše općine. Oni su nekim čudom uspjeli poslom da jednostavno nemaju previše vremena niti popričati, a jedini odmor imaju za vrijeme ručka koji ne traje dulje od pola sata - kaže Mirko Jušinski, načelnik općine Lasinja.

Inače, obnova obiteljskih kuća u Lasinji je počela, a već se nekoliko obitelji koje se bave poljoprivredom vratilo na svoja ognjišta. Otvorena je jedina trgovina i gostionica, ali najveći je problem nedostatak struje, pa to koči brži povratak Lasinjana.

Usko grlo je i skela preko Kupe, pa Lasinjani žele da se što prije sagradi most ili barem postavi pontonski. Iako se pripadnici 33. inženjerijske bojne trude osigurati što lakši prijelaz rijeke, kolone na skelskim prijelazištima su vrlo duge, a za nedavna visokog vodostaja skela uopće nije vozila. No, Samoborci ni tada nisu stali! Do Lasinje su stizali preko Karlovca ili su prevoženi gumenim čamcima Hrvatske vojske zajedno s potrebnim materijalom. Na drugoj strani ih je dočekivala lasinjska policija koja ih je prevezla do gradilišta.

- Stalno dobivamo nove ponude građana i obrtnika koji se žele uključiti u našu akciju. Stoga ćemo se nakon obnove općinske zgrade s lasinjskim čelnicima dogovoriti što još treba učiniti. Osim toga, sigurno ćemo se uključiti i u obnovu Vukovara - najavljuje Drago Gregorić.

R. Ivanuš

Obnova općinske zgrade je pri kraju

Skela za Lasinju je prekrcana

Snimio M. LIŠANIN

[137] Izvještaj o b/g 8. br. TO-a od 04. X. 91. Spis 352. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 3. R. 6/91.

[138] Izvještaj o b/g 8. br. TO-a od 07. X. 91. Spis 386. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 3. R. 6/91.

[139] Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".

[140] Izvještaji pom. zapovjednika za IPD 8. br. TO-a od 28. IX. 91. (Spis 261) i 30. IX. 91. (Spis 290) AMORH. Fond "151. br. HV-a". R.

5. *Samoborci brane Samobor u zapadnoj Slavoniji*

U KOZARICAMA I NOVOM GRABOVCU

Nakon oslobađanja samoborske vojarne 7. listopada više nije bilo razloga da cijela 8. brigada koja je tada slovila kao dobro naoružana i opremljena, bude angažirana samo na području Samobora i Zagreba. Stoga je u Glavnom stožeru HV-a donesena odluka da se dio brigade uputi na zapadnoslavonsko bojište koje je u tom trenutku bilo za Hrvatsku zasigurno najkritičnije.[1] Velikosrpska agresija na zapadnu Slavonija je počela još 1. ožujka 1991. kada su mjesni pobunjeni Srbi napali Policijsku postaju u Pakracu i razoružali hrvatske policajce. Intervencijom specijalne postrojbe MUP-a pobuna je brzo ugušena. Kako bi podržali srpske napadače u Pakracu se odmah angažirala JNA pokazavši da će i ubuduće podržavati velikosrpsku pobunu.[2] To je došlo do izražaja nakon što su u srpnju zapadnoslavonski Srbi ponovno podigli pobunu, 12. kolovoza proglasili "Srpsku autonomnu oblast Zapadna Slavonija" te potom 15. kolovoza napali hrvatsku policiju u Okučanima. Svi napori hrvatskih vlasti da se pregovorima smiri pobuna nisu urodili uspjehom,[3] jer kako to objašnjava Ilija Petrović, ministar informiranja u vladi "SAO Slavonije, Baranje i Zapadnog Srema" bilo kakav dogovor tj. *"papir Srbima nije potreban, oni samo poštuju barikadu, pušku i juriš"*.[4] Pokušaj hrvatskih snaga da potisnu pobunjenike i uspostave legitimni ustavni poredak spriječile su 17. kolovoza 329. oklopna brigada 5. korpusa JNA iz Banja Luke, diverzantski odred TO-a iz Bosanske Gradiške (objema postrojbama je rukovodio potpukovnik Momir Talić tadašnji načelnik štaba, a kasniji zapovjednik 5. korpusa JNA) i dio 265. mehanizirane brigada Varaždinskog (32.) korpusa JNA iz Bjelovara. Uz podršku zrakoplova JNA, ove postrojbe su napale hrvatsku policiju te uspostavile tzv. "tampon zonu" u Okučanima tj. gradić predale pobunjenim Srbima i čuvale ih od hrvatske policije. Istodobno je JNA na prostoru Stare Gradiške uspostavila mostobran. Ovom akcijom spojile su se snage 5. i 32. korpusa JNA što je omogućilo da pobuna mjesnog srpskog pučanstva poprimi masovne razmjere. Početkom rujna 5. korpus JNA pod zapovjedništvom generala Nikole Uzelca je intenzivirao borbena djelovanja usmjeravajući napade prema Novskoj i Pakracu.[5] Po priznaju generala armije Veljka Kadijevića namjera JNA u zapadnoj Slavoniji bila je presjeći

[1] Intervju s Josipom Mahovićem od 18. X. 2005.

[2] Senka BUDIMIR, *"Pogled u sjećanje – ratne fotografije Senke Budimir"*, Bjelovar 1996.

[3] Ivan KLARIĆ, *"Ljudi moje ravnice"*, Zagreb 1996., 243., 260., 268.

[4] Ilija PETROVIĆ, *"Slavonija, Baranja i zapadni Srem – od vijeća do republike"*, Novi Sad 1996., 27.

[5] Davor MARIJAN, *"Smrt oklopne brigade"*, 11-15., 20., Izvješće Obavještajnog odjela Zapovjedništva 1. brigade ZNG-a o informativnom razgovoru s zarobljenim pripadnicima JNA, od 3. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91., Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, interno izdanje OG-a 'Posavina', Novska 1992., 2-3., Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, Zagreb 1996., 17., Ilija PETROVIĆ, *"Slavonija, Baranja i zapadni Srem – od vijeća do republike"*, 169-170. i "Kalili se u plamenu rata", *Glas srpski*, (Banja Luka), 18. I. 1995., 8.

Hrvatsku na pravcu Stara Gradiška – Virovitica. Tijekom vršenja napada na ovom pravcu JNA je trebala *"poraziti hrvatsku vojsku potpuno ako situacija dozvoli"* a što je trebalo ostvariti kroz *"puno sadejstvo sa srpskim ustanicima u Srpskoj Krajini"*, izvršiti *"oslobođenje srpskih krajeva u Hrvatskoj"* i na kraju, po dostizanju navedene amputacijske linije Velike Srbije i poraza hrvatske države, *"obezbediti i držati granicu Srpske Krajine u Hrvatskoj"*.[6]

Ostvarenjem navedenog cilja olakšalo bi se i djelovanje JNA u istočnoj Slavoniji te deblokirale postrojbe Varaždinskog korpusa JNA u Bjelovaru, Daruvaru, Koprivnici, Križevcima, Virovitici i Varaždinu. Nositelj borbenih djelovanja na navedenom pravcu je bila 329. oklopna brigada, koja je od početka rujna postupno ojačavana podstožernim postrojbama 5. korpusa, a od sredine mjeseca i dijelovima 16. proleterske pješačko-motorizirane brigade iz Banja Luke, 343. motorizirane brigade, 2. te 5. "kozaračke" partizanske brigade TO-a BiH iz Bosanske krajine. S obzirom na to da su mobilizirane snage 5. korpusa bile nedovoljne, korpus je postupno pojačavan postrojbama JNA iz Srbije i Makedonije; 46. partizanskom brigadom Užičkog korpusa iz Čačka, divizijunom višecjevnih bacača raketa 150. mješovite artiljerijske brigade iz Vranja i bataljunom 84. motorizirane brigade iz Bitolja. Iz sastava Novosadskog korpusa bila je prisutna 14. partizanska brigada.[7] Snažnu podršku postrojbama JNA pružali su lokalni pobunjeni Srbi koji su na bazi dobrovoljnosti organizirani kroz postrojbe TO-a. Uz organizaciju prostorne strukture TO-a (svako mjesto je imalo sastav od desetine do čete) na razini TO-a "SAO Zapadna Slavonija" je formiran i manevarski odred pod nazivom 12. slavonska brigada, po ugledu na partizansku brigadu iz Drugog svjetskog rata, a kojem je sjedište bilo u Bučju. JNA je u suradnji s SDS-om u travnju formirala ove odrede te ih tijekom lipnja i srpnja 1991. naoružala otetim oružjem hrvatskog TO-a iz skladištu JNA u Doljanima kod Daruvara te nešto iz požeške vojarne.[8] Jedna od jačih postrojbi pobunjeničkog TO-a formirana je na prostoru Okučana sa zapovjednikom Radoslavom Narandžićem.[9] Ustrojbeno, pripadnici TO-a zapadne Slavonije nisu bili u sastavu 5. korpusa JNA,[10] već su spadali pod zapovjedništvo Glavnog štaba TO-a "SAO Zapadna Slavonija" smještenim u Zvečevu, kojim je zapovijedao Veljko Vukelić.[11] Tijekom kolovoza pobunjeni Srbi su ovladali prostorom "SAO Zapadne Slavonije" između Psunja, Papuka i Bilogore gdje je većinom živjelo srpsko pučanstvo. Nakon toga su otpočeli s napadima na etnički miješana naselja.[12] Kako je sastavni dio velikosrpskog

---

[6] Veljko KADIJEVIĆ, *"Moje viđenje raspada– vojska bez države"*, Beograd 1993., 134-136.

[7] Davor MARIJAN, *"Smrt oklopne brigade"*, 20., Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 2-3., i Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 17-18.

[8] Aleksandar S. JOVANOVIĆ, *"Rat Srba i Hrvata 1991."*, Beograd 1994., 58., 70-77., 146. i Vjenceslav *HEROUT, "Ivanovo Selo – prošlost posuta trnjem i suzama"*, Ivanovo Selo 1996., 148.

[9] "Kokošari u inozemstvu", *Vjesnik* 23. XI. 1991., 4.

[10] Zahtjev Zonskog štaba TO-a zapadna Slavonija od 23. XI. 1992. za novčanu naknadu u vezi ranjavanja. Pov. br. 178-12. HDA. Fond "RSK". Kutija 158. Spis 17.

[11] Shema strukture TO-a "SAO Krajina". HDA. Fond "RSK". Registrator 5010.

[12] Ivica DEBIĆ i Ante DELIĆ, *"Otkos"*, Bjelovar, 1999., 85.

projekta i srpske državne politike bio genocid, pobunjeni Srbi i JNA su na osvojenom prostoru sustavno vršili zločine. U osvojenim naseljima znali su poubijati svo zaostalo nesrpsko pučanstvo što je u nekim slučajevima dobivalo dimenzije masovnih pokolja (Mikleuš, Četekovec, Balinci, pakrački Vinogradi, Čojlug, Ivanovo Selo, Hum, Voćin...) U drugim slučajevima provodili su etničko čišćenje protjerujući sve nesrbe (Bijela Stijena, Batinjani, Čaglić, Toranj...). Zbog toga se može posve opravdano govoriti o genocidnom karakteru srpske pobune u zapadnoj Slavoniji.[13] Uz "teritorijalce" u zapadnoj Slavoniji su se protiv hrvatskih oružanih snaga borili i četnički odredi formirani od dobrovoljaca iz Srbije, BiH te od Srba iz Hrvatske. Dio ovih četnika se uključio u odrede TO-a. Dobrovoljci iz Srbije su pred odlaska na zapadnoslavonsko bojište obučavani u vojarni JNA Bubanj Potok u Beogradu.[14]

Računa se da je u vrijeme najveće koncentracije srpskih okupacijskih snaga u trokutu Novska – Lipik – Nova Gradiška bilo angažirano oko 13.500 vojnika i 120 topničkih oruđa velikog kalibra,[15] te 99 tenkova T-55, 26 tenkova M-84, 17 tenkova T-34 i 23 borbena vozila pješaštva. Sve je to zapadnoslavonsko bojište činilo vrlo teškim.[16]

ŠTAB TERITORIJALNE OBRANE
P A K R A C

Broj:200/91.
Datum, 13.09.1991. 17,00

Komandirima II čete

N a r e đ e n j e

Na novo zaposjednutim položajima iza kojih u pozadini ostaju porodice ili pojedinci hrvatske nacionalnosti, dakle civilno stanovništvo, sa istima postupati na sledeći način:

1. Pripadnike oružanih snaga MUP-a Hrvatske i garde hapsiti i prosleđivati u Stanicu milicije.

2. Istaknute članove HDZ-a i lica za koja se opravdano pretpostavlja da su ekstremno raspoloženja prema našim snagama te da se bave obavještajnom djelatnošću, takođe hapsiti i upućivati u Stanicu milicije.

3. Sva ostala civilna lica osobito žene, djecu i starije osobe upućivati preko granice naših linija, dakle na neprijateljski teritorij uz zabranu povratka.

Za komandu ŠTO
Komandant I. bat.

Dokument - svjedočanstvo o genocidnoj naravi velikosrpske pobune u zapadnoj Slavoniji

Iako se mjesno srpsko pučanstvo masovno odazvalo na poziv za stvaranje Velike Srbije, srpske pobunjeničke postrojbe nisu uspjele izvršiti prodor prema Bjelovaru i Varaždinu i spojiti se sa snagama 32. korpusa JNA u Varaždinu, Bjelovaru i Virovitici, čime bi bitka za Slavoniju bila riješena u srpsku korist. Nakon što se tijekom rujna Varaždinski korpus predao hrvatskim snagama, postrojbe Banjalučkog korpusa su težište svog djelovanja prebacile ka jugozapadu. U zahvatu autoceste Zagreb - Lipovljani i stare ceste Okučani - Gornji Rajić - Novska pokrenute su snage 16. proleterske pješačko-motorizirane brigade, te 11. partizanske brigade iz Prijedora prema Jasenovcu s ciljem da osvojivši spomenute prometnice izbiju na cestu Banova Jaruga - Ilova, a u drugoj etapi krenu pravcem Kutina – Zagreb te deblokiraju vojne objekte i izvuku postrojbe JNA iz Zagreba. Na do tada glavnom, a od listopada pomoćnom smjeru Okučani-Pakrac-Virovitica borbena djelovanja izvodile su postrojbe srpskog pobunjeničkog TO-a uz podršku snaga 5. korpusa JNA.[17] Postrojbe 5. korpusa uglavnom

---

[13] *"Ratni zločini srpskih vojnih i paravojnih postrojbi u zapadnoj Slavoniji i Banovini 1991. – 1995."*, Sisak, 1997., 12-101. i Vjenceslav HEROUT, *"Ivanovo Selo"*, 153-181.

[14] Intervju s četničkim vojvodom Vojislavom Šešeljom u; "Vojvoda u partizanima", *Borba* br. 319., 14. XI. 1991., 10. i "Okršaji uglavnom po danu", *Borba* br. 317., 12. XI. 1991., 2.

[15] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 2-3.

[16] Davor MARIJAN, *"Smrt oklopne brigade"*, 198.

[17] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 2-3., Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 17., Davor MARIJAN, *"Smrt oklopne brigade"*, 20. i Izvješće Obavještajnog odjela Zapovjedništva 1. brigade ZNG-a o informativnom razgovoru s zarobljenim pripadnicima JNA, od 3. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

su bile razmještene južno od Daruvara. Koliko je poznato najsjevernije su bile snage 5. "kozaračke" partizanske brigade TO-a BiH, čiji je zapovjednik bio pukovnik Pero Čolić.[18] Pripadnici 2. čete 2. bataljuna ove brigade imali su položaje u selu Dereza deset kilometara južno od Daruvara.[19] Sjeverno odatle JNA je imala snage još samo na poligonu Gakovo na Bilogori gdje je bila jedna pješačka četa.[20] Osim vojnika iz Bosne na prostoru južno od Daruvara bio je i veći broj rezervista JNA iz Vojvodine.[21] Zadaća svih ovih postrojbi bila je držati dostignute položaje do očekivanog prodora postrojbi JNA iz istočne Slavonije.[22] Upravo s ovim agresorskim postrojbama će samoborska brigada mjesecima voditi krvavi rat.

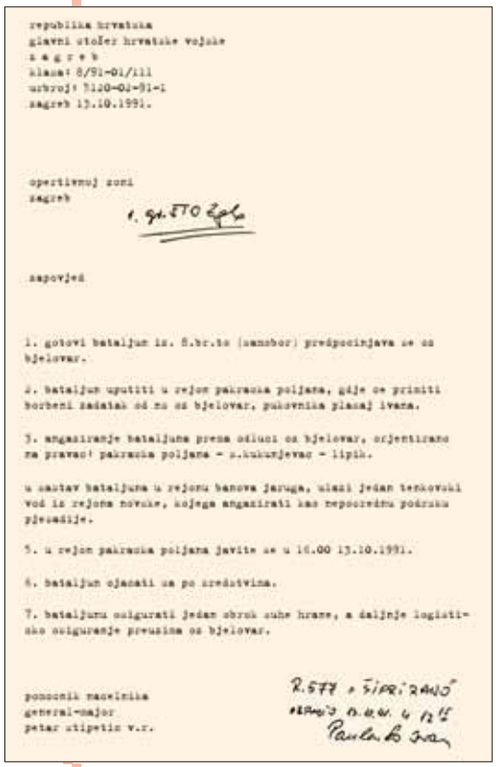

republika hrvatska
glavni stožer hrvatske vojske
s a g r e b
klasa: 8/91-01/111
urbroj: 7120-02-91-1
zagreb 13.10.1991.

operativnoj zoni
zagreb

1. gs ŠTO Zgb

zapovjed

1. gotovi bataljun iz. š.br.to (samobor) predpocinjava se oz bjelovar.

2. bataljun uputiti u rejon pakracka poljana, gdje ce primiti borbeni zadatak od zs oz bjelovar, pukovnika plasaj ivana.

3. angaziranje bataljuna prema odluci oz bjelovar, orjentirano na pravac: pakracka poljana - s.kukunjevac - lipik.

u sastav bataljuna u rejonu banova jaruga, uklni jedan tenkovski vod iz rejona novske, kojega angazirati kao neposrednu podrsku pjesadije.

5. u rejon pakracka poljana javite se u 16.00 13.10.1991.

6. bataljun ojacati sa po sredstvima.

7. bataljunu osigurati jedan obrok suhe hrane, a daljnje logisticko osiguranje preuzima oz bjelovar.

2.577 + ŠIPR: 24410
1 PRIJ. 0.W.W. 4 RE

pomocnik zapovjednika
general-major
petar stipetic v.r.

Ovom naredbom naš bataljun predpočinjava se O.Z. Bjelovar

Hrvatske su postrojbe 8. listopada uspjele zaustaviti JNA na crti Jasenovac - kanal Strug - Bročice - motel "Jug" - Stari Grabovac i time spriječiti planirani pohod na Zagreb. Usprkos tome, stanje je na cijelom bojištu, a posebice na širem području Novske bilo vrlo složeno i teško. Još uvijek je postojala realna opasnost da JNA, koja je grad opkolila s tri strane, iz predgrađa dokle je doprla (Stari Grabovac) uđe u samu Novsku, u to vrijeme gotovo napuštenu od žitelja. Grad je branio vrlo mali, nedostatan broj branitelja a obrana je bila pred slomom pa je zatražena pomoć Glavnog stožera HV-a. Nastojeći popraviti stanje na bojištu, Glavni je stožer 4. listopada ustrojio novo vojno zapovjedništvo - Operativnu grupu (OG) "Posavina", koja je preuzela vođenje i zapovijedanje svim postrojbama ZNG-a i MUP-a na novljanskoj i novogradiškoj bojišnici. Na njezino je čelo postavljen pukovnik Rudolf (Rudi) Stipčić, prvi zapovjednik samoborske vojarne nakon oslobođenja od JNA i novoformiranog Odreda veze garnizona Samobor, a kasnije se pokazalo i jedan od najboljih vojskovođa Hrvatske vojske 1991. godine. Također je u pomoć upućen značajan broj raznorodnih postrojbi s prostora sjeverozapadne Hrvatske, među njima i iz sastava 8. samoborske brigade. Ova su se rješenja ubrzo pokazala učinkovitim jer je od tada, pa sve do 28. listopada kada se otpočinje s hrvatskim ofenzivnim aktivnostima na ovom bojištu, OG "Posavina" uspješno odolijevala svim napadima. Po zaustavljanju daljnjeg napredovanja JNA i pobunjenih Srba na prostoru općine Novska su se formirala tri bojišta; Novska – Stari Grabovac, Novska – Jasenovac i prostor novljanskih brda sjeverno od grada Novske.[23]

Dana 13. listopada u Samobor su došli predsjednik Kriznog stožera Zagreba Ivo Parać sa zapovjednikom Gr ŠTO-a Zagreb Darkom

[18] Referat Radmila ZELJAJE; "Nikad više ne smijemo zalutati", *Bilten TG 4*, br. 4-5., april-maj 1993., 6-7., "Ko to tamo čita tekstove", *Borba* br. 317., 12. XI. 1991., 9. i "Jednostavno okrenuli leđa i otišli", *Vjesnik* 19. XI. 1991., 8.

[19] "Kalili se u plamenu rata", *Glas srpski*, (Banja Luka), 18. I. 1995., 8.

[20] Ivica DEBIĆ i Ante DELIĆ, *"Otkos"*, 96, 102.

[21] "Ko to tamo čita tekstove", *Borba* 12. XI. 1991., 9.

[22] Davor MARIJAN, *"Smrt oklopne brigade"*, 20.

[23] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 17-18., "Obrana Novske – petnaest žigosanih", *Danas*, Zagreb, 15. X. 1991., 20., *"Novska - War time"*, (glavni urednik Stjepan Beljak), Novska 1993., 40-42., Intervju s Rudijem Stipčićem u; "Korčulanin, '… domovine sin", *Hrvatski branitelj – glasilo OG "Posavina"*, br. 1., Kutina, 27. XI. 1991., 3. i Rozarijo ROZGA, "Svi Samoborci mogu biti ponosni".

Grdićem i Emanuelom Justamentom, saborskim zastupnikom.[24] Sa sobom su imali zapovijed Glavnog stožera HV-a za odlazak u zapadnu Slavoniju, potpisanu od strane pomoćnika načelnika Glavnog stožera HV-a Petra Stipetića. Prema njoj se postrojba jačine jedne bojne, ojačana protuoklopnim sredstvima, trebala javiti načelniku stožera Operativne zone (OZ) Bjelovar, pukovniku Ivanu Plasaju u Pakračku Poljanu. Od njega je trebala primiti zapovijed o djelovanju na pravcu Pakračka Poljana – Kukunjevac – Lipik. U njen je sastav u rajonu Banove Jaruge trebao ući jedan tenkovski vod iz rajona Novske, koji je ovoj pješačkoj bojni trebao pružati neposrednu podršku.[25] Ova samoborska postrojba morala se pretpočiniti 105. brigadi HV-a iz Bjelovara. Razlog je tome bilo izuzetno loše stanje u kojem se našla ova brigada. Zbog toga što je veliki broj vojnika napustio postrojbe ova je brigada dospjela u kritično stanje. Zapovjednik OG-a "Posavina" Rudi Stipčić i njegov zamjenik Rozarijo Rozga navode da je u 1. bojni od 350 ljudi ostalo samo njih 106, nespremnih za borbu. 2. bojna nije bila popunjena, a satnija iz Garešnice se nije ni pojavila na predviđenim položajima u Kozaricama. Iz 3. je bojne na položaje došlo samo 160 ljudi, nakon čega ih je 40 otišlo, a i ostatak bojne se na to spremao. Oklopna je satnija spala na samo 3 posade koje nisu bile u operativnom stanju. Dolazak samoborske bojne trebao je popraviti stanje 105. brigade i učiniti je sposobnom za borbu.[26]

Međutim, problem je bio što se ova samoborska postrojba trebala javiti u Pakračku Poljanu istog dana u 16.00 sati, a zapovjednik brigade je od čelnih ljudi zagrebačke obrane zapovijed preuzeo u 17.15.[27] Zbog toga se samoborska brigada našla u vremenskom škripcu. Uz to, časnici brigade bili su sumnjičavi prema kvaliteti rukovođenja samoborskom postrojbom nakon predpočinjavanja drugoj brigadi te logističkoj potpori koju mogu očekivati na terenu (zbog lošeg iskustva u Lasinju), a kasnije se vidjelo da je sumnja bila opravdana. Nije im bila jasna ni linija zapovijedanja ovom postrojbom.[28] Odgovor Paraća, Grdića i Justamenta bio je da su oni u pravu, ali da je stanje u Novskoj tako teško da joj prijeti pad, čime bi se otvorio put za napad na Zagreb, i da Novsku može spasiti samo dolazak novih postrojbi.[29] Povodom ove zapovijedi Zapovjedništvo brigade održalo je hitan sastanak na kojem je, nakon upoznavanja zapovjednika postrojbi sa zadatkom, donesena odluka da se zapovijed ispoštuje, ali ne u zadanom vremenskom roku jer je u njemu bilo nemoguće bilo što napraviti.[30] Odgoda od jednog dana potom je potvrđena i usmenim dogovorom s trojcem

Franjo (Jankov) Bašić, pomoćnik zapovjednika za sigurnost

[24] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 13. X. 1991. AMORH., i Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

[25] Zapovijest Glavnog stožera HV-a Gr ŠTO-u Zagreb. Kl: 8/91-01/11. Ur. br: 5120-02-91-1., od 13. X. 1991. Spis br. 483. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 3. R. 6/91.

[26] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 3. i Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 60.

[27] Zapovijed Op. br. 125 zapovjednika Gr ŠTO-a Zagreb zapovjedniku 8. br. TO-a od 13. X. 91. Spis 482. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 3. R. 6/91.

[28] Franjo J. BAŠIĆ, "Ratni put 151. br. HV u razdoblju 13-20. X. 1991. g.".

[29] Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

[30] Izvještaj o izvršenju zapovijedi Gl. Stožera HV-a od 13. X. 91. Spis br. 469. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 3. R. 6/91.

iz zagrebačkog zapovjedništva. Nakon sastanka odmah se pristupilo formiranju postrojbe pri čemu se pazilo na sve sastavnice potpore nužne borcima na terenu. Odlučeno je da u postrojbi moraju biti pripadnici veze, logistike, inženjerije, saniteta i sl.[31] Kod odabira vojnika značajnu je ulogu igrala dragovoljnost jer postrojbe nisu bile u najboljem stanju za odlazak na bojište. Oko 30 % ljudstva je bilo na odmoru dok su dobar dio ostatka ljudstva činili upravo mobilizirani vojni, nepripremljeni i neuvježbani za rat. Postrojbe koje su bile u boljem stanju već su bile angažirane na borbenim položajima zauzetim po ranije dobivenim zapovijedima.

Postavljalo se i pitanje borbenog morala vojnika te nedostatka motiva za odlazak na nepoznat teren *"kada se zna da je i ovaj teritorij ugrožen"* i to zato *"što je i zadnji vojnik u Lasinju shvatio da su nedostaci koji su ih mogli stajati glave rezultat zapovijedanja s višeg nivoa i izvan njihove matične jedinice"*. Stoga se jednostavno nije moglo odrediti samo jednu postrojbu i poslati je na bojište.[32] Tako je zapovijed za odlazak na bojište upućena svim postrojbama uz davanje prioriteta dragovoljnoj prijavi vojnika. Kako je najviše dragovoljaca bilo u 3. bojni, donesena je odluka da zapovjednik postrojbe koja ide na bojište bude Franjo Horvat, zapovjednik 3. bojne. Bitno je navesti da se značajan broj vojnika javio i u drugim postrojbama, posebice u 2. bojni, gdje se javio npr. gotovo cijeli vod minobacača. Vezano uz dužinu boravka na bojištu, Zapovjedništvo brigade je odlučilo da se nakon 14 dana bojovnici zamijene novima. Na taj bi se način na bojištu uvijek moglo imati donekle odmorno ljudstvo. S obzirom na to da je postrojba trebala biti pretpočinjena OZ-u Bjelovar i ući u sastav 105. brigade HV-a, određena je i kontakt grupa s ovom brigadom, a koju je činio izviđački vod na čelu s časnikom Mirom Penićem. Grupa je istog dana otišla na teren i s Zapovjedništvom 105. brigade dogovorila prihvata postrojbe. Uz to su izvršili i terensko izviđanje prostora na koji je postrojba trebala doći. Kao mjesto prihvata određeno je raskrižje u Lipovljanima, 14. listopada u 19.00 sati, gdje je postrojbu trebala dočekati veza iz 105. brigade.[33] U ime samoborske postrojbe, kao pratioci na teren i operativci koji su se trebali pobrinuti za pretpočinjavanje postrojbe OZ-u Bjelovar te njezino uvođenje u položaje 105. brigade imenovani su Josip Mahović i Franjo J. Bašić.[34]

Samoborski dragovoljci u obrani zapadnoslavonskih Kozarica; Ivica Vran, Darko Šimunec, Dražen Šigir - listopad 1991.

Međutim, iz tehničkih razloga i velikog broja zadaća koje je brigada obavljala prema ranije dobivenim zapovijedima, Zapovjedništvo je umjesto bojne odlučilo oblikovati i poslati na bojište postrojbu jačine ojačane satnije koja se formalno vodila u sastavu 3. bojne, u čiji je sastav toga dana ušao 131 časnik i vojnik iz slijedećih postrojbi:

---

[31] Franjo J. BAŠIĆ, "Ratni put 151. br. HV-a u razdoblju 13-20. X. 1991. g." i Adolf PAAR,"Tako je počelo..."

[32] Izvještaj o izvršenju zapovijedi Gl. Stožera HV-a od 13. X. 91. Spis br. 469. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 3. R. 6/91.

[33] Franjo J. BAŠIĆ, "Ratni put 151. br. HV-a u razdoblju 13-20. X. 1991. g.", Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat" i Intervju s Josipom Honomihlom od 12. III. 2005.

[34] Zapovijest Op. br. 57. Zapovjedništva 8. br. TO-a od 14. X. 91. Spis br. 484. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 3. R. 6/91.

1.	3. bojna	23 vojnika	- zapovjednik Franjo Horvat
2.	LMB 120	4 vojnika	- zapovjednik Davor Golubić
3.	Pozadinska satnija	4 vojnika	- zapovjednik Marijan Ratešić
4.	MB-82 iz 2. bojne	36 vojnika	- zapovjednik Josip Honomihl
5.	GINT iz 1. bojne	37 vojnika	- zapovjednik Stjepan Glavić
6.	Izviđački vod	3 vojnika	- zapovjednik Darko Benčić
7.	Vod veze	1 vojnik	- Kristijan Benić
8.	Sanitet	3 vojnika	- zapovjednik Srećko Budi
9.	Protudiverzantski vod	20 vojnika	- zapovjednik Mladen Rešetić[35]

Dodatne snage, također jačine jedne satnije i to iz sastava 3. bojne, koje su ovu postrojbu trebale dovesti do razine ojačane satnije, tek su trebale biti opremljene i poslane u zapadnu Slavoniju.[36] Svi pripadnici satnije materijalno su opremljeni najbolje što se u tom trenutku moglo, no zalihe brigade su bile slabe. Brigada je u to vrijeme već dva tjedna čekala na logističku opskrbu, stoga je Zapovjedništvo brigade od Gr ŠTO-a zatražilo da pomogne u opskrbljivanju ove satnije dodatnom opremom i streljivom. Iz štaba je ovaj zahtjev prihvaćen i obećano je da će ta sredstva biti dostavljena do njenog odlaska iz Samobora. Predsjednik Kriznog stožera Zagreba je obećao veći broj minobacača, a zapovjednik Gr ŠTO-a Zagreb svu potrebnu logističku podršku. Međutim, na kraju ništa od tih obećanja nije ostvareno.[37] Izvršeno je i moralno-psihološko pripremanja vojnika za odlazak na bojište. Kako se radilo o dragovoljcima, u postrojbi je vladao visoki moral i spremnost za obranu domovine.[38]

Kozarice, 15. listopada 1991.; Ivo Brunović, Mladen Rešetić, Dražen Šigir, Zdravko Moćan, Držislav Leopold, Stjepan Jandrečić, Darko Fotak, Ivica Vran

Ove pripreme tekle su u sjeni pogibije prvog pripadnika brigade – **Ivana Jakopača** kojega je 12. listopada u Jagnjić Dolu nesretnim slučajem iz puške ubio prijatelj B. F. On je zabunom zamijenio svoju praznu pušku, Jakopačevom puškom u čijoj cijevi je bio metak te ga upucao.[39] Pet dana prije ovog događaja, 7. listopada je u obrani Bano-

[35] Adolf PAAR, "Tako je počelo...", Zapovijest Op. br. 58. Zapovjedništva 8. br. TO-a od 14. X. 91. Spis 485. o. 3. R. 6/91. i Spisak vojnika u Pakracu od 15. X. 1991. R. 1/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a". (Objašnjenje zašto se u brigadnoj dokumentaciji prostor zapadne Slavonije gdje se borila 151. br. naziva Pakrac dao je J. Mahović - "*prema prvotnoj zapovjedi trebalo smo ići u Pakračku Poljanu gdje smo se trebali podrediti Operativnoj zoni Bjelovar. Stoga smo mi dugo vremena govorili za zapadnu Slavoniju da idemo na pakračko bojište, premda nikada kod Pakraca nismo ni bili.*")

[36] Zapovijest Op. br. 61. Zapovjedništva 8. br. TO-a od 15. X. 91. Spis 514. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

[37] Izvještaj o izvršenju zapovijedi Gl. Stožera HV-a od 13. X. 91. Spis 469. o. 3. R. 6/91., Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 14. X. 91. Spis 492. o. 4. R. 6/91., Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 13. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". i Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

[38] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[39] Obavijest načelnika IPD-a o smrtnom stradanju Jakopač Ivo-Lepica, od 13. X. 1991. R. 7/91., Izvješće načelnika saniteta 8. br. TO-a o smrtnom stradanju vojaka Jakopač Ivana, od 14. X. 91. Spis 490. R. 7/91., Potvrda zapovjednika brigade o pripadnosti Jakopač Ivana 8. br. TO-a, od 13. X. 91. Spis 457. R. 2/91. i Molba Jakopač Josipa za dopust od 8. XI. 1991. Spis 251. R. 4/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

vine, kao pripadnik 2. brigade ZNG-a "Gromova", poginuo još jedan Samoborac – **Milan Rapljenović**.[40]

U popodnevnim satima 14. listopada su završene sve pripreme, formirana satnija i izdana naredba za pokret na područje zapadne Slavonije.[41] Međutim, čim je u Otruševcu postrojba sjela u autobuse došla je nova zapovijed prema kojoj se više nije trebalo ići u Pakračku Poljanu i podrediti se OZ-u Bjelovar, već u sela Kozarice i Novi Grabovac u sjevernom, brdskom dijelu općine Novska, područje koje je spadalo pod OG "Posavina" sa Zapovjedništvom u Lipovljanima.[42] Satnija je te večeri ipak krenula na bojište pravcem Zagreb – Ivanić Grad – Kutina – Banova Jaruga da bi u dogovoreno vrijeme stigla u Lipovljane.[43] Prema dogovoru koji je postigao M. Penić, tu su ih trebali čekati vodiči 105. brigade. Međutim, njih nije bilo.[44] O tome kako su dočekani prisjeća se Franjo J. Bašić, zadužen za uspostavu kontakta: *Došavši na dogovoreno mjesto očekivali smo ostvariti kontakt s pripadnicima 105. br. No, kako smo došli 10 minuta ranije, odlučili smo pričekati dogovoreno vrijeme. Kolona vozila ostala je stajati sa strane s ugašenim svjetlima. Čekajući, vrijeme je prolazilo a nitko nije došao da nas odvede na naš predviđeni položaj. Nakon sat vremena pokušali smo stupiti u vezu, no to nam nikako nije uspijevalo. Tek negdje oko 23 h uspostavili smo prvi kontakt sa načelnikom stožera OZ Bjelovar pukovnikom Plasajem. No, on se nije previše uzbuđivao zbog toga, te nam je rekao da vojnike smjestimo u jarak kraj puta i čekamo jutro. Vidjevši da to nema smisla potražili smo ljude u okolnim kućama, ali ni tu doček baš nije bio osobito dobar. Nakon nekog vremena uspjeli smo kontaktirati policiju te smo se uz njihovu pomoć uputili ka selu Kozarice gdje nam je bilo i odredište.*[45] Kao vodiči su im u ime 105. brigade poslužila dva pripadnika HOS-a. Samo su mjesto vojnici našli u poprilično lošem stanju jer su tijekom listopada pa tako i taj dan, Kozarice, kao i okolna sela, bile izložene udarima zrakoplova i topničkih oruđa JNA i pobunjenih Srba.[46] Samoborska je satnija pristigla baš u trenutku kad je završio uspješan hrvatski napad u sektoru Pakraca, gdje je oslobođeno snažno srpsko uporište u selu Bujavica i zaustavljen napad JNA na hrvatske položaje na području Novske.[47] Oslobođenje Bujavice koje je vodio Tomislav Merčep bio je veliki uspjeh HV-a. Naime gradovi Pakrac i Lipik te tri posljednja slobodna sela u središnjem dijelu općine; Prekopakra, Filipovac i Dobrovac bili su već tjednima opkoljeni i za njih su s agresorom vođene teške borbe.[48] Padom Bujavice počelo je slamanje ovog srpskog opsadnog prstena. Osim

Miro Penić, načelnik u brigadi za obavještajne poslove

[40] Popis poginulih branitelja Samobora Udruge branitelja 151. brigade.

[41] Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 14. X. 91. Spis br. 492. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

[42] Intervju s Josipom Mahovićem od 18. X. 2005.

[43] Zapovijest Op. br. 57. Zapovjedništva 8. br. TO-a od 14. X. 91. Spis 484. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 3. R. 6/91.

[44] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[45] Franjo J. BAŠIĆ, "Ratni put 151. br. HV-a u razdoblju 13-20. X. 1991. g.".

[46] *"Novska - War time"*, 24.-50.

[47] "Teroristi s Bujavice kao gujavice", *Večernji list* 16. X. 1991., Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 3.

[48] Ilija PETROVIĆ, *"Slavonija, Baranja i zapadni Srem – od vijeća do republike"*, 22.

toga time je učvršćena lijeva strana OG-a "Posavina" i smanjena mogućnost djelovanja agresora iz pravca Kukunjevac - Lovska - Korita. Time su i položaji na kojima će boraviti samoborske snage (Kozarice i Novi Grabovac) dovedeni u povoljniji položaj.[49]

Došavši u Kozarice, vojnici su raspoređeni u školu te po seoskim kućama i štagljevima. Premda je bilo jasno da je škola vrlo rizičan objekt u tom trenutku nije bilo drugog izbora. Zapovjedništvo je smješteno u društveni dom, gdje se čekalo svanuće da se poduzmu daljnji koraci. Zapovjednici su, naime, bili zbunjeni. Prostor na koji su došli nije bio onaj koji je obišao samoborski izviđački vod, tako da nisu imali nikakvih spoznaja o stanju na terenu, kao ni o rasporedu hrvatskih i srpskih snaga. Mjesto koje je bilo na prvoj liniji bojišta na okolnim je brdima branilo nekoliko pripadnika bojne "Rakitje" iz sastava 1. brigade ZNG-a te pripadnici Narodne zaštite iz Lipovljana. Od mještana se pokušalo doznati nešto više o stanju na bojištu. Međutim, osim da su snage HV-a "tu negdje gore" ništa se drugo nije moglo saznati. U tom su se trenutku hrvatske snage branile na liniji bojišta: Drenov Bok – kanal Strug – Bročice – željeznička postaja Novska – Stari Grabovac – Samar Brdo – Kurjakana – Kozarice – Novi Grabovac – Bujavica. Međutim, pripadnici samoborske satnije tada to nisu znali. Tada je tik uz seosku školu palo nekoliko minobacačkih granata, srećom, bez posljedica po vojnike, osim što ih je zasula zemlja i blato. U zraku su se čuli zrakoplovi, što je među ljude unijelo dodatni nemir. Ta se noć većini Samoboraca činila beskrajnom.[50] Oko 3 sata ujutro u Kozarice su došli zapovjednik Zapovjedništva OZ Bjelovar pukovnik Miroslav Jerzečić i njegov zamjenik pukovnik Ivan Plasaj. Nakon upoznavanja samoborski zapovjednici su im izrazili svoje negodovanje zbog neorganiziranog dočeka, nakon čega se otpočelo s razmatranjem plana borbenog djelovanja.[51] U tom su trenutku OZ Bjelovar i OG "Posavina" pripremili zajedničku akciju koju je trebala izvesti 105. brigada. Prema planu, predviđeni pravac napadnog djelovanja bio je Novi Grabovac – Bair – Popovac – Livađani – Čaglić.[52] Pristigli časnici su obavijestili samoborske časnike o predviđenom tenkovsko – pješačkom napadu koji se trebao zbiti toga dana te da je njihov cilj obližnje selo Bair. Ovo selo je bilo jedno od najjačih srpskih uporišta u općini Novska iz kojeg je još od rujna topnički razarana Novska i okolna mjesta.[53] Osim pokušaja oslobađanja, jedna od svrha napada, čini se, bilo je i prisiljavanje agresora da iz napada prijeđe u obranu, ali i rasterećenje hrvatskih postrojbi oko Pakraca koje su od oslobođenja Bujavicu bile pod jakim pritiskom.[54]

Međutim, samoborski zapovjednici se nisu složili s predstavljenim planom. Smatrali su nije dobro odmah poslati u borbu ljude bez ratnog

Novi Grabovac; podjela streljiva pred odlazak u akciju oslobađanja Baira

[49] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 37-39.

[50] Franjo J. BAŠIĆ, "Ratni put 151. br. HV-a u razdoblju 13-20. X. 1991.", Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat" i Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 30-32, 34.

[51] Franjo J. BAŠIĆ, "Ratni put 151. br. HV-a u razdoblju 13-20. X. 1991. g.".

[52] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 42.

[53] Franjo J. BAŠIĆ, "Ratni put 151. br. HV-a u razdoblju 13-20. X. 1991. g." i *"Novska - War time"*, 27., 37.

[54] "Protunapad je najbolje obrana", *Vjesnik*, 16. X. 1991., 5.

iskustva, a koji su cijelu noć proveli na otvorenom i koji su izmrcvareni od puta i nespavanja, te bez saznanja gdje se i na kakvom terenu uopće nalaze. Nije to dobro ni za njih same, za njihov moral, ali ni za ostvarenje cilja same akcije. Uz to nije bilo poznata ni jačina protivničkih snaga, ali ni hrvatskih snaga koje su trebale sudjelovati u akciji s lijeve ili s desne strane. Uslijed toga izbila je oštra diskusija sa časnicima OZ Bjelovar koji su odbili svaki daljnji razgovor s časnicima iz Samobora. Daljnji su razgovor nastavili samo sa zapovjednikom postrojbe Horvatom. No ni on nije bio zadovoljan dobivenim objašnjenjima o zadatku koji ih je čekao, pa je odbio uvesti u akciju svoju postrojbu bez dodatnih radnji i pojašnjenja. Cijelo je jutro Horvat s pukovnikom Jerzečićem obilazio položaje, uspostavljao kontakt te dogovarao koordinaciju s drugim postrojbama koje su trebale sudjelovati u napadu na Bair. Tražili su i tenkovski vod koji je trebao doći iz Janje Lipe, ali taj dan nije došao. Nije došla ni prva satnija 105. brigade. Zato je napad na Bair odgođen za sutra.[55] Istodobno se na području Pakraca odvijala prava bitka u kojoj su taj dan poginula 3 hrvatska branitelja, a 30 ih je ranjeno, ali je Bujavica s okolnim područjem očuvana, pri čemu je na srpskoj strani navodno uništen jedan tenk i stradalo dosta ljudstva. Žestoka se bitka vodila i južnije, na potezu Jasenovac – Bročice – Novska, dok je uz topovske grad Novska bio cijeli dan sustavno razaran i zračnim napadima. Područje između ova dva bojišta, Kozarice, toga je dana bilo prava "oaza mira".[56] Oko 12.00 u Kozarice je došao Vladimir Požgaj, zapovjednik 1. bojne 105. brigade kojoj se samoborska satnija trebala pretpočiniti. Satnija je tada konačno pridružena ovoj postrojbi te je dobila svoje područje odgovornosti - obližnje selo Novi Grabovac, uz Bujavicu zasigurno najistureniji položaj hrvatskih snaga na ovome dijelu bojišta. Dotadašnje ponašanje Zapovjedništva 105. brigade izazvalo je veliko nezadovoljstvo među vojnicima, međutim, zadaća zauzimanja određenog područja je odmah obavljena.[57] Isto dana su samoborski vojnici iz Lipovljana u Novi Grabovac dopremili dva tenka i više oklopnih vozila, iako do tada nikad njima nisu upravljali.[58] U razorenom i pustom mjestu vojnici su zatekli 50 premorenih pripadnika bojne "Rakitje" i HOS-a koji su tu držali položaje već oko 40 dana.[59] Novi je Grabovac bio nastanjen pretežito srpskim pučanstvom i iz njega su, dok selo nije oslobođeno, pobunjeni Srbi napadali susjedne hrvatske Kozarice. U mjestu je i nakon oslobođenja ostao veći broj srpskih civila koji su

Hrvatski "oklop" na obrambenim položajima Novog Grabovca i Kozarica

[55] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat" i Franjo J. BAŠIĆ, "Ratni put 151. br. HV-a u razdoblju 13-20. X. 1991. g".

[56] "Veliki gubici agresora" i "Protunapad je najbolje obrana", *Vjesnik*, 16. X. 1991., 3. i 5. i "Topi se oklop", *Vjesnik*, 19. X. 1991., 6.

[57] Izvještaj načelnika IPD odjela Milana Galovića s posjeta četi 8. brigade poslane u obranu Pakraca upućena Gr ŠTO Zagreb. (bez datacije, vjerojatno 16. ili 17. listopada 1991.) Spis 524. R. 7/91., i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 15. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[58] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[59] Franjo J. BAŠIĆ, "Ratni put 151. br. HV-a u razdoblju 13-20. X. 1991." i Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 30.

izolirani u jednu kuću iz koje su puštani pod stražom da nahrane domaće životinje ili obave osobne potrebe. Hrvatska se vojska brinula o njihovoj prehrani.[60] Samo selo nalazi se na vrhu jedne brdske kose, sa svih je strana okruženo gustom šumom, a činilo ga je pedesetak kućanstava. Odmah je uočeno da je većina objekata u selu takve građe (obiteljske kuće i seoska škola) da vojnicima ne mogu pružiti dobru zaštitu od topničkih i zračnih napada.[61] Do večernjih je sati postrojba, prema dogovoru sa Zapovjedništvom 1. bojne 105. brigade, zauzela obrambenu liniju prema srpskim uporištima u selima Lovska, Bair i motelu "Trokut" smještenom na važnom raskrižju putova.[62] Na tom su prostoru agresorske snage, zaključno sa selom Rogolji na istoku, Lipikom na sjeveru i Okučanima na jugu, djelovale organizirane u 343. motoriziranu brigadom Banjalučkog korpusa iz Prijedora kojom je zapovijedao pukovnik Vladimir Arsić, a načelnik štaba bio Radmilo Zeljaja, te kroz dijelove triju partizanskih pješačkih brigada - 2., 5. i 14.[63] One su nadzirale prometnicu Okučani – Bijela Stijena – Donji Čaglić i zapadne obronke Psunja. Na istom su pravcu još bile raspoređene 5. mješovita topnička pukovnija, 5. mješovita protuoklopna topnička pukovnija i 5. laka topnička pukovnija PZO-a, koje su u najvećoj mjeri vatrom pokrivale novljansko i novogradiško područje, a manjim dijelom i pakračko područje. Uz snage JNA, na tom su prostoru vrlo brojne bile i postrojbe TO-a koje su sačinjavali mjesni pobunjeni Srbi te dobrovoljačke četničke postrojbe. Konkretno, nasuprot položajima koje je zaposjela samoborska satnija nalazili su se pripadnici pobunjeničkog TO-a i 5. "kozaračke" partizanske brigade TO-a Republike BiH iz Prijedora.[64]

Razmještajem vojnika po Novom Grabovcu počeo je mukotrpan put samoborske brigade po novljanskom bojištu, gdje se izravno branio Zagreb, a time i Samobor. Konkretna zadaća postrojbe bila je pomoći u stabilizaciji obrane dostignute crte obrane, zaustaviti daljnji, očekivani prodor agresora, slomiti njegovu napadnu moć te po mogućnosti preuzeti inicijativu. Naime, na ovom je brdskom dijelu općine Novska operativni položaj agresora bio vrlo povoljan jer je napadnim djelovanjem pravcem Bair – Novi Grabovac – Lipovljani nudio mogućnost zauzimanja Novske i Lipovljana te brzo izbijanje na rijeku Ilovu tj. na položaje pogodne za napredovanje prema Zagrebu. Zbog toga su sve hrvatske postrojbe na ovom dijelu bojišta pa tako i samoborska, imale vrlo složenu i odgovornu zadaću.[65]

---

[60] Radovan Domagoj DEVLIĆ, *"Štraseri - didaskalije"*, Zagreb 1993., 83-84. i *"Novska - War time"*, 24.

[61] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 17. X. 1991. AMORH., i Edi TREZIĆ, "Nisam požalio odlazak".

[62] Franjo J. BAŠIĆ, "Ratni put 151. br. HV-a u razdoblju 13-20. X. 1991. g.", Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 30. i Molba I. Bratkovića za demobilizaciju od 4. XII. 91. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/91.

[63] Referat Radmila ZELJAJE; "Nikad više ne smijemo zalutati", *Bilten TG 4*, br. 4-5., april-maj 1993., 6-7.

[64] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991. – 10. VII. 1992. g."*, 2-3. i Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 17., 29.

[65] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 29., 33.

I dok su konačno dobili borbeni zadatak, obećano logističko osiguranje od OZ-a Bjelovar, čak i opskrba hranom, posve je izostala. Tako su samoborski vojnici u Novom Grabovcu i Kozaricama ostali samo na suhoj hrani i s manjkom streljiva.[66] Cijelu prvu noć boravka u Novom Grabovcu trajalo je oružano prepucavanje s agresorom, tako da su vojnici jedva dočekali zoru 16. listopada kada su u selo došli tenkovi da krenu u napad na Bair.[67] Osim njih i sveukupno 8 oklopnih vozila, u napad je iz Novog Grabovca krenula i 1. bojna 105. brigade pod zapovjedništvom časnika Željka Ledinskog. Ta se postrojba samo formalno nazivala bojnom, dok u stvarnosti brojem i snagom nije prelazila jednu satniju. Prema dobivenoj zadaći, samoborska je satnija u pravcu Baira napredovala desno od oklopnjaka, kroz minirana kukuruzišta. Bjelovarčani su činili lijevo krilo grupacije i napredovali su cestom tik uz tenkove prema motelu "Trokut". Cijela je grupacija bila izložena minobacačkoj i mitraljeskoj vatri. I dok je samoborska satnija uspjela bez gubitaka ovladati dijelom obronaka iznad mjesta te potom izbiti pred Bair, bjelovarska se postrojba zajedno s oklopnim vozilima našla u nevolji. Srpske barikade od srušenih stabala koje su bile držane pod stalnom minobacačkom i mitraljeskom vatrom onemogućile su im napredovanje. Ni tenkovski plotuni nisu uspijevali otvoriti put ka "Trokutu". Dva sata po početku napada jedna se granata odbila o tenk i rasprsnula među vojnicima. Tada je ranjeno sedam vojnika, uslijed čega je došlo do pomutnje koja se pojačala kad je jedan tenk pogođen. Nakon toga je zapovjednik Ledinski naredio Bjelovarcima povlačenje, a Samoborcima izvlačenje iz Baira na početne položaje.[68]

Novi Grabovac; izvlačenje ranjenika - Josip Jager, Ivan Brunović

Zapovijed je među Samoborcima primljena s ogorčenjem. Juraj Rešetar, jedan od vojnika koji su pred Bairom samo čekali dolazak tenkova i Bjelovaraca da se počne s oslobađanjem mjesta, ovako opisuje taj trenutak; *"Napadali smo: jedni po levoj drugi po desnoj strani u toj nizini i… taman kad smo došli na udaljenost da uspešno završimo z akcijom, stigla je zapoved za povlačenje. Moram reći, da nas je to u ratu puno puta srdilo, to kaj taman smo nekaj osvojili taman.., a onda zapovjed povlačenje… No, ponavlam vojniku je zapoved svetinja. I tak na desnom boku, gdje smo bili moji dečki i ja, nismo ni stupili u akciju, a levom boku se pucalo i suborci, dečki iz Bjelovara imali su vatreno krštenje no na zapoved smo se povukli."*[69] Tako se krenulo natrag. Želeći izbjeći ponovni ulazak u minirana kukuruzišta gdje bi

[66] Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 16. X. 91. Spis 530. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

[67] Izvještaj načelnika IPD-odjela M. Galovića s posjeta četi 8. brigade poslane u obranu Pakraca upućena Gr ŠTO-u Zgb. (bez datacije, vjerojatno 16. ili 17. X. 1991.) Spis 524. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[68] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 16. X. 1991. AMORH. i F. HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[69] Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".

uz to bili i izvrsne mete, Samoborci su se u grupama povukli prema visovima iznad Kozarica. Na pola puta pri povlačenju zapovjednik je Horvat stupio u vezu sa svojim ljudstvom i saznao da nema stradalih, ali da je nestao vojnik Josip Telišman koji je napredujući dospio do prvih kuća u Bairu. Odmah je oblikovana grupa za spašavanje (F. Horvat, J. Rešetar i B. Kolman). Nakon duljeg traženja grupa ga je uspjela naći. Kasnije su saznali da je imao bliski susret s srpskim vojnicima i da ga je spasilo to što je na sebi imao maskirnu uniformu kakvu je rabila JNA, kao i to što je imao gustu bradu, u to doba "modernu" među mjesnim srpskim pučanstvom. Posljednjim snagama, pod stalnom minobacačkom vatrom, grupa se preko Kozarica uspjela izvući natrag u Novi Grabovac. Tako je neuspjehom završio prvi pokušaj oslobađanja Baira i motela "Trokut".[70] Po mišljenju Zapovjedništva 8. brigade uzrok neuspjeha ležao je u tome što 1. bojna 105. brigade nije imala nikakve podatke ni o protivniku ni o susjednim hrvatskim postrojbama tj. nije postojala nikakva koordinacija aktivnosti sa susjedima.[71] Međutim, neuspjeli napad na Bair nije značio i kraj borbe. Srpska je strana, pretpostavljajući da su hrvatske snage tijekom neuspjelog napada razbijene, krenula u napad na Novi Grabovac. Ovaj je napad bio samo dio napada koji je ranije, tijekom jutra, nakon topničke pripreme počeo na Novsku i okolna sela. Tako je i Novi Grabovac zasut minobacačkim granatama, da bi potom iz smjera "Trokuta" uslijedio napad pješaštva u pratnji dvaju oklopnih vozila. Uspostavljajući dodatni obrambeni položaj i aktivirajući sva raspoloživa protuoklopna sredstva samoborska je satnija uspjela odbiti napad. Povlačenje napadača označilo je i kraj borbi. Obje su se strane pozabavile sređivanjem stanja u postrojbama. Samo su topnici sve do u suton razmjenjivali granate. Mrak je konačno donio smiraj uzavreloj bojišnici. Ovaj prvi okršaj iznio je na vidjelo, uz pozitivne primjere borbenosti, niz nedostataka satnije. Prvi je bio tehnička neobučenost i neuvježbanost vojnika, posebice u rukovanju protuoklopnim sredstvima. F. Horvat se prisjeća da je prilikom borbe *"morao na licu mjesta obučavati svoje ljude kako se upotrebljava tromblon."*[72] Bila je to posljedica zanemarivanja zapovijedi o obuci, što je bilo u izravnoj vezi s iskazanim nepoštivanjem časničkog kadra brigade. Zapovjedništvo je 8. brigade tijekom rujna i listopada izdalo niz zapovijedi o obuci za uporabu oružja, oruđa i opreme.[73] No, malo je tih zapovijedi ostvareno, osim u slučaju pionirskog

Pripreme za odlazak u akciju - Kozarice, listopad 1991.

[70] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[71] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 15. X. 1991. AMORH.

[72] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat", "Topi se oklop", *Vjesnik*, 19. X. 1991., 6. i Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 40.

[73] Vidi npr. - Zapovijest op. br. 11 o obuci v/o od 20. IX. 91. Spis 52. o. 1. R. 6/91., Zapovijed za gađanje od 5. X. 91. Spis 455. o. 3. R. 6/91., Zapovijed za obuku pripadnika 8. br. TO-a od 10. X. 91. Spis 428. o. 3. R. 6/91. itd. - AMORH. Fond "151. br. HV-a".

voda.[74] Tek će odlazak na bojište promijeniti dotadašnji negativni poredak stvari. Prva napadna akcija pokazalo je i da neki ljudi nisu sposobni izdržati strahote rata. Skupina vojnika toga je dana samovoljno napustila položaje te se s naoružanjem i vozilom satnije, vratila nazad u Samobor. Ovaj slučaj negativno je utjecao na druge vojnike.[75]

Premda se činilo da je toga dana postrojba samoborske brigade doživjela neuspjeh kasniji razvoj situacije i naknadne analize pokazale su da je samoborska postrojba svojim izlaskom na novljanska brda u vrijeme kad je Novska bila pred padom, te prvim napadnim akcijama, zajedno sa svim drugim postrojbama koje su tada pristigle na ovaj prostor, drastično utjecala na promjenu odnosa snaga na tom ratištu. Novska je očuvana, a srpski agresor zaustavljen u daljnjem napredovanju. Više niti jedno mjesto općine Novska nije okupirano. Naprotiv počelo je postupno oslobađanje do tada okupiranog teritorija.[76]

Zapovjednici voda: Kruno Štulec i Željko Runtas

[74] Zapovijesti za gađanje Zapovjedništva 1. b. 8. br. TO-a od 28. i 29. IX. 1991. R. 8/91., i Izvještaj o provedenoj obuci pripadnika inžinjerijskog voda, bez nadnevka. R. 6/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[75] Zahtjev zapovjednika 8. br. TO-a Gr ŠTO-u za pokretanje postupka oduzimanja otetih sredstava 8. br. TO-a, od 17. X. 1991. Spis 540. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

[76] *"151. br. 'D' HV (8. brigada – Samobor)"* – izvješće PD-a iz 1995. godine o borbenom putu 151. br. 'D' HV. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95.

BOJ ZA "TROKUT"

Nakon gubitaka koje su obje strane doživjele 16. listopada tijekom borbi, sutradan je ujutro na svim linijama novljanskog bojišta zavladao mir. Srpski topnički i zračni napadi bili su preusmjereni na novogradiško područje gdje je toga dana razoreno središte grada.[1] Topnički dvoboji na potezu Novi Grabovac – Bair otpočeli su tek kasno poslijepodne kada su se u akciju uključili i hrvatski tenkisti nanijevši srpskim snagama u Bairu gubitke.[2] Međutim, jutarnji smiraj dobro je došao samoborskoj satniji da riješi cijeli niz gorućih problema jer, kako navodi A. Paar, *"po dobrom starom običaju tu nije ništa funkcioniralo"*.[3]

Prvi je problem bio logistika. Po zapovijedi je logističko osiguranje satnije trebala preuzeti OZ Bjelovar.[4] Međutim, prva je dva dana obećano logističko osiguranje posve izostalo.[5] To uopće nije bilo neobično. U to su vrijeme sve postrojbe na novljanskom bojištu bile slabo opremljene intendantskim materijalnim sredstvima, naoružanjem i streljivom, što je s obzirom na stanje u kojem je bila Republika Hrvatska bilo potpuno razumljivo.[6] Uvidjevši da će takvo stanje, što se tiče OZ-a Bjelovar potrajati, zatražena je pomoć Zapovjedništva matične brigade.[7] Kako bi riješilo taj problem, Zapovjedništvo je odlučilo da se u opskrbi ove satnije osloni na ionako oskudne zalihe brigade, kao i na opskrbne izvore u svojoj općini.[8] Tako je od 16. listopada skoro sva logistička potpora svakodnevno vožena iz Samobora u Novi Grabovac.[9] Nisu Samoborci bili jedini koji su po pitanju logistike ovako prošli; i postrojba branitelja iz Rakitja koja je osiguravala područje Lipovljana bila je prisiljena dovoziti logističku potporu iz Zagreba.[10]

Slično je stanje bilo i sa streljivom i opremom. Premda je od Gr ŠTO-a Zagreb već ranije zatraženo da im se pomogne sa streljivom i da se dostave karte te ostala nužna oprema za boravak i borbu na ovako zahtjevom terenu, iz Zagreba osim obećanja nije stiglo ništa.[11]

NALOG:

---

[1] "Rakete na Posavinu", *Vjesnik*, 18. X. 1991., 2. i "Topi se oklop", *Vjesnik*, 19. X. 1991., 6.

[2] Uvjerenje V. P. 6372. JNA Banja Luka o ranjavanju Dušana Mandića 17. X. 1991. kod s. Bair od šrapnela tenkovske granate. Spis br. 543-144 od 25. V. 1992. HDA. Fond "RSK". Kutija 63.

[3] Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

[4] Zapovijest Op. br. 58. Zapovjedništva 8. br. TO-a od 14. X. 91. Spis 485. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 3. R. 6/91.

[5] Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 16. X. 1991. Spis br. 530. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

[6] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 31-32.

[7] Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 16. X. 91. Spis br. 530. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

[8] Izvještaj zapovjednika 8. br. TO-a o stanju na ratištu zap. Slavonije od 20. X. 91. Spis 570. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

[9] Franjo J. BAŠIĆ, "Ratni put 151. br. HV-a u razdoblju 13-20. X. 1991. g." i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 26. X. 1991. AMORH.

[10] "U 'mrtvom kutu' Novske", *Vjesnik*, 18. X. 1991., 4.

[11] Izvještaj o izvršenju zapovijedi Gl. Stožera HV-a od 13. X. 91. Spis 469. o. 3. R. 6/91., i Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 14. X. 91. Spis 492. o. 4. R. 6/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

O opskrbi streljivom iz Bjelovara nije se moglo ni razmišljati, stoga je streljivo, kao i druge potrepštine, dopremano iz Samobora. Iz Gr ŠTO-a dobivena je samo jedna manja pošiljka streljiva 7,62 mm i to je bilo sve.[12] Prve dvije pošiljke streljiva, tromblona, bombi i mina za ručne bacače te druge dodatne opreme poslane su iz Samobora u Kozarice već 15. listopada.[13]

Dok je problem logistike ipak riješen na kako-tako prihvatljiv način, glavni je problem samoborske postrojbe postalo pitanje zapovijedanja i koordinacije. Baš je prostorom Novog Grabovca prolazila granica između OZ Bjelovar i OG "Posavina". Na tom je "spoju" zbog preklapanja ingerencija bilo najviše problema jer niti jedno od zapovjedništava nije na taj dio bojišta gledalo kao na svoju zonu. Uz to, samoborska je satnija prema prvotnoj zapovijedi pripadala pod Bjelovar. Međutim, kako se umjesto u Pakračku Poljanu dospjelo u Novi Grabovac koji se nalazi nedaleko od Lipovljana gdje je bilo sjedište OG "Posavine", bilo je posve logično očekivati da se postrojba pretpočini OG "Posavini".[14] Ipak, u tom kaotičnom trenutku kada je Zapovjedništvo OG "Posavine" tek počelo djelovati, a svi su njihovi napori bili usmjereni na zaustavljanje daljnjeg prodora JNA i spašavanje Novske,[15] mnogi se problemi vezani za zapovjednu strukturu i koordinaciju u tom trenutku nisu stizali riješiti. Tih se dana tek otpočelo s ustrojavanjem Zapovjedništva koje bi objedinilo sve postrojbe u Posavini i uspješno organiziralo njihovu uporabu. Koordinacija borbenih djelovanja sa susjednim OG-om "Pakrac" još se nije postigla, a prve su borbene akcije pokazale velike nedostatke i u koordinaciji borbenih aktivnosti postrojbi koje su pripadale pod nadležnost OG-a "Posavina".[16] Stoga se nije moglo očekivati da se pitanje jedne satnije koja je u to vrijeme bila na pomoćnom dijelu bojišta odmah riješi.

Ništa bolju sreću Samoborci nisu imali ni sa Zapovjedništvom 105. brigade koje ih je također zanemarilo. Tako je, što se tiče nadređenog im zapovjedništva, samoborska satnija od 16. listopada ostala u neriješenoj situaciji.[17] Zbog takvog stanja satnija nije uspijevala uspostaviti ni koordinaciju svojih djelovanja s postrojbama iz Koprivnice, Zagreba i Đurđevca koje su držale položaje u susjedstvu.[18] Problem se vukao tjednima. U svom je dnevniku Vlado Ivčić, zapovjednik pionirskog voda, zapisao da od dolaska na bojište *"nisam dobio nikakvo naređenje, nitko i ne pita za nas"*. Ne znajući što im je činiti, časnici na terenu stalno su se obraćali Zapovjedništvu 8. brigade za pomoć i zapovijedi premda ovo Zapovjedništvo nije moglo znati što se zbiva

[12] Izvještaj zapovjednika 8. br. TO o stanju na ratištu zap. Slavonije od 20. X. 91. Spis 570. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

[13] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 15. X. 1991. AMORH.

[14] Intervju s Josipom Mahovićem od 18. X. 2005.

[15] Početkom listopada je došlo do posvemašnjeg raspada sustava obrane općine Novska, veliki dio općine okupiran je bez borbe. Novoformirano Zapovjedništvo OG-a "Posavine", na čelu s Rudijem Stipčićem moralo se nositi s takvim zatečenim stanjem i konsolidirati situaciju na bojištu kako ne bi došlo do pada same Novske, za što je postojao opravdani strah. Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 25-27, 37.

[16] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 31-32, 33, 39-40.

[17] Intervju s Josipom Mahovićem od 18. X. 2005.

[18] Edi TREZIĆ, "Nisam požalio odlazak".

u zapadnoj Slavoniji niti je imalo ikakvog utjecaja na tom području budući da je postrojba bila pretpočinjena 105. brigadi. Ljudi su postali ogorčeni ovakvim ponašanjem zapovjedništava prema njima pa su se čak pojavili prijedlozi da se donese odluka o samovoljnom otkazivanju poslušnosti Bjelovaru, te da se postrojba stavi na raspolaganje ZNG-u i MUP-u u Novskoj.[19]

Svakodnevni pozivi iz Slavonije pokazali su Zapovjedništvu 8. brigade da stvari na terenu ne "štimaju", pa je već 16. listopada od Darka Grdića zatraženo da učvrsti linije zapovijedanja jer se u 105. brigadi improvizira. Kao potvrdu te činjenice naveli su da 16. listopada u napadu uopće nije sudjelovao nadređeni zapovjednik bojne.[20]

Međutim, tek je dolazak na teren pokazao svu težinu stanja u kojem se našla njihova postrojba.[21] Zapovjednik A. Paar s ogorčenjem piše izvješća nadređenom Gr ŠTO-u Zagreb o *"stanju u Posavini koje je poražavajuće"*[22] te da *"od 13. 10. do danas Operativna zona Bjelovar nije ništa organizirala oko linije fronta na lokaciji Pakračka Poljana – Novi Grabovac – Kozarice,"*[23] kao i da je *"organizacija bojišta ispod neophodnog nivoa."*[24] Kako bi se riješio ovaj gorući problem nadležnosti, Zapovjedništvo 8. brigade je od Gr ŠTO-a Zagreb zatražilo da se utvrdi tko ustvari ima nadležnost nad njihovom postrojbom: je li to pukovnik Rudi Stipčić tj. OG "Posavina" ili OZ Bjelovar kojem je prema prvotnoj zapovijedi Glavnog stožera i bila podređena.[25] OG "Posavina" je tijekom listopada zatražila od Glavnog stožera HV-a da se njena granica proširi ka sjeveru, do prostora sela Korita, Lovska i motela "Trokut" tj. da obuhvati prostor koji je pripadao zoni odgovornosti samoborske satnije. Glavni je stožer potvrdno odgovorio na zahtjev i time riješio ovaj problem.[26]

Dok su trajali ovi logističko-zapovjedni problemi, zbivanja na bojištu i dalje su tekla. Novi je Grabovac svakodnevno topnički tučen. Dnevno je na taj dio bojišta prosječno padalo 200-tinjak raznih projektila.[27] U granicama svojih mogućnosti, prvenstveno diktiranih količinom raspoloživog streljiva, na sve su te napade po Bairu odgovarali hrvatski topnici, držeći tako agresora na odstojanju.[28] Tu se prije svega istakao vod 82 mm minobacača, tzv. "Bambijev vod", nazvan tako po svom zapovjedniku Josipu Honomihlu - "Bambiju" koji je davao dostojan odgovor na te napade, premda, naravno, niti je mogao niti je smio pratiti srpski utrošak streljiva. Vod minobacača je po dolasku na

Novi Grabovac; minobacački vod 2. bojne - "Bambijev vod"

[19] Vlado IVČIĆ, "Nedovršeni dnevnik - 19. i 20. X. 1991."

[20] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 16. X. 1991. AMORH.

[21] Intervju s Josipom Mahovićem od 18. X. 2005.

[22] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 18. X. 1991. AMORH.

[23] Izvještaj zapovjednika 8. br. TO o stanju na ratištu zapadnoj Slavonije od 20. X. 91. Spis 570. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

[24] Izvještaj o b/g zapovjednika 8. br. TO od 21. X. 1991. Spis 590. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o.4. R. 6/91.

[25] Zahtjev za provjeru nadležnosti od 28. X. 91. Spis 706. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4a. R. 6/91.

[26] Intervju s Josipom Mahovićem od 18. X. 2005.

[27] Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".

[28] Izvještaj zapovjednika 8. br. TO-a o stanju na ratištu Pakrac od 18. X. 91. Spis 538. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

bojište tehnički i brojčano pojačan minobacačlijama iz sastava voda pod zapovjedništvom časnika Beribaka utaborenog u Kozaricama. Razlog je bio manjak oruđa u ovome vodu, dok ih je "Bambijev vod" imao dovoljno. Naime, u okolici Novog Grabovca nađena su tri minobacača i stotinjak sanduka streljiva koje su ostavili hrvatski vojnici koji su se nešto ranije povukli s tih položaja. Tako je "Bambijev vod" došao u posjed veće količine oruđa nego što je imao ljudi za njegovo korištenje. Prelazak ljudstva iz ovog drugog voda riješio je i to pitanje, čime je stvorena respektabilna vatrena snaga samoborske postrojbe.[29]

U čuvanju Novog Grabovca prvih je nekoliko dana samoborskoj satniji na ispomoći bilo nekoliko tenkova i samohotki 105. brigade. Međutim, 17. su listopada, bez ranije najave, posade ovih oklopnjaka zajedno s vozilima napustile svoje dotadašnje položaje i otišle u nepoznatom pravcu. Istodobno je u mjesto došla skupina od 50-ak profesionalnih gardista s područja Varaždina. Kako je već ranije glavnina Bjelovarčana otišla s ovog područja, u tom su kritičnom trenutku kada su otišli oklopnjaci, a samoborska se satnija suočila s manjkom ljudstva za pokrivanje svih kritičnih "rupa" u položajima ti su gardisti zaposjeli brda s kojih se kontrolirala prometnica do Novog Grabovca i tako čuvali taj životno važan koridor.[30]

U međuvremenu su u Samoboru vršene pripreme za slanje još jedne postrojbe na zapadnoslavonsko bojište.[31] S obzirom na težinu situacije na tom bojištu, iz Glavnog se stožera HV-a i Gr ŠTO-a Zagreb stalno požurivalo da se postrojba tamo pošalje što prije.[32]

Osnovicu postrojbe činilo je 39 vojnika iz sastava 2. satnije 3. bojne na čelu sa Zlatkom Colarićem. Pridružena joj je i grupa od 15 dragovoljaca - inženjeraca pod zapovjedništvom zapovjednika pionirskog voda Vlade Ivčića koja je imala dvojaku zadaću - kao inženjerija i kao postrojba za pojačanje. Bila su tu i četiri vojnika iz pristožernih postrojbi brigade na čelu s Mladenom Juraćem iz zaštitnog voda te još 37 ljudi iz sastava pratećeg voda 3. bojne kojima je zapovijedao Josip Staničić. Ovom su vodu naknadno pridružena još tri vojnika iz sastava 2. satnije 3. bojne. Sveukupno se radilo o postrojbi od 98 vojnika.[33]

S obzirom na to da je svaki dan opskrba brigade bivala sve gorom jer iz Gr ŠTO-a nije stizalo skoro ništa, postrojba se za odlazak na bojište morala opremiti tako da su streljivo, MTS-ovi i ostala nužna sredstva izuzeta od ostalih postrojbi na položajima u okolici Samobora. Jednostavno, u skladištu brigade u Dubravi više nije bilo ničega što bi im se moglo

---

[29] Intervju s Josipom Honomihlom od 12. III. 2005.

[30] Izvještaj zapovjednika 8. br. TO-a o stanju na ratištu Pakrac od 18. X. 1991. Spis 538. o. 4. R. 6/91., Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 17. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". i Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[31] Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 16. X. 1991. Spis 530. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

[32] Zapovijed Glavnog stožera HV-a Gr ŠTO-a Zgb. Kl: str. Pov. 8/91-01/121., od 15. 10. 1991., i Zapovijed Op. br. 141. zapovjednika Gr ŠTO-a Zagreb zapovjedništvu 8. br. TO-a od 15. X. 91. Spis 522. AMORH. Fond "151. br. HV-a" o. 4. R. 6.

[33] Sastav postrojbe rekonstruiran je na temelju; Spisak vojnika u Pakracu od 17. X. 1991., str. 4. R. 1/91., Izvješće zapovjednika 8. br. TO-a o aktivnostima pionirskog voda od 8. XI. 1991. Spis 818. R. 7/91., Popis vojnika u Kozarici od 19. X. 1991. Spis 539. R. 1/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a". i Intervju s Milanom Tomaškovićem od 12. III. 2005.

dati.[34] Tako su vojnici 17. listopada na bojište morali krenuti u "krnjim" uniformama (bez jakni i prsluka) te s nedovoljnom količinom streljiva.[35]

Ova je postrojba stigla u Kozarice u jutarnjim satima istog dana. S njima je došao i zapovjednik brigade Paar kako bi izvidio stanje u kojem se nalaze njegovi ljudi. Ljudstvo je po dolasku smješteno u seosku školu. Već su istoga dana u poslijepodnevnim satima novopristigli vojnici shvatili gdje su došli. Oko 15.00 je sati zrakoplov JNA s tri projektila napao školu. Nasreću, nije pogodio zgradu, a od projektila nitko nije stradao. Dolaskom ove postrojbe samoborska je postrojba na sebe preuzela i odgovornosti obrane Kozarica.[36] Nedugo nakon raketiranja Kozarica na Novi je Grabovac iz zrakoplova JNA bačena bomba FAB – 250, poznatija kao "krmača", koja je pala kod seoske škole. Poginula su dva pripadnika 1. brigade ZNG, a nekoliko ih je ozlijeđeno. Iz samoborske postrojbe nitko nije stradao.[37]

Nedugo nakon ovog zračnog napada otpočeo je i topnički napad iz Baira koji nije prekidan cijelu noć. Topnička bitka rasplamsala se od Save do Grubišnog polja.[38] Sljedećeg dana nije bilo ništa lakše. Naprotiv, taj je dan bio obilježen zračnim napadima. Najviše su stradale obližnja Pakračka Poljana te Bujavica. Tijekom raketiranja uništen je veliki broj kuća, više je ljudi ranjeno, a u Novskoj su tijekom zračnih napada ubijena tri čovjeka.[39] Usred tih borbi stigla je vijest da je između JNA i Republike Hrvatske postignut dogovor o prekidu daljnjih borbi koji je trebao stupiti na snagu 19. listopada u 12 sati.[40] Sukladno ovome sporazumu i samoborska je postrojba dobila zapovijed da 19. listopada uspostavi potpuni prekid vatre na svom sektoru bojišta, uz napomenu da treba zadržati punu bojnu gotovost kako bi se spriječila bilo kakva iznenađenja. Vatra se smjela otvarati samo u slučaju napada, ako se ocijeni da ugrožava živote ljudi i dostignute obrambene položaje.[41]

Međutim, ni na dan dogovorenog primirja napadi nisu jenjavali. Naprotiv, činilo se da JNA, usprkos tome što je general Veljko Kadijević naredio prekid vatre, dodatno pojačava udare. Na udaru je posebno bila susjedna Bujavica koja je cijeli dan tučena topništvom.[42] Istodobno je na području Starog Grabovca JNA krenula u tenkovski proboj, koji je, nakon što su im uništena tri tenka, a veći broj vojnika izbačen iz stroja, uspješno zaustavljen.[43]

Novi Grabovac; studeni 1991. Minibacački vod 2. bojne; Mladen Radovanić, Pavao Sopić, Miroslav Anorašić, Vlado Kristijan, Josip Krajačić i Željko Komerički

---

[34] Izvještaj zapovjednika 8. br. TO-a o stanju na ratištu Pakrac od 18. X. 91. Spis 538. i Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 16. X. 91. Spis 530. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

[35] Vlado IVČIĆ, "Nedovršeni dnevnik – 18. X. 1991.".

[36] Izvještaj zapovjednika 8. br. TO-a o stanju na ratištu Pakrac od 18. X. 1991. Spis 538. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

[37] Ratni dnevnik 8. brigade TO Samobor - 17. X. 1991. AMORH., i F. HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[38] "Topi se oklop", *Vjesnik*, 19. X. 1991., 6.

[39] "Zračni napad na Pakrac", *Vjesnik*, 19. X. 1991., 5. i Vlado IVČIĆ, "Nedovršeni dnevnik – 18. X. 1991."

[40] "Prekid vatre u tri točke", *Vjesnik*, 19. X. 1991., 1. i "Naredba Tuđmana...", *Vjesnik*, 20. X. 1991., 1.

[41] Zapovijed zapovjednika Gr ŠTO-a Zagreb postrojbama OG-a Zagreb od 19. X. 1991. Op. br. 02/43-2 Spis 573. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

[42] "Naredba Kadijevića" i "Prekršeno primirje na pakračkom bojištu", *Vjesnik*, 20. X. 1991., 1-2.

[43] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 40. i "Kalili se u plamenu rata", *Glas srpski*, 18. I. 1995., 8.

U srcu tog ognjenog pakla našla se samoborska postrojba čiji su položaji bili izloženi stalnom udaru tenkova i minobacača iz Baira te zrakoplova.[44] Od jedne tenkovske granate iz Baira tada je poginuo jedan domaći čovjek, ali topnički udari nisu bili ono najgore što se događalo. Pripadnici ZNG-a koji su držali položaje južno od Kozarica, zbog gubitaka od 3 mrtva i 7 ranjenih su napustili položaje. Uskoro su se prema zapadu počele povlačiti i hrvatske postrojbe sjeverno od Novog Grabovca. Svi pozivi upućeni OZ-u Bjelovar s molbom da se nešto učini na konsolidaciji stanja koje je toga dana upućivalo Zapovjedništvo 8. brigade ostali su bez odgovora. Zaprijetila je opasnost da Samoborci u Novom Grabovcu i Kozaricama *"ostanu sami, zbijeni na uskom prostoru"*, potom opkoljeni te odsječeni od Lipovljana.[45] Želeći izbjeći takvu situaciju, zapovjednik 8. brigade zatražio je od nadređenog zapovjedništva ili da mu dozvoli izvlačenje ove postrojbe *"kako ne bi ostali sami, izloženi pogibelji"* ili da se na položajima koje su napustile susjedne postrojbe izvrši zamjena novima.[46] Bilo je nužno naći rješenje jer je dio vojnika već napustio položaje i otišao kući šireći gradom paniku s viješću kako je u borbi izginuo veliki broj Samoboraca, želeći na taj način opravdati svoj bijeg.[47]

U popodnevnim je satima otpočeo osobito jak minobacački napad na Kozarice. Zapovjednik 3. satnije 3. bojne Ivica Čakanić tada je donio odluku da svoju postrojbu izvuče u Lipovljane. Vojnici jednostavno nisu mogli podnijeti topničke udare i strah od opkoljavanja. Uskoro je od Gr ŠTO-a Zagreb zatraženo izvlačenje još 50 vojnika s ovog područja kako bi se smanjenjem ljudstva na malom prostoru, koji se povlačenjem postrojbi sa sjevera i juga našao u poluokruženju, smanjila mogućnost stradavanja. Time je ustvari otpočelo napuštanje položaja i od strane samoborskih snaga.[48] Na svu sreću, srpska je strana u večernjim satima ipak počela poštivati primirje. Na sektoru Novi Grabovac – Bair za to da su pobunjeni Srbi prihvatili primirje navodno je najzaslužniji bio "bambijev" minobacački vod koji je u Bairu uspio pogoditi kamion sa srpskim vojnika. Nakon toga su njihovi napadi prestali.[49] Idućih se dana primirje uz sporadičnu minobacačku vatru, ipak održavalo. Većih aktivnosti nije bilo ni jedne strane.[50] Takvo je stanje zavladalo na većini ostalih sektora zapadnoslavonskog bojišta, i to prvi put nakon 25 dana danonoćnog bombardiranja. Poštivanje primirja od strane JNA i pobunjenih Srba bilo je najbolji dokaz da su Hrvatska vojska i policija uspjele dobiti bitku za zapadnu Slavoniju, slomivši neprijateljsku ofenzivu koja je trajala od početka rujna.[51]

Ipak, hrvatska se strana nije mogla zadovoljiti samo zaustavljanjem daljnjeg neprijateljskog prodora. JNA i srpske paravojne postrojbe u

---

[44] "*Novska - War time*", 57.

[45] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 19. X. 1991. AMORH.

[46] Izvještaj zapovjednika 8. br. TO-a o stanju na ratištu zapadne Slavonije od 20. X. 1991. Spis 570. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

[47] Vlado IVČIĆ, "Nedovršeni dnevnik – 19. i 20. X. 1991.".

[48] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 19. i 24. X. 1991. AMORH.

[49] Vlado IVČIĆ, "Nedovršeni dnevnik – 19. i 20. X. 1991.".

[50] Izvještaj o b/g 8. br. TO-a od 21. X. 1991. Spis 590. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

[51] "Novogradiško ratište miruje" *Vjesnik*, 21. X. 1991., 2.

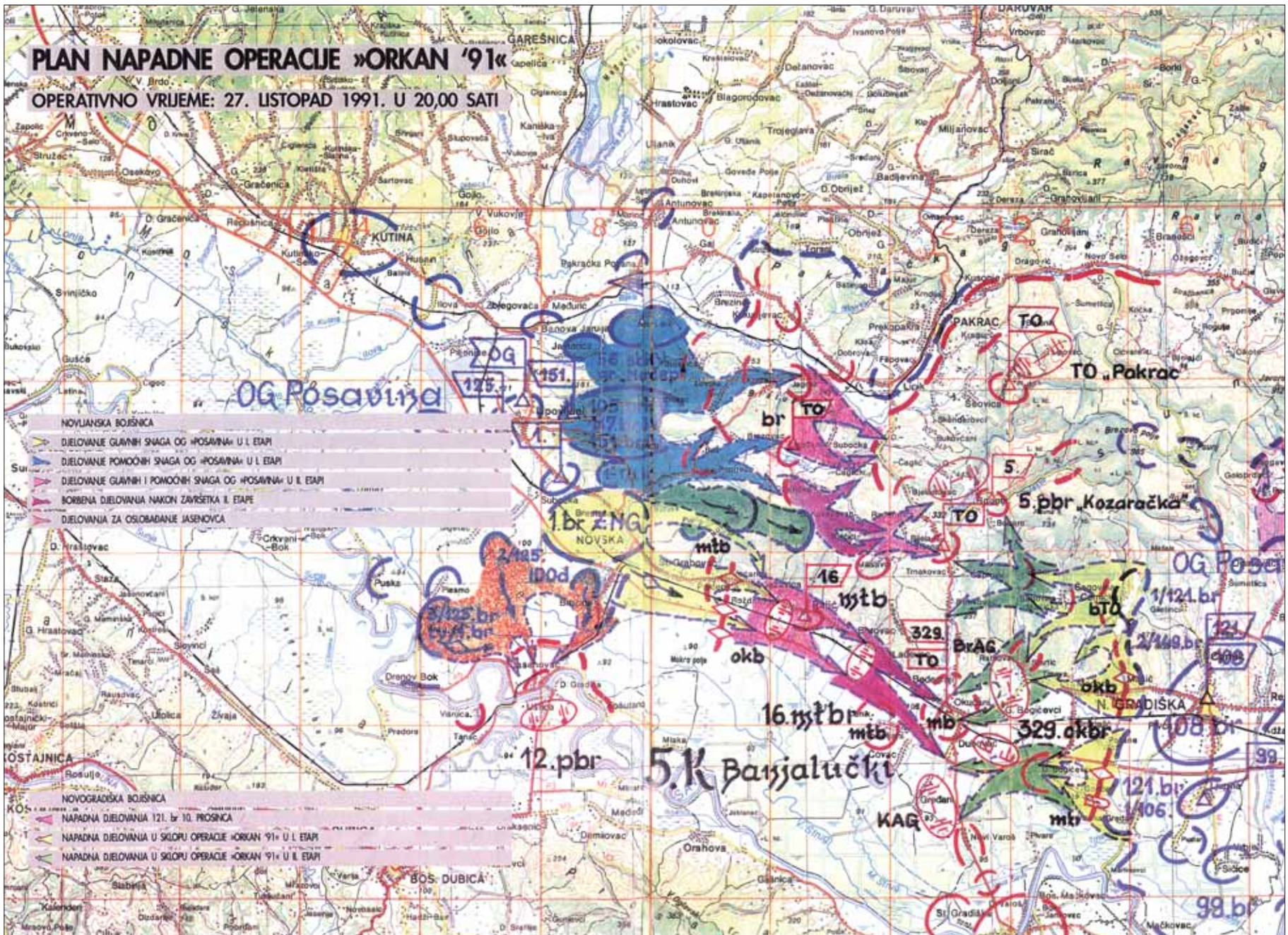
PLAN NAPADNE OPERACIJE »ORKAN '91«
OPERATIVNO VRIJEME: 27. LISTOPAD 1991. U 20,00 SATI
NOVLJANSKA BOJIŠNICA
DJELOVANJE GLAVNIH SNAGA OG »POSAVINA« U I. ETAPI
DJELOVANJE POMOĆNIH SNAGA OG »POSAVINA« U I. ETAPI
DJELOVANJE GLAVNIH I POMOĆNIH SNAGA OG »POSAVINA« U II. ETAPI
BORBENA DJELOVANJA NAKON ZAVRŠETKA II. ETAPE
DJELOVANJA ZA OSLOBAĐANJE JASENOVCA
NOVOGRADIŠKA BOJIŠNICA
NAPADNA DJELOVANJA 121. br 10. PROSINCA
NAPADNA DJELOVANJA U SKLOPU OPERACIJE »ORKAN '91« U I. ETAPI
NAPADNA DJELOVANJA U SKLOPU OPERACIJE »ORKAN '91« U II. ETAPI
OG Posavina
5.K Banjalučki
12.pbr
16.mtbr
329.okbr
5.pbr „Kozaračka"
TO „Pakrac"
KUTINA
PAKRAC
GAREŠNICA
NOVSKA
N. GRADIŠKA
KOSTAJNICA
BOS. DUBICA
KAG

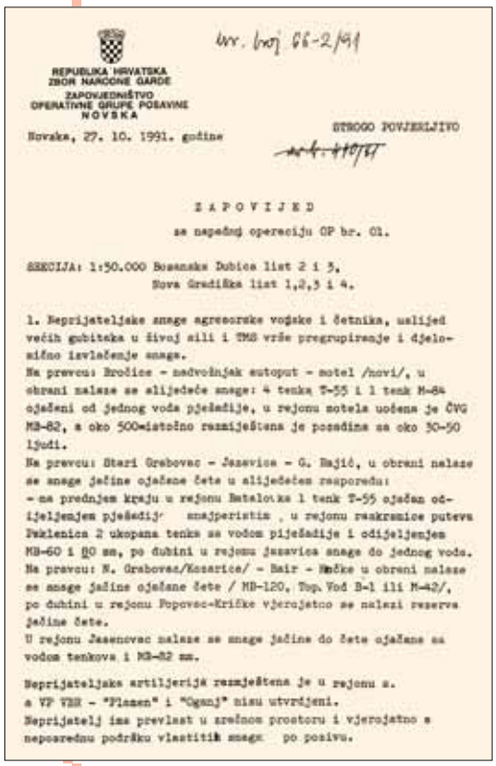

REPUBLIKA HRVATSKA
ZBOR NARODNE GARDE
ZAPOVJEDNIŠTVO
OPERATIVNE GRUPE POSAVINE
NOVSKA

Novska, 27. 10. 1991. godine

STROGO POVJERLJIVO

Z A P O V I J E D
se napadnoj operaciji OP br. 01.

SEKCIJA: 1:50.000 Bosanska Dubica list 2 i 5,
Nova Gradiška list 1,2,3 i 4.

1. Neprijateljske snage agresorske vojske i četnika, usljed većih gubitaka u živoj sili i TMS vrše pregrupiranje i djelomično izvlačenje snaga.
Na pravcu: Brodice - nadvožnjak autoput - motel /novi/, u obrani nalaze se slijedeće snage: 4 tenka T-55 i 1 tenk M-84 ojačani od jednog voda pješadije, u rejonu motela uočena je ČVG MB-82, a oko 500-istočno razmještena je posadina sa oko 30-50 ljudi.
Na pravcu: Stari Grabovac - Jasenica - G. Bajić, u obrani nalaze se snage jačine ojačane čete u slijedećem rasporedu:
- na prednjem kraju u rejonu Batalonka 1 tenk T-55 ojačan odjeljenjem pješadij snajperistin , u rejonu raskrsnice puteva Paklenica 2 ukopana tenka sa vodom pješadije i odjeljenjem MB-60 i 80 mm, po dubini u rejonu jasenica snage do jednog voda.
Na pravcu: N. Grabovac/Kozarica/ - Bair - Mačke u obrani nalaze se snage jačine ojačane čete / MB-120, Top. Vod B-1 ili M-42/, po dubini u rejonu Popovac-Kričke vjerojatno se nalazi rezerva jačine čete.
U rejonu Jasenovac nalaze se snage jačine do čete ojačane sa vodom tenkova i MB-82 mm.

Neprijateljska artiljerija razmještena je u rejonu s.
s VP VBR - "Plamen" i "Ognj" nisu utvrđeni.
Neprijatelj ima prevlast u zračnom prostoru i vjerojatno s neposrednu podršku vlastitih snaga po pozivu.

to su vrijeme nadzirale područje od doline Drave do doline Save i s grebena Bilogore opasno ugrožavale Podravsku magistralu na području Virovitice i Podravske Slatine, prijeteći da u nekoj sljedećoj fazi rata doista presijeku Hrvatsku na dva dijela. Stoga je već početkom listopada Zapovjedništvo OZ Bjelovar otpočelo s pripremama za protuudar čiji je cilj bio potiskivanje srpskih postrojbi ka jugu i oslobađanje šireg prostora Bilogore. Kodni naziv operacije bio je "Otkos-10", a prva faza operacije odvijala se od 31. listopada do 4. studenog.[52] Osim iz geo-strateških razloga hrvatski su vojni stratezi prostor zapadne Slavonije odabrali za prvu hrvatsku ofenzivu na osnovu procijene da agresoru udarce treba zadati upravo na području gdje je on objektivno inferioran i gdje nedostatak ljudstva i odlučnosti u postrojbama ne može nadoknaditi onim u čemu je nadmoćniji – tehnikom, dalekometnim topništvom, tenkovima. A to je nakon predaje i poraza JNA u Varaždinu i Bjelovaru bila upravo zapadna Slavonija.[53]

I OG "Posavina" je isplanirala planove za protuudar hrvatskih snaga, a koji su obuhvaćali područje na kojem se nalazila samoborska postrojba. Početak ove operacije nazvane "Orkan '91" predviđen je za 29. listopada 1991. godine. Zapovjedništvo OG "Posavina" je na raspolaganju imalo tri brigade i jednu samostalnu bojnu Hrvatske vojske, grupu specijalnih snaga policije RH, odrede Narodne zaštite općine Novska i topničku grupu na zapadnom dijelu bojišta. Cilj je bio izvršiti protunapad uz ubacivanje snaga u prazan neprijateljski prostor, razbijanje i odsijecanje dijelova okupacijskih snaga na glavnom pravcu udara, te presijecanje prometnica Novska – Okučani i Okučani – Pakrac.[54] Odluci da se krene u akciju prethodio je i nenadani, strateški vrlo važan uspjeh. Izviđači OG-a "Posavina" utvrdili su da je greben Novskog i Kričkog brda do sela Rajčići prazan. Radilo se o položajima koji dominiraju nad pravcima od Novske prema Okučanima i Lipiku pa su ih pripadnici 1. brigade ZNG-a odmah zaposjeli i time se kao klin zabili između srpskih uporišta. Za samoborsku je postrojbu to značilo da su se sela Bair i Popovac našla u poluokruženju i da su stvoreni preduvjeti za njihovo oslobađanje.[55] Prvi uspjeh na tom sektoru hrvatske su snage postigle 26. listopada kada je prilikom izviđanja kote Isailovac navodno likvidirano više srpskih vojnika.[56]

U danima koji su prethodili početku hrvatske ofenzive s srpske su strane ponovno otpočeli zračni i minobacački napadi. U Novom je Grabovcu 21. listopada vladalo ugodno raspoloženje jer se ljudstvo tijekom dvodnevnog zatišja opustilo. Dan ranije dio je vojnika koji su najteže podnijeli borbu poslan na odmor u Samobor. Iznenada su na selo nasrnula dva zrakoplova JNA mitraljirajući i raketirajući ga.[57] Nasreću, svi su se vojnici na vrijeme uspjeli sklonili pa nitko nije ozlijeđen, ali su navodno uspjeli pogoditi i oštetiti jedan od zrakoplova.[58]

[52] Ivica DEBIĆ i Ante DELIĆ, "*Otkos*", 85-96. i 102-103.
[53] "Hrvatska ofenziva", *Danas*, 24. XII. 1991., 22.
[54] "*Novska - War time*", 65.
[55] Rudi STIPČIĆ, "*Napokon smo krenuli...*"., 41. i Rozarijo ROZGA, "Svi Samoborci mogu biti ponosni".
[56] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 4.
[57] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".
[58] Dražen ŠIGIR Josey, "Sjećanja – listopad 1991.".

Nakon odlaska zrakoplova otpočeo je minobacački napad (oko 100 mina) iz Baira, što je od tada pa do početka operacije“Orkan ’91” postalo svakodnevica u Novom Grabovcu i Kozaricama. Zapovjednik Franjo Horvat sjeća se da je obavezno bilo *“minobacačke vatre ujutro za doručak ili poslijepodne za marendu”*. I tako danima.[59] Na sve je te napade samoborska postrojba odgovarala udarima po Bairu, uslijed čega je u srpskim redovima bilo i mrtvih i ranjenih.[60] Premda tijekom tih borbi, za razliku od agresora, samoborska satnija nije imala nikakvih izravnih posljedica jer nitko čak nije ni ranjen, psihičke su posljedice bile velike. Zamor i stalna napetost pokazivale su da je krajnje vrijeme za smjenu.[61] Na stanje morala utjecalo je i pogoršanje vremena jer je te godine toliko teške za hrvatski narod i zima došla ranije nego inače.[62] U nužnost skore smjene uvjerio se i zapovjednik brigade Paar kad je 22. listopada pohodio Novi Grabovac i Kozarice.[63] Zanimljivo je da je s njim taj dan u posjet došla i ekipa HTV-a koja je snimila prilog o ratnoj svakodnevnici Samoboraca.[64]

Prema prvotnom planu, smjena je u zapadnu Slavoniju trebala stići 24. listopada. Sukladno tome, zapovjedništvo brigade naredilo je 1. satniji 1. bojne da se pripremi za odlazak na bojište. Međutim, iz Zapovjedništva operativne zone Zagreb došla je zabrana da bilo koji dio 1. bojne napusti područje Samobora. U tim je trenucima još uvijek stanje oko vojarne u Jastrebarskom i vojarne *“Maršal Tito”* u Novom Zagrebu bilo neizvjesno, stoga nisu htjeli riskirati sa smanjenjem snaga koje su branile zapadni prilaz Zagrebu.[65]

Osim toga još uvijek se računalo da bi se jedan dio objekata JNA možda mogao i oružano osvojiti. To se može vidjeti na primjeru od 8. listopada. Toga je dana zapovjednik Paar dobilo usmenu zapovijed od zapovjednika Gr ŠTO-a Zagreb Darka Grdića da sa 80 ljudi do 23 sata dođe kod uljare “Zvijezda” na Držićevoj aveniji u Zagrebu. Zapovijed je odmah ispoštovana, a vojnike su na određenom mjestu čekali predstavnici Gr ŠTO-a te jedno borbeno oklopno vozilo. Vrlo brzo su doznali da se za sutradan ujutro planira napad na zgradu Komande 5. vojne oblasti. U samoj zgradi HV je imao “osobu za vezu” koja je trebala podržati akciju i s kojom je Paar telefonski dogovorio detalje napada koji je trebao uslijediti oko 03 sata. Pred sami početak napad telefonom je iz Glavnog stožera HV, iz nepoznatog razloga, cijela akcija prekinuta, a pripadnici 8. brigade su vraćeni u Samobor.[66]

Vijest da nema ništa od smjene u Novom je Grabovcu teško primljena, ali ljudstvo ju je ipak prihvatilo i ostalo na položajima. Na

---

[59] Franjo HORVAT, “Samobor i Domovinski rat”.

[60] Dana 25. listopada 1991. poginuo je u Bairu pripadnik srpskog TO-a Stojko Antešević (r. 1938.) iz sela Javoran. Spisak poginulih pripadnika TO-a Okučani koji su ostvarili pravo na JNP u V. P. 7001. Banja Luka. Kutija 158. Omot 17., U Bairu je ranjen pripadnik srpskog TO-a Đuro Miletić. Popisi ranjenih u Bairu. Kutija 115. Omot 30. HDA. Fond “RSK”.

[61] Franjo HORVAT, “Samobor i Domovinski rat”.

[62] Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 23. X. 91. Spis 628. AMORH. Fond “151. br. HV-a”. o. 4. R. 6/91.

[63] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 22. X. 1991. AMORH.

[64] Franjo HORVAT, “Samobor i Domovinski rat”.

[65] Adolf PAAR, “Tako je počelo...”

[66] Adolf PAAR “Raščlamba preuzimanja objekata bivše JNA”.

Zapovjednik prve samoborske postrojbe na zapadnoslavonskom bojištu Franjo Horvat, 28. listopada 1991. na borbenom položaju

odmor u Samobor otišao je samo prateći vod 3. bojne. Ostatak postrojbe bio je nužan za očuvanje položaja. Izuzetak je bio minobacački vod koji je 24. listopada otišao u Pakračku Poljanu kao ispomoć tamošnjim postrojbama koje su trpjele puno teže napade od samoborske satnije.[67] Kao nadopuna snagama koje su otišle na odmor u Novi Grabovac je upućen dio samostalne satnije dragovoljaca iz sastava 100. brigade HV-a poznatih kao "Štraseri".[68] U međuvremenu je Zapovjedništvo brigade nastojalo svim silama od Zapovjedništva operativne zone Zagreb ishoditi da se zamjena postrojbi ipak provede, što je konačno i uspjelo. Dobivena je dozvola da se ona izvrši 29. listopada. Nakon toga je Zapovjedništvo brigade odmah pristupilo priprema nužnim za kvalitetno izvođenje smjene.[69]

Zapovjednik 1. bojne Petar Andrašek dobio je zadaću da pripremi jednu ojačanu satniju jačine 120 ljudi iz sastava svoje bojne.[70] Idućih dana izvršene su sve pripreme nužne za odlazak na bojište.[71] Problemi koji su se pojavili pri ostvarenju ove zapovijedi bili su identični onima pri odlasku prve postrojbe na bojište – manjak odora i ostale nužne opreme (npr. šljemova, dogleda i sl.), minobacača i streljiva, stoga je od Gr ŠTO-a Zagreba zatražena pomoć, pri čemu se napomenulo da *"ako ne uspijemo nabaviti odjeću za ovu jedinicu nećemo moći uputiti ljude na front jer neće ići neopremljeni."*[72]

Streljivo je opet bilo "priča za sebe." Brigada je iz Operativne zone Zagreb dobila naredbu o preraspodjeli streljiva uslijed čega je *de facto* razoružana. Ostala je bez većine mina 120 mm i 60 mm, Bst 82 mm, tromblonskih mina, ROB, te s nedovoljnom količinom mina 82 mm, ručne bacače i PA streljivom. Pješačkog je streljiva bilo za samo po jedan borbeni komplet po vojniku, dok pojedinih tipova streljiva uopće nije bilo.[73]

Bila je to posljedica stanja u kojem su se našle gotovo sve postrojbe OZ-a Zagreb. Naime, uslijed sve većeg angažiranja ovih postrojbi na bojištima širom Hrvatske, skladišta OZ-a posve su se ispraznila.[74] Kako je tadašnja situacija na Pokupskom bojištu bila kritična, 8. je brigada svoje zalihe streljiva morala predati postrojbama koje su branile Kupu.[75]

---

[67] Adolf PAAR, "Tako je počelo..." i Izvješće o aktivnostima 3. bat. na dan 24. X. 1991. od 24. X. 1991. Spis 642. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

[68] Radovan Domagoj DEVLIĆ, *"Štraseri - didaskalije"*, 22., 27., 82-83.

[69] Zapovijed Op. br. 66. od 25. X. 91. Spis 647. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

[70] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 23. X. 1991. AMORH.

[71] Zapovijed Op. br. 65. od 23. X. 1991. Spis 629. i Upit zapovjednika 1. b. 8. br. TO-a od 23. X. 1991. Spis 619. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

[72] Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 23. X. 1991. Spis 628., Upit zapovjednika 1. b. 8. br. TO-a od 23. X. 91. Spis 619. i Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 27. X. 91. Spis 699. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. i o. 4a. R. 6/91.

[73] Izvješće o stanju naoružanja i municije od 29. X. 91. Spis 717. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4a. R. 6/91.

[74] Stanje artiljerijske municije u jedinicama br. TO-a i br. ZNG-a, od 28. X. 1991. Op. Br. Str. Pov. 02/183-4. Veza ur. br. 5120-04/91-416. Spis 722. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4a. R. 6/91.

[75] Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

Stoga je i postrojba na zapadnoslavonskom bojištu dobila naredbu da zbog manjka streljiva borbeno djeluje samo kada je to doista neophodno. Kao nadomjestak za to što im se više iz Samobora ne može dostavljati streljivo, postrojbi je ponuđeno da dobije bacače napalm smjese (daljina bacanja 400-500 m) koje je tih dana proizveo HŽP – Pogon za remont pruga iz Zaprešića.[76] U konačnici je satnija 29. listopada otišla u smjenu sa samo dva borbena kompleta streljiva za osobno naoružanje i s obećanjem Zapovjedništva OZ-a da će se *"poduzeti mjere za iznalaženje mogućnosti proizvodnje artiljerijske municije"* te da se očekuje *"da će se predajom nekih skladišta stanje poboljšati"*.[77]

S obzirom na to da je odlazak satnije bio predviđen za 29. listopada, ovaj je put bilo dovoljno vremena i za dodatnu obuku. Tako je 26. listopada izvedeno ogledno gađanje sa po jednom minom iz ručnog bacača, bestrzajnog topa te s tromblonom, što je na vojnike imalo veoma pozitivan učinak.[78] Zapovjednik Andrašek koji je trebao zapovijedati ovom satnijom je odmah po dobivanju zapovijedi, 23. listopada, sa svojim Zapovjedništvom obavio zapovjedno izviđanje u Novom Grabovcu i Kozaricama. Nakon dva dana održan je sastanak na razini brigade gdje su usuglašene sve pojedinosti smjene.[79]

Vijest o tome da će smjena, iako sa zakašnjenjem, ipak doći, smirila je vojnike na bojištu pa su lakše podnosili svakodnevne nedaće.[80] Bila je to vrlo dobra vijest jer su se na susjednim položajima već počele vršiti prve smjene postrojbi.[81] U međuvremenu su se stvari počele odvijati munjevitom brzinom. Od strane načelnika Glavnog stožera HV-a Antona Tusa svim je postrojbama upućena zapovijed o zabrani puštanja bilo koje postrojbe na odmor te je naređeno da se one koje su na odmoru što prije vrate natrag *"u rajon upotrebe"*. Premda je to opravdano srpskim *"intenzivnim pripremama za nova ofenzivna djelovanja"* što je u drugim krajevima Hrvatske bilo točno, u zapadnoj Slavoniji je u pitanju bilo pokretanje prvih velikih hrvatskih napadnih akcija "Orkan '91" i "Otkos-10".[82] Da se nešto ozbiljno sprema, zapovjednik samoborske satnije u zapadnoj Slavoniji saznao je od pukovnika Stipčića tek dan prije početaka operacije, tijekom sastanka u Zapovjedništvu OG-a "Posavina". Tom je prilikom iznenađeni zapovjednik dobio i konkretne zadatke za koje se očekivalo da njegova postrojba sutradan odradi.[83] Prema izloženom planu i izdanoj zapovijedi, samoborska satnija je u sastavu 105. brigada 29. listopada trebala obaviti sljedeće zadatke:

"105. brigada ZNG s četom tenkova napada na front desno Isailovac /tt 238/, lijevo N. Grabovac, prema Kozarice – Bair – Kričke

---

[76] Stanje artiljerijske municije u jedinicama br. TO-a i br. ZNG-a od 28. X. 1991. Isto.

[77] Zapovijed Op. br. 65. od 23. X. 91. Spis br. 629. o. 4. R. 6/91. i Stanje artiljerijske municije u jedinicama br. TO-a i br. ZNG-a od 28. X. 1991. Isto.

[78] Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 27. X. 91. Spis 699. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4a. R. 6/91.

[79] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[80] Zapovijed Op. br. 66. od 23. X. 91. Dokument u posjedu F. Horvata.

[81] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[82] Zapovijed Glavnog stožera HV-a od 27. X. 1991. Kl. 8/91-01/174. Ur. br. 5120-01/22-91-1. Spis 723. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4a. R. 6/91.

[83] Zahtjev za provjeru nadležnosti od 28. X. 91. Spis 706. o. 4a. R. 6/91. i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 28. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

– D. Čaglić, sa zadatkom, pogodnim manevrom u sadejstvu sa grupom "Merčep", dijelovima 125. brigade uz snažnu artiljeriju, spremnu razbiti snage četnika u rejonu Bair i Trokut, i u bližem zadatku ovladati linijom Gradina /tt 269/ - Popovac Subotski – Trokut.

Sa naprijed navedene linije, uvođenjem II b/e energično produžiti dejstva pravcem Popovac Suboci – Kričke – D. Čaglić, gdje presjeći komunikaciju Okučani – Lipik i prijeći u obranu. Art. podršku organizirati vlastitom artiljerijom.

Zapovjedničko mjesto u rejonu s. Kozarice, a naredno ZM u rejonu s. Popovac Subocki."[84]

Južno od 105. brigade trebala je djelovati glavnina snaga OG-a "Posavina". Glavnina snaga bila bi usmjerena na pravcu Novska – Okučani, a ostatak na dva pomoćna pravca;

1. Lipovljani – Bair – Donji Čaglić
2. Krapje – Jasenovac – Košutarice

Na taj bi se način snažno srpsko uporište u Bairu našlo na udaru sa zapada i s juga. No ako Samoborci nisu do zadnjeg trenutka znali za "Orkan 91" (i "Otkos-10"), to nije značilo da za njega nije znao srpski agresor koji je izvršio pregrupiranje snaga, doveo pojačanja i osigurao podršku zrakoplova.[85] Da je srpska strana bila upoznata s predstojećim hrvatskih napadnim operacijama svjedoči i to što je vodstvo pobunjenih Srba – vlada "SAO Zapadne Slavonije" 28. listopada zapovjedilo opću mobilizaciju vojnih obveznika u općinama u kojima je izbila velikosrpska pobuna (među njima i u Novskoj, Kutini i Pakracu). Pozvani su i Srbi koji su iz zapadne Slavonije izbjegli u Srbiju. Međutim efekt ove mobilizacije bio je slab. Većina zapadnoslavonskih Srba voljnih sudjelovati u agresiji na Republiku Hrvatsku i hrvatski narod, već ranije se uključila u postrojbe TO, JNA te četničke odrede.[86]

Zapovjednik Horvat i načelnik stožera Dugandžić odmah su po povratku iz Lipovljana svoje vojnike upoznali sa zadatkom koji su sutradan trebali izvršiti.[87] Ovakav razvoj događaja posve je zbunio samoborske vojnike koji su već spremili stvari za odlazak na zasluženi odmor.[88] Dio ih je postavio pitanje je li pametno da se u takav frontalni napad ide s ljudima koji već dva tjedna podnose granatiranje, koji su psihički već kod kuće i sl.[89] Premda je naposljetku odlučeno da se zapovijed ispoštuje, ovakvo kasno upoznavanje s predviđenom operacijom stvorilo je niz velikih problema operativne i logističke prirode. Prvi je bio taj

[84] Zapovijed Zapovjedništva OG "Posavina" za napadnu operaciju, Op br. 01. od 27. X. 1991. Ur br. 66-2/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.
[85] *"Novska - War time"*, 65.
[86] Ilija PETROVIĆ, *"Slavonija, Baranja i zapadni Srem – od vijeća od republike"*, 49.
[87] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 28. X. 1991. AMORH.
[88] Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".
[89] Držislav LEOPOLD, "Napad na Trokut".

što postrojbi uopće nije ostavljeno vremena za borbeno izviđanje.[90] U Zapovjedništvu u Lipovljanima rečeno je da se na smjeru njihova napada Novi Grabovac /Kozarice/ - Bair - Kričke u obrani nalaze agresorske snage jačine ojačane satnije / MB-120, Top. Vod B-1 ili M-42/, a da se po dubini u predjelu Popovac - Kričke vjerojatno nalazi pričuva jačine satnije.[91] Međutim, nije bilo vremena za utvrditi koliko ti podaci odgovaraju stvarnom stanju na terenu te kakav je doista raspored tih snaga.[92] Drugi je problem bilo streljivo. S obzirom na količinu topničkog i pješačkog streljiva kojim su vojnici raspolagali u tom trenutku, postrojba skoro da nije bila sposobna obaviti povjerene joj zadatke. Stoga je zatraženo da se, ako postrojba već mora ići u borbu izvrši njeno popunjavanjem streljivom.[93] No ni to nije ostvareno.

Treći je problem bio borbeni moral vojnika. Zapovjednik F. Horvat pokušao je u Zapovjedništvu OG-a "Posavina" objasniti da je za njegovu postrojbu sutradan predviđena smjena, da su ljudi premoreni te da bi napadna zapovijed koja dolazi u trenutku kada se očekuje povratak kući dio ljudstva mogla dotući. Jedino što je tim razgovorom postigao bilo je odobrenje da samoborska satnija u napad ide kao treća u postroju za akciju na motel "Trokut", tako da u nekoj od situacija bude moguća i smjena ljudstva na zauzetim položajima.

Ostatak dana Zapovjedništvo je satnije nastojalo pripremiti vojnike na predstojeću akciju te sa Zapovjedništvom 105. brigade i susjednom 3. bojnom (Đurđevac) 105. brigade, pod čijim se zapovjedništvom i suradnjom sutradan trebala odvijati operacija, što bolje uskladiti napadni plan. U Zapovjedništvu 105. brigade po pitanju sutrašnje operacije vladala je velika skeptičnost. Procijenjeno je da 105. nema dovoljno snaga za napadna djelovanja jer su za napadnu operaciju nužne do tri puta jače snage od onih koje se napada, a 105. brigada je u tom trenutku raspolagala s tri postrojbe od po 164 vojnika tj. s tri ojačane satnije, umjesto s tri bojne. Uz to, smatralo se da su dobivani podaci o snazi Srba sumnjive vjerodostojnosti tj. da se s druge strane nalaze puno jače snage nego što je rečeno. Nakon više sati usaglašavanja utanačen je niz bitnih detalja, npr. da samoborski vojnici budu u drugom ešalonu kao pješačka potpora oklopnjacima, zatim da se tijekom akcije rabe samo dvije motorole – prva kod zapovjednika 3. (đurđevačke) bojne Martina Kudumije koji je vodio napad, a druga kod Vlade Ivčića, zapovjednika samoborskog voda inženjerije koji je trebao biti na začelju napada. Nikakve se druge veze nisu smjele rabiti. Razgovori o akciji vođeni su cijelu noć pri čemu su se tražila najbolja rješenja za sve postrojbe.[94]

Istodobno je na putu iz Samobora za Novi Grabovac bila smjena – 1. satnija 1. bojne jačine 138 vojnika u pratnji Josipa Mahovića.[95]

---

[90] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[91] Zapovijed Zapovjedništva OG "Posavina" za napadnu operaciju, Op br. 01. od 27. X. 1991. Ur br. 66-2/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[92] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat".

[93] Izvješće o stanju naoružanja i municije od 29. X. 91. Spis 717. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4a. R. 6/91.

[94] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 28. X. 1991. AMORH., Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat" i Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".

[95] Spisak vojnika u Pakracu 29. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

Zapovjednik satnije Petar Andrašek i načelnik stožera brigade Josip Dugandžić nešto su ranije otišli za Novi Grabovac.[96] Sve obavljene pripreme i dobivene zapovijedi, zaključno s onom za marš od 28. listopada, pripremile su ove vojnike na to da će po dolasku na teren barem u prvo vrijeme biti angažirani samo na obrambenim aktivnostima tj. čuvanju položaja. Nitko nije mogao ni pretpostaviti da će po dolasku na teren naići na početak dotad najveće napadne operacije HV-a, stoga su i časnici koji su ovu satniju dopratili na bojište dvojili kako postupiti.[97] Je li bolje ovu satniju bez ikakvog borbenog iskustva uključiti u napad, a premorene vojnike iz prve skupine vratiti doma, ili njih poslati u napad. Stoga je uspostavljen kontakt s Zapovjedništvom OG "Posavina" i postavljeno pitanje kako postupiti. Dobiveni odgovor sve je iznenadio – zabranjuje se provođenje zamjene, a sve vojnike iz prve i iz druge smjene poslati u napad![98]

Molba da zapovjednik OG-a "Posavina" primi na razgovor samoborske časnike kako bi se razjasnile neke nejasne pojedinosti napada i da mu oni iznesu svoje prijedloge za zadaće njihove postrojbe odbijena je. Zapovjednik je odbio razgovarati s načelnikom stožera Dugandžićem koji je tu bio prisutan, već je želio razgovarati isključivo sa zapovjednikom brigade Paarom koji u tom trenutku nije bio u zapadnoj Slavoniji.[99] Suočeni sa "zidom odbijanja" u Lipovljanima zapovjednici satnija su u dogovoru s Dugandžićem, predstavnikom Zapovjedništva 8. brigade na terenu, donijeli odluku da prihvate zapovijed o napadu, s tim da su u borbu trebali biti upućeni samo ljudi koji su do tada već bili na bojištu, a da novopristigli čekaju u Novom Grabovcu. Svima je bilo jasno da su ti ljudi premoreni dotadašnjim borbenim djelovanjima te da njihov borbeni moral za napadno djelovanje više nije na potrebnoj razini. Međutim, računalo se na dvije stvari. Prvo na njihovo ratno iskustvo, a drugo na činjenicu da su tu postrojbu sačinjavali uglavnom ljudi koji su se dragovoljno javili za odlazak na bojište. Među njima je već bilo i prekaljenih ratnika koji su prošli i Lasinju i bitku za samoborsku vojarnu i na koje se moglo osloniti da će akciju "izvući". Na drugoj je strani bila satnija 1. bojne sastavljena uglavnom od ljudi čije se borbeno iskustvo sastojalo samo od blokada vojarne i koji su na bojište došli po zapovijedi.[100]

Objekat motela „Trokut", uništen prilikom bitke, oko kojeg su bile ukopane snage JNA i pobunjeni srbi

Odlučeno je da se u akciju ne šalje cijela ova postrojba. Dio vojnika pružao je verbalni otpor pa se na njih nije moglo računati. Iz napada su također isključeni borci slabijeg zdravlja. Na drugoj je strani bilo onih poput vezista Davora Kelemena, koji su ustrajali na tome da idu u napad premda to s obzirom na

[96] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".
[97] Zapovijed za marš Op.br. 67 od 28. X. 1991. Spis 712. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4a. R. 6/91.
[98] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja" i Intervju s Josipom Mahovićem od 18. X. 2005.
[99] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 28. X. 1991. AMORH.
[100] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja" i Intervju s Josipom Mahovićem od 18. X. 2005.

VES nisu trebali.[101] U konačnici je od ojačane satnije (od preko 200 boraca) formirana napadna postrojba jačine 84 vojnika plus zapovjednik.[102]

U 6.05 sati 29. listopada topničkom je pripremom otpočela operacija "Orkan '91." Na izlazu iz Novog Grabovca formirana je hodna tj. borbena kolona na čijem se čelu nalazilo 30-ak pripadnika 105. brigade iz Đurđevca, iza njih "Štraseri", a potom samoborska satnija u pratnji svog saniteta. Sveukupno su iz Novog Grabovca krenula 134 vojnika pod zapovjedništvom Martina Kudumije, te nekoliko tenkova i samohotki. Kolona je pred polazak podijeljena u više skupina jačine 25 do 30 vojnika. Svaka od skupina trebala je tijekom napredovanja držati mali razmak od druge skupine te paziti da je uvijek ima "na oku".

U napadnom su borbenom djelovanju hrvatske snage trebale prijeći oko 6 km šumovitog terena prije nego što bi dosegnule cilj – Bair i "Trokut". Napredovalo se polako, pod kišom minobacačkih i topničkih granata. Napredovanje su ometale cestovne barikade načinjene od oborenih stabala koja su bila minirana protutenkovskim minama. Uz velike napore uspjelo se probiti barikade i uspješno napredovati. Međutim, kod ulaska u šumu koja vodi u smjeru "Trokuta" došlo je do razdvajanja snaga. Hrvatski su tenkovi umjesto na "Trokut" skrenuli desno i uputili se na selo Bair, ostavivši pješaštvo da samo nastavi ka motelu.[103] Odluka je bila da pješaštvo može dalje samo do "Trokuta" jer da se radi o pomoćnom pravcu napada, dok oni odlaze u glavni pravac, na Bair, gdje je navodno utaborena glavnina srpskih snaga. Kasnije se pokazalo da se radilo o krivoj procjeni iz koje se rodila krupna i krvava greška, jer je upravo na prostoru "Trokuta" bila glavnina srpskih snaga na ovom dijelu bojišta. To se moglo i očekivati jer je kod tog motela križište nekoliko prometnica i onaj tko nadzire

[101] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat" i Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".

[102] Prema popisu zapovjednika F. Horvata u napadu na Trokut 29. X. 1991. su uz njega kao zapovjednika sudjelovale slijedeće osobe: 1. Jurica Rešetar, 2. Zlatko Šabarić, 3. Zlatko Mavračić, 4. Boris Mihočinec, 5. Ivica Draclin, 6. Držislav Leopold, 7. Srđan Resanović, 8. Davor Tilić, 9. Stjepan Jandrečić, 10. Predrag Gađa, 11. Krešimir Purić, 12. Goran Romić, 13. Dario Romić, 14. Zoran Smolčić, 15. Darko Fotak, 16. Vlado Trčak, 17. Darko Šimunec, 18. Darko Požgaj, 19. Stjepan Glavić, 20. Zdravko Močan 21. Hugo Lončar 22. Mladen Rešetić, 23. Damir Kerman, 24. Dražen Mustafić, 25.Vlado Telišman, 26. Petar Bijuk, 27. Domagoj Stanić, 28. Tihomir Škoc, 29. Josip Grgat, 30. Ivica Vran, 31. Predrag Juratovac, 32. Veljko Horvat, 33. Stjepan Horvat, 34. Zdravko Noršić, 35. Frula, 36. Dražen Stanić, 37. Željko Francetić, 38. Dražen Šigir, 39. Željko Kirin, 40. Marijan Ratešić, 41. Antun Dumić, 42. Dražen Kižlin, 43. Račić, 44. Darko Grgečić, 45. Zvonko Jurić, 46. Davor Kelemen, 47. Tomo Kos, 48. Ivica Bratković, 49. Miljenko Šeketa, 50. Dubravko Lončar, 51. Mladen Regović, 52. Vlado Ivčić, 53. Marko Halilović, 54. Zoran Vojvodić, 55. Božo Rubinić, 56. Marijan Mogulić, 57. Mladen Čizmešija, 58. Ivica Radek, 59. Zoran Ilić, 60. Ivica Draclin, 61. Drago Pongrac, 62. Edi Trezić, 63. Željko Kašica, 64. Mladen Radovanić, 65. Zdenko Neubauer, 66. Predrag Anić - Matić, 67. Veljko Mokolas, 68. Dragutin Fresl, 69. Kristijan Benić, 70. Josip Mataušić, 71. Franjo Glavić, 72. Josip Brdarić, 73. Nikola Gorišek, 74. Siniša Celizić, 75. Davor Golubić, 76. Stjepan Pohanić, 77. Ivan Vrčković, 78. Mirzet Beširović, 79. Ratko Regović, 80. Milan Hrženjak, 81. Marko Blažević, 82. Željko Noršić, 83. Rajko Turk, 84. Miljenko Komes, kao i pripadnici saniteta na čelu s dr. Srećkom Budijem.

[103] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 29. X. 1991. AMORH., Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja", Držislav LEOPOLD, "Napad na Trokut", Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu", Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat", Intervju s Josipom Mahovićem od 18. X. 2005.

Spomenici na mjestima pogibije

Vlade Ivčića

Davora Kelemena i Rajka Turka

"Trokut" nadzire i cjelokupni prostor okolnih sela. Upravo je motel bio ključni dio bojišta za nadzor tog dijela Slavonije.[104]

Ostavši bez podrške oklopnjaka, pješaštvo je još sporije napredovalo te se počelo osipati. Premda su po borbenom rasporedu Samoborci trebali biti u trećoj liniji napada, uskoro su se, zahvaljujući tome što je glavnina ostalih postrojbi tijekom napredovanja počela "zalijegati", našli na čelu napadne kolone. Ispred njih je bila samo jedna grupa Đurđevčana.[105]

Kako se kolona približavala "Trokutu", minobacački udari bili su sve žešći te su odnijeli i prvu žrtvu – zapovjednika pionirskog voda **Vladu Ivčića** kojeg su 1,5 km prije motela zasuli i teško izranjavali geleri. Nalazeći se u borbenom poretku prvog ešalona Ivčić je zastao kako bi uz pomoć karte odredio srpske položaje. U tom trenutku u prazninu između drveća je pala granata. Premda ga je sanitet odmah izvukao, on je u bolnici iskrvario i preminuo.[106] Njegovo ranjavanje nije zaustavilo daljnji napad i napredovanje. Na otprilike 1000 metara zračne linije od motela došlo je do prvih borbi s vidljivim neprijateljem. Zapovjednik je prvoj napredujućoj skupini Samoboraca u kojoj je bilo dvadesetak vojnika naredio da se razvije u strijelce i krene naprijed za grupom Đurđevčana. Postrojbe su u tom trenutku dobile minobacačku potporu iz Novog Grabovca. Naime, vod minobacača 82 mm dobio je naredbu da se angažira tek u trenutku kada hrvatske postrojbe izbiju u blizinu "Trokuta". Napredujući dalje, oko 200 metara od ruba šume prije samog motela ova je skupina naišla na prve srpske rovove. Puzeći od stabla do stabla pod stalnom paljbom uspjeli su prići rovovima i upustiti se u borbu prsa o prsa ručnim bombama i kratkim oružjem. Vrlo je brzo otpor Srba razbijen i oni su natjerani u bijeg. Međutim, tada je po rovu otvorena žestoka vatra iz motela. Koristeći partizanski spomenik kao zaštitu od ove paljbe, samoborski su vojnici nastavili s napredovanjem i dospjeli neposredno pred sam motel gdje su se zaklonili iza betonskog zida i po grmlje očekujući dolazak ostatka snaga iz Novog Grabovca i tenkove iz smjera Baira.[107] Međutim, tijekom tog proboja na zapadnom prilazu "Trokutu" poginula su dva borca. U podnožju partizanskog spomenika poginuo je **Davor Kelemen**, a na lijevom boku napada, u blizini neprijateljskih rovova, **Rajko Turk**. Navodno

[104] Intervju s Josipom Mahovićem od 18. X. 2005.

[105] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 29. X. 1991. AMORH., Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja", Držislav LEOPOLD, "Napad na Trokut", Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu", Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat", Intervju s Josipom Mahovićem od 18. X. 2005.

[106] Prijedlog Zapovjedništva 151. br. HV. za posmrtni čin Vladi Ivčiću u OS RH od 25. VIII. 1993. R. 1/93. i Izvješće o b/g 8. br. TO-a od 30. X. 1991. Spis 737. o. 4a. R. 6/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[107] Franjo HORVAT, "Samobor i Domovinski rat" i Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".

je Kelemen zanesen borbom suviše ušao u srpski poredak te je pogođen rafalom.[108]

I dok se prva samoborska grupa uz gubitke uspjela probiti do motela, čelna je grupa kolone koju su sačinjavali Đurđevčani neposredno pred izbijanje na proplanak motela "Trokut" upala u unakrsnu vatru iz srpskih uporišta. Odmah su imali nekoliko poginulih i ranjenih boraca, a ostatak grupe je prikliješten. Vidjevši u kakvom su se položaju našli njihovi suborci, skupina Samoboraca koja je već bila kod motela pohitala im je u pomoć. Nije bilo vremena čekati da do "Trokuta" dođe glavnina hrvatskih snaga koja je u tom trenutku bila udaljena od 500 do 1000 metara, stoga se ova grupa podijelila u dvije skupine, od kojih je prva (Predrag Gađa, Jurica Rešetar, Stjepan Jandrečić, Darko Požgaj, Držislav Leopold, Zlatko Šabarić i Krešo Purić) preuzela vatru na sebe, a druga (Zoran Smolčić, Darko Fotak, Goran Romić, Darko Šimunec, Mladen Fresl, Dario Romić, Vlado Telišman, Davor Tilić, Srđan Resanović i "Dikla") uz ogroman rizik izbila na čistinu i krenula u izvlačenje ranjenika.[109] U međuvremenu se prva skupina upustila u borbu prsa o prsa s srpskim vojnicima, nanoseći im gubitke. Tu se posebno istakao Juraj Rešetar koji se uspio probiti do samog motela gdje je bilo smješteno srpsko zapovjedništvo. Zauzevši zgodnu poziciju u grmlju, rafalnom paljbom i ručnim bombama poubijao je skupinu srpskih vojnika (kapetana JNA i dva vojnika) koja je borbeno djelovala iz motela. Pucao je sve dok mu oružje nije otkazalo, nakon čega se morao povući. Za iskazano junaštvo koju je ovom, ali i u drugim prilikama pokazao Juraj Rešetar je primio najviše hrvatsko vojničko odlikovanje, Red kneza Domagoja s ogrlicom.[110] U međuvremenu su izvučeni đurđevački ranjenici. Iako su na taj način spasili svoje suborce, Samoborci su pritom platili visoku cijenu.[111] Boreći se južno od motela, **Krešimir Purić** i **Zlatko Šabarić** su, hitajući u pomoć skupini hrvatskih vojnika koja se našla u unakrsnoj vatri, prešli preko ceste na desni kraj šume i upali u srpske rovove koji su se nalazili ispod ceste gdje su odmah ubijeni. I dok se sudbina Turka i Kelemena znala odmah, u 8. se brigadi još mjesecima vjerovalo da su Purić i Šabarić zarobljeni. Naime, njihovi su suborci čuli povike srpskih vojnika

te Krešimira Purića i Zlatka Šabarića

[108] Izvješće o b/g 8. br. TO-a od 30. X. 1991. Spis 737. o. 4a. R. 6/91. Prijedlog Zapovjedništva 151. br. HV. za posmrtni čin Davoru Kelemenu u OS RH od 25. VIII. 1993. R. 1/93. Prijedlog Zapovjedništva 151. br. HV. za posmrtni čin Rajku Turku u OS RH od 25. VIII. 1993. R. 1/93. AMORH. Fond "151. br. HV-a". i Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".

[109] Izvještaj zapovjednika 8. br. TO-a Gr ŠTO-a Zagreb od 29. X. 1991. Spis 728. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4a. R. 6/91., Izvješće o napadu na Trokut i Bair dana 29. 10. 1991. kojeg je sastavila 'Lecijeva grupa' – Držislav Leopold, Goran Romić, Dario Romić, Darko Šimunec, Stjepan Jandrečić, Predrag Gađa, Ivan Brunović, Darko Fotak, Darko Požgaj i Zoran Smolčić 1. VI. 1994. godine. Izvješće autorizirano od strane navedenih u posjedu autora., i Držislav LEOPOLD, "Napad na Trokut".

[110] Prijedlog za dodjelu odlikovanja Juri Rešetaru od 21. V. 1995. AMORH. R. 4/95., Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu" i "Odlikovani Samoborci", *Samoborski tjedni list*, 7. X. 1995., 1.

[111] Držislav LEOPOLD, "Napad na Trokut".

"Stoj! Predaj se!" pa su povjerovali da su zarobljeni. Tjednima nakon toga nastojalo se svim kanalima doći do njih. Obaviješten je Crveni križ, Europska komisija za razmjenu u Zagrebu kao i Ministarstvo uprave i pravosuđa RH od kojih je zatraženo da posreduju u njihovu oslobađanju. Aktiviralo se i 'neformalne' kanale ne bi li se došlo do njih, jer se vjerovalo da su zatočeni u srpskom zatvorskom sabirnom logoru u selu Bučje. Međutim, sve je bilo uzalud. Istina će se saznati tek naknadno.[112] Nisu oni bili jedini vojnici koji su toga dana "nestali" i za čiju se sudbinu dugo nije znalo. Taj je dan "nestao" i đurđevački gardist Zlatko Zubić, pripadnik 105. brigade. On se toga dana nalazio u oklopnom vozilu koje se borilo kod Baira.[113] Istog je dana ova bojna uz njega imala još četiri mrtva i sedam ranjenih, a uništeno joj je i jedno oklopno vozilo.[114]

Osim poginulih i, kako se tada vjerovalo, zarobljenih tijekom borbi, toga su dana teže ranjeni pripadnici 8. brigade **Darko Požgaj** i **Edi Trezić** koji je ostao trajni invalid. U borbi je lakše ranjen i **Zdravko Noršić.**[115]

Teške borbe koje su se cijelo jutro vodile oko "Trokuta" pokazale su hrvatskim snagama da su naišle na istinski snažno srpsko uporište koje je bez dodatnih postrojbi i podrške oklopno-mehaniziranih snaga nemoguće osvojiti. Stoga je zapovjedništvo koje je vodilo napad, nakon što su izvučeni svi ranjenici, odlučilo da se sve postrojbe što prije povuku natrag u Novi Grabovac jer je postojala bojazan da srpska vojska ne izvrši protunapad. Ipak, do toga nije došlo.[116] I pripadnici samoborske skupine koji su se probili do motela te uzalud čekali dolazak ostatka snaga i tenkova su, ne znajući za ovu zapovijed, donijeli odluku da se povuku natrag u šumu jer im je postalo jasno da ostatak hrvatskih snaga neće doći. U povlačenju su sa sobom nosili ranjene suborce jer se sanitetska kola zbog balvana nisu mogla probiti do njih.[117] Prilikom povlačenja nisu uspjeli izvući tijela poginulih Turka i Kelemena.[118] Oni će dostojan pogreb dobiti tek naknadno, nakon oslobođenja "Trokuta", kada će biti ekshumirani iz zajedničke grobnice u koju su ih zakopali srpski vojnici.[119] Gubici na srpskoj strani nisu sa sigurnošću poznati. Naime, područje "Trokuta" i Baira zajednički su držali JNA i pobunjenički TO. U dostupnim spisima pobunjeničkog TO-a spominje se da je taj dan na "Trokutu" ranjen Željko Čurčić,

---

[112] Izvješće o b/g 8. br. TO-a od 30. X. 1991. Spis 737. o. 4a. R. 6/91., Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 29. i 30. X. 1991., AMORH. Fond "151. br. HV-a". Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu", Adolf PAAR, "Tako je počelo..." i Intervju s Josipom Mahovićem od 19. XII. 2005.

[113] Zamolba Gradskog Sekretarijata za narodnu obranu Zagreb od 15. XI. 1991. za informacije o sudbini Zubića Zlatka. Spis 880. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[114] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 58.

[115] Izvještaj zapovjednika 8. br. TO-a Gr ŠTO-a Zagreb od 29. X. 1991. Spis 728. o. 4a. R. 6/91. i Izvješće zapovjednika 8. br. TO-a o aktivnostima pionirskog voda od 8. XI. 1991. Spis 818. R. 7/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[116] Držislav LEOPOLD, "Napad na Trokut".

[117] Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".

[118] Izvještaj zapovjednika 8. br. TO-a Gr ŠTO-u Zagreb od 29. X. 1991. Spis 728. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4a. R. 6/91.

[119] Usmeno priopćenje Adolfa Paara.

pripadnik odreda TO-a Lovska koji je naišao na nagaznu minu.[120] Zasigurno to nije jedini stradali srpski vojnik, no popisi stradalih agresorskih vojnika iz drugih postrojbi za sada nažalost nisu dostupni, premda su, prema dostupnim podacima okupacijske postrojbe na svim sektorima bojišta toga dana imale osjetne gubitke u ljudstvu i tehnici.[121] Dok se odvijao boj kod "Trokuta", pripadnici 105. brigade su uz podršku tenkova uspjeli osloboditi selo Bair i izbiti ispred mosta na rječici Subocka gdje su zastavljeni snažnim srpskim otporom. Oslabljena gubicima (sveukupno na ovom smjeru 10 mrtvih) i snažnim otporom, 105. brigada tada je prešla u obranu na liniji Gradina (tt 269) - istočni rub sela Bair - Blatuša - Novi Grabovac. Daljnjih pokušaja napredovanja nije bilo. Uzrok tome je što je u tijeku borbe glavnina đurđevačke bojne napustila položaje i samovoljno otišla u Đurđevac. Ubrzo će nakon toga zbog slabog stanja 105. br. biti smijenjena s ovih položaja, a njihovo čuvanje preuzet će lipovljanska bojna 125. brigade koja je položaje u Bairu držala desetak dana kad je selo ponovno palo u srpske ruke. Dijelovi 105. br. po odlasku s Posavskog bojišta angažirali su se u akciji "Otkos - 10".[122]

Iako toga dana uglavnom nisu ostvareni predviđeni rezultati, kasnije se pokazalo da je ovaj boj bio vrlo značajan za daljnji tijek oslobađanja zapadne Slavonije. Naime, nakon 29. listopada hrvatske su snage iz obrane konačno prešle u napadno djelovanje. Iako ni na jednom od pravaca prodora planiranih u OG-u "Posavina" toga dana nije došlo do pomicanja linije bojišta (osim Baira), agresor je shvatio da je izgubio inicijativu. HV se vratio natrag u Novi Grabovac, a srpske snage su se povukle u selo Korita. Time je po prvi put agresor na ovom sektoru bojišta natjerana na povlačenje, s čime će nastaviti sve do sklapanja Sarajevskog primirja. Naknadno će, 19. studenog, "Trokut" osloboditi 117. koprivnička brigada i 1. brigada ZNG-a. Inače, tog su dana hrvatske postrojbe na svim napadnim smjerovima OG-a "Posavina" pretrpjele osjetne gubitke. Na pravcu Novska – Okučani poginulo je 9 vojnika, 20 ih je teže, a 22 lakše ranjeno, dok ih se 5 vodilo kao nestali. Na području Jasenovca poginula su 2 a ranjeno je 10 vojnika. Bili su to veliki gubici, no to je bila cijena početka oslobađanja Hrvatske od srpskih okupatora.[123]

Tri mrtva, dva "nestala" i tri ranjena, što su bili gubici 8. brigade, izazvali su strahoviti šok, kako među pripadnicima brigade tako i među građanima Samobora. Juraj Rešetar je opisao 29. listopada kao *"črn*

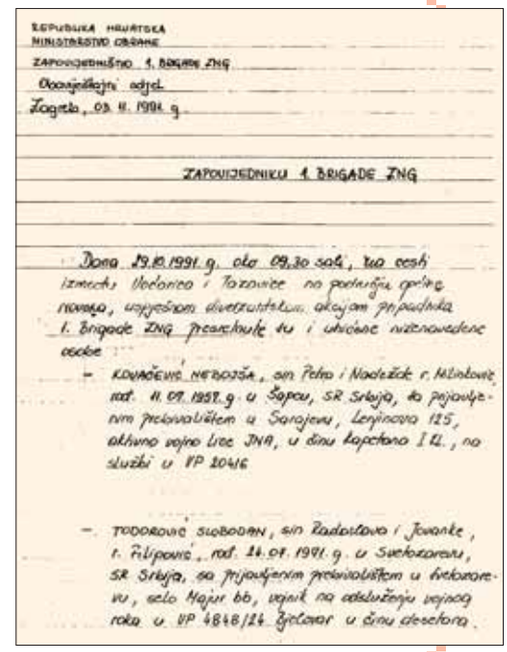
REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
ZAPOVIJEDNIŠTVO 1. BRIGADE ZNG
Obavještajni odjel
Zagreb, 03. II. 1991. g.

ZAPOVIJEDNIKU 1. BRIGADE ZNG

Dana 29.10.1991. g. oko 09,30 sati, na cesti između Voćarica i Tazovice na području općine novska, uspješnom diverzantskom akcijom pripadnika 1. brigade ZNG presretnute tu i uhićene niženavedene osobe:

- KOVAČEVIĆ NEBOJŠA, sin Petra i Nadežde r. Milinković, rod. 11.07.1957. g. u Šapcu, SR Srbija, sa prijavljenim prebivalištem u Sarajevu, Lenjinova 125, aktivno vojno lice JNA, u činu kapetana I kl., na službi u VP 20416

- TODOROVIĆ SLOBODAN, sin Radoslava i Jovanke, r. Filipović, rod. 24.07.1971. g. u Svetozarevu, SR Srbija, sa prijavljenim prebivalištem u Svetozarevu, selo Majur bb, vojnik na odsluženju vojnog roka u VP 4848/24 Bjelovar u činu desetara.

[120] Potvrda o ranjavanju Željka Ćurčića (r. 1962) iz Lovske. Br: 544/92., od 29. 07. 1992. Kutija 146. Omot 15., Podaci o ranjenim borcima i ratnim vojnim invalidima rata 90/94 RSK Opština Okučani za trajnog invalida ranjenog u obje noge Željka Čurćića pripadnika TO-a Lovska. Br. 105/1-1994., od 10. II. 1994. Kutija 63. HDA. Fond "RSK".

[121] Izvješće Obavještajnog odjela Zapovjedništva 1. brigade ZNG-a od 3. XI. 1991. o informativnom razgovoru s pripadnicima JNA zarobljenima 29. X. 1991. u Voćaricama. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91. i "Kalili se u plamenu rata", *Glas srpski*, 18. I. 1995., 8.

[122] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 58., Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 4-5. i Ivica DEBIĆ i Ante DELIĆ, *"Otkos"*, 103.

[123] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 4.

dan, da nemre črniji bit" kada je *"isplakao sve suze u svojem životu. Od tada više se nemrem plakati."* Šok je bio tim veći što se ova tragedija dogodila na dan kada su se vojnici iz prve smjene trebali vratiti kući.[124] Ogorčenje je bilo vidljivo posvuda, a svatko ga je usmjeravao ka onome koga je smatrao odgovornim. Tako je zapovjednik brigade Paar za to okrivljavao Glavni stožer HV-a *"koji je ovu akciju naredio"* okrivljujući ih da su cijelu akciju *"nikako pripremili"* te obavijestio nadređeno mu zapovjedništvo – Gr ŠTO Zagreb da *"ne očekuju od naših ljudi da više pristupe improvizacijskim akcijama te gube glave zbog tuđeg javašluka"*.[125]

Načelnik stožera brigade Dugandžić koji je u vrijeme ovih događanja bio na bojištu, okrivljavao je zapovjednika OG-a "Posavina", osobno mu u njegovom stožeru u Lipovljanima, iznijevši *"primjedbe i prijedloge"* odmah nakon zbivanja kod "Trokuta".[126]

Vojnici su pak krivili nadređene im časnike na terenu te Zapovjedništvo 8. brigade, smatrajući da su oni ti koji su odgovorni za stradanje njihovih suboraca.[127] Sličnog su mišljenja bili i građani Samobora, kako obitelji poginulih tako i ostalih vojnika jer su konačno shvatili da se na bojišnici može i poginuti. U svemu tome stradao je zapovjednik brigade Adolf Paar. Smrt tolikog broja vojnika u jednom danu i verbalni napadi ogorčenih i ožalošćenih građana Samobora rezultirali su time da je Paar doživio živčani slom. Zbog toga je odvezen u bolnicu "Rebro" gdje je mjesec dana zadržan na oporavku na neuro-psihijatrijskom odjelu.[128] Djelomično je to bila i posljedica toga što nitko od javnih djelatnika Samobora do tada nije građanima pokušao objasniti težinu situacije u kojoj se nalazilo Zapovjedništvo brigade.[129] I načelnik Dugandžić je kao najviši časnik na bojištu doživio verbalne osude zbog čega je od nadređenog zapovjedništva zatražio da mu nađe zamjenu na ovoj dužnosti.[130] Međutim, do toga nije došlo, već je on postao v.d. zapovjednika brigade.[131]

Novi lomovi i sukobi s nadređenim zapovjedništvom dogodili su se i u zapadnoj Slavoniji. Naime, prema ranijoj zapovijedi Glavnog stožera,[132] te njoj sukladnoj zapovijedi zapovjednika 8. brigade od 29. listopada, niti jedna se postrojba nije smjela pustiti na odmor.[133] Međutim, J. Dugandžić je odlučio samoborsku postrojbu koja je od

---

[124] Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".

[125] Izvještaj zapovjednika 8. br. TO-a Gr ŠTO-u Zagreb od 29. X. 1991. Spis 728. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4a. R. 6/91.

[126] Izvješće o b/g 8. br. TO-a od 30. X. 1991. Spis 737. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4a. R. 6/91.

[127] Držislav LEOPOLD, "Napad na Trokut".

[128] Izvješće o b/g 8. br. TO-a od 30. X. 1991. Spis 737. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4a. R. 6/91.

[129] Intervju s Josipom Mahovićem od 18. X. 2005.

[130] Izvješće o b/g 8. br. TO-a od 30. X. 1991. Spis 737. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4a. R. 6/91.

[131] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 30. i 31. X. i 1. XI. 1991. AMORH.

[132] Zapovijed Glavnog stožera HV-a od 27. X. 1991. Kl. 8/91-01/174. Ur. br. 5120-01/22-91-1. Spis 723. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4a. R. 6/91.

[133] Zapovijest svim zapovjednicima jedinica 8. br. TO-a od 29. X. 1991. Spis 721. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4a. R. 6/91.

14. listopada bila stalno na bojištu i koja je pretrpjela tako teške gubitke, odvesti na zasluženi odmor u Samobor. Tome se suprotstavilo Zapovjedništvo OG "Posavina" tražeći da sukladno ovim naredbama cjelokupno ljudstvo iz obje smjene ostane na bojištu. OG "Posavina" je trebala što više ljudi za nastavak ofenzive, a u inat tome počelo je osipanje ljudstva. Najdrastičniji je primjer bila đurđevačka bojna 105. brigade koja je skoro u cijelosti otišla s bojišnice.

Dugandžić se suprotstavio i Zapovjedništvu OG-a i izdanim zapovijedima provevši zamjenu ljudstva i odvodeći prvu smjenu natrag u Samobor. O tome je izvijestio nadređeno zapovjedništvo naglasivši pritom da: *"za to sam lično i jedino ja odgovoran. Zato tražim da se zapovjedništvo koje je bilo i držalo položaje u N. Grabovcu oslobodi bilo kakve odgovornosti po tome."*[134] Njemu je kao odgovornom časniku bilo jasno da se ova postrojba više nije mogla ni smjela zadržati na bojištu.[135] Nekoliko dana nakon bitke za "Trokut" zadaci samoborske postrojbe sveli su se na čuvanje Novog Grabovca i Kozarica te povremeno sudjelovanje u topničkim sukobima, ali pomicanja snaga na ovom sektoru bojišta nije bilo.[136] Glavnina hrvatskih napadnih operacija u to vrijeme događala se na području Bilogore gdje su dobro organiziranom akcijom hrvatskih oružanih snaga postrojbe pobunjenih Srba natjerane u bijeg pri čemu je oslobođeno oko 300 km^2 okupiranog područja. Bio je to najveći oslobođeni teritorija u dotadašnjem hrvatskom oslobodilačkom ratu. Prema tvrdnji čelnih ljudi obrane općine Grubišno Polja za taj veliki uspjeh zaslužne su i postrojbe OG "Posavina" koje su svojim napadnim djelovanjima vezale znatne snage agresora olakšavajući izvođenje operacije "Otkos – 10" tj. uspješno oslobađanje Bilogore.[137] Tako su velike žrtve koje je dala samoborska brigada 29. listopada doprinijele oslobađanju velikog dijela Republike Hrvatske.

---

[134] Izvješće o b/g 8. br. TO-a od 30. X. 1991. Spis 737. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4a. R. 6/91.

[135] Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".

[136] Intervju s Josipom Mahovićem od 18. X. 2005.

[137] "Hrvatska ofenziva", *Danas*, 24. XII. 1991., 22. i Ivica DEBIĆ i Ante DELIĆ, *"Otkos"*, 101-108.

POD VATRENOM KIŠOM

Usjeni borbi za motel "Trokut" 1. je bojna 29. listopada od 3. bojne preuzela položaje u Novom Grabovcu i Kozaricama.[1] Radilo se o snagama 1. satnije ojačane vodom 2. satnije i minobacačkim vodom te vezom i pozadinskim postrojbama, sveukupno 137 vojnika. Na čelu ove kombinirane postrojbe bio je zapovjednik 1. bojne Petar Andrašek. Uz njega je na bojište tom prigodom došao i dio Zapovjedništva bojne. Ostatak 1. bojne pod zapovjedništvom Dragutina Kušića bio je angažiran na osiguranju šireg prostora Samobora. Kao i 3. bojna u prvoj smjeni, i 1. je bojna na bojištu trebala provesti 14 dana.[2] Kako je nakon napadnih operacija izvedenih 29. listopada operacija "Orkan '91" na sektoru novljanskih brda privremeno obustavljena, zadaća je 1. bojne idućih dana bila čuvanje dostignutih položaja.[3] U tome su na prostoru Novog Grabovca imali pomoć nekoliko tenkova iz drugih postrojbi.[4] Nije se radilo o nimalo jednostavnom zadatku jer je tih dana došlo do rasapa 105. brigade, nakon čega je uslijedilo njeno smjenjivanje s položaja u ovom sektoru. Prema tvrdnji zapojednika OG-a "Posavina" Rudija Stipčića *"ni stanje u drugim postrojbama* (na prostoru novljanskih brda op. a.) *nije bilo bolje, zbog angažiranja na širokoj bojišnici i nemogućnosti izvlačenja na odmor i popunu, te ponovnog borbenog djelovanja."*[5] Premda je 1. bojna 8. brigade bila pretpočinjena 105. brigadi, ona se nije povukla nego je ostala na bojištu.[6] Kako 137 samoborskih vojnika nije moglo preuzeti cijelu dotadašnju crtu bojišta, na osiguravanju položaja koje je do tada držala 105. brigada angažirane su i snage 125. novljanske te 117. koprivničke brigade. Zadaća je svih postrojbi na ovome prostoru bila stabiliziranje bojišnice na dostignutoj crti te pripreme za daljnje napredovanje.[7]

Prva bojna odlazi u zapadnu Slavoniju, 29. listopada 1991.

Dani boravka na bojišnici bili su potresni za većinu pripadnike 1. bojne. JNA je u nastojanju da povrati izgubljene položaje svakodnevno vršila višesatna granatiranja cijelog bojišta. Posebice je tih dana na udaru bila Novska. Od 4. do 10. studenog je, već ionako razoreni grad na koji je do tada palo oko 4000 granata, doslovce "izmasakriran". Minobacačima, topovskim i tenkovskim salvama te avionskim zapaljivim bombama sprženo je središte grada i uništena njegova industrija.

---

[1] Intervju s Petrom Andrašekom i Stjepanom Črnjakom od 12. II. 2005.

[2] Zapovijest Zapovjedništva 1. b. 8. br. TO za 30. X. 1991. od 29. X. 1991., Izvješće o brojnom stanju 1. b. TO od 31. X. 91. i Izvješće Zapovjedništva 1. b. 8. br TO od 1. XI. 1991., AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

[3] Intervju s P. Andrašekom i S. Črnjakom od 12. II. 2005. i Intervju s J. Mahovićem od 18. X. 2005.

[4] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 3. XI. 1991. AMORH.

[5] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 58-60.

[6] Intervju s Petrom Andrašekom i Stjepanom Črnjakom od 12. II. 2005.

[7] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 60-62.

Bombardiranje nije prekidano ni noću. Zadnjih su dana ovoga napada projektili mogli razoriti samo žalosne ruševine ovog negda lijepog posavskog mjesta.[8] Kako bi odsjekli Novsku od ostatka Hrvatske zrakoplovi JNA su učestalo raketirali prometnice i bombardirali prugu između Novske i Kutine.[9] Teški topnički udari vršeni su i po položajima HV-a na prilazima gradu te u brdskom dijelu općine uslijed čega je HV imao dosta ranjenih i poginulih vojnika.[10] Topnički i zračni napadi zahvatili su i prostor kojeg su branili Samoborci.[11] Osobito su žestoki udari bili: 5. studenog kada je iz Baira izvršen višesatni minobacački napad na Novi Grabovac, 7. studenog kada su zrakoplovi JNA raketirali naftni pogoni u Kozaricama te 9. studenog kada je i na Novi Grabovac i Kozarice, ponovno iz Baira, izvršen dvosatni minobacački napad.[12] Vladala je i stalna bojazan od mogućeg pješačko-tenkovskog napada iz smjera "Trokuta". Tako je npr. dobivena dojava da će 1. studenog, na dan mrtvih, Srbi pješaštvom i tenkovima napasti Novi Grabovac, pa je naređena puna budnost i oprez te osmatranje položaja.[13] Osim topničkih prijetili su i zračni napadi jer su nad novljankim brdima tih dana u velikom broju letjeli zrakoplovi JNA.[14]

Uslijed svega se toga dio samoborskih vojnika nenaviklih na bojište nije najbolje snašao pa je u postrojbi tih prvih dana bilo i određenih problema.[15] Tako je npr. 3. studenog došlo do samoranjavanja vojnika **R. Krajačića**, a problema je bilo i s pridodanim tenkovima koje su posade toga dana jednostavno napustile.[16] No, ljudi su se postupno priviknuli i otpočeli s izvršavanjem svojih redovnih zadataka.[17]

Kako bi se spriječilo stradavanje vojnika uslijed topničkih udara, Zapovjedništvo bojne je odmah po dolasku naredilo da se izvrši dodatno utvrđivanje i ukopavanje.[18] I tijekom idućih dana intenzivno se radilo na utvrđivanju položaja.[19] Ovi su napori rezultirali time da nitko od pripadnika 1. bojne nije stradao premda je po njima doslovce svakodnevno padala "kiša" ognja i željeza.[20] U međuvremenu su se u neposrednoj blizini, u Bairu rasplamsale žestoke borbe. Srpska je vojska

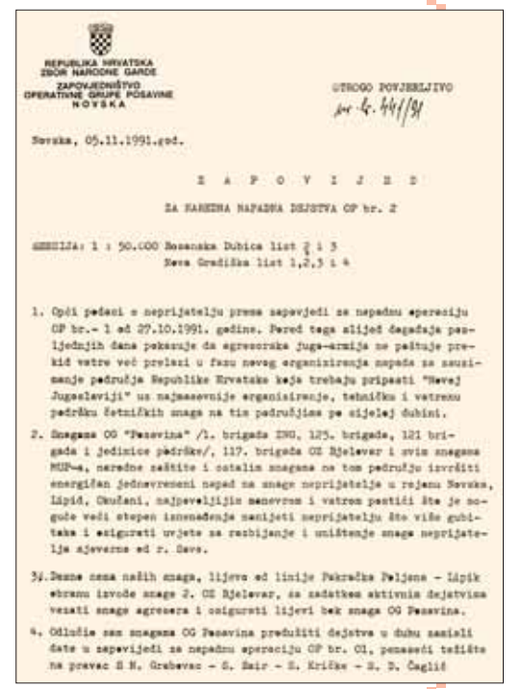

REPUBLIKA HRVATSKA
ZBOR NARODNE GARDE
ZAPOVJEDNIŠTVO
OPERATIVNE GRUPE POSAVINE
NOVSKA

STROGO POVJERLJIVO
pov. br. 44/91

Novska, 05.11.1991.god.

Z A P O V I J E D

ZA BORBENA NAPADNA DEJSTVA OP br. 2

KARTE: 1 : 50.000 Kozarska Dubica list 2 i 3
Nova Gradiška list 1,2,3 i 4

1. Opći podaci o neprijatelju prema zapovjedi za napadnu operaciju OP br.- 1 od 27.10.1991. godine. Pored toga slijedi događaja posljednjih dana pokazuje da agresorska Jugo-armija ne poštuje prekid vatre već prelazi u fazu novog organiziranja napada za zauzimanje područja Republike Hrvatske koja trebaju pripasti "Novoj Jugoslaviji" uz najmasovnije angažiranje, tehniku i vatrenu podršku četničkih snaga na tim područjima po cijeloj dubini.

2. Snagama OG "Posavina" /1. brigada ZNG, 125. brigada, 121 brigada i jedinice pričuve/, 117. brigada OZ Bjelovar i svim snagama MUP-a, naredne zaštite i ostalim snagama na tom području izvršiti energičan jednovremeni napad na snage neprijatelja u rejonu Novska, Lipik, Okučani, najpovoljnijim manevrom i vatrom pastiti što je moguće veći stepen iznenađenja nanijeti neprijatelju što više gubitaka i osigurati uvjete za razbijanje i uništenje snaga neprijatelja sjeverno od r. Save.

3. Desne zona naših snaga, lijevo od linije Pakrečka Poljana - Lipik obranu izvode snage 2. OZ Bjelovar, za zadatkom aktivnim dejstvima vezati snage agresora i osigurati lijevi bok snaga OG Posavina.

4. Odlučio sam snagama OG Posavina predužiti dejstva u duhu zasnivanja date u zapovijedi za napadnu operaciju OP br. 01, ponovno težište na pravac S.N. Grabovac - S. Bair - S. Krička - S. D. Čaglić

[8] "Novi napad na Novsku", *Večernji list*, 5. XI. 1991., 6., "Stalni bjesomučni napadi", *Večernji list*, 6. XI. 1991., 7., "Zatišje trajalo dva sata", *Večernji list*, 7. XI. 1991., 7., "Agresor tuče 'ognjevima", *Večernji list*, 8. XI. 1991. i "Neprobojna obrana", *Večernji list*, 11. XI. 1991., 6.

[9] "Nove ofenzive in žrtve v Baniji, Sisku, Varaždinu", *Delo*, Ljubljana, 4. XI. 1991.

[10] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 5.

[11] Intervju s Petrom Andrašekom i Stjepanom Črnjakom od 12. II. 2005.

[12] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 5. XI. 1991. AMORH., "Agresor tuče 'ognjevima", *Večernji list*, 8. XI. 1991. i "Neprobojna obrana", *Večernji list*, 11. XI. 1991., 6.

[13] Zapovijest Zapovjedništva 1. b. 8. br. TO za 1. XI. 91. od 31. X. 91. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

[14] "Avioni nad gradom" i "Nova fronta" *Vjesnik* 1. XI. 1991., 4.

[15] Intervju s Petrom Andrašekom i Stjepanom Črnjakom od 12. II. 2005.

[16] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 3. XI. 1991. AMORH.

[17] Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 10. XI. 91. Spis br. 839. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 6. R. 6/91.

[18] Zapovijest Zapovjedništva 1. b. 8. br. TO za 30. X. 91. od 29. X. 91. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

[19] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 9. XI. 1991. AMORH.

[20] Intervju s Petrom Andrašekom i Stjepanom Črnjakom od 12. II. 2005.

u protunapadu uspjela zauzeti Bair, nakon čega su uslijedila višednevna napadna djelovanja hrvatskog pješaštva, tenkova i topništva. U borbu se uključilo i zrakoplovstvo JNA.[21] HV je uspio povratiti Bair tek 15. studenog.[22] Razlog ovim žestokim borbama na području Baira ležao je nešto sjevernije - u Bujavici: gubitkom Bujavice pobunjeni su Srbi izgubili idealno uporište s kojeg su topništvom nadzirali dolinu rijeke Pakre i područje obronaka Psunja te blokirali grad Pakrac. Stoga su tijekom listopada pobunjeni Srbi i JNA vršili topničke i pješačke napade iz Lovske na Bujavicu nastojeći je povratiti. Kako bi osigurali položaje HV-a u Bujavici i izolirali Lovsku, 29. je listopada i izvršen hrvatski prodor u područje "Trokuta" i Baira. Dakle oslobođenjem Baira osiguravana je Bujavica.[23]

Drugi je razlog bio u odluci OG-a "Posavina" da promijeni glavni udarni smjer u nastavku operacije "Orkan '91". 1. brigada ZNG-a, dakle elitna hrvatska postrojba, ni nakon više pokušaja nije uspjela probiti srpsku crtu obrane na pravcu Novska – Stari Grabovac. Jedini je pomak koji se 29. listopada zbio na prostoru OG-a "Posavina" tijekom operacije "Orkan '91" bio na prostoru novljanskih brda. Stoga je u OG-u "Posavina" donesena odluka da težište napadnih operacija od 6. studenog bude prebačeno na pravac Novi Grabovac - Bair - Kričke - Livađani - Donji Čaglić. Ovu je odluku podržao i Glavni stožer HV-a. No uslijed toga što je križevačka bojna iz sastava 117. brigade 7. studenog bez odobrenja napustila bojište, daljnje napadne operacije su odgođene.[24]

Novi Grabovac; studeni 1991. Minobacački vod 2. bojne; Josip Krajačić, Rudolf Majcen, Mladen Radovanić, Božo Agnić, Mladen Cindrić i Damir Berčić

U međuvremenu se u Samoboru otpočelo s pripremama za odašiljanje treće smjene na novljansko bojište. Već je 2. studenog jedna ojačana satnija jačine 150 vojnika iz sastava 2. bojne, na koju je bio red za odlazak na bojište, otpočela s pripremnim radnjama.[25] Međutim, već je prvog dana priprema tijekom izvođenja taktičke obuke vojnika u Poljanicama došlo do lakšeg ranjavanja vojnika **Drageca Terihaja.** On je zajedno s kolegom Zdravkom Vlašićem prilikom izviđanja ušao u minsko polje koje je ranije, i to bez odobrenja, postavila jedna postrojba 8. brigade. Zapovjednik te postrojbe je ovo minsko polje pravdao time da se *"nalazi na takvom terenu gdje nam prijeti svakog momenta opasnost"*![26] Na moral pripadnika 2. bojne utjecala je i činjenica što Gr ŠTO Zagreba nije do tada uspio riješiti statusno

[21] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 61.

[22] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 17. XI. 1991. AMORH. i Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 5.

[23] "Hrvatska preuzima inicijativu", *Večernji list*, 3. XI. 1991., 7.

[24] Zapovijed Zapovjedništva OG-a "Posavina" za naredna napadna dejstva, od 5. XI. 1991. Str. pov. ur. br. 441/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91. i Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 61-63.

[25] Dnevni izvještaj o stanju b/g 8 br. TO-a od 2. XI. 1991. Spis br. 749. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 5. R. 6/91. i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 3. XI. 1991. AMORH.

[26] Izvješće Zapovjedništva 2. b. 8. br TO-a o ranjavanju v/o Dragec Terihaj od 2. XI. 1991., Izvještaj Zdravka Vlašića o ranjavanju v/o Dragec Terihaj i Izvještaj o postavljanju ručnih bombi od 2. XI. 1991. Spis br. 765. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 5. R. 6/91.

pitanje brigade i njenih pripadnika. Mučno pitanje bila je i logistika gdje su, kako izvještava zapovjednik Dugandžić, bili *"prisutni stari problemi"* tj. brigada je za postrojbu koja ide na bojište morala doslovno iznaći sve.[27] I ne samo za njih, već i za postrojbu u Novom Grabovcu, jer se tu nastavilo s nepružanjem logističke podrške od postrojbe kojoj su bili pridodani. Čak su određena i dva časnika - Devunić i Mahović, zadužena za organizaciju logistike na novljanskom ratištu. Sve se to snažno odrazilo na brigadne zalihe.[28] I dok su na ovaj način kopnile zalihe u Samoboru, brigada nije od Gr ŠTO-a Zagreba dobivala gotovo ništa. Posebice se to osjetilo na streljivu gdje je početkom studenoga stanje postalo tako kritično da je odlučeno da samo vojnici na novljanskom ratištu mogu dobiti dopunu streljiva.[29]

Usprkos svemu navedenom vojnici 2. bojne su 12. studenog pod zapovjedništvom Dražena Sladića preuzeli položaje u Novom Grabovcu od 1. bojne koja je otišla na odmor.[30] Odmah po dolasku na teren pripadnici 2. bojne dobili su iz OG-a "Posavina" zapovijed za sudjelovanje u predstojećoj napadnoj operaciji na već navedenom pravcu. Njihova je zadaća bila da minobacačkom vatrom izvrše pripremu napada po rajonu Baira, Popovca i motela "Trokut". U vrijeme napadnih aktivnosti HV-a trebali su davati minobacačku podršku po navedenom rajonu te po selima Brezovac i Livađani, čuvajući odstupnicu snagama HV-a koje će ići u napad. Ovakvim je djelovanjem 2. bojna 8. br. istodobno trebala vezati srpske snage u rajonu Novi Grabovac – Lovska – Đurića brdo – Mikulića brdo – motel "Trokut". Po završetku operacije bojna je trebala biti angažirana na osiguravanju novooslobođenih položaja na dosegnutoj crti Popovac – Bair – Blatuša.[31] Sukladno ovoj zapovjedi, 2. je bojna odmah otpočela s pripremama za napadnu aktivnost koja se očekivala tijekom idućih dana.[32] Već 14. je studenog otpočela topnička priprema napada čiji je cilj u prvoj fazi, na južnom potezu, bio zauzimanje Baira i Popovca, a na sjevernom iz smjera Bujavice, Lovska.[33]

Pripadnici su 2. bojne tijekom prvog dana napadačkih operacija, 15. studenog, savjesno odradili svoj dio zadatka – minobacačima su napadali srpska uporišta sve dok nisu ostali bez mina. Kako iz OG "Posavina" nije izvršena popuna, bili su prisiljeni tražiti pomoć od 8. brigade. Tako su toga dana mine bile dopremljene čak iz Samobora!

Novi Grabovac; Josip Honomihl, Dražen Sladić i Sirovica

[27] Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 7. XI. 91. Spis br. 809. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 5. R. 6/91.

[28] Izvješće Zapovjedništva 8. br. TO-a po izvršenju Zap. Op. str. pov. br. 02/212-2. Spis 779. o. 5. R. 6/91. i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 31. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[29] Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 13. XI. 91. Spis br. 863. o. 6. R. 6/91. i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 1. i 3. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[30] Pripremna zapovijed od 4. XI. 91. Spis 773. o. 5. R. 6/91. i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 10. i 12. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[31] Zapovijed Zapovjedništva OG-a "Posavina" za napadna djelovanja OP br. 3. od 12. XI. 1991. Str. pov. ur. br. 442/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[32] Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 13. XI. 91. Spis br. 863. o.6. R. 6/91. i Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 14. XI. 91. Spis br. 872. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 6. R. 6/91.

[33] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 14. XI. 1991. AMORH.

Bile su to zadnje mine od 82 mm koje je 8. brigada imala no bez razmišljanja ih se poslalo na bojište.[34]

Selo Bair nakon konačnog oslobođenja

Rezultat djelovanja HV-a bio je oslobađanje Baira i Popovca te izbijanje na položaje koji su omogućavali daljnje napredovanje. Na sjevernom sektoru kod Lovske, zbog snažnog srpskog otpora toga dana napad nije uspio.[35] Prema zaplijenjenoj srpskoj dokumentaciji, minobacačko je djelovanje 2. bojne uvelike doprinijelo oslobađanju Baira. Osim što je oslabilo srpske položaje, nanijelo im je i gubitke u ljudstvu. Tako je npr. tog dana od udara HV-a iz Novog Grabovca u Bairu poginuo pripadnik srpskog pobunjeničkog odreda TO-a Rajić, Dragan Paunović iz Subocke.[36] No za ovaj je uspjeh samoborska bojna platila visoku cijenu: pobunjeni Srbi su topničkim udarima pokušali zaustaviti napredovanje HV-a.[37] U jednom je od tih napada po Novom Grabovcu pripadnik 1. satnije 2. bojne **Ivo Udovčić** usmrćen šrapnelom mine.[38] U nastojanju da zaustavi daljnje napredovanje HV-a JNA je već 16. studenog poslala dodatna pojačanja iz Bosanske krajine u zapadnu Slavoniju.[39] To nije spriječilo hrvatske snage da idućih dana nastave s napadnim djelovanjem. Tako su do 18. studenog oslobođena sela Brezovac i Livađani u dolini Subocke, a na sjevernom pravcu je 56. samostalna bojna oslobodila Lovsku.[40] Bio je to veliki uspjeh jer je Lovska u općini Novska bila simbol srpske pobune i agresije. Sutradan, 19. studenog oslobođen je i motel "Trokut", najveće stratište samoborske brigade. Novinar Večernjeg lista Damir Smetko tim povodom je zapisao: *"Pod potpunom kontrolom hrvatskih boraca sada je i poznati slavonski Trokut, a na motelu gdje su do jučer bančili četnici danas se vije hrvatski barjak. U dolini podno Trokuta, između Novske i Pakraca više se ne čuju četničke pjesme... Neprijatelj nikada više neće doći u dolinu Subocke i na slavonski Trokut, a bit će protjeran iz ostalog dijela općine Novska."*[41] Ovim su napredovanjem hrvatske snage značajno olabavile obruč koji je gušio Novsku i uklonile opasnost od njenog pada. Tako se pokazalo da je Zapovjednik OG-a

U oslobođenoj Lovskoj

[34] Dnevno izvješće o stanju b/g 8. br. TO-a od 15. XI. 91. Spis 878. AMORH. Fond "151. br. HV". o. 6. R. 6/91.

[35] "Izvješća s položaja", *Hrvatski branitelj – glasilo OG "Posavina"*, br. 1., 27. XI. 1991., 4., "Osvojeni Bair i Popovac", *Večernji list*, 18. XI. 1991., 6., Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10.VII7. 1992. g."*, 5. i Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 65.

[36] Predmeti porodica poginulih boraca koji su ostvarili pravo na JNP u V. P. 7001. Banja Luka. HDA. Fond "RSK". Kutija 57.

[37] "Osvojeni Bair i Popovac", *Večernji list*, 18. XI. 1991., 6.

[38] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 15. XI. 1991. i Dnevno izvješće o stanju b/g 8. br. TO-a od 15. XI. 91. Spis br. 878. o. 6. R. 6/91. AMORH. Fond "151. br. HV".

[39] Dnevnik događanja milicijske stanice Okučani za dan 16. XI. 1991. HDA. Fond "RSK". Kutija 125. Spis 24.

[40] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 18. XI. 1991. AMORH. i "Kutina može mirno živjeti", *Hrvatski branitelj – glasilo OG "Posavina"*, br. 4., 4. II. 1992., 4.

[41] "Osvojeni Bair i Popovac" i "Domovinska vojska napreduje", *Večernji list*, 18. i 20. XI. 1991., 6.

"Posavina" Rudi Stipčić dobro procijenio situaciju na prostoru novljanskih brda.[42] Od toga je trenutka do sklapanja Sarajevskog primirja u siječnju 1992. godine, težište napadnih operacija HV-a prebačeno na smjer Novska – Lipik tj. Novska – Bijela Stijena.[43]

Za vrijeme ovih višednevnih aktivnosti 2. samoborska bojna je u granicama svojih mogućnosti pružala vatrenu podršku napredujućim hrvatskim postrojbama.[44] Može se spomenuti da je OG "Posavina" predviđala da se u napad 18. studenog uključi i 8. brigada. Naime 16. je studenog 8. brigadi od Gr ŠTO-a Zagreb zapovjeđeno pokretanje cijele brigade u zapadnu Slavoniju. Zbog tehničkih je razloga premještaj brigade odgođen za 21. studeni.[45]

Osim oslobađanja velikog teritorija, tih su dana agresoru naneseni veliki gubici i u ljudstvu.[46] Prema dostupnoj dokumentaciji pobunjenih Srba koja se čuva u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu, a koja se odnosi samo na pripadnike pobunjeničkog TO-a, u Lovskoj su tijekom tih borbi poginuli slijedeći pripadnici srpskog pobunjeničkog TO-a: Zdravko Stambolija,[47] Stojan Bagarić, Zdravko Dešić,[48] i Mitar Milanković.[49] Ranjeni su Ljuban Milanković,[50] pripadnica odreda TO-a Lovska Jela Milanković iz Lovske[51] te Vojislav Jovanović također pripadnik TO-a Lovska koji je stradao od minobacačke granate.[52] U Brezovcu su stradala tri pobunjenika - 16. studenog je granatom ranjen stražar Milutin Danilović, na isti je način sutradan ranjen pripadnik TO-a Novska Teodor Bijelić iz Brezovca. 18. studenog granatom je ranjen pripadnik TO-a Okučani Ilija Krnjajić iz Brezovca.[53] U borbama kod Krički poginula su dva srpska vojnika - pripadnik TO-a Okučani Milorad Ivanović,[54] i pripadnik TO-a Rajić Dušan Mioković,[55] dok

Popovac, studeni 1991. Alojz Sečen, Ivo Mišić, Mladen Vadljačić, Damir Dimnjaković

[42] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 63-69.
[43] Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *Deset godina poslije*, Zagreb, 2001., 164.
[44] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 17. i 18. XI. 1991. AMORH.
[45] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 16., 17. i 21. XI. 1991. AMORH.
[46] "Osvojeni Bair i Popovac", *Večernji list*, 18. XI. 1991., 6.
[47] Popis poginulih boraca opštine Okučani od 17. II. 1992. Br. 182/1-1992. HDA. Fond "RSK". Kutija 115. Spis 30.
[48] Popisi poginulih i ranjenih u Lovskoj. HDA, Fond "RSK". Kutija 115. Spis 30.
[49] Spisak poginulih pripadnika TO-a Okučani koji su ostvarili pravo na JNP u V. P. 7001. Banja Luka. HDA. Fond "RSK". Kutija 158. Spis 17.
[50] Popisi poginulih i ranjenih u Lovskoj HDA, Fond "RSK". Kutija 115. Spis 30.
[51] Podaci o ranjenim borcima i ratnim vojnim invalidima 90/94. RSK. Opština Okučani Br. 105/1-1994., od 10. II. 1994. Kutija 63. i Predmeti ranjenih boraca koji su ostvarili pravo na JNP u V. P. 7001. Banja Luka. Kutija 57. HDA. Fond "RSK".
[52] Potvrda o ranjavanju V. Jovanovića (1961.) Br: 652/92. od 23. IX. 1992. HDA. Fond "RSK". Kutija 146. Spis 15.
[53] Podaci o ranjenim borcima i ratnim vojnim invalidima rata 90/94. RSK. Opština Okučani Br: 105/1-1994., od 10. II. 1994. Kutija 63., Predmeti ranjenih boraca koji su ostvarili pravo na JNP u V. P. 7001. Banja Luka. Kutija 57. i Potvrda o ranjavanju Milutina Danilovića. Br: 9/93., od 18. I. 1993. Kut. 146. Spis 15. HDA. Fond "RSK".
[54] Milorad Ivanović rodom iz Subocke (1972.) poginuo je 19. XI. i to tako što se s skupinom boraca nalazio na izviđanju terena Kričke. U jednom su se trenutku približili Donjim Kričkama te je na njih otvorena vatra iz pješačkog naoružanja od čega je Milorad odmah poginuo. Bio je pripadnik TO-a Okučani. Predmeti porodica poginulih boraca koji su ostvarili pravo na JNP u V. P. 7001. Banja Luka. HDA. Fond "RSK". Kutija 57.
[55] Dušan Mioković iz Krički (1957.) je 20. XI. poginuo kao pripadnik TO-a Rajić i to u selu Kričke kada je HV izvršio prodor i napad na mjesto. Dušan je pogođen s više metaka od čega je odmah poginuo. Predmeti porodica poginulih boraca koji su ostvarili pravo na JNP u V. P. 7001. Banja Luka. HDA Fond "RSK". Kutija 57.

je ranjen pripadnik TO-a Kričke Savo Marinković.[56] U susjednoj je Subockoj u borbama teže ranjena pripadnica odreda TO-a Subocka Milica Šobot iz sela Benkovac.[57] Na barikadi iznad mjesta Korita poginuo je pripadnik TO-a Novska Đorđe Bodegrajac.[58] Ne treba zaboraviti da se ovi podaci odnose samo na pripadnike pobunjeničkog srpskog TO-a zapadne Slavonije. Velike su gubitke zasigurno pretrpjeli i pripadnici JNA i TO-a iz BiH, kao i četničkih odreda iz Srbije i Bosne, brojnih na području Lovske, Korita i Popovca.[59] Poznato je da je veći broj postrojbi JNA bio angažiran na području od Okučana do Pakraca.[60]

Iz navedene dokumentacije vidljivo je da je posljedica hrvatskih akcija bila i pojava većeg broja dezertera u srpskim postrojbama, panike te učestalog odbijanja odlaska na bojište. Uslijed toga došlo je i do raspada dijela odreda mjesnog pobunjeničkog TO-a.[61] Povlačeći se pred hrvatskim postrojbama srpske pobunjeničke postrojbe su sa sobom odvodile i mjesno srpsko civilno stanovništvo te je HV-a ulazio u posve pusta sela.[62]

Let „Belog orla" završio je u slavonskom kukuruzištu

Zapovjednik Banjalučkog korpusa JNA general-potpukovnik Nikola Uzelac je tih dana potvrdio da se JNA nalazi u podređenom položaju spram hrvatskih snaga na području zapadne Slavonije. Rješenje je vidio u što hitnijoj provedi opća mobilizaciju u Jugoslaviji.[63] Čak je i pred TV kamerama priznavao da su njegove postrojbe pretrpjele teške gubitke u ljudstvu i tehnici te da JNA i TO *"u ovom paklu bez pomoći u tehnici, naročito avijaciji i novoj stopostotnoj mobilizaciji ljudstva ne možemo ostvariti postavljene zadatke..."*[64] Također je tražio da se u zapadnu Slavoniju što prije pošalju snage UN-a, kako bi se zaštitili mjesni Srbi i JNA mogla što prije povući natrag u BiH.[65]

I zapovjednik srpskog pobunjeničkog TO-a Okučani Rade Narandžić je uputio novi javni poziv svim Srbima s područja općine Novska i Nova Gradiška, koji do tada nisu bili mobilizirani da se priključe njegovim postrojbama i zaustave daljnje napredovanje HV-a.[66]

---

[56] Savo Marinković je ranjen 20. XI. 1991. u sukobu s HV-om. Potvrda o ranjavanju S. Marinkovića. Br: 576/92., od 8. VIII. 1992. HDA. Fond "RSK". Kutija 146. Spis 15.

[57] Podaci o ranjenim borcima i ratnim vojnim invalidima 90/94. RSK. Opština Okučani. Br. 105/1-1994., od 10. II. 1994. HDA. Kutija 63. i Predmeti ranjenih boraca koji su ostvarili pravo na JNP u V.P. 7001. Banja Luka. Kutija 57. Fond "RSK".

[58] Bodegrajac Đorđe (r. 1949) iz Lovske je kao pripadnik TO-a Novska poginuo 17. XI. na barikadi ispred Korita. Prilikom napada HV-a pogođen je s više metaka. Predmeti porodica poginulih boraca koji su ostvarili pravo na JNP u V. P. 7001. Banja Luka. Kutija 57. i Spisak poginulih pripadnika TO-a Okučani koji su ostvarili pravo na JNP u V. P. 7001. Banja Luka. Kutija 158. Spis 17. HDA. Fond "RSK".

[59] "Prijeteće primirje", *Večernji list*, 18. XI. 1991., 6.

[60] Mile PASPALJ, *Album iz Krajine*, 173.

[61] Spisak ljudi 2. voda 2. čete granične milicije Republike Srpske Krajine. HDA. Fond "RSK". Kutija 143. Spis 217., i Dnevnik događanja milicijske stanice Okučani od 29. X. 1991. HDA. Fond "RSK". Kutija 125. Spis 24.

[62] Mile PASPALJ, *Album iz Krajine*, 174.

[63] "Uzelac traži opću mobilizaciju", *Vjesnik* 4. XI. 1991., 1.

[64] "Uzelac traži pomoć avijacije", *Vjesnik* 5. XI. 1991., 5.

[65] Intervju s generalom Nikolom Uzelcem u; "Povlačenje pred snagama UN", *Borba* br. 316., 11. XI. 1991., 4.

[66] "Topništvom na civile", *Vjesnik* 2. XI. 1991., 4.

NA BRANIKU GRADA ZAGREBA

Boj na "Trokutu" i prve velike žrtve među pripadnicima brigade s današnje vremenske distance mogu se promatrati kao završetak jednog razdoblja formiranja brigade i prvih početnih problema, koji su kulminirali nesretnom pogibijom pet samoborskih branitelja. Ovaj je gubitak imao negativne posljedice po moral i borbenu spremnost brigade. Negativan odjek imao je i među građanima Samobora koji su shvatili da se u ratu i gine i da se Hrvatska nalazi pred velikim žrtvama. I u općini i u brigadi je zavladala uznemirenost jer je bilo jasno da slijede daljnje borbe te s njima povezane nove pogibije i stradanja. Odlazak zapovjednika Adolfa Paara na bolničko liječenje poremetio je i dotadašnju zapovjednu strukturu. Za vršitelja dužnosti zapovjednika brigade postavljen je načelnik stožera Josip Dugandžić, dok je namjesto njega došao operativac Josip Mahović. Oni su tijekom idućih dana uspjeli urediti stanje u brigadi.[1] U tome su imali podršku i pomoć od Gr ŠTO-a Zagreb. Zapovjednik Grdić i neki njegovi časnici su u više navrata dolazili u Zapovjedništvo 8. brigade pružajući potporu. Grdić je od političkih čelnika općine Samobor zatražio da predlože novog zapovjednika brigade, no oni ga nisu imali.[2] Zapovjednik Dugandžić je naknadno predlagao da za zapovjednika bude imenovan pukovnik Marko Štrkalj, no ni taj prijedlog nije prošao.[3]

Stoga je Dugandžić sa svojim stožerom morao žurno djelovati na rješavanju navedenih problema u brigadi jer se rat približavao svom vrhuncu. Agresor je svom snagom napadao na svim bojištima, a u Zagrebu i široj okolici i dalje su u opsjednutim vojarnama boravile postrojbe JNA. Na pravcu Karlovac – Zagreb koji je osiguravala 8. brigada i dalje je bila prisutna 4. oklopna brigada JNA u vojarni *"Frano Ogulinac – Seljo"* u Jastrebarskom, jedna od jačih preostalih postrojbi JNA u slobodnom dijelu kontinentalne Hrvatske. Za ovaj je garnizon JNA tvrdila da je jači čak i od vojarne *"Maršal Tito"* i vojarne u Dugom Selu.[4] Istodobno su JNA i pobunjeni Srbi vršili snažne napade na Karlovac nastojeći probiti obranu ovog 'uskog grla' Hrvatske.[5] Opasnost od napada na Zagreb s jugozapada je poput Damaklova mača visjela nad cijelim tim krajem, a samoborska brigada je bila najjača postrojba koja je pokrivala taj prostor. Uz to je brigada morala pratiti i borbenu grupu koja je u tom trenutku bila na zapadnoslavonskom bojištu.[6]

U međuvremenu je Vlada Republike Hrvatske nastojala mirno riješiti problem Jastrebarskog. Posredstvom misije Europske zajednice s JNA je postignut dogovor da se ova oklopna brigada JNA s cjelokupnim

GRADSKI ŠTAB TERITORIJALNE OBRANE
Brade Oreški 14
Zagreb, 11. 10. 1991. god.

HAKCEMA OBRANA
STROGO POVJERLJIVO

8. brTO

ZAPOVIJED Op. br. 111/2

Sekcija: 1:50.000 Novo Mesto 2 i 4, Zagreb 1, 2, 3, 4

1. 8. brTO poništi rajone za upotrebu prema slijedećem:

1.bTO (-1) poništa rajon Rakov potok - Pavučnjak - Petkov breg sa zadatkom zatvaranja pravca koji iz Jastrebarskog karlovačkom cestom i vodi prema Samoboru

1. četa iz 1. bTO poništa i osigurava kasarnu Samobor dio formiranja odreda veze Glavnog stožera. Kada ga upotiti na odmaranje.

2. bTO sa pravca Prekrižje - Lipovec zatvara pravce iz Jastrebarskog prema Samoboru kroz Žumberačko gorje

3. bTO napušta osiguranje objekata u Zagrebu, sa jednom četom poništa očekujući rajon u Bregani, a za ostatak bataljuna dozvoljava se odmaranje kod kuće. U ovom rajonu biti u spremnosti za odbijanje eventualnog napada JA iz pravca Slovenije.

ZM 1.brTO - Dubrava Samoborska
LZM - Dubrava Samoborska.

2. Za 1. i 2/8. brTO dozvoljava se u skladu sa konkretnom borbenom situacijom odmaranje do 1/3 ljudstva istovremeno.

3. Prilikom pregrupisanja snaga sprovoditi sve mjere maskirnog osiguranja, maskirne discipline, mjere protivvazdušne zaštite i ostale mjere u cilju zaštite života ljudi i sprečavanja izvanrednih događaja i ugrožavanja ljudskih života.

4. Izvještaje o pokretu jedinica i poništenju rajona upotrebe dostavljati u GrŠTO ODMAH, redovne dnevne izvještaje svakog dana do 17.oo sati za stanjem u 16.oo sati, a izvanredne prema potrebi.

ZAPOVJEDNIK
Marko Štrkalj, pukovnik

---

[1] Intervju s Josipom Mahovićem od 19. XII. 2005.

[2] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 2. XI. 1991. AMORH.

[3] Zahtjev zapovjednika 8. br. TO-a od 7. XI. 1991. Spis 810. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 5. R. 6/91.

[4] Aleksandar S. JOVANOVIĆ, "Debakl Jugoslovenske narodne armije u Hrvatskoj 1991. godine" u: *Republika Srpska Krajina X. godina poslije*, Beograd 2005., 101.

[5] "Odselio garnizon iz Jastrebarskog", *Vjesnik*, 14. XI. 1991., 4.

[6] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 1. XI. 1991. i dalje AMORH.

ZAPOVJEDNIŠTVO OZ ZAGREB
Uprava Središ 14
Op.Int. broj 02/

Red. br. 645

NARODNA OBRANA
SLUŽBENA TAJNA
ZAGREBU

S. br. TO SAMOBOR

Glede važnih zahtjeva za regulriranje pitanja pregovora sa jedinicama, štabovima i ustanovama bivše JNA koje se nalaze na vojnoj teritoriji odgovornosti obavještavamo vas da pregovore sa istima mogu se voditi jedino preko tripartitne komisije (sastav: članovi EZ, Glavnog stožera RH i JNA).

Pokušaj nasilnog izlaska spriječiti raspoloživim sredstvima, a eventualne blokade objekata izvesti tako da nisu prijetnje za "drugu stranu".

S poštovanjem!

J E D N I K
Brigadni general

Zapovjednik
Uprava
Zagreb, 24.11.91.

V.Č.
St.pov.

ZAPOVJED za
provođenje pojačanja - Samoborskog čete

Na osnovu ovog zahtjeva zapovjedi nasilnog izvršenja zapovjedam:
1. Snagama bojne na raspoloživom sastavu vrši zaposjedanje objekata
2. Snagama jednog voda zaposjesti objekt na pruzi Sv. Nedelja - Rakitje
3. Snagama jednog voda zaposjesti pukotinu u s. Rakitje - Rakitje
4. Snagama jednog voda zaposjesti pukotinu u s. Kalinovica
5. Osnovni zadatak: osiguranje Kalinovica.
6. ZM Kom. bbr - s. Kalinovica.

Zapovjednik
[illegible]

naoružanjem 13. studenoga izmjesti iz Hrvatske u Tuzlu. Već sama najava odlaska JNA iz Jastrebarskog izazvala je veliku napetost na cijelom prostoru između Zagreba i Karlovca koja je dosegnula vrhunac tijekom samog izmještanja kada je kolona od 170 vozila JNA krenula prema Karlovcu. Ratnu su psihozu pojačale i učestale zračne uzbune. Na udaru zrakoplova našla se i samoborska općina. Raketirana je Plješevica, na Rakov Potok je bačena famozna 'paučina', a u više su navrata i samo zapovjedno mjesto samoborske brigade u niskom letu nadlijetali zrakoplovi JNA. Stoga je brigadni PZO premješten u Samobor kako bi zaštitio grad od zračnog napada.[7]

U iščekivanju odlaska JNA iz Jastrebarskog 8. je brigada iz Zapovjedništva OZ Zagreb dobila obavijest da bi JNA mogla iskoristiti izlazak iz vojarne za napad, pa je u brigadi poduzet niz mjera za poboljšanje borbene gotovosti. Izvršena su dodatna utvrđivanja položaja u rajonu Klinča Selo - Rakov potok - Rakitje - Samobor.[8] Dan prije dogovorenog odlaska JNA, 12. studenog, brigada je dignuta u stanje pune borbene gotovosti.[9] Dvije su bojne raspoređene od Rakova Potoka do Klinča Sela, dok je dio preostale treće bojne raspoređen oko sela Kotari-Preseka-Lipovec.[10] Po odlasku brigade JNA dio je ljudstva pušten na odmor, a ostali su ostali u rajonima razmještaja.[11] Inženjerija je potom izvršila uklanjanje prepreka na prometnici Samobor – Jastrebarsko te razminiranje usjeka u Rakovom Potoku.[12]

Osim u smjeru Jaske, dodatne mjere osiguranja provedene su i na prostoru vojarne JNA u Kerestincu. Satnija koja ju je osiguravala dobila je zadaću da spriječi eventualni nasilni izlazak postrojbe JNA.[13] S tim je ciljem izvršeno zauzimanje novih položaja. Jedan vod preuzeo je blokadu izlaza iz Kerestinca prema Svetoj Nedjelji i zagrebačkoj zaobilaznici. S drugim je vodom pokriven pravac mogućeg izvlačenja prema Rakitju, dok je treći vod blokirao pravac prema selima Kalinovica i Žitarka južno od Kerestinca. Tako je uspostavljena potpuna blokada vojarne te zatvoreni mogući smjerovi izvlačenja JNA. Vojnici su opremljeni tromblonima i ručnim bacačima.[14] Istodobno su poduzeti koraci za sprječavanje mogućih izgreda u blizini vojarne (kakvih je ranije bilo). Vodovi su smjeli boraviti samo iza zapreka postavljenih

[7] "Najveće bitke tek slijede", *Borba*, br. 319., 14. XI. 1991., 2., "Karta u jednom smjeru", *Večernji list*, 14. XI. 1991. i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 11. XI. 1991. AMORH.

[8] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 3., 5., 8, 9. XI. 1991. i Izvješće Zapovjedništva 8. br. TO o izvršenju zapovijedi od 4. XI. 1991., Op. str. pov. br. 02/212-2. Spis 779. o. 5. R. 6/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[9] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 12. XI. 1991. AMORH.

[10] Izvještaj Zapovjedništva o stanju b/g 8. br. TO-a od 13. XI. 91. Spis 863. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 6. R. 6/91.

[11] Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 15. XI. 91. Spis 878. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 6. R. 6/91.

[12] Zapovijed Zapovjedništva 8. br. TO-a od 17. XI. 1991. o razminiranju. Op. br. 73. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[13] Zapovijed Zapovjedništva OG-a Zagreb o podizanju borbene gotovosti snaga 8. br. TO-a od 7. XI. 91. Op. pov. Br: 02/158-1. Spis 816. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 5. R. 6/91.

[14] Adolf PAAR u; D. Najmar, I. Posilović, M. Dujić, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb"*, 185.

na širem odstojanju od vojarne.[15] No pripadnici JNA su poštovali sporazum između zapovjednika Paara i pukovnika Bige o nenapadanju te su izbjegnuti sukobi.[16]

Ako i nije bilo oružanog sraza, to nije značilo da je JNA odustala od propagandno-psihološkog rata protiv samoborskih obrambenih snaga.[17] Tako su se u Samoboru, Gornjem kraju, Rudama i Bregani pojavili letci koje je potpisivao *'Zagrebački odbor slobode'*, u kojima se građane upozoravalo da im prijeti ekološka katastrofa jer će *"zbog samoubilačkog napada hrvatskih snaga na raketne jedinice JNA doći do eksplozije vojnih raketnih skladišta nakon kojih će se osloboditi vrlo otrovni, smrtonosni plinovi"*. Građanima se savjetovalo da nabave zaštitne maske te da se u slučaju napada na Kerestinec popnu na tavane. Ovakvim su tvrdnjama pokušavali izazvati paniku među građanstvom i odvratiti pripadnike 8. brigade od eventualnog napada. Letak je sadržavao i nebulozne tvrdnje da JNA ne izvodi borbene letove nad Zagrebom, već da je to samo izmišljotina hrvatske vlasti kojom želi zaplašiti građane.[18]

VECERNJI 10 -11- 1991

PETOKOLONAŠKI LECI U SAMOBORU

ODBOR ZA CRNI HUMOR

● Građani nisu pohrlili u trgovine po gas-maske, niti su se popeli u potkrovlje ili na tavan, kao što su im savjetovali potpisnici letka ● Policija je već pokrenula istragu i uskoro će se znati imena autora listića

Utjecaj ovog letka i drugih sličnih propagandno-psiholoških aktivnosti JNA bio je mali. Spoznaja o postojanju i prisustvu domaće brigade koja svim svojim snagama nastoji zaštititi svoje pučanstvo, stvorila je osjećaj sigurnosti među građanstvom samoborskog kraja. To uvjerenje nije bilo bez temelja jer je na svaku moguću opasnost 8. brigada žurno reagirala. Na primjer, kada je 6. studenog pristigla dojava da su na području Žumberačkog gorja, na širem prostoru sela Stojdraga – Poklek – Kravljak zamijećeni helikopteri JNA, u taj je rajon odmah poslan izviđački vod. Puna su dva dana izviđači pretresali šume i spilje u potrazi za mogućim ubačenim diverzantskim postrojbama. Nije to bio prvi takav slučaj na prostoru između Žumberka i Plješivice koji je također pokrivala 8. brigada. Još 4. listopada je uočeno da je jedan vojni helikopter JNA nakratko sletio u području Lavove drage.[19] Kako je prostor prema Žumberku i sami Žumberak zbog prisustva JNA u susjednoj Sloveniji smatran vrlo osjetljivim već prvih dana po formiranju brigade izviđački vod na čelu s Brankom Jurkovićem je dobio zadaću izviđanja na pravcima Dubrava - Rešetari – Otruševac, zatim Dubrava – Vratnik – Otruševac, te Dubrava – Slani Dol.[20] Već 26. rujna izviđači su doživjeli vatreno krštenje kada je na njih pucano u području Draganjeg sela. Kasnije se utvrdilo da se radilo o rezervistima koji su s naoružanjem dolazili kućama.[21] U nadzoru

[15] Zapovijed Zapovjedništva OG Zagreb o postupanju s nepreuzetim objektima JNA od 8. XI. 91. Op. pov. br: 02/158-4. Spis 815. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 5. R. 6/91.

[16] Adolf PAAR, "Tako je počelo..." i Ivan PEZER, "Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu".

[17] Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 13. XI. 91. Spis 863. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 6. R. 6/91.

[18] "Odbor za crni humor", *Večernji list*, 10. XI. 1991.

[19] Zapovijed za osmatranje izviđačkom vodu 8. br. TO-a od 6. XI. 1991. Spis 799. R. 7/91. i Izvještaj zapovjednika izviđačkog voda od 4. X. 1991. R. 7/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[20] Izvještaj zapovjednika izviđačkog voda od 25. IX. 1991. Spis 209. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[21] Izvještaji zapovjednika izviđačkog voda od 26. i 27. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

spomenutog područja izviđači su povremeno imali pomoć i od drugih pripadnika brigade.[22]

Drugi primjer aktivnosti 8. brigade na sigurnosti samoborskih građana vodljiv je po tome da kada se doznalo da je u gradskoj vojarni nakon izvlačenja oružja i opreme ostao veći broj neuporabljivih mina, 8. brigada nije čekala nekog drugog, već je odmah preuzela na sebe zadaću njihovog uništavanja, želeći na taj način što prije ukloniti ovu opasnost za građanstvo.[23] Ovakve i brojne druge aktivnosti građani su zamjećivali i znali ih cijeniti.

Uza sve navedene zadatke, 4. studenog je samoborska brigada dobila još jedan. Toga je dana Zapovjedništvo brigade od Gr ŠTO-a Zagreb dobilo prvo usmenu, a potom od Zapovjedništva OZ Zagreb i Gr ŠTO-a Zagreb i pisanu zapovijed za odlazak jedne bojne u Karlovac. Bojna se trebala u Karlovac javiti istoga dana, pretpočiniti OZ Karlovac i odmah angažirati na bojištu.[24] Iz Gr ŠTO-a samoborskim je časnicima rečeno da se u Karlovcu vode ulične borbe te da njihova postrojba mora odmah krenuti na izvršenje zadaće.[25]

Odmah po primitku zapovijedi održan je sastanak stožera brigade i svih zapovjednika u brigadi. Sastanku su prisustvovali i predstavnici Gr ŠTO-a Zagreb i OZ Zagreb. Na vijećanju je donesen zaključak da zadanu zapovijed nije moguće izvršiti iz više razloga: vrijeme za izvršenje je prekratko, ne može se izvršiti izviđanje i potrebna priprema; nadalje, časnici su ocijenili da njihovi vojnici nisu tijekom dosadašnjih vježbi i borbenih djelovanja osposobljeni za ulične borbe tj. najteži oblik rata kakav ih je očekivao u Karlovcu. Postojao je i veći broj organizacijsko-tehničkih problema. Naime, niti jedna od dostupnih postrojbi veličine bojne nije bila kompletna (sastojale su se od 1/3 do 2/3 ljudstva). U tom je trenutku glavnina jedne od pješačkih bojni bila u zapadnoj Slavoniji. Odlaskom druge pješačke bojne u Karlovac te raspršivanjem preostalih snaga na širokom prostoru od Jaske do Zagreba, koji se u tom trenutku osiguravao, 8. bi brigada *de facto* nestala kao samostalna postrojba. Ocijenjeno je da nema smisla cijepati brigadu na tri bojišta, već ako se treba ići na jedno bojište da se tamo pošalje cijela brigada te da se za to omogući razuman vremenski rok za pripremu i odlazak. Pored toga, u svim je postrojbama brigade bio veliki manjak streljiva i druge opreme. O ovome je zaključku odmah obaviješteno nadređeno zapovjedništvo. Ono je usvojilo navedene razloge i umjesto samoborske brigade u Karlovac je otišla 7. brigada TO-a.[26]

---

[22] Jurko REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".

[23] " Novi projektili po Pokupskom", *Vjesnik*, 11. XI. 1991., 7.

[24] Zapovijed o upućivanju 1. bat. 8. br. TO-a u Karlovac od 4. XI. 91. Spis 777. Op. st. pov. br: 02/212- 2., zapovijesti Zapovjedništva operativne zone Zagreb. Klasa: 800 – 01/91-05. ur br. : 5120-04/91-544 od 04. 11. 1991. godine o. 5. R. 6/91. i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 4. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[25] Intervju s Josipom Mahovićem od 19. XII. 2005.

[26] Izvještaj Zapovjedništva 8. br. TO-a o razlozima zbog kojih je nemoguće ispuniti zapovijed o upućivanju dijela brigade u Karlovac. Spis br. 778. o. 5. R. 6/91., Izvješće Zapovjedništva 8. br. TO-a po izvršenju zapovijedi od 4. XI. 1991. Op. str. pov. br. 02/212-2. Spis 779. o. 5. R. 6/91., Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 4. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a"., Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja" i Intervju s Josipom Mahovićem od 19. XII. 2005.

Slična situacija ponovila se i 13. studenoga. Od Gr ŠTO-a Zagreb u večernjim je satima, dakle neposredno nakon što je JNA napustila Jastrebarsko, u Zapovjedništvo brigade pristigla usmena zapovijed da se pripremi jedna bojna za odlazak na ratište u istočnu Slavoniju, na prostor Vinkovaca. Bili su to posljednji dani otpora branitelja Vukovara među kojima su bili brojni i Samoborci od kojih je 2. studenog poginuo pripadnik 2. voda prateće satnije 2. bojne 204. vukovarske brigade HV-a **Marijan Milković.**[27] Kako se očekivao skori pad Vukovara, pojačavana je obrana na relaciji Osijek – Vinkovci. U tom kontekstu treba sagledati i ovu zapovijed. Iako nikada nije stigla pisana zapovijed, odmah po primitku usmene otpočelo se s pripremama za odašiljanje tražene postrojbe u Vinkovce. Svijest o tragediji koja se odigrava u istočnoj Slavoniji i potrebi da se pomogne bila je jača o svih već navedenih tehničkih problema. Osim toga, odlazak JNA iz Jastrebarskog značio je rasterećenje za 8. brigadu. Veliki dio efektiva brigade koji je do tada bio angažiran na čuvanju prostora ka Jaski u tom je trenutku bio slobodan. Jedini je izvor nezadovoljstva i dalje bila činjenica da će odlaskom ove bojne u Vinkovce doći u pitanje opstojnost brigade kao cjeline. Stoga je odlučeno da se od nadređenog zapovjedništva zatraži da se na istočnoslavonsko bojište pošalje cijela brigada. Tijekom sutrašnjeg sastanka sa zapovjednikom Gr ŠTO-a, zapovjednik Dugandžić je zatražio *"da ide ili cijela brigada ili nitko. Kada bi jedan bataljun bio u Vinkovicima, jedan u N. Grabovcu, a treći u Samoboru to više nije brigada."* Rezultat je ovoga zahtjeva bio da su Gr ŠTO i njemu nadređena zapovjedništva odustali od ove zapovijedi. Usvojeni su navedeni razlozi i donesena je odluka da se samoborska brigada kao cjelina pošalje na bojište u zapadnu Slavoniju.[28] Ovoj je odluci pogodovalo i stanje u zapadnoj Slavoniji gdje je razvoj situacije nametnuo potrebu za pojačanjima. Stoga je načelnik Glavnog stožera HV-a izdao zapovijed kojom je 8. brigada upućena na ovo bojište.[29]

Dana 15. studenog je iz Gr ŠTO-a dobivena usmena najava odlaska u zapadnu Slavoniju, a sutradan je iz Zapovjedništva operativne grupe Zagreba došla i pismena zapovijed.[30] Prema njoj, 8. brigada je trebala izvršiti popunjavanje ljudstvom do 100 % te MTS-om prema realnim mogućnostima. U tome se brigada, osim na svoje nadređeno zapovjedništvo, trebala osloniti na potencijale općine Samobor i grada Zagreba. Nakon ovoga se popunjavanja brigada treba staviti u punu borbenu gotovost i u noći s 17. na 18. studenoga uputiti u rajon Lipovljana te pretpočiniti Zapovjedništvu OG "Posavina".[31] Tako je konačno ostvaren zahtjev samoborske brigade da kao jedinstvena postrojba bude na okupu. Odmah po primitku ove zapovijedi Zapovjedništvo brigade je dalo zapovijed svim svojim postrojbama u području Samobora

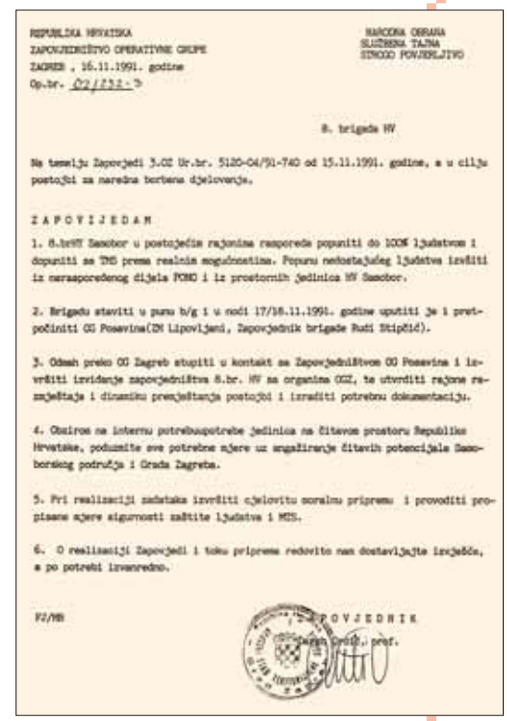

REPUBLIKA HRVATSKA
ZAPOVJEDNIŠTVO OPERATIVNE GRUPE
ZAGREB , 16.11.1991. godine
Op.br. 02/232-3

NARODNA OBRANA
SLUŽBENA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

8. brigada HV

Na temelju Zapovjedi 3.OZ Ur.br. 5120-04/91-740 od 15.11.1991. godine, a u cilju postojeći za naredna borbena djelovanja.

ZAPOVIJEDAM

1. 8.brHV Samobor u postojećim rasporedu popuniti do 100% ljudstvom i dopuniti sa TMS prema realnim mogućnostima. Popunu nedostajućeg ljudstva izvršiti iz nerasporedenog dijela PZNO i iz prostornih jedinica HV Samobor.

2. Brigadu staviti u punu b/g i u noći 17/18.11.1991. godine uputiti je i pretpočiniti OG Posavina(ZN Lipovljani, Zapovjednik brigade Ruti Stipčić).

3. Odmah preko OG Zagreb stupiti u kontakt sa Zapovjedništvom OG Posavina i izvršiti izvidanje zapovjedništva 8.br. HV sa organima OGZ, te utvrditi rajone razmještaja i dinamiku prevjestanja postojeći i izraditi potrebnu dokumentaciju.

4. Obzirom na internu potrebupotrebe jedinica na čitavom prostoru Republike Hrvatske, poduzmite ove potrebne mjere uz angažiranje čitavih potencijala Samborskog područja i Grada Zagreba.

5. Pri realizaciji zadataka izvršiti cjelovitu moralnu pripremu i provoditi propisane mjere sigurnosti zaštite ljudstva i MTS.

6. O realizaciji Zapovjedi i toku pripreme redovito nam dostavljajte izvješća, a po potrebi izvanredno.

PZ/MB

ZAPOVJEDNIK
[illegible] prof. per.

[27] Popis poginulih branitelja Samobora Udruge branitelja 151. brigade.

[28] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 13., 14., 15. XI. 1991. AMORH., Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja" i Intervju s Josipom Mahovićem od 19. XII. 2005.

[29] Rozarijo ROZGA, "Svi Samoborci mogu biti ponosni".

[30] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".

[31] Zapovijed Zapovjedništva Operativne grupe Zagreb Op. br. 02/232-3 od 16. XI. 1991. 8. br. HV-a o popuni, upućivanju u OG "Posavina" te pretpočinjavanju. Spis 885. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 6. R. 6/91.

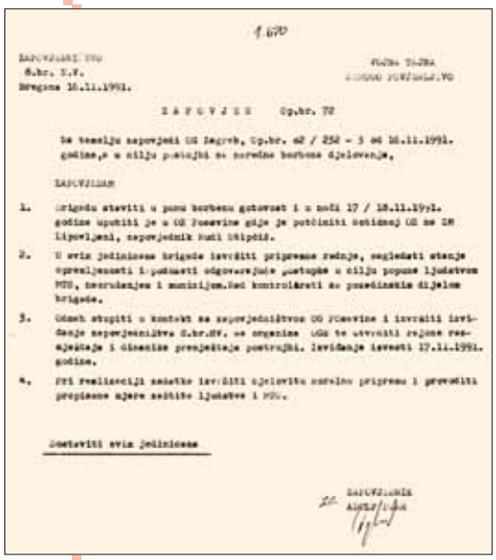

i Zagreba da izvrše pripremne radnje za odlazak na zapadnoslavonsko bojište.[32] Istoga je dana održan sastanak Zapovjedništva sa svim zapovjednicima postrojbi na kojem je donesena odluka o prekidu svih odmora i dopusta, te formirana grupa za zapovjedničko izviđanje: zapovjednik Josip Dugandžić, načelnik stožera Josip Mahović, načelnik saniteta dr. Ivan Vlahović, načelnik topništva Željko Grom i zapovjednici bojni.[33] Zadaća je grupe bila da tijekom sutrašnjeg dana u suradnji s grupama imenovanima od OG-a Zagreb i OG-a "Posavina" izvrši izviđanje rajona kojeg je trebala zaposjesti 8. brigada. Sa Zapovjedništvom OG-a "Posavina" trebalo je utvrditi dinamiku premještaja i razmještaj pojedinih postrojbi.[34] Sutrašnjeg dana je uspješno izvršeno ovo izviđanje te su sa zapovjednikom OG-a "Posavina" R. Stipčićem dogovoreni zadaci koje treba ostvariti 8. brigada. Kako zapovjednik Stipčić do tog trenutka nije primio zapovijed o dolasku i pretpočinjavanju 8. brigade, dogovoreno je da ona dođe u zapadnu Slavoniju 21. studenog.[35]

Sukladno ovom dogovoru, Zapovjedništvo OG-a "Posavina" je sutradan izdalo zapovijed prema kojoj je 8. brigada 21. studenog trebala zaposjesti i čuvati položaje na liniji Bair – Popovac – Gornje i Donje Kričke. Postrojbe su trebale biti raspoređene na ovaj način:

1. bojna: Bujavica - Lovska - motel "Trokut"
2. bojna: Novi Grabovac - Serdarevi izvori - selo Drumovi.*
3. bojna s LMB 120 mm: motel "Trokut" - Kričke - Bair - Isailovac

Zapovjedništvo brigade s pristožernim postrojbama trebalo je biti razmješteno u rajonu Kozarica – Drumovi – Torovi, a samo Zapovjedništvo u selu Torovi. LMB 120 mm se trebala odmah po dolasku borbeno angažirati po "Trokutu" i Kričkama. Budući da je topnička moć 8. brigade bila slaba, brigadi se trebala potčiniti haubička bitnica 105 mm 117. brigade.[36]

Slijedeći su dani protekli u užurbanim pripremama za odlazak na bojište. Najvažnija je briga bila formacijsko popunjavanje svih postrojbi. Kakvo je brojno stanje postrojbi bilo u tom trenutku može se vidjeti na primjeru 1. bojne. Od 364 vojnika koji su sačinjavali ovu postrojbu, 54 % ih je bilo prisutno, 6 % je bilo na poštedi, a 40 % na dopustu.[37] Odmah su prekinuti svi odmori i dopusti te izvršena dodatna mobiliza-

[32] Zapovijed Zapovjedništva 8. br. TO-a op. br. 72. od 16. XI. 91. Spis 888a. AMORH Fond "151. br. HV-a". o. 6. R. 6/91.

[33] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 16. XI. 1991. AMORH.

[34] Zapovijed Zapovjedništva 8. br. TO-a za izviđanje od 16. XI. 91. Spis 888. o. 6. R. 6/91. i Plan zapovjedničkog izviđanja na dan 17. XI. 1991. o. 6. R. 6/91. AMORH Fond "151. br. HV-a".

[35] Dnevno izvješće o pretpočinjavanju 8. br. TO-a od 18. XI. 91. Spis 898. R. 6/91. i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 17. XI. 1991. AMORH Fond "151. br. HV-a".

[*] Pri ovome se rasporedu vodila briga o tome da su pripadnici 2. bojne već na položajima u N. Grabovcu.

[36] Zapovijed Zapovjedništva OG-a "Posavina", Op. br. 1. za dovođenje 8. br. HV-a i posjedanje rajona za obranu, od 18. XI. 91. Spis 922. R. 6/91. i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 18. XI. 1991. AMORH Fond "151. br. HV-a".

[37] Dnevno izvješće o pretpočinjavanju 8. br. TO-a od 18. XI. 91. Spis 898. R. 6/91. i Izvještaj zapovjedništva 1. bojne o stanju postrojbe od 15. XI. 1991. R. 8/91. AMORH Fond "151. br. HV-a".

cija.[38] Iz postrojbi su otpuštani vojnici te namjesto njih primani dragovoljci.[39] Časnici koji se nisu najbolje snašli na bojištu ili su oboljeli, su zamijenjeni.[40] Otpušteni su i svi, npr. radioamateri, za kojima nije bilo potrebe na bojištu.[41] Namjesto njih je izvršena domobilizacija rodova koji su nedostajali, npr. liječnika.[42] Ponovno je od Gr ŠTO-a zatraženo imenovanje novog zapovjednika brigade. Vezano uz to, zapovjednik brigade Dugandžić je zapisao: *"ništa od svega, osim obećanja."* Tako je on i dalje ostao v. d. zapovjednika brigade.[43] Do odlaska brigade na bojište nije se, kad je riječ o ljudstvu, uspjelo riješiti nepopunjenost časničkim i medicinskim kadrom.[44]

Najava odlaska na bojište dočekana je među vojnicima s miješanim osjećajima. Neki su tu vijest dočekali s oduševljenjem jer su smatrali da će time doprinijeti što skorijem oslobađanju Hrvatske.[45] Drugi, koji su nakon dvomjesečnog boravka na terenu već dobrano osjećali zamor, nisu bili tako oduševljeni, no prihvatili su zapovijed bez krzmanja. Međutim, bilo je i onih koji su pružili otpor odlasku na bojište. Neki su se od njih pravdali time da nisu opremljeni onako kako je to formacijski potrebno, dok su drugi objašnjavali da nisu psihički spremni za odlazak na bojište.[46] Bilo je i slučajeva koji su pokazivali svu tragičnost rata koji su Srbi nametnuli hrvatskom narodu. Tako je jedan vojnik molio da ne ide na bojište jer mu je brat ročnik u JNA pa se nije htio dovesti u moguću situaciju da puca na rođenog brata![47] Međutim, sve je vojnike jednako mučilo neriješeno statusno pitanje samoborske brigade TO-a. Naime, vojnici su 18. rujna mobilizirani kao pripadnici TO-a, tako da brigada nije spadala ni MUP-u ni ZNG-u, a TO u Republici Hrvatskoj nije formalno postojao. Bilo je jasno da samoborska brigada spada u Hrvatsku vojsku, ali ne i kojem njenom dijelu. Posebice je to došlo do

Novi Grabovac, 24. studeni 1991., Minobacački vod 2. bojne 8. brigade; Josip Honomihl, Josip Jager, Milan Milnović, Stjepan Klišić, Miroslav Andrašić, Mladen Trnar, Marijan Trnar, Miljenko Komes, Željko Ložnjak, Pavao Sopić, Rajko Turk, Zvonimir Kovač, Mladen Radovanić, Stjepan Klišić, Nenad Crnokrak, Mladen Cindrić, Komerički Željko, Rajko Turk, Josip Radovanić, Zlatko Mavračić, Rudolf Majcen, Željko Pihač, Darko Lovrić, Dragutin Šolčić, Damir Berčić

[38] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 16. XI. 1991. AMORH.

[39] Prijedlog Zapovjedništva 3. b. TO-a za otpust vojaka D. L. Spis 330. R. 5/91., Zamolba zapovjednika 1. b. za otpuštanje nepouzdanih vojnika i zamjenu dobrovoljcima od 13. XI. 1991. Spis 473. R. 2/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a". Tako su npr. iz 1. bojne otpuštena 4 nepouzdana vojnika, a namjesto njih primljeno 5 dragovoljaca iz Galgova: Ivica Mihelec, Dražen Ratković, Krešimir Sopić, Boris Kožarec, Zlatko Šaplek.

[40] Molba B. Leskovca za otpust od 7. XI. 91. Spis 255. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/91.

[41] Zamolba Gradskog Sekretarijata za Narodnu obranu Samobora od 19. XI. 91. Spis 900. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/91.

[42] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 20. XI. 1991. AMORH.

[43] Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 15. XI. 91. Spis 878. o. 6. R. 6/91. i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 18. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[44] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".

[45] Intervju s Josipom Honomihlom od 12. III. 2005.

[46] Izvješće o problemima bat. LMB 120 zbog kojih ne odlaze na bojište, bez nadnevka. Spis 896. R. 7/91., Izvješće Zapovjedništva 8. br. TO-a po izvršenju zapovijedi Op. str. pov. br. 02/212-2. Spis 779. o. 5. R. 6/91. i Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 07. XI. 1991. Spis 809. o. 5. R. 6/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[47] Molba vojnika 3. b. TO-a D. G. za neodlazak u Lipovljanje. Spis 76. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 5/91.

izražaja nakon pogibije petorice vojnika kod "Trokuta". Punih mjesec dana njihove obitelji nisu mogle riješiti svoj status niti im je isplaćena bilo kakva naknada kakvu su dobivale obitelji stradalih pripadnika MUP-a i ZNG-a. Ovo je vrlo razorno djelovalo na moral vojnika koji su išli u borbu znajući da nije riješen problem skrbi za njihove obitelji i njih u slučaju ranjavanja, invalidnosti ili pogibije. U nekoliko su navrata zapovjednici Paar i Dugandžić nadređena zapovjedništva upozoravali na ovaj problem. Tako je Josip Dugandžić pisao: *"Velik negativan utjecaj među vojnicima ima saznanje da njihovi najbliži i djeca nisu zbrinuti u slučaju pogibije jer do sada nismo uspjeli riješiti naknade i prava za ljude koji su poginuli."* Osim naknade za poginule, neriješen je status imao za posljedicu da pripadnici brigade u listopadu nisu na vrijeme dobili plaće: financijska služba brigade nije uspijevala preko MORH-a osigurati prvu plaću za brigadu. Na kraju se plaću osiguralo preko MUP-a! Reakcija dijela vojnika na nedobivanje plaća bila je žestoka. Prema riječima Josipa Mahovića, prosvjedovali su: *"nismo dobili plaću, ne idemo na ratište. Naše familije nemaju od čega živjeti."* Bilo je doista slučajeva gdje je ovaj bunt bio opravdan. Naime, dio bešćutnih privatnih obrtnika dao je otkaze vojnicima koji su do tada radili za njih s opravdanjem *"da sam ja preskup za njega, s obzirom da ne radim"* pa su njihove obitelji ostajale i bez primanja i bez socijalne zaštite. Stvar je na kraju dospjela i do Glavnog stožera, a da se nije primjereno riješila. Stoga je bojazan od odlaska na bojište, nezadovoljstva i pad morala kod dijela vojnika i njihovih obitelji bio razumljiv i opravdan.[48] Problema je bilo i s logistikom jer je brigada tijekom studenog kronično patila od manjka streljiva, odora, motorola, čizama, vreća za spavanje i sl. Zbog toga što samoborske postrojbe koje su bile na bojištima nisu logistički podržavane od postrojbi kojima su bile pridodane, 8. ih je brigada sama morala podržavati. Time je brigada ostala bez većeg dijela streljiva, MES-a, MTS-a i oruđa. Kada je dobila zapovijed za odlazak u Slavoniju brigada je raspolagala s 1,5 borbenim kompletom pješačkog streljiva po vojniku. S topničkim je streljivom stanje bilo još gore. Granata za bestrzajne topove je bilo 12 i one su bile otpremljene u Novi Grabovac. Gotovo je jednako stanje bilo s minama 120 mm. Za MB 82 je bilo svega 200 mina. Od nadređenog se zapovjedništva nije moglo dobiti ništa. Velikodušna obećanja o nabavi nekoliko stotina odora, deka, toplog rublja, vreća za spavanje i drugog materijala nužnog za boraval na bojištu tijekom zime dobivena

STUPAR ANDREJ
Izdelevanje kovinske galanterija
Obrežje 18
68261 JESENICE NA DOLENJSKEM

REPUBLIKA HRVATSKA - GRAD ZAGREB
GRADSKI ŠTAB TERITORIJALNE OBRANE
41430 S A M O B O R

S obzirom, da je naš radnik MATIJAŠČIĆ IVAN , rodjen 27.01.1957 sa stanom u PODVRH, 41432 Bregana, zaposlen u radioni STUPAR ANDREJ Obrežje 18, 68261 Jesenice na Dol. Zaposlujem samo dva radnika, a proizvodnja puno ovisi o spomenutom radniku. Obzirom, da je već 2e dana odsutan, molimo,da ga izdvojite iz vaših redova teritorijalne obrane, jer se naša radiona nalazi na teritoriju Republike Slovenije pa želimo, da proizvodnja teče nesmetano dalje. U protivnom bit ćemo prisiljeni radni odnos radnika prekinuti i zaposliti drugog.

Zahvaljujemo i pozdravljamo.

Obrežje,04.10.1991. STUPAR Andrej

[48] Zahtjev zapovjednika 8. br. TO-a od 7. XI. 1991. Spis 810. o. 5. R. 6/91., Dopis Glavnog stožera HV-a Kl. 8/91-01/216. Ur. br. 5120-03/91-1., od 6. XI. 1991. Spis 890. o. 6. R. 6/91., Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 07. XI. 91. Spis 809. o. 5. R. 6/91. Izvješće Zapovjedništva 8. br. TO-a po izvršenju zapovijedi Op. str. pov. br. 02/212-2. Spis 779. o. 5. R. 6/91., Pismo P. Radovanića Sekretarijatu za narodnu obranu grada Zagreba. R. 5/91., Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 2., 4., 9., 15 XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a"., Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja" i Intervju s Josipom Mahovićem od 19. XII. 2005.

su i od Kriznog štaba Samobora. Na obećanjima je sve i završilo. Ni problem manjka vozila nije se zadovoljavajuće riješio.[49] Tako je brigada dan odlaska na bojište dočekala s minimalnim količinama streljiva te s nedostatnom intendantskom opremom i MTS-om, ali s puno obećanja o skoroj pomoći.[50]

Ipak, svi ti problemi nisu omeli pripreme za odlazak na bojište. Među vojnicima je pojačana i do tada već intenzivno izvođena obuka.[51] Vršena je i psihološka priprema ljudstva kako bi se nadišlo gledište da je nužna samo obrana "svojeg dvorišta".[52] U Zapovjedništvo OG "Posavina" poslano je nekoliko časnika: načelnik veze, pomoćnik za pozadinu, načelnik inženjerije i načelnik PZO-a te po jedan časnik iz svake bojne. Njihova je zadaća bila obavljanje nužnih predradnji za dolazak brigade i posjedanje položaja.[53]

Priprema bestrzajnog topa za djelovanje

Snage prostorne strukture općine Samobor, tj. snage sektorskog Štaba TO-a "Zapad" pod zapovjedništvom Stanka Krulića su 20. studenoga preuzele objekte Sveta Nedelja, Lacković Brijeg, Molvice i Falaščak koji su do tada bili u nadležnosti 8. brigade.[54] Snagama Gr ŠTO-a Zagreb i MUP-a predani su položaji oko vojarne JNA u Kerestincu.[55] Uskoro je i taj posljednji objekt JNA u općini Samobor bio oslobođen prisustva okupacijske vojske. Glavni stožer Hrvatske vojske i JNA su 22. studenog uz posredovanje misije Europske zajednice sklopili sporazum o izmještanju vojarni JNA iz Hrvatske, glavnina kojih je bila na širem prostoru Zagreba. Dogovoreno je da se izmještanje izvrši u sljedećih 15 dana, da JNA može ponijeti svu opremu i naoružanje, s tim da ga ne smije kasnije rabiti protiv Hrvatske, kao i da te postrojbe moraju otići najmanje 20 km od granica Hrvatske. JNA je zauzvrat trebala sve objekte predati u ispravnom stanju te vratiti oteto oružje hrvatskog TO-a. U skladu s ovim sporazumom, idućih su dana izvršene

[49] Izvješće Zapovjedništva 8. br. TO-a po izvršenju zapovijedi od 4. XI. 1991. Op. str. pov. br. 02/212-2. Spis 779. o. 5. R. 6/91., Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 10. XI. 91. Spis 839. o. 6. R. 6/91., Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 13. XI. 91. Spis 863. o. 6. R. 6/91., Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO od 15. XI. 91. Spis 878. o. 6. R. 6/91. Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 31. X., 3., 4., 7., 9., 11., 15., 16., 18. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[50] Ratni dnevnik 8. brigade TO Samobor - 19. XI. 1991. AMORH.

[51] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja", Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 10. XI. 91. Spis 839. o. 6. R. 6/91., i Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 13. XI. 91. Spis 863. o. 6. R. 6/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[52] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".

[53] Zapovijed Op. br. 1. za dovođenje 8. br. HV-a i posjedanje rajona za obranu od 18. XI. 91. Spis 922. R. 6/91., Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 18. XI. 1991., i Zapovijed Zapovjedništva 8. br. TO-a za dovođenje i posjedanje rajona za obranu od 20. XI. 91. Spis 925. R. 6/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[54] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 19. XI. 1991. i Zapovijed Zapovjedništva Operativne grupe Zagreb o preuzimanju osiguranja objekata od 19. XI. 91. Op. str. pov. broj: 02/135-2. Spis 905. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[55] Usmeno priopćenje Adolfa Paara.

pripreme za iseljenje raketnog puka JNA iz Kerestinca. S obzirom da se radilo o relativno velikom objektu s oko 150 vojnika, izmještanje je trebalo biti obavljeno tijekom više dana. Prvi konvoj s opremom, naoružanjem i dijelom ljudstva napustio je Kerestinec 26. studenoga. Seoba je nastavljena i idućih dana, a glavnina je tehnike i ljudstva iseljena 29. studenoga kada je vojarnu napustio konvoj od 135 vozila sa 18 raketa. Prije odlaska, JNA je hrvatskim vlastima zapisnički predala objekt u ispravnom stanju i bez oštećenja i minskih stupica, što je bilo uobičajeno pri predaji drugih objekata JNA. Osim što ništa nije bilo oštećeno, u objektu je ostavljeno i dosta korisnog materijala. Po predaji objekta kolona je u pratnji policije i promatrača misije Europske zajednice autoputom otišla put Karlovca gdje se spojila s velikim konvojem JNA od 300-tinjak vozila iz vojarne *"Maršal Tito"*. Iz Karlovca su produžili za Bosnu. U koloni je osim vojnih vozila i kamiona bio i veći broj civilnih vozila u kojima su bile obitelji oficira JNA. Tako je 155-ti raketni puk protuzračne obrane JNA zauvijek napustio Hrvatsku. Time je općina Samobor rasterećena višemjesečne noćne more koju je predstavljao ovaj vojni objekt. Pripadnici 8. brigade koji su puna dva mjeseca osiguravali ovaj objekt, tada su već danima bili u zapadnoj Slavoniji.[56]

Odlazak raketnog puka JNA iz vojarne Kerestinec; 29. studeni 1991.

Konačno, 20. studenog su bile završene pripreme za pokret, uz veliku neizvjesnost i s puno neriješenih pitanja. Težina situacije u tom je trenutku dovela do nesnalaženja i psihičkih problema dijela časnika brigade. Zbog nemogućnosti rješavanja problema, u noći uoči pokreta na bojište osipa se dio časničkog kadra brigade i to pogotovo logistika te na bolovanje odlaze pomoćnik za logistiku, načelnik intendantske struke i načelnik veterinarske struke.[57] Time je brigada zapravo ostala bez organizirane logistike, no zapovijed za pokret se poštivala te je brigada krenula u zapadnu Slavoniju. Zapovjednik Dugandžić je tim povodom zapisao: *"Brigada kreće praktički bez brigadne pozadine. Već ćemo se nekako snaći na ratištu."*[58] I među dijelom vojnika je bilo nespremnosti za odlazak na bojište, a mnogi nisu ni bili svjesni gdje idu. Zapovjednik 3. bojne Jozo Grubeša se prisjeća kako su večer uoči odlaska zapovjednici obilazili postrojbe, upoznavali ljudstvo sa zadatkom i pripremali ih za polazak; *"Posebno mi je u sjećanju ostao razgovor s jednim našim pripadnikom koji mi je prišao riječima:*

- Gospodine, ja ne bi mogao noćas ići s vama.

Upitao sam ga: - A zašto?

Odgovorio mi je: - Pa, mi sutra imamo doma kolinje."[59]

---

[56] "Jugo-vojska napušta Zagreb", *Vjesnik*, 23. XI. 1991., 1., 12., Intervju s Ivanom Pezerom, zapovjednikom PP Samobor, "Znanje starijih i volja mlađih", *Hallo 92- glasilo MUP-a RH*, Zagreb, br. 20., 28. VII. 1993., 8., "Odlaze rakete", *Samoborski list*, 30. XI. 1991., Video zapis o napuštanju vojarne JNA Kerestinec. Autor Zvonko Vrhovčak. Video zapis u posjedu Udruge branitelja 151. samoborske brigade.

[57] Intervju s Josipom Mahovićem od 19. XII. 2005. i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 20. XI. 1991. AMORH.

[58] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 20. XI. 1991. AMORH.

[59] Jozo GRUBEŠA, "3. bojna 151. Samoborske brigade HV".

Prema zapovijedi OG-a "Posavina", brigada je na bojište trebala doći u tri ešalona. Prva dva su trebala pristići tijekom noći, dok je treći trebao doći sutradan poslijepodne.[60] Kako se odvijao polazak prvog ešalona opisuje Josip Mahović: *"O težini situacije i neizvjesnosti hoćemo li uopće krenuti ili ne najbolje govori podatak da je u trenutku polaska sa Sajmišta u Samoboru bilo potpuno neizvjesno tko će uopće krenuti. Zapovjednik brigade, Zapovjedništvo kao i podređeni zapovjednici, još na Sajmištu su "pregovarali" s dijelom ljudstva među kojima je vladala pomutnja. U toj situaciji zapovjednik brigade Dugandžić zapovjedio je pokret, ušao u autobus i rekao "ja idem, tko ide za mnom". Na te riječi u autobus su ušli svi prisutni časnici Zapovjedništva brigade, zapovjednici bojni i pristožernih postrojbi i u roku od 15 minuta 70 % pristiglog sastava."*[61] Prema planu, 8. je brigada trebala izvršiti pokret pravcem Samobor – Zagreb – Banova Jaruga.[62] Mladen Noršić ovako opisuje taj put: *"Preseljenje brigade bio je istovremeno veličanstven i stravičan prizor. Više od stotinu vozila u koloni dugačkoj nekoliko kilometara u noći se kretala iz Samobora autoputom do Kutine, a potom do položaja nižih postrojbi. Vožnja sa zamračenim – ratnim svjetlima omogućavala je da se vidi samo ono vozilo ispred. U vozilima tišina, netko pokušava spavati, neki potiho razgovaraju sa susjedima. Stravično je bilo prolaziti praznim autoputom pokraj zamračenog Zagreba. Nije bilo ugodno niti doći na teren koji ne poznajemo, a znamo da je tu negdje i neprijatelj, možda iza brijega, nekoliko kilometara ili stotinjak metara udaljen. Smještaj je bio kako se tko snašao u toj prvoj noći, koliko je bilo vremena za spavanje u podrumu seoske kuće u selu Torovi..."*[63]

Tako je u ranim jutarnjim satima 8. samoborska brigada s prostora Samobora preselila na prostor zapadne Slavonije. I kao što su do tada branili svoj Samobor na njegovim južnim i jugozapadnim rubovima ka okupiranom Kordunu, tako su samoborski vojnici 21. studenog stali na istočni branik prijestolnog Zagreba u zapadnoj Slavoniji.

---

[60] Zapovijed Zapovjedništva 8. br. TO-a za dovođenje i posjedanje rajona za obranu, od 20. XI. 91. Spis 925. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[61] Intervju s Josipom Mahovićem od 19. XII. 2005.

[62] Zapovijed zapovjednika OG-a 'Posavina' Op. br. 1. za dovođenje 8. br. HV-a i posjedanje rajona za obranu od 18. XI. 91. Spis 922. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[63] Mladen NORŠIĆ, "Sjećanje".

SVI ZAJEDNO U OBRANI HRVATSKE

Torovi; Josip Dugandić i Franjo Noršić

Tijekom poslijepodneva 21. studenog u zapadnu je Slavoniju pristigao i treći ešalon, a sutradan i preostala skupina vojnika koji su se 20. studenoga dvoumili oko odlaska. Time je čitava brigada s prostora Samobora preselila na prostor zapadne Slavonije i otpočela daljnji ratni put.[1] U Samoboru je ostao vrlo mali broj pojedinaca koji, uglavnom psihički, nisu bili pripravni za vojevanje na bojištu.[2] Nakon kraćeg odmora postrojbe su prema ranije određenom rasporedu otpočele s posjedanjem položaja. Pripadnici 1. bojne su raspoređeni u rajonu Bujavica - Lovska do motela "Trokut". Druga bojna čiji je dio već ranije bio razmješten u selima Novi Grabovac i Drumovi tj. njena 3. satnija jačine dva voda (60 ljudi) posjela je položaje u rajonu Bair - "Trokut" gdje je bila u dodiru s 1. bojnom. Jugoistočno se na ove položaje dovezivala 3. bojna i laka minobacačka bitnica 120 mm (6 oruđa i 43 vojnika koji su smješteni na prostor Popovca) na prostoru Livađani – Donje Kričke – Popovac. Zapovjedništvo brigade se sa pristožernim postrojbama razmjestilo u širem rajonu sela Kozarice – Drumovi – Torovi.[3] Samo se Zapovjedništvo brigade smjestilo u selu Torovi, gdje je tijekom idućih dana uređeno zapovjedno mjesto.[4] Prema zapovijedi OG-a "Posavina", zapovjedno je mjesto trebalo biti u selu Brestača. Iako bi tu uvjeti za smještaj i rad Zapovjedništva brigade bili neusporedivo bolji, ipak je izabrano selo Torovi jer je bilo u težištu crte obrane brigade.[5] Do 18.00 sati 21. studenoga po vrlo jakoj kiši izvršeno je navedeno posjedanje.[6] Pri tom se jedini problem pojavio kod motela "Trokut". Izviđači 56. bojne iz Kutine su otvorili paljbu po samoborskoj postrojbi koja je došla na te položaje, misleći da se radi o srpskim vojnicima. Na sreću, nesporazum je brzo i bez štete razriješen, no to je pokazalo potrebu da se sa svim susjednim postrojbama što prije uspostavi koordinacija.[7] Prvoga dana po dolasku Samoborci su uspostavili koordinaciju sa Zapovjedništvima 63. bojne 125. brigade, 117. brigade HV-a i 1. brigade ZNG-a "Tigrovima".[8]

---

[1] Intervju s Josipom Mahovićem od 19. XII. 2005.

[2] Molba v/o D. S. pripadnika 3. satnije 3. bojne zapovjedniku 8. br. TO-a za neizricanje kaznenih mjera uslijed neodlaska na bojište, od 26. XI. 1991. Spis 87. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/91.

[3] Zapovijed Zapovjedništva 8. br. TO-a za dovođenje i posjedanje rajona za obranu od 20. XI. 1991. Spis 925., Zapovijed Op. br. 2. Zapovjedništva 8. br. TO-a o posijedanju položaja, od 21. XI. 1991. Spis 927., Analiza djelovanja LMB 120 mm u prethodnom periodu, od 5. XII. 1991. Spis 985. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[4] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 23. XI. 1991. AMORH.

[5] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".

[6] Dnevno izvješće zapovjednika o stanju 8. br. TO-a od 22. XI. 1991. Spis 929. R.6/91., Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 21. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". i Josip PAVLIĆ, "Operativni sažetak bojne uporabe 3. sat. 2. b. 151. br. HV-a.

[7] Dnevno izvješće zapovjednika o stanju 8. br. TO-a od 22. XI. 1991. Spis 929. AMORH Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[8] Zapovijed Zapovjedništva OG-a "Posavina" 8. br. TO-a za posijedanje položaja od 21. XI. 1991. Spis 928. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

Sa završetkom razmještaja 8. je brigada polukružno, sa tri strane opsjela Blatuško brdo, dominantni srpski položaj na ovom dijelu bojišta. Samoborska je brigada pristigla na bojište upravo u pauzi između napadnih akcija operacije "Orkan '91". Premda su svi položaji koje je brigada posjela bili opasni, kao npr. Lovska koja je svojim položajem bila izložena topništvu s Blatuškog brda, zasigurno su najteži bili oni koje je u dolini rječice Subocke na južnim padinama Blatuškog brda posjela 3. bojna. Položaji u Brezovcu i Livađanima su preuzeti od 117. koprivničke brigade te ih se čuvalo zajedno s "Tigrovima". Ista je situacija bila i u Popovcu, dok su u Donjim Kričkama "Tigrovi" upravo vodili borbu za oslobođenje mjesta.[9] Prema zapovijedi zapovjednika OG-a "Posavina", u tri je najosjetljivija mjesta izvršen ovakav raspored ljudstva 3. bojne: Livađani - 30 vojnika, Brezovac – 70, prostor u smjeru "Trokuta" - 20, dok je u Kričke poslano 90 ljudi koji su se trebali uključiti u bitku za oslobođenje sela.[10] U Livađane je potom upućeno i pojačanje - samostalna satnija pod zapovijedanjem Ivana Kosa jačine 80 vojnika. Livađani su bili najistureniji položaj u tom sektoru bojišta i tu je trebalo osigurati što jače snage.[11]

Dok je posjedanje proteklo uglavnom u redu, problemi su se pojavili sa smještajem. Većina čvrstih objekata u mjestima u koje je došla brigada bili su ili zauzeti ili srušeni tijekom borbenih djelovanja.[12] Po tom se pitanju u osobito lošem položaju našla 1. bojna čiji su pripadnici selo Lovsku našli u vrlo lošem stanju: tijekom žestokih borbi za njeno oslobađanje izgorjelo je doslovce pola Lovske.[13] U selu, točnije u obližnjoj šumi, zatečena je samo jedna starica, svo ostalo stanovništvo je u vrijeme borbi napustili mjesto.[14] U pustom i spaljenom selu smjestilo se Zapovjedništvo bojne zapovjednika Petra Andrašeka. Puno bolje stanje nije bilo ni u Bujavici gdje je bojna odmah po dolasku upala u vatru tenkova iz Kukunjevca. Čuvanje Bujavice bilo je problematično jer se radi o vrlo dugom selu. Pripadnici 3. satnije koji su bili zaduženi za osiguranje mjesta stoga nikako nisu uspijevali pokriti cijelo mjesto.[15] Dodatna se pomoć od bojne nije mogla dobiti jer u trenutku dolaska na bojište ona nije bila formacijski popunjena. Naime, dio pripadnika bojne nije s postrojbom krenuo na bojište te je za izvršenje zadataka bojni nedostajalo oko 20 % sastava.[16] Stoga im je naknadno u ispomoć došao samostalni vod "Bestovje" jačine 24 vojnika pod zapovjedništvom Tomislava File.[17]

Na razini cijele brigade zamjetan je bio i problem organizacije prehrane jer brigada nije bila u mogućnosti samostalno pripremati

Tisuće pristiglih samoborskih vojnika dali su Novljanskim brdima novi identitet; Lovska - zima 1991.

[9] Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *"Deset godina poslije"*, 163.

[10] Zapovijed Zapovjedništva OG-a "Posavina" 8. br. TO-a za posijedanje položaja od 21. XI. 1991. Spis 928. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[11] Intervju s Ivanom Kosom od 12. II. 2005.

[12] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 21. XI. 1991. AMORH.

[13] "Lipicaneri na travnjacima mržnje", *Borba*, br. 317., 13. XI. 1991., 2.

[14] Intervju s Dragutinom Kušićem od 12. III. 2005. i Izjava Mare Vojnović, mještanke Lovske od 22. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

[15] Intervju s Franjom Bašićem od 12. II. 2005.

[16] Analiza djelovanja 1. bataljuna od 20. XI. do 2. XII. 1991. Zapovjedništva 1. bat. od 30. XII. 1991. Spis 984. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

[17] Intervju s Franjom Bašićem od 12. II. 2005.

hranu. Idućih se dana brigada snalazila na razne načine, nastojeći iznaći neko trajnije rješenje.[18]

Zahvaljujući tome što prva dva dana nije bilo značajnijih sukoba i topničkih napada, samoborske su se postrojbe mogle posvetiti uređenju smještaja i obrambenih položaja. Iskopani su novi rovovi i ojačavana zatečena skloništa. Neke od postrojbi imale su u ispomoći i rovokopače. Uređen je niz osmatračnica zračnog prostora te zemljišta i okoliša. Na najosjetljivijem dijelu bojišta, gdje se moglo očekivati pješačke napade, u selu Livađanima inžinjerijski je vod postavio protupješačka minska polja. Pripadnici veze su intenzivno radili na postavljanju veza između postrojbi, a logističari su izvršili sagledavanje stanja popune.[19] Već uočene probleme vezane uz borbeni moral i stegu nastojali su riješiti pripadnici IPD-a.[20]

2. Lav PZO; ukopavanje protuavionskog topa - studeni 1991.

Samoborce je na položajima obišao zamjenik zapovjednika OG-a "Posavina" Rozario Rozga.[21] On je dobro poznavao i brigadu i vojnike jer je do rujna 1991. bio zapovjednik vojarne JNA u Samoboru i blisko surađivao s hrvatskim snagama. Bio je to na neki način 'samoborski čovjek' u OG "Posavina" na kojeg se moglo osloniti ako bi brigada nešto trebala.

Zapovjednik 2. Lav PZO-a Miljenko Bošković vrlo slikovito opisuje ta prva dva dana na bojištu: *"U mrkloj noći miris baruta i paljevine je govorio da smo ušli u selo Bair koje je neposredno prije našeg dolaska oslobođeno. Svi prvi puta ovdje, neprijatelja nigdje, a opet pritajen svuda oko nas. Nismo znali na koju stranu cijevi usmjeriti, s koje će je strane neprijatelj tući. Morali smo biti spremni na sve... Bila je zora. Preuzimali smo liniju od koprivničke brigade. Oko nas još se osjećao vonj bojnog kreševa, još je zaudaralo po paljevini. Našli smo dvije kakve-takve kuće, koje su nakon slamanja četnika koliko-toliko dobro izgledale i sličile kućama. Smjestili smo se u njih. Odmah smo organizirali stražu, postavili top i mitraljez odakle su se mogli vidjeti neprijateljski položaji u dolini. Iako nitko nije mogao spavati, malo smo se odmorili i sa zorom počeli obilaziti teren sa stravičnim prizorima. Malo iznad našeg položaja gdje se smjestio 1. vod PZO-a našli smo dva mrtva četnika koje je trebalo pokopati. Jedan uništeni tenk je bio tik uz put jer je naišao na minu; kokoši, svinje i krave su lutale svud naokolo a mi smo počeli sa ukopavanjem topa i izradom zaklona za mitraljez. Na obližnjoj pilani na način "uradi sam" snašli smo se i uredili si krovište. Budući da je u blizini bila pilana dovukli smo debele "fosle" i zaštitili kuće u slučaju minobacačkih napada, te pokušali popraviti krov budući da je prokišnjavalo*

[18] Dnevno izvješće zapovjednika o stanju 8. br. TO-a od 25. XI. 1991. Spis 933. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[19] Zapovijed Zapovjedništva 2. b. TO-a za posjedanje položaje od 22. XI. 1991. i Dnevno izvješće zapovjednika o stanju 8. br. TO-a od 22. XI. 1991. Spis 929. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[20] Prijedlog mjera na PP promidžbi u postrojbama Zapovjedništva OG-a 'Posavina' od 22. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[21] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 23. XI. 1991. AMORH.

do podruma u kojem smo spavali. Po selu smo skupili peći jer su temperature bile ispod nule. Organizirali smo piljenje drva za ogrjev, prehranu i sa 1. vodom dogovorili stražarska mjesta i uspostavili vezu oko koje su se Franjo i Damir dugo trudili. Zatim smo uredili zaklone, grudobrane, sve to maskirali i tu postavili svoje topove. Mi smo bili spremni jer smo znali da je neprijatelj "spreman na sve".[22]

Međutim i u ta dva mirna dana na bojištu ipak su stradali prvi samoborski vojnici. Tako je 22. studenoga na cesti u Bairu pripadnik 3. bojne **Željko Zlodi** vozeći kamion s pitkom vodom svojoj postrojbi naišao na protutenkovsku minu ukopanu na cesti. Od eksplozije je Zlodi ranjen u jednu nogu teže, a u drugu lakše. Uslijed teških rana amputirana mu je desna noga u predjelu visoke natkoljenice, dok je druga noga ostala s teškim posljedicama, te je Zlodi umirovljen kao 100 % invalid Domovinskog rata. Ovaj je događaj bio iznenađenje. Naime, koprivnička postrojba koja je tu ranije boravila obavijestila je Samoborce pri preuzimanju položaja da su oni izvršili razminiranje cijelog tog područja. Ova je mina ili zaostala ili, što nije isključeno, bila naknadno ukopana od strane srpske izvidnice. Nedugo nakon ovog događaja ozlijeđen je još jedan vojnik - **Petar Stakić**, pripadnik 2. bojne koji se prilikom držanja straže u Novom Grabovcu puškom ranio u ruku. Oba su ranjenika bila odmah sanitetski obrađena i prebačena u bolnicu u Kutini.[23]

Bair, 22. studeni 1991. - uništeni kamion samoborske brigade od tenkovske mine u kojem je teško stradao Željko Zlodi

Činjenica da je područje "Trokuta" slobodno nagnala je Samoborce da potraže tijela Davora Kelemena i Rajka Turka koja tijekom boja za "Trokut" 29. listopada nisu uspjeli izvući. Tu se posebice angažirao njihov suborac i prijatelj Juraj Rešetar koji je ovako opisao teške trenutke potrage za poginulim suborcima: *"Kad sam bil pri roditeljima poginulih Turka i Kelemna nis znal kaj da velim tim ljudima. Nisam mogel govorit. Jedino kaj sam rekel jednima i drugima - ja bum vam vašu decu vrnul mrtvu v Samobor da ih moremo tu dostojno pokopat. I oni su mi vjerovali. Roditelji su mi rekli: 'Dobro Jurko…' Teg časa sam odlučil da moram iti (...) Dole je bil drugi zapovednik, naš iz Samobora i jen zapovjednik z bjelovarske jedinice. Rekel sam pokaj sam došel - iskat svoje dečke i da mi da da idem z njegovim dečkima po šumi u izviđanja. I dozvolil mi je. Z dragovoljcima kaj su se mam javili i kaj su zeli zi sebom lopate i ašove, seli smo se v kamion i pošli prema Trokutu. Se su to bili dečki za koje sam bil siguran da buju oprezni, da buju se čuvali jer je još puno mina, da ne buju norili*

[22] Miljenko BOŠKOVIĆ, "Ratni put 2. Lav PZO-a".

[23] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 22. XI. 1991., Izvješće Zapovjedništva 8. br. TO-a o uvjetima stradanja pripadnika brigade od 24. XI. 91. Spis 919. R. 7/91. Popis poginulih i ranjenih pripadnika 8. br. TO-a na zapadnoslavonskom bojištu od 29. XI. 91. R. 7/91., Prijedlog Zapovjedništva 151. br. HV. za čin Željku Zlodiju u OS RH od 25. VIII. 1993. R. 1/93. AMORH. Fond "151. br. HV-a". i Josip PAVLIĆ, "Operativni sažetak bojne uporabe 3. satnije 2. bojne 151. brigade HV-a".

i kaj je najvažnije da buju jaki v trenutku kad najdemo poginule. Javilo se i više nek sam mislil da nas pe. I tak smo išli iskat. Put prema Trokutu još je navek bil zapречen z balvanima. Išli smo okolo. I došli na Trokut. Mam smo počeli iskat mesto v šumi, vuz cestu. Ni sam ne znam gde ni kaj - gde bi bilo kaj friško kopano. Raspodelili smo se po dva-tri i rekel sam dečkima: 'Čuvajte se jer je dost toga minirano'. Premda je Trokut bil naš, oni su ga zgubili pak su zdalka po njemu harili. Tak su i taj dan izdalka podmuklo tukli po nama. Gore na ledini smo otkrili nekoliko manjih svežih humkov. Tak, metar na metar površine. Ništ. Fala dragom Bogu, na jednom kraju, vuz cestu, opazili smo jenu veću površinu friške zemlje i to veličine groba. Mam smo si skup počeli tu otkapati. Polako i oprezno. Nikadar se ne zna kaj su nam divlaki doli namestili. Okolo sam postavil stražu kaj nas ne bi iza kojeg dreva četnik iznenadil. Počeli smo kopat s ašovima i lopatama i prvo …..smo otkopali… nogu. Onda više nismo kopali z lopatama i ašovima neg z rukami zato jer nismo šteli nekaj strgat. Nismo bili sigurni da su to naši dečki, a rekli smo: 'Sad nema natrag, sad bumo kopali do kraja, a onda, ak su to njihovi četniki bumo ih zakopali nazaj. Tak smo kopali i kopali. Kad smo vidli da su to naši dečki nitko ni bil sretniji od nas. Skopali smo ih van. Došel je u međuvremenu pogrebni avto z Lipovljana. Otkopali smo Rajka i Davora, deli tela v taj avto i poslali domom, v Samobor. Vraćali smo se nazaj kamionom čez šumu. Stal sam na Ininoj bušotini. Tam je bil telefon, nazval sam doma obitel Turk i Kelemen i samo rekel. 'Mi smo vam decu naši i poslali smo ih domom, sad ih moremo dostojno pokopati. Ja sam svoje obečanje ispunil."[24] U ekshumaciji je sudjelovao i vojak Stjepan Ljubanović koji je o tome zapisao: *"Cijelo vrijeme smo bili granatirani dok smo na Trokutu otkopavali svoje mrtve, ali smo dokazali da smo složni i u tim za nas strašnim trenutcima, te nas ništa nije moglo omesti u želji da svoje dečke dopremimo u Samobor."*[25]

Za Krešimira Purića i Zlatka Šabarića se i dalje vjerovalo da su živi i da su u srpskom zarobljeništvu. Ovu su vjeru pojačavale i dojave da su viđeni živi. Tako je zapovjednik Josip Dugandžić 28. studenoga dobio 'siguran' podatak "*da su Šabarić i Purić živi. Prema ovom izvoru naše vojake vidjeli su u Bučju naši vojaci koji su tamo bili isto zatvoreni. Prepoznali su ih na slici. Zadnja informacija je ta da su viđeni živi u Bučju i da su zajedno sa još 10 vojnika odvezeni kamionima u nepoznatom pravcu."*[26] A cijelo su to vrijeme njihova tijela počivala zakopana stotinjak metara od motela "Trokut".[27]

Sutradan je po dolasku brigada od Zapovjedništva OG-a "Posavina" dobila zadaće koje je trebala ostvariti. Pored čuvanja zatečenih linija bojišta, od 8. se brigade očekivalo da u suradnji s drugim postrojbama u zoni koju je pokrivala (*s. Livađani – s. Donji Čaglić – s. Jamarica – s. Bujavica*), a primarno s 1. brigadom ZNG-a, oslobodi područje Blatuškog brda i sjeverozapadni dio doline rječice Subocke. Trebalo je ovladati mjestima Korita, Jagma i Gornja i Donja Subocka

[24] Juraj REŠETAR, "Čista obraza u prljavom ratu".
[25] Pismeno priopćenje Stjepana Ljubanovića.
[26] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 28. XI. 1991. AMORH.
[27] Usmeno priopćenje Adolfa Paara.

te izbiti na liniju Jagma – Gornja Subocka tj. osloboditi dio doline rijeke Pakre nasuprot Lipiku. Time bi se stvorili uvjeti za oslobađanje Lipika i presijecanje cestovne komunikacije Okučani – Pakrac u Donjem Čagliću. S napadnim operacijama za izvršenje ovih zadaća trebalo je otpočeti za nekoliko dana. Cilj aktivnosti OG-a "Posavina" bio je da se tijekom idućih nekoliko dana na više sektora presječe cestovna komunikacija Okučani – Pakrac – Daruvar te da se stvore uvjeti za daljnje napredovanje HV-a.[28]

Za izvršenje zadaće napadnog djelovanja brigada je po zapovijedi OG-a "Posavina" ojačana tenkovskim vodom i bitnicom haubica 105 mm. Bilo je to za samoborsku brigadu bitno i veliko ojačanje. Tijekom kasnijih se djelovanja pokazalo da oba ova ojačanja nisu mogla biti maksimalno uporabljena. U slučaju bitnice problem je bio u streljivu, a kod tenkova manjak motiviranih posada. Svejedno su oba vrlo dobro došla. Kako objašnjava operativac Mahović *"i ovako je bilo dobro jer neprijatelj je čuo motore naših tenkova, a nije znao koliko haubičkih granata imamo."*[29]

Premda je nakon primitka navedene zapovijedi u Zapovjedništvu brigade procijenjeno da u tom trenutku ljudstvo nije još pripravno za napadne operacije, odmah su samoborski izviđači otpočeli s izviđanjima rajona ispred položaja svoje brigade, posebice na pravcima "Trokut" – Korita – Jagma i Livađani – Donja Subocka. Pri tom je otežavajuća okolnost bila što izviđači nisu poznavali teren koji su izviđali te su se morali kretati isključivo prema karti, kao i to što je kod OG-a "Posavina" bio zamjetan nedostatak obavještajnih podataka.[30]

Premda zapovijed nije predviđala da se u oslobađanje Blatuškog brda krene već sutra, pripadnici su 56. samostalne bojne Kutina i 65. samostalne bojne Ivanić Grad te skupine "Merčep" pokušali to ostvariti 23. studenog.[31] Uslijed toga je došlo do borbenog djelovanja na cijeloj liniji bojišta koje je pokrivala 8. brigada. Srpski agresor je s prostora Korita satima tukao minobacačima, topovima i tenkovima po Livađanima, Brezovcu, "Trokutu", Lovskoj i Bujavici.[32] Od udara mine u Livađanima je pri kopanju obrambenog rova poginuo pripadnik samostalne satnije 3. bojne **Zvonko Liktar**, dok je na cijelom sektoru ranjeno više pripadnika brigade.[33] Došlo je i do uništenja brigadnih vozila i opreme.[34] Vatra je vraćana brigadnim minobacačima. Haubička

---

[28] Zapovijed Zapovjedništva OG "Posavina" za napadna djelovanja, Op br. 4. od 22. XI. 1991. Spis 930. R. 6/91., i Zapovijed načelnika inženjerije OG "Posavina" za inženjerijsko osiguranje napadnih djelovanja Op. br. 4. R. 7/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[29] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".

[30] Pripremna zapovijed Zapovjedništva 8. br. TO od 22. XI. 91. Spis 931. R. 6/91., Ratni dnevnik 8. brigade TO Samobor - 22. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". i pismeno priopćenje Branka Jurkovića.

[31] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 70.

[32] Dnevno izvješće zapovjednika o stanju 8. br. TO-a od 23. XI. 1991. Spis 915. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[33] Izvješće Zapovjedništva 8. br. TO-a o uvjetima stradanja pripadnika brigade od 24. XI. 1991. Spis 919. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91. i Intervju s Ivanom Kosom od 12. II. 2005.

[34] Tako je npr. prilikom minobacačkog napada na položaje 1. bojne oštećeno vozilo koje je opsluživao Zlatko Mataušić. Zahtjev zapovjedništva 1. bojne 8. br. HV-a, za popunu vozila od 24. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

baterija pridružena 8. brigadi *"nije djelovala jer nije bilo zapovijedi"*![35] Uslijed neuspjelog napada na Blatuško brdo i paničnog povlačenja koje je potom uslijedilo, u jednom je trenutku došlo do napuštanja prostora "Trokuta". Zaprijetila je opasnost od presijecanja linije obrane brigade na frontu Lovska -"Trokut" - Brezovac. Stoga je iz 3. bojne hitno poslano pojačanje koje je preuzelo obranu "Trokuta" te je time stabilizirana linija bojišta. U poslijepodnevnim je satima agresor prekinuo s topničkim napadom nakon čega je na cijelom bojištu zavladalo zatišje. Usprkos teškim borbama, ni na jednoj strani nije došlo do pomicanja linije bojišta. Zato je u 8. brigadi toga dana poginuo već deveti njen pripadnik, dok su jedanaestorica bila ranjena.[36]

Prva smrt i veći broj ranjenih bili su težak udarac brigadi, a posebice 3. bojni. Njen zapovjednik Jozo Grubeša ovako opisuje te trenutke: *"Svako stradanje bilo kojeg pripadnika naše brigade ljudstvo je tako teško proživljavalo tako da je trebalo i vremena i puno razgovora kako bi se branitelje ponovno dovelo u stanje motiviranosti i potrebite pripravnosti. Na neke su pak takvi događaji imali takav učinak da su u času zapravo postali drugi ljudi. Na dan pogibije Zvonka Liktara u Livađanima, a to je bio jedan od prostorno najbližih položaja prema četnicima, do dugo u noć sam se zadržao u njegovoj postrojbi. Svi su bili u jednom izuzetno teškom stanju da sam čak bio posumnjao hoće li biti u stanju držati taj položaj. U jednom času shrvani tugom, a i strahom, ipak su se vrlo brzo vratili u stanje pune borbene pripravnosti i svaka im čast. Tko tu večer nije bio s njima ne može to jednostavno pojmiti. Vraćajući se s tog položaja, a bilo je već prošlo pola noći, kroz šumicu između Livađana i Brezovca bili smo prisiljeni povremeno paliti svjetla na vozilu kako bi vidjeli put, iako smo se trudili veći dio puta voziti bez svjetala svjesni da smo na taj način dobra meta. Za volanom je bio Petar Bijuk, a u pratnji još kao osiguranje Ivica Draclin. Kad smo stigli u zapovjedništvo u Kozaricama neko vrijeme jednostavno nismo ni jedan od nas bili u stanju ništa prozboriti. Opisati taj osjećaj straha kojeg smo proživjeli osobno se ne osjećam sposobnim, ali se zato ni najmanje ne stidim priznati da me je bilo neopisivo strah. Naravno i ne samo tada."*[37]

Gubici koje su obje strane pretrpjele 23. studenog rezultirali su sutradan zatišjem. Jedine borbe vođene su na jugoistoku bojišta u Kričkama. Strašna vatra koju su pretrpjeli te prvi mrtvi i ranjeni pripadnici brigade pokazali su vojnicima važnost dobro utvrđenih položaja. Stoga je cijeli taj dan proveden u dodatnom uređivanju obrambenih položaja.[38]

Od tada, sve do odlaska s bojišta, brigada je svakodnevno vodila veliku brigu o zaštiti u ukopavanju što je rezultiralo manjim brojem stradalih vojnika tijekom topničkih napada. Tako do 2. prosinca kada

---

[35] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 23. i 24. XI. 1991. AMORH.

[36] Dnevno izvješće zapovjednika o stanju 8. br. TO-a od 23. XI. 1991. Spis 915. R. 6/91. i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 23. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[37] Jozo GRUBEŠA, "3. bojna 151. Samoborska brigade HV".

[38] Dnevno izvješće zapovjednika o stanju 8. br. TO-a od 24. XI. 1991. Spis 920. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

je brigada otišla na odmor, ni jedan vojnik nije bio ni ranjen tijekom topničkih udara. Bio je to veliki uspjeh ako se zna da su svi položaji 8. brigade većinu vremena bili na srpskom topničkom udaru.[39]

Kada se već činilo da će taj dan završiti bez borbi, u večernjim je satima iz Korita i s druge strane Pakre, iz šireg područja Kukunjevca otpočeo topnički napad na položaje 1. bojne u rajonu Lovska – Bujavica. Na vatru je odgovorio vod minobacača i koprivničke haubice. No umjesto da se stiša, srpski je napad postajao sve žešći, a oko 20 sati u napad su se uključili i VBR-ovi JNA. Samoborski i koprivnički topnici uslijed manjka streljiva nisu im mogli parirati, stoga je iza ponoći zatražena pomoć od topništva OG-a "Posavina". Uslijedilo je snažno vraćanje vatre po Koritima, nakon čega je jedan sat iza ponoći došlo do prekida napada na 1. bojnu.[40]

Studeni 1991. u Novom Grabovcu - prilikom izvlačenja oklopnog transportera sa ratišta, na slici su pripadnici logističke satnije: Zlatko M, Darko Požgaj, Ivica Grdanjski, Marijan Ratešić, Zvonko Čačković, Zoran Štengl, Ivica Potisk, Marko Golem, Stjepan Horvat, Željko Totm, te djelatnici „Komunalca" čijim kamionom je izvučen oklopni transporter

Premda ovaj cjelonoći dvoboj nije ovoga puta odnio fizičke žrtve, strašna je topnička vatra djelovala pogubno na psihičko zdravlje nekih vojnika. Oni jednostavno nisu mogli podnijeti strahovite slike bojišta i stalnu prisutnost smrtne opasnosti. Posljedica su bile pojave težih psihičkih smetnji pa čak i pokušaji suicida. Neki drugi su zapali u panični strah, pucajući na svaki šum pa su postali opasnost za svoje suborce te ih se moralo udaljiti s bojišta. Takvi nisu više bili sposobni za daljnje obavljanje vojničke dužnosti te su poslani na liječenje u Kliničku psihijatrijsku bolnicu Vrapče.[41] Ipak, većina ljudstva se nakon prvotnog šoka priviknula na uvjete na bojištu.[42]

Iduća je dva dana opet na glavnini bojišta zavladalo zatišje.[43] Ovakvo je stanje odgovaralo 8. brigadi jer je posljednjih dana ostala bez glavnine streljiva za minobacače (posebice kritično bilo je sa 120 mm) i bestrzajne topove, a novo se nije imalo odakle dobiti.[44] Zatišje je iskorišteno za smjenu ljudstva. Tako su na odmor u Samobor poslani pripadnici 2. bojne koji su od 12. studenoga boravili u Novom Grabovcu. Namjesto njih je iz Samobora pristiglo dodatno ljudstvo kojim je izvršena popuna postrojbi. S popunjavanjem se nastavilo i idućih dana. Tako je samo na prostor Lovske do 28. studenoga pristiglo 57 novih vojnika.[45]

---

[39] Intervju s Dragutinom Kušićem od 12. III. 2005.

[40] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 24. XI. 1991. AMORH. i "Primirju ni traga", *Hrvatski branitelj – glasilo OG "Posavina"*, br. 1., 27. XI. 1991., 5.,

[41] Klinička psihijatrijska bolnica Vrapče - Odjel za dijagnostiku i intenzivno liječenje; Izvod iz povijesti bolesti D. H. od 29. XI. 91. Br. 4413/91., i Povijest bolesti I. H. od 28. XI. 91. Red. br. oboljelog D2394/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/91.

[42] Dnevno izvješće zapovjednika o stanju 8. br. TO-a od 25. XI. 91. Spis 933. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R.6/91.

[43] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 25. i 26. XI. 1991. AMORH.

[44] Dnevno izvješće zapovjednika o stanju 8. br. TO-a od 25. XI. 91. Spis 933. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[45] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 26. XI. 1991. i Popis naknadno pristiglih zaključno s 29. XI. 1991., u 1. bojnu 8. br. HV-a od 28. XI. 1991. R. 8/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

Vršena su i dodatna inženjerijska učvršćivanja položaja.[46] Na prostoru "Trokuta" se prilikom dodatnog osiguravanja rovova i skloništa 27. studenoga dogodila nesreća. Pri rušenju jednog stabla ozlijeđeni su pripadnici mješovite protuoklopne bitnice **Antun Brajdić** i **Petar Račić**. Sječeno se stablo naglo okrenulo i palo na njih. Od toga je Brajdiću slomljena noga dok je Račić pretrpio povredu glave. Pružena im je prva pomoć na licu mjesta i odvezeni su u Kutinu na obradu.[47] Istoga je dana još jedan vojnik ozlijeđen u prometnoj nesreći.[48]

Tijekom ovog dvodnevnog zatišja na bojištu znalo je doći do 'bliskih susreta' hrvatskih branitelja i srpskih agresora. Evo kako je to izgledao iz srpske vizure: *"Posetiše me dva mlada seljaka (stari oko 25 godina), moji dobri poznanici. Ispričaše mi: kad su ih poslali kao rezerviste u zapadnu Slavoniju, u blizini Pakraca proveli su na ratištu četrdeset pet dana ('na vežbi'). Rekoše mi: "Bili smo u strašnoj vatri. Dobro smo glave izneli. Neki su nam drugovi, s kojima smo zajedno došli na front, poginuli, a veći broj je ranjenih. Bili smo jedni prema drugima na 100-200 metara udaljenosti, mi na ivici šume – oni na drugoj ivici, a između nas poljana – čistina. Pucali smo jedni na druge i dovikivali se: mi njima 'drž' se Ujko' – oni nama 'drž' se Čedo', mi njima 'ustaše', oni nama 'četnici', a kao što mi nismo četnici, možda, ni oni nisu ustaše; dovikivali smo se kao komšije i nišanili jedni na druge, kao što to u ratu mora da bude"*.[49]

Mirno je jutro 27. studenog bilo samo varka jer je za taj dan srpska vojska pripremila do tada najžešći napad na ovaj dio bojišta otkad je 8. brigada pristigla. Napad je počeo u podne minobacačkom vatrom po položajima 2. bojne na "Trokutu". Uskoro se napad pojačao i proširio na položaje 3. bojne u Livađanima i 1. bojne u Lovskoj nakon čega je uslijedio pješački napad na Livađane koje su uz Samoborce branili i "Tigrovi". Obje su postrojbe sa svim oruđima uzvraćale po ciljevima u Subockoj i Koritima. U jednom trenutku zaprijetila opasnost od proboja obrane i pada mjesta. Iz Zapovjedništva "Tigrova" tada je 8. brigadi upućen zahtjev da hitno pošalje pojačanje u Livađane. Kako je napad na "Trokut" u tom trenutku oslabio, u pomoć braniteljima Livađana poslan je dio snaga 2. bojne. Zahvaljujući ovom pojačanju napad je odbijen i očuvani su položaji. Sumrak je donio prekid borbi posvuda osim u Kričkama na koje i jest bio usmjeren glavni napad. Cijelog su dana i dugo u noć "Tigrovi" i Samoborci u Kričkama odbijali val za valom pješačkih napada, uspjevši i na tom sektoru bojišta sačuvati dostignute položaje.

Kada se već činilo da je za taj dan kreševo završeno, ponovno je nakon pada mraka otpočela topnička vatra po Brezovcu, Livađanima i "Trokutu". Odgovor hrvatskih snaga ovoga je puta bio žestok. Između

---

[46] Dnevno izvješće zapovjednika o stanju 8. br. TO-a od 26. XI. 91. Spis 941. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[47] Izvješće o ozljeđivanju v/o Brajdića Antuna i Račića Petra od 27. XI. 1991. Spis 965. R. 7/91., Popis poginulih i ranjenih pripadnika 8. br. TO-a na zapadnoslavonskom bojištu od 27. XI. 1991. R. 8/91. i Popis poginulih i ranjenih pripadnika 8. br. TO-a na zapadnoslavonskom bojištu od 29. XI. 1991. R. 7/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[48] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 27. XI. 1991. AMORH.

[49] Miloš MINIĆ, *Ratovi u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini 1991/1995.*, Sarajevo 2002., 107.

više postrojbi dogovorena je koordinirana topnička vatra: 56. samostalna bojna tukla je po Jagmi, 8. brigada sa haubicama 105 mm i minobacačima po Koritima, Br AG 155 mm po Subockoj i Jagmi. Prava ognjena mreža sručila se na srpske položaje na Blatuškom brdu i oko njega, natjeravši ih da za taj dan odustanu od daljnjih napada.[50] Tijekom ovih borbi samoborska je laka minobacačka bitnica 120 mm ispalila i posljednju minu koju je čuvala u zalihi, a i ostali su minobacački odjeli potrošili skoro sve što su od streljiva imali. No zato su obranjeni svi položaji, a dotadašnji dnevni topnički udari na Kričke osjetno smanjeni, što je rezultiralo deblokadom ovih položaja.[51]

I u iduća je dva dana (28. i 29. studenoga) bombardiran s prostora Blatuškog brda čitavi rajon rasporeda snaga 8. brigade. Zbog iscrpljenosti zaliha topničkog streljiva na ove se topničke napade više nije moglo adekvatno odgovarati. LMB 120 mm je imala još samo dimne mine.[52] Tako su glavna oruđa 8. brigade postali minobacači 82 mm za koje je još uvijek bilo streljiva te naravno koprivničke haubice.[53]

Međutim, i s tim se moralo oprezno raspolagati. Zapovjednik 3. bojne Jozo Grubeša vrlo slikovito opisuje tu situaciju: *"Sjećam se kada me jednog dana nakon što su naše položaje počeli gađati četnici iz Čaglića nazvao zapovjednik minobacačkog voda, Drago Beribak, tražeći odobrenje da uzvrati na što sam mu odgovorio da je bolje čuvati mine kojih smo za taj tjedan dobili brojkom i slovom 28 komada jer ćemo ih samo još više razljutiti i izazvati."*[54] Da je ovakvo razmišljanje bilo osnovano, pokazalo se kada su nakon dvodnevnog bombardiranja otpočeli pješački napad na Brezovac, Lovsku i osobito Livađane i Kričke, koji su uspješno odbijeni, a napadači vraćeni na polazne položaje. Najteža je bitka toga dana vođena u Kričkama na koje je bio usmjeren glavni udar, premda udar na isturene Livađane nije bio ništa slabiji.[55] I na prostoru kojeg je pokrivala 1. bojna došlo je do pješačke borbe. Franjo Bašić sjeća se trenutka kada su njihove položaje srpski vojnici pristigli iz Korita napali zoljama. I tu je napad uspješno odbijen.[56]

Bili su to teški dani. Cijelo je vrijeme padala kiša i rovovi su se pretvorili u blatne kupelji. Vojnicima su osim topničkog streljiva kronično nedostajale odore, čizme, pokrivači, toplo rublje, alat za ukopavanje i dr. što bi im teške uvjete donekle olakšalo. Sve je to utjecalo na moral vojnika. Stalne molbe Zapovjedništva brigade i bojni nadređenom zapovjedništvu da se priskrbi barem dio potrebnih sredstava

Borci na položaju

[50] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 27. XI. 1991. AMORH.

[51] Dnevno izvješće zapovjednika o stanju 8. br. TO-a od 27. XI. 1991. Spis 945. i Analiza zapovjednika LMB 120 mm 8. br. TO-a od 5. XII. 1991. Spis 985. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[52] Damir DIMNJAKOVIĆ, "Laka minobacačka bitnica 120 mm 151. samoborske brigade HV".

[53] Ivica KUČANDA, "6. samostalni haubički divizion".

[54] Jozo GRUBEŠA, "3. bojna 151. Samoborska brigade HV".

[55] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 28. i 29. XI. 1991., Dnevno izvješće zapovjednika o stanju 8. br. TO-a od 28. XI. 1991. Spis 951., Dnevno izvješće zapovjednika o stanju 8. br. TO-a od 29. XI. 91. Spis 962. R. 6/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a"., "Ušutkani neprijateljski topovi", *Vjesnik*, 29. XI. 1991., 4., "Osvojeni novi položaji", *Večernji list*, 30. XI. 1991., 6. "Uništena dva tenka", *Večernji list*, 1. XII. 1991., 7.

[56] Intervju s Franjom Bašićem od 12. II. 2005.

ostajale su bez odjeka. Vojnike je posebno ljutilo što su uočili da su neke druge postrojbe ova sredstva dobivala, a Samoborci nisu.[57] Sve je to dovelo i do pojačane nediscipline, posebno vezane uz konzumiranje alkohola. Časnici su nastojali spriječiti dopremu alkohola na bojište, no uzalud. Naime, kako zaključuje zapovjednik LMB-a, u mjestima u kojima je boravila 8. brigada "*svaka kuća imala je velike zalihe rakije*" pa zbog toga "*nije bilo moguće spriječiti dotur alkohola*".[58]

U vrlo teškim zimskim uvjetima, po porušenim objektima, samoborski vojnici su branili zapadnu Slavoniju

Na srpskoj je strani, situacija bilo puno gora. Među mobiliziranim rezervistima iz Bosanske krajine kojima je u početku rečeno da idu na vojnu vježbu, a potom da će vojni pohod na Hrvatsku biti samo 'šetnja', je vladalo nezadovoljstvo. Vojna vježba i 'šetnja' su se pretvorili u krvavi rat u kojem su pretrpjeli osjetne gubitke i natjerani na povlačenje. Stoga je veliki broj rezervista zahtijevao da se vrate kućama.[59] Kako su ovi zahtjevi odbijeni cijele postrojbe su samovoljno napuštale bojište i vraćale se u Bosnu. Tako je 300 pripadnika 3. bataljuna 5. "kozaračke" partizanske brigade TO-a iz Prijedora dezertiralo i vratilo se u Prijedor. Radilo se većinom o bosanskim Srbima. Među njima je bilo i rezervnih oficira do razine kapetana, a ne samo vojnika. Sve prijetnje vojnim sudom i nazivanje *"bataljonom kukavica"* od strane načelnika brigade te objašnjenja da se *"Prijedor brani preko Save"* nisu ih mogla navesti na povratak. Dezerteri su se tužili na izuzetno lošu koordinaciju zapovijedanja i na to da su mjesec dana bili prepušteni sami sebi.[60]

I ročnici JNA su također tražili da ih se zamijeni na položajima, ali su im starješine odgovarale da nemaju ljudstva koje bi ih zamijenilo.[61]

Puno bolje stanje nije bilo ni među mjesnim pobunjenim Srbima. Zbog teških poraza koje su trpjeli na Bilogori, Papuku i novljanskim brdima otpočeo je krajem studenog proces raspada postrojbi TO-a koje su oni sačinjavali. Veći je broj "teritorijalaca" dezertirao te se sa obiteljima povukao u Bosnu. Drugi, koji nisu gubili borbeni moral, napuštali su postrojbe TO-a i prelazili u postrojbe 5. korpusa JNA.[62] Tako su npr. pobunjeni Srbi iz općine Kutina prešli u već spomenutu

[57] Dnevno izvješće zapovjednika o stanju 8. br. TO-a od 27. XI. 1991. Spis 945. R. 6/91., Dnevno izvješće zapovjednika o stanju 8. br. TO-a od 29. XI. 1991. Spis 962. R. 6/91. i Analiza djelovanja 1. bataljuna od 20. XI. do 2. XII. 1991. Zapovjedništva 1. bat. od 30. XII. 1991. Spis 984. R. 8/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[58] Analiza djelovanja LMB 120 mm u prethodnom periodu, od 5. XII. 1991. Spis 985. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[59] Izvješće Obavještajnog odjela Zapovjedništva 1. brigade ZNG-a o informativnom razgovoru s zarobljenim pripadnicima JNA, od 3. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

[60] "Jednostavno okrenuli leđa i otišli", *Vjesnik*, 19. XI. 1991., 8.

[61] Izvješće Obavještajnog odjela Zapovjedništva 1. brigade ZNG-a o informativnom razgovoru s zarobljenim pripadnicima JNA, od 3. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

[62] Spisak ljudi 2. voda 2. čete granične milicije RSK. HDA. Fond "RSK". Kutija 143. Spis 217.

5. "kozaračku" brigadu.[63] Tih dana su se na trgovima po Beogradu pojavile skupine izbjeglih Srba iz zapadne Slavonije prosvjedujući protiv poraza koje su doživjele njihove postrojbe. Po iskrenom priznanju novinara P. Vučinića iz beogradske *Borbe*, ovi su Srbi bili *"prvi pravi zbeg"* te je time samo potvrđena činjenica da su svi dotadašnji "zbegovi" bili ustvari režirano sredstvo iniciranja rata u Hrvatskoj ili sklanjanje srpskog civilnog stanovništva pred predstojeće napadne operacije srpskih oružanih formacija.[64]

Potučeni Srbi zapadne Slavonije teško su primili poraz velikosrpske ideje u zapadnoj Slavoniji. U izjavama srbijanskom tisku s ogorčenjem su konstatirali da *"onaj kraj naš, tamo izgleda da nikad neće biti Srbija"*,[65] te da je *"Srbija jedino što nam je ostalo"*.[66] Glavnina ovih Srba potom je otišla u Baranju gdje su se uselili u 17 sela koja su još u kolovozu 1991. JNA i četničke postrojbe etnički očistile od Hrvata, Mađara i drugih nesrba.[67]

Kako bi ojačao borbeni moral svojih demoraliziranih postrojbi, zapovjednik Banjalučkog korpusa general-potpukovnik Nikola Uzelac je 27. studenog obišao zapadnoslavonsko bojište. Na to je bio prisiljen jer su ogorčeni vojnici tražili njegov dolazak na bojište prijeteći masovnim dezertiranjem ako se ne pojavi. General Uzelac im je tom prigodom obećao da će uskoro biti provedena nova mobilizacija te da će ih novi rezervisti zamijeniti. Također je obećao da će uskoro biti pojačani borbenom tehnikom i to nakon što se postrojbe JNA iz Zagreba premjeste u Banja Luku.[68] I doista je tih dana u Bosanskoj Krajini i bosanskoj Posavini provedena još jedna mobilizacija, a u okolicu Srpca i Bosanske Gradiške dopremljena nova ratna tehnika i naoružanje iz tih dana iseljenih vojarni u Hrvatskoj.[69] No rezultati mobilizacije bili su slabi. Hrvati i Muslimani su nastavili pružati otpor, a pridruživalo im se i sve više Srba. Tako se npr. u Derventi odazvalo samo 18 % pozvanih vojnih obveznika i to samo srpske nacionalnosti.[70] Stoga je tijekom studenog Vojni sud u Banja Luci pokrenuo procese protiv 1500 vojnih obveznika zbog neodazivanja pozivu i dezerterstva.[71]

U pomoć je pobunjenim zapadnoslavonskim Srbima tijekom studenog pristigao i niz postrojbi četnika dobrovoljaca iz Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, između ostalih i one u organizaciji Srpske radikalne stranke Vojislava Šešelja.[72] No njihovo dolazak nije više mogao spriječiti nove srpske poraze u zapadnoj Slavoniji.

---

[63] "Kalili se u plamenu rata", *Glas srpski*, 18. I. 1995., 8.

[64] "Izbor između jednoga i ničega", *Borba*, br. 317., 13. XI. 1991., 9.

[65] Isto.

[66] "Bekstvo od noža", *Borba*, br. 317., 13. XI. 1991., 24.

[67] "Šta ćeš, negde moraš da živiš", *Borba*, br. 316., 11. XI. 1991., 8.

[68] "Generalova lakrdija", *Vjesnik*, 29. XI. 1991., 1.

[69] "Novi lov na rezerviste", *Vjesnik*, 29. XI. 1991., 4.

[70] "Ni pregovora – ni suglasnosti", *Vjesnik*, 13. XI. 1991., 7., "Tjeralicama do rezervista", *Vjesnik*, 22. XI. 1991., 4. i "Napali sami sebe", *Vjesnik*, 23. XI. 1991., 4.

[71] "Pod istragom 1500 'dezertera", *Vjesnik*, 25. XI. 1991., 5.

[72] Intervju s četničkim vojvodom V. Šešeljom; "Vojvoda u partizanima", *Borba*, br. 319., 14. XI. 1991., 10.

VEČERNJAKOVI REPORTERI NA RATIŠTIMA SLAVONDE

SAMOBORCI DIJELE LEKCIJE

1-12-1991

Pravim čudom može se smatrati što tijekom višednevnih topničkih napada i pješačkih borbi nitko iz redova samoborske brigade nije niti ranjen, premda su se mnogi od njih znali naći na rubu smrti. Eva kako jedan od njih, Stjepan Ljubanović zvani "Pilot", koji je kao vozač kamiona skrbio o opskrbi jednog minobacačkog odjeljenja, opisuje svoj bliski susret sa smrti: *"Mnogo se puta dogodilo da moram voziti pod najvećom neprijateljskom paljbom, ali sam, hvala Bogu, bio pošteđen jačih pogodaka, iako je kamion bio dosta puta pogođen gelerima, sve dok jedan dan nije potpuno stradao. Naime taj dan, koji nikad neću zaboraviti, prevozio sam pun kamion granata, što je bio moj uobičajeni posao. Bilo je jako hladno tako da sam žurno istovario granate, a samo dvije do tri minute poslije kamion je bio pogođen direktnim pogotkom. Ne smijem niti zamisliti što bi bilo da sam bio malo sporiji, ili oni brži, odmah me prođu trnci."*[73] Smrt je znala doći i drugim putovima osim kroz srpske topničke cijevi. Tako je 28. studenoga u Bairu smrtno stradao omiljeni vojnik **Nenad Beljak** zvani "Papiga", pripadnik Larv PZO-a. Namjeravajući dopremiti drvo za ogrjev, traktorom je naletio na protutenkovsku minu. Od silne eksplozije zadobio je više teških tjelesnih povreda (gornji dio tijela, vrat i glava). Odmah mu je pružena hitna medicinska pomoć i sanitetskim je vozilom prebačen do bolnice, no na putu do bolnice je preminuo.[74] Njegova je smrt bila veliki šok za sve. Novinar Večernjeg lista povodom njegove pogibije je zapisao: *"No, ni ovdje se ne prolazi bez žrtava. U ovom tjednu dva mlada Samoborca časno su položila svoj život za domovinu. Jedan od njih, zvali su ga Papiga i bio je vrlo omiljen u svojoj jedinici, jučer je negdje u ravnoj Slavoniji naletio vozilom na minu, koja je uništila njegov mladi život. A Nenadu Beljaku bilo je svega 20 godina i bio je tek na pragu života... Kažu hrabri Samoborci, takvi ih trenutci potresaju, ali potom još hrabrije kreću u bitku."*[75]

Bilo je na bojištu i lijepih trenutaka. Tako je 30. studenoga iz Samobora na bojište pristigao veliki broj poklon-paketa koje su za svoje borce pripremili građani Samobora. Osim poklona u svakom su se paketu nalazile i poruke koje su za vojnike napisali najmlađi Samoborci, učenici osnovnih škola. Prema riječima načelnika Pozadine Vinka Jaklenca, vojnici su bili *"oduševljeni ovim dječjim pismima punima ohrabrenja, zahvalnosti, punima topline, što samo mogu djeca dati, i najjači su poticaj da se nastavi ova borba do slobode."*[76]

Pomalo se približavao i 2. prosinca, dan kada je 8. brigada trebala krenuti na odmor. No umjesto da idu u Samobor, iz Zapovjedništva OG-a "Posavina" je pristigla zapovijed prema kojoj je brigada na odmor trebala otići na prostor više sela u općini Ivanić Grad. U Samobor je na dva dana (kako je pisalo u zapovijedi, *na odmor*) trebala ići po jedna polovica brigade. Razlog ovoj odluci vjerojatno leži u ranijoj zapovijedi GS HV-a da sve brigade budu stalno na raspolaganju

[73] Pismeno priopćenje Stjepana Ljubanovića.

[74] Izvještaj zapovjednika 1. voda Larv PZO-a o smrti vojnika Beljaka Nenada od 28. XI. 1991. Spis 954. i Popis poginulih i ranjenih pripadnika 8. br. TO-a na zapadnoslavonskom bojištu od 29. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[75] "Samoborci dijele lekcije", *Večernji list*, 1. XII. 1991.

[76] Isto.

nadređenom im zapovjedništvu ako se za njima ukaže potreba. Bilo je jasno da će kad vojaci odu kućama u Samobor, trebati više vremena da ih se okupi i da se brigada dovede u stanje borbene gotovosti.[77] Ova je zapovijed vrlo negativno dočekana u 8. brigadi. Iz Zapovjedništva brigade je otvoreno rečeno da *"vojaci smatraju da bi nakon gotovo tri mjeseca od mobilizacije, koja su prošla bez odmora, obavezno morali odmor provesti kod svojih kuća."*[78] Pored toga, izviđanje rajona predviđenog za odmor pokazalo je da na navedenom prostoru za to ne postroje odgovarajući uvjeti.[79] Zapovjedništvo OG-a "Posavina" je uvažilo prigovor, nakon čega je kao mjesto odmora određen Samobor.[80] Posljednji dani boravka na bojištu protekli su u znaku napada na selo Korita i teških topničkih napada po svim položajima 8. brigade koji su pratili ovu akciju.[81] Snage 1. i 3. bojne su cijelog 1. prosinca iščekivale da "Tigrovi" oslobode Korita te da preuzmu njihovo osiguranje. Međutim, bitka za Korita se nastavila još tjedan dana nakon što je 8. brigada otišla na odmor. U međuvremenu je uspostavljen kontakt sa zapovjednom izvidnicom 117. brigade koja je trebala 2. prosinca doći u smjenu. Izvidnica je upoznata sa stanjem na bojištu te su dogovoreni detalji smjene.[82] Sutradan su tijekom ranih jutarnjih sati 117. brigadi predani svi položaji. Primopredaja na svim sektorima bojišta nije protekla bez problema. Na prostor koji su pokrivale 1. i 3. bojna tijekom smjene je izvršen vrlo jak topnički napad. Čini se da su Srbi imali dojavu o smjeni.[83] Usprkos napadu, 8. brigada se uspjela izvući bez gubitaka i krenuti na odmor u Samobor, do 12. prosinca, kad se trebala vratiti natrag na bojište.[84] Za uspješnu provedbu zadanih aktivnosti u ovome periodu pripadnici 8. brigade bili su od OG-a "Posavina" pohvaljeni i nagrađeni. Tako je za uspješno rukovođenje i provedbu postavljenih zadataka, kao i za iskazanu hrabrost i požrtvovnost u izvršenju zadataka u ime Zapovjedništva 1. bojne samokresom M-57 nagrađen njen zapovjednik Petar Andrašek.[85]

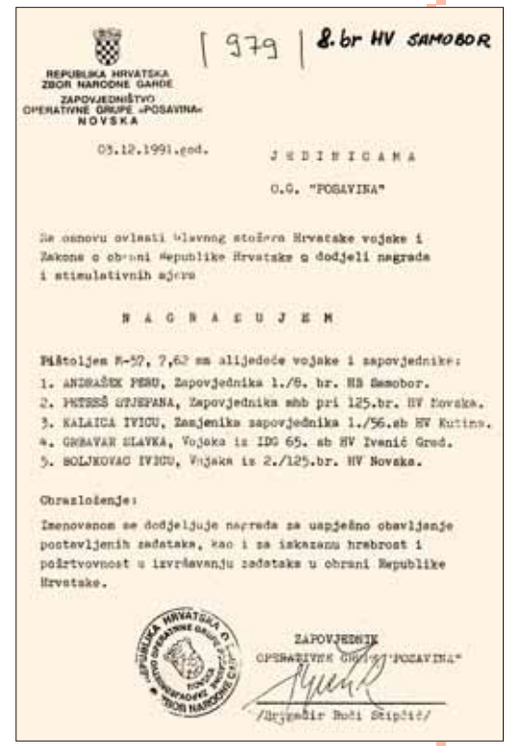

REPUBLIKA HRVATSKA
ZBOR NARODNE GARDE
ZAPOVJEDNIŠTVO
OPERATIVNE GRUPE «POSAVINA»
NOVSKA

| 979 | 8.br HV SAMOBOR

03.12.1991.god.

J E D I N I C A M A

O.G. "POSAVINA"

Na osnovu ovlasti Glavnog stožera Hrvatske vojske i Zakona o obrani Republike Hrvatske o dodjeli nagrada i stimulativnih sjera

N A G R A Đ U J E M

Pištoljem M-57, 7,62 mm slijedeće vojske i zapovjednike:
1. ANDRAŠEK PERU, Zapovjednika 1./8. br. HB Samobor.
2. PETREŠ STJEPANA, Zapovjednika mhb pri 125.br. HV Novska.
3. KALAICA IVICU, Zamjenika zapovjednika 1./56.sb HV Kutina.
4. GRBAVAR SLAVKA, Vojska iz IDG 65. sb HV Ivanić Grad.
5. BOLJKOVAC IVICU, Vojska iz 2./125.br. HV Novska.

Obrazloženje:

Imenovanom se dodjeljuje nagrada za uspješno obavljanje postavljenih zadataka, kao i za iskazanu hrabrost i požrtvovnost u izvršavanju zadataka u obrani Republike Hrvatske.

ZAPOVJEDNIK
OPERATIVNE GRUPE "POSAVINA"

/Brigadir Roči Stipčić/

[77] Zapovijed Op. br. 2. Zapovjednika OG "Posavina" 8. br. TO za odmaranje, od 27. XI. 91. Spis 959. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[78] Dnevno izvješće zapovjednika o stanju 8. br. TO-a od 29. XI. 91. Spis 962. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[79] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 29. XI. 1991. AMORH.

[80] Zapovijed Op. br. 3. Zapovjednika OG-a Posavina za odmaranje od 1. XII. 1991. Spis 990. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[81] Ratni dnevnik 8. br. TO-a - 30. XI. i 1. XII. 91. AMORH., "Pripreme novih ofenziva", *Večernji list*, 2. XII. 91.

[82] Dnevno izvješće zapovjednika o stanju 8. br. HV-a od 1. XII. 91. Spis 961. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[83] Intervju s Ivanom Vrhovskim i Mladenom Rešetićem od 14. I. 2006. i "Odbačeno armijsko pješaštvo", *Večernji list*, 3. XII. 1991., 6.

[84] Zapovijed Zapovjedništva 8. br. HV-a za marš od 1. XII. 91. Spis 964. R. 6/91. i Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 2. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[85] Odluka Zapovjedništva OG "Posavina" o nagrađivanju Petara Andrašeka od 3. XII. 1991. Spis 979. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 5/91. i "Pohvale i nagrade", *Hrvatski branitelj – glasilo OG "Posavina"*, br. 2., 24. XII. 1991., 3.

U OKRUŽENJU - KRIČKE

Stanko Garašić, Josip Telišman i Ivo Vrhovski

Prema zapovijedi Zapovjedništva OG-a "Posavina" o rasporedu postrojbi 8. brigade, 3. je bojna dobila zadaću zaposjedanja položaja u zoni "Trokut" – Kričke – Bair - kota Isailovac.[1] Sukladno zapovijedi, 3. je bojna odmah po dolasku pristupila raspoređivanju na ovaj prostor. Radilo se o vrlo opasnim položajima u "Trokutu", Bairu, Popovcu i Livađanima, svakodnevno izloženima napadima. Međutim, zasigurno najteži položaj koji je 3. bojna trebala zaposjesti bile su Donje i Gornje Kričke, dva mala sela smještena u jugoistočnom, brdima odvojenom dijelu doline Subocke.[2] U trenutku dolaska samoborske brigade na bojište, "Tigrovi" još su vodili teške borbe za ova mjesta. Napad na Kričke "Tigrovi" su otpočeli 20. studenog iz smjera Novskog brda. Aktivnost oslobađanja mjesta trajala je više dana.[3] Mjesto su držali postrojbe mjesnog pobunjeničkog TO-a Kričke, TO-a Okučani, TO-a Rajić i TO-a Pakrac.[4] Odlučeno je da se na prostor Krički uputi 1. satnija 3. bojne pod zapovjedništvom Ivana Vrhovskog.[5] Kako je zapovijed OG-a "Posavina" bila da se za zaposjedanje položaja u Kričkama osigura barem 100 ljudi,[6] koliko ih u ovoj postrojbi nije bilo, kao pojačanje joj je pridodan protudiverzantski vod pod zapovjedništvom Mladena Rešetića "Maxa". Tako je formirana postrojba koju je činilo 90 vojnika – 68 iz 1. satnije 3. bojne i 22 iz protudiverzantskog voda. Dakle, radilo se o jednoj ojačanoj satniji. Odmah po dolasku iz Samobora 21. studenog ove su postrojbe upućene u Popovac gdje su pripadnici 1. brigade ZNG-a imali svoju bazu.[7] Prema zapovijedi OG-a "Posavina", 1. brigada je bila zadužena za koordinaciju dovođenja postrojbe iz sastava 8. brigade na ovaj dio bojišta i njihovo raspoređivanje.[8] U Popovcu su Samoborci doznali kamo ih šalju, da se još vode borbe za Kričke te da mogu očekivati da će, osim osiguravanja terena, biti uključeni i u borbu za ovo strateški vrlo važno mjesto. Doznali su i da se do Krički ne može nikakvim vozilom niti bilo kojom prometnicom. Do Krički su inače vodile dvije prometnice. Jedna je, iz smjera Donje Subocke, bila pod potpunom srpskom kontrolom, a druga, koja je od Brezovca i Livađana vodila preko Kričkog polja, bila je više nego pogibljena. Naime, HV je uspio osloboditi najveći dio sela Livađani, no iz preostalog je okupiranog dijela, kao i iz obližnje Donje Subocke i Kovačevca Čaglićkog, srpsko topništvo cestu imalo

[1] Zapovijed Zapovjedništva OG-a "Posavina" Op. br. 1. za dovođenje 8. br. HV i zaposjedanje rajona za obranu od 18. XI. 1991. Spis 922. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[2] Jozo GRUBEŠA, "3. bojna 151. Samoborska brigade HV".

[3] Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *Deset godina poslije*, 163-167.

[4] Potvrda o ranjavanju Save Marinkovića. Br: 576/92., od 8. VIII. 1992. Kutija 146. Spis 15., Predmeti porodica poginulih boraca koji su ostvarili pravo na JNP u V. P. 7001. Banja Luka. Kutija 57. i Molba za zasnivanje radnog odnosa u MUP-u RSK, pripadnika TO-a Rajić Jovana Papića od 28. I. 1992. Kutija 3., dosje Papić Jovan broj 25. HDA. Fond "RSK".

[5] Jozo GRUBEŠA, "3. bojna 151. Samoborska brigade HV".

[6] Zapovijed Zapovjednika OG-a "Posavina" od 21. XI. 91. Spis 928. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

'kao na dlanu'. Bilo kakav pokušaj prilaza ovom prometnicom prema položajima HV-a s kojih je vršen napad na Kričke značio je u tom trenutku sigurnu smrt. Jedini način da se dođe do Krički bilo je pješačko probijanje preko Brestačkog, Novskog i Kričkog brda prekrivenih gustom šumom. Premda je bilo jasno da se ulaskom u Kričke ustvari ulazi u okruženje i da se do daljnjeg tj. do oružanog otvaranja jedine cestovne prometnice ne može računati na pomoć 8. brigade, pripadnici ove samoborske postrojbe su bez ikakvog krzmanja prihvatili zadaću i postrojba je krenula u pohod ka Kričkama. Znajući kamo, idu vojnici su odbacili sve što im nije bilo nužno, uključujući i zalihe hrane, kako bi mogli ponijeti što više streljiva. Kao vodič postrojbi je dodijeljen jedan mjesni lovac iz hrvatskog sela Kozarice. Na čelu kolone je, kao osiguranje, bio protudiverzantski vod. Teren kojim su se preko tri sata probijali ovi vojnici bio je vrlo težak. Stalno je padala kiša koja je cijelo područje pretvorila u blatnu kupelj. Gusta šuma i strme padine brda kojima se postrojba probijala bile su jedva prohodne. Vladala je vrlo jaka hladnoća. Sve je to napredovanje činilo vrlo mučnim.[9] Uz to se među vojnicima pojavila sumnja u vodiča, iz čega se izrodila jedna pomalo bizarna anegdota koja zorno prikazuje tadašnje uvjete u kakvima je samoborska brigada ratovala: zapovjednik je protudiverzantskog voda dobio zadaću da u slučaju da postrojba upadne u zasjedu ili bude napadnuta odmah ubije vodiča. Sljedeće, 1992. godine prilikom susreta postrojbi 125. brigade HV-a među kojima je bio i ovaj vodič, i nekad 8. a tada već 151. brigade, zapovjednik protudiverzantskog voda koji je dobio nalog o likvidaciji vodiča dotičnog je predstavio zapovjedniku satnije i kazao "Ovo je gospodin koji mi je naredio da te ubijem, ako nešto ne bude u redu", uz obrazloženje, *"ako si izdajica, bolje da te mi 'koknemo', a ako si naš, svejedno bi poginuo"*![10] Usprkos svim problemima postrojba se uspješno, bez ikakvih gubitaka, probila do brda iznad sela Donje Kričke. Tu su zatekli predstražu satnije "Tigrova" za koju su znali da opsjeda i napada selo. Problem s kojim se samoborska postrojba tada suočila bio je da nisu imali radio-veze s "Tigrovima" te da oni uopće nisu znali da im jedna postrojba HV-a dolazi u pomoć. Stoga se pojavila realna opasnost od "prijateljske vatre". Vođe kolone Rešetić i Vrhovski su na prilazu selu ipak uspjeli uspostaviti kontakt sa stražom "Tigrova" te je 'prijem' postrojbe prošao bez problema. Od stražara se doznala dobra vijest - da su Donje Kričke neposredno prije njihovog dolaska oslobođene te da su borbe trenutno prekinute. Odmah je uspostavljen kontakt sa zapovjednikom satnije "Tigrova", nakon čega su samoborski vojnici ušli u selo. Tu su se odmah rasporedili po objektima, gdje su

Brezovac - studeni 1991; Boris Jandrečić, Juraj Cvitić, Željko Pavlin, Darko Štuka, Jazbec, Marijan Šančić, Josip Bošnjak, Zlatko Mrzak, Božo Ladović, Božo Matijaščić

[7] Intervju s Ivanom Vrhovskim i Mladenom Rešetićem od 14. I. 2006.

[8] Zapovijed Zapovjednika OG-a "Posavina" od 21. XI. 91. Spis 928. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[9] Intervju s Ivanom Vrhovskim i Mladenom Rešetićem od 14. I. 2006.

[10] Ivan VRHOVSKI, "1. satnija 3. bojne ZNG-a".

se osušili i odmorili. No, kako se ni u jednom trenutku nije smjelo smetnuti s uma da se nalaze u selu koje je do prije nekoliko sati bilo okupirano, odmah se pristupilo postavljanju osiguranja i raspoređivanju straže.[11] Posvuda u kućama u koje su ušli Samoborci su zaticali tragove koji su pokazivali da je selo napušteno u velikoj panici i žurbi. Dražen Šigir se sjeća da je *"hrana bila na stolovima po kućama, sve je izgledalo savršeno, osim što nigdje nije bilo domaćina koji bi da smo ih zatekli bili zadovoljni našim prisustvom kao i u drugim mjestima gdje smo bili ranije."*[12] Protudiverzantski vod se smjestio u seosku školu gdje je našao nenadani plijen – cjelokupnu dokumentaciju mjesnog srpskog TO-a u kojoj su bili čak i detaljni poimenični popisi mjesnih Srba koji su krenuli u agresiju na Hrvatsku. Nalaz je naknadno predan Zapovjedništvu 8. brigade.[13]

Dražen Šigir odlazi na borbeni položaj preko brvna na kričkom potoku Luka

Nakon što su se odmorili i osušili, Samoborci su dobili zadaću da zajedno s "Tigrovima" pristupe osiguravanju dostignutih položaja. Dio vojnika odmah je raspoređen po liniji bojišta koja se protezala brdima ponad sela te u samom selu, točnije, u smjeru Gornjih Krički, brdskog sela udaljenog nekoliko stotina metara u koje su se srpski vojnici nakon poraza povukli. Na svim je tim položajima organizirana tzv. 'aktivna obrana'. Zahvaljujući tome što toga dana Srbi nisu topnički napadali Donje Kričke, ove aktivnosti dobro su i brzo obavljene. Manji je dio samoborskog ljudstva angažiran na osiguranju smještaja i opskrbi ostalih vojnika. Bila je to vrlo odgovorna zadaća, ako se ima u vidu cestovna blokada te činjenica da su vojnici u selo došli bez zaliha hrane.[14] Bez mogućnosti dopreme zalihe sa strane, ovi su se odlučili organizirati kuhinju sa sredstvima koja su im bila pri ruci - napuštenom stokom i hranom po kućama. Imali su sreće što su mjesni Srbi neposredno pred napad "Tigrova" na selo imali kolinje pa je po cijelom selu bilo svinjskih polovica koje su dobro došle HV-u. Tijekom idućih dana ova je kuhinja hranila i Samoborce i "Tigrove".[15] Za prehranu je iskorišten i dio stoke koja je ostala lutati po selu. Ipak je većina ovih životinja stradala sljedećih dana uslijed neprekidnih topničkih napada na selo.[16] Osim prehrane, veliki je problem Samoborcima predstavljao i manjak sredstava veze. Zbog nepristupačnog terena kojim su došli u Kričke, nisu bili u mogućnosti sa sobom dopremiti ništa od sredstava veze. Tu su veliku pomoć primili od "Tigrova" koji su ustupili dio svojih sredstava.[17]

Nepoznato mjesto nastanka (prosinac 1991.), pogibija liječnice 1. gardijske brigade „Tigrova"

[11] Intervju s Ivanom Vrhovskim i Mladenom Rešetićem od 14. I. 2006.
[12] Dražen ŠIGIR Josey, "Sjećanja".
[13] Intervju s Ivanom Vrhovskim i Mladenom Rešetićem od 14. I. 2006.
[14] Ivan VRHOVSKI, "1. satnija 3. bojne ZNG-a".
[15] Intervju s Ivanom Vrhovskim i Mladenom Rešetićem od 14. I. 2006.
[16] Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *"Deset godina poslije"*, 172.
[17] "Samoborci bandu gazi", *Samoborski list*, 21. XII. 1991., 6.

Već je prvi odlazak na liniju bojišta pokazao samoborskim vojnicima svu težinu položaja u kojem su se našli. Selo Kričke smješteno u uskoj kotlini nalazilo se u pravom neprijateljskom poluokruženju. Jedini smjer odakle se nije moglo očekivati udar bila su brda na jugu kroz koja je održavana veza s bazom u Popovcu. Donje su Kričke bile ustvari hrvatska breša u srpskoj obrambenoj liniji te tim više dragocjene. To je istodobno značilo da Srbi neće tako lako odustati od njih i da se u idućim danima mogu očekivati teške borbe.[18]

Kričke - hrvatska breša u srpskoj liniji na novljanskim brdima

Kako je procijenjeno da su potencijalni glavni smjerovi očekivanih pješačkih napada Subocka i Gornje Kričke, pristupilo se uređivanju obrambenih položaja. Prvi je uređen na samom ulazu u selo, uz prometnicu ka Subockoj. Odatle se iz objekata jedne privatne farme moglo dobro nadzirati neobranim kukuruzima pokriveno Kričko polje. Položaji srpskih vojnika bili su na drugom kraju polja. Obranu ovih položaja preuzeo je protudiverzantski vod 8. brigade. Svi ostali obrambeni položaji koje su Samoborci u suradnji s "Tigrovima" trebali čuvati nalazili su se uglavnom na okolnim brdima. Tako je prvi obrambeni položaj do onog na farmi u polju bio uređen na obližnjem brdu, odakle se također dobro mogla nadzirati prometnica ka Subockoj. Tu su "Tigrovi" postavili jedan bestrzajni top. Najznačajniji je položaj za osiguranje same kričanske kotline i Kričkog polja bio na brdu iznad sela kod seoskog groblja. Radilo se o mjestu vrlo teškom za osiguravanje: nepristupačnom pješaku i vrlo izloženom topništvu. Taj su položaj zajedno osiguravala četiri "Tigra" i četiri Samoborca. Položaji su uređeni i na najjužnijem dijelu Donjih Kričkі. Ta je lokacija služila kao zaštita da napadači ne bi, koristeći se šumom, 's leđa' napali branitelje. Na svim su tim mjestima iskopani rovovi u kojima je trebalo 'odrađivati' smjene.[19] Svi su vojnici na položajima dobili naredbu da drže *"metak u cijevi i pucaju na svaki pokret"* jer je bio jasno da je gubitak Kričkі bio veliki neuspjeh za srpsku vojsku i bilo je očekivati da bi uskoro mogao uslijediti protunapad.[20] Jedina lokacija gdje se nije pristupilo utvrđivanju bili su položaji u smjeru Gornjih Kričkі. Njih se nije posebno uređivalo jer tu 'posao' nije bio do kraja obavljen'.[21] Već je toga dana iz OG-a "Posavina" zapovjeđeno postrojbi "Tigrova" u Kričkama da 22. studenog *"produžiti s izviđanjima u s. Gornje Kričke i Krička Brda. U povoljnim uvjetima uz artiljerijsku podršku produžiti napad na s. Gornje Kričke i iste zaposjesti."*[22] No, "Tigrovi" nisu čekali sutrašnji dan već su te iste večeri, 21. studenog, krenuli u napad na Gornje Kričke. Osiguranje Donjih Kričkі povjereno je samoborskoj satniji. Međutim, napad nije uspio. Ivan Vrhovski se sjeća kako je u Donje Kričke došao jedan teško

[18] Intervju s Ivanom Vrhovskim i Mladenom Rešetićem od 14. I. 2006.

[19] Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *Deset godina poslije*, 168-169. i Intervju s Ivanom Vrhovskim i Mladenom Rešetićem od 14. I. 2006.

[20] "Samo borci bandu gazi", *Samoborski list*, 21. XII. 1991., 6.

[21] Intervju s Ivanom Vrhovskim i Mladenom Rešetićem od 14. I. 2006.

[22] Zapovijed Zapovjednika OG "Posavina" od 21. XI. 91. Spis 928. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

ranjen "Tigar" te im javio da napad nije uspio. Rekao je da imaju jednog poginulog i više ranjenih te je zatražio da se samoborska postrojba odmah uputi ka Gornjim Kričkama te im pomogne u izvlačenju iz prilaza selu. Odmah su po ovoj dojavi Samoborci krenuli u izvlačenje "Tigrova", što je uspješno ostvareno.[23] Zahvaljujući ovoj podršci i spremnosti Samoboraca da se prihvate čuvanja čak i najtežih položaja, između ove je dvije hrvatske postrojbe nastalo snažno povjerenje, istinsko 'bratstvo po oružju'.[24] Nakon ovog neuspjelog napada obrambeni su položaji postavljeni i na prilazima Gornjim Kričkama. Pripadnici su samoborske postrojbe na tim položajima doživjeli jedan zanimljiv događaj koji je ostao zabilježen u tisku: *"Način na koji je glavu s bradom izgubio četnički glavešina iz Krički ima anegdotski originalan miris. Naime, budno motreći prostor prema Gornjim Kričkama vojnik je osjetio da se netko približava. Nečujno otkočivši automat hrvatski borac dreknu: 'ko je!' Spodoba je uzvratila: 'ko si ti?' Potom je naš stražar, vidjevši da je stvar krajnje opasna još jednom viknuo: 'ko je'. Tvrdoglavi pripadnik naoružanog srpskog naroda upita: 'a ko si ti, bre?!' Slijedila su četiri šusa iz bloka. Automatska puška SAR-80 položila je ispit."*[25]

Kričke; Miroslav Kunović, Krešo Horvat, Dražen Šigir - studeni 1991.

Sutradan su po dolasku, 22. studenog, i Samoborci imali svoj prvi vatreni okršaj. Ubrzo nakon što je protudiverzantski vod zauzeo položaje na ulazu u selo, iz Subocke je s djelovanjem otpočeo srpski tenk. Nedugo je nakon toga uočeno da su srpski vojnici krenuli kroz kukuruzište u napad ka položajima protudiverzantskog voda. Na zbivanja u kukuruzu Samoborce je upozorila pojava životinja (kokoši, krave i sl.) koje su bježale iz kukuruzišta prema selu. Stoga je po polju otvorena pješačka zaprečna vatra kojom je spriječen ovaj napad. Iz 'kuruze' nije bilo odgovora, no iz Subocke je ponovo otvorena žestoka topnička vatra po Kričkama. Sličan scenarij, neuspjeli napadi kroz kukuruz te teško topničko razaranje, ponavljao se danima, tako da se činilo da topnički napadi uopće ne jenjavaju. Jednu su večer samo na dvorište farme gdje su bili smješteni obrambeni položaji pale čak 93 granate. Cijelo je selo na takav način danima granatirano. Posebno je aktivan bio jedan srpski tenk M-84 iz Subocke. On je svakodnevno tukao prometnicu preko Kričkog polja i ulaz u selo. Uslijed toga su srpski agresori posve uništili cijelo selo.[26] Vojnik Dražen Šigir je zapisao: *"Tih dana su nas granatirali toliko da smo nakon nekoliko stotina prestali brojati (...) Nismo smjeli pomoliti nos na bilo koje isturenije mjesto u selo, već bi doletjelo nekoliko granata."*[27] Na kraju u Donjim Kričkama nije preostao niti jedan objekt, a pripadnici HV-a više uopće nisu mogli ni smjeli boraviti u zidanim objektima.[28]

[23] Intervju s Ivanom Vrhovskim i Mladenom Rešetićem od 14. I. 2006.
[24] "Samo borci bandu gazi", *Samoborski list*, 21. XII. 1991., 6.
[25] Isto.
[26] Intervju s Ivanom Vrhovskim i Mladenom Rešetićem od 14. I. 2006.
[27] Dražen ŠIGIR Josey, "Sjećanja".
[28] Intervju s Ivanom Vrhovskim i Mladenom Rešetićem od 14. I. 2006.

No, od tih je objekata ionako bila slaba korist: u čitavom selu nije bilo ni jednog podruma, a glavnina kuća nije imala betonske deke.[29] Uzrok ovako snažnim topničkim napadima treba tražiti u zbivanjima na ostatku bojišta. Tu je HV vodio teške borbe za oslobađanje Blatuškog brda, Korita, Gornje i Donje Subocke. Cilj je bio stvaranje preduvjeta za nastavak prodora ka Bijeloj Stijeni, ali i za deblokadu Krički. Još su 17. studenoga snage HV-a uspjele osloboditi najveći dio subocke doline, no tek 8. prosinca, padom Blatuškog brda oslobođene su Gornja i Donja Subocka. U međuvremenu su na cijelom bojištu vođene pozicijske borbe.[30] Osobito su snažne borbe vođene 23. i 27. studenog u obližnjim Livađanima koje je branila 3. bojna 8. brigade, kada je agresor izvršio snažene topničke i pješačke napade. Uspješnim odbijanjem ovih napada, a osobito onoga 27. studenog, došlo je do osjetnog smanjenja topničkog pritiska na Kričke.[31] Iz svojih su položaja u okruženim Kričkama Samoborci preko motorola pratili cjelodnevnu borbu u Livađanima. Sjećaju se da su slušali kako jedan izviđač javlja svojoj minobacačkoj bitnici da je našla srpske položaje - *"to, to, samo to drži, opanci lete na sve strane, dobro ti ide plotun"*.

Nakon 27. studenog pripadnici HV-a se u Kričkama više nisu nalazili u tako čvrsto 'stisnutom obruču' kao do tada.[32] Omogućena je i sigurnija doprema hrane i streljiva koje je već bilo na izmaku, cestom preko Brezovca.[33] Tako su pripadnici ove samoborske postrojbe, naravno, uz ranije prisutne pripadnike 1. brigade ZNG-a, preko pet dana proveli u obruču, bez bilo kakve veze s ostatkom 8. brigade. Dodatno ljudstvo, kao ni topnička oruđa nakon 27. studenog nisu dopremljeni u Kričke. Prema ocjeni Mladena Rešetića, nije bilo potrebe za dodatnim ljudstvom jer su snage koje su bile u Kričkama bile dostatne da očuvaju dostignute položaje. Topnička bi potpora, istina, dobro došla, no nije ju se moglo dobiti. Razlog tome bi je manjak topničkog streljiva u cijeloj brigadi te angažiranost oruđa na napadnim smjerovima, pa je satnija i dalje ostala bez ove vrste podrške od strane svoje brigade.[34] Situaciju je donekle olakšavala podrška haubičke bitnice 117. brigade, koja je sa svojih položaja u Bairu i Kozaricama stvarala 'topnički kišobran' nad postrojbama samoborske brigade.[35]

Kričke; Ivica Vran, Dražen Šigir

Danima nakon bitke za Livađane pripadnici 8. brigade su i dalje izbjegavali koristiti prometnicu preko Kričkog polja, a kada su se ipak

[29] "Samo borci bandu gazi", *Samoborski list*, 21. XII. 1991., 6.
[30] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. 10. 1991 – 10. 7. 1992. g."*, 6.
[31] Dnevno izvješće Zapovjednika 8. br. TO-a o stanju 8. br. TO-a od 27. XI. 91. Spis 945. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.
[32] Intervju s Ivanom Vrhovskim i Mladenom Rešetićem od 14. I. 2006.
[33] Marijan RATEŠIĆ, "Logistička satnija".
[34] Intervju s Ivanom Vrhovskim i Mladenom Rešetićem od 14. I. 2006.
[35] Ivica KUČANDA, "6. sam. haubički divizion" i "Samo borci bandu gazi", *Samoborski list*, 21. XII. 91., 6.

odlučili na to, kretali su se po njoj 'samo s punim gasom'. Zapovjednik 3. bojne 8. brigade Jozo Grubeša je o tome zapisao jednu zgodnu anegdotu - "*Sjećam se kako smo Josip Telišman Joška i ja jednom prigodom odlazeći u Kričke stali na kraju Brezovca skupiti hrabrosti. Minobacačke mine naravno nisu bile nikakva rijetkost. I tako vidimo mi kako mina pada relativno blizu jedne krave koja je pasla travu na livadi uz cestu. Međutim, ona se skoro nije ni trznula, samo je nastavila pasti. Na to će Joška meni: - Idemo Jozo, pa nije vrag da krava ima više sreće od nas*".[36]

Lovska; Adolf Paar, Karasman Linek, Štefica Glazer, Rozario Rozga, Josip Telišman, Jozo Grubeša i Ivo Bubnić

Glavna je smetnja sigurnosti prometnice i dalje bio tenk iz Subocke. On se i dalje skoro svakodnevno pojavljivao na rubu šume te tukao po prometnici i položajima HV-a oko Krički. Kako bi ga se 'riješili', u Kričke su pristigli pripadnici samostalnog pratećeg protuoklopnog voda 8. brigade. Oni su postavili protuoklopnu raketu i kad se tenk pojavio ispalili je. Tenk nisu uspjeli pogoditi, već je raketa udarila nedaleko od njega. Međutim, nakon ove akcije tenk se više nije pojavljivao, što je uvelike smanjilo pritisak na prometnicu i obrambene položaje Samoboraca. Vjerojatno se tenk uopće ne bi ni pojavljivao da su srpski vojnici znali da HV na ovom sektoru raspolaže "maljutkama".[37]

Za svog boravka 'u obruču' Donjih Krički hrvatski vojnici nisu stajali besposleni. "Tigrovi" su dva dana po neuspjelom napadu ponovno krenuli u napad na Gornje Kričke.[38] Radilo se o mjestu koje je već samim svojim položajem nalikovalo na utvrdu. Udolina u kojoj su bile smještene kuće sa tri je strane okružena vrlo strmim uzvisinama. Istočna i južna strana zemljišta je pokrivena šumom koja se spušta do samog rubnog dijela sela. Duž sela prolazi duboka vododerina kojom teče potok Luke.[39]

Ovaj je put akcija, uz svesrdnu podršku Samoboraca, uspješno provedena, i 24. je studenog cijela kričanska udolina sa svim strateškim položajima na okolnim brdima dospjela pod kontrolu HV-a. Važno je istaknuti da su tada zauzeti položaji u smjeru jugoistoka (Gornjem Kovačevcu i Rajčićima) bili i ostali najistureniji položaji HV-a sve do akcije "Bljesak" u svibnju 1995. godine.[40] Pripadnici srpske postrojbe koja je do tada držala Gornje Kričke rasuli su se pri napadu na selo. Samoborski su vojnici ispričali o tome jednu anegdotu: *"Jedan je pak mjesni čedomir trčao uz brdo k našim isturenim položajima urlajući: Bježite, idu ustaše! Ustaša nigdje, ali on više nikada neće ići. Grigor Vitez bi zapisao: Vijest je stigla brzo poput metka."*[41] Nakon što je oslobodila Gornje Kričke postrojba "Tigrova" je napustila Kričke i otišla

[36] Jozo GRUBEŠA, "3. bojna 151. Samoborska brigade HV".
[37] Intervju s Željkom Gromom od 12. III. 2005.
[38] Intervju s Ivanom Vrhovskim i Mladenom Rešetićem od 14. I. 2006.
[39] Franjo BAŠIĆ, "Obrana položaja na Gornjim Kričkama".
[40] Ivan VRHOVSKI, "1. satnija 3. bojne ZNG-a".
[41] "Samo borci bandu gazi", *Samoborski list*, 21. XII. 1991., 6.

na odmor. Na njihovo su mjesto stigli drugi pripadnici 1. brigade ZNG-a, jačine dvije satnije. Među njima je bio i kroničar Domovinskog rata, pukovnik Ratko Dragović – Klek. Smjena se nije pravo ni smjestila na preuzetim položajima, a Srbi su već minobacačima gađali po čitavom selu. Ubrzo nakon minobacačkog napada srpski su vojnici izvršili pješački napad na Gornje Kričke. Tek pristigli "Tigrovi" i Samoborci prihvatili su borbu te potjerali napadače natrag u šumu. Pri povlačenju su Srbi zarobili jednog "Tigra" i odveli ga sa sobom.[42] Tijekom dvodnevnih borbi poginulo je nekoliko srpskih vojnika te je zarobljena veća količina ratne opreme i streljiva.[43] Kričke je sutradan posjetio novinar *Hercegovačkog tjednika* iz Mostara, Tomislav Pejić, te u pratnji pripadnika protudiverzantskog voda 8. brigade obišao cijele Kričke koje je nazvao *"paklom na zemlji"*. O svojem je posjetu objavio veliku reportažu. Prenosim nekoliko ulomaka ovoga teksta koji oslikavaju atmosferu neposredno nakon oslobađanja Gornjih Krički: *"... Nikako da čovjek dokuči što je ovdje manjkalo srpskoj čeljadi. Bogat stočarsko-ratarski kraj nasjeo je na tlapnje militantnih mjesnih četničkih glavara. Naoružanu i zabrađenu stoku nagnali smo u bijeg, a razdomljeno pitomo blago luta selima. Kričke i čovjeku siromašnih impresija nuđaju jezovitu sliku. Ono što osjetite bivajući na ratištu i zgarištu nijedan medij ne može cjelovito prezentirati. Zadah crkotina, raščerečene životinje, ranjene svinje i krave bauljaju smoždenim kućerinama, automobili na krov izvrnuti u mutnom i otrovanom potoku, smrdljivi bunari, kokoši i svinje objeduju kravlju lešinu u raspadanju, elektro-vodovi prizemljeni na asfaltu. Titova slika neeksplodiranom granatom prikovana za asfalt, socijalistička literatura po travnjacima, dječje igračke na pragovima (...)*

Borba za oslobođenje Gornjih Krički

Na dvadesetak koraka od, u najmanju ruku neobičnog srpskog groblja, koje se širinom od dva-tri groba pružilo cijelom dužinom kose, leševi friško upokojenih četnika, onih mjesnih, propisno obučenih u odore bivše jugo-armije, s pedljem brade, s petokrakom i Kadijevićevom mandurom (...) A nasred kričkog počivališta mrtvih ogromna traktorska prikolica krcata gotovim jelima iz 'Gavrilovićeve kuhinje' malog velikosrbića Borislava Mikelića. Mjesne četničine pošteno su derenčile, a naslage čahura i sanduci za minobacačke granate svjedoče kako JNA nije škrtarila u pošiljkama adresiranim bradatoj braći. Na zapadnoj padini brda lijep ulov za hrvatske snage: minobacači i obilje municije. Potegnuvši glavom bez obzira pripadnici nenaoružanog srpskog naroda ostavili su sve. Ispod košnice pčelara-četnika Seatovića naši su borci pronašli mjesnu dokumentaciju Raškovićeva SDS-a..."[44]

Nakon oslobađanja Gornjih Krički primarna zadaća snaga HV-a postala je očuvanje dostignutih položaja od mogućih srpskih protuna-

[42] Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *Deset godina poslije*, 168-172.
[43] "Razbijeni Šešeljevi 'Orlovi", *Večernji list*, 25. XI. 1991., 6.
[44] "Imaju sve – ali nemaju šanse", *Hercegovački tjednik*, Mostar, 12. XII. 1991.

pada iz pravca Donjeg Čaglića.[45] Oslobođene Gornje Kričke postale su u tom trenutku najistureniji položaj koje je HV držao u zapadnoj Slavoniji prema jugoistoku. Kako se radilo o iznimno važnim položajima zatraženo je od Zapovjedništva 8. brigade da u Kričke pošalje pojačanje u ljudstvu. Zapovjedništvo je odlučilo u Kričke poslati "Štrasere", postrojbu dragovoljaca 100. brigade HV-a koji su 24. studenog po zapovijedi zapovjednika OG-a "Posavina" tj. zapovijedi 3. Operativne zone Zagreb, pretpočinjeni samoborskoj brigadi. Radilo se o postrojbi jačine 42 čovjeka pod zapovjedništvom Gorana Mrakovića. Oni su u ranim jutarnjim satima 25. studenog uvedeni u Gornje Kričke.[46] Koliko su god "Štraseri" bili dobrodošli, toliko su vijesti koje su donijeli sa sobom ražalostile sve branitelje Krički. Izolirani od svijeta, tek su tada saznali da je prije nekoliko dana pao Vukovar! Pukovnik Dragović je tim povodom zapisao: *"Nitko nije mogao skriti suze. Bio nam je to jako tužan dan."*[47] No, žalost zbog Vukovara samo je ojačala odlučnost da se ustraje i jednom zauvijek iz hrvatske zemlje istjera srpski agresor. Odmah se pristupilo uspostavljanju i utvrđivanju novih obrambenih položaja na dostignutim položajima iznad Gornjih Krički.[48] Zahvaljujući tome što je u Kričkama tijekom iduća dva dana bilo razmjerno mirno, (tu i tamo bi pala poneka granata) taj se zadatak mogao obaviti. Linija obrane sada je bila duga više kilometara. Do nekih se položaja moglo doći tek nakon više sata probijanja kroz šumu i glibovite vododerine. Stoga su na najisturenijim položajima, na južnom smjeru ka Gornjem Kovačevcu te sjevernom ka visu Čardak (319) i Kovačevcu Čaglićkom, kao i na Kričkom i Zečjem brdu - vrlo važnim kotama s kojih su se nadzirale Kričke i Subocke, smjene trajale između 6 i 12 sati. Nije imalo smisla da se nakon toliko dugog probijanja vojnici ubrzo vraćaju natrag u bazu. Položaje bi obično držale miješane smjene, po nekoliko pripadnika 8. brigade i nekoliko "Tigrova". Na tim su položajima uređena skloništa da se lakše izdrže tako duge smjene.[49] Idućih je dana Slavoniju pogodio val hladnoće. Za dana se na otvorenom dulje od sat vremena nije moglo izdržati. Noću su se smjene na otvorenom obavljale svakih pola sata. Kako su se Srbi bojali i očekivali da će HV svakog trenutka nastaviti s napadom, čitavih su noći sa svojih položaja ispaljivali svjetleće mine. Stoga je cijela dolina Subocke noćima bila osvijetljena kao da je dan.[50] Tako su Samoborci u vrlo teškim uvjetima branili najisturenije položaje HV-a u zapadnoj Slavoniji.

Čuveni hrvatski crtač stripova Radovan Domagoj Devlić je kao pripadnik "Štrasera" boravio u Kričkama. Obranu Krički je kasnije ovjekovječio u stripu

Novi topnički i pješački napad na Kričke zbio se 27. studenog, istodobno kad i na Livađane.[51] Premda je napad trajao preko deset

[45] Rozarijo ROZGA, "Svi Samoborci mogu biti ponosni", i Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *Deset godina poslije*, 168-172.

[46] Ratni dnevnik 8. brigade TO Samobor – 24. i 25. XI. 1991., Zapovijed Zapovjednika OG-a "Posavina" o pretpočinjavanju Samostalne čete 100. br. 8. br. TO-a od 24. XI. 91. Spis 946. i Dnevno izvješće Zapovjednika 8. br. TO-a o stanju 8. br. TO-a od 25. XI. 91. Spis 933. R.6/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[47] Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *Deset godina poslije*, 172.

[48] Saša LEKOVIĆ – feljton "Bitka za slobodu zapadne Slavonije", nastavak 8., *Večernji list*, 25. VIII. 1992.

[49] Intervju s I. Vrhovskim i M. Rešetićem od 14. I. 2006., Ratni dnevnik 'Štrasera', *Večernji list*, veljača 1993., i "Samo borci bandu gazi", *Samoborski list*, 21. XII. 1991., 6.

[50] Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *Deset godina poslije*, 172.

[51] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 27. XI. 1991. AMORH.

sati, u Kričkama je prošao bez većih posljedica, osim što je nakon toga uslijedila cestovna deblokada Krički.[52]

U Kričkama su branitelji znali dobiti i nenadane 'posjete'. Tako su se jednom prigodom na brdu izdan Krički pojavile dvije starice iz Subocke. Tvrdile su da su došle nahraniti napuštenu stoku. Bilo je jasno da su poslane u izviđanje od strane srpske vojske, jer da su htjele doći u selo, mogle su doći uz potok Subocku, po ravnici, a one su se pojavile na dominantnoj koti odakle se vidi cijelo područje Krički. Stoga su ih Samoborci uhitili i dopremili u Zapovjedništvo "Tigrova" u selu.[53] Strategija da se u izviđanje položaja HV-a šalju starice – lokalne Srpkinje, bila je uobičajena pojava u zapadnoj Slavoniji. Zabilježena je na niz mjesta, npr. u Bujavici 17. studenog. Pobunjeni Srbi računali su s tim da se pripadnici HV-a (uglavnom) korektno odnose prema civilnom stanovništvu, te da ove starice dobro poznaju teren. Pripadnici HV-a vrlo su brzo 'prokužili' stvarne namjere ovih 'specijalnih izviđača' i onemogućavali im djelovanje.[54] Međutim, agresorova je 'obavještajna mreža' usprkos tome vrlo dobro radila, što se danas može vidjeti na osnovu zaplijenjene srpske dokumentacije.[55] Zbivanja u Kričkama privlačila su medijsku pozornost, pa je 29. studenog u Kričke došao snimatelj Ivan Gjurić. Došao je u pravo vrijeme da zabilježi do tada najžešći nasrtaj srpske vojske na Kričke. Prvo je izvršen jak minobacački napad na cijelu kričansku kotlinu, posebice na Gornje Kričke. Dotada nerazorene kuće u tom selu redom su se zapalile dajući cijeloj kotlini apokaliptičan 'štimung'. Tad je i na Gornje i na Donje Kričke izvršen pješački napad. Svi pripadnici hrvatskih snaga prihvatili su borbu, dok je topnička bitnica i minobacači 82 mm iz Livađana tukla po nadirućem srpskom pješaštvu pokušavajući ga zaustaviti. Pukovnik Dragović je zapisao da je srpskih vojnika *"bilo puno kao mrava"*. Istodoban topnički, a potom i pješački napad, agresor je izvršio na čitavoj liniji bojišta koju je držala 8. brigada, s težištem na Livađane, Brezovac, Popovac i Bair, no bilo je jasno da je cilj osvajanje Krički. Borbe su trajale nekoliko sati, nakon čega su se Srbi povukli, ali su i dalje topnički tukli Kričke. Kolikim se i kakvim sredstvima srpska vojska koristila tom prilikom svjedoči i to da su "maljutke" koristili za napade na hrvatske pješake. Sa po tri do četiri rakete napadali su grupe pješaka na padinama brda. Iz okolnih su šuma stalno izbijale nove grupe srpskih vojnika nastojeći probiti hrvatsku obrambenu liniju. Tijekom borbi više "Tigrova" je ranjeno, no ne i pripadnici 8. brigade. Toga su dana "Štraseri" napustili položaje u Kričkama i otišli za Zagreb.[56] Posljedica ovih napada bila je da su

Pripadnici LMB 120 mm na položaju u Popovcu; Damir Dimnjaković, Alojz Sečen, Ivo Mišić, Mladen Vadljačić - studeni 1991.

[52] Dnevno izvješće Zapovjednika 8. br. TO-a o stanju 8. br. TO-a od 27. XI. 91. Spis 945. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[53] Intervju s Ivanom Vrhovskim i Mladenom Rešetićem od 14. I. 2006.

[54] "Prijeteće primirje", *Večernji list*, 18. XI. 1991., 6.

[55] Vidi npr. HDA. Fond "RSK". Kutija 158. Spis 13.

se i Gornje Kričke pretvorile u 'spaljenu zemlju'. Svi do tada kolikotoliko očuvani objekti uništeni su. Kričke su postojale još samo kao zemljopisni pojam. Vojnik Tomica Cesnik sjeća se Krički kao 'sela dimnjaka' jer su se u kotlini mogli vidjeti samo stršeći dimnjaci, sve je ostalo bilo sravnjeno sa zemljom.[57]

Ipak, srpska je vojska u Kričkama platila visoku cijenu. Tijekom desetodnevnih borbi za Kričke, pripadnici su pobunjeničkog srpskog TO-a Pakrac, koji su činili glavinu snaga koje su se borile na prostoru Krički, pretrpjeli teške gubitke i to u tolikoj mjeri da je postrojba koja se borila u selu nakon poraza kod Krički morala biti rasformirana. Preostali su pripadnici uključeni u TO Novska, odnosno TO Rajić jer ih je tijekom bitke veći broj stradao, a preostali su se nakon poraza u Kričkama većim dijelom rasuli. Zbog nemogućnosti da se popuni odgovarajućim brojem vojnika, ostaci te jedinice pretvoreni su u pješački vod TO-a Rajić.[58] Sutradan je, 30. studenog, počela osmodnevna bitka za Blatuško brdo i Korita, što je donekle rasteretilo Kričke. No topnički napadi nisu jenjavali. U početku su se vojnici sklanjali, no poslije su hodali selom i ne obazirući se na granate. Toliko su se navikli na svakodnevne eksplozije.[59] Tih su dana otpočele pripreme za odlazak 8. brigade s bojišta na redovni odmor.[60] Prema ranijem je planu prva smjena 8. brigade na zapadnoslavonskom bojištu trebala potrajati 14. dana. To se naravno odnosilo i na vojnike u Kričkama. Važno je istaći da je usprkos svakodnevnom ratnom paklu samoborska postrojba u Kričkama ostala svih 14 dana koliko je trajala predviđena smjena. Nije se tražilo da ih prije određenog roka bilo tko zamijeni na ovom vrlo teškom sektoru. Povremeno je bilo slučajeva da su neki vojnici, premoreni svakodnevnim topničkim napadima, odbijali otići na položaje. Tada su ih zapovjednici Vrhovski i Rešetić uvjeravali da ipak izvrše povjerene im zadaće. Uglavnom se cijela situacija uspijevala držati pod kontrolom. Božjom providnošću nitko od pripadnika 1. satnije 3. bojne i protudiverzantskog voda nije tijekom tih 14 dana ranjen ni poginuo. Ipak, svakodnevni su topnički napadi i pješačke bitke uzele danak u psihičkom zdravlju dijela vojnika, od čijih posljedica neki pate i danas.

Prema zapovijedi Zapovjedništva 8. brigade, pripadnici su 1. satnije 3. bojne i protudiverzantskog voda 2. prosinca u 05.00 sati predali svoje položaje 117. brigadi HV-a i krenuli na odmor u Samobor. Međutim, ni ti posljednji sati smjene nisu mogli proći mirno. Upravo u trenutku u kojem su pripadnici 117. brigade otpočeli s preuzimanjem položaja, na Kričke je izvršen vrlo jak topnički napad u trajanju

---

[56] Dnevno izvješće Zapovjednika 8. br. TO-a o stanju 8. br. TO-a od 29. XI. 1991. Spis 962. R. 6/91., Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 29. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a"., Ratko DRAGOVIĆ KLEK, "*Deset godina poslije*", 173-175. i Intervju s Ivanom Vrhovskim i Mladenom Rešetićem od 14. I. 2006.

[57] Intervju s Tomicom Cesnikom od 14. I. 2006.

[58] Molba za zasnivanje radnog odnosa u MUP-u Republike Srpske Krajine, pripadnika TO-a Rajić Jovana Papića od 28. I. 1992. HDA. Fond "RSK". Kutija 3. Spis. 25. - dosje Papić Jovan.

[59] Ratko DRAGOVIĆ KLEK, "*Deset godina poslije*", 173-175.

[60] Dnevno izvješće Zapovjednika 8. br. TO-a o stanju 8. br. TO-a od 29. XI. 1991. Spis 962. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

od preko pola sata. Bilo je jasno da Srbi ima dojavu o smjeni. No, napad je prošao bez žrtava.[61]

Danas se može zaključiti da su vojnici 1. satnije 3. bojne i protudiverzantskog voda 8. brigade sve svoje zadatke u obrani Krički besprijekorno izvršili. Puna dva tjedna, svakodnevno, i danju i noću, uspješno su odolijevali pravom prolomu srpskih granata, te stalnim pokušajima srpske vojske da ponovno okupira s tolikom mukom oslobođena mjesta. Praktično gledajući, samo su u Kričkama i Livađanima u tom razdoblju Samoborci imali izravan sraz s srpskim vojnicima. Svi su ostali zapravo ratovali protiv granata i raketnih projektila upravljenih iz daljine.

Zapovjednik 3. bojne, dakle izravno nadređeni zapovjednik 1. satnije, smatra da su od svih položaja koje je 8. brigada u to vrijeme držala, položaji u Kričkama bili najteži i najopasniji. Tu su se vodile najžešće borbe i to u izravnom doticaju s srpskim pješaštvom. Pored toga, ti su položaji bili skoro posve prometno izolirani. Zbog svega toga smatra da se *"posebno treba izdvojiti Kričke i odati priznanje 1. satniji pod zapovjedništvom Ivana Vrhovskog"* te protudiverzantskom vodu Mladena Rešetića.[62] Prema ocjeni tadašnjeg zamjenika zapovjednika OG "Posavina" Rozarija Rozge, obrana Krički i Livađana spada među najsloženije zadaće ostvarene 1991. u zapadnoj Slavoniji. Po njegovom mišljenju, veći je uspjeh bilo obraniti nego osvojiti Kričke jer je srpskoj vojsci njihovim gubitkom zaprijetila stvarna opasnost od presijecanja prometnice Okučani - Pakrac, a time bi sve srpske postrojbe sjeverno od Okučana bile dovedene u okruženje. Stoga su jasna snažna srpska nastojanja da Kričke i Livađane kao ključne, dominantne objekte, vrate pod svoju kontrolu.[63]

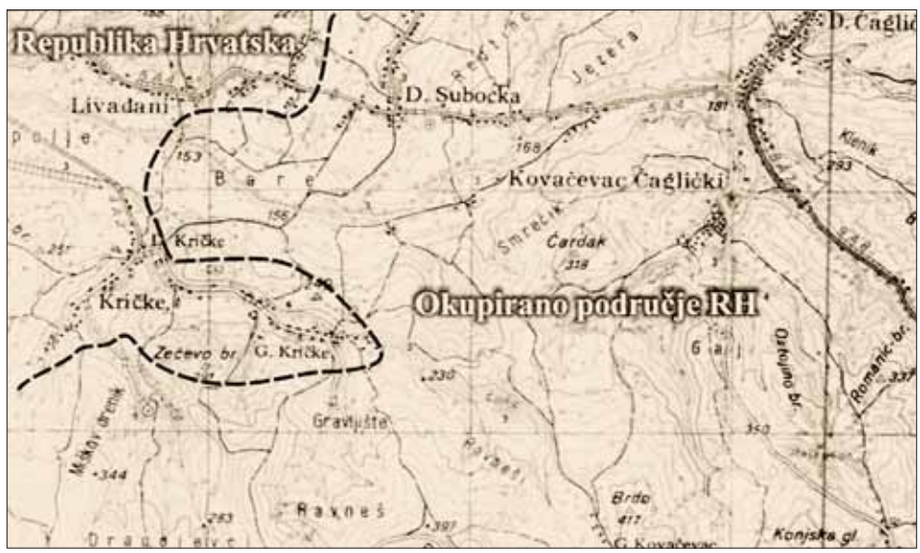

Preuzeto iz - Ratko Dragović - Klek „Deset godina poslije"

[61] Intervju s Ivanom Vrhovskim i Mladenom Rešetićem od 14. I. 2006. i Zapovijed Zapovjedništva 8. br. HV za marš od 1. XII. 91. Spis 964. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[62] Jozo GRUBEŠA, "3. bojna 151. Samoborska brigade HV".

[63] Usmeno priopćenje Rozarija Rozge

KRVAVA KORITA

Izvršavajući planiranu aktivnost, snage OG "Posavina" su do 19. studenog oslobodile oko 150 km^2 općine Novske, od čega se većina odnosila na dolinu rječice Subocke. Međutim, na lijevom je boku pod srpskom kontrolom ostao dominanti objekt Blatuško brdo sa selom Korita kroz koje je išla prometnica Novska – Lipik.[1] Blatuško brdo i Korita su u tom trenutku držali pripadnici 3. čete 2. motoriziranog bataljuna 343. motorizirane brigade JNA, četnici – dobrovoljci te lokalni srpski pobunjenički TO.[2] Obrana Korita je dodatno ojačana nakon 18. studenoga, kada su se tu povukle poražene srpske postrojbe iz Lovske.[3]

Pogled s Blatuškog brda na dolinu rijeke Pakre, u prvom planu selo Jagma, a u pozadini Lipik (foto: Ratko Dragović Klek)

Blatuško brdo je od samog početka velikosrpske oružane agresije bilo velika smetnja hrvatskim snagama. Brdske visove oko Korita JNA je pretvorila u dobro utvrđeno uporište opremljeno teškim topništvom. Odatle je na istoku nadziran prostor doline Pakre tj. gradić Lipik i sva okolna sela, osiguravani vrhovi Psunja te snažno četničko uporište na Omanovcu. Na zapadu, u dometu je Blatuškog brda bio cijeli prostor do nadomak Novske.[4] S prostora Korita svakodnevno su topničkom i pješačkom vatrom tučeni svi položaji HV-a od Novog Grabovca preko "Trokuta", Livađana i Krički do Lovske na sjeveru.[5] S položaja na Koritima srpske su postrojbe mogle potencijalnim protuudarom na prometnicu "Trokut" - Livađani odsjeći i opkoliti HV u dolini Subocke. To su doista u nekoliko navrata pješačkim i topničkim napadima i pokušali.[6] Uz sve navedeno bez nadzora nad Blatuškim brdom HV nije mogao nastaviti ni napadnu operaciju ka Bijelim Stijenama tj. presjeći komunikaciju Pakrac-Okučani, niti se upustiti u oslobađanje u tom trenutku okupiranog Lipika.[7]

Nakon uspješnog ovladavanja dolinom Subocke 1. je brigada ZNG-a bila usmjerena na daljnji prodor u zoni: Novsko brdo – Benkovac – Donji Čaglić – Livađani, sa zadaćom izbijanja na liniju Donji Čaglić – Bijela Stijena, čime bi presjekli srpsku komunikaciju Pakrac – Okučani. Dio je brigade i dalje bio angažiran na prostoru autoputa

---

[1] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 67-71.

[2] Anketni list poginulih, ubijenih, nestalih i ranjenih građana, područja RSK., Republička komisija za ratne i zločine genocida – opština Kostajnica. Kut. 294. Spis 45., Podaci o ranjenim borcima i ratnim vojnim invalidima rata 90/94 RSK Opština Okučani Br. 105/1-1994., od 10. II. 1994. Kut. 63. i Predmeti ranjenih boraca koji su ostvarili pravo na JNP u V. P. 7001. Banja Luka. HDA. Fond "RSK". Kut. 57.

[3] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 65.

[4] "Oslobođena Korita", *Večernji list*, 9. XII. 1991., 7.

[5] Dnevno izvješće Zapovjedništva 8. br. TO-a o stanju 8. br. TO-a od 27. XI. 91. Spis 945. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[6] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor – 24. i 29. XI. 1991. AMORH.

[7] Intervju s Josipom Mahovićem od 10. II. 2006.

u dolini Save, stoga je zadaća oslobađanja Blatuškog brda i Korita povjerena 8. brigadi. Od zapovjednika OG "Posavina" 22. studenog je dobivena slijedeće zapovijed:

"8. br. HV-a sa hab 105 mm iz 117. br. HV-a i sa tenkovskom četom Bjelovar, te samostalnom teritorijalnom četom 100. br. napada u zoni s. Livađani – s. Donji Čaglić – s. Jamarica – s. Bujavica na frontu s. Brezovac – s. Lovska pravcima: Trokut – s. Korita – s. Jagma i s. Livađani – s. Gornja Subocka kota 285 sa zadacima: da u sukladnim djelovanjima sa 1. br. HV-a razbije četničke snage na pravcu Trokut – s. Korita – s. Jagma – s. Gornja Subocka i ovladaju linijom s. G. Subocka i s. Jagma. Po smjeru nastupanja slobodnim snagama čistiti pozadinu i posjedati oslobođene objekte. Artiljerijsku podršku organizirati vlastitom artiljerijom i uz podršku AG Posavina."[8]

Sjeverno od 8. brigade na bojišnici Brezine – Dobrovac trebala je djelovati 56. samostalna bojna iz Kutine, sa zadaćom presijecanja komunikacije Kukunjevac – Lipik u rajonu Dobrovca, čime bi se u okruženje dovele srpske snage u snažnom uporištu Kukunjevac. Kao drugi zadak Kutinjani su trebali, u skladu s djelovanjem 8. brigade, sudjelovati u razbijanju srpskih snaga na prostoru Korita. Napominjem da je u zapovijedi navedeno da se izvješća o gotovosti za napad trebalo dostaviti OG-u Posavina 23. studenog u 18.00 sati. Dakle, u tom trenutku još nije bio određen datum početka akcije.[9]

Po primitku zapovijedi u Zapovjedništvu 8. brigade razrađen je plan napada:

1) - napadna djelovanja na selo Korita izvodi 56. samostalna bojna;
   - napadna djelovanja na rajon sela Livađani izvodi 1. brigada ZNG-a;

2) - 1. bojna Samoborske brigade prati 56. bojnu i s jednom satnijom zaposjeda zauzete položaje od 56. bojne;
   - 3. bojna 8. brigade prati 1. brigadu ZNG-a i s jednom satnijom zaposjeda zauzete položaje od 1. brigade ZNG-a;
   - 2. bojna 8. brigade preuzima položaje od 1. i 3. bojne 8. brigade
   - 3. bojni 8. brigade pridodaje se, radi ojačanja, Samostalna četa 100. brigade.

Ovaj plan napada odobren je od Zapovjedništva OG-a Posavina.[10] U ime samoborske brigade, u Janju je Lipu, gdje je bilo Zapovjedništvo kutinske bojne, otišao Josip Mahović s ciljem dogovora o koordinaciji napada. No na Mahovićevo iznenađenje, u Janjoj je Lipi doznao da se ova postrojba priprema da sutra napadne i oslobodi Korita.[11] I doista, sutradan je ujutro 56. bojna ojačana jednom satnijom iz 65. samostalne bojne Ivanić Grad te skupinom "Merčep", napala Korita.[12] Snage 8. brigade koje su bile smještene na "Trokutu" od zapovjednika su

Zapovjednik „O.G. Posavina" u 1991. godini, general Rudi Stipčić

[8] Zapovijed Zapovjedništva OG 'Posavina' za napadna djelovanja, Op br. 4. od 22. XI. 1991. Spis 930. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[9] Isto.

[10] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".

[11] Intervju s Josipom Mahovićem od 10. II. 2006.

[12] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 70.

napada Đure Jonaša, inače zamjenika zapovjednika 56. bojne dobile uputu da se uključe u napad tek kad im on to naredi, no zbog problema s koordinacijom do toga nije došlo.[13] 56. bojna i grupa "Merčep" su se u teškim borbama uspjele probiti do zapadnog ruba Korita, gdje su zaustavljene snažnom neprijateljskom paljbom. Tako je zbog snažnog otpora, ali i neprimjerene uporabe topništva i oklopnih sredstava, napad na Korita odbijen. U ovome je napadu 56. bojna imala znatne gubitke – 6 poginulih i 12 ranjenih vojnika.[14]

Posljedica je ovih gubitaka bila izbijanje panike u kutinskoj postrojbi koja je nastala prilikom izvlačenja, a koja se dijelom prenijela na 3. satniju 2. bojne koje ja osiguravala "Trokut". Kako je nakon povlačenja 56. bojne došlo do izuzetno jakog topničkog udara na "Trokut", navedena se postrojba s tih položaja izvukla u selo Bair, bez prethodnog odobrenja od Zapovjedništva satnije. Tek kada je na "Trokut" pristiglo pojačanje od strane 3. satnije 3. bojne, navedena se postrojba odlučila vratiti te se linija obrane na "Trokutu" stabilizirala.[15]

I 8. brigada je toga dana imala više stradalih. Naime, istodobno s napadom HV-a na Korita, agresor je izvršio neuspješan protunapad na dolinu Subocke na liniji "Trokut" - Livađani - Kričke.[16] Tijekom topničkog napada, od minobacačke mine u Livađanima je pri vršenju stražarske dužnosti poginuo pripadnik samostalne satnije iz sastava 3. bojne **Zvonko Liktar**. Granata je pala u neposrednoj blizini i teško ga ranila u glavu. Preminuo je nakon deset minuta, na putu do bolnice. Tom prilikom je ranjen pripadnik iste postrojbe **Darko Fresl**. U Lovskoj su toga dana ranjeni pripadnici 1. bojne **Zvonimir Pohanić** (lakša povreda ramena) i **Zvonimir Usmijani.**[17]

Nakon ovoga neuspjeha planirani je napad na Korita propao i moralo se pristupiti izradi novoga.[18] Sljedećih je tjedan dana na prostoru doline Subocke i Blatuškog brda uglavnom vođen pozicijski rat i vršene pripreme za ponovni napad na Korita koji je ovaj put, sukladno naredbi OG "Posavina", trebala izvršiti 8. brigada uz asistenciju jednog voda iz sastava 1. brigade ZNG-a. Za potporu su ovim snagama dodijeljena dva tenka i dva BOV-a iz Bjelovara.[19] U sklopu priprema za akciju na srpsko uporište u Koritima izviđački je vod samoborske brigade izvršio višednevno detaljno izviđanje cijelog rajona, s posebnim težištem na pravcima "Trokut" – Korita – Jagma i Livađani – D. Subocka.[20] Tijekom tih izviđanja otkrili su da na širem prostoru Korita

[13] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 23. XI. 1991. AMORH.

[14] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 70. i Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 6.

[15] Josip PAVLIĆ, "Operativni sažetak..."

[16] "Razbijeni Šešeljevi 'Orlovi", *Večernji list*, 25. XI. 1991., 6.

[17] Popis poginulih i ranjenih pripadnika 8. br. TO-a na zapadnoslavonskom bojištu od 29. XI. 91., Izvješće Zapovjedništva 8. br. TO-a o uvjetima stradanja pripadnika brigade od 24. XI. 91. Spis 919. R. 7/91. i Prijedlog Zapovjedništva 151. br. HV. za posmrtni čin Zvonku Liktaru u OS RH od 25. VIII. 1993. R. 1/93. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[18] Josip MAHOVIĆ, "Sjećanja".

[19] Intervju s Josipom Mahovićem od 10. II. 2006.

[20] Pripremna zapovijed Zapovjedništva 8. br. TO-a od 22. XI. 91. Spis 931. AMORH R. 6/91., Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 26. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a"., i Pismeno priopćenje zapovjednika samostalnog izviđačkog voda 151. br. satnika Branka Jurkovića od 17. XII. 2005.

okupator vrši obrambene pripreme – sječu stabla kojima zaprečava prometnice iz smjera iz kojih očekuje napad.[21] Kad je riječ o snagama na prostoru Blatuškog brda, došli su do podatka da ga brani oko 120 rezervista iz Zrenjanina s nekoliko oklopnih vozila te nekolicina domaćih četnika.[22] Izvršene su i inžinjerijske pripreme za svladavanje neprijateljskih prepreka, uređene su protuoklopne minske zapreke na cesti prema Koritima u slučaju protunapada i sl.[23] Čak se u *Večernjem listu* pojavila najava da se samoborska brigada sprema na skoro *"čišćenje ostataka bandi na slavonskim prostorima"*.[24]

U ranim jutarnjim satima 30. studenog održano je zadnje savjetovanje u Zapovjedništvu 8. brigade. Tu je potvrđen plan napada koji je trebao voditi Josip Mahović i koji je trebao otpočeti u 8 sati.[25] Plan je bio da se udar na Korita izvrši iz tri smjera. U napadnim borbenim djelovanjima u zahvatu komunikacije "Trokut" - Korita trebala je djelovati središnja borbena grupacija – 3. satnija iz sastava 2. bojne, uz podršku 2 tenka i 2 BOV-a te privući pozornost na sebe. U drugoj fazi napada u akciju se trebala sa sjevera, iz smjera Lovske, uključiti 2. satnija 1. bojne pod zapovjedništvom Vinka Liseca. U trenutku u kojem bi neprijatelj prihvatio borbu s ovim snagama i usmjerio se prema njima, s prostora Brezovca, neprijatelju s leđa, trebao je udariti jedan vod 1. gardijske brigade i slomiti svaki otpor. Kutinska 56. bojna nije trebala sudjelovati jer se još oporavljala od pretrpljenih gubitaka.[26] Prilikom napada su sve tri grupacije trebale imati minobacačku potporu 8. brigade, te topničku od 6. samostalnog haubičkog diviziona 117. brigade.[27]

Izviđački vod brigade: zapovjednik Branko Jurković, Nermin Belegić, Mladen Đumlija, Vlado Belegić, Miljenko Šeatović, Nikola Gorinček

No samo je ostvarenje akcije teklo drugačije. Tako je već pri formiranju snaga za napad s prostora "Trokuta" došlo do velikih problema. Naime, 3. satnija 2. bojne nije bila spremna za borbu.[28] Uvidjevši da planirano pješaštvo iz 8. brigade nije spremno za borbu, posade 2 tenka i 2 BOV-a koji su došli na "Trokut" odbili su krenuti u napad dok se ne formira pješačka potpora. O razvoju situacije je izvješten

[21] Dnevno izvješće Zapovjedništva 8. br. TO-a o stanju 8. br. TO-a od 24. XI. 1991. Spis 920. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[22] Izvješće zapovjednika 2. satnije 1. bojne 8. brigade Vinka Liseca o napadu na Korita od 30. XI. 1991.

[23] Zapovijed Zapovjedništva OG 'Posavina', za inženjerijskim osiguranjem napadnih djelovanja Op br. 4. od 23. XI. 1991., Zapovijed Zapovjedništva Operativne zone Zagreb za poduzimanje mjera inženjerijskog osiguranja od 25. XI. 1991. Kl. 800-01/91-05. Urbr: 5120-04/91-900. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91. i Josip PAVLIĆ, "Operativni sažetak..."

[24] "Samoborci dijele lekcije", *Večernji list*, 1. XII. 1991.

[25] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 30. XI. 1991. AMORH.

[26] Intervju s Josipom Mahovićem od 10. II. 2006.

[27] Izvješće zapovjednika 2. satnije 1. bojne 8. brigade Vinka Liseca o napadu na Korita od 30. XI. 1991. i Ivica KUČANDA, "6. samostalni haubički divizion".

[28] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 30. XI. 1991. AMORH.

zapovjednik brigade Josip Dugandžić. Kako bi spasio akciju, Dugandžić je zapovjedio da umjesto ove postrojbe u napad krene jedan vod iz 3. bojne pod vodstvom Predraga Anića Matića i izvidnički vod brigade pod zapovjedništvom Branka Jurkovića. Ove su postrojbe izvršile zapovijedi te je negdje oko 11 sati 60-tak vojnika došlo pred motel "Trokut". U trenutku u kojem je pristiglo pješaštvo pojavili su se problemi s posadama oklopno-mehaniziranih vozila: kad su posade vidjele da je pristiglo pješaštvo, nisu se više mogli skrivati pod izgovorom da nema pješaštva te da zbog toga neće ići u napad. Tada su vođi napada Mahoviću rekli da nemaju dovoljno ljudi u posadama te da vozila zapravo nisu spremna. Nakon kraćeg uvjeravanja dogovoreno je da se formira jedna nepotpuna posada za jedan tenk i jedan oklopni transporter i da se s tim snagama krene u napad. Kako je bilo očito da u obje posade vlada kolebanje i strah od akcije, donesena je odluka da se pješaštvo podijeli u dvije grupe. Dvadesetak boraca sa zapovjednikom Predragom Anićem Matićem upućeno je naprijed sa zadaćom da otkriju i neutraliziraju eventualne lovce tenkova. Nakon te odluke posade tenka i transportera nisu više mogle pronaći izgovor za neodlazak u napad budući je pješaštvo otišlo nekoliko stotina metara ispred tenkova.[29] Sva su ova zbivanja dovela do znatnog zakašnjenja napada pa je namjesto u 8 napad počeo u 12 sati.[30] U napad se krenulo u slijedećem poretku: vod Anića Matića na čelu, u sredini tenk i oklopni transporter s vođom akcije Mahovićem te oko vozila i iza njega preostalo pješaštvo. Na "Trokutu" su ostale snage 3. satnije 2. bojne nespremne za napad, jedna desetina inžinjerijskog voda kao i sanitetska ekipa. Oni su imali zadaću potpore snaga u napadu i eventualnog prihvata i pokrivanja u slučaju neuspjeha.[31] Nakon što je kolona krenula u akciju, nekolicina se vojnika iz 3. satnije 2. bojne zajedno sa zapovjednikom satnije Josipom Pavlićem pridružila napadu.[32] Istodobno je 2. satnija 1. bojne jačine 69 vojnika (uglavnom dragovoljaca) uz slabu minobacačku potporu napredovala od Lovske do ruba šume u blizini Korita, gdje je u pripravnosti čekala znak za početak napada na neprijateljski bok.[33]

Izviđački vod: Branko Jurković, Benčić, Tomica Mihalić, Tomo Rubinić, Vlado Belegić, Nermin Belegić

Zapovjednik 3. satnije 2. bojne Josip Pavlić

Kolona je iz smjera "Trokuta" prema Koritima oko 1 kilometar napredovala bez većih poteškoća, pri čemu su imali vatrenu podršku od strane samoborskih LMB 120 mm i koprivničkih haubica koje su taj dan na Korita ispalile čak 243 projektila.[34] Tada su otpočela borbena

[29] Intervju s Josipom Mahovićem od 10. II. 2006.
[30] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 30. XI. 1991. AMORH.
[31] Intervju s Josipom Mahovićem od 10. II. 2006.
[32] Josip PAVLIĆ, "Operativni sažetak..."
[33] Izvješće zapovjednika 2. satnije 1. bojne 8. brigade Vinka Liseca o napadu na Korita od 30. XI. 1991.
[34] Damir DIMNJAKOVIĆ, "Laka minobacačka..." i Ivica KUČANDA, "6. samostalni haubički divizion".

djelovanja. Na tom je prostoru okupator pripremio zapreČnu vatru minobacačima pa se glavnina snaga i oklopnih vozila našla izložena vrlo jakoj minobacačkoj vatri, što je dovelo do trenutnog zastoja u napredovanju tj. daljnjeg napredovanja nije ni bilo.[35] Tom je prilikom jednom od granata lakše ranjen u glavu **Predrag Anić Matić** pa je došlo do povlačenja prednje grupe pješaka.[36] To je povlačenje izazvalo reakciju kod tenkista pa su se i oni povukli. Zbog povlačenja oklopnjaka nije više bilo moguće nastaviti s napadnim djelovanjem, iako je vođa akcije to pokušao. Tako se čitava postrojba povukla na polazne položaje, a napad završio s neuspjehom već u prvoj fazi. Vođa napada Mahović pokušao je tijekom poslijepodneva ponovno organizirati napadne grupe i obnoviti napad na Korita, no bezuspješno jer su oklopna vozila napustila "Trokut" i povukla se u Bair.

Važno je spomenuti da je prilikom minobacačkog napada došlo do gubitka veze između zapovjednika napadne grupe i tenka kao i transportera te 2. satnije 1. bojne. Naime, veza između njih održavala se preko radiostanica "Kenwood", a zapovjednik je akcije Mahović prilikom zalijeganja, tijekom minobacačkog napada, poremetio frekvencije na radiostanici pa više nije bio u mogućnosti voditi akciju. Nije mogao narediti 2. satniji 1. bojne da krene u napad, što bi zasigurno dovelo do prekida minobacačkog napada i omogućilo nastavak napada iz smjera "Trokuta".[37] Zbog gubitka veze, ova je postrojba na položajima čekala signal do mraka, da bi se tada povukla u Lovsku.[38] Ni treća grupa, vod iz sastava 1. brigade ZNG-a toga dana nije borbeno djelovao. Oni su prema planu u ranim jutarnjim satima krenuli iz Brezovca prema Koritima, ali su u šumi zbog magle zalutali i nisu ni prišli Koritima. O tome nisu mogli izvijestiti pripadnike ostale dvije grupe jer 8. brigada nije imala uspostavljenu komunikacijsku vezu s 1. brigadom. Da su pripadnici samoborske brigade i prodrli u Korita, ne bi bilo očekivanog djelovanja "Tigrova".

Poslijepodne je ovaj vod "Tigrova" došao na "Trokut" te se vođa napada Mahović odlučio na još jedan pokušaj napada na Korita. Ovaj put samo s pješaštvom – vodom "Tigrova" i dijelom samoborskih vojnika, što je i učinjeno.[39] Postrojba je bez problema izbila na 300 m udaljenosti do Korita, no zbog smračivanja se odustalo od napada na selo. Tako je napad 30. studenog završio s neuspjehom.[40] Naknadnom analizom akcije Zapovjedništvo brigade je utvrdilo da je uzrok neuspjeha bio u tome što ljudstvo koje je trebalo izvršiti napad *"još uvijek nije spremno, ni psihički ni fizički za napadne operacije"*.[41]

---

[35] Intervju s Josipom Mahovićem od 10. II. 2006.

[36] Popis poginulih i ranjenih pripadnika 8. br. TO-a na zapadnoslavonskom bojištu od 29. XI. 91. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[37] Intervju s Josipom Mahovićem od 10. II. 2006.

[38] Izvješće zapovjednika 2. satnije 1. bojne 8. brigade Vinka Liseca o napadu na Korita od 30. XI. 1991. i Analiza djelovanja 1. bat. 8. br. TO-a od 20. XI. do 2. XII. 1991. od 2. XII. 1991. Spis 984. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

[39] Intervju s Josipom Mahovićem od 10. II. 2006.

[40] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 6.

[41] Dnevno izvješće o stanju 8. br. HV-a od 1. XII. 91. Spis 961. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

Sutradan 1. prosinca, prema zapovijedi OG "Posavina" nastavljen je napad na Korita, a na savjetovanju OG "Posavina" dogovoreno je da će glavne snage za napad biti snage 1. brigade ZNG-a, točnije 6. bojna ove brigade te 56. kutinska bojna.[42] Bitnica haubica 155 mm iz Janje Lipe trebala je davati podršku.[43] Zadaća 8. brigade bila je da bude u potpori tj. da ponovi prilaženje selu Korita po istom pravcu kao i dan ranije, da bude spremna za uključenje u borbu ako to zatraži 1. brigada ZNG-a te da preuzme položaje koje će ova brigada osvojiti.[44] Oslobađanje Korita pokazalo se vrlo zahtjevnom zadaćom pa su "Tigrovi" morali punih sedam dana voditi žestoki boj prije no što su ostvarili zadaću. Cijelo je područje bilo vrlo dobro utvrđeno, a okupator je pružao ogorčeni otpor.[45] Prvoga je dana akcije HV na prilazu Koritima postavio zasjedu u koju je oko 10 sati upala skupina srpskih vojnika – pripadnika 343. motorizirane brigade JNA iz Prijedora i dobrovoljačke četničke postrojbe, koji su iz Jagme išli u pomoć Koritima. Iz zaplijenjene srpske dokumentacije vidljivo je da su u toj zasjedi poginuli pripadnik prijedorske postrojbe JNA Simo Antonić i četnik – dobrovoljac iz Hrvatske Kostajnice Dragan Kušić. Vojnik JNA Vladimir Kušić je ranjen, dok je Radojica Zrnić zarobljen od HV-a.[46] I u samim je Koritima neprijatelj pretrpio gubitke u ljudstvu. Tako je zabilježeno da je toga dana teško ranjen pripadnik srpskog TO-a, mjesni Srbin Savo Vojnović iz sela Rajić.[47] U obližnjoj je Jagmi toga dana poginuo srpski teritorijalac Nikola Mioković iz Krički.[48] Premda su naišli na snažan otpor "Tigrovi" nisu zatražili pomoć od 8. brigade, već su sami nastavili borbu za selo. Postrojbe samoborske brigade cijeli su dan provele na položajima u "Trokutu" i Lovskoj trpeći snažne minobacačke napade (120 mm), ispomažući zajedno s bitnicom 117. brigade artiljerijskim oruđima napredovanje "Tigrova".[49] 7. su prosinca Korita konačno pala. Novinar *Večernjeg lista* Zoran Božičević posjetio je Korita sutradan po oslobađanju te je zapisao: *"Prolazeći kroz Korita, pokušavam sebi dočarati pakao koji je tu bio jučer. Na sve strane ruševine, iz mnogih se još dimi. Stoka po cesti i poljima. Na sve strane pustoš. Dva dana naši su jurišali na Korita. 'U svakoj kući su se utvrdili, trebalo ih je tenkovima istjerivati' priča nam naš vodič Ivan. Jagma i Subocka nisu tako razorene. Kada su pala Korita, četnici su jednostavno pobjegli iz*

[42] Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *Deset godina poslije*, 175., Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 71. i Intervju s Josipom Mahovićem od 10. II. 2006.

[43] Intervju s Franjom Bašićem od 12. II. 2005.

[44] Dnevno izvješće o stanju 8. br. HV-a od 1. XII. 91. Spis 961. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[45] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 71-73. i "Oslobođena Korita", *Večernji list*, 9. XII. 1991.

[46] Anketni list poginulih, ubijenih, nestalih i ranjenih građana, područja RSK., Republička komisija za ratne i zločine genocida – opština Kostajnica. HDA Fond "RSK". Kut. 294. Spis 45.

[47] Podaci o ranjenim borcima i ratnim vojnim invalidima rata 90/94 RSK Opština Okučani Br. 105/1-1994., od 10. II. 1994. Kut. 63. i Predmeti ranjenih boraca koji su ostvarili pravo na JNP u V. P. 7001. Banja Luka. HDA. Fond "RSK". Kut. 57.

[48] Spisak poginulih pripadnika TO-a Okučani koji su ostvarili pravo na JNP u V.P. 7001. Banja Luka. HDA. Fond "RSK". Kut. 158. Spis 17.

[49] Dnevno izvješće o stanju 8. br. HV-a od 1. XII. 91. Spis 961. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91. i Ivica KUČANDA "6. samostalni haubički divizion".

tih sela."[50] Pad Korita doveo je do raspada srpskog sustava obrane na ovom dijelu bojišta, tako da je sutradan uslijedilo oslobađanje susjedne Jagme te Gornje i Donje Subocke.[51]

Zanimljivo je spomenuti da su pripadnici HV-a ta sela našli posve opljačkana. Pripadnici okupacijske vojske su prije nego što su bili prisiljeni na povlačenje opljačkali ova sela. Tako npr. u svojoj reportaži s lipičkog bojišta dopisnik beogradske *Borbe* Gradiša Katić prenosi žalbe mjesnih Srba na rezerviste iz Prijedora, jer; *"Prijedorčani su se hrabro borili, ali su odlazeći iz Lipika, posle 45 dana, odneli sa sobom sve što su mogli poneti. Ono što nisu mogli to su porazbijali (televizore, kazetofone, garderobu, videorekordere), čak su i neke kuće palili bez potrebe, a teritorijalci pokušavali da ih ugase."* Slično su se ponašali i u selima oko Lipika odakle *"su želeli da kao ratni plen ponesu sve sa sobom"*, premda se radilo o selima nastanjenom uglavnom srpskim pučanstvom.[52] Osim pripadnika JNA iz Bosne ova mjesta su pljačkali i lokalni srpski "teritorijalci". Tako su npr. izbjegli mještani Subocke kasnije po selima općine Okučani, nastanjenima Srbima, pronalazili svoju opljačkanu imovinu. Uslijed toga je morala intervenirati i "milicija SAO Krajine" kako bi im se imovina vratila.[53] Posla je imala i vojna policija JNA nastojeći suzbiti djelovanje pljačkaških bandi koje su sačinjavali uglavnom dobrovoljci – četnici iz Bosne i Srbije, a koje su harale po okupiranoj zapadnoj Slavoniji. Ove bande su vršile sistematsku pljačku sveukupne imovine do koje su mogli doći te švercali oružje i druga dobra.[54]

U međuvremenu je 7. prosinca oslobođen i obližnji Lipik, prvi oslobođeni grad u Hrvatskoj. Tada se pokazalo da su Blatuško brdo i Korita bili ključ uspješnog ostvarenja prve faze operacije "Orkan 91". U granicama svojih mogućnosti i snaga samoborska je brigada doprinijela ovoj velikoj hrvatskoj pobijedi.

USPJEŠNA HRVATSKA OBRANA NA ZAPADNOSLAVONSKOM RATIŠTU

Oslobođena Korita

NOVSKA – Nakon oslobođenja šest brdskih sela od Lovske do Kričaka i jakog okupatorskog uporišta kod Trokuta, najveći problem Hrvatske vojske bili su svakodnevni napadi na njihove položaje iz pravca Korita. Od subote poslije podne hrvatski borci pod punom kontrolom drže Korita, snažno četničko uporište na cesti Novska-Pakrac. Na brdskim visovima, gdje su se smjestila Korita, odakle se teškom artiljerijom gađalo u pravcu Pakraca i Lipika, u pravcu Kukunjevca i Bujavice, te u pravcu Trokuta i Novske, srpska vojska potpomognuta četnicima stvorila je od sela dobro utvrđeno uporište. Cijelog prošlog tjedna svakodnevno su se iz Korita i Lipičke Subocke napadali hrvatski položaji na sjevernoj fronti. U žestokom protuudaru hrvatski borci oslobodili su Korita, u dugoj i teškoj borbi. Četničke horde pretvorile su svaku kuću u bunker, pa je oslobađana zgrada po zgrada.

Agresorska vojska i četnici izbačeni su iz svojih gnijezda, a linija fronte pomaknuta nadomak selu Jagmi, podno Korita, u pravcu Kukunjevca. Prema Jagmi i Subockoj bježali su četnici i agresorska vojska pred hrvatskim borcima, koji su im u ovoj najnovijoj akciji nanijeli velike gubitke u ljudstvu i tehnici. U tim su teškim borbama dva su hrvatska branitelja poginula, a 11 ih je ranjeno.

Jučer je u Novskoj i selima zapadnije bilo nešto mimije. Okupatoru je zadan veliki udarac na sjevernom bojištu, pa je istočna fronta kod Paklenice i južna kod Jasenovca mirovala. Tako međutim nije bilo u subotu poslije podne i navečer – neprijateljske teške haubice tukle su po istočnom dijelu Novske i okolici. Rano ujutro topništvo je razaralo Stari Grabovac, a kasnije je pucano u pravcu Novog Grabovca i Kozarica. Neprijateljski pješački napad je odbijen.

Na posavskom bojištu oko Jasenovca noću od subote na nedjelju povremenom su minobacačkom i topničkom vatrom iz utvrđenja u Jasenovcu i Višnjici gađane Bročice, Torovi i Kozarice. No srpska vojska nigdje više ne može iznenaditi.

D. Smetko

Večernji list PONEDJELJAK, 9.XII.1991. 7

[50] "Do pakla i natrag", *Večernji list*, 16. XII. 1991.

[51] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 73. i "1. br. ZNG", *Hrvatski branitelj – glasilo OG "Posavina"*, br. 5., 17. III. 1992., 4.

[52] "Ko to tamo čita tekstove", *Borba* br. 316., 12. XI. 1991., 9. i "Lipicaneri na travnjacima mržnje" *Borba* br. 317., 13. XI. 1991., 2.

[53] Vidi npr. Službena zabilješka Stanice Milicije Čaglić od 19. V. 1992. povodom inicijative Dušana Alavukovića iz Subocke da mu se vrati pokradena pšenica koja se nalazi u vojnom kamionu kod Milana Sijerića u Kovačevcu. HDA. Fond "RSK" Kutija 143. Spis 215.

[54] "Uhvaćena pljačkaška skupina srpskih dobrovoljaca", *Vjesnik*, 22. XI. 1991., 14.

OTIŠLA 8. - VRATILA SE 151. BRIGADA

U razdoblju između 2. i 10. prosinca brigada je boravila na odmoru u Samoboru. Osim za odmor vojnika, ovo je vrijeme iskorišteno za popunu brigade novim vojnicima, MTS-om i opremom, kao i za analizu borbenog djelovanja tijekom studenoga.[1] Za svoj je rad brigada na korištenje dobila radni prostor u sklopu gradske vojarne "Taborec" u upravnoj zgradi te skladišni prostor koji je i ranije pripadao TO-u.[2] Glavnina je aktivnosti bila usmjerena na mobiliziranje novih vojnika radi popune postrojbi, jer je nakon povratka s bojišta došlo do osjetnog osipanja ljudstva. Jedan se dio vojnika odmah po povratku s bojišta odlučio na prelazak u profesionalne postrojbe ZNG-a,[3] dok su se drugi iz osobnih razloga odlučili angažirati u obrani domovine na nekim drugim bojištima.[4] Bilo je i onih koji su zatražili da ih se demobilizira jer se nisu osjećali sposobnima dalje sudjelovati u ratu.[5]

Za vrijeme ovih aktivnosti Zapovjedništvo je brigade saznalo da je u međuvremenu 8. brigada prema novom mobilizacijskom razvoju preimenovana u brigadu Hrvatske vojske "R" sastava.[6] Prema tom novome mobilizacijskom razvoju, koji je u slučaju samoborske brigade stupio na snagu još 13. studenoga 1991. godine, 8. brigada TO-a je preimenovana u 151. brigadu Hrvatske vojske. Dobivena je i nova Vojna pošta – 3008.[7] I za časnike i za vojnike samoborske brigade ova je promjena bila svojevrsno iznenađenje. Svi su se, naime, do tada već priviknuli da je njihova brigada 8. brigada TO-a. Međutim, preimenovanje je odmah prihvaćeno, tim više što je time konačno riješeno pitanje statusa samoborske brigade. Tako je 8. postala 151.[8] Od 8. prosinca 1991. cjelokupna dokumentacija brigade i službeno u zaglavlju nosi naziv 151. brigade HV-a.[9] Prema ranijoj zapovijedi Zapovjedništva OG "Posavina", brigada je na odmoru trebala ostati do 12. prosinca.[10]

---

[1] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 2. – 10. XII. 1991. AMORH.

[2] Prijedlog Zapovjedništva 151. br. o osiguravanju uvjeta nastavka rada 'jezgre' brigade od 12. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[3] Vidi npr; Potvrde zapovjednika 2. bataljuna 1. brigade ZNG-a – Rakitje Joze Milićevica o prelasku Tomislava Marta i Ivana Macekovića u aktivni sastav ZNG-a od 9. XII. 91. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/91.

[4] Tako je npr. vojnik Saša Tomić prešao u postrojbu ZNG-a koja je branila Sunju gdje mu je živjela obitelj. Odobrenje za transfer vojnika S. Tomića u ZNG u Sunji. Spis 634. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 2/91.

[5] Vidi npr; Molba pripadnika protudiverzantske postrojbe P. J. za demobilizaciju od 3. XII. 1991., Molba časnika iz sastava pionirskog voda M. K. za demobilizaciju od 7. XII. 1991. i Molba zapovjednika tehničkog odjeljenja pozadinskog voda 2. bojne M. V. za demobilizaciju od 6. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/91.

[6] Darko GRDIĆ, *"10. godišnjica osnutka i djelovanja Zapovjedništva obrane grada, ratnih brigade i postrojbi grada Zagreba"*, 7.

[7] Ustrojbena cjelina Glavnog stožera oružanih snaga Republike Hrvatske., Odsjek za ustroj. AMORH.

[8] Intervju s Josipom Mahovićem od 10. II. 2006.

[9] Vidi npr; Zapovijed za marš 151. br. HV-a od 8. XII. 91. Spis 977. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[10] Zapovijed Op. br. 3. Zapovjednika OG-a "Posavina" za odmaranje od 1. XII. 91. Spis 990. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

Međutim, 5. je prosinca iz Zapovjedništva OG "Posavina" došla hitna zapovijed da se samoborska brigada već sutradan vrati na zapadnoslavonsko bojište.[11] Razlog ovoj promjeni i zahtjevu za žurnim povratkom leži u zbivanjima na bojištu. Naime 5. i 6. je prosinca nastavljeno s provođenjem oslobodilačke operacije "Orkan '91" na južnom sektoru zapadne Slavonije, dok je na sjevernom sektoru otpočela druga faza operacije "Otkos-10".[12]

Tijekom priprema za početak druge faze "Otkosa-10" na Papuku su poginula dva samoborska vojnika – **Tomislav Mohenski Vužić** i **Anđelko Tule**. Kao pripadnici Odreda veze iz Samobora instalirajući radio veze su upali u srpsku zasjedu te u borbi poginuli.[13]

U nastavku su "Orkana '91" snage OG-a "Posavina" trebale razbiti srpske okupacijske snage na pravcima: Korita – Jagma – Lipik i G. Subocka – D. Subocka – Donji Čaglić, ovladati navedenim prostorom i presjeći prometnu komunikaciju Okučani – Lipik. Nakon toga je trebalo produžiti napadna djelovanja glavnim snagama OG-a "Posavina" na pravcima: Livađani – Donji Čaglić, zatim Kričko Brdo – Rajčići – Bijela Stijena i Korita – Jagma – Lipik. Također se namjeravalo osloboditi i Jasenovac. Zadaća je 151. brigade prema ovome planu bila izvršiti napadna djelovanja pravcima Kričko brdo – selo Rajčići – selo Milisavci – selo Benkovac – selo Cage i Kričko brdo – selo Gornji Kovačevac – selo Rađenovci – selo Bijela Stijena – selo Benkovac.[14] Iz tog je razloga Zapovjedništvo OG-a "Posavina" zatražilo da se 151. brigada odmah vrati u Slavoniju. Međutim, brigada se iz tehničkih razloga nije mogla tako brzo vratiti na bojište, pa je sa Zapovjedništvom OG-a "Posavina" postignut dogovor da brigada 10. prosinca zaposjedne položaje u novljanskim brdima i uključi se u napadne aktivnosti. Odmah se žurno pristupilo pripremama za povratak na bojište. Trebalo je sve vojnike koji su pušteni domovima na odmor obavijestiti da im je odmor skraćen te s njima održati smotre po postrojbama. Tu su nastali problemi za Zapovjedništvo brigade, jer se nije moglo doći do mnogih zapovjednika pješačkih bojni. Tako je zapovjednik 3. bojne bio na operaciji, a zapovjednik 2. bojne *"nit se javio nit ga se moglo pronaći"*. Stoga je u ovoj bojni donesena odluka da se za novog zapovjednika 2. bojne imenuje Franjo Noršić.[15] Do 9. se rujna brigadu uspjelo, barem što se tiče ljudstva, dovesti u operativno stanje i pripremiti je za odlazak na bojište.[16] Kad je riječ o popuni novim materijalnim sredstvima, prema ranijem obećanju o prioritetu samoborske brigade u opremanju, od Zapovjedništva Operativne zone Zagreb dobivena je određena količina maskirnih odora koje su vojnicima podijeljene neposredno prije odlaska na bojište, dok je streljivo

[11] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 5. XII. 1991. AMORH.

[12] Ivica DEBIĆ i Ante DELIĆ, *"Otkos"*, 107- 108.

[13] Popis poginulih branitelja Samobora Udruge branitelja 151. brigade.

[14] Zapovijed Zapovjedništva OG "Posavina" od 6. XII. 1991. Spis 981. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[15] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a – 5., 6. i 7. XII. 1991. AMORH.

[16] Izvještaj pomoćnika načelnika štaba 151. br. HV-a za kadrovske poslove i popunu o problemu popune ljudstvom 151. br. Popuna 9. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 5/91.

i MTS dobiveno u malim količinama.[17] U međuvremenu je na teren 8. prosinca poslana grupa za zapovjedničko izviđanje (Galinović, Penić, Andrašek, Noršić i Grubeša) koja je dobro odradila pripreme za dolazak brigade na teren.[18] U ranim se jutarnjim satima 10. prosinca brigada, ovaj put kao 151. brigada HV-a, razmjestila po borbenim položajima na zapadnoslavonskom bojištu. Na bojište je toga dana došlo 935 vojnika – 1. bojna 260 vojnika, 2. bojna 243, 3. bojna 246, PZO 47, mpoab 38, izviđački vod 19, veza 20, pionirski vod 29 (brojno stanje bez pozadine i Zapovjedništva brigade).[19] Na bojište zbog nedostatka mina nije došla LMB 120 mm.[20] Nekoliko dana po dolasku brigade na bojište, 15. prosinca, s liječenja se na dužnost zapovjednika brigade vratio Adolf Paar i od Josipa Dugandžića preuzeo daljnje zapovijedanje postrojbom.[21]

Torovi, 15. prosinca 1991., Zapovjedništvo brigade: Željko Grom, Miro Penić, Darko Plaftarić, Jožef Cimerman, Miro Penić, Adolf Paar

Pripadnici su samoborske brigade na bojište stigli u trenutku kada se odvijala završna etapa prve faze "Orkana '91" tijekom koje se stanje na prostoru zapadne Slavonije uvelike promijenilo. Postrojbe OG-a "Posavina" uspjele su od 7. do 9. prosinca osloboditi Korita, Jagmu i Gornju i Donju Subocku, kao i cijeli prostor Blatuškog brda.[22] Nakon ovih je uspjeha Hrvatska vojska uspostavila novu liniju obrane na potezu Lipik – G. Subocka – D. Subocka – G. Kričke – Kričko brdo – Novsko brdo. Obranu Jagme, Lovske i dijela Korita preuzela je 56. samostalna bojna, G. i D. Subocke i dijela Korita 117. brigada, Kričko brdo i Novsko brdo 65. samostalna bojna i po dubini teritorija Brezovac i Popovac. Potučene su se srpske postrojbe povukle na liniju Donji Čaglić – Kovačevac Čaglićki – Gornji Kovačevac – Rajčići.[23]

Na sjevernom je sektoru zapadne Slavonije druga faza operacije "Otkos-10" rezultirala potpunim oslobođenjem područja Papuka, da bi polovicom prosinca srpske snage sjeverno od linije Veliki Bastaji – Đulovac bile potpuno razbijene.

Tako je oslobođeno novih 600 km^2 do tada okupiranog teritorija Bilogore i Papuka. Znatno je skraćena crta obrane u tom dijelu bojišta, a snage HV-a Operativne grupe "Virovitica" počele su se prebacivati prema jugoistoku. Uz to je uklonjena opasnost za Podravsku Slatinu, odnosno za Podravsku magistralu, jedini slobodni magistralni

[17] Izvještaj o izvršenju zadatka 1. bat. 151. br. HV od 10. XII. 1991. R. 8/91. i Ratni dnevnik 151. brigade HV-a 8. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[18] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 8. XII. 1991. AMORH.

[19] Zapovijed za marš 151. br. HV-a od 8. XII. 91. Spis 977. R. 6/91. i Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 10. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[20] Analiza b/s u art. jedinicama 151. br. HV-a načelnika artiljerije od 16. II. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[21] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 15. XII. 1991. AMORH.

[22] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 7. i Rudi STIPČIĆ, "Napokon smo krenuli...", 72-73.

[23] Franjo NORŠIĆ, "Obrana Subocke 9. XII. 1991. – 29. XII. 1991."

pravac od Zagreba prema Osijeku, čijim bi presijecanjem došla u pitanje obrana istočne i središnje Slavonije. U noći sa 6. na 7. prosinca postignut je veliki uspjeh oslobađanjem Lipika, prvoga oslobođenog hrvatskog grada. Tim je olakšana i obrana Pakraca, do tada glavne mete srpskih napada na ovom prostoru.[24] Navedenim su se uspjesima konačno rasplinuli velikosrpski planovi o odsijecanju Slavonije od ostalog dijela Hrvatske i o ostvarenju ideje o granici Velike Srbije do crte Virovitica – Karlovac – Karlobag.

Prema priznanju vođe velikosrpske pobune u zapadnoj Slavoniji Veljka Džakule, pobunjeni su zapadnoslavonski Srbi bili veoma iznenađenju onim što im se dogodilo. Objašnjavajući razloge koji su srpske paravojne formacije natjerali na povlačenje, Džakula je naveo; *"Morali su se povući, jer sami, bez pomoći motorizovanih i artiljerijskih jedinica, nisu mogli da dugo drže taj deo fronta pod svojom kontrolom. Kažu, dejstvo jedinica TO nije bilo dobro organizovano... Slavonci nisu pobegli što im se bežalo, nego su se morali povući pred tenkovima i topovima hrvatskih oružanih snaga."*[25] I političko je vodstvo Republike Srbije, kao i krnje srpsko Predsjedništvo Jugoslavije, shvatilo da je na putu da izgubi rat za zapadnu Slavoniju. O tome je na zatvorenoj sjednici Skupštine Republike Srbije posve otvoreno govorio i ministar obrane Srbije general Tomislav Simović, priznajući skupštinskim zastupnicima poraz u zapadnoj Slavoniji.[26] Nakon ovog je priznanja Simović smijenjen, a na njegovo je mjesto postavljen general Marko Negovanović, Srbin iz Slavonije.[27]

I glavnina se mjesnog srpskog pučanstva, kako navodi predsjednik Skupštine velikosrpske paradržavne tvorevine "SAO Zapadne Slavonije" Veljko Vukelić, *"odlučila za iseljenje"* u Bosnu, čemu su znatno doprinijeli, kako Vukelić navodi, *"emisari iz istočne Slavonije pozivima da se narod iz zapadne Slavonije naseli u istočnu Slavoniju i Baranju"*. Pojavu je *"raznih emisara"* koji su zapadnoslavonskim Srbima pričali o *"obećanoj zemlji"* u istočnoj Slavoniji potvrdila i vlada "SAO Zapadne Slavonije" u svom priopćenju od 18. prosinca 1991.[28] Međutim, osim ovih "emisara", veliku su ulogu u iseljavanju zapadnoslavonskih Srba imale i mjesne pobunjeničke srpske vlasti te JNA. Veliki je broj izbjeglih Srba kasnije svoj odlazak medijima objašnjavao ovako; *"bez objašnjenja, neočekivano dobili smo nalog da napustimo domove"*, što su oni potom izvršili.[29] Britanski analitičar Timothy Judah ovako objašnjava iseljenje zapadnoslavonskih Srba u Bosnu: *"U prvoj velikoj katastrofi za Srbe desetinama tisuća je bilo naređeno da napuste sela rasuta po šumovitim brdima zapadne Slavonije i Papuka. Ova pokrajina u kojoj su živjeli ulazila je duboko u središnju Hrvatsku, ali je*

U oslobođenoj Subockoj

[24] Ivica DEBIĆ i Ante DELIĆ, *"Otkos"*, 107- 108. i "Panika Uzelčevih koljača", *Večernji list*, 11. XII. 1991., 6.

[25] Citirano prema; Ilija PETROVIĆ, *"Slavonija, Baranja i zapadni Srem – od vijeća do republike"*, 231-232.

[26] "Hrvatska ofenziva", *Danas*, 24. XII. 1991., 23.

[27] "Male ofenzive velikog dosega", *Danas*, 7. I. 1992., 23.

[28] Citirano prema; Ilija PETROVIĆ, *"Slavonija, Baranja i zapadni Srem – od vijeća do republike"*, 167., 169.

[29] Citirano prema; Smilja AVRAMOV, *"Postherojski rat zapada protiv Jugoslavije"*, Veternik 1997., 246.

dalje na sjeveru bilo sve manje srpskih mjesta. Bez obzira na to, JNA je podijelila oružje i poticala narod na pobunu. Usprkos slabosti tek stvorene Hrvatske vojske, JNA je krajem 1991. shvatila da jednostavno ne može zadržati teritorij na sjeveru ove pokrajine. Tu je bilo previše Hrvata. Srpska sela bila su odveć razbacana i pokrajina se nije mogla braniti. Nije se čekalo da Hrvati dođu. Srbima je naređeno da bježe jer, kako je seljacima rečeno, 'Hrvati dolaze, a mi vas ne možemo braniti'. Nastala je panika i tko bi riskirao ostanak kad svi drugi bježe? Stvorile su se kolone i tisuće ljudi su krenule na put izbjeglištva..."[30]

Na oslobođenom je teritoriju Hrvatska vojska posvuda nailazila na tragove genocida nad hrvatskim narodom kojega su provodili mjesni pobunjeni Srbi. Posebice je to bilo vidljivo u Voćinu gdje su mjesni Srbi izvršili masovni masakr hrvatskoga civilnog stanovništva pobivši samo u tom selu na najbrutalniji način pedeset Hrvata, bez obzira na dob i spol, sve koji su im bili dostupni. I po drugim su slavonskim selima Srbi iza sebe ostavili zastrašujući broj hrvatskih leševa. Pobijeni su uglavnom starci, nemoćni i oni koji nisu htjeli napustiti svoje domove.[31] I vladika banatski Srpske pravoslavne crkve Atanasije koji je u prosincu posjetio zapadnu Slavoniju, u svom je izvješću detaljno opisao i osudio pustoš koju su u hrvatskim selima ostavili srpski vojnici.[32] Može se pretpostaviti da je i svijest o razmjerima genocida koji su nad Hrvatima zapadne Slavonije počinili njihovi naoružani sunarodnjaci potaknula dio zapadnoslavonskih Srba da u svojim mjestima ne čekaju hrvatske oružane formacije. Osim naoružanih pobunjenika i srpskih civila, u izbjeglištvo je u Banju Luku otišla i Skupština, a u Srbiju vlada "SAO Zapadne Slavonije". Bijeg svoje vlade u Srbiju Veljko je Džakula obrazložio time što su *"hrvatski bojovnici bili preduzeli veliku ofenzivu, a naši teritorijalci, bez pomoći JNA, nisu se mogli suprotstaviti"*.[33]

Usprkos ovim uspjesima HV-a, postrojbe OG-a "Posavina" još uvijek nisu uspjele presjeći prometnicu Okučani - Pakrac. Stoga je 10. prosinca 1. brigada ZNG-a uz podršku postrojbe iz Križevaca krenula u napad na Kovačevac Čaglićki, selo kojim je prolazila ova prometnica. Ostale, pričuvne brigade, istovremeno su iz smjera Lipika napale Donji Čaglić. Napad je bio neuspješan, pa se HV uz osjetne gubitke u redovima križevačke postrojbe i "Tigrova" (11 mrtvih i više od 10 ranjenih) povukao na početne položaje.[34]

U razmjere su se gubitaka koje je HV tada pretrpio samoborski vojnici uskoro i sami imali priliku uvjeriti. Naime, 16. su prosinca trojica izviđača (Miljenko Mikić, Boro Kolman i Duško Guštin) izviđačkog voda 151. brigade krenula u izviđanje srpskih minobacačkih položaja na prostoru sela Donji Čaglić. U izviđanje su krenuli iz Gornjih Krički te su se preko prostora kote 219 "Čardak" uspjeli probiti

---

[30] Timothy JUDAH, "The Serbs. History, Myth and the Destruction of Yugoslavia, (2nd ed.), Yale University Press, New Haven and London 2000., 257.

[31] Zoran FILIPOVIĆ, *"Dnevnik smrti 1991."*, Zagreb, 2006., 181-187.

[32] Smilja AVRAMOV, *"Postherojski rat zapada protiv Jugoslavije"*, 247.

[33] Citirano prema; I. PETROVIĆ, *"Slavonija, Baranja i zapadni Srem – od vijeća do republike"*, 167., 231., 284.

[34] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 8., Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *"Deset godina poslije"*, 195-213., *"Novska - War time"*, 103. i "Uzmiče banjalučki korpus", *Večernji list*, 12. XII. 1991., 6.

do Donjeg Čaglića. U jednoj manjoj udolini desno od Čaglića, u neposrednoj blizini srpskih položaja, ugledali su tijela osmero pripadnika križevačke postrojbe te 1. brigade ZNG-a ubijenih u srpskoj zasjedi. Izviđači su se po izvršenju zadaće vratili u Kričke, izvijestivši Zapovjedništvo o mjestu i broju poginulih hrvatskih vojnika. O tome je odmah obaviješteno Zapovjedništvo 1. brigade ZNG-a koje je provjerom utvrdilo da se doista radi o njihovim vojnicima koji se već danima vode kao nestali u akciji. Tada je iz Zapovjedništva 1. brigade upućena molba trojici samoborskih izviđača da sutradan odvedu jednu skupnu "Tigrova" do mjesta gdje su našli tijela, kako bi ih se izvuklo i dostojno pokopalo. Bez imalo su premišljanja izviđači pristali, pa su sutradan 17. prosinca poveli skupinu od 60 "Tigrova" do Donjeg Čaglića. Nije se radilo o nimalo bezopasnoj misiji. Tijela su se poginulih nalazila u neposrednoj blizini srpskih položaja, pa je prijetila opasnost da tako velika skupina vojnika bude lako otkrivena i napadnuta. Uz to su izviđači znali da se opasno pojavljivati više puta na istome mjestu. Usprkos tome, samoborski su izviđači uspjeli bez gubitaka dovesti cijelu skupinu do Čaglića, pomoći im u izvlačenju i mukotrpnom višekilometarskom nošenju tijela preko teškog brdovitog i šumovitog terena punog minskih polja i opasnosti od srpskih zasjeda. Cijela je ta tužna misija na kraju uspješno okončana kada se skupina vratila u Kričke. Tako su samoborski izviđači pomogli "Tigrovima" smatrajući da je to njihova obveza, bez obzira što su time doveli u opasnost i svoje živote.[35]

Izvlačenje tijela poginulih hrvatskih vojnika. (preuzeto iz „Deset godina poslije", Ratko Dragović - Klek)

Ovom je neuspješnom operacijom 10. prosinca završila prva etapa napadne operacije "Orkan '91". Idućih je dana izvršeno pregrupiranje snaga OG-a "Posavina" i vršene su pripreme za početak i ostvarenje druge etape.[36] U vrijeme ovih su priprema postrojbe 151. brigade pristupile zaposjedanju slijedećih položaja:

1. bojna - Donje i Gornje Kričke, Popovac i Brezovac
2. bojna i pionirski vod - Novi Grabovac, Kozarice i motel "Trokut"
3. bojna - Lovska

PZO – Bair

Mpoab i izviđački vod - Kozarice

Zapovjedništvo brigade i pristožerne postrojbe – Torovi.[37]

Ovoga je puta zadaća obrane najaktivnijeg pravca Kričke - Kovačevac zapala 1. bojnu koja je već 10. prosinca preuzela obranu zapovijeđenih joj položaja.[38] Međutim, ne zadugo. 11. je prosinca, naime, 2. bojna koja je bila u dubokom zaleđu dobila zapovijed da se prebaci na najistureniji položaj koji je HV imao na ovom bojištu – Gornju i Donju

[35] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 16. XII. 1991., Obrazloženje prijedloga za dodjelu odlikovanja pripadnicima Izviđačkog voda 151. br. HV-a R. 4/95. i Prijedlog Zapovjedništva 151. br. HV-a za dodjelu odlikovanja Ivanu – Bori Kolmanu od 3. V. 1995. R. 4/95. AMORH. Fond "151. br. HV-a". Cijelu akciju izvlačenja tijela poginulih hrvatskih vojnika opisao je zapovjednik skupine "Tigrova" koja je izvukla tijela, Ratko Dragović Klek, u svojoj memoarskoj knjizi *"Deset godina poslije"*, 221- 223.

[36] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 73.

[37] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 10. XII. 1991. AMORH.

[38] Izvještaj o izvršenju zadatka 1. bat. 151. br. HV-a od 10. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

Subocku te Korita koje je držala 117. brigada.[39] Time je 151. brigada, kao i u studenome, opet dospjela u samo žarište zbivanja na ovome sektoru bojišta. Važno je napomenuti da postrojbe 151. brigade pri zauzimanju navedenih položaja (osim u slučaju Subocke) nisu vršile klasičnu smjenu, jer je na svim tim položajima ostao po jedan dio postrojbi koje su ih do tada držale (1. brigada ZNG-a, 117. brigada i dr.).[40] Zadaća je 151. brigade, osim osiguravanja dostignutih položaja, bila biti u pripravnosti za borbena napadna djelovanja na slijedećim pravcima:

1. Gornje Kričke – Rajčići – Milisavci – Benkovac – Cage
2. Gornje Kričke – Gornji Kovačevac – Rađenovci – Bijela Stijena – Benkovac.[41]

Prema obavještajnim podacima kojima je raspolagala OG "Posavina", u Rajčićima je bilo oko 100 rezervista JNA iz Bosne, minobacačka bitnica 82 mm i tri strojnička gnijezda.[42] Zauzimanje položaja obavljeno je pod pravom kišom srpskih projektila,[43] koji su već sutradan, 11. prosinca, donijeli nove mrtve i ranjene u redovima 151. brigade. Tako je 11. prosinca u Lovskoj poginuo snajperist protudiverzantskog voda 3. bojne **Maksimilijan Puš**. Kuća u kojoj je boravio protudiverzantski vod izravno je pogođena tenkovskim projektilom. Geler je Puša pogodio ravno u prsa i na mjestu ga usmrtio.[44] U Livađanima je u večernjim satima istoga dana poginuo pripadnik 2. bojne **Slavko Vojak**.[45] Topničkih napada nije bilo pošteđeno ni Zapovjedništvo brigade čije je zapovjedno mjesto u Torovima 13. prosinca napadnuto topničkom vatrom većeg kalibra. Premda je ovaj napad bio pravo iznenađenje, jer Torovi do tada nisu napadani, sve je prošlo bez značajnijih posljedica.[46]

S obzirom na to da LMB 120 mm 151. brigade nije bio na bojištu, a prisutni minobacački vodovi svojim manjim oruđima nisu mogli parirati srpskim napadima, odlučeno je, u dogovoru s Zapovjedništvom OG-a "Posavina" i Zapovjedništvom 117. koprivničke brigade, da glavnu vatrenu potporu i zaštitu 151. brigadi pruži 6. haubički divizion 117. brigade. Prema ocjeni načelnika topništva 151. brigade Željka Groma, ova je postrojba izuzetno dobro odradila svoju zadaću, stvorivši nad 151. brigadom 'topnički kišobran', i tako omogućila samoborskim postrojbama da izvrše svoje borbene zadaće. Bez njih brigada zacijelo ne bi izdržala neprekidne dvadesetodnevne srpske topničke udare.[47] Vidljivo je to i po rezultatima koje su postigli. Tako su 11. prosinca u Rajčićima od topničkog udara poginula dva vojnika pobunjeničkih srpskih postrojbi, Ranko Rajaković i Savo Kočić. Istoga je dana nedaleko Gornjih Krički u borbi poginuo i srpski vojnik iz

[39] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. HV-a 2. bataljunu za zaposjedanje položaja od 13. XII. 1991. Spis 1058. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.
[40] Izvještaj o izvršenju zadatka 1. bat. 151. br. HV-a od 10. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.
[41] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 10. XII. 1991. AMORH.
[42] Isto - 12. XII. 1991.
[43] Izvještaj o izvršenju zadatka 1. bat. 151. br. HV-a od 10. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.
[44] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 11. XII. 1991., Prijedlog za posmrtni čin u OS RH Zapovjedništva 151. br. HV. od 25. VIII. 1993. R. 1/93. AMORH. Fond "151. br. HV-a".
[45] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 11. XII. 1991. AMORH.
[46] Isto - 13. XII. 1991.
[47] Intervju s načelnikom topništva 151. br. Željkom Gromom od 12. III. 2005.

Nove Gradiške Goran Delibašić.[48] OG "Posavina" nastojao je u granicama svojih mogućnosti pružiti logističku potporu ovom 'kišobranu' nad 151. brigadom dostavljajući topničko streljivo. Međutim, sa streljivom je stigla i zapovijed da se jača topnička vatra po srpskim položajima ne otvara bez odobrenja Zapovjedništva brigade. Izuzetak je bio moguć samo ako bi postrojba bila izložena pješačkom napadu.[49] Razlog ovakvoj naredbi ležao je u tome što su sve postrojbe OG-a "Posavina" tih dana počele osjećati ozbiljan nedostatak streljiva za sve tipove minobacača, kao i za haubice koju su bile temelj topničke potpore u svim djelovanjima postrojbi. Zapovjedništvo je OG-a "Posavina" cijeloga prosinca intenzivno radilo na pribavljanju streljiva kako bi se moglo pristupiti drugoj etapi operacije "Orkan '91" i nije si moglo priuštiti 'raskoš' topničkih dvoboja s JNA koja je, za razliku od HV-a, raspolagala s neiscrpnim zalihama streljiva.[50] Osim topničkih napada, položaji su 151. brigade tučeni i iz zraka. Tako su 13. prosinca raketirani položaji 2. lav PZO-a u Bairu. Tijekom borbe s ovim napadačkim zrakoplovom JNA lakše su ranjena trojica pripadnika voda: **Zdenko Kolman**, **Franjo Dekalić** i **Stjepan Dutković**. Međutim, njihove rane nisu bile uzaludne; zrakoplov JNA je pogođen.[51]

Od 14. listopada, prvog dana kada su njezine postrojbe došle na ovo bojište pa do ovih prosinačkih dana, samoborska je brigada stalno bila izložena topničkim napadima pobunjenih Srba i JNA. Ipak, žestina se napada kakve je bila prisiljena trpjeti tijekom prosinca nije mogla mjeriti ni s čim do tada. Razlog je tome situacija nastala na zapadnoslavonskoj bojišnici nakon oslobađanja Bilogore i Papuka. Pred napredujućim su HV-om sve postrojbe pobunjenih Srba s Bilogore i Papuka krenule u bijeg prema Okučanima i dalje u Bosnu. Izbijanjem postrojbi OG-a "Posavina" u Subocku i Kričke, tj. na samo nekoliko kilometara od prometnice Pakrac – Okučani – Bosanska Gradiška, pojavila se realna opasnost da u sljedećem potezu postrojbe OG-a "Posavina" presjeku tu prometnicu. Time bi nestao i posljednji koridor za izvlačenje zapadnoslavonskih Srba u Bosnu i oni bi se na obroncima Psunja našli u okruženju Hrvatske vojske. Ovakav je razvoj situacije naveo Banjalučki korpus da poduzme niz mjera kako bi održao ovaj koridor pod svojim nadzorom. Stoga je na prostoru Okučani – Pakrac izvršeno prestrojavanje potučenih postrojbi pobunjenih Srba koje su izravno podređene Zapovjedništvu Banjalučkog korpusa JNA. Korpus je tijekom prosinca znatno ojačan svježim snagama iz Srbije, s Kosova i iz Makedonije. U zapadnu je Slavoniju pristigao i veći broj dobrovoljačkih – četničkih postrojbi koje su se odmah uključile u borbu. Također je otpočelo sabiranje snaga Tuzlanskog korpusa JNA na desnoj obali Save u širem području Brčkog, Bosanskog Šamca, Gradačca i Bosanskog Broda, što je ukazivalo na mogućnost nasilnog prelaska rijeke radi olakšavanja položaja Banjalučkog korpusa.[52]

Načelnik PZO-a Ivo Filipović

[48] Spisak poginulih pripadnika TO-a Okučani koji su ostvarili pravo na JNP u V. P. 7001. Banja Luka. HDA. Fond "RSK". Kutija 158. Spis 17.
[49] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 12. i 15. XII. 1991. AMORH.
[50] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 83-84.
[51] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 13. XII. 1991. AMORH.
[52] Davor MARIJAN, *"Smrt oklopne brigade"*, 62-63. i Ilija PETROVIĆ, *"Slavonija, Baranja i zapadni Srem – od vijeća do republike"*, 168.

Po završetku prestrojavanja i dolasku navedenih pojačanja snage su Banjalučkog korpusa i pobunjenih Srba 12. prosinca krenule u napad na položaje HV-a na novljanskim brdima i oko Lipika, s ciljem proširenja i osiguranja koridora. Osnovica u ovih napada bili topnički udari (uglavnom minobacači 120 mm, tenkovi, haubice 105/155 mm i 'maljutke') pa se tako rat na novljanskim brdima pretvorio u 'topnički rat' u kojem su na svako selo, i tako danima, ispaljivane stotine granata i najraznovrsnijih drugih projektila. Neposrednog je dodira suprotstavljenih vojski bilo razmjerno malo i bili su ograničeni na nekoliko pravaca (uglavnom Subocka – Čaglić i Krička – Kovačevac).[53] Ako se zna da zbog podzemnih voda većina kuća u selima gdje su bili položaji HV-a nije imala podrume, onda je jasno u kakvom su se 'paklu' našli vojnici postrojbi OG-a "Posavina", odnosno zašto su neke položaje napuštali te se na njih vraćali i po nekoliko puta. Sve su postrojbe HV-a na ovom bojištu iskusile sve finese novljanskog 'testiranja živaca', kako bi se najslikovitije moglo nazvati svakodnevno iščekivanje i trpljenje višesatnog bombardiranja. U drugoj se polovini prosinca intenziviralo i borbeno djelovanje zrakoplova JNA koji su sustavno napadali cijeli prostor od Daruvara do Save. Posljedica je ovakvog ratovanja okupacijske vojske bila da su sela G. i D. Krička, G. i D. Subocka, Lovska, Korita i dr. krajem prosinca bila još samo geografski pojmovi. U njima nije bilo niti jednoga nerazorenog građevinskog objekta.[54] Apokaliptički su izgled naselja novljanskih brda upotpunjavali leševi srpskih vojnika koje su pripadnici 151. brigade nalazili u novooslobođenim selima, stoka koja je lutala te razbacane, spaljene i uništene kućanske stvari i poljoprivredna mehanizacija.[55] Osim topničkih napada, vojnike je mučila i izuzetno jaka hladnoća (-15°C) koja je te godine pogodila Slavoniju. S obzirom na to da je većina zgrada bila uništena, ljudstvo se nije imalo kamo skloniti i zagrijati. U takvome je ozračju 151. br. držala i očuvala najisturenija uporišta HV-a na bojišnici novljanskih brda.

Osim položaja 2. bojne u Gornjoj i Donjoj Subockoj, najsnažnijoj su topničkoj vatri i povremenim pješačko-tenkovskim napadima bili izloženi vojnici 1. bojne i to posebice njene 3. i 1. satnije, koje su zajedno s pratećim vodom "Bestovje" te manjim snagama 1. brigade ZNG-a i 117. brigade branile Gornje i Donje Kričke i dio Kričkih brda.[56] Ove su snage 11. i 12. prosinca u suradnji sa 65. bojnom uspješno zatvorile liniju Gornje Kričke – Kričko brdo, stvarajući tako snažnu otpornu točku svim potencijalnim srpskim napadima.[57] Na tim su položajima, ali i na drugima koje je držala 1. bojna (Brezovac, gdje je bilo Zapovjedništvo s logistikom, Popovac i dio Livađana, gdje je bila 2. satnija) vojnici svakodnevno tučeni minobacačima i topovima.[58] Uslijed tih su

[53] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 77-87.
[54] "Samo borci bandu gazi", *Samoborski list*, 21. XII. 1991., 8.
[55] Potvrda o predaji leša srpskog vojnika patologiji bolnice Kutina od 18. XII. 91. Spis 1008. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.
[56] Izvještaj o izvršenju zadatka 1. bat. 151. br. HV-a od 10. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91., Popis v/o 3. bataljuna 151. br. prisutnih na bojištu od 10. do 20. XII. 1991. – Kričke. Preslik dokumenta u posjedu autora., i Franjo BAŠIĆ, "Obrana položaja na Gornjim Kričkama".
[57] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a – 10. i 11. XII. 1991. AMORH.
[58] Intervju s Franjom Bašićem od 12. II. 2005.

napada 13. prosinca tijekom minobacačkog napada gelerima ranjeni pripadnici 1. bojne: **Vladimir Vuković** teže u kuk, a **Vlado Šančić** i **Goran Sirovica** lakše u noge.[59] Kako su sva sela u kojima se nalazila 1. bojna bila posve razorena, a osobito Kričke, odmah se po preuzimanju položaja pristupilo izradi bunkera s pojačanim pokrovima i zemunica te dodatnom utvrđivanju preostalih objekata.[60] Zapovjedništvo je 3. satnije 1. bojne (Franjo Bašić, Damir Klemenčić, Tomislav Kalaica, Darko Erjavec i Gojko Đukić) također vrlo dobro uredilo i oružjem dobro opremilo (tenkovska puškostrojnica PKT, minobacači 60 i 82 mm minobacačkog voda bojne) vatrene položaje u Gornjim Kričkama, jer im je bilo jasno da će prije ili kasnije biti izloženi i pješačkim napadima.[61] S ciljem dodatnog ojačavanja položaja odlučeno je da se 14. prosinca u smjeru Gornjeg Kovačevca postavi nekoliko protutenkovskih minskih polja. U tom je smjeru, naime, linija obrane HV-a bila dosta razvučena, pa je postojala bojazan od tenkovskog napada. Zadaća postavljanja mina povjerena je skupini mlađih vojnika predvođenih Tomicom Cesnikom, koji su u JNA prošli nužnu obuku. Ova je skupina vozilom natovarenim minama krenula prema Gornjem Kovačevcu. Međutim, nisu daleko dospjeli. Tek što su napustili udolinu Gornje Kričke na vozilo je otvorena minobacačka vatra. Vojnici su već poskakali u obližnje jarke kada je jedna mina udarila u kamionet i raznijela ga zajedno s protutenkovskim minama. Nakon eksplozije kamioneta srpski su se topnički napadi pojačali. Kasnije se pokazalo da se radilo o organiziranom srpskom tenkovsko-pješačkom napadu na Gornje Kričke kojeg je pojava kamiona s vojnicima osujetila i navela da s napadom počnu prije nego što je planirano. Cesnikovoj je skupini postalo jasno da toga dana neće biti ništa od postavljanja minskih polja te je krenula u pomoć položajima HV-a na brdima iznad Gornje Kričke na koje su Srbi otpočeli pješački napad. Dok su se penjali uz brdo iz Gornjeg je Kovačevca na njih otvorena jaka tenkovska i minobacačka paljba koja ih je puna dva sata držala prikovanima uz padine brda, onemogućujući ih i u napredovanju i u povlačenju. U jednom je trenutku paljba prestala, da bi se potom iz obližnje šume pojavilo srpsko pješaštvo. Tada su se svi prisutni hrvatski vojnici upustili u borbu s njima rafalno pucajući po šumi. Čini se da srpsko pješaštvo nije očekivalo da će na tom mjestu naići na otpor, pa se brzo povuklo. Nakon njih su se i pripadnici Cesnikove skupine žurno vratili u Gornje Kričke. Tako je uspješno odbijen prvi pješačko-tenkovski napad na Gornje Kričke iz Gornjeg Kovačevca. Sljedeći su dani u Kričkama protjecali u neprekidnim topničkim napadima koji su se 16. prosinca pretvorili u još jedan pokušaj pješačkog prodora u rajon Krički. Nakon žestoke su borbe srpski napadači odbačeni. U borbama su poginula dvojica, a ranjena petorica hrvatskih vojnika.[62] Niti jedan stradali nije bio iz 151. brigade, no zato je 17. prosinca tijekom minobacačkog

Priprema za postavljanje protutenkovskog minskog polja

[59] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 13. XII. 1991. AMORH. i Intervju s Franjom Bašićem od 12. II. 2005.

[60] Franjo BAŠIĆ, "Obrana položaja na Gornjim Kričkama".

[61] Popis v/o 3. bataljuna 151. br. prisutnih na bojištu od 10. do 20. XII. 1991. – Kričke i Franjo BAŠIĆ, "Obrana položaja na Gornjim Kričkama".

[62] Intervju s Tomicom Cesnikom od 14. I. 2006., Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 14. XII. 1991. AMORH. i *"Novska - War time"*, 109-110.

Popravak linije prema Trokutu (Ž. Kirin i S. Petrić), prosinac 1991.

napada ranjen pripadnik 1. bojne **Zvonimir Tomić.**[63] Sutradan, 18. prosinca, u Gornjim je Kričkama šrapnel haubičke granate pogodio i na mjestu usmrtio mladog vojnika 1. satnije 1. bojne **Nenada Sučića,** sina jedinca u udovičkoj obitelji. Tako je iz dana u dan uslijed zastrašujuće srpske topničke paljbe rastao broj mrtvih i ranjenih samoborskih vojnika. Smrću Nenada Sučića broj je stradalih 151. brigade već dosegao brojku od 14 mrtvih i 21 ranjenog. Ukupni su gubici s 18. prosincem već iznosili 35 vojnika.[64] Ovako veliki broj stradalih kod jednog je dijela vojnika 1. bojne izazvao nervozu i strah, pa su zatražili da se povuku iz Krički. Tvrdili su da će zbog nedovoljnog broja utvrđenih objekata svi izginuti. Zapovjednik bojne Petar Andrašek i pomoćnik za političku djelatnost Stjepan Črnjak dugačkim su ih govorom i objašnjenjem o važnosti čuvanja ovih položaja za konačno oslobođenje Hrvatske uspjeli ohrabriti i uvjeriti da odustanu od napuštanja položaja. Idućih je dana u 1. bojni bilo kritičnih trenutaka, ali je Zapovjedništvo bojne stalno radilo na podizanju borbene svijesti i morala među vojnicima.[65] Ipak, važno je istaknuti da nisu svi vojnici 1. bojne tako teško doživljavali ove dane. Srpski topovi nisu mogli uništiti ponosni duh samoborskih vojnika. O tome piše zapovjednik 2. satnije 1. bojne Vinko Lisec: *"... Unatoč svemu borci su uvijek našli vremena za malo humora. Događale su se kojekakve zgode i nezgode. Jedan je borac pao s bicikla, pa se 'hvalio' drugima kako je zadobio ozljedu koljena obavljajući kurirsku dužnost. Drugi je pak slavio što je umjesto njega krava zapela za žicu protupješadijske mine i poginula. Svaki je novi dan donosio nova iskustva, nova uzbuđenja. Bližio se Božić, a ovi nisu prestajali granatirati. Mi smo štedjeli municiju i granate, pa nismo suviše odgovarali na provokacije..."*[66] Bilo je i anegdota vezanih uz srpsku vojsku. Prilikom uobičajene patrole skupina je samoborskih vojnika nenadano naletjela na srpsku patrolu koja je također bila više nego iznenađena. Uslijed toga niti jedan vojnik iz ovih dviju skupina nije otvorio vatru, već su se obje patrole pozdravile i polako *"ne okrećući jedni drugima leđa"* otišle u suprotnim smjerovima.[67]

Borbeni je moral u 151. brigadi podigao i dolazak pojačanja na njihove položaje; 15. je prosinca stigao dragovoljački odred 100. brigade HV-a "Štraseri", koji su odmah upućeni kao pojačanje u Subocku. Nakon toga, 17. je prosinca stigao dio 117. brigade.[68]

Najjači su napad na cijelu liniju obrane koju je držala 151. brigada srpski agresori izvršili 19. prosinca. Pješački su napadi, uz topničku pripremu, istovremeno izvršeni na obje Subocke i Kričke.[69] Skupina od stotinjak srpskih pješaka tijekom noći se neprimjetno približila Gornjim Kričkama. U napredovanju im je pomogla magla koja je te noći bila tako gusta da je vidljivost bila manja od dvadeset metara. Uz

[63] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 17. XII. 1991. AMORH.

[64] Izvješće o pogibiji v/o Nenada Sučića od 19. XII. 91. Spis 1009. R. 7/91., Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 18. XII. 1991. i Prijedlog za posmrtni čin u OS RH Zapovjedništva 151. br. HV. od 25. VIII. 1993. R. 1/93. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[65] Intervju s Petrom Andrašekom i Stjepanom Črnjakom od 12. II. 2005.

[66] Pisano priopćenje Vinka Liseca.

[67] Intervju s Tomicom Cesnikom od 14. I. 2006.

[68] Ratni dnevnik 151. brig. HV-a - 15. i 17. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[69] Ratni dnevnik 151. brig. HV-a - 19. XII. 1991. AMORH. i *"Novska - War time"*, 113.

to, vjerojatno su imali vodiča koji je dobro poznavao teren. Nedaleko od prvih seoskih kuća susreli su se sa skupinom hrvatskih vojnika iz pratećeg voda 3. satnije 1. bojne koji su krenuli na smjenu kod bunkera istočno od Gornjih Kričkи na koti 240. U jednom su trenutku samoborski vojnici začuli rafal i povike Srba *"vatajte ih žive majku im j... ustašku"*. Skupina je Samoboraca tada zauzela najbolje zaklone koje je u tom trenutku mogla naći – u koritu ledenog potoka Luka. Pucnjava i povici uzbunili su i ostale hrvatske vojnike u selu, pa se oko 8.30 sati razvio žestok boj između dviju vojski. U tom se trenutku pokazala sva važnost dobro odrađenih obrambenih priprema. Koristeći se ukopanim položajima, tenkovskom puškostrojnicom i minobacačima pratećeg voda hrvatski su vojnici uspjeli spriječiti prodor srpskog pješaštva u selo. Ipak, u jednom su se trenutku na brežuljku iznad hrvatskih položaja pojavila dva srpska vojnika s namjerom da ručnim bacačem gađaju skupinu hrvatskih vojnika. U tom je trenutku jedan hrvatski vojnik ispalio tromblonsku minu i s velikom preciznošću eliminirao obojicu. Bitka je trajala dulje od tri sata, no nigdje nije došlo do proboja obrane. U pomoć snagama koje su branile Gornje Kričke poslan je 1. vod iz 1. satnije 1. bojne te pripadnici 1. gardijske brigade ZNG-a. Dolaskom pojačanja srpski je napad konačno odbijen, a napadači su se u neredu povukli iz Krički.[70] Cijelo je to vrijeme Kričke bombardiralo srpsko topništvo, što se nastavilo i nakon povlačenja pješaštva. U borbi je poginuo jedan, a ranjena su petorica "Tigrova". Bio je to posljednji pješački napad koji je srpska vojska pokušala na Kričke. Od toga se dana 'zadovoljila' bombardiranjem sela.[71] Ovaj je napad potpuno, i psihički i fizički, iscrpio vojnike 1. bojne, stoga je Zapovjedništvo brigade u dogovoru s Zapovjedništvom OG-a "Posavina" 20. prosinca otpočelo s odmaranjem postrojbi u ciklusima od po pet dana sa po jednom trećinom sastava postrojbe. Toga su dana na odmor upućeni pripadnici dijela 1. i 3. bojne.[72] Položaje u Kričkama preuzela je 117. brigada, a pripadnici 3. satnije i dijela samostalnih vodova i odjeljenja potom su, do 25. prosinca, otišli na odmor u Samobor. Ova je smjena nakon desetodnevnog vršenja zadatka bila više nego nužna, jer je kod svih pripadnika došlo do izraženog pada fizičke i psihičke sposobnosti.[73] U međuvremenu su u Zapovjedništvu OG -a "Posavina" vršene pripreme za drugu etapu operacije "Orkan '91" u kojoj je i 151. brigada trebala imati značajnu ulogu.[74]

Korita, 18. prosinca 1991., Velimir Prosoli

Livađani, prosinac 1991.

[70] Franjo BAŠIĆ, "Obrana položaja na Gornjim Kričkama" i Knjiga dežurnog 1. bojne 151. br. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 19/92.

[71] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 19. XII. 1991. AMORH., Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 9., Franjo BAŠIĆ, "Obrana položaja na Gornjim Kričkama", *"Novska - War time"*, 113. i "Bezglavi četnički napadi", *Večernji list*, 21. XII. 1991., 7.

[72] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 20. XII. 1991. Zapovijed za odmaranje od 19. XII. 91. Spis 1020. R. 6/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[73] Analiza djelovanja 1. bat. od 10. XII do 28. XII. 1991. Zapovjedništva 1. bataljuna od 30. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

[74] Zapovijed Zapovjedništva OG-a "Posavina" za napadna djelovanja OP. br. 6. od 18. XII. 1991. Spis 1065. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

OBRANA SUBOCKE

Gornja i Donja Subocka, čvrsta srpska uporišta, početkom su prosinca nakon višemjesečnih borbi konačno oslobođena. Odlukom Zapovjedništva OG-a "Posavina", zadaća čuvanja G. i D. Subocke i obližnjih Korita, a time i Blatuškog brda te odbijanja očekivanih napada iz pravca Donjeg Čaglića povjerena je 151. brigadi. Ova je mjesta nakon oslobođenja 8. prosinca osiguravala 117. brigada iz Koprivnice koja je 12. prosinca trebala otići na sedmodnevni odmor.[1] Koprivnička je brigada već danima bila izložena snažnim srpskim topničkim i minobacačkim napadima. Napadi su trajali čitave dane bez većih predaha, tako da su vojnici bili premoreni i krajnjim su naporom držali liniju bojišnice te im je zamjena bila nužna.[2] Uz to, 10. su prosinca u Subockoj i Kričkama poginula dvojica pripadnika brigade.[3]

S obzirom na to da su 1. i 3. bojna već bile angažirane na isturenim položajima, zadaća je osiguranja Subocke povjerena 2. bojni, s time da je Korita trebao zaposjesti dio snaga 3. bojne.[4] 2. je bojna po dubini teritorija trebala sudjelovati i u osiguranju Brezovca te dijela Popovca. Subocke i Korita trebali su biti posjednuti 12. prosinca i to tako da pripadnici 117. brigade toga jutra izravno predaju položaje 2. samoborskoj bojni. Tijekom 11. se prosinca 2. bojna spremala za posjedanje položaj. Međutim, nije sve išlo bez poteškoća.[5] Polovina je pripadnika 3. satnije 2. bojne, naime, odbila zapovijed da ide u obranu Subocke. Stoga je zapovjednik satnije bio prisiljen pristupiti dragovoljnom organiziranju postrojbe za izvršenje zadaće te preraspodjeli naoružanja i streljiva. Tako je za izvođenje zadaće bio pripravan samo 21 pripadnik satnije, od čega najveći dio pripadnika 2. voda i cijelo Zapovjedništvo satnije.[6] Dok se bojna još pripremala, iz Zapovjedništva je OG-a "Posavina" u Zapovjedništvo 151. br. stigao zahtjev da se dio raspoloživih snaga brigade što prije pošalje u Donju Subocku.[7]

Srpska je vojska iz Donjeg Čaglića i Kovačevca Čaglićkog, naime, poduzela pješačko-tenkovski napad na Donju Subocku. Bio je to prvi u nizu protunapada poduzetih nakon neuspješne akcije HV-a na Donji Čaglić 10. prosinca, čiji je cilj bio ponovno zauzimanje izgubljenih uporišta i proširenje koridora Okučani – Pakrac. Iz OG-a "Posavina"

---

[1] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 10. XII. 1991. AMORH. i Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 83.

[2] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 84., Franjo NORŠIĆ, *"Obrana Subocke 09. 12. 1991. – 29. 12. 1991."* i *"Novska - War time"*, 104.

[3] Mladen PAVKOVIĆ, *"Hrvatski vitezovi Domovinskog rata"*, Koprivnica, 1992., 25., 87.

[4] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. HV-a 2. bataljunu za posjedanje položaja od 13. XII. 1991. Spis 1058. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[5] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 11. XII. 1991. AMORH. i Franjo NORŠIĆ, "Obrana Subocke 09. 12. 1991. – 29. 12. 1991."

[6] Josip PAVLIĆ, "Operativni sažetak bojne uporabe 3. satnije 2. bojne 151. brigade HV-a".

[7] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 11. XII. 1991. AMORH. i Franjo NORŠIĆ, "Obrana Subocke 09. 12. 1991. – 29. 12. 1991."

OBRANA SUBOCKE
9. PROSINCA 1991. DO 29. PROSINCA 1991.
OG "PAKRAC"
OG "POSAVINA"
5. K BANJALUCKI
5. PBR
16. PMTBR
329. OKBR
56SB
3B/151
3S/2B
2B/151
0V/2B
LV/2B
1S/2B
S/100B
PV/2B
0S/2B
MBV/2B
1B/151
65SB
1. GBR
Brezine
Kukunjevac
Dobrovac
Filipovac
Lipik
Bujavica
Korita
Jagma
Lovska
Grabovac
Brezovac
Livadani
Subocka
Kovačevac
Čaglički
D. Čaglić
Bair
Popovac
Muratovica
Luke
Bukovica
Pajić
Dragojevci
G. Kovačevac
Radenovci
Rajčici
Milisavci
St. Grabovac
Vočarica
Paklenica
Jazavica
Roždanik
G. Rajić
D. Rajić
Borovac
Ražljevo

Zapovjednik 2. bojne, bojnik Franjo Noršić

su odmah poslana sva raspoloživa pojačanja uz podršku tenkova.[8] Dio ovog pojačanja činilo je i 30 vojnika uglavnom iz sastava 1. satnije 2. bojne, dio 1. bojne, kao i dio mješovite protuoklopne bitnice 151. brigade, koje je Zapovjedništvo brigade odmah po primanju zapovijedi poslalo u Donju Subocku. Ove su se postrojbe odmah uključile u borbu s nadirućim srpskim snagama.[9] Prema tvrdnji zamjenika zapovjednika OG-a "Posavina" Rozarija Rozge, ali i priopćenju za javnost OG-a "Posavina", u navedenim je borbama uništeno jedno srpsko borbeno oklopno vozilo, skladište topničkog streljiva u Kovačevcu Čaglićkom te nekoliko srpskih motornih vozila. 117. je brigada imala veći broj stradalih vojnika tijekom borbi, a 1. brigada ZNG-a 3 mrtva i 10 ranjenih. Navodno je zarobljeno i više srpskih vojnika.[10] Nakon odbijanja srpskog napada, postrojbe su 151. brigade napustile Donju Subocku. Samo su u obližnjim Livađanima ostali pripadnici 2. bojne, postrojbe koja je sutradan trebala preuzeti obranu Subocki. Tu su bili izloženi strahovitoj topničkoj i minobacačkoj paljbi koja je trajala čitavu noć.[11] Tijekom jednog od bezbrojnih minobacačkih napada u Livađanima je poginuo strijelac 2. voda 2. satnije 2. bojne **Slavko Vojak**. Vojak je izašao iz kuće kako bi provjerio i osmotrio stražarsku službu. U tom je trenu nedaleko od njega pala granata i na mjestu ga usmrtila.[12] Njegova je smrt kod ostalih boraca postrojbe izazvala veliki stres i nervozu.

U ranim jutarnjim satima 12. prosinca postrojbe 2. bojne su otpočele s prebacivanjem na prostor G. i D. Subocke te Livađana.[13] Međutim, vrlo je brzo uočeno da stanje u ovim mjestima nije kakvo se očekivalo. Vojnici su, naime, otkrili da nigdje osim u Livađanima, gdje je bila njihova postrojba, nema Hrvatske vojske.[14] Premda je sa Zapovjedništvom 117. brigade bilo dogovoreno da oni drže položaje do jutarnjih sati kada će ih, položaj po položaj, smijeniti Samoborci, ljudstvo je ove brigada tijekom noći s 11. na 12. prosinca napustilo položaje u Subockama i ostavilo ih nebranjene. Spoznaja da su sela napuštena i da postoji opasnost da su srpske postrojbe tijekom noći možda ušle u njih nagnala je Zapovjedništvo 2. bojne na oprez. Ne želeći uvesti vojnike u nepoznat, prazan i neprovjeren prostor, zatražena je i dobivena, pomoć od 1. brigade ZNG-a i 56. samostalne bojne čiji su vojnici prethodnih dana već boravili na prostoru Subocki. Postupno, 2. je bojna uz pomoć ovih postrojbi uvedena na borbene položaje.[15] Svi su položaji tijekom jutra posjednuti i to u slijedećem rasporedu; 1. je satnija

[8] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 8. i Rudi STIPČIĆ, "Napokon smo krenuli...", 84.

[9] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 11. XII. 1991. AMORH.

[10] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 8. i *"Novska - War time"*, 106-107.

[11] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 11. XII. 1991. AMORH. i Franjo NORŠIĆ, "Obrana Subocke 09. 12. 1991. – 29. 12. 1991."

[12] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 11. XII. 1991., Prijedlog za posmrtni čin u OS RH Zapovjedništva 151. br. HV. od 25. VIII. 1993. R. 1/93. i Prijedlog za odličje OS RH R. 3/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[13] Franjo NORŠIĆ, "Obrana Subocke 09. 12. 1991. – 29. 12. 1991."

[14] Dnevno izvješće o stanju 151. br. HV-a od 12. XII. 91. Spis 969. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

preuzela obranu prostora Donje Subocke i dijela Gornje Subocke zaključno sa seoskom crkvom. Posebnu je točku obrane, kao ključno mjesto obrane, 1. satnija postavila na raskrižju prometnice Donja Subocka - Čaglić. Prethodnog je dana naime, iz tog pravca srpska vojska izvodila pješačko-tenkovske napade.[16] U organizaciji se obrane navedenog prostora posebice angažirao pomoćnik zapovjednika za političku djelatnost 1. satnije 2. bojne Zvonko Anić. Zatečeno je stanje, naime, dosta negativno djelovalo na borbeni moral vojnika, a on je svojim pregalaštvom uspijevao popraviti situaciju i potaknuti vojnike da što predanije izvršavaju svoje zadatke.[17]

Sjevernije, od seoske crkve u Gornjoj Subockoj zaključno sa selom Jagma, obranu je preuzela dragovoljačka borbena grupa sastavljena od ostatka vojnika 3. satnije 2. bojne. Premda je ova borbena grupa trebala pokriti manji dio linije bojišta, zbog nedovoljno vojnika nije mogla primjereno odgovoriti ni ovom zadatku.

Obrambeni su položaji 2. bojne postavljeni uz istočni rub sela, duž potoka znakovita imena – Hrvatski potok. Minobacački je vod 2. bojne s odjeljenjem izviđača u Livađanima dva kilometra zapadno od Subocki postavio oruđa i izvršio pripreme za borbeno djelovanje. Tijekom organiziranja obrane izviđači su 2. bojne pronašli dva minobacača 82 mm i stotinu komada mina. Oruđa su i mine odmah predani minobacačkom vodu u Livađanima. Time je znatno pojačana bojeva moć 2. bojne čiji je minobacački vod oskudijevao streljivom. U Livađanima je zbog jakog minobacačkog napada ostao i prateći vod. Zapovjedništvo bojne, logistički vod, odjeljenje veze i sanitetsko odjeljenje smjestili su se u Brezovcu. Tako je uspostavljena linija obrane na potezu Jagma – G. Subocka – D. Subocka – Livađani, a po dubini Brezovac – Popovac. Ukupna je dužina linije obrane 2. bojne iznosila oko 6,5 km.

Na bokovima su se obrambene linije u sjevernom dijelu Jagme nalazile snage 56. samostalne bojne, a u selu Korita snage 3. samoborske bojne koje su toga jutra bez ovakvih problema uspjele preuzeti obranu Korita. S južne su strane, u Gornjim i Donjim Kričkama bile snage 1. samoborske bojne. Na Novskom su i Kričkom brdu snage 65. samostalne bojne. Na cijelom su se navedenom prostoru nalazile i manje snage 1. brigade ZNG-a.

Sela Gornja i Donja Subocka, čiju obranu je preuzela 2. bojna, bila su spojena naselja koja su se duž istočnih padina Blatuškog brda protezala smjerom sjever – jug u obliku slova s. Za razliku od Krički, Subocke nisu bile branjene prirodnom barijerom, brdima, već su bile potpuno otvorene prema istoku. Najistureniji su položaji pobunjenih Srba i JNA bili udaljeni oko sto metara zračne linije od Donje Subocke, na hrptu brda Redžinci gdje su bili položaji snajperista. Ipak, glavnina se agresorskih snaga nalazila pet kilometara istočnije u selima Donji Čaglić, Kovačevac Čaglićki i Gornji Kovačevac. Prema

Darko Železnjak, Franjo Noršić i Zvonko Anić

[15] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 12. XII. 1991. AMORH.

[16] Franjo NORŠIĆ, "Obrana Subocke 09. 12. 1991. - 29. 12. 1991."

[17] Prijedlog za dodjelu odlikovanja Zvonku Aniću. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/95.

podacima kojima je raspolagao HV, u tim su se selima nalazile snage 5. pješadijske brigade 5. korpusa JNA te postrojba srpskog pobunjeničkog TO-a jačine jedne brigade. U Donjem je Čagliću bila smještena i jedna tenkovska postrojba JNA, dok su se kod Kovačevca (kota 417) nalazile minobacačke i haubičke bitnice. Iza ovih se sela dizala planina Psunj. Iz Subocki se golim okom na jugoistočnim padinama Psunja mogla vidjeti bijela mrlja na mrkosivozelenom tonu šumovite planine. Bila je to Bijela Stijena, hrvatsko selo smješteno na stjenovitoj planinskoj visoravni koje su nakon etničkog čišćenja hrvatskog stanovništva pobunjeni Srbi i JNA pretvorili u snažno vojno uporište. Tu su bili ukopani tenkovi koji su svakodnevno tukli Subocke. Sjevernije su, na samome Psunju, bile smještene snage korpusne artiljerijske grupe (sela Gornji Čaglić i Bjelanovac) i brigadne artiljerijske grupe (selo Brđani). Očekivanu su vatrenu potporu snage u Donjem Čagliću mogle dobiti od korpusne grupe VBR-a iz Okučana. Navedena su mjesta bila posljednja srpska linija obrane u novljanskim brdima. Iza šumovitog hrpta Psunja već su se nalazili Okučani.[18]

Subocka prosinac 1991. - ekipa koja je zarobila oficire JNA; Josip Hržić, Stjepan Kovačić, Ivica Mišić, Anđelko Brzak, Josip Kovačić, Drago Čakanić, Josip Horvat, Stjepan Mužar, Josip Žitković i Stjepan Kupres

Tijekom cijeloga dana, dok je teklo zauzimanje položaja, vojnici su 2. bojne bili izloženi stalnim topničkim napadima iz Donjeg i Gornjeg Čaglića. O silini vatre svjedoči i to što je samo toga dana pogocima uništeno sanitetsko vozilo i jedan kamion 2. bojne.[19] Međutim, većina se vojnika 2. bojne nije dala pokolebati, već su, usprkos stalnoj vatri, odmah po zaposjedanju borbenih položaja i organiziranja obrane pristupali izviđanju terena. Za vrijeme te aktivnosti u ranim je prijepodnevnim satima skupina vojnika 1. satnije 2. bojne (Srećko Hrženjak, Josip Horvat, Stjepan Fabeković i Marijan Beljak) uočila kako se pod okriljem magle 'ničijom zemljom' iz smjera Donjeg Čaglića prema Gornjoj Subockoj kreće srpska izviđačka grupa od 15 vojnika. Radilo se o izvidnici za taj dan pripremanog pješačkog-tenkovskog napada na Donju Subocku. Odmah je postavljena zasjeda u koju je upala ova izviđačka grupa. Preciznom su snajperskom vatrom ubijena dva srpska vojnika, više ih je ranjeno, a dvojica su oficira JNA zarobljena: major Nebojša Zarić – zapovjednik bataljuna 2. partizanske brigade Teritorijalne obrane SR BiH i poručnik Siniša Kajkut – pozadinac bataljuna 16. proleterske motorizirane brigade Banjalučkog korpusa. Obojica su potom proslijeđena na daljnju obradu u Lipovljanje u Zapovjedništvo OG-a "Posavina". Nedugo su nakon zarobljavanja obojica razmijenjena.[20]

[18] Franjo NORŠIĆ, "Obrana Subocke 09. 12. 1991. – 29. 12. 1991.", Dnevno izvješće Zapovjednika brigade o stanju 151. br. HV-a od 12. XII. 91. Spis 969. R. 7/91., Izvještaj Zapovjedništva 151. br. HV-a od 16. XII. 91. Spis 982. R. 6/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a". i Josip PAVLIĆ, "Operativni sažetak bojne uporabe 3. satnije 2. bojne 151. brigade HV-a".

[19] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 12. XII. 1991. AMORH.

[20] Dnevno izvješće o stanju 151. br. HV-a od 12. XII. 91. Spis 969. R. 7/91., Prijedlozi za dodjelu odlikovanja Srećku Hrženjaku, Josipu Horvatu, Stjepanu Fabekoviću i Marijanu Beljaku od 3. V. 1995. R. 4/95. AMORH. Fond "151. br. HV-a". i "Razbijeni ubačeni četnici", *Večernji list*, 18. XII. 1991., 6.

Zarobljavanje je ovih dvaju oficira neprijateljske vojske, od čega jednog s visokim činom, imalo snažan odjek kako u brigadi, tako i među ostalim postrojbama OG-a "Posavina" i značajno je utjecalo na dizanje borbenog morala hrvatskih vojnika.

Uslijed razbijanja srpske izviđačke grupe, položaji su se 2. bojne našli pod još žešćim udarom. U napad se uključio i borbeni helikopter koji je doletio iz Gornjeg Kovačevca raketirajući Donju Subocku, dok su objekti na raskrižju Donja Subocka – Donji Čaglić snažno tučeni bestrzajnim topovima. U granatiranju je srpsko topništvo pogodilo i srušilo toranj pravoslavne crkve u Gornjoj Subockoj koja je bila potpuno neoštećena kad je selo oslobodila Hrvatska vojska.[21] Kasnije je srpska propaganda tvrdila da je Hrvatska vojska uništila crkvu *"izvan ratnih dejstava"*.[22] Oko 14.00 je sati iz smjera Donjeg Čaglića na Donju Subocku izvršen snažan pješačko-tenkovski napad u kojem je u borbenom rasporedu sudjelovalo čak osam tenkova. U grčevitoj višesatnoj borbi uz podršku vatre minobacačkog voda 1. je satnija uspjela zaustaviti te potom oko 16 sati odbiti napad, potiskujući napadače natrag u Donji Čaglić.[23] Zapovjednik OG-a "Posavina" ističe kako je *"uporna obrana 151. br. HV-a odbila sve napade četnika"* na prostoru Subocke.[24] U ovoj su uspješnoj obrani Donje Subocke samoborski vojnici imali podršku 34 vojnika 1. brigade ZNG-a koji su im pohitali u pomoć, kao i haubičke baterije 117. brigade koja je tukla prostor između Čaglića i Subocke. Dolaskom noći okončao se pješačko-tenkovski napadi.[25] I dok su u Donjoj Subockoj trajale ogorčene borbe s tenkovima i srpskim pješaštvom, 3. satnija 2. bojne koja je trebala braniti Gornju Subocku nije izdržala topničke udare te je po grupama napustila svoje položaje. U selu su ostala samo dva vojnika. Jedan dio ih se pridružio minobacačkom vodu u Livađanima, a ostali su otišli u Novi Grabovac.[26] Mrak nije donio i prestanak topničkih napada. Naprotiv, cijele su noći žestoko tučene i Gornja i Donja Subocka. Veći je dio vojnika 1. satnije 2. bojne od umora i cjelodnevne borbe te pretrpljenog straha bio u šoku. Treba imati u vidu da je dobar dio vojnika ove satnije bio po prvi put mobiliziran prije nekoliko dana i da je ovaj opći srpski topničko - pješačko - tenkovski napad bio njihov prvi susret s bojištem. Usprkos tome, uspjeli su toga dana očuvati svoje položaje. Međutim, kada je noć umjesto prekida napada donijela

Zarobljeni pripadnici JNA: major Nebojša Zarić i poručnik Siniša Kojkut (12. prosinca 1991.)

ZAPADNOSLAVONSKO BOJIŠTE

Razbijeni ubačeni četnici

NOVSKA – Na zapadnoslavonskom ratištu kod Novske i Lipika i dalje nema mira. Iz četničkog uporišta u Donjem Čagliću otvarana je minobacačka vatra na položaje Hrvatske vojske u selima Subocki, Kričkama i u Kričkom Brdu. Kad je hrvatsko topništvo uzvratilo, neprijateljski topovi odmah su utihnuli.

U okolicu Kričaka u ponedjeljak je ubačena jedna četnička grupa, koja je pod okriljem magle htjela iznenaditi hrvatske vojnike. U žestokom okršaju četnici su razbijeni i prisiljeni na povlačenje. Dopušteno im je da sa sobom odvuku svoje mrtve i ranjene. U Okućane, glavno četničko uporište u zapadnoj Slavoniji, koje su lokalni velikosrpski političari i prije rata zvali »mali Beograd«, u pratnji vojne policije stigla je skupina rezervista i četnika. Prema dojavama iz neprijateljskoga zaleđa, riječ je o vojnim bjeguncima, koji su proteklih dana bezglavo napuštali svoja uporišta oko Daruvara i Pakraca. Bili su pomiješani s civilnim stanovništvom koje su četnici natjerali u zbjeg i bili su se ponadali da bi spas mogli pronaći u Bosni. Sada su vraćeni na prvu liniju fronte. [I. G.]

Snimio ZORAN BOŽIČEVIĆ

Uhvaćeni četnik u selu Gornja Subocka kraj Novske

I zagrebački „Večernji list" je izvjestio o uspjehu 151. brigade

[21] Franjo NORŠIĆ, "Obrana Subocke 9. XII. 1991. – 29. XII. 1991.", Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 12. XII. 1991. AMORH. Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 84. i *"Novska - War time"*, 108.

[22] Slobodan MILEUSNIĆ, "*Duhovni genocid 1991-1995. (1997)*", Beograd 1997., 231.

[23] Franjo NORŠIĆ, "Obrana Subocke 09. XII. 1991. – 29. XII. 1991.", Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 12. XII. 1991. AMORH. Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 84. i *"Novska - War time"*, 108.

[24] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 84.

[25] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 8. i *"Novska - War time"*, 107.

[26] Josip PAVLIĆ, "Operativni sažetak bojne uporabe 3. satnije 2. bojne 151. brigade HV-a".

još žešće topničke udare, većina se vojnika povukla iz Subocke u Livađane. Još je nekoliko sati položaje držala manja skupina najhrabrijih boraca da bi se u kasnim noćnim satima i oni povukli. Zapovjedništvo je brigade bezuspješno interveniralo pokušavajući vojnike 1. satnije navesti da se vrate na borbene položaje. Zbog takvog su razvoja situacije oba sela ostala nebranjena. Tijekom noći su u sela upućeni izvidnici 2. bojne, no, s obzirom na njihov broj i dužinu linije, obrana Subocki bila je preslaba. Stoga je Zapovjedništvo bojne zatražilo pomoć od Zapovjedništva brigade.[27] Svjesno važnosti očuvanja Subocki za planirano ovladavanje prometnicom Pakrac - Okučani, žilom kucavicom pobunjenih Srba, Zapovjedništvo je odmah kao pojačanje poslalo skupinu vojnika iz sastava 1. i 3. bojne 151. brigade.[28] U jutarnjim je satima 13. prosinca u Livađane stigla i interventna postrojba 1. brigade ZNG-a te se s u međuvremenu oporavljenim vojnicima 1. satnije, ostatkom borbene grupe 3. satnije, pratećim vodom i izviđačima minobacačkog voda 2. bojne krenulo u zaposjedanje obrambenih položaja, što je ubrzo uspješno ostvareno. Posjedanje je položaja 1. satnija provela pod zapovjedništvom novog zapovjednika. Naime, radi pretrpljenog šoka utvrđenog na liječničkom pregledu, ustanovljeno je da dotadašnji zapovjednik 1. satnije više nije u stanju zapovijedati postrojbom.

Subocka, prosinac 1991.

Pri uređivanju obrane poduzete su dodatne mjere za osiguranje raskrižja putova Donja Subocka - Donji Čaglić. Raskrižje je određeno kao središnje mjesto obrane te su na njegovom širem području postavljene najjače obrambene snage pješaštva 1. satnije te prateći vod 2. bojne. Njihovi su položaji ojačani dodatnim protuoklopnim sredstvima: jednim bestrzajnim topom i dvjema lansirnim rampama s maljutkama iz sastava mpoab-a 151. brigade. Brigadna inženjerija je oko raskrižja postavila protutenkovsko minsko polje. Na borbenom je položaju kod raskrižja stalno boravio jedan časnik iz Zapovjedništva bojne. Tako je ta uska asfaltna traka odakle se očekivao udar srpskih oklopnjaka stalno bila pod posebnom paskom 2. bojne.

Ojačana je i obrana Gornje Subocke, gdje su uređeni položaji izviđačkog odjeljenja minobacačkog voda bojne. Tu je također postavljeno IZM Zapovjedništva 2. bojne na kojem je boravio zamjenik zapovjednika bojne sa svim ovlastima zapovijedanja i koordinacije djelovanja između pojedinih postrojbi 2. bojne na liniji bojišnice. S obzirom na žestoke i česte topničke udare, obrambeni su položaji postavljeni u postojećim ili izgrađenim čvrstim objektima te u izrađenim rovovima. Razrađen je i sustav stražarenja i osmatranja, jer je

[27] Franjo NORŠIĆ, "Obrana Subocke 9. XII. 1991. – 29. XII. 1991.", Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 84., Dnevno izvješće Zapovjednika brigade o stanju 151. br. HV-a od 12. XII. 91. Spis 969. R. 7/91. i Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 12. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[28] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 13. XII. 1991. AMORH.

postojala i opasnost od potencijalnog ubacivanja srpskih diverzantskih skupina. Moralo se, naime, računati s činjenicom da među srpskim vojnicima ima dosta bivših stanovnika Subocki koji su ove krajeve poznavali bolje od Samoboraca ili "Tigrova" čiji je jedan manji odred također angažiran na obrani Subocki.[29] Tako je 13. prosinca 2. bojna konačno čvrsto preuzela obranu G. i D. Subocke. Zadaća je bojne bila da se po svaku cijenu održe dostignute linije te stvore preduvjeti za daljnje napredovanje HV-a.[30] Toga je dana provedeno i povezivanje linija obrane 2. bojne s linijama obrane 1. i 3. bojne, čime je nastala jedinstvena bojišnica 151. brigade. Uspješno je uspostavljena i žičana veza između Zapovjedništva brigade i 2. bojne.[31]

I sljedećih su dana nastavljeni snažni topnički napadi po čitavoj liniji obrane 2. bojne i dubini branjenog teritorija. Svako je kretanje bilo otežano, jer su napadi trajali doslovce po čitav dan, a vrlo često i cijelu noć.[32] Na zahtjev 2. bojne koprivnička je haubička bitnica vrlo često uzvraćala vatru po ciljevima u Donjem Čagliću i Kovačevcu Čaglićkom. Bez djelovanja ovih haubica položaj bi branitelja Subocki, koji su raspolagali samo s nekoliko manjih minobacača, vrlo brzo postao nemoguć. Međutim, jedan dio ljudstva 2. bojne nije mogao izdržati ovu neprekidnu topničku vatru, pa su 14. prosinca otišli u Novi Grabovac.[33]

U jednom od ovih napada 15. prosinca u Gornjoj je Subockoj na kuću u kojoj je bio smješten jedan vod 2. bojne pala minobacačka granata. Krhotine su granata i građe pogodile trojicu vojnika: **Tomislava Pejića**, **Miru Ladovića** i **Marijana Gärtnera** i teško ih ranile. Odmah su prebačeni u ratnu bolnicu u Lipovljanima, ali je tijekom prijevoza **Tomislav Pejić** preminuo.[34] Intenzivni su napadi na Subocke nastavljeni i idućih dana. Posebice je žestoko bilo 16. prosinca kada su tučeni svi položaji 151. brigade. Koprivničke su haubice bile prisiljene cijeli dan tući po srpskim položajima kako bi olakšale položaj 151. brigade. Tako su samo 15. prosinca na Čaglić ispalile 50 projektila. Više se nije moglo jer su sve postrojbe OG-a "Posavina" patile od nestašice topničkog streljiva.[35] Kako bi pojačalo 'vatreni kišobran' Zapovjedništvo je 151. brigade s 56. samostalnom bojnom dogovorilo da se i ona sa svojim minobacačkim oruđima uključi u napade na Donji Čaglić i tako olakša situaciju u Subockama.[36] S obzirom na to da je dio ljudstva 2. bojne napustio položaje, donesena je odluka da se obrana Subocki pojača ljudstvom iz drugih postrojbi. Tako je u Livađane i Donju Subocku 15. prosinca došlo ljudstvo iz sastava 1. bojne, a u Gornju Subocku

[29] Franjo NORŠIĆ, "Obrana Subocke 9. XII. 1991. – 29. XII. 1991."

[30] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. HV-a 2. bataljunu za posjedanje položaja od 13. XII. 1991. Spis 1058. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[31] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 13. XII. 1991. AMORH.

[32] Franjo NORŠIĆ, "Obrana Subocke 9. XII. 1991. – 29. XII. 1991."

[33] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 14. XII. 1991. AMORH.

[34] Izvještaj zapovjedništva 151. br. HV-a od 16. XII. 91. Spis 982. R. 6/91., Prijedlog za posmrtni čin u OS RH Zapovjedništva 151. br. HV-a od 25. VIII. 1993. R. 1/93., Prijedlog za posmrtno odlikovanje. R. 3/92. i Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 15. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[35] Ivica KUČANDA, "6. samostalni haubički divizion".

[36] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 16. XII. 1991. AMORH.

jedan pješački vod 3. bojne.[37] Osim njih, 1. je satnija 2. bojne 16. prosinca kao pojačanje obrane raskrižja dobila i odred od 30-ak dragovoljaca 100. brigade "Štrasere" koji su već ranije, u Kričkama, bili pridruženi samoborskoj brigadi.[38] Navedenim je pojačanjima dobro učvršćena obrambena linija Subocki. Uz to, pionirski je vod 151. brigade 16. prosinca izvršio postavljanje novih minskih polja na kritičnom raskrižju.[39]

I ova su pojačanja prilikom dolaska doživljavala gubitke. Tako su pri prijevozu do Donje Subocke vojnici 1. bojne u Livađanima upali u minobacački napad. Od detonacije jedne minobacačke granate vojnik **Marijan Bišćan** iz jednog je dvorišta bačen u gospodarsku zgradu, čime su mu oštećena tri rebra na lijevoj strani prsnog koša i pet kralježaka. Bišćan nije odmah osjetio ove povrede, već je mislio da se samo natukao pri padu. U takvom je stanju otišao na liniju bojišta u Donjoj Subockoj, gdje je zbog sve jačih bolova shvatio da je teže ranjen.[40] Sljedećih su dana Subocke neprekidno tučene srpskim topništvom; minobacačima 120 mm, tenkovima i haubicama 105/155 mm.[41] Posebice je snažna bila paljba po položajima u Gornjoj Subockoj, gdje je samo 18. prosinca palo 150 mina iz minobacača 120 mm. Iz svojih su rovova samoborski vojnici mogli vidjeti kako su s bijele mrlje Bijele Stijene neprekidno presijavali bljeskovi tenkovskih salvi. Svi su ti napadi bili priprema za novi pješačko-tenkovski napad. Poslijepodne su na prometnici Donji Čaglić – Donja Subocka zamijećena dva srpska tenka i pješaštvo. Iz nepoznatog su razloga toga dana odustali od napada. Na srpsku su vatru paljbom odgovarale koprivničke haubice.[42] I dok su svi ti napadi prošli bez žrtvi, u kasnim je noćnim satima s 18. na 19. prosinca u Subockoj došlo do tragičnog događaja. **Nenad Bogunović**, strijelac u 1. satniji 2. bojne, bio je u patroli koja je kontrolirala položaje u selu. Putem je naišao na stražarsko mjesto koje su držali pripadnici 1. brigade ZNG-a. Kako Bogunović nije znao lozinku, stražar je rafalno zapucao i teško ga ranio u nogu. U kritičnom je stanju prebačen u bolnicu u Zagrebu gdje je 26. prosinca preminuo.[43] I 19. je prosinac, dan kad je izvršen veliki napad na Gornje Kričke, također protekao u znaku topničkih i pješačkih napada na Subocke.[44] Toga su dana u borbi lakše ranjena dva Samoborca. Vojnik je **Blagojević** ranjen u ruku, a **Stjepan Fabeković** u glavu i to uslijed neispravno ispaljenog

---

[37] Franjo NORŠIĆ, "Obrana Subocke 9. XII. 1991. – 29. XII. 1991."

[38] Radovan Domagoj DEVLIĆ, *"Štraseri - didaskalije"*, Zagreb, 1993., 73.

[39] Zapisnik minskoeksplozivnih prepreka u D. Subockoj od 16. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

[40] Izjava zapovjednika 1. bojne o povredi odnosno ranjavanju od 17. II. 1992. AMORH. R. 19/92.

[41] Izvještaj Zapovjedništva 151. br. HV od 16. XII. 91. Spis 982. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[42] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 18. XII. 1991. i Dnevno izvješće Zapovjednika 151. brigade o stanju 151. br. HV-a od 18. XII. 91. Spis 1007. R. 7/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[43] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 19. XII. 1991., Prijedlog za posmrtno odličje. R. 3/92. i Prijedlog za posmrtni čin u OS RH Zapovjedništva 151. br. HV-a od 25. VIII. 1993. R. 1/93. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[44] Knjiga dežurnog 1. bojne 151. br. za 1992. godinu. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 19/92.

tromblona.[45] Dok je u sljedeća dva dana na svim linijama koje je držala 151. brigada došlo do zatišja, Subocke su i Livađani i dalje napadani.[46] U Gornjoj su Subockoj 20. prosinca poginula trojica hrvatska vojnika, a trojica su ranjena. Radilo se o pripadnicima 56. samostalne bojne koji su došli kao pojačanje 151. brigadi.[47] Uslijed sve manjih zaliha streljiva koprivničke su haubice i samoborski minobacački vodovi sve manje bili u prigodi odgovarati na ove srpske topničke napade.[48] Za ilustraciju stanja koje je tih dana vladalo u Subockoj, donosim izvatke iz izvješća - dnevnika jednog časnika 2. bojne 151. brigade; *"**20/21. 12. 91.** - Noć puna detonacija MB 82 i 120 mm s koncentriranom i prenosnom vatrom u razmaku 5 – 10' te po oruđu 1 mina po rasponu 50 m s početkom raskrsnica jugoistok – sjever te šaranje iznenada. Vatra je dolazila iz smjera Čaglića i Kovačevca 20. 12. 91. od 9,25 do 10,30 samo na mojem punktu palo je 126 mina, više nisam brojio ... 17.00 iz pravca Donjeg Čaglića bliže cilju 251 haubica i MB počeli su igru po našem položaju i po dubini Livađana. 17.10 također iz pravca Bjelanovac – Bijele Stjene kombinirana vatra po našem prednjem kraju kao pripreme za napad. U 18.00 izvještavam Gajku 41 – Mahovića i upozoravam da se odmah otvori vatra na dane ciljeve jer se ovo više ne može podnijeti. Od 18.15 – 18.30 40 plotunskih granata dobivam po položaju. U 18.30 dajem cilj 250 – 50 m natrag baraž 82 sa 6 mina Bambi, prenosim 59 m naprijed – nešto smo pogodili i s tromblonima po groblju 6 kom smo otjerali čede i neposredne vatre nema. U 18. 35 zapali su štagalj 25 m ispred mene. Biti ću osvijetljen cijelu noć. U 18.40 gubim svaku vezu sa jedinicama, sa Gajkom – Samobor, Riba – Deda ostaju sami. U blizini su tenkovi osam – na 500 m iza. Vatra traje i dalje, kurire ne šaljem – riskantno – čekam, osluškujem, napetost vrlo velika... **21. 12. 91.** - 7.00 tenk na cilju 101. Uspostavljam vezu s Gajkom i dobivam Srneticu direktno za upravljanje vatrom. Tenka istjerujem iz brloga s haubicama. Granata padne 10 m od njega, tražim štefanje, veza pukne. Zapovjednik tenkova vidi da je frka. Dajem mu cilj i njegovim djelovanjem tenk se povlači a s PAM-om smo tukli zaštitnu pješadiju. Naši raketaši s 3 maljutke*

Gornja Subocka, prosinac 1991., Franjo Kodrić, Mladen Noršić, dr. Vladimir Juranko, Željko Mrkić

[45] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 19. XII. 1991. AMORH.

[46] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 20. i 21. XII. 1991., Dnevno izvješće Zapovjednika 151. br. o stanju 151. br. HV-a od 20. XII. 91. Spis 1021., Dnevno izvješće Zapovjednika 151. br. o stanju 151. br. HV-a od 21. XII. 91. Spis 1022. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91. i *"Novska - War time"*, 115.

[47] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 9. i "Kutina može mirno živjeti", *Hrvatski branitelj – glasilo OG-a "Posavina"*, br. 4., 4. II. 1992., 4

[48] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 20. i 21. XII. 1991., Dnevno izvješće Zapovjednika 151. br. o stanju 151. br. HV od 20. XII. 91. Spis 1021. i Dnevno izvješće Zapovjednika 151. br. o stanju 151. br. HV-a od 21. XII. 91. Spis 1022. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[49] Izvješće o hvatanju ratnog zarobljenika u zap. Slavoniji. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

ispaljene s istog položaja bez efekta. Tenk tuče po njima. Tražim da djeluje, odgovor "ne smijem niti nos proviriti". Tenk se povlači u brlog, poplašen, ali ne uništen. Smještam posade tenkova 3 i transportera 1 – ukupno ljudstvo 15 vojnika. Oko 1.00 vatra je prekinuta. Mirno i to nas zabrinjava..."[49] Neprekidna je topnička vatra potpuno iscrpila i izmorila ljudstvo koje je branilo Subocke. Zapovjedništvo je brigade bilo svjesno teške psihičke opterećenosti vojnika na bojištu te je nakon desetodnevnog boravka 151. brigade u zapadnoj Slavoniji zatražilo da se barem ljudstvo na prednjem kraju bojišta zamijeni i pošalje na odmor.[50] Uobičajena se smjena i odlazak na odmor nakon deset dana bojišta ovoga puta nije mogla provesti, jer je Zapovjedništvo OG-a "Posavina" za 22. prosinca planiralo otpočinjanje druge etape operacije "Orkan 91", a položaji koje je uz tolike žrtve 151. brigada obranila i očuvala trebali su biti polazna točka operacije.[51]

Subocka, prosinac 1991. - pripadnici 2. bojne: Zvonko Anić, (nepoznat), Vlado Kristijan, Josip Krajačić, Zvonimir Kovač, Božo Agnić, Damir Berčić, Miljenko Komes, (nepoznat), (nepoznat), Darko Željeznik, Zdenko Turk, Srđan Resanović, Darko Lovrić, Davorin Tilić, Željko Ložnjak

[50] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 20. i 21. XII. 1991., Dnevno izvješće Zapovjednika 151. br. o stanju 151. br. HV-a od 20. XII. 91. Spis 1021. i Dnevno izvješće Zapovjednika 151. br. o stanju 151. br. HV-a od 21. XII. 91. Spis 1022. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[51] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 84.

NA BOŽIĆNO JUTRO ...

U pozadini teških borbi vođenih za Kričke i Subocke, u OG-u su "Posavina" od 10. prosinca, tj. od okončanja prve faze operacije "Orkan 91" vršene pripreme za drugu fazu operacije. Razlog što se odmah nije nastavilo s napadnim operacijama leži u nedostatku topničkog i minobacačkog streljiva. Tek nakon što je osigurana dovoljna količina moglo se pristupiti provođenju druge faze.[1] Prema planu Zapovjedništva OG-a "Posavina", njezine su postrojbe* 22. prosinca trebale izvršiti napadna djelovanja na sljedećim pravcima:

- Livađani - Gornja Subocka - Donja Subocka - Donji Čaglić
- Kričko brdo – Rajčići – Bijela Stijena,

s ciljem konačnog presijecanja prometnice Okučani – Lipik u rajonu Donjeg Čaglića i Bijele Stijene. Operacija je trebala trajati dva do tri dana. Plan je također predviđao da se nakon uspješnog presijecanja prometnice u sljedećoj etapi operacije oslobodi Jasenovac.

Operaciju su trebale izvršiti tri borbene grupe. Najjužniju, koja je trebala posjesti prostor prometnice od sela Cage do Bijele Stijene, činila je 117. brigada s 59. samostalnom bojnom. Sjevernije je od nje trebala djelovati 1. brigada ZNG-a i izbiti na odsjek prometnice Bijela Stijena – Donji Čaglić. Zadaća je 151. brigade bila da u suradnji s 56. kutinskom samostalnom bojnom *"napada u zoni s. Brezovac Subocki – s. Bjelanovac – Lipik – s. Bujavica na frontu s. Donja Subocka – s. Jagma pravcima: s. D. Subocka – s. Kovačevac Čaglićki. - s. D. Subocka – s. G. Subocka – s. Donji Čaglić i s. Jagma – s. Donji Čaglić sa zadatkom: u sukladnom djelovanju s dijelom snaga 1. br. HV-a razbiti snage neprijatelja na pravcima napada i što prije izbiti na liniju s. Bjelanovac – s. Donji Čaglić – Lipik."*[2]

Sukladno ovoj zapovijedi, Zapovjedništvo je 151. brigade koordiniralo s 56. samostalnom bojnom da će samoborske postrojbe napasti Kovačevac Čaglićki, a oni iz Jagme i Gornje Subocke Donji Čaglić. Prema zapovijedi Zapovjedništva 151. brigade njezine su 1. i 3. bojna trebale s prostora Donje Subocke zauzeti samo selo Kovačevac Čaglićki i raskrižje puta Donji Čaglić - Kovačevac Čaglićki. 2. je bojna, koja je uslijed navedenih zbivanja ostala bez dijela ljudstva, dok je ostatak bio iscrpljen stalnim borbama za obranu Subocki, trebala ostati na položajima u Donjoj Subockoj spremna za intervenciju i prihvat hrvatskih snaga u slučaju srpskog protunapada. Operativni je poredak 151. brigade trebao biti u dva borbena ešalona, a dio je snaga trebao ostati u

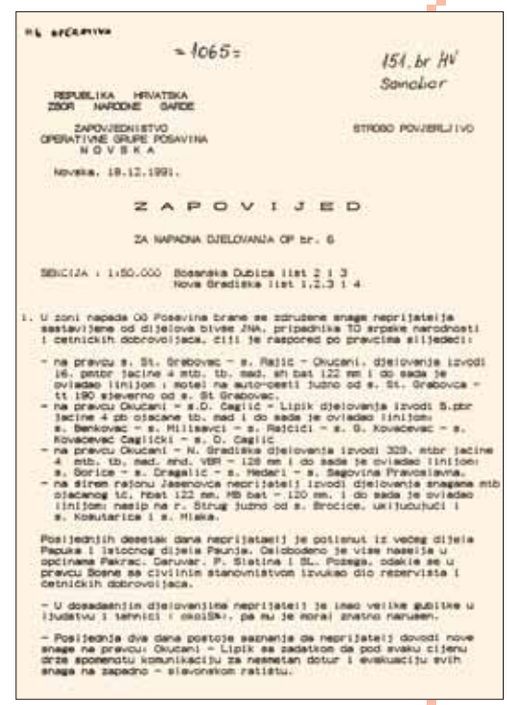

=1065=

151. br HV
Samobor

REPUBLIKA HRVATSKA
ZBOR NARODNE GARDE

ZAPOVJEDNIŠTVO
OPERATIVNE GRUPE POSAVINA
N O V S K A

STROGO POVJERLJIVO

Novska, 18.12.1991.

Z A P O V I J E D

ZA NAPADNA DJELOVANJA OP br. 6

SEKCIJA : 1:50.000 Bosanska Dubica list 2 i 3
Nova Gradiška list 1,2,3 i 4

1. U zoni napada OG Posavina brane se združene snage neprijatelja sastavljene od dijelova bivše JNA, pripadnika TO srpske narodnosti i četničkih dobrovoljaca, čiji je raspored po pravcima slijedeći:

- na pravcu s. St. Grabovac – s. Rajić – Okučani, djelovanja izvodi 16. pbtbr jačine 4 mtb. tb. mad. sh bat 122 mm i do sada je ovladao linijom : sotel na auto-cesti južno od s. St. Grabovca – tt 190 sjeverno od s. St Grabovac.
- na pravcu Okučani – s.D. Čaglić – Lipik djelovanja izvodi 5.pbr jačine 4 pb otačane tb. mad i do sada je ovladao linijom: s. Benkovac – s. Milisavci – s. Rajčići – s. G. Kovačevac – s. Kovačevac Čaglički – s. D. Čaglić
- na pravcu Okučani – N. Gradiška djelovanja izvodi 329. mtbr jačine 4 mtb. tb, mad. mhd. VBR – 120 mm i do sada je ovladao linijom: s. Gorica – s. Dragalić – s. Medari – s. Sagovina Pravoslavna.
- na širem rajonu Jasenovca neprijatelj izvodi djelovanja snagama mtb otačanog td. rbat 122 mm, MB bat – 120 mm. i do sada je ovladao linijom: nasip na r. Strug južno od s. Brocice, uključujući i s. Komutarica i s. Mlaka.

Posljednjih desetak dana neprijatelj je potisnut iz većeg dijela Papuka i istočnog dijela Psunja. Oslobođeno je više naselja u općinama Pakrac, Daruvar, P. Slatina i SL. Požega, odakle se u pravcu Bosne sa civilnim stanovništvom izvukao dio rezervista i četničkih dobrovoljaca.

- U dosadašnjim djelovanjima neprijatelj je imao velike gubitke u ljudstvu i tehnici i okolišu, pa mu je moral znatno narušen.

- Posljednja dva dana postoje saznanja da neprijatelj dovodi nove snage na pravcu: Okučani – Lipik sa zadatkom da pod svaku cijenu drže spomenutu komunikaciju za nesmetan dotur i evakuaciju svih snaga na zapadno – slavonskom ratištu.

Zapovjed Zapovjedništva OG „Posavina" za početak druge faze operacije „Orkan '91.)

[1] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 84.

[*] OG "Posavina" činile su u tom trenutku 1. br. ZNG-a, 125. br. HV-a Novska, 151. br. HV-a Samobor, 117. br. HV-a Koprivnica, 121. br. HV-a Nova Gradiška, 1. bojna 108. br. HV-a Slavonki Brod, 99. br. HV-a Zagreb, 51. sam. bojna HV-a Vrbovec, 53. sam. bojna HV-a Dugo Selo, 56. sam. bojna HV-a Kutina, 59. sam. bojna HV-a Sveti Ivan Zelina, 65. sam. bojna HV-a Ivanić Grad, 2. bojna 153. br. HV-a Velika Gorica i 2. mpoap HV-a.

[2] Zapovijed Zapovjedništva OG-a "Posavina" za napadna djelovanja OP. br. 6. od 18. XII. 1991. Spis 1065. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

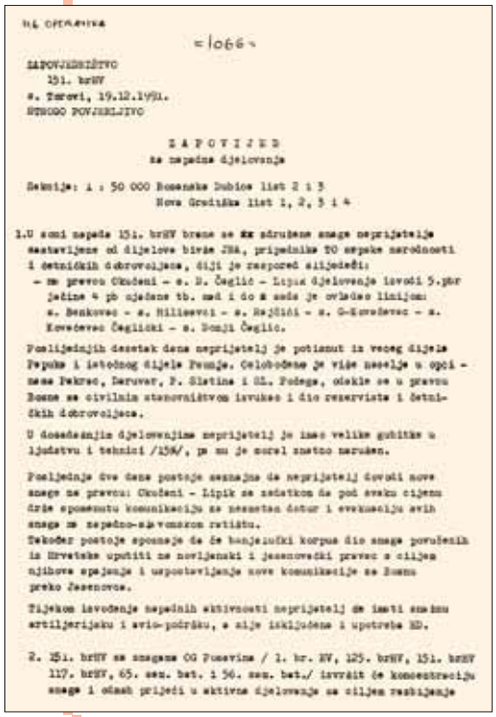

=1066=

ZAPOVJEDNIŠTVO
151. brHV
s. Tarovi, 19.12.1991.
NEPOSREDNO ZAPOVJEDNIŠTVO

Z A P O V I J E D
za napadna djelovanja

Sekcije: 1 : 50 000 Bosanska Dubica list 2 i 3
Nova Gradiška list 1, 2, 3 i 4

1.U cilju napada 151. brHV bit će formirane združene snage neprijatelja sastavljene od dijelova bivše JNA, pripadnika TO srpske narodnosti i dobrovoljaca, koji je raspored sljedeći:
– na pravcu Okučani – s. D. Čaglić – Lipik djelovanje izvodi 5.pbr jačine 4 pb ojačane tb. and i do 4 sada je ovladao linijom: s. Benkovac – s. Milićevci – s. Rajčići – s. G.Kovačevac – s. Kovačevac Čaglički – s. Donji Čaglić.

Posljednjih desetak dana neprijatelj je potiskuje iz veceg dijela Papuka i istočnog dijela Psunja. Oslobođene je više naselja u opći – nama Pakrac, Daruvar, P. Slatina i Gl. Podega, otkuda se u pravcu Bosne se civilnim stanovništvom izvukao i dio rezervista i četnič-kih dobrovoljaca.

U dosadašnjim djelovanjima neprijatelj je imao velike gubitke u ljudstvu i tehnici /15%/, pa su mu je ouzel znatno narušen.

Posljednja dva dana postoje saznanja da neprijatelj dovodi nove snage na pravcu: Okučani – Lipik sa zadatkom da pod svaku cijenu drže spomenutu komunikaciju za nesmetan dotur i evakuaciju svih snaga na zapadno-slavonskom ratištu.
Također postoje spoznaje da će banijski korpus dio snaga povučenih iz Hrvatske uputiti na novljanski i jasenovački pravac s ciljem njihovo spajanja i uspostavljanje nove komunikacije za Bosnu preko Jasenovca.

Tijekom izvođenje napadnih aktivnosti neprijatelj će imati snažnu artiljerijsku i avio-podršku, a koje isključene i upotreba RD.

2. 2bi. brHV sa snagama OG Posavina / 1. br. HV, 125. brHV, 151. brHV 117. brHV, 65. sam. bat. i 56. sam. bat./ izvršit će koncentraciju snaga i odmah prijeći u aktivno djelovanje sa ciljem razbijanje

Zapovjed Zapovjednika 151. brigade za napad na Kovačevac Čaglički i Donji Čaglić

pričuvi. Topničku je potporu napredujućim pješačkim snagama trebala pružiti koprivnička haubička baterija.[3]

Istodobno s ovim aktivnostima na novljanskim brdima, snage OG-a "Posavina" na novogradiškom su sektoru bojišta trebale napasti prostor sjeverno od linije Gornja Trnava – Ratkovac i tako doći u položaj za presijecanje prometnice Okučani – Pakrac u Bijeloj Stijeni i Benkovcu. Uspješnom realizacijom druge faze "Orkana 91" postrojbe bi se srpskih pobunjenika i JNA na zapadnom Psunju našle u potpunom okruženju. Međutim, osim snaga OG-a "Posavina", na srpske su postrojbe s napadom sa sjevera trebale nastaviti i snage OZ-a Bjelovar i OG-a Pakrac s ciljem izbijanja na liniju Lipik – Šeovica – Kraguj – Kusonje. Time bi se u cijelosti oslobodio Pakrac, spriječili eventualni novi srpski prodori prema ovome gradu te stvorili preduvjeti za spajanje sa snagama HV-a koje su s prostora Požege, Slatine i Daruvara napredovale prema Pakracu. Njihovim bi spajanjem srpske pobunjeničke postrojbe na Psunju bile prisiljene na predaju.[4] Nakon sloma na Psunju preostale bi srpske oružane postrojbe bile "zbijene" u zadnju liniju obrane, oko auto-ceste na potezu Okučana i Nove Gradiške, uz realnu opasnost da budu uništene ili otjerane preko hrvatske državne granice na Savi. Time bi zapadna Slavonija bila u cijelosti oslobođena.

I dok se OG "Posavina" pripremala za nastavak "Orkana '91", postrojbe su 5. korpusa JNA na prostoru Okučani – Lipik dobile značajna pojačanja. Obavještajni je sektor Glavnoga stožera HV-a 22. prosinca primio obavijest da je samo dan ranije, tj. 21. prosinca, u zapadnu Slavoniju ušla postrojba od 36 tenkova M-84, 28 tenkova T-55, 20 topova i 800 vojnika.[5] Zapovjedništvo je OG-a "Posavina" bilo upoznato s time da JNA stalno dovodi nove snage na pravcu Okučani – Lipik kako bi očuvala ovu prometnicu, ali ne i o kolikim i kakvim se snagama radi. Općenito su spoznaje OG-a "Posavina" o protivničkoj strani bile slabe, što se može vidjeti iz niza zapovijedi ovog Zapovjedništva.[6]

Iz nepoznatog je razloga odlučeno da se napadna akcija ne izvrši prema planu koji je razradio OG "Posavina", već da se napad izvrši samo na Donji Čaglić, Kovačevac Čaglički i Rajčiće. Napad su iz dva smjera (iz Krički i Subocke) trebale izvršiti snage 1. brigade ZNG-a i to prema napadnom planu istovjetnom onome od neuspješnog 10. prosinca.[7] U napadu su uz "Tigrove" trebale sudjelovati i snage 151. brigade i 56. samostalne bojne.[8] Topničku je pripremu napada po srpskim položajima s ciljem neutralizacije obrane i omogućavanja što bržeg prodora snaga 1. brigade ZNG-a trebalo izvršiti topništvo OG-a "Posavina".[9] Tako je 20. prosinca u Subocku na izviđanje terena prema

[3] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. HV-a za napadna djelovanja od 19. XII. 1991. Spis 1066. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[4] Zapovijed Zapovjedništva OG-a "Posavina" za napadna djelovanja OP. br. 6. od 18. XII. 1991. Spis 1065. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[5] Davor MARIJAN, *"Smrt oklopne brigade"*, 65-66.

[6] Vidi npr. Prilog uz zapovijed br. 5. načelnika sigurnosti OG-a "Posavina" (prosinac 1991.). Spis 983. i zapovijed Zapovjedništva OG-a "Posavina" za napadna djelovanja OP. br. 6. od 18. XII. 1991. Spis 1065. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[7] Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *"Deset godina poslije"*, 223.

[8] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 22. XII. 1991. AMORH.

Donjem Čagliću pristigla skupina "Tigrova" iz sastava 3. bojne, "Žune", predvođena zapovjednikom bojne Živkom Zrilićem.[10] U okviru priprema za napad, inženjerijski je vod 151. brigade 21. prosinca izvršio razminiranje prometnice Donja Subocka – Donji Čaglić.[11]

U ranim je jutarnjim satima 22. prosinca topništvo OG-a "Posavina" otpočelo s pripremom napada. Istodobno je srpsko topništvo tuklo cijeli prostor od Lipovljana do Nove Gradiške, a glavnina je udara bila usmjerena na novljanska brda. U 7 su sati snage jedne satnije 3. bojne "Tigrova" stigle u Subocku s tri tenka i jednim transporterom.[12]

U 8 je sati otpočela druga faza "Orkana 91". Iz Donje je Subocke u napad na srpske položaje u Donjem Čagliću krenula jedna satnija 3. bojne 1. brigade ZNG-a ojačana s dva tenka T-55.[13] Budući da na zapovjeđene polazne položaje nije došla 56. samostalna bojna, ni snage 151. brigade nisu se uključile u napad.[14] O tome u Ratnom dnevniku 151. brigade piše: *"22. je prosinca 1. brigada ZNG-a otpočela s izvođenjem borbenih aktivnosti u kojima je trebala sudjelovati i 151. brigada, ali zbog slabe koordinacije akcije i zbog nemogućnosti zauzimanja položaja od strane 1. brigade, snage 151. brigade nisu bile uporabljene. Značajno je i to da 56. samostalna bojna nije postupila prema planu i nije ljudstvom zatvorila lijevo krilo 1. brigade ZNG-a i to je jedan od razloga neuspjeha akcije."*[15] U napad se "Tigrovima" pridružilo 18 pripadnika zagrebačke dragovoljačke satnije "Štraseri".[16] Krećući se prometnicom Donja Subocka – Donji Čaglić hrvatski su vojnici vrlo brzo dospjeli do ulaza u Donji Čaglić. Međutim, tu su naišli na snažan srpski otpor. Osim s dobro utvrđenih položaja oko seoske crkve vatra je otvorena i iz središta sela, odakle se pojavilo 8 srpskih tenkova s pješaštvom, pa je uslijedio jak tenkovsko-pješački protunapad u kojem su tri "Tigra" poginula, a čak ih je 17 ranjeno. Jedan je hrvatski tenk uništen, a jedan oštećen. I srpske su snage u sukobu pretrpjele gubitke u živoj sili, a uništena su im i dva tenka (jedan M-84 i jedan T-55).[17] S obzirom na veliki broj ranjenih, "Tigrovi" su putem radiostanice zatražili hitnu medicinsku pomoć. Stoga su u Donji Čaglić odmah upućena sanitetska vozila 151. brigade u kojima je bila liječnica iz satnije "Štrasera", zapovjednik saniteta 1. bojne 151. brigade dr. Igor Pecić i samoborski vozači Željko Širanović, Petar Glasnović te Zdravko Resar. Riskirajući živote, oni su sanitetskim vozilima ušli u Donji Čaglić sve do seoske crkve, gdje su bili prvi srpski položaji. I premda su bili izloženi paljbi, odmah su prionuli izvlačenju ranjenih "Tigrova". Kako ih je bilo puno, bili su se prisiljeni nekoliko

---

[9] Franjo NORŠIĆ, "Obrana Subocke 09. 12. 1991. – 29. 12. 1991."

[10] Izvješće o hvatanju ratnog zarobljenika u zap. Slavoniji. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[11] Franjo NORŠIĆ, "Obrana Subocke 09. 12. 1991. – 29. 12. 1991."

[12] "Teške noćne borbe" i "Agresor narušava primirje", *Večernji list*, 23. XII. 1991., 7. i Franjo NORŠIĆ, "Obrana Subocke 09. 12. 1991. – 29. 12. 1991."

[13] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 84.

[14] Usmeno priopćenje Adolfa Paara od 12. lipnja 2006.

[15] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 22. XII. 1991. AMORH.

[16] Radovan Domagoj DEVLIĆ, *"Štraseri - didaskalije"*, 85.

[17] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 9. i Franjo NORŠIĆ, "Obrana Subocke 09. 12. 1991. – 29. 12. 1991."

puta vratiti kako bi ih sve izvukli. Sveukupno su uspjeli izvući 11 ranjenih "Tigrova". Najteže su slučajeve odmah otpremili u Lipovljanje, dok je drugima pružena pomoć u Subockoj.[18] Osim ranjenih hrvatskih vojnika, tom su prilikom iz Donjeg Čaglića dovezena i tri srpska zarobljenika, od kojih su dvojica bila ranjena, pa su odmah medicinski zbrinuti. U međuvremenu je stanje u Donjem Čagliću za "Tigrove" postalo neizdrživo. Postalo je sve očitije da je i ovaj napad na Čaglić propao te je donesena odluka da se povuku natrag u Subocku. Odmah po njihovom povlačenju 3. je satnija 2. bojne 151. brigade pristupila obrani sela, jer se očekivao srpski protunapad na Subocku.[19] Ti su dramatični trenuci ovako opisani u izvješću - dnevniku časnika 2. bojne 151. brigade; *"... Donose dva ranjena, "čede" i jednog zarobljenog vojnika 1961. god. Rođen u Sarajevu. Gardist saopćava da se je predao. Čuva ga Jurko i njihov čovjek. Gardist saopćava da je još 11 zarobljeno. Kako se borba sve više razmahala, gosp. Živko* (Zrilić, zapovjednik 3. bojne "Tigrova", op. a.) *nije mogao stupiti u kontakt s "Mišom". Živko me je upitao da li možemo dati kakvu podršku. U prvi mah sam bio zaprepašten tim upitom. Rekao sam da vezu nemam sa Anićem. Kod njega je motorola i RUP i da nam je sva veza prekinuta sa Gajkom osim našeg MB voda u Livađanima gdje ćemo pokušati stupiti u vezu i da ima još zlatnu rezervu mina. Vinko* (nečitko, op. a.) *je zatražio cilj "crkva" na križanju – cilj 102 – zatim iza groblja da su tu minobacači. "Bambi"* (nadimak Josipa Honomihla, zapovjednika minobacačkog voda 2. bojne, op. a.) *je to uspješno neutralizirao. Na pitanje Živka i mene zarobljenik je između ostalog rekao i gdje je komanda, cca 200 m desno od crkve, velika bijela kuća. "Bambiju" je saopćeno za taj cilj. Garda je došla na 100 m od križanja kod crkve i zatražila je prenos vatre za 1000 m naprijed, zatim oko crkve. Nastupilo je povlačenje garde i saopćenje Živka da su krenuli tenkovi na njih cca 8 po cesti. Garda se povukla i zauzela obrambeni položaj kod zadnjih kuća i nasipa iza križanja našeg cilja 251 cca 1200 m i zatražena je baražna vatra na to križanje. Vezu sa "Bambijem" nismo mogli uspostaviti te je uspostavljeno sa Anićem da preko "Rupa" traži "Gajku" i da saopći cilj 251. Zatim je zatražen prenos vatre 1-1,5 km naprijed jer nadiru tenkovi. Gosp. zapovjednik Županović po povratku je na karti pokazao gdje su zauzeli obrambeni položaj i da šalje pomoć i hranu. Gardistima smo dali sokove, cigarete sve što su tražili na što su se gosp. Živko i Županović zahvalili kao i na našu podršku. U akciji su sudjelovali i slobodni Zgb 100., njih 16-20 boraca. Prilikom povlačenja gosp. Županović je tražio od Živka da rezervni sastav odmah stupi u bojevu gotovost. Ovo smo iskoordinirali sa bataljunom i "Zekom" i skrenuli pažnju da se otvori vatra samo na ciljeve koji otvaraju vatru na naše položaje. Akcija je završena i uputio sam se u komandu 2.*

[18] Prijedlog Zapovjedništva 1. bojne 151. br. HV-a za dodjelu odlikovanja Igoru Peciću od 26. II 1996., Prijedlog zapovjednika 2. bojne 151. br. HV-a za dodjelu odlikovanja Željku Širanoviću od 29. II. 1996., Prijedlog za dodjelu odlikovanja Petru Glasnoviću. R. 4/95. i Prijava za dodjelu priznanja v/o Zdravku Resaru od 27. IV. 1992. R. 20/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[19] Franjo NORŠIĆ, "Obrana Subocke 09. 12. 1991. – 29. 12. 1991."

[20] Izvješće o hvatanju ratnog zarobljenika u zap. Slavoniji. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

bataljuna, zatim u komandu brigade, o čemu sam razgovarao sa Mahovićem 'Gajkom' 41. (45) Vratio sam se sa zapovjednikom do "Bambija" odakle sam, u jedincu oko 19.30 i "Riba" mi je saopćio da se je Garda kompletno povukla sa obrambenog položaja..."[20] Istodobno s bojem za Donji Čaglić jedna je satnija "Tigrova" iz Gornjih Krički napala Kovačevac Čaglićki. Iako su srpskim vojnicima naneseni znatni gubici, i taj je napad, uz značajne gubitke i na hrvatskoj strani, propao.[21] U napadu su na Rajčiće snage HV-a blokirale srpske snage i otpočele čišćenje njihovih položaja u selu. Južni je dio sela (do središnjeg raskrižja) uspješno očišćen i zaposjednut, ali su se postrojbe HV-a zbog dobro utvrđenih srpskih položaja na brdu Čardačić i u gornjem dijelu sela otkud je pružan snažan otpor, kao i zbog snažne topničke vatre iz Milisavaca i Rađenovaca i Čaglića, u sumrak povukle.[22] Tako je uslijed dobro postavljene i uporne obrane JNA i pobunjenih Srba druga faza operacije "Orkan '91" zaustavljena već prvoga dana. Premda do očekivanog protunapada JNA nije došlo, cijelog su toga dana žestoko tučeni svi položaji HV-a na novljanskim brdima. Uz položaj 151. brigade u Subockoj, najžešće su napadnuti Livađani, gdje je pred zgradom Zapovjedništva 2. satnije 1. bojne prilikom preuzimanja hrane iz kamiona od gelera poginuo puškomitraljezac u 3. satniji 1. bojne **Dražen Ratković**. Minobacačka je granata pala na udaljenosti od 3 do 4 metra od kamiona i osim Ratkovića lakše ranila više vojnika logističara: **Borisa Domovića, Damira Požgaja, Ivana Širanovića** i **Ivicu Golubića.**[23] Prema priopćenju za javnost Zapovjedništva OG-a "Posavina", toga je dana poginulo 7, a ranjeno 29 hrvatskih vojnika,[24] dok se u internom izdanju *Povijesti djelovanja OG-a "Posavina"* donosi podatak o 34 ranjenika.[25]

Kad je riječ o snagama OZ-a Bjelovar i OG-a Pakrac te drugih postrojbi HV-a koje su se borile sjeverno od Pakraca, one su do Božića uspjele izbiti na crtu Pakrac – Bučje – Požega. Tako je u ruke 123. brigade palo selo Bučje - administrativni centar pobunjenih zapadnoslavonskih Srba,[26] ali i mjesto gdje su mjesni Srbi organizirali zatvorski sabirni logor; prema tvrdnjama Hrvata - logoraša koji su bili u njemu, najgori i najbrutalniji od svih koji su u zapadnoj Slavoniji otvorili Srbi. Međutim, Hrvatska je vojska ovo mjesto brutalnih mučenja i masovnih smaknuća hrvatskih branitelja i civila zatekla praznim jer su još 9. prosinca pobunjeni Srbi sve preostale logoraše prebacili u logor u Staroj Gradišci.[27] Tako je nada 151. brigade da će se konačno doznati

Josip Jager i Josip Honomihl

[21] Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *"Deset godina poslije"*, 223-230.

[22] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 9. i *"Novska - War time"*, 117.

[23] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 22. XII. 1991., Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a o stanju 151. br. HV-a od 22. XII. 91. Spis 1024. R. 7/91., Prijedlog za posmrtni čin u OS RH Zapovjedništva 151. br. HV-a od 25. VIII. 1993. R. 1/93. AMORH. Fond "151. br. HV-a". i Pisano priopćenje Vinka Liseca.

[24] "Napad za napadom", *Večernji list*, 24. XII. 1991. i *"Novska - War time"*, 116.

[25] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 9.

[26] Slavko LONČAREVIĆ, *"Zakorenje 1399.-1999."*, Požega 1999., 51-56.

[27] Danijel REHAK, *"Putevima pakla – kroz srpske koncentracijske logore 1991.. u 21. stoljeće"*, 258-269.

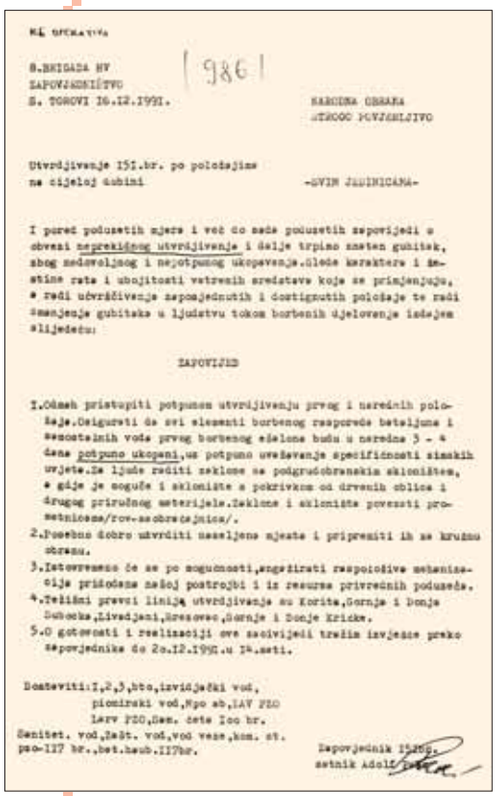

8.BRIGADA HV
ZAPOVJEDNIŠTVO
S. TOMOVI 16.12.1991.

986

HRVATSKA OBRANA
-STROGO POVJERLJIVO

Utvrđivanje 151.br. po položajima
na cijeloj dubini -SVIM JEDINICAMA-

I pored poduzetih mjera i već do sada poduzetih zapovijedi o obvezi neprekidnog utvrđivanja i dalje trpimo znaten gubitak, zbog nedovoljnog i nepotpunog ukopavanja.Ulede karaktera i dinamične rata i ubojitosti vatrenih sredstava koja se primjenjuju, a radi učvršćivanja zaposjednutih i dostignutih položaje te radi smanjenje gubitaka u ljudstvu tokom borbenih djelovanje izdajem slijedeću:

ZAPOVIJED

1.Odmah pristupiti potpunom utvrđivanju prvog i naredних polo-žaja.Osigurati da svi elementi borbenog rasporeda boteljuna i samostalnih voda prvog borbenog ešelona budu u naredne 3 - 4 dana potpuno ukopani,uz potpuno uvažavanje specifičnosti zimskih uvjeta.Ne ljude raditi zaklone sa podgrađobranskim skloništem, a gdje je moguće i skloništa s pokrivkom od drvenih oblica i drugog prirodnog materijala.Zaklone i skloništa povezati pro-metnicama/rov-as obrambenica/.
2.Posebno dobro utvrditi naseljena mjesta i pripremiti ih za kružnu obranu.
3.Istovremeno će se po mogućnosti,angažirati raspoložive mehaniza-cija prilikom naših postrojbi i iz resursa privrednih poduzeća.
4.Težišni pravci linija utvrđivanja su Korita,Gornje i Donje Dubrovka,Livadjani,Brezovac,Gornje i Donje Kričke.
5.O gotovosti i realizaciji ove zapovijedi tređim izvješće preko zapovjednika do 2o.12.1991.u 14.sati.

Dostaviti:1,2,3,bto,izviđački vod,
pionirski vod,Npo ab,IAV PZO
Lerv PZO,Dem. čete 1oc br.
Geniist. vod,Zašt. vod,voz veze,kom. st.
pso-117 br.,bet.hrub.117br.

Zapovjednik 151br.
zstnik Adolf

Zapovjed Zapovjedništva 151. brigade o ukopavanju i utvrđivanju položaja - prosinac 1991.

istina o dvojici nestalih vojnika, Krešimiru Puriću i Zlatku Šabariću, i dalje ostala 'visjeti u zraku'. Brigada je, naime, krajem studenoga dobila podatak da su obojica viđeni živi u logoru u Bučju i od tada se živjelo u nadi da će s oslobođenjem Bučja i oni biti oslobođeni.[28] Na Badnji je dan HV oslobodio i Kusonje, još jedno veliko stratište hrvatskog naroda.[29] Novi su porazi srpskih postrojbi izazvali veliko ogorčenje u Srbiji te su zbivanja u zapadnoj Slavoniji prozvana "tragedijom zapadnog fronta".[30] Činilo se da će srpski agresor koji je bio u povlačenju u sljedećih nekoliko dana biti potučen na cijelom zapadnoslavonskom bojištu i odbačen preko Save. Međutim, u tom je kritičnom trenutku jačina napada hrvatskih snaga oslabila.[31] Razlog je prekida daljnjeg napredovanja postrojbi HV-a Operativne zone Bjelovar prema jugu bio uzrokovan sve jačim srpskim otporom omogućenim dolaskom velikih pojačanja postrojbi JNA, ali i velikog broja minskih polja na koja je HV naišao na Psunju. Sve je to omogućilo srpskom agresoru da pojača i učvrsti obranu Psunja i Posavine.[32]

I dok se na sjeveru do Božića ipak napredovalo, postrojbe OG-a "Posavina" nakon poraza u Donjem Čagliću nisu uspijevale pomaknuti liniju bojišta, premda su u više navrata od 23. do 28. to pokušale. Pri tome su pretrpjele nove gubitke, i to posebice brigada koja je imala ključnu ulogu u aktivnostima na novljanskome bojištu - 1. brigada ZNG-a. Nakon višemjesečnih je borbi ova brigada bila na granici svojih mogućnosti s oko 40 % pripadnika izvan sastava (smrt, ranjavanje ili bolest)*, što je u velikoj mjeri umanjilo učinke napadnih borbenih djelovanja OG-a "Posavina". Što se tiče stanja u dvjema pričuvnim brigadama HV-a koje su djelovale na novljanskim brdima, 117. i 151. brigadi, ono je prema ocjeni zamjenika zapovjednika OG-a "Posavina" bilo *"vrlo zabrinjavajuće"*.[33]

U 151. je brigadi koja se nakon 22. prosinca opet našla pod vatrenom kišom srpskog topništva, naime, stanje bivalo sve gore.[34] Iako je od prvih dana Zapovjedništvo brigade stalno ustrajalo na dodatnim utvrđivanjima položaja, jer je ocijenjeno da su položaji *"nedovoljno i nepotpuno ukopani"*,[35] silina je srpske vatre bila takva da je gotovo svaki novi dan donosio nove stradale, stoga ne treba čuditi da je kod znatnog dijela vojnika zavladala velika psihička napetost i da su se pojavili zahtjevi da se nakon puna dva tjedna boravka na bojištu konačno

[28] Ratni dnevnik 8. brigade TO-a Samobor - 28. XI. 1991. AMORH.

[29] Ivica DEBIĆ i Ante DELIĆ, *"Otkos"*, 125.

[30] Ilija PETROVIĆ, *"Slavonija, Baranja i zapadni Srem – od vijeća do republike"*, 170.

[31] Ivica DEBIĆ i Ante DELIĆ, *"Otkos"*, 116.

[32] Davor MARIJAN, *"Smrt oklopne brigade"*, 63., 65.

* 1. brigada ZNG-a je do 3. siječnja 1992. godine izgubila 57 pripadnika, 20 ih se vodilo kao nestali, 40-orica su bili u zarobljeništvu, dok ih je 650 bilo ranjeno. "1. br. ZNG", *Hrvatski branitelj – glasilo OG-a "Posavina"*, br. 5., 17. III. 1992., 4.

[33] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 10.

[34] *"Novska - War time"*, 117-123.

[35] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. HV-a za utvrđivanje 151. br. po položajima na cijeloj dubini od 16. XII. 1991. Spis 986. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 6/91.

izvrši zamjena i krene na odmor u Samobor.[36] Zapovjednik je brigade izvještavao Zapovjedništvo OG-a "Posavina" da je *"situacija još uvijek pod kontrolom ali ne možemo predvidjeti daljnje reakcije ljudi, pogotovo bude li još uvijek ovakvih gubitaka. Potrebno je izvršiti smjenu ljudstva i omogućiti odmor"*.[37] Ovakvom je stanju zacijelo pogodovalo i to što su samoborski minobacački vodovi te koprivnička haubička baterija nakon borbi 22. prosinca gotovo ostali bez streljiva, pa se na svakodnevne srpske napade više nije moglo primjereno odgovarati. Ne treba zanemariti ni činjenicu da je pred vratima bio Božić, blagdan koji je većina vojnika željela provesti u krugu obitelji, a ne na novljanskim 'poljima smrti'.[38] Ako se ima u vidu sve navedeno, onda ne treba čuditi što je 24. i 25. prosinca jedan dio vojnika 1. bojne *"svojevoljno otišao 'na odmor' tj. svojevoljno su napustili položaje"* što je "ozbiljno ugrozilo funkcioniranje brigade." Uz to, na božićno se jutro s odmora trebala vratiti prva smjena 1. bojne.[39] Međutim, od predviđenoga se ljudstva vratilo tek oko pola.[40] Skoro cijeli je vod "Bestovje" i dobar dio 3. satnije 1. bojne nakon dolaska u Banovu Jarugu, tj. još ranije na samoborsko Sajmište, odbio otići na položaje u Donju Subocku i Brezovac i vratili su se u Samobor.[41] Tako je 1. bojna ostala bez većine vojnika, zbog čega postrojba nije više bila *"spremna za izvršavanje zadataka"*, tj. 1. će bojna svoje zadatke ubuduće samo *"djelomično izvršavati"*, čime se zacijelo mislilo da su pripravni na daljnje čuvanje položaja, ali ne i nove napadne akcije.[42] Ova je situacija još više usložnila stanje u brigadi. O ovakvome je stanju brigade u više navrata obavještavan zapovjednik OG-a "Posavina" s molbom da iznađe načina da se popravi stanje u brigadi. Zapovjednik je Stipičić shvatio težinu situacije te je na najteže položaje u Subockama 24. prosinca uputio 51. samostalnu bojnu koja je preuzela dio samoborskih položaja.[43] Radilo se o postrojbi koja do tada nigdje nije bila angažirana na bojištu. Potpuno bez iskustva sa srpskim 'topničkim ratom', bojna se po dolasku na bojište 21. prosinca nije najbolje snašla na ovim položajima.[44] Stanje je u 117., drugoj pričuvnoj brigadi na novljanskim brdima, bilo još gore. Na bojištu je

[36] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 22. i 23. XII. 1991., Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a o stanju 151. br. HV-a od 23. XII. 91. Spis 1025. R. 7/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a". i Pisano priopćenje Vinka Liseca.

[37] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a o stanju 151. br. HV-a od 22. XII. 91. Spis 1024. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[38] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a o stanju 151. br. HV-a od 21. XII. 91. Spis 1022. i Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a o stanju 151. br. HV-a od 22. XII. 91. Spis 1024. R. 7/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[39] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a – 24. i 25. XII. 1991. AMORH. i Pisano priopćenje Vinka Liseca.

[40] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005.

[41] Razlog zbog čega su v/o odustale otići na zadatak 25. XII. 1991. i Popis v/o koje su došle 25. XII. 1991. u 03.00 na Sajmište u Samoboru za pokret u Brezovac, a nakon toga se vratili natrag kućama. Preslik dokumenata u posjedu autora.

[42] Analiza djelovanja 1. bat. od 10. XII – 28. XII. 1991. Zapovjedništva 1. bataljuna od 30. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

[43] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a – 24. i 25. XII. 1991. AMORH.

[44] "S kišom na ratište", *Hrvatski branitelj – glasilo OG "Posavina"*, br. 4., 4. II. 1992., 6.

u sastavu brigade ostalo samo 190 vojnika. Brigada je imala *"zabrinjavajuće velik broj potvrda liječnika o nesposobnosti"*.[45] Razlog što Zapovjedništvo OG-a "Posavina" nije u tom trenutku htjelo pustiti 151. brigadu na odmor bio je dvojak. Prvi je bio taj što se linija bojišta na novljanskom sektoru protezala u dužini od čak 65 kilometara (novogradiška je bila 52 km), pa je Zapovjedništvo OG-a "Posavina" moralo napregnuti sve snage kako bi zadržalo dostignute položaje.[46]

Jozo Grubeša, dr. Draško Pavlović, Joško Telišman

Drugi je razlog ležao u zahtjevima zapovjednika Operativne zone Bjelovar, čije su snage u međuvremenu zaustavljene u napredovanju, da snage OG-a "Posavina" *"maksimalno pojačaju svoje aktivnosti"* prema položajima JNA na koridoru Okučani – Pakrac i tako omoguće bjelovarskim snagama da nastave s napredovanjem prema jugu.[47] Iako nije imalo svježih snaga i patilo je od manjka topničkog streljiva, Zapovjedništvo je OG-a "Posavina" doista namjeravalo *"ići u planirana napadna djelovanja"*.[48] Badnji je dan na novljanskim brdima protekao neuobičajeno mirno. JNA i pobunjeni Srbi nisu granatirali sve do sumraka kada su otvorili jaku minobacačku vatru na Subocku. Cijele su te, u nekim drugim vremenima inače "tihe noći, svete noći", Subocka, a potom i Bair, brutalno napadani.[49] I tako je došao Božić, dan koji su te preteške 1991. godine pobunjeni Srbi i JNA u zapadnoj Slavoniji "krvavo proslavili".[50] Veći su dio dana topništvom, između ostalog, napadani svi položaji HV-a pa je u Subockoj od krhotine minobacačke mine smrtno stradao vojnik 3. bojne **Josip Ruklić**, a lakše je ranjen **Josip Beribak**.[51] Tijekom jednog je od ovih minobacačkih napada, za vrijeme straže, poginuo vojnik Skuliber iz sastava satnije "Štraseri" pridodane 151. brigadi za obranu Subocke. Radilo se o prostreljivanju između dvaju vojnika iz iste satnije, i to iz nehata. Nakon ovoga su tragičnog događaja, "Štraseri" otišli iz Subocke.[52] Toga je dana prilikom istovara streljiva u Koritima lijevu ruku povrijedio

[45] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 10.

[46] Isto.

[47] Citirano prema: Davor MARIJAN, *"Smrt oklopne brigade"*, 65.

[48] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 10.

[49] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 24. XII. 1991. i Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a o stanju 151. br. HV-a od 25. XII. 91. Spis 1048. R. 7/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[50] *"Novska - War time"*, 120., "Žestok odgovor agresoru" i "Panika u Okučanima", *Večernji list*, 27. XII. 1991.

[51] Izvješće o pogibiji v/o Josipa Ruklića od 25. XII. 91. Spis 1049. R. 7/91., Prijedlog za odličje Josipa Ruklića. R. 3/92. i Izvješće o ranjavanju v/o Josipa Beribaka od 25. XII. 91. R. 7/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[52] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 25. XII. 1991., Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a o stanju 151. br. HV-a od 25. XII. 91. Spis 1048. R. 7/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a". i Radovan Domagoj DEVLIĆ, *"Štraseri - didaskalije"*, 128.

samoborski vojnik **Slavko Gašparić.**[53] Time je crna lista stradalih toga dana bila zaključena, iako ju je JNA nastojala 'proširiti'. Tako su tijekom božićnog poslijepodneva zrakoplovi JNA bombardirali i raketirali Torove i Kozarice. Ciljevi su im bili Zapovjedna mjesta brigade, a rakete su pale svega 100 – 150 metara od položaja Zapovjednih mjesta.[54]

I Štefanje je proteklo uz srpsko granatiranje Subocki i Korita. Izuzetno su aktivni bili i zrakoplovi JNA koji su samo toga dana u šest navrata napadali položaje 151. brigade. Toga je dana u bolnici preminuo vojnik **Nenad Bogunović**, čime je broj poginulih narastao na 15 (s dvojicom nestalih kod "Trokuta" 17) i 25 ranjenih. Ukupni su gubici 151. brigade 26. prosinca iznosili 42 vojnika.[55] Tih je dana lakše ranjen i vojnik **Dragutin Brnčić.**[56] Međutim, na Štefanje je bilo i uspješnih trenutaka; izvidnici su 2. bojne na jednom isturenom položaju na koti 244, ispred prednjeg kraja linije bojišta, napali i protjerali skupinu srpskih vojnika. Na napuštenom su srpskom položaju našli i zarobili jedan minobacač 82 mm, jedan minobacač 60 mm i 139 mina 82 mm. Bio je to značajan doprinos jačanju slabe vatrene moći 151. brigade. Mine su potom iskorištene za primjereno uzvraćanje vatre po Čagliću i Kovačevcu.[57] Druga je vijest, koja je još više obradovala vojnike, bila odluka Zapovjedništva OG-a "Posavina" da brigada ide na odmor 28. prosinca na kojem će ostati do 8. siječnja. Najava je predstojećeg odmora bitno popravila stanje u brigadi i omogućila vojnicima da izdrže stalne srpske topničke udare i sve češće zračne napade. Već su 27. prosinca prvi pripadnici 151. brigade koji su branili Subocku i Livađane prepustili položaje vojnicima 51. samostalne bojne, nakon čega su otišli u Samobor. Sutradan, 28. prosinca, i ostatak je brigade predao svoje položaje drugim postrojbama HV-a te se zaputio na odmor u Samobor.[58]

U to je vrijeme Zapovjedništvo OG-a "Posavina" ponovo pokrenulo napadnu akciju kako bi presjeklo prometnicu Okučani – Lipik. Međutim, sada je težište djelovanja s Donjeg Čaglića preneseno na greben novljanskih planina s nadom da će napad na tom pravcu biti uspješniji. Dana 28. prosinca "Tigrovi" su krenuli u oslobađanje Rajčića i Rađenovaca, s ciljem presijecanja prometnice u području Bijele Stijene. Iako je u jednom trenutku srpska obrana bila probijena, u konačnici se HV morao povući. Tako je propao i taj pokušaj presijecanja

Ratni Božić u Subockoj - Radovan Domagoj Devlić

[53] Potvrda o invalidnosti S. Gašparića. Ur.br: 495/92. od 22. VII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 3/95.

[54] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 25. XII. 1991. i Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a o stanju 151. br. HV-a od 25. XII. 91. Spis 1048. R. 7/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[55] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 26. XII. 1991. AMORH.

[56] "Iz centra za obavješćivanje – 14. I. 1992. – mrtvi i ranjeni", *Samoborski list*, 18. I. 1992., 4.

[57] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 26. XII. 1991., Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a o stanju 151. br. HV-a od 26. XII. 91. Spis 1051. R. 7/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a"., *"Novska - War time"*, 122. i "Razbježali se četnici", *Večernji list*, 28. XII. 1991.

[58] Zapovijed OG-a "Posavina" za odmaranje 151. br. HV-a. Op. br. 6. od 26. XII. 91. Spis 1053. R. 6/91. i Ratni dnevnik 151. brigade HV-a – 27. i 28. XII. 1991. AMORH.. Fond "151. br. HV-a".

koridora. Bilo je očito da je vodstvo JNA i pobunjenih Srba čvrsto odlučilo omogućiti izvlačenje svojih snaga i izbjeglica s prostora Papuka prema Okučanima te da je stoga uspostavilo vrlo dobro organiziranu i dodatno ojačanu obranu svih pravaca koji su izlazili na koridor Okučani – Lipik. Najznačajnija je sastavnica te obrane bila topnička potpora koja je bila doslovno neograničena. Prema riječima zapovjednika OG-a "Posavina" Rudija Stipčića, *"ni u jednoj akciji tijekom listopada, studenog i prosinca na zapadnoslavonskom ratištu nije ispaljeno toliko projektila koliko u drugoj polovici prosinca"*.[59] 151. je brigada pod ovom srpskom ognjenom kišom uspjela izdržati punih dvadeset dana i pri tome očuvati svaki metar povjerenog joj položaja. Druge su postrojbe HV-a, od kojih su neke na položajima bile puno kraće od 151. brigade, također zbog gubitaka i teškog stanja uzrokovanog stalnim srpskim topničkim napadima krajem prosinca izvučene iz borbe. Ionako brojčano prepolovljeni, "Tigrovi" su od njih morali preuzeti obranu Subocki i Krički. Time je OG "Posavina" bila prisiljena privremeno okončati napadne aktivnosti na novljanskim brdima.[60] Ovakav je razvoj situacije na bojištu zorno pokazao da ni daljnji boravak 151. brigade ne bi doprinio uspješnosti napadnih operacija OG-a "Posavina" na srpski koridor, već bi rezultirao samo novim žrtvama u redovima samoborskih vojnika.

Ni u jednoj akciji tijekom listopada, studenog i prosinca nije ispaljeno toliko projektila koliko u drugoj polovici prosinca - Rudi Stipčić

[59] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 84-85., Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 10 – 11., i *"Novska - War time"*, 122-123.

[60] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, 10-11.

U SJENI SARAJEVSKOG PRIMIRJA

Prve je dane nove 1992. godine 151. brigada dočekala na odmoru u Samoboru.[1] S novom je godinom došlo i sklapanje primirja između Republike Hrvatske i JNA, prvo koje je srpski agresor poštovao. Po mjestu gdje je 2. siječnja sklopljeno primirje – Sarajevu, ono se naziva i *Sarajevskim primirjem*. Čak 15. po redu, ovo je primirje označilo kraj borbi na svim hrvatskim bojištima pa i u zapadnoj Slavoniji, jedinom bojištu gdje je Hrvatska vojska bila u ofenzivi. Očekivalo se da će JNA i pobunjeni Srbi, nakon kraćeg zastoja HV-a biti posve potučeni i odbačeni preko hrvatske državne granice na Savi.[2] Međutim, zapovijed Glavnog stožera bila je jasna. Sve postrojbe Hrvatske vojske morale su poštovati bezuvjetni prekid vatre i izbjegavati sve izgrede koji bi mogli dovesti do obnavljanja borbe.[3]

Nekoliko sati pred stupanje na snagu primirja Zapovjedništvo OG "Posavina" je pokrenulo posljednji napad na srpske položaje od Donjeg Čaglića do Paklenice. I dok je 2. bojna 125. brigade zauzela izuzetno važan nadvožnjak kod Starog Grabovca te time oslobodila još 3 km Posavine, 1. brigada ZNG-a je i po treći put doživjela neuspjeh u Donjem Čagliću. Bili je to posljednji pokušaj oslobađanja zapadne Slavonije do svibnja 1995. godine.[4]

Na cesti za Trokut - pripadnici 3. voda, 1. satnije, 2. bojne; Ružić, Ivica Mišić, Krešo Bošković, Zlatko Kovačić, Stjepan Kupres, Marijan Dumić, Stjepan Mužar, Anđelko Brzak, Ranko Mladenić - siječanj 1992.

Tako su hrvatske postrojbe na novljanskom dijelu bojišta bile prisiljene stati na liniji selo Puska – selo Krapje – selo Drenov Bok – selo Bročice – kanal Strug – Mokro Polje – nadvožnjak na autocesti južno od Starog Grabovca – selo Stari Grabovac – Sisveta Crkvište (tt 330) – Novsko Brdo – Tromeđa Paklenička – Tromeđa Jazavička – Kričko Brdo – selo Gornje Kričke – selo Donja Subocka – selo Gornja Subocka – rijeka Pakra (K-138).[5]

Prema ranijoj zapovijedi, 151. brigada trebala se 9. siječnja vratiti na bojište.[6] Međutim, tijekom zapovjedničkog izviđanja Zapovjedništva brigade i razgovora u Zapovjedništvu OG "Posavina" odlučeno je da se ova zapovijed izmijeni.[7] Na temelju procjene djelovanja srpskih

---

[1] Zapovijed OG-a "Posavina" za odmaranje 151. br. HV-a Op. br. 6. od 26. XII. 91. Spis 1053. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[2] Ivica DEBIĆ i Ante DELIĆ, *"Otkos"*, 116.

[3] Zapovijed Zapovjedništva OG-a 'Posavina' o bezuvjetnom prekidu vatre. Br. 10/2-92., od 3. I. 1992. Spis 1236. AMOR Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[4] Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, 86., "Filipov skok", *Hrvatski branitelj – glasilo OG "Posavina"*, br. 4., 4. II. 1992., 3. i *"53. samostalni bataljun ZNG-a Dugo Selo"*, 84.

[5] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. 10. 1991 – 10. 07. 1992. g."*, 12.

[6] Zapovijed za pokret 151. br. HV-a od 3. I. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/92.

[7] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 7. I. 1992. AMORH.

Lovska, siječanj 1992.

snaga, koje su uglavnom poštovale primirje, odlučeno je da se na bojište ne vraća cijela 151. brigada. Procijenjeno je bilo da je u uvjetima primirja za čuvanje prostora od Lovske do Subocke dovoljno pola 151. brigade. Stoga je odlučeno da se na bojište uputi 1. bojna, dio samostalnih i pristožernih postrojbi te Zapovjedništvo brigade. Ove snage trebale su osiguravati prostor sljedećih deset dana - do 19. siječnja kada su ih trebale zamijeniti 2. i 3. bojna te ostale postrojbe koje su do tada bile na produženom odmoru u Samoboru.[8] Nova je zapovijed ispoštovana te je 9. siječnja 1. bojna od "Tigrova" preuzela položaje u Jagmi, Koritima, Subockama i Torovima.[9] Počevši od 9. siječnja zaključno s 12. srpnjem na zapadnoslavonskom su se bojištu u pravilnim razmacima od deset dana izmjenjivale smjene od kojih je jednu uvijek činila 1. bojna, a drugu 2. i 3. bojna zajedno, kao i pristožerne postrojbe. Vrijeme smjena i lokacija bojni mogu se dobro vidjeti na sljedećoj tablici:

Lokacije pješačkih bojni 151. brigade HV-a tijekom 1992. godine*

Smjena	Zapadna Slavonija	Samobor
9. – 19. I.	1. bojna	2. i 3. bojna
19. – 29. I.	2. i 3. bojna	1. bojna
29. I. – 9. II.	1. bojna	2. i 3. bojna
9. – 19. II.	2. i 3. bojna	1. bojna
19. – 29. II.	1. bojna	2. i 3. bojna
29. II. – 10. III	2. i 3. bojna	1. bojna
10. – 20. III.	1. bojna	2. i 3. bojna
20. – 30. III.	2. i 3. bojna	1. bojna
30. III. – 9. IV.	1. bojna	2. i 3. bojna
9. - 19. IV.	2. i 3. bojna	1. bojna
19. – 29. IV.	1. bojna	2. i 3. bojna
29. IV. – 9. V.	2. i 3. bojna	1. bojna
9. – 19. V.	1. bojna	2. i 3. bojna
19. V. – 29. V.	2. i 3. bojna	1. bojna
29. V. – 8. VI.	1. bojna	2. i 3. bojna
8. – 18. VI.	2. i 3. bojna	1. bojna
18. – 28. VI	1. bojna	2. i 3. bojna
28. VI. – 6. VII.	2. i 3. bojna	1. bojna

[8] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. HV-a od 7. I. 1992. Spis 1064. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[9] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV. od 9. I. 1992. Spis 1061. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

* Tablica je načinjena na temelju slijedećih izvora: Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 19. I. 1992. Spis br. 1120. R. 7/92. Zapovijed Zapovjedništva 151. br. za dovođenje svježih jedinica 151. br. Spis br. 1158., od 25. I. 1992. R. 7/92. Zapovijed za dovođenje svježih postrojbi 151. br. HV-a od 6. II. 1992. Spis br. 1209. R. 8/92. Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV. od 9. II. 1992. Spis br. 1215. R. 7/92. Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 17. II.

Međutim, i vojnici koji su boravili u Samoboru stalno su morali biti u pripravnosti kako bi u slučaju ratne situacije mogli brzo otići na bojište u pomoć svojim suborcima.[10]

Uz ove pješačke bojne na zapadnoslavonskom su bojištu, također u smjenama, boravile i samostalne te pristožerne postrojbe. Većina je pristožernih postrojbi (mješovita protuoklopna bitnica, dva PZO voda, inženjerijski i izviđački vod te dr.) podijeljena po pola pa je jedan dio bio na bojištu, a drugi u Samoboru.[11] Jedina postrojba koja za vrijeme nekoliko prvih smjena nije išla na bojište bila je laka minobacačka bitnica 120 mm. Naime, ova je postrojba posljednje mine (32 komada !!!) dobila još 16. studenog 1991. U borbenim djelovanjima tijekom studenoga sve ih je ispalila i od tada nije uspjela doći do novih.[12] Kako je bilo besmisleno na bojište voditi ljudstvo s neuporabljivim oruđima, bitnica je do daljnjega ostavljena u Samoboru.[13] Na kraju je bitnica 29. siječnja došla na bojište bez ijedne mine.[14] Vojnici su umjesto kod minobacača dane provodili na "Trokutu" na održavanju telefonskih veza.[15] Mine su dobivene tek 13. ožujka (80 komada) nakon tri mjeseca čekanja![16]

Snage pješačke bojne čuvale su Jagmu te Gornju i Donju Subocku, mješovita protuoklopna bitnica i izviđački vod osiguravali su Lovsku, dok je inženjerijski vod smješten u Novi Grabovac. Nad cijelim je područjem bdio brigadni PZO u Koritima. U obližnjim Torovima, na starom se mjestu nalazilo Zapovjedništvo i ostale pristožerne postrojbe, dok se pozadinska satnija smjestila u udaljenoj Kraljevoj Velikoj.[17]

---

92. Spis 1274. R. 8/92. Zapovijed Zapovjedništva 151. br. za odmor i dovođenje svježih postrojbi 26. II. 1992. Spis br. 1305. R. 8/92. Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 9. III. 92. Spis 1353. R. 8/92. Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 18. III. 92. Spis 1403. R. 8/92. Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 25. III. 92. Spis 1433. R. 8/92. Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 7. IV. 92. Spis 170/92. R. 8/92. Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 16. IV. 92. R. 8/92. Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 28. IV. 92. Spis br. 1563. R. 8/92. Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 7. V. 92. Spis br. 1603. R. 8/92. Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 16. V. 92. Spis br. 1634. R. 8/92. Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 26. V. 92. Spis br. 1672. R. 8/92. Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 3. VI. 92. Spis br. 337/92. R. 9/92. Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 14. VI. 92. Spis br. 1761. R. 9/92. Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 23. VI. 92. Spis br. 1710. R. 9/92. Zapovijed Zapovjedništva OG-a 'Posavina'. Ur. br: 1712/92., od 3. VII. 1992. R. 9/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[10] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. HV-a od 7. I. 1992. Spis 1064. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[11] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. HV-a od 8. I. 1992. Spis 1063. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[12] Analiza stanja po tehničkoj službi 151. br. načelnika tehničke službe od 15. II. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[13] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. HV-a od 8. I. 1992. Spis 1063. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[14] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. za dovođenje svježih jedinica 151. br. od 25. I. 1992. Spis 1158. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[15] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 29. I. 1992. AMORH.

[16] Isto - 13. III. 1992.

[17] Zapovijed zapovjednika 151. br. za dovođenje svježih jedinica 151. br. HV-a od 17. I. 1992. Spis 1108. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 7/92.

Kozarice - siječanj 1992., 1. Larv PZO 151. brigada Hrvatske, zaposjeda vatrene položaje, nakon Sarajevskog primirja – povlačenje sa crte razgraničenja.
Na slici u prvom planu; Stjepan Vranović i Josip Jokšić, Zvonko Borkas, Pavao Lastovčić, Darko Brdović i Božo Brdović

Lijevi je susjed 151. brigade bila 56. bojna u Jagmi, a desni 117. brigada u Brezovcu i Donjim Kričkama, dok je na Kričkim brdima bila 65. bojna HV-a.[18] Pripadnici 1. brigade ZNG-a koji su do tada pokrivali zonu 151. brigade, većim su dijelom bili prebačeni u Kutinu gdje su bili u pripravnosti za intervenciju u slučaju potrebe.[19] Odmah po preuzimanju položaja vojnici su upozoreni da ubuduće na bojištu vrijede nova pravila. Osnovno je bilo da se moraju uzdržavati od borbenih djelovanja i sprječavati izgrede.[20] Umjesto oslobađanja, glavna će im zadaća biti čuvanje dostignute linije bojišta.[21]

Ovu su zadaću trebali ostvariti tako da je dio postrojbi morao stalno boraviti na liniji bojišta u neposrednom borbenom dodiru i u podršci te na najvišem stupnju bojevne spremnosti i opreza. Vrijeme na liniji bojišta trebalo je iskoristiti za stvaranje što zaštićenijih i utvrđenijih obrambenih položaja kako bi na njima mogli izdržati eventualnu iznenadnu topničko-raketnu neprijateljsku vatru, ali i pokušaj pješačkog ili kombiniranog napada.[22]

Eventualne srpske napade moglo se očekivati iz pravca Donjeg Čaglića i Kovačevca Čaglićkog, dok je podrška u odbijanju potencijalnih napada trebala doći od topništva 117. brigade.[23] Stupanjem na snagu primirja između Banjalučkog korpusa JNA i OG "Posavina" postignut je dogovor o uspostavljanju telekomunikacijskih veza između zaraćenih strana s ciljem hitne razmjene podataka vezanih uz kršenje primirja, tzv. 'vruće veze'.[24] Dogovor je bio da se uspostavi što veći broj 'vrućih veza' na više sektora diljem bojišta. Jedna od tih neposrednih telefonskih linija uspostavljena je 17. siječnja na pravcu Donji Čaglić – Donja Subocka između 151. brigade i 5. brigade JNA. S agresorske su strane osobe za kontakti bili potpukovnik Ljubić, kapetan Markus i načelnik sigurnosti poručnik Ristić. Naknadno je odlučeno da se uspostavi linija i između Kovačevca Čaglićkog i Gornjih Krički.[25]

Međutim, ratni su dani Samoboraca na novljanskim brdima, kad je riječ o srpskom agresoru, protjecali u miru. U siječnju je još znalo doći do ograničene pucnjave i sličnih manjih provokacija, ali bez ikakvih posljedica.[26] Glavna opasnost ostali su srpski snajperisti koji

---

[18] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 9. I. 1992. AMORH.

[19] Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *"Ćukovi izvidnici"*, Zagreb, 2003., 11.

[20] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. HV-a od 9. I. 1992. Spis 1062. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[21] *"151. br. 'D' HV-a (8. brigada – Samobor)"* – izvješće PD-a iz 1995. godine o borbenom putu 151. br. 'D' HV-a. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95.

[22] Zapovijed načelnika Glavnog stožera HV-a Zapovjedništvima svih OZ-a. Kl: 8/92-01. Ur. br: 5120-01-92-1., od 6. I. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 7/92.

[23] Zapovijed Op. br. 5. za dovođenje 151. br. HV-a i posjedanje rajona za obranu. Ur. br: 57/92., 8. II. 1992. Spis 1067. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[24] "Uspostava veza i zamjena boraca", *Večernji list*, 16. I. 1992., 8.

[25] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. 10. 1991 – 10. 07. 1992. g."*, 13, 15, 23. i Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 17. I. 1992. AMORH.

[26] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 13. I. 1992. Spis 1083. i Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 19. I. 1992. Spis br. 1120. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

su povremeno pucali po liniji bojišta.[27] Nakon toga je u veljači sektoru 151. brigade na novljanskim brdima nastupio mir.[28] Jedino su se iz smjera Donjeg Čaglića mogle čuti eksplozije kojima su mjesni Srbi minirali kuće prognanih Hrvata iz ovog sela i seosku crkvu. Bio je to završni čin etničkog čišćenja Hrvata s okupiranog prostora zapadne Slavonije.[29] Tako stvorena i na genocidu utemeljena "SAO Zapadna Slavonija" postala je 26. veljače 1992. na Skupštini u Borovu Selu i formalno dio "Republike Srpske Krajine", središnje velikosrpske paradržavne tvorevine na okupiranim krajevima Hrvatske.[30]

Topli dar iz Samobora, članice Hrvatske pozadinske fronte Maja Gorišek, Sabina i Ana Nikl donijele su dečkima u Kričkama deke, sokne, rukavice... - siječanj 1992.

Novljansko je bojište 1992. godine bilo najmirnije u cijeloj Hrvatskoj. Svi izgredi odnosili su se uglavnom na vatru iz streljačkog naoružanja koja je najčešće prestajala sama od sebe, spontano kao što je i počinjala. Najproblematičnije je bilo područje Drenova Boka gdje su kršenja primirja bila svakodnevna. Tu je bilo čak i uporabe topništva sa srpske strane.[31] Navodno su hrvatski diverzanti krajem veljače ubili devet srpskih vojnika u obližnjem okupiranom selu Predore nakon čega su otpočeli ovi napadi na Drenov bok.[32]

Prostor od autoputa preko Starog Grabovca do Kričkog brda bio je poprište izgreda s pješačkim oružjem, dok je najstabilnije u pogledu poštivanja primirja bilo područje novljanskih brda gdje je bila smještena 151. brigada.[33]

Uzrok pridržavanja primirja od strane agresora treba tražili i u posvemašnjem neuspjehu koji su postrojbe JNA i lokalnog srpskog TO-a doživjele tijekom studenog i prosinca 1991. godine. Tada je došlo do masovnog dezertiranja i bijega vojnika TO-a u Bosnu, a time i do raspada cijelih postrojbi TO-a.[34] Preostali borbeniji pobunjeni Srbi zbog toga su većim dijelom prešli iz TO-a u postrojbe JNA Banjalučkog korpusa čija je glavnina bila smještena na prostoru doline

---

[27] "Majstori strpljivog ratovanja", *Večernji list*, 2. V. 1992., 49.

[28] Vidi - Dnevna izvješća zapovjednika 151. br. HV-a od siječnja do srpnja 1992. godine. R. 7/92. i Ratni dnevnik 151. br. HV-a od siječnja do srpnja 1992. god. AMORH. Fond "151. br. HV-a". Jedino značajnije kršenje primirja koje je srpski agresor izvršio u sektoru 151. br. zbilo se 11. III. kada je na Gornje Kričke i Subocku izvršen neuspješni jači kombinirani napad.

[29] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 4. II. 1992. AMORH., i Stjepan KOŽUL, *"Terra combusta – ratna izvješća župnika Zagrebačke nadbiskupije 1991.-1996."*, Zagreb, 1998., 213.

[30] Ilija PETROVIĆ, *"Slavonija, Baranja i zapadni Srem – od vijeća do republike"*, 294-299.

[31] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. 10. 1991 – 10. 7. 1992. g."*, 24.

[32] 53. *samostalni bataljun ZNG-a Dugo Selo*, 87-90.

[33] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. 10. 1991 – 10. 7. 1992. g."*, 24.

[34] Molba za zasnivanje radnog odnosa u MUP-u Republike Srpske Krajine pripadnika TO-a Rajić Jovana Papića od 28. I. 1992. HDA. Fond "RSK". Kutija 3., dosje Papić Jovan br. 25.

Save, a tek manjim dijelom u brdima prema Pakracu.[35] I te je snage od istjerivanja na drugu obalu Save dugoročno spasilo Sarajevsko primirje.

Siječanj u Lovskoj (3. bojna, 2. satnija, 3. vod)

Zbog povlačenja JNA, predviđenog mirovnim planom mjesne srpske vojne vlasti su pristupile reorganizaciji svojih vojnih snaga formirajući niz novih postrojbi TO-a.[36] Dakle, nasuprot 151. brigade nalazile su se uglavnom demoralizirane i slabo organizirane postrojbe pobunjenih Srba, koje su tijekom prethodnih mjeseci pretrpjele teške gubitke,[37] bez velike volje za izazivanjem sukoba s pobjedničkom Hrvatskom vojskom.[38] Ipak, u 151. je brigadi postojala svijest da i potučeni, a nedokrajčeni neprijatelj, može biti opasan. Tome je išla u prilog i dojava dobivena polovinom veljače da se na prostoru OG "Posavina" uskoro mogu očekivati upadi srpskih diverzantsko-terorističkih skupina. Stoga je odmah podignuta borbena gotovost.[39] Premda se pokazalo da se radilo o netočnoj dojavi, zanimljivo je spomenuti da je polovinom veljače u zoni odgovornosti 151. brigade stradalo nekoliko srpskih vojnika. Tako je kod Lovske 11. veljače prvo poginuo Mitar Milanković, a potom, 14. veljače, Đorđe Bodegrajac. Istoga je dana kod Krički poginuo Dušan Mioković.[40] Jesu li ove pogibije imale veze s dojavom o terorističkim aktivnostima nije poznato, no nije ni isključeno.

Ono što je Samoborske vojnike tih mjeseci mučilo više od Srba s druge strane bojišta bila je uništena i dotrajala intendantska oprema. Odore su im bile posve dotrajale, a streljiva je manjkalo još od prvih

---

[35] Spisak ljudi 2. voda 2. čete granične milicije Republike Srpske Krajine. HDA Fond "RSK" Kut. 143. Spis 217.

[36] Na novljansko – pakračkom području pobunjeni Srbi većim su dijelom organizirani u 54. brigadu TO-a "SAO Krajina" sa sjedištem u Okučanima tj. po odredima TO-a (68. i 51. iz Pakraca, 59. iz Daruvara/ zapovjednik kapetan Vlado Gatarić, 63. iz Podravske Slatine i 98. iz Novske tj. sela Mlaka i Rajić/zapovjednik odreda TO-a Rajić Slobodan Gubić). Ovim "srpskim" TO-om rukovodila je od 1992. komanda Zonskog štaba TO-a zapadna Slavonija na čijem je čelu bio pukovnik Jovan Čubrić. Uz ovu komandu postojalo je i nekoliko općinskih štabova TO-a (Okučani, Pakrac, Daruvar i Podravska Slatina) premda su pobunjeni Srbi nadzirali samo male dijelove ovih općina ili su bili posve istisnuti iz njih. - Naredba Zonskog štaba TO-a zapadna Slavonija o razminiranju. Pov. br. 77-5., od 23. VI. 1992. HDA. Fond "RSK". Kutija 115. Omot 21.

[37] Na području zapadne Slavonije je, prema dostupnim podacima, do početka travnja 1992. godine u oružanim sukobima poginulo 185 pripadnika srpskog pobunjeničkog TO-a (Okučani 122, Pakrac 43, Daruvar 20), ukupno je ranjeno 322 (Okučani 119, Pakrac 119, Daruvar 7). Poginuo je i 141 civil (Okučani 43, Požega 66, Nova Gradiška 6, Bjelovar 5, Grubišno Polje 5, Virovitica 16) ranjeno 12 (Okučani) i nestalo 10. Milan I. MILJEVIĆ, "*Srpsko-hrvatski odnosi u XX. veku*", Beograd 1997., 222. Prema "Novljanskom glasniku" s prostora općine Novska su u agresiji na Hrvatsku poginule 22 osobe. Poimenični popis vidi u; "Poginuli u agresiji na Hrvatsku", *Novljanski glasnik* (Novska) br. 18. 7. II. 1994.

[38] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. 10. 1991 – 10. 7. 1992. g."*, 24.

[39] Priprema za diverzantsko-terorističke aktivnosti na području RH od 13. II. 1992. Spis 1235. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[40] Spisak poginulih pripadnika TO-a Okučani koji su ostvarili pravo na JNP u V. P. 7001. Banja Luka. HDA. Fond "RSK". Kutija 158. Spis 17.

dana postojanja brigade.[41] Brigada je čuvala liniju bojišta s po pola borbenog kompleta pješačkog streljiva po vojniku, a isto je toliko imala u pričuvi u skladištu pozadinske satnije. Mina za minobacače 82 mm imala je manje od jedne četvrtine borbenog kompleta, za MB 60 mm još manje, a za 120 mm ih uopće nije ni bilo. Nedostajalo je i eletričnih agregata za rasvjetu te motornih pila za drva pa su glavno sredstvo za priskrbljivanje goriva za zagrijavanje hladnih prostorija i zemunica bile mišice i sjekire.[42] Brigada je nužno trebala popunu svim navedenim sredstvima, no Hrvatska država iscrpljena teškim ratom nije im mogla priskrbiti sve što su trebali. Samoborci su toga bili svjesni pa su nastojali raznim drugim kanalima sami doći do potrebnih sredstava.[43] Osim problema s opremom i streljivom, stalni je problem bila i neredovita isplata plaća, što je vojnicima i njihovim obiteljima stvaralo velike poteškoće. Taj je problem ponekad morao biti rješavan i 'jačim' pritiscima na nadređeno zapovjedništvo.[44]

Duhovnik 151. brigade fra Vatroslav Frkin (četvrti slijeva) u posjeti svojoj pastvi; Stanko Garašić, Ivo Bubnić, Josip Žganjer, Miljenko Mijić, Karasman Linek, na prvoj liniji obrane - Lovska, siječanj 1992.

Međutim, to što nije bilo borbi ne znači da u 151. brigadi nije bilo događaja vrijednih bilježenja. Prvi takav bio je pronalazak tijela Krešimira Purića i Zlatka Šabarića, samoborskih vojnika koji su 29. listopada 1991. poginuli kod motela "Trokut". Dan nakon dolaska na bojište brigada je dobila dojavu da je prilikom razmjene podataka s JNA o položajima ukopa nestalih osoba hrvatska strana dobila informaciju da su tijela Šabarića i Purića pokopana u selu Popovac. Odmah je organiziran tim od trideset vojnika koji su istoga dana krenuli u potragu za grobovima. Punih pet dana, od 10. do 14. siječnja, ovaj je tim sustavno prekopavao teren Popovca. Bezuspješno. Nije im bilo ni traga. Konačno je 15. siječnja, posve slučajno, kod motela "Trokut" nađeno mjesto njihovog ukopa.[45] Odmah se počelo s iskapanjem, no zbog mraka se iskapanje nije moglo završiti. Sutradan se nastavilo s kopanjem i uskoro se naišlo na dva ljudska tijela.[46] Tijela su bila u tako lošem stanju da ih se nije moglo identificirati bez pomoći djelatnika

[41] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 3. IV. 1992. Spis 1463. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[42] Analiza stanja po tehničkoj službi 151. br. načelnika tehničke službe Darka Plaftarica od 15. II. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[43] Izvješće zapovjednika 151. br. o stanju b/s. Ur. br: 507/92., od 24. VII. 92. Spis br: 507/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[44] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 8. I. i 5. II. 1992. AMORH.

[45] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. 10. 1991 – 10. 07. 1992. g."*, 23. i Ratni dnevnik 151. brigade HV-a, 10. – 15. I. 1992. AMORH.

[46] U Ratnom dnevniku nalaz je opisan ovako: *Nastavljamo iskopavanje, jučer prekinuto, u 07.20. Tijela ukopana na dubini cca 50-60 cm. Tijela prije zatrpavanja nisu bila ničim pokrivena pa se iskop morao izvršiti žlicom kako se ne bi oštetila. Gornje tijelo (Šabarić Z.) ukopani licem prema gore, jakna na pola svučena, obučen i obuven u JA čizme. Vizualnim pregledom nisu uočene povrede (radi zemlje). Fizionomija teško prepoznatljiva. Drugo tijelo (Purić K.) neposredno ispod prvog. Licem prema dolje. Oko vrata zategnut vojnički JA opasač, glava zalegnuta unatrag i tako stoji. Pulover zategnut prema gore a ispod njega civilna šarena ružičasta košulja. Hlače povučene do potkoljenica. Bez čizama, samo čarape. Fizionomija teško prepoznatljiva. Tjelesna građa, fizionomija i mjesto ukopa (cca 50 m. od mjesta gdje su upali u neprijateljski rov) nedvosmisleno upućuju da su to tijela boraca Zlatka Šabarića i Kreše Purića*. Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 16. I. 1992. AMORH.

sudske medicine iz Zagreba.[47] Zbog toga se u prvo vrijeme nije sa sigurnošću moglo ustvrditi da se radi o dvojici Samoboraca. Ipak, uskoro je stigla tužna vijest i potvrdila najcrnje slutnje. Naime, još se od kraja listopada cijeli samoborski kraj nadao da su ova dva vojnika živa – zarobljena u srpskom logoru Bučje. Nalaz kod "Trokuta" otkrio je da su obojica poginula već 29. listopada i da su ih srpski vojnici pokopali na mjestu pogibije.[48] Sljedećih se dana nastavilo s pretraživanjem terena oko "Trokuta". Očekivalo se da bi tu mogla biti pokopana tijela nestalih pripadnike 105. brigade, ali i Samoborca **Miljenka Novosela** koji je kao pripadnik 1. brigade ZNG-a 1. studenog 1991. poginuo kod Popovca i za koga se pretpostavljalo da je tu negdje pokopan.[49] Svi pokušaji da se od JNA dobiju podaci gdje bi se još na ovom prostoru mogle nalaziti masovne grobnice bili su bezuspješni.[50] Početkom veljače konačno je nađena skupna grobnica hrvatskih vojnika iz 105. brigade koji su tu poginuli 29. listopada 1991. kada i samoborski vojnici. Iz grobnice su uz pomoć 3. satnije 2. bojne 151. brigade iskopana četiri tijela.[51] Uz tijela vojnika u svojoj zoni odgovornosti, vojnici 151. brigade znali su naići i na tijela civila poubijanih od srpskih agresora, npr. u Lovskoj ili u Bujavici gdje su iskopali leš žene ubijene i zakopane još u vrijeme srpske okupacije mjesta.[52]

Lovska (veljača 1992.), Jozo Kapović-novinar Radio Samobora, Stjepan Glavić, Ivica Vran, Vatroslav Frkin, Miro Penić, Krešo Horvat, Darko Fotak, Josip Mahović

Drugi tragičan događaj zbio se u Lovskoj tijekom noći 22. siječnja. Za vrijeme obavljanja stražarske dužnosti jedan je samoborski vojnik nesretnim slučajem usmrtio svog suborca **Dražena Derdića** koji je također bio na straži.[53]

Život je na zapadnoslavonskom bojištu kod "Trokuta" 3. ožujka izgubio vojnik **Josip Razum**. Uslijed neopreznog rukovanja došlo je do eksplozije ručne bombe koja ga je teško ozlijedila. Premda je sanitet odmah djelovao, prilikom transporta za Zagreb on je preminuo.[54] Samoborski su branitelji ginuli i u drugim hrvatskim postrojbama. Tako je u Zagrebu 6. veljače poginuo policajac **Goran Juratovac**, 23. veljače u Đakovu **Nenad Jaklović** kao pripadnik 101. brigade Susedgrad, a 24. ožujka policajac **Božo Rudar**.[55]

---

[47] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 16. I. 1992. Spis 1104. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[48] Usmeno priopćenje Adolfa Paara.

[49] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 17. I. 1992. AMORH.

[50] "Armija 'pere' četnike", *Večernji list*, 3. II. 1992.

[51] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 6. II. 1992. Spis 1252. R. 7/92. Ratni dnevnik 151. brigade HV-a – 6. i 7. II. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a", Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. 10. 1991 – 10. 7. 1992. g."*, 14. i Josip PAVLIĆ, "Operativni sažetak bojne uporabe 3. satnije 2. bojne 151. brigade HV-a.

[52] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 10. II. 1992. Spis 1218. R. 7/92. i Ratni dnevnik 151. brigade HV. - 10. II. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[53] Izvješće načelnika stožer 151. br. HV-a od 22. I. 1992. Spis 1135. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[54] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 3. III. 1992. AMORH.

[55] Popis poginulih branitelja Samobora – lista Goran Juratovac, Nenad Jaklović i Božo Rudar.

Pored ovih tužnih događaja u kojima su žrtve bili samoborski branitelji, potrebno je spomenuti i vrlo ružan slučaj koji se 29. siječnja zbio u Novom Grabovcu. Toga je dana na bojište pristigla nova smjena. Skupina od četiri vojnika obilazila je seoske kuće kako bi upoznala teren i mještane. Tijekom obilaska ušli su u kuću Milana Belajca, po nacionalnosti Srbina gdje je došlo do verbalnog sukoba. Prema Zapisniku *"Belajac Milan uvredljivim je riječima napao Hrvatsku vojsku, gardu i cijelu državu Hrvatsku i u namjeri da otjera naše vojake posegnuo za sjekirom"*. U tom je trenutku vojnik T. P. *"automatski reagirao ispalivši u Belajca nekoliko metaka od čega je ovaj na mjestu ostao mrtav"*.[56] Odmah po dojavi o ovome događaju reagiralo je Zapovjedništvo brigade. Pozvana je vojna policija iz Kutine koja je dotičnog vojnika privela, a o cijelom su slučaju načinjeni zapisnici.[57] O svemu je provedena opsežna istraga.[58] Vojnik je naknadno izveden pred sud u Sisku i pravomoćno osuđen na sedam godina zatvora.[59] Prema spoznajama koje imaju pripadnici Zapovjedništva 151. brigade i časnici s kojima sam kontaktirao, bio je to jedini ovakav slučaj koji se od 1991. do 1995. godine dogodio u njihovoj brigadi. Ni prije ni poslije niti jedan samoborski vojnik nije ubio nekog srpskog civila niti nenaoružanog zarobljenog srpskog vojnika. Čast, moral i visoke kršćanske vrijednosti po kojima su Samoborci poznati nisu nijednome od četiri tisuće vojnika koliko ih je prošlo kroz 151. brigadu dopuštali da počine nedjelo slično navedenom. Štoviše, zabilježen je slučaj da su samoborski vojnici spriječili mjesnog Hrvata da se za srpska zlodjela osveti nad Srbinom koji je obitavao u Novom Grabovcu.[60] Slično su se ponašali i prema imovini zatečenoj na terenu. Nadređena su zapovjedništva upozoravala postrojbe da je najstrože zabranjeno otuđivanje imovine i uništavanje zatečenih objekata.[61]

Mir na bojištu i borbena neaktivnost doveli su do opuštanja vojnika i časnika pa se pojavio problem kako održati razinu ozbiljnosti i spremnosti postrojbe za borbeno osiguranje i eventualna borbena djelovanja. Zapovjedništvo je rješenje našlo u *"intenzivnoj izgradnji ustroja HV-a, organizaciji HV-a po svim segmentima koji čine vojsku"* tj. u raznim vježbama i obuci.[62] Sukladno tome poduzet je niz mjera za regulaciju života i rada u uvjetima primirja.[63] Vrlo važan dio ovih mjera činile su kondicijske vježbe, obuka iz uporabe oružja, vježbe gađanja iz oružja i sl.[64] Tijekom veljače je za skoro sve pripadnike brigade

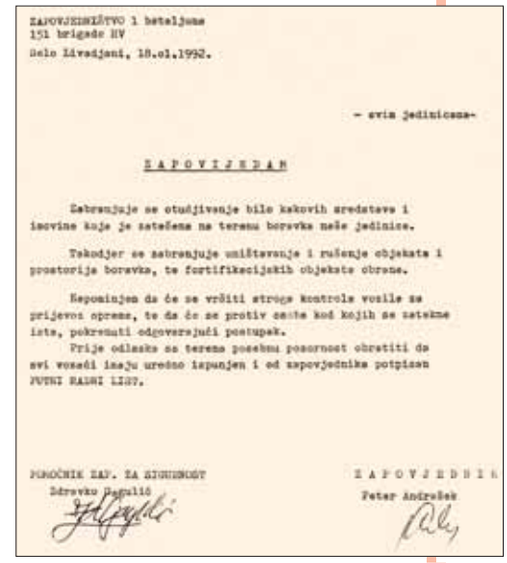

ZAPOVJEDNIŠTVO 1 bataljuna
151 brigade HV
Selo Livadjani, 18.01.1992.

- svim jedinicama-

Z A P O V I J E D A N

Zabranjuje se otuđivanje bilo kakovih sredstava i imovine koje je zatečena na terenu boravka naše jedinice.

Također se zabranjuje uništavanje i rušenje objekata i prostorija boravka, te fortifikacijskih objekata obrane.

Napominjem da će se vršiti stroge kontrole vozila se prijevoz opreme, te da će se protiv onih kod kojih se zatekne ista, pokrenuti odgovarajući postupak.

Prije odlaska na terene posebnu pozornost obratiti da svi vozači imaju uredno ispunjen i od zapovjednika potpisan PUTNI RADNI LIST.

POMOĆNIK ZAP. ZA SIGURNOST
Zdravko Zagulić

ZAPOVJEDNIK
Petar Andrešek

Zapovjed Zapovjedništva 1. bojne 151. brigade o zabrani otuđivanja imovine i uništavanja zatečenih objekata

[56] Zapisnik pomoćnika zapovjednika za sigurnost o uviđanju izvršenom 29. I. 1992. u N. Grabovcu. Spis 1174. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[57] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 29. I. 1992. AMORH.

[58] Izvješće Pravne službe 151. br. HV-a o radu za razdoblje 15. IV. – 15. V. 1992. Br: 309/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[59] Usmeno priopćenje Dragutina Kušića od 6. IV. 2006.

[60] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 2. III. 1992. AMORH.

[61] Vidi npr: Zapovijed Zapovjedništva 1. bojne 151. br. o zabrani otuđivanja imovine i uništavanju objekata od 18. I. 1992. Dokument u posjedu autora.

[62] Analiza b/s 151. br. HV-a za period od 24. II. do 31. III. 1992. načelnika stožera 151. br. od 31. III. 1992. Spis 1455. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[63] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. o uređenju i načinu života i rada u toku primirja od 1. II. 1992. Spis 1199. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[64] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 19. I. 1992. Spis 1120. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

održan niz vježbi iz gađanja na strelištu Nastavnog središta (NS) Lipovica. Ove vježbe i ciljanje bili su osobito važni za novopristigle vojnike koji se do tada nisu imali priliku okušati na bojištu. Tu je održavana i višednevna obuka iz uporabe oružja, kako osobnog tako i zajedničkog. Prorađivane su razne teme kao i taktičko-odjeljenska obuka. Uz časnike NS-a Lipovica Samoborcima je tečajeve održavala i operativno-nastavna ekipa iz Zagreba.[65] Brigadni časnici poslani su u NS Križevci na dodatnu obuku. Tako su prva dva mjeseca 1992. godine prolazila u obuci, osmatranju i čuvanju položaja u rajonu rasporeda brigade.[66]

Krešo Palameta - 1. satnija 3. bojne ispred „Muzeja srpske tehnološke revolucije" - Lovska 1992.

Nekolicina je vojnika tih mirnih dana na bojištu došla do ideje da načini "Muzej srpske tehnološke revolucije". U jednom su seoskom dvorištu u Lovskoj izložili 'eksponate' - lonce, cipele, vojničke šinjele, razna oružja i oruđa te sve ono što je srpska vojska bježeći ostavljala za sobom, ali i razna seoska primitivna oruđa poput rala, kosira i sl. Sve je to bilo postavljeno na "Trgu bratstva i jedinstva". Tu je otvorena i mala gostionica - "Krčma kod Steve", gdje se moglo dobiti pivo, palačinke i jaja na sto načina. Na taj su načini vojnici u vrijeme fašnika život razvedravali šalama.[67]

Bilo je i drugih veselih trenutaka, npr. kada su vojnike na bojištu posjetile članice Hrvatske pozadinske fronte iz Samobora. Obučene u samoborske narodne nošnje, uz ostale poklone donijele su im i ono čemu su se vojnici najviše obradovali – samoborske krafne koje su za njih ispekle samoborske pekarnice i vrijedne Samoborke želeći im bar na taj način prenijeti duh fašnika po kome je Samobor čuven. Dan posjete prošao je uz dobar objed i ples s gošćama, što je sve vojnike razgalilo i ispunilo pozitivnom energijom, ali i pojačalo čežnju za domom.[68] Dane na bojištu uljepšali su i koncerti organizirani za samoborske vojnike, ali i sve druge koji su im željeli prisustvovati. Tako je 14. veljače u crkvi Sv. Josipa u Lipovljanima društvo 'Ferdo Livadić' iz Samobora, pod ravnanjem Željka Bradića održalo večer tamburaške glazbe.[69]

---

[65] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 10. II. 1992. Spis 1218. R. 7/92., Zapovijed za pripremno gađanje 151. br. HV-a. Ur. br: 57/92., 9. II. 1992. Spis 1212. R. 8/92. i Izvješće Zapovjedništva 151. br. o provođenju zapovijedi OG-a 'Posavina' Ur. br. 796/92., 15. III. 1992. od 16. III. 1992. Spis 1397. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[66] Analiza b/s 151. br. HV-a za period od 24. II. do 31. III. 1992. načelnika stožera 151. br. od 31. III. 1992. Spis 1455. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[67] "Mina nakon himne – jedan dan među našima na fronti", *Samoborski list*, 18. IV. 1992., 6. i "Majstori strpljivog ratovanja", *Večernji list*, 2. V. 1992., 49.

[68] "Fašnik na ratištu", *Samoborski list*, 28. III. 1992., 7.

[69] Pozivnica za večer tamburaške glazbe od 14. II. 1992. Spis 1280. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 5/92.

Nedugo nakon toga, 23. veljače na istom mjestu je tamburaški koncert održao Tamburaški orkestar HTV-a s vokalnim solistima pod ravnanjem maestra Siniše Leopolda.[70]

S dolaskom toplijih dana i kopnjenjem snijega, na terenu su se posvuda počeli pojavljivati tragovi teških borbi vođenih 1991. Leševi životinja u raznim stadijima raspadanja, dotad pokriveni snijegom, postali su prijeteći izvor zaraze. Stoga se na cijelom prostoru OG "Posavina" otpočelo s intenzivnom kampanjom asanacije, primarno od tzv. biološkog otpada.[71] U rajonu novljanskih brda asanaciju su obavljali timovi iz sastava 151. br. pod vodstvom skupine (načelnik inženjerije Milan Tomašković, načelnik saniteta Vlado Juranko i pomoćnik za IPD Mladen Noršić) koja je rukovodila i koordinirala njihovim radom.[72]

Članice Hrvatske pozadinske fronte u posjetu Zapovjedništvu brigade - Torovi, veljača 1992.

Na slici; Vedrana Dugandžić, Željko Starčević, Barbara Orešković, Biljana Matešić, Sabina Gorički, Karmen Dobrinec, Štefica Glazer, Jelka Mesec, Josip Dugandžić, Kožef Cimerman, Ivan Filipović, dr. Vlado Juranko, Pavle Ilić, Davorin Đurđević

Tijekom asanacije podršku timovima davao je inženjerijski vod brigade.[73] Međutim, inženjerci su prvo morali obaviti puno značajniji zadatak – ukloniti minsko-eksplozivne prepreke u dubini teritorija pod kontrolom HV-a te se potom pozabaviti obilježavanjem i uklanjanjem neobilježenih minskih polja.[74] Bilo je nužno obaviti to što prije, jer su hrvatski vojnici često stradavali od zaostalih mina. Tako je 19. ožujka Vlado Šančić, pripadnik samoborske 1. bojne, naišao na minu u Lovskoj, na terenu koji do tada inženjerijski nije bio pregledan. Nakon toga su inženjerci pregledali taj teren, no nisu uspjeli naći niti jednu eksplozivnu napravu. Vojnik je imao nesreću da naleti baš na tu jednu jedinu minu na tom terenu.[75] Od veljače do svibnja samoborski su inženjerci od minsko-eksplozivnih sredstava intenzivno čistili zonu odgovornosti svoje brigade - Novi Grabovac, Bair, Lovsku, Bujavicu, prostor doline Subocke, Korita, Kozarice, prometnice oko "Trokuta"… Pri čišćenju je nađena velika količina neeksplodiranih granata, streljiva, mina.... Posebice je velika količina tih sredstava pronađena u Kozaricama gdje je uz neeksplodirane topničke mine nađeno i više neeksplodiranih avioraketa te maljutki. U susjednom Novom Grabovcu pronađene su tri neeksplodirane kasetne bombe.

Osim čišćenja terena na kojem je boravila vojska, samoborski su inženjerci rado priskakali u pomoć i mjesnom pučanstvu i poduzećima

[70] Pozivnica za koncert tamburaške glazbe od 23. II. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 5/92.

[71] Zapovijed zapovjednika OG-a 'Posavina' o formiranju komisije o asanaciji terena. Ur. br. 562/92., od 29. II. 1992. Spis 1336. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 13/92.

[72] Zapovijed zapovjednika 151. br. o formiranju komisije o asanaciji terena od 2. III. 1992. Spis 1338. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 13/92.

[73] Izvješća o inženjerijskom čišćenju terena na prostoru općine Novska od 2. II. do 6. V. Spis 1296. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 13/92.

[74] Zapovijed Zapovjedništva OG-a 'Posavina' o postupanju s minskim poljima. Ur. br. 102/92., od 11. I. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 13/92.

[75] Izvješće pionirskog voda o izlasku na teren u Lovskoj od 31. III. 1992. R. 13/92. i Ratni dnevnik 151. brigade HV. - 19. III. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

koja su molila da im se razminiraju poljoprivredna zemljišta i šume.[76] Tako su npr. na molbu Poljoprivredne organizacije 'Braća Rađenović' očišćene poljoprivredne parcele 'Nadlužje' i dio 'Blatuše', a na zahtjev Šumarije novljanska šuma 'Muratovica'.[77]

Zapovjedništvo 2. bojne 151. br. HV – Grabovac; Zlatko Demerac, Vlado Grgurić, Tomo Jandrečić, Franjo Noršić, Josip Vojak

Prema sumarnom izvješću načelnika inženjerije 151. brigade, inženjerci su od 18. rujna 1991. (tj. od trenutka kada su mobilizirani) pa do 8. travnja 1992. razminirali površinu od čak 5.620 m^2. Pročistili su 91 hektar poljoprivrednog zemljišta i šuma uklonivši 87 minsko-eksplozivnih sredstava te osposobili za promet 11 kilometara prometnica. Sve su to obavila 34 čovjeka iz pionirskog voda 151. brigade. Oni su na sebe preuzeli sve inženjerijske zadaće u brigadi jer bojne u svom sastavu nisu imale jačinu odjeljenja koja bi takve zadatke mogla odraditi. Veličina djela samoborskih inženjeraca u navedenom je periodu još očitija ako se ima u vidu da to nisu bili jedini zadaci koje su odradili – izgradili su 163 skloništa, bunkera i promatračnica, 824 zaklona za borbena vozila i topnička sredstva, iskopali 540 metara rovova i tranšeja, pripremili za rušenje 120 metara prometnica, postavili 70 protuoklopnih i protupješačkih mina, 53 ježa i 20 tetraedara itd.[78] Doista izuzetan rad i trud.

Među dodatne obveze koje je 151. br. u to vrijeme vršila pripada i osiguranje ZM OG "Posavina" u Kutini (15 vojnika) kao i IZM OG "Posavina" u Lipovljanima (12 vojnika).[79]

Premda nije bilo srpskih napada, svakodnevica je sa sobom donosila nove probleme i izazove. Tako je potpuno nenadano u Kraljevoj Velikoj, daleko od bojišta, pješačkim oružjem napadnut objekt u kojem je boravila samoborska logistička satnija. Iz posve nepoznatog razloga u noći s 8. na 9. ožujka iz jurećeg je automobila po zgradi ispaljen rafal. Na sreću, nitko nije stradao. Motiv napada ostao je nepoznat.[80] Mjesec dana nakon ovog događaja, 7. je travnja u teškoj prometnoj nesreći na povratku s obavljenog zadatka u Samoboru teško ozlijeđen načelnik prometne službe Faruk Aganović (fraktura lubanje i potres mozga).[81]

---

[76] Izvješća o inženjerijskom čišćenju terena na prostoru općine Novska od 2. II. do 6. V. Spis 1296. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 13/92.

[77] Izvješće načelnika inženjerije 151. br. o čišćenju terena Nadlužje i Blatuša od 7. III. 92. Spis 1347. R. 13/92. i Izvješće pionirskog voda o čišćenju šume Muratovica, bez nadnevka. R. 13/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[78] Izvješće načelnika inženjerije 151. br. o izvršenim inženjerijskim zadaćama od 8. IV. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 13/92.

[79] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 11. III. 1992. Spis 1366. R. 7/92., i Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 25. III. 92. Spis 1433. R. 8/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[80] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 9. III. 1992. Spis 1354. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[81] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 7. IV. 1992. Spis 1486. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

Smirivanje stanja na bojištima navelo je predsjednika Tuđmana da 26. veljače naredi početak demobilizacije dijela pričuvnog sastava Hrvatske vojske. Sukladno ovoj odluci, trebalo je demobilizirati i 20 % sastava 151. brigade.[82] Obavijest o tome da će biti provedena demobilizacija među vojnicima je izazvala dosta veliko zanimanje.[83] Međutim, iz nadređenih su zapovjedništva dobivena precizna mjerila prema kojima je trebalo vršiti demobilizaciju. Prvenstvo su imale osobe zaposlene u poduzećima i institucijama od posebne važnosti za obranu države i općina, potom osobe koje su zbog rata bile prisiljene prekinuti školovanje, zatim poljoprivrednici kojima je bilo vrijeme sjetve. Iza njih su dolazile osobe koje su bile zaposlene u inozemstvu i na kraju vojnici koji do 1991. godine nisu odslužili vojni rok.[84]

Polazeći od ovih kriterija, 9. je ožujka otpočela demobilizacija vojnika 151. brigade.[85] U veljači je u brigadi bio 1.391 vojnik. Na odmoru u Samoboru bio je 451, na položajima 628, na poštedi i bolovanju 295, na osiguranju NS-a Lipovica 17.[86] Tijekom navedene demobilizacije brigadu su napustila 224 vojnika koji su odgovarali mjerilima. Iza njih je ostalo 1.195 vojnika, od čega 574 na položajima, 375 na odmoru te 246 na poštedi. Do tog je trenutka, od rujna 1991. kroz brigadu prošlo već 2.119 osoba.[87]

Nakon demobilizacije je popuna postrojbi na bojištu koje su na ovaj način ostale bez dijela ljudstva izvršena ljudstvom iz drugih postrojbi.[88] I dok su neki vojnici tražili što bržu demobilizaciju, drugi su se, npr. Martin Gelo, Željko Kalaica, Anđelko Đapić, Ante Lijović, Stjepan Gmaz i Zrno Jandre, dragovoljno javili za odlazak na livanjsko-tomislavgradsko bojište u postrojbe HVO-a, u pomoć tamošnjem napadnutom hrvatskom narodu.[89] Sveukupno je na ratišta BiH, do polovice lipnja 1992., dragovoljno otišlo sedam pripadnika 151. br.[90] Naknadno, krajem lipnja iz BiH su se vratili Ante Lijović, Anđelko Đapić i Stjepan Gmaz.[91]

---

[82] Izvod iz zapovijedi za ukidanje i demobilizaciju postrojbi 3. OZ-a Zagreb. Kl: DT 801-01/92-13. Ur. br: 5120-04/92-10-6., od 1. III. 1992. Spis 266/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[83] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 22. IV. 1992. Spis 1542. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[84] Izvod iz zapovijedi za ukidanje i demobilizaciju postrojbi 3. OZ-a Zagreb. Kl: DT 801-01/92-13. Ur. br: 5120-04/92-10-6., od 1. III. 1992. Spis 266/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[85] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 9. III. 1992. Spis 1354. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[86] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 9. II. 1992. Spis 1215. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[87] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 9. III. 1992. Spis 1354. R. 7/92. i Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 23. II. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[88] Izvod iz zapovijedi za ukidanje i demobilizaciju postrojbi 3. OZ-a Zagreb. Kl: DT 801-01/92-13. Ur. br: 5120-04/92-10-6., od 1. III. 1992. Spis 266/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[89] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 22. IV. 1992. Spis 1542., Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 30. IV. 1992. Spis 1570. i Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV. od 3. V. 1992. Spis 1592. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[90] Analiza Zapovjedništva 151. br. HV-a o pripremama za demobilizaciju brigade od 15. VI. 1992. Spis 1763. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

Prestanak borbi na bojištima bio je uvod za dolazak mirovnih snaga Ujedinjenih naroda. Još je krajem studenoga 1991. Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda (UN) donijelo odluku o upućivanju mirovnih snaga UN-a na prostor koji se međunarodno još uvijek smatrao Jugoslavijom. Uskoro je objavljen i Prijedlog plana mirovne misije UN-a za Jugoslaviju ('Vanceov plan'). Plan je predviđao uspostavu područja pod zaštitom i privremenom upravom snaga UN-a, tzv. UNPA zone. Do njihovog konstituiranja dolazi nakon Rezolucije 743 Vijeća sigurnosti od 24. veljače kojom su formirane mirovne postrojbe UN-a – UNPROFOR.

Zapovjednik snaga UN-a general Satish Nambiar u posjeti pripadnicima Jordanske bojne UNPROFOR-a na novljanskom području

U skladu s mirovnim planom, početkom travnja 1992. u zapadnoj je Slavoniji formirana UNPA zona "Sektor Zapad" koja je obuhvaćala 3.166 km^2 tj. općine Grubišno Polje, Daruvar, Pakrac, istočni dio općine Novska i zapadni dio Nove Gradiške. Ovu je zonu obuhvaćalo područje čije su dvije trećine bile pod kontrolom hrvatskih postrojbi, a jedna trećina pod kontrolom srpskih pobunjeničkih i agresorskih postrojbi.

Osnovna zadaća UNPROFOR-a bila je osiguravanje poštivanja postignutih dogovora, razvojačenje područja pod njihovim nadzorom, izmiještanje postrojbi JNA, nadzor privremene mjesne izvršne vlasti te omogućavanje povratka izbjeglicama i prognanicima.

Zbog pritiska jugoslavenskih (srpskih) vlasti na UN formirane su i tzv. "ružičaste zone", što je praktično značilo proširenje UNPA zona. "Ružičaste zone", koje su također došle pod kontrolu UNPROFOR-a, određene su kao prostori između zatečene linije bojišnice i UNPA područja, premda je bila riječ o područjima koja su prema rezolucijama Vijeća sigurnosti trebala biti pod punim suverenitetom RH. U njima je predviđeno povlačenje hrvatskih postrojbi, nadzor promatrača UN-a pri restauraciji hrvatske vlasti i konstituiranje civilne policije sukladno etničkim proporcijama prije izbijanja sukoba. U "Sektoru Zapad" ružičastom je zonom određen dio općine Novska, tj. prostor gdje su bile snage 151. brigade.[92]

Čelnik pobunjenih Srba zapadne Slavonije, Veljko Džakula tražio je da u "Sektor Zapad" uđu i općine Virovitica, Podravska Slatina, Orahovica i Požega jer se tu nalaze srpska sela *"koja su otrgnuta kontroli JNA i srpske Teritorijalne odbrane"* tj. da snage UN-a stanu na granice Velike Srbije koje pobunjeni Srbi nisu uspjeli ostvariti 1991. Kako mu je zahtjev odbijen, na sjednici Predsjedništva Jugoslavije u Beogradu 31. siječnja je konstatirao da je *"zapadna Slavonija dobila od Vensovog plana više no što je do tada sama uspela do očuva"* misleći pri tom na općine Grubišno Polje, Daruvar i Pakrac te "ružičaste

[91] Izvješće o povratu dragovoljaca. Ur. br: 388/92., od 1. VII. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 5/92.

[92] *"Ratni zločini srpskih vojnih i paravojnih postrojbi u zapadnoj Slavoniji i Banovini 1991. – 1995."*, 7-11.

zone".[93] U "Sektoru Zapad" trebale su biti raspoređene četiri pješačke bojne UNPROFOR-a, jačine 3.347 vojnika iz Jordana, Kanade, Nepala, Argentine i Nizozemske. Postrojbama u ovom sektoru zapovijedao je argentinski brigadni general Carlos Maria Zabala sa stožerom u Daruvaru.[94]

Krajem veljače 151. je brigada obaviještena o dolasku UNPROFOR-a te o tom da se njihov dolazak u prostor OG "Posavina" može očekivati između 1. i 20. ožujka.[95] Najava dolaska uskoro je došla i s najvišeg mjesta – iz Ureda Predsjednika Republike Hrvatske, odakle je 11. ožujka došla uredbom kojom se pripadnicima Hrvatske vojske zapovijeda puna suradnja s postrojbama mirovnih snaga UN-a u provedbi mirovnog plana. Također se naređuje da je HV dužan poštovati sigurnosti predstavnika i postrojbi mirovnih snaga UN-a.[96]

Dva dana nakon ove uredbe, 13. ožujka, na prostor zapadne Slavonije došao je zapovjednik Mirovnih snaga UN-a, indijski general Satish Nambiar. Glavninu svog posjeta proveo je u obilasku područja pod srpskom okupacijom od Paklenice preko Okučana do Stare Gradiške. Tijekom boravka o indijskom je generalu brižno skrbila mjesna srpska milicija iz Okučana i Vojna policija Banjalučkog korpusa.[97] Zapovjedništvo OG-a "Posavina" nije posjetio Nambiar, već samo grupa časnika za vezu. Hrvatska je strana na red za posjet Nambiara došla tek za mjesec dana.[98] Nedugo nakon Nambiarova posjeta srpskim agresorima Zapovjedništvo OG-a "Posavina" posjetio je zapovjednik jordanske pješačke bojne UN-a, pukovnik Mohammad Majid Al Eitan, čija je postrojba trebala biti smještena na jugozapadnom dijelu "Sektora Zapad" – u općinama Pakrac i Novska, sa sjedištem u Novskoj. Eitan je potom obišao prostor općine Novska. Nakon ovih je posjeta prethodnica jordanske bojne otpočela s izviđanjem sjevernog dijela općine Novska radi razmještaja svojih snaga.[99]

U zoni odgovornosti 151. brigade prvi su se pripadnici UNPROFOR-a pojavili 21. ožujka kada su obišli prostor "Trokuta" gdje su namjeravali postaviti jednu od svojih baza.[100] Tijekom idućih tjedana obišli su cijelu zonu odgovornosti 151. brigade i upoznali se sa stanjem na terenu. U susretima s 151. brigadom kao glavni problem u predstojećem preuzimanju ovoga prostora istaknuli su njegovu veliku zagađenost minsko-eksplozivnim sredstvima. Stoga je prilikom izviđanja inženjeraca UNPROFOR-a na "Trokutu" 6. travnja iz 151. brigade

---

[93] Ilija PETROVIĆ, *"Slavonija, Baranja i zapadni Srem – od vijeća do republike"*, Novi sad 1996., 247.

[94] "Zapadni ispit UNPROFOR-a", *Večernji list*, 20. VI. 1992., 6.

[95] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a, 21. II. 1992. AMORH.

[96] Naredba predsjednika RH o suradnji s mirovnim snagama UN-a Ur. br: 651., od 11. III. 1992. Spis 1390. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 8/92.

[97] Naredba MUP-a Republike Srpske Krajine, Oblasni centar bezbednosti Okučani, br. 1/62/92. od 12. III. 1992. HDA. Fond "RSK". Kutija 112. Spis 7.

[98] "Posjet Satisha Nambiara", *Večernji list*, 9. IV. 1992., 7.

[99] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. 10. 1991 – 10. 7. 1992. g."*, 16. i Ratni dnevnik 151. brigade HV-a od 14., 18. 20. III. i 7. IV. 1992. AMORH.

[100] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 22. III. 1992. Spis 1424. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

ponuđena pomoć u čišćenju terena. Oni su je rado prihvatili te je postignut dogovor o zajedničkom radu samoborskih i UNPROFOR-ovih inženjeraca.[101] Ovakvo je postupanje bilo posve u skladu s naputcima dobivenima iz Zapovjedništva Operativne zone Zagreb da se s pripadnicima UNPROFOR-a treba uspostaviti prijateljski odnos, pomoći im u razmještaju, naći im se po potrebi na usluzi, ali i pozorno pratiti njihove aktivnosti.[102]

Samoborski inženjerci i inženjerci UNPROFOR-a su zajedno razminirali prostor „Trokuta" - svibanj 1992. (foto: Milan Tomašković)

S čišćenjem prostora od "Trokuta" ka Popovcu i Bairu te prometnica između ovih mjesta otpočelo se 27. travnja i nastavilo idućih dana. Objekt motela "Trokut" Samoborci su sami očistili i pripremili ga za deratizaciji i dezinsekciju kako bi ga vojnici UNPROFOR-a mogli koristiti tijekom svog boravka.[103] Na očišćeni su se prostor oko "Trokuta" pripadnici Jordanske bojne otpočeli smještati početkom svibnja.[104] Do 15. lipnja stigla ih je glavnina. U fazi razmještaja Jordanci su uvažavali sugestije glede kvalitetnijeg pokrivanja terena i njegove potpunije kontrole pa su u zoni odgovornosti 151. brigade uspostavili sljedeće objekte;

- kontrolni punktovi - "Trokut", Bair i Jagma;
- promatrački punkt - Blatuško brdo na prometnici između Korita i Jagme;
- kamp jedne jordanske satnije i Zapovjedništvo satnije - između Baira i "Trokuta".

Po formiranju prvih objekata UNPROFOR-ci su 27. svibnja otpočeli s patroliranjem na prostoru između Popovca na jugu i rijeke Pakre na sjeveru, Donjeg Čaglića i Krički na istoku te Lovske na zapadu. Odnosi UNPROFOR-a i 151. brigade od samog su početka bili obostrano korektni. Kontakti su bili svakodnevni i vojnici UN-a su bez oklijevanja od hrvatske strane tražili pomoć vezanu uz razmještaj svojih snaga ili logističko osiguranje. U tome je bila značajna uloga časnika za vezu koji su u to vrijeme imenovani.[105]

Osim pripadnika UNPROFOR-a, tijekom travnja su u zonu odgovornosti 151. brigade počeli dolaziti i promatrači mirovne misije

---

[101] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 6. IV. 1992. Spis 1475. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[102] Zapovijed Zapovjedništva OZ-a Zagreb o postupanju prema pripadnicima UNPROFOR-a. Kl: 8/92-01. Ur. br: 1075-01/92-1453., od 10. IV. 1992. Spis 1498. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[103] Izvješće pionirskog voda o dnevnom radu od 27. IV. 1992. R. 13/92., Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV. od 27. IV. 1992. Spis 1561. R. 7/92. i Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 30. IV. 1992. Spis 1570. R. 7/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[104] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a od 5. V. 1992. AMORH.

[105] Rozarijo ROZGA,*"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. 10. 1991 – 10.07. 1992. g."*, 24-25, 27.

Europske zajednice. U središtu njihova interesa bio je položaj mjesnog pučanstva i stanje civilnih objekata u zoni sukoba. Tako su 16. travnja pohodili Lovsku koju je osiguravala 3. bojna. Tijekom kraćeg posjeta izvršili su snimanje objekata u selu.[106] U selima koja je čuvala 151. brigada počeli su se pojavljivati i civili – predratni stanovnici koji su željeli vidjeli u kakvom su stanju njihove kuće. Samoborski su vojnici morali voditi brigu i o njihovoj sigurnosti.[107]

Dok je u novljanskim brdima vladao mir, a obje su sukobljene strane u potpunosti poštivale primirje, sjeverno (Daruvar – Pakrac – Lipik)[108] i južno, u Savskoj je dolini situacija bila posve obrnuta. Izgredi izazvani napadima pobunjenih Srba oko Novske i Jasenovca bili su svakodnevni.[109] Sa hrvatske je strane vladala suzdržanost u pogledu odgovaranja na svaki izgred koji je izazivala srpska strana. Naime, na vatru se uzvraćalo jedino kada su bili ugroženi životi hrvatskih vojnika i linija bojišta, pri čemu se izbjegavala uporaba topništva.[110] Ovo se posljednje pokazalo presudnim u kontroliranju primirja jer je time sprječavano pojačavanje sukoba, a samim se time uspjelo izbjeći moguće gubitke u ljudstvu kao i veća razaranja od srpske topničke vatre. Kroz svih šest mjeseci primirja u zoni odgovornosti OG "Posavina" topnički su pogođene samo kuće u selu Drenov Bok, a od srpskog je djelovanja ubijeno pet i ranjeno dvadeset i dvoje ljudi. Premda je svaki ljudski život dragocjen i ove se brojke mogu činiti velikima, u odnosu na druga bojišta u Hrvatskoj, a posebice istočnoslavonsko i posavsko, bili su to najmanji gubici u tom razdoblju. Međutim, kako je vrijeme protjecalo, umjesto da pada, broj je srpskih napada rastao. Tako je na novljanskom bojištu tijekom ožujka srpska strana primirje prekršila 128 puta, a tijekom travnja čak 160 puta. Najviše je kršenja bilo u Drenovom Boku te na liniji Paklenica – Stari Grabovac.[111] Dolazak snaga UN-a nije doprinosio poboljšanju stanja. U travnju se pojavila bojazan da bi sukobi mogli eskalirati te da prijeti obnova borbi pa čak i napadnih djelovanja agresora.[112]

Stoga je Zapovjedništvo OG-a "Posavina" odlučilo izvršiti pripreme za stvaranje interventnih snaga koje bi u slučaju srpskog napada pomogle braniteljima doline Save. Do kraja ožujka bila je to zadaća snaga 1. brigade ZNG-a. Međutim, "Tigrovi" su se u to vrijeme počeli prebacivati na Južno bojište.[113] Stoga je Zapovjedništvo OG "Posavina" trebalo izabrati neku drugu postrojbu doraslu zadaći kakva je

---

[106] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV od 16. IV. 92. Sp. 1518. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[107] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. o uređenju i načinu života i rada u toku primirja od 1. II. 1992. Spis 1199. R. 8/92. i Ratni dnevnik 151. brigade HV-a od 18. IV. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[108] "Odbijen pješački napad", *Večernji list*, 23. III. 1992.

[109] *"Novska - War time"*, 132.

[110] Zapovijed Zapovjedništva 1. bojne 151. br. HV-a od 10. I. 1992. Preslik dokumenta u posjedu autora.

[111] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. 10. 1991 – 10. 7. 1992. g."*, 17-18, 25.

[112] Zapovijed Zapovjednika 151. br. HV-a o bojevnoj spremnosti od 14. IV. 1992. Spis 1509. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[113] Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *"Ćukovi izvidnici"*, 35.

do tada bila u nadležnosti najelitnije hrvatske postrojbe. Izbor je pao na 151. brigadu. Ne bez temelja. Zapovjedništvo OG-a "Posavina" procijenilo je da se tijekom proteklih sedam mjeseci 151. brigada dokazala kao vrlo sposobna. Ni u jednom trenutku brigada neprijatelju nije prepustila ni metar teritorija koji je branila, nikada nije došlo do napuštanja položaja od čitavih postrojbi i niti jedna zapovijed koju je Zapovjedništvo izdalo tijekom tromjesečnih borbi 151. brigada nije odbila. Dakle, radilo se o pouzdanoj postrojbi na koju se Zapovjedništvo OG-a "Posavina" moglo osloniti da će ispuniti sve zadane zadaće i uspješno obraniti ugroženu liniju bojišta.[114] O ovoj je odluci obaviješteno Zapovjedništvo 151. brigade koje je prihvatilo zapovijed OG "Posavina" da izvrši pripreme za eventualnu intervenciju za ojačanje obrane položaja HV-a. 14. i 15. travnja Zapovjedništvo je brigade u dogovoru s 125. brigadom i 51. samostalnom bojnom izvršilo zapovjedno izviđanje prednjeg kraja obrane na južnom dijelu novljanskog ratišta (Novska, Bročice, Strug, Drenov bok, Trebež).[115] Tim kojem je na čelu bio načelnik ONP-a Josip Mahović nakon izviđanja terena izradio je plan prema kojem bi snage 151. brigade iz Lovske i Novog Grabovca u slučaju potrebe pomogle snagama HV-a u Bročicama te na prostoru Krapje – Drenov Bok, dok su u pomoć Trebežu trebale doći snage iz Lipovljana i Kraljeve Velike.[116] Tako je nakon tromjesečnog mirovanja 151. brigada bila pripravna opet se uključiti "u vatru".

[114] Usmeno priopćenje Rozarija Rozge, zapovjednika OG-a 'Posavina' 1992. godine.

[115] Zapovijed Zapovjednika 151. br. HV-a o zapovjednom izviđanu od 14. IV. 92. Spis 1508. R. 8/92., i Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 15. IV. 1992. Spis 1513. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[116] Izvješće o izvršenom zapovjedničkom izviđanju na dan 15. IV. 1992., od 17. IV. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

PRISEGA DOMOVINI

Smirivanje stanja na bojišnici omogućilo je pripadnicima 151. brigade da konačno održe polaganje svečane prisege. Premda su na bojištu zapadne Slavonije Samoborci svojom krvlju, naporima i žrtvama već prisegnuli odanost hrvatskoj domovini i svome narodu, 151. je brigada kao i svaka prava vojna formacija trebala i službeno prisegnuti. Već je 40 dana od formiranja brigade Zapovjedništvo upozoravalo svoje nadređene da je *"neoprostivo što pripadnici brigade još nisu položili prisegu"*.[1] Međutim, uslijed zbivanja na bojištu, Gr ŠTO Zagreb nije si mogao dopustiti "luksuz" da jednu brigadu makar i na jedan dan povuče iz borbe. Stoga je ceremonija prisege morala čekati mirnija vremena.

Brigada postrojena za prisegu

S pripremama za polaganje prisege se otpočelo 26. siječnja 1992.[2] Pritom je značajnu pomoć pružio zapovjednik OG "Posavina" Rozario Rozga koji se složio da brigada prisegne u gradskoj vojarni u Samoboru, a da ceremoniju uveliča Vojna glazba OG "Posavine".[3] U večernjim su satima 7. veljače snage 1. bojne i pristožerne postrojbe prebačene u Samobor. Brigu o osiguranju borbenih položaja preuzela je OG "Posavina".[4] Ostatak brigade u to je vrijeme već bio u Samoboru, na odmoru.[5]

Ceremonijal davanja prisege otpočeo je 8. veljače u 10 sati u dvorištu vojarne "Taborec" postrojavanjem postrojbi i spletom koračnica.[6] Uz vojnike, prostor je bio prepun građana Samobora i okolice koji su došli prisustvovati svečanosti. Svečanost su svojim prisustvom uveličali predstavnik Glavnog stožera HV-a general bojnik Josip Ignac, gradonačelnik grada Zagreba Boris Buzančić, zapovjednik Operativne zone Zagreb brigadir Rudi Stipčić, zapovjednik OG-a "Posavina" Rozario Rozga, zapovjednik 1. brigade ZNG-a Marijan Mareković, sekretar

Pozdrav zastavi

[1] Dopis pomoćnika zapovjednika 8. br. TO-a za IPD upućen Gr ŠTO-u Zagreb 26. X. 1991. Spis 676. Fond "151. br. HV-a". AMORH R. 7/91.

[2] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 26. I. 1992. AMORH.

[3] Izvješće Zapovjedništva 151. br. o organiziranju prisege, od 4. II. 1992. Spis 1200. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[4] Zapovijed Zapovjedništva OG-a 'Posavina' za odvođenje postrojbi 151. br. na svečanu prisegu. Ur. br: 359/92., od 6. II. 1992. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92. i Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 7. II. 1992. AMORH.

[5] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. HV-a za odmor od 27. I. 1992. Spis 1167. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[6] Protokol svečanosti prisege pripadnika 151. br. HV-a Spis br. 1164. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

Sekretarijata za NO grada Zagreba pukovnik Zvonimir Červenko, zapovjednik Operativne grupe Zagreb Darko Grdić, zapovjednik samoborske vojarne Marko Perčinić, potpredsjednik Izvršnog vijeća Grada Ivan Parač i samoborski župnik Ivan Horvat.

Uzvanici na prisegi brigade u samoborskoj vojarni

Po intoniranju hrvatske himne vojnici su dali prisegu: *"Prisežem da ću vjerno i časno izvršavati dužnosti koje se od mene, kao pripadnika hrvatske vojske zahtijevaju i da ću se savjesno i odgovorno pokoravati službenim naredbama i zapovijedima. Prisežem da ću i uz žrtvu vlastitog života štititi i braniti svoju domovinu Hrvatsku, njezin suverenitet, teritorijalnu cjelovitost i sve njezine granice."* Ovim su riječima samoborski vojnici potvrdili sve ono što su posljednjih pet mjeseci predano vršili.

Nakon prisege zapovjednik je Paar sve nazočne podsjetio na dotadašnji borbeni put 151. brigade: *"Počeli smo ni od čega. Uporište nam je bila svijest o potrebi obrane Hrvatske ... Mobilizaciju smo uspješno obavili u noći 18. rujna 1991. god. Nismo imali ništa, niti oružje, niti uniforme, niti opremu ... Tek po osvajanju pojedinih vojarni počeli smo dolaziti do naoružanja. Prvi je zadatak naše jedinice bio obrana teritorija bivše općine. Zauzimanjem vojarni u Zagrebu, dobivali smo zadatke njihova čuvanja ... Pregovori koje smo vodili u samoborskoj i kerestinečkoj vojarni nažalost nisu imali uspjeha ... Oružjem i opremom koji nisu izgorjeli prilikom osvajanja Gradski je štab naoružao i opremio četiri zagrebačke brigade ... Kada se prisjetimo tog vremena, postaje nam jasno da je tada najveća snaga bila naša odlučnost i volja za obranu domovine. Transformacija svakoga od nas iz građanina u ratnika imala je trnovit put, s velikim psihičkim traumama. U vrlo kratkom vremenu morali smo se prilagoditi ratnim prilikama. Najteže nam je bilo kada su u borbi stradavali mladi ljudi. Na ratištu Posavine najviše nam je ljudi stradalo od granata minobacača kojima nas je neprijatelj svakodnevno zasipao. Na borbenim zadacima do danas nam je nažalost poginulo 17 boraca, a 25 ih je ranjeno. Poginuli borci pali su hrabro, uvjereni da se bore za slobodu i nezavisnost domovine Hrvatske. Njihove žrtve nama su poticaj da ustrajemo do potpunog oslobođenja lijepe naše ... Naša je brigada po ocjenama višeg zapovjedništva uspješno izvršavala postavljene zadatke. Ponosno možemo reći da smo kao karika u lancu čvrsto držali, sa ostalim jedinicama, dio zapadnoslavonskog ratišta ... Zahvaljujući ovom primirju, danas imamo priliku polagati svečanu prisegu. Ona je potvrda onoga što smo dokazali, ali nam je posebno značajna, jer je polažemo nakon što je dio pobjede izvojevan – Hrvatska je međunarodno priznata kao suverena. Ako bude potrebno i uz naše će sudjelovanje biti potpuno slobodna."*

Gradonačelnik grada Zagreba, Boris Buzančić predaje ratnu zastavu 151. brigade zapovjedniku pukovniku Adolfu Paaru

Samoborskoj se brigadi obratio i general bojnik Josip Ignac: *"Hrvatska mlada vojsko, pođi, pronesi slavu hrvatskih sinova stečenu samo i uvijek u obrani svoga tla, jezika hrvatskog i života svojih ljudi. Neka nam u vječnosti živi hrvatska domovina."*

Minobacački vod 2. bojne, u dobrom su raspoloženju prisegnuli; Josip Honomihl (zapovjednik voda), Željko Ložnjak, Josip Jager, Pavao Sopić, Vlado Kristijan, Srđan Resanović, Zvonimir Kovač, Josip Krajačić, Darko Železnak, Mladen Balen, Nenad Crnokrak, dr. MIljenko Komes, Josip Kirin, Zdenko Tirk, Josip Radovanić, Željko Komerički, Željko Pihač, Darko Lovrić, Ivan Šuflaj, Stjepan Tomljenović

Nakon ovih govora uslijedio je ceremonijal predaje i posvećenja ratnog stijega brigade. Ta je čast pripala gradonačelniku Buzančiću koji je stijeg nakon pozdrava predao zapovjedniku Paaru, nakon čega ga je župnik Horvat blagoslovio. Potom je gradonačelnik Buzančić održao govor: *"Velika mi je čast da mogu prisustvovati prisezi hrvatskih vojnika u slobodnoj, neovisnoj hrvatskoj državi. Generacije hrvatskih ljudi ... sanjali su o tome, ali nisu to doživjeli. Morali su, bili su prisiljeni prisezati i zaklinjati se idealima drugih ljudi, tuđim vođama. Nikada više neće se hrvatski čovjek i hrvatski vojnik zaklinjati tuđinu, hrvatski vojnik će se zaklinjati samo svojoj domovini ... U ime glavnog grada svih Hrvata, ja Vam čestitam na ovoj prisezi ..."* U ime Zapovjedništva OG "Posavina" vojnike je pozdravio pukovnik Rozga: "*Samobor ne pripada u zamišljene granice Velike Srbije, nema tragova paljevina i rušenja, ali je ipak cjelokupno stanovništvo opterećeno brigama za svoje najbliže koji se bore za domovinu Hrvatsku. Pripadnici 151. br. nikad nisu postavljali pitanje zašto su na novljanskom ratištu. Oni su tamo, jer je tamo i Hrvatska.*" Na kraju je uslijedio pozdrav brigadira Stipčića i blagoslov brigade od strane monsinjora Horvata. Time je svečanost završila te

Povodom prisege 8. veljače 1992., brigada postrojena u samoborskoj Vojarni

je uslijedilo potpisivanje prisege i dodjela diploma. Uskoro je u dvorištu vojarne nastala pučka veselica.[7]

Zapovjednik 3. bojne, Ivo Bubnić čestita Leu Beriću na danoj prisezi

Dio se prisutnih uputio u gradski Muzej, gdje je otvorena izložba posvećena samoborskoj brigadi koju su postavili pripadnici IPD-a. Svečanost je okončana u Samoborskoj pivnici gdje je organiziran svečani ručak.[8] Tako su s puno ponosa i u dobrom raspoloženju samoborski vojnici prisegnuli vjernost svojoj domovini i narodu. Jedino što je pomutilo radost ovoga dana bila je smrt njihova suborca, vojnika **Božidara Jurkovića**. Iz nepoznatog je razloga on toga dana automobilom sletio s ceste i poginuo.[9] Bila je to još jedna žrtva na ionako predugoj listi mrtvih samoborskih branitelja. Pod dojmom prisege, ali i Jurkovićeve tragične pogibije, te su večeri na bojište otišle 2. i 3. bojna, potvrđujući tako ono na što su se nekoliko sati ranije obvezali.[10]

2. bojna uručuje tekst prisege

[7] Video zapis o polaganju prisege 151. brigade HV-a 'Samoborska', 8. II. 1992. Autor Zvonko Vrhovčak. Video zapis u posjedu Udruge branitelja 151. samoborske brigade, "Svečana prisega", *Samoborski list*, 15. II. 1992., 3. i Protokol svečanosti prisege pripadnika 151. br. HV-a Spis 1164. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92. i Ratni dnevnik 151. brigade HV. - 8. II. 1992. AMORH.

[8] Analiza b/s IPD 151. br. pom. zapovjednika za IPD od 17. II. 1992. R. 8/92. i Poziv gradonačelniku Zagreba B. Buzančiću na prisegu 151. br. od 30. I. 92. R. 7/92. Fond "151. br. HV-a". AMORH.

[9] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 10. II. 1992. Spis 1218. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92. i Ratni dnevnik 151. brigade HV. - 7. II. 1992. AMORH.

[10] Protokol svečanosti prisege pripadnika 151. br. HV-a. Spis 1164. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

NA POSAVSKOJ STRAŽI

Usprkos bojaznima o obnavljanju borbi, srpski su se oružani napadi tijekom travnja uglavnom zadržali na razini izgreda, tako da nije bilo potrebe za intervencijom 151. br. Međutim, to nije značilo da brigada neće biti angažirana u osiguravanju i obrani Posavine. Naime 24. je travnja Zapovjedništvo dobilo obavijest o tome da do kraja svibnja 1. brigada ZNG-a odlazi na Južno bojište te da će jedna samoborska satnija preuzeti obranu prostora sela Stari Grabovac, istočnog predgrađa Novske.[1]

Istočni je dio Novske bio iznimno važan i osjetljiv prostor. Sa smirivanjem ratnih sukoba u Starom je Grabovcu otvoren prijelaz na kojem su redovito održavani sastanci između Hrvatske vojske i JNA. Nakon dolaska UNPROFOR-a prijelaz u Starom Grabovcu je postao glavni prolaz između slobodne i okupirane Hrvatske, budući da je autoput na dionici Novska – Nova Gradiška i nakon otvaranja za UNPROFOR malo korišten. Tu su civili često prelazili na obje strane. Da bi slika o značenju tog prijelaza bila potpuna, može se navesti kako je njime tijekom sedam mjeseci primirja 1992. god., koliko je 151. br. provela na novljanskom bojištu, prošlo 46 timova Europske promatračke misije, a od dolaska UNPROFOR-a pa do 10. srpnja 1992. oko 1.500 raznih vozila i više od 7.000 osoba iz sastava UN-a.[2] Povjeravanje ovoga prijelaza, nakon odlaska "Tigrova", brizi 151. brigade bio je dokaz iznimnog povjerenja OG "Posavina" u samoborsku brigadu. To je još više dolazilo do izražaja ako se zna da je dotad domaća brigada imala položaje i sjeverno i južno od Starog Grabovca, a da je prostor sela i prometnice kao iznimno osjetljiv i opasan bio povjeren elitnim "Tigrovima". Njihovim je odlaskom OG "Posavina" odlučio te položaje povjeriti najelitnijoj postrojbi koju je imao u svom sektoru – 151. brigadi, a ne nekoj od postrojbi koje su dotad čuvale okolno područje.[3] Teren Starog Grabovca bio je različit od onoga na kojem se 151. br. dotad borila. Samo je mjesto, inače posve razoreno tijekom višemjesečnih borbi (oko 90 % je kuća bilo uništeno), imalo izgled gradskog naselja, dok je teren južno od sela bio nizinski - oranice i ravničarske šume.

Sutradan je (25. travnja) u Stari Grabovac pristigla 1. bojna 1. brigade ZNG-a, posljednja smjena "Tigrova" u Novskoj.[4] Odmah po primitku obavijesti iz Zapovjedništva OG "Posavina" u 151. se brigadi otpočelo s pripremama za preuzimanje novog terena. 27. se travnja počelo sa zapovjednim izviđanjima u kojima su uz tim Zapovjedništva brigade sudjelovali i članovi sve tri pješačke bojne brigade. To je bilo nužno učiniti zbog redovitih smjena bojni na bojištu, posebice jer se u tom trenutku još nije znao datum smjene pa se nije znalo koju će bojnu zapasti ta dužnost.[5]

Glavni prolaz između slobodne i okupirane Hrvatske

[1] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 24. IV. 1992. AMORH.

[2] Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. 10. 1991 – 10. 7. 1992. g."*, interno izdanje OG-a 'Posavina', Novska, 1992., 24.

[3] Usmeno priopćenje Rozarija Rozge, zapovjednika OG-a 'Posavina' 1992. godine.

[4] Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *"Ćukovi izvidnici"*, 30.

[5] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 27. IV. 1992. Spis 1561. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

Konačno je 6. svibnja iz Zapovjedništva OG "Posavina" stigla zapovijed da 151. brigada dijelom svojih snaga 7. svibnja preuzme sektor Stari Grabovac.[6] Istog je dana izvršeno još jedno zapovjedno izviđanje tijekom kojeg su zapovjednik Adolf Paar i Ivan Bubnić, zapovjednik 3. bojne, sa zapovjednikom postrojbe "Tigrova" pukovnikom Ivanom Rašićem dogovorili sve pojedinosti oko primopredaje položaja.[7]

Istodobno su na položajima u novskim brdima užurbano tekle pripreme za smjenu. Položaje je u Starom Grabovcu trebala preuzeti 1. satnija 3. bojne, mješovita protuoklopna bitnica i laka minobacačka bitnica 120 mm. Položaje koje su do tada osiguravale ove postrojbe ("Trokut", osiguranje IZM-a u Lipovljanima...) trebala je 7. i 8. svibnja preuzeti 2. bojna.[8] Zahvaljujući dobrim pripremama, primopredaja je položaja 7. svibnja uspješno provedena. Manji je dio položaja preuzela i domaća 125. brigada. Odmah po predaji položaja "Tigrovi" su otišli na Južno bojište.[9]

Prema ranijem su planu satnija 3. bojne i mješovita protuoklopna bitnica odmah raspoređene na borbene položaje. Obranu je preuzelo 236 vojnika uglavnom iz sastava 1. satnije.[10] Na udaljenosti od oko 200 metara od linije razgraničenja bila su raspoređena dva pješačka voda (jedna je bio smješten tik do uništene crkve) čija je prvenstvena zadaća bila stražarenje na rampama na prometnici, praćenje djelatnosti okupatora, sprečavanje potencijalnih upada s okupiranog područja te vođenje evidencije o prolasku vozila i osoba.[11] Pri kontroli vozila kod nadzorne su rampe često bili prisutni i vojnici UN-a iz jordanske bojne.[12]

Na padinama brda iznad sela, na oko 400 metara od prvih kuća, oko kote 179, raspoređen je još jedan pješački vod ove satnije zajedno s protudiverzantskim vodom 3. bojne na čelu s Mladenom Rešetićem "Maxom". Bio je to brdovit teren prekriven šumom, s nekoliko razrušenih vikendica čiji su osiguravanje i obrana bili veoma teški i zahtjevni.[13] Kako se navodi u reportaži *Samoborskog lista*, radilo se o *"položaju o kojem se priča sa strahopoštovanjem, a o onima koji ga brane da im na hrabrosti skidaju kapu"*.[14] Položaji ovih dvaju samoborskih vodova

---

[6] Zapovijed Zapovjedništva OG-a 'Posavina' Ur. br. 1297/92., od 6. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[7] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 6. V. 1992. Spis 1599. R. 7/92., i Izvješće zapovjednika 1. b. 1. brigade o primopredaji položaja u St. Grabovcu 151. br. od 7. V. 1992. R. 8/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[8] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. HV-a o preuzimanju dijela sektora obrane OG-a 'Posavina' od 6. V. 1992. Spis 1601. R. 8/92. i Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 6. V. 1992. Spis 1599. R. 7/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[9] Izvješće zapovjednika 1. b. 1. brigade o primopredaji položaja u St. Grabovcu 151. br. od 7. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92. i Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *"Ćukovi izvidnici"*, 31-35.

[10] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. o razmještaju snaga u St. Grabovcu od 8. V. 1992. R. 22/92., Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 7. V. 1992. Spis 1604. R. 7/92. i Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV. o stanju u St. Grabovcu od 7. V. 1992. R. 22/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[11] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. o razmještaju snaga u St. Grabovcu od 8. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[12] Izvjeće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 4. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 20/92.

[13] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. o razmještaju snaga u St. Grabovcu od 8. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

bili su izloženi mogućoj topničkoj i strojničkoj vatri srpskih vojnika s groblja na brdu Kremenduk (kota 190) koje je dominiralo cijelim krajem i gdje je bila smještena moćna ratna tehnika, te topničkoj vatri iz uporišta kod motela 'Jug'. S ovih je dvaju vrlo kvalitetnih točaka srpska vojska nadzirala cijeli prostor.[15] Sjeveroistočno, na lijevoj strani od položaja ovih vodova, na udaljenosti od oko 350 metara bili su prvi položaji 125. novljanske brigade koja je branila širi prostor Pajić Kose i sela Pujić.[16] Tako su ova dva samoborska voda sa svojim položajem vršila uvezivanje 151. i 125. brigade na ovom sektoru bojišta te su stoga imali izravnu žičanu vezu s obje brigade.[17]

Samoborski su si vojnici priredili smještaj i spavaonicu u razmjerno sigurnom betonskom podrumu jedne teško oštećene vikendice. Položaji su oko vikendice bili zaštićeni s tri mitraljeska gnijezda međusobno povezana tranšejima. Istočno se od vikendice, u smjeru Kremenduka, nalazio pojas ničije zemlje. Usred njega se, na udaljenosti od oko 200 metara od prvih samoborskih položaja, nalazila još jedna srušena vikendica i stup dalekovoda. Prema podacima dobivenima od "Tigrova", srpski su vojnici vrlo često znali u manjim grupama dolaziti do razrušene vikendice na ničijoj zemlji, pa su oni između razrušene vikendice i srpskih položaja u šumi postavili više minskih polja, no i dalje je većina terena ostala nepokrivena.[18]

Na položaju za koji se za hrabrost „skidala kapa"; stoje slijeva na desno: Miroslav Štengl, Nenad Horvat, Dario Petecin, Mladen Rešetić Max, Krešimir Horvat, Damir Marović, Nikica Marinković, Ivica Vran; čuče: Velimir Prosoli Đelo, Josip Grgat, Mladen Zaringer, Zdravko Terihaj, Anđelko Miloševski - položaj „vikendice" ponad Starog Grabovca

Ubrzo su samoborski vojnici shvatili da je pojas ničije zemlje bio prostor svojevrsnog stalnog nadmetanja između "Tigrova" i četnika. U Starom Grabovcu to nije bilo moguće jer su dolje bili prisutni vojnici UN-a i odvijao se gust promet. Stalno je izazivanje sa srpske strane navelo samoborske vojnike da 'prihvate igru' koju su ranije vodili "Tigrovi". O tome se u već spomenutoj reportaži Samoborskog lista iz lipnja 1992. kaže: *"... Upozoravaju nas da što manje boravimo na čistini, jer Čedo je vrlo blizu i rijetko propušta priliku da im ugrozi život. Kažu da im se četnici približe i na pedesetak metara, no na to su spremni i već navikli te kad im Samoborci 'potpraše' bježe kao zečevi. Uz ovo već postoje i smiješne zgode, pa je tako Pipac, u jednoj neuspjeloj četničkoj akciji, pošto je ispucao sve streljivo u bijesu na četnike bacio i šalicu od kave. Pitam da li je koga pogodio, no, na to mi odgovaraju smijehom. Negdje na sredini između naših i 'njihovih' položaja nalazi se stup dalekovoda, visok svojih petnaestak metara. Pa što, 'stup ko stup', rekli bi. No, ipak nije običan stup, na tom stupu*

[14] "S prve linije", *Samoborski list*, 26. VI. 1992., 5.

[15] 53. *samostalni bataljun ZNG-a Dugo Selo*, 84-87.

[16] Izvješće zapovjednika PD voda o smještaju iznad St. Grabovca. Nedatirano. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[17] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. o razmještaju snaga u St. Grabovcu od 8. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[18] Izvješće zapovjednika PD voda o smještaju iznad St. Grabovca. Nedatirano. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

vijori se hrvatski barjak. I s pravom, jer to je naša zemlja. Postavili su ga, izlažući svoje živote, Đelo i Grga. Prvi se na to odlučio Đelo i izveo to noću u dobro isplaniranoj akciji, punoj rizika, jer četnici izgleda još ne shvaćaju da je sasvim normalno da se na hrvatskoj zemlji vijori hrvatski barjak. No, kako je bila noć, jutro je pokazalo da bi zastavu trebalo postaviti sigurnije. Na novu 'akciju barjak' odlučio se Grga. Brzinom i spretnošću mačke uzverao se na stup, na vrhu učvrstio zastavu i pošao nazad. Tada se oglasio i Čedo bjesomučnim trošenjem streljiva, ali na sreću prekasno, jer se Grga već nalazio na sigurnom. Ne treba vam govoriti da je stup izrešetan, na nekoliko mjesta savinut i prekinut, ali barjak vijori, kao dokaz hrabrosti i prkosa hrvatskog čovjeka..."[19]

Ostatak je samoborske satnije, organiziran kao interventni vod koji je trebao djelovati u slučaju srpskog napada, bio raspoređen u pozadini - u Starom Grabovcu te manjim dijelom u istočnoj Novskoj.[20]

Na prednjem su kraju linije obrane kod željezničke pruge, nedaleko od stražarskih položaja bili položaji mješovite protuoklopne bitnice s jednim bestrzajnim topom 82 mm i s POLK 9k11. Na ovim su oruđima organizirana dvadesetčetverosatna dežurstva u punoj bojnoj gotovosti. Kao osiguranje je bitnici dodijeljena tzv. "Filina grupa" iz Bestovlja. Prvenstvena je zadaća bitnice bila promatranje položaja srpskih tenkova i PAM-ova na Kremenduku te po potrebi vatreno djelovanje po njima.[21]

Sutradan je u Stari Grabovac s položaja kod "Trokuta" pristigla i LMB 120 mm. Njihovim je dolaskom 151. brigada u potpunosti izvršila primanje ovog dijela sektora obrane OG "Posavina". Sve je položaje u novljanskim brdima koje su ove postrojbe napustile preuzela i s njihovim osiguravanjem nastavila 2. bojna.[22]

Osim samoborskih postrojbi, Stari je Grabovac osiguravala i jedna tenkovska satnija iz sastava oklopne bojne "Tigrova" pod zapovjedništvom Boža Filipovića.[23] Samoborski su vojnici s vremenom ostvarili vrlo dobru suradnju s tenkovskim posadama.[24] Lijevi je, a dijelom i desni susjed samoborske satnije bila 125. brigada. Na desnom je krilu boravila i 53. samostalna bojna iz Dugog Sela, a na lijevom 65. samostalna bojna iz Ivanić Grada.[25]

---

[19] "S prve linije", *Samoborski list*, 26. VI. 1992., 5.

[20] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. o razmještaju snaga u St. Grabovcu od 8. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[21] Mario DRŽIĆ, "Mješovita protuoklopna bitnica".

[22] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. HV-a o preuzimanju dijela sektora obrane OG-a 'Posavina' od 6. V. 1992. Spis 1601. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[23] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. o razmještaju snaga u St. Grabovcu od 8. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92. i i Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *"Ćukovi izvidnici"*, 32.

[24] Mario DRŽIĆ, "Mješovita protuoklopna bitnica".

[25] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 7. V. 1992. Spis 1604. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92. i "Četnici 'prisajedinili cvijet", *Večernji list*, 9. III. 1992.

Položaji čije je osiguranje preuzela samoborska satnija bili su iznimno opasni. Posvuda su se u i oko njih nalazila brojna minska polja i velike količine neeksplodiranih mina. Mjesto je bilo na dometu srpskog topništva i teških strojnica s Kremenduka i obližnjeg motela 'Jug'.[26] Prema obavještajnim podacima koje je 151. brigada imala, nasuprot su se njima, u okupiranom selu Paklenica, nalazile snage *"srpskog TO-a i domaći četnici, dok se aktivni dio tzv. JNA uglavnom izvukao u Bosnu, ostavivši najveći dio teškog naoružanja i streljiva"*.[27]

Postrojba je morala biti maksimalno pažljiva na prednjem kraj obrane jer su dotadašnja iskustva pokazivala da su mogući iznenadni napadi. Postojala je bojazan i od upada manjih diverzantskih postrojbi. Za održavanje je primirja satnija imala na raspolaganju 'vruću vezu' s Paklenicom, no protočnost je veze bila slaba.[28] U mjestu su stalno bili prisutni vojnici UNPROFOR-a te vrlo često promatrači misije Europske zajednice. S njima su samoborski vojnici zbog važnosti prometnice bili u stalnom kontaktu.[29] Vojnici su imali naputke da s pripadnicima međunarodnih organizacija ostvare punu suradnju, pruže im svu pomoć i izbjegavaju provokacije i sukobe.[30]

Već je prvi dan boravka Samoborcima pokazao što mogu očekivati na novim položajima. Tijekom cijelog je prvog dana osiguravanja prijelaza bilo vrlo prometno. Pripadnici su UNPROFOR-a u pet navrata prometovali u oba smjera, tim pregovarača otišao je u Paklenicu, a navečer je na okupirani teritorij otputovao autobus 'Čazmatransa' s pedeset staraca koji su željeli prijeći na srpsku stranu.[31] Nakon što se spustio mrak iz okupirane se Paklenice prvo čula pjesma pijanih četnika da bi zatim uslijedila pucnjava iz pješačkog oružja u smjeru hrvatskih položaja.[32] I sutradan je stanje bilo isto. Preko dana gusti promet vozila UNPROFOR-a i prolazak civila, a navečer pucnjava.[33] Ovaj je put cilj bio transporter UNPROFOR-a na koji je ispaljen rafal prilikom prijelaza rampe.[34]

Nadzorna rampa na liniji razgraničenja kod ostataka kapelice Uznesenja sv. Križa uništene od strane JNA

[26] Položaj ojačanog izviđačkog voda 3. bojne 151. br. od 9. V. 92. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 22/92.

[27] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 7. V. 92. Spis 1603. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[28] Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *"Ćukovi izvidnici"*, 30.

[29] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 7. V. 1992. Spis br. 1604. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[30] Zapovijed zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o ponašanju vojaka od 8. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[31] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 7. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92. i Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 7. V. 1992. AMORH.

[32] Izvješće zapovjednika 1. satnije 3. bojne 151. br. HV-a o izvršenim radnjama shodno zapovijedi o premještanju jedinica Lovska – St. Grabovac. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[33] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 8. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[34] Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 9. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 20/92. i Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 8. V. 1992. AMORH.

Nakon dva je dana, 9. svibnja, položaje u zapadnoj Slavoniji, pa tako i Stari Grabovac, preuzela 1. pješačka bojna i dijelovi pristožernih postrojbi koji su bili na odmoru.[35] Osim navedenih položaja, toga su dana pripadnici 1. bojne preuzeli i osiguranje željezničke postaje u Novskoj koju je dotad branila 53. samostalna bojna.[36]

Već je prvi dan boravka 1. bojne u Starom Grabovcu bio obilježen tužnim događajem. **Božidaru** je **Cviljaku**, vrlo omiljenom zapovjedniku voda iz sastava 2. satnije koji je ovu postrojbu vodio još od njenog osnutka 18. rujna 1991. godine, jako pozlilo. Odmah je otpremljen u bolnicu gdje se otkrilo da ima tešku upalu pluća. Bila je to posljedica dugog boravka na terenu u teškim zimskim uvjetima. Punu se godinu dana Cviljak liječio. Bezuspješno. 21. je travnja 1993. od teške bolesti preminuo. Bila je to još jedna žrtva borbe za slobodu Hrvatske, jer vojnike na bojištu nisu ubijali samo srpski meci i granate, već i teški terenski uvjeti i iscrpljenost.[37]

Međutim, obrana se domovine morala nastaviti pa je 1. bojna pristupila upoznavanju terena koji je morala braniti. U nekoliko se navrata pokušalo 'vrućom linijom' uspostaviti vezu s okupatorima u Paklenici, no oni se nisu željeli javiti.[38]

Prvi je dan protekao u nadzoru gustog prometa koji se odvijao preko linije razgraničenja te prihvatu 40 bolesnih Hrvata koje su Srbi izbacili iz bolnice u Banja Luci.[39] Sa spuštanjem mraka počelo je izazivanje od strane agresora. Do ponoći su na prostoru rampe ispalili više kratkih rafala iz automatskog oruža, a iza ponoći se u pucnjavu uključio i srpski PAM.[40] Idućih je dana bilo isto – danju gust promet, uglavnom vozila UNPROFOR-a i promatrača EZ-a, a noću rafalna paljba po rampi u selu te po uporištima samoborskog voda na brdima iznad sela, gdje se često pucalo i iz PAM-a.[41] Prvi je dan u kojem nije zabilježena nikakva pucnjava bio 12. svibnja. Naime, toga je dana na prostor Novske pristiglo oko 900 vojnika UN-a tj. kompletne snage UNPROFOR-a za to područje.[42] Oko 400 ih je odmah otišlo za Jasenovac gdje su uspostavili kontrolne punktove u zoni razdvajanja.[43]

Međutim, stanka je trajala kratko. Već su sutradan, 13. svibnja, srpski vojnici nastavili s provokacijama, ali sada više nisu čekali noć već su s pucnjavom otpočeli ujutro. Vrhunac provokacija bio je uvečer kada je otvorena jaka vatra iz PAM-ova te tenkovska paljba po nadvožnjaku

---

[35] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 7. V. 92. Spis 1603. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[36] *53. samostalni bataljun ZNG-a Dugo Selo*, 97.

[37] Prijedlog za posmrtni čin Božidaru Cviljaku u OS RH Zapovjedništva 151. br. HV-a od 25. VIII. 1993. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 1/93.

[38] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 9. V. 1992. AMORH.

[39] *53. samostalni bataljun ZNG-a Dugo Selo*, 97.

[40] Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 9. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 20/92.

[41] Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 10. V. 1992. 20/92. Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 11. V. 1992. i Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 12. V. 1992. 20/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[42] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 12. V. 1992. AMORH.

[43] *53. samostalni bataljun ZNG-a Dugo Selo*, 91.

iz smjera motela "Jug". Bezuspješni su bili svi pokušaji uspostavljanja kontakta "vrućom linijom". Sve jača vatra navela je pripadnike samoborskog inženjerijskog i izviđačkog voda da iz "Trokuta" dođu na liniju u Starom Grabovcu i ponude pomoć u slučaju srpskog napadnog djelovanja. Pripadnici samoborske bestrzajne bitnice, izazvani takvim razvojem događaja, htjeli su uzvratiti vatru i samo ih je intervencija načelnika brigade Josipa Dugandžića uspjela zaustaviti. I tenkisti "Tigrova" bili su spremni za primjeren odgovor. Dolazaka jednog transportera UNPROFOR-a prekinuo je srpski napad.[44] I novi je dan donio pucnjavu po Starom Grabovcu, a navečer se iz Paklenice i okupiranog dijela Starog Grabovca počeo dizati gusti dim iz zapaljenih domova prognanih Hrvata. Prisustvo vojnika UN-a Srbe nije u tome ometalo.[45] Bila je to zloguka najava onoga što je hrvatski narod mogao očekivati od mirovne misije UN-a.[*] Razlog pojačanim napadima i paljevini treba tražiti u početku povlačenja JNA iz zapadne Slavonije u Bosnu. Odlazak sve većeg broja vojnika i izvlačenje velikih količina naoružanja, prvenstveno teškog, izazvao je nervozu među mjesnim pobunjenim Srbima. Tako je u svibnju iz rukovodstva "RSK" svim milicijskim stanicama na okupiranom prostoru izdana zapovijed da svim dostupnim sredstvima do daljnjega spriječe izvlačenje opreme JNA s područja "RSK".[46]

Pripadnici 3. voda, 2. satnije, 3. bojne na položajima u Starom Grabovcu

I sljedeći su dani protjecali u srpskim napadima i provokacijama u kojima nitko od vojnika HV-a nije stradao.[47] Uza sve su ove napade i provokacije samoborski vojnici morali obavljati i svoju dužnost na prijelazu. Promet je s dolaskom jordanske bojne iz dana u dan bivao sve gušći, ali nije se povećao samo promet pripadnika UN-a, već i promet civilnih vozila koja su prometovala u oba smjera. Tako je 15. svibnja u smjeru okupiranoga teritorija otišao cijeli konvoj od čak 62 vozila sa 178 osoba.[48] U obavljanju ovih dužnosti stigao je i 19. svibnja, dan kada je položaje u Starom Grabovcu opet preuzela 3. bojna.[49] Prva su

[44] Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 13. V. 1992. 20/92., Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 14. V. 1992. 20/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a". i M. DRŽIĆ, "Mješovita protuoklopna bitnica".

[45] Bilješka zapovjednika straže u Starom Grabovcu za dan 14. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 20/92.

[*] Danas se može posve opravdano ustvrditi da misija UN-a u RH nije uspjela. Osim djelomičnog uspjeha u očuvanju mira na linija bojišta, u svim ostalim zadacima UN je zakazao. Najbolji pokazatelj je da je tijekom četverogodišnjeg mandata UN-a ubijeno oko 600 civila hrvatske nacionalnosti koji su ostali na okupiranom prostoru Hrvatske.

[46] Naredba SUP Pakrac br. 1/92. od 1. V. 1992. HDA. Fond "RSK". Kutija 112/7.

[47] Bilješka zapovjednika straže u Starom Grabovcu za dan 15. V. 1992. i Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 18. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 20/92.

[48] Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 15. V. 1992., Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 16. V. 1992., Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 18. V. 1992. 20/92. i Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 17 V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[49] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 16. V. 92. Spis 1634. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

dva dan smjene 3. bojne protekla u redu i bez sukoba.[50] Kada se činilo da su se Srbi konačno odlučili na potpuno poštivanje primirja, u noći s 20. na 21. svibnja zbio se do tada najteži izgred. Pod okriljem noći skupina se srpskih vojnika primakla položajima samoborske satnije kod pruge u Starom Grabovcu. Kako su stražari uočili njihovo kretanje i upozorili ih da stanu, srpski su napadači otvorili vatru na stražare. Tom je prilikom samoborski vojnik Pero Mijatović iz sastava mješovite postrojbe 3. bojne lakše ranjen u desnu ruku.[51] Cijeli događaj Mijatović ovako opisuje: *"Negdje oko 01.30 primijetio sam dvije siluete kako se približavaju našem stražarskom mjestu kanalom uz prugu iz pravca sela Paklenice, i još dvije od kojih je jedan zalegao u obližnji kukuruz, a drugi uz prugu. O događaju koji se zbiva obavijestio sam ostale stražare koji su odmah zauzeli odgovarajuće položaje. Potom sam sa još jednim stražarom oprezno krenuo prema uočenim siluetama radi njihove identifikacije. Na moj uzvik 'stoj'!! nepoznati su otvorili vatru na mene i preostalu stražu na koju smo mi bili prinuđeni odgovoriti radi osobne sigurnosti. Odmah smo bili svjesni da se radi o manjoj grupici srpskih terorista koji su došli provocirati, a bili su potpomognuti vatrom iz teških mitraljeza sa obližnjeg brda Kremenduk, što im je omogućilo povratak istim pravcem odakle su i došli. Prilikom tog incidenta lakše sam ozlijeđen".*[52] Zahvaljujući vatrenoj podršci s Kremenduka napadači su se uspješno izvukli. Istodobno je vatra otvorena i po položajima stražara kod cestovne rampe, vjerojatno kako bi se odvratila pozornost od zbivanja kod pruge. I ovdje su hrvatski stražari uzvratili paljbu pa je napad prestao.[53] Odmah je putem 'vruće linije' kontaktirana srpska strana i upućen je prosvjed zbog napada. Dobiven je klasičan odgovor: *"Na naš prosvjed, odgovorili su nam da smo mi njih napali i da oni samo odgovaraju na naš napad. Po običaju lažu."*[54]

Kako bi se spriječili slični napadi, odlučeno je da se pojačaju sigurnosne mjere – da se postavi novo minsko polje uzduž kanala te provjeri naoružanost dotadašnjih položenih mina u minskom polju.[55] Dobiveni su planovi, naime, pokazivali da se na prostoru kojim su došli napadači trebalo nalaziti minsko polje. Usprkos tome oni su nesmetano prošli, pa je samoborski inženjerijski vod odmah izvršio ojačanje minskog polja novim pješačkim minama između pruge i kanala u smjeru Paklenice.[56]

Bio je to vrlo pametan potez jer je poslijepodne 22. svibnja srpska vojska opet otpočela s napadima. Prvo je s Kremenduka otvorena rafalna paljba po položajima na brdima iznad sela, da bi se potom vatra

[50] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 19. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[51] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 21. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[52] Izvještaj Pera Mijatovića o incidentu od 21. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[53] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 21. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[54] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 21. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[55] Izvješće zapovjednika 2. satnije 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 21. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[56] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a – 21. V. 1992. i Zapisnik minsko-eksplozivne prepreke u Starom Grabovcu. Spis 1675. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

prenijela i na položaje kod rampe u Starom Grabovcu. Na napad je odgovoreno vatrom pa je napad prestao. Sa spuštanjem je mraka opet otpočela pucnjava. Zapovjednik je protudiverzantskog voda Mladen Rešetić izvijestio kako se u večernjim satima opet *"začulo dolje iz šume iz pravca nezaposjednute vikendice dozivanje 'ujo', 'ujo', psovke i nekoliko pucnjeva"*.[57] Svi pozivi 'vrućom linijom' da se prestane s daljnjim napadima bili su bez učinka *"dok ih naši vatrom nisu smirili"*.[58] Sutradan je opet bilo isto. Ujutro je vladao mir, a popodne pucnjava po hrvatskim položajima u Starom Grabovcu.[59]

Kako je uočeno da su Srbi, nakon što su 'vatreno' dočekani na pruzi u Starom Grabovcu, napade preusmjerili ka prostoru brda iznad mjesta, odlučeno je da se i ovdje pojačaju sigurnosne mjere. Nije se željelo čekati novi napad diverzanata, stoga su i u tom prostoru postavljena nova minska polja.[60] Prilikom postavljanja mina, kod kote 179 sa srpskih je položaja po inženjerijskom timu otvorena vatra. Usprkos tome mine su uspješno postavljene.[61] Već se sutradan, kada su na njih naletjeli srpski vojnici, pokazala njihova svrsishodnost.[62] Druga se mjera sigurnosti odnosila na sprečavanje srpske obavještajne i diverzantske aktivnosti. Već je ranije primijećeno da je srpska strana intenzivno obavještajno aktivna na cijelom prostoru zapadne Slavonije kako bi saznala položaje i jačinu Hrvatske vojske. U prvo je vrijeme to vršeno prvenstveno kroz sredstva komunikacije koja su stalno prisluškivana i snimana.[63] Prestankom borbi glavni izvor podataka o Hrvatskoj vojsci postaju mjesni Srbi. Pod izgovorom da idu posjetiti svoje predratne domove, srpski su civili obilazili mjesta na prvoj liniji bojišta i špijunirali u korist agresora.[64] Osim njih, s okupiranog su teritorija dolazili i pobunjeni mjesni Srbi, često pripadnici oružanih formacija, i to s krivotvorenim dokumentima s kojima bi se predstavljali kao izbjeglice, povratnici ili strani državljani i tako se prebacivali na slobodan teritorij kako bi špijunirali i radili diverzije.[65] Osim na ovaj način, s okupiranog su teritorija ubacivane manje diverzantske i špijunske skupine preodjevene u odore HV-a ili UNPROFOR-a.[66]

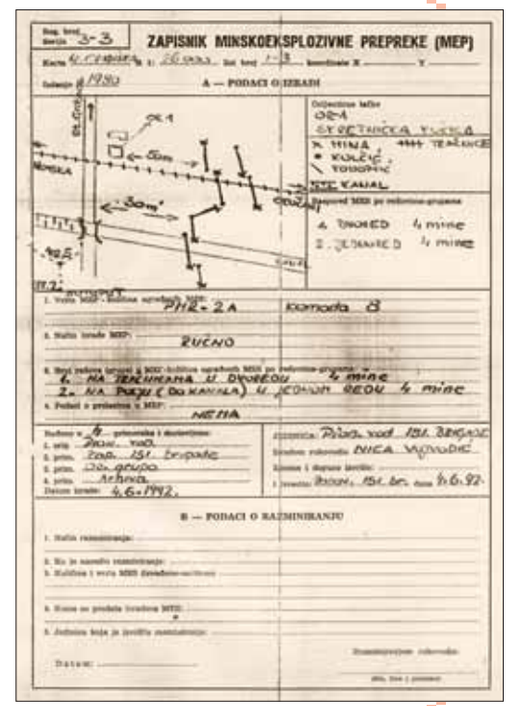
ZAPISNIK MINSKOEKSPLOZIVNE PREPREKE (MEP)

Novim minskim poljima željelo se spriječiti svakodnevne srpske napade.

[57] Izvješće zapovjednika izviđačkog voda 3. bojne 151. br. HV-a incidentima u St. Grabovcu od 22. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[58] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a – 22. V. 1992. AMORH.

[59] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 23. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[60] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 25. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[61] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 26. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[62] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 27. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[63] Upozorenje Zapovjedništva 151. br. pripadnicima brigade na ponašanje tijekom uporabe komunikacijskih sredstava od 14. I. 1992. Spis 1097. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[64] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. o uređenju i načinu života i rada u toku primirja od 1. II. 1992. Spis 1199. R. 8/92. i Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 18. IV. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[65] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 22. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[66] Zapovijed o povećanju mjera opreza i neposrednog osiguranja ljudi i MTS-a od 30. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

Koliko su uspješni Srbi bili u tome danas se može vidjeti iz arhivske građe "Republike Srpske Krajine" zaplijenjene u akcijama "Bljesak" i "Oluja". Svaki bi Srbin (bez obzira na dob i spol) koji bi posjetio prostor pod hrvatskom kontrolom i potom otišao na okupirani teritorij, s milicijom ili obavještajcima obavio informativni razgovor u kojem bi do u detalje iznosio sve što je zapazio tijekom svoga boravka, a što se odnosilo na Hrvatsku vojsku, policiju i općenito stanje hrvatske obrane. U toku rada na arhivskom fondu "Republika Srpska Krajina" koji se danas čuva u Hrvatskom državnom arhivu, naišao sam na velik broj zapisnika ovoga tipa. Među tim je spisima zasigurno najfascinantnije (nažalost nedatirano jer je izgubljena prva stranica) sumarno izvješće o položajima i stanju HV-a i policije na novljansko – pakračkom bojištu. Tu se doslovno navodi da u kućama tih i tih vlasnika (npr. Drakulić Boška, Drakulić Mare i dr. u Subockoj ili u Mljekarskoj ulici u Lipiku) u tom i tom selu (npr. Subocka, Kričke, Livađani, Filipovac...) boravi odred iz sastava točno navedene brigade (npr. 105. ili 125. brigade i dr.) Hrvatske vojske. U izvješću se navodi jačina tih odreda, koje područje pokrivaju i sl. Radi se o nevjerojatno preciznim podacima koje je srpska vojska mogla dobiti samo od mjesnih Srba koji su posjećivali ili još uvijek boravili u navedenim mjestima.[67] U zoni odgovornosti 151. brigade cijelo je vrijeme rata boravio veći broj srpskih civila, stanovnika sela koja je nadzirala ova brigada.[68] Samo je u Novom Grabovcu, ishodištu 151. br. na ovom bojištu, tijekom cijeloga rata zajedno s vojnicima živjelo 19 mještana srpske nacionalnosti.[69] Ako se ovo ima u vidu, nije neobično da je srpska vojska imala precizne podatke o HV-u.

U 151. su brigadi pretpostavljali odakle bi mogli "curiti" podaci te su se u sklopu pojačanja mjera sigurnosti odlučili na neke novitete. Kako je Stari Grabovac (dok je u njemu boravila 151. brigada) bio jedini prijelaz kojim su mogli prolaziti mogući srpski špijuni i diverzanti, odlučeno je da na rampama uz samoborske stražare budu i dobro upućeni domaći ljudi - Hrvati koji bi mogli prepoznati mjesne Srbe i pomoći da se navedeni na vrijeme otkriju i onemogući im se djelovanje. Nakon toga su na straži kod rampe kao stražari bili prisutni i mještani. Također se počelo blisko surađivati i s MUP-om i mjesnim vlastima. Na javna su mjesta postavljene objavnice, pripremljene su zasjede, povećan je broj patrolnih službi i sl.[70]

Redovito uzvraćanje vatre i nova minska polja zacijelo su utjecali na srpsku vojsku da privremeno prekine s novim pokušajima pješačkih napada. Tako je nekoliko posljednjih dana smjene 3. bojne u Starom

---

[67] Sumarno obavještajno izvješće o Hrvatskoj vojsci i policiji (bez nadnevka) na novljansko-pakračkom bojištu. HDA. Fond "RSK". Kutija 158. Omot 13.

[68] "Mina nakon himne – jedan dan među našima na fronti", *Samoborski list*, 18. IV. 1992., 6.

[69] Popis stanovništva Novog Grabovca od 24. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[70] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 22. V. 1992. R. 22/92., Izvještaj stražara od 26. V. 1992. R. 21/92. i Zapovijed o povećanju mjera opreza i neposrednog osiguranja ljudi i MTS-a od 30. VI. 1992. R. 22/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

Grabovcu proteklo u miru.[71] Samo su se iz novog minskog polja povremeno čule detonacije.[72] Međutim, na drugim su posavskim sektorima položaji HV-a bili izloženi snažnim srpskim napadima.[73]

U takvom je ozračju položaje u Starom Grabovcu i novljanskim brdima 29. svibnja preuzela 1. bojna.[74] Sljedeći su dani prolazili u nadzoru gustog prometa. Nije bili kršenja primirja sa srpske strane sve do noći s 31. svibnja na 1. lipnja.[75] Te je noći po samoborskim položajima kod rampe br. 1. sa srpske strane otvarana vatra iz pješačkog oružja. Nakon poziva 'vrućom linijom' vatra je prestala. Idućih je dana ponovo dolazilo do pucnjave.[76] Želeći spriječiti neka nova iznenađenja, inženjerijski je vod 151. brigade 4. lipnja postavio nove mine oko željezničkih tračnica i u polju oko kanala u smjeru Paklenice.[77] Mine su mogle spriječiti pješačke napade ali ne i neprekidnu srpsku pucnjavu koja se nastavila i idućih dana.[78] Međutim, svakodnevni su srpski napadi i izazivanje doveli do toga da su neke od hrvatskih postrojbi na ovome terenu počele 'gubiti živce' i sve žešće vatreno odgovarati po okupiranom području. Posebno se to odnosilo na tenkiste 1. brigade, vatrene momke koji su teško mogli otrpjeti četnička izazivanja a da ne uzvrate. I vojnici iz domaće 125. brigade su znali 'žestoko' uzvratiti po srpskim položajima. To je posebice razumljivo ako se zna da je dio pripadnika brigade bio iz okupiranih mjesta općine Novska ili iz onih (npr. grada Novske) koja su u ratu teško razorena i u kojima su ljudske žrtve bile brojne.

Predsjednica Hrvatske narodne stranke Savka Dapčević- Kučar u posjetu 151. br. u Starom Grabovcu - svibanj 1992.

Međutim, ova su djelovanja hrvatskoj strani mogla samo otežati položaj, čega su u 151. brigadi bili itekako svjesni. Samoborski su se vojici nalazili na najgorem i najosjetljivijem mjestu novljanskog bojišta i pucnjava s hrvatske strane ih je mogla dovesti u još težu i opasniju

Zapovjednik protuoklopne bitnice Mario Držić i načelnik topništva brigade Željko Grom na položaju u Starom Grabovcu

[71] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a – 24.-29. V. 1992. AMORH.

[72] Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 29. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 20/92.

[73] *53. samostalni bataljun ZNG-a Dugo Selo*, 90.

[74] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 26. V. 92. Spis 1672. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[75] Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 29. V. 1992., Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 30. V. 1992. i Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 31. V. 1992. 20/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[76] Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 1. VI. 1992. i Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 2. VI. 1992. 20/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[77] Zapisnik minskoeksplozivne prepreke Reg. Br. 3-3., od 4. VI. 1992. Preslik u posjedu autora.

[78] Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 3. VI. 1992., Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 5. VI. 1992., Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV. o stanju u St. Grabovcu od 6. VI. 1992., Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 7. VI. 1992. 20/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

situaciju, ali i kompromitirati Hrvatsku vojsku pred UNPROFOR-om. Stoga je zapovjednik 151. brigade Adolf Paar na to upozorio Zapovjedništvo tenkovske satnije 1. brigade i Zapovjedništvo 125. brigade.[79]

Jednolični je promet vozila UNPROFOR-a i EZ-a 1. lipnja prekinut novom razmjenom civila koji su prelazili s jedne na drugu stranu. Prvo je toga dana u prisustvu Crvenoga križa iz Novske i novinara na slobodni teritorij prešlo četvero Hrvata - tri mladića i jedna starica. Sutradan su, 2. lipnja, na okupirani teritorij prešle dvije starije žene Srpkinje koje su izrazile želju da prijeđu na drugu stranu.[80] Razmjena je nastavljena 7. lipnja kada je veća skupina civila prešla na okupirani teritorij odakle su toga dana došle dvije osobe, neki od posljednjih Hrvata preostalih nakon etničkog čišćenja okučanskog kraja.[81] 8. je lipnja 3. bojna opet preuzela položaje u Starom Grabovcu.[82] Toga je dana Stari Grabovac u smjeru Južnog bojišta napustila tenkovska satnija 1. brigade; 11 tenkova i 4 transportera.[83] Bila je to posljednja postrojba "Tigrova", brigade s kojom je 151. br. osam mjeseci zajednički branila općinu Novska, vrlo često na istim najkrvavijim isturenim položajima (Kričke, Subocka…). Između ovih je dviju najboljih brigada na novljanskom bojištu u vatri rata iskovano iskreno bratstvo po oružju i duboko međusobno poštovanje. Stoga je za odlazeću satniju "Tigrova" organiziran oproštaj kao za drage prijatelje.

Provociranje srpske vojske i policije u Starom Grabovcu su bili dio svakodnevice

Nisu Samoborci bili jedini koji su obilježili odlazak "Tigrova"; i Srbi su odlučili vatreno 'proslaviti' odlazak tenkova iz Starog Grabovca. Prvo su iz smjera Kremenduka pucali po brdima iznad sela, da bi potom paljbu proširili u smjeru rampe u mjestu. Nakon što je s hrvatske strane odgovoreno, u pucnjavu su se uključili i teški mitraljezi, strojnice i PAM-ovi, a ispaljeno je i sedam tromblonskih mina.[84] Sutradan je iz smjera okupirane Paklenice pokušan pješački napad. Bio je to najžešći nasrtaj na obranu Starog Grabovca poslije 21. svibnja. Intervencija je putem "vruće linije" opet bila neuspješna pa je na napadače otvorena pješačka vatra, što ih je zaustavilo. O napadu je izvješteno Zapovjedništvo jordanske bojne čiji je zapovjednik sutradan obišao položaje i uvjerio se da je HV bio prisiljen uzvratiti vatru.[85] S provokacijama se nastavilo i sljedećih dana. Tako se 11. lipnja u blizini rampe pojavilo vozilo milicije "Republike Srpske Krajine", a po ponašanju milicajaca bilo je jasno da žele izazvati sukob. Ne želeći se pred pripadnicima UN-a pokazati kao kršitelji primirja, samoborski stražari nisu

[79] Obavijest Zapovjedništva 151. br. HV-a 1. br. HV-a o ponašanju dijela pripadnika 1. br. Spis br. 1723. od 6. VI. 1992., R. 9/92. i Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV. o stanju u St. Grabovcu od 20. V. 1992. R. 22/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[80] Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 2. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 20/92.

[81] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 8. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[82] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 8. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[83] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a o ojačavanju protuoklopne obrane od 10. VI. 1992. Spis 1742. R. 9/92. i Ratni dnevnik 151. br. HV-a od 9. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[84] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 9. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[85] Ratni dnevnik 151. br. HV-a od 10. VI. 1992. AMORH.

pucali na vozilo, premda su u dnevnom izvješću zamolili Zapovjedništvo brigade za dozvolu da ga, ako se ponovno pojavi, smiju uništiti.[86]

Ovi su napadi i izazivanja zorno pokazali da je odlazak tenkovske satnije oslabio obranu Starog Grabovca. Kako bi se ojačala protuoklopna obrana u Stari Grabovac je kao pojačanje samoborskoj satniji, minobacačkom vodu i mješovitoj protuoklopnoj bitnici* poslan jedan topnički vod s topom T-12 100 mm iz sastava 125. brigade.[87] Osim u Starom Grabovcu, tih je dana protuoklopna obrana pojačana postavljanjem dodatnih topničkih oruđa i na sektorima koje su nadzirale susjedne postrojbe.[88] Ipak, nije bilo prilike za protuoklopnu borbu. Napadi su se srpskih agresora idućih dana i dalje svodili na pucnjavu te ispaljivanje tromblona.[89]

Nisu Srbi bili jedini problem s kojim su se samoborski vojnici svakodnevno susretali. Počeli su to bivati i vojnici UNPROFOR-a. Stroga je zapovijed izdana od nadređenog zapovjedništva 151. brigadi bila da se sa snagama UNPROFOR-a ostvari puna suradnja i koordinacija u vezi s njihovim razmještajem i preuzimanjem odgovornosti. Posebno je naglašeno da je nužno izbjegavati svaki izgred i riješiti svaki problem koji bi mogao otežati provođenje plana mirovne operacije UN-a.[90]

Međutim, vojnici UN-a su svojim ponašanjem počeli dovoditi stražare u Starom Grabovcu u konfliktne situacije. Koristeći se svojim položajem, oni su kupovali velike količine hrane, goriva i pitke vode u Novskoj te ih prevozili na okupirano područje, opskrbljujući tako (vjerojatno uz novčanu zaradu) srpske agresore robom koja im je nedostajala. Stražari u Starom Grabovcu uočili su ovu 'švercersku aktivnost' vojnika UNPROFOR-a, no sukladno zapovijedi o ponašanju prema UN-u nisu je prekinuli. Na ova je događanja 151. brigada upozorila OG 'Posavinu' i tražila je obavijest o mjerama koje treba poduzeti da se ona spriječe.[91] Ove su aktivnosti UNPROFOR-a uočile i druge postrojbe HV-a na novljanskom području. Zapovjednik jordanske bojne pukovnik Mohammad Majid Al Eitan pokušao je kupovinu ogromnih količina hrane opravdati velikim potrebama svojih vojnika, tvrdeći da

Niko Barun i Ivan Vrhovski sa zapovjednikom Jordanske bojne, Mohammadom Masid Al Eitanom

[86] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 11. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[*] Prateći vod bojne posada BsT-a u Starom Grabovcu u to vrijeme činili su zapovjednik Juraj Otmačić, ciljnik Stjepan Paukovac, pom. ciljnik Zlatko Budi, dodavač Zlatko Hajtok i dodavač Tomo Babojelić. Popis posade BsT u St. Grabovcu, 16. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[87] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a o ojačavanju protuoklopne obrane od 10. VI. 1992. Spis 1742. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[88] Zapovijed Zapovjedništva OG-a 'Posavina' Ur. br: 1533/92., od 9. VI. 1992. Spis 1740. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[89] Izvješća zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 14. i 16. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[90] Zapovijed Zapovjedništva OG-a 'Posavina' o načinu ophođenja sa snagama UNPROFOR-a. Ur. br: 1498-01/92. od 4. VI. 1992. Spis 1722. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[91] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 15., 16. i 23. V. 1992. R. 22/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

nema ni govora o trgovini sa Srbima. Tako je npr. tvrdio da im ogromne količine šećera trebaju jer oni svakodnevno piju čaj u velikim količinama. Međutim, problem je bio u tome što su jordanski vojnici kupili šećera dostatno za nekoliko godina ispijanja čaja.[92] Osim "šverca", drugi je problem kod UNPROFOR-aca bio alkoholizam. Vojnici su se UN-a vrlo često pojavljivali na rampi u Grabovcu potpuno pijani i izazivali nered. U tome su prednjačili Jordanci, premda im je kao muslimanima vjera branila alkohol, a nisu zaostajali ni drugi: Nizozemci, Britanci, Kanađani...[93] Zbog ovih su razloga, ali i zbog bahatog ponašanja dijela vojnika UN-a odnosi između hrvatskih vojnika u Starom Grabovcu i pripadnika UNPROFOR-a s vremenom postajali sve lošiji te je povremeno dolazilo do verbalnih sukoba i manjih izgreda. O tome zamjenik zapovjednika protuoklopne bitnice Mario Držić piše: *"naši odnosi s UNPROFOR-om bili su jako slabi. Ali ne bi mi bili Samoborci kad ne bi doskočili njihovom bahatom ponašanju. Svako jutro kada su dolazili na rampu na liniji razgraničenja prolazili su transporterima uz našu kuću. Bila je to brza vožnja na koju smo ih u par navrata upozoravali, ali bez rezultata. Tako smo mi u suradnji sa našim inženjercima jedno jutro postavili po cesti kuda su prilazili poklopce protutenkovskih mina. Od tada se ta njihova vožnja naglo smirila. Vozili su između tih poklopaca od mina da bi im danas i naša Janica Kostelić pozavidjela na tome."*[94]

Zapovjednik snaga UN-a u sektoru zapad Carlos Maria Zabalo, general Satish Nambiar i zapovjednik OG „Posavina" brigadir Rozarijo Rozga

Alkohol je bio uzročnikom problema koje su samoborski vojnici imali i s jednim mještaninom Starog Grabovca u čijoj su kući bili smješteni tijekom obavljanja stražarske dužnosti. Mještanin Z. P. (poznat kao teški alkoholičar, inače pripadnik jedne od mjesnih postrojbi) bio je nezadovoljan time što stražari borave u njegovoj kući, pa im je u više navrata prijetio ubojstvom, što je dovelo do vrlo neugodnih scena u kojima morala intervenirati i Vojna policija koja je tog mještanima privela.[95] Alkohol je bio uzročnikom problema i u Lipovljanima gdje su samoborski vojnici osiguravali IZM. Na jednoj svadbi pijani su svatovi toliko pucali da su čak trojica svatova bila ranjena, a samoborski su se vojnici našli u veoma teškom položaju, 'između dvije vatre'.[96]

Ovakvi su i slični događaji činili stražarsku službu u Starom Grabovcu (ali i u Lipovljanima) iznimno teškom, opasnom i odgovornom. Međutim, samoborski su je vojnici savjesno i vrlo profesionalno odrađivali.

Za razliku od postrojbi koje su čuvale (i branile) Stari Grabovac, one na položajima u novljanskim brdima u svibnju i lipnju nisu imale

[92] *53. samostalni bataljun ZNG-a Dugo Selo*, 91.

[93] Izvješće zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 4. VI. 1992. R. 20/92. Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 16. VI. 1992. R. 22/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[94] Mario DRŽIĆ, "Mješovita protuoklopna bitnica".

[95] Izvješće zapovjednika 2. satnije 1. bojne 151. br. HV-a o incidentima s vlasnikom kuće Z. P. u Starom Grabovcu od 15. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 20/92.

[96] Izvješće zapovjednika 3. voda Zapovjedništvu 1. bojne 151. br. HV-a od 10. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 20/92.

problema s frustriranim četnicima te domaćim i međunarodnim alkoholičarima. Kršenja su primirja sa srpske strane bila vrlo rijetka i bez ikakvih posljedica.[97] Od snaga UNPROFOR-a u novljanskim su se brdima mogle vidjeti samo njihove patrole koje su se od 17. svibnja počele redovitije pojavljivati na prostoru "Trokuta".[98]

Postrojbe su 151. brigade uz uobičajene dnevne aktivnosti povremeno održavale probna bojna gađanja iz pješačkog oružja i minobacača te kondicijske vježbe.[99] Jedino se stradavanje zbilo 16. svibnja u Lovskoj kada je nesretnim slučajem, uslijed neopreznog rukovanja pištoljem, od odbijenog metka jedan vojnik ranjen u desnu potkoljenicu. Odmah je otpremljen u bolnicu u Kutinu i nakon liječničke intervencije vraćen u postrojbu.[100]

Misa i koncert tamburaškog društva Ferde Livadića u Lipovljanima 1992., slijeva na desno: Adolf Paar, Franjo Kodrić i Davorin Đurđević

Nisu svi dani 151. brigade prolazili samo u čuvanju položaj. Samoborci su, navikli na bogat društveni život u svom kraju, nastojali ratom poharanoj zapadnoj Slavoniji udahnuti dašak veselja i opuštenosti. Tako je 151. brigada 5. lipnja u Kutini u hotelu "Kutina" organizirala humanitarnu zabavnu večer *'Samobor na dar Kutini'* čiji je prihod bio namijenjen ranjenicima 56. samostalne bojne Kutina i 151. brigade. U programi su sudjelovali brojni estradni umjetnici iz Zagreba, dok su u drugom dijelu programa svoje pjesme o Samoboru govorili Ranka Novosel, Josip Prudeus i Marijan Čekolj, pobjednik svjetskog festivala haiku poezije u Japanu. U programu je sudjelovao i zabavni orkestar 'Blic' te tamburaški orkestar 'Ferdo Livadić' iz Samobora sa solistima Đurđicom Pleše i Franjom Gluščićem, dok je zabavnu večer vodio Drago Celizić, poznati spiker HTV-a. Posjetitelji su počašćeni samoborskim specijalitetima, a bila je održana i bogata tombola. Glavni je sponzor večeri bila Komercijalna banka iz Zagreba.[101]

Drugi je značajan društveni događaj čije je održavanje potakla 151. brigada bio održavanje prijateljskih nogometnih utakmica s drugim hrvatskim brigadama koje su branile zapadnu Slavoniju. Na igralištu u Lipovljanima samoborska je nogometna momčad* odigrala dvije utakmice. Protiv 117. brigade iz Koprivnice Samoborci su pobijedili 5:1, a pobjedu s rezultatom 3:2 ostvarili su i u susretu s nogometašima

Počasni gradonačelnik grada Samobora, Ivica Sudnik u posjeti brigadi 5. lipnja 1992. godine u Kutini

[97] Vidi - Dnevna izvješća zapovjednika 151. br. HV-a od svibnja do srpnja 1992. godine u R. 7/92. i Ratni dnevnik 151. brigade HV-a od svibnja do srpnja 1992. godine. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[98] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 17 V. 1992. AMORH.

[99] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a – svibanj. 1992. AMORH.

[100] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 17. V. 1992. Spis 1638. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[101] Program humanitarne zabavne večeri 'Samobor na dar Kutini', Plakat za humanitarnu zabavnu večer 'Samobor na dar Kutini' i Zamolba zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a Komercijalnoj banci u Zagrebu za dodjelu pomoći od 2. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 20/92.

* Skenderović, Krajačić, Širanović, Hrženjak, Đurđek, Kos, Ištuk, Stanić, Dražić, Dinon, Belak, Oršić, Komerički, Ljubej, Draclin, Čakanić i Vlahović, selektor bojnik Franjo Noršić i trener poručnik Pavao Lastovčić

novljanske 125. brigade.[102] Tako je 151. brigada pokazala da nije pobjednički tim samo na bojištu u susretu sa srpskim agresorom. Brigada je imala i rukometnu momčad koja je branila boje brigade tijekom 1992. godine.[*] Radost su u živote vojnika na bojištu unosili i povremeni posjeti građana i organizacija iz Samobora, npr. 20. svibnja, kada je vojnike u Starom Grabovcu posjetila delegacija *Samoborske banke* te im uručila poklon-pakete.[103] Krajem svibnja povodom Dana državnosti Republike Hrvatske Ministarstvo je obrane izvršilo unaprjeđenja časnika, dočasnika i vojnika 151. br. te najzaslužnijima dodijelilo pohvale i priznanja.[104]

General zbora Petar Stipetić u Novskoj 19. svibnja 1992.

Dok je 151. brigada čuvala dostignute položaje od Pakre do Save, u zapadnoj su Slavoniji tekle pripreme UNPROFOR-a za formiranje UNPA zone "Sektor Zapad". O dinamici razdvajanja hrvatskih i agresorskih snaga po preuzimanju odgovornosti od strane snaga UNPROFOR-a 151. brigada je detaljno obaviještena 19. svibnja kada je Zapovjedništvo brigade pohodio general Stipetić. Kao datum kada bi snage UN-a mogle preuzeti "Sektor Zapad" Stipetić je naveo 15. lipnja. Nakon tog se datuma 151. brigada trebala vratiti u Samobor i otići u pričuvu.[105]

Nedugo je nakon ovog posjeta dobivena i službena zapovijed da 151. brigada otpočne s izradom plana te prvim pripremama za izvlačenje iz buduće UNPA zone. Prema ovoj se zapovijedi demilitarizacija UNPA-zone trebala provesti u četiri faze. U prvoj je trebalo izvući topničko oružje. U drugoj bi fazi UN obavio razoružavanje oružanih formacija TO-a i paravojnih formacija, što se odnosilo na agresorsku stranu. U trećoj bi se fazi izvršilo izvlačenje protuoklopnih postrojbi i PZO-a. U četvrtoj bi fazi došlo do izvlačenja postrojbi iz neposrednog dodira na 5 kilometara od UNPA- zone. U završnoj je, petoj fazi, pod nadzorom snaga UNPROFOR-a trebalo provesti razminiranje minskih polja.[106]

Sukladno ovoj zapovijedi, u 151. je brigadi izrađen plan izvlačenja u četiri faze:

1. faza – izvlačenje topničkih oruđa – 4 minobacača 120 mm, 7 minobacača 82 mm i 2 minobacača 60 mm s ukupno 60 ljudi

[102] "Dvije pobjede 151. brigade", *Samoborski list*, 26. VI. 1992., 5.

[*] U sastavu rukometne ekipe bili su: Damir Koletić, Stjepan Fabeković, Miljenko Nikl, Darko Ciglar, Nenad Ergl, Vladimir Prosoli, Miljenko Trčak, Branko Poljak, Kruno Hofer, Damir Grgur, Stjepan Gorički i Boris Tot. Kao sudac je djelovao Franjo Bencalić. Ekipa 151. br. HV-a – rukomet. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/92.

[103] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a – 20. V. 1992. AMORH.

[104] Zapovijed načelnika Glavnog stožera RH o pohvali. Kl: 060-011/92-02/03. Ur. br: 5120-13-92-119., od 28. V. 1992. 3/92. i Ratni dnevnik 151. brigade HV-a – 31. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV".

[105] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a – 19. V. 1992. AMORH.

[106] Zapovijed Zapovjedništva OZ-a Bjelovar. Kl: 8/92-1. ur. br: 1077-03-92-172., od 20. V. 1992. Spis 1700. R. 8/92., i Zapovijed Zapovjedništva 151. br. HV-a o pripremama za izvlačenje iz zone UNPA od 23. V. 1992. Spis br. 1683. R. 8/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

trebali su određenog dana prijeći u novo područje razmještaja u selo Jelenska tj. Ludina

2. faza – razoružanje TO-a i srpskih paravojnih formacija
3. faza – izvlačenje protuoklopnih oruđa - 4 bestrzajna topa 82 mm i 1 PAM 12,7 mm trebali su biti prebačeni u Kutinu. Oruđa su PZO-a - 1 kom. 20/3., 4 kom. 20/1., 5 kom. 'S-2M' trebala biti prebačena u selo Piljenice
4. se faza trebala provesti tako da se prvo izvrši izvlačenje snaga dviju bojni iz prostora novljanskih brda, a potom bi se u razmaku od više dana izvukla i satnija iz Starog Grabovca. Sve su se tri pješačke bojne, samostalne i pristožerne postrojbe, trebale povući u matični garnizon Samobor te demobilizirati. U djelatnom je sastavu brigade trebalo ostati pet časnika, a do zadnje faze demobilizacije još 70 izvršitelja završnih poslova[107]

Nakon izrade plana, početkom se lipnja otpočelo s pripremnim radnjama za demobilizaciju. Formirane su radne grupe za obavljanje poslova (sređivanje arhive, ažuriranje financijskih poslova, sređivanje poslova logistike i dr.) koje je bilo nužno obaviti po demobilizaciji postrojbi.[108] U vojarni "Taborec" je izvršeno uređivanje prostora gdje je trebalo biti pohranjeno oružje, MTS-ovi i vozila 151. brigade.[109]

O predstojećem je izmještanju obaviješteno ljudstvo brigade. Po primljenoj se obavijesti o skoroj demobilizaciji dio vojnika koji je želio nastaviti s ratovanjem prijavio za odlazak u 2. brigadu ZNG-a.[110] Veći je broj vojnika otišao u 'R' brigade HV-a koje su nastavile s ratnim djelovanjima u Bosanskoj Posavini (posebice u 153. br.) u i na Južnom bojištu.[111]

Međutim, UNPROFOR je kasnio s najavljenim preuzimanjem odgovornosti na dijelu bojišta na kojem je bila 151. br.[112] Od 8. do 15. lipnja, dakle u vrijeme kada se već trebalo otpočeti s preuzimanjem odgovornosti, časnici su za vezu Jordanske bojne UNPROFOR-a u pratnji časnika za vezu OG-a "Posavina", satnika Zdravka Lojna, tek otpočeli s obilaskom zone odgovornosti OG-a "Posavina" kako bi upoznali teren i postrojbe.[113]

Stari Grabovac – granica razgraničenja, samoborski dečki sa UNPROFOR-om; svibanj 1992.

[107] Analiza Zapovjedništva 151. br. HV-a o pripremama za demobilizaciju brigade od 15. VI. 1992. Spis br. 1763. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[108] Prijedlog zapovjednika 151. br. HV-a o formiranju radnih grupa od 9. VI. 1992. Spis 350/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[109] Prijedlog Zapovjedništva 151. br. o osiguravanju uvjeta nastavka rada 'jezgre' brigade od 12. VI. 92. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[110] Iz 3. bojne se navode: Željko Kenjereš, Zdenko Franceković, Anđelko Cvek, Ivica Tanković, Ivica Dragozet. Popis kandidata iz 3. bojne 151. br. za 2 A brigadu od 17. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[111] Popis vojnih obveznika koji se iz 151. br. HV-a premještaju u 153. br. HV-a R. 5/92. i Očitovanje Zapovjednika 151. br. HV-a o Zlatku Demercu. Kl: 802-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-825., od 15. XII. 1995. R. 4/95. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[112] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 3. VI. 92. Spis 337/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[113] Obavijest časnika za vezu OG-a 'Posavina' o predstojećem obilasku postrojbi. Ur. br: 1517/92. od 7. VI. 1992. Spis 1734. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

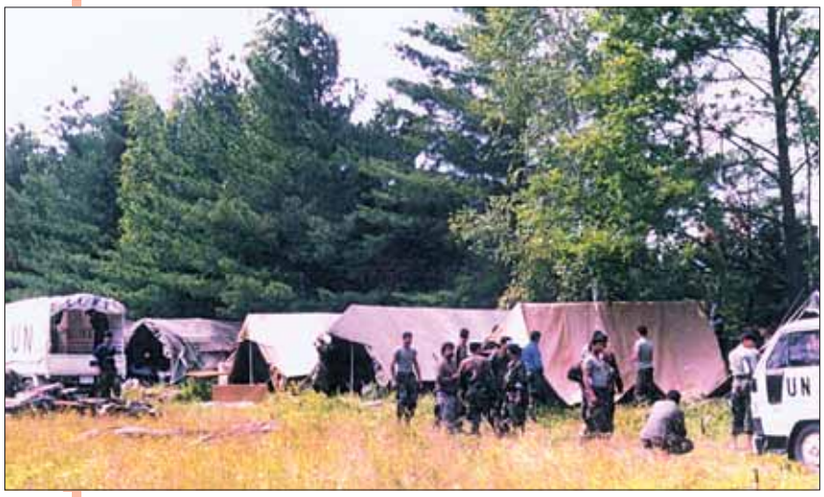

Logorište UNPROFOR-a na „Trokutu" 15. lipnja 1992.

U zonu odgovornosti 151. br. postrojbe su UNPROFOR-a (jedna jordanska satnija) konačno stigle 14. lipnja kada su otpočele s izradom šatorskog naselja na "Trokutu". Kontakt 151. br. s Jordancima ostvaren je bez većih problema. Odnosi su između postrojbi u zoni novljanskih brda bili vrlo dobri, a kao znak dobrih odnosa 151. je brigada na sebe preuzela brigu o snabdijevanju Jordanaca kod "Trokuta" pitkom vodom.[114] Tri je dana po njihovom dolasku konačno dobivena obavijest da su mirovne snage UN-a otpočele s preuzimanjem odgovornosti u "Sektoru Zapad".[115] Time je 151. br. mogla početi završne pripreme za provedbu plana izvlačenja iz zone UNPA.[116] Iz Zapovjedništva je OG "Posavina" kao datum gotovosti 151. br. za izvlačenje iz zone UNPA određen 20. lipnja, s time da su sve postrojbe trebale biti u punoj borbenoj gotovosti do potpunog preuzimanja odgovornosti od strane UNPROFOR-a.[117] Postrojbe su već ranije pod zapovjedništvom OG "Posavina" (56. s. boj., 125. br. i dr.) izvršile pripreme za izvlačenje topničkih oruđa izvan zone UNPA.[118] Sada je to obavila i 151. br.

Plan izvlačenja i razmještaja postrojbi 151. brigade iz zone UNPA*

Red. br.	1	2	3	4
Faza	I	II	III	IV
Postrojba – srt (i broj ljudi)	4 MB 120 mm (24) 7 MB 82 mm (30) 2 MB 60 mm (6)	Razoružavanje TO-a i paravoj. jedinica	PZO: 1x 20/3, 4x 20/1, 5x 'S-2M' (21) Mpoab: 4x BsT 82 mm (20) 1x PAM 12,7 mm (2)	151. br. – 2. i dio 3. b. (450) 3 b. 151. br. (172)
Vrijeme izvlačenja	24. VI.	-	28. VI.	2. i 6. VII.
Raj. razmještaja	s. Ludina	-	Kutina	Samobor

[114] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 14. i 15. VI. 1992. Spis 1765. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[115] "Misija će uspjeti", *Večernji list*, 18. VI. 1992.

[116] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 17. VI. 1992. Spis 1769. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[117] Zapovijed Zapovjedništva OG-a 'Posavina' za izvlačenje snaga iz zone UNPA. Ur. br: 1608/92., od 19. VI. 1992. i Zapovijed Zapovjedništva 151. br. za izvlačenje iz zone UNPA od 20. VI. 1992. Spis 1783. R. 9/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[118] Zapovijed Zapovjedništva OG-a 'Posavina' o izviđanju. Ur. br: 1593/92.od 17. VI. 1992. Spis 1786. R. 9/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

* Plan izvlačenja i razmještaja postrojbi 151. br. HV-a iz zone UNPA od 20. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

Konačno je UNPROFOR 20. lipnja preuzeo nadzor nad Sektorom Zapad nakon čega se otpočelo s izvlačenjem snaga HV-a i srpskih okupacijskih postrojbi.[119] Nakon uspješno provedene prve faze - izmještanja minobacača (nekoliko je oruđa ostavljeno skriveno za 'zlu ne trebalo'), 28. je lipnja provedena treća faza - izvlačenje PZO oruđa cijele OG "Posavina". Izvlačenje je vršeno pod nadzorom časnika UN-a. Svoja je oruđa PZO-a 151. brigada pohranila u skladištima MUP-a u Kutini.[120] Istoga je dana 125. brigada od 151. brigade preuzela osiguranje ZM-a Kutina i IZM-a Lipovljani.[121] Sutradan, 29. lipnja, s linije su bojišta povučeni i u skladište pohranjeni samoborski topovi i PAM.[122] Time je okončana treća faza i moglo se početi s pripremama za četvrtu, završnu fazu u kojoj su s bojišta trebale biti povučene pješačke snage. Prvo je 30. srpnja razoružana postrojba 2. samoborske bojne u Novom Grabovcu.[123] Nakon nekoliko dana pripreme, 2. je srpnja u Novom Grabovcu formirana kolona u sastavu: 2. bojna, samostalni izviđački vod, samostalni inženjerijski vod i LMB 120 mm. Kolona je u pratnji misije UN-a napustila zapadnu Slavoniju.[124] Postrojbe su u najvećem redu i disciplini napustile svoju dotadašnju zonu odgovornosti.[125] Iza sebe je u Novom Grabovcu 151. brigada ostavila 19 živih i zdravih mještana srpske nacionalnosti.[126] Dio imovine mjesnih Srba koji je iz ovog ali i iz drugih sela tijekom boravka 151. brigade nestao, najčešće su izuzeli mještani Lipovljana koji su s pisanim dozvolama izdanima od strane općinskih organa Novske i MZ Lipovljani dolazili po poljoprivredne alate, oruđa, građevinski materijal i sl.[127]

Odlazak samoborskih, ali i drugih postrojbi HV-a kod mjesnog je pučanstva primljen s velikim nespokojem. Moglo se posvuda čuti: *"Bili smo tako sigurni s vama, a sada…"* jer snage UN-a nisu ulijevale preveliko povjerenje.[128]

Istodobno sa izmještanjem teklo je izvlačenje postrojbi Vojske Republike Srpske, u koju se JNA u BiH i zapadnoj Slavoniji 19. svibnja

6 HRVATSKA BOJIŠTA

»ZAŠTITNE SNAGE« UJEDINJENIH NARODA PREUZIMAJU ODGOVORNOST I U »SEKTORU W«

‚ZAPADNI' ISPIT UNPROFOR-a

Večernji list NEDJELJA, 21.VI.1992.

UNPROFOR je od jučer počeo preuzimati odgovornost za »sektor zapad« (W) vezni operativni zahvati prve faze, prvenstveno postavljanje »JA« i njenog topništva izvan vatrenog dometa, te i predviđeno povlačenje Hrvatske vojske, počinju danas i trebali bi trajati idućih petnaest dana.

»Zapad« je drugi sektor u kojemu UNPROFOR preuzima odgovornost, nakon prvog, krnjeg »istoka«, gdje je početak preuzimanja odgovornosti bio 15. svibnja, i gdje je sada počela druga faza – razoružavanje srpskih oružanih formacija] te prije teških »sjevera« i »juga«, gdje bi, prema sadašnjim predviđanjima, preuzimanje odgovornosti trebalo uslijediti do kraja mjeseca.

UNPROFOR svuda kasni, osnovno jednim dijelom zbog odugovlačenja, otpora i smicalica srpske strane »na terenu«, te drugim dijelom zbog ratne eskalacije u BiH, posebno u Sarajevu, što utječe na stalne promjene scenarija operacije, koja se uz to zbog ove krize i širi.

»Najlakši« sektor

Temeljna značajka ovog »zaštićenog područja« zapadne Slavonije jest ta, što je ono najvećim dijelom oslobođeno, pod hrvatskom je vlašću – pa otud na tim dijelovima ima i najmanje problema. Zato se i razmišljalo da se u službu potrebe neke postrojbe UNPROFOR-a iz ovog sektora prebace drugamo. Tako za Sarajevo odatle – za »prvu ruku« – treba otići kanadski pješački bataljun, a u vodstvu UNPROFOR-a otkrivaju da se posebno razmišlja i o prebacivanju dijela civilnih policajaca sa »zapada« na druge sektore (kao na »istok«)

Nema »trgovine« planom

Koliko je srpskoj strani stalo do nekakve »zaštite prava Srba«, a koliko zapravo do pukog pokušaja zadržavanja ratno-terorističkih osvajanja, pokazuje i to da je ona predlagala da se iz plana tzv. oslobođene) općine Grubišno Polje i Daruvar – ali zato da se vrate ona (privremeno zaposjednuta) područja »iza fronte« (poglavito na 'sjeveru' i 'jugu'), koja nisu u planu. Iz Svjetske organizacije i iz Zagreba odlučno je odbijen ovaj srpski pokušaj »trgovine« planom. (ž)

Pauzom, Papukom, Bilogorom prije su divljali, ubijali i razarali lokalni četnici i zloglasni banijski korpus »JA«, želeći prenijeti Hrvatsku, ali su ih u poljednjem pohodu Hrvatska vojska i policija pomeli i daleko odbacili, a bili bi ih vjerojatno odbacili i preko Save, da nisu postavili dogovoreni prekid vatre.

»Zaštićeno područje« »sektora W« obuhvaća općine Grubišno Polje, Daruvar i Pakrac, te istočni dio općine Novska i zapadni općine Nova Gradiška. Područja općina Grubišno Polje i Daruvar sasvim su pod hrvatskom vlašću, kao i najveći dio općine Pakrac. Privremeno su zaposjednuti središnji i južni dijelovi općine Pakrac, zatim krajnji zapadni dio općine Nova Gradiška, te krajnji istok i jug općine Novska. Granica »UNPA zone« u ove tri posljednje općine ide u glavnim crtama sadašnjom linijom fronte, točnije, obuhvaća ipak nešto veći prostor. Na kraju općine Novska sektor završava jugozapadno od Jasenovca, tako da »zapad« i »sjever« nisu spojeni. U Novskoj je, iz praktičnih razloga, smješteno zapovjedništvo jordanskog pješačkog bataljuna, ali sam grad ne ulazi u »zaštićeno područje«.

Ondje je bilo predviđeno da dislaciju četiri proširena pješačka bataljuna, svaki pričuvne snage od po 900 vojnika, ali sada je određeno da kanadski bataljun bude »poslušen« »operaciji sarajevski aerodrom«. Zapovjednik sektora je argentinski brigadni general Carlos Maria Zabala, čiji je stožer u Daruvaru.

Argentinci umjesto Kanađana

Za sjever su zaduženi Argentinci, sa zapovjedništvom u Grubišnom Polju, pod pukovnikom Luisom Lagosom. Oni su već imali gubitke, jer su dvojica pripadnika bataljuna poginula u prometnoj nesreći kod Grubišnog Polja, dok ih je desetak lako ozlijeđeno. U srednju su bili došli kanadski pješaci (Daruvar) sa zaduženjem i za dijelove općine Pakrac, a zapovjednik im je dopukovnik Michael Johns. No, oni su sada određeni da budu onaj pješački bataljun koji će, kad se ispune preduvjeti, otići (tj. iz) sarajevski aerodrom, tako da će njihove položaje u »sektoru W« preuzeti Argentinci. Predviđa se da se Kanađani iz sarajevske misije vrate u »sektor W« za otprilike mjesec i pol dana, a njihove položaje u Sarajevu preuzeo bi neki drugi, posebno za to namijenjen, pješački bataljun od 1000 vojnika, ali ne iz sadašnjeg sastava UNPROFOR-a.

---

[119] "Zapadni' ispit UNPROFOR-a", *Večernji list*, 21. V. 1992., 6.

[120] Zapovijed Zapovjedništva OG-a 'Posavina' o izvlačenju postrojbi iz zone UNPA. Ur. br. 1661/92., od 26. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[121] Zapovijed Zapovjedništva OG-a 'Posavina' o preuzimanju stražarskog osiguranja. Ur. br: 1600/92. od 17. VI. 1992. Spis 1775. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[122] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 29. VI. 1992. Spis 1797. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[123] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 30. VI. 1992. Spis 1804. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[124] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. HV-a o izvlačenju i razmještaju iz zone UNPA od 1. VII. 1992. Spis 1808. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[125] Dnevno izvješće zap. 151. br. HV-a od 2. VII. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[126] Popis stanovništva Novog Grabovca od 24. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[127] Vidi npr. Zapisnik o odvozu poljoprivrednih priključaka iz Novog Grabovca vlasništvo D. U. od strane Đ. K. i V. P. iz Lipovljana, uz dozvolu Sekretarijata za gospodarstvo općine Novska od 21. II. 1992. 19/92. i Potvrda Mjesna zajednice Lipovljani V. G. iz Lipovljana o prijevozu građevinskih mreža iz Lovske od 3. IV. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 20/92.

[128] *53. samostalni bataljun ZNG-a Dugo Selo*, 117.

1992. transformirala, iz zapadne Slavonije u Bosnu.[129] Dotadašnji Banjalučki korpus JNA, koji je 21. svibnja preimenovan u 1. krajiški korpus Vojske Republike Srpske, posve se povukao iz zapadne Slavonije 30. lipnja. Mjesni pobunjeni Srbi do tada organizirani u postrojbe TO-a ili JNA, u tom razdoblju uglavnom prelaze u postrojbe mjesne milicije.[130]

Na bojištu su od 151. brigade ostale samo snage koje su branile Stari Grabovac. Međutim, ni dani u kojima je teklo povlačenje postrojbi HV-a nisu u ovom sektoru mogli proteći u miru. Pucnjava iz pješačkog oružja, PAM-ova i ispaljivanje tenkovskih granata i tromblona te paljenje posljednjih preostalih hrvatskih domova po okupiranim selima oko Novske bili su sredstvo kojim su se srpski okupatorski vojnici iz Bosne i Srbije opraštali sa zapadnom Slavonijom.[131] Tek je krajem mjeseca, kada se glavnina Banjalučkog korpusa povukla, došlo do smirivanja u Starom Grabovcu.[132]

Međutim, stanje kod susjednih postrojbi nije bilo takvo. Naime, na prostor Kričkog brda se ubacila srpska diverzantska grupa koja je snajperima uspjela ubiti trojicu i raniti petoricu vojnika iz sastava 65. samostalne bojne iz Ivanić Grada.[133] Bio je to najbolji pokazatelj poštivanja primirja od strane srpskog agresora, ali i opravdanosti ranije poduzetih sigurnosnih mjera od strane 151. brigade.

Stoga je u Starom Grabovcu 30. lipnja podignuta borbena gotovost jer su se slična iznenađenja mogla očekivati i na ovom sektoru.[134] U ovakvim su uvjetima samoborski vojnici proveli posljednji tjedan boravka u zapadnoj Slavoniji. Na sreću, ništa se osobitog nije dogodilo.[135] Konačno je 6. srpnja 1992. godine posljednja samoborska satnija napustila Stari Grabovac i krenula put Samobora. Pri odlasku, satnija je ponijela pohranjena topnička i PZO oruđa 151. brigade.[136]

I druge su se postrojbe OG-a "Posavina" (125. br., 56. s. boj., 65. s. boj., 51. s. boj., 53. s. boj., 15. mpoad) u tom razdoblju povukle iz zone UNPA. Ubrzo nakon toga došlo je do gašenja OG-a "Posavina". No, to nije značilo da je prostor zapadne Slavonije ostao nebranjen.

---

[129] Zapovijed Zapovjedništva OG-a 'Posavina' za izvlačenje snaga iz Zone UNPA. Ur. br: 1608/92., od 19. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[130] Spisak ljudi 2. voda 2. čete granične milicije RSK. HDA. Fond "RSK" Kutija 143. Spis 217.

[131] Ratni dnevnik 151. br. HV-a od 17., 18., 20. VI. 1992. AMORH.

[132] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 28., 29. i 30. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[133] Upozorenje OG-a 'Posavina' glede stradanja pripadnika 65. s. b. HV-a Ur. br: 1628/92. od 21. VI. 1992. Spis 1785. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[134] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. HV-a o povećanju mjera opreza i neposrednog osiguranja ljudi i i MTS-a, od 30. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[135] Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 1. VII. 1992., Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 2. VII. 1992., Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 3. VII. 1992., Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 4. VII. 1992. i Izvješće zapovjednika 3. bojne 151. br. HV-a o stanju u St. Grabovcu od 5. VII. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/92.

[136] Zapisnik o primopredaji stambenog objekta u Novskoj od 6. VII. 1992. R. 22/92., Zapovijed Zapovjedništva OG-a 'Posavina'. Ur. br: 1712/92., od 3. VII. 1992. R. 9/92. i Zapovijed Zapovjedništva OG-a 'Posavina'. Ur. br: 1712-01/92., od 4. VII. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

Tijekom lipnja je u OG "Posavina" od dijela domaćih postrojbi (125. br., 56. s. boj. i 65. s. boj.) ustrojena *Taktička grupa – 125.* koja je bila u pripravnosti za intervenciju u zoni UNPA u slučaju nepovoljnog razvoja situacije.[137]

General Božo Budimir u ime glavnog stožera HV-a počasnim pozdravom odaje počast pripadnicima 151. brigade HV-a postrojeni u samoborskoj Vojarni 7. 7. 1992. povodom demobilizacije

Dolaskom satnije iz Starog Grabovca konačno se cijela 151. brigada vratila u Samobor i moglo se pristupiti demobilizaciji brigade. Povratak s bojišta i odlazak brigade u pričuvu obilježen je 7. srpnja svečanom ceremonijom u vojarni "Taborec". Po posljednji se put, za dugi niz godina postrojila cijela brigada. Smotru je uz glazbu orkestra Glavnog stožera HV-a održao zapovjednik OZ general Božo Budimir, nakon čega se govorom prisutnima obratio zapovjednik Paar.[138] U govoru je vojnike podsjetio na ratni put brigade te na 19-oricu poginulih i 35-oricu ranjenih suboraca, što je najbolji pokazatelj žestine borbi koje su vodili.[139]

Pripadnicima se brigade obratio i zapovjednik OG "Posavina" Rozario Rozga prenijevši im pozdrave boraca postrojbi HV-a koji su zajedno s njima vodili borbe za oslobađanje domovine te predao pismenu zahvalu 151. brigadi za zasluge na zapadnoslavonskom bojištu.

Na kraju su ceremonije kao znak priznanja dodijeljene zahvalnice: poduzeću "Komunalac" Samobor, Policijskoj postaji Samobor, općinskim radio-amaterima, Crvenom Križu, Hrvatskoj pozadinskoj fronti, Tamburaškom društvu "Ferdo Livadić", Franjevačkom samostanu, Odredu veze Glavnog stožera HV-a, Narodnom sveučilištu Samobor, tiskari "A. G. Matoš", Samoborskoj banci, "SAMI", OZAS-u, "Stočaru" kao i poduzećima "Pliva", "Chromos", "Sloboda", "Končar", "Kristal". Zahvalnice su dobile i MZ Samobor, Manja Vas, Kotari, Bukovje, Rakov Potok, Veliki Lipovec i Bregana.[140]

151. brigada postrojena u samoborskoj Vojarni 7. 7. 1992. za demobilizaciju, Josip Dugandžić, Igor Pecić, Dražen Stunja, Milan Tomašković, Branko Jurković, Željko Grom, Jožef Cimerman, Boris Mihočinec

Idućih je dana, zaključno s 12. srpnjem, demobilizirano 1.080 vojnih osoba, glavnina ljudstva brigade. Do kraja su mjeseca mobilizirani ostali samo časnici stožera i skupina vojnih osoba koja je trebala srediti dokumentaciju, financijska pitanja, konzervirati i pohraniti oružje i MTS.[141]

---

[137] Zapovijed Zapovjedništva OG-a 'Posavina' za izvlačenje snaga iz Zone UNPA. Ur. br: 1608/92., od 19. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[138] Protokol ceremonije demobilizacije 151. br. HV-a od 7. VII. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 5/92.

[139] Govor zapovjednika 151. br. HV-a prilikom demobilizacije brigade. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 5/92.

[140] "Konačan povratak 151. samoborske brigade s ratišta", *Samoborski list*, 11. VII. 1992., 4.

[141] Dinamika za demobilizaciju postrojbi 151. br. HV-a od 5. VII. 1992. R. 9/92. i Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 27. VII. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

Demobilizacija je bila prigoda za sagledavanje stanja ukupnog broja ljudstva brigade. U jedanaest ratnih mjeseci kroz brigadu je prošla 2361 vojna osoba, a u jednom ih je trenutku bilo mobilizirano i prisutno 1372.[142] Prema nacionalnom sastavu, 99 % vojnika bili su Hrvati (ostalo: dva Slovenca, četiri Muslimana, jedan Jugoslaven i tri Srbina). Kad je riječ o popuni postrojbe po starosnoj dobi i stupnju obrazovanja, stanje je bilo ovakvo:[143]

Popuna postrojbe po starosnoj dobi

Mlađi od 20 godina	0,26 %
20 do 24 godine	23,40 %
25 do 29 godina	32,09 %
30 do 34 godine	37,71 %
35 do 39 godina	3,13 %
40 do 44 god	2,48 %
45 do 49 godina	0,71 %
50 do 55 godina	0,19 %

Popuna postrojbe po stupnju obrazovanja

NKV	19,74 %
PKV	4,50 %
KV	10,70 %
SSS	55,40 %
VKV	5,00 %
VŠS	1,90 %
VSS	2,70 %
Magistar	0,10 %

Samoborska je brigada bila gotovo potpuno 'muška' brigada. U njenom je sastavu djelovalo pet žena, od toga četiri u sastavu Hrvatske pozadinske fronte, dok je jedna žena bila na terenu i radila u Uredu zapovjedništva na dužnosti daktilografkinje. Ni jedna od njih nije sudjelovala u bojnim djelovanjima.[144]

Poslovi su konzerviranja i pohrane završeni 4. kolovoza, što je ujedno bila prigoda da se sagleda i tehnička opremljenost brigade nakon jedanaest mjeseci borbenog djelovanja.[145] Važno je naglasiti da u skladište nije pohranjeno sve pješačko naoružanje koje su dužili vojnici

[142] Izvješće o 151. br. Ur. br: 675/92., od 10. X. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 5/92.

[143] Sigurnosna prosudba 151. br. 'D' HV-a na dan 31. XII. 1994. Kl. 804-01/95-01/01. Ur. br: 3008-09/95-3, od 3. I. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/92.

[144] Dostava podataka Zapovjedništva 151. br. HV-a o sudjelovanju žena u OS RH. Ur. br: 757/92., 23. XI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 5/92.

[145] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 4. VIII. 1992. Ur br: 552/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

151. brigade jer je jedan manji broj vojnika samovoljno zadržalo puške.[146] Isto tako, manja je količina oružja i veća količina streljiva odmah po razduživanju poslana u BiH kao pomoć HVO-u.[147] Usprkos tome, stanje je skladišta u kolovozu 1992. ipak dobar pokazatelj tehničke opremljenosti brigade.

Popis oružja u skladištu 151. br.[*]

Vrsta oružja	količina	Formacijsko naoružanje
Puška M 48	40	-
PAP 7,62	773	521
AP 7,62	317	522
PM 7,62	85	90
Mitraljez 7,62 M 84	6	-
Mitraljez 7,9 M 53/43	27	-
Automat 9 mm	12	-
Automat 7,62	16	-
Pištolj 7,62	19	289
Ručni bacač M 57	31	-
Minobacač 60 mm	22	18
Minobacač 82 mm	11	18
Minobacač 120 mm	6	6
RRB 90 mm 'Osa'	18	43
RRB 64 mm 'Zolja'	28	84
PAT 20/1	2	4
Puška snajper 7,9	8	84
Browing 12,7 mm	1	-
Automatski pištolj 7,65 mm	-	-
Ukupno	1 422	1 679

Kao što je vidljivo, 151. je brigada prvu etapu svoga ratnog puta završila s tehničkom opremljenošću daleko od formacijske popunjenosti kakva se odnosila na ovaj tip lake pješačke brigade, u čemu je dijelila sudbinu ostalih hrvatskih brigada.

[146] Dostava spiska nerazduženog oružja 151. br. HV-a tehničkoj službi OZZ. Ur. br: 629/92., od 24. IX. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 1/92.

[147] Pregled sredstava, ratne tehnike i streljiva 151. br. HV-a izdanih za potrebe vođenja borbe u BiH Ur. br: 431/92., od 14. VII. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 5/92.

[*] Spisak oružja u skladištu 151. br. HV-a od 4. VIII. 1992. Ur. br: 552/92. i Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 1. X. 1992. Ur. br: 643/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

Po završetku poslova vezanih uz demobilizaciju i skladištenje oružja mobilizirana je ostala samo tzv. 'jezgra brigade' koju je sačinjavalo pet časnika: Josip Mahović (zapovjednik jezgre brigade), Marijan Ratešić (PoZ za logistiku), Ivan Kos (rukovoditelj MTS-a), Igor Bijelić (načelnik ONP-a) i Dražen Stunja (PoZ za OR MOB). Osim navedenih osoba, u poslovima je brigade aktivan bio i zapovjednik Adolf Paar.[148] Uz 'jezgru brigade', status su mobiliziranih pripadnika postrojbe zadržala 33 ranjena i invalidna te 4 bolesna pripadnika brigade.[149] Razlog je tome bio taj što u razdoblju demobilizacije njihov status još uvijek nije bio jasan te im se na taj način nastojalo ishoditi što povoljniji položaj.[150]

'Jezgra brigade' je po završetku demobilizacijskih poslova pristupila izradi novog mobilizacijskog plana. Do kraja 1992. godine mobilizacijska je gotovost 151. brigade dovedena na takvu razinu da se u slučaju potrebe brigada mogla odmah mobilizirati. Popuna je ljudstvom izvršena do 110 %.[151] Redovito su održavani sastanci sa zapovjednicima svih postrojbi na kojima se dogovaralo rješavanje pitanje buduće mobilizacije. Izabrana su i pripremljena nova mobilizacijska zborišta.[152]

Također se nastojao riješiti i problem oružja i streljiva. Međutim, usprkos svim naporima krajem 1992. godine, popunjenost je brigadnog skladišta pješačkim naoružanjem bila 75 %, topničkim naoružanjem 50 %, a streljiva je bilo samo pola borbenog kompleta.[153] Uz navedene organizacijsko-mobilizacijske poslove časnici iz 'jezgre brigade' također su redovito održavali kontakte s udruženjima vojnih invalida te provodili akcije pomoći obiteljima poginulih i invalida 151. brigade.[154]

---

[148] Podaci o v/o koje ostaju mobilizirane u 151. br. HV-a Ur. br: 831/92., od 18. XII. 1992. R. 5/92. i Referiranje Zapovjedništva 151. br. Zapovjedništvu OZ-a Zgrb. Ur. br: 581/92., 26. VIII. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[149] Formiranje radnih grupa za obavljanje poslova po demobilizaciji od 9. VI. 1991. R. 9/92. i Dostava brojnog stanja 151. br. HV-a Ur. br: 582/92., od 26. VIII. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 5/92.

[150] Analiza Zapovjedništva 151. br. HV-a o pripremama za demobilizaciju brigade od 15. VI. 1992. Spis br. 1763. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[151] Referiranje Zapovjednika 151. br. zapovjedniku 3. OZ-a o borbenoj spremnosti. Ur. br: 840/92., od 23. XII. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[152] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 10. X. 1992. Ur br: 677/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[153] Referiranje Zapovjednika 151. br. HV-a Zapovjedništvu ZP Zgb. Ur. br: 763/92., OD 25. XI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[154] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 4. IX. 1992. Ur. br: 593/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

POHVALE I NAGRADE

PRIPADNICI BRIGADE POHVALJENI OD NAČELNIKA GSHV-a

Odlukom načelnika Glavnog stožera Hrvatske vojske generala zbora Antona Tusa za uspješno izvršenje povjerenih zadataka, doprinos u obrani suvereniteta, samostojnosti, neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti RH kao i za doprinos izgradnji i razvoju oružanih snaga RH pismeno su pohvaljeni:

1. Satnik ADOLF PAAR, zapovjednik 151. brigade[155]
2. Poručnik DRAGO BERIBAK, zapovjednik minobacačkog voda 3. bojne
3. Razvodnik DRAGUTIN FRESL, zapovjednik voda 3. bojne
4. Desetnik MARIO TELIŠMAN, zapovjednik sanitetskog odjeljenja 3. bojne
5. JOSIP POMPER, 3. bojna
6. Razvodnik MIRO REŠETAR, zapovjednik pozadinskog voda 3. bojne
7. Desetnik VLADO ROZIJAN, zapovjednik 1. satnije 3. bojne
8. JOSIP JAKOPAČ, zamjenik zapovjednika satnije 3. bojne
9. Desetnik BOŽIDAR TELIŠMAN, zapovjednik odjeljenja 1. satnije 1. bojne[156]
10. Desetnik FRANJO STUPAR, zapovjednik odjeljenja 2. satnije 1. bojne
11. ZDRAVKO REZAR, vozač u minobacačkom vodu 1. bojne
12. IVAN MOSTOVAC, vezist-radiotelegrafist u vodu veze 1. bojne.
13. DAMIR POŽGAJ, vojnik na podjeli hrane u pozadinskom vodu 1. bojne
14. Desetnik ZLATKO SEVEROVIĆ, referent za opće poslove 1. bojne
15. Poručnik FRANJO /Brankov/ BAŠIĆ, zapovjednik satnije 1. bojne.
16. MIROSLAV PRIŠLIN, vezist-radiotelegrafist 1. bojne[157]

Odlukom Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb iz 1995. godine za osvjedočeno junaštvo i hrabrost u ratu odlikovan je najvišim vojničkim odlikovanjem:

Redom kneza Domagoja s ogrlicom JURAJ REŠETAR

Odlukom Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb iz 1995. godine za zasluge za domovinu Redom Hrvatskog trolista odlikovani su:

1. pukovnik ADOLF PAAR, prvi zapovjednik 151. brigade
2. bojnik JOSIP DUGANDŽIĆ, drugi zapovjednik 151. brigade[158]

---

[155] Zapovijed načelnika Glavnog stožera RH o pohvali. Kl: 060-01/92-03. Ur. br: 5120-13-92-94., od 19. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 3/92.

[156] Zapovijed načelnika Glavnog stožera RH o pohvali. Kl: 060-011/92-02/03. Ur. br: 5120-13-92-119., od 28. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 3/92.

[157] Zapovijed načelnika Glavnog stožera RH o pohvali. Kl: 060-01/92-02/03. Ur. br: 5120-13-92-118., od 28. V. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 3/92.

[158] "Odlikovani Samoborci", *Samoborski tjedni list*, 7. X. 1995., 1.

Zapovjednik OG 'Posavina' pukovnika je ADOLFA PAARA za uspješno obavljanje i zapovijedanje postavljenih zadataka kao i za iskazanu hrabrost i požrtvovnost u izvršavanju zadataka u obrani Republike Hrvatske nagradio pištoljem M-57 7.62 mm.[159]

Zapovjednik je brigade pištoljem M-57 7,62 mm nagradio:

1. stož. vod. Miroslav Beljak
2. satnik Jožef Cimerman
3. bojnik Josip Dugandžić
4. satnik Ivan Bubnić
5. nat. por. Stjepan Sečen
6. nat. por. Mladen Noršić
7. satnik Franjo /Janka/ Bašić
8. satnik Ivan Križanac
9. satnik Boris Mihočinec
10. nat. por. Darko Plaftarić
11. nat. por. Josip Stupar
12. satnik Željko Grom
13. satnik Stjepan Črnjak
14. satnik Marijan Ratešić
15. nat. por. Ivan Filipović
16. poručnik Stjepan Runtas
17. zastavnik Josip Telišman
18. bojnik Dragutin Kušić
19. zastavnik Jozo Grubeša[160]

Zapovjednik 1. bojne 5. je ožujka 1992. godine za sudjelovanje u borbenim aktivnostima pohvalio sljedeće pojedince i postrojbe:

1. Anton Cvijić – 1 vod 1. satnija
2. Radovan Krajačin- 2. vod 1. satnija
3. Marijan Tomašković – 3. vod . 1. satnija
4. Božo Telišman – prateći vod 1. satnije
5. Mladen Tadić – vezist 1. satnije
6. Želimir Runtas – zapovjednik odjeljenja 2. voda 2. satnije
7. Božidar Cviljak – zapovjednik 3. voda 2. satnije
8. Kruno Štulec – teklič 2. satnije
9. Vlado Šančić – 3. vod 3. satnija
10. Nikola Babojelić – prateći vod bojne
11. Zvonimir Tomić – minobacački vod
12. Branko Jelić – samostalni vod
13. Krešimir Huzjan – zapovjednik 1. odjeljenja samostalnog voda

1. 3. vod 1. satnije
2. 1. vod 2. satnije
3. vod minobacača
4. samostalni vod
5. odjeljenje veze
6. sanitetsko odjeljenje
7. odjeljenje minobacača 60 mm – pratećeg voda 3. satnije[161]

Pripadnici 151. brigade su odlikom Predsjednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana 18. rujna 1994. godine, na treću obljetnicu osnutka brigade dobili Spomenice Domovinskog rata.[162]

---

[159] Nagrada zapovjednika OG-a 'Posavina' zapovjedniku 151. br. HV-a nedatirano. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 3/92.

[160] Odluka Zapovjednika 151. br. o nagrađivanju pištoljem dočasnika i časnika. Ur. br: 414/92. 10. VII. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[161] Zapovijed zapovjednika 1. bojne o pohvalama od 5. III. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 19/92.

[162] Usmeno priopćenje Adolfa Paara

6. *Nije gotovo dok nije gotovo*

POKUPSKO 1993.

Dolazak snaga UN-a u doveo je do prestanka daljnjih borbi na većini bojišta. Međutim, to nije značilo i kraj velikosrpsko agresiji. Naprotiv, ona se u svoj svojoj silini rasplamsala u susjednoj Bosni i Hercegovini. U pomoć napadnutim Hrvatima Bosanske posavine pristigao je niz postrojbi HV-a, a među njima je bila i 153. brigada kojoj se nakon odlaska 151. brigade u pričuvu priključio veliki broj Samoboraca.[1] Bilo je to teško i zahtjevno bojište na kojem su hrvatske obrambene snage usprkos svim naporima doživjele poraz. U tim je teškim borbama stradalo i više Samoboraca. Tako su 31. srpnja 1992. kod mjesta Bosanski Lužani tijekom srpskog topničkog napada poginula čak trojica: **Zdravko Runtas, Branko Mađerić i Zdravko Gubaš.** Sva su trojica do demobilizacije bili pripadnici 151. brigade, a poginuli su u sastavu 153. brigade. **Velimir Prosoli i Marijan Švit,** koji su prije također bili pripadnici 151. brigade, teško su stradali u obrani Posavine. Obojica su ostali stopostotni invalidi. Još su trojica nekadašnjih pripadnika 151. brigade tijekom 1993. i 1994. godine poginula u obrani domovine: **Božidar Šuflaj** koji se pridružio 145. brigadi poginuo je 12. ožujka 1993. na slavonskom bojištu, **Srećko Hržić** kao pripadnik 1. brigade ZNG-a 17. je kolovoza 1993. poginuo na Južnom bojištu, a **Marijan Sirovica** je kao pripadnik HV-a poginuo u Smerovišću 5. veljače 1994. godine.

U drugoj polovini 1992., 1993. i 1994. godine ginuli su i Samoborci koji ranije nisu bili u domaćoj brigadi. Tako je **Damir Horvatić,** pripadnik 118. V. B. poginuo 19. srpnja 1992. godine u Gospiću, **Damir Štefović,** pripadnik 112. zadarske brigade poginuo je 10. kolovoza 1992. u Zagrebu, **Željko Milić,** pripadnik 2. gardijske brigade stradao je 22. kolovoza 1992. kod Dubrovnika te preminuo 29. rujna 1992. u Zagrebu, **Ivica Janoch,** pripadnik 67. bojne Vojne policije poginuo je 30. studenoga 1992. godine na Črnomercu, **Dražen Čizmar** je kao pripadnik 'Velebitske satnije' poginuo 7. kolovoza 1993., a **Predrag Radek** kao pripadnik 150. brigade 6. je ožujka 1994. poginuo u Perišiću kod Gospića. Tako su od ljeta 1992. godine poginula čak dvanaestorica Samoboraca, što je ogroman broj.[2]

Nova je 1993. godina donijela niz novih, značajnih promjena u 151. brigadi. Umjesto dotadašnjeg zapovjednika, pukovnika Adolfa Paara, odlukom predsjednika Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana zapovjednikom brigade imenovan je natporučnik Josip Mahović, dotadašnji pomoćnik načelnika Stožera za operativno – nastavne poslove 151. brigade. Pukovnik Paar je s mjesta zapovjednika razriješen na vlastiti zahtjev.[3] Na niz su drugih zapovjednih mjesta u brigadi također imenovani novi zapovjednici, a veliki je broj časnika, dočasnika i

[1] A. BOŽIĆ, D. GORŠETA, *"153. velikogorička brigada HV-a",* Velika Gorica, 2002., 249-257.

[2] Popis poginulih branitelja Samobora Udruge branitelja 151. brigade HV-a.

[3] Izvod iz odluke predsjednika Republike Hrvatske br: PA7-27/1-93., od 11. III. 1993. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 1/93.

zapovjednika promaknut u više činove. Ova su promaknuća došla sa značajnim zakašnjenjem, jer su prema svim propisima trebala biti izvršena još polovicom 1992. godine.[4]

Uz časnike i dočasnike konačno su pristigli i posmrtni činovi kao i oni za teške ranjenike 151. brigade. Najviši posmrtni čin, čin satnika dobio, je zapovjednik inženjerijskog voda Vlado Ivčić.

Posmrtno su čin pričuvnog časničkog namjesnika pješaštva dobili:

1. Božidar Cviljak
2. Tomislav Pejić

Čin pričuvnog narednika pješaštva:

1. Zvonko Liktar
2. Krešimir Purić
3. Rajko Turk

Čin pričuvnog vodnika pješaštva:

1. Nenad Beljak
2. Nenad Bogunović
3. Dražen Derdić
4. Ivan Jakopač
5. Božidar Jurković
6. Davor Kelemen
7. Maks Puš
8. Dražen Ratković
9. Josip Razum
10. Josip Ruklić
11. Nenad Sučić
12. Zlatko Šabarić
13. Ivo Udovičić
14. Slavko Vojak[5]

Kad je riječ o promaknuću teških ranjenika, u čin pričuvnog vodnika promaknut je stopostotni invalid Domovinskog rata Željko Zlodi.[6]

Pred novim je zapovjednikom brigade stajao niz zadataka. Naime tijekom višemjesečne je stanke došlo do pada borbene spremnosti brigade. Iz raznih se razloga nije provodila obuka, zbog čega razina obučenosti brigade nije bila na zadovoljavajućoj razini. Dapače, bila je znatno niža nego u vrijeme dok je brigada bila aktivna. Po mišljenju novog zapovjednika brigade Mahovića iz svibnja 1993. godine, *"brigada u ovom času nije spremna za izvršenje eventualnih zadataka koji bi pred nju mogli biti postavljeni, te da obučavanje treba usmjeriti na usvajanje i podizanje vojno-stručnih znanja svih nivoa, stjecanja fizičke pripremljenosti i ustroj kvalitetnog sistema informiranja."*[7] Uz navedeno, veliki je problem brigade bila logistika. Svi su napori 'jezgre brigade' da riješi ovo pitanje bili uzaludni. Nizom zapovijedi nadređenog zapovjedništva o preraspodjeli sredstava došlo je do izuzimanja

[4] Odluke o promaknućima u više činove pripadnika 151. br. HV-a vidi u; AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 1/93.

[5] Odluka ministra obrane RH o dodjeli činova pričuvnih dočasnika OS RH. Ur. br: 512-01-93-3889., 9. XI. 1993. i Prijedlog za posmrtni čin u OS RH Zapovjedništva 151. br. HV-a od 25. VIII. 1993. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 1/93.

[6] Izvod iz odluke ministra obrane RH o dodijeli čina pričuvnog dočasnika OS RH od 19. XI. 1993. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 1/93.

[7] Referiranje zapovjednika 151. br. HV-a zapovjedniku Zbornog područja Zagreb. Kl: 800-04/93-01. Ur. br: 3008-01/93-004., od 4. V. 1993. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 3/93.

značajne količine oružja i streljiva za potrebe na bojištima. Tako nepunih godinu dana od demobilizacije u skladištima brigade nije bilo niti jednog topničkog oruđa ni sredstava veze, streljačko se oružje smanjilo na 60 % od formacijski predviđene količine, dok je streljivo svedeno na pola borbenog kompleta.[8] 'Jezgra brigade' u više je navrata, uglavnom uzaludno, od intendantske službe Zbornog područja (ZP) Zagreb tražila popunu intendantskim materijalnim sredstvima.[9] I dok se logistička situacija u tom trenutku nije mogla značajnije popraviti, odlučeno je da se poradi na borbenoj gotovosti brigade. Tako je u lipnju 1993. proveden grupni trenaž Zapovjedništva 151. brigade.[10] Istoga je mjeseca na području Pokupskog na razini brigade provedena vježba 'Planina 93' tema koje je bila oslobađanje okupiranog prostora Banovine.[11] Bila je to dobra priprema za ono što će tijekom rujna uslijediti. Naime, u kolovozu je iz Zapovjedništva ZP-a Zagreb došla zapovijed za provedbu vojne vježbe 'Pokupsko 93' u rujnu 1993. u kojoj je trebala sudjelovati 1. bojna, pionirski vod i dio Zapovjedništva 151. brigade. Međutim, nije se radilo o vojnoj vježbi već o ojačanju osiguranja linije bojišta u dolini Kupe tijekom hrvatske oslobodilačke akcije u tzv. "Medačkom džepu", skupini sela u okolici Gospića. Pozivi su za sudjelovanje na predstojećoj 'vojnoj vježbi' ljudstvu 1. bojne i pionirskog voda upućeni 23. kolovoza 1993. godine.[12] Zapovjedništvo 1. bojne 28. je kolovoza održalo pripremni sastanak na kojemu su dogovorene pojedinosti oko odlaska u područje Pokupskog. Odlučeno je da se prije odlaska na Kupu, u razdoblju između 6. i 11. rujna, na prostoru općine Samobor održi niz vježbi.[13] Glavnina ih se trebala odnositi na inženjerijsku obuku vojnika, a trebala je uključivati i obuku forsiranja rijeke gumenim čamcima te čuvanja prve crte bojišnice.[14]

Sukladno ovome dogovoru, 6. je rujna na mobilizacijskom zborištu u Anindolu izvršeno okupljanje ljudstva, formiranje i ustrojavanje postrojbi te smještaj ljudstva u barake poduzeća "Tehnika". Sljedećih je dana izvršena informativno-psihološka i motorička priprema vojnika. U Otoku Samoborskom 7. je rujna, pod rukovođenjem načelnika inženjerije brigade Milana Tomaškovića, uspješno ostvarena obuka forsiranja rijeke Save gumenim čamcima, a u streljištu Vrapčanski potok gađanje. Više je dana vršena inženjerijska obuka. Nakon toga je uslijedila taktička obuka - vod u napadu i vod u obrani te na kraju, 10. rujna, pripreme za preuzimanje prve crte bojišnice u Pokupskom.[15]

---

[8] Isto.

[9] Zahtjev Zapovjedništva 151. br. HV-a Intendantskoj struci Zbornog područja Zagreb. Kl: 333-01/93-01. Ur. br: 3008-05/93-017., od 29. VI. 1993. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/93.

[10] Elaborat za pripremu i izvođenje grupne trenaže Zapovjedništva 151. br. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 3/93.

[11] Dokumenti vezani uz vojnu vježbu 'PLANINA '93' (14. pbr) lipanj 1993. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 3/93.

[12] Popis v/o u Vojnoj vježbi 'Pokupsko '93" AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 3/93. i Intervju s J. Mahovićem od 17. I. 2006.

[13] Mirko ŠKILJAN, "Vojna vježba – 'Pokupsko' 1993. godine".

[14] Plan i program obuke 1 b. i pionirskog voda 151. br. 'R' HV-a Kl: 803-05/93-01. Ur. br: 3008-01/93-086., od 28. VIII. 1993. Dokument u posjedu Milana Tomaškovića.

Sve su ove vježbe dale vrlo dobre rezultate i pozitivno su utjecale na borbenu gotovost vojnika za predstojeće aktivnosti u Pokupskom.[16] Posljednji je dan obuke, 10. rujna, samoborskim vojnicima posebice ostao u sjećanju. Kao odgovor na akciju u "Medačkom džepu" srpska je vojska tog dana Samobor i susjedno Jastrebarsko tukla raketama "Orkan". Jedna od raketa pogodila je i prostor Sajmišta, lokaciju kojom se samoborska brigada obično služila.[17] Na sreću, Zapovjedništvo brigade donijelo je odluku da ovoga puta postrojba na bojište krene s prostora baraka "Tehnike", a ne sa Sajmišta. Zahvaljujući ovoj odluci samoborska postrojba nije stradala u napadu.[18]

U noći s 10. na 11. rujna 1. se bojna prebacila u Pokupsko gdje je preuzela obranu doline Kupe u zoni odgovornosti lijevo Hotnja – desno Auguštanovac (Pokupsko, vikend naselje Hrtić, Jagodinci, Cerovski vrh). Na ovoj su liniji samoborske snage bile angažirane do 21. rujna. Tih su deset dana 'vojne vježbe' samoborski vojnici svakodnevno bili izloženi vatri iz lakog i teškog pješačkog naoružanja s desne, okupirane obale Kupe. Najviše se tuklo snajperima, a omiljene mete Srba bila su samoborska zapovjedna vozila i vozila za opskrbu. Srećom, sve je prošlo bez nekih ozbiljnijih posljedica. U to su vrijeme, osim čuvanja linije bojišnice, vojnici radili i na inženjerijskom uređenju zaklona i skloništa, uređenju topničkih položaja minobacačkih vodova, osiguranju plitkih gazova na Kupi, nadzoru ulaska i izlaska u zoni odgovornosti, uređenju prometnice prema Auguštanovcu, PZO osiguranju područja, osiguranju žičane veze između postrojbi i sl. U svim je tim aktivnostima samoborska bojna imala pomoć postrojbi 1. domobranske pukovnije. Također je s mjesnim pučanstvom uspostavljena vrlo dobra suradnja i za vrijeme cijelog boravka na bojišnici nije bilo nikakvih ekscesnih situacija.[19]

Mirko Škiljan

Na ovim su borbenim položajima samoborski vojnici dočekali i 18. rujna, *Dan 151. brigade,* drugu obljetnicu kako je samoborska postrojba krenula u obranu slobodne i neovisne hrvatske domovine. Te je 1993. godine obljetnica dostojanstveno obilježena kao sjećanje, a još više kao moralni poticaj svim pripadnicima brigade da ostanu spremni za konačno oslobođenje Hrvatske. Proslava obljetnice potrajala je tri dana – od 17. do 19. rujna, bila je popraćena bogatim programom i medijski dobro "pokrivena". Tako je 18. rujna na Trgu kralja Tomislava otvorena izložba o borbenom putu i djelovanju brigade (fotografije i znakovlje s prethodne izložbe, do tada neizložene fotografije i znakovlje, fotografije s posljednje vježbe, videotop i sl). Sutradan,

[15] Plan obuke po inženjeriji u 1. bojni 151. br. 'R' HV-a Plan obuke pionirskog voda. Dokumenti u posjedu Milana Tomaškovića.

[16] Mirko ŠKILJAN, "Vojna vježba – 'Pokupsko' 1993. godine".

[17] "Kao najjača grmljavina", *Večernji list,* 14. IX. 1993., 13.

[18] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. I. 2006.

[19] Mirko ŠKILJAN, "Vojna vježba – 'Pokupsko' 1993. godine".

19. rujna, održan je svečani zbor 151. brigade na kojem su sudjelovali i govorili brojni uzvanici: general bojnik Zvonimir Červenko, general bojnik Petar Stipetić, brigadir Vinko Štefanek, brigadir Rozario Rozga, pukovnik Damir Goršeta, pukovnik Marko Perinčić, bojnik Ivan Novak, satnik Vladimir Goatti, biskup Juraj Jezerinac, župan Zagrebačke županije Ivan Gaži, gradonačelnik Samobora Antun Dubravko Filipec, Alojz Pečnik i dr. Nakon prigodnih je govora održan bogat kulturno-zabavni program na kojemu su posebice bili zapaženi izvođači iz novljanskoga Starog Grabovca - "Crni biseri" te samoborsko Tamburaško društvo "Ferdo Livadić". Na proslavu su pozvani i svi pripadnici brigade, članovi obitelji poginulih pripadnika brigade, predstavnici poduzeća koja su sponzorstvom i donacijama pomogla u opremanju brigade, predstavnici javnog i kulturnog života Samobora, čelnici stranaka, samoborski privrednici i novinari. U danima obilježavanja obljetnice posebna je pozornost posvećena onima koji su dali živote za domovinu. Posjećeni su njihovi grobovi, a od 7. do 15. rujna posjećene su njihove obitelji te im je tom prigodom dodijeljena jednokratna novčana pomoć i prigodni poklon-paketi hrane te su im uručeni pozivi za sudjelovanje u obilježavanju obljetnice. Nije se zaboravilo ni vojnike na pokupskom bojištu. Zapovjedništvo brigade i čelnici Samobora 18. su ih rujna posjetili i čestitali im na odgovornom izvršavanju postavljenih zadataka.[20]

Vojarna Samobor, Tomo Jandrečić, Josip Honomihl, Jožef Zimmerman, Drago Kušić, Boris Makarun, Mirko Škiljan, Ivo Bubnić

Sa smanjivanjem intenziteta srpskih napada na linijama obrane HV-a stvorili su se uvjeti za povratak samoborskih vojnika s kupskog bojišta. 1. bojna i ostale postrojbe u potpunosti su odradile sve zapovijeđene zadaće. U svakom su trenutku postrojbe bile pripravne odgovoriti svim zadacima koji bi se pred njih postavili. 21. je rujna 'vojna vježba' i službeno okončana, pa su se samoborski vojnici vratili svojim domovima. Liniju bojišta samoborske su postrojbe ostavile u boljem stanju nego što su je zatekle, što je kod domaćeg pučanstva kao i kod 1. domobranske pukovnije ostavilo dojam o 151. brigadi kao o vrlo dobro organiziranoj i discipliniranoj postrojbi.[21] Za uspješno je izvršenje zadataka tijekom provedbe ove 'vojne vježbe' samokresom PHP nagrađen desetnik Zlatko Mrzak iz 1. bojne, a pohvaljeni su vojnici Damir Kasupović i Božidar Telišman.

[20] Program obilježavanja 2. godišnjice djelovanja 151. br. HV-a, kolovoz-rujan 1993. i Spisak uzvanika za obilježavanje dvogodišnjice djelovanja 151. br. HV-a Kl: 032-03/93-01. Ur. br: 3008-01/93-011., od 8. IX. 1993. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 2/93.

[21] Mirko ŠKILJAN, "Vojna vježba – 'Pokupsko' 1993. godine".

Od postrojbi, pohvaljen je minobacački vod 82 mm 1. bojne.[22] Ostatak vojnika koji su sudjelovali u 'Pokupsko 93' od Ministarstva su obrane dobili ratni dodatak.[23] Povratkom iz Pokupskog postrojbe su opet otišle u pričuvu. Djelatnom je opet ostala samo 'jezgra brigade'. Međutim, Zapovjedništvo ZP Zagreb nedugo je po završetku ove 'vojne vježbe' stavilo do znanja da će u predstojećim akcijama HV-a samoborska brigada imati važnu ulogu. Tako je u studenome 1993. godine stigla zapovijed za napad na SZ 'Istok', koja je predviđala sudjelovanje 151. brigade u oslobodilačkoj akciji oslobađanja okupirane Banovine, i to na prostoru između Petrinje i Gline.[24] Bio je to, zapravo, plan buduće akcije "Oluja" koja će svoje ostvarenje doživjeti u kolovozu 1995. godine i u kojoj će vrlo značajnu ulogu imati i 151. brigada, premda ne u sektoru koji joj je 1993. godine bio namijenjen.

General Petar Stipetić s Zapovjednikom 151. Samoborske brigade Josipom Mahovićem

[22] Nagrada i pohvala zapovjednika 151. br. Kl: 111-01/93-01. Ur. br: 3008-01/93-002., od 7. X. 1993. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 2/93.

[23] Zapovijed ministra obrane RH. Kl: 011-01/93-02/02. Ur. br: 512-01-93-3444., od 20. IX. 1993. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/93.

[24] Zapovijed za napad Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb, Op. br: 1. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/93.

7. *Samoborci neustrašivi i u „Oluji”*

PONOVNA MOBILIZACIJA 151. BRIGADE

Nakon aktivnosti u Pokuplju u jesen 1993. godine 151. brigada je demobilizirana. U takvom je stanju provela sljedeće dvije godine. Cijelo to vrijeme područje Samobora bilo je pod paskom obavještajne službe "Srpske vojske Krajine". Tako je početkom 1995. god. Zapovjedništvo 39. banijskog Korpusa "Srpske vojske Krajine" od svojih obavještajaca dobilo podatak da se oko sela Rude nalaze rakete nepoznate namjene te da je na tom području zapadno od Samobora zabranjeno kretanje osoba i vozila. Razmišljalo se i o poduzimanju konkretnih napadnih radnji na prostoru Samobora.[1]

Na drugoj su strani i pripadnici 151. brigade bili pripravni na to da budu ponovno pozvani u obranu i oslobođenje domovine. Cijelo to vrijeme redovito su održavane vojne vježbe i obuke. Tako je 18. siječnja 1995. god. djelatna 'jezgra brigade' zajedno s drugim postrojbama Zbornog područja (ZP) Zagreb izvršila hodnju motornim vozilima na području linije bojišta uz rijeku Kupu (Pokupsko – Donja Kupčina). Cilj ovoga zapovjednog izviđanja bila je vježba oslobađanja okupirane Banovine i Korduna.[2] Krajem travnja iste godine 151. brigada je izvela vježbu "Proljeće 95" na temu "Mobilizacija brigade - pukovnije".[3]

U međuvremenu su još tri Samoborca položila živote na oltar slobodne Hrvatske. Tako je 29. siječnja 1995. poginuo pripadnik specijalne postrojbe MUP-a *Alfe* **Branko Bošnjak**. Nedugo su nakon toga, prvog dana vojno-redarstvene operacije "Bljesak" poginula još dva Samoborca, također pripadnici postrojbe *Alfe*. Kod Bijelih Stijena **Vladimir Deščak**, a kod okučanskog Ivanca **Robert Erdelja**.[4] Njihova je žrtva omogućila da Hrvatska vojska i policija do kraja obave ono u čemu je 151. brigada 1992. godine bila onemogućena – da do kraja oslobode zapadnu Slavoniju.

Znakovito je da su hrvatske snage glavni udarac srpskim okupatorima zadale baš s položaja na kojima se tijekom teške ratne zime 1991/1992. borila samoborska brigada. Zapovjednik je potučenog 18. zapadnoslavonskog korpusa "Srpske vojske Krajine", pukovnik Lazo Babić na pitanje novinara beogradskog tjednika *Telegraf* gdje su hrvatske snage zadale odlučujući udarac njegovim postrojbama, odgovorio: *"Ključni udar bio je na crtama dodira 98. i 51. brigade moga korpusa, u rajonu sela Kričke i Livađani, čime su Hrvati stekli preduvjete za presijecanje komunikacije Okučani – Pakrac. Time je korpus*

[1] Obavještajna informacija Komande 39. korpusa Srpske vojske Krajine od 24. II. 1995. Str. pov. br: 60/8-28. HDA. Fond "RSK", Kutija 300.

[2] Zapovijed Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb o hodnji m/v. Kl: 8/95-01/08. Ur. br: 1075-02/95-08., od 17. I. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[3] Zapovijed Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb o nazočnosti metodičko-pokaznoj vježbi 'Proljeće 95'. Kl: 803-04/95-01/20. Ur. br. br: 1075-11/95-17., od 24. IV. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[4] Popis poginulih branitelja Samobora – lista Branko Bošnjak, Vladimir Deščak i Robert Erdelja.

presječen na dva dijela."[5] Tako je 1995. godine konačno ostvarena akcija koju je još u listopadu 1991. godine 151. brigadi (i drugim postrojbama) zapovjedila OG "Posavina".

Nakon oslobođenja zapadne Slavonije je cijela Hrvatska, pa tako i samoborski kraj, bio u iščekivanju skorog oslobađanja cijele Republike Hrvatske i okončanja rata koji je ulazio u svoju petu godinu.[6] Ipak, u 151. brigadi nitko nije znao da će do toga doći tako skoro.

U srpnju su pripadnici djelatne 'jezgre brigade' otišli na redovni godišnji odmor. Iznenada je 26. srpnja, zapovjednik brigade Josip Mahović tijekom odmora na otoku Krku dobio poziv da se sutradan javi u Zapovjedništvo ZP Zagreb.[7] Toga dana i pripadnici drugih postrojbi Hrvatske vojske su dobivali naredbe da se žurno jave i pripreme za borbena djelovanja.[8] U Zapovjedništvu ZP-a je od zapovjednika general - bojnika Ivana Basarca dobio pripremnu usmenu zapovijed da u iduća tri dana izvrši pripreme za mobilizaciju 151. brigade jer da se kreće u konačno oslobađanje Hrvatske. Odmah po primitku zapovijedi Mahović je kontaktirao svoje neposredne suradnike iz Zapovjedništva 151. brigade, dio neposredno prvopodređenih zapovjednika, kao i dio časnika iz pričuve, pripadnika Zapovjedništva brigade. Dogovoreno je da dođu na sastanak u vojarnu "Taborec" gdje je bilo smješteno zapovjednom mjesto, objekti i skladišta TTS-a 151. brigade.[9]

Svi su se pozvani odazvali, te su im na sastanku izdane prve pripremne zapovijedi za mobilizaciju, kao i njen cilj. S izvršenjem zapovijedi otpočelo se istog dana.

Nakon toga je Zapovjedništvo brigade održalo sastanak s poglavarstvom Grada Samobora, gradonačelnikom Dubravkom Filipcem, predsjednikom Gradskog vijeća Samobora Jozom Grubešom, dogradonačelnikom Mladenom Bertošom i predstojnikom Ureda za obranu Željkom Glavinom. Zapovjednik Mahović ih je obavijestio da će u narednih nekoliko dana biti provedena mobilizacija 151. brigade te da se kreće u konačno oslobođenje Hrvatske. Tom im je prilikom upućena molba da grad Samobor pruži svaku moguću, posebice materijalnu potporu brigadi, s čime su se oni odmah složili.

Dogovoreno je da gradsko poglavarstvo izvrši sve pripreme s civilnom strukturom grada Samobora s ciljem kvalitetne potpore brigadi koja ide u rat. Gradonačelnik Filipec i predsjednika vijeća Grubeša obećali su da će poraditi i na sprječavanju širenja glasina koje su na početku rata 1991. godine dosta otežale rad postrojbe. Od predstojnika Ureda za obranu zatraženo je da po svaku cijenu izvrši popunu

---

[5] Intervju s pukovnikom Lazom Babićem iz *Telegrafa* prenijela je zagrebačka *Panorama* 31. V. 1995., 16.

[6] Miljenko BOŠKOVIĆ, "Oluja".

[7] Obavijest Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb zapovjedniku J. Mahoviću da se 27. VII. 1995. javi u ZZP. Kl: 8/95-01/4. Ur. br. 1075-12/95-147., od 26. VII. 1995. AMORH Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[8] Denis ZIBAR, *"Oluja' jednog izvidnika"*, Zagreb 2005., 13.

[9] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006. i Sigurnosna prosudba Odjela za SIS 151. br. HV na dan 30. XI. 1994. Kl: 804-01/94-02/01. Ur. br: 3008-09/94-079., od 30. XI. 1994. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95.

brigade ljudstvom koliko god bude potrebno, bez obzira na zakon. Kolika je bila spremnost gradskog poglavarstva da pruži pomoć 151. brigadi može se prikazati postupkom gradonačelnika Samobora. On je već tijekom sastanka telefonirao direktorima Zavoda za platni promet i *Samoborske banke* te im zapovjedio da od tog trenutka ne dozvole nikakva plaćanja ni financijske transakcije osim onih za potrebe Hrvatske vojske. Kasnije su, tijekom same oslobodilačke akcije, gradonačelnik i članovi poglavarstva ispunili sve logističke zahtjeve 151. brigade.

Jednak je pristup i potporu dao 151. brigadi i načelnik općine Sveta Nedjelja Krunoslav Markovinović sa svojim poglavarstvom. Čelnici su tih dviju teritorijalnih lokalnih jedinica uprave tijekom cijele operacije "Oluja" usko surađivali na osiguravanju cjelovite potpore djelovanju brigade te se 151. brigada na njih mogla u potpunosti osloniti.[10]

Samo dva dana po primitku podatka o planiranoj oslobodilačkoj akciji poglavarstva su za brigadu pribavila 73 motorole koje su kupili Njemačkoj.[11] Zajedno s građanima Samobora osigurali su brigadi veći broj računala, elektroničkih aparata i četiri nova terenska vozila "Lada Niva", a Gradsko poglavarstvo Samobora je doniralo i jedno sanitetsko vozilo.[12] Pored ovih sredstava, bili su spremni na svaku daljnju materijalnu potporu i popunu, što su tijekom "Oluje" i dokazali šaljući hranu, odjeću, cigarete i sve ostalo što je brigadi trebalo. Dakle, može se zaključiti da je potpora poglavarstava bila na najvišem mogućem stupnju, za razliku od one 1991. godine.[13]

U međuvremenu je u Zapovjedništvu 151. brigade i Uredu za obranu, a u iščekivanju zapovijedi, intenzivno rađeno na pripremama za mobilizaciju brigade.[14]

Konačno 31. srpnja 1995. u 12.00 je sati zaprimljena od Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb zapovijed za mobilizaciju 151. brigade.[15] Odmah je po primitku otpočela mobilizacija 151. brigade prema mobilizacijskom planu kojeg je pripremilo Zapovjedništvo samoborske brigade.[16] Ukupno je upućeno 1537 poziva, dok se uspjelo uručiti 1139.[17]

Sukladno navedenom planu, postrojbe su mobilizirane na prostor tadašnjeg grada Samobora i to na četiri zborišta: Lug, Otruševac,

---

[10] Raščlamba b/d 151. br. 'D' HV u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-615., od 15. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95. i Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[11] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[12] Odluka Gradskog poglavarstva Samobora o donaciji sanitetskog vozila 151. br. HV., od 31. VII. 1995. AMORH. Fond Glavnog stožera Oružanih snaga RH. 'Izlazni akti' 57-199. (dalje u tekstu Fond **GS OS RH**.)

[13] "Posao je obavljen savršeno profesionalno", *Samoborski tjedni list*, 26. VIII. 1995., 11.

[14] Zapovijed Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb. Kl: 801-02/95-02/1. Ur. br: 1075-11/95-142., od 30. VII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Ulazni akti' 1-64.

[15] Zapovijed Zapovjedništva ZP Zagreb o mobilizaciji do punog ustroja. Kl: 801-02/95-02/62. Ur. br: 1075-11/95-1., od 31. VII. 1995. Fond GS OS RH. 'Ulazni akti' 1-64. i Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 31. VII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[16] Tomo JANDREČIĆ, "Vojno redarstvena akcija 'Oluja' 2. bojna 151. br. HV."

[17] Izvješće o odazivu na mobilizaciju RP NG 9519. Kl: SP 801-02/95-01/02. Ur. br: 3008-11/95-479., od 1. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

Anindol i Šmidhen. Zaštita i osiguranje zborišta urađena je uz pomoć 40. pukovnije veze, a uspostavljena je i uska suradnja s MUP-om Samobor. Tu su bili i pripadnici 67. bojne Vojne policije.[18] 1. je pješačka bojna provela mobilizaciju na prostoru grada Samobora, 2. pješačka bojna na prostoru kupališta "Šmidhen", 3. pješačka bojna na prostoru sela Otruševec, (kao i 1991. god.) te Zapovjedništvo brigade* i pristožerne postrojbe na prostoru sela Lug i Klokočevec Samoborski. Već su se u 14.00 sati na mobilizacijskim zborištima pojavili prvi pozvani vojnici. U prvih je dvanaest sati mobilizacije odaziv bio preko 80 %.[19] U mobilizacijskom vremenu (tj. u roku od 24 sata od početka mobilizacije) u postrojbe javilo: 89 časnika, 85 dočasnika i 1229 vojnika. Sveukupno 1403 vojnih osoba. Brigada je u istom vremenskom razdoblju u svoj sastav mobilizirala i 69 motornih vozila.[20] Odaziv u svim postrojbama nije bio jednak. Tako je 1. bojna popunjena sa 100 % ljudstva,[21] dok je u 2. bojni odaziv na mobilizaciju u mobilizacijskom vremenu bio 77 %.[22] Dio pozvanih osoba nije se mogao odazvati pozivu jer su bili ili na putu, ili povrijeđeni, bolesni i sl. Zamijenili su ih drugi sugrađani, dio kojih se i dragovoljno javio.[23] Sveukupno je u periodu "Oluje" mobilizirano i uključeno u brigadu 1541 vojna osoba – 84 časnika, 69 dočasnika i 1388 vojnika.[24] U sastav 151. brigade toga dana se po osobnom zahtjevu uključilo i nekoliko pripadnika 40. pukovnije veze, uglavnom ranijih pripadnika brigade.[25]

Zahvaljujući vrlo kvalitetnoj suradnji s Uredom za obranu Samobor u početku i tijeku mobilizacije sve planirane mobilizacijske radnje su provedene sukladno mobilizacijskom planu u roku od 24 sata, te je mobilizacija vrlo uspješno provedena.[26] Važno je istaknuti da je 151. brigada bila među najboljim postrojbama u zagrebačkoj regiji

---

[18] Sigurnosna prosudba Odjela za SIS 151. brigade HV na dan 31. VIII. 1995. Kl: 804-01/95-01/01. Ur. br: 3008-09/95-113., od 4. IX. 1995. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95. i Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 31. VII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

* Sastav Zapovjedništva brigade 1995. god: Zapovjednik brigade bojnik Josip Mahović, Načelnik stožera bojnik Franjo Noršić, Načelnik operativno – nastavnih poslova – bojnik Ivan Bubnić, PNS za OMKPP – poručnik Dražen Stunja, Načelnik za logistiku – natporučnik Ivan Kos, Načelnik sigurnosti – poručnik Zdravko Gagulić, Zapovjednik tehničkog voda – rukovoditelj – narednik Željko Šimec i Načelnik pisarnice – Đurđica Radošević.

[19] Intervju s J. Mahovićem od 3. I. 2006. i "Oluja 95' ratni put samoborske brigade", *Samoborski list*, 18. VIII. 1995., 8.

[20] Izvješće o odazivu na mobilizaciju RP NG 9519. Kl: SP 801-02/95-01/02. Ur. br: 3008-11/95-479., od 1. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[21] Raščlamba operacije 'Oluja' 1. bojna 151. br. 'D' HV-a Samobor. Preslik spisa u posjedu autora.

[22] Tomo JANDREČIĆ, "Vojno redarstvena akcija 'Oluja' 2. bojna 151. br. HV-a"

[23] "Posao je obavljen savršeno profesionalno", *Samoborski tjedni list*, 26. VIII. 1995., 11.

[24] Sigurnosna prosudba Odjela za SIS 151. brigade HV na dan 31. VIII. 1995. Kl: 804-01/95-01/01. Ur. br: 3008-09/95-113., od 4. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95.

[25] Franjo Bašić, Stjepan Bratković, Željko Šikić, Mladen Tadić, Ivica Koletić, Slavko Bezjak, Mihael Fanuko. Očitovanje Zapovjedništva 151. br. HV. o sudjelovanju pripadnika 40. pukovnije veze u akciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-604., od 12. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 3/95.

[26] Raščlamba rada političkih djelatnika 151. br. HV. u operaciji 'Oluja 95'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-582., od 25. VIII. 1995. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95. i Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 1. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

kad je riječ o odazivu na mobilizaciju.[27] Inače za 'Oluju' je mobilizirano 74 % raspoloživih snaga ZP Zagreb.[28]

Odmah po pristizanju prvih vojnika uslijedilo je njihovo naoružavanje i opremanje.[29] U usporedbi s stanjem iz 1991. godine brigada je bila neusporedivo bolje opremljena i opskrbljena. Količine streljiva koje su bile na raspolaganju mogle su se činiti nestvarnima, posebice onima poput npr. pripadnika LMB-a 120 mm koji su cijelu zimu 1991-1992. godine proveli bez i jedne mine.[30] U tehničkom opremanju veliku pomoć 151. brigadi je pružila 40. pukovnija veze Glavnog stožera Hrvatske vojske pod zapovjedništvom pukovnika Mirka Marinkovića. Oni su pružili pomoć u odorama, obući, opremi te sredstvima veze.[31] Međutim, prilikom podijele dijela oružja pojavili su se problemi. Dio ljudstva dobio je sredstva koja nije susreo tijekom borbi 1991/1992. godine i s kojima nije bilo u potpunosti spreman rukovati. To je posebice vrijedilo za ručne bacače RPG te za PZO rakete S-2M. Da je brigada imala više vremena zacijelo bi se organizirala obuka za ova sredstva. Ovako se planiralo da će ih vojnici naučiti upotrebljavati "u hodu".[32]

Spajanjem ljudi, naoružanja i tehnike, 1. je kolovoza u 12 sati uspješno izvršena zapovijed te je Zapovjedništvo 151. brigade moglo izvijestiti Zapovjedništvo ZP Zagreb da je 151. brigada Hrvatske vojske borbeno spremna za uporabu.[33] Po ocjeni pomoćnika zapovjednika za PD 151. br. Borisa Makaruna *"svi čimbenici bitni za postizanje maksimalne bojeve gotovosti u postrojbi od strane Zapovjedništva odrađeni su već u tijeku mobilizacije, tako da je brigada popunjena ljudstvom i materijalnim sredstvima već u prvih 24 sata mobilizacijskog postupka, pa su postrojbe na svoje zadaće krenule moralno-psihološki potpuno spremne."*[34]

Veliku je ulogu u ovako uspješnoj mobilizaciji imao Ured za obranu Samobor. Već je drugog dana nakon provedene mobilizacije Ured za obranu izvršio tako kvalitetnu popunu brigade ljudstvom da je Zapovjedništvo brigade moralo zaustaviti daljnju popunu jer nije imalo oružja za novopristigle borce. I kroz samu je provedbu akcije "Oluja" Ured za obranu u suradnji s dijelom Zapovjedništva 151. brigade koje

---

[27] Intervju s Dragom Kušićem u; "Propisom do prava", *Samoborski tjedni list*, 27. X. 1995., 12.

[28] Izvod iz mobilizacijske prosudbe Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb. Kl: 801-01/95-01/1. Ur. br: 1075-11/95-41. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/95.

[29] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 31. VII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[30] Pregled tehničke ispravnosti MTS-a 151. br. Kl: 213-01/95-01. Ur. br: 3008-05/95-446., 18. VII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 28/95.

[31] Oluja 95' ratni put samoborske brigade", *Samoborski list*, 18. VIII. 1995., 7.

[32] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95. i Zapovijed Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb o preraspodjeli MTS PZO. Kl: 803-05/95-01/015. Ur. br: 1075-14/3-95-45., od 4. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Ulazni akti' 1-64.

[33] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 1. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[34] Raščlamba rada političkih djelatnika 151. br. HV. u operaciji 'Oluja 95'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-582., od 25. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95.

je radilo u Samoboru na popuni, vršio također stalnu popunu ljudstvom i to tako kvalitetno da je brigada u Samoboru u svakom trenutku akcije "Oluja" imala 10 % spremnog ljudskog kapaciteta za zamjenu ljudi.[35]

Osim u 151. brigadi Samoborci su tih dana mobilizirani (ili su već u njima bili) u još dvadesetak drugih postrojbi Hrvatske vojske i MUP-a koje su trebale djelovati na svim bojištima Republike Hrvatske. Tako je iz samoborskog kraja u oslobodilačkoj "Oluji" sudjelovala jedna desetina pučanstva![36]

VOJNA TAJNA
POVERLJIVO

ВОЈНА ПОШТА
9136
pov. Sp. 188-1
14.02. 1995 год.
ГЛИНА

Poziv za sastanak,
d o s t a v l j a.-

gospodinu ĐURAŠ RANKO

Dana 15.02.1995.godine sa početkom u 17,00 časova u k-di banijskog Korpusa održat će se sastanak sa sledećim

D N E V N I M R E D O M

1. Priprema Banije za odbranu od agresije.

Molimo da ovom sastanku neizostavno prisustvujete.
O eventualnoj spriječenosti dolaska na sastanak obavestite nas na telefon 044-816-321.

LM/NI

ВОЈНА ПОШТА

K O M A N D A N T
p u k o v n i k
Žarko Gačić

Dokument iz kojeg je vidljivo da su se srbi na Baniji vrlo rano pripremali za „Oluju"

[35] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.
[36] "Oluja 95' ratni put samoborske brigade", *Samoborski list*, 18. VIII. 1995., 7.

DOLAZAK U POSAVINU

Neposredno po završetku mobilizacijskog vremena 1. kolovoza, Zapovjedništvo je 151. brigade od zapovjednika Zbornog područja Zagreb dobilo zapovijed da odmah izvrši pokret brigade na prostor istočno od grada Siska.[1] Na tom je prostoru trebalo obaviti zadnju popunu MTS-om, ljudstvom i opremom te se pripremiti za napadna borbena djelovanja po posebnoj zapovijedi zapovjednika ZP-a.[2] Odmah je svim postrojbama izdana zapovijed za hodnju i to za pravac Samobor – Zagreb – Popovača – selo Stružec – selo Gušće – selo Kratečko u očekujuće područje: selo Bistrač, selo Bobovac i selo Selište.[3] Prije pokreta brigade u očekujući rajon dio je Zapovjedništva brigade i zapovjednika postrojbi izvršio zapovjedno izviđanje navedenog prostora. Nakon toga je pokret izvršen sukladno dobivenim podacima.[4] Za prijevoz je pribavljeno 25 autobusa kojima su postrojbe u tri ešalona trebale otići na navedeni prostor. Prvi je ešalon krenuo u 18.00 sati, a posljednji kojeg su činili Zapovjedništvo brigade, vod veze, logistika i 2. bojna, u 20.00 sati. Tako je brigada samo 30 sati od početka mobilizacije krenula na borbeni zadatak.[5] Nije bilo vremena ni za fizičke ni za psihičke pripreme vojnika. Iz potpuno su se civilnog i humanog okruženja građani samoborskog kraja doslovce preko noći morali prebaciti u drugi ritam življenja i u novi, posve nepoznati ambijent.[6]

U kasnim noćnim satima brigada je prispjela u očekujući rajon, u sela Svinjičko, Gušće, Čigoč, Kratečko i Mužilovčica. Tako je 151. brigada u cijelosti izvedena na prostor gore navedenih sela na lijevu obalu rijeke Save već rano ujutro 2. kolovoza. Postrojbe su razmještene u četiri tabora u Svinjičkom i Mužilovčici. U navedenim je selima izvršeno popunjavanje potrebnom opremom, MTS-o i streljivom. Zbog neposredne je blizine bojišnice odmah uspostavljena 24-satna stražarska služba.[7] Prema ranijem dogovoru, o prehrani vojnika se brinulo sisačko poduzeće "Fortis".[8]

Toga je poslijepodneva uspostavljena veza sa Izdvojenim zapovjednik mjestom 3 (IZM-3) Zapovjedništva ZP-a Zagreb u Sunji kojim

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
GLAVNI STOŽER
ZBORNO PODRUČJE ZAGREB
V P 3008

OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Prilog broj ___
Primjerak broj ___

Klasa: 8/95-01
Ur. broj: 3008-01/95-
u Mužilovčici,03. 08. 1995.

Z A P O V I J E D
ZAPOVJEDNIKA 151. brigade "D" HV
za NAPAD

Zemljovid 1:50 000, Bosanska Dubica 1, 2, 3, 4.

1. NEPRIJATELJ

U zoni odgovornosti ZP Zagreb, lijevo s. Trebež - R. Dubica i desno kanal Kupa-Kupa - Vojnić, obranu POP Banije i dijela Korduna izvode snage neprijateljske vojske iz sastava 39. BK i dijela 21. K (1 UBr), a u strategijskoj dubini dijelovi 1. i 2. KK tzv. "VRS" za zadaćom obrane dostignute crte POP. U postupcima okobetonira neprijatelj ima svojstva izvršit obranu na principu aktivne obrane. Bojne mogućnosti zna se ostvarenje napadna djelovanja veće razmjera.

Organizacija obrane

Neprijatelj ima organiziranu obranu POP-a Banije i Korduna po pravcima i dubini okupiranog teritorija. Na zadnu prenesu djelovanja neprijatelj ima organiziranu obranu na kanalu Strug od Kirinje Stanjske do ušće Une, druge linije obrane na Bojanskoj pruzi i komunikaciji Stanje - Jasenovac, treće linije obrane na brežuljcima južno zamršene komunikacije i četvrte linije obrane na sklonosnoj granici RH i R BiH u liniji Kostajnica - Dubica.

Po otpočinjanju napadnih operacija naših snaga neprijatelj će u zoni odgovornosti 151. brigade "D" HV organizirat otpor raspoloživim snagama, koristeći povoljnosti zemljišnih vojera (brdoviti teren i šume), te urešenje terena za upućivanje naših napadnih djelovanja. U zoni odgovornosti 151. brigade "D" HV raspoređene su snage sastava 3. bojne 20. br. Kostajnica jačine 350-400 vojnika.

---

[1] Zapovijed Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb o hodnji. Kl: 8/95-01/4. Ur. br: 1075-12/95-170., od 1. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Ulazni akti' 1-64.

[2] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[3] Tomo JANDREČIĆ, "Vojno redarstvena akcija 'Oluja' 2. bojna 151. br. HV."

[4] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[5] Izvješće zapovjednika 151. br. HV. o izvršenoj hodnji. Kl: SP 818-01/95-01/01. Ur. br: 3008-01/95-487., od 1. VIII. 1995. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199. i Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 1. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[6] "Oluja 95' ratni put samoborske brigade", *Samoborski list*, 18. VIII. 1995., 7.

[7] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV. o stanju postrojbe. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-496., od 3. VIII. 1995. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199., Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 1. i 2. VIII. 1995. Fond GS OS RH. R 17/1. i Zapovijed Zapovjedništva 151. br. HV. za osnivanje stražarske službe od 2. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[8] Obavijest Zapovjedništva ZP-a Zagreb o prehrani. Kl: 803-05/95-02/02. Ur. br: 1075-06/3-95-1264., od 31. VII. 1995. Fond GS OS RH. 'Ulazni akti' 1-64. i Izvješće zapovjednika 151. br. HV. o naručenim obrocima. Kl: 803-05/95-01. Ur. br: 3008-05/95-577., od 22. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

je zapovijedao brigadir Vinko Štefanek, inače zamjenik zapovjednika ZP-a Zagreb, kao i sa postrojbama pod nadleštvom ovoga zapovjedništva koje su činile Operativnu grupu "Sunja" - 17. domobranskom pukovnijom iz Sunje, dijelom 2. gardijske brigade "Gromovi" iz Dugog Sela, 103. brigadom HV-a iz Krapine, 145. brigadom iz zagrebačke Dubrave, kao i sa 125. domobranskom pukovnijom iz Novske ZP-a Bjelovar čije su postrojbe boravile na širem prostoru sunjske Posavine. Uspostavljen je i kontakt s civilnim strukturama te je u posjetu brigadi došao gradonačelnik Siska. Nedugo nakon toga u Sunji je održan sastanak na kojem je sa zapovjednikom 17. pukovnije pukovnikom Željkom Krapljanom postignut dogovor o koordinaciji aktivnosti tijekom akcije. Sastanku su prisustvovali i predstavnici Zapovjedništva ZP Zagreb. Očekivalo se i predstavnike 125. domobranske pukovnije, no oni nisu došli.[9]

Na sastanku su časnici 151. brigade doznali više detalja o "Oluji" – najvećoj navalnoj operaciji Hrvatske vojske i policije u dotadašnjem obrambenom ratu. Saznali su da joj je cilj oslobađanje središnjeg dijela Republike Hrvatske odnosno konačna likvidacija "Republike Srpske Krajine" tj. njenog zapadnog dijela.[10] Prostor na kojem su trebale djelovati hrvatske oružane snage nije više imao status zona po zaštitom UN-a. Naime rezolucijom 981. od 31. ožujka 1995. godine, Vijeće sigurnosti UN-a promijenilo je mandat snaga UN-a dajući im naziv "operacija za obnovu povjerenja" (UNCRO) te ukinulo kategoriju "zaštićenih zona UN-a" za dotadašnja četiri sektora UN-a. Time je Republika Hrvatska dobila mogućnost da u slučaju diplomatskog neuspjeha može i vojno okončati velikosrpsku okupaciju svog državnog teritorija. Operacija "Bljesak" bila je prvi korak u takvom rješavanju pitanja srpske okupacije, a operacija "Oluja" njen logičan nastavak.[11]

Osnovna je ideja operacije bila zamišljena tako da se iz 31 pravca izvrši duboki prodor u obranu protivnika na četiri osnovna operativnotaktička smjera s ciljem rasijecanja "Srpske vojske Krajine" na više dijelova, okruženje tih snaga i prisiljavanje na predaju. U napadima i probojima na izabranim su smjerovima istaknutu ulogu trebale imati oklopno-mehanizirane, topničko-raketne, a na teško prohodnom zemljištu kakvo je područje sunjske Posavina pješačke postrojbe i postrojbe posebne namjene.

Kao glavni operativni pravci napada s težnjom izbijanja na državnu granicu s Bosnom i Hercegovinom određeni su: 1) Bosansko Grahovo – Knin 2) Gospić – Gračac – Otrić 3) Ogulin – Slunj – Tržac i 4) Sunja – Hrvatska Kostajnica – Dvor na Uni.

Osnovni cilj koji je trebalo postići ovim četvrtim smjerom bio je odsijecanje 39. i 21. korpusa "Srpske vojske Krajine" od bosanskih

[9] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV. o stanju postrojbe. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-496., od 3. VIII. 1995. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199., Raščlamba rada političkih djelatnika 151. br. HV. u operaciji 'Oluja 95'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-582., od 25. VIII. 1995. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95. i Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 2. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[10] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[11] Stanko NIŠIĆ, *"Hrvatska Oluja i srpske seobe"*, Beograd, 2002., 168.

Srba i sprečavanje dopreme eventualne vojne i druge pomoći od Vojske Republike Srpske iz Bosne i Hercegovine. Drugi smjer kojim su postrojbe HV-a trebale djelovati na Banovini bio je Sisak – Petrinja – Glina. Postojala su i dva pomoćna smjera; Jasenovac – Hrvatska Dubica i Pokupsko – Glina. Plan je predviđao rasijecanje srpskih snaga na prostoru Zrinske gore, izbijanje na državnu granicu i spajanja sa snagama 5. korpusa Armije Bosne i Hercegovine na prostoru selo Obljaj – selo Žirovac. Time bi se "Srpska vojska Krajine" prisilila na predaju ili bi bila uništena, a prostor Banovine oslobođen. Dubina operativnih zadaća zbornih područja trebala je biti u prosjeku od 35 do 50 kilometara, pri čemu je planiran dnevni tempo napada od 10 do 15 kilometara na glavnim smjerovima, čime bi se osiguralo izvršenje borbenih zadaća za 4 do 6 dana neprekidnih borbenih djelovanja, ovisno o upornosti srpske obrane, težini zemljišta i vlastitih gubitaka. Predviđalo se da će za razoružavanje opkoljenih pobunjeničkih postrojbi trebati dodatna dva do tri dana.[12]

Na navedenom je smjeru Sunja – Hrvatska Kostajnica uloga glavne udarne snage u nadolazećoj operaciji namijenjena 17. domobranskoj pukovniji. Ovu su postrojbu sačinjavali Hrvati s prostora Banovine i ona je već godinama aktivno branila prostor Sunje. Smatralo se da njeni pripadnici odlično poznaju teren i imaju veliko vojno iskustvo. Stoga se u planiranju oslobodilačkih akcija na Banovini ozbiljno računalo s 17. domobranskom pukovnijom.[13]

Prema zamisli i zapovijedi za napad Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb, 17. domobranska pukovnija je trebala izvršiti glavninu prve faze napada "Oluje" na ovom sektoru. Zadaća joj je bila probijanje prve crte srpske obrane u selu Strmen te izbijanje na željezničku prugu Sunja – Hrvatska Dubica kod sela Slovinci.[14] Prema tvrdnji zapovjednika 151. brigade brigadira Josipa Mahovića, iz Zapovjedništva je Zbornog područja Zagreb usmenom zapovijedi zabranjena topnička priprema akcije. Selo Strmen je 17. domobranska pukovnija trebala "riješiti u tišini", potom zaposjesti most na kanalu rijeke Sunje i nastaviti napredovanje do sela Slovinci te zaposjesti željezničku postaju u selu Šaš.[15]

Razlog ovoj odluci zacijelo leži u tome što je blizina Siska, Kutine, ali i Zagreba pitanje oslobađanja Banovine učinila posebno osjetljivim. Trebalo je spriječiti topničko-raketne udare po naseljenim mjestima, što se moglo napraviti samo na jedan način: brzo razbiti srpske snage na crti dodira, a to je automatski značilo i povlačenje njihova topništva u dubinu bojišta. Stoga je brzina bila temeljni zahtjev postavljen pred snage ZP Zagreb, a 17. domobranska pukovnika je svojim profilom to obećavala.[16]

---

[12] Davor MARIJAN, "Trijumf strategije i odlučnosti", *Vjesnik*, 5. 08. 2005. prilog "Oluja – dokument vremena".

[13] *"Sunja i sunjsko bojište 1991. – 1995."* – katalog izložbe ratne fotografije, Sunja, 1998., 24. i Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[14] Raščlamba b/d 151. br. 'D' HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-615., od 15. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[15] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[16] Davor MARIJAN, "Trijumf strategije i odlučnosti", *Vjesnik*, 5. 08. 2005. prilog "Oluja – dokument vremena".

Po izbijanju pukovnije na navedene pozicije u drugoj fazi napada, preko snaga 17. domobranske pukovnije trebala je u borbu biti uvedena 151. brigada. Brigada je u dva ešalona (plus pričuva) trebala nastaviti s napadom i gonjenjem neprijatelja od sela Slovinci do državne granice na rijeci Uni u području Hrvatske Kostajnice.[17]

Poslije sastanka u Sunji zapovjednicima 151. brigade bilo je jasno da je hrvatsko vrhovništvo donijelo odluku o konačnom napadu na pobunjene Srbe, njihovu slamanju i završetku rata. "Oluja" je bila plod nepokolebljive hrvatske odlučnosti da se po svaku cijenu pa i kroz primjenu vojno-policijske oružane sile osigura cjelovitost hrvatskog državnog prostora u međunarodno priznatim granicama, osobito stoga što su svi dotadašnji višegodišnji mirovni pokušaji bili odbijeni iz Knina. Vođe pobunjenih Srba su do posljednjeg dana bile nepopustljive u diplomatskim pregovorima s Hrvatskom, zagovarajući odcjepljenje od Hrvatske i stojeći iza namjere da pobunjeni Srbi *"više nikad i ni pod kojim uslovima"* neće živjeti u sklopu *"ustašoidne"* hrvatske države, već samo Velike Srbije.[18] Svima je postalo jasno da je s pobunjenim Srbima moguće 'pregovarati' samo silom. Stoga je respektabilna vojna sila hrvatske države ostala jedino sredstvo i jamac uspješnog rješenja problema srpske pobune, agresije i okupacije.

Pojedinosti je svoje zadaće u nastupajućim 'olujnim' danima 151. brigada doznala uvečer 2. kolovoza kada je od nadređenog zapovjedništva dobila borbenu zapovijed. Prema njoj se 2. bojna još iste noći morala prebaciti iz Svinjičkog, preko skele u Kratečkom, na desnu stranu Save. Tu je trebala zauzeti položaje u selima Bobovac i Bistrač i pripremiti se za djelovanje na glavnom pravcu proboja, preko sela Strmen, na pravcu selo Slovinci – selo Selište Kostajničko. Prethodno je 17. domobranska pukovnija trebala probiti obranu "Srpske vojske Krajine" u selu Strmen, ovladati mostom na kanalu rijeke Sunje te očistiti prometnicu do sela Slovinci tj. do željezničke pruge Sunja – Hrv. Dubica. Po proboju obrane Strmena pukovnija je trebala prihvatiti 2. bojnu i uvesti je na liniju zone odgovornosti na željezničkoj pruzi Sunja – Hrvatska Dubica. Zona odgovornosti 2. bojne 151. br. u liniji razvoja na prostoru željezničke pruge trebala je biti od sela Kostreši Šaški do željezničke postaje Šaš. S te je početne linije 2. bojna kao prvi ešalon 151. br. trebala u nastavku akcije uz topničku potporu napredovati u zoni desno: selo Kostreši – selo Timarci, lijevo: selo Šaš – selo Utolica, do izbijanja na liniju: selo Briševci – selo Utolica.

Istočno je od Strmena trebala djelovati 1. bojna 151. br. Od nje se očekivalo da izvrši forsiranje rijeke Save, okruži i bez topničke potpore zauzme sela Ivanjski Bok i Crkveni bok te zaseok Tatrljani. Zauzimanjem ovih sela bi se i s istočne strane izvršio pritisak na snažno srpsko uporište u Strmenu, dok bi ga istodobno sa zapada napala 17. domobranska pukovnija. Udar s obje strane bi vrlo brzo slomio svaki daljnji otpor.

---

[17] Raščlamba b/d 151. br. 'D' HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-615., od 15. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95., i Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[18] Nikica BARIĆ, *"Srpska pobuna u Hrvatskoj"*, Zagreb 2005., 490., 564.

Forsiranje Save trebalo je izvršiti pomoću osam čamaca koji su već te večeri dopremljeni u Mužilovčicu. Nakon ovladavanja i čišćenja sela Crkveni bok i Ivanjski bok te zaseoka Tatrljani, 1. je bojna trebala nastaviti prodor ka željezničkoj pruzi Sunja – Hrvatska Dubica tj. do linije selo Briševci – selo Utolica na koju ju je trebala uvesti 2. bojna. Odatle je 1. bojna kao drugi borbeni ešalon uz topničku potporu trebala napredovati u pravcu sela Selište Kostajničko – Tadića kosa, a lijevim pravcem izbiti na komunikaciju Hrvatska Dubica – Hrvatska Kostajnica u selu Čaire.

Kad je riječ o snagama 3. bojne, one su imale slijedeće zadatke: 1. je satnija trebala posjesti položaje na lijevoj obali rijeke Save u selu Lonja, nasuprot selima Strmen, Crkveni bok, Ivanjski bok i Tatrljani. Zadaća je satnije bila spriječiti izvlačenje u napadu na ova sela na lijevu obalu Save i pružiti pomoć pri njihovu oslobađanju. 2. se satnija 3. bojne nakon polaska 2. bojne iz Bobovca trebala prebaciti u smjeru njenog djelovanja te joj štititi lijevi bok od mogućih udara iz smjera sela Živaja. U ovome je zadatku 2. satnija trebala imati pomoć od brigadnog protuoklopnog odreda i brigadnog topništva. 3. je satnija 3. bojne nakon prebacivanja u selo Bistrač trebala biti uporabljena u helikopterskom desantu u područje sela Tirol – Sveta Gospa, sa zadaćom zauzimanja dominantnih kota na terenu, stavljanja pod kontrolu komunikacija Hrvatska Kostajnica – Sunja i Hrvatska Kostajnica – Hrvatska Dubica te spajanja sa snagama 151. br. koje dolaze iz smjera Slovinaca.

U nastavku su napredovanja snage 151. brigade trebale izbiti na državnu granicu u području rijeke Une u rajonima sela Čaire i Rosulje. Nakon toga su se trebale rasporediti u Rosuljama, istočno od grada Hrvatske Kostajnice te u tom sektoru organizirati obranu.

Istodobno dok je 151. br. trebala vršiti ovu zadaću, 17. je domobranska pukovnika trebala desno od sektora samoborske brigade nastaviti borbe za oslobođenje prometnice Sunja – Hrvatska Kostajnica (sela Hrastovac i Graboštani). S lijeve strane 151. br., u dolini Une (Jasenovac – Hrvatska Dubica – Hrvatska Kostajnica) su s djelovanjem trebale otpočeti snage ZP Bjelovar.[19]

Kad govorimo o snagama "Srpske vojske Krajine" s kojima se morala sukobiti na navedenom prostoru, 151. je brigada imala podatke da se na pravcu njenog djelovanja nalaze snage jačine 350-400 vojnika iz sastava jednog od bataljuna 26. pješadijske brigade Kostajnica pod zapovjedništvom pukovnika Vase Vukmirovića. Ova brigada je bila dio 39. korpusa "Srpske vojske Krajine".[20] Inače na području gdje je formacijski djelovao ovaj korpus, na okupiranoj Banovini je živjelo oko sedamdeset tisuća osoba. Vojnički ih je bilo angažirano nešto više od petnaest tisuća što je činilo čak 21% stanovništva.[21] Bio

[19] Zapovijed zapovjednika 151. br. 'D' HV-a za napad. Kl: 8/95-01. Ur. br: 3008-01/95., od 3. VIII. 1995., Raščlamba b/d 151. br. 'D' HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-615., od 15. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95., i Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 2. VIII. 1995. Fond GS OS RH. R 17/1.

[20] Zapovijed zapovjednika 151. br. 'D' HV-a za napad. Kl: 8/95-01. Ur. br: 3008-01/95., od 3. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[21] Procena bezbednosti stanja na području MO uprave "Banija", Ministarstvo odbrane RSK, Uprava "Banija" Petrinja. Br. SP-05-27/1., mart 1994. HDA. Fond "RSK". R. 5006.

ГРАНИЧАР
Информативни лист 26. кбр
РАТНО СТАЊЕ
УПОЗОРЕЊЕ ХРВАТСКОЈ

"Graničar" bilten 26. pješadijske brigade "Srpske vojske Krajine" - srpske postrojbe s kojom su se pripadnici 151. brigade borili u Posavini

je to izuzetno visok postotak i, među ostalim, najbolji je pokazatelj visoke homogenosti Srba Banovine da ustraju u velikosrpskoj pobuni i očuvanju četničke tvorevine - "Republike Srpske Krajine".[22]

26. brigada je pokrivala vrlo veliko područje desne obale rijeke Save, od sela Kinjačka zapadno od Sunje do sela Uštica na ušću Une u Savu.[23] Zapovjedno mjesto brigade je bilo u selu Kostajnički Majur. Brigada je do svibnja 1995. imala tri pješačke bojne (bataljune) s ukupnim brojem vojnika od 1.400 do 2.000. Prema ovim podacima ove bojne su bile raspoređene na slijedeći način:

1. bataljun: selo Donja Hrastovica – selo Staza te po dubini općine Hrv. Kostajnica
2. bataljun: selo Staza – selo Slovinci. Krtivna linija obrane iznosila je 7 km
3. bataljun: selo Strmen – selo Ivanjski bok. Kriva linija obrane iznosila je 6 km[24]

U svibnju 1995. godine nakon oslobađanja zapadne Slavonije od srpskih vojnika koji su s tog područja pobjegli na Banovinu je formiran još jedan – 4. bataljun koji je imao zadaću osiguravanja područja između Ivanjskog boka i Uštice.[25] Za njega HV nije znao.

Prema podacima kojima je raspolagao HV 26. brigada je imala ojačanje sa dva tenkovska voda u ovim rajonima:

1. vod: selo Donji Hrastovac, selo Staza, selo Slovinci
2. vod: selo Strmen, selo Ivanjski bok[26]

Također je raspolagala s vlastitom topničkom potporom od kojih je grupa koja je branila smjer u kojem je trebala djelovati 151. brigada mogla računati na podršku jednog divizona haubica 155 mm smještenog u selu Mračaj, topničke grupe 130 mm iznad sela Slovinci te bataljunske minobacačke grupe 120 mm i 82 mm u selima Strmen i Staza. U selu Vedro Polje nalazio se jedan vod POT-a. Raketnu potporu mogli su im pružiti VBR-ovi 128 i 262 mm te raketni divizion raketa Z – 7 tipa R-65 'LUNA'. Zrakoplovna je potpora snagama "Srpske vojske Krajine" mogla doći sa zrakoplovnih baza Udbina (Lika) i Mahovljani (Banja Luka) te s niza heliodroma.[27]

Vojnici "Srpske vojske Krajine" bili su odranije potpuno svjesni da će vrlo skoro biti napadnuti. Još je 28. srpnja "Vrhovni savjet odbrane Republike Srpske Krajine" proglasio ratno stanje na cijelom prostoru kojeg su pobunjeni Srbi nadzirali. I komanda je 26. pješadijske brigade tijekom srpnja u svojoj zoni odgovornosti poduzela, kako

[22] Nikica BARIĆ, *"Srpska pobuna u Hrvatskoj"*, 538. i Boris RAŠETA u; "Bespuća zbiljske povjesnosti", *Prosvjeta,* Zagreb, br. 72., decembar 2005., 21.

[23] Milisav SEKULIĆ, *"Knin je pao u Beogradu"*, Bad Vilbel 2001., 236.

[24] Zapovijed za napad Zapovjedništva ZP-a Zagreb, Op. br: 1., nedatirano. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/93.

[25] Milisav SEKULIĆ, *"Knin je pao u Beogradu"*, 237.

[26] Zapovijed za napad Zapovjedništva ZP-a Zagreb, Op. br: 1., nedatirano. AMORH. Fond '151. brigada HV-a'. R. 4/93.

[27] Zapovijed zapovjednika 151. br. 'D' HV-a za napad. Kl: 8/95-01. Ur. br: 3008-01/95., od 3. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

se navodi u posljednjem broju *Graničara*, biltena ove brigade, *"niz mjera i postupaka s ciljem sprečavanja bili kakvog iznenađenja. Ispred prednjeg kraja odbrane prate se svi pokreti Hrvatske vojske. Brigada raspolaže efikasnom borbenom tehnikom, a njeni pripadnici su spremni i odlučni da zaustave svaki neprijateljski napad"*.[28] Osim utvrđivanja linije bojišta, izvedene su i vježbe pripadnika brigade te raznim sredstvima podizan borbeni duh i moral vojnika.[29] Bilo je to nužno jer je u 26. brigadi vladala zamjetna nedisciplina.[30]

U danima pred početak napada "Srpska Vojska Krajine" čak je znala i vrijeme u koje će početi operacija "Oluja". Kako piše autor knjige *Knin je pao u Beograd* Milisav Sekulić pripadnici međunarodnih mirovnih snaga UN-a *"kao da su se utrkivali da organima Srpske vojske Krajine saopšte vreme početka agresije"* te su stoga pripreme srpskih snaga na Banovini *"bile potpune i jedinice su bile spremne za borbena dejstva."*[31] Tako su dakle i vojnici 26. pješadijske brigade "Srpske Vojske Krajine" bili pripravni za borbu. Njihova je obrana na ovom sektoru počivala na principu elastične obrane, a cilj je bio spriječiti prodor postrojbi Hrvatske vojske u dubinu prostora kojeg nadziru. Na pravcu djelovanja 151. br. obrana je "Srpske Vojske Krajine" imala organiziranu obranu na prirodnim preprekama; prvu na kanalu rijeke Sunje od Krivaje Sunjske do rijeke Une, drugu liniju obrane na željezničkoj pruzi i komunikaciji Sunja – Jasenovac, treću liniju obrane na brežuljcima iznad ove komunikacije i četvrtu liniju obrane na državnoj granici Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine u liniji Hrvatska Kostajnica – Hrvatska Dubica. Prednost je "Srpske Vojske Krajine" na ovom sektoru počivala na terenu pogodnom za obranu - močvarama na prvoj liniji obrane te brdovitom terenu i šumama na ostalim linijama obrane.

Po otpočinjanju napadnih operacija snaga Hrvatske vojske bilo je očekivano da će snage "Srpske Vojske Krajine" na liniji bojišta uz pomoć topništva nastojati po svaku cijenu zadržati prodor hrvatskih snaga te im nanijeti što veće gubitke. Računalo se i da će neprijatelj topničkim, raketnim i zračnim udarima napasti obližnje gradove i industrijska postrojenja (Sisak, Kutina, Sunja) kako bi njihovim rušenjem i nanošenjem ljudskih gubitaka oslabio borbeni moral Hrvatske vojske, ali i proveo masovnu odmazdu.

S obzirom na bojne mogućnosti, nije bilo za očekivati napadna djelovanja većih razmjera. Samo je u slučaju uvođenja dodatnih snaga iz sastava Vojske Republike Srpske moglo doći do protunapadnih djelovanja.

Glavne su slabe strane neprijatelja bile; velika širina i dubina teritorija koji brani te stalni nedostatak ljudstva za aktivnu obranu i formiranje kvalitetne i kvantitetne pričuve. U Hrvatskoj vojsci se računalo i na to da je "Srpska Vojska Krajine" prisiljena voditi rat na više bojišnica istovremeno, kako u Hrvatskoj, tako i u BiH (Hrvatsko vijeće

[28] "Ratno stanje", *Graničar – informativni list 26. pbr.*, Hrvatska Kostajnica, br. 7., 29. VII. 1995., 1.

[29] "Pobjeda znanja i osposobljenosti boraca" Isto., 8.

[30] "Nepotrebno trošenje municije" Isto., 5.

[31] Milisav SEKULIĆ, *"Knin je pao u Beogradu"*, 173, 233.

obrane i 5. korpus Armije BiH), na pad morala i strah od Hrvatske vojske nakon "Bljeska" i sl.[32]

Da ova posljednja očekivanja nisu bila bez osnove može se vidjeti i iz ranijih izvješća pukovnika Pavla Bućana, "organa bezbednosti" 39. korpusa "Srpske vojske Krajine" o stanju u jednoj od srpskih brigada u okupiranom hrvatskom Pounju: *"Kod boraca koji redovno izvršavaju svoje obaveze prisutan je zamor, opterećenost socijalnim problemima i uglavnom se nalaze u nekakvom opštem stanju apatije i ravnodušnosti na sve što se događa. Kako su obezbeđene prve linije pokazuje primjer iz 2/33. pbr* sa čijih su položaja muslimani dana 13. 09. 1993. g. odnijeli 30 komada mina za BsT 82 mm. Dana 26. 09. 1993. g. grupa muslimana prišla je prednjem kraju 3/33. pbr, ušla u borbeni raspored i sa udaljenosti od oko 20 m. ubili Rabljenović Milana. Dok se ovo dešavalo grupa naših v/o je iza prednje linije bila u šatoru i kartala se, a pokojni Rabljenović na samom prednjem kraju je pilio drva, što ilustrira stanje na prednjoj liniji i kakvo je bilo obezbjeđenje..."*[33] Da je ovakvo stanje bilo konstanta pobunjeničke srpske vojske sve do njenog neslavnog kraja može se vidjeti i iz izvješća o stanju u postrojbama "Srpske vojske Krajine" na području Banovine iz srpnja 1995. godine - *"Po izveštajima sa terena dosta ljudstva nam stradava zbog alkoholizma, često i tuča, samovoljnog kretanja po prednjem kraju odbrane, neopreznog rukovanja oružjem i sl. što izuzetno negativno utiče na stanje odnosa i morala u jedinicama."*[34] Sličnu ocjenu donosi i Sekulić u svojoj knjizi, a prema kome je u "Srpskoj vojsci Krajine" vladao *"nered i nedisciplina. Nizak moral vojnika i starješina imao je za posljedicu ubistva iz nehata, nepažnje, opijanje, međusobno obračunavanje, samoubistva. Najveći broj poginulih van borbenih dejstva je zbog upadanja u sopstveno minsko polje i u saobraćajnim udesima..."*[35]

Nakon primanja zapovijedi iz ZP Zagreb zapovjednici postrojbi su upoznati sa svojim zadacima, i rečeno im je da je rok spremnosti za napad 3. kolovoza u 21.00 sat. Zbog kratkog su roka zapovjednici svih postrojbi odmah otpočeli s pripremama za izvršenje predviđene zadaće.[36] Tako su kasno u noći sa 2. na 3. kolovoza pripadnici 2. bojne skelom prešli Savu i zauzeli predviđene položaje u Bobovcu te formirali taborište. Ujutro je zajedno s pripadnicima 17. domobranske pukovnije obavljeno zapovjedno izviđanje u smjeru Strmena i mosta na Sunji.[37]

---

[32] Zapovijed zapovjednika 151. br. 'D' HV-a za napad. Kl: 8/95-01. Ur. br: 3008-01/95., od 3. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

* 33. pješadijska brigada "Srpske Vojske Krajine" Iz Dvora na Uni.

[33] KO procjena teritorije i jedinica u zahvatu prvih linija fronta Komande 39. Banijskog korpusa – organ bezbednosti (pukovnik Pavao Bućan) Str. pov. br. 07/2-962., 21. 10. 1993. HDA. Fond "RSK". R. 5006.

[34] Informacija komande 24. pješadijske brigade o stanju u podčinjenim jedinicama od 29. VII. 1995. Str. pov. br. 32-88. HDA. Fond "RSK". Kutija 300.

[35] Milisav SEKULIĆ, *"Knin je pao u Beogradu"*, 251.

[36] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 2. VIII. 1995. Fond GS OS RH. R 17/1., i Pripremna zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za napad od 3. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[37] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 2. i 3. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1., i Tomo JANDREČIĆ, "Vojno redarstvena akcija 'Oluja' 2. bojna 151. br. HV-a".

U isto je vrijeme izvršeno i zapovjedno izviđanje prostora Ivanjskog i Crkvenog boka na kojem je 1. bojna trebala forsirati rijeku Savu. Nakon izviđanja je odlučeno da se odustane od forsiranja jer su obale jako strme i nepristupačne zbog visokog grmlja kojim su zarasle. Namjesto toga je 1. bojna trebala biti uvedena u borbu za oslobođenje Ivanjskog i Crkvenog boka te Tatrljana iz smjera Strmena nakon što on bude oslobođen. Tako se odustalo od planiranog napada na Strmen iz dva smjera. Daljnja je zadaća 1. bojne trebala ostati ista.

Po završetku izviđanja iz Svinjičkog je poslijepodne 1. bojna prebačena u južni dio sela Bobovac kako bi bila što bliže selu Strmen zbog izvršavanja novog zadatka. Zapovjedno je mjesto brigade izmješteno u selo Bobovac (podrum zgrade pošte). Na lijevoj je strani Save ostao samo sanitet, logistika i 1. satnija 3. bojne koja je oko ponoći razmještena u borbenom rasporedu na lijevoj obali rijeke Save u selu Lonja nasuprot Strmenu, Crkvenom boku, Ivanjskom boku i Tatrljanima.[38] Brigadni je sanitet u Kratečkom organizirao malu poljsku bolnicu, gdje se ozlijeđenima mogla pružiti pomoć prije otpremanja u bolnicu u Sisak.[39] Postrojbe 151. brigade su toga dana na desnoj obali formirale taborišta, uspostavljene su međusobne žičane veze te izvršene zadnje pripreme prije početka napada; popuna streljiva (2 b/k), naoružanja, sanitetske i intendantske opreme, kontrola ispravnosti oružja, psihološko-moralna priprema vojnika i sl. Izvršena je i domobilizacija vojnika u postrojbama kojima je to trebalo.[40] Na taj su način sve postrojbe 3. kolovoza bile popunjene do pune ratne formacije.[41] U večernjim satima stiglo je u Mužilovčicu značajno vatreno pojačanje – dva VBR-a "RAK-12" koji su naknadno pridruženi 151. brigadi tijekom "Oluje".[42]

Tijekom priprema vojnici su upozoreni da se prema potencijalnim ratnim zarobljenicima i civilnim osobama te njihovoj imovini ponašaju primjereno zakonu i u skladu s međunarodnim ratnim pravom (boriti se samo protiv vojnih ciljeva, razaranja svesti na najmanju moguću mjeru, civili, ranjenici i zarobljenici imaju poštedu te se prema njima treba postupati humano, poštovati znak Crvenog križa i sl.). Skrenuta im je pažnja na to da će po oslobođenju Banovine naići na pripadnike UNCRO-a i promatrače EZ-a prema kojima se moraju korektno ponašati i štititi ih od stradanja tijekom borbenih djelovanja. Sve su ove pripreme obavljene bez ikakvih ometanja od "Srpske vojske Krajine", no uz primetnu nervozu među vojnicima. Višegodišnji je mirni život u Samoboru sjećanja na bojišnicu istisnuo pomalo u drugi plan.[43] U kasnim je noćnim satima 3. kolovoza

[38] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 3. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[39] Vlado JURANKO, "Sanitet 151. brigade u Oluji".

[40] Pripremna zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za napad od 3. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[41] Tomo JANDREČIĆ, "Vojno redarstvena akcija 'Oluja' 2. bojna 151. br. HV."

[42] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV. – 3. VIII. 1995. Fond GS OS RH. R 17/1. i Zapovijed Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb o predaji VBR-a 128 mm RAK-12. Kl: 803-05/95-01/12. Ur. br: 1075-14/1-95-177., od 21. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Ulazni akti' 1-64.

[43] Zapovijed zapovjednika 151. br. 'D' HV-a za napad. Kl: 8/95-01. Ur. br: 3008-01/95., od 3. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95., Vlado JURANKO, "Sanitet 151. brigade u Oluji" i Miljenko BOŠKOVIĆ, "Oluja".

održan još jedan sastanak zapovjedništava 151. brigade i 17. domobranske pukovnije. Tom su prigodom odrađene posljednje pripreme za napad. Zapovjednik 17. domobranske pukovnije iznio je svoje stajalište da će se s početkom napadnih djelovanja hrvatskih snaga srpska vojska iz svojih uporišta ubrzano povlačiti, jer da pripadnici pukovnije, dakle domaće postrojbe, imaju saznanja o lokalnim Srbima i da ne bi trebalo biti većih problema na samom početku akcije.[44] Sutrašnja će događanja posve opovrgnuti ovo stajalište te pokazati da su *"svi obavještajni podaci dobiveni od 17. dp Sunja... u preko 90% slučajeva bili netočni i neupotrebljivi."*[45]

[44] Tomo JANDREČIĆ, "Vojno redarstvena akcija 'Oluja' 2. bojna 151. br. HV."

[45] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

OLUJA NAD KRAJINOM

U 5 sati 4. kolovoza 1995. godine otpočela je vojno-redarstvena akcija "Oluja". Dok je na drugim sektorima Banovine akcija otpočela u previđeno vrijeme i to uglavnom topničkom pripremom, to nije bio slučaj i na području Sunje.[1] Snage koje su trebale probiti srpsku obranu Strmena počele su napad u 7 sati. Radilo se o dijelu snaga 17. domobranske pukovnije na čelu sa zapovjednikom Čunčićem, kojoj je kao ispomoć dodana 3. satnija 1. bojne 151. brigade pod zapovjedništvom natporučnika Damira Klemenčića. Ostale su postrojbe 151. brigade bile na zapovijeđenim položajima, pripravne za uključenje u akciju nakon proboja Strmena. U Zapovjedništvu brigade boravio je časnik 17. domobranske pukovnije Benković, koji je nakon proboja obrane samoborsku 2. bojnu trebao uvesti na liniju borbe u Strmenu.

Odgovor na početak napada Hrvatske vojske bio je bombardiranje naselja "Sunjskog džepa". Na Bobovac, u kojem je bila glavnina snaga 151. brigade, u 9 je sati otpočeo snažan dvedesetominutni minobacački napad tijekom kojeg su poginule četiri mještanke. Veći je broj mina pao u blizini Zapovjedništva 151. brigade.[2] Sunja je prošla puno gore. Prema zapovijedi Marka Vrcelja, načelnika artiljerije "Glavnog štaba Srpske vojske Krajine", Sunja je tučena "Orkanom" 21. kordunskog korpusa "Srpske vojske Krajine".[3] U toj vatri se našao samoborski sanitetski tim koji je sa svojim vozilom došao u Sunju po gorivo. Na sreću izvukli su se bez posljedica.[4]

U 9.30 su u Bobovac stigle dobre vijesti – dvije su satnije 17. domobranske pukovnije koje su toga jutra krenule u proboj ka pruzi Sunja – Hrvatska Dubica bile pred skorim ostvarivanjem ove zadaće. U 151. je brigadi zavladala živost, još se samo čekala obavijest da je Strmen pao. Međutim, oko 11 je sati 151. brigada obaviještena da napad na Strmen nije uspio.[5] Naime, posvuda su na Banovini pa i u Strmenu srpski vojnici pružili žilav otpor sprječavajući pokušaje proboja linije bojišta.[6] Svi su pokušaji pješačkoga prodora zaustavljeni pred betoniranim srpskim bunkerima.[7] Kasnije se saznalo da je operacija u Strmenu stala već u 9 sati.[8] U tom je, ali i u drugim sektorima Sunje poginulo više pripadnika 17. domobranske pukovnije i drugih postrojbi (dvojica pripadnika 3. kostajničke bojne te četiri kutinska

---

[1] Denis ZIBAR, *"Oluja' jednog izvidnika"*, 40.

[2] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 4. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R. 17/1.

[3] Marko VRCELJ, *"Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995."*, Beograd 2002., 214-216.

[4] Vlado JURANKO, "Sanitet 151. brigade u Oluji".

[5] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 4. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R. 17/1.

[6] Milisav SEKULIĆ, *"Knin je pao u Beogradu"*, 233. i Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 4. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R. 17/1.

[7] "Oluja 95' ratni put samoborske brigade", *Samoborski list*, 18. VIII. 1995., 8.

[8] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a o stanju postrojbe. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-500., od 4. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

domobrana). Veći broj vojnika je ranjen.[9] Uslijed toga je stala planirana napadna akcija iznenađenja na Strmen, a pripadnici su se 17. domobranske pukovnije povukli s napadnih položaja ostavljajući na njima samoborsku satniju koja je dobila zapovijed zapovjednika Mahovića da na dostignutoj liniji prijeđe u obranu i spriječi mogući protuudar. Kako se uslijed toga našla na udaru srpskog topništva, laka je minobacačka bitnica 120 mm 151. brigade dobila zapovijed da iz predjela sela Suvoj na lijevoj obali Save djeluje po srpskim položajima u Strmenu, Crkvenom i Ivanjskom Boku. Ovo je djelovanje popravilo položaj samoborskih vojnika pred Strmenom. Tako je napadna operacija zapela već na prvom koraku.[10] U toj je situaciji iz Zapovjedništva ZP-a Zagreb od 151. brigade zatraženo da svojim snagama preuzme napad na Strmen, budući da 17. domobranska pukovnija nije više imala snage za nastavak napada, uz obrazloženje da je njoj to ionako pomoćni pravac.[11] U tome im je trebao pomoći jedan dio 17. pukovnije, o čemu je s ovom postrojbom postignut dogovor.[12]

Tenkovi i pješadija 151. brigade u akciji „Oluja"

Dok se u 151. brigadi još razmišljalo kako ostvariti ovu zapovijed, iz Sunje su pristigle nove vijesti. Zapovjedništvo 17. domobranske pukovnije (Krapjan, Brleković) obavijestilo je 151. brigadu da su njihove snage uspjele ovladati mostom preko kanala rijeke Sunje na prometnici Strmen – Slovinci i da su njihove dvije satnije već dospjele do sela Živaja na pruzi Sunja – Hrvatska Dubica, gdje su stupile u borbeni kontakt s neprijateljem i vrše njegovo zaokruživanje. Time je Strmen (te Crkveni i Ivanjski Bok) odsječen od područja okupirane Banovine, a Hrvatska je vojska dobila mogućnost da zaobilazeći utvrđeni Strmen nastavi s napadnom operacijom na Banovini. Prema tvrdnji Zapovjedništva sunjske pukovnije, njihovim su djelovanjem srpske snage u ova tri sela odsječene od glavnine svojih postrojbi i tako dovedene u bezizgledan položaj te će se uskoro morati predati. Činilo se da se usprkos neuspjehu kod Stremena zahvaljujući 17. pukovniji akcija povoljno razvija.[13]

Obavijest je o ovom uspjehu 17. domobranske pukovnije došla i do Zapovjedništva ZP-a Zagreb. Ravnajući se prema dobivenim podacima, zapovjednik IZM-3 brigadir Štefanek je zapovjedio zapovjedniku Mahoviću da jednu svoju bojnu odmah uputi ka mostu na Sunji. Tamo je trebalo izvršiti spajanje sa sunjskim domobranima i potom nastaviti s nastupanjem ka pruzi Sunja - Hrvatska Dubica i

[9] "Život su dali za rodni grad", *Zrin – časopis za povijesna, kulturna i gospodarska pitanja hrvatskog Pounja* br. 13., Zagreb, rujan 1995., 22. (dalje u tekstu - *Zrin*)

[10] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 4. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R. 17/1.

[11] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[12] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a o stanju postrojbe. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-500., od 4. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[13] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 4. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R. 17/1.

pomoći dvjema satnijama 17. domobranske pukovnije koje su tamo, navodno, vodile borbu sa srpskom vojskom. Istodobno je trebalo još jednu samoborsku bojnu pripremiti za skori napad na Strmen. Mahović je Štefaneku iznio svoje sumnje da sunjski domobrani možda ipak nisu uspjeli odraditi sve što su rekli i da bi možda trebalo opreznije pristupiti cijeloj stvari. Međutim, prema Mahovićevoj tvrdnji, njegove su sumnje odbačene i izdana je zapovijed da snage 151. brigade krenu u akciju.[14]

Sukladno ovoj zapovijedi Mahović je 2. bojni, koja je već ranije bila određena za uključivanje na smjeru Sunja – Slovinci, naredio da krene u prodor ka kanalu Sunje tj. pruzi Sunja – Hrvatska Dubica i izvrši spajanje s tamošnjim snagama sunjske pukovnije. S obzirom na to da je prometnica kroz Strmen i dalje bila pod srpskim nadzorom, odlučeno je da se izmijeni prvi dio ranije planiranog pravca djelovanja 2. bojne. Postrojba je do kanala Sunje trebala doći preko močvarno-šumovitog terena između Bobovca i kanala Sunje. Zadaća je 2. bojne bila da dođe pred kanal, izvidi situaciju i mogućnost prelaska kanala, postavi se u borbeni poredak i nakon toga uspostavi vezu sa Zapovjedništvom brigade te čeka daljnje zapovijedi.[15]

Kako je zapovjednik Josip Mahović i dalje sumnjao da je 17. domobranska pukovnija doista uspjela ovladati navedenim područjem, odlučio je na prostor sunjskog mosta poslati izviđače koji su trebali provjeriti tko doista drži most.[16] U izviđanje je poslan čitav izviđački vod 151. brigade na čelu s zapovjednikom Damirom Markovićem. Kako izviđači nisu poznavali područje kojim su se trebali kretati, pridružena su im dva vodiča iz sastava 17. domobranske pukovnije. Zadaća je izviđača bila da dođu u predio šumarka Zaboj i odatle izvide kakvo je stvarno stanje na sunjskome mostu. Na temelju ovako dobivenih podataka Zapovjedništvo 151. brigade namjeravalo je odlučiti o tome hoće li snage 2. bojne nakon izbijanja na kanal Sunje uputiti u pravcu mosta ili ne.

Oko 13 je sati 2. bojna iz Bobovca krenula put kanala Sunje. S bojnom je išlo i jedno odjeljenje inženjerijskoga voda 151. brigade pod zapovjedništvom časnika Sečena sa zadaćom izrade prolaza kroz minska polja i razminiranja kod mosta na Sunji. Kao vodiči, bojni su pridružena tri časnika 17. domobranske pukovnije (Majer, Kinderman i Škacan).

Dok je 2. bojna napredovala prema kanalu, u Bobovcu su vršene pripreme za napad na Strmen. Iz Mužilovčice je prebačena 2. satnija 3. bojne, a oko 16 je sati po Strmenu opet počela djelovati laka minobacačka bitnica 120 mm.

Istodobno se južno od Strmena odvijala prava drama. Dvojica su vodiča iz sastava 17. domobranske pukovnije izviđački vod 151. brigade umjesto prema mostu na Sunji odveli u pogrešnome smjeru - prema selu Strmen. Posve su neplanirano izbili na prometnicu Strmen – Slovinci (u predjelu šume Šupaginac) gdje su naišli na dobro zamaskirani

[14] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[15] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 4. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R. 17/1.

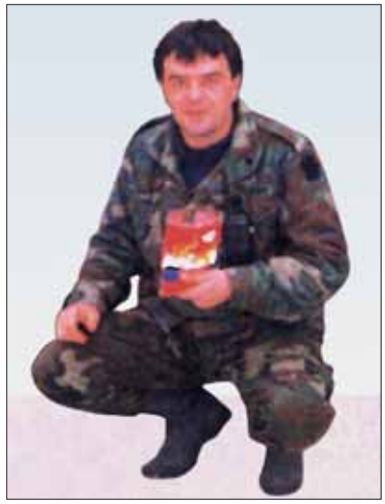

Boro Kolman

srpski bunker koji se uopće nije razlikovao od prirodnog okoliša. U trenutku kada se izviđačka grupa osmorice izviđača našla na šumskome proplanku (uokolo se nisu mogli kretati jer su i lijevo i desno bile močvare i minirani prostor) s razdaljine od samo nekoliko metara na njihovu je kolonu otvorena vatra. U tom je trenutku metak pogodio u glavu i na mjestu usmrtio četvrtog vojnika u koloni, mladog radio-telegrafista **Predraga Golubića** iz Strmca Samoborskog.[17] Ostali su se samoborski izviđači našli prikovanima za zemlju pod neprekidnom vatrom iz bunkera, bez mogućnosti pokreta naprijed ili natrag. Kada će poginuti još neki od izvidnika bilo je samo pitanje vremena. U takvoj je situaciji zapovjednik izviđačke desetine Boro Kolman, stavljajući na kocku vlastiti život, krenuo u napad na bunker te ga uspio uništiti ručnim bacačem. Navodno je u uništenom bunkeru poginuo veći broj srpskih vojnika. Ovim je junačkim djelom Kolman zacijelo spasio živote ostalih izvidnika. Nakon toga su se samoborski izviđači brzo povukli i krenuli natrag u Bobovac, dok su se sunjski vodiči još za vrijeme pucnjave 'povukli' s tog prostora.[18] Vijest je o ovoj tragediji poslije 17 sati u Zapovjedništvo donio izvidnik Kolman. Bio je to šok za sve, posebice stoga što se nije moglo objasniti zašto su sunjski vodiči samoborski vod odveli drugim pravcem nego što je bilo određeno. Naime, vodiči su dobiveni od izvora koji se smatrao pouzdanim - iz Zapovjedništva 17. domobranske pukovnije. Uz to, radilo se o domaćim ljudima za koje se smatralo da dobro poznaju teren.

Činjenica da je tijelo poginuloga Golubića zajedno s radiostanicom i šifrantskim materijalima ostalo pokraj srpskog bunkera dodatno je pogoršala stanje. Načelnik veze 151. brigade odmah je zapovjedio radiošutnju i izmjenu sustava radioveze i kripto-zaštite veze.

Nisu samo izviđači zapali u nevolje. Veliki su se problemi počeli događati i u 2. bojni čim je napustila Bobovac. Nakon što je oko 16 sati uspješno doprla do područja Muljev tj. do šume Jasenik, bojna se počela razdvajati. Prvo je jedna satnija otišla naprijed ubrzanim tempom, pa je Zapovjedništvo bojne s njom uskoro izgubilo radijsku vezu. Kako je vrijeme teklo, i ostale su postrojbe bojne nastavile s napredovanjem, ostavivši iza sebe Zapovjedništvo bojne i minobacački vod. Ponovno je došlo do gubitka veze između ovih postrojbi i Zapovjedništva. Izgubila se i veza između Zapovjedništva brigade i snaga 2. bojne. Glavni je razlog prekida veze između Zapovjedništva 2. bojne i podređenih postrojbi ležao u tome što je "Srpska vojska Krajine" ubacivanjem uspješno ometala radioveze Hrvatske vojske na tom sektoru.[19]

---

[16] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[17] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 4. VIII. 1995. Fond GS OS RH. R. 17/1. i Izvješće načelnika inženjerija o borbenoj uporabi inženjerije od 17. VIII. 1995. AMORH. Fond '151 br. HV-a'. R. 21/95.

[18] Prijedlog Zapovjedništva 151. br. HV-a za dodjelu odlikovanja Ivanu – Bori Kolmanu od 22. VIII. 1995. Fond '151 br. HV-a'. R. 4/95., Prijedlog Zapovjedništva 151. br. HV-a za medalju za 'Iznimni pothvat' za Ivana-Boru Kolmana od 1. X. 1995. Fond '151 br. HV-a'. R. 34/95. i Prijedlog za pismenu pohvalu zapovjednika 151. br. HV. Kl: Pov. 119-01/95-01/02. Ur. br: 3008-11/95-565., od 17. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 1-56.

[19] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 4. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R. 17/1.

Tako je zapovjednik 2. bojne izgubio nadzor nad svojom postrojbom. Uslijed gubitka veze sa Zapovjedništvom bojne, niži su zapovjednici u satnijama i vodovima ostali bez zapovijedanja i nisu znali što i kako dalje činiti. Umjesto da dostupnim sredstvima pokuša uspostaviti sustav vođenja i zapovijedanja u svojoj bojni, zapovjednik se 2. bojne odlučio na drugo rješenje – potražiti pomoć u Bobovcu.[20] Oko 17 se sati zapovjednik pojavio u Zapovjedništvu brigade zatraživši da mu se pruži pomoć u uspostavljanju veze. Objasnio je da nema situaciju pod kontrolom, da su mu satnije otišle naprijed, a da je on ostao s minobacačkim vodom bez radijske veze. Na terenu je kao zapovjednika bojne ostavio svoga zamjenika Držislava Leopolda. Načelnik stožera Franjo Noršić tada je zapovjedniku 2. bojne naredio da se hitno vrati na teren i da vezu s brigadom održava putem teklića. Iako je bila zapovjeđena radiošutnja, vod veze ju je morao prekinuti nastojeći uspostaviti vezu s postrojbama 2. bojne, u čemu su uspjeli tek nakon 19 sati kada se doznalo da jedan njezin dio pod vodstvom triju vodiča iz 17. domobranske pukovnije i dalje polako napreduje prema kanalu Sunje. Također se doznalo da nije ispoštovana zapovijed načelnika stožera te da bojnom i dalje zapovijeda zamjenik zapovjednika Leopold.[21]

Osnovna je zapovijed Zapovjedništva 151. brigade 2. bojni bila da dođe na kanal Sunje, izvidi stanje i tamo pričeka daljnje zapovijedi. Dakle, nije se trebalo ići na sunjski most. Međutim, upravo su tamo, u sumrak, vodiči 17. domobranske pukovnije odveli 2. bojnu.[22] Zbog nedostatka vođenja i zapovijedanja, oslanjajući se na podatak da hrvatske snage nadziru most, dio je 2. bojne umjesto izviđanja prihvatio da ode ravno do mosta.[23] Iako je Zapovjedništvo 17. domobranske pukovnije javilo da njihove snage nadziru most, ubrzo se pokazalo da to nije tako. Na udaljenosti od otprilike dvjesto metara od mosta, na samoborsku je kolonu oko 21 sat otvorena žestoka puščana i minobacačka vatra u kojoj su ranjena četiri pripadnika 2. bojne.[24] Najteže je stradao **Dominik Osrečki** koji je zadobio vrlo teške prostrijelne rane kralježnice i trbuha. **Mladen Coban** je gelerom ranjen u natkoljenicu, **Josip Franceković** je dobio prostrijelne rane u desnom ramenu, a **Branko Jandrečić** prostrijelnu ranu u lijevom ramenu. Ranjenici su izvučeni do položaja minobacačkoga voda, gdje ih je preuzela sanitetska ekipa.[25] Boris Makarun, Miljenko Bošković i Hrvoje Horvat posebno su se angažirali na izvlačenju ovih ranjenika. Pomogli su i u izvlačenju grupe iz 17. domobranske pukovnije koja se također povlačila.[26]

[20] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[21] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 4. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R. 17/1.

[22] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 4. i 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R. 17/1.

[23] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[24] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 4. i 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R. 17/1.

[25] Izvješće načelnika zdravstvene struke 151. br. o aktivnostima tijekom akcije 'Oluja' od 21. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[26] Prijedlog Zapovjedništva 151. br. HV-a za dodjelu odlikovanja Borisu Makarunu od 29. II. 1996. AMORH. Fond '151. br. HV-a'. R. 4/95.

Prilikom borbi kod sunjskog mosta, skupina Držislava Leopolda je ručnim bacačima uništila dva srpska bunkera.[27]

Tako se utvrdilo da je, usprkos tvrdnjama iz Zapovjedništva 17. domobranske pukovnije da je most oslobođen, on i dalje bio pod srpskim nadzorom. Zanimljivo je da su neki od Samoboraca kod kanala doista naišli na vojnike 17. domobranske pukovnije i od njih saznali da Srbi i dalje drže most, no prekasno da bi upozorili glavninu kolone.

Uvidjevši da je zbog izuzetno lošega vođenja vodiča 17. domobranske pukovnije te krivih podataka dobivenih od Zapovjedništva iste te postrojbe 2. bojna dovedena u stupicu, zapovjednik Leopold je naredio da se cijela postrojba povuče u Bobovac. Međutim, to nije bilo lako izvedivo. Vojnici nisu poznavali teren, već se spustila noć, a s njom i gusta magla. Uz to, tijekom pucnjave su se sunjski vodiči odvojili od bojne, ostavili je i nestali s toga područja. Počelo je tegobno povlačenje po teško prohodnome močvarnom terenu punom komaraca, magle i isparavanja.[28] U izvlačenju je važnu ulogu odigrao zapovjednik 1. voda 2. satnije, zastavnik Vid Otmačić. On je, uvidjevši da je situacija izmakla nadzoru, samoinicijativno preuzeo vođenje i zapovijedanje, i 2. je satniju vodio tako da su izbjegnute žrtve i veća stradanja vojnika ove postrojbe.[29] Dobro se snašao i zapovjednik 2. voda 3. satnije Vladimir Baltić čija se postrojba, također uspješno, bez većeg stradanja, izvukla iz prostora neposrednog dodira sa Srbima, kamo je dospjela tijekom borbi.[30] Međutim, u cijeloj se toj situaciji s narušenim sustavom zapovijedanja većina nižih zapovjednika ostalih postrojbi nije snašla te je došlo do potpunoga rasapa 2. bojne. Postrojbe su se rasule na manje grupe koje su se počele nekontrolirano povlačiti.[31]

U Zapovjedništvu su brigade u Bobovcu od radio vezista saznali da je došlo do pucnjave. Odmah je poslana izviđačka ekipa da odredi na kojem se položaju nalazi 2. bojna i s njom uspostavi kontakt. Nakon više sati potrage izviđači su se vratili, a da u zadanomu pravcu nisu uspjeli pronaći 2. bojnu. Nitko nije mogao ni naslutiti da su vodiči 17. domobranske pukovnije 2. bojnu odveli čak do sunjskog mosta.

U Bobovcu je nastala prava uzbuna. Radilo se o cijeloj jednoj bojni, dezorijentiranoj u noći, na nepoznatom terenu kojega nadzire srpska vojska. Stoga je oko 1 sat iza ponoći od Zapovjedništva 17. domobranske pukovnije zatražena pomoć. Zamoljeni su da pošalju nekoliko svojih izviđača koji dobro poznaju teren, kako bi uz njihovo vodstvo već formirana spasilačka ekipa 151. brigade krenula u potragu za 2. bojnom. Međutim, satnik 17. domobranske pukovnije koji je te noći mijenjao načelnika stožera odbio je pružiti zatraženu pomoć, ne želeći čak ni razgovarati sa samoborskim časnicima.

---

[27] Prijedlog zapovjednika 1. bojne 151. br. HV-a za dodjelu odlikovanja Držislavu Leopoldu od 29. II. 1996. AMORH. Fond '151. br. HV-a'. R. 4/95.

[28] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 4. i 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R. 17/1.

[29] Prijedlog za pismenu pohvalu zapovjednika 151. br. HV-a Kl: Pov. 119-01/95-01/02. Ur. br: 3008-11/95-565., od 17. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 1-56.

[30] Prijedlog Zapovjednika 151. br. HV-a za medalju za 'Iznimni pothvat' za Vladimira Baltića od 1. X. 1995. AMORH. Fond '151. br. HV-a'. R. 3/95.

[31] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

Nedoumica je o tome gdje se nalazi 2. bojna uskoro riješena. Nedugo pošto je iz Sunje dobiven ovakav odgovor, u Bobovcu su se pojavila petorica vojnika iz sastava 2. bojne, objasnivši da su ih vodiči odveli u krivom smjeru, do pred most na Sunji, što je bilo suprotno zapovijedi te da se bojna povlači k Bobovcu. Zapovjedništvo je brigade odmah krenulo s organiziranim izvlačenjem. Na teren su uz izviđače poslani i svi pripadnici saniteta. Sve do svanuća trajalo je izvlačenje premorenih i dehidriranih vojnika koji su se neorganizirano povlačili.[32] Mnogi su od njih bili na rubu snaga. Posve izgubivši orijentaciju, lutali su po močvarama u krug što je, uz strah, dovelo i do manjih tjelesnih ozljeda (krvavih žuljeva).[33]

Načelnik PZO-a Miljenko Bošković ovako opisuje tu večer: *"... Najednom stigne vijest da je jedan dio naših boraca ostao preduboko u neprijateljskom teritoriju... Nismo imali ni pouzdanu informaciju jesu li možda u okruženju ili su se samo negdje pritajili ili su možda u borbi jer nije bilo radioveze… Vrijeme je dramatično curilo kroz prste, a odluke o konkretnoj akciji još uvijek nema... Kamo krenuti, kako koordinirati akciju, previše nepoznanica i opasnosti za nas same ali je napokon odlučeno da jedna ekipa ipak krene u susret našim dečkima. Kako je već bila noć, konačno je došlo do susreta s našom ekipom s kojom je na sreću također bio prekaljeni Leci, ali prizori koje smo vidjeli na licima naših suboraca bili su grozni. Tražila se voda jer su neki dehidrirali, žuljevi, izmučenost, psihička iscrpljenost bili su vidljivi na svakom, ali radost da su svi živi i zdravi, susret s Mihom i ostalim dečkima za svakog od nas je bio kao ponovno rođenje".*[34]

Uslijed pretrpljenih su se trauma tri vojnika, od toga jedan iz 2. satnije 1. bojne, samovoljno udaljila iz postrojbe i napustila bojište. Naknadno je protiv njih pokrenut postupak na Vojnom sudu u Zagrebu.[35]

Posljedica je događaja iz prvoga dana "Oluje" bila da je 151. brigada već prvi dan ostala bez jedne upotrebljive postrojbe. Proteklo je više dana dok se 2. bojna oporavila i bila sposobna za napadne aktivnosti.[36]

Razloge koji su doveli do rasapa 2. bojne njezin zapovjednik objašnjava ovako: *"Dana 4. 8. 1995. godine u 05,00 sati otpočela je borbena operacija "OLUJA". Sve je teklo prema planu, dok se iz četničkih uporišta nije počeo pružati žestok otpor kojega nije bilo moguće slomiti u tom prvom naletu. Kako se nisu ostvarile procjene i saznanja zapovjednika 17. dp. HV, nakon početka borbenog djelovanja, i 17. dp. HV-a nije ovladala prostorom,* (ranije navedenim op. a.) *sazvan je ponovni sastanak zapovjedništava 151. br. HV-a i 17. dp. HV-a na kojem je raspravljano o novonastaloj situaciji.*

Nakon ponovljenog sastanka zapovjedništava, zapovjednik 17. dp. HV-a Željko Krapljan određuje trojicu svojih časnika (budući su iz

---

[32] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 4. i 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R. 17/1.

[33] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[34] Miljenko BOŠKOVIĆ, "Oluja".

[35] "Blistava pobjeda u 'Ouji'...," *Samoborski list*, 7. X. 1995., 3. i Raščlamba operacije 'Oluja' 1. bojna 151. br. 'D' HV-a Samobor. Preslik dokumenta u posjedu autora.

[36] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

domaće postrojbe 17. dp. i poznaju teren) koji će biti u sastavu 2. bojne 151. br. HV-a kao sprovodnici kroz minska polja, budući se zapovijed za napad 2. bojne 151. br. HV usmeno mijenjala i ona bi trebala preuzeti dio borbenih zadaća 17. dp. HV-a, a i nisu sagledani svi aspekti ovog pravca djelovanja. Kako se zbog nemogućnosti brzog slamanja otpora četničkih snaga i neadekvatne procjene neprijateljskih snaga trebalo pomno razmotriti novonastalu situaciju, održao sam sastanak zapovjedništva 2. bojne, sa zapovjednicima satnija i samostalnih vodova 2. bojne 151. br. HV, i iznio saznanja koja su bila dostupna. Nakon dosta opiranja ovakvom načinu djelovanja, dogovoren je pokret 2. bojne u izmijenjenim uvjetima iz zapovijedi, a uz izričitu naredbu prisustva mene kao zapovjednika bojne i pratnju trojice časnika 17. dp HV-a i to: Majcena, Kindermana i Škacana.

Dok smo vršili pripreme za pokret cjelokupne jedinice 2. bojne 151. br. HV, sada na drugom pravcu djelovanja, moj zamjenik Držislav Leopold – Leci pristao je na nagovor trojice časnika 17. dp. HV, i samostalno sa njima krenuo sa polovinom postrojbe 2. bojne 151. br. HV prema kanalu Sunje, po izmijenjenoj usmenoj zapovijedi zapovjednika 151. br. HV. Budući da radio veze nisu nikako funkcionirale, nije bilo moguće uspostaviti vezu sa dijelom postrojbe koja je krenula na zadatak i ostatka koji je bio u pripremi i dopraćen na mjesto odakle je cjelokupna postrojba, prema uvjetima na terenu, trebala biti prepraćena kroz minska polja po trojici već spomenutih časnika 17. dp. HV, i dalje nastaviti borbena djelovanja. Kako vezu nije bilo moguće ostvariti, a budući da su sva trojica časnika za sprovođenje otišla s dijelom postrojbe i time onemogućila ostatku postrojbe da se priključi i zajedno nastave borbena djelovanja i to prelaskom preko kanala Sunje i ovladavanjem komunikacijom s. Strmen – most na kanalu Sunje – s. Donjani (koja je bila u prvotnoj zapovijedi), a nakon ovladavanja prostorom s. Strmen s. Ivanjski bok – s. Crkveni bok kojeg je trebala izvesti 17. dp. HV, zapovijedanje i eventualne dodatne konzultacije nije bilo moguće provesti. Kako nisu ovladali prostorom s. Strmen – s. Ivanjski bok – s. Crkveni bok, časnici 17. dp. HV, znajući da im je jedna satnija negdje kod kanala Sunje ostala odsječena, koristili su 2./151. br. HV za odrađivanje dijela svog zadatka, a bez moga znanja kao zapovjednika bojne da je jedna njihova satnija bila odsječena od ostatka postrojbe kod kanala Sunja nakon neuspjelog početnog djelovanja. Dolaskom do kanala Sunja, došlo je do otvorenog sukoba i bliskih borbi naših snaga sa četničkim grupama. Kada su trojica časnika 17. dp. HV pronašla dio svoje postrojbe nestali su zajedno s njima i ostavili dio 2. bojne koji je krenuo sa njima, bez obavijesti o tome. Budući da naše snage 2./151. br. HV nisu imale pravo saznanje o procjeni neprijateljskih snaga bile su zatečene, ali su se razbijanjem dva neprijateljskih bunkera i likvidacijom njihovog jednog vatrenog položaja uspjele izvući prema s. Bobovac sa četiri ranjena bojovnika... Prilikom ove akcije još uvijek jako četničko uporište s. Strmen nije slomljeno po snagama 17. dp. Tako da je prava sreća što postrojba 2./151. br. HV nije prošla s još većim gubicima. U ovoj akciji potrebno je napomenuti da se nije mogla ostvariti veza tj. prekinuta je u tijeku odlaska postrojbe na zadatak i nije je bilo moguće uspostaviti

do kraja izvlačenja naših snaga niti sa zapovjedništvom brigade niti sa postrojbom u zoni borbenih djelovanja."[37]

Ovakav je razvoj situacije u drugi plan bacio pripreme za napad na Strmen. Cijeloga je tog dana 3. satnija 1. bojne Damira Klemenčića provela na dostignutim položajima ispred Strmena iščekujući pojačanje kako bi krenula u napad.[38] Umjesto pojačanja, u noćnim su se satima iz dubine okupiranog teritorija pojavili pripadnici 17. domobranske pukovnije koji su se također povlačili s prostora oko kanala Sunje.[39] Radilo se o 30-ak pripadnika specijalne postrojbe ove pukovnije koji su se, navodno, povlačili iz predjela željezničke postaje Šaš na pruzi Sunja – Hrvatska Dubica.[40] Jesu li toga dana doista bili ondje, nije poznato. Zapovjednik brigade Josip Mahović u to sumnja, kao i u to da su uopće nadzirali most preko Sunje.[41]

U knjizi se *"Sunja i sunjsko bojište 1991. – 1995."* ne donose podaci o tome jesu li sunjske snage tog dana doista ovladale mostom i prugom, već se samo kaže da *"17. domobranska pukovnija spremno dočekuje i vrlo uspješno sudjeluje u napadnoj operaciji "OLUJA"*.[42] U prilogu se knjizi nalazi karta o djelovanju ove postrojbe u "Oluji", prema kojoj su njezine snage 4. kolovoza izvršile prodor preko kanala Sunje (zapadno od mosta) i na dva mjesta doprle do željezničke pruge. Na karti se također vidi da toga dana nije bilo ovladavanja sunjskim mostom. Nažalost, uz kartu nema nikakvoga popratnog teksta.

Kakva god bila istina o aktivnostima sunjske pukovnije, Samoborci su uspješno proveli izvlačenje njezinih pripadnika s prostora pod srpskom kontrolom. Sveukupno je te noći u Bobovac izvučeno i prihvaćeno oko 80 boraca iz dvije satnije 17. domobranske pukovnije.[43]

Tako je prvi dan napadne operacije "Oluja" u sektoru Bobovac – Strmen – Šaš završio potpunim neuspjehom. Ni jedna planirana aktivnost nije provedena sukladno zamislima i zapovijedima. O razlozima se neuspjeha u Zapažanjima o borbenim djelovanjima Zapovjedništva 151. brigade donosi ovakva ocjena: *"Samo planiranje zadaća vršeno je nedovoljno sistematski i stručno, uz potpunu pogrešku u procjeni snaga i organizacije obrane neprijatelja (na našem pravcu). Obavještajni sektor ZP Zagreb uopće nije raspolagao podacima za naš pravac napada, a svi obavještajni podaci dobiveni su od 17. dp Sunja, koji su u preko 90% slučajeva bili netočni i neupotrebljivi. Slijedom toga, u startu je donesena kriva odluka, tj. Zapovjedništvo 17. dp je smatralo da će svojim snagama u prvoj fazi napada uspjeti u tišini, bez topničke potpore, relativno lako i brzo zauzeti s. Strmen, most na kanalu Sunje na komunikaciji Strmen – Slovinci i željezničku postaju u s. Šaš na*

---

[37] Tomo JANDREČIĆ, "Vojno redarstvena akcija 'Oluja' 2. bojna 151. br. HV-a".

[38] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 4. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R. 17/1.

[39] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[40] Prijedlog za odlikovanje Borisa Makaruna od 22. VIII. 1995. AMORH. Fond '151. brigada HV-a'. R. 3/95.

[41] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[42] *"Sunja i sunjsko bojište 1991. – 1995."*, Sunja, 1998., 25.

[43] Raščlamba b/d 151. br. 'D' HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-615., od 15. IX. 1995. AMORH. Fond '151. br. HV-a'. R. 21/95.

pravcu Sunja – Dubica." Kako je procjena o neprijatelju bila potpuno pogrešna, 17. domobranska pukovnija prvoga dana napada nije uspjela ostvariti niti jedan od planiranih ciljeva. Izgubljen je faktor iznenađenja te tako nisu stvoreni uvjeti za uvođenje 151. brigade u borbu na crtu s. Šaš – s. Slovinci – s. Doljani, već je 151. brigada u borbu uključena odmah na prednjem kraju neprijateljeve obrane. Situaciju je bitno otežavalo i to što nije postojala mogućnost veze između postrojbi te postrojbi i nadređenog zapovjedništva. Zbog toga nije bilo nikakve koordinacije u uporabi osnovnih postrojbi i nitko nije točno znao gdje se koja postrojba nalazi.

Dolazili su podaci da 17. domobranska pukovnija drži most i željezničku postaju Šaš, ali malim snagama. Kako Strmen još uvijek nije pao, a sukladno podatku da hrvatske snage drže most i željezničku postaju Šaš, 151. je brigada dobila zadaću da snagama jedne bojne izvrši nastupanje u pravcu mosta i željezničke postaje Šaš kako bi se snage 151. brigade povezale sa snagama koje su prema podacima bile ondje. Međutim, problem je bio u tome što te snage uopće nisu bile tamo *"a ako su i bile, bilo je to jako kratko"*. Zbog toga su snage 151. brigade uz gubitke zaustavljene u napredovanju pa nije došlo do spajanja snaga 2. bojne i 17. domobranske pukovnije *"jer ljudi iz 17. dp nije bilo tamo gdje su izvijestili da jesu"*. Posljedica svega toga bio je neuspjeh do kojeg *"sigurno ne bi došlo da su parametri temeljem kojih je izdana zapovijed bili točni. Dobivanje nekvalitetnih podataka unijelo je sumnju u ispravnost narednih zapovijedi kod dijela zapovjedništva 151. brigade HV što se odrazilo na povećanu opreznost u odlučivanju i rješavanju navedenih zadaća u sljedeća dva dana."*[44]

Sličnu ocjenu daje i časnik PD-a 151. brigade po kojem je do neuspjeha došlo uslijed *"nekvalitetnih obavještajnih podataka iz dubine okupiranog teritorija u zoni našeg djelovanja te lošim uvezivanjem sa 17. dp, koja je trebala odraditi određene bojeve zadaće prije uvođenja 151. br. HV u bojeva djelovanja (zauzimanje mosta na kanalu Sunja, željezničke postaje Šaš, te napada na selo Strmen). Kako su obavještajni podaci bili netočni te nekvalitetna odrada zadatka 17. dp, što je u konačnici rezultiralo uvođenjem 1. i 2. bojne 151. br. HV ne po planu – odnosno zapovijedi, nego kao nužnost prodora u dubinu zone djelovanja zbog izvlačenja dvije satnije 17. dp te zauzimanja sela Strmen, tijekom zbivanja nije bio planiran nego se mijenjao prema situaciji. Ovakvim postupcima prvog dana operacije linije nisu pomaknute, 17. dp nije odradila svoje zadaće, a 1. satnija 1. bojne* je ubačena u pravcu napada prema selu Strmen, gdje je ostala na položajima i u toku noći 4./5. kolovoza, dok su se pripadnici 17. dp izvukli na polazne točke. Ovo treba zahvaliti visokom bojevom moralu pripadnika 1. satnije. 1. bojne. U isto vrijeme 2. bojna 151. br. HV-a biva uvučena u dubinu do mosta na kanalu Sunja (za koji su pripadnici 17. dp tvrdili da je u njihovim rukama, što nije bilo točno), pomogla je pri izvlačenju pripadnika 17. dp. Odradivši zadaću pomoći pri izvlačenju*

[44] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond '151. br. HV-a'. R. 21/95.

* Pogrešno - kod Strmena je bila 3. satnija 1. bojne 151. brigade

dvije satnije 17. dp, 2. bojna biva navedena od dodijeljenih joj vodiča na krive pozicije i sa krivim informacijama (da je 17. dp osvojila most) pod izuzetno jakom vatrom neprijatelja sa utvrđenih pozicija, prisiljena je na povlačenje prema početnim položajima. U ovim akcijama jedan pripadnik 151. brigade HV je poginuo, a četiri su ranjena."[45]

S obzirom na to da je bilo jasno kako će već sutradan trebati ponovno krenuti u akciju k Strmenu i Šašu, iz Zapovjedništva je 151. brigade Zapovjedništvu 17. domobranske pukovnije upućen prijedlog za zajedničku analizu uzroka koji su doveli do neuspjeha akcije. Međutim, odgovor je bio niječan - *"Nespremnost dijela zapovjedništva 17. dp. na suradnju i analizu prvog dana bojevih djelovanja ne priliči časnicima HV. Isto je dovelo do određenih ranije definiranih nedoumica u zapovjedništvu 151. brigade HV-a što se može definirati sa jednom rečenicom: 'Na koga se ovdje može pouzdati i osloniti u izvršenju zapovijedi, ako je do sada većina obavještajnih podataka i pretpostavki bila netočna, a suradnja sa 17. dp. nemoguća i kontraproduktivna'. Treba napomenuti da su na suradnju dijela zapovjedništva 17. dp. pokušali utjecati i pukovnik Mirko Marinković te bojnik Nikola Burić, zapovjednik i načelnik stožera 40. pukovnije veze, no i oni su naišli na odbijanje."*[46] Ovakav je odgovor izazvao ogorčenje 151. brigade i dobrano je utjecao na daljnju suradnju između ovih dviju postrojbi. U *Ratnom* je *dnevniku* 151. brigade zabilježeno posvemašnje razočaranje i nevjerica prema svemu što je dolazilo od sunjske pukovnije jer su *"svi obavještajni podaci dobiveni od 17. dp bili netočni ili krivi. Ovakav je zaključak donijelo Zapovjedništvo 151. brigade i zapovjednici postrojbi. Kako je moguće da nakon 4 godine držanja položaja 17. dp nema realnih podataka!"*[47]

Neuspjehom su završile i druge aktivnosti na prostoru IZM-3 ZP Zagreb u "Sunjskom džepu" tj. sve aktivnosti HV-a na pravcu Sunja – Hrvatska Kostajnica. Na drugom je pravcu prodora Pokupsko – Glina 2. gardijska brigada postigla djelomičan uspjeh presjekavši cestu između Petrinje i Gline.[48] Međutim, HV je doživio veliki neuspjeh na središnjem, glavnom napadnom pravcu Sisak – Petrinja gdje su "Gromovi", 57. brigada Sisak, 12. domobranska pukovnija Petrinja, izvidnička satnija ZP-a i druge postrojbe zaustavljene uz velike gubitke u ljudstvu i tehnici. Među poginulima su bili zapovjednik bojne "Gromova" pukovnik Predrag Matanović i zapovjednik 57. brigade Stjepan Grgec.[49] Ovakav se razvoj situacije nepovoljno odrazio na napadne aktivnosti manje-više cijelog ZP-a Zagreb.[50]

Jedini je značajniji uspjeh toga dana na Banovini postignut na odsjeku Jasenovac – Drenov Bok. Međutim, tu nisu bile u pitanju snage

---

[45] Raščlamba rada političkih djelatnika 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja 95'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-582., od 25. VIII. 1995. AMORH. Fond '151 br. HV-a'. R. 23/95.

[46] Isto.

[47] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 7. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[48] Denis ZIBAR, *"Oluja' jednog izvidnika"*, 39-62.

[49] A. BOŽIĆ, D. GORŠETA, *"153. velikogorička brigada HV-a"*, 304-327.

[50] Davor MARIJAN, "Trijumf strategije i odlučnosti", *Vjesnik,* 5. 8. 2005. prilog "Oluja – dokument vremena".

ZP-a Zagreb, već Zbornog područja Bjelovar (125. domobranska pukovnika Novska, 52. daruvarska i 24. varaždinsko-čakovečka pukovnija) kojima je zapovijedao general Luka Džanko. Ove su postrojbe preko napola srušenoga željezničkog mosta amfibijama, čamcima i pontonima uspješno forsirale rijeku Savu. Uz teške su se borbe probile do Hrvatske Dubice i sutradan je ujutro, 5. kolovoza, oslobodile. Nakon toga je dio ovih snaga produžio prema Hrvatskoj Kostajnici, a dio prema Sunji, u pomoć tamošnjim postrojbama HV-a.[51] Uspješno je bilo i hrvatsko zrakoplovstvo uništiti srpsko središte veze na Zrinskoj gori.[52]

Neuspjeh Hrvatske vojske na Banovini dao je "Srpskoj vojsci Krajine" na prostoru Korduna moralni podstrek da pruži snažan otpor i uspori napredovanje HV-a.[53] Zahvaljujući ovim neuspjesima, sljedećih je dana gotovo cjelokupna borbena tehnika 39. korpusa i Korpusa specijalnih jedinica "Srpske vojske Krajine" prebačena u Bosnu. Razlog ovome neuspjehu uglavnom leži u pogrešnim prosudbama i odlukama nadležnog zapovjedništva.[54]

Zapovjednik 151. brigade pukovnik Josip Mahović i brigadir Matija Pavlović u akciji „Oluja"

Nastalu je krizu riješio predsjednik Tuđman koji je 5. kolovoza suspendirao zapovjednika ZP-a Zagreb generala Ivana Basarca i za glavnog zapovjednika svih hrvatskih snaga ZP-a Zagreb i ZP-a Bjelovar na području Banovine i Korduna imenovao general-pukovnika Petra Stipetića. On je odmah donio odluku o prestrojavanju snaga, što je uključivalo i pregrupiranje snaga oko Sunje.[55]

O neuspjehu HV-a na drugim sektorima banovinskog bojišta, neznatnim pomacima i velikim žrtvama, zapovjednik je 151. brigade Mahović doznao na izvješćivanju u Zapovjedništvu ZP-a u Sisku. Novi je zapovjednik general Stipetić (i pomoćnik načelnika GS OS-a general Pavao Miljavac koji je u Sisak došao sa zadaćom suspenzije generala Basarca) odredio zadaće koje svaka od postrojbi treba izvršiti. Na Mahovićev su zahtjev 151. brigadi kao potpora dodijeljena dva tenka 2. gardijske brigade i dva oklopna vozila iz 202. brigade PZO-a iz Kerestinca, jedan vod topova 130 mm, podređena joj je bitnica VBR-a "Rak 12" kao i jedan vod inženjerije iz Siska pod zapovijedanjem Roberta Suntešića. Zadaća je bila ista kao i prvoga dana akcije, s tim da ju je sada trebala odraditi uglavnom 151. brigada i to uz primjerenu topničku pripremu.[56]

---

[51] "Hrvatska oluja nad 'krajinom", *Arena*, Zagreb, br. 1808., 10. VIII. 1995., 10.
[52] *"Bljesak Oluje"*, Zagreb, 2005., 28.
[53] Marko VRCELJ, *"Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995."*, 213.
[54] D. MARIJAN, isto.
[55] Petar STIPETIĆ, "Kako smo zarobili XXI kordunski korpus", *Vjesnik*, 5. 8. 2005. prilog "Oluja – dokument vremena".
[56] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

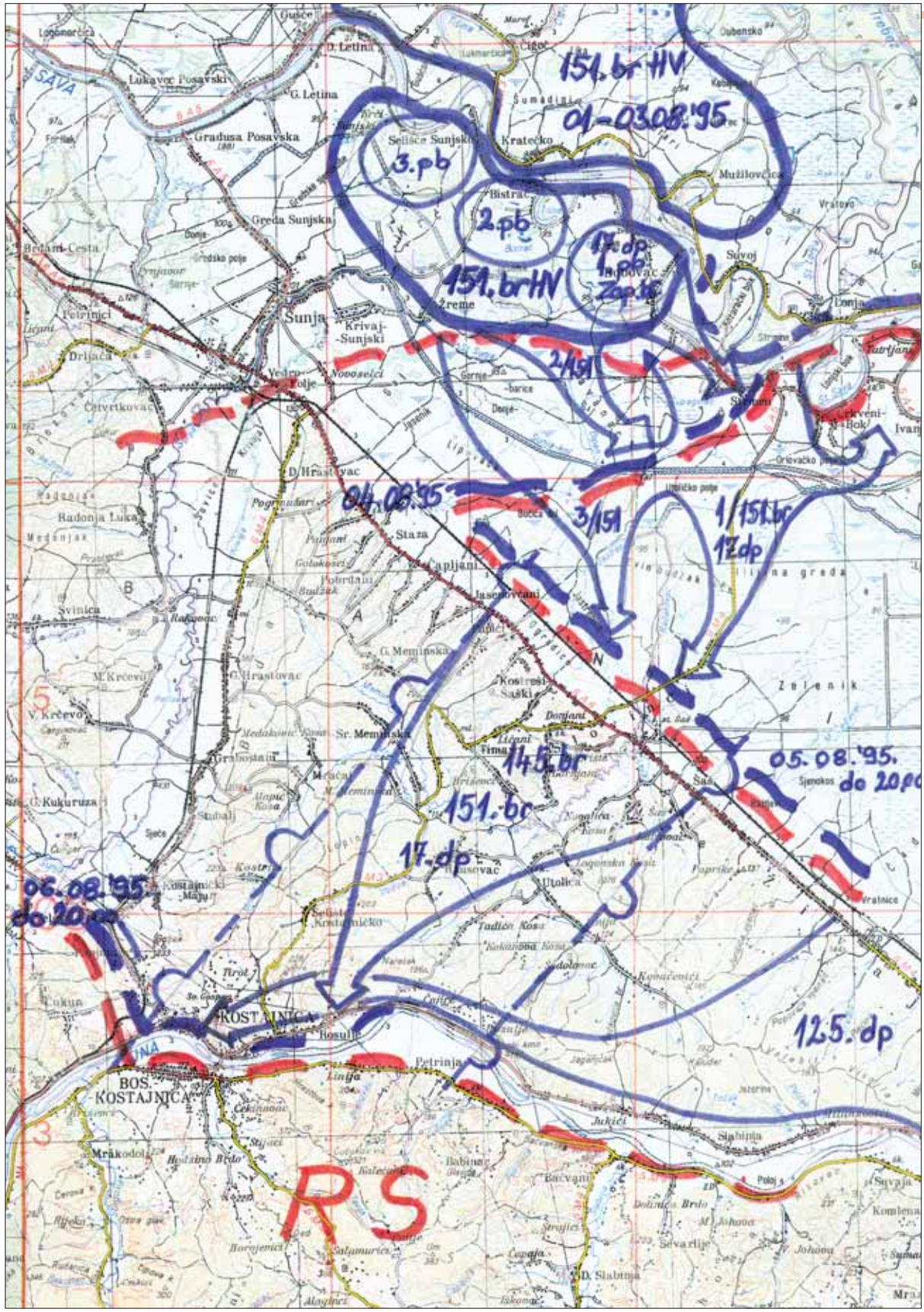

Napadne aktivnosti 151. brigade u periodu od 4. do 6. kolovoza 1995. u akciji „Oluja" na pravcu Strmen - Slovinci - Hrvatska Kostajnica (autor: Josip Mahović, crtao: Marijan Ratešić)

BOJ ZA STRMEN

U 7 je sati 5. kolovoza iz Zapovjedništva u Sisku stigla zapovijed da 151. brigada do 11 sati mora biti pripravna za nova napadna djelovanja. Cilj je bio isti – probijanje obrane Strmena i napredovanje kroz neprijateljske linije u smjeru željezničke pruge Hrvatska Dubica – Sunja. Međutim, u ostvarivanju ove zadaće nije se mogao rabiti dotadašnji raspored snaga jer 2. bojna, nakon zbivanja kod kanala Sunje, više nije bila sposobna za izvršenje ranije joj namijenjene zadaće.[1] Stoga je izrađen novi plan koji je predviđao da tu zadaću kroz tri operativna smjera odrade 1. i 3. bojna te dio pristožernih postrojbi:

- Prvi je smjer Bobovac – Strmen bio najznačajniji i najzahtjevniji. Tu je trebalo topničkim djelovanjem i kombiniranim oklopno - pješačkim napredovanjem probiti dobro utvrđenu liniju srpske obrane na prilazima Strmenu.

U akciji su trebali sudjelovati tenkovi "Gromova", borbena oklopna vozila 202. brigade PZO-a i ojačana 1. satnija 1. bojne 151. brigade.[2] Uz njih je u napadu trebala sudjelovati skupina od deset izviđača – dragovoljaca pridodanih sa nivoa ZP-a Zagreb, predvođenih pukovnikom Matijom Pavlovićem, prvim operativcem Operativne grupe "Sunja" te izvidnici 17. domobranske pukovnije.[3] Put su im trebali 'raskrčiti' topnici vatrene grupe nazvane "Vukovar", u koju je, uz druge postrojbe, uključena i samoborska laka minobacačka bitnica sa svojih šest minobacača 120 mm, ali i dva VBR-a "RAK-12" pridružena sastavu 151. brigade.[4]

Akciju je trebao rukovoditi i koordinirati pukovnik Pavlović s kojim je Zapovjedništvo 151. brigade tijekom akcije trebalo održavati kontakt u slučaju potrebe za dodatnom pomoći u napadu.[5]

- Drugi je smjer, Bobovac – most na kanalu Sunje, bio zadaća ostalih snaga 1. bojne. Bojna je trebala izvršiti prepad na most i onemogućiti dopremu pojačanja srpskim snagama u Strmenu, ali i očuvati objekt od uništenja kako bi se njime moglo nastaviti napredovanje prema Banovini. Zadaća je trebala biti ostvarena tako da bojna forsira kanal malo zapadnije od mosta te mu se kroz šumu, s južne strane, približi i zauzme ga.

- Treći je smjer bio Bobovac – kanal Sunje. Postrojbe su 3. bojne 151. brigade trebale izbiti na kanal oko tri kilometra zapadno od mosta, izvršiti forsiranje kanala i potom krenuti u smjeru pruge Hrvatska Dubica – Sunja.

---

[1] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[2] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond '151. br. HV-a'. R. 21/95.

[3] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1. i Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[4] Intervju sa Željkom Gromom od 12. III. 2005.

[5] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond ' 151. br. HV-a'. R. 21/95.

Zadaća je 2. bojne, koja je u tom trenutku bila na 'poštedi', bila da nakon oslobađanja Strmena preuzme osiguravanje sela, kao i da, nakon što 1. i 3. bojna (i druge navedene snage HV-a) ovladaju komunikacijom Strmen –Slovinci pristupi njezinom osiguranju.[6] Premda je 2. bojna nakon jučerašnjih zbivanja bila u stanju smanjenje bojeve gotovosti, na nju se i dalje moglo računati. Njezini su pripadnici, naime, i dalje iskazivali spremnost za daljnje izvršenje zadaća, ali su zatražili malo predaha, jer ih je većina imala žuljeve ili druge ozlijede uslijed dugog pješačenja i probijanja kroz teško prohodne predjele.[7]

Ako se ovaj plan usporedi s onim od prethodnog dana, uočljivo je da je 151. brigada dobila zadaće koje je dan ranije trebala odraditi 17. pukovnija. Jedina je razlika bila u tome što se više nije moglo očekivati da će se Strmen "riješiti u tišini", pa je u napad uključeno topništvo i oklopna vozila. Tako je samoborska brigada od postrojbe koja je 4. kolovoza trebala biti samo u podršci, 5. kolovoza iznenada postala udarnom snagom od koje se očekivalo da odradi ono što drugi nisu bili sposobni učiniti.

Jutro je proteklo u užurbanim pripremama. U međuvremenu su u Bobovac pristigli tenkovi iz sastava oklopne bojne 2. gardijske brigade "Gromova".[8] U Bobovac je premještena i mala brigadna poljska bolnica. U 11 je sati sve bilo pripravno za početak operacije i postrojbe su krenule na izvršenje zadataka. 1. i 3. bojna krenule su prema kanalu Sunje. Poučene poteškoćama koje je imala 2. bojna, sa sobom su ponijeli veće zalihe pitke vode. U pratnji su im bili pripadnici voda veze koji su išli na začelju bojne i od Bobovca vukli žicu. Na taj način postrojbe više nisu ovisile o radijskim vezama koje su se pokazale problematičnima, već su sa Zapovjedništvom brigade imale stalnu žičanu vezu.[9] U tome se posebno istaknuo zapovjednik telefonske desetine u vodu veze, Stjepan Bošković. Zahvaljujući njegovom zalaganju, postrojbe su u čitavome prostoru djelovanja imale vezu, iako je prednji kraj bio na dubinama većim i od 15 km. Istaknuo se u dizanju sustava žičanih veza koje je ostvarivao gotovo istovremeno s ostvarenim tempom napada.[10]

Kombinirana je postrojba pod zapovjedništvom pukovnika Pavlovića također uspješno došla pred utvrđenu liniju srpske obrane u Strmenu, gdje je čekala vatrenu pripremu.[11] Napadna je akcija na Strmen ponovno krenula bez ikakve veze sa Zapovjedništvom ZP-a u Sunji.[12] U 12.30 Zapovjedništvo 151. brigade dobilo je obavijest da

---

[6] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[7] Raščlamba rada političkih djelatnika 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja 95'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-582., od 25. VIII. 1995. AMORH. Fond '151. br. HV-a'. R. 23/95.

[8] Intervju s Senudinom Selmićem, pripadnikom 'Gromova'; "Tko sije vjetar – žanje buru!", Zrin, br. 13., rujan, 1995., 25.

[9] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[10] Prijedlog za pismenu pohvalu zapovjednika 151. br. HV.-a Kl: Pov. 119-01/95-01/02. Ur. br: 3008-11/95-565., od 17. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 1-56.

[11] "Tko sije vjetar – žanje buru!" *Zrin,* 13., rujan, 1995., 25.

[12] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji Oluja. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond '151. br. HV-a'. R. 21/95.

su 1. i. 3. bojna dosegnule zapovjeđene točke na kanalu Sunje, nakon čega je dan znak "Vukovaru" koji je otpočeo s djelovanjem. Punih je dvadeset minuta Strmen iz svih smjerova tučen VBR-ovima, topovima, tenkovima i minobacačima.[13] Djelovanje je topništva vrlo dobro ostvareno. Vatra je otvarana brzo, u točno zapovjeđeno vrijeme uz veliku preciznost u pogađanju ciljeva. Tome su znatno pomogli kvalitetni topnički izvidnici koji su izvrsno navodili vatru.[14] Još dok se na Strmen spuštala vatrena kiša, u proboj srpskih položaja krenula je udarna Pavlovićeva skupina. Uz oklopnjake je išlo 70 pripadnika samoborske brigade, 30 sunjskih domobrana i desetak dragovoljaca pukovnika Pavlovića. Između 12.40 i 14 sati trajala je žestoka borba.[15] Srpski su vojnici pružali žilav otpor, no odlučnim je nastupanjem snaga HV-a proboj ovoga puta uspio. Samoborski i drugi vojnici uspješno su odradili zadaću.[16] U borbi su se posebice istaknuli snajperisti 1. satnije 1. bojne Ivan Milošević i vojnik Lacković. Pri uvođenju bojne na crtu djelovanja otkrili su srpski položaj i tom prilikom uklonili srpskog vojnika koji je napao postrojbu.[17] Prema podacima kojima raspolaže 151. brigada, u borbi za Strmen poginulo je šest srpskih vojnika.[18] Dio su srpskih vojnika u Strmenu zarobili pripadnici 3. satnije 1. bojne.[19] Preostali su se potučeni pripadnici "Srpske vojske Krajine" povukli prema mostu na kanalu Sunje. U istom je smjeru za njima s napredovanjem nastavila i Pavlovićeva kombinirana postrojba.[20]

Tako je 5. kolovoza konačno probijena srpska linija u ovom dijelu Posavine. Nije to bio jedini srpski poraz toga jutra na Banovini. Postrojbe Zbornog područja Bjelovar koje su već prvog dana "Oluje" uspješno forsirale Savu kod Jasenovca, u nastavku su napredovanja uspjele osloboditi Hrvatsku Dubicu - prvi oslobođeni gradić na Banovini.[21] Nakon toga su snage 125. domobranske pukovnije nastavile s napredovanjem uz prugu Hrvatska Dubica – Sunja, ususret 151. brigadi.[22] Potučeni se 3. i 4. bataljun 26. brigade "Srpske vojske Krajine" uz gubitke od 10 mrtvih, 31 ranjenog i 3 nestala povlačio u smjeru Bosne. Zapovjednik brigade, pukovnik Vukmirović, uzalud ih je pokušao

[13] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1., i Intervju s Željkom Gromom od 12. III. 2005.

[14] Raščlamba b/d 151. br. 'D' HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-615., od 15. IX. 1995. AMORH. Fond '151. br. HV-a'. R. 21/95.

[15] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[16] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji Oluja. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond '151. br. HV-a'. R. 21/95.

[17] Prijedlog Zapovjedništva 151. br. HV-a za medalju 'Iznimni pothvat' za Ivana Miloševića od 1. X. 1995. AMORH. Fond '151. br. HV-a'. R. 3/95.

[18] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a o stanju postrojbe. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-502., od 5. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[19] Prijedlog za dodjelu odlikovanja Damiru Klemenčiću od 22. VIII. 1995. AMORH. Fond '151. br. HV-a'. 3/95.

[20] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a - 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1. i Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond '151. br. HV-a'. R. 21/95.

[21] "Oslobođena prva općina", *Zrin*, br. 13, rujan, 1995., 17.

[22] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond '151. br. HV-a'. R. 21/95.

zaustaviti i navesti da na liniji Šaš – Utolica – Rosulje uspostave novu liniju obrane i tako pomognu snagama koje su trebale braniti željezničku prugu Hrvatska Dubica – Sunja.[23]

Postrojbe su HV-a uspješno napredovale i prema Glini i Petrinji. Na južnom su sektoru Banovine napad na položaje srpske 33. pješadijske brigade Dvor na Uni otpočele bošnjačke snage iz sastava dviju brigada (505. i 511.) 5. korpusa Armije BiH.[24] Time se srpska obrana Posavine, Pokuplja, ali i Pounja raspala. Saznavši za ova zbivanja, zapovjednik je Glavnog štaba "Srpske vojske Krajine", general-pukovnik Mile Mrkšić, izvijestio generala Momčila Perišića u Beogradu da je među njegovim snagama na Banovini nastao "*haos*".[25]

Međutim, srpski su vojnici još uvijek bili dovoljno prisebni da prilikom povlačenja aktiviraju mine na mostu preko Sunje i teško ga oštete. Iako je i dalje bio upotrebljiv za kretanje pješaka, prijelaz je vozila bio onemogućen.[26]

Neposredno nakon što je most miniran s njegove se južne strane pojavila 1. bojna, nažalost prekasno da ovlada ovim dragocjenim prometnim objektom. O tome svjedoči pripadnik 1. bojne Franjo Bašić: *"Više smo zapadno krenuli prema farmi 'Gavrilovića' kod kanala Sunje. Kompletna bojna je morala forsirati kanal i probijati se kroz šumu. S nama je bila skupina izviđača 17. domobranske pukovnije, domaći ljudi, koja nas je vodila. Bilo nam je jako značajno da nas vodi neko tko je znao teren. Na taj način smo zaobišli strmenski most gdje smo očekivali da su četnici, i upali smo na cestu Slovinci – Šaš. Međutim, most je, kad smo mi došli do njega, već bio miniran. Uskoro su se s druge strane kanala pojavili tenkovi 2. gardijske brigade, a preko mosta su počeli prelaziti hrvatski vojnici."*[27] U trenutku kad su se prvi pripadnici 1. bojne približavali srušenom mostu, na prometnici se pojavilo vozilo lada-samara koje se velikom brzinom približavalo ostacima mosta.[28] Uočivši ga, skupina je vojnika na čelu s Franjom Bašićem na vozilo otvorila rafalnu paljbu, ubivši pritom tri srpska vojnika u njemu, od kojih je jedna bila žena.[29] Pri pretraživanju je vozila nađena veća količina protuoklopnih sredstava – "Ose" i "Zolje".[30] Zacijelo se radilo o pripadnicima interventne čete 26. kostajničke brigade koja je angažirana kako bi se ustabilila probijena linija obrane.[31] Namjera je ove grupe bila napad na hrvatske vojnike koji su prelazili most, no Samoborci su bili brži.[32] O ovome događaju svjedoči sudionik Franjo Bašić: *"Iz smjera Slovinaca je došlo jedno vozilo u kojem su bili*

---

[23] Milisav SEKULIĆ, "*Knin je pao u Beogradu*", 237-238.

[24] Bejdo FELIĆ, "*Peti korpus*", Sarajevo, 2002., 519-522.

[25] Transkript razgovora između generala Momčila Perišića i Mila Mrkšića vođen u 17.25 sati 5. kolovoza 1995., objavljen u; *Republika Srpska Krajine X. godina poslije*, Beograd 2005., 310.

[26] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-515-a., od 6. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[27] Intervju s Franjom Bašićem od 12. II. 2005.

[28] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[29] Prijedlog za dodjelu odlikovanja Franji Bašiću od 22. VIII. 1995. AMORH. Fond '151. br. HV-a'. 3/95.

[30] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[31] Milisav SEKULIĆ, "*Knin je pao u Beogradu*", 237.

[32] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

četnici i koji su išli pravo ka strmenskom mostu na kojem je bila velika koncentracija naših vojnika. Da su dospjeli do mosta mogli su nanjeti velike gubitke. Srećom, jedan kilometar prije mosta naletili su na nas i mi smo ih zaustavili rafalima. Bili su naoružani s dvije 'Ose' i više 'Zolja' te tromblonima. S obzirom da je most bio miniran, Srbi su doživjeli pravo iznenađenje jer nisu očekivali nikoga s ove strane, iza leđa.[33]

Na Banovini brigadir Matija Pavlović sa suradnicima

Srušeni je most omeo mješovitu Pavlovićevu postrojbu u daljnjem napredovanju. Nakon kraćih je konzultacija odlučeno da se pješačke snage prebace preko oštećene konstrukcije i nastave s napredovanjem. Tenkovi, oklopna i druga vozila koja su pratila napad do mosta trebala su pričekati dok samoborska inženjerija osposobi prijelaz.[34] S pripremama za postavljanje pontonskog mosta otpočelo se istoga poslijepodneva.[35] Pješaštvo je uspješno prešlo kanal te je, spojivši se s ostatkom 1. bojne, nastavilo s napredovanjem prometnicom u pravcu pruge Hrvatska Dubica – Sunja. Kolonom je u napredovanju rukovodio pukovnik Matija Pavlović.[36] Na samom je čelu kolone bila 3. satnija 1. bojne sa svojim zapovjednikom Damirom Klemenčićem, koji je svojim stavom i pozivanjem na napredovanje svim vojnicima ulijevao sigurnost i hrabrost da ustraju u napornom pohodu pod žarkim kolovoškim suncem.[37] Poučena slučajem automobila s protuoklopnim sredstvima, kolona je napredovala polako.[38]

Istovremeno se i 3. bojna zapadno od sunjskog mosta uspješno prebacila preko kanala, nakon čega je nastavila proboj kroz teški močvarni i šumoviti teren "Evina budžaka" i "Jastrebice" prema željezničkoj pruzi.[39] U oslobođeni je Strmen ušla 2. bojna, brigadni sanitet i logistika.[40] Ove su snage trebale biti na oprezu. Naime, u obližnjim su se selima Ivanjski i Crkveni Bok te Tatrljani još uvijek nalazili srpski vojnici koji su se padom Strmena i Hrvatske Dubice našli u potpunom okruženju.[41] HV je ovim 'džepom' ovladao tek 7. na 8. kolovoza.[42] U ovladavanju ovim opkoljenim naseljima sudjelovala je i 151. brigada. Mjesta su oslobođena bez većih poteškoća.[43]

---

[33] Intervju s Franjom Bašićem od 12. II. 2005.

[34] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond '151. br. HV-a'. R. 21/95.

[35] Izvješće načelnika inženjerije 151. br. o borbenoj upotrebi inženjerije od 17. VIII. 1995. AMORH. Fond '151. br. HV-a'. R. 21/95.

[36] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1., i Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[37] Prijedlog za pismenu pohvalu zapovjednika 151. br. HV-a Kl: Pov. 119-01/95-01/02. Ur. br: 3008-11/95-565., od 17. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 1-56.

[38] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[39] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond '151. br. HV-a'. R. 21/95.

[40] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1. i Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[41] Intervju s Franjom Bašićem od 12. II. 2005.

[42] "*Sunja i sunjsko bojište 1991. – 1995.*"

[43] "Dnevnik bojovnika 151. brigade HV-a", *Samoborski tjedni list*, 19. VIII. 1995., 8.

U prvo vrijeme po prelasku srušenog mosta Pavlovićeva skupina koja je napredovala prometnicom nije nailazila na otpor. Međutim, kada je počela ulaziti u šumu "Evin budžak", po koloni je iz smjera Slovinaca otvorena vatra. To nije omelo daljnje napredovanje, pa je kolona do večernjih sati uspjela ući u selo Slovince i izbiti pred željezničku prugu koja selo dijeli na dva dijela. U selo je u 17.50 prva ušla Pavlovićeva grupa. Slijedile su je snage 1. samoborske bojne koje su u selo ušle oko 18.30 te na oko 500 metara od pruge zaposjele obrambene položaje. U daljnjem je napredovanju 1. bojna bila prekinuta snažnom srpskom vatrom iz smjera željezničke pruge. Pristigao je i dio 17. domobranske pukovnije.[44]

Oko 20 je sati do pruge pristigla i 3. samoborska bojna te zauzela položaje ispred željezničke pruge desno od prometnice Strmen – Slovinci (prostor "Dugačke bare") nasuprot sela Kostreši, oko 1 km zapadnije od 1. bojne. U nastupanju od kanala do pruge 3. bojna nije imala borbenih djelovanja. Snagama na pruzi kao pojačanje je pristigao i minobacački vod 82 mm iz sastava 2. bojne, tzv. "Bambijev vod".[45]

U međuvremenu je 2. bojna zauzela položaje uz prometnicu od Strmena do ulaza u Slovince te je tako osigurala od potencijalnih napada iz šuma "Ilijina greda" i "Zelenika" slijeva i "Evin budžak" zdesna. Time su sve postrojbe 151. brigade uspješno izvršile zadane zadaće i izbile na zapovjeđene položaje.[46]

Strmen, kontrolna točka (J. Mahović, F. Noršić i M. Horvat)

Dio sela Slovinci koji je te večeri oslobođen na prvi je pogled bio pust. Među neoštećenim se kućama mogla vidjeti samo napuštena stoka koja je lutala.[47] Nakon što su pregledali zaposjednuti teren, vojnici 1. bojne su pronašli i uhvatili nekoliko zarobljenika.[48] Prema procjeni djelatnika PD-a, prema tim su se zarobljenicima vojnici odnosili krajnje korektno.[49] Srpski civili nisu zatečeni u selu. U tom trenutku nitko od hrvatskih vojnika u Slovincima nije znao da je uslijed napredovanja Hrvatske vojske u Lici i Dalmaciji još poslijepodne 4. kolovoza čelništvo "Republike Srpske Krajine" naredilo stanovništvu da otpočne s evakuacijom koja je uskoro i počela. Cijelom su se

[44] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1. i Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond '151. br. HV-a'. R. 21/95.

[45] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1. i Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[46] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[47] "Iz Kanade u oslobođenu Banovinu", *Zrin* br. 13., rujan, 1995., 60.

[48] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[49] Izvješće pom. zap. za PD 151. br. HV-a za razdoblje od 7. do 11. VIII. 1995. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-544., od 12. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

"Republikom Srpskom Krajinom" formirale kolone koje su se užurbano izvlačile u Bosnu.[50]

Nastanak ovih kolona tijekom večeri 4. kolovoza bio je spasonosan za Zagreb, a vjerojatno i za Samobor. Naime, načelnik je artiljerije "Glavnog štaba Srpske vojske Krajine" Marka Vrcelja tijekom poslijepodneva 4. kolovoza posadi "Orkana", onoj istoj koja je toga jutra tukla Sunju, Nebojan i druga mjesto Banovine, naredio da u jutarnjim satima 5. kolovoza bombardira prvo Zagreb, a potom i gradove u širem području Zagreba. S obzirom na to da je Samobor 1991. i 1993. godine već bio na udaru srpskih raketa, zasigurno ni ovoga puta ne bi bio zaobiđen. Međutim, zapovijed je u noći s 4. na 5. kolovoza opozvana, jer je načelnik Vrcelj shvatio da bi u tom slučaju moglo doći do odmazde po srpskim kolonama koje su se povlačile u Bosnu.[51] Tako je brzo napredovanje Hrvatske vojske spasilo širi zagrebački kraj od ponavljanja srpskog zločina, već viđenog početkom svibnja 1995. kada je raketirano uže središte Zagreba.

Satnik Mladen Horvat i bojnik Franjo Noršić nakon oslobađanja Strmena u akciji „Oluja" sa zarobljenom srpskom zastavom.

Na navedenim su položajima samoborske bojne dočekale i noć. Naredba je bila da se izbije do pruge Hrvatska Dubica – Sunja, da se zauzmu položaji i organizira njihova obrana.[52]

Nasuprot njima, na prostoru iza pruge pa do sela Timarci, Srbi su imali dobro utvrđene linije obrane.[53] Sa spuštanjem noći s tog su položaja, točnije iz zaseoka Donjani i Dvorište, srpski vojnici počeli pucati i ispaljivati mine po položajima Hrvatske vojske s druge strane pruge. U tom je napadu teško ranjen pripadnik 1. bojne **Ivica Jakopač**. Zadobio je čak četiri prostrijelne rane: u obje nadlaktice, lijevu nogu i leđa. Odmah je prebačen u Strmen, a nakon stabiliziranja stanja u bolnicu u Sisak.[54] Nakon nekog je vremena pucnjava prestala i prugu je pokrio noćni mir pun neizvjesnosti. Iscrpljeni cjelodnevnim borbama i marširanjem kroz močvare pod ubitačnim kolovoškim suncem, vojnici su na prvoj liniji bojišta skupljali snagu za sutrašnji nastavak oslobađanja domovine. Oko ponoći je pristiglo i topništvo 151. brigade – laka minobacačka bitnica 120 mm i mješovita protuoklopna bitnica, koje su se razmjestile na području šumarske kućice uz prometnicu Strmen – Slovinci.[55] Njihovim je dolaskom bitno poboljšan položaj HV-a u Slovincima, jer se sada na nove srpske napade moglo odgovoriti 'konkretno', a ne kao do tada samo pješačkim oružjem.

---

[50] Nikica BARIĆ, "*Srpska pobuna u Hrvatskoj*", 552-554.

[51] Marko VRCELJ, "*Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995.*", 214-220.

[52] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[53] "Tko sije vjetar – žanje buru!", *Zrin*, br. 13., rujan, 1995., 25.

[54] Izvješće načelnika zdravstvene struke 151.br. o aktivnostima tijekom akcije Oluja od 21. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[55] Prijedlog načelnika topništva 151. br. za uporabu topništva u napadu od 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

Selo Strmen (Mladen Horvat, Stjepan Runtas, Franjo Noršić i Jožef Cimerman)

Tijekom noći je u svim postrojbama izvršena popuna streljivom i drugim nužnim MTS-om. U selo je dopremljena voda, a vezisti su uspostavili žičane veze između postrojbi na pruzi i pozadine. U Slovince je na izviđanje došao i zapovjednik brigade Josip Mahović, nakon čega se uputio u IZM-3 u Sunji gdje je te noći održan sastanak o daljnjoj koordiniranoj akciji prema Hrvatskoj Kostajnici, sljedećem cilju oslobodilačke 151. brigade.[56]

[56] Operativni dnevnik 151. br. HV-a – 5. i 6. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

NA PRUZI KOD SLOVINACA

Uzoru trećeg dana akcije "Oluja" 151. je brigada bila u neusporedivo boljoj operativnoj situaciji nego dan ranije. Snage 1. bojne i dijela pristožernih postrojbi izbile su na oko 500 metara od pruge Sunja – Hrvatska Dubica, dok je 3. bojna bila na 800 metara zapadno od sela Slovinci.[1] U Slovince je noću prešao i dio borbenog sektora Zapovjedništva brigade te zapovjednik brigade Mahović kako bi svoje dvije bojne mogao pratiti u očekivanim napadnim djelovanjima i kvalitetnije njima rukovoditi.[2]

Noću je iz Zapovjedništva IZM Sunja dobivena zapovijed da se ujutro 6. kolovoza nastavi s daljnjim napadnim operacijama te da se što prije izbije na hrvatsku državnu granicu na rijeci Uni.[3] Odmah je sazvan sastanak svih zapovjedništava postrojbi koje su bile na ovom dijelu bojište te im je prenesena zapovijed za nastavak napadnog djelovanja. Napad je trebao otpočeti u 5 sati i to pravcem Slovinci – željeznička stanica Šaš – Selište Kostajničko.[4] Kao pojačanje tijekom dana je trebala prispjeti i 145. brigada HV-a iz zagrebačke Dubrave koja je toga jutra kod Kratečkog otpočela s prebacivanjem preko Save.[5]

Prema dobivenim je obavještajnim podacima pruga pred kojom su stajale postrojbe HV-a već odranije bila snažno utvrđena od strane srpske vojske te je bilo za očekivati da će je Srbi braniti u najmanju ruku istom žestinom kao i selo Strmen prvoga dana akcije "Oluja". To je postrojbe Hrvatske vojske moglo opet dovesti u nezgodnu situaciju i izložiti hrvatske vojnike novoj pogibelji. Naime, pruga se protezala čistinom i bila je nekoliko metara izdignuta od okolnog tla. Stoga bi se prilikom napada vojnici morali kretati čistinom, što nije bila lako izvediva zadaća. Odlučeno je da se izvršenju zapovijedi pristupi kombiniranim oklopno-pješačkim napadom. Međutim, u tom trenutku oklopna vozila 2. gardijske brigade i 202. brigade PZO-a još uvijek nisu bila prebačena preko miniranog mosta na kanalu Sunje.[6]

Inženjerci 151. brigade su u međuvremenu napravili desno od mosta prijelaz za oklopnu tehniku. Međutim, prilikom pokušaja prolaska kroz kanal prvi je tenk zaglibio u blatu i onemogućio prolaz ostalih oklopnih vozila, To je još više usložilo situaciju jer je sad trebalo i tenk izvući iz blata. Inženjerci 2. gard. brigade su uz samoborske inženjerce tijekom idućih sati postavili lansirnu rampu i izvukli tenk.[7]

---

[1] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[2] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 6. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[3] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95. i Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[4] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 6. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[5] "*Ratni put 145. brigade HV*", Zagreb 2001., 17.

[6] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[7] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95. i Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

Uslijed ovih događanja napadna operacija u Slovincima nije mogla početi u predviđeno vrijeme.[8] Kašnjenje s početkom akcije navelo je zapovjednika operativnog pravca Sunja – Hrvatska Kostajnica - Dvor brigadira Štefaneka da osobno dođe u Bobovac kako bi saznao razlog kašnjenja akcije. I general Petar Stipetić je nazivao Zapovjedništvo 151. brigade interesirajući se za razvoj situacije.[9] Međutim, sva ta požurivanja nisu mogla promijeniti stanje ne terenu. I dalje se čekao pontonski most koji je na kanal Sunje dopremljen tek iza 10 sati.[10] Vrlo brzo po dopremi, već iza 11 sati pontonski most je stavljen u funkciju, nakon čega su tenkovi, oklopna i druga vozila počeli prelaziti na desnu obalu kanala. Inženjerici 151. brigade su sa inž. 2. gard. brigade prilikom izrade ovog prijelaza morali uložiti veliki trud kao i pri održavanju prelazne rampe s obje strane vodotoka. Važno je istaći da su samoborski inženjerci uglavnom uz inženjerce 2. Gardijske brigade odradili cijeli posao oko izrade ovog pontona. 151. je brigadi bila pridodana inženjerijska postrojba iz sastava 36. inženjerijsko-pontonske bojne, no njihove se usluge nisu koristile jer za to nije bilo potrebe. Samoborski su inženjerci imali dovoljno znanja i spretnosti to odraditi.[11]

Vrijeme provedeno u iščekivanju oklopnjaka postrojbe na pruzi kod Slovinaca iskoristile su za dodatne pripreme. Tako je na dostignutim položajima izvršeno uvezivanje snaga 1. i 3. bojne 151. br. te izvidnice 17. domobranske pukovnije, obnovljene su zalihe streljiva, vojnicima su podijeljene žute trake za raspoznavanje i sl. U zaleđu snaga na pruzi u Slovincima snage 2. bojne i dijela pristožernih postrojbi vršile su osiguravanje oslobođenog prostora od Strmena do Slovinaca. Posebna je pažnja posvećena osiguranju prometnice u rajonu šume Zelenika. Prijetila je opasnost da se dio vojnika razbijene 26. brigade "Srpske vojske Krajine" krije u njoj te da bi mogli izvršiti prepad ili diverziju. Tijekom osiguravanja sela Strmen pronađeno je tijelo poginulog samoborskog branitelja Predraga Golubića.[12]

Oko 11 se sati zbio radostan događaj. S jugoistoka, iz smjera sela Živaja, odakle se stalno očekivao bočni udar snaga "Srpske vojske Krajine", pojavila se postrojba Hrvatske vojske iz sastava 125. domobranske pukovnije Novska. Radilo se o snagama koje su 4. kolovoza uspješno forsirale Savu kod Jasenovca te se sutradan, nakon što su oslobodile Hrvatsku Dubicu, razdvojile. Jedan je dio krenuo put Hrvatske Kostajnice, a drugi u nastupanje cestom Hrvatska Dubica – Sunja.[13]

---

[8] Operativno izvješće zapovjednika 151. br. HV. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-505., od 6. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[9] Operativni dnevnik 151. br. HV. – 6. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[10] Operativno izvješće zapovjednika 151. br. HV. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-510., od 6. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[11] Izvješće o borbenoj upotrebi inženjerije 151. br. od 17. VIII. 1995., Raščlamba b/d 151. br. 'D' HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-615., od 15. IX. 1995. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95. i Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 6. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[12] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 6. VIII. 1995. Fond GS OS RH. R 17/1., Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95., Tomo JANDREČIĆ, "Vojno redarstvena akcija 'Oluja' 2. bojna 151. br. HV-a" i Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[13] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 6. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

Njihovim su dolaskom snage na pruzi kod Slovinaca bitno rasterećene pritiska s lijevog boka, uklonjena je opasnost od napada oklopnjaka te osigurana dubina oslobođenog teritorija.[14]

Oko podne su se konačno u Slovincima pojavili oklopnjaci, nakon čega se otpočelo s napadom na željezničku postaju Šaš. Širina napada išla je od sela Kostreši do navedene željezničke postaje. U napad su krenula dva tenka i dva oklopna transportera pridodana iz 2. gardijske brigade i 202. brigade PZO-a, 1. i 3. bojna te pristožerne postrojbe 151. br., snage izvidničke satnije pukovnika Matije Pavlovića te izvidnici 17. domobranske pukovnije.

Na opće iznenađenje hrvatskih vojnika, sa srpskih položaja s kojih je sinoć vršena tako žestoka paljba nije ispaljen niti jedan metak. Posvuda su stajali dobro utvrđeni a napušteni položaji. Vojnici "Srpske vojske Krajine" su noću napustili svoje položaje i povukli se u dubinu teritorija. O brzini napuštanja svjedočilo je i stotinjak kutija tenkovskih granata nađenih na srpskim položajima s druge strane pruge.[15]

Naime tijekom 5. kolovoza Glavni štab "Srpske Vojske Krajine" je prestao funkcionirati čime je otpočeo raspad "Srpske Vojske Krajine" i njeno povlačenje u Bosnu. Tome je pogodovala i naredba vlasti "Republike Srpske Krajine" o evakuaciji civilnog stanovništva iz Dalmacije i Like. Za prostor Banovine u Kninu nije donesena takva odluka već su to 4. kolovoza naredile lokalne srpske vlasti. Tako je otpočela masovna evakuacija srpskog pučanstva Banovine u smjeru Bosne prometnicom preko Zrinske gore te cestom Glina – Dvor. Koliko je poznato, čelništvo "Republike Srpske Krajine" nije izdalo naredbu o povlačenju vojnih postrojbi s prostora "Republike Srpske Krajine", već samo o povlačenju civila no početak evakuacije civila naveo je glavninu srpskih vojnika da odustanu od daljnjeg pružanja otpora Hrvatskoj vojsci, napuste položaje i krenu evakuirati obitelji. Bilo im je važnije izvući svoje obitelji u Bosnu nego obraniti paradržavu za koju je bilo jasno da pripada prošlosti.[16] O takvom razvoju situacije je svjedočio i dio Slovinaca u koji je ušla Hrvatska vojska, a koji je kao i obližnji Šaš i Živaja bio posve pust. Među neoštećenim kućama mogla se vidjeti samo napuštena, lutajuća stoka.[17] Tako se opet pokazalo da je hrvatsko *"obavještajno osiguranje bilo potpuno nedjelotvorno i bez pravih podataka"* o stanju u srpskim redovima.[18] Naime dok su se

[14] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[15] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 6. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1., Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995., Raščlamba b/d 151. br. 'D' HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-615., od 15. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95. i Intervju s J. Mahovićem od 3. I. 2006.

[16] Milisav SEKULIĆ, "*Knin je pao u Beogradu*", 178 - 182., 223., 237., "Neplanirani egzodus", *Naš glas*, Zagreb, br. 8/9., 1995., 50., Marko VRCELJ, "Artiljerija Srpske vojske Krajine" u: *Republika Srpska Krajine X. godina poslije*, Beograd 2005., 146. i Marko VRCELJ "*Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995.*", 216-220.

[17] "Iz Kanade u oslobođenu Banovinu" *Zrin* br. 13., rujan 1995., 60.

[18] Zapažanja o b/d 151. br. HV u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

snage HV-a pripremale za napad na prugu glavnina postrojbi i tehnike 26. pješadijske brigade već je satima prelazila u Bosansku Kostajnicu. Do 18 sati toga dana cjelokupna srpska brigada je uspješno pobjegla na drugu stranu Une.[19]

Zahvaljujući tome Hrvatska vojska je bez problema ovladala prugom i ušla u južni dio Slovinaca. Odmah se pristupilo izviđanju prostora, te je utvrđeno da su u željezničkoj postaji Šaš postavljene minske stupice pa su na razminiranju odmah angažirani inženjerci. Do 13.40 sve postrojbe 151. brigade koje su sudjelovale u napadu su se prebacile preko pruge pružajući pomoć u osiguranju prostora. Odmah se pristupilo uređenju novog IZM-a 151. brigade.

Nakon osiguravanja područja kolona je krenula dalje ka hrvatskoj državnoj granici osnovnim pravcem napredovanja: Šaš – Doljani – Timarci – Selište Kostajničko – Rosulje – Hrvatska Kostajnica. Prije kretanja kolona je pokušala uspostaviti kontakt s postrojbama na lijevom i desnom krilu. I dok je to s 125. domobranskom pukovnijom na lijevom krilu (rajon željezničke postaje Šaš i ceste Hrvatska Dubica – Sunja) uspješno izvršeno, na desnom, gdje je prometnicom Sunja – Hrastovac – Hrvastka Kostajnica trebala napredovati glavnina 17. domobranske pukovnije, to nije uspjelo jer ih u to vrijeme uopće nije bilo na tom pravcu. Ne želeći dalje gubiti vrijeme u potrazi za pukovnijom kolona je krenula navedenim pravce.[20]

[19] Milisav SEKULIĆ, "*Knin je pao u Beogradu*", 237.

[20] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 6. VIII. 1995. Fond GS OS RH. R 17/1., Operativno izvješće zapovjednika 151. br. HV. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-512., od 6. VIII. 1995., Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199., Raščlamba b/d 151. br. 'D' HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-615., od 15. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95. i Intervju s J. Mahovićem od 3. I. 2006.

OSLOBOĐENJE HRVATSKE KOSTAJNICE

U poslijepodnevnim je satima 6. kolovoza kolona postrojbi Zbornog područja Zagreb nastavila s napredovanjem osnovnim pravcem Slovinci - Timarci – Selište Kostajničko - Rosulje - Hrvatska. Kostajnica.[1] Zapovjednik kolone je i dalje bio pukovnik Pavlović,[2] dok je čelna postrojba kolone bila samoborska 1. bojna.[3] U 14.30 sati iz Zbornog područja Zagreb je došla naredba 151. brigadi i drugim postrojbama u koloni da do 20 sati moraju biti u Hrvatskoj Kostajnici.[4] Glavnina se postrojbi držala asfaltne prometnice kroz navedena sela, dok je manji dio napredovao sporednim prometnicama uz potok Čilinac. Tijekom nastupanja nije bilo nikakvih borbenih djelovanja niti je zabilježen i najmanji otpor srpske vojske. Bilo je očito da je "Srpska vojska Krajine" napustila cijeli kraj i povukla se u dubinu prostora.[5] Ipak, na nekim je drugim sektorima banovinskog bojišta (npr. Petrinja – Glina) tijekom jutra bilo okršaja.[6] Usprkos ovome lakom napredovanju kroz do tada okupirano područje, mjere predostrožnosti bile su na najvišem stupnju. Vojnici i posade oklopnih vozila bile su stalno u pripravnosti za borbeno djelovanje.[7] Napredovanje kolone vršeno je polako, puno sporije no što su bile njezine stvarne mogućnosti. Razlog je što je područje kojim se kolona kretala bilo idealno za postavljanje zasjeda, a nitko nije mogao jamčiti da je cijeli teren doista prazan. Iz Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb su stalno stizali zahtjevi da se ubrza hodnja i da se što prije izbije na Unu.[8] Razlog je ležao u bojazni Glavnog stožera da će "Srpska vojska Krajine" uspostaviti drugu liniju otpora blizu hrvatsko-bosanske granice. Srećom Srbi je čak nisu ni pokušali uspostaviti.[9] Usprkos svim zahtjevima da ubrzaju tempo hodnje zapovjednici postrojbi su radije nastavili sporijim tempom nego da ljudstvo uvuku u zasjedu i pretrpe gubitke. Na otprilike pola puta između Slovinaca i rijeke Une kolonu je sustigla i pridružila joj se 3. bojna i vod izviđača iz sastava 145. brigade.[10]

U 17 je sati ojačana kolona već došla na liniju Selište Kostajničko – Tadić Kosa te nastavilo s daljnjim napredovanjem ka Uni. I dalje

---

[1] Raščlamba b/d 151. br. 'D' HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-615., od 15. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[2] Operativni dnevnik 151. br. HV. – 6. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[3] Prijedlog za pismenu pohvalu Zapovjedništva 151. br. HV. Kl: Pov. 119-01/95-01/02. Ur. br: 3008-11/95-565., od 17. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 1-56.

[4] Operativni dnevnik 151. br. HV. – 6. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[5] Operativno izvješće zapovjednika 151. br. HV. od 18.00 sati. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-514., od 6. VIII. 1995., Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199. i Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 6. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[6] Denis ZIBAR, "*Oluja' jednog izvidnika*", 76.

[7] "Tko sije vjetar – žanje buru!", *Zrin* br. 13., rujan 1995., 25.

[8] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[9] Stanko NIŠIĆ, "*Hrvatska Oluja i srpske seobe*", 189.

[10] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006. i "*Ratni put 145. brigade HV*", Zagreb 2001., 17.

nigdje nije bilo ni traga srpskoj vojsci.[11] Zapadno od ove kolone prometnicom Sunja – Hrastovac – Hrvatska Kostajnica je trebala napredovati glavnina 17. domobranske pukovnije no oko 18 sati 151. brigada je dobila obavijest da njih nema na tom pravcu.[12]

U svom je nastupanju kolona prošla kroz niz sela (Timarci, Selište Kostajničko, Kostrići...) u kojima su do 1991. obitavali Hrvati. Nigdje se nije mogla vidjeti ni jednu cijelu hrvatsku kuću. Posvuda su bile samo garave ruševine zarasle šikarom – nijemi svjedoci genocida koji su počinili pobunjeni mjesni Srbi.[13] Premda je Hrvatska Kostajnica bila banovinska općina gdje je pod okupacijom ostalo najviše Hrvata, čak 649 (npr. u općini Petrinja je ostalo 120 Hrvata i to u gradu Petrinji, u općini Glina ostalo je 100 Hrvata itd.) ipak je ona bila pravo stratište hrvatskog naroda.[14] Tako je samo u gradu Hrvatska Kostajnica nakon okupacije 12. rujna 1991. ubijena 101 osoba, uglavnom starije životne dobi, ali i nekoliko djece dok ih je 96 nestalo. U obližnjoj Hrvatskoj Dubici ubijeno je u masakru u vatrogasnom domu 114 civila. Broj ubijenih po selima bio je mnogostruko veći, dok je iz općine prognano preko 5000 osoba.[15] Preostali Hrvatski dospjeli su u položaj bespravnog roblja. Okupljeni su u tzv. "ustaški radni vod" koji je korišten za obavljanje najtežih fizičkih radova, naravno posve besplatno.[16] Lokalni Srbi iz Hrvatske Kostajnice, kao npr. M. A. koji je bio zapovjednik ovog voda, svojim hrvatskim robovima su raspolagali kako su željeli, nemilice ih iskorištavajući.[17] Hrvati su oskudijevali u svemu i bili posve nezaštićeni. Mogao ih je likvidirati ili se na njima iživljavati tko je želio.[18] Vidjevši u kakvim uvjetima žive preostali Hrvati Pounja pripadnici UNPROFOR-a su im nastojali pomoći. Tako su se odlučili pomoći mještanima Utolice. Bojeći se da time ne navuku sumnju na sebe, a bijes na Hrvate razradili su vrlo interesantan sustav dostave pomoći. Na gradskom smetlištu u Hrvatskoj Kostajnici bi ostavljali vreće s brašnom i konzervama, koji bi potom Hrvati pokupili. Međutim Služba državne bezbednosti "Republike Srpske Krajine" je to brzo otkrila i onemogućila dostava i ove skromne pomoći.[19]

Sve navedeno bilo je u posve u duhu ideja genocida nad hrvatskim narodom koju je među Srbima u Hrvatskoj proširila Srpska demokratska stranka i koju su oni u ogromnoj većini prihvatili i provodili. O tome već spomenuti Marko Vrcelj ovako piše: *"Osnovni moto SDS je*

---

[11] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 6. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[12] Operativni dnevnik 151. br. HV. – 6. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[13] "Na zgarištima Graboštana niče novi život" i "Hrvati se vratili u svoje Pounje", *Zrin*, br. 13., rujan 95., 21, 26.

[14] KO procjena teritorije i jedinica u zahvatu prvih linija fronta Komande 39. Banijskog korpusa – organ bezbednosti. Str. pov. br. 07/2-962., 21. 10. 1993. HDA. Fond "RSK". R. 5006.

[15] Povjerenik Vlade Republike Hrvatske za općinu Hrv. Kostajnica u; *Zrin* br. 1., rujan 1992., 21. i "Gdje su nestali Dubičani i Baćinci" *Zrin* br. 13., rujan 1995., 17.

[16] "Jedan dan s kostajničkim ratnicima" *Zrin* br. 9. rujan 1994., 30.

[17] Izvješće Službe sigurnosti Republike Srpske Krajine o M. A. iz Kostajnice. Osobe u stupnju POR-a. HDA. Fond "RSK". Kutija 300. Spis 39.

[18] Nikica BARIĆ, "*Srpska pobuna u Hrvatskoj*", 371-398.

[19] Službena zabilješka MUP RSK Resor Državne bezbednosti, centar – Banija, od 13. 05. 1992. HDA. Fond "RSK". Kutija 267. Spis 72.

bio "proteraj ili ubij, opljačkaj i spali" sve što je hrvatsko, jer mi Srbi nikad više ne možemo živeti zajedno sa Hrvatima... Ušima svojim nisam mogao poverovati da sam čuo to što sam čuo od čelnika SDS."[20]

Sela u kojima je obitavalo uglavnom srpsko pučanstvo HV je nalazio pusta, osim jednog ili dvaju domaćinstava gdje se zateklo nekoliko Hrvata starijih godina. Sreća tih ljudi koji su preživjeli genocid i nakon pune četiri godine srpske fašističke okupacije dočekali hrvatsku oslobodilačku vojsku bila je ogromna. Vojnici su bili ganuti do suza njihovim zahvalama za slobodu. Od njih se doznalo da su posljednji srpski vojnici pobjegli put Bosne tijekom noći, dok su srpski civili otišli iz sela još ranije.[21] Prema izvješću Hrvatskog helsinškog odbora, "Srpska vojska Krajine" je u poslijepodnevnim satima 5. kolovoza provela evakuaciju srpskog stanovništva s prostora općine Hrvatska Kostajnica.[22]

Više je razloga odlasku srpskog pučanstva. Prvi je već spomenut - zapovijed "Vrhovnog savjeta odbrane Republike Srpske Krajine" pod predsjedanjem predsjednika "Republike Srpske Krajine" Milana Martića od 4. kolovoza o evakuaciji srpskog pučanstva s prostora "Republike Srpske Krajine" što je pokrenulo masovni odlazak Srba.[23] Počevši od 1992. godine kada je zastavljena velikosrpska agresija na Hrvatsku srpsko stanovništvo na okupiranim područjima je bilo pripravno na dolazak ove zapovijed. Spremnost za njeno izvršenje počivala je i na življenju u konstantnoj napetosti i stalnom iščekivanju napada Hrvatske vojske, a za koji su bili svjesni da je neminovan.[24] Međutim, zapovijedi za evakuaciju nisu bile jedini razlog zbog kojeg je srpsko pučanstvo napustilo do tada okupirane krajeve Republike Hrvatske. Miloš Minić, istaknuti srpski antifašist, političar i publicist koji je analizirao rat u Hrvatskoj, ovako objašnjava odlazak Srba: *"Razmišljam o tome kako su Srbi u Krajini, odnosno u "Republici Srpskoj Krajini" postupali prema hrvatskom stanovništvu pred vladavinom Martića i njegove klike. Ta klika je i poslednjeg Hrvata prognala iz te republike, preko 100 hiljada Hrvata,* mnoge pobila, ostale "očistila". Četnici iz vremena narodno-oslobodilačkog rata 1941-1945. postali su im uzor i četnički su postupali prema hrvatskom stanovništvu, prema Hrvatima s kojima su kao komšije mirno živeli u toku više od 45 godina postojanja SFRJ. Na delu su stvarali "homogenu" - "etnički čistu" "Republiku Srpsku Krajinu"; i to u veri da će ona biti samo deo "ujedinjene", "homogene Velike Srbije" (cilja preuzetog iz*

---

[20] Marko VRCELJ, "*Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995.*", 28.

[21] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[22] Hrvatski Helsinški odbor za ljudska prava, "*Vojna operacija Oluja i poslije - izvještaj*", Zagreb 2001., 207.

[23] Veljko ĐURIĆ MIŠINA, "Hronika Republike Srpske Krajine" u: *Republika Srpska Krajine X. godina poslije*, Beograd 2005., 48., i Nikica BARIĆ, "*Srpska pobuna u Hrvatskoj*", 552.

[24] Indikatori agresije na RS Krajinu Glavnog štaba Srpske vojske RSK od 9. VI. 1993. HDA. Fond "RSK". R. 5005.

* Na prostoru Republike Hrvatske koji je do kraja 1991. godine okupiran od strane srpskih oružanih snaga živjelo je 219.000 Hrvata i 288.000 Srba. Do 1995. godine na tim prostorima je ostalo manje od 8.000 Hrvata. Nikica BARIĆ, "*Srpska pobuna u Hrvatskoj*", 396., 566.

četničkog tzv. Moljevićevog programa iz Drugog svetskog rata). Mnoge hrvatske kuće su popalili, a ostale opljačkali... Verovatno, strah od povratka prognanog hrvatskog stanovništva u svoje kuće i osvete nad srpskim komšijama bio je glavni uzrok "seobe" srpskog stanovništva iz Krajine u Srbiju. Mnogi od njih, iz mnogih razloga nisu smeli da dočekaju povratak njihovih hrvatskih komšija, a njihov strah se morao prenijeti i na onu ogromnu većinu nedužnog srpskog civilnog stanovništva..."[25]

Umirovljeni jugoslavenski admiral Branko Mamula misli da je ogromnoj većini Srba u "Republici Srpskoj Krajini" bilo neprihvatljivo priznati hrvatsku državnu vlast te živjeti u Republici Hrvatskoj jer se *"temeljni slogan 'nikad više zajedno s Hrvatima' zadržao sve do posljednjih dana RSK"* kod većine Srba u "Republici Srpskoj Krajini".[26] Ovo Mamulino promišljanje o Srbima na okupiranom teritoriju potvrđuje i zapovjednik Glavnog štaba "Srpske vojske Krajine" general-major Mile Novaković: *"S obzirom da suživot* (s Hrvatima op. a.) *nismo prihvatili niti to po bilo cenu nameravamo, garancija naše suverenosti može biti isključivo SV RSK... "*[27] kao i jedan od čelnika pobunjenih Srba Milan Babić: *"Srbi iz Krajine će radije izginuti i iselili se u Europu nego što će pristati na bilo kakav život u bilo kakvoj hrvatskoj državi."*[28] I većina 'običnih' Srba je potpuno odbacila svaku mogućnost povratka pod hrvatsku vlast i suživota s Hrvatima.[29] Dakle, kombinacija svijesti o suodgovornosti za genocid nad hrvatskim narodom, strah od opravdane kazne i potpuna neprihvatljivost suživota s Hrvatima i života u Republici Hrvatskoj doveli su do odlaska srpskog pučanstva.

Istodobno dok je kolona Zbornog područja Zagreb u kojoj su bile i snage 151. brigade napredovala kroz brdski dio općine Hrvatska Kostajnica, dolinom Une su iz smjera Hrvatske Dubice napredovale snage Zbornog područja Bjelovar. Tako je malo poslije 17 sati Zapovjedništvo 151. brigade iz Zapovjedništva Operativne grupe "Sunja" dobilo obavijest da je 121. domobranska pukovnija iz Nove Gradiške pred ulazom u Rosulje (selo na obali Une istočno od Hrvatske Kostajnice) te da snage u koloni kod Selišta Kostajničkog upozore da ne otvaraju vatru po Rosuljama. Premda je podatak o tome prenesen postrojbama u koloni, ipak umalo nije došlo do 'prijateljske vatre'. Naime, oko 19.30 je u zapadni dio Rosulja te oko 20 sati u krajnji istočni dio Hrvatske Kostajnice iz smjera Selišta Kostajničkog ušla kolona ZP Zagreb.[30] Prema ranijoj zapovijedi Zapovjedništva ZP-a Zagreb, postrojbe iz kolone krenule su sa raspoređivanjem k istočnom dijelu Rosulja. Tom je prilikom dio ovih zagrebačkih snaga skoro došao u sukob s pripadnicima 121. domobranske pukovnije koja je već oslobodila istočni

[25] Miloš MINIĆ, "*Ratovi u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini 1991/1995.*", Sarajevo 2002., 340.

[26] Branko MAMULA, "*Slučaj Jugoslavija*", Podgorica 2000., 263.

[27] Informacija o nekim aktuelnim pitanjima b/g Srpske vojske Krajine Glavnog štaba Srpske Vojske RSK upućena Predsjedniku RSK, Predsjedniku RSK i Premijeru RSK od 10. VIII. 1993. Str. pov. br. 600-1. HDA. Fond "RSK". Kutija 300.

[28] Citirano prema; "Gluva priča", *Prosvjeta*, br. 72., decembar 2005., 54.

[29] Nikica BARIĆ, "*Srpska pobuna u Hrvatskoj*", 538-539.

[30] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 6. VIII. 1995. Fond GS OS RH. R 17/1. i Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

dio sela jer nisu primio obavijest da su postrojbe Zbornog područja Bjelovar tako daleko doprle. Nasreću, prepoznavanje je uspjelo i do sukoba nije došlo. S obzirom da je primarna zadaća kolone ZP Zagreb bila posjedanje državne granice u području Rosulje, 121. domobranska pukovnija je propuštena u smjeru Hrvatske Kostajnice.[31]

Po završetku razmještaja i osiguranja obrane (straža) uz rijeku Unu u Rosuljama, samoborski i drugi vojnici iz zagrebačke kolone ušli su u istočni dio Hrvatske Kostajnice, sudjelujući na taj način u oslobađanju ovoga drevnog grada, simbola hrvatstva u dolini Une i starodrevnog branika države Hrvata.[32] Među vojnicima je nastalo neopisivo veselje kada su te večeri među prvima ušli u Hrvatsku Kostajnicu.[33] Prema izvješću brigadnog PD-a sve dane boravka na bojištu, pa čak i u trenucima smrti i ranjavanja suboraca moral u 151. brigadi je bio na visokoj razini, no poslije ulaska u Hrv. Kostajnicu *"postao je euforičan"*.[34] Kako je u svoj dnevnik zapisao jedan samoborski vojnik, *"sada i zauvijek Hrvatska Kostajnica"* je zatečena pusta jer *"su čede mam hitili vruče kostajne z ruk kad smo se pojavili"!*[35] Naime tijekom večeri su se i posljednji pripadnici "Srpska vojska Krajine" bez borbe povukli iz Hrvatske Kostajnicu u Bosnu.[36] Grad je zatečen u razmjerno dobrom stanju. Štete su na javnim i gospodarskim objektima bile male, no zato su svi katolički sakralni objekti i veći dio kuća u vlasništvu Hrvata bili sravnjeni sa zemljom, ponegdje i doslovce, bagerima.[37] Zajedno s pripadnicima drugih postrojbi samoborski su vojnici pristupili razmještaju i osiguranju obrane Hrvatske Kostajnice od mogućih napada Vojske Republike Srpske iz smjera Bosanske Kostajnice, ali i od ostataka raspršenih postrojbi "Srpske vojske Krajine" na Banovini. Tome se moralo pristupiti brzo i krajnje oprezno jer su tijekom večeri u Bosansku Kostajnicu pristigle velike snage Vojske Republike Srpske i postojala je mogućnost napada.[38] Do 21 sat su osigurane cestovne komunikacije od Save do Une čime je područje Hrvatske Kostajnice nakon četiri godine okupacije ponovno povezano s državom Hrvatskom.[39] Uskoro su u posjet pobjedničkoj hrvatskoj vojsci u Hrvatskoj Kostajnicu došli saborski zastupnici Franjo Gregurić i Martin Katičić (zastupnik za općine Hrvatska Kostajnicu, Dvor, Glina i Petrinja), čestitajući na uspješnom razbijanju srpske paradržave.[40]

Akcija oslobađanja Banovine je toga dana posvuda išla puno lakše i brže od najoptimističnijih prognoza. Nije se očekivalo tako brz

---

[31] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[32] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 6. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[33] "Tko sije vjetar – žanje buru!", *Zrin* br. 13., rujan 1995., 25.

[34] Izvješće po PD-u 151. br. HV. Kl: 818-04/95-01. Ur. br: 3008-04/95-519., od 7. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[35] "Dnevnik bojovnika 151. brigade HV", *Samoborski tjedni list*, 19. VIII. 1995., 8.

[36] "Oluja 95' ratni put samoborske brigade", *Samoborski list*, 18. VIII. 1995., 8.

[37] "Hrvatska Kostajnica" i "Kostajničani napokon na svojim ognjištima", *Zrin*, br. 13., rujan 1995., 20-21, 43.

[38] Operativno izvješće zapovjednika 151. br. HV. od 20.00 sati. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-515., od 6. VIII. 1995. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199. i Ratni i operativni dnevnici 151. br. HV-a – 6. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[39] "Oluja 95' ratni put samoborske brigade", *Samoborski list*, 18. VIII. 1995., 8.

[40] "Tko sije vjetar – žanje buru!", *Zrin* br. 13., rujan 1995., 25.

i potpun uspjeh s tako malo žrtva.[41] U večernjim satima je oslobođena Glina te presječena prometnica kojom su se snage 21. kordunskog korpusa "Srpske vojske Krajine" namjeravale izvući u Bosnu. Istodobno je prekinuta i srpska kolona izbjeglica i vojske koja se protezala od Topuskog do Bosanskog Novog.[42]

Uvečer je u Rosuljama i istočnom dijelu Hrvatske Kostajnice 151. brigada pristupila uređenju smještaja za taborovanje 1. i 3. bojne te samostalnih postrojbi.[43] Vojnici su razmješteni po kućama, postavljeno je bojno osiguranje, obavljena popuna i sl.[44] U Rosuljama je uređeno i novo zapovjedno mjesto 151. brigade u koje se odmah smjestio borbeni sektor Zapovjedništva. Snage 2. bojne, logistika, pristožerne postrojbe i dio Zapovjedništva brigade (opći sektor i sektor logistike) su tu večer dočekali u Slovincima.[45] Noć je konačno donijela zasluženi odmor iscrpljenim samoborskim vojnicima. Naime, čitava je napadna operacija od Slovinaca do Rosulje provedena pješice te su vojnici bilo vrlo izmoreni.[46] Opasnost od pogibije, povećani napori, žurno kretanje kroz močvarni i šumoviti teren za paklenski vrućeg dana, neredovito i nedovoljno odmaranje, neprilagođena obuća i komarci, nemogućnost održavanja redovite higijene i niz drugih nedaća nisu omeli samoborske vojnike u izvršenu postavljene zadaće. Ipak, posljedica višednevne bojeve akcije i hodnje koje je u jednom danu iznosila i po 20 km je bila da je te večeri oko 20 % ljudstva bilo gotovo nepokretno radi žuljeva zbog novih čizama. Bila je to dobrim dijelom i posljedica greške logističke službe Zbornog područja Zagreb. Naime 151. brigada je tek na dan mobilizacije dobila čizme koje su tražene mjesecima unatrag te ih se tijekom ranijih vježbi nije moglo izgaziti. Nekolicina je ljudi uslijed borbi, marša i sl. pretrpjela i teške psihofizičke stresove te su vraćeni natrag u Samobor na oporavak jer je procijenjeno da više nisu sposobni za borbu.[47] Ipak, kod većine je vojnika i dalje borbeni moral bio na visokoj razini. Činjenica da su u tako kratkom roku oslobodili tako veliki dio svoje domovine učinila ih je vrlo ponosnima. Tome su doprinosile i radijske vijesti o uspješnom razvoju akcije "Oluja" na dugim bojištima te oslobađanju velikih dijelova Republike Hrvatske.[48] Osim toga, među pripadnicima 151. brigade se smatralo da su oslobađanjem Hrvatske Kostajnice izvršili zapovjeđeni zadatak i da je to krajnja točka do koje će ratovati te da će se uskoro vratiti svojim domovima.[49]

---

[41] Denis ZIBAR, "*Oluja' jednog izvidnika*", 113.

[42] Milisav SEKULIĆ, "*Knin je pao u Beogradu*", 226.

[43] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a o postupanju na prostoru taborovanja od 8. VIII. 1995. Preslik dokumenta u posjedu autora.

[44] "Oluja 95' ratni put samoborske brigade", *Samoborski list*, 18. VIII. 1995., 8.

[45] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[46] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[47] Sigurnosna prosudba Odjela za SIS 151. brigade HV na dan 31. VIII. 1995. Kl: 804-01/95-01/01. Ur. br: 3008-09/95-113., od 4. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95. i Vlado JURANKO, "Sanitet 151. brigade u Oluji".

[48] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[49] Intervju s Dragom Kušićem u; *Samoborski tjedni list*, 27. X. 1995., 12. i Intervju s J. Mahovićem od 3. I. 2006.

IDEMO UZVODNO!

Prvu su noć u slobodnoj Hrvatskoj Kostajnici samoborski i drugi hrvatski vojnici proveli razmjerno mirno.[1] Među Samoborcima je vladalo uvjerenje da su oni izvršili svoje zadaće i da dan povratka u Samobor nije daleko. Međutim, događaji na bojištu će 151. brigadu ponovno baciti u samo središte zbivanja.

Te je noći u hotelu u Hrvatskoj Kostajnici zapovjednik OG "Sunja" Vinko Štefanek održao sastanak sa svim zapovjednicima postrojbi koje su bile na prostoru Pounja. Obavijestio ih je da je upravo oslobođena Glina čime je 21. kordunski korpus "Srpske vojske Krajine" odsječen od 39. banijskog korpusa i koridora za Bosnu. Pod nadzorom "Srpske vojske Krajine" na Banovini je ostao samo južni dio Zrinske gore s Dvorom na Uni, pograničnim gradićem prema BiH u kojem je u tom trenutku bilo u tijeku izvlačenje srpskih vojnika i civila preko Unskog mosta u Bosanski Novi. Zapovjednicima je rekao da je njihova zadaća daljnje djelovanje u pravcu Dvora tj. Zrinskog Pounja.[2] Prema izdanoj su zapovijedi 151. i 145. brigada 7. kolovoza trebale nastaviti s napredovanjem u zoni desno: - Donja Velešnja – Kirišnica – Gornja Oraovica – Šokačko brdo (tt 234) – Dvor na Uni; lijevo: lijeva obala rijeke Une, osnovnim smjerom selo Panjani – N. Čukur – Volinja – Kozibrod – Unčani – Struga Banska – Dvor na Uni. Desni susjed im je trebala biti 103. brigada do Vranove glave, a potom u dodiru prema Dvoru. Nakon izbijanja u prostor Dvora trebalo je izvršiti spajanje i povezivanje sa snagama 5. korpusa Armije Bosne i Hercegovine.[3]

Naime, 5. su kolovoza 505. i 511. brigada 5. korpusa s prostora između Bužima i Bosanske Otoke otpočele s napadnima akcijama ka prostoru općine Dvor na Uni. Cilj je bio što dublji prodor u hrvatski okupirani teritorij, razbijanje srpskih snaga i spajanje s nadirućim postrojbama Hrvatske vojske.[4] Tu su se sukobile s 33. dvorskom pješadijskom brigadom "Srpske vojske Krajine" koja je osiguravala pogranični pojas na tzv. 'Suhoj međi' (sela Žut, Sočanica, Kotarani, Ljubina, Gvozdansko, Majdan, Gornji Žirovac, Kobiljak, Bojna i Obljaj). Na tom su se prostori nalazili i dijelovi 24. glinske, a vjerojatno i snage 31. petrinjske i 26. kostajničke pješadijske brigade 39. korpusa "Srpske vojske Krajine" koje su na tom sektoru kontinuirano godinama ratovale (s manjom ili većom žestinom) zajedno s "Narodnom zaštitom Zapadne Bosne" Fikreta Abdića protiv Armije BiH.[5]

---

[1] "Tko sije vjetar – žanje buru!", *Zrin*, br. 13, rujan, 1995., 25.

[2] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006. i Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 7. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[3] Zapovijed Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb, IzpM-1 Sisak. Kl: 8/95-01/10. Ur. br: 1075-IzpM-1/95-53., od 6. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[4] Bejdo FELIĆ, "*Peti korpus*", 520-523.

[5] Vidi – zaplijenjena dokumentacija 24. glinske pješadijske brigade Srpske vojske Krajine. Kutija 300; Naredba o formiranju Komande 39. mtb od 9. III. 1995. Spis br: 9136., Informacija o pljački naselja opštine Velika Kladuša od strane vojnika Srpske Vojske Krajine od 13. IV. 1995., Naredba komandanta 24. pbr. o kretanju u zonama razdvajanja od 31. I. 1995. Pov. br: 39-27., Informacija podčinjenim jedinicama od 24.

Tijekom 5. i 6. kolovoza 505. brigada Armije BiH iz Bužima je u širem rajonu kote Ćorkovača (tt 603) probila položaje 33. dvorske brigade te je uz znatne gubitke u ljudstvu (11 mrtvih i više zarobljenih)[6] i tehnici potisnula ka dolini rječice Žirovnice i cestovnoj komunikaciji Glina – Dvor. Tom je prilikom 505. brigada ovladala i nizom brdskih sela općine Dvor. U tim je borbama poginuo legendarni zapovjednik ove brigade major Izet Nanić kao i veći broj bošnjačkih vojnika. Istodobno je 511. brigada ugrozila šire područje Dvora, no ipak nije uspjela probiti srpsku liniju obrane. Ovim je aktivnostima 5. bošnjački korpus znatno uzdrmao srpske položaje na jugu Banovine i pomogao HV-u u daljnjim aktivnostima.[7]

Potučena 33. brigada, ionako jedna od najlošijih postrojbi "Srpske vojske Krajine", se tijekom 6. i 7. bez naredbe svog zapovjednika pukovnika Perice Kolundžije stihijski povukla u Bosnu. Zajedno s njima se u Bosnu izvukla glavnina srpskog stanovništva općine Dvor.[8]

Prema zapovijedi brigadira Štefaneka, u napredovanju ka Dvoru jedna je satnija 145. brigade trebala zauzeti i osigurati vojno skladište u Volinji, a 151. brigada željeznički most na Uni.[9] S obzirom na osjetljivost cijele zadaće (postojao je podatak da se smjerom Glina – Dvor izvlače srpske snage jačine korpusa) zapovjednici su postrojbi od brigadira Štefaneka dobili naputak da za izvršenje ove zadaće daju svoje borbeno najspremnije postrojbe. Zapovjednik Mahović je za taj zadatak stoga odredio 1. i 3. pješačku bojnu te dio protuoklopne bitnice 151. brigade.[10] Iz 145. brigade njen zapovjednik pukovnik Bruno Čavić je angažirao 1. satniju 3. bojne, POV 1. bojne i izviđački vod, dok je 2. bojna angažirana kao pričuva na glavnom smjeru napada.[11]

U pozadini predstojećeg pohoda ka Zrinskom Pounju stajao je niz zapovijedi koje je Zborno područje Zagreb u međuvremenu dobilo od Glavnog stožera Hrvatske vojske. Prva je bila da sutradan ujutro postrojbe HV-a prekinu s borbenim djelovanjima na prostoru Vojnić - Vrginmost – Glina – Hrvatska Kostajnica – Dvor. To je učinjeno na zahtjev generala UNCRO-a Petera Peetersa, koji je Glavnom stožeru Hrvatske vojske prenio ponudu Zapovjedništva 21. korpusa "Srpske vojske Krajine" o prekidu neprijateljstava i pregovorima o predaji. Ova je ponuda prihvaćena i general Petar Stipetić dobio je naputak da obavi pregovore o predaji ovog korpusa.

Uz zapovijed o prekidu borbe, Zborno područje Zagreb je od Glavnog stožera dobilo zadaću da pripremi postrojbu jačine jedne brigade. Ova se postrojba 7. kolovoza trebala iz Hrvatske Kostajnice prebaciti u Dvor na Uni, blokirati grad te se razmjestiti na njegovom

---

II. 1995. Br. 32-26., Zapovijed komande 39. kor. od 5. VII. 195. Str. pov. br: 32-81., kao i - Procjena teritorije i jedinica u zahvatu prvih linija fronta Komande 39. banijskog Korpusa – organ bezbednosti. Str. pov. br. 07/2-962., 21. X. 1993. Reg. 5006. i Pohvala komandanta Operativne grupe "Pauk" general-potpukovnika Mile Novakovića za osvajanje Vrnogrča od 20. VI. 1995. Pov. br: 3-353. R. 5007. HDA. Fond "RSK".

[6] Milisav SEKULIĆ, "*Knin je pao u Beogradu*", 236.

[7] Bejdo FELIĆ, "*Peti korpus*", 521-524.

[8] Milisav SEKULIĆ, "*Knin je pao u Beogradu*", 236.

[9] "*Ratni put 145. brigade HV*", 17.

[10] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[11] "*Ratni put 145. brigade HV-a*", 17.

širem području. Nakon toga je ova postrojba trebala u prisutnosti pripadnika UNCRO-a otpočeti s kontroliranim propuštanjem civila i srpskih vojnika preko unskog mosta u Bosnu. Srpske je vojnike prije propuštanja trebalo razoružati. Samo su časnici i dočasnici imali pravo zadržati osobno naoružanje. Sve ostalo oružje i vojnu opremu srpske su postrojbe trebale predati Hrvatskoj vojsci u Dvoru.[12] Naime, hrvatsko je Vrhovništvo iz etičkih razloga, u skladu sa sporazumu s UNCRO-om, namjeravalo u Dvoru na Uni ostaviti prolaz srpskim civilima i vojnicima koji nisu željeli ostati u Republici Hrvatskoj.[13]

Sutradan ujutro vojnici su upoznati s novi ratnim zadatkom. Objašnjeno im je da treba izvršiti oslobađanje Zrinskog Pounja, s konačnim ciljem spajanja sa snagama 5. korpusa Armije BiH na prostoru 'Suhe međe' tj. kopnene državne granice Hrvatske i BiH. Rečeno im je i da je posredovanjem međunarodnih snaga sa Srbima postignut sporazum o obustavi borbi i mirnom napuštanju hrvatskih teritorija i to bez oruža. Stoga će u Dvoru biti ostavljena "breša" za izvlačenje Srba, ali bez oružja, posebice težeg (topova, raketnih sustava i tenkova) te da će oni vršiti zadaću "kontrolora" predaje teškog oružja.[14] Premda je u svijesti većine samoborskih vojnika oslobađanje Hrvatske Kostajnice doživljeno kao kraj rata, najava da kreću u novu napadnu operaciju nije izazvala nikakve poteškoće. Naprotiv, postrojbe su zapovijed dočekale s visokim borbenim moralom.[15]

7. kolovoza ujutro otpočelo se s formiranjem hodne kolone koja je trebala izvršiti zadatak.[16] Kako je veći dio vojnika bio preumoran od dvodnevnog marša, odlučeno je da se na izvršenje zadatka ovaj put ne ide pješice već kamionima, naravno, uz najveće osiguranje.[17]

Oko podneva su pripreme bile gotove pa je iza 14 sati iz Hrvatske Kostajnice put Dvora krenuo prvi dio kolone Hrvatske vojske. Borbeni poredak izgledao je ovako: izvidnici 17. domobranske pukovnije, dva tenka 2. gardijske brigade "Gromova", dva BOV-a 202. brigade PZO-a, izviđačko-diverzantska satnija Zbornog područja Zagreb, 1. i 3. pješačka bojna 151. brigade kao prva pješačka linija.[18] Slijedila je samoborska protuoklopna bitnica. U koloni su bile i snage 145. brigade kao i dio 17. domobranske pukovnije, točnije satnija "Dvor" sastavljena od mjesnih Hrvata prognanih iz općine Dvor još 1991. godine.[19]

---

[12] Davor MARIJAN, "Trijumf strategije i odlučnosti", *Vjesnik*, 5. VIII. 05., prilog "Oluja – dokument vremena".

[13] "Zagrebačke Munje u 'Oluji' na Banovini", *Zrin*, br. 13, rujan, 1995., 12.

[14] "Tko sije vjetar – žanje buru!" i " Zagrebačke Munje u 'Oluji' na Banovini ", *Zrin*, br. 13, rujan, 1995., 11, 25.

[15] Izvješće pom. zap. za PD 151. br. HV-a za razdoblje od 07. do 11. VIII. 1995. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-544., od 12. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[16] Zapažanja o b/d 151. br. HV u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95. i "Zagrebačke Munje u 'Oluji' na Banovini" te "Tko sije vjetar – žanje buru!" *Zrin* br. 13., rujan, 1995., 11, 25.

[17] Intervju s Franjom Bašićem od 12. II. 2005.

[18] Izvješće pom. zap. za PD 151. br. HV-a za razdoblje od 07. do 11. VIII. 1995. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-544., od 12. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[19] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

Ova je pukovnija nakon 6. lipnja imala problema s ljudstvom jer, kako je koji borac oslobađao svoje mjesto, tako je ondje i ostajao.[20] Stoga je zapovjednik Štefanek naredio da se dvije bojne ove pukovnije povuku u Sunju *"s ciljem odmora snaga"*, a da u dolini Une ostane samo njezina treća bojna.[21] Ovako je formiranu kolonu prema Dvoru na Uni predvodio brigadir Vinko Štefanek s dijelom časnika iz Zapovjedništva ZP Zagreb.[22]

Zadaća je 1. samoborske bojne bila da napreduje do ulaza u Dvor, gdje je trebala zauzeti položaje za napadno djelovanje i ne otpočinjati napad dok se ne utvrdi stanje u gradiću. Pripadnici su 3. bojne imali zadatak da se po dolasku pred Dvor smjeste uz položaje 1. bojne i izvrše pripreme za daljnje zajedničko napadno djelovanje.[23]

Na osiguranju novooslobođenog prostora općine Hrvatska Kostajnica od eventualnog napada iz Bosne ili zaostalih srpskih postrojbi na Banovini angažirane su snage pod zapovjedništvom novoformiranog Zapovjedništva Operativne skupine Hrvatska Kostajnica.[24]

Iz sastava 151. brigade na osiguranju je Hrvatske Kostajnice angažirana 2. bojna koja je oko 14 sati zajedno sa sanitetom i logistikom te ostalim pristožernim postrojbama 151. brigade pristigla u grad. Osim u Rosulji i istočnom dijelu grada, dio je 2. bojne angažiran i na obrani zapadnog dijela grada u smjeru Dvora, kao osiguranje prometnice i kolone Hrvatske vojske.[25] Na potezu istočno od Hrvatske Kostajnice do sela Dudunići na osiguranju državne granice na Uni angažirana je jedna bojna 17. domobranske pukovnije. Dalje je ka Hrvatskoj Dubici osiguranje granice preuzela 125. domobranska pukovnija.[26]

Sam je grad Hrvatsku Kostajnicu od mogućeg napada iz Bosanske Kostajnice branio dio samoborske mješovite protuoklopne bitnice koja je zaposjela položaje kod mosta u centru grada, te VBR-ovi "RAK-12".[27] I samoborski je inženjerijski vod uključen u osiguravanje grada tj. Unskog mosta, postavljanjem protuoklopnih mina TMM-1 u smjeru Bosanske Kostajnice. Mine su odmah naoružane upaljačima i povezane žicama.[28] Na zračnom osiguranju grada angažiran je vod PZO-a 151. brigade s dva oruđa.[29] Podršku u osiguranju grada Samoborcima su davala i dva tenka "Gromova".[30] Ovakvim je rasporedom snaga stvorena solidna obrana cijelog kostajničkog Pounja. Kako bi

[20] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[21] Zapovijed Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb, IzpM-1 Sisak. Kl: 8/95-01/10. Ur. br: 1075-IzpM-1/95-53., od 6. VIII. 1995. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[22] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[23] Ratni dnevnik 151. br. HV. – 7. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[24] "Mir se vratio", *Zrin*, br. 13, rujan, 1995., 19.

[25] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 7. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[26] Zapovijed Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb, IzpM-1 Sisak. Kl: 8/95-01/10. Ur. br: 1075-IzpM-1/95-53., od 6. VIII. 1995. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[27] Operativno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-510-a., od 8. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[28] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a pionirskom vodu za inženjerijsko osiguranje od 7. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[29] Operativno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-510-a., od 8. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[30] "Tko sije vjetar – žanje buru!", *Zrin*, br. 13, rujan, 1995., 25.

moglo bolje rukovoditi organiziranjem obrane, u grad je iz Rosulja prešlo Zapovjedništvo 151. brigade smjestivši se kod tvornice 'Pounjka', dok su ostale pristožerne postrojbe i dalje ostale u Rosuljama.[31]

Po formiranju linije obrane navedene su postrojbe pristupile organizaciji svog života i rada.[32] Kako idućih dana nije bilo nikakvih borbenih djelovanja, pripadnici 2. bojne i pristožernih postrojbi, osim osiguranja Pounja, prihvatili su se razminiranja i asanacije terena u Rosuljama i Hrvatskoj Kostajnici.[33] Nastojali su što više pomoći civilnoj vlasti koja je bila u fazi formiranja, u normalizaciji komunalnog života, preduvjetu za povratak prognanika.[34]

Dok su trajale ove obrambene pripreme, kolona se Hrvatske vojske zaputila u smjeru Dvora na Uni. Oko 15 je sati krenula 1. bojna, a u 15.30 3. bojna. Iza njih su išle snage 17. domobranske pukovnije. Minobacački je vod 3. bojne bio između ovih dviju postrojbi.[35] Prve je kilometre u nastupanju prema Dvoru kolona prošla bez ikakvih smetnji premda su se *"preko Une kretale kolone četnika"*. Kolona je nastupala vrlo polako i oprezno.[36] Uspješno je prijeđen i zloglasni Čukur s kojeg su srpski teroristi 1991. godine sijali smrt po kostajničkom Pounju. Prvi su problemi nastali kod sela Volinja, uz cestu Hrvatska Kostajnica – Dvor, udaljenom tristotinjak metara od Une.[37]

Željeznički most na Uni kod sela Volinja

Kolona je prvo naišla na ostatke goleme vojarne i skladišta oružja. Tu je, naime, bilo tehničko skladište pogonskih sredstava koje je "Srpska vojska Krajine" 1992. godine preuzela od JNA i gdje je od tada bio smješten 87. pozadinski bataljun.[38] Povlačeći se u Bosnu, Srbi su cijeli kompleks digli u zrak. Posvuda oko Volinje ležale su razbacane neeksplodirane mine, granate i bačve pune napalma.[39] I kao da već to nije bilo dovoljno, s padina je Zrinske gore na kolonu otvorena jaka puščana paljba. Radilo se o zaostaloj grupi srpskih vojnika s kojima je bila i jedna skupina civila. Vjerojatno su se namjeravali preko željezničkog mosta koji se nalazi u Volinji prebaciti u Bosnu. Pucnjavom su se pokušali kroz hrvatsku

[31] Operativno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-510-a., od 8. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199. i Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a o održavanju koordinacijskih sastanaka od 8. VIII. 1995. Preslik dokumenta u posjedu autora.

[32] Zapovijed 151. br. HV-a za organiziranje života i rada u Hrv. Kostajnici od 8. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[33] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a o asanaciji terena na području Rosulje i H. Kostajnice od 8. VIII. 1995.

[34] "Hrvatska Kostajnica" i "Novi život grada", *Zrin*, br. 13, rujan, 1995., 20-21.

[35] Operativni dnevnik 151. br. HV-a – 7. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[36] Intervju s Franjom Bašićem od 12. II. 2005.

[37] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[38] Predlog postavljanja AVL u 39. K. od 15. V. 1994. Spis br. 32-59. i Naredba Komande 39. Korpusa o formiranju interventnog bataljuna od 4. VII. 1995. Str. pov. br: 71-250. HDA. Fond "RSK". Kutija 300.

[39] "Napalm, kemijski otpad, mine i granate prijete ljudima i Uni." *Novi list*, Rijeka, 6. IX. 2002.

kolonu probiti do Une. Hrvatski su ih vojnici u tome spriječili te je došlo do oružanog sukoba koji je kratko potrajao. Uvidjevši da neće uspjeti u svom naumu, napadači su se povukli natrag u šume Zrinske gore. Prilikom ove kratkotrajne borbe na hrvatskoj strani nije bilo gubitaka, dok za napadače taj podatak nije poznat.

S obzirom na to da se radilo o prostoru u koji do tada nije ušla ni jedna hrvatska postrojba, donesena je odluka da se ne ide u gonjenje. Od tog je trenutka posebna pozornost posvećena osiguranju desnog boka kolone.[40] Na osiguranju željezničkog mosta, prostora sela Volinje i obližnjih spaljenih hrvatskih Kuljana ostavljen je samoborski 1. vod 1. bojne. Osiguranje prostora sjeverno od Volinje pa do ulaza u Hrvatsku Kostajnicu preuzele su snage 2. bojne 151. brigade. Time se željelo spriječiti ponavljanje ovakvih i sličnih iznenađenja, ali i ukloniti opasnost od eventualnog presijecanja komunikacije Hrvatska Kostajnica – Dvor.[41] Vod 1. bojne smješten je u željezničku postaju nedaleko od punkta UNCRO-a.[42]

U nastavku napredovanja nije bilo novih napada. Sve do samog Dvora kolona Hrvatske vojske nije naišla na bilo kakav otpor.[43] Naime Kostajnička i Dvorska brigada "Srpske vojske Krajine" su dan ranije bez borbe napustile ovaj dio Pounja.[44] Ni iz Bosne nije na kolonu ispaljen ni jedan metak, premda je cesta bila 'kao na dlanu'. Napustivši Volinju kolona je prošla kroz brojna potpuno uništena hrvatska sela - Kuljani, Kozibrod, Divuša, Golubovac, Unčani, Struga, Zamlača. Posvuda su zatjecali isti prizor genocida: sablasnu pustoš, spaljene i minirane kuće, crkve i grobišta. Nerazrušene su bile samo kuće u vlasništvu Srba koji su ionako bili malobrojni u Zrinskom Pounju. Najgore je stanje bilo u selu Struga u kojem doslovce ni jedna građevina nije bila čitava.[45] Među Samoborcima je Struga probudila tužna sjećanja na srpanj 1991. godine kada su u obrani ovoga sela na najbrutalniji način ubijena tri samoborska policajca: Mario Parlov, Branko Vuk i Davor Vukas.

U Divuši je kolona prošla pored kampa UNCRO satnije 'C' danskog kontingenta. Bio je to jedan od tri kampa UNCRO-a u općini Dvor. Drugi je bio u selu Donji Žirovac, a treći u Dvoru. Zapovjednik je UNCRO-a u ovom sektoru bio bojnik Per Kristiensen.[46]

Oko 16.30 je glavnina kolone postrojbi Zbornog područja Zagreb bez otpora došla do sela Zamlača, tik pred Dvorom na Uni.[47] Međutim, pri pokušaju daljnjeg napredovanja kolonu je dočekala "vatrena

---

[40] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[41] Operativno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-510-a., od 8. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[42] Intervju s Franjom Bašićem od 12. II. 2005.

[43] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV. – 7. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[44] Milisav SEKULIĆ, "*Knin je pao u Beogradu*", 226.

[45] Stjepan KOŽUL, "*Terra combusta – ratna izvješća župnika Zagrebačke nadbiskupije 1991.-1996.*", Zagreb, 1998., 28, 326. i "Hrvati se vratili u svoje Pounje", *Zrin*, br. 13, rujan, 1995., 26.

[46] Dopis SJB Dvor upućen SUP-u Glina od 27. II. 1995. Br: 08-04-1-SB8-1/1995. o osobama koje su zaposlene kod UN-a. HDA. Fond "RSK". Kutija 292/42.

[47] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 7. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

Bilten 33. pješadijske brigade Dvor na Uni "Srpske vojske Krajine". Ova postrojba se pred HV-om povukla iz Zrinskog pounja bez borbe

dobrodošlica".[48] U trenutku kada je 1. samoborska bojna ulazila u Zamlaču na postrojbu je otvorena vatra s desne strane puta, iz smjera obližnje šume. Postrojbi je u pomoć tada pristigao jedan oklopni transporter koji je iz "trocjevca" otvorio vatru po šumi, nakon čega je napad prekinut. U selo je u međuvremenu dojurio zapovjednik akcije Vinko Štefanek kako bi utvrdio što se zbiva. I dok je ovaj napad na Zamlaču prošao bez žrtava, jedan je gardist poginuo na cesti ka Dvoru. Gardist se u ladi nivi uputio u smjeru gradića; vozilo je na pola puta između Zamlače i Dvora bilo pogođeno iz smjera Bosne, a vozač ubijen.[49] Ova su dva događaja zorno pokazala da pripadnici "Srpske vojske Krajine" nisu bili pripravni na prepuštanje kontrole nad jedinim izlazom u Bosnu koji su imali. Sve najave o spremnosti na pregovore, predaju i polaganje oružja bile su samo varka kojom je "Srpska vojska Krajine" kupovala vrijeme.[50] Toga je postao svjestan i general Petar Stipetić koji je cijeli dan uzaludno čekao srpsko pregovaračko izaslanstvo. Do istog je zaključka došao i načelnik Glavnog stožera HV-a te je povukao zapovijed o prekidu vatre i zapovjedio nastavak napada radi *"razbijanja neprijatelja na području Banovine i izbijanja na državnu granicu RH sukladno ranije danim zapovijedima"*.[51] Nakon toga su postrojbe Zbornog područja Zagreb pred Dvorom oko 17 sati otpočele s napadnim djelovanjem na gradić.[52] Tako je napad otpočeo upravo u vrijeme kada su vojna djelovanja na drugim "olujnim" bojištima uglavnom završavala.[53]

Istovremeno s napredovanjem kolone iz Hrvatske Kostajnice ka Dvoru u istom je smjeru, ali prometnicom Glina – Dvor, s napredovanjem otpočela 2. gardijska brigada. Cilj je bio izbijanje na hrvatsku državnu granicu u predjelu 'Suhe međe' i Zrinskog Pounja. Međutim, njihovo je napredovanje već ujutro 7. kolovoza prekinuto jer su na prostoru između sela Klasnić i Brezovo polje naišli na začelje kolone koja se povlačila ka Dvoru.[54] Naime lokalne srpske vlasti Korduna su 6. kolovoza donijele odluku da se civilno stanovništvo evakuira ovom cestom u Bosnu s čime se uskoro otpočelo. U koloni je uz šest do sedam tisuća civila i njihovih vozila bio i veliki broj srpskih vojnika iz sastava 39. banijskog i 21. kordunskog korpusa te Korpusa specijalnih jedinica "Srpske vojske Krajine" koji su se povlačili zajedno sa svojim oružjem (tenkovima, transporterima, topovima i sl.).[55] Vrlo je brzo došlo do borbe između dviju vojski u kojoj je na strani Hrvatske vojske, ali i "Srpske vojske Krajine" bilo više mrtvih. U borbi je uništen jedan srpski oklopnjak i potučeni srpski vojnici na začelju kolone. Hrvatskoj su vojsci u pomoć priskočili i vojni zrakoplovi raketirajući

[48] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.
[49] Intervju s Franjom Bašićem od 12. II. 2005.
[50] "Tko sije vjetar – žanje buru!", *Zrin*, br. 13, rujan, 1995., 25.
[51] Davor MARIJAN, "Trijumf strategije i odlučnosti" *Vjesnik*, 5.8. 05., prilog "Oluja – dokument vremena", 17.
[52] "*Ratni put 145. brigade HV-a*", Zagreb, 2001., 18.
[53] "*Bljesak Oluje*", 31.
[54] Denis ZIBAR, "*Oluja' jednog izvidnika*", 94-98.
[55] Milisav SEKULIĆ, "*Knin je pao u Beogradu*", 214-240.

srpska vojna vozila. Međutim, uslijed srpskog otpora, ali i vrlo velikog broja civilnih vozila koja su posve zagušila prometnicu Glina – Dvor, 2. je gardijska brigada toga dana napredovala samo do prijevoja Vratnik (432). Daljnje bi napredovanje zacijelo dovelo do velikih žrtava među civilima, a Hrvatska je vojska imala zapovijed da ne dira civilne kolone koje se povlače u Bosnu.[56] Tako se "Srpska vojska Krajine" izmiješavši se s civilnom populacijom, a što je posve suprotno odredbama međunarodnog prava, koristila civilnom kolonom kao svojevrsnim živim zidom za svoje izvlačenje u Bosnu.[57] Na taj je način pod srpskom kontrolom 7. kolovoza i dalje bio veliki prostor općine Dvor u koji su se slile na tisuće srpskih vojnika i izbjeglica, uglavnom s Korduna. Zanimljivo je da je dio srpskih civila iz kolone zatražio od pripadnika Hrvatske vojske da im omoguće povratak u njihova mjesta na Kordunu, što im je odmah omogućeno.[58]

Zapovijed o propuštanju srpske kolone dobile su i postrojbe Armije Bosne i Hercegovine koje su prodrle na hrvatski državni teritorij. U monografiji *Peti korpus* Bejda Felića navodi se kako je *"hrvatska strana zahtijevala da se naše snage zaustave na bezbjednoj zoni od srpskih kolona u kretanju ka Bosanskom Novom..."* Ovaj se zahtjev odnosio na pripadnike 505. brigade 5. korpusa koji su tijekom prethodnih borbi dostigli liniju Obljaj – G. Žirovac – Ljubina u neposrednoj blizini prometnice Glina – Dvor.

Izvlačenje snaga "Srpske vojske Krajine" u Bosnu nije ni najmanje odgovaralo 5. Korpusu Armije BiH. Naime, Zapovjedništvo je Vojske Republike Srpske prethodnih dana dio postrojbi "Srpske vojske Krajine" već uključilo u napad na Bihać, što je tamošnje bošnjačke obrambene snage dovelo u težak položaj. Dolazak novih srpskih snaga s Korduna i Banovine mogao je samo pogoršati stanje na bihaćkom bojištu. Stoga je 505. brigada 7. kolovoza odustala od daljnjeg iščekivanja dolaska Hrvatske vojske sa sjevera i otpočela s napadnim operacija na cestu Glina – Dvor u dolini Žirovnice, jedinu srpsku odstupnicu u Bosnu.[59] Glavni je udar bio usmjeren na dio prometnice u širem prostoru sela Žirovac kojim se srpska vojno – civilna kolona polako kretala prema Dvoru.[60] Na njezinu je sporost utjecalo i to što je ratna tehnika "Srpske vojske Krajine" u izvlačenju imala prednost pred civilima. Tako je veliki dio tehnike uspješno prebačen u Bosnu.[61] Šumskim se stazama s Korduna u Dvor probila i posada "Orkana" koji je u svibnju tukao Zagreb, a prvog dana "Oluje" Sunju. Oruđa su po izvlačenju predavana Vojsci Republike Srpske.[62] Međutim, uslijed ovog izvlačenja, srpski su se civili u izbjegličkoj koloni između Žirovca i Dvora pretvorili

[56] Denis ZIBAR, "*Oluja' jednog izvidnika*", 94-98.
[57] Stanko NIŠIĆ, "*Hrvatska Oluja i srpske seobe*", 191.
[58] "Bovićki vlak bez voznog reda", *Novosti – samostalni srpski tjednik*, Zagreb br. 298., 2. XI. 2005., 9.
[59] Bejdo FELIĆ, "*Peti korpus*", 524-527.
[60] Marko VRCELJ "*Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995.*", 214-216. i Bejdo FELIĆ, "*Peti korpus*", 53.
[61] Marko VRCELJ, "Artiljerija Srpske vojske Krajine" u: *Republika Srpska Krajine X. godina poslije*, 146.
[62] Marko VRCELJ "*Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995.*", 221.

u nepokretnu metu, uglavnom bez zaštite svoje vojske, izloženu na milost i nemilost osvetničkih Bošnjaka.[63]

Vrlo je brzo po početku napada 505. brigada Armije BiH uspjela na više mjesta probiti srpsku liniju obrane uz rub Žirovnice i presjeći kolonu na nekoliko dijelova. Uslijed toga razvila se žestoka borba bošnjačkih vojnika s postrojbama "Srpske vojske Krajine".[64] Tijekom tih su se borbi civili u koloni našli u unakrsnoj vatri te ih je veći broj stradao.[65] Tako je Žirovačka cesta, ionako preuska da bi primila sve koji su njome bježali, postala prava smrtonosna stupica za Srbe. Načelnik je artiljerije u Glavnom štabu "Srpske vojske Krajine" Marko Vrcelj u svojim memoarima zabilježio razgovor s jednom od svjedokinja ovih događanja: *"U Novom Gradu,* jedna žena mi priča događaje iz Žirovca. Našla se baš na mestu na kojem su Muslimani presekli kolonu. Izišli su iz šume i upali u kolonu koja je išla prema Dvoru. Kao divlje zveri ubijali su nenaoružani narod puškama, pištoljima, a neke su i klali. Prava klanica. Nju je jedan Musliman uhvatio i prineo joj nož pod grlo. Pogledala ga je i u njemu prepoznala svog učenika iz srednje škole u Karlovcu. Prepoznao je i on nju. Malo je zastao. Nije mogao odmah da je zakolje. Iskoristila je trenutak, istrgla se iz njegovog zagrljaja i pobegla a on je još jedno vreme ostao zaprepašćen prizorom. Ostala je živa. Evo je sada u Novom Gradu. Dalje će prema Srbiji..."*[66]

Duge godine patnje, gladi, nasilja, izgnanstva, mučenja u srpskim koncentracijskim logorima i genocida u Prijedoru pretvorile su pripadnike 5. korpusa Armije BiH u nemilosrdne osvetnike. Sva se muka napaćenog bošnjačkog naroda Cazinske krajine iskalila na narodu kojem su pripadali njihovi zlotvori i zatornici. Pristalice su velikosrpske ideje tog kolovoza plaćale njenu punu cijenu. Na ovakvo je postupanje bošnjačke vojnike zacijelo potakla i smrt omiljenog zapovjednika Nanića, ali i većeg broja njihovih suboraca tih dana.

U konačnici je ova napadna akcija 505. brigade dale povoljne rezultate za Armiju BiH. Naime ljudstvo 21. korpusa se nakon predaje HV-u nije povuklo u Bosnu jer su smatrali da je žirovačka cesta previše nesigurna, već su autoputem otišli u Srbiju. Tako je Vojska Republike Srpske ostala bez velike popune u ljudstvu koja se mogla očekivati da se ljudstvo 21. korpusa povuklo u Bosnu.[67]

---

[63] Hrvatski Helsinški odbor za ljudska prava "*Vojna operacija Oluja i poslije - izvještaj*", Zagreb, 2001., 200. i Milisav SEKULIĆ, "*Knin je pao u Beogradu*", 216., 223.

[64] Marko VRCELJ "*Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995.*", 214 i dalje.

[65] Hrvatski Helsinški odbor za ljudska prava "*Vojna operacija Oluja i poslije - izvještaj*", Zagreb, 2001., 200.

[*] Vlasti Republike Srpske promijenile su imena svim naseljima u BiH koja su nosila pridjeve Bosanski ili su u korijenu imala nazive vezane uz Islam ili Katoličanstvo. Tako je Bosanski Novi preimenovan u Novi Grad.

[66] Marko VRCELJ, "*Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995.*", 223-224.

[67] Milisav SEKULIĆ, "*Knin je pao u Beogradu*", 217., 223., 231., 268.

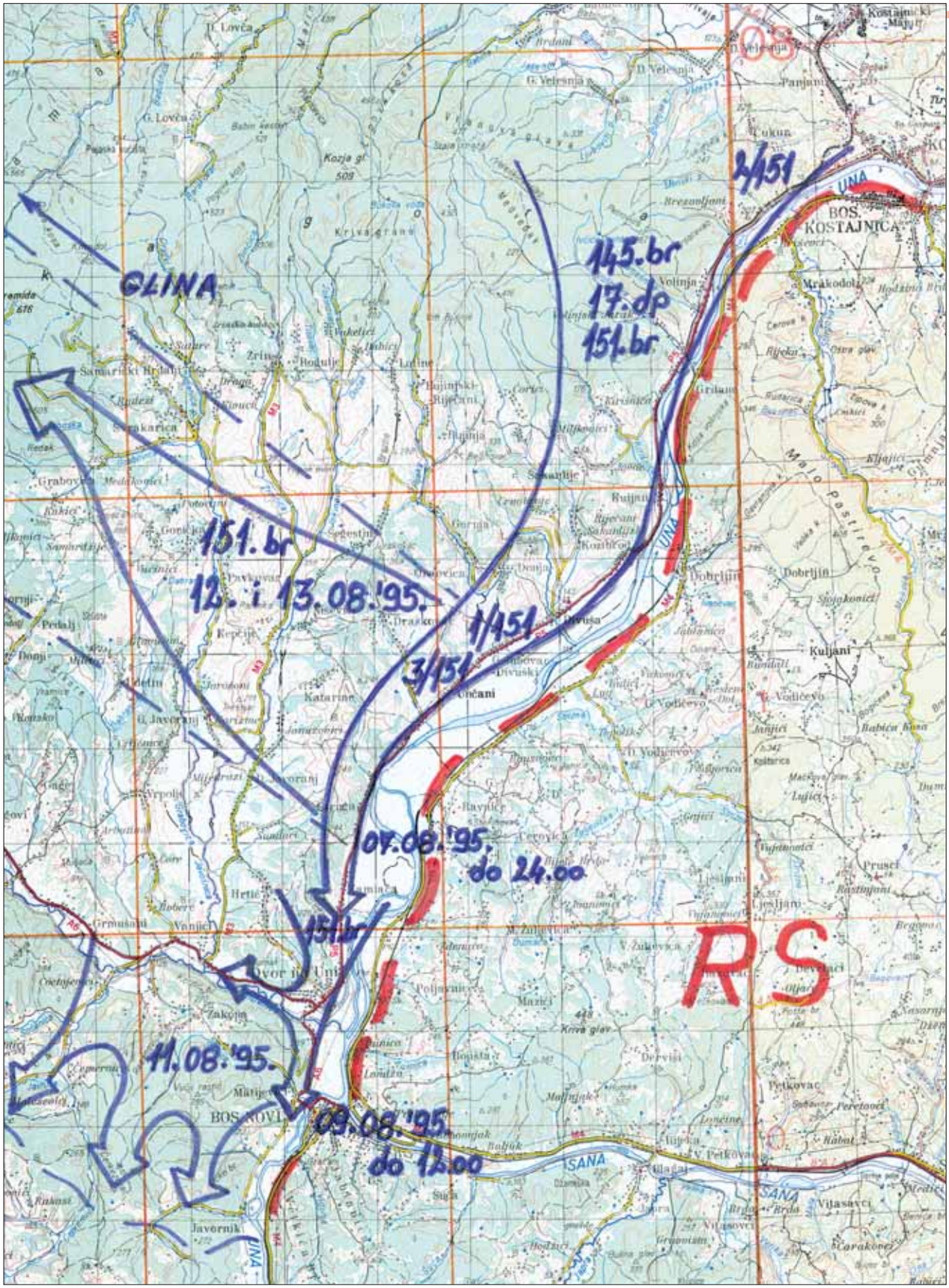

Napadne aktivnosti 151. brigade u periodu od 7. do 14. kolovoza 1995. u akciji „Oluja" na pravcu Hrvatska Kostajnica - Dvor na Uni - Glina (autor: Josip Mahović, crtao: Marijan Ratešić)

DRAMATIČNA NOĆ U DVORU NA UNI

Napad su na Dvor otvorili tenkovi 2. gardijske brigade djelovanjem po otpornim točkama u gradu. Udari su granata vrlo brzo skršili srpski otpor na ulazu u grad.[1] Potom su uz pratnju gardijskih tenkova i PZO BOV-ova u Dvor prodrle pješačke postrojbe: izvidničko-diverzantska satnija na čelu s Matijom Cipićem, satnija "Dvor" 17. domobranske pukovnije, ljudstvo 1. bojne 151. brigade te 3. bojne 145. brigade.[2] Samoborska je 3. bojna, prema Mahovićevoj zapovijedi, ostala u selu Zamlača, na osiguranju prilaza gradu, čekajući daljnje zapovijedi.[3] Vrlo su brzo hrvatski vojnici i tenkovi prodrli do središta grada, gdje su naišli na kolonu srpske vojske i civila koja se žirovačkom cestom iz smjera Gline povlačila prema Bosanskom Novom.[4]

U trenutku neposrednog dodira hrvatskih snaga s razbijenom srpskom vojskom i srpskim civilima u koloni je nastao kaos. Srpski su tenkovi i druga oklopna vozila, koja su se pomiješana s civilnim vozilima kretala prometnicom, sa začelja kolone krenuli u proboj gazeći sve pred sobom, automobile, traktore i kamione, ne čekajući da iz njih izađu srpski civili. Jedan je dio srpskih vojnika i borbenih vozila hitao da se što prije izvuče u Bosnu, dok se drugi dio upustio u borbu s HV-om. Tako se u centru Dvora razvila žestoka bitka.[5]

Radilo se o tenkovima iz sastava Oklopne brigade Korpusa specijalnih jedinica "Srpske vojske Krajine" kojom su se general Mile Novaković, zapovjednik srpskih snaga Korduna i Banovine, i zapovjednik ovog Korpusa, general Milorad Stupar, koristili kako bi se izvukli u Bosnu. Oni su već ranije pokazali svoju beskrupuloznost i posvemašnju neosjetljivost prema vlastitome srpskom narodu u nevolji, koristeći grubu silu kako bi izbjeglice maknuli s prometnice te se što prije dokopali Bosanskog Novog.[6]

Vrlo su brzo snage HV-a skršile srpski otpor, presjekle kolonu i uspostavile blokadu prometnice ka Bosanskom Novom. Istodobno se dio hrvatskih snaga usmjerava na djelovanje u raznim smjerovima kako bi se posve ovladalo gradom. Do mraka su cijeli Dvor i odsjek žirovačke ceste kroz grad dospjeli pod nadzor HV-a.[7]

Tijekom idućih je nekoliko noćnih sati uspješno održavana blokada prometnice i okruženje oko zaustavljene kolone. Gardijski su

---

[1] "Tko sije vjetar – žanje buru!", *Zrin*, br. 13., rujan, 1995., 25.

[2] "Zagrebačke Munje u Oluji na Banovini", *Zrin*, br. 13., rujan, 1995., 11. i "*Ratni put 145. brigade HV-a*", 18.

[3] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 7. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[4] Izvješće pom. zap. za PD 151. br. HV-a za razdoblje od 07. do 11. VIII. 1995. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-544., od 12. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[5] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[6] Milisav SEKULIĆ, "*Knin je pao u Beogradu*", 224., 226-227.

[7] "*Ratni put 145. brigade HV-a*", 18.

tenkovi korišteni kao osmatračnice nad kolonom. Dio civila i vojnika koji su se pristali razoružati propušten je u smjeru Bosne.[8] Međutim, srpski se vojnici blokirani u koloni nisu mirili s takvim stanjem. Stoga je general Stupar u napad na Dvor uputio šest tenkova Oklopne brigade i dijelove 24. glinske pješadijske brigade 39. korpusa. Napad je vodio zapovjednik 24. brigade pukovnik Milan Bek.[9] Srpski je napad na HV u Dvoru bio vrlo snažan. Srbi su snage razvili iz pokreta i krenuli u proboj. Već je na samom početku napada jednom kumulativnom minom iz ručnog bacača pogođen jedan od dva gardijska tenka. Mina je pogodila kupolu i teško ozlijedila tenkista Senudina Selmića, pripadnika "Gromova".[10] Međutim, ni HV se nije predavao tek tako, već je uspješno zaustavio ovaj pokušaj proboja. Nedugo nakon toga srpske su se snage pregrupirale i ponovno krenule u napad.[11] U međuvremenu je HV u Dvoru dobio pojačanje iz Hrvatske Kostajnice te je spremno dočekao novi napad.[12] Tijekom teških borbi koje su uslijedile spriječen je prodor Oklopne brigade i dijelova 24. glinske brigade te zadržana blokada prometnice. U ranojutarnjim je satima uslijedio i treći napad srpske vojske koji je isto tako odbijen. Činilo se da je pobjeda Hrvatske vojske neupitna.

Međutim, Srbima je ovladavanje Dvorom bilo od presudne važnosti, pa su odlučili nastaviti napad. U napad se osim navedenih snaga uključio i dio 13. pješadijske brigade "Srpske vojske Krajine" iz Slunja pod zapovjedništvom pukovnika Marka Reljića, koja je također bila u koloni, te dio 33. dvorske brigade koja se većim dijelom već povukla u Bosnu. No, osim postrojbi sa žirovačke ceste, ovaj se put u napad uključila i snažna tenkovsko - pješačka postrojba iz Bosanskog Novog. Moguće je da se radilo o postrojbama Vojske Republike Srpske. U ovome je kombiniranom napadu iz dva smjera, četvrtom po redu, konačno popustila obrana HV-a.

Nakon proboja hrvatske crte iznad žirovačke ceste dio se srpskih tenkova i pješaštva probio do samoga središta Dvora te se upustio u krvavu bitku prsa o prsa s hrvatskim vojnicima. U ovim je borbama poginulo ili je teško ranjeno više pripadnika 145. brigade i 17. domobranske pukovnije. I srpska je strana pretrpjela teške gubitke. Među ostalima, teško je ranjen zapovjednik diviziona Zoran Čučilović, a 24. je brigada imala 9 poginulih i 8 ranjenih. U svitanje novoga dana HV je u Dvoru trpio jaku topničku vatru i vatru iz svih mogućih oružja i oruđa.[13] Snage HV-a na prilazima Dvoru nisu se usuđivale pružiti jaču

[8] "Tko sije vjetar – žanje buru!" i "Zagrebačke Munje u 'Oluji' na Banovini", *Zrin*, br. 13., rujan, 1995., 10, 25.

[9] Milisav SEKULIĆ, "*Knin je pao u Beogradu*", 227. i Marko VRCELJ, "*Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995.*", 223-224.

[10] "Tko sije vjetar – žanje buru!" i "Zagrebačke Munje u 'Oluji' na Banovini", *Zrin*, br. 13., rujan, 1995., 10, 25.

[11] "*Ratni put 145. brigade HV-a*", 18. i Petar STIPETIĆ, "Kako smo zarobili XXI kordunski korpus", *Vjesnik*, 5. 8. 2005., prilog "Oluja – dokument vremena"

[12] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 7. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[13] Milisav SEKULIĆ, "*Knin je pao u Beogradu*", 219., 227., 236., Marko VRCELJ, "*Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995.*", 223-224., "*Ratni put 145. brigade HV-a*", 18., Petar STIPETIĆ, "Kako smo zarobili XXI kordunski korpus", *Vjesnik*, 5. 8. 2005., prilog "Oluja – dokument vremena", "Tko sije vjetar – žanje buru!" i "Zagrebačke Munje u 'Oluji' na Banovini", *Zrin*, br. 13, rujan, 1995., 10, 25.

topničku podršku svojim suborcima u gradu. Naime, veza je među postrojbama bila vrlo loša pa topnici nisu sa sigurnošću znali gdje se sve u Dvoru nalaze snage HV-a.[14] Pored ove činjenice, brzina i dinamika nastupanja dovela je do toga da topništvo nije stiglo formirati paljbene položaje pa niti kvalitetno djelovati.[15] Zapovjednicima HV-a u gradu je postalo jasno da se bore s daleko nadmoćnijim srpskim snagama te da bi u daljnjem srazu s njima mogli pretrpjeti nove velike gubitke. Stoga je u 04.30 sati donesena odluka o povlačenju iz Dvora u smjeru Zamlače.[16] Novu je liniju obrane trebalo uspostaviti u posljednjim gradskim kućama u smjeru Zamlače jer se očekivalo da će srpske snage krenuti u daljnji napad ka sjeveru.[17] Međutim, uslijed velikih gubitaka pretrpljenih u noćnim borbama, 145. brigada i 17. domobranska pukovnija su se počele izvlačiti iz Dvora dosta neorganizirano, bez uspostavljanja nove obrambene linije. Kako je uslijed toga zaprijetila opasnost da cijeli Dvor i prometnica do grada budu napušteni, čime bi se otvorila mogućnost srpskome protuudaru u smjeru Zamlače i napada na HV s leđa, odlučeno je da se 3. samoborska bojna hitno prebaci u Dvor i angažira na zaštiti izvlačenja HV-a. Vrlo se brzo bojna prebacila u rubni dio Dvora te je pod vodstvom svog zapovjednika, satnika Ivana Vrhovskog uspostavila stabilnu obrambenu liniju pokrivajući ostale postrojbe HV-a u izvlačenju. Time je prestala svaka daljnja opasnost od srpskog napada na Zamlaču.[18] U izvršavanju ove zadaće posebice se istaknula 1. satnija 3. bojne zapovjednika Vladimira Rozjana, te vod ove satnije pod zapovjedništvom Josipa Razuma. Samoborski su vojnici svojim odlučnim i hrabrim držanjem uspjeli zadržati kako svoje položaje, tako i položaje ostalih postrojbi, i tako obraniti rubni dio grada.[19]

Nakon stabilizacije obrane na rubu Dvora 3. je bojni u pomoć pristigla protuoklopna bitnica 151. brigade koja se prihvatila zaprečivanja komunikacije Dvor – Zamlača na ulazu u gradić. Na liniji obrane uz prometnicu u selu Zamlača te desno na grebenu iznad Zamlače ka selu Hrtić uz 3. je samoborsku bojnu bio angažiran i dio 145. brigade, dok su obranu pojasa prema rijeci Uni preuzele snage 17. domobranske pukovnije. Dalje, po dubini u selu Zamlača i prema sjeveroistoku u smjeru Hrvatske Kostajnice, položaje su držali ostali dijelovi 3. bojne i 1. bojne 151. brigade. Brigadir Štefanek je u jednoj od prvih dvorskih kuća formirao svoje zapovjedno mjesto. Neposredno me je osiguranje, uz dio njegovih ljudi, davala 3. samoborska bojna.[20] Nakon

[14] Raščlamba b/d 151. br. 'D' HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-615., od 15. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[15] Usmeno priopćenje generala Vinka Štefaneka od 14. V. 2006, i intervju s J. Mahovićem 3. I. 2006.

[16] Usmeno priopćenje generala Vinka Štefaneka od 14. V. 2006., "Tko sije vjetar – žanje buru!", "Zagrebačke Munje u 'Oluji' na Banovini", *Zrin*, br. 13, rujan, 1995., 10, 25. i "*Ratni put 145. brigade HV*", 18.

[17] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[18] Prijedlog zapovjednika 151. br. HV-a za pismenu pohvalu. Kl: Pov. 119-01/95-01/02. Ur. br: 3008-11/95-565., od 17. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 1-56.

[19] Prijedlog Zapovjedništva 3. bojne 151. br. HV-a za dodjelu odlikovanja Vladmiru Rozjanu i Josipu Razumu od 29. II. 1996. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/95.

[20] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

pregrupiranja i dolaska novih snaga HV-a na prilaze Dvoru oko 8 je sati pokušan novi proboj u grad. U njemu su sudjelovali i samoborski vojnici koji su uspjeli ukloniti nekoliko srpskih uporišta.[21] Međutim, srpska je vojska ovaj napad HV-a uspješno zaustavila. Nakon toga je donesena odluka da se privremeno prekine s napadnim akcijama.[22]

Tako je završilo prvo napadno borbeno djelovanje na Dvor tijekom kojeg je HV uz gubitke potisnut. Posebno je velike gubitke ove dramatične noći pretrpjela 145. brigada čijih je pet pripadnika poginulo, a više ih je nestalo.[23] Imala je i vrlo veliki broj ranjenika u čijem je zbrinjavanju značajan udio imao sanitet 151. brigade na čelu s dr. Jurankom.[24]

Kao potvrda da su u posljednjem napadu na HV u Dvoru na Uni sudjelovale i snage bosanskih Srba može poslužiti i izjava predsjednika Republike Srpske Radovana Karadžića koji se preko medija hvalio da su združene srpske snage iz *"obaju srpskih država"* zauzele Dvor te da to namjeravaju učiniti i s Hrvatskom Kostajnicom.[25] Ako je to točno onda je Dvor na Uni jedino mjesto gdje su se u borbu s HV-om uključile i snage bosanskih Srba.

Nakon potiskivanja HV-a iz Dvora srpske su oklopno-pješačke snage, po naređenju generala Mile Mrkšića, zapovjednika "Glavnog štaba Srpske vojske Krajine", krenule u pomoć blokiranoj srpskoj koloni na širem području Donjeg Žirovca, gdje je 5. korpus Armije BiH uspio presjeći kolonu. I ovdje je deblokiranje kolone uspješno provedeno, premda nije moglo spriječiti daljnje napade Armije BiH. Navodno se 8. kolovoza, nakon što je HV potisnut iz Dvora, a Armija BiH iz Žirovca, u Bosanski Novi uspjelo prebaciti više od dvije tisuće srpskih civila.[26] Ipak, sigurno je da se tih dana izvukao cijeli 39. banijski korpus i glavnina Korpusa specijalnih jedinica "Srpske vojske Krajine".[27]

Dojava da su iz Bosanskog Novog u napad na Dvor krenule velike srpske snage, u Hrvatskoj je Kostajnici izazvala pravu uzbunu. Pojavila se bojazan da bi srpske snage iz Bosanske Kostajnice mogle pokušati nešto slično i u ovom sektoru. Stoga je u 2.30 sati 8. kolovoza od strane postrojbi HV-a izvršeno miniranje prvog nosača Unskog mosta sa strane Hrvatske Kostajnice.[28] Prema riječima zapovjednika Mahovića, miniranje mosta izvršeno je po zapovijedi generala Luke Džanka. Mahović je bio uvjeren da most ne treba rušiti, jer je smatrao da su snage HV-a dostatne za obranu grada te je pokušao spriječiti miniranje mosta. Uzalud. Most je miniran i posve onesposobljen za

---

[21] Izvješće pom. zap. za PD 151. br. HV-a za razdoblje od 07. do 11. VIII. 1995. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-544., od 12. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[22] "Zagrebačke Munje u 'Oluji' na Banovini", *Zrin*, br. 13, rujan, 1995., 11.

[23] "*Ratni put 145. brigade HV-a*", 19.

[24] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 7. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[25] "Naši dečki na granici", *Samoborski tjedni list*, 12. VIII. 1995., 4.

[26] Milisav SEKULIĆ, "*Knin je pao u Beogradu*", 219., 227. i Marko VRCELJ, "*Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995.*", 223-224.

[27] Davor MARIJAN, "Trijumf strategije i odlučnosti", *Vjesnik*, 5. 8. 2005., prilog "Oluja – dokument vremena".

[28] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 8. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

svako daljnje prometovanje.[29] Prema ocjeni načelnika inženjerije 151. brigade Milana Tomaškovića, miniranje je armirano-betonskog mosta izvršeno vrlo nestručno, uslijed čega je osim mosta teško oštećeno i razoreno mnogo objekata oko mosta.[30] Sutrašnji su dan samoborski inženjerci proveli u čišćenju glavne gradske prometnice od građevinskog otpada iz zgrada uništenih prilikom miniranja mosta.[31]

General Vinko Štefanek

8. su kolovoz postrojbe HV-a pred Dvorom na Uni iskoristile kako bi se što bolje pripremile za novu napadnu akciju na Dvor. Na sastanku u novoformiranom Zapovjedništvu brigadir Štefanek je sve zapovjednike postrojbi koje su bile pred Dvorom obavijestio da će se u napad krenuti sutradan, 9. kolovoza.[32] Razlog odlaganja napada ležao je u odluci hrvatskoga vrhovništva da se propusti kolona srpskih izbjeglica u Bosnu. Prethodne borbe u kojima je bilo stradalih civila u koloni, pokazale su spremnost srpskih vojnika da se i po cijenu života srpskih civila odupru nastojanjima HV-a da budu zarobljeni ili razoružani.[33] Za zapovjeđeno su zauzimanje Dvora 9. kolovoza sve postrojbe pred gradićem trebale dovesti pojačanja.[34] Tako su iz sastava 151. brigade pred Dvor dopremljena oruđa lake minobacačke bitnice 120 mm. Zapovjednik je bitnice Dimnjaković sa zapovjednicima 1. i 3. bojne dogovorio detalje oko vatrene podrške tijekom predstojećeg napada na Dvor. Kao pripremu za akciju brigadni je sanitet dobio zapovijed da uputi više vozila saniteta u 1. i 3. bojnu.[35] Od strane su djelatnika PD-a vojnici još upozoreni da se po ulasku u Dvor moraju ponašati primjereno te da u slučaju pljačke, paleži i uništavanja privatne i javne imovine mogu očekivati da će protiv njih biti pokrenut vojno-stegovni postupak.[36] Nisu bile zanemarene ni obrambene pripreme, jer je još uvijek postajala opasnost da srpske snage iz Dvora krenu u napad na Zamlaču. Bojazan je pojačavalo kretanje većeg broja srpskih tenkova s bosanske strane Une.[37] Uz to, u Bosanskom su Novom bile smještene snažne topničke snage "Srpske vojske Krajine" koje su osiguravale izvlačenje svojih postrojbi i civila s Banovine, a koje su mogle i napadno djelovati.[38] Stoga je iz Hrvatske Kostajnice pozvan pionirski vod koji je postavio više minskih protutenkovskih polja i zapreka (sveukupno 50 protuoklopnih mina) na prometnicama

---

[29] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[30] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 8. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[31] Zapovijed po inženjerijskom osiguranju zapovjednika 151. br. HV-a, od 8. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[32] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 8. i 9. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[33] Davor MARIJAN, "Trijumf strategije i odlučnosti", *Vjesnik*, 5. 8. 2005., prilog "Oluja – dokument vremena".

[34] "*Ratni put 145. brigade HV-a*", 18.

[35] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 8. i 9. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[36] Izvješće pom. zap. za PD 151. br. HV-a za razdoblje od 12. do 14. VIII. 1995. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-556., od 16. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[37] Operativno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-522., od 9. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[38] Marko VRCELJ, "*Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995.*", 223-224.

prema Dvoru.[39] Iz Hrvatske je Kostajnice također pozvan ostatak samoborske mješovite protuoklopne bitnice koja je dobila zadaću da zajedno s 1. satnijom 3. bojne na raskršću u zavoju glavne ceste na ulazu u Dvor uspostavi protuoklopni položaj te spriječi mogući prolaz srpskih oklopnjaka prema prilaznim prometnicama i zaštiti protutenkovsko minsko polje na glavnoj prometnici.[40] Zadaća je uspješno provedena.[41] Tijekom toga dana te jutra 9. kolovoza sva raspoloživa oruđa za protuoklopnu borbu 151. brigade su dopremljena u zonu brigade ispred Dvora.[42]

Pripreme koje je 3. bojna vršila u Zamlači oko 11 su sati prekinute iznenadnim srpskim napadom s druge strane Une iz smjera Bosne. U predjelu između sela Struge i Zamlače, tj. na ulazu u Zamlaču, samoborski su položaji napadnuti jakom vatrom iz PAM-ova.[43] Pritom su ranjena tri vojnika 3. bojne. **Ivica Celizić** je zadobio prostrijel desne noge, **Ivan Lukšić** prostrijel trbuha, a **Mario Sokolović** šrapnele u desnu ruku, lice i desno oko.[44] I u drugim je postrojbama HV-a na prilazu Dvoru bilo stradalih.[45] Ranjenike je odmah obradio sanitet i preko Hrvatske Kostajnice ih prebacio u sisačku bolnicu.[46] Osim navedene trojice, toga je dana ranjen još jedan pripadnik 3. bojne - **Krešimir Grljević**, koji si je prostrijelio lijevo stopalo.[47] Tijekom navedenog napada iz Bosne uništeno je i više vozila 151. brigade. Prema mišljenju načelnika brigadnoga SIS-a, za ovaj napad *"kao uzrok možemo navesti nepoštivanje osnovnih mjera sigurnosti na teritoriju, nepoštivanje maskirne taktike i nezauzimanje pravilnih zaklona za obranu."*[48] Zapovjednik Mahović misli da je ovaj napad najvjerojatnije bio djelo izbjeglih pripadnika razbijene krajiške vojske. Naime, vozila i ljudstvo HV-a cijelo su se vrijeme kretali prometnicom Hrvatska Kostajnica – Dvor, a da ih postrojbe Vojske Republike Srpske smještene s bosanske strane Une uopće nisu napadale. Tek bi povremeno bio ispaljen poneki snajperski metak. Dakle, ovakav je jači napad zacijelo bio djelo potučenih krajiških Srba.[49] Nakon što je ustanovljeno mjesto s kojega

---

[39] Plan inžinjerijskog osiguranja obrane od 8. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[40] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV. MpoAB-u za obranu, od 8. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[41] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 8. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[42] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za zaposjedanje PoP položaja od 9. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[43] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 8. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[44] Izvješće načelnika zdravstvene struke 151.br. o aktivnostima tijekom akcije 'Oluja' od 21. VIII. 1995. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[45] "Život su dali za rodni grad", *Zrin* br. 13, rujan, 1995., 22.

[46] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 8. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[47] Izvješće načelnika zdravstvene struke 151.br. o aktivnostima tijekom akcije 'Oluja' od 21. VIII. 1995. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199. i Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 8. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[48] Sigurnosna prosudba Odjela za SIS 151. brigade HV-a na dan 31. VIII. 1995. Kl: 804-01/95-01/01. Ur. br: 3008-09/95-113., od 4. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95.

[49] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

je izvršen napad, uzvraćena je paljba sa 60 minobacačkih mina i 10 komada RPG-7, nakon čega napad iz Bosne nije više ponovljen.[50]

Osim od stane postrojbi HV-a pred Dvorom, snage je "Srpske vojske Krajine" s druge strane Une toga dana napalo i hrvatsko zrakoplovstvo. Kod sela Svodna napadnut je i dijelom uništen konvoj vojnih vozila i topničkih oruđa koje je "Srpska vojska Krajine" upravo namjeravala predati Vojsci Republike Srpske.[51] Time je HV zorno pokazao da, za razliku od kolone civila, neće još dugo tolerirati izvlačenje snaga "Srpske vojske Krajine" u Bosnu.

I dok je na prilazima Dvoru toga dana vladao kakav - takav mir, u zaleđu su Dvora na prometnici Glina – Dvor vođene borbe. Pripadnici 5. korpusa Armije BiH ponovno su nastojali, i uspjeli, ovladati prostorom Žirovce te potpuno blokirati ovu prometnicu. U Bosnu se mogao izvući još samo dio kolone južno od Žirovca, a i on uz cijenu borbi s Armijom BiH.[52] Nakon što su postigli ovaj uspjeh, na cijelom su pograničnom prostoru bošnjački vojnici otpočeli s pljačkom i paljenjem srpskih kuća te ubijanjem zatečenih mjesnih Srba.[53] Snage "Srpske vojske Krajine" koje su toga jutra izvršile deblokadu prometnice, u međuvremenu su se izvukle u Bosnu, tako da je zadnji dio izbjegličke kolone uglavnom ostao bez zaštite.[54]

Kroz selo Donji Žirovac toga je dana prošla i 2. gardijska brigada koja je dan ranije prekinula napredovanje. Međutim, na širem je području sela Komora prethodnica 2. gardijske opet naišla na začelje srpske kolone, zbog čega nije mogla nastaviti s napredovanjem prema Dvoru. Naime, od nadređenog je zapovjedništva dobivena stroga zapovijed da se kolona civila ne dira. Stoga je i 8. kolovoza iz tog smjera napredovanje HV-a opet prekinuto. Tako će još jedan dan jug Banovine ostati pod srpskom okupacijom.[55]

Uspjeh 2. gardijske brigade u nastupanju komunikacijom Glina – Dvor, cjelonoćna blokada prometnice u Dvoru 7./8. kolovoza i akcije Armije BiH u pograničnom pojasu natjerali su Zapovjedništvo 21. kordunskog korpusa "Srpske vojske Krajine" da odustane od daljnjeg izvlačenja vojske i civila ka Dvoru. Odlučeno je da se oko 25 tisuća vojnika i civila prikupe u Topuskom, organiziraju kružnu obranu, stave pod zaštitu snaga UN-a i otpočnu pregovore s HV-om. Konačno je 8. kolovoza zapovjednik korpusa, pukovnik Čedo Bulat, hrvatskom generalu Petru Stipetiću potpisao predaju svog korpusa, što je ostvareno 9. kolovoza.[56] Tako je ostao 'neriješen' još samo Dvor i žirovačka cesta.

U večernjim su satima 8. kolovoza postrojbe 151. brigade na prilazima Dvoru bile pripravne za konačno oslobođenje Dvora na Uni.

---

[50] Operativno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-510-a., od 8. VIII. 1995., Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199. i Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 8. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[51] Marko VRCELJ, "*Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995.*", 223.

[52] Bejdo FELIĆ, "*Peti korpus*", 524-527.

[53] Denis ZIBAR, "*Oluja' jednog izvidnika*", 109-110, 117, 125-130.

[54] Milisav SEKULIĆ, "*Knin je pao u Beogradu*", 216., 224-228. i Marko VRCELJ, "*Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995.*", 223-224.

[55] Denis ZIBAR, "*Oluja' jednog izvidnika*", 109-112.

[56] Milisav SEKULIĆ, "*Knin je pao u Beogradu*", 217.

Na liniji ulaz u Dvor - obronci Zavlasova brda - brdo Stublovi - selo Struga Banska, 1. i 3. bojna, mješovita protuoklopna bitnica te minobacačka bitnica 120 mm čekale su znak za početak akcije.[57]

Među vojnicima je vladao visoki moral i spremnost za akciju. Premda je bilo razvidno da je bitka pred vratima, ni jedan vojnik nije napustio svoj položaj, štoviše, zapovjednici su samoborskih postrojbi s pomoćnikom za PD sprječavali pojavu nesigurnosti u redovima drugih postrojbi koje su zajedno sa 151. brigadom trebale djelovati na tom pravcu.[58] Najbolji je primjer ovakvog djelovanja 151. brigade bio slučaj opskrbe oklopnih vozila HV-a gorivom. Naime, posade oklopnjaka su iskazale potrebu za popunom gorivom. Kako je stanica za popunu gorivom ZP-a Zagreb bila u Hrvatskoj Kostajnici, a oklopnjaci su se nalazili pred Dvorom, popuna gorivom značila je da oni moraju napustili položaje, što se nikako nije smjelo dopustiti. Postojala je bojazan da bi odlazak oklopnjaka pješaštvo protumačilo kao povlačenje i pitanje je bi li se nakon toga mogli zadržali dostignuti položaji. Kako bi se spriječilo ovo potencijalno povlačenje HV-a, zapovjednik je 151. brigade Josip Mahović posadama oklopnih vozila zapovjedio da se ne smiju ni u kom slučaju povući, obećavši da će se on pobrinuti za popunu gorivom. Odmah je nazvao gradonačelnika Samobora, Antuna Dubravka Filipca, zatraživši od njega da organizira dopremu goriva do Dvora. Tri sata nakon poziva iz Samobora je pred Dvor došla cisterna privatnoga poduzetnika Zvera. U dva tanka cisterne Zver je dopremio 5000 litara nafte i 3000 litara motornog benzina.[59] Po mrklom su mraku pripadnici tehničke struke 151. brigade na čelu s Darkom Plaftarićem gorivom opskrbili sve oklopnjake i vozila postrojbi HV-a pred Dvorom.[60] Višak goriva koji je ostao nakon popune svih motornih vozila je predan logističaru ZP-a Zagreb u Hrvatskoj Kostajnici, Alojzu Arbutini. Sve je troškove goriva i dopreme platio grad Samobor. Ovim je činom gradonačelnik Filipec dokazao svoju spremnost da ispuni zadanu riječ o neograničenoj pomoći 151. brigadi koju je dao u danima prije početka "Oluje".[61] Brzim su djelovanjem Samoborci spriječili mogući kaos u redovima HV-a i omogućili da sve postrojbe i borbena sredstva budu na svom mjestu u vremenu predviđenome za oslobođenje Dvora na Uni.

Kad je riječ o snagama 151. brigade koje su ostale u Hrvatskoj Kostajnici, one su 8. kolovoza, usprkos strahovanju nadređenoga zapovjedništva o napadu iz Bosne, provele u miru. Posebnih zbivanja nije bilo, osim što se na straži puškom samoozlijedio u lijevo stopalo samoborski vojnik **Slavko Čakanić**,[62] a Zapovjedništvo se 151. brigade

[57] Operativno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-510-a., od 8. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[58] Izvješće pom. zap. za PD 151. br. HV-a za razdoblje od 7. do 11. VIII. 1995. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-544., od 12. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[59] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[60] Prijedlog Zapovjedništva 151. br. HV-a za dodjelu odlikovanja Darku Plaftariću od 29. II. 1996. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/95.

[61] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[62] Izvješće načelnika zdravstvene struke 151. br. o aktivnostima tijekom akcije 'Oluja' od 21. VIII. 1995. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

iz Rosulja premjestilo u Hrvatsku Kostajnicu. Vojnici su vršili svoje redovne dužnosti – inženjerci su raščišćavali žalosne ruševine u središtu grada nastale 'briljantno' izvedenim miniranjem mosta, logističari su zbrinjavali napuštenu stoku, ostali su vojnici čistili i uređivali teren na kojemu su boravili i sl.[63]

S obzirom na to da je sutradan trebao biti izvršen napad na Dvor, u večernjim je satima Zapovjedništvo brigade na internom sastanku dogovorilo detalje oko pojačavanja obrane Hrvatske Kostajnice.[64] Sukladno zaključcima sastanka, sutradan su ujutro vojnici 2. bojne izvršili kopanje novih rovova i postavljanje utvrđenja duž obale Une.[65] Tako je cijela samoborska 151. brigada bila u iščekivanju dana 'D', dana konačnog oslobođenja Banovine i Zrinskog Pounja, zadaće koju im je povjerila Hrvatska država i hrvatski narod.

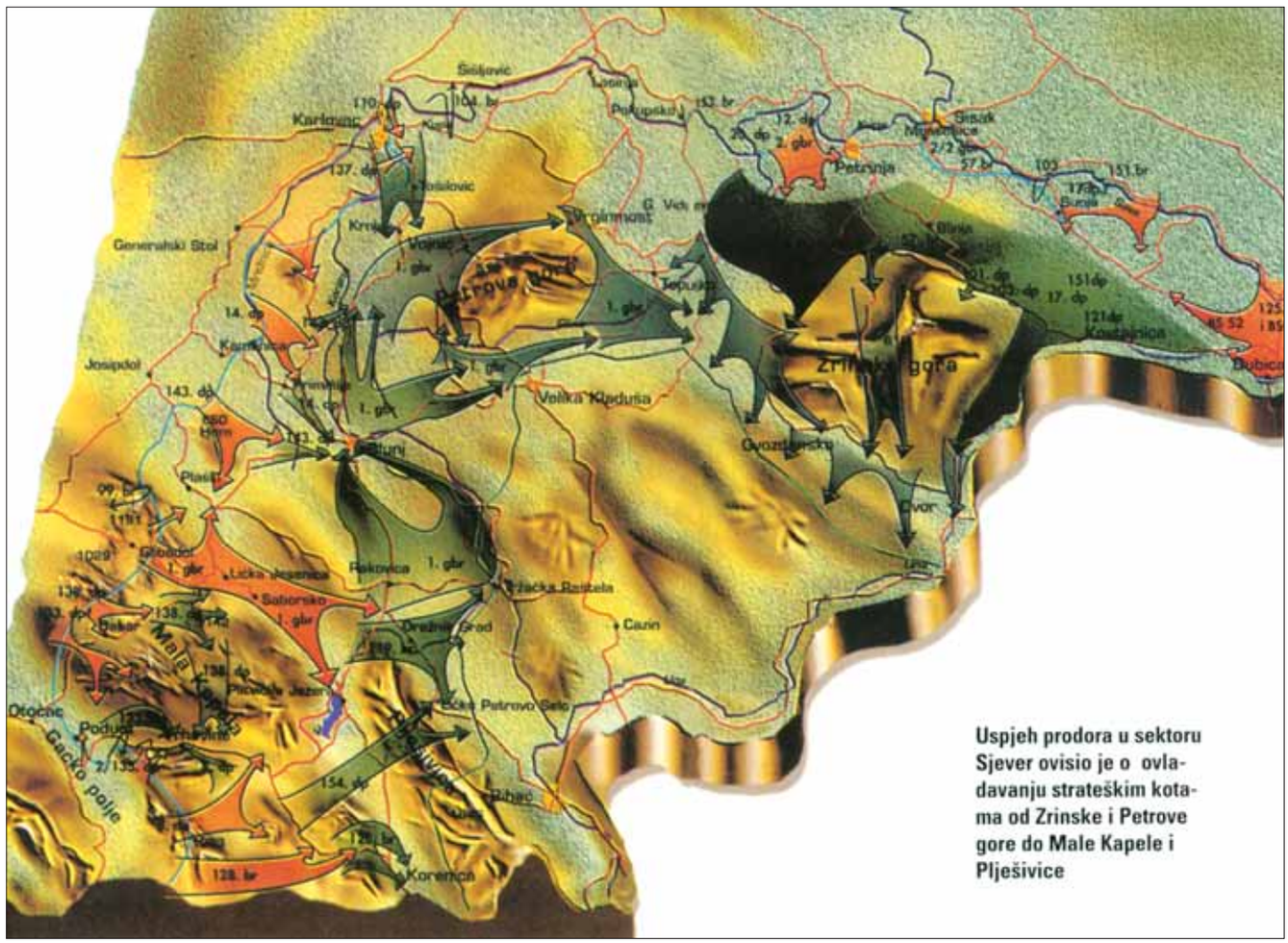

(Vjesnik, 5. kolovoza 2005. prilog „Oluja - dokument vremena")

[63] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a od 8. VIII. 1995. za organiziranje života i rada u H. Kostajnici. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[64] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 8. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[65] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 9. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

OSLOBOĐENJE DVORA NA UNI

Mir noćnih sati s 8. na 9. kolovoza prekinut je srpskim minobacačkim napadom iz Dvora po položajima 1. i 3. bojne 151. brigade u Zamlači. Napad je prošao bez posljedica, ali je samoborske vojnike naveo na to da dodatno pojačaju sigurnosne mjere. Svanućem novoga dana završene su posljednje pripreme za predstojeću napadnu akciju.[1] U Zamlaču je u jutarnjim satima pristiglo gotovo pola Zapovjedništva 151. brigade. Zapovjednici su željeli zajedno sa svojim vojnicima sudjelovati u predstojećem napadu. Bio je to veliki moralni poticaj ne samo samoborskim bojovnicima, već i onima iz drugih postrojbi HV-a, pa su s još većim moralom krenuli u akciju.[2] Oko 11.30 je otpočela topnička priprema napada na Dvor.[3] Sukladno zapovijedi, uz topništvo ZP Zagreb u napadu je sudjelovala laka minobacačka bitnica 120 mm 151. brigade, kao i minobacački vodovi 1. i 3. bojne.[4] Dva samoborska VBR-a "RAK-12" nisu sudjelovala u akciji, jer su zbog kvara vozila ostala u Hrvatskoj Kostajnici.[5] Djelovanje topništva bilo je vrlo dobro ostvareno, vatra je otvarana brzo, u točno zapovjeđenim trenucima, uz veliku preciznost u pogađanju ciljeva. Tome su znatno pomogli topnički izvidnici koji su kvalitetno navodili vatru.[6] Topnička je priprema potrajala oko pola sata, a o njezinoj žestini može posvjedočiti i količina minobacačkoga streljiva - 18 mina 120 mm i 48 mina 82 mm, koliko su ispalili samo samoborski topnici, a uz to treba znati da su sve prisutne postrojbe ZP-a Zagreb tj. IZM Sunja, vatreno djelovale po okupiranome prostoru.[7] Nakon dobro provedene topničke pripreme postrojbe su Hrvatske vojske u 12 sati otpočele s kombiniranim prodorom u grad.[8] Udarna je snaga 151. brigade ovoga puta bila 3. bojna, čija je 1. satnija na čelu s Vladom Rozjanom u prvoj fazi izvršila napad u pravcu sela Hrtić te potom u drugoj fazi preko brdskog grebena ušla u grad Dvor s desne strane.

Usporedo se u zahvatu glavne prometnice kretala glavnina snaga HV-a predvođena brigadirom Štefanekom. Uz oklopna su vozila tu bili izvidnici 17. domobranske pukovnije i ostali vojnici 3. samoborske

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
GLAVNI STOŽER
ZBORNO PODRUČJE ZAGREB
VP 3008

OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Primjerak broj 5

H. Kostajnica, 08.08.1995. u 16.55 sati.

- zap. MPoAB
- nač.topništva
- zap. bojni
- 1/3/151. br.HV

ZAPOVIJED MPoAB ZA OBRANU
KARTA MJ 1:50000 SEKCIJA SISAK 4

1. Izvršiti hodnju komunikacijom Kostajnica - Dvor i organizirati i posjesti PoP - raskrešće na zavoju glavne ceste na ulazu u Dvor. Položaj posjesti sa jednim oruđem SPG-9 i osiguranjem.

2. ZADATAK: spriječiti eventualni prolaz oklopnih sredstava po prilaznim komunikacijama i zaštita p/t minskog polja na glavnoj komunikaciji. Kod posjedanja položaja koncentrirati inžinjerijski vod.

3. Položaj inžinjerijski uzvrditi i organizirati osiguranje u kontaktu sa 1. satnijom 3. bojne.

4. Odjeljenje se zapovjedno i logistički pridodaje 1. satniji 3. bojne.

5. Gotovost zadaću - 31,30 dana 08.08.1995.

ZAPOVJEDNIK
bojnik
Josip Mahović

[1] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 9. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[2] Izvješće pom. zap. za PD 151. br. HV-a za razdoblje od 07. do 11. VIII. 1995. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-544., od 12. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[3] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 9. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[4] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[5] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 9. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[6] Raščlamba b/d 151. br. 'D' HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-615., od 15. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[7] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-524., od 9. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199. i Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[8] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 9. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

bojne te izviđački vod 151. brigade.[9] S obzirom na to da se na tom potezu moglo očekivati značajniji otpor i djelovanje srpskih oklopnih snaga, samoborska je mješovita protuoklopna bitnica u 12.10 dobila zapovijed da se priključi 3. bojni u prodoru u grad, što je izvršeno oko 13 sati.[10] Satnija "Dvor" 17. domobranske pukovnije vršila je napad na grad s istočne, lijeve strane. Prilikom ulaska u grad, snage HV-a naišle su na srpske otporne točke – utvrđene zgrade iz kojih je bila pojedinačna vatra po njima.[11] Jedna je bila na desnome boku, smjerom kojim je ulazila postrojba Vlade Rozjana, a druga u zahvatu glavne prometnice kojom je ulazila glavnina snaga. Otporne su točke nakon kratke borbe tijekom koje je djelovalo hrvatsko topništvo, tenkovi ali i pješaštvo, neutralizirane.[12] U njihovu je razbijanju djelovala i 3. bojna, ispalivši na te objekte četiri granate iz ručnog bacača i dvanaest tromblona.[13] Hrvatski su vojnici mogli vidjeti kako pred njima izbezumljeno bježe preostali srpski vojnici pucajući nasumce iz pješačkog oružja.[14] Polako napredujući od zgrade do zgrade, u 12.50 snage HV-a su ušle u središte Dvora.[15] Odmah iza tenkova i BOV-ova koji su bili na čelu glavnine snaga nalazili su se samoborski vojnici koji su tako prvi ušli u posljednji okupirani grad Banovine.[16] Radilo se o izviđačkom vodu 151. brigade na čelu s Borom Kolmanom te vodu Dragutina Terihaja.[17] S njima su bili i pripadnici Zapovjedništva brigade na čelu s referentom za PD, natporučnikom Brankom Vukićem.[18] Na desnom se sektoru osobito istaknula 1. satnija 3. bojne i to posebice vod Josipa Razuma. Vojnici ove satnije uspješno su izvršili proboj srpske obrane grada iz smjera sjeverozapada.[19] Za njima ne zaostaje ni 3. satnija 3. bojne 151. brigade pod zapovjedništvom Damjana Krznarića koja je iz drugog smjera među prvim hrvatskim postrojbama ušla u Dvor i

---

[9] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-524., od 9. VIII. 1995. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199., Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95., Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 9. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1. i Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[10] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 9. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[11] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-524., od 9. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[12] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[13] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-524., od 9. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[14] "Zagrebačke Munje u 'Oluji' na Banovini", *Zrin*, br. 13, rujan, 1995., 10.

[15] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV. – 9. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[16] Izvješće pom. zap. za PD 151. br. HV-a za razdoblje od 07. do 11. VIII. 1995. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-544., od 12. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[17] Prijedlog Zapovjedništva 151. br. HV-a za dodjelu odlikovanja Ivanu – Bori Kolmanu od 22. VIII. 95. R. 4/95. i Prijedlog za dodjelu odlikovanja Dragutina Terihaja od 22. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 3/95.

[18] Prijedlog Zapovjedništva 151. br. HV-a za dodjelu odlikovanja Branku Vukiću od 22. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/95.

[19] Prijedlog za pismenu pohvalu zapovjednika 151. br. HV-a Kl: Pov. 119-01/95-01/02. Ur. br: 3008-11/95-565., od 17. VIII. 1995. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 1-56. i Prijedlog za dodjelu odlikovanja Josipu Razumu od 22. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 3/95.

odmah se upustila u razbijanje neprijateljskih otpornih točki.[20] I drugi su samoborski vojnici dali veliki doprinos u oslobađanju Dvora. Prema procjeni brigadnog PD-ovca *"svi pripadnici 151. brigade HV-a koji su sudjelovali u navedenim operacijama bili su visokog borbenog morala"* što je donijelo visok borbeni učinak.[21] Naravno, tu su bile i snage 145. brigade, 17. domobranske pukovnije i druge snage ZP-a Zagreb.[22] U tim je borbama ranjeno nekoliko hrvatskih vojnika, no ni jedan iz sastava 151. brigade. Uglavnom se radilo o pripadnicima 145. brigade.[23] Prema zapovijedi brigadira Štefaneka, snage 151. brigade trebale su izvršile zauzimanje cijeloga grada Dvora i neposredne okolice te organizirale njegovu obranu.[24]

3. bojna i pristožerne postrojbe odmah su se prihvatile izvršenja te zadaće pa je nedugo nakon ulaska HV-a u središte mjesta cijeli grad Dvor na Uni s okolicom dospio pod kontrolu 151. brigade.[25] Na sve su javne objekte odmah izvješene hrvatske zastave. Time je označeno oslobađanje posljednjeg okupiranog hrvatskog grada u središnjem dijelu "Republike Srpske Krajine".[26] U ostvarenju ove zadaće 3. je bojni pomogla i 1. bojna koja je oko 14.30 prešla iz Zamlače u Dvor.[27] Grad Dvor zatečen je gotovo posve pust. Prethodnih je dana glavnina srpskoga pučanstva napustila domove i pridružila se koloni u smjeru Bosne, dok je većina hrvatskog pučanstva dvorskoga kraja još 1991. poubijana ili prognana. U nekim se od objekata znao naći pokoji civil.[28] Prema njima su samoborski vojnici imali krajnje korektan odnos. Nije zabilježen ni jedan slučaj maltretiranja ili zlostavljanja.[29] Pri pregledu jednog od objekata uz prometnicu Glina – Dvor, na pripadnika 1. bojne Franju Bašića otvorena je rafalna paljba. Bašić je uspio zauzeti taj objekt te uspješno ukloniti dvije naoružane osobe koje su pucale. U kući je zatečena i veća količina ratnog plijena.[30] Bio je to jedini zabilježeni slučaj ove vrste.

Bojnik Franjo Noršić - načelnik stožera 151. brigade sa zarobljenom četničkom zastavom i članovima stožera u selu Strmen

[20] Prijedlog Zapovjedništva 151. br. HV-a za medalju 'Iznimni pothvat' za Damjana Krznarića od 1. X. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". 34/95.

[21] Izvješće pom. zap. za PD 151. br. HV-a za razdoblje od 07. do 11. VIII. 1995. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-544., od 12. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[22] "*Ratni put 145. brigade HV-a*", 18.

[23] Ratni dnevnik 151. br. HV-a - 9. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1. i Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[24] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[25] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-524., od 9. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[26] "Hrvatska zastava i u Dvoru", *Zrin*, br. 13, rujan, 1995., 23.

[27] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 9. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[28] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV- Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-524., od 9. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[29] Izvješće pom. zap. za PD 151. br. HV-a za razdoblje od 07. do 11. VIII. 1995. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-544., od 12. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[30] Prijedlog Zapovjedništva 1. bojne 151. br. HV-a za dodjelu odlikovanja Franji Bašiću od 29. II. 1996. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/95.

Pretražujući puste objekte u središtu gradića samoborski su vojnici zatekli stravičan prizor. U jednoj su kući našli dva masakrirana leša starije žene i muškarca.[31] Radilo se o bračnom paru Ivelić; Danici i Nedjeljku, posljednjim dvorskim Hrvatima, starima oko šezdeset godina, koji su u okupiranom Dvoru pune četiri godine trpjeli torturu svojih srpskih sumještana. Zadnje su sate svog boravka u Dvoru srpski vojnici iskoristili za obračun s ovo dvoje staraca. Nedjeljku su razmrskali glavu, dok su Danicu prvo silovali, a potom zaklali.[32] Bio je to posljednji krvavi 'pozdrav' koji su vojnici "Srpske vojske Krajine" ostavili oslobodilačkoj Hrvatskoj vojsci, ali i primjer uobičajenoga genocidnog ponašanja srpskih vojnika te njihova načina 'ratovanja' protiv nesrpskoga pučanstva.

Pregažena civilna kolona srpskih izbjeglica na prilazu Dvoru na Uni, što su učinili srpski tenkovi bježeći u Bosnu

Osim ubijenih hrvatskih civila, u gradiću su pronađeni brojni leševi srpskih vojnika, kao i veće količine oružja, vojne opreme i raznovrsne dokumentacije. Posebice su težak prizor hrvatski vojnici zatekli na žirovačkoj cesti. Tu su još stajala zgažena vozila i prikolice te leševi srpskih civila koji se na vrijeme nisu sklonili pred prodorom tenkova "Srpske vojske Krajine". Uspaničeni srpski vojnici gazeći sve pred sobom nisu imali obzira ni milosti za svoje civilne sunarodnjake koji su im priječili bijeg u Bosnu.[33] Načelnik saniteta dr. Vlado Juranko ovako opisuje zatečeno stanje: *"Prizor koji smo vidjeli u Dvoru bio je strašan. Svuda naokolo uz cestu bilo je tijela mrtvih četnika. Tenkovi srpske vojske su u panici bježanja pregazili sve što je njihovo stanovništvo vuklo sa sobom: domaće životinje, traktore, zaprežna vozila itd. Smrad se širio posvuda. Bila je sredina ljeta. U kućama smo našli mrtva tijela civila koje su pri povlačenju ubili četnici. Te stvari, vjerujem, nećemo nikad zaboraviti."*[34]

U političko-propagandnom srpskom filmu "Oluja nad Krajinom" 2001. godine pokušalo se lansirati tezu da je gaženje civilne kolone u Dvoru djelo Hrvatske vojske a ne srpskih tenkova generala Novakovića. Koordinacija udruga iz Domovinskog rata Sisačko-moslavačke županije je odmah ukazala da se radi o klasičnom velikosrpskom falsifikatu.[35]

Atmosferu apokalipse u Dvoru pojačavale su ruševine katoličke crkve sv. Petra i Pavla i hrvatskih domova uništenih još 1991. godine, ali i brojna nova oštećenja na kućama i gospodarskim objektima koja su svjedočila o žestokim borbama vođenima u tom gradiću od 7. do 9. kolovoza. Ipak, većina je kuća u vlasništvu Srba bila neoštećena.[36]

---

[31] Intervju s Tomicom Cesnikom od 14. I. 2006.

[32] Hrvatski Helsinški odbor za ljudska prava, "*Vojna operacija Oluja i poslije - izvještaj*", Zagreb, 2001., 229.

[33] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[34] Vlado JURANKO, "Sanitet 151. brigade u Oluji".

[35] "*Oluja nad Hrvatskom – kronika jednog "slučaja*", (priredio Boris Rašeta), Zagreb – Beograd, 2003., 50.

[36] Intervju s Antom Vukorepom, povjerenikom Vlade RH, "Zagrebačke Munje u 'Oluji' na Banovini" i "Hrvatska zastava i u Dvoru", *Zrin*, br. 13, rujan, 1995., 10, 23, 26.

Dok je 151. brigada vršila zadaću osiguranja Dvora, glavnina je snaga HV-a (oklopnjaci, 145. brigada i novopristigle snage 17. domobranske pukovnije) pod vodstvom brigadira Štefaneka nastavila napadno borbeno djelovanje prema selu Matijevići u pravcu Bosanskog Novog i granice s BiH, gdje je na prilazima Unskom mostu uspostavljena linija obrane. Nakon toga je kolona nastavila s napredovanjem prema tzv. 'Suhoj međi', kopnenoj granici s BiH. Tijekom večeri su izbili na ovu granicu i stupili u kontakt s 5. korpusom Armije BiH. Time je uspješno okončana napadna akcija oslobađanja grada Dvora i izbijanje na državnu granicu na rijeci Uni po cijeloj njezinoj dužini.[37]

Istoga su dana na obližnjoj tvrđavi Zrinskih ponad sela Zrin, hrvatski vojnici izvjesili hrvatski stijeg. Nakon pune se 52 godine nad Zrinom kojeg su još 1943. godine porušili i spalili mjesni Srbi, zavijorio znamen hrvatskoga naroda.[38] Tako je konačno i zauvijek oslobođena hrvatska Banovina te poput iluzije nestala četnička paradržavna tvorevina "Republika Srpska Krajina", koja je po svojoj konstituciji predstavljala negaciju svega što međunarodno pravo i sustav ljudskih vrijednosti i morala priznaju kao dostignuća suvremene civilizacije.[39] Bilo je to jasno i pobunjenim Srbima koji su pola desetljeća živjeli u nadi da će ono što su kroz najgnusnije zločine genocida oteli hrvatskom narodu, postati dio Velike Srbije. I Marko je Vrcelj, koji je pet godina ratovao za "Republiku Srpsku Krajinu", zapisao - *"raspala se država koja to nije ni bila, a sa njom i njena vojska, koja isto tako to nije ni bila."*[40]

U poslijepodnevnim se satima iz Hrvatske Kostajnice u Dvor izmjestio i preostali dio Zapovjedništva 151. brigade, pristožernih postrojbi te 2. bojna.[41] Obranu je Hrvatske Kostajnice od 151. brigade preuzela 102. novozagrebačka brigada.[42] U Hrvatskoj su Kostajnici od 151. brigade ostali samo VBR-ovi "RAK-12" te dijelovi postrojbe PZO-a i inženjerije, no i oni su 10. kolovoza prešli u Dvor.[43] Prije odlaska iz Hrvatske Kostajnice vojnike je obradovao posjet iz Samobora. U organizaciji UHDDR-a Samobor u posjet su došli Poglavarstvo grada Samobora, ekipa OTV-a i Radio Samobora. Posjetitelji su donijeli brojne darove. Nakon što su podrobno upoznati sa situacijom, izrazili su želju da pohode i postrojbe pred Dvorom i prisustvuju oslobađanju grada. Međutim, Zapovjedništvo je procijenilo da je to suviše opasno, pa ih je pozvalo da 151. brigadu posjete za nekoliko dana.[44]

---

[37] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-524., od 9. VIII. 1995. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199., Zapažanja o b/d 151. br. HV u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95. i Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[38] "Tjedan dug kao povijest", *Zrin*, br. 13, rujan, 1995., 5.

[39] Žarko PUHOVSKI, predsjednik HHO-a u; "Pretpostavke suočavanja s prošlošću", *Prosvjeta*, br. 72., decembar 2005., 24.

[40] Marko VRCELJ, "*Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995.*", 233.

[41] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 9. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[42] "Kostajničani napokon na svoji ognjištima", *Zrin*, br. 13, rujan, 1995., 43.

[43] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 9. i 10. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[44] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 9. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1. i "Dnevnik bojovnika 151. brigade HV-a", *Samoborski tjedni list*, 19. VIII. 1995., 8.

Odmah po prispijeću u Dvor Zapovjedništvo je u samome centru grada, neposredno uz autobusni kolodvor, formiralo zapovjedno mjesto 151. brigade.[45] Nakon što je obišao teren Matijevića i mosta na Uni te se upoznao sa stanjem na terenu, zapovjednik Mahović je zapovjedio 2. bojni, koja nije sudjelovala u borbama za Dvor, da s jednom svojom satnijom osigura Dvor s južne strane uz rijeku Unu. Ova je satnija trebala vršiti i osiguranje šireg područja mosta preko rječice Žirovnice te vrh-greben brda koje se proteže uz prometnicu Dvor - Bosanski Novi u visini Matijevića.[46] Taj je zadatak povjeren 3. satniji 2. bojne koja je na koti 225 Šakić brdo – kota 209 Varda uspostavila položaje s kojih je nadzirala cestu Dvor – Bosanski Novi i Unski most.[47] Prilikom premještanja 2. bojne u Dvor, njezin je prateći vod ostavljen u selu Volinja kao osiguranje željezničkog mosta preko Une.[48] Međutim, smjena im je ubrzo završila. Naime, u noći s 9. na 10. kolovoza u 03.15 s bosanske su strane Srbi minirali i srušili most.[49]

Dio zapovjedništva 151. brigade, načelnik inžinjerije Milan Tomašković, oper. izv. dj. Miro Penić i načelnik artiljerije Željko Grom

Druge postrojbe 151. brigade su raspoređene na slijedeći način:

- 1. bojna i LMB 120 mm smješteni su u selu Hrtić iznad Dvora odakle su nadzirali prometnicu Dvor – Hrtić i rajon kote 185 Čulumak
- 2. je bojna smještena dijelom južno od Dvora; Šakića brdo – Varda, a dijelom u središte Dvora
- 3. se bojna nalazila u predjelu ulaz u Dvor (južno od središta grada) - Zamlača
- Zapovjedništvo brigade i pristožerne postrojbe na užem području Dvora.[50]

Osim 151. brigade, u Dvoru su bili prisutni pripadnici 145. brigade, 17. domobranske pukovnije, tenkisti 2. gardijske brigade i 202. brigade PZO-a te izviđačko-diverzantska satnija ZP-a Zagreb. Zapovjednikom Dvora na Uni imenovan je Matija Ciprić.[51] Uz 151. brigadu, najbrojnija je hrvatska postrojba na području Dvora bila 145. brigada pukovnika Brune Čavića, čije je zapovjedno mjesto bilo u Zamlači.[52]

---

[45] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[46] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 9. VIII. 1995. Fond GS OS RH. R 17/1. i Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-524., od 9. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[47] Tomo JANDREČIĆ, "Vojno redarstvena akcija 'Oluja' 2. bojna 151. br. HV-a".

[48] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 9. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[49] Operativni dnevnik 151. br. HV-a - 10. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[50] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-526., od 10. VIII. 1995. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199. i Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[51] Operativni dnevnik 151. br. HV-a – 9. i 11. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1. i "Zagrebačke Munje u 'Oluji' na Banovini", *Zrin*, br. 13, rujan, 1995., 10.

[52] "*Ratni put 145. brigade HV-a*", 19.

Na navedenim su položajima samoborski vojnici otpočeli s postavljanjem tabora i pripremama za zasluženi odmor. I upravo kada se činilo da će taj čin slave i ponosa Hrvatske vojske u redovima 151. brigade biti okončan bez stradanja, iz smjera je Bosanskog Novog oko 18 sati izvršen kratkotrajan, ali vrlo jak srpski topnički napad.[53] Bio je to jedini srpski topnički napad na grad Dvor. Međutim, u njemu su

Dvor na Uni 1995. g., dio 3. satnije 3. bojne (Zlatko Vuzem, Miro Dumić, Drago Ložnjak, Željko Širanović, Dragutin Fresl, Goran Grdinić, Zdenko Požgaj, Stjepan Blažević, Zlatko Beširović, Mario Prelec, Zlatko Geušić, Mario Horvat, Martin Blažević, Tomica Blažević, Davor Grahovac, Željko Hasanović, Srećko Kupres, Franjo Žganjer, Miroslav Vrančić, Zlatko Šintić i Vedran Bokor)

ranjena dva samoborska vojnika, pripadnika minobacačkog voda 2. bojne. Mladi vojnik **Zdravko Babojelić**, koji se tijekom bombardiranja sklonio u jednu vežu u središtu Dvora, gelerom je pogođen u trbuh. **Ivan Regović** je gelerom ranjen u desnu nogu.[54] Usprkos pogibelji bolničar iz sastava logističkog voda 1. bojne 151. brigade Roman Belak, jedan od najboljih bolničara u akciji čišćenja Dvora, izvukao je nastradale hrvatske vojnike.[55] Obojica su ranjenih Samoboraca prebačena u bolnicu u Hrvatskoj Kostajnici, gdje ih je zbrinuo dr. Širanović. Međutim, Babojelićeve su rane bile preteške i on je iste večeri preminuo. Nakon ovoga kratkog ali tako tragičnog bombardiranja u Dvoru je zavladao mir.[56] Bombardiranje je prouzročilo i materijalne

[53] Operativni dnevnik 151. br. HV-a – 9. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1. i Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[54] Izvješće načelnika zdravstvene struke 151. br. o aktivnostima tijekom akcije 'Oluja' od 21. VIII. 1995. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[55] Prijedlog Zapovjedništva 151. br. HV-a za medalju 'Iznimni pothvat' za Romana Belaka od 1. X. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 34/95.

[56] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 9. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

štete - gelerima je uništeno vozilo veze samostalne satnije ZP Zagreb, a oštećena su i dva vozila 151. brigade.[57]

Topnički napad i smrt suborca pokazali su da rat za slobodu Hrvatske još nije završio i da nema mjesta opuštanju. Naprotiv, situacija je tražila najveći stupanj opreza. Naime, oslobađanjem Dvora HV je posljednjem dijelu srpske kolone koja se prethodnih dana nije uspjela izvući i koja se nalazila na prostoru između sela Rujevac i prilaza Dvoru, zapriječio povlačenje u Bosnu. U koloni su bili uglavnom civili, no bilo je i naoružanih srpskih vojnika.

Tijekom 9. kolovoza nadzor nad ovim dijelom kolone dugim oko deset kilometara počele su preuzimati snage 2. gardijske brigade i 12. petrinjske domobranske pukovnije. Pritom je došlo do niza manjih okršaja sa srpskim vojnicima iz kolone koji su pružali očajnički otpor, tako da je bilo mrtvih i ranjenih hrvatskih vojnika. Cijeli je prostor doline rječice Žirovnice, kao i okolni šumoviti brežuljci, bio zemlja bezvlašća kojom su se kretale ili skrivale skupine potučenih srpskih vojnika. Na tom je prostoru boravio i veći broj pripadnika Armije BiH koji su tih dana palili i pljačkali napuštena sela. Pripadnici Hrvatske vojske nailazili su na prava zvjerstva koja su po selima oko Žirovnice činili pripadnici Armije BiH. Tako su npr. u selu Komore našli kolce na kojima su bile nabijene odrezane glave srpskih vojnika, brutalnost koja je podsjetila na vrijeme turskih ratova. Hrvatski su vojnici obje srpske glave skinuli i pokopali. Zbog ovih je brutalnosti Hrvatska vojska zatražila da Armija BiH napusti pogranično područje. Međutim, protekli su dani dok je Hrvatska vojska ovladala cijelim krajem i dok se 5. korpus Armije BiH povukao u Cazinsku krajinu.[58] Stoga su pripadnici 151. brigade prvu noć u oslobođenom Dvoru i okolici morali provesti s pojačanim mjerama opreza.

Pokret pješadije uz podršku tenkova

[57] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-524., od 9. VIII. 1995. i Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-525., od 10. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[58] Denis ZIBAR, "*Oluja' jednog izvidnika*", 135-147, 153, 155, 158, 161.

ČIŠĆENJE POUNJA I ZRINSKE GORE

Sutradan po oslobođenju u Dvoru na Uni zavladao je mir. Srpski pobunjenici više nisu napadali i izazivali. Prestanak borbi iskorišten je za bolju organizaciju obrane grada i pogranične zone u odgovornosti 151. brigade.[1] Tome je trebalo pristupiti krajnje ozbiljno jer je Zrinsko Pounje tih dana bilo iznimno opasno područje za sve pripadnike Hrvatske vojske. S druge strane Une nalazile su se snage potučene "Srpske vojske Krajine" koje su dva dana ranije bojno djelovale po postrojbama 151. brigade.[2] Tako je npr. u Bosanskom Novom bila smještena jedna njezina bitnica topova 130 mm. U obližnjem Prijedoru, nakon povlačenja iz Knina smjestio se Glavni štab "Srpske vojske Krajine". Osim njih tu su bile i jake snage Vojske Republike Srpske za koje se pretpostavljalo da su također prije dva dana djelovale protiv Hrvatske vojske u Dvoru. Da strah od mogućeg napada srpskih snaga na HV u dolini Une nije bio bez osnova pokazuje i to što se već u kolovozu 1995. godine, u organizaciji Vojske Jugoslavije, na prostoru Prijedora i Kozare otpočelo sa stvaranjem *Oslobodilačke vojske Krajine* (OVK). Ova je organizacija trebala od izbjeglih pripadnika "Srpske vojske Krajine" formirati postrojbe te potom u suradnji s Vojskom Republike Srpske i uz podršku Vojske Jugoslavije krenuti u 'oslobađanje' "Republike Srpske Krajine".

Boris Makarun, Branko Vukić i Martin Pervan

Već je polovicom kolovoza formirana jedna postrojba jačine satnije koja je odmah uključena u borbu protiv Hrvatske vojske i Armije BiH. Otpočelo se i s pripremama za formiranje prve brigade OVK-a te diverzantskih grupa koje su se trebale ubacivati na netom oslobođena područja Republike Hrvatske i ondje vršiti diverzije. Imenovani zapovjednik prve brigade OVK-a u kolovozu je s postrojbama Vojske Republike Srpske, koje su osiguravale bosansko Pounje, dogovorio mjesta na kojima su se trebale angažirati njegove postrojbe. Međutim, dolazak Hrvatske vojske pred Banja Luku i zračni udari NATO-a prekinuli su daljnje aktivnosti oko formiranja OVK-a.[3]

Opasnost nije prijetila samo s druge strane Une. Bila je tu i Zrinska gora u čijim su se šumama skrivale skupine poražene srpske vojske koje je trebalo što prije onemogućiti.[4] Pored toga, u dolini Žirovnice i pograničnoj zoni prema Cazinskoj krajini još uvijek se nalazio dio srpske kolone u kojoj je uz civile bilo i srpskih vojnika, a cijelim su područjem krstarili i pripadnici 5. korpusa Armije BiH.[5] Dakle, radilo

[1] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[2] Sigurnosna prosudba Odjela za SIS 151. brigade HV-a na dan 31.VIII.1995. Kl: 804-01/95-01/01. Ur. br: 3008-09/95-113., od 4. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95.

[3] Marko VRCELJ, "*Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995.*", 2002., 221-224 i 232-239.

[4] "Hrvatska zastava i u Dvoru" i Intervju s Antom Vukorepom, povjerenikom Vlade RH za općinu Dvor na Uni, *Zrin* br. 13., rujan 1995., 23 i 26.

[5] Denis ZIBAR, "*Oluja jednog izvidnika*", 135-147.

se o izuzetno opasnom području u čijem se središtu našla samoborska 151. brigada. Od nje se očekivalo da obrani i osigura taj kraj i stvori preduvjete za normalizaciju života u Zrinskom Pounju i za što skoriji povratak 1.450 prognanih Hrvata tog kraja, što je bio tek dio od 30.000 Hrvata koliko ih je pred srpskim terorom izbjeglo s Banovine 1991. godine.[6]

Logistička satnija Oluja (Stanec Božo, Pohanić Branko, Darko Plaftarić, Ahlin Ivica, Pejo Pranjić, Branko Jaklenec, Marijan Komerički)

Položaj hrvatskih snaga u Dvoru osjetno se ustabilio 10. kolovoza. Prvo su tijekom jutra cestom iz smjera Gvozdanskog, prometnicom Glina - Dvor, došle tenkovsko - pješačke snage 2. gardijske brigade "Gromovi", a nakon toga su se oko podneva iz smjera Zrina u Hrtić spustili pripadnici 101. brigade HV-a. Time su sve prometnice koje vode ka Dvoru dospjele pod kontrolu Hrvatske vojske. Povezivanjem ovih snaga s 151. brigadom stvorena je zaokružena bojišnica nasuprot srpskim snagama s druge strane Une.[7] Dolaskom ovih brigada je i u Zrinskom Pounju završila *"najveća ratna operacija u Europi, od kraja Drugog svjetskog rata"* kako je okarakterizirana "Oluja".[8] Tijekom dana u Dvor je došao i vod PZO-a 151. brigade. Obrambeni su položaji postavljeni u središtu mjesta. Time je nad gradićem uspostavljen 'zračni kišobran' u slučaju djelovanja zrakoplova Vojske Republike Srpske (što je bio slučaj u nedalekoj Kutini).[9]

Reakcija Srba na dolazak novih snaga Hrvatske vojske u Dvor bila je rušenje Unskog mosta između Bosanskog Novog i Matijevića, koji je miniran u 13.15 istoga dana. Bio je to već drugi Unski most koji je toga dana srušen.[10] Njihov strah nije bio bez temelja jer je i među pripadnicima Hrvatske vojske vladalo uvjerenje da bi se vrlo skoro moglo krenuti i u oslobađanje bosanske strane Pounja pa su čak vršene i neke pripreme za daljnja napadna djelovanja.[11] Ipak, do toga će doći tek 18. rujna tijekom neuspješne operacije "Una 95".[12]

Po dolasku u Dvor predstavnici obje postrojbe (2. gardijske i 101. brigade) posjetili su Zapovjedništvo 151. brigade i dogovorili pojedinosti oko zajedničkog djelovanja u Pounju.[13] Dolaskom ovih snaga Zapovjedništvo 151. brigade moglo se posvetiti organizaciji života i

---

[6] Intervju s Antom Vukorepom i "Sa Zrinom u srcu", *Zrin* br. 13., rujan 1995., 26., 46.

[7] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95. i Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a. – 10. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[8] Stanko NIŠIĆ, "*Hrvatska Oluja i srpske seobe*", 192.

[9] Operativni dnevnik 151. br. HV-a. – 10. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[10] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a. – 10. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[11] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-525., od 10. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[12] "Akcija stala na zahtjev Amerikanaca?", *Obzor*, Zagreb, 13. IX. 1997., 32.

[13] Operativni dnevnik 151. br. HV-a. – 10. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

rada u Dvoru. Postrojbe su uz Unu razmještene prema principu rastresitog razmještaja s ciljem osiguranja života ljudstva na širem prostoru Dvora, kao i po čitavoj liniji bojišta. Obrambeni su položaji dodatno utvrđeni i maskirani. S obzirom na iskustvo od 8. kolovoza kad je u napadu iz Bosne stradalo više vojnika, najstrože je zabranjeno svako zadržavanje i grupiranje po liniji bojišnice, osobito u zonama optičke vidljivosti s srpske strane. Posebice je zabranjeno bilo svako dulje zadržavanje na prometnici Hrvatska Kostajnica – Dvor – Bosanski Novi. Vozila koja su išla u Hrvatsku Kostajnicu morala su voziti povećanom brzinom kako bi se smanjila mogućnost napada. U brigadnim je taborištima uspostavljeno osiguranje kako bi se izbjegla moguća 'iznenađenja'. S obzirom na to da je primijećeno da su srpski vojnici prije povlačenja u Bosnu po Dvoru postavili potezne mine, vojnicima je zabranjen nepotreban ulazak u kuće i javne objekte. Uza sve navedeno, određen je plan koordinacije, shema razmještaja u rajonu bojni, otpočelo se s uspostavom sustava veze između postrojbi, uspostavljeno je logističko osiguranje i sl.[14]

Posebna je pažnja posvećena uspostavljanju stege među vojnicima jer, kako konstatira načelnik SIS-a 151. brigade, *"nakon zauzimanja Dvora došlo je do velikog opuštanja … nisu se poštivale osnovne mjere sigurnosti tijekom bojevih djelovanja."* Provedene su mjere vrlo brzo dale rezultate pa je brigada dovedena u red, te su na prostoru Dvora *"sigurnost i zaštita bili na zadovoljavajućem nivou"*.[15]

U Dvoru je organizirano privremeno skladište ratnog plijena u koje su pohranjena sva zarobljena sredstva vojnog podrijetla s ciljem uspostavljanja nadzora nad zatečenim MTS-om koji je iz sebe ostavila potučena "Srpska vojska Krajine". Bilo je tu svega, posebice eksploziva nađenog u samom Dvoru, te velike količine raznovrsnog streljiva uključujući i PZO. Kad je riječ o vozilima, u ratnom ih je plijenu bilo 25, od čega 13 neispravnih. Ostalih 12 ispravnih činilo je 6 osobnih, 3 teretna i 3 terenska vozila. Radilo se o vozilima koja su koristili srpski vojnici i policajci i koja su pri bijegu u Bosnu napustili. Posebice vrijedna bila su 3 terenska vozila 'Pinzgauer'. Prvo je kod sela Hrtić našao vod veze (vozilo je bilo opremljeno radio-stanicom). Druga su dva bila sanitetska vozila.[16] Prema zapovijedi zapovjednika Zbornog

[14] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a od 10. VIII. 1995. za organiziranje života i rada u Dvoru na Uni i Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-525., od 10. VIII. 1995., Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199. i Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 10. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[15] Sigurnosna prosudba Odjela za SIS 151. brigade HV-a na dan 31. VIII. 1995. Kl: 804-01/95-01/01. Ur. br: 3008-09/95-113., od 4. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95.

[16] Izvješće o ratnom plijenu 151. br. HV. Kl:803-05/95-01. Ur. br: 3008-05/95-596., od 29. VIII. 1995. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95., Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 10. i 11. VIII. 1995. Fond GS OS RH. R 17/1., Izvješće zapovjednika 151. br. HV-a o ratnom plijenu nebojnih m/v. Kl: 803-05/95-01. Ur. br: 3008-05/95-607, od 13. IX. 1995., Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199., Izvješće zapovjednika 151. br. HV-a o stanju m/v iz ratnog plijena Kl: 803-05/95-04/01. Ur. br: 3008-05/95-648, od 5. X. 1995., Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199., Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-526., od 10. VIII. 1995., Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199. i Zapovijed Zapovjedništva ZP Zagreb o predaji m/v saniteta. Kl: 803-05/95-04/01. Ur. br: 1075-06/4-95-254., od 22. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Ulazni akti' 1-64.

Oluja - spajanje tel. parice (S. Bošković)

područja Zagreb, sav je ratni plijen uskoro predan u skladište HV-a.[17] Odmah po oslobođenju Dvora otpočelo se s uspostavom civilne vlasti. U grad je došao povjerenik Vlade RH za općinu Dvor, Ante Vukorep, koji je organizirao Općinski stožer za normalizaciju života.[18] Stožer je uspostavio blisku suradnju s vojnim zapovjedništvom kako bi uz njihovu pomoć obavio nužne radnje. U gradu nije bilo ni struje ni vode, telefonske su veze bile u prekidu, a opskrba i medicinska zaštita izvan organizacije Hrvatske vojske nisu postojale. Idućih je dana Hrvatska vojska pružila veliku pomoć pri uspostavljanju civilne vlasti te obnovi rada komunalne službe.[19] Tako su samoborski vezisti Horvat i Vukić, uz pomoć djelatnika HPT-a već 10. kolovoza uspjeli osposobiti telefonsku centralu i time obnoviti telefonske veze grada Dvora s ostatkom Hrvatske.[20] Već su sutradan na cijelom području Dvora postavljene javne govornice, što je puno značilo hrvatskim vojnicima koji su bili daleko od doma. Normalizacija opskrbe strujom išla je teže. Pristigli djelatnici Hrvatske elektroprivrede elektroprijenosnu su mrežu zatekli u lošem stanju pa je za njeno osposobljavanje trebalo više vremena.[21]

Trebalo se pobrinuti i za zaštitu, opskrbu hranom te medicinsku zaštitu za stotinjak srpskih civila, koliko je prema procjenama ostalo na ovom području.[22] I to je dano u zadatak Hrvatskoj vojsci.[23] Kako bi se ovaj zadatak što bolje izvršio, svi su preostali srpski civili zbrinuti na za to predviđenim sabirnim mjestima.[24]

Među teže zadatke koje su vojnici 151. brigade morali obavljati pripadala je asanacija terena. Posebno je teško stanje bilo u Matijevićima gdje je zatečeno više tijela poginulih srpskih vojnika, a leševi vojnika u raspadajućem stanju pronalaženi su i po okolnim šumama.[25] Radilo se i na uklanjanju uginule stoke koje je bilo posvuda. Tu se posebno založio brigadni načelnik veterinarske struke Dražen Fabekovec.[26] Isto su tako vojnici prikupljali i zbrinjavali napuštenu stoka koja je lutala na području Žirovnice i Zrinske gore.[27]

Puno teži zadatak tih su dana obavljali brigadni inženjerci. Prema zapovijedi zapovjednika Zbornog područja Zagreb generala Ivana Basarca, trebali su izvršili čišćenje cestovnih komunikacija ka Dvoru, u samom gradiću te u okolnim selima. Pri čišćenju terena u selima

---

[17] Zapovijed Zapovjedništva ZP Zagreb o prikupljanju ratnog plijena. Kl: 8/95-01/10. Ur. br: 1075-IzpM-1/95-28., od 6. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Ulazni akti' 1-64.

[18] Intervju s Antom Vukorepom, povjerenikom Vlade RH, *Zrin*, br. 13., rujan 1995., 26.

[19] "Zagrebačke Munje u 'Oluji' na Banovini" i "Hrvatska zastava i u Dvoru", *Zrin*, br. 13., rujan 1995., 10., 23.

[20] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 10. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[21] "Hrvatska zastava i u Dvoru", *Zrin*, br. 13., rujan 1995., 23.

[22] Intervju s Antom Vukorepom, povjerenikom Vlade RH, *Zrin* br. 13., rujan 1995., 26.

[23] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[24] Operativni dnevnik 151. br. HV-a – 10. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[25] "Zagrebačke Munje u 'Oluji' na Banovini" i "Hrvatska zastava i u Dvoru", *Zrin*, br. 13., rujan 1995., 10., 23.

[26] Zapovijed postrojbama 151. br. za asanaciju terena od 11. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[27] Intervju s Antom Vukorepom, povjerenikom Vlade RH, *Zrin* br. 13., rujan 1995., 26.

Hrtić i Zamlači te u samom Dvoru, pronađena je i uklonjena veća količina poteznih mina.[28]

Dane boravka u Dvoru samoborskim su vojnicima ugodnijima činili brojni gosti koji su ih pohodili. Tako je 10. kolovoza došlo izaslanstvo dužnosnika grada Samobora na čelu s gradonačelnikom Antunom Dubravkom Filipcem, zatim Krunoslav Markovinović iz općine Sveta Nedelja te župan Zagrebačke županije Stjepan Vujanić - Jamnički.[29]

Gradonačelnik Samobora Antun D. Filipec, Mladen Bertoša, Jozo Grubeša, Željko Glavina, Krunoslav Markovinović - načelnik općine Sv. Nedelja, župan Zagrebačke županije Stjepan Vujanić i Franjo F. Bašić u posjeti zapovjedništvu brigade kod Josipa Mahovića u Dvoru na Uni 10. kolovoza 1995.

Ovaj je posjet Samoborcima ostao u osobito lijepom sjećanju jer su gosti sa sobom u Dvor dopremili velike količine razne konzervirane hrane i pića, vode u plastičnim bocama, cigareta i dr.[30] Dijelom je to bio dar poglavarstava, dijelom samoborskih i svetonedeljskih privrednika - pojedinaca i organizacija, a dijelom samoborske "Pozadinske fronte" koju su uglavnom činile Samoborke i koja je odmah po odlasku brigade na bojište otpočela s prikupljanjem potrepština za vojnike 151. brigade.[31]

Uz materijalnu, gosti su iz Samobora donijeli i duhovnu hranu – pisma građana i udruga u kojima se izražavala potpora samoborskim borcima. Načelnik stožera brigade Franjo Noršić tim je povodom rekao: *"Primili smo mnogo pisama, ali posebno nas je dirnulo pismo majki prognanica iz Bregane. Lakše je kad znate da je netko uz vas"*.[32]

Kao znak pažnje i zahvale nekim su posjetiteljima tom prigodom darovani samokresi iz ratnog plijena.[33] Istoga je dana u Dvor došla ekipa HTV-a predvođena Željkom Korparom koja je napravila reportažu o stanju u Dvoru te intervjue s načelnikom stožera, zapovjednikom brigade i s nekoliko vojnika.[34]

Sutradan su Dvor pohodili ministar unutarnjih poslova Ivan Jarnjak, župan sisačko-moslavački Đuro Brodarac, načelnik Policijske uprave sisačko-moslavačke Vladimir Milanković i dr. Ministar Jarnjak tom je prigodom otvorio policijsku postaju i postaju granične policije.[35] Jarnjak je imao razlog više doći na otvaranje ove postaje. Naime, u sastavu samoborske brigade bio je njegov sin, o kojem zapovjednik Mahović kaže: *"Sin ministra Jarnjaka bio je čitavo vrijeme 'Oluje' mobiliziran u našoj postrojbi te je u sastavu lake minobacačke bitnice*

---

[28] Izvješće načelnika inženjerija 151. br. o borbenoj upotrebi inženjerije od 17. VIII. 1995., Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95. i Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 10. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[29] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 10. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[30] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[31] "Oluja 95' ratni put samoborske brigade", *Samoborski list*, 18. VIII. 1995., 7.

[32] "Posao je obavljen savršeno profesionalno", *Samoborski tjedni list*, 26. VIII. 1995., 11.

[33] Potvrda o dodjeli samokresa županu Zagrebačke županije Stjepanu Vujaniću – Jamničkom. Kl: 803-05/95-01. Ur. br: 3008-01/95-613., od 14. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[34] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 10. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[35] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 11. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1. i "Hrvatska zastava i u Dvoru", *Zrin*, br. 13., rujan 1995., 23.

120 mm naše brigade čitavo vrijeme proveo s nama ne tražeći nikakve povlastice. Bio je vojnik kao i svaki drugi."[36] Svoje je suborce 12. kolovoza posjetio i ratni zapovjednik brigade iz 1991. godine, pukovnik Adolf Paar.[37]

Naknadno je Dvor posjetio i ministar hrvatske Vlade Ivan Majdak, dopredsjednik Državnog stožera za normalizaciju života na do tada okupiranim područjima Hrvatske.[38]

Osim ovih dragih (i očekivanih) gostiju, Zapovjedništvo brigade je 10. kolovoza imalo još dva (neobična) posjeta. Prvo je oko 12 sati prijem zatražio zapovjednik danske satnije UNCRO-a iz kampa u Dvoru, Lasse Nelson. Od zapovjednika Mahovića zatražio je pomoć pri pronalaženju četiri pripadnika njegove postrojbe koje su dan ranije zarobili i odveli srpski vojnici.[39] Srbi su danske vojnike koristili kao potencijalni 'živi štiti' pred napadima Hrvatske vojske. Josip Mahović je 2. bojni odmah naredio izviđanje terena u području južno od Dvora, smjeru kamo se povlačila srpska vojska.[40] Bilo je to posve u skladu s ranijom zapovijedi Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb da se u svakom pogledu izlazi u susret UNCRO-u i pomogne u svemu što treba i traži (nesmetan razmještaj prema rasporedu prije početka operacije 'Oluja', nesmetanu opskrbu, pružanje pomoći na terenu i sl.).[41]

Vrlo je brzo utvrđeno da su ovi pripadnici UNCRO-a već nađeni u šumi iznad vodocrpilišta u selu Matijevići kamo su se sklonili nakon što su uspjeli pobjeći srpskim vojnicima. Osim njih, u Matijevićima je tom prilikom pronađen i jedan pripadnik 17. domobranske pukovnije koji se do dolaska samoborskih vojnika skrivao u jednoj seoskoj kući. Samoborski su ih vojnici po pronalasku nahranili i ugostili u Matijevićima te su ih odmah po dojavi odvezli u Dvor. Već su u 13 sati danski vojnici bili dopremljeni u svoju bazu, a sunjski domobran natrag u svoju postrojbu.[42] Ovako brzo djelovanje iznenadilo je danskog zapovjednika koji, naučen na nedisciplinu i traljavost "Srpske vojske Krajine", nije očekivao tako brzo akciju. U znak zahvalnosti, zapovjednik Nelson je zapovjednika Mahovića pozvao u svoju bazu u goste.[43] I idućih su dana odnosi između 151. brigade i danskog kontingenta bili dobri pa su se vojnici UNCRO-a vrlo pohvalno izrazili o ponašanju pripadnika 151. brigade. Prema zaključnoj procjeni pomoćnika za PD 151. brigade, samoborski su se vojnici za svog boravka u Dvoru vrlo korektno odnosili prema pripadnicima UNCRO-a.[44]

---

[36] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[37] Operativni dnevnik 151.br. HV-a – 12. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[38] "Život može čekati", *Zrin*, br. 13., rujan 1995., 50.

[39] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 10. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[40] Tomo JANDREČIĆ, "Vojno redarstvena akcija 'Oluja' 2. bojna 151. br. HV-a"

[41] Zapovijed Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb o postupanju prema postrojbama UNCRO-a. Kl: 8/95-01/10. Ur. br: 1075-IZpM-1/95-127., od 9. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Ulazni akti' 1-64.

[42] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95., Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 10. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[43] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[44] Izvješće pom. zap. za PD 151. br. HV-a za razdoblje od 07. do 11. VIII. 1995. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-544., od 12. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

Drugi neobičan posjet koji je Zapovjedništvo 151. brigade toga dana dobilo bio je dolazak zapovjednika i obavještajca 505. brigade 5. korpusa Armije BiH. Oni su u Dvor došli s namjerom da od Hrvatske vojske kupe oružje. Sa sobom su imali nekoliko milijuna maraka u gotovini. Naime, 5. je korpus kronično patio od manjka oružja i streljiva, a pred njima su bile još duge bitke za oslobođenje Unsko-sanske županije od srpskih okupatora. U tom je trenutku 151. brigada imala velike količine ratnog plijena, nemali dio kojega je činilo oružje i streljivo.[45] O tome je Armija BiH mogla doznati od danskih vojnika UN-a koji su tijekom proteklih godina intenzivno obavještajno surađivali s pripadnicima 5. korpusa Armije BiH.[46] Međutim, Zapovjedništvo je donijelo odluku da se ne upušta u trgovinu oružjem. Zapovjednik Mahović sjeća se da su mu pričali o tome kako su branili Bihać te da su *"bili izgladnjeli, ali i ponosni. Tek nakon što smo ih nekoliko puta ponudili, prihvatili su odjeću i hranu koju smo im dali te ih uputili natrag neobavljena posla"*.[47] Umjesto u Bihać, ovaj je ratni plijen otpremljen u skladište Hrvatske vojske u Ludini.[48] Vrlo je zanimljiv komentar koji o ovom posjetu daje zapovjednik Mahović: *"O tome jesu li uspjeli u svom naumu negdje drugdje, mogu samo nagađati, a činjenica da smo morali predati ratni plijen bez dokumenata tj. istovarili smo ga u Ludini u neki voćnjak, a da o tome nitko nije napravio zapisnik, navodi me na sumnju"*.[49] Manju količina oružja, uglavnom samokresa, uz dopuštenje Ministarstva obrane zadržali su vojnici kao uspomenu na sudjelovanje u "Oluji".[50]

Dvor na Uni (Zdravko Močan, Stanko Garašić, Damir Kerman, Milan Hrženjak)

Nakon sređivanja stanja u Dvoru, 151. brigada dobila je novu, vrlo tešku zadaću – čišćenje terena Pounja i Zrinske gore od zaostalih srpskih

[45] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[46] Obaveštajna informacija komande 39. korpusa VRS od 31. V. 1995. Str. pov. br: 64-128. HDA. Fond "RSK". Kutija. 300.

[47] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[48] U Ludinu su iz skladišta u Dvoru predani sljedeći tipovi i količine oružja i streljiva kao ratni plijen; predano metak 7,62 mm – kom. 21.600, metak 7,9 mm – kom. 3000, metak 12,7 mm – kom 88.660, mina za RB M57 – kom. 16, raketa 'OSA' – kom. 150, ručna bomba M75 – kom. 175, trenutna tromblonska mina – kom. 40, kumulativna tromblonska mina – kom. 48, mina MB 60 mm – kom. 23, mina MB 120 mm – kom. 66, metak 82 mm BsT – kom. 5, metak 20 mm za PAT – kom. 4680, okvir za 10 kom. PAT – kom. 4, MRUD 3#10 + 4 – kom. 34, postolje za mitraljez 7,9 'ŠARAC' – kom. 2, tijelo za PMR 2A + 1upaljač – kom. 10, metak 7,62 mm – kom. 2240, tromblon trenutni – kom. 36, tromblon kumulativni – kom. 1, bomba ručna M 75 – kom. 61, bomba ručna M 50 – kom. 3, MRUD nekompletna – kom. 10, TMA 4 – kom. 52, PMA 3 – kom. 490, PAM 2 – kom. 120, TMA 5 – kom. 50, PMR 2A - kom. 160, TMA 3 – kom. 8, trotilski metak 100 g. – 20 kg, trotilski metak 200 g. – 20 kg, trotilski metak za PMA 1 – kom. 184. Izvješće o ratnom plijenu koji je iz privremenog skladišta 151. br. HV. u Dvoru na Uni predan u skladište HV-a u Ludini od 10. VIII. 1995. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199., i Izvješće o ratnom plijenu 151. br. HV-a Kl:803-05/95-01. Ur. br: 3008-05/95-596., od 29. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[49] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[50] Suglasnost v/o Romanu Belaku da kao ratni plijen zadrži dva komada oružja zarobljena u akciji 'Oluja'. Kl:803-05/95-01. Ur. br: 3008-01/95-621., od 1. IX. 1995., AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

vojnika. S prvom fazom njenog ostvarivanja trebalo je otpočeti već 11. kolovoza.[51] Toga su dana i druge postrojbe na ovom dijelu Banovine otpočele s čišćenjem terena.[52] Prvi teren koji je trebalo pretresti nalazio se južno od Dvora prema selu Matijevići i Bosanskom Novom. Kretanje je trebalo biti od sjevera ka jugu tj. prema državnoj granici s BiH.

Zona koju je trebalo prijeći bila je omeđena sljedećim gabaritima:
- polazna linija bila je prometnica iz Dvora na Uni prema sjeverozapadu (prema selu Grmušani) i to od Dvora do početka sela Grmušani
- desna zona odgovornosti išla je od sela Vanjići u pravcu prometnice preko sela Cvjetojevići do sela Čemernica
- lijeva zona odgovornosti bila je prometnica Dvor – Matijevići uz Unu do kote 119 kod Ličkog brda
- krajnja linija čišćenja bila je desno: selo Čemernica – selo Maleševići - Čerkezovac (kota 305) – Čubrinovo brdo (ispod kote 274) – kota 119 na prometnici

Zadaću čišćenja trebale su obaviti tri pješačke bojne 151. brigade i to po slijedećim zonama:

1. bojna
- desna zona odgovornosti Šakića brdo – Čubrinovo brdo
- lijeva zona odgovornosti prometnica Dvor – Matijevići – kota 119

2. bojna
- desna zona odgovornosti selo Zakopa – Resanovića brdo, Najin kamen – kota Čerkezovac
- lijeva zona odgovornosti – Šakića brdo – Čubrinovo brdo

3. bojna
- desna zona odgovornosti selo Vanjići u pravcu prometnice do sela Čemerinica
- lijeva zona odgovornosti selo Zakopa – Resanovića brdo – Najin kamen – Čerkezovac[53]

Dvor na Uni (Zapovjedništvo 2. bojne sa zapovjednikom Tomom Jandrečićem)

Radilo se o iznimno opasnom i teškom terenu pokrivenom gustom šumom i šikarom, rijetko naseljenom i s vrlo malo prometnica. Pored toga, zbog blizine granice s BiH bilo je za očekivati da će ovdje biti minskih polja jer su u ljetu 1995. godine na tom prostoru vođene teške bitke između "Srpske vojske Krajine" i 5. korpusa Armije BiH.[54]

U središtu tih sukoba bio je Čerkezovac - veliko vojno skladište koje je JNA 1992. godine predala "Srpskoj vojsci Krajine". Tu je bio smješten 87. pozadinski bataljun tj. Komanda 75. pozadinske baze "Srpske vojske Krajine".[55] Važnost ovog objekta dokazuje i to što je

[51] Operativni i ratni dnevnik 151. br. HV-a – 10. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. RH. R 17/1.

[52] Denis ZIBAR, "*Oluja' jednog izvidnika*", 151.

[53] Raščlamba b/d 151. br. 'D' HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-615., od 15. IX. 1995. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95. i Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 10. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[54] Bejdo FELIĆ, "*Peti korpus*", 479-519.

[55] Procena bezbednosti stanja na području MO-a uprave "Banija", Ministarstvo odbrane Republike Srpske Krajine, Uprava "Banija" Petrinja. Br. SP-05-27/1., mart,

1994. iz Srbije (iz zaliha Vojske Jugoslavije) onamo dopremljen raketni sustav PZO-a.[56]

Snage 5. korpusa Armije BiH početkom su srpnja ovdje izvršile snažna napadna djelovanja s ciljem osvajanja Čerkezovca, a potom i Dvora na Uni.[57] Na nekim je sektorima 5. korpus uspio prodrijeti na 'krajišku' stranu, što je izazvalo pravu paniku među mjesnim Srbima, no na kraju ga je "Srpska vojska Krajine" potisnula.[58] Međutim, ovakav razvoj situacije 'obećavao' je veći broj minskih polja, a Čerkezovac prisustvo neprijateljskih vojnika.

Sukladno zapovijedi, 11. su kolovoza u jutarnjim satima postrojbe otpočele s čišćenjem. Dio snaga pješačkih bojni ostao je na borbenom osiguranju Dvora.[59] Zapovjednik 1. bojne Petar Andrašek ovako opisuje to prvo čišćenje: *"U čišćenje terena nije išla cijela bojna, nego sam iz svake postrojbe moje bojne uzeo po nekoliko vojnika za koje sam znao da su dobri 'terenci'. Tako sam toga jutra okupio grupu od osamdesetak vojnika te s njima krenuo u čišćenje terena južno od grada Dvora. Teren kojim smo se kretali bio je vrlo nepristupačan; šuma i šikara bez ijednog puteljka. Sami smo morali krčiti prolaze kroz šikaru. Zbog takvog sam terena grupu morao podijeliti na više manjih grupica. Ja sam koordinirao njihovo kretanje. U jednom smo trenutku naišli na leš neprijateljskog vojnika u fazi raspadanja. To nam je pokazalo da se nalazimo na prostoru gdje možemo očekivati iznenađenja. Nakon otprilike dva sata nastupanja prodrli smo dosta duboko u prostor koji smo trebali očistiti. Kako je moja postrojba nastupala brže od ostale dvije, povremeno smo gubili radiovezu sa susjednom 2. bojnom na našem desnom boku. Stoga smo stali i čekali da oni dostignu naše linije."*[60] Do tog je trenutka akcija tekla bez problema. Međutim, u tom je trenutku došlo do eksplozije u kojoj su ranjena tri pripadnika 1. bojne: zapovjednik bojne **Petar Andrašek** i vojnici **Roberto Dančulović** i **Marijan Habljak**.[61]

Petar Andrašek ovako opisuje događaj: *"Odjednom se iz jednog gustiša začula eksplozija, a njezin udarni val me je oborio na zemlju. Od udara su mi se oduzele lijeva ruka i noga te sam ostao ležati nepokretan. Zatim sam primijetio da pored mene leže moja dva vojnika u sličnom stanju kao i ja. Vojnici iz ostatke grupe uspjeli su sačuvati prisebnost pa su nam odmah pohitali u pomoć. Na improviziranim nosilima iznijeli su mene i Roberta Dančulovića, dok se treći ranjenik, Tomo Habljak, mogao sam kretati."*[62] Dančulović je zadobio ozljede

---

1994. Reg. 5006. i Rješenje o premještaj vojnika Jovana Preradovića od 8. VI. 1994. Pov. br. 650-2. Kutija 300. HDA. Fond "RSK".

[56] Izvještaj pukovnika PVO-a Milana Cikote o povredi vazdušnog prostora iznad skladišta "Čerkezovac". Pov. br. 192-14., od 8. III. 1994. HDA. Fond "RSK". R. 5005.

[57] Zapovijed Komande 39. Korpusa Srpske vojske Krajine od 5. VII. 1995. Str. pov. br: 32-81. HDA. Fond "RSK". Kutija 300.

[58] Govor predsjednika SO-a Kostajnica Branka Dmitrovića na 11. sjednici SO-a Kostajnica 6. VII. 1995., u; *Graničar - informativni list 26. pbr. SVK.* br. 7., 29. VII. 1995., 6.

[59] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 11. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[60] Intervju s Petrom Andrašekom od 12. II. 2005.

[61] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 11. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[62] Intervju s Petrom Andrašekom od 12. II. 2005.

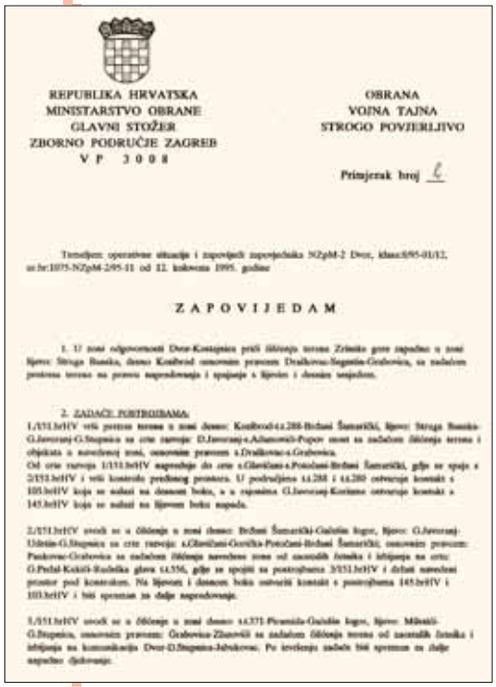

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
GLAVNI STOŽER
ZBORNO PODRUČJE ZAGREB
V P 3008

OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Primjerak broj 6

Temeljem: operativne situacije i zapovijedi zapovjednika NZpM-2 Dvor, klasa:8/95-01/12, ur.br:1075-NZpM-2/95-11 od 12. kolovoza 1995. godine

Z A P O V I J E D A M

1. U zoni odgovornosti Dvor-Kostajnica priči čišćenja terena Zrinske gore zapadno u zoni ljevo: Struga Banska, desno Kraljevac označen pravcem Dvalkovac-Segetin-Grabovica, na zadatom prostoru terena na pravcu napredovanja i spajanje s ljevim i desnim susjedom.

2. ZADAĆE PODTROJBAMA:

1./151.brHV vrši pretres terena u zoni desno: Kraljevac-t.t.288-Brđani Šamarički, ljevo: Struga Banska-G.Jasenaj-G.Stupnica na crte razvoja: D.Jasenaj-s.Ađanovići-Popov stent na zadatom čišćenja terena i objekata u navedenoj zoni, osnovnim pravcem s.Dvalkovac-s.Grabovica.
Od crte razvoja 1/151.brHV napreduje do crte s.Glavičani-s.Potočani-Brđani Šamarički, gdje se spaja s 2/151.brHV i vrši kontrolu predmeta pretresa. U području t.t.288 i t.t.280 ostvaruje kontakt s 103.brHV koja se nalazi na desnom boku, a u rejonima G.Jasenaj-Kestenac ostvaruje kontakt s 145.brHV koja se nalazi na ljevom boku napada.

2./151.brHV ovodi se u čišćenje u zoni desno: Brđani Šamarički-Gušćin Jogor, ljevo: G.Jasenaj-Udetin-G.Stupnica na crte razvoja: s.Glavičani-Gorička Potočani-Brđani Šamarički, osnovnim pravcem: Paukovac-Grabovica na zadatom čišćenja naređenu zonu od zaostalih ljudstva i infiltracija na crte: G.Pećni-Kutnik-Kudelica glava t.t.356, gdje se spojiti sa postrojbama 3/151.brHV i držati naređeni prostor pod kontrolom. Na ljevom i desnom boku ostvariti kontakt s postrojbama 145.brHV i 103.brHV i biti spreman za dalje napredovanje.

3./151.brHV ovodi se u čišćenje u zoni desno: t.t.371-Piramida-Gušćin Jogor, ljevo: Mlinski-G.Stupnica, osnovnim pravcem: Grabovica-Zlatovili na zadatom čišćenja terena od zaostalih ljudstva i infiltracija na komunikaciju Dvor-D.Stupnica-Jabukovac. Po izvršenju zadaće biti spreman za dalje napadno djelovanje.

leđa, desne ruke i noge, Andrašek ozljede vrata, lijevog ramena, trbuha i lijevog koljena, dok su Habljaku ozlijeđeni desna ruka i noga te trbuh.[63] Andrašek ni danas nije siguran što je prouzročilo eksploziju. U *Ratnom dnevniku* navodi se da je došlo do eksplozije potezne pješačke mine.[64] Nasuprot tome, zamjenik zapovjednika 1. bojne Stjepan Črnjak iznosi sumnju da je u pitanju bio napad ručnom bombom koji je počinio srpski vojnik iz obližnjeg sela Zakopa kojeg su tijekom dana zarobili pripadnici 2. bojne i proslijedili ga u postaju MUP-a u Dvoru na daljnju obradu.[65] Nakon ovog je događaja zapovjednik brigade za vođenje 1. bojne na terenu u nastavku akcije odredio Franju Bašića (Mamula) pa je akcija čišćenja nastavljena.[66]

Uskoro je u predjelu sela Čemernice stradao još jedan vojnik. U 3. je bojni došlo do samoranjavanja **Antuna Grgečića** u desno stopalo. Čišćenje je nastavljeno i nakon toga.[67]

U blizini sela Maleševići tj. na krajnjoj linija čišćenja (u blizini Čerkezovca), Samoborci su se susreli s pripadnicima 5. korpusa Armije BiH. Uspješno je uspostavljen kontakt i susret je protekao bez ikakvih poteškoća.[68]

Da bih dočarao kako su izgledali ovi susreti između savezničkih vojski, prenosim opis doživljaja susreta jednog hrvatskog vojnika s pripadnikom Armije BiH u pograničnoj zoni kod Dvora: *"... Na sebi je imao zelenu majicu kratkih rukava, maskirne hlače, na nogama 'starke', automatsku pušku, rezervni alat i pribor (RAP) i zihericama prikopčan na prsima znak 5. KORABIH. Podsjetio me na '91. Tada smo i mi bili slični. Nasuprot njemu i njegovoj odori stajao sam ja, u američkoj odori, s kacigom od kevlara sa zataknutim Marlborom, Ray-Ban naočalama, američkim borbenim prslukom punim svega i svačega, dvije motorole, pištoljem, crnim rukavicama bez prstiju, na nogama Adidas gojzerice – totalna suprotnost. Gledao me kao da pred sobom ima Marsovca..."*[69]

Osim spomenutog zarobljenog srpskog vojnika u akciji je na navedenom terenu pronađeno još samo nekoliko civila koji su potom predani MUP-u u Dvoru. Nasreću, nije se naišlo ni na nova minska polja.[70] Po završetku akcije postrojbe su se vratile u svoje baze i na očuvanje linije koju su imale prije odlaska na čišćenje terena.[71]

---

[63] Izvješće načelnika zdravstvene struke 151.br. o aktivnostima tijekom akcije 'Oluja' od 21. VIII. 1995. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[64] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 11. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[65] Raščlamba operacije 'Oluja' 1. bojna 151. br. 'D' HV-a Samobor. Preslik dokumenta u posjedu autora.

[66] Operativni dnevnik 151. br. HV-a – 11. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[67] Izvješće načelnika zdravstvene struke 151. br. o aktivnostima tijekom 'Oluje' od 21. VIII. 1995. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199. i Ratni dnevnik 151. br. HV-a - 11. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[68] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[69] Denis ZIBAR, "*Oluja' jednog izvidnika*", 110.

[70] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[71] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 11. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

Teški teren, vrućine i stalna napetost tijekom višednevnih borbi te konačno akcija čišćenja počeli su nagrizati zdravlje nekih od vojnika pa je te večeri na bolovanje otpuštena prva skupina od 34 vojnika. Sutradan su otputovali na oporavak u Samobor.[72]

S akcijom čišćenja terena nastavilo se i sutradan, 12. kolovoza, s tim da su ovoga puta postrojbe upućene na južne obronke Zrinske gore iznad prometnice Dvor - Hrvatska Kostajnica. Trebalo je očistiti teren širine 6 km i dubine 6 - 7 km u sljedećoj zoni:

- desna zona odgovornosti protezala se od sela Kozibrod linijom Brezine - Popov most - Šamarički brđani – Spomen dom Šamarica
- lijeva zona odgovornosti protezala se od sela Struga preko sela Donji Javoranj, Udetin i Gornja Stupnica do crte G. Stupnica – kota 329 (tj. komunikacija Dvor - Stupnica – Petrinja). Osnovni pravac napredovanja bio je selo Draškovac – Segestin - selo Grbovica.

Zone su koje bojne trebale pročešljati bile su sljedeće:

1. je bojna trebala izvršiti hodnju od sela Hrtić prometnicom prema selu Donji Javoranj – selo Kepčije – Popov most i zaposjesti početnu liniju od raskršća u Donjem Javornju do 500 metara sjevernije od Popova mosta. Desna granica odgovornosti bila je 500 metara od Popova mosta do sela Draga. Lijeva granica odgovornosti išla je od sela Donji Javoranj do sela Udetin. Završna linija ešalona u čišćenju terena bila je Udetin – Arbutine – Kivuci – Draga.
2. je bojna trebala obaviti hodnju pravcem Dvor na Uni – selo Bobere – selo Čore- selo Vrpolje – selo Udetin – selo Arbutine – selo Kivuci – selo Drage. Bojna se trebala razviti na liniji selo Udetin – selo Drage i obaviti čišćenje terena u zoni odgovornosti: - desno – selo Drage - selo Šamarički brđani – Gaćešin logor (651) lijevo – selo Gornji Javoranj - Udetin - selo Pedalj (na prometnici). Linija završetka čišćenja terena je selo Pedalj (prometnica) – selo Repište – selo Grabovica – kota 561. iznad Vranjeg gnijezda.
3. je bojna trebala obaviti hodnju od Dvora na Uni – selo Grmušani – selo Bašćine – selo Pedalj – selo Repište – selo Grabovica – kota Vranje gnijezdo. Ešalon se trebao razviti na ovoj liniji od sela Pedalj do kote 561 iznad Vranjeg gnijezda. Čišćenje terena trebalo je obaviti do granice puta od sela Stupnica do puta kod Stojanove kose, kota 576. Desna granica zone odgovornosti je kota 561 iznad Vranjeg gnijezda do prometnice ispod brda Mala Runjevice. Lijeva je granica zone odgovornosti bila selo Pedalj – selo Stupnica.

Bojne su prilikom akcije trebale uspostaviti kontakt s postrojbama Hrvatske vojske koje su već boravile na ovom prostoru.[73] Na desnoj

[72] Isto.

[73] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a od 12. VIII. 1995. za pretres terena. Preslik dokumenta u posjedu autora. Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl:

je strani bila 103. brigada koja je čistila teren u zoni između Kozibroda i Hrvatske Kostajnice ka unutrašnjosti Zrinske gore. Lijevo je bila 145. brigada koja je čistila u zoni između Hrtića i Struge, također prema unutrašnjosti Zrinske gore. Zadaća im je, kao i 151. brigadi, bila *"pretres terena i uništavanje zaostalih četničkih bandi na pravcu napredovanja"*.[74]

Dvor na Uni, 2. bojna 3. satnija 2. vod (Marijan Babojelić, Zlatko Vraneković, Damir Tančak, Mladen Šeketa, Damir Vraneković, Franjo Vraneković, Siniša Mihalić, Stevo Kušan, Vid Horvat, Stjepan Župančić, Darko Komarec, Alan Ljubić, Ivica Skendrović)

Samoborske su postrojbe tijekom dana izvršile zadanu zadaću. Ovoga puta nitko od vojnika nije stradao.[75] No zato je 2. satnija 3. bojne pri čišćenju u selu Samardžije naišla na otpornu točku koju je uspješno likvidirala. U ovoj aktivnosti posebno se istakao Franjo Modrić.[76] Tijekom čišćenja ostatka Zrinske gore je pronađeno nešto vojne opreme i desetak civilnih osoba koje su predane MUP-u u Dvoru. Osim toga, na šumovitom području koje su pregledavali, Samoborci su zatekli pripadnike 101. brigade, a na prostoru spomendoma Šamarica 57. brigadu HV-a iz Siska. Pri ovome je susretu došlo do poteškoća: ove postrojbe nisu imale iste oznake (crvene) kakve je toga dana nosila 151. brigada. Nasreću, prepoznavanje je uspjelo pa nije bilo posljedica.[77]

S linije do koje je toga dana doprla, 151. je brigada (Gornja Stupnica – kota 329) sutradan trebala nastaviti u pravcu Gline sa zadaćom izbijanja na komunikaciju selo Maja – selo Majski Trtnik – selo Vlahović osnovnim pravcem: Spomen dom Šamarica – Mali Gradac – Drenovac Banski.[78] Zadaća je bila uništenje zaostalih odmetničkih skupina i stvaranje uvjeta za slobodno kretanje vozila i ljudi ovim prostorom.[79]

Iako brigada od 4. kolovoza nije imala ni dana odmora i već je 24 sata bila neprestano u pokretu, nije bilo niti jednog slučaja odbijanja zapovijedi. Bojni je moral bio na vrlo visokoj razini. Svi su vojnici odrađivali sve zadatke koji su pred njih postavljeni.[80] Dodatni motiv da se 'odradi' još i ovo čišćenje bio je i taj što je to bila posljednja akcija

---

818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95. i Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 11. i 12. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[74] Zapovijed zapovjednika NZpM-2 Dvor Zbornog područja Zagreb o čišćenju terena Zrinske gore. Kl: 8/95-01/12. Ur. br: 1075-NZpM-2/95-11., od 12. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Ulazni akti' 1-64.

[75] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 12. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[76] Prijedlog za medalju 'Iznimni pothvat' za Franju Modrića od 1. X. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 34/95.

[77] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95., Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-545., od 12. VIII. 1995., Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199. i Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 12. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[78] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[79] Tomo JANDREČIĆ, "Vojno redarstvena akcija 'Oluja' 2. bojna 151. br. HV-a"

[80] Sigurnosna prosudba Odjela za SIS 151. brigade HV-a na dan 31. VIII. 1995. Kl: 804-01/95-01/01. Ur. br: 3008-09/95-113., od 4. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95.

koju je 151. brigada trebala obaviti na Banovini. Naime, iz nadređenog je zapovjedništva došla zapovijed da brigada napusti Zrinsko Pounje i prebaci se u dolinu rječice Maje južno od Gline gdje će sačekati zapovijed o demobilizaciji.[81]

Tako su ujutro 13. kolovoza tri pješačke bojne ponovno krenule u čišćenje Zrinske gore. Sve su tri bojne krenule na teren u hodnim kolonama od po pola sata razmaka jednih od drugih. Hodnju su izvršile iz Dvora, pravcem Grmušani – selo Bašćine – selo Donja Stupnica – selo Zlatarići – Kamenica (kota 519) - Gaćešin logor (kota 329) - kota 296, uz potok Velika Petrinjčica - Popratine luke (kota 254).

1. je bojna imala zadaću čišćenja terena i izviđanja u desnoj zoni odgovornosti: Sunjsko vrelo – Šukundino vrelo – selo Miljevići – željeznička postaja Maja. U lijevoj: Kamenica – Široka kosa - selo Sankovići – selo Klasnić Donji – selo Svračica. Linija završnog izviđanja bila je Svračica – željeznička postaja Maja.
2. je bojna čistila teren u desnoj zoni odgovornosti: kota 296 uz potok V. Petrinjčica – selo Gruborovići – selo Petrovići – selo Metkoši – selo Vidre zaključno s prometnicom željeznička postaja Maja - selo Vlahović. Lijeva je zona odgovornosti počinjala s Gaćešinim logorom (kota 329), zatim Šukundino vrelo – selo Trnovac Glinski – selo Miljevići – željeznička postaja Maja. Završna linija lijevo bila je željeznička postaja Maja, a desno zaseok Bokudići na prometnici željeznička postaja Maja – selo Vlahović.
3. je bojna trebala čistiti teren s polaznih položaja na prometnici uz potok V. Petrinjčica, s tim da je linija desne zone odgovornosti počinjala lokacijom Popratine luke (kota 254) – selo Martinovići – selo Vlahović. Lijeva je zona odgovornosti bila od kote 296 uz potok V. Petrinjčica – selo Gruborovići – selo Petrovići – selo Metkoši – selo Vidre – zaseok Novakovići na prometnici željeznička postaja Maja – Vlahović. Završna je linija trebala biti prometnica željeznička postaja Maja – Vlahović, desno zaseok Španovići, a lijevo zaseok Novakovići.[82]

Dvor na Uni (pripadnici brigade sa zarobljenim obilježjima paravojnih snaga)

Teren koji su bojne toga dana pregledavale bio je najteži do tada. Prvi dio obuhvaćao je najneprohodniji dio Zrinske gore gdje se očekivalo da se skrivaju srpski odmetnici. U drugom dijelu zone koju je trebalo

[81] Zapovijed Zapovjedništva ZP-a Zagreb o demobilizaciji RP NG-9519 (151. br. 'D' HV). Kl: 801-02/95-02/78., Urbr: 1075-11/95-2., od 13. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95. i Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a od 13. VIII. 1995. za akciju čišćenja. Preslik dokumenta u posjedu autora

[82] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a od 13. VIII. 1995. za akciju čišćenja. Preslik dokumenta u posjedu autora i Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 13. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

pregledati nalazila su se sela Miljevići, Luščani, Bačuga, Grabovac, Vlahović..., čuvena još iz 1991. godine kao ishodišta ekstremnih srpskih šovinista i ratnih zločinaca.

Pripadnik 2. gardijske brigade "Gromova" Denis Zibar, rodom iz obližnje Gline, opisao je sela koja je toga dana trebala proći 151. brigada kao *"prava četnička legla"*.[83] Tijekom prvih dana "Oluje" u ovim su selima, posebice Luščanima, pripadnici Hrvatske vojske morali voditi teške borbe sa srpskim pješaštvom i tenkovima prije nego što su ih uspjeli osloboditi. Znalo se da u Vlahovićima i u okolnim šumama ima odmetnutih Srba,* a ni u drugim se selima nije moglo očekivati bolje stanje.[84] Kao pojačanje 2. bojni, za koju se očekivalo da bi mogla naići na minirani teren, pridodan je inženjerijski vod.[85] Bojne su čišćenje terena počele u 9 sati, a završile oko 18 sati, uspješno izbivši na zadanu liniju.[86]

Nakon odlaska pješačkih bojni na izvršenje zadatka, Zapovjedništvo brigade i pristožerne postrojbe otpočele su s pripremama za izmiještanje brigade iz općine Dvor na Uni u južni dio općine Glina. Neposredno prije polaska hodne kolone iz Samobora, u Dvor je stigao pater Frkin te je za pedesetak vojnika iz pristožernih postrojbi i Zapovjedništva brigade u Dvoru služio misu. Bila je to dobrodošla duhovna okrepa nakon teških dana u kojima su samoborski vojnici pretrpjeli i vidjeli svašta. Za mjesto održavanja službe božje odabrano je dvorište kuće hrvatske obitelji Iveljić koju su srpski vojnici brutalno ubili pri povlačenju iz Dvora. Bila je to ujedno misa za pokoj duše ovih hrvatskih mučenika.[87] Po završetku mise, u 14 sati, kolona je krenula na svoje novo odredište.[88] Zapovjedništvo je u gradu Dvoru preuzelo Zapovjedništvo Zbornog mjesta Dvor na Uni na čije je čelo postavljen Matija Ciprić, zapovjednik izviđačko-diverzantske satnije Zbornog područja Zagreb.[89]

Odlazeći iz Zrinskog Pounja, 151. je brigada iza sebe ostavila koliko-toliko sređeno stanje u svojoj zoni odgovornosti. Objekti u oslobođenim mjestima napušteni su u stanju u kakvom ih je samoborska brigada i zatekla. To potvrđuje i izvješće Hrvatskog helsinškog odbora o zbivanjima tijekom i nakon operacije "Oluja" u kojem se konstatira da je na Banovini *"za vrijeme same akcije i neposredno nakon nje zabilježen manji broj uništavanja objekata"*. Slučajevi uništavanja napuštenih kuća u vlasništva Srba zbili su se *"nešto kasnije"*.[90]

Ti rijetki slučajevi uništavanja objekata u ovom su razdoblju uglavnom bili rezultat osvete nekih od mjesnih Hrvata koji su tijekom

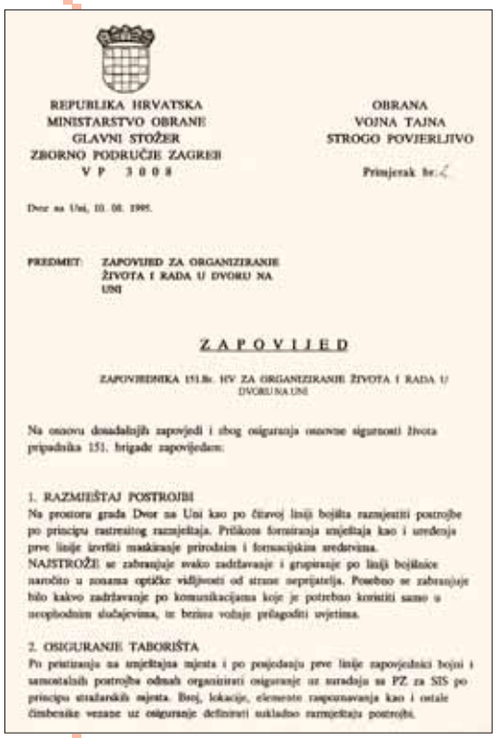

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
GLAVNI STOŽER
ZBORNO PODRUČJE ZAGREB
V P 3008

OBRANA
VOJNA TAJNA
STROGO POVJERLJIVO

Primjerak br.:1

Dvor na Uni, 10. 08. 1995.

PREDMET: ZAPOVIJED ZA ORGANIZIRANJE ŽIVOTA I RADA U DVORU NA UNI

ZAPOVIJED

ZAPOVJEDNIKA 151.Br. HV ZA ORGANIZIRANJE ŽIVOTA I RADA U DVORU NA UNI

Na osnovu dosadašnjih zapovjedi i zbog osiguranja osnovne sigurnosti života pripadnika 151. brigade zapovijedam:

1. RAZMJEŠTAJ POSTROJBI
Na prostoru grada Dvor na Uni kao po čitavoj liniji bojišta razmjestiti postrojbe po principu rastrešitog razmještaja. Prilikom formiranja smještaja kao i uređenja prve linije izvršiti maskiranje prirodnim i formacijskim sredstvima.
NAJSTROŽE se zabranjuje svako zadržavanje i grupiranje po liniji bojišnice naročito u zonama optičke vidljivosti od strane neprijatelja. Posebno se zabranjuje bilo kakvo zadržavanje po komunikacijama koje je potrebno koristiti samo u neophodnim slučajevima, te brzina vožnje prilagoditi uvjetima.

2. OSIGURANJE TABORIŠTA
Po pristizanju na smještajna mjesta i po popodanju prve linije zapovjednici bojni i samostalnih postrojba odmah organizirati osiguranje uz suradnju sa PZ za SIS po principu straženjih mjesta. Broj, lokacije, elemente raspoznavanja kao i ostale činbenike vezane uz osiguranje definirati sukladno razmještaju postrojbi.

---

[83] Denis ZIBAR, "*Oluja' jednog izvidnika*", 70.

* Na tom prostoru se godinama skrivao i širio teror među hrvatskim povratnicima četnički odmetnik Živko Korać

[84] Denis ZIBAR, "*Oluja' jednog izvidnika*", 72, 84-85, 88-90.

[85] Izvješće načelnika inženjerija 151. br. HV-a o borbenoj upotrebi inženjerije od 17. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[86] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 13. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[87] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a – 13. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[88] "Oluja 95' ratni put samoborske brigade", *Samoborski list*, 18. VIII. 1995., 10.

[89] "Zagrebačke Munje u 'Oluji' na Banovini", *Zrin*, br. 13., rujan 1995., 10.

[90] Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava "*Vojna operacija Oluja i poslije - izvještaj*", 198.

1991. godine bili izloženi velikosrpskom genocidu koji su provodili lokalni Srbi. Za potkrepu tome može se navesti poslanica katoličkog župnika župe Divuša u općini Dvor na Uni. Katolici ovoga kraja na najbrutalniji su način poubijani i izgnani sa svoje djedovine u srpnju 1991. godine. U svojoj poslanici župnik navodi kako mu je jedan župljanin iz uništenog sela Golubovca rekao da će za njegovu spaljenu kuću gorjeti deset srpskih te je apelirao na župljane da to ne rade.[91] Jedan manji dio javnih i privatnih objekata su zapalili ili minirali sami Srbi prilikom povlačenja.[92]

13. kolovoza 1995. - vod veze 151. brigade

Kad govorimo o otuđivanju materijalnih dobara, načelnik SIS-a 151. brigade zaključuje da *"slučajeve otuđivanja imovine u većem obimu nismo zabilježili"*.[93] Dakle, osim rijetkih slučajeva uzimanja predmeta manje vrijednosti koje su počinili neodgovorniji pojedinci, Samoborski vojnici nisu okaljali svoju čast. Tome je zacijelo doprinijelo i djelovanje časnika i zapovjednika koji su iz Zbornog područja Zagreb dobili naputak da su se *"dužni zalagati protiv svake krađe i otimačine, te sprječavati pljačku i devastaciju naše i neprijateljeve imovine. Svjesni smo činjenice da većina Vas to i radi, ali je potrebno intenzivirati brigu o tome, jer šteti ugledu Hrvatske vojske i države i nečastan je 'posao'. Protiv osoba za koje se može točno utvrditi da su se materijalno okoristile pljačkom i prisvajanjem tuđeg, smjesta pokrenuti vojno-stegovni postupak"*.[94] Isto vrijedi i za stegu u postrojbama. Za cijelo vrijeme "Oluje" u brigadi su izrečene samo dvije stegovne mjere, a i one radi nepažnje u rukovanju motornim vozilima.[95] U odnosu prema preostalim srpskim civilima, ali i zarobljenicima, prema procjeni pomoćnika zapovjednika za političku djelatnost, vojnici 151. brigade odnosili su se krajnje korektno.[96]

Na svoje novo odredište, južno od Gline, Zapovjedništvo brigade i pristožerne postrojbe kretale su se prometnicom Dvor – Glina.[97] Tijekom puta, cijelom trasom prometnice samoborski su vojnici vidjeli tragove prethodnih burnih dana. Kuće u selima kroz koja je kolona prolazila bile su posve prazne.[98] Selo Gvozdansko, poznato kao *'hrvatski*

---

[91] "Divuški župnik svojima...", *Zrin*, br. 2., prosinac 1992., 18.

[92] "*Bljesak Oluje*", 34, 74-75.

[93] Sigurnosna prosudba Odjela za SIS 151. brigade HV-a na dan 31. VIII. 1995. Kl: 804-01/95-01/01. Ur. br: 3008-09/95-113., od 4. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95.

[94] Upozorba Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb o sprječavanju kriminalnih radnji. Kl: 119-01/95-01/09. Ur. br: 1075-04/95-84., od 13. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Ulazni akti' 1-64.

[95] Sigurnosna prosudba Odjela za SIS 151. brigade HV-a na dan 31. VIII. 1995. Kl: 804-01/95-01/01. Ur. br: 3008-09/95-113., od 4. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95.

[96] Izvješće pom. zap. za PD 151. br. HV-a za razdoblje od 07. do 11. VIII. 1995. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-544., od 12. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[97] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a od 13. VIII. 1995. za akciju čišćenja. Preslik u posjedu autora.

[98] Denis ZIBAR, "*Oluja' jednog izvidnika*", 135.

Alamo' jer je u tamošnjoj tvrđavi 1578. godine poginulo svih tristo hrvatskih vojnika herojski je braneći od Turaka, bilo je jedno veliko zgarište. U kolovozu 1991. godine mjesni Srbi, naknadno organizirani kroz 33. dvorsku pješadijsku brigadu "Srpske vojske Krajine", ušli su u nebranjeno selo i počinili masovni pokolj tamošnjih Hrvata, a njihove domove i župnu crkvu Svetog Filipa i Jakova spalili i minirali. Hrvatsku oslobodilačku vojsku pozdravljale su samo garave stršeće zidine crkve uz ostatke zvonika.[99]

Vod veze sa zarobljenim vozilom, Oluja

Za razliku od Gvozdanskog, u susjednom Rujevcu, Komorama i drugim selima kuće i pravoslavni objekti bili su cijeli. Ipak, posvuda su se vidjeli tragovi borbe. Po cesti su bile razbacane stvari, čahure, vojna oprema... Uz cestu su stajala napuštena vozila svih vrsta i veličina, mnoga uništena ili prevrnuta. Ponegdje se u jarku vidio traktor. Svugdje je vladala ista slika, sve je bilo napušteno. Svuda se širio odvratan smrad lešina, što ljudskih, što životinjskih, jer se na tom terenu još nije uspjela provesti asanacija.

U Žirovcu, gdje je bila baza UNCRO-a ukrajinske bojne, vladala je veća živost. Po selu se uz Hrvatsku vojsku kretao i veći broj pripadnika 5. korpusa Armije BiH koji su prije par dana zauzeli selo. Tragovi teških borbi i razbijanja srpske kolone bili su još vidljiviji na području Žirovca, prijevoja Vratnik i sela Brezovo polje. Posvuda su stajala napuštena vozila, razbacane stvari, napuštena stoka lutala je uz cestu i sl. Kod Brezova polja uz cestu je ležao uništeni srpski oklopnjak i haubica, trag teških borbi koje je 2. gardijska brigada vodila sa srpskom vojskom u povlačenju. Na području Vratnika kolona je morala biti na oprezu jer je s obje strane ceste bila gusta šuma, idealno mjesto za moguće zasjede. Nasreću, nije ih bilo.[100] Nakon Brezova polja samoborska je kolona ušla u dolinu rječice Maje gdje je do 1991. godine u većem broju obitavalo hrvatskog pučanstva. Dolinu su Srbi još u lipnju te godine zauzeli bez i najmanjeg otpora te izvršili genocid nad većinom tamošnjih Hrvata.[101]

Prije rata je malo Samoboraca pohodilo taj kraj. Međutim, svi su bez iznimke mogli vrlo lako raspoznati u kojim selima je ranije obitavalo hrvatsko, a u kojima srpsko pučanstvo. Hrvatska su sela bila posve srušena, spaljena, zarasla u gustiš, a ona s većinskim srpskim pučanstvom čitava. Jedina oštećenja koja su se mogla vidjeti u ovim drugim selima bila su ona nastala uslijed djelovanja topništva i zrakoplova. Posebno je strašno izgledalo hrvatsko selo Maja koje je bilo

[99] Stjepan KOŽUL, "*Terra combusta – ratna izvješća župnika Zagrebačke nadbiskupije 1991.-1996.*", Zagreb, 1998., 28., 328., "Sjećanje na moje rodno selo Gvozdansko", *Zrin*, br. 6., prosinac 1993., 38-40., Marko VRCELJ, "*Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995.*", 18-19. i Naredba o formiranju komande 39. mtb od 9. III. 1995. Spis br: 9136. HDA. Fond "RSK". Kutija 300.

[100] Denis ZIBAR, "*Oluja' jednog izvidnika*", 95-96, 108-109, 135, 142, 154.

[101] "Glina – burna vremena na nemirnom prostoru", *Zrin*, br. 6., prosinac 1993., 17.

posve spaljeno i u čijoj se okolici nalazila masovna grobnica u kojoj se očekivalo naći tijela 150 mjesnih Hrvata poubijanih 1991. Nedaleko je bilo i selo Joševica u kojem je samo u jednom danu - 16. prosinca 1991. godine, masakrirano 22 mještana, Hrvata, u dobi od 13 do 92 godine.[102]

Kada je 1992. godine u ovaj kraj došao UNPROFOR, mjesni su Srbi svim sredstvima nastojali zataškati svoja zlodjela. Tako su pripadnicima UNPROFOR-a koji su boravili na prostoru Gline zabranili obilaženje i snimanje srušenih crkava i ostalih ruševina po ovim hrvatskim selima.[103] Ipak, time nisu mogli sakriti istinu. Pripadnici UNPROFOR-a bili su užasnuti srpskim nedjelima na prostoru općine Glina. U izvješću MUP-a "Republike Srpske Krajine" iz lipnja 1992. navodi se da su izvješća pripadnika UNPROFOR-a iz ovog kraja *"krajnje nepovoljna za Srbe, koji su okarakterisani kao horda pljačkaša i palikuća, a ne boraca protiv fašizma."*[104] Međutim, sva genocidna bestijalnost "Republike Srpske Krajine" i njene "Srpske vojske Krajine" u dolini Maje došla je na vidjelo tek nakon "Oluje".

U toj dolini strašne tragedije hrvatskog naroda Zapovjedništvo 151. brigade se smjestilo u selu Dragotina.[105] Zapovjedništvo se trebalo, prema naredbi, smjestiti u selu Maja, no u tome su selu doslovce sve građevine, uključujući i crkvu sv. Ilije, bile spaljene i minirane.[106] U kakvom stanju je bilo selo svjedoči i to što je samoborska kolona čak ušla na mjesto gdje je nekad bila Maja, te produžila dalje tražeći selo nesvjesna da je stigla na cilj, ali da Maje jednostavno više – nema.[107] Stoga je odlučeno da se Zapovjedništvo smjesti u susjednoj Dragotini, pustom selu u kojem su ranije uglavnom obitavali Srbi. Kuće i pravoslavna crkva u selu bile su u dobrom stanju. Jedini znak rata bila je olupina srpskog vojnog kamiona uništenog zrakoplovnim raketiranjem.[108] Oko 18 su sati u dolinu Maje, na zapovijeđenu crtu selo Maja – selo Vlahović, pristigle tri pješačke bojne. Tijekom čišćenja terena jugozapadnih obronaka Zrinske gore nisu imale gubitaka ni u ljudstvu ni u MTS-u. Prostor koji su prošle

Dvor na Uni, Zapovjedništvo 151. brigade (Jožef Cimerman, Franjo Noršić, Stjepan Runtas, Dragutin Kušić, Mladen Horvat, Dražen Stunja, Milan Tomašković, Željko Grom, Josip Mahović, Ivo Bubnić, Ivan Kos, Miljenko Bošković, Miro Penić te pater Vatroslav Frkin)

[102] Marko VRCELJ "*Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995.*", "Zločin iz 1991. godine" *Zrin*, br. 13., rujan 1995., 40. Denis ZIBAR, "*Oluja' jednog izvidnika*", 94., Stjepan KOŽUL, "*Terra combusta – ratna izvješća župnika Zagrebačke nadbiskupije 1991.-1996.*", 30.

[103] Službena zabilješka Odelenja za suzbijanje kriminaliteta SUP-a Glina od 28. IX. 1994. o informativnom razgovoru s pripadnikom UNPROFOR-a potpukovnikom Krarupom povodom fotografiranja ruševina u selu Jukinac. HDA. Fond "RSK". Kutija 292/42.

[104] Informacija o neprijateljskoj aktivnosti MUP-a Republike Srpske Krajine od 15. VI. 1992. HDA. Fond "RSK". Kutija 267/69.

[105] Ratni dnevnik 151. br. HV. – 13. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[106] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV. od 13. VIII. 1995. za akciju čišćenja. Preslik u posjedu autora i Denis ZIBAR, "*Oluja' jednog izvidnika*", 94.

[107] Intervju s Petrom Andrašekom od 12. II. 2005.

[108] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV. od 13. VIII. 1995. za akciju čišćenja. Preslik u posjedu autora i Denis ZIBAR, "*Oluja' jednog izvidnika*", 94.

bio je pust, tako da nisu imale ni borbenih djelovanja ni zarobljenika.[109] Nakon kraćeg odmora postrojbe su si uredile nova taborišta. 1. se bojna smjestila u Dragotinu, kod Zapovjedništva brigade i pristožernih postrojbi, 2. bojna u selu Trtnik Majski, a 3. u nedalekom selu Vlahović. Premda ih je teški teren Zrinske gore strahovito izmorio, među samoborskim je vojnicima vladalo odlično raspoloženje. Najprije zato što je konačno oslobođen središnji dio njihove domovine, a potom što im je obznanjeno da se sutra vraćaju u Samobor.[110] Dan ranije, 12. kolovoza, s povlačenjem su s područja Banovine već otpočele druge brigade Hrvatske vojske.[111] Naime, 13. je kolovoza Zapovjedništvo 151. brigade od Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb dobilo zapovijed da sutradan otpočne s demobilizacijom brigade te da izvrši pripreme za njen povratak u Samobor.[112] Iste je večeri vojnicima u taborištima zapovjeđeno da počnu s čišćenjem i konzerviranjem naoružanja.[113] Bio je to doslovno posljednji zadatak koji su Samoborci trebali obaviti.

Vod PZO zapovjedik Lastovčić (Željko Škrnanc, Marijan Biščan, Tomo Ocvirek, Anto Marić, Vlado Dejanović, Srećko Trkeš, Predrag Futač, Stjepan Repinec 64., Ivica Božić, Boris Dubić, Ivo Kujunđija, Vlado Habrle, Damir Vraneković, Zdravko Marović, Slavko Bišćan, Zoran Ožbolt, Davor Keliš, Denis Radošević, Stjepan Repinec 66., Zlatko Dekanić, Ivica Ahlin, Pavao Lastovčić, Dubravko Juratović, Dražen Mihelčić, Ivica Turovec) nedostaje Božo Čačić koji je zaslužan da je ova fotografija nastala / za fotoaparatom

Iza njih je bilo punih deset dana efektivnog borbenog djelovanja, dva mrtva suborca i petnaest ranjenih. Za njima je ostalo slobodno hrvatsko Pounje i Zrinska gora te gradovi Hrvatska Kostajnica i Dvor na Uni. Iza njih je ostala sloboda 30.000 Hrvata Banovine i mogućnost da se nakon pune četiri godine vrate na svoju djedovinu. Marom i samoprijegorom samoborskih vojnika zauvijek je uklonjena zločinačka velikosrpska tvorevina - "Republika Srpska Krajina", a njeni su četnički tvorci potučeni i potisnuti iz zemlje Hrvata.

[109] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-547., od 13. VIII. 1995. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199., i Zapažanja o b/d 151. br. HV u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[110] Ratni dnevnik 151. br. HV. – 13. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[111] Denis ZIBAR, "*Oluja' jednog izvidnika*", 161.

[112] Zapovijed Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb o demobilizaciji RP NG-9519 (151. br. 'D' HV). Kl: 801-02/95-02/78., Ur.br: 1075-11/95-2., od 13. VIII. 1995. AMORH. R. 21/95. i Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 14. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[113] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 13. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1

PONOSNO NATRAG U SAMOBOR

Jutro 14. kolovoza za 151. je brigadu bio posljednji dan boravka na Banovini. Na svim je taborištima ujutro izvršena predaja i razduživanje oružja i streljiva logističkim vodovima. Oružje je zadržalo samo osiguranje brigade. U ugodnom raspoloženju, vojnici su vrijeme provodili u iščekivanju vozila za povratak domovima. Večer prije, Zapovjedništvo je brigade preko načelnika prometne struke Runtasa od ZP-a Zagreb zatražilo da im osigura 27 autobusa za povratak u Samobor.[1] Iz nepoznatog razloga ZP nije bio u stanju osigurati potrebna vozila. Stoga se zapovjednik brigade Mahović opet za pomoć obratio poglavarstvu grada Samobora i općine Sveta Nedelja. Kao što je to bio slučaj prethodnih dana, ni ova molba 151. brigade nije ostala bez odgovora. Oba su poglavarstva u rekordnom roku uspjela pribaviti potreban broj autobusa i poslati ih na Banovinu po svoje vojnike. Tako se povratak u Samobor mogao uspješno organizirati istoga dana kada je izvršeno razduživanje oružja.[2] Brigada se u Samobor vraćala u tri ešalona i to preko oslobođene Gline i Petrinje.[3] Posvuda je u selima između ovih dvaju gradova (Prekopa, Marinbrod, Graberje, Gora…) vladala ista slika kao i u dolini Une i Maje – do temelja uništena hrvatska sela, katoličke crkve i gospodarski objekti, pustoš koju je za sobom ostavila četnička genocidna tvorevina - "Republika Srpska Krajina", koju je Hrvatska vojska kao zloćudno tkivo zauvijek uklonila.[4]

Zahvala 151. brigadi na pozornici Trga kralja Tomislava u Samoboru na dočeku pripadnicima 14. kolovoza 1995. nakon „Oluje"

Kako su se autobusi približavali predgrađima Siska, pokraj ceste se okupljalo sve više ljudi. Svi su mahali i pozdravljali samoborske vojnike kao junake. Posebno je srdačan doček bio na ulicama Siska, gdje je velik broj građana pozdravio samoborske oslobodioce.

Sva su se tri ešalona 151. brigade sastala kod motela 'Plitvice' u Lučkom, formirala kolonu te potom zajedno nešto prije 16 sati ušla u Samobor.[5]

Na ulicama je Samobora za brigadu bio organiziran veličanstveni doček. Na tisuće je građana izišlo na ulice oduševljeno dočekujući oslobodiltelje Hrvatske. Građani su Samobora bili oduševljeni što je njihova brigada sudjelovala u tako brzom i uspješnom oslobađanju zemlje i što je jednom zauvijek uklonjena prijetnja normalnom i

Slavlje i doček u Samoboru nakon „Oluje" 14. kolovoza 1995.

[1] Ratni i operativni dnevnik 151. br. HV-a - 13. i 14. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1., i Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[2] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

[3] Zapovijed za hodnju 151. br. HV-a od 14. VIII. 1995. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199. i Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 14. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R. 17/1.

[4] Vidi - Stjepan KOŽUL, "*Terra combusta – ratna izvješća župnika Zagrebačke nadbiskupije 1991.-1996.*".

[5] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

mirnom životu hrvatskoga naroda. Bio je to doček koji ni jedan vojnik zacijelo nikada neće zaboraviti.*

Novinarka Samoborskog tjednog lista Marina Lehpamer u tekstu "Povratak ratnika" ovako prikazuje doček brigade u Samoboru: *"14. kolovoza 1995. datum je koji će svakako ostati dugo u sjećanju svim Samoborkama i Samoborcima. Već oko 13.30 na središnjem samoborskom trgu bilo je vrlo živo, a sa svih mogućih i nemogućih strana na Trg su stizali svi oni koji su barem malo mogli naslutiti što se događa. Netko tko je toga dana u Samoboru bio prvi puta sigurno se zapitao kakav je to praznik u Samoboru da ljudi uslijed poslijepodneva besposleno šeću trgom, a na licu im se može pročitati jedino iščekivanje i pomalo nestrpljenje.*

Nekoliko tisuća oduševljenih građana Samobora i Svete Nedelje dočekalo je 151. brigadu na glavnom trgu u Samoboru 14. kolovoza 1995. nakon akcije „Oluja"

Trg je odzvanjao glasnom glazbom koja je samo pojačavala atmosferu i podizala raspoloženje nekoliko tisuća građana koji su se pokušavali smiriti te se na molbu redarstvenika držati podalje od ceste i tako oslobodili prolaz. Svakim trenom na Trg je pristizalo sve više ljudi, dok konačno nije postao pretijesan svim znatiželjnicima... Napetost je rasla, ljudi su bili umorni od iščekivanja dok se konačno oko 15.20 nije začula glasna truba, a Trgom se pronio glas da je slavna i dugo iščekivana 151. samoborska brigada napokon stigla u Samobor...

Pripadnici 151. brigade, iako izmoreni, nisu mogli dočekati da svi zajedno krenu prema Trgu. Napokon, oko 15.30 zapovjednik Josip Mahović stupio je prvi na Trg na čelu hrabre 151. brigade. Val oduševljenja preplavio je Trg. Kolona izmorenih i pomalo prljavih, ali nadasve sretnih boraca stizala je na Trg gdje su ih očekivali građani, a ponajprije njihova rodbina. Dečki iz 151. bili su oduševljeni jer, iako su se nadali dočeku, nisu mogli ni zamisliti koliko će ih ljudi dočekati, a njihov je komentar bio: "Ovi su tu uporniji od onih dole! Oni dole bacali su oružje i bježali, a ovuda se ne možeš probiti baš i da hoćeš!" Svoje novostečene suvenire samoborski bojovnici rado su pokazivali, no najomiljeniji i najistaknutiji bila je velika srpska zastava koja je do prije par dana 'krasila' kuću u Dvoru na Uni, a svoj kraj doživjela je na samoborskom trgu kada su je Samoborci s radošću i 'guštom' zapalili: "Nikad više ovakvo ruglo neće se vijoriti u Hrvatskoj" - bio je jednoglasan komentar samoborskih bojovnika... Malo po malo, i čitava brigada bila je na Trgu. Zagrljaji, povici, pokoja suza... Ne bismo vam znali reći tko je tog trenutka bio sretniji – da li naši slavni i hrabri samoborski borci koji su se napokon vratili kućama ili svi mi koji smo ih nestrpljivo čekali.

Konačno su za sve stanovnike Samobora i okolnih naselja prestali dugi dani neizvjesnosti i iščekivanja, dani kada je samoborska javnost vapila za svakom informacijom s bojišta... No, sada je svemu tome kraj.

* "*Povratak ratnika*" - video-zapis dočeka 151. br. HV. u Samoboru 14. VIII. 1995. Autor Zvonko Vrhovčak. Video-zapis u posjedu Udruge branitelja 151. samoborske brigade.

Samoborska brigada poput vihora prohujala je Kostajnicom, Glinom, Dvorom i nekim drugim mjestima, a iza njih ostala je slobodna Hrvatska. Samoborski dečki učinili su mnogo toga za Hrvatsku, a vjerojatno najpovoljniji trenutak za zahvalnost bio je ponedjeljak 14. 8. kada su dečki stigli u Samobor.

Cijeli Samobor, Sveta Nedelja i stanovnici iz drugih mjesta, svi su stigli na središnji samoborski trg pozdraviti hrabre osloboditelje i zahvaliti im. U ime građana grada Samobora, slavnoj 151. brigadi i njenom zapovjedniku čestitao je i zahvalio gosp. Antun Dubravko Filipec, gradonačelnik Samobora – "S posebnom radošću pozdravljam vas u ime građana Samobora koji su proteklih dana s ponosom i ushićenjem pratili vaš borbeni put. Hvala vam što ste nam vratili dostojanstvo i slobodu te okupirani teritorij naše drage domovine." Svoje zahvale i čestitke samoborskoj brigadi iznijeli su i Krunoslav Markovinović u ime općine Sveta Nedelja i Marijan Jurić, zastupnik u hrvatskom Saboru.

Josip Mahović na čelu brigade Perkovčevom ulicom dolazi na trg 14.08.1995. g.

Rozario Rozga koji je samoborskoj brigadi čestitao u ime Glavnog stožera Hrvatske vojske, u svom pozdravu istakao je: "151. brigada časno je izvršila svoju povijesnu zadaću te je baš zbog toga zaslužila ovakav trijumfalan doček, kako nije dočekana niti jedna brigada Hrvatske vojske."

U ime 151. samoborske brigade građanima Samobora i okolice zahvalio je zapovjednik 151. brigade Josip Mahović koji je posebno istakao zasluge Samoboraca koji su pomagali samoborskim bojovnicima paketima i što su bili uvijek uz 151. brigadu - "Izuzetno mi je drago što mogu zahvaliti vama, samoborskim vojnicima, što ste časno nosili puške i učinili ovaj Samobor povijesnim gradom. Posebno mi je drago i izuzetno sam ponosan što sam mogao biti na vašem čelu. Puno hvala i svim Samoborcima koji su bili duhom uz nas, pa je tako samoborska obrana bila potpuna i zbog toga smo uspjeli." Iako im je bilo teško i nisu znali što ih čeka, uspješno su izvršili svoj zadatak, a nakon svega kažu: "Još nije sve gotovo, mi smo spremni i samo čekamo znak za novu samoborsku oluju."[6]

Obraćanje građanima i pripadnicima 151. brigade njihovog zapovjednika, pukovnika Josipa Mahovića za vrijeme dočeka na Trgu kralja Tomislava u Samoboru

U Ratnom dnevniku o tim trenutcima je zapisano: *"Svi pripadnici brigade plaču. Emotivni naboj gomilan petnaest dana izbio je tog trenutka. Na ulice grada i Trg kralja Tomislava izašlo je preko 10 000 ljudi. Veličanstveno. Ponosni smo na naš grad i građane našeg grada. Zahvalni smo im. Osjećamo njihovu zahvalnost prema nama. Osjećamo njihov ponos što su njihovi sinovi sudjelovali u operaciji 'Oluja' u oslobađanju zemlje. Hvala gradu, hvala našim sugrađanima. Tuga zbog dva izgubljena mlada života. Želje za brzo ozdravljenje naših 15 ranjenika. Ponos nad onim što je učinjeno. Hrvatska Kostajnica i Dvor na Uni bit će ubuduće naši gradovi, gradovi uz koje ćemo biti duboko vezani."*[7]

[6] "Povratak ratnika", *Samoborski tjedni list*, 19. VIII. 1995., 4-10.

Pobjeda u "Oluji" bila je melem na sve hrvatske rane dobivene u Domovinskom ratu. Pokazalo se da su sve srpske vojske i paravojske koje su 1991. godine ratovale u Hrvatskoj dobivale bitke protiv hrvatskog naroda samo zato što su Hrvati bili loše naoružani. "Oluja" je bila konačni dokaz vojne i morale nadmoći hrvatskoga naroda nad agresorom s istoka, kruna svih napora da se izbori slobodna i neovisna država Hrvatska i potuku oni koji su je sustavno nastojali uništiti još od 1918. godine. U toj je stoljetnoj bitci hrvatskog naroda za slobodu časna samoborska 151. brigada izvršila sve svoje zadatke, čime je zaslužila postati trajni ponos svoga kraja ali i cijelog hrvatskog naroda.

Kao znak priznanja za borbena postignuća, predsjednik Republike Hrvatske i Zborno područje Zagreb brojnim su medaljama i pohvalama odlikovali pripadnike i postrojbe 151. brigade.* Svoje oslobodi telje iz Samobora nisu zaboravili ni Banovci, pa je tako u znak zahvale za sudjelovanje u oslobađanju Sisačko-moslavačke županije župan Đuro Brodarac 18. kolovoza Zapovjedništvo 151. brigade pozvao u Sisak na utakmicu Segesta – Hajduk te na svečanu večeru u hotelu 'Panonija'.[8]

Za zahvalu Bogu što je brigada tako uspješno, uz razmjerno male žrtve i stradanja (dva mrtva i petnaest ranjenih) uspjela u oslobođenju tako velikog dijela domovine, 19. je kolovoza 151. brigada organizirano otišla na hodočašće u svetište Marija Bistrica. Gradsko se Poglavarstvo ponovno iskazalo pokrivši sve troškove hodočašća.[9] Zahvalnost je iskazana i svima onima koji su svojim životima doprinijeli slobodi Hrvatske. 29. listopada, na obljetnicu velike pogibije samoborskih vojnika kod motela "Trokut", položeni su vijenci kod spomen obilježja palima u Domovinskom ratu u Samoboru i Sv. Nedelji, u Franjevačkoj je crkvi služena misa za sve stradale i obiđeni su svi grobovi na osam groblja u Samoboru i okolici gdje su vječni počinak našli ovi hrvatski junaci. Ipak, događaj koji se svima urezao u sjećanje bio je pohod na samo mjesto tragedije - motel "Trokut". Po prvi su put od 1992. izaslanstvo brigade, roditelji poginulih, predstavnici UO-a Samobor, izaslanstvo Grada Samobora i veliki broj građana Samobora mogli bez pratnje UNCRO-a obići "Trokut", položiti vijence te zapaliti svijeće.[10] Po prvi je put od 1990. godine hrvatski čovjek mogao slobodno, bez straha od četničkih zločinaca, kročiti po starodrevnoj hrvatskoj zapadnoj Slavoniji. Za tu su slobodu pale tisuće hrvatskih bojovnika i građana, nemali broj njih i iz samoborskog kraja.

U Samoboru je još dugo po povratku brigade s bojišta vladalo ogromno zanimanje za njezino djelovanje. Tako je Zapovjedništvo brigade 22. kolovoza za građanstvo održalo tribinu na temu: "Ratni put 151. brigade HV-a u operaciji Oluja", kojoj je prethodila konferencija

---

[7] Ratni dnevnik 151. br. HV-a – 14. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[*] U prilogu teksta vidi popis odlikovanih i pohvaljenih pripadnika i postrojbi 151. br.

[8] Poziv na nogometnu utakmicu i večeru u Sisku. Kl. 119-01/95-01/09. Ur. br: 1075-04/95-86., od 15. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95.

[9] Zamolba zapovjednika 151. br. HV-a za hodočašće u Mariju Bistricu. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-563., od 17. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[10] Izvješće zapovjednika 151. br. HV-a o obilježavanju Svih svetih. Kl: 960-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-698., od 3. XI. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95.

za novinstvo.[11] Na Radio Samoboru je pripremljena emisija u kojoj su zapovjednik Mahović i časnici PD-a prikazali borbeni put brigade u "Oluji".[12] Mjesne su tiskovine iz broja u broj objavljivale priloge i fotografije 151. brigade u "Oluji" i sl.

Uza sve pohvale i zahvale koje su dobivali od političkih i vojnih dužnosnika te građana samoborskog kraja, pripadnike je 151. brigade zasmetao odnos medija, posebice tiskanih, prema njima. Dok su im mjesni samoborski listovi posvetili dužnu pažnju, to nije bio slučaj s onima na razini države. Štoviše, postrojba se u tim medijima gotovo uopće nije spominjala. O tome je izvijestio i načelnik SIS-a Zdravko Gagulić: *"Tijekom akcije 'Oluja' brigada je aktivno, sukladno svojim mogućnostima, učestvovala u operacijama na oslobođenju PZT-a s glavnim zadaćama oslobađanja Kostajnice i Dvora na Uni te čišćenjem terena prema Glini, te se kao takva nigdje ne spominje. Neshvatljiv je propust koji čine pojedine službe u izvješćivanju po predmetnom. Primjer je i članak objavljen u 'Areni' gdje se govori o osloboditeljima Dvora na Uni /17. pukovnija HV-a/ s time što se na slikama nalaze pripadnici 151. brigade HV-a Samobor koja ni jednom riječju nije spo-menuta..."*[13] Uzrok ovakvom pristupu tiskovina nije poznat, osim ako se nije radilo o novinarskoj površnosti.

Zapovjednik brigade pukovnik Josip Mahović na čelu pobjedonosnog povratka iz „Oluje" u Samoboru 14. kolovoza 1995.

Ostali iz zapovjedništva: Ivica Križanec, Miro Penić, Pavle Ilić, Dragutin Kušić, Boris Makarun, Milan Tomašković, Željko Grom i Zdravko Gagulić

U danima po povratku sa slobodne Banovine izvršene su pripreme za stavljanje brigade u pričuvu.[14] U skladišta vojarne 'Taborec' pohranjeno je naoružanje i streljivo, motorna vozila parkirana su u krugu vojarne, a ljudstvo otpušteno na trodnevni odmor. Nakon toga, 17. kolovoza, otpočela je demobilizacija.[15] Do 21. je kolovoza od 1424 vojne osobe demobilizirano njih 1248. U statusu mobiliziranih vojnih osoba ostalo je 176 vojnika, od čega 6 aktivnih časnika.[16]

Demobilizacija nije značila da je hrvatska država prestala računati na Samoborce. Naprotiv, već su 4. rujna 1995. mobilizirana 333 samoborska vojnika, pripadnika 151. brigade, kako bi se s njima formirala 4. domobranska pukovnija Zagreb. Uz Samoborce, pukovniju su još činili vojnici iz Zaprešića i Črnomerca. Nadređeno zapovjedništvo

[11] "Ratni put 151. brigade Hrvatske vojske u operaciji Oluja", *Samoborski tjedni list*, 19. VIII. 1995., 14.

[12] Zamolba zapovjednika 151. br. HV-a za sudjelovanje u radijskoj emisiji. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-562., od 17. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[13] Sigurnosna prosudba Odjela za SIS 151. brigade HV-a na dan 31. VIII. 1995. Kl: 804-01/95-01/01. Ur. br: 3008-09/95-113., od 4. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95.

[14] "Blistava pobjeda u 'Ouji'...", *Samoborski list*, 7. X. 1995., 3.

[15] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-548., od 14. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[16] Izvješće o demobilizaciji vojnih obveznika i motornih vozila u RP NG 9519 od 21. kolovoza 1995. Kl: 801-02/95-02/01. Ur. br: 3008-11/95-564., od 21. VIII. 1995. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 1-56. i Tjedno izvješće Odjela za SIS 151. br. HV-a za razdoblje od 21. do 27. VIII. 1995. Kl: 804-01/95-01/01. Ur. br: 3008-09/95-110., od 30. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95.

Zapovjednik 4. domobranske pukovnije, pukovnik Josip Dugandžić

Preuzvišeni Kardinal Franjo Kuharić u posjetu Glini nakon Oluje pozdravlja se sa samoborcem Dubravkom Boškovićem

koje je bilo upoznato s vojnim iskustvom samoborskih vojnika skoro je cijeli zapovjedni kadar pukovnije imenovalo iz redova časnika 151. brigade, počevši od zapovjednika Josipa Dugandžića, načelnika stožera Franje Horvata, zamjenika zapovjednika za logistiku Marijana Ratešića, pa naniže.* Nakon formiranja u Sutinskim vrelima kod Podsuseda, pukovnija je 7. rujna prebačena na Banovinu, gdje je iduća dva mjeseca izvršavala zadaću čuvanja državne granice prema Bosni i Hercegovini u dužini od 70 kilometara, počevši od prostora Topuskog, pa sve do Dvora na Uni. Prije njih tu je zadaću vršila borbena skupina 153. brigade. Sjedište zapovjedništva pukovnije bilo je u Glini, a postrojbe su bile raspoređene na niz nadzornih točaka duž granice. Zadaća koju je pukovnija vršila bila je vrlo osjetljiva s obzirom na stanje u Cazinskoj krajini koja je još trpjela posljedice višegodišnje srpske blokade i agresije. S druge je strane granice bila 505. brigada 5. korpusa Armije BiH s kojom nisu održavani neki posebni kontakti, ali koja se kao vojna formacija ponašala korektno. Ipak, svakodnevno su s prostora Velike Kladuše, Vrnogrča i Bužima vršeni upadi pojedinaca i manjih skupina na hrvatski državni teritorij (zbog hrane, oružja ili goriva). Pukovnija je imala povremene susrete s pripadnicima razbijene Abdićeve "Narodne zaštite Zapadne Bosne", koje je Armija BiH lovila po Cazinskoj krajni i koji su bježali preko granice. U dijelu zone oko Dvora položaji su pukovnije često bili izloženi paljbi bosanskih Srba s druge strane Une. U tom se sektoru u selu Donji Žirovac nalazio ukrajinski kontingent UNCRO-a s kojim se nastojalo održavati dobre odnose, iako su bili uključeni u švercerske aktivnosti s Cazinskom krajinom.

Sa svojih je položaja na Zrinskoj gori pukovnija bila svjedokom žestokih borbi koje su za Pounje i Posanje vođene između Armije BiH i Vojske Republike Srpske, ali i neuspjele hrvatske operacije "UNA - 95".[17]

Cilj ove operacije Hrvatske vojske bio je oslobađanje bosanskog Pounja i Prijedora napadom s područja Banovine. Operaciju su 18. i 19. rujna pokušale izvesti snage Zbornog područja Zagreb s 1. gardijskom brigadom HV-a, uz dio snaga Zbornog područja Bjelovar. Zadaća je bila uspostava mostobrana u području Bosanskog Novog, Bosanske Kostajnice i Bosanske Dubice, čime bi se poboljšao taktički položaj HV-a u dolini Une i srpske se snage odbacile u dubinu s koje ne bi mogle topničko-raketnim sustavima ugrožavati hrvatski državni teritorij.[18]

U akciji je u ime 151. brigade sudjelovao njezin zapovjednik, bojnik Josip Mahović.[19] Njegova je zadaća bila da prati i potpomaže napadnu aktivnost 2. gardijske brigade HV-a prilikom prelaska rijeke Une i napada na Bosansku Dubicu. Iako su "Gromovi" kod Bosanske Dubice uspjeli uspostaviti mostobran, zbog vrlo slabe pripremljenosti

---

* Od samoborskih časnika tu su još bili - Načelnik za logistiku Drago Vrbančić, načelnik inženjerije Mladen Keserić, vod veze Nenad Vrhovčak, načelnik topništva Mirko Noršić, zaštitni vod Tomica Lucić, zamjenik zapovjednika pukovnije Predrag Krapljan, personalac Nikola Zorica, samo da spomenem neke.

[17] Franjo HORVAT, "Četvrta pukovnija Zagreb", Radna bilježnica načelnika stožera 4. dp. F. Horvata i "Samoborac dom brani", *Samoborski tjedni list*, 21. X. 1995., 8.

[18] Davor MARIJAN, "Trijumf strategije i odlučnosti", *Vjesnik*, 5. 8. 2005., prilog "Oluja – dokument vremena".

[19] Tjedno izvješće Zapovjedništva 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-07/95., od 21. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 18/95.

i brzopletosti izvedbe cjelokupne operacije, prebacivanje dodatnih pješačkih snaga iz sastava 1. domobranske pukovnije i oklopnih vozila nije uspjelo. Tako je cijela operacija propala, pa su se tijekom noći pod žestokom srpskom vatrom i uz velike gubitke (13 mrtvih, od toga 2 dragovoljca i 11 gardista) "Gromovi" povukli preko Une.[20] Tijela čak devetorice gardista tada su ostala neizvučena u Bosanskoj Dubici.[21] Tijekom akcije 18. je rujna 1995. poginuo Samoborac **Ivo Barač**, pripadnik 2. gardijske brigade.[22] Bio je to težak poraz HV-a nakon kojega se više nije išlo u operacije u Pounju.

Samoborci u 4. domobranskoj pukovniji

Rujan je donio smrt još jednog samoborskog bojovnika - **Vladimira Vujeca**, koji je 15. rujna 1995. kao pripadnik 7. gardijske brigade poginuo na Južnom bojištu.[23] Smrću ove dvojice gardista, broj Samoboraca koji su položili život za domovinu dosegao je brojku od njih 51, što je jako puno za područje koje nije bilo izravno zahvaćeno ratnim operacijama. Krajem listopada, 4. je domobransku pukovniju na zadaći čuvanja granice zamijenila domaća glinska pukovnija, pa su se samoborski vojnici nakon dvomjesečnog vršenja dužnosti mogli vratiti domovima.[24]

Samoborci u 20. domobranskoj pukovniji iz Gline

Cijelu je jesen u samoborskom kraju vladalo iščekivanje daljnjeg razvoja situacije. Naime, još je uvijek 4,6 % prostora Republike Hrvatske bilo zauzeto od strane Srbije i među samoborskim je vojnicima vladala vruća želja da se konačno oslobodi i taj dio domovine.[25] Iz Zapovjedništva 151. brigade je odmah po povratku iz "Oluje" iskazana spremnost za sudjelovanju u očekivanoj akciji u hrvatskom Podunavlju, s time da je upućena molba da bi *"u narednim eventualnim aktivnostima bilo potrebno određeno vrijeme za fizičku pripremu, po svim sredstvima i naoružanju"*, kako bi brigada mogla što učinkovitije djelovati.[26]

U mjesecima nakon demobilizacije brigade njezina je 'jezgra' – sedmero časnika, vršila pripreme za ponovnu mobilizaciju. Ažuriran je mobilizacijski plan, sređeno stanje u skladištu, izrađeni planski dokumenti i sl.[27] 23. je listopada došlo do promjene naziva postrojbe iz

[20] Izvješće zapovjednika 151. br. HV-a o operaciji 'Una 95'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-627., od 21. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[21] Zahtjev Pom. zap. IzpM ZP Zgb Hrv. Dubica Komisiji za zatočene i nestale za razmjenom od 20. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[22] Popis poginulih branitelja Samobora – list Ivo Barač.

[23] Popis poginulih branitelja Samobora – list Vladimir Vujec.

[24] Franjo HORVAT, "Četvrta pukovnija Zagreb".

[25] "Blistava pobjeda u 'Oluji'...", *Samoborski list*, 7. X. 1995., 3.

[26] Zapažanja o b/d 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[27] Dnevno izvješće Zapovjedništva 151. br. HV-a od 27. X. 1995. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-07/95-688. R. 18/95. i Dostava podataka o osiguranju objekata od 3. XI. 1995. Kl:818-01/95-01. Ur. br: 3008-03/95-699. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/95.

Doček pobjednika na trgu, Robert Radošević nakon Oluje

dotadašnjega – 151. brigada 'D' HV. – u novi, 151. brigada HV. Promijenjena je i dotadašnja šifra postrojbe iz – NG 9519 – u 9519.[28]

Neizvjesnost hoće li se srpska okupacijska vojska mirno povući iz hrvatskog Podunavlja ili će HV i to morati riješiti oružanom silom riješena je 12. studenoga 1995., kada su u Erdutu predstavnici pobunjenih Srba iz hrvatskog Podunavlja potpisali "Temeljni sporazum" o mirnoj reintegraciji tog područja u ustavno-pravni poredak Republike Hrvatske.[29] Ipak, i dalje je postojala opasnost da tzv. 'tvrdolinijaši' i ekstremisti među podunavskim Srbima onemoguće provedbu sporazuma. Stoga je krajem studenoga 151. brigada obaviještena da se na nju računa *"u slučaju neuspjeha potpisanog sporazuma sa srpskom delegacijom o mirnom vraćanju još okupiranih područja zapadnog Srijema, istočne Slavonije i Baranje u ustavno pravni poredak mirnim putem, te ozbiljnog i trajnog narušavanja primirja i ugrožavanja vitalnih interesa Hrvatske države od strane 11. istočno-slavonskog korpusa bivše 'vojske SRK' i paravojnih četničkih formacija na tom području"* ali i *"1. krajiškog korpusa 'VRS' i zaostalih vojnih formacija bivše 'vojske SRK' na području Bosne."*[30]

Usprkos svim poteškoćama i velikom otporu mjesnih Srba i političara iz Srbije, tijekom dvogodišnjega prijelaznog perioda misija je UNTAES-a uspjela provesti mirnu reintegraciju. Već je 20. lipnja 1996. završen proces razvojačenja hrvatskog Podunavlja, čime je zapravo završena srpska oružana okupacija hrvatskog državnog teritorija. Odlaskom srpske okupacijske vojske nestao je i posljednji trag četničke tvorevine "Republike Srpske Krajine". I agresor se, Srbija, pomirio s činjenicom da je izgubio rat za Veliku Srbiju, pa je u kolovozu 1996. potpisan sporazum o normalizaciji odnosa između Republike Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije. Time je i formalno završila velikosrpska agresija na Hrvatsku i dokinut plan stvaranja Velike Srbije na račun hrvatskoga državnog teritorija.[31]

Časnici iz 151. brigade nakon „Oluje": Tomo Jandrečić, Dragutin Kušić, Franjo Noršić, Ivo Vrhovski i Joško Telišman

Uspješnost misije UNTAES-a u hrvatskom Podunavlju omogućila je hrvatskom vrhovništvu da krajem 1995. godine donese odluku o reorganizaciji Hrvatske vojske, a 12. ožujka 1996. odlukom predsjednika Republike Hrvatske službenom je postala nova, mirnodopska formacija. Time je počeo novi, mirnodopski život 151. brigade koji je potrajao do 17. rujna 1999. godine, kada je 151. brigada i formalno ukinuta. Jedna bojna brigade tada ulazi u 606. pješačku pukovniju pod zapovjedništvom bojnika Siniše Ratkovića. Tijekom svoga postojanja pukovnija nije imala značajnijih aktivnosti. Konačno je, 31. prosinca 2004. godine, novim preustrojem ukinuta i ova pukovnija, čime iz sastava Hrvatske vojske nestaje i posljednja postrojba koja je u svom sastavu imala dio negdašnje 151. samoborske brigade.[32]

[28] Izvod iz mob. razvoja. Kl: 801-02/95-01/01. Ur. br: 3008-11/95-690., od 30. X. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 3/95.

[29] "*Olujni mir – kronologija hrvatske misije mira na Dunavu*", (priredili Vesna Škare-Ožbolt i Ivica Vrkić), Zagreb, 1998., 27-35.

[30] Izvod iz mobilizacijske prosudbe Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb. Kl: 801-01/95-01/1. Ur. br: 1075-11/95-41. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/95.

[31] "*Olujni mir – kronologija hrvatske misije mira na Dunavu*", 68, 92-95.

[32] Ustrojbena cjelina Glavnog stožera oružanih snaga RH, Odsjek za ustroj. AMORH.

ODLIKOVANJA I POHVALE*

Za svoja su borbena djelovanja tijekom akcije "Oluja" postrojbe i pripadnici 151. brigade dobili niz odlikovanja i pohvala.

Odlukom Predsjednika Republike Hrvatske i vrhovnog zapovjednika Oružanih snaga Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana za sudjelovanje u vojno-redarstvenim operacijama

Medaljom za iznimne pothvate odlikovani su:

1. Vladimir Baltić
2. Roman Belak
3. Stjepan Bošković
4. Dragutin Fresl
5. Damir Klemenčić
6. Ivan – Boro Kolman
7. Damjan Krznarić
8. Ivan Milošević
9. Franjo Modrić
10. Vid Otmačić
11. Dragutin Terihaj
12. Franjo Žganjer[33]

Redom Hrvatskog trolista odlikovani su:

1. bojnik Franjo /Franjin/ Noršić
2. satnik Ivan Vrhovski
3. natporučnik Branko Vukić
4. poručnik Držislav Leopold
5. razvodnik Ivan – Boro Kolman[34]

Odlukom Predsjednika Republike Hrvatske i vrhovnog zapovjednika Oružanih snaga Republike Hrvatske dr. Franje Tuđmana za sudjelovanje u vojno-redarstvenim operacijama i iznimnim pothvatima

Medaljom "Oluja" odlikovano je 1498 pripadnika 151. brigade HV-a.[35]

Odlukom Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb za uspješno izvršenje povjerenih zadaća, doprinos u obrani suvereniteta, neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti RH, povodom sudjelovanja u operaciji "Oluja 95" **pohvaljeni** su:

1. bojnik Petar Andrašek
2. poručnik Vlado Rozijan
3. satnik Ivan Vrhovski[36]

1. satnija 3. bojne 151. brigade HV-a.[37]

Dodjela medalje "Oluja" pripadnicima 151. brigade

---

* Popis odlikovanih i pohvaljenih časnika i vojnika sačinjen je na osnovu dokumenata pronađenih u Fondu 151. brigade u Središnjem vojnom arhivu Ministarstva obrane Republike Hrvatske.

[33] Odluka Predsjednika Republike Hrvatske o odlikovanju medaljom za iznimne pothvate od 26. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 34/95.

[34] Odluke Predsjednika Republike Hrvatske o odlikovanju Redom hrvatskog trolista od 26. IX. i 19. XII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 34/95.

[35] Odluka Predsjednika Republike Hrvatske o odlikovanju medaljom 'Oluja' od 26. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 34/95.

[36] Pohvala Zapovjedništva Zbornog područja Zagreb. Kl: 061-01/95-01/01. Ur. br: 1075-04/95-228., od 30. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 34/95.

[37] Pohvala Zapovjedništva ZP Zgb. 1. satniji 3. bojne 151. br. HV-a Kl: 061-01/95-01/01. Ur. br: 1075-04/95-243. od 30. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95. i R. 34/95.

Odlukom zapovjednika 151. brigade za doprinos u obrani samostalnosti Republike Hrvatske **pohvaljeni** su: [38]

1. Franjo Koletić
2. Robert Rožman
3. Darko Kičin
4. Krešo Biščan
5. Anto Marić
6. Damir Hržić
7. Marijan Bišćan
8. Damir Hribar
9. Vladimir Tuweg
10. Tomislav Mihalić
11. Nikola Gorišek
12. Ivica Vojvodić
13. Dragutin Pongrac
14. Marijan Žitković
15. Miroslav Garašić
16. Božo Rubinić
17. Branko Pohanić
18. Branko Jaklenec
19. Marijan Jandrečić
20. Stjepan Rubinić
21. Mario Šoić
22. Vinko Garašić
23. Janko Kordić
24. Mirko Škiljan
25. Damir Prišlin
26. Pavao Lacković
27. Ivica Ratković
28. Ivan Školjak
29. Tomislav Navijalić
30. Božo Telišman
31. Josip Pavlak
32. Dražen Žugec
33. Slobodan Cekić
34. Dražen Cepak
35. Jurica Škiljan
36. Dragutin Rudar
37. Vinko Lisec
38. Zdravko Konosić
39. Damir Berčić
40. Ivica Bratković
41. Dražen Bunčić
42. Nenad Crnokrak
43. Martin Dedivanović
44. Željko Gorišek
45. Franjo Fabekovec
46. Tomislav Božičević
47. Martin Pervan
48. Ivica Mihelec
49. Kruno Štulec
50. Josip Honomihl
51. Milan Gvozdanović
52. Velimir Jurin
53. Dražen Prahin
54. Jovo Peris
55. Stjepan Mužar
56. Drago Makarun
57. Željko Kupres
58. Marijan Križetić
59. Zdravko Kos
60. Nedjeljko Kobas
61. Branko Jurković
62. Mladen Vrbančić
63. Franjo Vraneković
64. Ivica Telišman
65. Mario Slamar
66. Dragutin Razum
67. Dražen Puškar
68. Dragutin Lenard
69. Miro Prišlin
70. Zlatko Jantolić
71. Branko Gundić
72. Željko Pavun
73. Darko Štuka
74. Marijan Hrg
75. Anđelko Banjedvorec
76. Božo Srdar
77. Mirko Kurtanjek
78. Damir Klemenčić
79. Tomislav Kalaica
80. Ivica Pagadur

[38] Pohvala zapovjednika 151. br. HV-a pripadnika 151. br. od 30. III. 1996. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 34/95.

81. Žarko Mihina
82. Ivica Čakanić
83. Alojz Sečen
84. Mladen Bolfek
85. Josip Brdarić
86. Vlado Skenderović
87. Štefan Lukić
88. Stjepan Černauš
89. Ivan Mišić
90. Franjo Žgarnjer
91. Robert Blažinović
92. Ivica Domović
93. Dragutin Fresl
94. Stanko Garašić
95. Milan Hrženjak
96. Damjan Krznarić
97. Josip Lepen
98. Ivan Lukšić
99. Branko Matijaščić
100. Ivan Mustapić
101. Josip Razum
102. Miro Rešetar
103. Branko Šintić
104. Dragutin Terihaj
105. Marijan Telišman
106. Franjo Bašić
107. Stjepan Bratković
108. Željko Šikić
109. Mladen Tadić
110. Ivica Koletić
111. Miljenko Bošković
112. Boris Makarun
113. Branko Vukić
114. Denis Bratko
115. Franjo Tušinec
116. Đurđica Radošević
117. Marijan Požgaj
118. Tomica Cesnik
119. Dražen Stunja
120. Željko Grom
121. Miroslav Penić
122. Jožef Cimerman
123. Pavao Lastovčić
124. Stjepan Sečen
125. Mario Držić
126. Franjo/Janko/Bašić
127. Ivan Banek
128. Drago Krušec
129. Zlatko Hržić

Oduševljeni građani na Trgu kralja Tomislava u Samoboru dočekali 151. brigadu nakon povratka iz „Oluje" 14. kolovoza 1995.

8. Postrojbe 151. Brigade HV

ZAPOVJEDNA STRUKTURA 151. BRIGADE HV U RAZDOBLJU 1991.-1995.

ZAPOVJEDNIK BRIGADE

Adolf Paar	91.-93.
Josip Dugandžić	11. i prvi dio 12. mj. 91.
Josip Mahović	93.-95.

ZAPOVJEDNIŠTVO BRIGADE

1. NAČELNIK STOŽERA

Josip Dugandžić	91.-93.
Josip Mahović	11. i 12. mj. 91.
Franjo Noršić	94.-95.

2. POMOĆNIK ZAPOVJEDNIKA ZA ONP

Josip Mahović	91.-92.
Igor Bijelić	92.-94.
Ivo Bubnić	94.-95.

3. POMOĆNIK ZAPOVJEDNIKA ZA PD

Mladen Noršić	91.-93.
Boris Makarun	93.-95.

4. REFERENT ZA PD

Franjo Kodrić	91.-93.
Branko Vukić	93.-95.

5. PNS ZA ORG.-MOB. KADROVSKE I PERSONALNE POSL.

Ivan Križanac	91.-92.
Dražen Stunja	92.-95.

6. REF ZA ORG.-MOB. KADROVSKE I PERSONALNE POSL.

Dražen Stunja	91.-92.
Nenad Banjanin	92.-95.

7. KOORDINATOR ZA SKRB/PRAVNIK

Dragutin Kušić	92.-95.

8. VOJNI KAPELAN

Vatroslav Frkin	91.-95.

9. REFERENT ZA INF.- PSIHOLOŠKE POSLOVE

Boris Tot	92.

10. PNS ZA OBAVJEŠTAJNE POSLOVE

Miro Penić	91.-95.

11. POMOĆNIK ZAPOVJEDNIKA ZA SIGURNOST

Franjo (Jankov) Bašić	91.-92.
Boris Mihočinec	92.-93.
Zdravko Gagulić	93.-95.

12. NAČELNIK TOPNIŠTVA

Ivo Stranšček	91.
Mirko Noršić	91.
Željko Grom	91.-95.

13. NAČELNIK INŽINJERIJE

Milan Tomašković	91.-95.

14. NAČELNIK PZO

Ivan Filipović	91.-93.
Miljenko Bošković	93.-95.

15. NAČELNIK VEZE

Dragutin Krušec	91.
Mladen Horvat	91.-95.

16. NAČELNIK ABKO

Jožef Cimerman	91.-95.

17. POMOĆNIK ZAPOVJEDNIKA ZA LOGISTIKU

Ivica Devunić	91.
Tihomir Saik	92.
Darko Plaftarić	92.
Marijan Ratešić	92.-93.
Ivan Kos	93.-95.

18. NAČELNIK TEHNIČKE STRUKE

Damir Šabić	91.
Tihomir Saik	91.
Darko Plafratić	93.-95.

19. NAČELNIK OPSKRBNE STRUKE

Dubravko Budi	91.-92.
Darko Plaftarić	92.-93.
Miljenko Malezija	93.-95.

20. NAČELNIK PROMETNE STRUKE

Stjepan Runtas	91.-92.

21. REFERENT PROMETNE STRUKE

Faruk Aganović	91.-92.
Željko Žalac	92.
Pavle Ilić	93.-95.

22. NAČELNIK SANITETA

Ivan Vlahović	91.
Krešo Profeta	91.-92.
Vlado Juranko	92.-95.

23. NAČELNIK FINANCIJSKE STRUKE

Franjo Stunja	91.-92.
Franjo Bašić, Franjin	92.-95.

24. NAČELNIK VETERINARSKE STRUKE

Bojan Dostal	91.
Dražen Fabekovec	95.

PRISTOŽERNE POSTROJBE

NG 9519/02- ZAPOVJED. STANA/DOM ZAPOVJEDNIŠTVA

Zapovjednik:	Drago Runtas	91.-93.
	Zdenko Horvat	93.-95.

NG 9519/03-IZVIĐAČKI VOD

Zapovjednik:	Branko Jurković	91.-95.
	Damir Marković	95.

NG 9519/04-VOD VEZE

Zapovjednik:	Dragutin Krušec	91.-95.

NG 9519/05-ZAŠTITNI VOD/VOD VOJNE POLICIJJE

Zapovjednik:	Miroslav Beljak	91.-95.

1. PJEŠAČKA BOJNA

NG 9519/10-ZAPOVJEDNIŠTVO

Zapovjednik bojne:	Petar Andrašek	91.-95.
Zamj. zapovjednik bojne:	Dragutin Kušić	91.-92.
	Stjepan Črnjak	92.-95.
PoZ za logistiku:	Slavko Horvat	91.-95.
PoZ za PD:	Stjepan Črnjak	91.-92.
	Boris Lisec	92.-93.
Časnik za financije:	Franjo (Franjin) Bašić	91.-92.
Ref. za SIS:	Zdravko Gagulić	91.-92.
Referent za ABKO:	Dragutin Lenard	91.-95.
Referent općih poslova:	Zlatko Severović	91.-92.
	Tomislav Božičević	95.

NG 9519/12 - DESETINA VEZE

Zapovjednik desetine:	Zlatko Jantolić	91.-95.

NG 9519/13 - 1. PJEŠAČKA SATNIJA

Zapovjednik satnije:	Josip Stupar	91.-92.
	Mirko Škiljan	92.-95.
Zamj. zapovj. satnije:	Mirko Škiljan	91.-92.

NG 9519/14 - 2. PJEŠAČKA SATNIJA

Zapovjednik satnije:	Vinko Lisec	91.-95.
Zamj. zap. satnije:	Jožef Kardinar	92.
	Janko Kordić	95.

NG 9519/15 - 3. PJEŠAČKA SATNIJA

Zapovjednik satnije:	Franjo (Brankov) Bašić	91.-93.
	Damir Klemenčić	93.-95.
Zamj. zap. satnije:	Damir Klemenčić	91.-93.
	Ivica Pagadur	95.

NG 9519/16 – PRATEĆI VOD

Zapovjednik voda:	Tomislav Filla	91.-92.
	Bojan Lenard	92.-95.

NG 9519/17 – MB VOD

Zapovjednik voda:	Zlatko Mrzak	91.-95.

NG 9519/19 – LOGISTIČKI VOD

Zapovjednik voda:	Branko Jandrečić	91.-95.

1. VOD 1. SATNIJE

Zapovjednik voda:	Ivica Brajković	

PRATEĆI VOD 1. SATNIJE

Zapovjednik voda:	Ivan Tkalčić	

1. VOD 2. SATNIJE

Zapovjednik voda:	Janko Kordić	

PRATEĆI VOD 2. SATNIJE

Zapovjednik voda:	Zlatko Kukolja	

1. VOD 3. SATNIJE

Zapovjednik voda:	Branko Tomašinec	

PRATEĆI VOD 3. SATNIJE

Zapovjednik voda:	Ivica Pagadur	

2. PJEŠAČKA BOJNA

NG 9519/20-ZAPOVJEDNIŠTVO

Zapovjednik bojne:	Dražen Sladić	91.
	Franjo Noršić	91.-94.
	Tomo Jandrečić	94.-95.
Zamj. zapovjednik bojne:	Tomo Terihaj	91.
	Anić Zvonko	91.-93.
	Tomo Jandrečić	92.
	Držislav Leopold	93.-95.
PoZ za logistiku:	Vladimir Zorman	91.-92.
	Mladen Krajačić	93.-95.
PoZ za PD:	Petar Peša	91.-95.
	Anić Zvonko	92.
Ref. za SIS:	Mladen Krajačić	91.-92.
	Boris Kovačić	95.
Referent za ABKO:	Hrvoje Franklić	91.-93.
	Zdenko Biondić	94.-95.
Referent općih poslova:	Vladimir Grgurić	91.-95.

NG 9519/22 - DESETINA VEZE

Zapovjednik desetine:	Mario Slamar	91.-95.

NG 9519/23 - 1. PJEŠAČKA SATNIJA

Zapovjednik satnije:	Rudolf Jedvaj	91.
	Josip Horvat	91.-92.
	Branko Jurković	95.

Zamj. zapovj. satnije:	Josip Horvat	91.
	Vladimir Škaler	92.

NG 9519/24 - 2. PJEŠAČKA SATNIJA

Zapovjednik satnije:	Ivan Kos	91.-92.
	Vid Otmačić	92.-95.
Zamj. zap. satnije:	Vid Otmačić	91.-92.
	Ivan Banek	92.

NG 9519/25 - 3. PJEŠAČKA SATNIJA

Zapovjednik satnije:	Tomo Terihaj	91.
	Josip Pavlić	91.-92.
	Jovo Peris	92.-95.
Zamj. zap. satnije:	Josip Pavlić	91.
	Jovo Peris	92.

NG 9519/26 – PRATEĆI VOD

Zapovjednik voda:	Željko Gorišek	91.-95.

NG 9519/27 – MB VOD

Zapovjednik voda:	Josip Honomihl	91.-95.

NG 9519/29 – LOGISTIČKI VOD

Zapovjednik voda:	Zoran Đurđek	91.-93.
	Mario Vrbančić	93.-95.

1. VOD 1. SATNIJE

Zapovjednik voda: Josip Kuhar

PRATEĆI VOD 1. SATNIJE

Zapovjednik voda: Juraj Pogačić

1. VOD 2. SATNIJE

Zapovjednik voda: Damir Vrančić

1. VOD. 3. SATNIJE

Zapovjednik voda: Ivan Ivanjko

2. VOD. 3. SATNIJE

Zapovjednik voda: Mihajl Kotarski

3. VOD 3. SATNIJE

Zapovjednik voda: Marijan Babojelić

3. PJEŠAČKA BOJNA

NG 9519/30-ZAPOVJEDNIŠTVO

Zapovjednik bojne:	Franjo Horvat	91.
	Boris Mihočinec	91.
	Jozo Grubeša	91.
	Ivan Bubnić	92.-94.
	Ivan Vrhovski	94.-95.

Zamj. zapovjednik bojne:	Josip Staničić	91.
	Jozo Grubeša	91.
	Boris Mihočinec	91.
	Josip Telišman	91.-92. i 94.-95.
	Ivan Vrhovski	92.-94.
PoZ za logistiku:	Drago Vrbančić	91.-93.
	Josip Brunović	93.-95.
PoZ za PD:	Jozo Grubeša	91.
	Josip Telišman	92.-94.
Časnik za financije:	Josip Brunović	91.-92.
Ref. za SIS:	Boris Mihočinec	91.-92.
	Vinko Kozlina	92.-94.
Referent za ABKO:	Josip Telišman	91.-92.
	Ivica Draclin	92.-95.
Referent općih poslova:	Nenad Novoselić	91.
	Niko Barun	92.-95.

NG 9519/32 - DESETINA VEZE

Zapovjednik desetine:	Dražen Stanić	91.-95.

NG 9519/33 - 1. PJEŠAČKA SATNIJA

Zapovjednik satnije:	Stipe Sučić	91.
	Ivan Vrhovski	91.-92.
	Vladimir Rozijan	92.-95.
Zamj. zapovj. satnije:	Vladimir Rozijan	91.
	Branko Vukić	92.-93.

NG 9519/34 - 2. PJEŠAČKA SATNIJA

Zapovjednik satnije:	Ivica Čakanić	91.
	Herman Parač	92.
	Josip Jakopač	92.-93.
	Linek Karasman	94.-95.
Zamj. zapovj. satnije:	Vlado Jakopač	91.
	Krešo Palameta	92.

NG 9519/35 - 3. PJEŠAČKA SATNIJA

Zapovjednik satnije:	Juro Matijaščić	91.
	Predrag Anić-Matić	91.
	Stanko Garašić	92.-95.
Zamj. zap. satnije:	Predrag Anić-Matić	91.-93.

NG 9519/36 – PRATEĆI VOD

Zapovjednik voda:	Damir Baltić	91.
	Košarač Pavao	92.
	Zdravko Stanić	92.-95.
Zap. odjelj. RBR:	Ivica Grgečić	
Zap. odjelj. BsT sz:	Dražen Požgaj	

NG 9519/37 – MB VOD

Zapovjednik voda:	Drago Beribak	91.-95.

NG 9519/39 – LOGISTIČKI VOD

Zapovjednik voda:	Miljenko Malezija	91.
	Miro Rešetar	91.-95.
Zap. intendan. odjelj:	Zdenko Kuhar	
Zap. sanitet. odjelj:	Jerko Gačina	
Zap. tehnič. Odjelj:	Marijo Rešetar	

PROTUDIVERZANTSKI VOD

Zapovjednik voda:	Mladen Rešetić	91.-92.

1. VOD 1. SATNIJA

Zapovjednik voda:	Ivan Vrhovski	91.
	Mijo Rubinić	92.

2. VOD 1. SATNIJA

Zapovjednik voda:	Marijan Mihočinec	

3. VOD 1. SATNIJA

Zapovjednik voda:	Ivica Keresman	

PRATEĆI VOD 1. SATNIJE

Zapovjednik voda:	Vlado Dutković (Stjepan?)	

1. VOD 2. SATNIJE

Zapovjednik voda:	Siniša Pap	91.
	Marijan Mesić	91.-92.

2. VOD 2. SATNIJE

Zapovjednik voda:	Alojz Jandrečić	

3. VOD 2. SATNIJE

Zapovjednik voda:	Mirko Kolarec	

PRATEĆI VOD 2. SATNIJE

Zapovjednik voda:	Predrag Petrić	91.
	Ivica Trkeš	92.

1. VOD 3. SATNIJE

Zapovjednik voda:	Franjo Golubić	91.
	Dragutin Fresl	92.

2. VOD 3. SATNIJE

Zapovjednik voda:	Drago Ložnjak	91.
	Velimir Prosoli	91.-92.
	Dragutin Novosel	92.

3. VOD 3. SATNIJE

Zapovjednik voda: Mato Barbir

PRATEĆI VOD 3. SATNIJE

Zapovjednik voda:	Mate Sučić	91.
	Milan Hrženjak	92.

SAMOSTALNE POSTROJBE

NG 9519/51-LMB 120 mm

Zapovjednik:	Juro Blažević	91.-92.
	Damir Dimnjaković	92.-95.
Zamj. zapovj:	Ivan Huljev	
	Siniša Nedven	
Zapov. 2. voda:	Ivica Čakanić	92.

NG 9519/54-MPOAB

Zapovjednik:	Antun Brajdić	91.-92.
	Mario Držić	92.-95.
Zamj. zapovj:	Mladen Vlahović	91. -92.
	Mario Držić	92.

NG 9519/55-LARV PZO I

Zapovjednik:	Pavao Lastovčić	91.-95.

NG 9519/56-PIONIRSKI VOD

Zapovjednik:	Vlado Ivčić	91.
	Mladen Keserić	91.
	tjepan Sečen	92.-95.

NG 9519/60-63-LOGISTIČKA SATNIJA
ZAPOVJEDNIŠTVO

Zapovjednik:	Vinko Jaklenec	91.
	Marijan Ratešić	92.
	Ivan Banek	95.
Zamj. Zapovj:	Željko Toth	92.

TEHNIČKI VOD

Zapovjednik:	Željko Toth	1.-92.
	Željko Šimec	93.-95.

OPSKRBNI VOD

Zapovjednik:	Darko Vrbanić	91.-92.

SANITETSKI VOD

Zapovjednik:	Igor Pecić	91.-92.

NG 9519/75-LAV PZO II

Zapovjednik:	Miljenko Bošković	91.-92.

ŽIVOTOPISI ZAPOVJEDNIKA BRIGADE I BOJNI

Zapovjednici brigade

Zapovjednici brigade: Josip Dugandžić, Adolf Paar i Josip Mahović

ADOLF PAAR

Rođen 12. ožujka 1948. godine u Samoboru, po zanimanju inženjer graditeljstva. Radio je petnaest godina u "Samoborki" i sedam godina u poduzeću "Komunalac" u Samoboru na poslovima u struci. Od 1982. do 1983. je obnašao dužnost predsjednika Skupštine općine Samobor, a od 1986. do 1990. godine predsjednika Izvršnog vijeća općine Samobor.

S drugim pripadnicima uže jezgre Zapovjedništva od lipnja 1991. godine je pokretač priprema za formiranje 8. brigade TO-a.

Dužnost zapovjednika brigade je vršio tijekom 1991. i 1992. godine sve do imenovanja novog zapovjednika 11. ožujka 1993. Demobiliziran je u činu pukovnika te odlikovan Spomenicom domovinske zahvalnosti i Redom hrvatskog trolista.

S 35 godina staža u struci u prijevremenoj je civilnoj mirovini. S obitelji živi u Samoboru.

JOSIP DUGANDŽIĆ

Rođen 18. lipnja 1941. godine. Po zanimanju diplomirani inženjer strojarstva. Prije Domovinskog rata radio je u Zagrebu.

Jedan je od osnivača samoborske brigade te nositelj priprema za njezin ustroj. Nakon mobilizacije brigade je obnašao dužnost načelnika stožera brigade.

Dok je zapovjednik brigade Adolf Paar bio na liječenju u studenome i dijelu prosinca 1991. preuzeo je zapovjedništvo brigade i vrlo

uspješno njome rukovodio. Općenito je umnogome zaslužan za uspješno djelovanje brigade.

U činu bojnika je demobiliziran u srpnju 1992. S činom pukovnika je imenovan zapovjednikom 4. domobranske pukovnije. Po završetku akcije "Oluja" kao zapovjednik pukovnije je tijekom rujna i listopada 1995. angažiran na čuvanju državne granice s Bosnom i Hercegovinom u širem području Banovine.

Odlikovan Spomenicom domovinske zahvalnosti, Spomenicom "Oluja" i Redom hrvatskog trolista. Umirovljen je u činu pukovnika 1999. godine.

Živi u Lugu Samoborskom sa suprugom i kćerima.

JOSIP MAHOVIĆ

Rođen u Samoboru 26. lipnja 1960. godine. Diplomirao je na fakultetu političkih nauka u Zagrebu te je kao profesor radio u Srednjoj školi u Samoboru do 1987. godine. Tada se zapošljava u Teritorijalnoj obrani Republike Hrvatske.

U organiziranje obrane domovine se uključuje već u prosincu 1990. godine. U svibnju 1991. godine kao njen zapovjednik je radio na formiranju 50. samostalne bojne ZNG-a. U lipnju se s drugim pripadnicima uže jezgre Zapovjedništva angažirao na ustrojavanju 8. brigade TO-a.

Po mobilizaciji brigade imenovan je u Zapovjedništvo brigade gdje se bavio operativno-planskim poslovima. Nakon demobilizacije brigade u srpnju 1992. godine preuzima zapovijedanje 'jezgrom brigade' da bi 11. ožujka 1993. odlukom Predsjednika Republike Hrvatske bio imenovao zapovjednikom 151. brigade.

Vrlo uspješno je rukovodio brigadom tijekom akcije "Oluja" 1995. godine.

Na dužnosti zapovjednika brigade ostaje do njenog mirnodopskog preustroja. Odlikovan je Spomenicom Domovinskog rata, Spomenicom "Oluja", Redom hrvatskog trolist i Spomenicom domovinske zahvalnosti za pet i deset godina uzorite službe.

Djelatni je časnik Hrvatske vojske zaposlen na poslovima personalne uprave KOV-a u Karlovcu. S suprugom i sinom živi u Samoboru.

Petar Andrašek

Zapovjednici bojni

1. bojna

Petar Andrašek

Rođen u Sv. Ivanu Zelini 21. veljače 1953. godine. Srednju je školu drvne struke završio u Križevcima. Nakon Škole rezervnih oficira u Bileći zaposlio se u poduzeću "Šavrić" u Zagrebu, gdje je radio na proizvodnji namještaja te na poslovima prijevoza i prodaje.

Aktivno je sudjelovao u formiranju 8. brigade TO-a, te kao zapovjednik 1. bojne sudjelovao u cijelom ratnom putu samoborske postrojbe

od 1991. do 1995. godine. U akciji "Oluja" je ranjen. Odlikovan je Spomenicom domovinskog rata, Spomenicom "Oluja" i Redom hrvatskog trolista. Danas s obitelji živi u Farkaševcu kao umirovljenik.

Dražen Sladić

2. bojna

Dražen Sladić

Rođen u Samoboru 1963. godine. Studirao je u Zagrebu. Urednik je i autor više TV emisija i reportaža, te redatelj dokumentarnih filmova.

U ljeto 1991. godine priključuje se 8. brigadi TO-a te izrađuje mobilizacijski plan 2. bojne čijim je zapovjednikom imenovan. U studenom 1991. godine borbeno je angažiran na zapadnoslavonskom bojištu. Demobiliziran je u veljači 1992. Trenutno radi za RTL televiziju.

Franjo Noršić

Franjo Noršić

Rođen u Velikoj Gorici 24. srpnja 1940. godine. U Zagrebu je studirao na fakultetu strojarstva i brodogradnje. Po zanimanju je diplomirani inženjer strojarstva.

U Domovinski se rat uključio već prvih dana, najprije kroz 83. dragovoljačku zagrebačku satniju na ratištu u istočnoj Slavoniji. Nakon toga 9. prosinca 1991. prelazi u 151. brigadu gdje je imenovan zapovjednikom 2. bojne. Neposredno prije početka akcije "Oluja" je imenovan načelnikom stožera i zamjenikom zapovjednika 151. brigade. Vrlo je zaslužan za uspješno djelovanje brigade. Odlikovan je Spomenicom domovinske zahvalnosti, Spomenicom "Oluja" i Redom hrvatskog trolista. Umirovljen je u činu bojnika. Živi u Samoboru sa suprugom i dvije kćeri.

Tomo Jandrečić

Tomo Jandrečić

Rođen 20. travnja 1956. godine u Klakama, općina Samobor. Apsolvirao je studij na Fakultetu prometnih znanosti. Radio je u interesnim zajednicama za ceste Samobora i Zagreba te u Zavodu za izgradnju grada Zagreba kao i poduzeću "Komograd".

Od 9. siječnja 1992. pa do demobilizacije u srpnju 1992. je obnaša dužnost zamjenika zapovjednika 2. bojne.

Kao zapovjednik 2. bojne s činom satnika je sudjelovao u "Oluji". Odlikovan je Spomenicom Domovinskog rata.

Vlasnik je privatne graditeljske tvrtke u Samoboru i vijećnik je u Gradskom vijeću Grada Samobora. Živi sa suprugom i dvije kćeri u Kladju.

3. bojna

Franjo Horvat

Franjo Horvat

Rođen u Samoborskom Otoku 22. lipnja 1955. godine. Srednju je školu trgovačkog smjera završio u Samoboru. Od 1975. godine je zaposlen u "SAMI" Samobor.

Od prvih se dana Domovinskog rata aktivno uključio u organizaciju obrane, najprije u formiranju 50. bojne ZNG, a potom 8. brigade TO. Kao zapovjednik 3. bojne uspješno je vodio postrojbu sve do povrede 29. listopada 1991. Godine 1993. prelazi u 4. domobransku pukovniju na mjesto načelnika stožera te u činu natporučnika ostaje sve do njezinog ukidanja.

Kao načelnik stožera 4. domobranske pukovnije 1995. godine vrši zadaću osiguranje državne granice na širem području Banovine.

Nakon demobilizacije 1996. godine osniva vlastito trgovačko poduzeće. Živi u Otoku sa suprugom i dvije kćeri. Aktivno se bavi humanitarnim radom u Crvenom križu Samobor.

Godine 2004. je izabran za predsjednika Udruge branitelja 151. samoborske brigade.

Boris Mihočinec

Boris Mihočinec

Rođen 2. lipnja 1958. u Samoboru. Po zanimanju tehničar prometne struke. Vodio privatni obrt do mobiliziranja 18. rujna 1991. u Samoborsku brigadu. Odlaskom Franje Horvata na bolovanje 9. studenog 1991. preuzima dužnost zapovjednika bojne. Istu obnaša do 9. prosinca 1991. kada je povučen u ZOGZ na poslove SIS-a na IZM u Dubrancu.

Nakon 1. ožujka 1992. vraća se u 151. brigadu na dužnost načelnika SIS-a brigade do demobilizacije. Tada prelazi u 50. ltrp PZO kao načelnik SIS-a do 15. ožujka 1993. prelaskom u 202. trbr. PZO. Sa istom brigadom sudjelovao u "Bljesku" i "Oluji" kao djelatna vojna osoba.

Umirovljen 30. listopada 1996. u činu satnika. Odlikovan Spomenicom domovinske zahvalnosti, Bljesak i Oluja. Živi u Galgovu sa suprugom i dvoje djece.

Jozo Grubeša

Jozo Grubeša

Rođen 9. prosinca 1953. godine u Rami, Bosna i Hercegovina. Diplomirao je germanistiku te latinski i rimsku književnost. Od 1983. je godine sudski tumač za njemački jezik.

U samoborsku je brigadu uključen od prvog dana mobilizacije. Nakon odlaska Franje Horvata na liječenje imenovan je zapovjednikom 3. bojne. Zbog oboljenja kralježnice je demobiliziran 1. svibnja 1992. Pričuvni je časnik HV-a, odlikovan Redom hrvatskog pletera. Živi u Samoboru sa suprugom i dva sina.

Ivo Bubnić

Rođen u Zagrebu 24. siječnja 1949. godine. Radni je vijek, do Domovinskog rata, proveo u poduzeću "Pastor". U 151. se brigadu uključuje 23. prosinca 1991. godine na dužnosti zapovjednika 3. bojne te je obnaša sve do demobilizacije u srpnju 1992. godine. Ponovo je mobiliziran 4. srpnja 1993. godine te je u 151. brigadi obnašao dužnost načelnika za operativno - nastavne poslove.

U brigadi je bio zaposlen do 23. prosinca 1999. godine, kada je umirovljen. Živi s obitelji u Rakitju.

Ivo Bubnić

Ivo Vrhovski

Rođen u Pregradi 2. rujna 1954. godine. U Zagrebu je završio strojarsku tehničku školu.

Po mobilizacije brigade 18. rujna 1991. imenovan je zapovjednikom satnije. U akciji "Oluja" je vrlo uspješno obnašao dužnosti zapovjednika 3. bojne.

Od 2004. godine otvara svoje poduzeće te zapošljava devet zaposlenika, sudionika Domovinskog rata iz 151. brigade. Sa suprugom i troje djece živi u Samoboru.

Ivo Vrhovski

INŽENJERIJA

Kao i ostali rodovi koji su sačinjavali 151. brigadu, aktivnosti su samoborske inženjerije u Domovinskom ratu počele u svibnju 1991. kada se u tajnosti otpočelo sa stvaranjem i pripremanjem mobilizacijskih planova za obranu Zagreba, a time i Samobora.

Na tom su osobito aktivni bili inženjer Vlado Ivčić, kasnije zapovjednik pionirskog voda te Milan Tomašković, kasnije brigadni načelnik inženjerije.

U to su vrijeme stvarani planovi za zaprečivanje cestovnih komunikacija, da bi se nakon toga, u lipnju i srpnju, u suradnji s načelnikom za obranu Samobora otpočelo s konkretnim obilascima planiranih mjesta zaprečivanja. Posebna je pozornost bila usmjerena na županijsku prometnicu Zagreb – Jastrebarsko (i dalje prema Karlovcu), odakle se očekivao mogući glavni udar oklopnih postrojbi JNA.[1]

Kao ključno mjesto obrane određen je usjek na toj cesti (stara cesta za Karlovac) u selu Rakov Potok te je za taj lokalitet već 29. srpnja 1991. osmišljen detaljan plan zaprečivanja.[2] Nakon toga se pristupilo pripremanju objekata za zaprečivanje. Pripremljeno je i miniranje prometnice s namjerom urušavanja, kako bi se time dodatno zapriječilo okolne prolaze. Kako se u tom trenutku (a i u dogledno vrijeme) nije moglo računati na protutenkovske i protupješadijske mine, trenutni su planovi temeljeni na mjesnim materijalima tipa fugasa, metalnih i armiranih betonskih ježeva, šipova i sl. U pripremi su bili i planovi za postavljanje nužnih minskih polja, i to za trenutak kada se dobiju potrebne mine.

Sve su ove aktivnosti rađene u koordinaciji sa drugim postrojbama na širem području Zagreba, na pravcima mogućih smjerova napada i bile su u izravnoj funkciji obrane Zagreba od JNA i paravojnih srpskih postrojbi.[3]

Mobilizacijom 8. samoborske brigade u rujnu 1991. započele su i aktivnosti po inženjeriji. Načelnikom inženjerije brigade imenovan je poručnik Milan Tomašković. Formiran je samostalni brigadni pionirski vod pod zapovjedništvom potporučnika Vlade Ivčića. Glavna je zadaća ove postrojbe u inženjerijskom osiguranju bila osigurati glavne pravce kretanja brigade.

U prvom su se sastavu pionirskog voda nalazili:[4]

1. Marjan Mogulić
2. Ivica Vlahović
3. Stjepan Premužić
4. Josip Radovanić

---

[1] Pismeno priopćenje Milana Tomaškovića, načelnika inženjerije 151. brigade HV-a

[2] Cesta je trebala biti zapriječena aktiviranjem eksplozivnih punjenja (plastični eksploziv 4x60 kg), zatim s po dvije fugase sa svake strane ceste (4x20 kg plastičnog eksploziva), te 10 piramida za zaprečivanje (dva reda po pet komada). Planirano je i postavljanje protutenkovskih mina. - Plan zaprečivanja ceste Zagreb – Karlovac u selu Rakov Potok. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91. i Skica zaprečivanja Rakovog Potoka od 29. VII. 1991. Dokument u posjedu Milana Tomaškovića.

[3] Pismeno priopćenje Milana Tomaškovića, načelnika inženjerije 151. brigade HV-a

[4] Popis ljudstva pionirskog voda. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

5. Damir Vraneković
6. Zdenko Trkeš
7. Vlado Krupljan
8. Marjan Račić
9. Darko Draclin
10. Miroslav Ivanščak
11. Damir Čižmešija
12. Dragutin Pongrac
13. Zdravko Marović
14. Zlatko Korenčić
15. Vid Vrbančić
16. Stipo Martić
17. Zoran Ilić
18. Marko Halilović
19. Damir Botički
20. Robert Miholić
21. Stjepan Bortas
22. Darko Mikuša
23. Željko Burić
24. Josip Pavin
25. Kruno Kupres
26. Ivica Vojvodić
27. Stjepan Garašić
28. Velimir Cvetković
29. Božo Rubinić

Zapovjedništvo je pionirskog voda smješteno u vatrogasnom domu u Pavučnjaku, dok je glavnina pripadnika pionirskog voda nakon mobilizacije privremeno smještena u Društveni dom u Rakovom Potoku. Međutim, kako su tu vladali vrlo loši uvjeti (zgrada čak nije imala ni završen strop, pa su vojnici spavali na propuhu i hladnoći), odmah se počeo tražiti novi, prikladniji smještaj, koji je nađen u Pavučnjaku.[5] Na raspolaganju su imali samo jedan kombi, vlasništvo pripadnika voda Vladimira Krupljaka.[6] Ipak, glavni problem s kojim su se suočili inženjerci nije bio smještaj i prijevoz, već posvemašnji manjak materijalno-tehničkih sredstava, posebice minsko-eksplozivnih. Prve su količine (i to privrednog) eksploziva, električnih kapisli, sporogorućih štapina i ostalog samoborski inženjerci dobili iz Jastrebarskog od tamošnjih postrojbi HV-a. Ta su sredstva dobivena u zamjenu za dvadeset pušaka M-48. Tako su dobivena bar nekakva sredstva nužna za inženjerijske aktivnosti. Nije se radilo o pravom vojnom materijalu, no mogao se iskoristiti za obrambene improvizacije. Kad govorimo o obučenosti pripadnika voda, po mišljenju načelnika inženjerije Milana Tomaškovića, ona je zahvaljujući čestim vježbama održavanima prijašnjih godina bila vrlo dobra. Usprkos tome, čelnici inženjerije su proveli niz dodatnih obuka i vježbi.[7] Zbog toga je zapovjednik brigade u svim izvješćima o stanju ovoga voda mogao s ponosom istaknuti da ova postrojba funkcionira besprijekorno, da u njoj vlada prijateljstvo i stega te da su vojnici i zapovjedništvo uvijek spremni za svaki zadatak.[8]

Međutim, ako je ova postrojba bili na visokoj razini spremnosti i sposobna odraditi sve postavljene joj inženjerijske zadaće, to, barem ne u tolikoj mjeri, nije bio slučaj i s drugim postrojbama samoborske

[5] Izvještaj o b/g 8. br. TO-a od 27. IX. 91. Spis br. 238. o. 2. R. 6/91. i Prijedlog za premještanjem pripadnika pionirskog voda od 5. X. 91. R. 7/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[6] Izvješće o vozilu nužnom za inženjerijski vod od 1. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[7] Pismeno priopćenje Milana Tomaškovića, načelnika inženjerije 151. brigade HV-a

[8] Izvješće zapovjednika 8. br. TO-a o aktivnostima pionirskog voda od 8. XI. 1991. Spis 818. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

Načelnik inženjerije 151. brigade, satnik Milan Tomašković

brigade. Naime, načelnik je inženjerije Tomašković odmah po mobilizaciji uočio određeni manjak inženjerijskih vještina i nedostatak pionirskih desetina unutar bojni. Stoga se, usporedo s opremanjem postrojbi, prišlo pripremi obuke po inženjeriji. Obuka se vršila iz tema: upoznavanje s MES-om, maskiranje te savladavanje MES-a. U svrhu što boljeg shvaćanja upotrebe inženjerije u borbenim djelovanjima, podijeljena je literatura za obuku do razine desetine, a posebno crteži koji prikazuju način utvrđivanja na terenu.[9]

Bilo je to osobito važno jer je glavna zadaća samoborske brigade od trenutka mobilizacije pa do kraja studenoga 1991. bila obrana zapadnoga krila Zagreba od mogućeg napada oklopnih postrojbi JNA iz Jastrebarskog. To se, naravno, najbolje moglo odraditi inženjerijskim osiguranjem prometnica koje su prolazile kroz područje odgovornosti samoborske brigade. Stoga je glavnina snaga brigade odmah po mobilizaciji angažirana na poslovima inženjerijskog osiguranja.[10] Tako je načelnik inženjerije brigade Tomašković već 21. rujna naredio 1. i 2. bojni da otpočnu s inženjerijskim osiguranjem područja Samobora.

Prva je bojna težište na inženjerijskom osiguranju imala na (protutenkovskom) zaprečivanju pravca Galgovo - Samobor, u selu Kladje (Dugava).

Druga je bojna težište inženjerijskog osiguranja imala na (protutenkovskom) zaprečivanju pravca Jastrebarsko - Velika vrata - Samobor u području sela Mali Lipovac i Gregurić Breg.[11]

Pionirski je vod, kao najobučeniji na poslovima zaprečivanja, angažiran odmah po mobilizaciji na inženjerijskim poslovima na netom oslobođenom zrakoplovnom poligonu "Lučko". Odmah po završetku poslova na "Lučkom", vod je angažiran na zaprečivanju prometnice Jastrebarsko-Samobor u Rakovom Potoku te na pomoćnom pravcu Galgovo-Samobor.[12] Tako su pripadnici 8. brigade (uz pomoć lokalne Narodne zaštite) i neposredno po mobilizaciji uspjeli uspostaviti nadzor nad većinom prometnica koje vode prema Samoboru.[13]

Međutim, u tim je trenucima opremljenost brigade inženjerijskim tehničkim sredstvima bila i dalje vrlo loša. Putovi su zaprečivani priručnim sredstvima - rušenjem stabala, postavljanjem čeličnih ježeva i tetraedara te sa samo četiri protutenkovske mine PTM-3 koje su postavljene na području sela Gregurić Breg. Ipak, brigada nije bila dostatno opremljena ni za takva zaprečivanja.

To je vidljivo i iz činjenice da su se motorne pile za prvo zaprečivanje morale posuditi od mještana. Stoga su sljedećih dana zatražena dodatna materijalna tehnička sredstva za inženjerijske zadatke (protutenkovske i protupješadijske mine, eksploziv, kompleti

[9] Pismeno priopćenje Milana Tomaškovića, načelnika inženjerije 151. brigade HV-a

[10] Izvješće po obavještajnom osiguranju od 28. IX. 91. Spis 263. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[11] Naređenje po inž. osiguranju i plan inž. osiguranja obrane 8. br. TO -a od 21. IX. 91. Spis 99. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[12] Pismeno priopćenje Milana Tomaškovića, načelnika inženjerije 151. brigade HV-a

[13] Plan inženjerijskog osiguranja obrane 8. br. TO-a od 26. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

za miniranje i razminiranje i dr.), bez čega je bilo kakav inženjerijski rad nemoguć.[14]

Kako je dio tih sredstva od Zapovjedništva brigade vrlo brzo pribavljen, blokade su u smjeru Jastrebarskog već 25. rujna ojačane protutenkovskim minama. Težište je u inženjerijskom osiguranju stavljeno na lokaciju Rakovog Potoka, kod kote 162, gdje je postavljeno 18 mina. Prema planu je rušenja iskopano 6 minskih bunara. U tome je brigadi pomagao i odred Narodne zaštite iz Rakovog Potoka. Pomoćni je pravac Galgovo – Samobor također dodatno zapriječen.[15]

Kao dodatno osiguranje prilaza Samoboru 2. bojna je dobila zadaću da uz ranije zaprečivanje u Velikim vratima izvrši i zaprečivanje pravca Jastrebarsko – Plješivica – Samobor, i to u prostoru 'Poljanice' (Mrakužići) s 20 komada PTM, čeličnim ježevima te ostalim dostupnim materijalom. U tome je, kao i u zaprečivanju Velikih vrata, gdje je također trebalo staviti neke od 20 navedenih mina, 2. bojni trebao pomoći i pionirski vod brigade.[16]

Kako je pionirski vod do tada već odradio zadatke u Rakovom Potoku, određeno je da se njegovi pripadnici podijele na tri operativne grupe od po 9 pripadnika te da se, kao ispomoć 1. i 2. bojni, angažiraju na sva tri pravca cestovnih blokada. Tako su 2. bojni poslane dvije operativne grupe pionirskog voda, dok je treća angažirana u ispomoći 1. bojni.

Na pravcu Jastrebarsko – Plješivica – Samobor pripadnici su voda trebali pripremiti miniranje obložnog zida puta dužine 15 metara s ciljem stvaranje fizičke prepreke za prolaz oklopnih vozila. Na lokaciji Velika vrata trebalo je pripremiti prirodne usjeke za rušenje. Trebalo je srušiti također pogodna stabla i postaviti TMM-1 na toj lokaciji.

Treća je operativna grupa pripremila sve za zaprečivanje lokaliteta Falaščak na pravcu Galgovo – Samobor, i to tako da su postavili protutenkovske mine na cesti od Galgova prema Falaščaku. Mine su postavljene u već postojeći prokop. Na svakom je od mjesta trebalo postaviti po osam TMM-1. To je, inače, bio zadatak 1. bojne koji nije bio obavljen.[17]

Privremeno su ove tri grupe formacijski potpale ovim dvjema bojnama te se je na taj način nakratko ublažio veliki manjak nepostojanja inženjerijskih desetina pri bojnama.[18]

Na ovim je mjestima pionirski vod dočekao i početak listopada 1991. kada je JNA uspjela prodrijeti u predgrađa Karlovca i kada se

---

[14] Naređenje po inž. osiguranju i plan inž. osiguranja obrane 8. br. TO-a od 21. IX. 91. Spis 99. i Zahtjev za materijalno-tehnička sredstva po inženjeriji od 24. IX. 1991. Spis 154. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[15] Naređenje po inž. osiguranju od 25. IX. 1991. Spis 176. i Naredba za inž. osiguranje br. 4. i plan inž. osiguranja obrane 8. br. TO-a od 27. IX. 91. Spis 237. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[16] Naredba po inž. osiguranju i plan inž. osiguranja obrane 8. br. TO-a od 25. IX. 91. Spis 176. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[17] Plan upotrebe pionirskog voda na poslovima zaprečivanja prema primljenom naređenju, bez nadnevka. (Vjerojatno 25. ili 26. IX.) Spis 206. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[18] Zapovijest Op. br. 45. od 25. IX. 91. Spis 184. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 2. R. 6/91.

očekivao njezin daljnji prodor preko Kupe. U tim je kritičnim trenucima pionirski vod podignut na prvi stupanj pripravnosti, sa zadaćom da izvrši dodatna zaprečivanja, postavi minsko polje i izvrši pripreme za rušenja ceste u smjeru Jastrebarskog i Karlovca.[19] Pionirski je vod u cijelosti i na vrijeme izvršio ovu zapovijed.[20] Sva su mjesta zaprečivanja cesta ojačana protupješadijskim minskim poljima, postavljeni su dodatni ježevi na kolne trake te hrpe tucanika.[21]

Pored toga su pripadnici pionirskog voda početkom listopada bili angažirani i na minskom zaprečivanju prostora oko aerodroma "Lučko". Tu su izvršili zaprečivanje unutarnje linije ograde južne i zapadne strane oko ukopanih spremnika s kerozinom i prirodnih jaraka na aerodromu i to od protupješadijskih nagaznih i poteznih mina.[22] Prilikom izvršavanja ovoga zadatka doživjeli su napad zrakoplova JNA na"Lučko", ali srećom nitko nije stradao.[23]

Kako su se pripadnici voda stalno susretali s novim izazovima, 10. je listopada izvršena njihova dodatna obuka u Pavučnjaku.[24] Uz sve su ove zadatke samoborski inženjerci stizali pomoći i drugim zagrebačkim brigadama, te samoborskom civilnom pučanstvu. Tako je npr. načelnik Tomašković za pripadnike 5. brigade TO-a iz općine Trnje, koja je tek bila u fazi formiranja, organizirao i održao inženjerijsku obuku u selu Donji Dragonožec.[25] Za civilno je pučanstvo (ali i kao osiguranje od mogućeg zračnog desanta) pionirski vod u listopadu osposobio šumski put na Plješivici kod sela Prekrižje.[26]

Sve ove aktivnosti pokazuju da zapovjednik brigade Paar nije neutemeljeno u svojim izvješćima tvrdio da pionirski vod gotovo besprijekorno funkcionira i da je uvijek spreman za svaki zadatak, premda je i u njemu bilo povremenih izgreda prouzročenih ponašanjem rijetkih neodgovornih pojedinaca.[27]

U međuvremenu je oslobođena vojarna JNA u Samoboru. Međutim, to nije značilo da je od Samobora posve otklonjena opasnost. Još je mjesecima, sve dok se JNA nije povukla iz Zagreba i Jastrebarskog, postojala bojazan od tenkovskog prodora i zračnog desanta. Zbog toga su stalno poduzimane nove mjere osiguranja prostora. Tako je 22. listopada zapovjednik Paar izdao naredbu da se zapriječi potok Rakovica i izvrši potapanje područja istočno od gradske vojarne pa sve do Nedjeljskog brijega kako bi se dobila dodatna protuoklopna i

---

[19] Zapovijest Op. br. 51. od 2. X. 91. Spis 316. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[20] Izvješće zapovjednika 8. br. TO-a o aktivnostima pionirskog voda od 8. XI. 1991. Spis 818. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[21] Zapovijest Op. br. 51. od 2. X. 91. Spis 316. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[22] Zapovijest Op. br. 53. od 5. X. 91. Spis 362. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[23] Izvještaj o b/g 8. br. TO-a od 6. X. 91. Spis br. 381. o.3. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[24] Izvještaj o obuci pripadnika inž. voda 8. br. TO-a. Spis 658. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[25] Pismeno priopćenje Milana Tomaškovića, načelnika inženjerije 151. brigade HV-a

[26] Zapovijest Op. br. 63. od 19. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[27] Zapovijed zapovjednika brigade zapovjedniku pionirskog voda o protjerivanju vojnika T. Z. zbog nedoličnog ponašanja i alkoholizma od 12. XI. 1991. Spis br. 856. i Spisak vojnih osoba koji su samovoljno napustile jedinice od 13. XI. 91. Spis br. 845. R. 2/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

protuzračna obrana.[28] Zagrebačka je 'Vodoprivreda' nakon toga od 18. do 25 listopada izvela radove na izradi vodnog kanala od potoka Rakovice do Betonske ceste u visini bivšeg 'Stočara'.[29] Kako je u drugoj polovici listopada 1991. iz sastava 8. brigade jedna satnija upućena u zapadnu Slavoniju, njoj je pridodana i dragovoljačka grupa od 15 inženjeraca, pod zapovjedništvom zapovjednika pionirskog voda Vlade Ivčića. Svi su oni, a posebice zapovjednik Ivčić, bili vrlo motivirani za odlazak na bojište. Tako je potporučnik Ivčić govorio da neće čekati da mu četnici dođu pred Samobor ili Zagreb, već da ide onamo gdje će ih spriječiti da nikad ne dođu pred naše domove.[30] Namjesto vojnika koji su otišli na bojište pionirski vod je popunjen novomobiliziranim vojnicima s područja Samobora.[31]

Zadaća dragovoljaca iz pionirskog voda u zapadnoj Slavoniji je bila dvojaka, kao inženjeraca i kao običnih vojnika. Međutim, ova je postrojba na bojištu 29. listopada doživjela veliki gubitak. Na području motela "Trokut" je poginuo zapovjednik Ivčić, dok je vojnik Edi Trezić teško ranjen i ostao trajni invalid.[32]

Časnik Vlado Ivčić pokopan je 31. listopada 1991. na groblju sela Rude uz sve počasti koje su mu pripadale. Njegova je smrt bila strahoviti udarac za pripadnike pionirskog voda jer je on kao zapovjednik bio neprikosnoveni autoritet, a kao osoba izuzetno cijenjen, poštovan i omiljen. Do pogibije zapovjednika Ivčića, ova je postrojba savršeno funkcionirala. Međutim, nakon toga su se događaja počeli osjećati problemi i pad raspoloženja jer su se vojnici, posebice oni koji su bili na bojišnici, teško privikavali na novoga zapovjednika, potporučnika Mladena Keserića koji je teško stvarao autoritet. To se događalo zato što je M. Keserić bio novomobilizirani vojnik pa ga većina vojnika, a do tada su već više od mjesec dana zajedno bili na borbenim zadacima, nakon Vlade Ivčića, nije doživljavala kao novog zapovjednika, iako je on kao osoba i vojnik bio vrlo korektan.[33]

Inženjerci na mjestu stradanja njihovog zapovjednika voda Vlade Ivčića

Kako bi se riješio ovaj, ali i drugi problemi, pomoćnik zapovjednika brigade za IPD Mladen Noršić obavio je razgovor sa cjelokupnom postrojbom, nakon čega se situacija ustabilila i postrojba je ponovo dovedena u stanje spremnosti za borbene aktivnosti.[34] Ipak,

[28] Prijedlog za inž. osiguranje od 22. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.
[29] Pismeno priopćenje Milana Tomaškovića, načelnika inženjerije 151. brigade HV-a
[30] Intervju s Milanom Tomaškovićem od 12. III. 2005.
[31] Zapovijed zapovjedništva 8. br. TO-a Područnom odjelu narodne obrane Samobor od 12. X. 91. Spis 449. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 2/91.
[32] Izvješće zapovjednika 8. br. TO-a o aktivnostima pionirskog voda od 8. XI. 1991. Spis 818. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.
[33] Izvješće zapovjednika 8. br. TO-a o aktivnostima pionirskog voda od 8. XI. 1991. Spis 818. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91. i Intervju s Milanom Tomaškovićem od 12. III. 2005.
[34] Izvješće zapovjednika 8. br. TO-a o aktivnostima pionirskog voda od 8. XI. 1991. Spis 818. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

pritisak je na novoga zapovjednika bio do te mjere prisutan da je M. Keserić bio prisiljen 7. prosinca podnijeti molbu za demobilizaciju.[35]

Krajem listopada pionirski je vod osim novog zapovjednika doživio još niz noviteta. U vod je došao veliki broj novih vojnika, a došlo je i do promjene po odjeljenjima i zapovjedništvima odjeljenja.[36] Za njih je organizirana i izvršena specijalistička obuka o inženjeriji, dok je za 'stare' pripadnike organizirana dodatna obuka o upotrebi materijalnih i tehničkih sredstava.[37] S dodatnim su specijalističkim obukama na temu: izrada minsko-eksplozivnih prepreka, svladavanje minsko-eksplozivnih prepreka, svladavanje vodenih prepreka i sl., pripadnici pionirskog voda redovito nastavili cijelog studenoga. S obzirom na to da su bili stalno smješteni na istom području, bilo je to vrlo korisno iskorišteno vrijeme.[38]

Međutim, osim za pripadnike pionirskog voda, načelnik je inženjerije M. Tomašković u studenome organizirao inženjerijsku obuku za sve časnike i dočasnike iz bojni i satnija brigade, za čime se i dalje osjećala velika potreba.[39]

Nakon svih ovih izmjena, početkom su studenoga pionirski vod sačinjavale ukupno 34 osobe: 1 pričuvni časnik, 1 pričuvni dočasnik i 32 vojnika. Od naoružanja su imali 26 komada PAP-59/66 (po formaciji ih uopće nisu trebali imati), zatim 5 komada AP-M70 (po formaciji su ih trebali imati 29), potom 2 komada RB – M-57 (po formaciji su ih trebali imati 4) zatim 1 komad PM – M53 i 1 komad TT 7.62 M57. Od inženjerijskih su sredstava i opreme imali: jedan K. R. – 2, zatim jedan i to vrlo star K. M. R. Po jedan su imali i TKU – 750 V te IKM – 1000. Vozni park voda sačinjavali su jedan mercedes (10-12 tona) te jedan TAM-2000.[40]

Sve u svemu je, prema ocjeni zapovjednika brigade Paara, opremljenost voda MTS-om u studenome i dalja bila nedostatna i nepotpuna prema formacijskom rasporedu. Posebno je isticao da svi vojnici nemaju čak ni šljemove nužne pri izradi MEP-a.[41]

Osim novih vojnika i zapovjednika, vod je početkom studenoga dobio i novi smještaj. Iz Pavučnjaka je opet premješten u Rakov Potok, gdje je prema rasporedu bio određen glavni angažman ove postrojbe. Tu su vojnici razmješteni u dvije kuće, što se kasnije pokazalo dosta nespretnim. Tijekom boravka u Rakovom Potoku vojnici su s mještanima

[35] Zamolba za demobilizaciju Mladena Keserića od 7. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/91.

[36] Dnevno izvješće zapovjednika pionirskog voda od 1. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[37] Izvještaj po inženjerijskom osiguranju u postrojbama brigade od 31. X. 1991. Spis 745. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[38] Zapovijed op. br. 70., od 8. XI. 1991. o inženjerijskoj obuci pionirskog voda. Spis 819. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[39] Prijedlog nastave po inženjerijskoj obuci od 8. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[40] Izvješće o stanju pionirskog voda 8. br. TO-a od 6. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[41] Izvješće zapovjednika 8. br. TO-a o aktivnostima pionirskog voda od 8. XI. 1991. te prilog 1. izvješću zapovjednika 8. br. TO-a o aktivnostima pionirskog voda od 8. XI. 1991. Spis 818. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

imali vrlo dobre odnose. Svi su se seljani trudili vojnicima pomoći koliko su god mogli, nastojeći im boravak učiniti što ugodnijim.[42]

Sve do pred kraj studenoga 1991. pionirski je vod uglavnom bio angažiran na području općine Samobor na osiguravanju prometnih blokada prema Jastrebarskom i Zagrebu.[43] Nakon što su se postrojbe JNA povukle iz Jastrebarskog i s područja Zagreba, pionirski je vod brigade dobio zadaću da razminira i ukloni zapreke na prometnicama u okolici Samobora. Na tome je poslu vod bio angažiran od 18. do 20. studenoga.[44]

Odlaskom postrojbi JNA iz područja odakle se mogao ugroziti Samobor, cjelokupna je brigada upućena na zapadnoslavonsko bojište. Tako se i pionirski vod brigade, ali ovoga puta kao cjelovita postrojba, 20. na 21. studenoga ponovno našao na ovom bojištu, na području Novog Grabovca. Ta je lokacija kod pripadnika voda izazvala veliku nelagodu jer ih je neprestano podsjećala na pogibiju omiljenog prvog zapovjednika Ivčića.[45]

Prve su zadatke pripadnici voda dobili već 23. studenoga, kada su bili angažirani na postavljanja minskih polja na području Đurina brda kod motela "Trokut".[46] Ubrzo iza toga, 27. su studenoga pripadnici voda pružili inženjerijsku pomoć 2. bojni svoje brigade prilikom njezinih aktivnosti na uništavanju neprijateljskih utvrda na području "Trokuta".[47] Na istom je području krajem studenoga pionirski vod vršio i razminiranja te otklanjanja prepreka od porušenih stabala i sl.[48] Istodobno je vršeno zaprečivanje prometnog pravca Korita – 'Trokut' i to protutenkovskim minama i čeličnim ježevima. Na oslobođenom je području koje se nalazilo u rajonu 8. brigade vršeno dodano utvrđivanje osnovnih, pričuvnih i neredniih položaja u punom profilu.[49] Ustvari, bilo je razmjerno malo aktivnosti zaprečivanja na samom bojištu. Takav je slučaj bio u novooslobođenom selu Livađani gdje linija bojišta neko vrijeme nije bile posve uspostavljena, pa je pionirski vod tu izvršio postavljanje protupješačkih minskih polja. Okupacijska je vojska, naime, na zapadnoslavonskome bojištu u studenome i prosincu pretrpjela takve udarce da među pripadnicima HV-a nije bilo posebnog straha da će doći do nekog značajnijeg protuudara. Pripadnici su pionirskog voda više bili angažirani na čišćenju prometnica od zaostalih minsko-eksplozivnih sredstava nego na postavljanju novih

[42] Dnevno izvješće zapovjednika pionirskog voda od 1. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[43] Izvješće zapovjednika 8. br. TO-a o aktivnostima pionirskog voda od 8. XI. 1991. Spis 818. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[44] Zapovijed Op. br. 73., od 17. XI. 1991. Spis 899. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[45] Intervju s Milanom Tomaškovićem od 12. III. 2005.

[46] Zapisnici o minsko-eksplozivnim preprekama od 23. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[47] Zapovijed za uništenje srpskih utvrda od 26. XI. 91. Spis 940. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[48] Zapovijed po inž. br. 8. od 24. XI. 1991. Spis 917. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[49] Izvješće po inženjerijskom osiguranju od 27. XI. 1991. Spis 949. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

zapreka.[50] Također su obavljali zadaće asanacije terena (najčešće od uginule stoke) te pomagali u inženjerijskom uređivanju dostignutih crta bojišta.[51]

18. travnja 1992. - Samoborski inženjerci uklanjaju ostatke zrakoplovne kazetne bombe

Ipak, ako nije bilo nekog straha od pješačkih prodora, strahoviti su artiljerijski udari bili zapadnoslavonska svakodnevica. Uslijed toga je dolazilo do velikih stradavanja među pripadnicima HV-a. Stoga je zapovjedništvo OG 'Posavina' svim inženjerijskim postrojbama HV-a na tom području, pa tako i onoj 151. brigade, zapovjedilo dodatno potpuno utvrđivanje prvog i narednih položaja, kako bi sve sastavnice borbenoga rasporeda brigade bili potpuno ukopani. Zapovjeđeno je i utvrđivanje naseljenih mjesta i njihova priprema za kružnu obranu.[52] Na tim su aktivnostima pripadnici pionirskog voda samoborske brigade bili angažirani sve do potpisivanja Sarajevskog primirja, kada je u siječnju 1992. godine na zapadnoslavonskome bojištu zavladalo kakvo-takvo primirje.[53] Mjeseci primirja za inžinjerce su značili vrijeme intenzivnog rada. Uklanjana su minska polja, raščišćavane prometnice, stambeni objekti, obradive površine i šume, asaniran teren... U Starom Grabovcu gdje su položaji 151. brigade svakodnevno bili izloženi srpskim napadima i provokacijama pionirski vod je tijekom svibnja i lipnja morao postavljati nova minska polja. S demobilizacijom brigade u pričuvu su otišli i samoborski inženjerci.

I tijekom vojno-redarstvene akcije "Oluja" inžinjerci su dali veliki obol u oslobađanju domovine te je zapovjednik Mahović mogao konstatirati da je inženjerija 151. brigade *"sve zadaće odradila u potpunosti"*[54] i *"odlično"*.[55]

---

[50] Intervju s Milanom Tomaškovićem od 12. III. 2005.

[51] Dnevno izvješće o stanju 8. br. TO-a od 26. XI. 91. Spis 941. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[52] Zapovijed Zapovjedništva OG 'Posavina'. Ur. br. 289/91., od 15. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[53] Intervju s Milanom Tomaškovićem od 12. III. 2005.

[54] Raščlamba b/d 151. br. 'D' HV u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-615., od 15. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[55] Zapažanja o b/d 151. br. HV u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

SANITET

Kao i u slučaju ostalih rodova 151. brigade, aktivnosti na uspostavljanju buduće sanitetske službe brigade otpočele su prije nego što je došlo do službene mobilizacije u rujnu 1991. Tako je još 23. kolovoza Gradski sekretarijat za zdravstvo i socijalnu skrb grada Zagreba od Doma zdravlja u Samoboru zatražio da mu dostavi popis zdravstvenih radnika na području koje pokriva ovaj Dom zdravlja kako bi se znalo odgovara li njihov broj formacijskim potrebama. Traženi je spisak pokazao da je na širem području Samobora u tom trenutku bilo pet liječnika i deset medicinskih sestara. Broj bolničkih tehničara, vozača, vozila i drugog nije naveden.[1]

Napravljen je i plan popune sanitetskih postrojbi ljudstvom. Za budućeg je načelnika sanitetske službe imenovan dr. Ivan Vlahović dok su za zapovjednika sanitetskog voda i zapovjednike sanitetskih odjeljenja u bojnama određeni djelatnici Doma zdravlja Samobor: dr. Vlado Juranko, dr. Srećko Budi, dr. Igor Pecić, dr. Ivan Gabriša i dr. Jerko Gačina. Svi su oni kao zapovjednici sanitetskih postrojbi u brigadi hijerarhijski bili podređeni načelniku sanitetske službe brigade. Ovaj tim zdravstvenih djelatnika 18. se rujna, prilikom mobilizacije brigade, prihvatio zadatka sastavljanja sanitetske službe s pripadajućim sanitetskim postrojbama. Odabir sanitetskog kadra bio je složen i odgovoran posao jer se moralo voditi računa o više važnih elemenata odabira, kao što je stručna osposobljenost za zbrinjavanje povrijeđenih u ratnim djelovanjima te ideološka opredijeljenost i privrženost borbi za slobodnu Hrvatsku. Važan je bio i psihički profil, fizička spremnost, zdravstveno stanje te dob osoba koje su uzimane za popunu saniteta brigade. Uz to, pozivanjem ljudstva u sanitetske postrojbe brigade nije se smjelo onemogućiti rad i normalno funkcioniranje ustanova iz kojih ti ljudi dolaze.[2]

Zbrinjavanje ranjenika u Lovskoj, studeni 1991. - Načelnik saniteta brigade dr. Ivan Vlahović

Prema formacijskom rasporedu brigade TO-a, u svakoj je bojni trebalo biti uspostavljeno po jedno sanitetsko odjeljenje koje bi sačinjavali liječnik, tri bolničara i vozač. U svakoj od satnija trebao je biti još jedan bolničar. Sveukupno je u svakoj bojni trebalo biti osam sanitetskih vojnika.[3] Međutim, pri stvaranju ovoga rasporeda zdravstveni se tim suočio s prvim velikim problemom - nedostatkom profesionalnih bolničara na području Samobora. Stoga su bili prisiljeni sanitetske zadaće povjeriti osobama koje su svoju jedinu izobrazbu stekle za vrijeme služenja vojnog roka u sanitetskim postrojbama JNA. Kasnije se

[1] Dopis Doma zdravlja Samobor od 6. IX. 1991. Pr; 815-01/9-01/01. Ur. br. 251-07-09-91-2. Spis 8. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[2] Pismeno priopćenje dr. Ivana Vlahovića, načelnika saniteta 151. brigade HV-a.

[3] Stanje medicinskih sredstava u sanitetskom odjeljenju od 21. IX. 1991. Spis 91. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

pokazalo da to nije bio preveliki nedostatak jer se uglavnom radilo o osobama izuzetno motiviranima za sudjelovanje u aktivnostima vezanima uz obranu Hrvatske, pa su oni usprkos navedenim manjkavostima svoje zadatke izvršavali izuzetno dobro i požrtvovno. Za ove su pripadnike saniteta odmah po mobilizaciji organizirani tečajevi. Također se pristupilo "uhodavanju" svih struktura koje su činile sanitetsku službu, ali i "uhodavanju" u načinu komuniciranja s ostalim službama i nadređenim strukturama brigade. Tako je sanitetska služba organizirana prema svim standardima koji su omogućavali da ranjenici dobiju najbolju moguću pomoć.[4]

Po završetku postupka mobilizacije sanitetske postrojbe samoborske brigade su 24. rujna brojale 41 pripadnika tj. dva bolničara manje od formacijske popunjenosti. U postrojbama su bila tri liječnika opće prakse, dva stomatologa, deset medicinskih tehničara, dvadeset bolničara i šest vozača sanitetskih automobila. Zahtjev za dodatnu popunu do razine formacijske popunjenosti bio je upućen u nadležni organ općinskog ureda Samobor.[5] Kako do toga nije došlo, a prvi su se pripadnici brigade spremali na zapadnoslavonsko bojište, zapovjednik brigade Adolf Paar bio je prisiljen od Gradskog sekretarijata za obranu Zagreb – područni centar Samobor, 15. listopada zatražiti da sanitetske postrojbe njegove brigade popune dodatnim osobljem: četirima bolničarima – medicinskim tehničarima i dvama liječnicima opće medicine. Međutim, u brigadu je 18. listopada došao samo jedan bolničar.[6]

Usprkos ovome manjku, sanitet brigade bio je sposoban pratiti postrojbe brigade na njihovom ratnom putu prvenstveno zahvaljujući tome što je sanitetska služba brigade ustrojena sukladno uobičajenim normama ustroja sanitetskih postrojbi u brigadi.[7]

Prvi sastav saniteta 151. brigade izgledao je ovako:[8]

Načelnik sanitetske službe dr. Ivan Vlahović

Zapovjednik sanitetskog voda dr. Vlado Juranko

Odjeljenje medicinske pomoći

1. Željko Kožarec, zapovjednik
2. Ivan Đurđević, bolničar
3. Nedjeljko Ivković, bolničar
4. bolničar (nema imena)

Odjeljenje za evakuaciju i transport

1. Ivan Gabriša, zapovjednik,
2. Dražen Kižlin, bolničar

[4] Pismeno priopćenje dr. Ivana Vlahovića, načelnika saniteta 151. brigade HV-a.

[5] Izvješće o radu postrojbe od 24. IX. 1991. Spis 168. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[6] Zahtjev za popunom sanitetskih postrojbi 8. br. TO-a. od 15. X. 1991. Spis 498. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[7] Pismeno priopćenje dr. Ivana Vlahovića, načelnika saniteta 151. brigade HV-a.

[8] Popis dijela osoblja u sanitetskim postrojbama s njihovim zaduženjima, bez nadnevka (neposredno po mobilizaciji) Spis 28. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

3. bolničar (nema imena)
4. Željko Lastovčić, nosač
5. Ivan Vrčković, nosač
6. Ivan Prahin, vozač
7. Mladen Pleško, vozač

Odjeljenje za prevenciju
1. Sven Potrško, zapovjednik
2. bolničar (nema imena)
3. bolničar (nema imena)

Baterija MB 120 mm
Karlo Dumić, bolničar

Mješovita – protuoklopno-artiljerijska baterija
Stjepan Tomašković, bolničar

Pionirski vod
Dražen Brunović, bolničar

Sanitetsko odjeljenje u okviru pozadinskog voda 1. bojne
1. dr. Igor Pecić, zapovjednik
2. Ivan Vandekar, bolničar
3. Vladimir Kleščić, bolničar
4 Damir Rebić, vozač
1. satnija: Miljenko Komes, bolničar
2. satnija: Miroslav Jakopec, bolničar
3 satnija: bolničar (nema imena)

Sanitetsko odjeljenje u okviru pozadinskog voda 2. bojne
1. dr. Srećko Budi, zapovjednik
2. Jurica Vitko, bolničar
3. Mario Gabrek, bolničar
4. Željko Širanović, bolničar
5. Renato Holetić, vozač

1 satnija: bolničar (nema imena)
2. satnija: bolničar (nema imena)
3. satnija: Željko Iviček, bolničar

Sanitetsko odjeljenje u okviru pozadinskog voda 3. bojne
1. dr. Jerko Gačina, Marijan Telišman, zapovjednik
2. Damir Sokolović, bolničar
3. Ivan Lukšić, bolničar
4. Zlatko Vlašiček, vozač

1. satnija: Mirko Barković, bolničar
2. satnija: Stjepan Terihaj, bolničar
3. satnija: Miljenko Matijaščić, bolničar

Uz navedene osobe u brigadnom sanitetu djelovali su: Zlatko Modrić (medicinski tehničar), Marko Golem, Ivan Prahović, Josip Runtas i drugi.[9] Sveukupno je u brigadi u periodu 1991/1992. bilo mobilizirano 10 liječnika. Većina bolničara i vozača su bili ljudi van zdravstvene profesije.[10]

Prvo vrijeme po mobilizaciji sanitet brigade bio je smješten u prostorijama ambulante sportske dvorane s pomoćnim prostorijama. Taj je prostor bio prikladan za smještaj većeg broja ozlijeđenih, a i sama je zgrada djelovala sigurno u slučaju neprijateljskog napada.[11] Sanitetski vod brigade naknadno je smješten u prizemlje zdravstvene stanice u Bregani. U Smerovišću u zgradi osnovne škole bio je u prvo vrijeme smješten sanitet 2. bojne, da bi se poslije prebacio u mjesto Kotare gdje je smješten u Župnu crkvu sv. Leonarda.[12] Najveći početni problem brigadnog saniteta bila je popuna postrojbi sanitetskim materijalnim sredstvima kao i sanitetskim vozilima. U razdoblju koje je prethodilo mobilizaciji brigade, već ranije imenovano Zapovjedništvo poduzelo je prve korake za nabavu nužnih sredstava. U suradnji s Gradskim štabom TO-a Zagreb iz zagrebačkih bolnica je nabavljena prva količina sanitetskog materijala.[13] Međutim, radilo se o nedovoljnoj količini, tako da je opskrbljenost 8. brigade sanitetskim materijalom u prvo vrijeme po mobilizaciji, prema formaciji, bila više nego nedovoljna. Nedostajalo je svakovrsnog materijala, npr. zavoja za opekline, kompleta liječničkih torbi, tableta za dezinfekciju vode, sanitetskih kolica, raznih lijekova, sanitetskih kompleta i sl., kao i sanitetskih vozila.[14] Iz civilnih zdravstvenih ustanova koje su u vrijeme kada je agresija na Hrvatsku bila u punom zamahu bile pod strahovitim pritiskom, mogla se izuzeti još samo mala količina sanitetskog materijala.[15] Zbog toga je bilo nužno opskrbiti se ovim materijalom iz vojarni JNA koje su u to vrijeme oslobađane. Nešto je najnužnijeg sanitetskog materijala brigada krajem rujna dobila iz zauzetih skladišta JNA u Zagrebu[16], i to ponajviše iz Dubokog Jarka gdje je u ime brigadnog saniteta materijal preuzeo dr. Srećko Budi.[17] Međutim, tek nakon listopadskog oslobađanja samoborske vojarne JNA u kojoj su bila skladišta s otetom opremom i oružjem hrvatskog TO-a, sanitet samoborske brigade opskrbio se značajnim količinama sanitetskog materijala, dostatnim za borbena djelovanja tijekom idućih mjeseci.[18] Pomoć u sanitetskom

Doktor Igor Pecić, zapovjednik odjeljenja saniteta 1. bojne

[9] Popis pripadnika sanitetskog voda i evakuacijsko-transportnog odjeljenja u 8. br. TO-a od 26. IX. 1991., i Popis studenata medicine u sanitetskom vodu 8. br. TO-a od 20. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 1/91.

[10] Osvrt načelnika sanitetske službe na rad sanitetske službe 151. br. od 22. IX. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 13/92.

[11] Stanje medicinskih sredstava u sanitetskom odjeljenju od 21. IX. 1991. Spis br. 91. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[12] Intervju s dr. Srećkom Budijem od 5. I. 2006.

[13] Intervju s Josipom Mahovićem od 17. X. 2005. i Adolf PAAR, "Tako je počelo..."

[14] Izvješće po sanitetskoj službi od 25. IX. 1991. Spis 205. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[15] Marijan TELIŠMAN, "Noć, 02,30 minuta".

[16] Zapovijed Gr ŠTO-a Zagreb od 24. IX. 1991. Spis 219. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[17] Intervju s dr. Srećkom Budijem od 5. I. 2006.

[18] Pismeno priopćenje dr. Ivana Vlahovića, načelnika saniteta 151. brigade HV-a.

materijalu brigadi je sljedećih mjeseci stizala iz zagrebačke regije (posebice iz zagrebačkih bolnica, npr. "Sestara milosrdnica"), kao i iz inozemstva od brojnih dobrotvora i darivatelja. Zahvaljujući svemu navedenom, od listopada 1991. 8. brigadi ni u jednom trenutku nije uzmanjkalo sanitetskog materijala.[19] I dok je pitanje sanitetskog materijala ipak uspješno riješeno, problem nabave dostatnog broja sanitetskih vozila još je mjesecima ostao gorući problem brigade. Prema ranije načinjenim planovima, ovo se pitanje u početku namjeravalo riješiti rekvizicijom vozila iz društvenog i privatnog sektora. Prema planu, ova je vozila trebalo vratiti nakon oslobađanja vojarni JNA, kada bi se sanitetske postrojbe popunile sanitetskim transportnim sredstvima iz vojarni. Međutim, nakon oslobađanja vojarni do toga nije došlo jer se u vojarni nije zatekao dostatan broj primjerenih sanitetskih vozila za potrebe brigade. Tako su do kraja 1991. godine većinu voznog parka saniteta brigade sačinjavala vozila u privatnom vlasništvu. S njima je problem bio što nisu bila prilagođena prijevozu i zbrinjavanju ranjenih boraca tijekom borbenih djelovanja.[20]

Nedostatak terenskih sanitetskih vozila posebice je došao do izražaja nakon što je u studenome 1991. cijela brigada otišla na zapadnoslavonsko bojište, na područje gdje su u području ratnih djelovanja prevladavali teški šumski i slabo prohodni putovi.

U sanitetskoj službi brigade u to je vrijeme postojao samo jedan upotrebljiv sanitetski pinzaguer, dok je jedina sanitetska kampanjola bila neispravna.[21] Ovaj je pinzgauer izvučen iz hangara TO-a samoborske vojarne neposredno po njenom oslobađanju 7. listopada kad je ušao u sastav saniteta 2. bojne.[22] Osim ovih vozila, brigada je imala tri kombija preuređena za sanitetski transport, iako potpuno neprikladna za terenske uvijete zbrinjavanja povrijeđenih kakvi su vladali u zapadnoj Slavoniji. Stoga su takva vozila bila nesigurna i opasna kako za liječnike, bolničare i vozače tako i za ozlijeđene kojima se pružala zdravstvena pomoć. Procijenjeno je da bi u tom trenutku za zadovoljenje potreba sanitetskog transporta brigade bila potrebna četiri nova sanitetska vozila tipa pinzgauer, a postojao je samo jedan.[23] U više navrata, od mobilizacije do odlaska na slavonsko bojište kada je to postalo gorući problem, Zapovjedništvo 8. brigade i svih bojni Glavnom su stožeru sanitetske službe Republike Hrvatske upućivali molbe da im se nabavi još neko sanitetsko vozilo.[24] Vozni

[19] Intervju s dr. Srećkom Budijem ,"Vatreno liječničko krštenje", *Samoborski list*, 9. XI. 1991., 5.

[20] Pismeno priopćenje dr. Ivana Vlahovića, načelnika saniteta 151. brigade HV-a.

[21] Izvješće po sanitetskoj službi od 25. XI. 1991. Spis 447. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[22] Intervju s dr. Srećkom Budijem od 5. I. 2006.

[23] Izvješće po sanitetskoj službi od 25. XI. 1991. Spis 447. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[24] Zamolba Glavnom Stožeru sanitetske službe RH za nabavu sanitetskog vozila za potrebe 1. bojne. Bez nadnevka. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

park je do kraja ostao najveći problem saniteta brigade. Bilo je i drugih manjkavosti u tehničkoj opremljenosti saniteta. Posebice je to bilo vidljivo u velikom manjku "motorola", uslijed čega je operativna povezanost ekipa na terenu bila smanjena, što se djelomice odrazilo na učinkovitost njihova djelovanja.[25] Međutim, to ipak nije imalo takvu težinu kakvu je imalo pitanje vozila.

Prve su zadaće pripadnici saniteta dobili neposredno po mobilizaciji, kada je izvršeno cijepljenje cjelokupnog sastava brigade cjepivom protiv tetanusa, a provodile su se i ostale mjere preventivne zdravstvene zaštite.[26]

Željko Iviček uz snitetsko vozilo

Zadaća saniteta nije bila samo zbrinjavanje i liječenje povrijeđenih i oboljelih vojnika, već i izvođenje preventivnih mjera u smislu nadzora nad raspodjelom i pripremom hrane, uklanjanjem i osiguranjem otpadnih tvari, smještajem postrojbi, snabdijevanjem vodom i sl.[27] Posebna je briga bila posvećena opskrbi postrojbi hranom koja je bila organizirana iz restorana društvene prehrane koje je sanitet stavio pod pojačani nadzor.[28]

Sve su ove preventivne aktivnosti pripadnici saniteta izvodili prilično savjesno. Usprkos tome, već je u rujnu došlo do prvih brojnijih zdravstvenih tegoba kod vojnika, kada se npr. kod desetorice pojavila upala dišnih puteva.[29] Osim ovakvih upala, sanitet se povremeno susretao s lakšim slučajevima samoranjavanja vojnika.[30]

12. listopada susreli su se i s prvim slučajem smrtnog stradavanja pripadnika brigade, kada je nesretnim slučajem stradao vojnik Ivan Jakopač.[31]

U okviru sanitetske službe brigade također su se provodile mjere zdravstvene zaštite cjelokupnog sastava brigade, a samo u iznimnim slučajevima bolesne i ranjene vojnike upućivalo se u civilne zdravstvene ustanove radi daljnjeg zbrinjavanja. Kako tijekom 1991. godine nije bilo ustrojeno liječničko povjerenstvo za utvrđivanje zdravstvene sposobnosti za službu u postrojbama, načelnik Ivan Vlahović bio je nadležan odlučivati o tome. Prema njegovim riječima, to je za njega bilo izuzetno veliko psihičko opterećenje.

---

[25] Izvješće po sanitetskoj službi od 25. XI. 1991. Spis 447. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[26] Pismeno priopćenje dr. Ivana Vlahovića, načelnika saniteta 151. brigade HV-a.

[27] Izvod iz zapovjedi zapovjednika Gr ŠTO-a, bez nadnevka. Spis 763. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[28] Izvješće po sanitetskoj službi od 25. IX. 1991. Spis 205. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[29] Izvješće o radu postrojbe od 24. IX. 1991. Spis 168. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[30] Izvješće po sanitetskoj službi od 27. IX. 1991. Spis 235. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[31] Izvješće načelnika saniteta 8. br.TO-a o smrtnom stradanju vojnika Ivana Jakopača od 14. X. 91. Spis 490. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

U rujnu 1991., s prvim borbenim djelovanjima brigade na lasinjskom ratištu, sanitetske su se postrojbe u brigadi uspješno uključile u borbena djelovanja tj. u aktivnosti sanitetskog zbrinjavanja povrijeđenih suboraca.[32]

U bivšim objektima JNA koje su pripadnici 3. bojne osiguravali, sanitet bojne organizirao je zdravstvenu zaštitu.[33] U vrijeme operacije oslobađanja samoborske vojarne početkom listopada 1991. godine samoborski je Dom zdravlja u suradnji s bolnicom *Sestara milosrdnica* iz Zagreba organizirao *Ratnu bolnicu* koju su opsluživali dr. Hamel, dr. Ledinski, dr. Matejčić, dr. Kelečić (anesteziolog) i drugi. U prvo je vrijeme *Ratna bolnica* djelovala u prostoru Doma zdravlja.[34] Međutim, zbog bojazni od mogućeg zračnog napada, *Ratna bolnica* premještena je iz Samobora na rezervnu lokaciju. Po završetku borbi za vojarnu medicinsko je osoblje Ratne bolnice sudjelovalo u zbrinjavanju ranjenih pripadnika hrvatskih postrojbi, civila, ali i pripadnika JNA. Bitka za vojarnu donijela je i prve mrtve u samoborskoj općini.[35]

Pripadnici saniteta bili su prisutni i u dijelu brigade koji je polovicom listopada upućen za zapadnoslavonsko bojište. Tako su postrojbu koja je 14. listopada upućena na područje Novske od sanitetskog osoblja pratili jedan liječnik, dr. Srećko Budi, bolničari Mario Gabrek i Željko Širanović zv. "Rambo" te vozač sanitetskog vozila – pinzaguera, Željko Bezjak. Što se tiče opremljenosti ovoga tima sanitetskim materijalom, on je bio primjeren težini zadatka.[36]

Sanitet u listopadu 1991. - Mario Gabrek, Srećko Budi, Željko Širanović i Željko Bezjak

Uz navedene osobe još su dva bolničara bila raspoređena po vodovima. Prije polaska na bojište pripadnici saniteta pobrinuli su se da svi vojnici u obvezatnom kompletu imaju sanitetski materijal (npr. prvi zavoj) nužan za najvažniju mjeru zaštite.[37]

Pri dolasku na bojište, samoborska sanitetska ekipa utvrdila je da su oni jedini pripadnici saniteta na ovom dijelu bojišta. Tim se po dolasku smjestio u podrum jedne kuće u Novom Grabovcu te počeo s pripremama za prihvat mogućih ranjenika, s čime su se suočili već sutradan tijekom prve bitke za Bair. Način rada saniteta na ovome terenu bio je sljedeći: ranjenicima bi se na licu mjesta pružila hitna medicinska pomoć, a potom bi bili prevezeni u najbližu zdravstvenu ustanovu – u *Ratnu bolnicu* smještenu u Zdravstvenoj stanici u Lipovljanima, a

---

[32] Pismeno priopćenje dr. Ivana Vlahovića, načelnika saniteta 151. brigade HV-a.

[33] Marijan TELIŠMAN, "Noć, 02,30 minuta".

[34] Intervju s dr. Srećkom Budijem od 5. I. 2006.

[35] "Ni temelji nisu ostali", *Vjesnik*, Zagreb, 8. X. 1991., 4., "I Samobor slobodan", *Glasnik – hrvatski politički tjednik*, Zagreb, 11. X. 1991., 10. i "Noć kad je gorjelo samoborsko nebo", *Vjesnik*, 8. X. 1991., 4.

[36] Izvješće načelnika saniteta 8. br. TO-a od 14. X. 91. Spis 490. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91. i Intervju s dr. Srećkom Budijem od 5. I. 2006.

[37] Intervju s dr. Srećkom Budijem ,"Vatreno liječničko krštenje", *Samoborski list*, 9. XI. 1991., 5.

odatle u bolnice u Zagrebu. Ovakav princip rada djelovao je zahvaljujući tome što je osoblje zdravstvenih ustanova u zapadnoj Slavoniji pokazalo veliku požrtvovnost u pružanju pomoći svim postrojbama HV-a. Ovaj način djelovanja saniteta počivao je na doktrini vojske države Izrael, a ta je da se liječnik što je više moguće približi prvoj crti bojišta. Time se štedjelo vrijeme nužno za pružanje pomoći ranjeniku i povećavala kvaliteta pružanja pomoći.[38] Vrijeme zbrinjavanja ranjenika, od ranjavanja pa do zbrinjavanja u nekoj ratnoj bolnici, u Domovinskom je ratu bilo oko 45 minuta, što samo govori o velikoj požrtvovnosti pripadnika saniteta HV-a.[39]

Tijekom boravka na bojištu djelatnici saniteta shvatili su da agresor ne poštuje odredbe Ženevske konvencije te da su mu vozila saniteta poželjna meta. Tako se 16. listopada, tijekom prvog napada na Bair, samoborsko sanitetsko vozilo koje je prevozilo dva ranjena pripadnika 105. brigade našlo na cesti u Novom Grabovcu i bilo izloženo ciljanoj srpskoj paljbi pri čemu je pogođen krov vozila i ranjena zdrava osoba koja se nalazila u njemu. Zbog takvog ponašanja JNA i pobunjenih Srba medicinsko je osoblje izbjegavalo nositi pripadajuće im oznake, pokušavajući time izbjeći "pažnji" koju su im Srbi na takav način ukazivali. Više se nije palilo rotirajuće svijetlo, dok je znak crvenog križa na vozilu zakriven. Tijekom zračnog napada na Novi Grabovac 17. listopada sanitet je pružio hitnu medicinsku pomoć većem broju ranjenih pripadnika 1. brigade ZNG-a koji su odvezeni u Lipovljane. Vojnici su uslijed udara "kuglica" raspršenih iz bombi pretrpjeli teška ranjavanja. Uz ove "izvanredne" događaje, sanitet se svakodnevno morao nositi sa slučajevima "dnevne patologije" (prehlade, crijevne infekcije, manje ozlijede i sl.). Morali su se pobrinuti i za asanaciju terena u Novom Grabovcu gdje je zatečen veći broj uginule i napuštene stoke. U tome su imali veliku pomoć mjesne veterinarske službe koja im je pružila raznovrsnu, pa i tehničku podršku.[40]

Sanitetlija Marijo Telišman

Ova se sanitetska ekipa posebice istaknula tijekom borbi kod motela "Trokut" 29. listopada 1991. kada je brigada imala pet poginulih boraca. Ekipa je u stopu pratila pješačku kolonu tijekom njezina napredovanja. Već nakon nekoliko kilometara morala je zbrinuti teško ranjenog zapovjednika pionirskog voda Vladu Ivčića nakon čega je hitno prebačen u Lipovljane, odnosno u Kutinu i Zagreb, gdje je tijekom operacije preminuo. Osim njega, pomoć je pružena i teško ranjenom Ediju Treziću kojeg su vojnici izvukli iz šume. Sanitetski tim vozilom je pratio vojnike do samih prilaza motelu "Trokut", pružajući pomoć i samoborskim i đurđevačkim ranjenicima. Susretali su se s različitim, pa i najtežim oblicima ranjavanja. U samom Novom Grabovcu vršena je trijaža teško ranjenih, odakle ih se po načelu prioriteta prevozilo u Lipovljane. Nažalost, uslijed povlačenja hrvatskih postrojbi sanitetski tim nije uspio izvući tijela poginulih pripadnika 8. brigade. Po ocjeni načelnika brigadnog saniteta dr. Vlahovića, ovaj se sanitetski tim tijekom svih 14 dana, a posebice tijekom zbivanja oko "Trokuta" iskazao

[38] Intervju s dr. Srećkom Budijem od 5. I. 2006.

[39] Marijan TELIŠMAN, "Noć, 02,30 minuta".

[40] Intervju s dr. Srećkom Budijem ,"Vatreno liječničko krštenje", *Samoborski list*, 9. XI. 1991., 5. i Intervju s dr. Srećkom Budijem od 5. I. 2006.

kao izuzetno požrtvovan u zbrinjavanju ranjenika i sposoban za izvršavanje svih ratnih zadataka. Posebice je veliku požrtvovnost prema svim unesrećenim hrvatskim vojnicima pokazao dr. Srećko Budi. On je u dvije smjene s njima boravio u prvim bojnim redovima, izvlačio je ranjenike s vatrenih položaja izlažući se pritom i sam pogibelji. Zbog toga je naknado posebno pohvaljen.[41]

Međutim, osim skrbi o zdravlju i životima pripadnika 8. brigade, načelnik saniteta dr. Vlahović imao je dužnost, zajedno s Franjom Stunjom, Mladenom Noršićem i dr., obavješćivanja obitelji o pogibelji i ranjavanju članova njihovih obitelji, što je zasigurno bila jedna od najtežih zadaća koja je nekom od pripadnika brigade mogla pripasti.[42]

Kako je tijekom listopada i prvog dijela studenoga glavnina brigade boravila na području Samobora, vršeći blokadu cestovnih komunikacija prema Jastrebarskom, zapovjedništvo saniteta odlučilo je razborito iskoristiti ovu stanku pred odlazak na bojište. Organiziran je niz obuka i vježbi sanitetskog osoblja, npr. o RKB zaštiti i djelovanju,[43] zavijanju rana, osnovama pružanja prve pomoći ranjenicima na bojištu i svemu onome s čime će se pripadnici saniteta uskoro svakodnevno susretati.[44] Naravno, brigadni sanitet pratio je svoju brigadu kada je krajem studenoga upućena na zapadnoslavonsko bojište. Sanitetske su postrojbe brigade ovdje uvijek bile u središtu svih ratnih zbivanja i sa svojim suborcima prolazile kroz teške ratne trenutke. Tako je npr. sanitet 3. bojne smješten u Bairu, neposredno uz samu liniju bojišta. Medicinski su timovi bili puno puta pod minobacačkom, tenkovskom, snajperskom pa čak i avionskom vatrom. Marijan Telišman kao posebno težak ističe slučaj avionskog raketiranja položaja PZO-a prilikom kojega je ranjeno više vojnika. Tada je sanitet počeo s zbrinjavanjem ranjenika dok zrakoplov JNA još nije završio s djelovanjem.[45]

Načelnik saniteta 2. bojne dr. Krešo Profeta, Zlatko Demerac, Franjo Noršić i Josip Pavlić

Kvalitetno organiziranje sanitetske službe i osobno vatreno pregalaštvo pripadnika saniteta pružalo je sigurnost borcima i podizalo borbeni moral postrojbi brigade pa je sanitetska služba i na taj način znatno pomagala borbenoj pripravnosti brigade.[46] Svaki je borac mogao biti siguran da će odmah po ozljeđivanju dobiti medicinsku pomoć i da će njegov život biti spašen.[47] Međutim, ponekad sav njihov trud nije mogao spasiti živote ozlijeđenih pripadnika brigade. Tako je npr. ozlijeđeni vojnik

[41] Pismeno priopćenje dr. Ivana Vlahovića, načelnika saniteta 151. brigade HV-a., Intervju s dr. Srećkom Budijem od 5. I. 2006. i Pohvala dr. Srećku Budiju od 29. XI. 1991. Spis 960. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[42] Pismeno priopćenje dr. Ivana Vlahovića, načelnika saniteta 151. brigade HV-a.

[43] Izvješće po PNK BoB od 26. X. 91. Spis 678. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4. R. 6/91.

[44] Zapovijed o obuci od 7. XI. 1991. Spis 806. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[45] Marijan TELIŠMAN, "Noć, 02,30 minuta".

[46] Pismeno priopćenje dr. Ivana Vlahovića, načelnika saniteta 151. brigade HV-a.

[47] Marijan TELIŠMAN, "Noć, 02,30 minuta".

Nenad Beljak, popularni "Papiga", usprkos tome što su mu nakon naleta na protutenkovsku minu pripadnici saniteta uspjeli pružiti hitnu medicinska pomoć i sanitetskim ga vozilom nastojali što brže prebaciti do bolnice, na putu do bolnice preminuo.[48] Sudbina je ponekad bila jača od ljudskih mogućnosti. Ozlijeđeni su pripadnici 151. brigade, nakon što bi im bila pružena prva pomoć na terenu, prebacivani uglavnom u bolnicu u Kutini, a dio njih u improviziranu bolnicu u Lipovljanima.[49] Ranjene pripadnike brigade kojima je trebala pojačana skrb iz Kutine se otpremalo u Zagreb u bolnice "Sestara milosrdnica", "Šalatu", "Jordanovac" i KBC "Rebro".[50] Odnos djelatnika ovih zdravstvenih ustanova sa sanitetom 151. brigade bio je na najvišoj razini. U bilo kojem trenutku od njih se mogao dobiti nužni sanitetski materijal, tehnička i stručna podrška. Svi ozlijeđeni vojnici dobivali su prvorazrednu medicinsku skrb. U svim navedenim ustanovama vladao je pozitivan altruistički duh prema borbi hrvatskog naroda za slobodu, što se posebice odražavalo u odnosu prema hrvatskom vojniku.

U razdoblju nakon sklapanja Sarajevskog primirja početkom 1992. godine, kada su prestale otvorene borbe, brigadni sanitet nastavio je skrbiti o zdravlju pripadnika brigade. U to je vrijeme dio liječnika napustio 151. brigadu i priključio se profesionalnim postrojbama HV-a, gdje su se njihova iskustva pokazala vrlo dragocjenima.[51] Općenito je od početka mobilizacije brigade pa do demobilizacije 1992. godine bila prisutna velika fluktuacija liječničkog kadra u brigadi, te je samo jedan liječnik – dr. Igor Pecić prešao cijeli ratni put brigade 1991/92. dok su se na mjestu načelnika saniteta u tom razdoblju izmijenile tri osobe. Prema ocjeni načelnika brigadnog saniteta medicinski tehničari su bili ti koji su odradili najveći dio poslova na terenu. Zajedno je s drugim postrojbama u srpnju 1992. godine demobiliziran i brigadni sanitet. U završnom izvješću o djelovanju sanitetske službe načelnik je istakao da tijekom deset ratnih mjeseci *"niti jedan pripadnik sanitetske službe nije odbio zapovijed, niti jedan ranjenik nije ostavljen na ratištu, a pomoć se pružala brzo i bez odlaganja."* U tom periodu poginulo je 19 pripadnika brigade dok su 33 teže ranjena. 183 vojnika su se javila za poštedu imajući pri tom gotove dijagnoze 'civilnih' liječnika, specijalista. Najčešći razlog za poštede bili su duševna bolest 52 tj. 29% i bolesti lokomot. sustava – 46 tj. 25% od svih zahtjeva za poštedu.[52]

---

[48] Izvještaj o smrti vojnika Nenada Beljaka od 28. XI. 91. Spis 954. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[49] Izvješće Zapovjedništva 8. br. TO-a o uvjetima stradanja pripadnika br. od 24. XI. 91. Spis 919. i Izvješće o ranjavanju v/o Josipa Beribaka od 25. XII. 91. R. 7/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[50] Otpusnica iz bolnice "Sestara milosrdnica" za Dragutina Faya, mat. br. 133654. od 29. XI. 91. R. 7/91., Izvješće Zapovjedništva 8. br. TO-a o uvjetima stradanja pripadnika br. od 24. XI. 91. Spis 919. R. 7/91., Izvještaj zapovjednika 8. br. TO-a Gr ŠTO-a Zagreb od 29. X. 1991. Spis br. 728. o. 4a. R. 6/91. i Izvješće zapovjednika 8. br. TO-a o aktivnostima pionirskog voda od 8. XI. 1991. Spis 818. R. 7/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[51] Molba dr. Srećka Budija za razrješenje dužnosti liječnika 2. bat. 8. br. TO., od 7. XI. 1991. Spis 329. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/91. i Intervju s dr. Srećkom Budijem od 5. I. 2006.

[52] Osvrt načelnika sanitetske službe na rad sanitetske službe 151. br. od 22. IX. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 13/92.

Ponovnom mobilizacijom brigade 1995. godine aktivirana je i sanitetska služba na čelu s novim načelnikom sanitetske službe dr. Vladom Jurankom. U sanitetu je bilo mnogo novih ljudi.[53] Od liječnika – veterana iz 1991. godine prisutni su bili još dr. Igor Pecić i dr. Željko Širanović. Uz njih u sanitetu je bilo 15 medicinskih tehničara i 30 bolničara. Brigada je na raspolaganju imala 4 prava sanitetska vozila, te dva adaptirana kombija.[54] Od toga su dva sanitetska vozila bila mobilizirana iz Doma zdravlja Samobor i Doma zdravlja Zaprešić.[55]

Dr. Vlado Juranko, načelnik saniteta brigade u oluji

Pripreme za mobilizaciju trajale su kratko, a organizacija je bila neusporedivo bolja nego u jesen 1991. godine. Svaka je bojna imala svog liječnika, medicinske tehničare, bolničare i vozača. Uz to je na razini cijele brigade bio i Sanitetski vod brigade.[56] Zdravstvenim je sredstvima brigadni sanitet bio vrlo dobro opskrbljen. Dijelom se radilo o vlastitim sredstvima, a dijelom dobivenima preko 300. logističke baze Borongaj. Na borbene položaje u posavskim selima u zaleđu Sunje pripadnici saniteta stigli su 3. kolovoza. Sanitetski vod je smješten u selo Kratečko u neposrednoj blizini skele na Savi gdje je organizirana mala poljska bolnica. Bilo je predviđeno da se nakon pružanja prve pomoći i stabilizacije, ranjenici odatle prevoze u sisačku bolnicu. Prvih dana boravka u močvarnoj Posavini glavni su problem bili komarci. Sanitet se pobrinuo da svi vojnici u postrojbama budu opskrbljeni prvim zavojem i tabletama za dezinfekciju vode. Poduzete su i mjere za opskrbu pitkom vodom – iz tetrapaka, plastičnih boca i cisterni. [57]

Branko Jandrečić, ranjen u Oluji u selu Stremen

Već prvi dana "Oluje" je donio sa sobom teško ranjavanje čak četiri i smrt jednog hrvatskog vojnika. Nakon obrade, ranjenici su uz liječničku pratnju prebačeni u sisačku bolnicu.[58] Sutradan, 5. kolovoza, nakon što je skršen neprijateljski otpor u Strmenu 151. brigada je krenula u oslobađanje Pounja. Uz brigadu, u napredovanju se kretala i sanitetska služba, međutim, zahvaljujući smanjenom intenzitetu borbi imala je malo posla. Ranjen je samo jedan vojnik. Međutim višednevnim marš je donio drugu vrstu ozljeda - *"Zbog većinom novih čizama i zbog toga što je brigada stalno bila u pokretu (na dan se pješačilo i preko 15 km) vojaci su imali mnoštvo žuljeva i upaljenih stopala. Zbog vrućina i znojenja te nemogućnosti redovitog održavanja higijene bilo je mnogo ojedina"*. Sanitet je ove ozljede rješavao previjanjem, njegom i flasterima ali i *"velikom izdržljivošću i strpljivošću*

---

[53] Vlado JURANKO, "Sanitet 151. brigade u Oluji".

[54] Izvješće načelnika zdravstvene struke 151. br. o aktivnostima tijekom akcije 'Oluja' od 21. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[55] Ratni dnevnik 151. br. HV. – 3. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[56] Vlado JURANKO, "Sanitet 151. brigade u Oluji".

[57] Izvješće načelnika zdravstvene struke 151. br. o aktivnostima tijekom akcije 'Oluja' od 21. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[58] "Smrtno stradali i ranjeni pripadnici 151. br.", *Samoborski list*, 12. VIII. 1995., 3.

povrijeđenih vojaka".[59] U oslobođenoj je Hrvatskoj Kostajnici sanitetski vod brigade 7. kolovoza uspostavio ambulante gdje je tijekom dana došao veliki broj vojnika i gdje su uglavnom rješavani navedeni problemi i ozljede. Bilo je i slučajeva teške psihofizičke iscrpljenosti. Neki, za koje je procijenjeno da uslijed teških psihofizičkih stresova (npr. smrt i ranjavanje suboraca) više nisu sposobni za borbu, poslani su kući.[60] No toga je bilo *"u minimalnom postotku tako da nimalo nije narušavalo borbenu spremnost brigade"*.[61] U kostajničkom Domu zdravlja organizirana je kirurško-anesteziološka ekipa za prihvat ranjenika i hitne operacije koja je 7. kolovoza počela s radom. Banovina još nije bila u cijelosti oslobođena i vodile su se teške borbe za Dvor na Uni. U tim višednevnim borbama sudjelovala je i 151. brigada. Sanitet brigade imao je dosta posla, pružajući odmah na terenu prvu pomoć i prevozeći ranjene vojnike.[62] Među stradalima je bilo i šest ranjenih i jedan poginuli iz samoborske brigade.[63] Samoborske sanitetske ekipe osim 151. zbrinjavale su i pripadnike 145. brigade i 17. domobranske pukovnije stradale u Dvoru pružajući im prvu pomoć te transport, vrlo često i na samoj crti bojišta.[64] Zbrinjavanje su ranjenika pripadnici saniteta obavljali uz veliki rizik jer se prometnica između Dvora i Hrvatske Kostajnice kojom su se kretali nalazi na brisanom prostoru, izložena potencijalnim napadima iz smjera Bosne.[65]

Koliko je kvalitetno samoborski sanitet obavljao svoj posao čak i u najtežim uvjetima dokazuje i to da je svaki ranjenik s bojišta u zdravstvene ustanove transportiran obrađen, s dobivenom infuzijom, analgetskom terapijom i zaustavljenim krvarenjem. Također niti jedan ranjenik nije duže od 45 minuta bio na putu do bolnice, a što ukazuje na visoku kvalitetu organizacije sanitetske struke.[66] Po oslobođenju Dvora u mjesto je iz Hrvatske Kostajnice prešao i sanitetski vod 151. br. gdje se angažirao na prikupljanju tijela po gradu Dvoru i asanaciji terena jer je prijetila opasnost od zaraze. Potom je u tamošnjem Domu zdravlja uspostavljena ambulanta koja je idućih dana imala dosta posla jer je više pripadnika 151. brigade ranjeno tijekom čišćenja područja oko Dvora.[67] Uz to, dolazili su i mnogi samoborski vojnici s akutnim povredama tipa kontuzija i uganuća koji su prijašnjih dana "stisnuli zube" i zaboravili na svoje zdravstvene probleme.[68]

---

[59] Izvješće načelnika zdravstvene struke 151. br. o aktivnostima tijekom akcije 'Oluja' od 21. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[60] Vlado JURANKO, "Sanitet 151. brigade u Oluji".

[61] Izvješće načelnika zdravstvene struke 151. br. o aktivnostima tijekom akcije 'Oluja' od 21. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[62] Vlado JURANKO, "Sanitet 151. brigade u Oluji".

[63] "Smrtno stradali i ranjeni pripadnici 151. br.", *Samoborski list*, 12. VIII. 1995., 3.

[64] Izvješće načelnika zdravstvene struke 151. br. o aktivnostima tijekom akcije 'Oluja' od 21. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[65] Vlado JURANKO, "Sanitet 151. brigade u Oluji".

[66] Prijedlog za pismenu pohvalu zapovjednika 151. br. HV. Kl: Pov. 119-01/95-01/02. Ur. br: 3008-11/95-565., od 17. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 1-56.

[67] Vlado JURANKO, "Sanitet 151. brigade u Oluji".

[68] Izvješće načelnika zdravstvene struke 151. br. o aktivnostima tijekom akcije 'Oluja' od 21. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

Nakon uspješnog ostvarenja dobivenih zadaća 151. se brigada vratila u Samobor. Time je završio i ratni put brigadnog saniteta.[69] Prema ocjeni pripadnika 151. brigade, sudionika akcije "Oluja", pripadnici su brigadnog saniteta bili *"na visini zadatka"*.[70]

Na kraju se slobodno može ustvrditi da je svo ljudstvo u sanitetskoj službi 151. brigade HV-a u najtežim trenutcima za hrvatski narod pokazalo izuzetnu hrabrost i stručnost i svoju je zadaću izvršilo u potpunosti i časno. Mogu biti ponosni na svoju ulogu u Domovinskom ratu jer su učinili sve što su mogli da maksimalno očuvaju zdravlje i živote samoborskih vojnika.

Iz pozadinske fronte - Maja Gorišek, Roman Belak, Vlado Juranko i Damir Dimnjaković

[69] Vlado JURANKO, "Sanitet 151. brigade u Oluji".
[70] Stjepan ČRNJAK, zamjenik zapovjednika 1. bojne, "Olujno u Oluji".

VEZA

Spremama za mobiliziranje pripadnika veze 151. brigade otpočelo se još u lipnju 1991. godine. U to su vrijeme zapovjednici veze u samoborskom Centru za civilnu zaštitu održali niz sastanaka na kojima su dogovarani principi formiranja postrojbi i odabira ljudstva. Prema tom dogovoru postrojbe je trebalo sastaviti tako da se u njima okupe oni ljudi koji su zajedno bili na vježbama brigade TO-a u godinama prije rata. Kako se zbog ranije navedenih problema nije moglo doći do popisa ljudstva, zapovjednici su bili prisiljeni ljudstvo sastaviti po sjećanjima s vojnih vježbi. Kad je riječ o ustroju formacija, odlučeno je da dotadašnji vod veze brigade nakon mobilizacije preraste u samostalni vod brigade, a da na razinama bojni ostane ustroj desetina tj. odjeljenja veze. Zahvaljujući ovim pripremama, rujanska je mobilizacija pripadnika veze protekla uglavnom uspješno. Za prvog načelnika veze brigade imenovan je Petar Radovanić. Kasnije ga je zamijenio Mladen Horvat.[1] Postrojbe veze popunjene su isključivo pričuvnim sastavom, bez ijedne profesionalne vojne osobe, premda je u Samoboru bilo središte veze 5. vojne oblasti JNA.[2] U Dubravi Samoborskoj odmah po mobilizaciji formiran je vod veze u kojem je bilo angažirano 25 vojnika.[3] Prvi sastav voda veze izgledao je ovako:[4]

Telefonska centrala zapovjedništva (Ž. Horvat)

Načelnik veze 151. brigade satnik Mladen Horvat

Zapovjednik voda veze Dragutin Krušec
Zapovjednik 1. odjeljenja Damir Hržić
Zapovjednik 2. odjeljenja Željko Cvjetković
Zapovjednik 3. odjeljenja Stjepan Bošković

Pripadnici voda veze

1. Davor Kelemen
2. Dragutin Vrančić
3. Dragutin Botički
4. Dubravko Kodrić
5. Borislav Radan
6. Nikola Dumić
7. Josip Bošnjak
8. Predrag Futač
9. Mladen Hajtok
10. Željko Horvat
11. Krešo Markez
12. Ivica Ložnjak
13. Kristijan Benić
14. Boris Kešićek
15. Zdenko Neubauer
16. Robert Rožman
17. Igor Vandekar
18. Slavko Lovasić
19. Mario Haber
20. Zlatko Pentek
21. Zdenko Ivšac

[1] Dragutin KRUŠEC, "Vod veze 151. brigade Samobor" i Intervju s Zlatkom Jantolićem od 12. III. 2005.
[2] Adolf PAAR, "Tako je počelo...".
[3] Izvještaj o radu i MPS-u voda veze 8. br. TO od 28. IX. 91. Spis 262. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.
[4] Popis pripadnika voda veze u 8. br. TO-a od 26. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 1/91.

Zborno mjesto voda veze bilo je kod Zapovjedništva brigade u selu Dubrava Samoborska. Tu su u privatnoj kući obitelji Runtas (kao i u prostorijama hostela na Bregani) pripadnici voda boravili gotovo mjesec dana.[5]

Centar veze kod zapovjedništva - selo Torovi (Horvat)

Odmah po mobilizaciji u vodu veze uočen je manjak ljudstva i potpuni nedostatak radijske opreme na razini cijele brigade. Stoga je Stožer TO-a već 18. rujna za pomoć oko organiziranja radioveze unutar brigade zamolio Igora Purića te još niz radioamatera iz Radio kluba Samobor: Marija Vlahovića, Miljenka Mogulića, Dubravka Ožanića, Gorana Galića, Ivicu Držanića i dr.[6] Oni su odmah pružili dragocjenu i brzu pomoć formirajući tih prvih dana postojanja brigade prve radioveze. Svojim privatnim radiouređajima "pokrivali" su vezu sa svim mobilizacijskim mjestima (Otruševac, Mali Lipovac, Vrhovčak, Molvice...) tj. s postrojbama te sa vozilom zapovjednika, odnosno, privremenim zapovjednim mjestom na kojem se nalazio radiouređaj u vlasništvu Radio kluba Samobor.[7] Navedeni nisu bili mobilizirani, već su kao radioamateri samo pridodani postrojbama u formiranju na početku njihovog rada jer druge veze nisu funkcionirale.[8] Tek su kasnije, tijekom dodatnih mobilizacija mobilizirani i pridodani sastavu brigade neki drugi članovi Radio kluba, što je zbog njihovog znanja i iskustva u ostvarivanju radioveza koje su stekli na raznim natjecanjima i sudjelovanju u vježbama NNNI-a, za brigadu bilo od velike važnosti.[9]

Zahvaljujući predanosti ovih radioamatera zapovjednik brigade Adolf Paar već je 28. rujna mogao izvijestiti nadređeno zapovjedništvo da su, od svih početnih problema koje je brigada imala, riješeni samo problemi uspostavljanja i organiziranja veze između zapovjedništva i postrojbi te između samih postrojbi.[10] Radioamateri ostali su na usluzi brigadi sve do polovice studenoga tj. do trenutka kada je brigada krenula na zapadnoslavonsko bojište i kada je ocijenjeno da sve postrojbe brigade imaju izgrađen vlastiti sustav veza. Amateri su nakon toga angažirani na osiguranju veza na prostoru Samobora, s tim da su ponudili da i dalje, u slučaju potrebe za stručnom pomoći, budu na raspolaganju brigadi.[11] Važno je napomenuti da na razini bojni s ljudstvom uglavnom nije bilo takvih problema s kakvima se susreo vod veze.[12] Međutim, osim radioveze, na razini brigade organizirana je i

[5] Dragutin KRUŠEC, "Vod veze 151. brigade Samobor".

[6] Zahtjev Igora Purića za otpust od 4. XI. 91. Spis 203. R. 4/91. i Popis radioamatera u 8. br. TO-a od 26. IX. 1991. R. 1/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[7] Dragutin KRUŠEC, "Vod veze 151. brigade Samobor".

[8] Zamolba Sekretarijata za Nar. obr. Samobora od 19. XI. 91. Sp. 900. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/91.

[9] Dragutin KRUŠEC, "Vod veze 151. brigade Samobor".

[10] Izvještaj o b/g 8. br. TO-a od 28. IX. 91. Spis br. 264. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 2. R. 6/91.

[11] Zahtjev Igora Purića za otpust od 4. XI. 91. Spis 203. i Zamolba Gradskog Sekretarijata za Narodnu obranu Samobora za otpust od daljnjeg rada u jedinici T-4690 Ivana Držanića, Gorana Galića i Maria Vlahovića, od 19. XI. 91. Spis 900. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/91.

[12] Intervju sa Zlatkom Jantolićem od 12. III. 2005.

vrlo učinkovita teklićka služba; četiri vozača motokrosa: Franjo Horvat, Zlatko Vrbančić, Krešimir Purić i Dražen Purić, preko kojih je održavana veza zapovjedništva brigade s bojnama.[13] S GrŠTO-om Zagreb Zapovjedništvo je brigade prvih dana održavalo vezu preko telefonskog priključka koji je bio posuđen iz jedne vikendice u Dubravi.[14]

Zahvaljujući snalažljivosti u korištenju dostupnih sredstava na terenu, samoborska je brigada u prvim danima po mobilizaciji uspjela premostiti manjak tehničkih sredstava. Ipak, dugoročno se brigada nije mogla osloniti samo na ova sredstva, stoga se odmah krenulo u nabavu nužnog MTS-a i to iz objekata JNA koji su tih dana dospijevali u hrvatske ruke. Do kraja rujna dobio se, najviše iz skladišta u Dubokom jarku, niz raznorodnih sredstava veze i druge nužne opreme.[15] Tako su se, između ostalog, pronašli i radiouređaji tipa RUP-15, RU2/2K, RUP-3, RACAL, RT20, TC6 i RU-20. Došlo se i do niza telefonskih uređaja, žica i telefonskih centrala TLCI-10 koje su odmah stavljene u funkciju. Protegnuta je telefonska veza na lokaciji Zapovjedništvo brigade – ostali samostalni vodovi koji su bili smješteni na lokaciji sela Dubrava. Kasnije je centrala priključena na „vanjsku“ telefonsku liniju, tako da je telefonska centrala kod Zapovjedništva brigade proradila u punom smislu njenog značenja. Također su osposobljeni i u funkciju stavljeni vojni radiouređaji od koji su neki dani odjeljenjima veze u bojnama i samostalnim vodovima. Prvenstveno su to bili radiouređaji RUP-12 (današnji RU2).[16] Tako je zahvaljujući dopremi iz Dubokog jarka 8. brigada krajem rujna imala dovoljno radiouređaja za popunu nižih formacijskih postrojbi.[17] Rezultat ovih napora može se vidjeti iz izvješća zapovjednika Paara od 27. rujna o sredstvima kojima održava veze s postrojbama brigade. Prema tom izvješću, telefonskim vezama unutar 8. brigade Zapovjedništvo brigade održavalo je vezu s 1. i 2. bojnom, Lard PZO-om, MpOAb-om i inženjerijskim vodom. Radiovezu je Zapovjedništvo imalo s 1. i 2. bojnom, MpOAb-om, pratećim vodom 2. bojne, 2 satnijom 2. bojne i LMB 120 mm. Uz to je rabljena i teklićka služba.[18] Dakle, vidljivo je da sve postrojbe brigade još nisu bile primjereno komunikacijski povezane sa Zapovjedništvom brigade.

Usporedno s nabavom MTS-a održavale su se obuke vojnika o uporabi sredstava veze. To je bilo nužno jer se s mnogima od dobivenih sredstava vojnici ranije nisu susreli.[19] Tek nakon što je zauzeta vojarna u Samoboru, veza 8. brigade tehnički se upotpunila. Tako se npr. dobilo više komada RUP – 15, radijskih uređaja kakvi su se koristili na ranijim vježbama TO-a, koji su stoga za veziste bili vrlo dragocjena

[13] Analiza b/s 151. br. HV. za period do 24. II. 1992. Spis. 1300. AMORH. Fond “151. br. HV-a”. R. 8/92.

[14] Adolf PAAR, “Tako je počelo...”.

[15] Intervju sa Zlatkom Jantolićem od 12. III. 2005.

[16] Dragutin KRUŠEC, “Vod veze 151. brigade Samobor”.

[17] Izvještaj o radu i MPS-u voda veze 8. br. TO od 28. IX. 91. Sp. 262. AMORH. Fond “151. br. HV-a”. R. 7/91.

[18] Izvještaj o b/g 8. br. TO-a od 27. IX. 91. Spis 238. AMORH. Fond “151. br. HV-a”. o. 2. R. 6/91.

[19] Izvještaj o radu i MPS-u voda veze 8. br. TO-a od 28. IX. 1991. Spis 262. AMORH. Fond “151. br. HV-a”. R. 7/91.

i upotrebljiva oprema.* Međutim, osim opreme iz formacijske popunjenosti TO-a, brigada je dobila i sredstva iz skladišta puka veze JNA. Tako je, između ostalog, vod veze dobio vojno vozilo pinzgauer koje je bilo opremljeno baš za potrebe vezista. Do tada je vod koristio mobilizirani kombi Dubravka Kodrića koji je ujedno bio i vozač voda.[20] Načelnik veze Radovanić dobio je niz agregata za napajanje uređaja jačine 600 W i sl.[21] Dobivenim sredstvima veze opremljene su sve postrojbe pa je Zapovjedništvo brigade konačno moglo izvijestiti GrŠTO da je *"radioveza uspostavljena sa svim jedinicama, veza funkcionira."*[22] Za tri pješačke bojne najveći su dobitak bile telefonske centrale. Tako je npr. odjeljenje veze 1. bojne u vatrogasnom domu u Galgovu postavilo centralu kojom je tijekom listopada uspijevalo pokriti sve komunikacijske potrebe bojne. Ipak, dio opreme 367. puka veze JNA je izvukla iz Samobora na slunjski poligon.[23]

Tehničkim popunjavanjem proradila su sva odjeljenja voda veze i on je počeo izrastati u samostalni vod brigade, baš onako kako je to bilo zamišljeno još tijekom lipanjskih priprema.[24]

Osim iz skladišta JNA, tehnička je popuna brigadi tih dana pristizala i s drugih strana. Tako je Slobodan Gledić, vlasnik poduzeća VIMAT (proizvodnja vijaka i matica) iz Novaka, odjeljenju veze 1. bojne darovao četiri japanske mobilne stanice marke Motorola. To je za ovu postrojbu bila veoma dragocjena donacija jer su ti uređaji bez repetitora mogli djelovati na daljinu veću od dva kilometra, a s njim i puno dalje. Oni su podijeljeni između zapovjednika veze, zapovjednika bojne te zapovjednika satnija. Na taj su način zapovjednici mogli međusobno izravno komunicirati što je tijekom borbenih aktivnosti na terenu bilo veoma važno.[25] One su vrlo brzo postale popularno sredstvo za komuniciranje među pojedinim zapovjednicima jer ih, naravno, nije bilo za sve.[26] Međutim slabost im je bila što ih se moglo lako prisluškivati.

Pripadnici voda veze tijekom druženja kod Zapovjedništva brigade

Veliki broj zadataka koji su nakon mobilizacije povjereni 8. brigadi pred pripadnike su veze postavili niz zahtjevnih zadaća. Tako se još u rujnu pristupilo formiranju komunikacijske mreže koja bi pokrila sve položaje na kojima su se pripadnici brigade nalazili, od razine

* Na primjeru sredstava veze koje je 9. listopada dobila 1. bojna može se vidjeti tip i količina tada dobivenih sredstava: poljski telefon M63 – 3 kom, RUP 12 – 1 komad, TG 1a – 1 komad, TC 10 – 1 komad, UKV – FM /66/17 – 3 kom, RK 1. – 1 komad, RU – 20 (ruksak) – 3 kom, RU 20 TC 6 – 1 komad - Revers o preuzimanju naoružanja i opreme 1. b. 8. br. TO-a od 9. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

[20] Dragutin KRUŠEC, "Vod veze 151. brigade Samobor".

[21] Intervju s Zlatkom Jantolićem od 12. III. 2005.

[22] Izvještaj o b/g 8. br. TO-a od 7. X. 1991. Spis 386. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 3. R. 6/91.

[23] Intervju s Zlatkom Jantolićem od 12. III. 2005.

[24] Dragutin KRUŠEC, "Vod veze 151. brigade Samobor".

[25] Intervju sa Zlatkom Jantolićem od 12. III. 2005.

[26] Dragutin KRUŠEC, "Vod veze 151. brigade Samobor".

satnije naviše. Pri tome su korišteni postojeći telefoni HPT-mreže, žičane veze s poljskim telefonom M-63, radiouređaji RUP-12 (između satnija i zapovjedništva bojni) kao i već spomenuti radioamaterski uređaji 2-M.[27] Nakon pada samoborske vojarne težište je aktivnosti prebačeno na formiranje radiomreže unutar brigade. Počelo se raditi i na komuniciranju s drugim postrojbama koje nisu bili u sklopu 8. brigade, a koje su obavljale iste zadatke kao i 8. brigada.[28] Ovi su napori dali rezultate pa su krajem listopada među postrojbama brigade veze ostvarivane na slijedeći način:

Zapovjedništvo brigade

Radioveze – ostvarivale su se uređajem 2/2K (RUP 12) sa 1., 2. i 3. bojnom, "LARV 1", "LAV 2", MPO-AB i inženjerijskim vodom.

Stalne PTT-veze – održavane su s cijelom 2. i 3. bojnom, te 1. i 2. satnijom 1. bojne. Ovakva je veza postojala i s "LAV 2", te sanitetskim vodom.

Unutarnje žičane veze ostvarivane su preko TC 10 s vodom veze i pozadinskim vodom.

Unutarnje veze u samostalnim postrojbama brigade održavane su s: "LAV 2" i MPOAB i to preko telefonskih veza vezanih na TC 10.

Prva bojna sa svojim satnijama ostvarivala je radioveze pomoću uređaja TC 6.

Druga bojna sa svojim postrojbama imala je sljedeće veze:

1. satnija – radiovezu s RV 2/2K, unutar satnije veze poljskim telefonom

3. satnija – radiovezu s RV 2/2K + telefonska veza vezana na TC 10 u zapovjedništvu bojne, unutar satnije veze poljskim telefonom

Minobacački vod – radioveza s RV 2/2K + telefonska veza vezana na TC 10 u zapovjedništvu bojne.

Pozadinski vod – veza telefonom na TC 10 u zapovjedništvu bojne

PDV – radioveza sa RV 2/2K + telefonska veza vezana na TC 10 u zapovjedništvu bojne.

Treća bojna – sa svojim postrojbama ostvarivala je radioveze pomoću uređaja TC 6.[29]

Međutim, još su dugo bili zamjetni problemi u sustavu radioveza tj. često je dolazilo do poteškoća pri uspostavljanju veze putem radiouređaja.[30] Uz tehničko osoblje veze koje je odradilo ogroman posao na terenu, osobito zaposleni bili su šifranti, oni na razini voda veze (Dragutin Vrančić i Dragutin Botički) kao i oni na razinama bojni. Zbog opasnosti da agresor ne razotkrije komunikacije postrojbi sa Zapovjedništvom brigade, nastojalo se što više rabiti šifrirane radioporuke,

[27] Franjo BAŠIĆ i Damir KLEMENČIĆ, "Zapovijed je zapovijed".

[28] Dragutin KRUŠEC, "Vod veze 151. brigade Samobor".

[29] Izvještaj o stanju veza 8. br. TO-a od 1. XI. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[30] Izvještaj o stanju b/g 8. br. TO-a od 10. XI. 91. Spis 839. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o.6. R. 6/91.

a sve je to palo na leđa šifranata.[31] Nakon što je unutar brigade formirana radiomreža u vezu je uvedena i stroga mjera kriptozaštite, tako da su ljudima u zapovjedništvu umjesto imena dodijeljeni brojevi za identifikaciju.[32]

U svim je radioodjeljenjima ustanovljeno danonoćno dežurstvo dok su telefonska odjeljenja morala puna 24 sata opsluživati telefonske centrale.[33] Svaki puni sat pripadnici voda veze morali su provjeravati (i održavati) vezu R Mr 41. i 42. sa svim bojnama na terenu u okolici Samobora te na zadacima u Zagrebu (npr. s 3. bojnom koja je bila angažirana na osiguranju niza vojarni u Zagrebu).[34]

Prvo angažiranje samoborskih vojnika na zapadnoslavonskom ratištu polovicom listopada bilo je novi izazov za vezu. U pratnji dragovoljačke satnije koja je 14. listopada otišla na novljansko bojište iz voda veze bili su Davor Kelemen i Kristijan Benić.[35] Nastojeći što bolje materijalno opremiti postrojbe koje su odlazile na novljansko bojište, iz odjeljenja i voda veze davana su im najbolja sredstva veze koje je brigada imala. Zbog toga su se pojavili komunikacijski problemi u postrojbama koje su boravile u Samoboru i okolici. Stoga je Zapovjedništvo brigade bilo prisiljeno od nadređenog zapovjedništva tražiti dodatna materijalno-tehnička sredstva kako bi se opet učinkovito uspostavilo veze u 8. brigadi.[36] Kelemen je kao dragovoljac poginuo 29. listopada kod motela "Trokut". Bio je to prvi pripadnik veze 8. brigade koji je dao život za domovinu.[37]

Sljedeću smjenu na bojištu održavali su pripadnici 1. bojne i njihovo odjeljenje veze. Zlatko Jantolić, zapovjednik odjeljenja veze 1. bojne prisjeća se jedne zanimljive crtice iz tog vremena: *"Sjećam se da smo na tom prvom terenu imali i ona, za vojske uobičajena, 'prepucavanja' s neprijateljskom stranom preko radijskih uređaja. Naime, tada je na prostoru 'Trokuta' još bila 'regularna' vojska – JNA. Uspjeli smo među njima izazvati pravu paniku. Vezist Mladen Tadić uspio je pomoću uređaja ući u njihove frekvencije. Naime, oni su razgovarali čas na jednoj čas na drugoj frekvenciji. Nakon dužeg truda on je uspio razotkriti taj njihov sistem, ubaciti se te im ekavicom davati krive koordinate za djelovanje minobacača. Neko vrijeme ga nisu skužili te su podatke koje im je davao ozbiljno prihvaćali. No onda se malo pretjeralo pa su otkrili da smo se ubacili. Tada je nastala frka među njima, te su promijenili frekvenciju."* Pripadnici veze 1. bojne uveli su i pravilo da kada jedna grupa vezista s bojišta odlazi na odmor, vezistima

Popravak telefonske linije u šumi

[31] Intervju sa Zlatkom Jantolićem od 12. III. 2005. i Dragutin Krušec, "Vod veze 151. brigade Samobor".

[32] Popis tajnih naziva postrojbi 8. br. TO-a i popis štićenih osoba s kodnim brojevima u 1. b. TO-a. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/91.

[33] Intervju sa Zlatkom Jantolićem od 12. III. 2005. i Dragutin KRUŠEC, "Vod veze 151. brigade Samobor".

[34] Izvještaj o radu i MPS-u voda veze 8. br. TO-a od 28. IX. 1991. Spis 262. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[35] Spisak vojnika u Pakracu od 15. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 1/91.

[36] Zahtjev za nabavu MTS-a za potrebe veze od 30. X. 1991. Spis 726. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[37] Izvješće o b/g 8. br. TO-a od 30. X. 1991. Spis 737. AMORH. Fond "151. br. HV-a". o. 4a. R. 6/91.

postrojbe koja dolazi na položaje ostavi uređaje veze u operativnom stanju. Ostavljali su priključene uređaje i žičane veze. Na taj se način izbjegavalo da novi vezisti moraju nanovo postavljati žičane veze pod neprijateljskom paljbom.[38]

Dolazak cijele brigade na ovo bojište za pripadnike je veze značio da ih opet čeka mukotrpni trud izgradnje komunikacijske mreže kakvu su već stvorili na prostoru Samobora.[39] Zadaća voda veze bila je uspostavljanje centara veze za Zapovjedništvo brigade te za sve bojne i prostožerne postrojbe, dok su odjeljenja veze održavala komunikacijsku mrežu u zoni odgovornosti svoje postrojbe. S obzirom na mogućnost prisluškivanja i ometanja od strane neprijatelja, postrojbe su najviše voljele koristiti žičane veze i tekliće. Radioveze se nastojalo izbjeći, a koristilo ih se samo ako nije uspostavljena žičana veza te u vrijeme izvođenja borbenih djelovanja.[40]

Međutim, ovaj je način komuniciranja značio da vezisti moraju stvoriti jedan cijeli novi telefonski sustav, a uvjeti nisu bili ni izbliza tako povoljni kao u Samoboru. Trebalo je raditi na vrlo teškom brdovitom i šumovitom terenu, pri velikoj hladnoći koja je prelazila i - 10° C te uz neprestane srpske topničke napade. Uz to, HV je bio u sporom, ali stalnom napredovanju prema istoku te je mrežu svako malo trebalo širiti. No, bio je to "slatki napor". Usprkos svemu navedenom pripadnici su veze u rekordnom roku uspjeli žičanim vezama prekriti sve položaje. Kao osnovica je poslužila redovna telefonska linija koja je vodila do motela "Trokut", a koju je vod veze brigade spojio na svoju centralu. Odatle su poljske linije išla na centrale bojni i samostalnih vodova. Iz tih centrala vezisti su žice proveli cijelim prostorom koji je pokrivala njihova postrojba, s težištem na prvoj liniji bojišta i isturenim brdskim položajima gdje su postavljeni poljski telefoni. Na taj je način postavljeno preko 100 km veza. Kao primjer ovoga rada možemo navesti odjeljenje veze 1. bojne koja je pokrivala široki prostor od "Trokuta" do Krički. Pripadnici su ovog odjeljenja samo na širem području Krički, do Božića 1991. godine postavili preko 25 kilometara žičanih veza, od čega 10 kilometara po okolnim brdima!

Na Trokutu Dragutin Krušec i Stjepan Bošković

Među vezistima je vladala visoka svijest o važnosti njihova posla za njihove suborce koji su u malim skupinama bili razmješteni po brdima prema neprijatelju. Bilo im je jasno da im "tamo gore" samo poljski telefoni pružaju kakvu – takvu sigurnost u slučaju da im se nešto dogodi. Međutim, osim konkretne vojne, žičana je veza imala i vrlo veliku moralnu vrijednost jer se zahvaljujući izgrađenoj mreži centrala moglo postići da vojnik s prve linije bojišta, iz rova udaljenog

[38] Intervju sa Zlatkom Jantolićem od 12. III. 2005.

[39] Dragutin KRUŠEC, "Vod veze 151. brigade Samobor".

[40] Naređenje za vezu br. 1., bez nadnevka (vjer. 21. XI.) Spis 993. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

500 metara od srpskih položaja može nazvati svoju obitelj u Samobor i s njome razgovarati. Vojnik je samo trebao izraziti želju i navesti razlog (npr. bolest žene ili djeteta), a vezisti bi preko centrale bojne uspostavili vezu s centralom brigade i prenijeli zahtjev da se nazove taj i taj broj uz obrazloženje da je tom i tom vojniku bolesna žene ili dijete, da se brine kako je i sl. Nakon toga bi vezisti iz voda veze uspostavili vezu, kontaktirali veziste iz odjeljenja koji bi potom preusmjerili poziv na poljski telefon u rovu i tako je vojnik s prve linije bojišta mogao razgovarati sa svojom obitelji. Bio je to ogroman uspjeh samoborskih vezista koji je imao veliko značenje za borbeni moral cijele brigade. Ovaj je sustav uspješno djelovao sve do odlaska brigade s bojišta 1992. godine.

Međutim, ovaj je sustav iziskivao velike žrtve i napore, čak veće u održavanju nego u postavljanju. Naime, udari srpskog topništva često su dovodili do kidanja žica pa su vezisti uz ogroman rizik morali ići na teren koji je mogao svakoga trenutka biti napadnut i "krpati" vezu. Bilo je slučajeva kad je na dužini od samo jednog kilometra veza bila prekinuta na nekoliko mjesta. Žičane su veze uglavnom išle uz cestu, a budući da su Srbi najčešće tukli ceste, presjekli bi žicu. Za ilustraciju u kakvim su se situacijama vezisti znali naći prilikom ovih "krpanja" može se navesti slučaj iz Krički iz prosinca 1991. Uslijed neprijateljskog napada veza između zapovjedništva 1. bojne i isturenog mjesta na groblju kod Krički bila je prekinuta. Između ovih dvaju odredišta prostiralo se ravno polje. Vezisti su kamionom za prijevoz opreme krenuli na teren. Agresorska ih je strana zamijetila te se pripremila da ih dočeka u povratku. Kamion se iznenada našao pod pravom kišom projektila. Vidjevši da će vozilo uskoro biti pogođeno, vezisti su iskočili iz njega i sklonili se u obližnji jarak. Kako je napad postajao sve žešći, četvorica vezista uvukla su se u betonsku cijev odvoda koja se nalazila ispod puta i bila široka nešto više od pola metra i tu čekali da prestane paljba.

Željko Horvat na zadatku, OG Posavina

Bilo je i tehničkih problema, točnije, stalno je manjkalo žice jer se trošila u velikim količinama. Stjepan Bošković iz voda veze morao je ulagati nadljudske napore da brigadu opskrbi ovim artiklom kojeg je manjkalo.[41]

Što se tiče drugih sredstava komuniciranja, radioveze su počivale na uređajima RV 2/2K i Motorolama. Veze između postrojbi i Zapovjedništva brigade ostvarivane su RV 2/2K, dok su se Motorole rabile na razini satnija prema nižim postrojbama. Repetitorski (semiduplex) rad bio je predviđen za vezu između OG-a "Posavina" i Zapovjedništva brigade te se njime služio samo zapovjednik brigade.[42] Uslijed manjka praktičnih malih radio-uređaja – motorola pojavio se problem održavanja veza između postrojbi u borbi.[43]

Neposredno po dolasku na bojište bilo je mnogo problema s uspostavom radioveza, u najvećoj mjeri zbog usporednih borbenih

[41] Intervju s Zlatkom Jantolićem od 12. III. 2005.

[42] Naređenje za vezu br. 1., bez nadnevka (vjer. 21. XI.) Spis 993. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[43] Analiza b/s 151. br. HV. za period do 24. II. 1992. Spis. 1300. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

aktivnosti agresora s razmještajem samoborskih postrojbi. Odmagao je i brdoviti teren, velike udaljenosti između postrojbi, strah od prisluškivanja, problemi s napajanjem uređaja, logistika i ini subjektivni problemi s kojima su se vezisti morali suočiti na prvoj liniji bojišnice. Međutim, s vremenom se steklo iskustvo djelovanja u ovakvim uvjetima te su proradile i radioveze. Tako su vojnicima gotovo u svakom trenutku bili na raspolaganju i radiouređaji.

Linijsko odjeljenje voda veze na zadatku 1991.

Velika uloga u uspješnom uspostavljanju djelotvorne komunikacijske mreže pripada i središnjoj postrojbi veze – vodu veze, koji je tijekom boravka na ovoj bojišnici bio smješten u selu Torovi u neposrednoj blizini Zapovjedništva brigade. Odmah po dolasku zadaća mu je bila uspostavljanje međusobne veze između Zapovjedništva brigade i svih postrojbi brigade, što je uskoro i ostvareno. Uspostavljena je žičana veza s postrojbom veze na "Trokutu", a odatle s ostalim postrojbama. Ovaj vod zaslužan je i za spajanje vojne centrale na vanjsku (civilnu) telefonsku liniju, što je omogućilo spomenuti razgovor s civilnim telefonskim brojevima.[44]

Potpisivanje su Sarajevskog primirja vezisti 151. brigade dočekali s vrlo dobro izgrađenim i uhodanim sustavom na razini cijele brigade. Prestankom borbi te dolaskom pripadnika UN-a u OG "Posavina" javila se i potreba za jednom izravnom telefonskom tzv. 'vrućom linijom' prema srpskoj strani radi izravne komunikacije a s ciljem održavanja primirja. Ta je linija također profesionalno izvedena. Nakon demobilizacije brigade vezisti su tehničko-materijalna sredstva pohranili u vojarnu "Taborec".

Ponovno okupljanje vezista izvršeno je zbog vojne vježbe „Pokupsko '93" u jesen 1993. godine. Sama vojna vježba (u ratnim uvjetima) protekla je u kratkom vremenskom razdoblju i bez gubitaka. Sljedeća mobilizacija ljudstva 151. brigade, a tako i vezista, obavljena je za vojno-redarstvenu akciju „Oluja" 1995. godine. Međutim, posljednjih godina dio se ljudstva veze promijenio tj. „pomladio" u odnosu na razdoblje iz '92. godine. Nakon mobilizacije brigada je krenula u sunjsku Posavinu. Odjeljenja veze razmjestila su se zajedno sa svojim postrojbama, dok je vod veze bio smješten u selu Čigoč.[45] Odmah po prelasku Zapovjedništva brigade u Bobovac je uspostavljena žičana veza s postrojbama u selu Bobovac te sa zapovjedništvima u Sunji i Sisku.[46] Nakon prelaska Save kod Bobovca i borbi kod Strmena, zbog radijskog ometanja i mogućeg prisluškivanja vezisti su odradili veliki posao na uspostavljanju žičane veze. Za vod LMB-a telefonsku liniju sa Zapovjedništvom brigade uspostavilo je telefonsko odjeljenje voda veze. Posao je odrađen usprkos povremenim minobacačkim napadima neprijatelja na to područje. Puno zahtjevniji zadatak imalo je odjeljenje veze 1. bojne, postrojbe koja je najbrže napredovala u oslobađanju

[44] Dragutin KRUŠEC, "Vod veze 151. brigade Samobor".
[45] Isto.
[46] Ratni dnevnik 151. br. HV. – 3. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

Banovine. Vezisti su pratili bojnu tijekom cijelog napredovanja i odmah na terenu postavljali vezu. Zahvaljujući tome 1. je bojna stalno imala telefonsku vezu sa Zapovjedništvom brigade, bez obzira koliko je napredovala.[47] Tijekom operacije od radioуređaja najviše su se koristili ručni radioуređaji tipa Motorola, a od vojnih uređaja najzastupljeniji je bio vojni radioуređaj RU2/2K. Sama dinamika napredovanja tijekom akcije nije dopuštala postavljanje nepomičnih radioуređaja. Osim Predraga Golubića, tijekom „Oluje" nisu stradali drugi vezisti, dok je pretrpljena samo manja šteta na materijalno-tehničkim sredstvima.[48] Prema ocjeni zapovjednika brigade sustav veze 151. brigade nije bio na razini koja je dostignuta 1991. godine što je izravno utjecalo na izvršenje napadnog borbenog djelovanje brigade. [49]

Vod veze u Oluji

Na kraju se može zaključiti da su vezisti 151. brigade tijekom Domovinskog rata, a posebice 1991. god. dali ogroman doprinos uspješnom djelovanju brigade kao kolektiva. Kao što živčani sustav umrežava tijelo, tako su vezisti svojim radijskim i žičanim vezama umrežili sve postrojbe 151. brigade pretvorivši je u jedno visokofunkcionalno tijelo. Visoka svijest o važnosti zadaće koju obavljaju potakla je kod pripadnika veze samoprijegor, odgovornost i disciplinu, kao i veliku međusobnu kolegijalnost i spremnost na svakovrsnu suradnju.

Oluja - povratak voda veze u Samobor

[47] Intervju sa Zlatkom Jantolićem od 12. III. 2005.

[48] Dragutin KRUŠEC, "Vod veze 151. brigade Samobor".

[49] Zapažanja o b/d 151. br. HV u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-559., od 16. VIII. 1995. i Raščlamba b/d 151. br. 'D' HV u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-615., od 15. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

LOGISTIČKA SATNIJA

Pomoćnik zapovjednika brigade za logistiku, satnik Marijan Ratešić

Zajedno s ostalim pristožernim postrojbama, 18. je rujna kao "pozadinska četa" mobilizirana i logistička satnija 151. brigade. Od njezinog je formiranja zapovjednik satnije Vinko Jaklenec, a časnik za političko djelovanje Marijan Ratešić. Odaziv ljudstva satnije na mobilizaciju bio je više nego dobar, pa su bez poteškoća formirane ustrojbene cjeline satnije i to: intendantski vod (kasnije opskrbni vod), transportni vod, sanitetski vod i tehnički vod.

Uloga intendantskoga voda u prvim danima mobilizacije bila je preuzimanje hrane koja se pripremala u kuhinjama samoborskih poduzeća i restorana i njezina distribucija u brigadu. Padom vojarne JNA u Kustošiji vod se opskrbljuje dijelom potrebnih sredstava i opreme.

Zadaća transportnoga voda bila je prijevoz sredstava i ljudstva. Vod je formiran s mobiliziranim vozilima kojima su najčešće upravljali sami vlasnici vozila ili vozači kojima su vlasnici povjerili svoja vozila. Ovaj se način spajanja vozila i vozača pokazao jako pozitivnim i to ponajviše radi brige oko vozila, njihove tehničke ispravnosti i stalne spremnosti za izvršenje zadaća.[1] S obzirom na to da brigada nije bila u prilici mobilizirati strogo namjenska vozila koja bi zadovoljila njezine potrebe za transportom, moralo se mobilizirati više vozila nego što je formacijski predviđeno – umjesto 77, mobilizirana su 94 vozila uglavnom manje tonaže i s jednim pogonom. Mobilizirana su se vozila pokazala problematičnima na snijegom pokrivenom brdovitom terenu zapadne Slavonije. 12 je vojnih vozila bilo marke TAM 5000, od kojih je 8 bilo s dvostrukom vučom.[2] Tijekom borbi brigada je od JNA zarobila i u svoj vozni park uključila jedan TAM 110.[3]

Transportni je vod osim zadaća za potrebe 151. brigade izvršavao i zadaće za potrebe obrane grada Zagreba. Vod se posebice istakao pri prijevozu minsko eksplozivnih sredstava iz zauzetoga skladišta JNA u Varaždin Bregu. Zbog žurne potrebe evakuacije sredstava iz ovog skladišta, 12 teških kamiona s ljudstvom puna je dva dana u Vrapčanski potok ručno tovarilo i prevozilo tenkovske granate, topničko i PZO streljivo te protutenkovske mine. Ovom su akcijom stvoreni preduvjeti za opskrbu tenkova zarobljenih od strane HV-a te vršenja protutenkovskog zaprečivanja. Transportni je vod u noći s 13. na 14. listopada s dva teška teretna vozila također prebacio 500 protutenkovskih mina iz Vrapčanskog potoka u Pokupsko. Ovim je minama HV trebao zapriječiti mogući pokušaj JNA i pobunjenih Srba da preko Kupe prebace tenkove i ostalu tehniku, čime bi Zagreb bio doveden u veliku opasnost. Zadatak je uspješno obavljen u vrlo teškim uvjetima noćne vožnje po makadamskim cestama, uz samu obalu Kupe čija je druga obala bila okupirana.[4] O angažiranosti transportnoga voda

[1] Marijan RATEŠIĆ, "Logistička satnija".
[2] Analiza prometne službe načelnika prometne službe Faruka Aganovića od 15. II. 1992. AMORH. R. 8/92.
[3] Pregled ratnog plijena i izgubljenih sredstava 151. br. HV-a Ur. br: 431/92., od 14. VII. 1992. AMORH. R. 5/92.
[4] Marijan RATEŠIĆ, "Logistička satnija".

svjedoči i to što su u prva tri mjeseca djelovanja njegovi pripadnici prešli 116.337 km, potrošivši pritom oko 30.000 litara goriva.[5]

Sanitetski je vod odmah po mobilizaciji, zbog potrebe da bude što bliže ljudstvu, izmješten iz logističke satnije te je pratio Zapovjedništvo brigade i pristožerne postrojbe. Zapovjednik sanitetskoga voda bio je izravno vezan uz načelnika saniteta brigade. Sanitetski je vod dugo imao poteškoća s dobivanjem odgovarajućih transportnih vozila, što je riješeno kada mu je Glavni stožer saniteta dodijelio dva ambulantna vozila (dodge i chevrolet).[6]

Zadaća tehničkoga voda bila je opskrba brigade naoružanjem, streljivom i minsko eksplozivnim sredstvima. Zajedno s transportnim vodom tehnički je vod iz skladišta Duboki jarak izuzeo 80 % potrebnoga naoružanja za brigadu, kao i dio streljiva. Dopremljena sredstva praćena su kroz skladišnu evidenciju i evidenciju zaduženja Odjela logistike zapovjedništva brigade. Time je stvorena mogućnost praćenja naoružanja, kao i vršenja proračuna potrebnih količina streljiva (tzv. 'borbenog kompleta'). Popunom brigade te sve većim zadaćama na opskrbi MTS-om u listopadu je u selu Lug Samoborski formirano skladište, gdje se u prostoru stare škole "Feniks" organiziraju skladište opskrbe i tehničko skladište.

Oklopni transporter dovezen kod dvorca Bistrac na popravak u studenom 1991. Marko Golem, Stjepan Horvat, Pejo Pranjić, Zoran Štengl, Dražen Čakanić

Pripadnici logističke satnije u obrani domovine nisu zaostajali za ostalim pripadnicima brigade. U borbenoj je grupi dragovoljaca za obranu Zapadne Slavonije bilo više logističara: Antun Dumić, Darko Grgečić, Stjepan Horvat i Marijan Ratešić. Kako ova borbena grupa nije imala formirane logistike, oni su kao logistička skupina preuzeli zadaću potpore. Zapovijedanje skupinom preuzeo je Marijan Ratešić te ju je ojačao novopristiglim pripadnicima brigade: Brankom Poljakom, Ivicom Gluščićem, Draženom Kižlinom i Davorom Kelemenom. Logistička se skupina povezala s logistikom OG "Posavina" kojom je rukovodio Alojz Pečnik, pa se u dogovoru s njime za samoborsku borbenu grupu organizira izuzimanje obroka iz kuhinje u Pakračkoj Poljani, dok se suhi obroci izuzimaju iz skladišta INA Nafta plin u Lipovljanima. Brigu o dopremi hrane preuzeo je vojnik Ivica Gluščić sa svojim vozilom.

Zbog upitne kvalitete vode u bunarima Novog Grabovca nastao je problem opskrbe pitkom vodom. Problem je riješen, ali ne zadugo, dopremanjem vode autocisternom. Krajem listopada su nastupile niske temperature, pa se voda u cisterni smrzavala. Da bi je održali u tekućem stanju, logističari su bili prisiljeni ispod cisterne ložiti vatru. Brigu o opskrbi streljivom borbene grupe također je vodila logistička satnija u čemu su se posebno istaknuli pripadnici transportnoga voda

[5] Analiza prometne službe načelnika prometne službe Faruka Aganovića od 15. II. 1992. AMORH. R. 8/92.

[6] Marijan RATEŠIĆ, "Logistička satnija" i Analiza prometne službe načelnika prometne službe Faruka Aganovića od 15. II. 1992. AMORH. R. 8/92.

Josip Plaščević i Zdenko Petrić (Grof). Međutim, osim u logističkoj potpori borbene skupine, logističari su aktivno sudjelovali i u borbenim aktivnostima, npr. u tragičnom napadu na motel "Trokut". Skupina logističara pod zapovijedanjem Marijana Ratešića napredovala je tijekom ovog boja gotovo do samog motela. U studenom je težište aktivnosti logističke satnije bilo na opremanju brigade za odlazak na zapadnoslavonsko bojište. U tome su bili poprilično uspješni – svi su pripadnici brigade dobili maskirnu odoru, dovoljnu količinu tople odjeće, pokrivača i podmetača. U tome je, posebice u nabavljanju vreća za spavanje, značajnu pomoć pružila Hrvatska pozadinska fronta. U dogovoru s odjelom logistike OG "Posavina", zapovjednik satnije Vinko Jaklenec i njegov zamjenik Marijan Ratešić organiziraju prehranu ljudstva brigade te dogovaraju ostalu opskrbu. Za organiziranje skladišta te smještaj ljudstva, satniji se ustupa prostor osnovne škole u Banovoj Jaruzi. Pripremu je hrane OG "Posavina" vršila u poljskoj kuhinji smještenoj u selu Ilova, a kuharskom su vodu OG "Posavina" pridodani i kuhari samoborske logističke satnije. Da bi se izbjeglo stalno prevoženje ljudstva iz Banove Jaruge u Ilovu, četiri je kuhara na smještaj prihvatio mještanin Banove Jaruge Josip Ferenčaković. Zahvaljujući dobroj organizaciji, nije prošao ni jedan dan da logistička satnija nije osigurala dostatnu količinu hrane i vode za sve pripadnike brigade. Zahvaljujući trudu logističara, 151. je brigada uvijek bila opskrbljena dovoljnim količinama pješačkoga streljiva i mina za minobacače 82 mm. I za pridodanu je koprivničku haubičku bitnicu uvijek bilo dovoljno granata. Brigadi se nastojalo osigurati što više kvalitetnoga oružja, pa su Zapovjedništvo brigade i Odjel logistike sa 125. novljanskom brigadom izvršili razmjenu kojom je dobiveno 100 rumunjskih kalašnjikova, dok su preko OG "Posavina" dobivene tri ruske teške strojnice tipa PKT. Ovakva dobra i pravovremena opskrba hranom i streljivom, usprkos svakodnevnom srpskom granatiranju, značajno je utjecala na podizanje borbenog morala vojnika 151. brigade. Uz brigu o streljivu i oružju, pripadnici se tehničkoga voda brinu i o oštećenoj tehnici, borbenim vozilima, kamionima i naoružanju koji se izuzimaju s terena i prikupljaju u logističkoj bazi u Banovoj Jaruzi, iz koje se upućuju na popravak u Brigadu remontne potpore u vojarni Prečko. U to su vrijeme na mjesta zapovjednika vodova imenovani pripadnici satnije koji su se dokazali u prijašnjim zadaćama. Zapovjednikom opskrbnoga voda imenovan je Darko Vrbanić, zapovjednikom tehničkoga voda Željko Šimec, a za zapovjednika transportnoga voda Zvonko Čačković "Deda". Svi su se vrlo dobro snašli na svojim novim dužnostima.[7]

Potpisivanjem Sarajevskog primirja bitno su se promijenili zadaci logističke satnije. Zahvaljujući poštivanju primirja u prvi plan dolazi opskrba hranom, umjesto kao do tada, streljivom i MTS-om.[8] U manjim se količinama traže i druge vrste opreme (odore, pokrivači i sl.). To je uvelike olakšalo posao logističke satnije i omogućilo da se dio

[7] Marijan RATEŠIĆ, "Logistička satnija".

[8] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a za dovođenje svježih postrojbi od 3. VI. 92. Spis br. 337/92. R. 9/92.

logističara demobilizira, među njima i zapovjednik logističke satnije Vinko Jaklenec. Novi zapovjednik postaje Marijan Ratešić. Mijenja se i mjesto logističke baze koja se iz Banove Jaruge seli u društveni dom u selu Kraljeva Velika kod Lipovljana. Kako je u to vrijeme s radom prestala poljska kuhinja OG "Posavina", brigada se hranom počinje opskrbljivati iz kuhinje Studentskog centra u Zagrebu. Obroci se svakodnevno dva puta dopremaju iz Zagreba u Lipovljane. Ovakav je način osiguranja prehrane ostao sve do demobilizacije brigade, što nije utjecalo na opskrbu vojnika. Razvijena je logistička baza u potpunosti uspijevala zadovoljiti sve potrebe brigade, od redovne svakodnevne dostave hrane do svih ostalih potreba.* Povratak brigade u Samobor i demobilizacija za logističare su značili novi veliki posao. Prvo je trebalo u potpunosti evakuirati logističku bazu te se potom angažirati na zadaćama sređivanja skladišnog prostora i materijalnih sredstava. Svu je opremu trebalo očistiti i oprati te složiti u skladište. Naoružanje je uz pomoć pripadnika Brigade remontne potpore očišćeno, popravljeno i kratkotrajno konzervirano. Osobno naoružanje i zajednička oprema su pohranjeni i pripremljeni za ponovno izdavanje u slučaju mobilizacije. PZO i minobacačko streljivo izuzela je logistika "Tigrova" dok su ostala minsko-eksplozivna sredstva prebačena u skladišni prostor Murat kod Jastrebarskog. Dio je vozila demobiliziran, a dio preraspoređen postrojbama na ratištima. Gotovo je sav taj posao obavio tim od 18 pripadnika logističke satnije koji su do završetka ovih poslova dragovoljno ostali mobilizirani. Konačno su 15. kolovoza 1992. i oni demobilizirani, a mirnodopsku brigu o sredstvima preuzima poručnik Ivica Kos, kao zapovjednik tehničkog voda, te Željko Šimec, kao rukovatelj skladišta, dok natporučnik Marijan Ratešić preuzima dužnost časnika za skrb. I tijekom akcije "Oluja" logistička je satnija 151. brigade odlično obavila svoju zadaću. S obzirom na to da su bili prisiljeni djelovati u izuzetno teškim uvjetima, svi su njezini pripadnici morali dati sve od sebe kako bi logistički zbrinuli cjelokupnu brigadu.[9] Ipak, zahvaljujući kvalitetnom vođenju u tome su u potpunosti uspjeli, zbog čega je logistička potpora bojovnicima bila obilna i stalna.[10] Sve su postrojbe stalno bile popunjene streljivom, prehrana je bila redovna, kao i zamjena i nadopuna MTS-a. Sve je to, prema ocjeni pomoćnika zapovjednika za PD 151. brigade Borisa

* Usprkos tome u Samoboru se moglo čuti glasine o navodnim opskrbnim teškoćama bojovnika na bojišnici primjer kojih je i ova:

Civil: Pa kako je tamo?

Bojovnik: Teško, hrane ima, ali nema pitke vode.

Civil: Pa što pijete?

Bojovnik: Pa sjednemo u kamion i odemo u Banovu Jarugu po pivo.

Civil: Pa što ne uzmete posude i dovezete si vodu?

Bojovnik: A ne. To su nam dužni osigurati.

[9] Prijedlog zapovjednika 151. br. HV-a Zapovjedništvu ZP-a Zagreb za pismenu pohvalu za doprinos uspješnom završetku operacije 'Oluja'. Kl: Pov. 119-01/95-01/02. Ur. br: 3008-11/95-565., od 17. VIII. 1995. AMORH. Fond Glavnog stožera Oružanih snaga RH. 'Izlazni akti' 1-56.

[10] Sigurnosna prosudba Odjela za SIS 151. brigade HV-a na dan 31. VIII. 1995. Kl: 804-01/95-01/01. Ur. br: 3008-09/95-113., od 4. IX. 1995. R. 23/95. i Očitovanje Zapovjednika 151. br. HV-a o Zlatku Demercu. Kl: 802-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-825., od 15. XII. 1995. AMORH. R. 4/95.

Makaruna *"kod bojovnika stvaralo osjećaj brige za njih … što je bilo dodatni motiv za njih da brže i kvalitetnije izvrše zadane zapovijedi."*[11] Ovakva ocjena ima veliku važnost ako se ima u vidu da su logističari imali velikih problema s manjkom vozila, što je u nekoliko navrata prouzročilo otežano funkcioniranje logistike.[12] Samo u jednome slučaju, kada je u uvjetima neposredne opasnosti i brzine napredovanja postrojbi bilo teško raditi na dostavi i popuni, logistička satnija nije izvršila svoju zadaću i pripadnicima brigade na najisturenijim točkama linije dodira nije osigurala topli već suhi obrok. Ipak, svega drugog nužnog za život i borbu nije im manjkalo.[13] Među pripadnicima se logističke satnije u logističkom osiguranju brigade posebice istakao načelnik tehničke struke satnik Darko Plaftarić.[14] Logistika je brigade tijekom "Oluje" bila znatno potpomognuta djelovanjem civilnih struktura Grada Samobora i Općine Sveta Nedelja. Pored osiguranja vozila, sredstava veze, benzina i nafte, u kritičnom su trenutku ova poglavarstva za brigadu osigurala dostavu velike količine vode i drugih pića u plastičnim bocama, cisterne za vodu, velike količine konzervirane hrane, kao i potreban broj autobusa kojima se brigada vratila u Samobor. Osim Poglavarstava, značajnu je potporu dala i "Pozadinska fronta" koja je prikupljala i dnevno odašiljala potrepštine, u čemu je imala potporu samoborskih privrednika, niza pojedinaca i organizacija te Udruge dragovoljaca Domovinskog rata.[15]

Logistička satnija u studenom 1991. kod O.Š. Banova Jaruga

[11] Raščlamba rada političkih djelatnika 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja 95'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-582., od 25. VIII. 1995. AMORH. R. 23/95.

[12] Raščlamba b/d 151. br. 'D' HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-615., od 15. IX. 1995. AMORH. R. 21/95.

[13] Izvješće pom. zap. za PD 151. br. HV-a za razdoblje od 07. do 11. VIII. 1995. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-544., od 12. VIII. 1995., Fond Glavnog stožera Oružanih snaga RH. 'Izlazni akti' 57-199. i Očitovanje Zapovjednika 151. br. HV-a o Zlatku Demercu. Kl: 802-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-825., od 15. XII. 1995. AMORH. R. 4/95.

[14] Prijedlog za čin Darku Plaftariću, 21. XI. 1996. AMORH. R. 4/95.

[15] Raščlamba b/d 151. br. 'D' HV-a u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-615., od 15. IX. 1995. AMORH. R. 21/95., Intervju s J. Mahovićem od 3. I. 2006. i "Oluja 95' ratni put samoborske brigade", *Samoborski list*, 18. VIII. 1995., 7.

TOPNIŠTVO

Vatrenu su silu 151. brigade od 1991. do 1995. godine činila minobacačka oruđa, bestrzajni topovi, ručni bacači i protuoklopne rakete POVR 9K11 - "maljutke".[1] U sastavu brigade nikada nije bilo topničkih oruđa većeg kalibra npr. haubica, kao ni oklopnih vozila, čak ni onih ručne izrade kakva su izrađivana 1991. godine.[2]

Glavnu je vatrenu podršku brigade činilo šest minobacača 120 mm JNA proizvodnje, organiziranih u laku minobacačku bitnicu 120 mm[3] te tri bestrzajna topa 82 mm u sastavu mješovite protuoklopne bitnice.[4] Ostala su se minobacačka oruđa kalibra 60 mm M-57 i 82 mm M-69 nalazila u sastavu minobacačkih vodova triju pješačkih bojni te u samostalnim i prostožernim postrojbama brigade.[5] Glavnina je minobacača potjecala iz skladišta TO-a i JNA zauzetih u rujnu 1991., dok su tri minobacača 82 mm bila izrađena u privatnim radionicama i donirana brigadi.[6] Prva je zadaća topničkih postrojbi brigade bila uspostavljanje blokade oko Samobora kao pripreme za napad na gradsku vojarnu JNA, a potom osiguranje prometnica prema Jastrebarskom.[7] Na mjestu načelnika topništva bilo je više promjena no ratni je put brigade obilježio satnik Željko Grom.

Načelnik topništva, satnik Željko Grom

Laka je minobacačka bitnica 120 mm odmah po mobilizaciji u rujnu 1991. bila organizacijski postavljena prema formaciji. Bitnica je promijenila niz zapovjednika: Miroslava Šavara, Juru Blaževića te konačno 1992. god. Damira Dimnjakovića koji je ostao njezin zapovjednik do kraja. Postrojba je bila zadovoljavajuće obučena, no do pune joj je formacijske popunjenosti bila nužna popuna kadrovima, sredstvima veze i vozilima. Već se na samom početku djelovanja bitnica suočila s problemom koji će se 'vući' mjesecima – nedostatkom mina.[8] Tijekom rujna bitnica je imala 240 mina 120 mm - borbeni komplet s kojim je bila u pripravnosti za sudjelovanje u oslobađanju samoborske vojarne 6. listopada. Nakon toga iz bitnice se izuzima 80 % mina i šalje na pokupsko bojište. Dok je bitnica bila angažirana na osiguranju okolice Samobora, gdje nije bilo borbenih djelovanja, stanje je bilo zadovoljavajuće.[9] Međutim, krajem studenog kad je bitnica

[1] Pregled stanja MTS-a za V. P. 3008., od 23. I. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 28/95.

[2] Očitovanje o stanju oklopnih vozila ručne izrade. Kl: 803-05/95-01. Ur. br: 3008-05/95-780., od 4. XII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 28/95.

[3] Izvješće o minobacačima 120 mm M-74 u 151. br. HV. Kl: 803-05/95-01. Ur. br: 3008-07/95-339., od 9. VI. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 28/95.

[4] Izvješće o brojnom stanju v/o i art. oružja u 151. br. HV-a od 4. V. 1992. Spis 1594. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/92.

[5] Pregled stanja MTS-a za V. P. 3008., od 23. I. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 28/95.

[6] Izvješće o minobacačima 82 mm u 151. br. HV-a Kl: 213-02/02-95-01. Ur. br: 3008-05/95-150., od 6. III. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 28/95.

[7] Zapovijest za daljnje aktivnosti 8. br. TO-a od 21. IX. 1991. R. 7/91. i Zapovijest Zapovjedništva 8. br. TO-a od 12. X. 91. Spis 513. R. 6/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[8] Analiza b/s u art. jedinicama 151. br. HV-a načelnika artiljerije od 16. II. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[9] Damir DIMNJAKOVIĆ, "Laka minobacačka bitnica 120 mm 151. samoborske brigade HV-a".

otišla na zapadnoslavonsko bojište, nastali su problemi. Pred polazak na bojište dobivena su 32 komada,[10] a na vatrenom položaju u Popovcu još 120 mina, zbog čega je zapovjednik baterije zaključio da je *"nepotrebno dovučeno 6 oruđa te 43 vojnika da djeluju sa 120 mina"!* Ove su mine sljedećih dana potrošene, nakon čega nije uslijedila popuna pa je bitnica, nakon što joj je odbijen zahtjev za napuštanje vatrenog položaja, bila prisiljena na mirovanje pod stalnom vatrom srpskog topništva.[11] Tako je glavna vatrena podrška brigade bila izvan uporabe, što se počelo odražavati na izvršavanje zadataka brigade.[12] Izlaz iz takvog stanja pronađen je u dogovoru o suradnji sa 117. koprivničkom brigadom. Naime, 151. i 117. su se brigada redovito izmjenjivale na bojištu novljanskih brda. Međutim, vatrena je moć brigada bila nemjerljiva. Dok je samoborsku udarnu topničku silu činilo šest minobacača 120 mm, 117. je brigada u sastavu svoje brigadne artiljerijske grupe imala haubičku bateriju od šest oruđa 105 mm M2A1 koja je činila dio topničke grupe OG "Posavina" sa sjeverne strane Psunja. Ova se baterija, stacionirana na prostoru sela Kozarice, za vrijeme bitke za dolinu Subocke polovicom studenoga 1991. iskazala kao vrlo sposobna. Odlučeno je da ova koprivnička baterija prilikom sljedeće smjene brigada ostane na bojištu i vrši potporu samoborske brigade. Suradnja između pripadnika samoborske brigade i koprivničkih topnika koje je predvodio načelnik topništva brigade pukovnik Milan Jurić bila je iznimno dobra i plodonosna. Baterija je pokrivala 151. brigadu tijekom borbenih djelovanja od "Trokuta" do Čaglića pri čemu je intenzitet njezinog djelovanja varirao od 100 do 150 ili samo 20 do 30 granata dnevno, što je ovisilo o općoj situaciji, ali i o raspoloživoj količini streljiva. Naime, krajem 1991. počeo se osjećati manjak granata i u ovoj bateriji. Uspješnom se baterija pokazala i tijekom noćnog pokrivanja 151. brigade, vrlo precizno navodeći vatru na zahtjevane ciljeve. U vrijeme tzv. "primirja" baterija je često dežurala s po desetak granata za odbijanje mogućeg srpskog napada. Kao vrlo djelotvorno sredstvo odvraćanja Srba od noćnih napada ili provokacija pokazalo se kratkotrajno brzo djelovanje (dva do tri plotuna) po unaprijed odabranim ciljevima na p/k i dubini rasporeda okupatora. Po sklapanju Sarajevskog primirja prestalo se s topničkim djelovanjem, no koprivnički su topnici još šest mjeseci ostali

Haubice 105mm iz Koprivnice

[10] Analiza stanja po tehničkoj službi 151. br. načelnika tehničke službe od 15. II. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[11] Analiza zapovjednika LMB 120 mm 8. br. TO-a od 5. XII. 1991. Spis 985. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[12] Analiza b/s u art. jedinicama 151. br. HV-a načelnika artiljerije od 16. II. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

'na straži', garantirajući svojim prisustvom vatreno pokriće 151. brigade u slučaju srpskih napada. Dolaskom UNPROFOR-a i ova se baterija zajedno sa svojom brigadom povukla u Koprivnicu. Iako sa skromnim sredstvima, uz često prisutan nedostatak streljiva, ova je baterija vrlo uspješno obavila zadaću pružanja topničke potpore kako 117. tako i 151. brigadi.[13]

Zajedno se s brigadom početkom prosinca 1991. u Samobor vratio i LMB 120 mm. Svi su napori da se nabave mine ostali uzaludni pa je nakon toga donesena odluka da bitnica do daljnjeg ostane u Samoboru, dok se brigada vratila na bojište. Bitnica je mjesecima ostala izvan uporabe.[14] Manja je količina mina dobivena tek u ožujku kada su već prestala borbena djelovanja.[15] Uslijed osipanja ljudstva i vozila u proljeće 1992. bitnica je bila u *"stanju koje ne dozvoljava nikakve borbene aktivnosti"*.[16] Postrojba je imala velikih problema i s disciplinom, najčešće uzrokovanih alkoholom, koje je Zapovjedništvo brigade rješavalo oštrim mjerama.[17] U bitnici je tijekom 1991. bio zamjetan manjak ljudstva, jer su mnogi vojnici odlazili u druge postrojbe,[18] te odbijanja izvršenja zapovijedi, npr. u studenom kada su se vojnici bitnice usprotivili odlasku na bojište, pravdajući se da nisu formacijski opremljeni odorama, opremom i dr.[19] Bila je to postrojba s mnoštvom problema. U svibnju 1992. LMB 120 mm izmješten je na vatreni položaj u Stari Grabovac sa zadatkom zaprečne vatre iz smjera Okučana i autoputa.[20]

Druge su minobacačke postrojbe 151. brigade tijekom 1991. godine također imale problema s opskrbom streljivom, no ne toliko drastičnih da bi mjesecima bile izvan borbe. Ovi su se vodovi najviše angažirali u vrijeme napadnih operacija u kojima je djelovala 151. brigada, i to u topničkim pripremama. Također su, u granicama svojih mogućnosti (i streljiva), uzvraćali vatrom na srpske napade, no tu je bila presudna uloga koprivničkih haubica.[21] Tijekom ratovanja 1991. brigada je izgubila dva minobacača 82 mm koji su uništeni u borbi. Istodobno je brigada od topničkih oruđa zarobila jedan bestrzajni top, jedan minobacač 82 mm i dva ručna bacača M 57.[22]

---

[13] Milan JURIĆ, "117 'R' br. ZNG - Koprivnica".

[14] Analiza b/s u art. jedinicama 151. br. HV-a načelnika artiljerije od 16. II. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[15] Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 13. III. 1992. AMORH.

[16] Analiza stanja u bateriji LMB 120 mm te popunjenost ljudstvom i MTS-om od 6. IV. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/92.

[17] Izricanje kazne pripadnicima LMB 120 mm 151. br. HV. od 25. V. 1992. Spis 1666. Fond "151. br. HV-a". R. 6/92.

[18] Izvještaj o potrebama ljudstva LMB 120 mm, bez nadnevka. Spis 537. R. 7/91. i Zapovijed o transferu p. poručnika T. Gredelja od 26. X. 1991. R. 2/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[19] Izvješće o problemima bat. LMB 120 mm zbog kojih ne odlaze na bojište. Bez nadnevka. Spis 896. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[20] Damir DIMNJAKOVIĆ, "LMB 120 mm 151. br. HV-a".

[21] Intervju sa Željkom Gromom od 12. III. 2005.

[22] Pregled ratnog plijena i izgubljenih sredstava 151. br. Ur. br: 431/92., od 14. VII. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 5/92.

Kad je riječ o drugoj topničkoj postrojbi 151. brigade – mješovitoj protuoklopnoj bitnici (mpoab) ona je u rujnu 1991. organizacijski također bila postavljena prema formaciji. Sastojala se od voda bestrzajnih topova 82 mm koji je imao tri topa te voda POVR 9K11 koji je imao više protuoklopnih vođenih raketa 'maljutka', četiri pulta i odjeljenja za osiguranje. Dužnost zapovjednika u prvo je vrijeme vršio natporučnik Antun Brajdić, a potom ga je naslijedio dotadašnji zapovjednik voda POVR 9K11 razvodnik Mario Držić. Zapovjednik voda bestrzajnih topova u prvo je vrijeme bio satnik Željko Grom, a poslije razvodnik Zdravko Hrženjak. U sastavu bitnice bilo je 40 vojnih osoba, a glavni je nedostatak postrojbe bila nepopunjenost časničkim kadrom, iz čega su proizlazili problemi učinkovite uporabe postrojbe i njena okupljenost. Za punu formacijsku popunjenost 1991. joj je nedostajao jedan bestrzajni top i jedan optički nišan. Manjkalo je i sredstava veze i vozila. U ovakvom je stanju postrojba bila spremna za izvršenje samo ograničenih borbenih djelovanja.[23] Kad govorimo o obučenosti ljudi, bitnica nije bila tako loša, jer su vojnici kao pripadnici TO-a prije Domovinskog rata imali dosta vježbi. Uz održavanje cestovnih blokada u smjeru Jastrebarskog, mpoab je u listopadu 1991. imao kraću akciju u području pokupskog sela Lijevi Štefanki. Po zapovijedi Gradskog štaba TO-a Zagreb, na Kupu su poslana četiri vojnika s protuoklopnim vođenim raketama. U to je vrijeme druga obala bila već okupirana i Srbi su s tenkovima i oklopnim transporterima dolazili do same Kupe. Zadatak je bio da se 'maljutkama' uništi neko od tih oklopnih vozila. Međutim, rakete nisu bile ispravne. Vojnici su ih ispalili, i promašili, nakon čega su se morali povući. Rakete su vjerojatno dobivene iz nekog skladišta, a da nije ispitano u kakvom su stanju. Kasnije se doznalo da je na dijelu raketa JNA namjerno onesposobila mehanizam za upravljanje i navođenje te da je HV to kasnije morao popravljati. Zahvaljujući tome, samoborski je mpoab na svome prvom borbenom zadatku doživio neuspjeh.

S obzirom na to da je mpoab pripadao pristožernim postrojbama brigade, u zapadnoj je Slavoniji uglavnom bio smješten u blizini stožera brigade sa zadaćom da se u slučaju upada srpskih oklopnih snaga odmah angažira na ugroženom smjeru i blokira položaje. Vod bestrzajnih topova bio je smješten na položaju kod motela "Trokut", kako bi mogao priskočiti u pomoć ostalim postrojbama razmještenima po susjednim selima. U studenom je mpoab imao još jednu, djelomično uspješnu akciju napada 'maljutkom' na srpski tenk u Subockoj, a koja je opisana u poglavlju o Kričkama. Bio je to jedini susret mpoab-a sa srpskim oklopnim snagama do kraja 1991. U svibnju je dio mpoab-a angažiran na obrani Starog Grabovca, no ni tamo nije borbeno djelovao.[24]

[23] Analiza b/s u art. jedinicama 151. br. HV-a načelnika artiljerije od 16. II. 1992. R. 8/92., Izvješće o brojnom stanju v/o i art. oruža u 151. br. HV-a od 4. V. 1992. Spis 1594. i Zapovijed o imenovanjima i razrješenjima u Mpoab-u od 4. VI. 1992. Spis 1715. R. 4/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[24] Intervju sa Željkom Gromom od 12. III. 2005.

Početak Oluje 1995. godine 151. je brigada dočekala sa slijedećim vatrenom silom: 6 minobacača 120 mm M-74 LMB-a, 1 minobacačem 60 mm M-57, 10 minobacača 60 mm 'PRVOMAJSKA' (Imotski), 18 minobacača 82 mm M-69, 15 ručnih bacača RPG-7, 15 ručnih bacača M-57 A1 i 1 ručnim bacačem 'Zolja' 64 mm.[25] Dakle, u vrsti i količini topničkih oruđa nije bilo većih promjena, no zato je stanje sa streljivom bilo neusporedivo bolje. Tijekom akcije su brigadi pridružena i dva VBR-a. Samoborsko je topništvo slomilo snažno srpsko uporište Strmen, podržavalo napredovanje brigade te u konačnici sudjelovalo u velikom napadu HV-a na Dvor na Uni. Time je u skladu sa svojim mogućnostima dalo doprinos konačnom oslobođenju zemlje od srpskog okupatora.[26]

Na kraju, može se zaključiti da zbog manjka streljiva topništvo 151. brigade 1991. godine nije moglo biti tako uspješno u djelovanju kao npr. ono iz sastava 117. brigade. Glavna je vatrena podrška brigade LMB 120 mm iz istog razloga bila smanjena, dok su posade minobacača manjih kalibara ipak postigle zamjetne rezultate. S druge strane, mpoab se zbog specifičnog razvoja borbe i brdskog terena nije bio u prilici aktivnije uključiti u borbu.

Zapovjednik LMB - 120 mm Damir Dimnjaković

[25] Pregled stanja MTS za V. P. 3008., od 23. I. 1995. R. 28/95. i Obrazac stanja topništva 151. br. HV-a. Kl:803-05/95-01. Ur. br: 3008-05/95-709., od 6. XI. 1995. R. 22/95. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[26] Damir DIMNJAKOVIĆ, "LMB 120 mm 151. br. HV-a" i Intervju sa Željkom Gromom od 12. III. 2005.

"ČISTAČI NEBA" – PZO 151. BRIGADE

Već je prvih dana priprema za formiranje 8. brigade TO-a tijekom ljeta 1991. godine rađeno na formiranju buduće protuzračne obrane brigade. Na tom se posebice angažirao natporučnik Ivan Filipović koji je po mobilizaciji brigade 18. rujna imenovan načelnikom PZO-a.[1] Formirani laki raketni vod (larv) PZO-a kojeg je činilo 28 vojnika bio je tijekom prvih dana mobilizacije posve nenaoružan.[2] Prva su PZO oruđa – nekoliko topova 20/1 i značajna količina streljiva dobivena iz osvojenih skladišta JNA na širem prostoru Zagreba.[3]

Samo je nekoliko sati po dobivanju oruđa vod bio spreman za borbu te je 21. rujna angažiran na zaprečivanju prometnica na širem području Samobora, u sklopu priprema za zauzimanje gradske vojarne JNA.[4] Zadaća PZO-a bila je spriječiti zračne napade zrakoplova JNA na postrojbe 8. brigade.[5]

Zahvaljujući svojim sposobnostima i velikome zalaganju na unapređenju borbene spremnosti PZO-voda, na njegovo je čelo došao dotadašnji zapovjednik odjeljenja u vodu, poručnik Pavao Lastovčić. Ubrzo je svojim znanjem, hrabrošću i osobnim angažmanom u stvaranju sustava PZO-a stekao veliki autoritet kod vojnika i nadležnih zapovjednika.[6] Za zapovjednike odjeljenja u vodu imenovani su: Slavko Bišćan, ujedno zamjenik zapovjednika, Stjepan Repinec, Božo Brdarić i Stjepan Pretković.[7] Usporedno s držanjem blokade, pripadnici PZO-a su tijekom rujna vršili intenzivnu obuku i vježbe, tako da je početkom listopada postrojba dosegnula zavidnu razinu borbene spremnosti.[8]

Rezultati su se ovih napora pokazali 6. listopada 1991. prilikom borbi za oslobođenje samoborske vojarne JNA.[9] Tada je vod PZO-a svojim besprijekornim djelovanjem spriječio raketiranje Samobora iz zrakoplova JNA.[10] Važnost ovoga djelovanja još je veća ako se zna da je

---

[1] Prijedlog za izvanredno promaknuće Ivana Filipovića od 5. VI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/92.

[2] Izvještaj zapovjednika 8. br. TO-a o mobilizaciji pripadnika 8. br. TO-a od 18. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 1/91.

[3] Naredba Zapovjedništva 8. br. TO za PZO, bez nadnevka. Spis 379. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[4] Zapovijest Zapovjedništva za daljnje aktivnosti 8. br. TO od 21. IX. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[5] Zapovijed za PZO od 25. IX. 1991. Spis 187. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[6] Prijedlog za izvanredno promaknuće Pavla Lastovičića, zapovjednika voda PZO. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/92.

[7] Popis zapovjednika PZO-voda i desetina. Ur. br: 830/92., od 17. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 5/92. (U spisima se kao pripadnici ovoga voda PZO-a navode se još i vojnici Vlado Dejanović, Zvonko Bortas i Mirko Rubinić. Nažalost, cjeloviti popis pripadnika voda nisam pronašao u Arhivu Ministarstva obrane. (op. a.)

[8] Izvještaj načelnika PZO-a 8. br. TO-a od 3. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[9] Naredba Larv – PZO od 6. X. 1991. Spis 378. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[10] Kratka povjesnica 151. br. HV-a Ur. br. 654/92., od 3. X. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

boj za vojarnu bio "vatreno krštenje" samoborskog PZO-a.[11] Nakon pada vojarne pripadnici PZO-a proveli su vrlo kvalitetno izuzimanje PZO-oruđa iz skladišta TO-a, čime su značajno ojačali svoju vatrenu moć.[12] Štoviše, bilo je dovoljno oruđa da se, uz već postojeći formacijski vod, pristupi formiranju još jednog PZO-voda.[13]

Ocijenjeno je da je svaka obrana od zrakoplova dobro došla, pa je formiran dodatni laki vod (lav) PZO-a. Pripreme su za njegovo formiranje vršene već početkom rujna, a početkom listopada izvršena je mobilizacija ljudstva koje ga je trebalo sačinjavati.[14] Time se broj pripadnika PZO-a u 8. brigadi popeo na 47 vojnika.[15] Samo je nekoliko sati po izuzimanju oruđa iz samoborske vojarne ovaj novi vod PZO-a bio spreman za borbeno djelovanje, a formiran je nekoliko dana po naoružavanju.[16]

Tako je 8. brigada dobila dva PZO voda. 2. je vod nazivan i "Bobovica", po mjestu gdje mu je isprva bilo sjedište.[17] Za zapovjednika 2. voda PZO-a imenovan je Miljenko Bošković, dok su zapovjednici odjeljenja bili: Darko Ratković, Dragutin Šeper, Tomica Cesnik i Hrvoje Horvat.[18] Lav vod u prvo je vrijeme bio naoružan s četiri protuavionska topa i jednom protuzrakoplovnom strojnicom 'Browing' 12,7 mm.[19] Međutim, nedugo po formiranju iz logističkog je stožera u Zagrebu stigla naredba da vod preda dva protuavionska topa. Oruđa su potom ustupljena braniteljima na širem prostoru Zadra.[20] Najvjerojatnije su ovi topovi otpremljeni na otok Pag za zaštitu Paškog mosta kojeg su tijekom listopada zrakoplovi JNA nastojali srušiti. Naime, 18. je listopada iz Zagreba na Pag stigla velika pošiljka PZO-oruđa. U pošiljci je bilo i više protuzrakoplovnih topova.[21] Iako je brigada ostala bez dijela oruđa, vodovi PZO-a nikada nisu imali problema sa streljivom.[22]

Formiranjem 2. voda i izuzimanjem topova konačno je PZO 8., tj. 151. brigade, dobio oblik u kojemu će ostati do demobilizacije u srpnju 1992. godine.

---

[11] "Samoborski 'čistači' neba", *Samoborski list* , 11. VII. 1992., 5.

[12] Prijedlog za izvanredno promaknuće Ivana Filipovića od 5. VI. 92. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/92.

[13] Adolf PAAR, "Tako je počelo...".

[14] Zahtjev za odobrenje dopune formacije - vod PZO-a od 11. III. 1992. Spis 1365. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92. i Adolf PAAR, "Tako je počelo...".

[15] Izvještaj načelnika PZO 8. br. TO-a od 3. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[16] Prijedlog za izvanredno promaknuće Ivana Filipovića od 5. VI. 92. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/92.

[17] Naredba Lav - PZO - Bobovica od 18. X. 1991. Spis 560. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[18] Prijedlog načelnika PZO kandidata za tečaj PZO-a od 13. V. 1992. Spis 1629. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/92.

[19] Miljenko BOŠKOVIĆ, "*Ratni put 2 Lav PZO*".

[20] Adolf PAAR, "Tako je počelo...".

[21] Bernard VULETIĆ, "*Protuzračna obrana Dalmacije 1991. – 1992.*", Split, 1996., 369.

[22] Postrojba je raspolagala dostatnom količinom streljiva: 1. TZO – 1500 kom. 2. TZ – 4820 kom. 3. PZ – 200 kom. Ukupno 6520 kom. Nedatirano (studeni ili početak prosinca 1991.) izvješće zapovjednika Larv PZO I. vod. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 19/92.

Formacija PZO 151. br. HV-a listopad/prosinac 1991. god.[23]

1. vod Larv PZO	
Zapovjednik voda	Pavao Lastovičić
Odjeljenje veze	
Sredstva veze	1 RU 2/2K
Ljudstvo	3 vojnika + 1 vojnik – osmatrač
1. odjeljenje	
PZO oruđa	2 PAT 20/1 mm
Ljudstvo	zapovjednik odjeljenja, 6 vojnika-poslužioca i 1 vozač
2. odjeljenje	
PZO oruđa	2 PAT 20/1 mm
Ljudstvo	zapovjednik odjeljenja, 6 vojnika-poslužioca i 1 vozač
Odjeljenje 'Strijela 2M'	
PZO oruđa	2 lansera, 8 raketa
Ljudstvo	2 vojnika (nišandžije – operateri) i 1 poslužilac
Ukupno ljudi	24
2. vod Lav PZO	
Zapovjednik voda	Miljenko Bošković
Odjeljenje veze	1 RU 2/2K
1. odjeljenje	1 PAT 20/3
2. odjeljenje	1 protuzrakoplovna strojnica 'Browing' 12,7 mm
Ukupno ljudi	14

Cijeloga listopada i studenoga samoborski PZO bio na prvom stupnju pripravnosti, jer su zbog preleta zrakoplova JNA nad područjem Samobora zračne uzbune bile svakodnevica.[24] Vodovi PZO-a imali su zapovijed da otvore vatru i ruše sve ciljeve koji prelijeću zračni prostor pod njihovim nadzorom, a koji su u dometu oruđa, osim letjelica označenih crvenim križem i oznakama promatračke misije EZ-a.[25] Glavni je problem vodova PZO-a bilo svakodnevno nepravovremeno ili nikakvo najavljivanje doleta i preleta zrakoplovstva JNA. Tako je npr. 3. studenoga nad Samoborom preletio MIG-21, a da PZO nije dobio nikakvu dojavu. Štoviše, nije bila oglašena ni zračna opasnost.[26] Srećom, od 6. listopada kada je izvršeno raketiranje,

[23] Podaci o postrojbama PZO-a 8. br. TO-a od 25. XI. 1991. Spis br. 934. i Analiza djelovanja R. V. Larv PZO I. vod od 5. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[24] Izvješće načelnika PZO-a za dan 4. XI. 1991. /Larv – PZO/ Spis 784. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R.7/91.

[25] Naredba Lav - PZO - Bobovica od 18. X. 1991. Spis 560. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[26] Izvješće načelnika PZO-a za dan 4. XI. 1991. /Larv – PZO/ Spis 784. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R.7/91.

JNA zrakoplovi nisu više izvršili niti jedan zračni napad na općinu Samobor. U to je vrijeme održan i niz specijaliziranih vježbi i obuka poput npr. pokusnog gađanja iz PZO-topova na Gradni 23. listopada i dodatne obuke na raketnim sustavima PZO-a (S - 2M i S - 1M) u vojarni Borongaj tijekom studenoga.[27]

U cilju učinkovitosti PZO-a i djelotvorne zaštite elemenata borbenoga poretka od borbenog djelovanja zrakoplova JNA na malim visinama i zračnog desanta, Zapovjedništvo je brigade donijelo odluku da se u PZO aktivnosti, kroz imenovanje osmatrača zračnoga prostora i formiranje grupa za protuzračnu borbu s pješačkim naoružanjem, uključe sve postrojbe 8. brigade.[28] Kako bi imenovani vojnici mogli pravilno izvršavati svoje nove zadaće, načelnik Filipović načinio je plan PZO obuke svih postrojbi brigade pješačkim naoružanjem i to: organizacija zračnog osmatranja i javljanja, organizacija PZO-a pješačkim naoružanjem te o tipovima, borbenim osobinama i obilježjima borbenoga zrakoplovstva. Ovom je obukom značajno pojačana protuzračna obrana brigade.[29]

Posada protuavionskog topa na položaju

Zajedno s brigadom, krajem studenoga na zapadnoslavonsko su bojište otišla i oba PZO-voda.[30] Vodovi su 21. studenoga raspoređeni na širem prostoru sela Bair, gdje su uspostavljeni vatreni položaji. Vrijeme provedeno na području sela Bair u studenome bilo je naklonjeno PZO-u, budući da zbog niskih oblaka i magle nije bilo naleta zrakoplova JNA. No, zato su vatreni položaj PZO-a svakodnevno bili izloženi srpskoj topničkoj vatri, čime je u velikoj mjeri bila oslabljena vatrena moć postrojbi. Međutim, to zbog vremenskih prilika nije odviše došlo do izražaja.[31] Ipak, više od svih srpskih granata, na odličan je borbeni moral PZO vojnika utjecala pogibija Nenada Beljaka 'Papige', omiljenog pripadnika 1. voda. Njegova je smrt strahovito poljuljala moral postrojbe. Dani provedeni na bojištu ukazali su na niz problema koje je trebalo riješiti kako bi PZO bio što uspješniji u borbenim djelovanjima.[32] PZO nije imao problema s opskrbom streljivom za topove. Međutim, problema je bilo s opskrbom drugom

[27] Zahtjev za probno PZO gađanje od 20. X. 1991. Dopis br. 4/1. Spis 615. o. 4. R. 6/91. i Zapovijed načelnika PZO OG-a Zagreb od 3. XI. 1991. Op. pov. br: 204/91-1. Spis 781. R. 7/91. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[28] Naredba za PZO obuku od 14. 11. 91. Spis 874. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/91.

[29] Naredba za PZO bez nadnevka. Spis 379. i Izvješće načelnika PZO-a za dan 15. XI. 1991. Spis 882. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[30] Zahtjev za odobrenje dopune formacije - vod PZO-a od 11. III. 1992. Spis 1365. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[31] Analiza djelovanja R. V. Larv PZO I. vod od 5. XII. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/91.

[32] Nedatirano (studeni ili početak prosinca 1991.) izvješće zapovjednika Larv PZO I. vod. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 19/92.

vojničkom opremom (zaštitne kacige, odore i sl.), što je među vojnike znalo unijeti nezadovoljstvo, ali što nije utjecalo na borbeni moral.[33]

Tijekom prosinačkoga boravka u zapadnoj Slavoniji 2. je vod postigao veliki uspjeh – svojim je djelovanjem uspio pogoditi jedan zrakoplov JNA koji je napao njegove položaje kod sela Bair. Zrakoplov je izvršio dva naleta, izravno raketirajući položaje PZO-a s četiri rakete, pri čemu su lakše ranjena tri borca – posluga PAT 20/3 Zdenko Kolman, Franjo Dekalić i Stjepan Dutković. Ciljnik na topu, Željko Grubišić, hrabro se upustio u dvoboj sa zrakoplovom iz kojega je na kraju prokuljao gusti crni dim i koji je najvjerojatnije pao na širem području tada okupiranoga Jasenovca. Grubišić se smatra najzaslužnijim za obaranje zrakoplova.[34]

Zapovjednik 2. voda Miljenko Bošković ovako opisuje taj događaj: *"Petak 13. prosinca pokazao se kao sudbonosni dan za našu postrojbu. To je jutro svanulo kao i sva dosadašnja hladna, uz minobacačke napade, ali i prvi puta sa avionom u zraku. Iako je bio van našeg dometa odlučili smo pucati na njega, tako da je Gruba na topu i Šipac na Browingu započeo pucnjavu prema njemu. Gledajući kako se avion okreće prema našim rafalima, naredio sam svima da se sklone u zaklon jer je počeo 'pikirati' na naš položaj. Zahvaljujući prisebnosti Grube i Šipca koji su uspjeli stvoriti zavjesu od naših rafala, avion je uletio u nju i odjednom se počelo dimiti iz aviona. Ali je u tom trenutku pilot stisnuo raketiranje, tako da je odjednom sve zatutnjilo oko nas od mase detonacija. Sve se treslo i zadimilo oko nas tako da se ništa nije vidjelo, samo se osjećao strahovit miris baruta u zraku. Budući da smo vidjeli da avion pada, počelo je neopisivo slavlje, ali i strahoviti šok iste sekunde. Odjednom smo shvatili da su Medo i Dekanić ranjeni. Baja je bio najprisebniji i donio zavoje, tako da smo brzo zaustavili krvarenje i hitno ih vozili do saniteta gdje smo konačno dobili informaciju da su van životne opasnosti. Tek tada kad smo se vratili na položaje shvatili smo koliko smo sreće imali jer je avion ispalio ukupno osam raketa izuzetno precizno na naše položaje... Sav trud višemjesečne obuke, neprestanog iščekivanja tog aviona za koji smo svi vjerovali da će naići stopilo se u nekoliko minuta grčevite borbe za život i nas i neprijateljskog pilota koji je na našu sreću izvukao 'deblji' kraj."* [35]

I Samoborski je list donio neke pojedinosti ovog događaja: "... *Neprijateljski se pilot drznuo povrijediti ljepotu zimskog jutra i svojim zrakoplovom naišao je na koordinate prostora koji je za njega bio koban. Doletio je iz pravca sunca, a iako je udaljenost bila prevelika, 2. vod je s nestrpljenjem otvorio vatru iz protuavionskog mitraljeza, no, nažalost, neuspješno. Ovo je izgleda razljutilo dotičnog pilota, te je izvršio manevar u zraku i okrenuo se prema našim položajima. Pri tome je položaj 2. voda bio najuočljiviji i pilot je izvršio raketiranje.*

[33] Analiza stanja Larv PZO I. vod zapovjednika voda od 7. IV. 1992. Spis 1496. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[34] Kratka povjesnica 151. br. HV-a Ur. br. 654/92., od 3. X. 1992. R. 9/92., Ratni dnevnik 151. brigade HV-a - 13. XII. 1991. i Prijedlog Zapovjedništva 151. br. HV-a za dodjelu odlikovanja Željku Grubišiću od 3. V. 1995. R. 4/95. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[35] Miljenko BOŠKOVIĆ, "*Ratni put 2 Lav PZO*".

Na nesreću, odabrao je dobre koordinate, jer su rakete padale sasvim blizu položaja naših momaka, te su tom prilikom trojica naših ratnika i ranjena. Među njima i Zdenko, koji je prvi otvorio vatru... Nakon izvršenog raketiranja, još malo je kružio i uvjeren da je uspješno završio svoj smrtonosni posao, okrenuo se da bi se izgubio nad slavonskim nebom. Ali, taj neće više letjeti. Smrtonosnu presudu potpisao mu je Željko, zvani Medo... Tako su se i Samoborci pridružili plejadi uspješnih hrvatskih zrakolovaca." Nakon ovog su uspjeha pripadnici PZO-a dobili nadimak **"Čistači neba"**, jer su se pobrinuli da nad 151. brigadom uvijek bude "čisto nebo".[36] Tako je petak 13. koji se inače povezuje s crnim slutnjama postao dan ponosa PZO-a 151. brigade.

Zapovjednik voda PZO Pavao Lastovčić sa posadom protuavionskog topa na položaju.

Kako je Hrvatska vojska potiskivala srpske snage iz sve većeg dijela zapadne Slavonije, sve bliže granici na Savi, tako su se pojačavali zračni napadi zrakoplovstva JNA. Zrakoplovi iz Banja Luke, Bihaća i Tuzle su težište svoga djelovanja imali na pravcu Okučani – Lipik, ali nisu štedjeli ni Novu Gradišku, Novsku, Daruvar... Napadi su prvenstveno vršeni po postrojbama HV-a, po ciljevima od posebnog značaja za gospodarstvo te na infrastrukturne objekte, ali i na stambene zone. Napadi su u pravilu izvođeni s većih visina, 2 500 – 4 000 metara, s nepreciznim djelovanjem i uz rijetko spuštanje na male visine. Napadi su vršeni u malim grupama. S druge strane, postrojbe PZO-a Hrvatske vojske OG "Posavina" nisu raspolagale sredstvima kojima bi mogle djelovati na većim visinama. Stoga su rezultati bili skromni. Međutim, to nije značilo da su pripadnici PZO-a odustali od borbe. Naprotiv, svoju su tehničku ograničenost nastojali nadoknaditi maksimalnom pripravnošću i što učinkovitijim djelovanjem po srpskim zrakoplovima u trenutku njihova prolaza njihovom zonom djelovanja.[37] To se dobro može vidjeti u slučaju samoborskog 1. voda PZO-a koji je tijekom prosinca potrošio sljedeće količine topničkog streljiva:

- od 6 000 zaduženih TZ-a potrošeno je 1 095
- od 2 800 zaduženih TZO-a potrošeno je 310
- od 500 zaduženih PZ-a potrošeno je 100
- od šest raketa 'Strijela 2M' potrošena je jedna.[38]

U danima prije očekivanog potpisivanja primirja srpski su zračni napadi dosegli vrhunac. Srećom po Samoborce, oni su posljednje dane 1991. godine proveli na odmoru u Samoboru te su izbjegli ovu zračnu ofenzivu. Nakon što je na snagu stupilo Sarajevsko primirje

[36] "Samoborski 'čistači' neba", *Samoborski list*, 11. VII. 1992., 5.

[37] Zapovijed Zapovjedništva OG-a 'Posavina' za PZO postrojbe svih brigada i sam. bataljuna OG-a Posavina. Ur br. 55/92., od 6. I. 1992. Spis 1080. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[38] Analiza stanja Larv PZO I. vod zapovjednika voda od 7. IV. 1992. Spis 1496. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

došlo je do prekida borbenih djelovanja zrakoplova JNA u zapadnoj Slavoniji.[39]

Prema ranijoj su se zapovijedi sve postrojbe 151. brigade, pa tako i dva PZO-voda, 9. siječnja trebale vratiti na bojište.[40] Međutim, na temelju procjene djelovanja okupacijskih snaga, koje su uglavnom poštovale primirje, odlučeno je da se na bojište ne vraća cijela 151. brigada već samo jedna njezina polovica. Za PZO je to značilo da će na bojište samo jedan vod, dok je drugi ostao na produženom odmoru u Samoboru još deset dana, nakon čega je trebao ići na bojište. Tako je 9. siječnja 1992. na bojište prvo otišao 2. vod Lav PZO-a Miljenka Boškovića kojega je 19. siječnja zamijenio 1. vod Larv PZO-a Pavla Lastovičića. Tijekom sljedećih je šest mjeseci svakih deset dana redovito tekla izmjena ovih dvaju vodova na zapadnoslavonskim položajima. U tom su se razdoblju položaji PZO-a stalno nalazili kod sela Korita na Blatuškom brdu. S ovog se dominantnog položaja u svakom trenutku mogao pružiti snažni PZO otpor srpskim zrakoplovima. Položaj je ujedno od mogućih zračnih udara štitio industrijski objekt u Kozaricama. Osim zračnog udara, postrojba je stalno bila u pripravnosti za pružanje otpora u slučaju zračnog desanta. Popunjenost vodova ljudstvom i streljivom bila je dobra. Tako je 1. vod u siječnju na terenu imao prisutna 23 od ukupno 26 vojnika, s time da su samo dva bila na poštedi, dok je treći – operater 'Strijele 2M' V. Jaklenec s jednom raketom privremeno bio pridodan 2. vodu Lav PZO-a. Kako je 2. vod bio na odmoru, ostavio je 1. vodu svoje najjače oruđe - PAT 20/3 mm. Opskrbljenost streljivom bila je vrlo dobra. Vod je za svoja oruđa imao čak 6 840 granata.[41]

Prema izvješću načelnika Filipovića, PZO 151. brigade tijekom prve polovice 1992. god. izgledao je ovako:

Formacija PZO 151. br. HV-a 1992. god.[42]

1. vod Larv PZO	
Odjeljenje veze	1 RU 2/2k, 1 motorola, 1 poljski telefon M-53
1. odjeljenje	2 PAT 20/1 mm
2. odjeljenje	2 PAT 20/1 mm
Odjeljenje 'Strijela 2M'	2 lansera, 6 raketa
Ukupno ljudi	23

[39] Zapovijed Zapovjedništva OG-a 'Posavina' za PZO postrojbe svih brigada i sam. bataljuna OG-a Posavina. Ur br. 55/92., od 6. I. 1992. Spis 1080. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[40] Zapovijed za pokret 151. br. HV-a od 3. I. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/92.

[41] Izvještaj zapovjednika Larv PZO I. vod o posjedanju položaja od 19. I. 1992. Spis 1240. i Izvještaj zapovjednika Larv PZO I. vod od 2. III. 1992. Spis 1380. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[42] Formacija PZO-a 151. br. HV-a od 14. III. 1992. Spis 1370. i Izvješće načelnika PZO-a 151. br. HV-a o stanju i djelovanju postrojbi PZO-a od 22. V. 1992. Spis 1660. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

2. vod Lav PZO

Odjeljenje veze	1 RU 2/2k, 1 motorola, 1 poljski telefon M-53
1. odjeljenje	1 PAT 20/3
2. odjeljenje	1 protuzrakoplovna strojnica 'Browing' 12,7 mm i 2 strojnice M-53 7,9 mm sa PA dodatkom
Ukupno ljudi	28
Topničko streljivo vodova PZO-a 151. br.	20 mm – 4000 kom. i 12,7 mm – 3000 kom.

Kad je riječ o borbenoj spremnosti brigadnog PZO-a, u svojoj je analizi načelnik Filipović ovako ocjenjuje:

1. **Obučenost i uvježbanost vojnika** (nišandžije, punioci, dodavači, osmatrači) - *S obzirom na činjenicu da je postrojba formirana pet mjeseci i za to je vrijeme osim teoretskog znanja stekla i ratno iskustvo, možemo slobodno reći da je obučenost i uvježbanost postrojbe na zavidnom nivou. Činjenica je da je postrojba od prvog dana praktički u istom sastavu /bez velike fluktuacije/ što također utječe na obučenost i uvježbanost.*

2. **Stupanj ispravnosti oruđa** - *Budući da se od prvog dana posebna pažnja posvećivala održavanju oruđa, materijalno-tehničkim sredstvima i čuvanju municije kao i raketnih sustava možemo reći da su oruđa 100 % ispravna /ima manjih kvarova... ali to ne utječe na b/s.*

3. **Sistem veze** - *S vodom na položaju uspostavljena je žičana veza /telefon/ kao i veza RU 2/2k. Motorolom /YAESU/ uspostavljena je veza sa operativnim centrom OG Posavina. U proteklom periodu, možemo slobodno konstatirati da se uspostavljanjem i ostvarivanjem veze između v/p i zapovjedništva brigade veza održavala i provjeravala po planu rada radiostanice.*[43]

U ožujku se iznenada postavilo pitanje daljnjeg opstanka 2. voda. Naime, Ministarstvo obrane je otpočelo sa sređivanjem stanja u postrojbama HV-a, ukidajući sve postrojbe koje su postojale izvan formacijske strukture, što je bio slučaj s 2. vodom PZO-a 151. brigade. S obzirom na ustaljeni sustav smjena na bojištu, brigadi je ovaj vod i dalje bio nužan, pa je zapovjednik Paar od zapovjednika OG "Posavina" zatražio da do daljnjeg dozvoli opstanak ovog voda.[44] Zapovjednik OG "Posavina" Rozario Rozga imao je puno razumijevanja za potrebe brigade i uspio je produljiti postojanje voda sve do odlaska brigade u pričuvu.

U siječnju i jednom dijelu veljače nad ovim bi područjem povremeno kružili srpski zrakoplovi, da bi s pojačavanjem ratnih sukoba u BiH i to prestalo. Tako je razdoblje od ožujka do lipnja 1992. godine za samoborski PZO bilo vrijeme mira. Ne samo što nije bilo djelovanja

[43] Analiza b/s PZO načelnika PZO-a 151. br. HV-a od 20. II. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[44] Zahtjev za odobrenje dopune formacije - vod PZO-a od 11. III. 1992. Spis 1365. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

srpskog zrakoplovstva po postrojbama HV-a, nego nije bilo čak ni preleta zrakoplova. Ovakvo su stanje vodovi PZO-a iskoristili za provedbu dodatne PZO obuke i uvježbavanja, održavanje ispravnosti zajedničkog i osobnog naoružanja, jačanje fizičke spremnost ljudstva i moral bojnog sustava. Bilo je to nužno, jer su u tom razdoblju vodovi popunjeni novomobiliziranim vojnicima (umjesto onih odsutnih zbog zdravstvenih razloga i radne obveze) te ih se kroz ove obuke i aktivnosti nastojalo što prije uklopili u sastav postrojbi, s obzirom na to da su glavninu ljudstva oba voda činili vojnici mobilizirani još 18. rujna 1991. U ovom je razdoblju zapovjedništvo vodova također pojačalo napore za poboljšanje veza u sustavu ZMIN-a. Nastojalo se nabaviti nove radio uređaje, dodatno obučiti ljudstvo i sl.[45] U lipnju je OZ Zagreb u vojarni Borongaj organizirao obuku – trenažu strijelaca PZO-a na kojoj su sudjelovali i Samoborci. Iz 1. su voda u obuci sudjelovali strijelci na raketnom sustavu 'Strijela 2M' Željko Medvedec i Ivica Turovec, ciljači za PAT 20/1 mm Josip Stojić, Vlado Habrlek, Božo Brdarić, Damir Guliš te ciljači na PAT 20 /3 mm Željko Grubišić, Vlado Čižmešija i Ivica Karalić.[46] U ovim je aktivnostima PZO 151. brigade dočekao kraj lipnja 1992. i zapovijed o povlačenju Hrvatske vojske iz zapadne Slavonije. U trećoj su fazi izvlačenja 151. brigade s položaja u novljanskim brdima 28. lipnja izvučena PZO-oruđa te pohranjena u skladišta MUP-a u Kutini, dok je ljudstvo otišlo u Samobor.[47] Uskoro je uslijedila demobilizacija cjelokupnog ljudstva PZO-a, dok su oruđa prebačena u Samobor i pohranjena u brigadna skladišta.[48] U rujnu 1993. godine, za vrijeme boravka 1. bojne 151. brigade u Pokupskom, dio je ljudstva PZO-a također bio na ovoj liniji bojišta vršeći PZO osiguranje područja.[49] Formacijskim preinakama za vrijeme boravka brigade u pričuvi dotadašnje je ljudstvo PZO-vodova razmješteno po svim postrojbama brigade. Zapovjednik 2. Lav PZO-a iz razdoblja 91./92., Miljenko Bošković, 1993. je godine imenovan načelnikom PZO-a brigade umjesto Ivana Filipovića.[50] S mobilizacijom brigade u srpnju 1995. godine za sudjelovanje u operaciji "Oluja" ponovno su mobilizirana dva PZO-voda, premda je brigadi po formaciji pripadao samo jedan. Zapovjednik ovog drugog 'izvanformacijskog' voda bio je Josip Stojić.[51] Zahvaljujući tome što srpsko zrakoplovstvo nije borbeno djelovalo po sektorima gdje je boravila i borbeno djelovala 151. brigada, pripadnici PZO-a nisu morali borbeno

[45] Izvješće načelnika PZO-a 151. br. HV-a o stanju i djelovanju postrojbi PZO-a od 22. V. 1992. Spis 1660. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[46] Plan trenažiranja strijelaca PZO Larv PZO I. vod. Spis br. 1771. i Trenaža ciljača PAT 20/3 mm od 23. VI. 1992. Spis 1787. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/92.

[47] Analiza Zapovjedništva 151. br. HV-a o pripremama za demobilizaciju brigade od 15. VI. 1992. Spis 1763. i Zapovijed Zapovjedništva OG-a 'Posavina' o izvlačenju postrojbi iz zone UNPA. Ur. br. 1661/92., od 26. VI. 1992. R. 9/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

[48] Zapovijed Zapovjedništva OG-a 'Posavina'. Ur. br: 1712-01/92., od 4. VII. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[49] Mirko ŠKILJAN, "Vojna vježba – 'Pokupsko' 1993. godine".

[50] Miljenko BOŠKOVIĆ, "Oluja".

[51] Očitovanje Zapovjedništva 151. br. HV-a o vršenju dužnosti Josipa Stojića. Kl: 803-01/95-01. Ur. br: 3008-11/95-597., od 12. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 3/95.

djelovati. Međutim, to ne znači da su bili pasivni. Naprotiv, tijekom cijele su "Oluje" iskazali veliku požrtvovnost, uspostavljajući snažne 'zračne kišobrane' u svim mjestima gdje su postrojbe 151. brigade dulje boravile, npr. u Dvoru na Uni.[52] Također su s dva oruđa vršili i zračno osiguranje grada Hrvatska Kostajnica nakon što je 151. brigada prešla u Dvor na Uni.[53] Na najkritičnijim su se mjestima vodovi redovito izmjenjivali kako bi se očuvala borbena spremnost.[54] U PZO osiguranju 151. je brigada imala i veliku podršku 202. brigade PZO-a iz Kerestinca.[55]

Pripadnici protuzračne obrane 151. brigade tijekom petogodišnjega su ratnog puta dali značajan doprinos brigadi. Bez njihova samoprijegora i požrtvovnosti sigurnost i rezultati borbenog djelovanja ostalih postrojbi brigade bili bi mnogo manji. Znajući da pored sebe imaju svoje "Čistače neba", ostali su se vojnici mogli posvetiti izvršavanju svojih zadaća bez bojazni da će se iznenada nebranjeni naći na udaru srpskih zrakoplova. Dokaz je za to pogođeni zrakoplov JNA u zapadnoj Slavoniji. Nemjerljiva je uloga PZO-a bila i pri borbama za vojarnu JNA u Samoboru. Zahvaljujući njima grad je Samobor pošteđen velikih razaranja koja su mu namjeravali zadati piloti JNA.

Izvlačenje protuavionskog topa na borbeni položaj

[52] Operativni dnevnik 151. br. HV-a – 10. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. R 17/1.

[53] Operativno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-510-a., od 8. VIII. 1995., AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[54] Očitovanje Zapovjedništva 151. br. HV-a o vršenju dužnosti Josipa Stojića. Kl: 803-01/95-01. Ur. br: 3008-11/95-597., od 12. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 3/95.

[55] Intervju s Josipom Mahovićem od 3. I. 2006.

VOJNA KAPELANIJA

Svojom destrukcijom ne samo materijalnih već i moralnih i društvenih vrijednosti rat duboko pogađa i razara ljudske duše. Puni ih strahom, mržnjom i nesnošljivošću. I upravo iz tog razloga uloga duhovnika – vojnih kapelana je od nemjerljive važnosti kako za vojnike tako i za sve koje je rat na bilo koji način ozlijedio. Pripadnici 151. brigade imali su sreću da s njima kao njihov kapelan u strašna vremena rata bude čovjek velike duhovne i moralne snage – fra Vatroslav Frkin. Samoborski novinar i pjesnik Jože Prudeus je zabilježio sjećanja fra Frkina o vremenima Domovinskog rata.

Čovjek bogoljuban i čovjekoljubiv koji je za životni poziv odabrao redovništvo, odlučivši u svemu nasljedovati osnivača svoga reda, prije svega biti brat bratu, brat sa svima osim sa zlom i Zlim, ni slutio nije da će tijekom svećeništva iskusiti bič rata. Nažalost, zgodilo se zlo i on miran, vedar, dobroćudni fratar, pater, otac Vatroslav kao i cijeli njegov narod bačen je u vatru zlosretnog rata. U ime mira i slobode od Boga darovanih čovjeku, kada je taj dar bio ugrožen, zamijenio je drag mu franjevački habit i odjeven poput tisuće mladića i muževa krenuo tamo gdje je mogao svojim pozivom najviše dati - na bojišnicu gdje se pati, strahuje, biva ranjavan i gine. O, Bože! Izuo je fratarske sandale i navukao čizme koje krvavo žuljaju, želeći biti jednak u svemu, sa svima oko sebe, prizivajući razum u bezumnih, vjeru u uplašenima. Oboružan krunicom, u ratnim je danima propovjedaonicu zamijenio ruševinama, barokno izrezbarenu ispovjedaonicu onom pod vedrim nebom ili kućerkom "izrezbarenom" rafalom i gelerima. Neumorno je išao, hrabrio, mirio, tješio, moleći dok se pucalo da prestane; dok je oružje šutjelo, molio da ne otpočne. Kad je mir nastao, fratarski je habit odjenuo da bi krenuo u pohode ucviljenima: djeci poginulih vitezova, zdvojnim udovicama, skrhanim roditeljima i rodbini. Nosio im je sve što je imao: vjeru, ufanje i ljubav. I nesebično dijelio. O danima koje bi najradije svaki čovjek u životu preskočio, braniteljima drag prijatelj kazuje… (J.P.)

Petar Vatroslav Frkin u posjeti pripadnicima brigade na terenu - djeli krunice

Uvod

Nakon Velike Gospe 1991. godine došao sam u Samobor da bih pripremio samostansku knjižnicu za otvorenje 1992. godine, kada Samoborci slave 750. godišnjicu slobodnog trgovačkog grada. Međutim, euforija predratnog stanja promijenila je moj put. Tadašnji gvardijan, o. Ivan Lončar tražio je da dođem u Čakovec. Hitno je trebalo najvrednije knjige i dokumente spremiti u posebne trezore. U Čakovcu me zatekao rat. U listopadu 1991. vratio sam se u Samobor kako bih uredio Franjevačku samostansku knjižnicu.

Dobrovoljac

U studenome su u Samobor došli prognanici iz Iloka i napunili naše sjemenište. Jedne su nedjelje došle dvije žene iz pozadinske fronte (smještene u hotelu Lavica), kako bi zamolile žene koje pletu za pomoć. Tada je samoborska 151. brigada vodila borbe na novljanskom ratištu. Zima je na vratima. Branitelji uz oružje trebaju i toplu zimsku odjeću. Pozadinska fronta organizirala je u *Lavici* pletenje vunenih čarapa, vesta i rukavica. U tu se akciju uključilo nekoliko Iločanki pa sam ih odveo u *Lavicu*. Tamo su me članice pozadinske fronte zamolile da obilazim roditelje poginulih branitelja. Svoje su zahtjeve obrazložile ovako: "Uočile smo da je obiteljima poginulih branitelja najteže 3-4 tjedna nakon pokopa. Tada ih svi ostave pa se osjećaju teško i osamljeno. Zamolili smo sestru Karmelu da ih i ona obilazi, ali njezini poglavari to ne dopuštaju. Stoga Vas molimo da Vi obilazite te obitelji jer smatramo da biste Vi to mogli." Zamolio sam svoga provincijala u Zagrebu, o. Mirka Mataušića, da mi dozvoli biti vojnim kapelanom. On je to odobrio. Tu sam službu praktički vršio od studenog 1991. do veljače 1996. kada sam premješten u Kloštar Ivanić kako bih se odmorio od svega što je došlo s ratom.

S roditeljima i udovicama poginulih branitelja

Kada je vodstvo 151. samoborske brigade saznalo da sam prihvaćen za njihovog kapelana, zamolili su me da obilazim udovice s djecom, roditelje poginulih i invalide. Budući da ne vozim auto, bio sam upućen na vojsku, općinsku pomoć i privatnike. Iako je samoborski kraj velik, prijevoz nikad nije došao u pitanje. Kada sam posjećivao obitelji poginulih izvan Samobora uvijek se našlo dobrih ljudi da me povezu. Bili smo zaista jedno srce u ublažavanju ratnih nevolja. Nisu u te posjete bile uključene samo obitelji Samoboraca, već i ostale obitelji iz drugih postrojbi, kao i prognanici iz Vukovara, Osijeka, Vinkovaca, Banovine i dr. Veliki dio novčane pomoći, osobito devizne, išao je preko mene. Dijelio sam je najpotrebitijima, što je zabilježeno u arhivu gdje su i potpisane potvrde o preuzetom novcu. Najveći se dio moga rada svih ovih ratnih godina odvijao u razgovorima s onima kojima je netko poginuo ili stradao kao civilna žrtva rata. Prvi susret koji se zbio u studenome 1991. s jednim ocem i majkom u Samoboru opravdao mi je sve druge napore. Taj mi je otac poginulog branitelja rekao ovo: "Prije sprovoda i oko sprovoda svi dolaze i govore. Mi od žalosti ne možemo ni govoriti. Sada kada ste vi došli, prilika je da i mi nešto kažemo." Zato mislim da mi je to bila glavna zadaća; trebalo je saslušati unesrećene i s njima podijeliti bol. Malo se kada ovih ratnih godina spominjalo očeve. Ipak, bio sam izravni svjedok da oni svoju bol nose vrlo duboko u svom srcu. Čini mi se da su na svoj način roditelji poginulih branitelja jednako teško, ako ne i teže od udovica, trpjeli i još uvijek trpe zbog gubitka svojih sinova. Uz starije udovice, starija djeca također vrlo bolno nose i podnose gubitak muža i oca. U studenom i prosincu obilaske sam vršio sam, a u siječnju 1992. dobio sam pomoć iz samoborske brigade od pravnika gospodina Dragutina Kušića. On mi je pomagao i vrlo požrtvovno rješavao pravna pitanja

poginulih branitelja. Mnoge smo dane proveli obilazeći njegovim autom naš kraj. Često smo zbog ostvarivanja prava i dodjela novčanih pomoći obilazili Ministarstva u Zagrebu. Gospodin Kušić je mnogima pomogao rješavajući razne probleme i tako ublažio te nevolje. Malo po malo, počeli su djelovati državni organi zaštitivši obitelji poginulih vrlo pristojnim mirovinama.

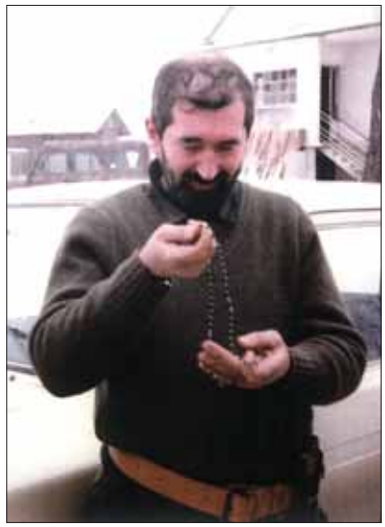

Josip Telišman - PoZ za PD 3. bojne sa krunicom u ruci

Na novljanskom bojištu 1992.

Želja da posjetim branitelje na bojištu ispunila mi se krajem siječnja 1992. Tada je bilo primirje jer su došli UNPROFOR-ci. Bio sam veoma radostan kada sam došao u posjet 151. brigadi u Torove, Novi Grabovac, Trokut, Lovsku i Popovac. Naši su mi zapovjednici pokazali mjesta gdje su se vodile borbe i gdje su poginuli naši ratnici. Tada je još bio snijeg. U kuću u kojoj su bili naši dečki donio sam krunice i molitvenike. Podijelio sam im govoreći o krunici i tada mi je jedan od prisutnih branitelja rekao: ”Dajte da i mi nešto izmolimo.” ”Dobro, izmolit ćemo jednu deseticu krunice za naše poginule sa željom da Vam izmoli da se živi vratite kući”. Predmolio sam deseticu krunicu, a poveća soba odzvanjala je od složne molitve prisutnih branitelja. U posjet 151. samoborskoj brigadi 31. je ožujka u posjet došao biskup Juraj Jezerinac. S njim smo imali koncelebriranu svetu misu za poginule branitelje u lipovljanskoj župnoj crkvi. Obišli smo čitavo bojište sve do Starog Grabovca. Između naših branitelja i neprijatelja razgraničenje je provodio Jordanski bataljun UNPROFOR-a za održavanje primirja. Stari je Grabovac bio razoren poput Vukovara. U to vrijeme primirja jedan je naš borac, izazvan od civila – Srbina, istoga ustrijelio puškom pa je dospio u zatvor u Sisak. Dok je bio pod istragom u dva sam ga navrata posjetio s g. Kušićem u Sisku. Početkom srpnja brigada je demobilizirana. Jedan se dio boraca dobrovoljno javio i prešao u sastav 153. brigade., 31. srpnja 1992. Gubaš, Runtas i Mađerić su poginuli, a Prosoli i Šmit ostali su bez obje noge. Rodbina je ovu vijest vrlo teško primila. Obično nisam išao javljati tu žalosnu vijest, ali ljudi iz Velike Gorice poslani iz 153. brigade nisu htjeli ići bez mene kućama poginulih i ranjenih. Reakcije pojedinih obitelji poginulih branitelja bile su doista burne, što je i razumljivo. Obitelji sam obilazio i naredne tri godine, sve do ”Oluje”. Od provincijala kao i od vojnog vikara Jezerinca dobio sam dozvolu za posjećivanje bojovnika na frontu. Već je prvog dana u akciji 151. brigade kod sela Strmen jedan vojnik poginuo, a jedan je teško ranjen. Ranjene sam posjetio s g. Kušićem u Traumatološkoj bolnici u Draškovićevoj. 9. smo kolovoza pokopali Golubića na groblju u Svetoj Nedelji. 10. kolovoza 1995. s ostalima sam krenuo na bojište u Dvor na Uni. Vidjevši sve te grozote, 10. sam se kolovoza kombijem vratio u Samobor. Kod Siska smo neko vrijeme morali čekati na zaobilaznici jer su Srbi odlazili preko Gline i Petrinje prema Beogradu. Sve što su mogli natovarili su na traktore, prikolice i aute i s tim napustili svoje domove. Jadno su izgledali, a nisu imali snage ni da nas gledaju. Zadnjih 100 krunica podijelio sam našim bojovnicima u Dvoru na Uni. U nedjelju 13. kolovoza služio sam svetu misu. U dogovoru s vojnim ordinarijem, svim sam prisutnima na početku mise podijelio zajedničko oproštenje grijeha,

nakon čega su se pokajali. Bio je to za njih, a i mene, veliki doživljaj. Dakako da smo se kod mise sjetili i svih poginulih. Čitava se brigada 14. kolovoza vratila u Samobor. Vatrogasnim smo vozilom išli u Zagreb po ranjene kako bi i oni mogli prisustvovati svečanom dočeku. Doček je bio veličanstven. Možemo reći da se takvo nešto u Samoboru u ovom stoljeću nije zbilo. Dogovoreno je i ostvareno da 19. kolovoza hodočastimo u Mariju Bistricu k Majci Božjoj u zahvalu što je sve dobro prošlo. Svečanost hodočašća bila je vrlo lijepa. Navečer po povratku u Samobor pozvan sam na večeru u Medsave na zajedničku večeru bojovnika iz sela. Jedan naš bojovnik ispričao mi je što se dogodilo s njegovim kolegama. Ovako je iznio događaj: "Bilo nas je nekoliko u noćnoj akciji. Vraćali smo se u naš tabor. Naš stražar nije znao da smo mi odsutni i već nas je htio "skinuti". U zadnji je čas primijetio na mojim prsima krunicu koja je svijetlila fosforom. Zaključio je da su to naši, a ne neprijatelji. I to nas je spasilo od sigurne smrti tj. krunica na mojim prsima". Otkada sam našim ratnicima 1991. slao krunice, nikada nisam davao fosforne krunice. Dečkima je bilo važno da je imaju, a nisu gledali na kvalitetu. Istina je da sam fosforne krunice dobivao i dijelio za vrijeme rata, ali starijima u pozadini, a ne na ratištu. I evo, upravo ga je ta fosforna krunica spasila.

Fra Vatroslav Frkin nakon „Oluje" drži svetu misu 13. kolovoza 1995. u Dvoru na Uni

Ranjenici

Sigurno je da je rat donio i ostavio teške ožiljke na ranjenicima. Neki su od njih stradali tjelesno, a znatno veći broj duševno tj. "prolupali" su. Neke su žene herojski podijelile sudbinu sa svojim muževima, bez obzira jesu li ostali tjelesni ili duševni invalidi. Budući da neke znam kao divne i požrtvovne žene, rekao sam u više navrata da i one zaslužuju ordenje. Ne smijemo ovdje prešutjeti brojne požrtvovne liječnike i sanitetske radnike koji su spasili mnoge živote, kako na liniji fronte tako i u bolnicama. Bog neka im svima obilno naplati trud i muku.

Djeca

Općenito uzevši, može se reći da je materijalna pomoć iz inozemstva stizala na adrese djece, udovica, a ponešto i na adrese roditelja. Još i danas, nakon rata, mnoga djeca od svojih "kumova" dobivaju lijepa novčana primanja, što je hvale vrijedno. Veliki dio udovica provodi godišnje odmore sa svojom djecom u vojnim odmarališima diljem Jadrana. Bogu hvala, i u našem se kraju do sada udao lijepi broj udovica. Vidim da su zadovoljne i sretne, što me neobično veseli. Naši su muževi i mladići nakon ovih ratnih godina daleko bolje raspoloženi za Božje stvari. Sada bi žene to trebale iskoristiti da zajedno vrate obiteljsku molitvu u svoje domove. To smatram početkom duhovne obnove. Bude li u kući više molitve, bit će manje vrijeđanja Boga u našem narodu i više sloge i Božjeg blagoslova.

PRAVNA I SOCIJALNA SKRB TE FINANCIJSKA SLUŽBA

Pravna i socijalna skrb

Od prvih se dana svoga postojanja 151. brigada suočila s nizom poteškoća pravne naravi. Među prvima je bio status brigade koja je mobilizirana kao brigada Teritorijalne obrane, obrambene organizacije čiji položaj u Republici Hrvatskoj nije bio jasan.

Posljedica višemjesečnog neriješenog statusa brigade bila je i pojava problema u rješavanju prava i socijalnog statusa ranjenih boraca te članova obitelji poginulih boraca.[1] To je postalo osobito očito nakon tragične pogibije petorice vojnika kod "Trokuta". Obitelji poginulih vojnika nisu mogle, kao druge obitelji stradalih branitelja, dobiti jednokratnu novčanu pomoć. Ministarstvo unutarnjih poslova odbijalo je isplatiti pomoć uz obrazloženje da ga isplaćuje samo svojim pripadnicima i pripadnicima ZNG-a. Na upit poslan iz samoborske brigade u Ministarstvo obrane dobiven je odgovor da njima nije jasan status brigade te da se ne zna koji bi organ trebao izvršiti tu isplatu. Jedan je visoki dužnosnik Ministarstva obrane čak *"izrazio sumnju da li uopće obiteljima pripadnika HV pripadaju naknade"*.[2]

Ovakvo pravno-socijalno postupanje Ministarstva obrane izazvalo je ogorčene prosvjede ratnih drugova i rodbine poginulih koji su se osjećali poniženima i uvriježenima jer su njihovi suborci i članovi obitelji isto kao i pripadnici MUP-a i ZNG-a poginuli u obrani Hrvatske, a nakon smrti nemaju jednak status. Ovakvi i slični pravno-socijalni 'gafovi' znatno su utjecali na borbeni moral vojnika. Sve molbe da se u rješavanje tog problema intenzivnije uključe državne i društvene strukture, kako vojne tako i civilne, dale su malo rezultata, tako da ranjenici i obitelji poginulih često nisu bile u mogućnosti ostvariti svoja prava.

Rješavanje statusa brigade koja je polovicom studenog 1991. postala 151. brigada Hrvatske vojske nije donijelo bitne promjene, dok je odlaskom na zapadnoslavonsko bojište broj ranjenih i poginulih pripadnika brigade rastao. Stoga je u brigadi postajala sve prisutnija svijest o tome da se brigada mora tim problemom sama pozabaviti.[3] U brigadi je zadaća organiziranja pružanja skrbi vršena na razini bojni. Zamjenici zapovjednika dobili su zadaću da se pobrinu za ostvarivanje prava koja su stradali pripadnici Hrvatske vojske imali na razini države (npr. naknade za pokop, roditeljske naknade i sl.) ali i rješavanje ostalih problema s kojima su se stradalnici i njihove obitelju

[1] Analiza b/s 151. br. HV-a za period do 24. II. 1992. Spis. 1300. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[2] Izvješće Socijalno-pravne službe Gr ŠTO-a Zagreb od 31. X. 1991. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/92.

[3] Analiza b/s 151. br. HV-a za period od 24. II. do 31. III. 1992. načelnika stožera 151. br., od 31. III. 1992. Spis 1455. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

sučeljavali. Također su imali zadaću organizacije pogreba, držanja oproštajnih govora u ime brigade i sl. Bila je to vrlo teška zadaća, o čemu zamjenik zapovjednika 1. bojne iz 1991. godine, bojnik Dragutin Kušić, piše: *"Nikad ranije nisam bio u situaciji da obitelj suočim s okrutnom činjenicom da je ostala bez svoga najbližeg, da je u tom trenutku utješim i nađem riječ da svladaju bol. Svi mi volimo svoju domovinu i kad smo u rat krenuli bili smo svjesni da je i naš život svakodnevno na kocki. Sve je to jasno kad se ništa ne dogodi. No, u trenutku stradanja, uvijek se postavlja pitanje, zašto? Zašto baš moj sin, moj muž, moj brat, moj otac, zašto..."*[4]

Osim emocionalnih, izvršitelji ovih zadaća suočili su se s nizom drugih problema i prepreka. Hrvatska je vojska još bila u fazi nastajanja i pravna regulativa u slučajevima stradavanja hrvatskih vojnika još nije bila posve određena, što je znatno otežavalo svaki rad.[5]

Tijekom prosinca je 151. brigada pretrpjela znatne gubitke. Povećao se broj ranjenika, invalida i obitelji poginulih pripadnika brigade čija problematika je i dalje vrlo sporo rješavana.[6] Nitko, niti na razini 151. brigade niti na razini države, nije bio pripravan na to da će doći do tako velikog broja stradalih osoba. Međutim, moralo se prihvatiti činjenicu da je u četiri mjeseca ratovanja samo 151. brigada imala 19 mrtvih i 36 teže ranjenih te pristupiti rješavanju uz to vezanih problema.[7] Zapovjednik je brigade 9. ožujka 1992. donio odluku o ustanovljivanju Pravne službe tj. postavljanju formacijskog mjesta koordinatora za građane i skrb o ranjenim braniteljima. Zadaća službe bila je obavljanje pravnih poslova za potrebe brigade.[8] Na to je mjesto 15. ožujka s dužnosti zamjenika zapovjednika 1. bojne prebačen bojnik Dragutin Kušić.[9] Kao diplomirani pravnik bio je upoznat s pravima koja su stradali pripadnici Hrvatske vojske dobili na razini države, a kao zamjenik zapovjednika bojne bio je dobrano upoznat sa socijalnom i pravnom problematikom brigade.[10]

Dragutin Kušić

Primarna zadaća Pravne službe bila je usmjerena na rješavanja pitanja pravne pomoći i općenito problematike ranjenika tj. invalida i obitelji poginulih pripadnika 151. brigade.[11] Kao vanjski suradnik u ove se aktivnosti uključio vojni kapelan brigade Vatroslav Frkin, svećenik franjevac iz Franjevačkog samostana u Samoboru, dok je u određenim poslovima humanitarne naravi pomoć pružala Pozadinska fronta i Crveni križ Samobora.[12] Od privatnika su veliku materijalnu

[4] Dragutin KUŠIĆ, "Socijalna skrb i Domovinski rat".

[5] Analiza b/s 151. br. HV-a za period do 24. II. 1992. Spis 1300. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[6] Dragutin KUŠIĆ, "Socijalna skrb i Domovinski rat".

[7] Intervju s Dragutinom Kušićem od 12. III. 2005.

[8] Izvješće Pravne službe 151. br. HV-a o radu za razdoblje 15. IV. - 15. V. 1992. Br: 309/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[9] Upitnik za pripadnike pravne službe. Kl: 740-01/92-99-01. Ur. br:1075-23-02/92-2769., od 8. VII. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 6/92.

[10] Dragutin KUŠIĆ, "Socijalna skrb i Domovinski rat".

[11] Izvješće Pravne službe 151. br. HV-a o radu za razdoblje 15. IV. - 15. V. 1992. Br: 309/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[12] Izvješće zapovjednika 151. br. o stanju b/s. Ur. br: 507/92., od 24. VII. 92. Spis 507/92. R. 9/92. i Izvješće Pravne službe 151. br. HV-a o radu za razdoblje 15. IV. - 15. V. 1992. Br: 309/92. R. 8/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a".

pomoć, prvenstveno za obitelji stradalih branitelja, pružili Dušan i Višnja Somek. Oni su već odranije bili veliki donatori 151. brigade pomažući joj u financijskom dijelu te u kupovini oružja.[13] Također su velikim novčanim sredstvima pomagali i obranu Vukovara.[14] Međutim, sva ta pojedinačna pomoć i rad Pozadinske fronte nije bila dovoljna. Nažalost, odnos grada Samobora i civilne vlasti prema brigadi u to je vrijeme bio vrlo loš. Na postrojbu se i dalje gledalo kao na nužno zlo. Čak joj je dodana i etiketa *"Crvena brigada"*, a zbog takvog razmišljanja i odnosa izostala je i materijalna pomoć.[15] Ipak, sve to nije pokolebalo 151. brigadu, već je kao jedna od prvih hrvatskih brigada krenula u rješavanje problema na način samostalnog organiziranja.[16] Bio je krajnji trenutak za institucionalnu pomoć stradalnicima Domovinskog rata jer su se mnogi od njih posve izgubili u birokratskim stranputicama i bili su dovedeni na rub očaja.[17]

Među prvim je aktivnostima Pravne službe bio obilazak svih obitelji poginulih pripadnika brigade od kojih su prikupljeni podaci o dotadašnjem ostvarenju njihovih prava, nakon pogibije njihovih najmilijih. Nakon toga su posjećena tridesetšestorica ranjenih i povrijeđenih pripadnika brigade pa su i od njih prikupljeni slični podaci. Tako je stvarana evidencija o invalidima-ranjenicima brigade. Pri posjetama je prikupljana odgovarajuća dokumentacija, popunjavani su obrasci i zahtjevi.

Osim pravnih, pri ovim je obilascima ljudima pružana i psihološko-emocionalna te duhovna pomoć i utjeha, jer su obitelji poginulih i ranjenici uglavnom bili u stanju teške emocionalne i psihološke napetosti. Bilo je vrlo teških slučajeva, npr. u obiteljima u kojima je poginulo više članova i gdje je trebalo uložiti veliku brigu i utjehu za preostale članove obitelji. U mnogim je slučajevima poginuli bio jedini ili glavni hranitelj obitelji koja se tako našla u vrlo teškoj situaciji. U takvim je slučajevima osobito važnu ulogu odigrao fra Vatroslav Frkin. Pronalazio je prave riječi utjehe i ublažavao boli, tješeći ožalošćene u duhu vjere i olakšavajući im na taj način te teške trenutke. Obitelji stradalnika redovito su posjećivane cijele 1992. godine. Povremeno su organizirana i okupljanja stradalih obitelji, pri čemu im se nastojalo pružiti moralnu podršku i ohrabrenje da se koliko-toliko vrate u normalan život.

Usporedo s ovim obilascima i prikupljanjem podataka stupalo se u neposredan kontakt s organima koji rješavaju socijalne probleme gdje su pokretani ili požurivani razni postupci za ostvarivanje prava, posebice u Odjelu za skrb Hrvatske vojske pri Ministarstvu obrane kojem je na čelu bio pukovnik Ante Vučić te s referenticom za prava poginulih Gordanom Šiklić, Komisijom za stambena pitanja Ministarstva obrane, Službom za invalidsko-boračka pitanja pri Područnom uredu Samobor te drugim službama i organizacijama.

---

[13] Intervju s Dragutinom Kušićem od 12. III. 2005.

[14] "Nesebični obrtnici", *Vjesnik*, 6. X. 1991., 4.

[15] Prijedlog za analizu pomoćnika zapovjednika za političku djelatnost 151. br. HV-a od 21. VI. 1993. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/93.

[16] Intervju s Dragutinom Kušićem od 12. III. 2005.

[17] "Predstoji nam drugi boj", *Samoborski list*, 26. VI. 1992., 5.

Radilo se na ostvarivanju prava na jednokratnu pomoć za ranjene i poginule iz "Fonda Zrinski-Frankopan", od Pozadinske fronte, kao i jednokratne pomoći obiteljima poginulih od Vlade Republike Hrvatske, zatim o obiteljskim invalidninama i mirovinama, isplatama troškova pokopa i uređivanje grobova, rješavanju stambenih pitanja za ranjene i obitelji poginulih, pravu na zdravstvenu zaštitu, dobivanju humanitarne pomoći preko humanitarnih organizacija i sl. Ostvarivanje tih prava nije bilo jednostavno i bez pravne i organizacijske pomoći 151. brigade stradalnici vrlo vjerojatno ne bi uspjeli u ostvarivanju svih svojih prava.

Pravna se služba brinula i da svi stradali pripadnici brigade dobiju odštetu od *Croatia – osiguranja* jer je Zapovjedništvo brigade sve svoje pripadnike osiguralo kod ove osiguravajuće kuće u slučaju ranjavanja ili smrti. Uz to, pravna je služba brigade stalno bila na raspolaganju za sve poslove stručne, pravne i humanitarne pomoći navedenim osobama. Pri ovim se aktivnostima nailazilo i na vrlo teške i specifične slučajeve, prave ljudske drame koji se mogu najbolje oslikati slučajem dvojice samoborskih vojnika poginulih u obrani domovine koji su iza sebe ostavili trudne zaručnice tj. nevjenčane supruge. Djeca su se rodila poslije njihove smrti pa je Pravna služba brigade provela postupak priznavanja očinstva. Zahvaljujući ovako požrtvovnom radu Dragutina Kušića i Vatroslava Frkina otpočelo je uspješnije i brže ostvarivanje prava ranjenika i obitelji poginulih. Stradalnici 151. brigade ostvarili su iznimno velik broj svojih prava, osim onih vezanih za dobivanje stanova, što je išlo znatno sporije, premda su u konačnici i tu postignuti zadovoljavajući rezultati jer su već 1992. godine dobiveni prvi stanovi za obitelji i udovice poginulih pripadnika brigade. Međutim, pravna i socijalna pomoć nije pružana samo pripadnicima 151. brigade. Kušić i Frkin spremno su pomagali i braniteljima iz drugih postrojbi te obiteljima prognanika i izbjeglica koji su se nalazili u Hotelu "Šmidhen" ili su bili zbrinuti kod samoborskih obitelji.

Pravna pomoć pružena je i invalidima pri osnutku Podružnice hrvatskih vojnih invalida Domovinskog rata 24. svibnja 1992. u Samoboru, na čijem je čelu bio pripadnik 151. brigade Edi Trezić, a nastavljena je i poslije u rješavanju njihovih problema, npr. prilikom zapošljavanja. Ove su aktivnosti činile glavninu poslova Pravne službe. Međutim, uz navedene poslove, Pravna je služba pružala pomoć zapovjedniku brigade i zapovjednicima bojni u tumačenju Propisnika o vojnoj stezi, rješavanju disciplinskih pitanja te ostalim pravnim pitanjima iako tu nije bilo odveć posla jer u 151. brigadi nije bilo slučajeva stegovnih prijestupa, već se najčešće radilo o stegovnim pogreškama zbog nepra-vodobnog odazivanja na izvršenje zadataka ili učinjenih materijalnih šteta na vozilima, u kojim su slučajevima izricane stegovne mjere vojničkog pritvora, nadoknade štete ili novčane kazne. Mjere je izricao zapovjednik brigade. Nije bilo niti jednog slučaja koji se nije mogao riješiti na terenu pa stoga nije bilo niti jednog slučaja za vojno-disciplinski sud. Još je važno napomenuti da u brigadi nije bilo nikakve diskriminacije na političkoj ni na bilo kojoj drugoj razini.

Brigada je vrlo dobro surađivala i s Vojnom policijom, posebno u slučaju dvaju teških ubojstava – vojnika Dražena Derdića i civila Milana

Belajca, kada je Pravna služba pomogla istražnim organima u provođenju opsežne istrage.[18] Kako 151. brigada nije imala svoj vod vojne policije, koristila se uslugama 67. bojne Vojne policije Zapovjedništva Operativne zone Zagreb.[19] Pored toga je, pri terenskim obilascima brigade, bojnik Kušić pružao pravnu pomoć svim vojnicima koji su to zatražili, ovisno od njihovim potrebama.[20]

Nakon što je u kolovozu 1992. Dragutin Kušić demobiliziran, došlo je do gašenja Pravne službe. Ipak, time nisu prestala nastojanja brigade u pružanju pomoći i potpore potrebitim pripadnicima brigade. O tome se dalje brinula 'jezgra brigade' koju je bojnik Kušić prije demobilizacije detaljno izvijestio o stanju svih predmeta Pravne službe.[21] S obzirom na to da ni u periodu demobilizacije nije bilo jasno kakav je status ranjenika i invalida 151. brigade, Zapovjedništvo je odlučilo da ih se do posljednjeg trenutka, dok to bude moguće, drži u položaju mobiliziranih vojnih osoba kako bi im se na taj način mogao ishoditi što povoljniji položaj. Isto je učinjeno s vojnicima koji su dragovoljno otišli u obranu hrvatskog naroda u BiH.[22] Krajem 1992., u Ministarstvu obrane profesionalni su djelatnici toliko uznapredovali u poslovima vezanim uz prava hrvatskih vojnika da se 'jezgra brigade' mogla osloniti na njih u daljnjem ostvarivanju spomenutih aktivnosti.

Međutim, to nije značilo da je prestala daljnja skrb brigade za svoje pripadnike.[23] Brigada je bila u stalnoj vezi s udrugama ranjenika i invalida. Redovito su organizirane akcije pomoći potrebnima (npr. akcija prikupljanja drva za obitelji invalida i poginulih branitelja).[24] Predstavnici brigade redovito su posjećivali sve svoje ranjene vojnike na mjestima gdje su se liječili i oporavljali (npr. u Stubičkim toplicama). Nisu zaboravljene ni obitelji ranjenih i poginulih. I njih se redovno posjećivalo i pružana im je pomoć i potpora. Uz materijalnu pomoć koja im je po zakonu pripadala, u 151. su se brigadi uvijek nastojala iznaći i tim obiteljima dati još neka dodatna sredstva.[25] U tome se imalo podršku građana samoborskog i svetonedeljskog kraja, mjesnih poglavarstava pa čak i samoborske 'dijaspore'. Tako su npr. Borislav i Štefanka Čorbić iz Australije krajem 1995. godine djeci poginulih pripadnika 151. brigade poslali poklone.[26]

---

[18] Izvješće Pravne službe 151. br. HV-a o radu za razdoblje 15. IV. - 15. V. 1992. Br: 309/92. R. 8/92. Izvješće Pravne službe 151. br. HV-a o radu za razdoblje 15. V. - 15. VI. 1992. Br: 345/92. R. 6/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a", Dragutin KUŠIĆ, "Socijalna skrb i Domovinski rat" i Intervju s Dragutinom Kušićem od 12. III. 2005.

[19] Dopis 67. bojne Vojne policije. Kl: 800-01/92-07. Ur. br: 1075-18/92-456., od 15. V. 1992. Spis 1670. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[20] Izvješće Pravne službe 151. br. HV-a o radu za razdoblje 15. IV. - 15. V. 1992. Br: 309/92. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 8/92.

[21] Referiranje zapovjednika 151. br. zapovjedniku Operativne zone Zagreb. Ur. br: 581/92., od 26. VIII. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[22] Analiza Zapovjedništva 151. br. HV-a o pripremama za demobilizaciju brigade od 15. VI. 1992. Spis 1763. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[23] Intervju s Dragutinom Kušićem od 12. III. 2005.

[24] Dnevno izvješće zapovjednika 151. br. HV-a od 4. IX. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 7/92.

[25] Zapovijed Zapovjedništva 151. br. o posjećivanju ranjenih pripadnika brigade, obitelji poginulih bojovnika te grobova poginulih. Kl: 960-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-698., od 3. XI. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a" R. 23/95.

[26] Potvrda o prijemu poklona za djecu poginulih boraca 151. br. HV-a Kl: 536-03/95-01/1. Ur. br: 3008-11/95-848., od 27. XII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 22/95.

Brigada je vodila brigu da njihovim palim očevima bude odana dostojna počast i hvala. Tako je već krajem 1992. godine zapovjednik brigade Adolf Paar kod Područne službe Gradskog sekretarijata za urbanizam u Samoboru te Gradskog zavoda za zaštitu i obnovu spomenika kulture i prirode Zagreba pokrenuo postupak za izradu spomenika tridesetpetorici (od čega njih 20 iz 151. brigade) poginulih branitelja Domovinskog rata s područja Samobora.[27] Spomenik je izrađen skoro desetljeće nakon pokretanja postupka – 27. listopada 2001. godine.[28] Od 1992. nadalje, na blagdan Svih svetih, 151. brigada održava komemoracije u sjećanje na sve poginule pripadnike brigade i druge Samoborce pale za domovinu.

Zajedno s predstavnicima Hrvatske vojske i MUP-a Samobor obilaze se sva groblja na kojima su pokopani poginuli branitelji. Osim toga, 1992. godine otpočelo se s obilaskom prostora zapadne Slavonije na kojem je brigada ratovala, gdje se na mjestima pogibije pripadnika 151. brigade pale svijeće i odaje počast.[29] Nakon smirivanja stanja u "Sektoru Zapad", svakog se 29. listopada organizirano posjećuje motel "Trokut" – mjesto koje je postalo simbol stradanja Samoboraca. Osim za vojnike, brigada je organizirala obilazak "Trokuta" i za roditelje poginulih branitelja, ali i za sve druge koji tu žele odati počast borcima za slobodu Hrvatske.[30] Danas, kada je 151. brigada samo dio časne povijesti Samobora, brigu o ovome vodi Udruga branitelja 151. brigade.

Skrb brigade nije bila ograničena samo na pružanje pomoći stradalnicima i počast poginulima. Pomoć, prvenstveno pravnu, trebali su i neki pripadnici brigade nakon povratka s bojišta jer su zbog dugog izbivanja s posla radi obrane domovine u svojim poduzećima (uglavnom u vlasništvu privatnika) dobivali otkaze. Pravna je zaštita od strane državnih institucija i u tim slučajevima bila loša i nije im pružana odgovarajuća zaštita.[31] Stoga je i u tim slučajevima "uskočila" 151. brigada, pomažući u očuvanju radnih mjesta tako što je pokretala sudske postupke protiv vlasnika tih poduzeća. Rat je ostavio teške posljedice na psihičkom zdravlju nekih vojnika. Kod jednih se to ispoljavalo kroz alkoholizam, dok je kod drugih bio zamjetan PTSP. Iz brigade im je tokom liječenja neprestano pružana pomoć i podrška.[32]

Kada je 1995. godine tokom akcije "Oluja" brigada ponovno pretrpjela gubitke (2 mrtva i 15 ranjenih), opet su poduzete nužne mjere skrbi. Tako je već 5. kolovoza, dan nakon što su u "Oluji" stradali prvi samoborski vojnici, savjetnik za pravne poslove brigade bojnik

[27] Zahtjev Zapovjedništva 151. br. HV-a Sekretarijatu za graditeljstvo i urbanizam grada Zagreba – područni odjel Samobor. Ur. br: 808/92., od 8. XII. 1992. i Zamolba Zapovjedništva 151. br. Gradskom Zavodu za zaštitu i obnovu spomenika kulture i prirode za mišljenje o postavi spomenika poginulim borcima Domovinskog rata s područja Samobora. Ur. br: 808/92., od 8. XII. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[28] Usmeno priopćenje Adolfa Paara.

[29] Obilježavanje dana Svih svetih 151. br. HV. Ur. br. 739/92., od 9. XI. 1992. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 9/92.

[30] Izvješće zapovjednika 151. br. HV-a o obilježavanju Svih svetih. Kl: 960-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-698., od 3. XI. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95.

[31] Prijedlog za analizu pomoćnika zapovjednika za političku djelatnost 151. br. HV-a od 21. VI. 1993. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 4/93.

[32] Intervju s Dragutinom Kušićem od 12. III. 2005.

Dragutin Kušić poduzeo prve korake vezane uz reguliranje prava ranjenih i obitelji poginulih branitelja.[33]

Po povratku brigade s bojišta Kušić i fra Frkin opet su se aktivirali na skrbi i brizi za ranjenike i obitelji poginulih. U usporedbi s 1992. godinom, sada su imali lakši zadatak jer je ostvarivanje prava u cijelosti bilo pravno regulirano, a kod mjesnih je vlasti postojala spremnost da se pomogne. 'Jezgra brigade' nastavila je s pravnom i socijalnom brigom za svoje pripadnike i nakon demobilizacije.[34]

Financijska služba

Franjo F. Bašić

Organizacijske pripreme i ustroj financijske službe brigade počeli su krajem lipnja 1991. godine zajedno s ustrojem ostalih sastavnica brigade.

Financijska služba bila je organizirana piramidalno, s načelnikom financijske struke u okviru zapovjedništva brigade i referentima financijske službe u zapovjedništvima bojni te samostalnih vodova i službi. Osim tehničkih priprema koje su organizirane u okviru zapovjedništva brigade, organizirano je i nekoliko instruktivnih sastanaka o načinu vođenja evidencije i postupanju referenata financijske službe nakon same mobilizacije.

Sastanci su organizirani u prostorijama Zapovjedništva TO-a Grada Zagreba, u okviru čijeg je ustroja djelovala i 8. brigada TO-a.

Tijekom mobilizacije i neposredno nakon nje referenti financijske službe imali su posebno složenu zadaću, naročito u:

- praćenju promjena u evidenciji novopridošlih i otpuštenih pripadnika brigade;
- prikupljanju potvrda o ostvarenim osobnim dohocima pripadnika brigade kod poslodavaca;
- prikupljanju potvrda Zavoda za zapošljavanje za nezaposlene pripadnike brigade;
- izradu isplatnih listi za pripadnike postrojbi do kraja 1991. godine;
- preuzimanju i kuvertiranju novčanih sredstava;
- isplatu plaće pripadnicima brigade, u pravilu na samoj bojišnici;
- kontroli nakon provedene isplate te vraćanju neisplaćenog novca u sjedište brigade ili u sjedište isplatitelja.

Posebne je poteškoće financijska služba imala na terenu zbog toga što su se evidencije i promjene u njima radile isključivo ručno, jer u prvoj fazi pa sve do početka 1992. godine nije bilo računalne evidencije.

Tijekom 1992. godine, a naročito za vrijeme "Oluje", rad je djelomično olakšan iako je i u ovom razdoblju posao financijskih referenata bio izuzetno složen i odgovoran.[35]

---

[33] Zapovijed zapovjednika 151. br. HV-a savjetniku za prave poslove za regulaciju pitanja prava ranjenih i obitelji poginulih od 5. VIII. 1995. AMORH. Fond GS OS RH. 'Izlazni akti' 57-199.

[34] Dragutin KUŠIĆ, "*Socijalna skrb i Domovinski rat*".

[35] Franjo BAŠIĆ, " *Organizacija i djelovanje Financijske službe kao sastavnice 151. brigade HV-a*".

9. *Slobodna Hrvatska, ponosan Samobor*

DOPRINOS 151. BRIGADE OSLOBAĐANJU HRVATSKE

Sa širenjem velikosrpske agresije na Hrvatsku 1991., godine u tadašnjoj su samoborskoj općini tijekom ljeta izvršene pripreme za formiranje brigade. Zahvaljujući kvalitetno odrađenim predradnjama, rezultati mobilizacije brigade izvršene 18. rujna 1991. su bili iznimno dobri, stoga je brigada neposredno po mobilizaciji bila sposobna za obavljanje prvih zadaća. Tako je već dva dana po mobilizaciji, 20. rujna, brigada od Narodne zaštite preuzela blokadu samoborske vojarne JNA. Kako su sva nastojanja da se na miran način riješi pitanje ove vojarne propala, 6. listopada se pristupilo oružanom osvajanju. Bio je to jedan od većih uspjeha brigade, jer je iz skladišta vojarne izvučena velika količina oružja, streljiva i opreme kojim su naoružane i opremljene čak četiri zagrebačke brigade Hrvatske vojske, čime je stvorena kritična masa vojnih postrojbi HV-a nužnih za zaustavljanje prodora JNA u sjeverozapadnu Hrvatsku. Prilikom oslobađanja vojarne, svojim se uspješnim djelovanjem naročito istakao brigadni PZO koji je spriječio raketiranje iz zraka i tako očuvao grad Samobor i njegove građane od velikih materijalnih šteta i stradanja. Također, od 21. su rujna postrojbe 151. brigade vršile osiguravanje ranije oslobođenih objekata JNA - vojarne Prečko, Lučko i Senjak.

Prva se dva mjeseca brigada nalazila u borbenom rasporedu na području tadašnje općine Samobor sa zadaćom sprečavanja eventualnog napada JNA prema Zagrebu iz pravca Jastrebarskog i Karlovca te izlaska JNA iz vojarni u Zagrebu i Kerestincu.

Usporedo s ovim aktivnostima, od 28. se rujna postrojbe brigade uključuju u borbe na hrvatskim bojištima. Toga se dana jedna satnija brigade uključila u obranu Lasinje. Nedugo nakon toga, 14. listopada, prva borbena grupa odlazi u zapadnu Slavoniju gdje tijekom listopada prvo sudjeluje u stabilizaciji bojišnice u sjevernom dijelu općine Novska, a od 29. listopada u velikoj ofenzivi HV-a pod nazivom "Orkan '91". Toga je dana brigada prilikom prvog napada na motel "Trokut" doživjela i svoje najveće žrtve; pogibiju petorice pripadnika brigade. I nakon ovoga tragičnog događaja samoborske postrojbe sudjeluju u napadnim akcijama u koje se 21. studenog uključuje cijela brigada.

Tijekom nepuna dva mjeseca brigada je sudjelovala s drugim postrojbama HV-a u oslobađanju dvadesetak sela općine Novska i Pakrac, napredujući 25 kilometara zračne linije od polazne crte Lipovljani – Bujavica do zaključne Subocka – Kričko brdo, zaustavivši se u danima prije Sarajevskog primirja pred Donjim Čaglićem, najistureniji srpskim uporištem na novljanskom bojištu. Uz gornju Slavoniju, bio je to najveći oslobođeni teritorij u Republici Hrvatskoj 1991. godine. Važnost ovih uspjeha tim je veća što se zna da je zapadna Slavonija imala izuzetno veliko značenje u velikosrpskim planovima zauzimanja hrvatskoga državnog teritorija. Naime, padom bi se zapadne Slavonije ostvarile stare srpske prijetnje da će se Hrvatska svesti na "pogled sa zagrebačke katedrale". Oslobađanje navedenog prostora vršeno je

uz velike napore. Cijeli je prostor novljanskih brda, naime, tijekom sveobuhvatnih priprema za srpsku pobunu i agresiju izuzetno dobro utvrđen. Sva su srpska pobunjenička sela bila prepuna vojničkih bunkera, topničkog streljiva i minskih polja. Stanovništvo je organizirano u postrojbe TO-a koje su zarana zaposjele skoro sve kote s kojih je kontrolirano novljansko područje. Stoga je ratovanje na ovom terenu bilo 'rat topništva' tijekom kojeg su svi položaji HV-a bili neprekidno tučeni velikim brojem raznoraznih granata i projektila čiji je cilj bio spriječiti napredovanje hrvatskih postrojbi.

Od dolaska na ovo bojište samoborska je brigada u razdobljima između napadnih akcija u svojoj djelatnosti bila usmjerena na čuvanje dostignutih položaja HV-a. Tu treba posebice istaknuti činjenicu da 151. brigada niti jedan položaj koji joj je bio povjeren na čuvanje nije izgubila. Doslovce niti jedan metar tla zapadne Slavonije koji je bio povjeren 151. brigadi nije bio prepušten srpskom agresoru. Posebice je to došlo do izražaja u slučajevima držanja položaja u Gornjim i Donjim Kričkama, kada je samoborska postrojba punih 14 dana, pod neprekidnom topničkom vatrom kombiniranom s pješačkim napadima, zadržala sve položaje. Identična je situacija bila i u Donjoj i Gornjoj Subockoj gdje je uporna obrana trajala 17 dana. U tome je razdoblju uspješno djelovao i brigadni PZO, pogodivši 13. prosinca jedan zrakoplov JNA.

U ovim je borbenim djelovanjima brigada podnijela i teške ljudske žrtve. Do primirja 3. siječnja 1992. godine poginulo je 16 pripadnika brigade. Istodobno su samoborski vojnici pojedinačni ili grupno učinili više junačkih djela, za što su primili odličja za hrabrost, vođenje i zapovijedanje. Tijekom borbenog djelovanja brigada je zarobila više agresorskih vojnika, među kojima se ističu zapovjednik bataljuna JNA major Nebojša Zarić, poručnik JNA Siniša Kajkut zarobljeni u Subockoj te major Boško Gvozden i oficir službe sigurnosti Luka Vranješ iz garnizona JNA u Samoboru. Zarobljenih sredstava, naoružanja i tehnike bilo je veći broj no do preciznih podataka se nije moglo doći.

U razdoblju od 3. siječnja do 12. srpnja 1992. godine brigada je boravila na dostignutim crtama sa zadaćom očuvanja ostvarenih uspjeha, kada je s dolaskom snaga UN-a bila demobilizirana i povučena u Samobor. Dio je brigade početkom svibnja angažiran na čuvanju i obrani Starog Grabovca, glavnog prijelaza između slobodnog i okupiranog teritorija Republike Hrvatske. U izuzetno teškim uvjetima, na najbolji su mogući način izvršene sve postavljene zadaće. U tom je razdoblju brigada imala gubitke, i to 3 mrtva, te je ukupna slika gubitaka brigade do demobilizacije bila 19 mrtvih i 43 ranjena pripadnika. Od posljedica boravka na bojištu, 1993. je godine preminuo još jedan vojnik.

U samom je početku ratovanja brigada bila bez ratnog iskustva, sa Zapovjedništvom koje je imalo iskustva iz mirnodopskih aktivnosti. Ista je situacija bila i kod vojnika, pa je procijenjeno da je brigada dosta dobro obučena za borbena djelovanja. Međutim, konkretna je ratna situacija bila nešto sasvim drugo. U samom je početku osnovni problem bio kako od civila u vrlo kratkom vremenu stvoriti vojnika sposobnog za borbu, jer je takvog, pravog borca tada hrvatska država najviše trebala. Konkretna ratna situacija koja je prethodila mobilizaciji 18.

rujna 1991. godine, nedostatak opreme i naoružanja, nedostatak pravne i zakonske regulative u obrambenoj politici te unaprijed stvorena nepovoljna klima u dijelu struktura nove vlasti u Samoboru (zbog navodne neprimjerenosti zapovjedničkog kadra /npr. "sve su to stare komunjare"/) doveli su do početnih problema u vođenju i zapovijedanju.

U takvoj su situaciji veliki teret podnijeli zapovjednici i časnici koji su isključivo svojim znanjem i stavom prednjačili u rješavanju dobivenih zadaća. Tu posebice treba istaknuti predani rad Zapovjedništva brigade koje je od početka djelovalo kao jedna složna zajednica te time uspijevalo prebroditi mnoge nedaće. Pri donošenju važnih odluka uvedeno je načelo da se u odlučivanje uključe svi organi stožera, osim u situacijama kada to borbena situacija nije dozvoljavala. Tada su odluke donošene skraćenim postupkom.

U cilju obuke i upoznavanja naoružanja, taktičkih radnji, strojevih radnji i organizacije borbenog osiguranja provođene su obuke još od samog početka boravka ljudstva u postrojbama. Konkretna uporaba postrojbi u borbi u potpunosti je dovela do obučenosti ljudstva u uporabi oružja. Obuka se vršila i na položajima te tijekom boravka postrojbi na odmoru. Rezultati obuke bili su vidljivi i po ukupnim rezultatima novljanskog ratovanja.

Usprkos svim problemima brigada je već od prvih dana postizala zadovoljavajuće rezultate. Uspjelo se održati i kontinuitet neprekidnog života i rada brigade. Postupno je stjecanje ratnog iskustva podiglo bojevu spremnost brigade do stupnja koji je jamčio uspješno provođenje svih dobivenih zadaća. Postupno, s ustrojavanjem organiziranosti Hrvatske vojske kao cjeline, došlo je do sređivanja stanja u pitanjima vojničke stege i organizacije u postrojbama. Pojava samovolje i nepoštivanja zapovijedi svedeni su na rijetke pojedinačne slučajeve. Tijekom višemjesečnoga zajedničkog djelovanja među vojnicima je stvoren jak osjećaj pripadnosti postrojbi čemu je pogodovalo i to što je brigada u cijelosti mobilizirana po teritorijalnom principu te to što su se gotovo svi vojnici međusobno poznavali. Na jačanju zajedništva također je cijelo vrijeme sustavno radilo Zapovjedništvo brigade i časnici IPD-a.

Uz manju aktivnost tijekom rujna 1993. godine, kada se pružala podrška tijekom oslobađanja "Medačkog džepa", brigada je vrijeme do srpnja 1995. godine provela u pričuvi.

Zato je tijekom vojno-redarstvene akcije "Oluja" 151. brigada izvršila daleko više zadaća no što je bilo predviđeno. Naime, prema prvotnom naređenju nadređenog zapovjedništva, zadaća je brigade bila pružanje podrške drugim postrojbama u proboju srpskih linija otpora u Sunjskoj posavini. Međutim, uslijed neplaniranog razvoja događaja, 151. je brigada postala glavnom udarnom silom HV-a na pravcu Strmen – Slovinski – Hrvatska Kostajnica. Uz podršku drugih postrojbi HV-a, 151. je brigada slomila otpor snažnog srpskog uporišta u selu Strmen, čime je omogućeno uspješno oslobađanje Hrvatske Kostajnice 6. kolovoza. Također, mimo prvotne zapovijedi, brigada je tijekom idućih triju dana sudjelovala u oslobađanju Zrinskog pounja. Posebice je to došlo do izražaja 8. i 9. kolovoza prilikom teških borbi za oslobođenje Dvora na Uni, kada je brigada dala vrlo veliki doprinos u konačnom oslobađanju Banovine.

Nakon oslobođenja Dvora na Uni 151. je brigada dala sve od sebe u čišćenju Pounja, Zrinske gore i područja Gline. Pregledom navedenih aktivnosti vidljivo je da je postrojba doista izvršila daleko više zadaća nego je po prvotnim planovima bilo predviđeno.

O borbenoj angažiranosti tijekom "Oluje" svjedoči i količina utrošenog streljiva. Brigada je u kolovozu tijekom borbenih djelovanja potrošila 140.032 metaka, 658 mina, 32 rakete 'Zolje', 730 ručnih bombi, 150 sporogorećih štapina, 30 kg plastičnog eksploziva, dok o prijeđenoj kilometraži svjedoči utrošak goriva; 18.734 litara raznih vrsta goriva.[1] Tijekom akcije su poginula 2 pripadnika brigade dok ih je 15 ranjeno.[2] S "Olujom" se broj poginulih pripadnika brigade popeo na 22 vojnika, dok ih je sveukupno ranjeno 58.[3] Zahvaljujući naporima i neprestanoj brizi o zaštiti boraca Zapovjedništva brigade, brigada je tijekom svoga višegodišnjeg ratnog puta imala razmjerno mali broj stradalih pripadnika.

Imajući u vidu sve navedeno, može se prihvatiti ocjena zapovjednika brigade Josipa Mahovića da je 151. brigada *"kvalitetno i u potpunosti odradila zadaće koje su pred nju postavljene, ali uz dosta problema prouzročenih uglavnom uzrocima na koje nismo mogli direktno utjecati. Zadaća je u potpunosti izvršena s minimalnim gubicima, a zasluge za to su sigurno kvalitetno vođenje i zapovijedanje, visok moral boraca, relativno dobra opremljenost postrojbe i dosta sreće. Taj elementa (sreća) prisutan je po našoj prosudbi kod svih postrojbi koje su djelovale na našem pravcu."*[4]

Pomoćnik zapovjednika za PD Boris Makarun također je mišljenja da je *"151. br. HV-a časno izvršila svoju zadaću, a uz to se maksimalno zalagala kako za svakog svog pripadnika, tako i za pripadnike drugih postrojbi koje su zajedno djelovale na našem pravcu. Smatramo da je to krajnje humano i profesionalno..."*

O ulozi Zapovjedništva tijekom "Oluje" procjenjuje da je *"od same zapovijedi za mobilizaciju 151. br. pa do okončanja akcije 'Oluja' Zapovjedništvo krajnje profesionalno pristupilo obavljanju svojih poslova, u potpunosti svjesno svoje uloge, mjesta i povijesne zadaće koja mu je dodijeljena… svaki član Zapovjedništva je dao maksimum prema svojim mogućnostima i sposobnostima. Samoinicijativa je stalno bila prisutna, no niti jedna bitna stvar nije se realizirala bez koordinacije sa zapovjednikom ili načelnikom stožera… Dio Zapovjedništva 151. br. HV-a bio je prisutan u svakoj akciji i u tim trenucima dijelio sudbinu svojih bojovnika."*

Sličnu ocjenu daje i o zapovjednicima postrojbi: *"Prosudbe stanja postrojbi uvijek su bile realne i kvalitetne, a prosudbe u dijelu planiranja bojnih djelovanja ovise u svakom slučaju i o dobivenim podacima*

---

[1] Pregled utroška streljiva i UbS-a u operaciji 'Oluja' u VP 3008. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-616., od 15. IX. 1995. AMORH. Fond Glavnog stožera Oružanih snaga RH. 'Izlazni akti' 1-56.

[2] Raščlamba b/d 151. br. 'D' HV u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-615., od 15. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

[3] "Blistava pobjeda u 'Ouji'..." *Samoborski list*, 7. X. 1995., 3.

[4] Raščlamba b/d 151. br. 'D' HV u operaciji 'Oluja'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-01/95-615., od 15. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 21/95.

nadređenih zapovjedništava i službi, a te prosudbe nisu bile uvijek kvalitetne, tako da je brigada ponekad bila u situaciji da djeluje na bazi loših prosudbi nadređenih službi. U tom slučaju, mora se priznati, prosudba brigade ne može biti točna… U kriznim situacijama djelovalo se svim mogućim sredstvima: od razgovora sa v/o do osobnog predvođenja bojovnika u napad u prvim redovima kako bi eventualna napetost i stres bili ublaženi, što se pokazalo vrlo efikasnim, pa su zadaće izvršavane bez pogovora, a (zapovjednici op. a.) *su stekli ogromno povjerenje v/o."*

Govoreći o borbenoj kvaliteti vojnika, ocjenjuje da je borbeni moral bio na visokoj razini, što je rezultirali time da je *"…u rješavanju zadaća samoinicijativa bila izražena upravo iz razloga nemogućnosti stalnog primanja zapovijedi, te velikog intenziteta bojnih djelovanja"* dok su *"međuljudski odnosi u brigadi bili na zavidnoj razini".*[5]

I prema ocjeni SIS-a u brigadi je *"tijekom sudjelovanja u akciji 'Oluja' sigurnosna situacija bila na zadovoljavajućem nivou. Nije bilo odbijanja zapovijedi, panike, defetizma…. Tijekom akcije 'Oluja' bojni je moral bio na veoma visokom nivou. Postrojba je odrađivala sve zadatke koji su se pred nju postavljali. Nikakvih problema nije bilo."*[6]

Ovakve ocjene imaju još veću važnost ako se zna da su svi pripadnici brigade, sve četiri tisuće koliko ih je od 1991. do 1995. godine prošlo kroz brigadu, počev od zapovjednika do zadnjeg borca, to treba posebno istaknuti, bili građani – civili. Nitko od njih nije u školama i akademijama bivše JNA izučavao umijeće ratovanja. Još je 1991. pokazala, a "Oluja" potvrdila, svu uspješnost transformacije samoborskih građana, radnika i seljaka u strijelce, izviđače, veziste, topnike ili zapovjednike postrojbi. I baš u tome leži veličina 151. brigade i njezinih pripadnika.

Za sve što je postigla u borbi za slobodu Republike Hrvatske, 151. je brigada odlukom Gradskog vijeća Samobora 18. listopada 2003. godine dobila nagradu za životno djelo.

Odlukom Poglavarstva grada Zagreba 11. lipnja 2006. godine 151. je brigada odlikovana plaketom grada Zagreba - "Zlatnom bulom".

Ukazom Predsjednika Republike Hrvatske i Vrhovnog zapovjednika OS 151. je brigada 22. svibnja 2006. godine odlikovana Redom Nikole Šubića Zrinskog.

---

[5] Rasčlamba rada političkih djelatnika 151. br. HV-a u operaciji 'Oluja 95'. Kl: 818-01/95-01. Ur. br: 3008-04/95-582., od 25. VIII. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95.

[6] Sigurnosna prosudba Odjela za SIS 151. brigade HV-a na dan 31. VIII. 1995. Kl: 804-01/95-01/01. Ur. br: 3008-09/95-113., od 4. IX. 1995. AMORH. Fond "151. br. HV-a". R. 23/95. Ovakvu ocjenu potvrđena i u tjedno izvješće Odjela za SIS 151. br. HV-a za razdoblje od 13. do 20. VIII. 1995. Kl: 804-01/95-01/01. Ur. br: 3008-09/95-105., od 21. VIII. 1995. AMORH. Fond Glavnog stožera Oružanih snaga RH. 'Izlazni akti' 57-199.

ZNAKOVLJE 151. BRIGADE

Ratna zastava 151. brigade

8. BRIGADA ZNG SAMOBOR, kasnije preimenovana u 151. brigadu - Samobor.
Znak je nastao u Samoboru krajem 1991.
Veličina znaka je 12 x 4 cm.
Tvorci znaka su Franjo Kodrić i Mladen Noršić.

SAMOBOR 1242
1. bataljun 151. brigade HV - Samobor
Znak je nastao 1992.
Materijal i tehnika izrade: crvena mjed, puno prešana, poniklana i obojena.
Veličina: 4,2 x 3,2 cm

151. BRIGADA - SAMOBOR

Službeni grb.

151. BRIGADA HRVATSKE VOJSKE - Samobor

Znak je nastao u Samoboru u veljači 1992.

Veličina znaka je 17,5 x 9 cm.

Tvorci znaka su Franjo Kodrić i Mladen Noršić.

VOJNA POLICIJA 151. BRIGADE - Samobor

Znak je nastao u Zagrebu u travnju 1992.

Veličina znaka je 9,5 x 14,5 cm.

Tvorac znaka je Mladen Kakša.

VRAŽJA BOJNA 3. bojna 151. brigade - Samobor

Znak je nastao u Zapadnoj Slavoniji tijekom 1992.

Veličina znaka je 7,5 cm u promjeru.

Tvorci znaka su Leo Berić i Niko Barun.

VATRENE LISICE Postrojba 151. brigade - Samobor

Znak je nastao u Zagrebu tijekom 1992.

Veličina znaka je 7,9 cm u promjeru.

ODRED LETEĆI MEDVJEDIĆI
Satnija 3. bojne 8. samoborske brigade ZNG, kasnije 151. brigade HV - Samobor

Znak je nastao u Zagrebu u rujnu 1991.

Veličina znaka je 7,5 x 11,5 cm

ČISTAČI NEBA
2. laki artiljeriski vod protuzračne obrane 151. brigade - Samobor

Znak je nastao u zapadnoj Slavoniji (Novska) u prosincu 1991.

Veličina znaka je 9 x 8,3 cm

NOĆNE PTICE
inžinjerski vod 8. samoborske brigade ZNG - kasnije 151. brigade HV - Samobor.

Znak je nastao u Samoboru krajem 1991.

Veličina znaka je 7,5 x 11,5 cm.

Ratni stijeg Zapovjedništva Operativne grupe "Posavina"

UDRUGA BRANITELJA 151. SAMOBORSKE BRIGADE

Nakon oslobađanja domovine 1995. godine postalo je jasno da će uskoro uslijediti gašenje ratnih brigada HV-a, pa tako i 151. brigade. Još dok je živjela i radila djelatna jezgra 151. brigade, jedan je dio članova brigade počeo razmišljati o udruzi koja bi nosila naziv samoborske brigade i koja bi njegovala i obilježavala značajnije događaje i obljetnice iz bogatoga ratnog puta 151. samoborske brigade HV-a.

Sukladno ovoj zamisli 1999. je godine osnovan Inicijativni odbor za pripremu osnivačke skupštine Udruge, među kojima su bili Josip Mahović, Adolf Paar, Dragutin Kušić, Rozarijo Rozga, Juraj Rešetar, Franjo Horvat i dr. Na zamolbu Inicijativnog odbora 1999. godine Dragutin Kušić je napisao statut Udruge.

Po završetku pripremnih radnji 27. prosinca 1999. godine je sazvana osnivačka skupština koja je održana u Restoranu HVIDRA-e u Bregani. Od ukupno pozvana 64 pripadnika brigade odazvalo se njih 44 koji su postali osnivači i članovi Udruge branitelja 151. brigade. Na skupštini je usvoje i Statut Udruge, plan i program rada te financijski plan za 2000. godinu. Izabrani su i članovi Upravnog odbora: Branko Vukić (predsjednik), Adolf Paar (dopredsjednik), Juraj Rešetar (dopredsjednik), Josip Mahović (tajnik) te Ivan Vrhovski, Petar Andrašek, Franjo Horvat, Ivan Banek i Ivan Križanec. U Nadzorni odbor su izabrani: Boris Makarun, Dragutin Kušić i Franjo Bašić (Mamula).

Tijekom prve godine djelovanja Udruga je radila na omasovljenju članstva, što je išlo sporo, a 13. listopada 2000. godine održan je prvi značajniji sastanak Udruge na kojem je bilo nazočno dvadeset članova, što Udruge, što brigade. Na tom je sastanku okosnica dogovora bila vezana uz obilježavanje godišnjice pogibije prvih pripadnika brigade 29. listopada na "Trokutu", što je već postalo tradicijom. Tom prigodom je dogovoreno da se osnuje i odbor za podizanje spomenika za koji su pripremni radovi dijelom već bili obavljeni.

U 2001. je godini vodstvo i članstvo Udruge po pitanju projekta spomen-obilježja poginulim braniteljima usko surađivalo s Gradom Samoborom, glavnim organizatorom izgradnje spomenika. Uz svesrdno zalaganje članova Udruge izboreno je potpuno financiranje izgradnje spomenika od strane Grada Samobora i općine Sv. Nedelja. Projekt je bio vrlo zahtjevan, no vrijedio je uloženog truda i sredstava jer su poginuli samoborski branitelji dobili jedan od najljepših spomen-obilježja – ako ne i najljepši u Hrvatskoj.

Osim ovog zahtjevnog projekta, Udruga se 2001. godine angažirala u nizu javnih aktivnosti kao što su obilježavanje značajnih datuma (obljetnica "Oluje", dana brigade 18. rujna, Dana državnosti, obljetnica pogibije suboraca na "Trokutu" 29. listopada), otvaranju spomenika poginulim braniteljima u Samoboru te športskim aktivnostima (turnir u malom nogometu i streljaštvu). Udruga je održala i Božićni domjenak za pripadnike 151. brigade.

U 2002. je godini Udruga odradila navedene obveze propisane Statutom. Na izbornoj skupštini održanoj 3. rujna došlo je do određenih kadrovskih promjena. Tako je za novog predsjednika jednoglasno izabran Juraj Rešetar – Jurko. Imenovan je i Sud časti u sastavu: Josip Dugandžić (predsjednik) te Franjo Kodrić i Držislav Leopold.

U 2003. je godini predsjednik Udruge Juraj Rešetar preuzeo rad na omasovljenju članstva u čemu je bio izuzetno uspješan, pa je na Izvještajnoj skupštini, 19. prosinca 2003. godine od 176 članova prisutno bilo njih 95. Na prijedlog Udruge Grad Samobor je na svojoj sjednici Gradskog vijeća povodom Dana grada donio odluku o tome da 151. samoborskoj brigadi HV-a, tj. njezinim bojovnicima, dodijeli najveće priznanje Grada – Nagradu za životno djelo – koju je svečano primio predsjednik Udruge Juraj Rešetar.

Na izvještajnoj je skupštini 19. prosinca 2003. donesena odluka da se Nagrada za životno djelo Grada Samobora uruči obiteljima poginulih branitelja iz Domovinskog rata i pripadnicima 151. samoborske brigade po određenim kriterijima. Na istoj je skupštini za člana Upravnog odbora izabran Miljenko Komes (tajnik) te Josip Mahović za drugog dopredsjednika.

Posjeta Trokutu, svakog 29. listopada postala je dio samoborske tradicije

Dana 26. ožujka 2004. godine održana je redovna izvještajna skupština, kao i izborna skupština na kojoj je izabrano novo vodstvo. Članovi novog Upravnog odbora postali su: Franjo Horvat (predsjednik), Adolf Paar (dopredsjednik), Josip Mahović (dopredsjednik), Ivan Banek (blagajnik), Miljenko Komes (tajnik) te Petar Andrašek, Josip Honomihl, Dražen Stunja i Ivan Bubnić. Za članove Nadzornog odbora izabrani su: Juraj Rešetar (predsjednik), Josip Šuflaj i Božo Stanec. U Sud časti izabrani su: Josip Dugandžić (predsjednik), Držislav Leopold i Franjo Kodrić.

Tom prigodom donesena je i odluka o javnim priznanjima Udruge: *Povelji udruge, Plaketi udruge i Medalji udruge.*

I 2004. je godine, kao i prijašnjih godina, Upravni odbor radio na omasovljenju članstva. U raznim je oblicima pružao pomoć pripadnicima brigade te odavao počasti poginulim braniteljima prema godišnjem kalendaru događanja.

Početkom godine Upravni odbor je donio odluku da se za 15. godišnjicu mobilizacije 151. brigade HV-a izradi monografija 151. brigade HV-a. Imenovan je Uređivački odbor kao nositelj aktivnosti na čelu s predsjednikom odbora Adolfom Paarom. Odlukom Upravnog odbora odlučeno je da će, kao vanjski suradnik Udruge, mr. Jakša Raguž biti autor teksta monografije. Sukladno ovoj odluci članovi Udruge su otpočeli s prikupljanjem arhivske građe (dokumenti, pisana sjećanja, fotografije...), ali i "zatvaranjem financijske konstrukcije" za tiskanje monografije. Novčanu je potpora Udruga u nekoliko navrata

primila od Grada Samobora, Zagrebačke županije, Općine Sv. Nedelja, Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, kao i niza udruga te nekoliko privrednih institucija.

Tijekom godine Udruga je počela, u granicama svojih mogućnosti, s primjenom nekih odredbi Zakona o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, prije svega ispraćaja umrlih pripadnika brigade prema protokolu uz vojne počasti.

U 2005. godini, 9. prosinca, održana je redovita izvještajna skupština uz prigodno božićno druženje članova udruge kojih je broj narastao na 229 članova.

U 2003., 2004. i 2005. godini članovi Udruge su redovito radili u Odboru za imenovanje ulica i trgova pri Gradskom vijeću grada Samobora, pa su tako na njihov prijedlog imenovane sljedeće samoborske ulice: *Ulica 151. samoborske brigade HV-a, Ulica hrvatskih branitelja i Ulica Branka Vuka,* kao i ulice još nekoliko hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata u gradu Samoboru i njegovoj okolici.

Poglavarstva i vijeća Grada Samobora i Općine Sv. Nedelja kontinuirano su i s dostojnom pažnjom pratila sve aktivnosti Udruge pokazujući na taj način da 151. samoborsku brigadu HV-a doista osjećaju kao svoju brigadu.*

* Povjesnica Udruge branitelja 151. Samoborske brigade HV-a napisana je na osnovu dokumentacija o djelatnosti Udruge koja se čuva u arhivu Udruge branitelja 151. Samoborske brigade HV-a.

NAGRADE I PRIZNANJA 151. SAMOBORSKE BRIGADE

Predsjednik Udruge branitelja 151. Samoborske brigade Jurica Rešetar u ime Udruge preuzima „Nagradu za životno djelo" u samoborskom hotelu "Lavica" (na slici i ostali članovi Udruge koji su bili prisustvovali dodjeli)

Gradsko vijeće grada Samobora donijelo je odluku o imenovanju „Ulice 151. Samoborske brigade HV" u poslovnoj zoni (nastavak Gajeve ulice, ispod Ulice grada Wirgesa, prema selu Gradna)

Veliko se ne može učiniti bez velikih ljudi,
a među njima još su veći oni koji su veliko učinili
ne tražeći da im se veličina ističe.

S istinskim ponosom, među takvim veličinama spominjemo
sve do jednog hrvatskog branitelja, časno ime
svakom pripadniku ratne postrojbe

151.
samoborske brigade

Hrvatske vojske,
koji se spremno odazvaše zovu Domovine
braneći joj čast, priskrbivši slobodu hrvatskome puku.
Stoga im bila

Nagrada za životno djelo Grada Samobora

tek skromno odličje za nemjerljivu vrijednost
koju su nam jednodušno podarili !

Cijeneći prijedlog puka našega grada i okolice, utemeljen na
stvarnom obolu, Gradsko vijeće Grada Samobora odlučuje da
ovo priznanje i nagradu uistinu zaslužiše svi do jednoga

jer mjerač za stvaranje životnog djela nisu godine već,
u njihovom slučaju, tek trenutak - najveće odluke.

Uručeno
u Samoboru,
na Dan Grada,
18. listopada 2003.

REPUBLIKA HRVATSKA GRAD SAMOBOR ŽUPANIJA ZAGREBAČKA

Predsjednik Gradskog vijeća
Grada Samobora

Marijan Pehar

In commune bonum!
Za opće dobro!

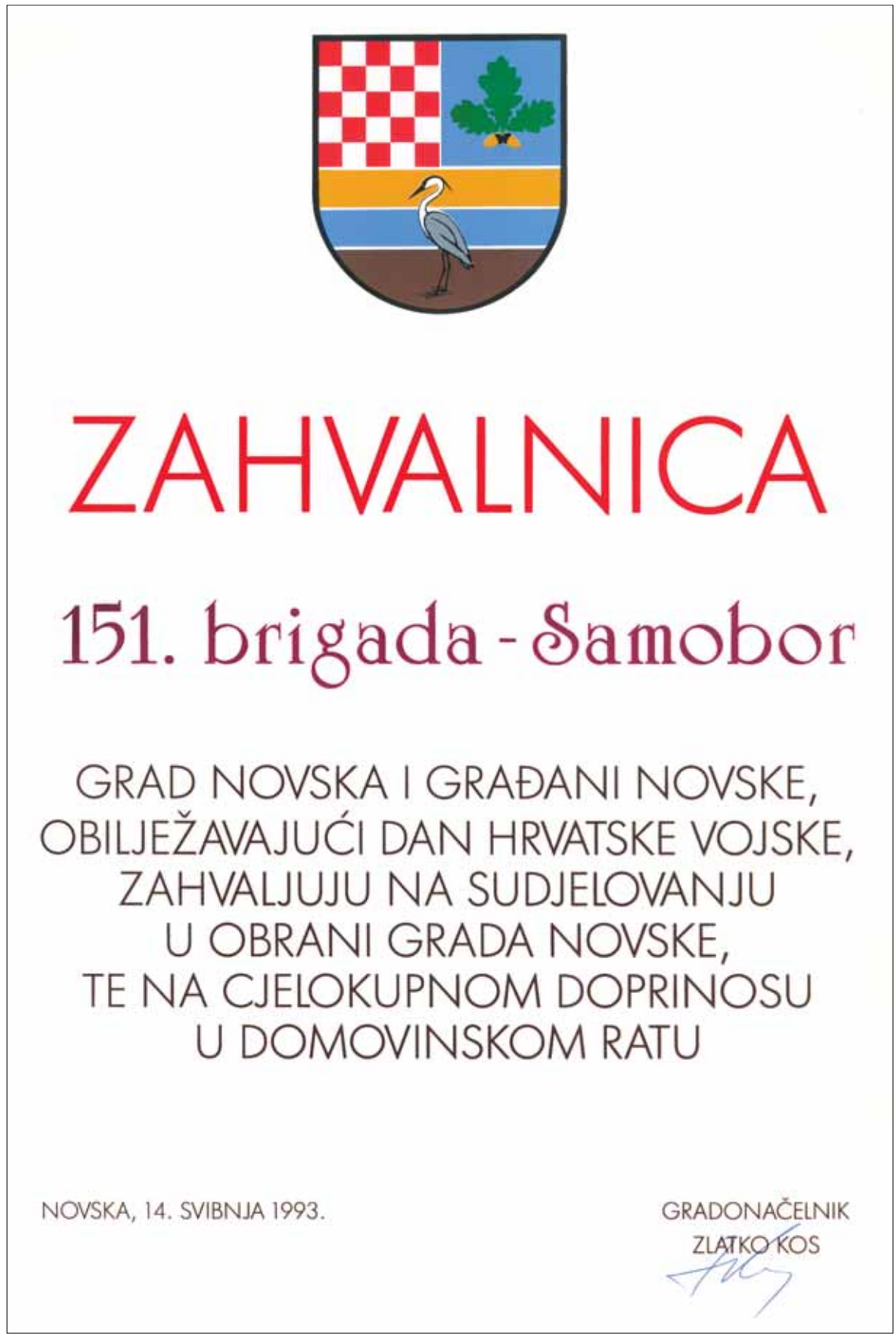

ZAHVALNICA

151. brigada - Samobor

GRAD NOVSKA I GRAĐANI NOVSKE,
OBILJEŽAVAJUĆI DAN HRVATSKE VOJSKE,
ZAHVALJUJU NA SUDJELOVANJU
U OBRANI GRADA NOVSKE,
TE NA CJELOKUPNOM DOPRINOSU
U DOMOVINSKOM RATU

NOVSKA, 14. SVIBNJA 1993.

GRADONAČELNIK
ZLATKO KOS

Zahvalnica grada Novske 151. samoborskoj brigadi

Predsjednik Stjepan Mesić 11. lipnja 2006. odlikovao je 151. samoborsku brigadu odličjem „Nikola Šubića Zrinskog"

Grad Zagreb dodjelio je 11. lipnja 2006., povodom 15. godišnjice zagrebačkih brigada, plaketu Grada Zagreba 151. samoborskoj brigadi

Svjedočanstva i sjećanja

Vlado Ivčić (18. I. 1964. Samobor – 29. X. 1991. Novi Grabovac)
Zapovjednik pionirskog voda Samoborske brigade

Nedovršeni dnevnik

Ovako ostajem, bez riječi, pred rukopisnim dnevnikom u kojem svaka riječ stoji čvrsto usmjerena prema Hrvatskoj, drhtavo prema neizvjesnoj sudbini svojih i svih koji su ga okruživali. Čitajući Dnevnik obogaćen sam spoznajom: Gle velikoga čovjeka kojeg sam upoznao napisanim, a koliko smo svi izgubili što svoju ljudskost više ne može iskazati ni riječima ni djelom. Jedno plemenito bogatstvo oplijenjeno je u samo jednom trenutku na Trokutu. Zahvalan njegovoj supruzi koja je dnevnik dobrohotnom tugom ponudila za tiskanje - održati obećanje - tiskat će se u cijelosti, u izvornom obliku jer takav tek ima snagu i vjerodostojnost bez ikakvih jezičnih ili stilskih dotjerivanja, tek s malim kraćenjima koja su sa suprugom usuglašena i koja je tome dala privolu. Čitatelju na znanje - iz Dnevnika na nekim mjestima izbijat će i žal i gorčina. No istina. Osobno smatram da je bolja i gorka istina nego li zaslađeno prešućivanje ili slatka laž. Bilo je kako je bilo. Vjerujem svemu zapisanom i svakom nenapisanom slovu (J. P.).

petak, 18. 10. 1991. 9,07 h

Dvoumim se za datum. Jer smo došli jučer, pa bi trebalo zapisati i prvo vatreno krštenje. Dalo bi se pisati i o samom polasku. Dečki traže odgovarajuću opremu (uniformu) i naoružanje. Kad im to daju spremni su i poginuti. Nakon kraćeg natezanja dobili smo krnje uniforme (bez jakni i prsluka) ali nema veze. Zatim, dijelim municiju pa onda dečki pune okvire, fišeklije. Nakon toga pozdravljanje, ukrcavanje i pokret. Moral je u principu dosta visok. Oko pola tri smo stigli u Kozarice. "Roka" sa svih strana. Pokazuju nam mjesto gdje bi se trebalo spavati. Nakon unošenja stvari za spavanje rastrčavamo se naokolo. Ne znamo ni sami kuda bi.

Započinjem razgovor s prvim mještanom. Pokušavam na karti locirati naš položaj, da vidim prvo naše okruženje. Zanima me gdje su naša, a gdje „njihova" sela. Prvo „srpsko selo" je Grabovac, navodno ima Stari i Novi. Okružim ga na karti i pišem S. Onda čovjeka pitam za Bair. Kaže: S. Pa Popovac, opet: S, Brezovac : S, Lovska : S, Korita : S, Bujavica : S. I tako redom. Sad više ne znam što da mislim. Možda ovaj laže. Kud god mrdnem - S. Onako, u sebi pomišljam, ako je sve to S, možda su i u pravu, nek' im bude. No, karta koju gledam, je zapravo uvećani segment jednog malog djelića pa me to malo smiruje. Janja Lipa: H, Jančerica: H. Hvala Bogu.

Avioni se čuju iznad nas (9,27). Nastavit ću kad odu.

• • •

Otišli avioni, mogu nastaviti, no evo ih opet. To je izgleda uobičajena atmosfera. „Roka" i dalje. Htio bih još koju riječ o sinoćnjem danu.

Nakon prestanka zračne opasnosti, (za koju doduše nije bilo zvučnog signala), po mojoj procjeni, skočio sam potražiti pretpostavljene. Ali ih, zapravo, ne nađoh. A oni, koje nađoh, ne rekoše mi ništa

konkretno. Zato zaključih da je najbolje da potražimo prenoćište, i to negdje u pozadini, ako toga ovdje uopće ima. Vozimo se oko 2 km. Dolazimo do nekih ljudi, pitamo za konak. Bitno nam je da maskiramo kamion. Prima nas pedeset godišnja žena. Živi sama, sin joj je u gardi, kaže. Dečki večeraju i idu spavati. Postavljam straže. Dolazi neki susjed. Pokušavam provjeriti ranije skupljene informacije. Mjesta u kojim obitavamo doimaju mi se jako siromašna. Svuda oko nas bušotine, nafta, plin. Izgleda da ovdašnji ljudi baš i nemaju previše koristi od toga.

Noć je vjetrovita i dosta mi je hladno. Stražarim. Marko mi sugerira da si uzmem deku. Poslušam ga i stvarno, grije odlično. Sad mi je lakše. Međutim primjećujem oteklinu od zuba na njegovom licu. Ako ostane duže na ovom vjetru neće biti dobro. Šaljem ga na spavanje i ostajem sam. No, pozadi su još dvojica. Onda mi dolazi Ivo, priča o sebi… O svakom bi se dao napisati roman. I nije potrebno ništa izmišljati. Život je prepun događaja koji su dovoljno snažni sami za sebe. I ne treba ih soliti.

• • •

Konačno smo uspjeli pronaći komandu. Ali ne komandanta. Bili smo i u Banovoj Jaruzi, kupili kruha, novina i sl. Našli smo i poštu da se javimo doma. Uđoh prvi. Unutra rep. Odmah odustajem. Idem u kamion malo odspavati. Za pola sata sam opet na nogama. Edi mi govori da se uspio javit doma. Odem opet u poštu, unutra zove Božo. I uspijeva. Pokušavam ja, vrtim ali ništa. Zovem dva broja, jedan u Samoboru, drugi u Zagrebu. Ništa. Puštam čovjeka iza mene da proba. Kad sam opet bio na redu, zasvirala je sirena. Opet zračni napad. Izađoh van. Htio sam da se maknemo, jer ima dosta kamiona i vojske, pa bi mogli ovdje tući. Ali, dečki ne žele u kamion. Boje se. Ni ja nisam pametan što činiti. I meni je ovo prvi rat u životu. Možda je sigurnije vani, a možda i u autu. Tko zna. Sjede vani, zauzimaju nekakve zaklone, neki odlaze čak i pod most. Nakon dvadesetak minuta ipak svi ulaze u kamion. Krećemo. Da, umalo zaboravih! Pročulo se da je zračni napad odnio i žrtve: Novska čak tri mrtva. Vidimo sanitetska vozila. Vojna i civilna. Dolazi čovjek s krvavim rukama. Pomagao je otpremiti ranjenike.

• • •

Prije Kozarice nalazimo novi smještaj. Kod neke bake, za koju mi se prvo učinilo da jedva stoji na nogama. Marko i Zoran idu na pregovore. Ja gledam iz auta. I već mi se učinilo da neće biti ništa od toga, kad Zoran otvori vrata, tj. lesu. U dvorištu pas, krava, ćorava na jedno oko. Druga muče u štali. Velika gospodarska zgrada čudi me što baka priča da je sama, a vodi relativno veliko gospodarstvo. Marko i dalje obavlja „informativne" razgovore. Najprije s bakom, a onda i s djecom iz susjedstva. Baka ima uzgojeno i stablo limuna. Obrodilo je. Meni se ti krupni žuti limunovi čine već zrelima.

Djeci dajemo bonbončiće iz SDO-a. Skužim da ima i kutija napolitanki. Dajem i to djeci. No uskoro ih baka rastjeruje. I dvorište je prazno. Dečki su u štali, tj. na sijenu. "Roka" i dalje ko blesavo. Kamion se trese. Pozivam četvoricu da idu sa mnom u komandu, tj. tražiti komandu. Onda skužimo da se možemo ravnati po improviziranom telefonskom vodu. Žica nas je uvela ravno u komandu. Franje nema,

a Joka ništa ne zna. Kasnije ćemo probati opet. Jedna plavuša na vratima trošne kućice diže nam moral. Već dva dana nisam dobio nikakvo naređenje, nitko i ne pita za nas. Tražimo Franju, nigdje ga nema. Jože pojma o ničem nema. O situaciji na frontu također ništa ne znam. Da li je napad ili povlačenje. Jože me sluša i veli da će se raspitati, veli da ga zovem kasnije.

• • •

Izlazimo iz kuće, kiša i dalje lije. Već sam fino pokisnuo. Dečki pričaju s nekim čovjekom na cesti. To je dežurni iz Narodne zaštite u mjestu. Objašnjavam mu situaciju, pitam ga za neko mjesto za prespavati. Idemo u dom, veli on. Možeš uzeti još nekoga da ide s tobom. Ne treba, velim ja. Dolazimo do prve barikade, tamo je čovjek iz kriznog štaba. Ponavljam mu priču da smo odsječeni, da ne znam što se događa, da nam treba prenoćište, pa sutra idemo vidjeti što se dešava. Čovjek kuži stvar i veli da možemo u dom. Vraćam se s Darkom do kamiona, on sjeda naprijed i krećemo u pravcu doma (društvenog). Nakon prvih 100 m zaustavljaju nas mjesni stražari.

Otkuda i zašto bježite??? pita stražar Ivu za volanom.

Zato jer se ne zna ko pije, a ko plaća!

Veli mu ovaj: Tko vam je zapovjednik?

Ja se javljam i nudim svoje isprave te ujedno prekidam razgovor i diskusije. Ako hoćete, vodite nas, ako ne, idemo dalje.

• • •

Nakon toga puštaju nas dalje, dolazimo u društveni dom i smještamo se. Ja idem s Darkom u podrum, tamo dežura krizni štab. Legitimiramo se, ljudima je stvar pomalo bistrija. Nude odmah dečke s moštom, ali oni traže vodu. Na kraju donose i jedno i drugo, pale plinske peći. Dečkima je toplo, suho, ne puše vjetar. Ja sjedim pored peći, jer sam mokar. Dogovaram se s Darkom da dođe u 11 h po mene zbog telefona. Dečki sjede oko mene i započinjemo razgovor. Zoran priča o svom zanimanju. Varioc je. Odaje nam neke tajne struke. Razgovor prelazi u političke vode. Konstatiramo dezorganizaciju na svim nivoima. Međutim, slažemo se i oko toga da upravo mi, mali obični ljudi ne smijemo odustati od obrane. Predlažem dečkima da se u slučaju da do sutra ne nađemo komandu stavimo na raspolaganje gardi ili MUP-u u Novskoj. Svi se uglavnom slažu da se u Samobor ne vraćamo dok nešto konkretno ne napravimo.

U 11 h je došao Darko. Pokazuje Borisu posljedice nezgode koju je imao s cirkularom. Ostao je bez jednog prsta, a palac ne osjeća. Kasnije je i meni to detaljnije ispričao. On inače svira klavijature. Simpatičan dečko, naravno jako mi ga je žao, ali što se tu može. Sudbina se uglavnom poigrava okrutno.

• • •

Sjeli smo u njegov golf diesel i odvezli se do kuće u kojoj sam već jednom bio. Opet sam nazvao komandu. Razgovarao sam s Mahovićem i opet s Jožom. Dogovorili smo da sutra dođe Pini i da sve to iskoordiniramo. Donekle me smirio taj razgovor.

• • •

Dok ovo pišem nalazim se na pravom položaju i mine padaju ko blesave. Ima još dosta detalja o kojima bih mogao pisati, ali ovdje tako "roka" da mi jednostavno ponestaje mira za opisivanje detalja. Zato, prije nego se smrači, jedan kroki. U 9 h sam našao Joku u Kozaricama, rekao je da će doći po mene. U 11 h je došao i Franjo i dogovorili smo odlazak na položaj. Oko pola jedan bili smo u N. Grabovcu. To je napušteno srpsko selo. Ima svega par ljudi koji su još tu, drugo je sve otišlo. Ono što sam vidio, ili bolje reći ono što sam osjetio, kad sam vidio prve slike iziskuje puno više prostora, a za čije opisivanje sad nemam vremena, jer se sve slabije vidi. Uglavnom, smjestili smo se u dvije kuće. Kiša pada ko luda svuda je blato, padaju i mine. Mali crni pas tužno zavija pred vratima "naše" kuće, moleći da ga pustimo u zaklon. Zadnje vijesti: potpisano je primirje, dakle treba očekivati novi napad.

19. 10. 1991. 19,36 h

Upravo smo večerali, uzimam baterijsku lampu i počinjem. Trenutno je mirno, pa ću probati ovo iskoristiti za prenošenje utisaka i dojmova na papir, dok su još svježi i snažni. Dakle, slika sela u koje smo ušli je više nego stravična. Kuće su dijelom razrušene, štale također. Ljepše kuće su uglavnom čitave, ali ih ima vrlo malo. U selu ima svega par stanovnika, Srba, navodno lojalnih. Ono što ja primjećujem jest strah u njihovim očima. I nepovjerenje. Tupi pogledi. Cijelo vrijeme mi suze naviru na oči. Nikako si ne mogu objasniti što je te ljude gurnulo u rat. Pa to je sve puka sirotinja.

• • •

Nikako ne vidim koji bi to ishod rata njih izvukao iz te bijede. Zašto su ti ljudi morali napustiti te domove? Ili su ih možda napustili baš zato što malo vrijede? Ne bih rekao. Dom je dom. Kuća nije jednako dom. Mi smo ušli u neke kuće, živimo u njima, ali to nisu (logično) naši domovi. I nikad ne mogu biti.

• • •

Pred stajama ima i leševa životinja. Dečki su ih posipali vapnom. Međutim, epidemija bi, vrlo vjerojatno, mogla izbiti.

nedjelja, 20. 10. 1991. 8,00 h

Noć je protekla relativno mirno, uz „sporadična" puškaranja, kao bi to rekli na HTV-u. Oko osam navečer je došao Rajko iz komande i rekao da su naši minobacači pogodili ciljeve u Bairu, pa su onda ovi iz Baira nazvali i zamolili da prestanemo više jer hoće potpisati primirje, o čemu bi se danas detaljno dogovorili. Na tu vijest dečki su reagirali kao da su postali opušteniji, veseliji. Meni je pak sve to izgledalo prilično naivno da bi bilo istinito. Zato sam na straži, na kojoj sam bio od 20 h do 22 h, dobro otvarao oči, često mijenjao položaj, a jednom sam čak i repetirao pušku, jer sam primijetio šumove i siluete. Međutim, ispostavilo se da su to bili tenkisti koji se vraćaju sa straže na svom položaju. Meni to izgleda dosta neozbiljno jer nema znakova raspoznavanja i vrlo lako bismo mogli biti meta nekog terorističkog napada.

• • •

Noć sam prospavao otprilike kao sardina: četvorica nas na madracu od francuskog ležaja koji je bio na podu kuhinje. Glave su nam bile ispod prozora, koji usput rečeno, nije imao baš previše čitava stakla, jer bi svaki puta kad neko uđe nastao propuh. Međutim, ložili smo cijelu noć pa nije bilo odveć hladno, jedino što nismo imali niti jednu deku da se pokrijemo. Oko 6 h je većina ljudi bila budna, sjedili su u toj prepunoj kuhinji i glasno razgovarali, pa su i mene probudili.

• • •

Izašao sam malo van, bilo je hladnije nego što sam očekivao. A i nije moglo biti bolje kad mi uniforma ionako nije bila kompletna, jer nismo dobili jakne.

A te uniforme su, također, priča za sebe. Svi moji dečki su zapravo dobrovoljci, jedino što traže jest da ih se prikladno obuče i naoruža, što stvarno nisu neke ucjene. To su jednostavno neki nužni preduvjeti, da bi se moglo uspješno ratovati.

• • •

Oko 10 h su se vratili dečki koje smo poslali u Banovu Jarugu po kruh i po neke namirnice. Jedan od njih ulazi sav u plaču i suzama: „Moj vlastiti sin mi ne vjeruje da sam živ. Prokleti bili, pobjegli su odavde i rastrubili po Samoboru da smo svi poginuli!" Pokušavamo ga smiriti i uspijevamo u tome. Odlučujemo da krenemo odmah s drugom grupom na telefon, da se svi jave kućama kako bi uklonili te neistine i dezinformacije. Dečki mi sugeriraju da javim na radio Samobor da smo svi živi i zdravi. Rečeno, učinjeno.

Došli smo na željezničku stanicu u Banovoj Jaruzi i ljubazni službenici nam dopuštaju javljanje. Ja prvi nazivam radio i dobivam Drageca. Oni mi obećaju da će sve prenijeti i da neće biti problema. Nakon toga dečki redom nazivaju svoje, javljaju se i atmosfera polako postaje opuštenija. Službenici nam ne žele uzimati novac. „Drugi će platiti", kažu. Jedan kolega ostavlja na stolu simpatične službenice 50 din, što ona automatski vraća. Nakon toga dolazi Marko i ostavlja joj 10 dkg kave, što ona odmah kuha i nudi nas. No, mi moramo natrag.

• • •

Na povratku srećem Jožu Dugandžića koji mi je dovezao jakne koje su nam toliko potrebne. Čim sam ih podijelio, dečki su živnuli. Onda sam sreo Pinija koji me obavještava da su naši minobacači uspjeli pogoditi pun kamion četnika, što je stvarno izuzetan uspjeh. To je rezultiralo onim njihovim zatišjem, koje za mene izgledalo naivno i malo vjerojatno.

Također mi je rekao i nešto o petoj koloni, za koju ne možemo ni pretpostavljati koliko je jaka u Samoboru. Nakon rata ćemo morati raščistiti neke stvari kod nas, kaže on.

ponedjeljak, 21. 10. 1991. 10,50 h

Jučer navečer dogodilo se ono što sam prvi dan svesrdno očekivao. Konačno je nekome pukao film zbog kronične dezorganizacije. Zapovjednik MB-voda, Jože Honomil ili tako nekako, nisam mogao odmah upamtiti prezime, jer je neko njemačko, sazvao je sastanak svih zapovjednika samostalnih jedinica kako bi se svi dogovorili oko daljnjeg

rada i daljnjih aktivnosti. Padale su kritike na čitavu komandu ovdje u Kozaricama, prvo zato što nas nitko nije uveo u situaciju, objasnio nam gdje smo, podatke o neprijatelju, podatke o susjedima, pozadinsko osiguranje, veza, znakovi za raspoznavanje, ukratko, ljudi su rekli sve ono što ih tišti.

Jože nas je prvi zapravo informirao gdje smo, što se trenutno zbiva, itd. Pokazao nam situaciju na karti. Tek smo tada vidjeli koliko zapravo ništa ne znamo, a razna puškaranja prakticirana preko noći bila su usmjerena, na opće zaprepaštenje, prema položajima naših ljudi. Nakon svih naših kritika javio se za riječ Joka, zamjenik zapovjednika bataljuna. Izrazio je svoje slaganje sa svim izrečenim, ali i svoju nemoć da bilo što uradi, jer ni njemu nitko nije objasnio zadatak, niti izdao zapovijed. Opći zaključak, nađemo se sutra u 8 h na istom mjestu, definiramo neke zaključke, stavove, zahtjeve i idemo zapovjedniku Ledinskom, kako bismo konačno dobili neki zadatak i napravili nešto pošteno.

Jože sam zahvalio na poduzetoj inicijativi i otišao do svojih dečki. Bio sam zadovoljan onim što se dogodilo i sve rekao Marijanu koji je također bio bolje volje nakon toga.

• • •

Ipak, nakon što je J. S. otišao, zapisali smo svoje zahtjeve i prijedloge, a potom se razišli. Prijepodne je uglavnom proteklo mirno, no desilo se ipak nešto za mene značajno i novo.

• • •

Danas sam opalio prve metke iz svog osobnog naoružanja. Ja naime dosad nisam ni jedan metak ispalio jer nisam ni imao potrebe za tim. A danas, budući da smo ipak na pravoj fronti, morao sam provjeriti ispravnost i funkcionalnost. S pogocima sam također bio zadovoljan.

• • •

Od sastanka s Franjom također ništa. Naime skupio nas je u neki podrum, bili smo ko sardine i od svega opet nije bilo ništa. Jedine nove informacije: utvrđivanja na postojećem položaju i 29. ili 30. 10. povratak. Insistiram da se počinje kontrolirati konzumiranje alkohola, (….) i svi tvrde kako se odraslim ljudima ne može ukinuti potreba za alkoholom. Na to sam ja pomislio kako pas laje radi sebe, a ne radi sela. Nije pomoglo ni moje spominjanje ekscesa koji su se desili i koji bi se mogli desiti. Ljudi potežu oružje jedni na druge, ali ni to nema veze. Poslije sam šutio kao zaliven.(…)

• • •

Kad sad malo razmišljam o tome, vidim da je moj govor bio prepun emocija (čak mržnje prema alkoholu), pa je i to uzrok općem negodovanju. Ubuduće treba biti puno taktičniji.

petak, 25. 10. 1991. 7,53 h

U vrijeme kad sam se vratio sa straže, te se spremio na spavanje i već utonuo lagano u san probudile su me topovske, odnosno minobacačke salve. Naši su počeli pucati. Vrlo brzo stigli su i odgovori. Ne

znam kuda su pucali, a niti ne znam tko je odgovorio. Jednostavno, mir je ponovo prekinut. Čudio sam se prvo zašto me nitko nije obavijestio o tome da ćemo napasti, da mi da upute, što da radim sa stražom, koja je doslovno na prvoj liniji. Nisam znao da li je bolje pozvati ih natrag ili je bolje da ostanu gdje jesu.

Niti iz komande također nisu stizale nikakve naredbe. Zato sam odlučio da im preko radioveze javim da se povuku. No, to nije išlo, jer su proklete baterije na motoroli opet bile prazne. Moje zahtjeve "Felgi" čuo je vezista Zdenko, koji je bio na telefonu, te je sam otišao po dečke. Oni su se već bili zavukli u tenk, kod kojeg je ostao samo jedan član posade. Dakle ni tenkisti nisu znali da će biti napad. Zato su se svi povukli prema kućama. Položaj je dobro "zrokan", a dok su se povlačili pala je mina svega par metara iza zadnjeg čovjeka.

• • •

Inače, jučer na sastanku zapovjednika, niti riječi o napadu nije bilo. To čak i mogu razumjeti, ali ako je odluka stigla kasnije, što bi eventualno moglo opravdati izostanak adekvatne informacije, trebalo je ponovo skupiti zapovjednike i izdati im zapovijed, koja mora sadržavati sve potrebne elemente. Međutim, ništa od svega toga.

Opet onaj osjećaj prepuštenosti samom sebi. Nakon što su se dečki vratili sa prve linije zavladalo je zatišje, doduše dosta kratko. Poslao sam jednog borca na stražu kod prvog tenka, ali sam ga odmah potom povukao jer su opet odozdola počeli „rokat".

subota, 26. 10. 1991. 17,55 h

Ne sjećam se da li sam ikada nešto pisao pri svijeći. Ovo je prvi puta. Osim toga, po prvi puta otkad sam ovdje, počinjem pisati navečer.

Ujutro je došao Franjo, te podijelio formulare za plaću. Usput je rekao da se kući ide u utorak, što je izazvalo i sitna negodovanja. Također se malo zakvačio s Markom radi uniformi. Naravno, Franjo tu stvarno nije ništa kriv, jer na njegov zahtjev nadležni odgovaraju da uniformi nema. Bože, to je stvarno nepravedno. Nema tih novaca koji bi mogli biti naknada za i jedan sat proveden pod kišom mina ili drugog oružja. Za sve te dane provedene na fronti. Pa valjda ljudi koji su stavili domovini na oltar i raspolaganje svoje živote zavređuju da ih se prikladno obuče. To bi svima iz vrhovništva trebalo biti jasno.

• • •

Izgleda da baš mali ljudi shvaćaju i cijene napor svih vojnika, koji su ipak prvi, neposredni borci za ovu našu Hrvatsku. I u međusobnom pomaganju malih ljudi moguće je jedino nešto napraviti, jer velikima je ionako svejedno. Dok smo se prvi puta vozili na telefon, primijetili smo dolazak novih, svježih snaga.

• • •

Bio je tu i jedan moj stari poznanik iz škole rezervnih oficira, Vlado iz Đurđevca. Zaustavio sam TAM-ića i pozdravio se s njim. Među tim dečkima je bila i jedna ženska. Punašna crnka, s minivalom i lila šalom. Pogledi sviju nas bijahu uprti u nju. Nevjerojatno je

to koliko u ovom blatu i rusvaju, na ovom smetlištu, znači pojava ženskog bića.

Sve se u trenutku promijeni. Moral poraste za 100%. Sve postaje nekako dražesnije i toplije, mekše. Zapravo, kompletnije. Na Zemlji postoje čovjek i žena. A ne samo čovjek. Ili samo žena. I ako fali samo jedno, sve biva nepravilno, asimetrično, nepotpuno. Zato, djevojke, dođite i pomognite nam svojim prisustvom.

• • •

Poslijepodne sam ustanovio da nam veza opet nije u redu. Niti preko radiouređaja, niti preko telefona, niti preko motorole. O čemu nitko naravno nije imao pojma sve dok nisam došao u glavnu komandu. No, što se tu može. Do kraja rata ćemo se valjda naučiti nekim osnovnim stvarima. Dečke nisam u prvoj smjeni poslao na stražu, jer su oko šest počeli pucati, pa sam htio pričekati da vatra prestane.

nedjelja, 27. 10. 1991.

Ujutro, oko 9 h me probudio Pero i rekao mi da je u 10 h sastanak svih zapovjednika. Ja sam još malo knjavio na svom ležaju i slušao kako dečki izražavaju svoje negodovanje zbog primljenog doručka. Dobacio sam Peri onako s kreveta, da popišemo sve što nam se ne sviđa, te da napišemo jedno konstruktivno pismo komandantu brigade. Tu bi bile sadržane sve naše kritike, ali bi bili navedeni i konkretni prijedlozi, kako da se određeni nedostaci otklone. Onda sam ja došao na ideju da napišemo i jedno pismo samom predsjedniku Tuđmanu. Zašto ne, rekoh. I treba tražiti da nam odgovori u roku od 2 tjedna. Sad sam već bio ustao, te rekao Peri da nakon sastanka pokupi prijedloge od ljudi, pa ću ja to onda sve zajedno uobličiti u jedno pametno pismo. I tako smo Pero i ja s tim mislima otišli na sastanak.

Stigli smo točno u 10 h što su svi primijetili i pohvalili našu točnost. Na sastanku je Franjo govorio uglavnom o potrebi da se održi red i disciplina u ovom predstojećem periodu, tj. u ovih dva dana do povratka. Molio nas je da održimo sastanak s ljudima, te da ih upozorimo na sve postojeće opasnosti i sl., te da pokušamo odgovoriti i na njihova pitanja, ako ih budu postavili. Sastanak sam po običaju, održao na tavanu kuće, rekao dečkima par riječi, te dao zadatak da srede generalno kamion, što su odmah nakon toga i napravili.

• • •

Poslije ručka krenuli smo nas šestorica u izviđanje prema Bairu. Kretali smo se polako uz sam rub ceste, ali istom pazeći i na protupješadijske mine. Međutim, nismo otišli baš previše blizu Bairu jer smo se bojali i moguće vatre s naših položaja na Kozaricama. Naime, kako sistem veze uopće ne funkcionira, nismo nikoga ni pokušavali obavijestiti o našoj namjeri da malo pročešljamo teren. Kuće u Bairu smo osmotrili durbinom, a onda smo se vratili polako nazad. Za prvi puta i više nego dovoljno.

Poslijepodne je Marko pripremio ražanj za janjca, te me zamolio da pustim dečke da odu po gajbu piva. Ja sam to odmah izričito zabranio, na što je ovaj s negodovanjem odgovorio, a u sebi mi… A

ja to nisam dozvolio iz jednostavnog razloga što sam opet primijetio ono poznato opuštanje, koje nas može koštati glave.

I, kao za inat odjednom je došao avion. Ljudi su se odmah uozbiljili. Srećom, nije ispoljio nikakvih borbenih aktivnosti, već je vjerojatno samo izviđao teren. Ljudima smo naredili da se povuku u kuće, jer su tamo ipak donekle sigurni. Svi smo mi zapravo već postali imuni na strah od minobacačke vatre. Upoznali smo to već. Ali, aviona se svi bojimo jer su se mnogi od nas osvjedočili kakve stravične posljedice ostavlja samo mitraljiranje, a o raketiranju da i ne govorimo. I tako je predvečerje proteklo uglavnom u iščekivanju aviona, odnosno zračne opasnosti. Sve ostalo bilo je relativno mirno i nije bilo neke veće pucnjave. Zatim sam sastavio stražu, te otišao kod Pohanića i njegovih na razgovor.

• • •

Ti dečki su me dosta dobro prihvatili i dugo smo razgovarali, vidim da ih sve muče približno iste stvari. Nakon razgovora došao je Boris i obavijestio me da nam je netko razorio položaj za stražu. Po njegovom mišljenju netko od naših. Kod tenka opet nikog nije bilo, pa sam odlučio da stražu povučem do prvog tenka, ako se nitko ne pojavi do kraja iduće smjene.

• • •

Pročitano, prepisano. Svatko može svoje misliti, ali ne mislim, siguran sam da je Vlado Ivčić pisao dušom, srcem i razumom. S najboljim namjerama i tko god bi mu zamjerio išta neka preispita svoju savjest. (J. P.)

Jurica Rešetar – Jurko

Čista obraza v praljavom ratu

Jurici Rešetaru – Jurku, dodjeljeno je najviše vojničko odlikovanje, Red kneza Domagoja s ogrlicom, za osvjedočeno junaštvo i hrabrost u ratu.

'Kak je bilo pred petnaest let? Kak? Pri meni niš posebnega; bil sam običan čovek, konobar pri Čuki. Imal sam, Bogu fala i danas imam, dobru ženu, imal dobar posel, penez za pristojno živet. Bil sam živ i zdrav i lepo sam živel v miru Božjem.

Živeli smo onak, kak se veli, kak sredni stalež. Oružje sam mrzil, a puške nigdar ne bi ni primil v ruke da si ih ne zmažem. Govorim to zato da bi bilo, kasnije, jasno to, i neke druge stvari. Bil sam miren čovek kak i si moji suborci Samoborci, kaj su prešli čez pekel Domovinskoga rata.

A onda je počelo. Bil je početak jeseni '91. Negde v sredini meseca rujna, krenuli su pozivi za mobilizaciju te naše brigade. I dečki su se odazivali.

Name su zabili.(!?) E, kad su oni mene zabili pozvat, onda sam se ja pozval sam!

I tak je počelo. Sam sam odlučil: ja tu nemam više kaj čekat, naša je domovina v pitanju. To je bila moja odluka. V takvim stvarima človek mora sam odlučit. Ponavlam još jemput: ja o ratu nis imal pojma. Partizanski sam gledal na televiziji, vijetnamski na televiziji, ovo je bilo čist nekaj drugo – ovo je bilo pitanje moje domovine, moje opstojnosti.

Ne smemo zabiti da su Srbi hteli Hrvatsku do Karlovca, do mora … I kaj? Ostali bi moj Zagreb i Samobor. Pa to ni naša cela Hrvatska.(!?) I tada, '91. ni to ne smemo nigdar zabit, naša Hrvatska ni imala oružje, ni imala opremu, za rat čist niš. Ali hrvatski vojnici su imali nekej kaj nisu imali ni jedni na svetu: imali su najveće srce koje im nigdar niko ni mogel zeti.

Odaziv bez poziva

Neki sad dele naše ljude na „velke i male Hrvate?" Ja sam odnavek bil mali Hrvat jer sam mali rastom, a za razliku od „velkih" ja sam odgajan v kršćanskom duhu, ja sam kršten v Cirkvi, imam svete obrede: svetu pričest, firmu… Meni v svjedođbama osnovne škole ne piše nacionalnost Jugoslaven, nek Hrvat. Mi nemamo druge domovine nek samo ovu. Jednu jedinu. I kad sam ja videl tu mladost po gradu, puna srca, pital sam se: Jura moj, a di si ti? Nisam odgajan v duhu razlika partizana i ustaša. Ne. Mene to ni zanimalo. Ja imam samo jednu Hrvatsku i nju ne dam ni pod koju cenu.

Ja nemam veliku familiju. Imam mamu, sestru, brata i ženu koju puno volim i to mi je bilo čist dost da branim svoje i sebe. Imal sam trideset let. I, kak su oni na mene zabili, ja sam odlučil: prešel sam s posla, jutro sam delal, sel se v auto, nis prešel domom već v selo Dubravu. Gore je bil taj, kak se veli, štab. Ne bum to nigdar zabil.

Došel sam tam i rekel: 'Dobar dan, ja sam došel'.

Oni su rekli: 'Bok Jurko, kaj si došel, daj poziv'

Ja sam rekel: 'Ja poziva nemam.'

Pa su mi rekli: 'kak nemaš?'

Ja sam rekel: 'poziva nis dobil!

'Je, pokaj si onda došel?!'

'Ja poziva nemam' velim ja njima sponov.

'Onda te nismo ni zvali' veliju oni Jurku.

'Nemate vi dečki mene kaj zvat. Ja sam došel!!! Nema tu jel hoš il neš.'

I onda, jen od zapovjednika, moj školski kolega, danas brigadir Josip Mahović v toj gunguli dojde, vidi mene i veli:

'Bok Jurko!'

'Bok!'

'Nemaš poziva?!'

'Ne!'

Veli on meni: 'onda nemre.'

'Kak nemre? Gdo bu mi zabranil?'

Vidi Pini da sam trdi igrač i veli: 'dobro, napišite mu poziv i od sad si u evidenciji.'

Nema više domom. Pitam dečke ima li puški? Za jednu vuru sam zadužil pušku i 60 metki.

Nazval sam ženu z jedne bertije i rekel sam da su, eto, i mene pozvali. Zlagal sam. I još sam je zmiril: tu sam lepo z dečkima. Se je vredu.

Punim boce, slažem kekse!

Moja supruga nigdar ni točno znala di sam. Na prvem terenu kad smo bili v Lasinji, javil sam se kratko ze šume.

'Bok!'

'Bok!'

'Kaj si, di si, kaj delaš…?'

'Niš se ti ne brini, ja sam tu v Jamnici. Ma super mi je, tu v fabriki kisele vode punim flaše pošiljam kiselu za našu vojsku. Dečki se bore, a ja „tankam" vodu.

Nemam puške, kaj puške ja sam tu radnik v punionici…'

'Dobro, samo ti budi tu i nejdi nikam van' bilo joj je mam lakše. Drugi put, kad smo išli v zapadnu Slavoniju, pak se čujemo nakratko.

'Kam ideš?'

Ja velim:'za Bjelovar.'

'Pa kaj buš v Bjelovaru?'

Ja velim: 'tam idem!' I gotovo.

Nazovem je za par dana z kamiona, z mobitela. Pucaju oko nas. Grmi.

'Pa, dobro, di si?'

Ja velim: 'tu sam v Kestlinu pakiram kekse za našu vojsku. A to stroji bučiju.

Kekse pakiram, ja ti nemam pojma od rata, dečkima moram poslat kekse.'

'Dobro, samo čuvaj se i nejdi van'.

Gotovo i of put.. I saki put tak do kraja mojeg ratovanja. Moral sam. Znal sam, ljudi su onda čitali novine, gledali televiziju i znal sam

da bu joj lakše će joj velim da sam negde di nema rata, di se ne puca, a pogotovo da sam v nekoj zgradi di se ne puca i da bu se v redu. Ona bi rekla: 'nejdi van i ne lunjaj okolo'. Ona nigdar ni od mene saznala di smo bili, kaj smo bili, i kak nam je bilo. Saznala je od drugih. A onda … Bilo joj je teško ko i drugima i sima nama.

Idemo dale, kak god je grdo.

Onda je 14. X. došla naredba: ide se v zapadnu Slavoniju. Zmislim se, bil sam z dečkima v Kotarima… Pak nis dobil ni naredbe ni poziva, došli su i rekli gdo hoće it more i dobrovolno. I opet nas nekolicina, naravno: idemo. Zato smo i tu. Tak smo se pridružili dečkima kaj su morali iti, jer smo mislili da bu im lakše če bumo vuz njih mi koji smo v Lasinji već doživeli pravi rat.

• • •

Došli smo v selo Novi Grabovac. I v zapadnoj Slavoniji dočekani smo vatreno. Pucalo se ze sih strana, topovima, minobacačima… Se je grmelo. V tem selu je bilo dečki z jedne zagrebačke brigade, z Bjelovara, bilo je hosovaca… razmestili smo se po Novom Grabovcu. Nigadar prije za to selo nis ni čul. Selo slavonsko, kojih trideset hiž. Okolo velke šume. Uz spomenute branitelje bilo je i nekaj civilov kaj su v selu ostali…

Ostali smo u Novom Grabovcu. Kak bumo dugo? Kaj nas čeka? Kam bumo danas, večeras, vjutro? Mi o temu nismo razmišlali, mi smo samo bili si ko jen spremni boriti se za ono pokaj smo sim došli, braniti i oslobađati svoje. I Lipik i Novsku i Pakrac i …

Naravno da je strah bil prisutan, čez dan majni čez noć veći i to su trenuci kad si čovek razmišla i celi život mu se mota i ide po glavi. Izviđali smo neprijatelja a on je nas podmuklo tukel z dalka. Dnevno je na nas padalo 200-tinjak raznih topničkih projektila od topova, VBR-a, haubica i ne znam čega se ne. I se to iz dalek, z deset dvajst' kilometrov.

Tenk more v selo sam prek nas.

Onda se iz pravca Baira i okolnih hrvatskih sela di su ratni pir pirovali četnici i jugosoldateska, čulo palenje tenkova. V zraku se očekivalo ono najgore – sprema se tenkovski napad. To ni moći opisat. Z jedne strane tenki, z naše pak samo puške. Strah u svakoga je i ljudski i normalan. Panika bi v takvim trenucima bila najgore kaj se more dogodit. Mam smo prešli v Zapovedništvo z našim zapovednikom Horvatom i zapovedniku bjelovarskom koji nam je bil nadređen i rekli smo mu da smo nas četvorica iz 15-tice spremni it na položaj prema četnikima, ak treba i na petsto metri od njih i da bumo mi prvi red obrane, znači da ak tenkovi krenu v Grabovac četniki prvo moraju nas vubiti. Bili smo spremni i odlučni. Našel se jen naš stari tenk, postavil se prema četnikima z posadom, a mi smo kak smo rekli prešli pol kilometara napred.

Kak smo prolazili čez selo naši su nas suborci videli i pitali kam idemo. Mi smo im odgovarali: 'Bez straha dečki, čuvajte vi svoje položaje, mi idemo napred pred selo i prvo moraju nas vubit da bi

došli do vas. 'Onda su počeli razmišljat: Pa, eto, ak nekče ide gotovo goloruk, hrabro na tenk onda z takvim dečkima nema mesta panici… Naš odlazak iz sela na prvu crtu donesel je mir među suborce. Jer ak mi idemo tulko tam napred onda nema razloga i da oni ne ostanu čvrsti na svojim mestima…

Da stvar bude gora taj celi dan i noć padala je i lila ko iz kabla, prava mrzla jesenska kiša. Padala je tulko da su po cesti tekli potoki. Za par minut se na nama bilo je mokro od lasi do čižmi i cigarete i farceg, ni bilo pušenja a trebalo je zdržat od popoldan do jutra.

Predugo smo te noći jutro čekali. Svanulo je, vrnuli smo se v selo neispavani, prozebli, mokri i sretni i zadovoljni. Zadovoljni jer je naša odluka, naš odlazak podigla moral sim suborcima. Videl sam to na njihovim licima i v glasu kad su nas tega jutra pozdravlali. Mi smo postigli cilj: oni su shvatili da samo prek nas mrtvih moreju dojt četniki, pa im je naša spremnost vlila mirnoću, umanjila strah, zesekla paniku v korenu. Ne nismo mi išli da bumo primer hrabrosti. Ne, Samoborci, moji dečki suborci su znali pokaj su došli v Novi Grabovac. I život dat ak treba… A četniki z tenkima nisu došli jer je i njima bilo preveć kiše, mlaki, vode i magle.

A onda: Trokut

Zeznali smo da je za 29. X. predviđena naša zamena… Odlučeno je da se primopredaja terena obavi popoldan. Večer prije spakirali smo svoje stare vojne ruksake jer – zutra idemo (makar malo) domom!!! Veselili smo se ko mala deca jer išli smo domom. Fala dragom Bogu kaj niko od nas ni nastradal, si smo bili živi i zdravi i zutra bumo doma! Tu noć 28. na 29. X. se ni spalo. Veselili smo se, zafrkavali, spominali i čekali da popodne pemo v Samobor. Tu noć su pri nas v 15-ici bili i Davor Kelemen i Krešo Purić. Oko tri popoldan smo očekivali zamjenu. No v rano jutro je zazvonil polski telefon v 15-ici i pozvali su me v zapovedništvo v selu.

Došel sam tam i zeznal vest – rekli su priprema se napad na Trokut. V akciji su predvideli da peju Zagrepčani i Bjelovarci napred, a da im bu naša samoborska jedinica čuvala bokove i odstupnicu. Vrnul sam se nazaj v 15-icu i rekel sam dečkima: 'Ide se v napad. Nejdmo doma.' Oni su rekli:'Okej, ak je tak, bole da idemo mi koji smo tu već tulko dan, već izvježbani na se i sikaj, neg da dojdu ovi naši, friški z autobusa direkt vu napad.' Si su ko jen bili složni o temu. Kad je tak, onda treba samo jen ostat v hiži v selu i dečkima koji buju došli se pokazat i predat položaje, pohitat naše stvari v kamion a mi drugi idemo! Krenul sam redom i rekel sam prvome: 'Ti buš ostal čuvat hižu.'

Rekel je: 'Ne Jurko, ja ne bum ostal čuvat hižu ja idem z tebom.'

Rekel sam drugome: 'Ti buš ostal čuvat hižu...'

Rekel je: 'Ne Jurko, ne bum ostal i ja idem v napad z tebom.'

Rekel sam trećemu: 'Ti ostani jer neko treba se tim ljudima pokazati…'

Rekel sam četvrtome, rekel je ni me briga za torbe ja idem... rekel sam petom…

Ni jen ni štel ni čuti da bi ostal!

Rekel sam, na kraju Zlatku Šabariću: 'Zlatko, molim te ostani ti jer neko treba ostat da se tim ljudima pokaže, pomogne.'

Zlatko je rekel: 'ni ja ne ostajem, i ja idem z vami v napad...'

Niko, niko od mojih dečki to jutro ni štel ostat.

Si su šteli iti. I niko ni njima mogel naredit, a najmanje ja.

Došli smo do sredine sela di se pripremala jedinica za napad. Bili su tu dečki z Bjelovara i Zagreba i mi Samoborci. Ispod Grabovca v tem trenutku mi smo bili zadnji. Čekali smo na pol puta između sela i šume prema Trokutu. Rekli su da napadamo Trokut di je jako četničko uporište. Taj dan je bil i napad na selo Bair. Rekli su, takaj, da bumo imali tenkovsku podršku i topničku vatru. Jedva smo čekali da se skup krene. Tenki su trebaliući v Bair i dojt na Trokut, a mi čez šumu peške do Trokuta. Kaj je Trokut nismo imali pojma – selo, breg ili pak ledina…

Došel je k nami i Davor Kelemen. Pitam ga: 'Dobro Dado kam češ ti? Ti si vezist, ak si veza onda beži gore v svoje zapovjedništvo, v svoje odeljenje i budi gore na vezi. Nisi ti pješadija kam češ z nami? Rekel mi je: 'Znaš kaj Jurko, ja idem z vama v napad. Kam vi tam i ja, kak vami tak i meni… On je jedini imal vojničku lopaticu „ašov". Pitam ga:'A kaj buš ž njim, kam češ z tom lopatom?' 'Jurko ništ se ti ne boj, ja ti bum čuval leđa, a kad buju po nami zapucali, posudil bi bum „ašov" da buš se i ti mogel vkopat, da ne buš moral z rukami po zemli rovat…'Ni se dal odgovorit a ni Turk, koji je delil mišlenje nas dečkov da bole da mi obavimo posel kaj smo tu već danima, nek naši dečki kaj buju z avtobusa zišli… I čvrsto je veroval da bumo uspeli.

• • •

Čekali smo topničku pripremu jer nismo mogli krenuti i onda je počelo. Napad je počel. Krenuli su naši tenkovi prema Bairu, jen dio vojske po jednoj strani, mi vuz desni rub šume prema tom 'famoznom' Trokutu. Nismo mogli po cesti jer su četniki zrušili balvane prek nje i hodanje prek dreva bi nas usporavalo. Hodili smo tak vuz desni rub šume. Nakon kilometer jen je dio jedinice prešel na levi rub ceste i tak smo napredovali. Se to vreme po nama se jako pucalo z minobacačkom vatrom i drugim teškim naoružanjem. Šuma je bila čudaj zelena (za to godišnje doba) i gusta pa kak smo hodili mislili smo da za sakim drevom moreju biti četniki.

Došli smo, negde do kilometer, pred kraj šume, a onda se je već čula i mitraljeska paljba. Došli smo petsto metri do kraja šume kad je bila izdana naredba od zapovjednika, koji je vodil napad, da se razvijemo u strelce i krenemo u napad. Bilo nas je dvadesetak Samoboraca!! Sagnuli smo se i hitili na pod i puzeći kretali napred, a nismo znali ni kam, ni kak je dalko. Od silovite paljbe pucale su krošnje drevima. Naokol se raspraskavala kora na drevu od puščanih (!) i mitraljeskih metkov. Po tem smo znali da neprijatelj ni dalko jer puške ne nosiju kilometer.

Od dreva do dreva smo puzali, šuljali se, pa se zdigali, pak pretrčavali pol metra po pol metra sve pod tom jakom paljbom. Došli smo trist metri do ruba šume i tam smo zalegli i videli neprijateljske rovove

ispred nas. Onda smo i mi počeli fest pucat i meter po meter približavat se tim rovima. Kad smo došli na par metri do rovov, njih osam do deset, njihove prve linije obrane, Leci je hitil prvu ručnu bombu v jen rov i pod jakom paljbom mi smo se probili i isterali ih ž njih. Oni su tu, bežeči od straha, ostavili konzerve, peči još tople di su se grijali, pripremali jelo, nepojedene jabuke… Tak su v paniki vušli z rovov.

Na rubu šume smo zalegli, i opazili lepu zelenu, održavanu, pokošenu travu, bole reći park. Omeđen z obje strane cestama i niskom živicom. Na vrhu, na samoj špici bil je jen velki spomenik *(spomenik palim u II sv. ratu s ogromnom betonskom kosturnicom na vrhu)*.

Otud iz šume drugo niš nismo videli. Z leva se je strašno pucalo po nama, z desna takaj.

Isto i od napred. Nisam znal kaj je taj park i polako smo dopuzali pod taj spomenik, vidli smo tad pred sebom jednu ogromnu hižu (motel) i kak četniki z oblokih te hiže fejst pucaju po nami.

Pucali su kak stekli. Dopuzal je do tog spomenika i Dado i počel mam pucat tromblone po četnikima i toj hiži. Od spomenika do ruba parka, ceste i te hižetine bilo je nekih 50 metrov samo niske trave, par čempresov i brezih. Bila je to čistina. Ni se bilo za kaj zakloniti.

Bilo je grdo: z leva, z desna, z oblokov ove hižetine z krova, ze strane… odasvud se žestoko tuklo po nami. Bilo je jasno, če hoćemo živi ostat moramo dojti do njih. Ili to, ili buju nas četniki kak zajce se potukli.

Puzali smo tak tih pedeset metri jen za drugim, dopuzali do jenog niskog betonskog zida.

Potle smo zeznali da je to bila plesna terasa di su igrali i tancali za veselice kad su bile vojne proslave pri spomeniku.

Zid nas je čuval z leve, a samo živica z desne a ispred nas cesta.

Dopuzali smo v samu špicu, samo nas je širina ceste delila od četnikov. Četri do pet metrov!!!!! Mam za menom bil je Brco iza Brceka bil je Šeketa pa Tilić…

Prvi tren kad sam došel do tam bil sam sretan kaj sam došel jer još prejdmo cestu i motel je naš. Cesta je bila zaprečena z jednim strojem, a ispred nas je bil i jen vojni kamion.

Brci sam rekel da ne puca po kamionu 'ti si šofer i kad taj kamion zarobimo mi se z njim Samobor otpelamo'. Složil se je i ni pucal. Zakričali smo im: 'Četnici predajte se!' Čul se prostački odgovor z nastavkom: '… gotovi ste ustaše!'

Nastavilo se sa se žeščom puščanom paljbom. Četniki su po nama spucali hilade i hilade raznih metkov, od mitraleza do puščanih. Metki su nam fijukali iznad glava i odbijali se od dreva i zida. Zrak je bil pun baruta i dima. Držali smo položaj i čekali. Z leve strane našu jedinicu, z desne strane našu pješadiju z tenkovima z Baira… Mi smo bili tak blizu v sredini a četnikov tulko da smo čuli kak se spominaju i kuneju. Samo smo čekali da dojdu naši i bili smo spremni prepuzat tih par metrov ceste i iznenaditi ih z bombami i puškami v njihovom brlogu. Vreme je sporo prolazilo. Naših ni, ni z leva ni z desna, municije nam je bilo se maje i maje. Kaj sad?

Pucali smo, ali pazili na saki metak a oni se jače. Pod kakvom smo kišom metkov bili najbole bum povedal ak velim da sam glavu na zemlu prislonil sa strane jer sam mislil da je tak tajna, a ak je drugač držim da bu previsoko i buju me četniki mam potrefili. Metki su prek naših glav leteli prema dečkima gore pri spomeniku na štengami, a isto tak metki naših dečkov odzgor prek nas su leteli na četnike. Kad smo svatili da tak nebumo mogli još dugo, da naših jedinic ni, gdo zna kad buju i dal buju došle, hitili smo prek ceste četnikima ručne bombe, v strahu, jer z ležečeg položaja ni moći hititi preveč dalko, pa kaj ak preblizu opade i nas raznese. Bogu hvala odletele su na prava mesta. Naših ni, a vatrena paljba iznad nas ne prestaje. To se rečima nemre opisat. Brco je stiha predložil da se malo povlečemo. Znal sam kulko je to opasno pa mu došapnem:'Ne bumo, pa vubili nas buju, a i naši moraju dojti sakeg časa…' Brco je prošaptal, kak razgovjetno čuje četnike v šumi desno od nas … Rekel sam mu da to nisu četniki, to se naši približavaju… Samo da i njega i sebe zmirim. V tim trenucima najveće pucnjave, meni je zaštekala puška. Još i to. Zablokirala je jer ja, od straha i sega skup nis brojal kolko sam metkov ispucal da bi znal „odmoriti" pušku. No, pucalo se za goli život pa ni bilo cajta mislit na „odmora" puški, tak da je cev bila črlena kak ona flašica od coca cole. Kad ti na par metri vidiš da po tebi se jače pucaju, mislil sam si, da nam se bar do „štengi" povleć. A kak, kad je do njih brisani prostor, bili bi kak glineni golubi na streljani. Onda je rekel Brco da bu, sebi za dušu ipak raspalil po njihovom kamionu da im ga „rasturi". I napravil je to. V tem času opazil sam kak se pritišće za levo rame. I krv sam videl. Spotiha je zajavkal, a kad sam ga pital: 'Brco, kaj si ranjen?', rekel je: 'Ni to niš, malo me pecnulo…'. Odlučil sam da idemo ipak probat dojt do štengi, do Lecija i dečkih gore, jer sad kad je Brco ranjen nemamo kaj čekati.

Rekel sam mu: 'Odi, izvlači se, ja bum ti čuval leđa…'

Posluhnil me je. Malko sam obrnul glavu i videl da je pri štengami. Bogu fala, sam dragi Bog ga je sačuval da živ dojde prek te čistine. Mam mi je laknulo. Dok se izvlačil ja sam po metak, dva, puknul po četnikima. I tad „klik", ostal sam bez municije – samo mi je još to trebalo. Puška je stala. Prazna. Ni jen metak, z kojim bi mogel, bar sebe vubit da ne padnem njima živ v ruke, ni mi preostal, ni jen. Tri metra od četnikov, videl sam ih, oni mene fala dragom Bogu nisu, a kaj da su znali da sam bez metka, mogli su dojt bez puške do mene, primit me za vuho i reč odi ti mali z nama… Nis imal metka, nis imal bombu, nis imal niš. Samo praznu pušku. Odlučil sam jedino kaj mi je preostalo, ma kulko ludo opasno bilo: 'Jurko ideš i ti sad polahko nazaj, po toj travi vuz živicu, od jednega dreva do drugega, pa kaj bu. Živ im v ruke nejdem. Tak sam puzal za nazaj, z glavom prema njima. Nakon par metri dopuzal sam do jene breze, legel vuz nju, obrnul lice na tlah…

Bil je lepi sunčani dan, a odjemput je počela po meni padat „kiša". Tega trenutka mi je prešlo čez glavu: 'Jurko, gotov si. I nebo plače z tebom i za tebom. Nigdar više, moj Jurko v Samobor živ… Ni mater nebuš videl nigdar… Ni ženu. Prijatele… I kak kiša z vedrega neba?'

Čez lice mi se par curkov nećega leplivega spustilo. Zdigel sam samo oči gori i videl, ni to kiša: deset centimetri iznad glave četniki su rascepili brezu i ona se, ze svojim sokom koji mi je kapal na lice, „rasplakala“. Videli su me, znači. I kaj sad, drugi me nebu „fulal” će tu ostanem. Ja sam znal da me buju pogodili, znal sam da me buju ranili, da bu me bolelo kad me pogodiju, da bum se zrušil, da bu krv šiktala, jer nemreju me fulat na tih par metri, ali sam odlučil kad me već moraju vubit nek me onda pogodiju čim bliže Leciju i dečkima pri štengami, jer sam znal da me oni nebuju ostavili… i da me buju ranjenega il’ zvlekli i pobrali.

Odlučil sam krenut prema njima, pridignul sam se i u pognutom stavu krenul sam trčeći k štengami. Cik – cak, da bi metke „zavaral”, pognutih leđa, z praznom puškom koju sam vlekel za sebom… i čekal sam da me pogodiju … Samo dragi Bog i Majka Božja Bistrička znaju kak sam došel na meter, dva do štengi, hitil se na glavu nutra kak v vodu, v more, v bazen na te betonske štenge. Zroštal sam se doli i… nis veroval...

• • •

Nemre bit istina da te nisu pogodili Jurko. To sanjaš. Bila je ipak istina. Fulali su. Sam dragi Bog im je v krivem pravcu metke pošiljal. Prvi do mene mam mi je dal municije, a videči da negde „šteka” v dolasku naših, pal je dogovor da se zvlačimo prema šumi. Jen po jedn. Tam je boli zaklon i tam je još jedna grupa naših. Prebacivši se pod paljbom na te položaje, tam sam saznal najcrnje vesti moga života, gori, v podnožju spomenika pucajući po četnicima poginul je Davor Kelemen. Druga, takaj bolna bila je vest da su naši Zlatko Šabarić i Krešimir Purić v želji da nam pomoreju preskočili cestu i ušli prek ceste na desni kraj šume. Naši koji su bili bliže čuli su kak su im četniki zakričali: ’Stoj! Predaj se…!’ To je bilo strašno. V tem trenutku je nekaj puklo v meni i nis mogel zaustaviti suze.

• • •

Povlačili smo se korak po korak od dreva do dreva čez šumu i odgovarali na paljbu… Pomagali smo, zvlačili smo, nosili smo vuz put ranjene jer ni bilo ni za pomislit da bi do njih došla bolnička kola zbog granata, zbog balvanov na cesti. Tad smo naišli na naše suborce Samoborce i Bambija i dečke iz njegovog minobacačkog voda koji su nosili municiju v šatorskim krilima jer su čuli da smo ostali v okruženju bez municije. Njima ni bilo mesto v toj šumi, ali oni su nam mam spremno krenuli v pomoć. V tim teškim trenucima pak nova bolna vest od suboraca: na levom boku našeg napada na četničkim rovovima poginul je Rajko Turk a Vlado Ivčić teško je ranjen od minobacačke granate. Črn dan, da nemre črnji biti.

Ne znam kak sam došel doma v Samobor. Čuka nas je od srca ponudil z vinom, no nam ni bilo do pijaće. V glavi su nam samo bili samo naši poginuli i ranjeni suborci.

Grad je bil šokiran, jer kad je rat si mi smo svesni da bu neko i ranjen i poginul, ali smo si navek mislili – pa nebumo baš mi, baš nama… I onda, v jednem danu, v roku dve vure ostali smo bez pet

prijatela i suboraca. Bambi, zapovjednik minobacačkog voda ze svojim dečkima i nas još par, postavili smo onu prvu ploču na trgu v Samoboru z imenima dečkih.

Slike črno bele.

Stali smo pred fotografije poginulih suborcom, vužgali sveče i dali počast.

•••

Za kraj

Dana 03. 01. 1992. godine četniki i JNA su potpisali primirje z menom, oni su evropska vojna velesila, domaći četniki, „uvezeni" iz Srbije, si oni… koji su po nama pucali ze sim osim z brodom i z podmornicom oni su potpisali primirje. Tak brojni, tak naoružani, opremleni, potpisali su primirje, potlem i predaju z menom i mojim dečkima kaj smo krenuli v nametnuti rat kak obični radniki, đaki, selaki i v svojim tenesicama, trapericama, jaknama, majici… i puškami ze 60 metkovi! MI smo pobedili! Nigdar se ne sme zabit, da je prva od četnika oslobođena Hrvatska zemla te 1991. godine bila zapadna Slavonija: Novi Grabovac, Bair, Popovac, Trokut, Lovska, Korita, Jagma, Brezovac, Livađani, Kričke, Subocka, Stari Grabovac … samo su neka od sela koja su oslobođena. Sačuvani su u našim rukama Novska, Lipik, Pakrac, Kutina… i se do Zagreba i Samobora.

To nisu metri, nek kilometri slobodne nam Hrvatske Domovine.

Poštivam „Bljesak" i „Oluju" briljantno izvedene akcije z obučenom Hrvatskom vojskom i policijom, naoružanom i ustrojenom, to su bile dobro osmišljene, stručno vođene akcije… a 1991. je bil prljavi, neravnopravni rat v kojem nam je glavno oružje bilo, samo naše veliko srce, sih, od zapovjednika do zadnjeg hrvatskog vojnika.

Pitaju me ljudi često: 'Jura kaj ti od sega tega imaš?' Velim: 'Imam ono za kaj sam se boril, državu, himnu, zastavu, svoj jezik, slobodu i slobodnu Hrvatsku!' Materijalnega? Niš!

Nis po to rat krenul, nis se išel boriti za činove i stanove, privilegije i drugo. Samo za svoju slobodnu Domovinu! Spitavaju kaj sam v penziji? Nis! Se kaj imam se sam stekel z rukami svojim i svoje supruge. Z te strane, kaj se rata tiče sam miren, dal sam dug Domovini, nis v rat išel da bi ga unovčil. Ni čut.

Točno, dobil sam Odličje reda kneza Domagoja z ogrlicom 'za osvjedočeno i dokazano junaštvo i hrabrost u ratu' ono ne nosi nikakvu materijalnu korist, ali ga ja z ponosom nosim jer ja i moji dečki moji suborci, ranjeni i poginuli… mi smo to zaslužili.

To je odličje moje i njihovo!*

* Ostatak memoarskog teksta J. Rešetara uporabljen je prilikom pisanja središnjeg teksta monografije

Edi Trezić

Nisam požalio odlazak

Da, iako je prošlo petnaest godina, ponekad osjećam kao da je bilo davno, davno prije, tek pokatkad kao jučer. U to sam vrijeme radio u ''Industrogradnji'' na gradilištu u Vrbanima. Počele su prve eksplozije u Lučkom. Učestale su i zračne uzbune. Vidio sam da se ruše domovi, a ja sam gradio (!) zgrade. Shvatio sam da bi barem jedan iz obitelji trebao poći u Domovinski rat. Jednostavno morao sam poći po svojoj savjesti. Javio sam se preko prijatelja Silvija Matijaščića. Na poslu je bila sve očiglednija podjela na Srbe i Hrvate. Politika me nikada nije zanimala, ali ovo što se oko mene događalo, izravno je zadiralo u moje osobno dostojanstvo jer se vrijeđala moja domovina i narod. To više nisam mogao podnositi i otišao sam na bolovanje.

Početkom rujna dobio sam poziv i našao se na Dubravi zajedno s prijateljem Borisom, odakle smo obojica bili upućeni kao građevinci u Rakov Potok gdje nas je prihvatio u inženjerijskom vodu dragi prijatelj pokojni Vlado Ivčić. Tu smo se smjestili i odmah započeli s obukom. Trajalo je to nekih desetak dana nakon kojih smo upućeni na Pavučnjak. Ovdje smo, kako se kaže po vojnički, "zadužili" oružje. Ja i oružje!? Zadnja stvar u životu koja bi me zanimala. Na Pavučnjaku smo vježbali gađanje, a ja mrzitelj svakog oružja, s ručnim bacačem!

Nakon desetak dana, sjećam se, jedne večeri došao je Vlado Ivčić i rekao da se spremamo u zapadno slavonsko ratište u mjesto… Banovu Jarugu. Tko se želi prijaviti?

Normalno, ljudi kao ljudi: iskušenje i dvojba. Tko želi? Nema naredbe. Potpisao sam i nas petnaestorica otišli smo se doma oprostiti i spremiti. Svima sam rekao o čemu je riječ, osim mami. Bilo mi je teško. Ah, mama je mama…

•••

Imao sam 26 godina. U Otruševcu smo dobili uniforme, neki su čak dobili automatske puške. Posjeli se u jedan kamiončić i u koloni krenuli. Kod Grgosove spilje čekali smo jedan sat. Što? Koga? Zašto? Ne sjećam se. Ne znam. No, napokon smo krenuli autoputom. Pamtim, toga dana se asfaltirala traka na cesti uz nas. Nije bilo puno razgovora. Dapače: samo buka kamiona i muk. Sjedio sam na hrpi oružja, eksploziva, uglavnom mine. Grozno. Upaljača - svega.. Da se išta kojim slučajem slučajno dogodilo? Da nas je nešto skrenulo, nešto ispriječilo, pogodilo… Ni razmišljati ne želim. Nigdje nismo stajali.

Bože moj, mine i - škola

Kutina. I danas mi nije jasno, no kasno je za razmišljanja, zašto, ali dva, tri dana smo, oko Kutine kretali se lijevo, desno, tražeći, vjerojatno svoju bojišnu liniju. Sjećam se samo oznake s prometne table… Kozarice. Sjećam se, rekao mi je pokojni Vlado da odnesem sanduk s minama u školu. Bože moj, mine i škola? Proklet bio rat. Sjećam se, bilo je jedno veliko nogometno igralište. Tu smo odlučili predahnuti i prezalogajiti. Ne znam što je bilo, tko je postavio pitanje da

pa što će to oružje u školi itd., pa smo ga vratili natrag. Za desetak minuta prvo vatreno krštenje: nadlijetali su avioni! Sklonili smo se uz brijeg i gledali nadlete. Bože moj, kako mi je lijeva noga drhtala. 'Pogledaj', a Vlado će meni: 'Pogledaj moju…' Isto. Bio je to danak neiskustvu. Pa nisam ja ratnik. Pa nisu me moji za rat odgajali niti pripremali. Isuse. Da nas je pogodilo. Kako je 'roktalo'? Tu smo se razdvojili od kolone.

Hrvatski barjak na ček!

Dva-tri dana smo okolo 'šalabazali'. Spavali po sjenicima i nekakvim domovima. Bilo je priča: vojska prolazi… odlazi... Sjećam se, napokon smo otišli gdje su bili Samoborci. Otišli smo tamo. Došli u Banovu Jarugu. Vidio sam mnogo običnog puka. Bježali su vjerojatno iz Jasenovca. Vidim, bježe uplašeni civili: starci, starice, djeca…

Nismo imali zastavu. Bila je blizu trgovina i pošta i, sjećam se, skoknuo sam i kupio hrvatski barjak na ček. Nisam htio trošiti gotovinu, a u džepu su ostali jugo dinari. Bio je neki spomenik, sjećam se, ja u uniformi, možete si zamisliti, a prema meni puni straha dolaze dvoje staraca, pokazuju osobnu i govore: 'Mi smo Hrvati, možemo li preko ceste?' Siroti, nisu znali tko smo, nisu znali tko je tko, tko je gdje, tko protiv, tko za. Jednostavno su bježali spašavajući goli život. Tu sam vidio bit će svega.

Krenuli smo, s kupljenim barjakom, put Grabovca. Tu smo došli našli čvrstu kuću s gredama (moje građevinsko iskustvo) i tu smo se smjestili. Bilo je to na prvoj liniji bojišnice, zadnje straže… Sjećam se, ušao sam u kuću, nije bilo struje, bilo je namješteno, jedna dobrostojeća kuća bez gazde. Uokolo, ubijene svinje, kokoši… Valjda su skoro otišli. U sobici smo spojili dva obična kreveta gdje smo poprijeko spavali četvorica. Ispod kuće bili naši minobacači. I opet: rokalo se cijelo vrijeme. Po mjestu i kazetnim bombama! To je, za mene nenavikla ratu, mala atomska. Koprivničanci, Zagrepčani i Đurđevčani su bili blizu, ali nismo kontaktirali. Jesi li se javio doma? Nisam rekao gdje smo. Javljanje nam je omogućio dragi uvijek skrbni za nas Vlado Ivčić. Tu smo imali straže. Pucalo se. Očekivalo. Četnike nismo vidjeli. Vojnički život i vojna stega bili su na visokoj razini. Hrana u redu. U svezi s hranom jedno prozaično sjećanje. Nikada u životu nisam jeo češnjak. Gore na tavanu spomenute kuće bili su vijenci češnjaka. Izvanredna poslastica, a za jak miris tko da u takvim okolnostima vodi brigu. Mogao sam se brijati i održavati higijenu...

Počeli smo se ukopavati. Mislim da nas je bilo četvoro na tom isturenom položaju. Stalna neizvjesnost: jedan dan kad su na gađali, drugi dan tiho. Sjećam se, imali smo par puta sastanke i tako sam doznao za napad. Pozvani smo u potkrovlje i Vlado je rekao: 'Sutra se ide u napad. Tko se javlja dragovoljno?'

To je taj dan

Vrlo interesantno što je sudbina! Bila je noćna straža…. Božo, Vlado i ja. Vlado je recitirao Jesenjina. Razgovarali smo o svemu i svačemu, što ćemo raditi u životu kad rat prođe… Nas trojica na toj

straži, nismo o ratu, nego o normalnim temama, o sutra… Dva, tri sata smo, tobože, odspavali. Probudio sam se s olakšanjem s dobrim osjećajem jer smo znali da taj dan dolazi smjena. No mi smo rekli: 'Hajdemo mi još to obaviti, jer ovi koji dolaze su "friški". Svi smo bili suglasni. Jednoglasni. Bili smo na početku linije. Mimo nas je prolazila ostala vojska. Vidio sam, mislim Koprivčane: traperice, civilna odjela, stare puške. Mi smo imali uniforme. Stavili šljem. Još sam popio kavu...

Krenuli smo. Znam da su prošli tenkovi. Mi smo išli uz cestu. Počela je artiljerija. Topništvo. Naši su tukli iz Grabovca. Onda je počeo pravi, pravcati rat. Došli smo do jedne prepreke, oprezno jer je sve bilo minirano. Zašli smo u šumu, išli smo kilometar dva…

Pucalo se. S desne strane mi je bio Vlado. Nas četrnaest, možda petnaest Samoboraca. Ušli, dakle, u šumu. U jednom trenutku, odjednom sam čuo, vidio, pala je prva mina.

Pogodila Vladu. Zatim druga. Na leđima sam imao samar od ručnog bacača te nisam mogao zaleći nego sam se prislonio uz drvo.

Tada strašni zvižduk i u času spoznaja - evo je. Trenutak kad znate da je to "vaša" mina. Sekunde. Ma što, djelići sekunde. Bljesak. Udarac. Grozno. Bol. Nisam znao što je sa mnom. Šok, jaka bol u ruci. Pomislih: gotovo, ostadoh bez ruke. Odmah su priskočili dečki i pomogli. Draclin Darko, autoprijevoznik mi je u prvi mah spasio život. On me izvukao jedno dvadesetak metara do drugog stabla, zaklona. Četvorica donesoše šatorsko krilo. Sve su to bile sekunde, a činila se - vječnost. Noge su mi virile. Darka sam obuhvatio za vrat, nisam sam hodao, strugao nogom o zemlju. Prevezli, prenijeli su me tako do asfalta. Tu sam vidio Vladu. Užasno me boljela kralježnica. Dobio sam morfij protiv bolova. Vrtoglavica.

Prisjećanja

Sjećam se: imao sam lančić od sina s krštenja što sam ponio u rat. Uzeo sam ga i šapnuo dečku pored sebe. Zvali smo ga Krtica, a mislim da mu je prezime Kašica. Njemu sam rekao kako nisam siguran da ću ostati živ te ga molim da lančić preda mom sinu... ukoliko... Zaplakao je istog trenutka. Ne znam kome je bilo teže.

Ležimo, a vojska prolazi mimo nas. Koji osjećaj. Naše jedinice idu… nitko ne gleda u oči. Možda praznovjerje. Strah. Smrt. Vlado i ja ležimo, a onaj Božo sa straže, trčao je skroz do Grabovca po pomoć. Dva - tri kilometara bez zastajkivanja. Sav izvan sebe. Jurio. Letio. Došla je pomoć: dr. Budi i vozač Željko. Pažljivo, ali hitro položili su nas u vozilo. Vladu gore, mene ispod njega i pravac Lipovljani.

Na ulazu u Dom zdravlja, čuo sam i u izmaglici od bolova, vidio seljanke okolo u crnini: jauču, plaču, užasnute i zaplašene. Ranjenici su pristizali kao na traci. Jedan, dva, tri, jedan... Zadnje čega se sjećam bio je odjel... soba... previjali su Vladu. Zadnji moj pogled prema prijatelju i velikom čovjeku Vladi Ivčiću. U tom sam trenutku izgubio svijest. Saznao sam da sam potom bio prebačen u Garešnicu, pa zatim u Zagreb, u bolnicu Rebro...

Ja sam bio ranjen ujutro, a mojima su javili tek navečer. Što je najgore, mama je otvorila vrata... i saznala tešku vijest. Mama kojoj sam sve vrijeme javljao da se ne brine, da sam ja kuhar... na sigurnom... bez puške... Bojišnica je bio moj izravan susret sa smrću.

• • •

Sjećam se, kao kroz izmaglicu Garešnice, gdje sam doznao da su mi prostrijeljena pluća. Jedna me je liječnica hrabrila. Tražio sam je 1992. Htio sam se zahvaliti za skrb, pažnju, za svaku riječ potpore. Kupio sam buket ruža. Zvao Garešnicu…

Nažalost, medicinska mi je sestra rekla da je to bila liječnica u ratnoj bolnici, a kada se bojišnica smirila da je otišla. Kamo? Saznao sam kasnije da je otišla u SAD. Hvala joj ipak, gdje god bila. Za sve od mene i od svih kojima je pomagala.

• • •

Nesvjestica, zatim nesvijest. Zagreb. Bolnica Rebro. Dolazili su dečki iz brigade u posjetu. Susreti su bili otežani jer sam bio stalno na intenzivnoj njezi.... Liječenje traje, eto sve do danas.

Ponovno na Trokutu

Mjesto ranjavanja sam pohodio, službeno, prvi put 29. listopada 2000. Nije mi bilo ugodno ni lako. Vraćale su se slike. Tjedan dana sam trebao da se smirim. Prošao cestu, šumu, kažu i danas ima mina... Nekoliko manjih spomenika na mjestima pogibije suboraca. Trokut zaslužuje primjereniju obilježbu. Možda dom ili sl. Mjesto prazno. Moja ratna kuća - neuseljena...

Bilo je dramatično, bilo je opasno, bilo je teško, kobno, užasno, ali poradi cilja koji me u rat poveo sigurno bih uvijek ponovno pošao.

Kruno Prahin

Petnaest je godina prošlo

Prošao je kroz pakao nametnutog rata njegovoj Hrvatskoj, domovini, zavičaju i obitelji. Pregrmio je granicu kada život i smrt dijele sekunde i pitanje je li metak ili geler prohujao koji centimetar bliže ili dalje. Nisu pogodili. Živ je ostao, ali i sve što je preživio zatomio je u sebi. Ostao je škrt na riječima o svemu što je prošao rame uz rame sa suborcima 151. samoborske brigade. Stoga je i razgovor s njim, s Kikijem kako su ga dečki zvali, bio teško izvučen i u konačnici kratak. Tek ovo.(J. P.)

Dal sam kaj sam moral dati…

"Išli smo jer je bil rat. Oni su napali Hrvatsku, mi smo je išli braniti. Takva je bila situacija. Svaka je bojišnica bila sve teža, ali sve podjednako opake i neizvjesne. Sve veća 'tarapana'.

Ipak, morem reći da mi je daleko najteži bil prvi teren. Nisam znal ni gdi smo, ni kaj smo ni protiv koga smo, ni s kim smo…

A posle, pogotovo kad su nam prijatelji poginuli, očvrslo se, bio nam je to snažan poticaj da se ustraje do kraja.

Posle tog kobnog događaja sve je bilo lakše podnijeti. Ne kaj se tiče rata, nego nakon Trokuta u meni, u svakome od najbližih suboraca pojavio se jedan dodatni motiv da se ide naprijed. Do kraja. Da nema povratka.

U Subockoj je bio pravi pakao: avioni, helikopteri, maljutke… ali već sam znal o svemu tome nekaj.

Jesam, dobio sam poziv za mobilizaciju i otišao sam u Kotare, ali sam u zapadnu Slavoniju otišao kao dragovoljac. U svojoj jakni, tenisicama…

Otišao sam ostavivši suprugu i dijete od sedam mjeseci. Otišao sam 'u Bjelovar, u tvornicu keksa…' Tak smo se dogovorili.

Dalje? Ostalo? Ništa. Prošlo je. Minulo je već i petnaest godina. Što sam morao dati dao sam. Ostalo je rekao Jurko i drugi će ponešto reći."

Miljenko Komes

Otvorena pokvarenost

Miljenko Komes i Željko Rešetar, izvlače bestrzajni top na položaj

"Mici mi je špic name. Tja, bilo je to davno. Bilo, prošlo, ne ponovilo se ikome, ikada.

Sjećam se devedesete. Pred prve demokratske izbore. U igri su bile raznorazne kombinacije.

U bolnicama je bila klasična revolucija. Počelo je svrstavanje. Borbeniji Hrvati i oni "Hrvati" zadovoljni s postojećima. Događaji su išli ubrzanim tempom. Zbivanja od Splita do Pakraca. Vatreni govori srbočetničkih voždova, poziv za spas i povratak "svetih srpskih delova majci otadžbini", sve to nije slutilo na dobro. Dapače, nakon govora, nakon poklika koji nisu bili drugo nego ratni pokliči, uslijedili su balvani.

Svi smo shvatili da je to definitivno pobuna. Izravni izazov dostojanstvu hrvatskoga naroda, bačena rukavica za rat. Oni su bili spremni i duhom i vojnički za rat do istrebljenja uvijek im mrskog hrvatstva. Sve je bilo jasno.

Sjećam se, tog sam se ljeta vraćao s mora, našega kojega su oni odavna svojim smatrali i „vekovima" čeznuli za njim. Vraćao sam se s mora i suočio se, da su čežnju za „srbskim morem i obalom" počeli balvanima na cesti kojom sam vozio pretakati u jezivu javu. Svjedokom sam tih balvana i naoružanih bradonja uz cestu.

Ja sam u to vrijeme bio član kriznog stožera u bolnici u Vrapču. U bolnici smo dobili naputak kako se ponašati u novonastalim prilikama. Trebalo se čuvati od prikrivenih doušnika. Povjerljivi ljudi su stvarali grupe. Prepoznavali smo prilike. Uposlenici Srbi su nam radili tih dana što su htjeli. Puštali nam na telefon četničke pjesme. Ono što su godinama u sebi prikrivali sada su javno iskazivali. Ali još uvijek oprezno.

U to vrijeme bio sam povezan s gospodinom Buricom. Imali smo desetine koje smo pratili po Samoboru kretanje vojnih osoba. Naoružavali smo se kako tko i čime: priručnim šesnaesticama, dvanaesticama… Rijetki su imali karabine i pištolje.

Sve to prije brigade: svibanj, lipanj, srpanj… Ja sam imao svoju desetinu. Počeli smo se za rat spremati. Slijedom toga, odlazili smo u općinu, jer nisu svi bili 'zenge', pa smo se dragovoljno javljali na spremnost kad ustreba i gdje ustreba.

A onda je došao rat. O njemu toliko je toga rečeno i napisano, upamćeno i… tijekom godina zaboravljeno da ne bih, sada nakon jednog i pol desetljeća osobno vraćao se na tu temu i te događaje. Koji su ga prošli znaju…

A i povijest će pravu istinu otkrivati i pisati što budu više odmicale godine.

Ratni dnevnik jednog Samoborca

"Svi smo znali da se nešto kuha. Zadnjih smo dana postali svjesni da sa srbočetnicima nema dogovora. Znali smo da neće biti veselo, jer su Srbende svaku mjeru prevršili. Znali smo da im Bljesak nije previše mozak rasvijetlio."

- Kaj sad? Imam desetku.

- Ja dečka al' ni farbi.

- Pišgavrit piši. Gdo dale meša.

- Dečki ote domom. Kaj bute do zutra z kartam se nahitavali.

- Ti budi tiho i ne mešaj se. Jura bu mešal, a ti nam pehara dotoči.

- Štef, zbila, a koji je denes?

- Zadnji, ili. Je, pol noći ni pak smo još v srpnju. Kaj ne.

- Dečki ovo je zadnja runda i karte i pijače. Taki bu pol noći i delat treba iti. Ni denes subota. Zutra je vtorek.

- Kaj of mesec ima 31 dan?

- Imel je. A znate kemu je denes imendan?

- Misliš, kemu je bil jer pondelek je pri kraju?

- De pogleč v kolendar, si mislim da imam praf... Tak je pondelek 31. srpnja sveti Ignacije, ili po domaći Vatroslav.

- Opaaaa, to je onda našem patru kaj je bil z nami na fronti imendan.

- Je bil je. Nis ga dugo videl...

- Je, a kad si zajdni put k maši išel...

- Ti čkomi i kupice napuni pak bumo si za Vatroslava jednu spili, dok on spi... i saki svojoj hiži.

- Ti bokca a koji je to sad z aftom stal pred dvorišće. Idem pogledet.

- Dečki si bumo zapamtili of dan. Ovega mi je česa kurir predal poziv. Ote domom i vas buju poiskali...

Točno toga dana, 31. srpnja 1995., točno u podne potpisana je zapovijed o podizanju 151. brigade (stručno: mobilizaciji, a na isto dođe). Minutu nakon dvanaest sve je teklo po planu u takvim prilikama. Razletjeli se kuriri na sve četiri strane (pete fala Bogu još nema), i zaredali od kuće do kuće, od jednog do drugog vojnog obveznika, pripadnika 151. brigade zvane samoborskom. U roku 24 sata pozivu se odazvaše gotovo svi. Doista visok postotak odazvanih na zbornom mjestu.

- Ja cenim prek 80 posto!

- Tak nekak. No kaj nismo navek bili takvi. Gdo je v 151. igda zabušaval. Ni došel samo on kaj je stvarno betežen, ili je di na putu...

- Istina, od kad su nas deli v 151. i od kad of prokleti rat z čedama traje navek smo bili si ko jen. Kak vurice.

Svi smo znali da se nešto kuha. Zadnjih dana, i po novinama i na dnevniku bili smo stalni svjedoci da se sa srbočetnicima neće moći više dugo. Obećavaju, potpisuju, lažu, mažu, a što je najgore - nikako da se opamete i daju mira i Gospiću i Otočcu. O Županji da se i ne

priča. No, uhvatila njih ovih dana frka nad frkama: pade Bosansko Grahovo (njihovo Pasuljevo), pade Glamoč, a Hrvati na vrh Dinare - Knin kao na dlanu! Drži gaće, Milane Martiću! Dakle, znali smo da se dugo ovako ne bude moglo jer "tat osta tat", ma kako lijepo zborio.

Znali smo i to da ne idemo na vježbu, nego konačno naučiti pameti "srpske junačine" koji su kroz cijelu povijest davali petama vjetra, a kad god bi ih netko potukao, lopovi bi uvijek na prevaru ugrabili plijen. I čast i vlast.

- Je kaj ih nisu Turci do kocena dotukli na Marici?

- Kaj se nisu zasrali na Kosovu, a potlem to kaj su zgubili sto let slave i popevaju vuz gusle kak vu Srba junačko srce tuče...

- A kaj nisu v prvom svetskem ratu dobili na Ceru?

- Joj, nek im se pamet prosvetli pak da mi na Cerje ne dojdeju. Bil bi im to zajdni put kaj bi v nebe gledeli.

Vozimo se. I to je sve što znamo. Znamo da ne bude veselo, jer su srbende svaku mjeru prevršili. Znamo i da im "Bljesak" nije previše mozak rasvijetlio. Jedino ne znamo, a što je u ratno vrijeme i red - kamo idemo. No, kamo god su odredili 151. brigadi, ona će zasigurno svoje odraditi kako treba - časno, vojnički, domoljubno. Pod svaku cijenu. No, nije to više ona jugosrbovojska pa su si dečki malo van "poluknuli". Tu dakle negdje. Idemo Jankomir, Popovača...

- Bogdaj da nastavimo pravo Miloševiću na obed....

Plan je detaljno razrađen. Nakon što nas je upoznala zapadna Slavonija, sada će nas upamtiti čedomiri u hrvatskoj Banovini.

Tu smo. Drugi je kolovoza. Zapeti kao puške. Desno, lijevo, gore, dolje, sa strana - nalaze se isto tako nabrušeni poput nas pripadnici 17. domobranske pukovnije, 125. domobranske pukovnije, te 103. brigada. U ratu ne mogu svi planirati i mudrovati. Zna se kome je što činiti. Ovog puta plan je bio do sitnice razrađen, a na nama je bilo da ga ostvarimo. Za 151. brigadu vrijedi ona: rečeno-učinjeno!

3. kolovoza svi smo na drugoj strani Save. Nemojte biti naivni pa misliti da je s četnicima bilo lako. Ne samo da su podmukli, krvoločni, nego su naoružani dobro i obilno. Protiv takvih može se samo visokom sviješću (a toga, hvala Bogu, u hrvatskog bojovnika nikad neće uzmanjkati), a zatim u potpunom izvršenju postavljenih zadataka.

4. kolovoza spomenuto je došlo itekako do izražaja. Kako li su samo raspalili po nama: topovima, tenkovima... Izgledalo je kao da se sve u vatru pretvara.

Napadamo srpska uporišta u selu Strmen, zatim brzo ali mudro za geđama u Ivanjski Bok, pa još jedan Crkveni Bok.

- Kad god bum videl lepe bokove bum se setil kak smo četnike natiravali kroz Ivanjske i Crkvene...

Inače vojnik izgubi u glavi kalendar kad je na bojišnici, no još toga dana protutnjasmo kroz zaseok Tatrljani. Jasno da su čede i ovdje bili dozlaboga traljavi. Napredujemo po planu i brzo. Kako smo izvršili zadatke, mogli bi pitati i čedoslave, ako nam je koji uspio umaknuti.

- Bilo je grdo. Grdi su to igrači.

- Kak cucak kad vidi da nemre nikam. Tad je tek hudi.

Ipak (a tko je sumnjao) 5. kolovoza razbježaše se banditi glavom bez obzira. Oko 12 sati 151. brigada skršila je uistinu velik otpor četničkih jedinica.

- Naposletku su bežali kak zajci. Su im skoro jajca z lač opala.

A naša 151. prema predviđenom cilju: Hrvatska Kostajnica. Ustvari, zadatak je bio srpsku Banijsku Kostajnicu ponovno vratiti u hrvatske ruke i vratiti joj staro hrvatsko ime. Nažalost, u okršajima kod Strmena poginuo nam je Predrag, drag suborac naše 151. brigade. I četvero ranjenih. Tužna činjenica, ali do zuba naoružane zvijeri bile su uporne do zadnjeg trena.

Zlatno vojničko pravilo glasi: nakon uspješne akcije dobro je pošteno "pročešljati" okolicu. Tako smo i mi oslobođeno područje morali čistiti od rasutih četničkih grupa i pojedinaca. A opasnost vreba iza svake šljive ili plota. I ne samo to - posijaše zločinci na tisuće mina, sagradiše bunkere, postaviše prepreke... I nikad se ne zna je li koji podlac čeka u jazbini. Osim toga morali smo pomoći susjednim postrojbama kojima su četnici pružali tvrdokorni otpor.

Nakratko nam se pridružiše i dva tenka. Kako li su nam trebala! Nažalost, zbog srušenog mosta na Sunji, ostadoše tenkovi s jedne strane, a mi ususret četnicima na drugu...

No, Slovinac je nakon kratke ali frkovite borbe pao u naše ruke! Izviđači javljaju da su se zlikovci povukli s prvih borbenih crta (?). Brigada je na sve spremna i pripravna. Negdje oko podne krećemo u napad na željezničku postaju Šaš. Razvukli nas idioti na nekoliko kilometara.

- Znaš kak se veli za čedu koji brani šaš?

- Da je šašav!

Napredujemo. Potiskujemo neprijatelja. Umorni smo. Kilometri i kilometri gotovo trka su u nogama. No, mora se naprijed. Pridruže nam se postrojbe iz pravca Dubice i eto nas uveče u sada zauvijek Hrvatskoj Kostajnici.

- Su čede mam hitile vruče kostajne z ruk kad smo se pojavili.

Zadatak je osigurati obranu grada. Pustite, vragu nije za vjerovat. Nema vremena za odmor. Zapovijed glasi: 151. pravac Dvor na Uni!

- Gdo je rekel Samodvor na Gradni. Bedak: Dvor na Uni. Kaj nas pak tam čeka?!

7. kolovoza dio brigade čuva Hrvatsku Kostajnicu, a veći dio kreće uz tenkiste 2. A brigade pravac Dvora na Uni. Ovako računajte: krenuli smo negdje oko 14 sati, a pred Dvor stigli smo - još je Dnevnik trajao. Tu je počelo kreševo. Kokardašima je preostalo jedino povlačenje preko mosta u Bosanski Novi, ali im se nije napuštalo prekrasan gradić (sličan Samoboru) na Uni. Bilo je vatreno. Tuče banda iz Dvora i sa bosanske strane. Banda tuče, a noć duga. Tri suborca ranjena. Pa još k ovoj ubojitoj kanonadi pljusak. Mokri do kože. Crte nepomaknute. - E, nečeš bre Srbine tako lako s nama! Banda uporna, tuče nas topničkom vatrom. Neće dugo. Bez brige.

9. kolovoza posjet iz Samobora. UHDDR organizirala je na poziv Radio Samobora naše prijatelje te nas obdariše brojnim darovima. No,

samo dio brigade koji je čuvao Hrvatsku Kostajnicu. Unatoč željama da dođu i do nas, nismo mogli dopustiti da i oni osjete prljavost četničkog ratovanja. Sutradan sa zadovoljstvom dočekali smo župana i gradsko poglavarstvo Samobora. Jasno, i oca Vatroslava s radošću.

No, više nam se nije čekalo. Oko podneva pod kišom (sada kišom granata), s dva tenka 2. A gardijske brigade, nekoliko bov-ova 202., pa PZO, u "sadejstvu" što bi rekli jugooficiri sa susjednim postrojbama, jurnemo mi u Dvor. Pa kud puklo da puklo.

- Bome je fest pucalo! Kak ratni disco.

Tuklo se cijeli dan. Stigli smo do mosta. Uvečer pogine nam drugi prijatelj, Zdravko Babojelić, a ranjen je Ivan Regović. Dvor smo oslobodili, hrvatski vojnik je stao na svoju granicu. Radost pobjede pomutila je tuga za poginulima i ranjenima. Ujutro, imali smo što vidjeti. Krš i lom, na sve strane. Što uradiše zlotvori od prekrasnog gradića. Zbrinuli smo nekoliko pripadnika UNCRO-a. Utvrdili obranu grada. Bože moj, što četnik može to niti zvijeri ne čine! Našli smo na ulicama Dvora ubijenih Hrvata, ali isto tako četnici su nemilice i svoje ubijali. Ljudi pomračena uma.

Narednih dana, po običaju: čišćenje okolice oko Dvora i na pravcu Dvor - Glina. I opet nesretna ranjavanja. Četiri. Puno, jako puno. Do sada, dva mrtva i 15 ranjenih mojih prijatelof. No, kaj je - tu je, živeti se mora dale, navek ih se bum rad setil.

- Četnikov više ni, ak buju pokušali, bole da ne, nazaj, mi bumo taki tako. Bumo ih tukli dok se i jedna budala pri njima bi štela na naše dojti gospodarit. Ta su vremena za svagda prešla i svima im.

- Psttt, naj kleti bu te pater Frkin čul.

- Kaj bi klel, bi mi krunicu zel. Kaj ne?

Doček u Samoboru bio je onakav kakvog je zaslužila 151. brigada. Veličanstven. Za pričanje i pamćenje. Ne dao Bog više rata, ali ako treba samo nek se razlete kuriri. 151. je spremna.

- Gdo bu mešal?

- A zakaj igramo?

- Za sto milijardi kaj smo četnikima zeli v Dvoru.

- Joj kad bi te sraokrajinske kaj vredele, a imamo ih pune žepe, bili bi kak najbogatiji Grkljani. Kak on Onazis.

- No kaj je, ne buš donesla pehara da si spijemo za 151.?

- Dečki, živeli!

Boris Makarun
Pomoćnik zapovjednika za PD

Sjećanje na prvi dan "Oluje"

Boris Makarun pomoćnik zapovjednika brigade za IPD

U ranim popodnevnim satima 4. kolovoza 1995. god. dobivamo informaciju da 17. domobranska pukovnija s malim snagama drži most na kanalu Sunja i željezničku postaju Šaš. Kako Strmen još nije bio zauzet brigada je dobila zadaću da snagama jedne bojne izvrši nastupanje do kanala Sunje, desno od komunikacije Strmen - Slovinci. Na izvršenje ove zadaće krenula je 2. bojna, nešto poslije 16 sati, vođena vodičima 17. dp iz smjera Bobovca (od groblja) preko teško prohodnog močvarnog terena Šupaginca prema kanalu Sunje i mostu kod Strmena. Most je inače bio strateško vrlo važan za srbočetničke postrojbe, jer im je to bila jedina mogućnost odstupanja prema Hrvatskoj Kostajnici i dalje granici s Bosnom.

Tomo Jandrečić, zapovjednik 2. bojne vrlo brzo napušta postrojbu i vraća se u Zapovjedništvo brigade tražeći da mu se pojasni zadaća. Operativno zapovijedanje postrojbom preuzima Držislav Leopold. Probijajući se kroz grmlje, visoku travu i šaš, gazeći vodu gotovo do pojasa 2. bojna uspješno nastupa prema kanalu Sunje, gdje nailaze na lovačku kuću u kojoj su bili smješteni četnici.

Dolazi do puškaranja, četnici bježe prema Strmenu ostavljajući na stolu još vruću kavu, a u prostoriji osobne stvari i opremu. Vrlo brzo iz pravca Strmena prema kanalu krenuli su traktori s prikolicama na kojima su bili postavljeni teški mitraljezi marke Browing iz kojih su četnici otvorili jaku vatru po našim bojovnicama, jer su oni stigli na 200-tinjak metara od mosta. Dio četnika jahao je na konjima prema kanalu pucajući iz osobnog naoružanja dok je istovremeno počelo granatiranje naše postrojbe s druge strane kanala. Držislav Leopold iz ručnog bacača gađa bunker na lijevoj strani mosta, međutim pogađa jedan od traktora koji se prevrnuo niz nasip. Kako bi zaštitio ljudstvo od neprijateljske vatre koja je po njima otvarana s dominantnih kota na kojima su se nalazili četnici, Leci (tako smo od milja zvali Držislava) naređuje da se pripadnici bojne pritaje i pričekaju sumrak, razmišljajući da li da pokušaju ovladati mostom ili počnu izvlačenje postrojbe. No, kad je saznao da su Dominik Osrečki, Mladen Coban, Branko Jandrečić i Josip Franceković ranjeni, i to Dominik Osrečki vrlo teško, naređuje da se počnu izvlačiti prema početnim položajima.

Povlačeći se pod stalnom paljbom četnika i povremenim granatiranjem Leci i nekoliko boraca 2. bojne staju na začelje kolone kao zaštita i kako se netko ne bi izgubio. Nastupanje je vrlo teško i sporo. Ranjenog Dominika nose u šatorskom krilu, a da mu ublaže bolove daju mu jaku dozu lijekova. Grupa koja je osiguravala začelje, malo je zaostala i jednog trenutka došlo je do borbe prsa o prsa sa četnicima koji su na konjima nastupali obalom kanala. Jedan od njih baca se na Lecija s bajunetom u ruci. Nastaje hrvanje, no Leci je snažniji i uspijeva ga savladati. Nakon toga četnici odustaju i povlačenje se nastavlja

bez sukoba. Borci su umorni, a i kolona se podijelila u nekoliko grupa, pa Leci oko jedan sat poslije ponoći donosi odluku da on ostane sam s ranjenim pripadnicima postrojbe u napuštenom bunkeru, a ostatak bojne nastavi izvlačenje i pošalje pomoć. Kako bi ga se moglo locirati dogovoreno je da će on povremeno baterijskom lampom davati kratke signale.

Nakon povratka Tome u Zapovjedništvo brigade i spoznaje da su dečki iz 2. bojne negdje u pozadini neprijatelja, na vrlo teško prohodnom terenu, bez kontakta s nadređenim zapovjedništvom svakakve misli vrzmale su nam se glavom. Strepnja i bojazan za živote ljudi potpuno su nas obuzimali.

Oko 18 sati u Zapovjedništvo brigade dolaze pukovnik Mirko Marinković, zapovjednik 40. pukovnije veze i njegov zamjenik Nikica Burić. Raspravljamo o nastaloj situaciji i što da poduzmemo kako bi stupili u kontakt s borcima na kanalu i pomogli u njihovom izvlačenju. Situaciju je dodatno dramatizirala spoznaja da je u izviđanju prema Strmenu poginuo Predrag Golubić, a da njegovo tijelo pripadnici izviđačkog voda nisu uspjeli izvući, već je ono ostalo nadomak bunkera iz kojeg je pogođen četničkim metkom. Prema riječima zapovjednika izviđačkog voda Damira Markovića i njegovog zamjenika Bore Kolmana povlačeći se, od mjesta pogibije Predraga čula su se tri pucnja. Pogiblju svog prijatelja i suborca vrlo je teško i emotivno primio Boro, za kojeg sam znao da je jako čvrst i rijetko pokazuje osjećaje. Postrojbu smo povukli u pozadinu da se odmori, a preporučeno je pripadnicima izviđačkog voda da se po potrebi jave liječniku.

Poslije 20 sati pao je dogovor da nas nekoliko krene u pravcu nastupanja 2. bojne, te pokušamo uspostaviti fizički kontakt, jer veza nije funkcionirala. S nama se spremaju Marković i Burić. Odlazimo u Zapovjedništvo 17. dp kod Krapljana da nam osigura vodiča, no nailazimo na vrlo bahato ponašanje od strane zapovjednika 17. dp. Odustajemo od tog nauma, povlačimo se u sebe i svatko na svoj način šutke proživljava zbivanja tog dana. Ne mogu ostati u podrumskoj prostoriji u Bobovcu, u kojoj je smješteno Zapovjedništvo, izlazim i razmišljam što bi se moglo dogoditi dečkima iz 2. bojne.

Pala je noć, nemamo nikakvih novih informacija. Vrijeme je naprosto letjelo i ponoć je već prošla kad nam je netko dojavio da su se na području Glavinca iz smjera kanala Sunje počeli izlaziti naši dečki, pripadnici 2. bojne. Krenuli smo u tom pravcu; Hrvoje Horvat, Miljenko Bošković i ja. Selo je ostalo iza nas, a prašnjavi poljski put vodio nas je u nepoznato. Naišli smo na prvu grupu, prepoznao sam neke od njih. Među njima je i moj bratić Miroslav Makarun. Dečki su potpuno iscrpljeni, blatnjavi i mokri, no u glasu im se osjeća olakšanje poslije pretrpljenih stradanja. Govore nam da je Leci ostao u napuštenom bunkeru sa četiri ranjena borca u šipražju, otprilike 1.200 metara od mjesta gdje smo se sreli. Upoznali su nas sa dogovorom da će oni poslati pomoć, a Leci će baterijskom lampom davati povremene signale.

Vratili smo se u Zapovjedništvo 17. dp, tražimo vodiča. No ponovno ga nismo dobili. Krenuli smo sami prema mjestu gdje se nalazio

bunker i Leci s dečkima. Domaći taj predio zovu Glavanac. Pridružili su nam se Tomo Jandrečić, Roman Belak i vozač saniteta, sa kombijem. Vozilo saniteta sa vozačem ostalo na proplanku jer se dalje nije moglo kretati zbog lošeg terena. Mi smo nastavili, šutke, svatko zadubljen u svoje misli, gledajući pod, nogama gazeći travu. Glavom su nam prolazile priče o minskim poljima, kojih smo se naslušali proteklog dana, a za koja nitko točno nije znao gdje su. Miljenko je hodao do mene, pokušavamo ne misliti o poteškoćama, šalimo se: "kaj ak pukne" rekao sam jednog momenta "nema seksa", nastavio sam, a Miljac mi hladno odgovara "nemoj mislit na to, pa nebu puklo".

Tada smo u daljini ugledali nekoliko kratkih signala baterijskom lampicom. To je sigurno Leci s dečkima, konstatirali smo. No, odjednom nedaleko prvog signal pojavio se još jedan. Zastali smo, pitamo se da li je to još jedna naša grupa ili nas četnici mame na sebe. Krenuli smo dalje, dvojica naprijed, a ostali u razmaku široko iza. Dolazimo u blizinu bunkera. Pozivamo Lecija jednom, drugi put... Na treći zov Leci se javlja, prepoznao nas je. Prilazimo, gledamo izmučene, ranjene prijatelje. Pitamo Lecija kakav je to drugi signal koji smo primijetili dolazeći. Objasnio nam je da su to pripadnici HV-a, kasnije smo saznali da se radi o jednoj satniji 17. dp, koja je navodno kratko držala željezničku postaju Šaš, pa se također izvlačila.

Nisu htjeli poći s nama, čekat će jutro, rekli su. Nagovaramo ih, objašnjavajući da se nalaze iza četničkih linija, pa je svakako sigurnije da svi zajedno krenemo. Sjećam se da im se zapovjednik zvao Nikola, a nadimak mu je bio Sandokan. Uspio sam ga uz pomoć Miljenka i Lecija uvjeriti da promjeni nakanu, te smo svi zajedno krenuli prema Bobovcu. Oni su također imali nekoliko ozlijeđenih boraca, neki su zbog žuljeva hodali vrlo teško, pa je svatko od nas uzeo nekoliko pušaka, osa i ostale opreme, kako bi im olakšali napredovanje. Teško ranjenog Dominika dečki nose u šatorskom krilu.

Nastupamo vrlo sporo prema vozilu saniteta. Dolaskom do njega smjestili smo ranjene borce u vozilo, koje je krenulo prema selu, a mi smo nastavili pješice. U Bobovac smo stigli pred jutro, umorni, ali sretni da se ovo ipak završilo puno bolje no što je to izgledalo prije nekoliko sati.

Željko Glavina
Pročelnik Ureda za obranu Samobor

Razgovor povodom...

Željko Glavina u posjeti brigadi 10. kolovoza 1995. u Dvoru

- Molimo Vas da iznesete ocjenu mobilizacije 151. brigade HV-a Samobor.

151. samoborska brigada popunjena je isključivo vojnim obveznicima s područja grada Samobora i općine Sv. Nedelja, što znači da smo mi svoju brigadu popunili 100 % bez pomoći drugih ureda i upravo ta činjenica izdvaja 151. brigadu od ostalih. Čim smo dobili obavijest od Ministarstva obrane za moguću mobilizaciju, odmah smo obavijestili svoje kurire i izvršili odgovarajuće pripreme. Mobilizacija je bila obavljena u vrlo nezgodno vrijeme jer je zapovijed za mobilizaciju bila izdana točno u podne u vrijeme godišnjih odmora, što je odmah u početku bio naš hendikep. No, unatoč svemu tome vrlo sam zadovoljan radom kurira, koji su u usporedbi s nekim drugim postrojbama vrlo brzo i efikasno uručili pozive, tako da je naša postrojba bila 100 % popunjena u zakazanom vremenu.

- I na kraju, molim Vas Vašu ocjenu suradnje 151. brigade s civilnim stožerom za vrijeme akcije "Oluja".

Suradnja 151. brigade i civilnog stožera bila je odlična i vrlo kvalitetna. Osobno sam sudjelovao u nekim akcijama i više sam nego zadovoljan. Grad Samobor poslao je vrlo važna i vrlo skupa i kvalitetna tehnička sredstva koja su bila od velike pomoći. Sve je funkcioniralo više nego savršeno i to je jedan faktor koji je doprinio uspješnosti ove akcije.

Antun Dubravko Filipec
Gradonačelnik Samobora

Samoborska 151. brigada

Nakon izdvajanja Grada Samobora iz sastava Grada Zagreba i osamostaljenja našeg Grada te provedenih višestranačkih izbora 1993. godine imenovano je višestranačko Poglavarstvo, a ja sam imao čast u to vrijeme obnašati dužnost gradonačelnika Grada Samobora.

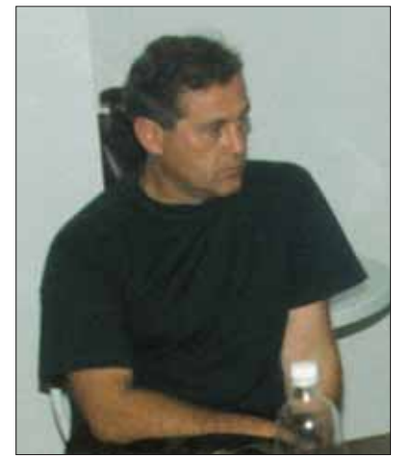

Antun Dubravko Filipec u posjeti brigadi 10. kolovoza 1995. u Dvoru

Bilo je to vrijeme u krvlju stvarane i stoljećima snivane samostalne i neovisne Hrvatske države, rat je bjesnio diljem Lijepe naše. Vrijeme je to iskrenog domoljublja, zajedništva te nastojanja svakog pojedinca da da svoj obol u ostvarenju zajedničkog cilja u oslobađanju domovine. U ozračju domoljublja i Gradsko poglavarstvo Grada Samobora aktivno se uključilo u podršku 151. Samoborskoj brigadi čiji su se pripadnici borili na bojišnicama diljem zemlje, te je osigurana opskrba brigade sa potrebnom opremom koja nije bila osigurana od MORH-a. Mnogi su tadašnji Gradski vijećnici bili i aktivni sudionici ratnog pohoda 151. Samoborske brigade. Zajedništvo Samoboraca te veza između Gradskog poglavarstva i brigade bila je vrlo intenzivna, očitovala se ne samo u redovitoj opskrbi već i u obilasku bojišnice i posjetu postrojbama na terenu. Skupljalo se i slalo da dečki, tamo, na bojišnici ne bi ni u čem oskudijevali. Iz tog vremena pamtim i događaje oko nabave opreme, odnosno motorola. Spomenuta oprema bila je pod embargom i nije se mogla nabaviti legalno. Preko svojih poslovnih veza u Hamburgu uspio sam osigurati motorole, ali problem je bila isporuka, koja je bila dogovorena u Münchenu. Rastrčali smo se po Samoboru tražeći dobrovoljce koji će autobusom braće Grgurić, hineći turiste, tu opremu dopremiti u Samobor. Akcija je u potpunosti uspjela.

Na žalost, bilo je i gorkih trenutaka, punih boli i emocija jer kako drugačije doživjeti i opisati razgovore s majkama, očevima, suprugama, djecom, bakama i djedovima kojima se morala priopćiti strašna i tužna vijest da su izgubili sina, supruga, oca, unuka. Ti ljudi svojim životima i krvlju zadužili su sve nas, Grad i Domovinu.

U svu silinu sukoba i nečovječnosti "Srpske vojske Krajine" mogli su se 10. rujna 1993. godine osvjedočiti i naši gosti iz belgijskog grada Zoersela koji su bili u prijateljskoj posjeti Samoboru, jer su na taj dan na naš grad bile ispaljene četiri rakete tipa "Orkan" koje su za cilj imale pogoditi zborno mjesto naše brigade na samoborskom Sajmištu. Zahvaljujući Božjoj providnosti i činjenici da je brigada krenula prije no što je planirano, nitko nije stradao. Stotine "zvončića" bilo je razasuto Sajmištem i okolnim ulicama. Na lice mjesta doveo sam belgijsko izaslanstvo koje je napad osjetilo, a rezultat uvida bila su protestna pisma gradonačelnika Zoersela belgijskoj Vladi i Europskoj uniji u smislu traženja intervencije i pomoći za ratom napaćenu Hrvatsku.

Sredinom rujna 1993. godine kao gradonačelnik Grada Samobora s kolegama iz Poglavarstva posjetio sam naše postrojbe u području

Pokupskog, bojišnice koje je linija razdvajanja bila rijeka Kupa. Nevjerojatna razaranja pokazala su svu silinu mržnje i destruktivnog djelovanja neprijateljske vojske u kojoj su nažalost bili i dojučerašnji sugrađani. Djeca i mladići naših ulica i sela postali su preko noći junaci koji su svima nama omogućili miran i spokojan život preuzevši na sebe breme obrane obitelji i domovine. Promatrajući lica tih dječaka spoznao sam da su i ovaj rat dobili hrabri seljaci i radnici.

Kolovoz 1995. godine bio je za sve nas vrlo značajan jer su događaji koji su se nizali bili poput dugo očekivane i plodonosne kiše na sasušenu, napaćenu i ratom iscrpljenu Hrvatsku zemlju. Prolazile su godine, a ljudi su gubili snagu i dah u bjesomučnoj utrci života i smrti. Svakodnevna slika razaranja hrvatskih sela i gradova, tužne vijesti s bojišnice, osjećaj da neprestano uzmičemo pred krvoločnom nemani, a svijet sjedi i promatra, frustrirala nas je i činila duboko nesretnim. Fantomska tvorevina tzv. Krajina prijeti postati naša stvarnost.

Bilo je jasno da se nešto sprema kada su me tih dana pozvali u vojarnu u Samoboru gdje sam govorio pred zapovjednicima Hrvatske vojske koji su došli u Samobor kako bi upoznali novi način mobiliziranja oružanih snaga. Bilo mi je jasno da se iz obrambene taktike prelazi u ofenzivu. Konačno je pokrenuta “Oluja”, a 151. brigada imala je istaknuto mjesto u cijeloj akciji. Naime, ona je uz druge postrojbe imala zadatak osloboditi područje hrvatskog Pounja, a posebice Dvora na Uni koji je bio usko grlo lijevka koji je ostavila Hrvatska vojska kako bi se neprijatelj mogao povući u Bosnu.

Dana 10. kolovoza 1995., a nakon oslobađanja Dvora na Uni, s kolegama iz Poglavarstva posjetio sam 151. brigadu i spoznao da su dojučerašnji dječaci postali ratnici. Vidio sam koliko čovjeku malo treba da se privikne na blizinu smrti, a ona je bila svuda uokolo. Bio je to pravi rat, a ne dječja igra. Uspjeh “Oluje” vratio nam je osmijeh i ponos.

Najdirljiviji trenutak zbio se 14. kolovoza 1995. godine, dana kada se 151. brigada vratila u svoj grad. Na licima nas koji smo ih ushićeno dočekali ogledala se sreća, a na licima umornih ratnika ponos i radost povratka svojim obiteljima i domovima.

Zapitah se tada, u sebi i glasno da li nam je uistinu svima jasno komu dugujemo zahvalnost za oživotvorenje vječnog sna o slobodnoj i samostalnoj Hrvatskoj domovini. Na žalost za neke je to ostao nedosanjan san, a njihova žrtva bi morala biti zalog i naša obveza u ostvarenju Hrvatske koju su oni sanjali.

Krunoslav Markovinović

Doprinos 151. brigade

Domovinski rat i poslije desetak godina budi snažne emocije. Mala mogućnost za stvaranje samostalne hrvatske države pretvorila se u veliku borbu u kojoj je dominirao lik hrvatskog vojnika. Mladići u tenesicama, trapericama i ponekoj maskirnoj odobri stvarali su Hrvatsku vojsku od Vukovara do Dubrovnika.

Velikosrpske jedinice udružene sa jugo-armijom imale su u dometu i Zagreb i Samobor. Dragovoljce i Zbor narodne garde zamjenjuju brigade, sada već kvalitetnije organizirane i opremljene. Među njima je i naša 151. brigada.

Mobilizacije, odlasci, povratci, rastanci s najbližima, strepnje, neizvjesnosti.

Hrvati nenavikli na oružje koje im je bilo zabranjivano više od pola stoljeća. Premalo je profesionalnih vojnika i oficira JNA prešlo u naše redove. Na strani neprijatelja obilje oružja, jaka logistika za dugo pripremani obračun s Hrvatima.

Cijena zaustavljanja prodora velika. Prve žrtve. Obilazim s paterom Frkinom obitelji ranjenih i poginulih branitelja. Neizmjeran bol i tuga. Koliko je žrtava potrebno da bi obranili domove?

U Dvoru na Uni jutro poslije bitke umorno je kao i lica naših mladića. Slika podsjeća na sumorne crno-bijele filmove u kojima se prikazuju strahote prethodnih ratova. Mrtva tijela koja su ostavili neprijatelji u bezglavom bijegu preko Une. Prilaze mi mladi liječnici, bivši učenici, premoreni, koji su ostavili zagrebačke operacijske dvorane da bi spašavali prijatelje, susjede. Neizmjerno puno odgovornosti na tim mladim licima i upit, koliko će još ovo potrajati?

Većina naših vojnika u to maglovito jutro još nije svjesna veličanstvene pobjede, trenutka u kojem su promijenili povijest vlastitog naroda, trenutka kojeg nisu dočekale generacije predaka proteklog tisućljeća.

Prikupljeni srpski civili brzo se prilagođavaju situaciji uz tipično bizantinsko glumatanje i glasno razmišljanje „tko nas bre zavedi?“.

U Hrvatskoj Kostajnici srpska zastava na hrvatskoj tvrđavi s druge strane mosta, ali ni to neće dugo potrajati. Na autocesti vozimo pored duge kolone traktora koja odlazi prema Srbiji. Razočarana lica, vožnja u neizvjesnost, porazan rezultat gramzljive politike.

U Samoboru veličanstven doček naših mladih ratnika. Trg prepun. Zahvalni stanovnici grada Samobora i općine Sv. Nedelja oduševljeni pobjedom. Tužno sjećanje na veliki broj poginulih mladića.

Svaki odlazak na Trokut proživljavanje je Domovinskog rata, potvrda zajedništva branitelja. Vrijeme odmiče, ali slike ne blijede. U našem životnom okruženju pamćenje je zalog budućnosti.

Krunoslav Markovinović, načelnik Općine Sveta Nedelja

Ivan Glaser

Krizni štab općine Samobor

Početkom Domovinskog rata, općina Samobor je po tadašnjem teritorijalnom ustroju bila sastavni dio Grada Zagreba na čijem nivou su se donosile odluke. Napad srpskog agresora na Hrvatsku diktirao je daljnja događanja uključujući i osnivanje Kriznog štaba općine Samobor u sastavu; Glaser, Matijaščić, Radovanić, B. Horvat (tajnik), Pezer (policija), Pulig (C. Z.), Glavina (obrana), Bedeničić (N. Z.), Horvatinčić ('Samoborka') koji je od samog početka rata usko surađivao s Kriznim štabom Grada Zagreba.

Samoborski Krizni štab je mnoge zadatke obavljao i samostalno. Vrlo često smo bili u situaciji da kontaktiramo s europskim promatračima i raznim stranim delegacijama koje su zanimali detalji o ratu, kao i o stanju u našoj općini te da li nam je potrebna pomoć.

Sjećam se prvih mjeseci Domovinskog rata i odlaska naših mladića u rat. S obzirom na početnu neorganiziranost i neopskrbljenost HV-a neki od njih odlazili su u 151. brigadu u svojim trapericama i tenisicama. No to im nije bila nikakva prepreka. Srećom logistika je ubrzo proradila pa je naša brigada izgledala sasvim drugačije u pozitivnom smislu. Krizni štab je sa svoje strane pozvao građane naše općine da se uključe u akciju pružanja pomoći našim borcima...

I na kraju mi, koji smo tada bili članovi Kriznog štaba možemo reći da se i sada osjećamo ponosnim što nam se pružila prilika da na svoj način budemo dijelom povijesti u stvaranju naše domovine.

Štefica Glaser

Hrvatska pozadinska fronta

Početak agresije na Hrvatsku i prve uzbune izazvale su opće zaprepaštenje i nevjericu; nismo mogli shvatiti da se to uistinu događa. Počelo je stvaranje vojske i obrane doslovno ni iz čega. Osnovana je 8. samoborska brigada. Ljudi su odlazili na ratišta sa slabim naoružanjem, bez odora i bez prave logistike.

Osnivačka skupština Hrvatske pozadinske fronte održana je u Zagrebu 5. studenog 1991. godine, na inicijativu Dunje Vatorac. Donesen je Statut, pa Sabina Gorički organizira podružnicu u Samoboru s ciljem rada po članku 6. i 7. tog Statuta.

Članice Hrvatske pozadinska fronte u posjeti pripadnicima 151. brigade u s. Lovska 3. veljače 1992.; Štefica Glaser, Biljana Matešić, Vedrana Duganđič, Barbara Orešković

Članak 6. Statuta Hrvatske pozadinske fronte glasi: "Svrha i ciljevi Hrvatske pozadinske fronte su prikupljanje tople odjeće, hrane, higijenskog pribora, novčanih sredstava i drugih potrebnih dobara za postradale, ugrožene i druge potrebne osobe na teritoriju Republike Hrvatske. Izrada tople odjeće i hrane za iste osobe, raspodjela prikupljenih i izrađenih predmeta, kao i suradnja s drugim organizacijama i organima koji imaju slične svrhe i ciljeve."

Članak 7. Statuta glasi: "Hrvatska pozadinska fronta okuplja građane i organizira prikupljanje, izradu i raspodjelu predmeta navedenih u članku 6. U svrhu raspodjele Hrvatska pozadinska fronta obavlja prijevoz predmeta vozilima svojih članova i drugim vozilima koja se stave na raspolaganje Hrvatskoj pozadinskoj fronti. Hrvatska pozadinska fronta ostvaruje svoju svrhu i ciljeve i u drugim oblicima aktivnosti prema ukazanim potrebama."

Počeli smo sakupljati pomoć iz zemlje i inozemstva. Građani su se Samobora uistinu iskazali. Nijedan obrtnik nije odbio pomoći kad je bilo potrebno. Pojedinci su donosili po vrećicu kave ili kutiju keksa. Neki su pleli veste, čarape ili pekli kolače. Zapovjedništvo se brigade u teškim uvjetima borilo s organizacijom obrane, a mi smo intenzivno sudjelovali u logistici. Bilo je potrebno sve; od kanistara za vodu, fenjera, higijenskog pribora, deka, odjeće, vreća za spavanje, hrane, kave, cigareta do 'pipalica' za mine. Izvrsna suradnja sa Zapovjedništvom brigade, Kriznim štabom, policijom i drugim organizacijama dovela je do brze i učinkovite dostave svega što je na ratištu bilo potrebno.

Hrvatska pozadinska fronta Samobor prvenstveno je pomagala 8., kasnije 151. samoborskoj brigadi i policiji, ali i borcima na svim ratištima diljem Hrvatske kao što su Šibenik, Gospić, Nova Gradiška, Osijek, Vinkovci, Vukovar i dr. Opremali smo pojedince iz ostalih brigada koji su dolazili pojedinačno ili u grupama i 1. brigadu ZNG-a „Tigrove", te bojovnike HOS-a. Sva pomoć iz inozemstva koja nije

bila za vojsku podijeljena je Mjesnim zajednicama Samobora. Lijekove smo proslijedili u stožer saniteta i zagrebačke bolnice, a igračke u dječje vrtiće.

U Samobor su pristigli prognanici i izbjeglice pa smo u suradnji s Crvenim križem i njih zbrinjavali. Tu nam je najviše pomogao pater Vatroslav Frkin koji je obilazio njih i naše ranjenike te obitelji poginulih.

Radili smo i po 12 sati dnevno kako bi olakšali život borcima koji su bili na prvim linijama bojišnice i nosili se s najtežim dijelom ovog zastrašujućeg rata. Od velike pomoći bio je i Marijan Raić koji nam je bio dodijeljen za usluge prijevoza.

Kad je Hrvatska vojska postala dobro organizirana, prestala je potreba za aktivnim radom Hrvatske pozadinske fronte.

Do 30. travnja 1992. aktivni članovi Hrvatske pozadinske fronte Samobor s ovlaštenom iskaznicom bili su: Nataša Debogović, Karmen Dobrinec, Vedrana Dugandžić, Štefica Glaser, Sabina Gorički, Đurđica Gorički, Vladimira Guštin, Marija Gorišek, Marina Horvat, Biljana Matešić, Jelka Mesec, Branko Mikek, Ana Nikl, Barbara Orešković, Andreas Pavlek, Vladimir Skendrović i Željko Starčević.

Bilo je i pridruženih članova od kojih moram spomenuti gospođe Prikratki i Vujatović koje su pomogle u administraciji i razvrstavanju robe.

Nakon 30. travnja 1992. članovi koji su nastavili rad, pomažući osnivanju HVIDRA-e, te sudjelujući u inicijatori za izgradnju spomenika palim borcima bili su: Nataša Debogović, Vedrana Dugandžić, Jadranka Dugandžić, Štefica Glaser, Spomenka Glaser, Sabina Gorički, Vladimira Guštin, Biljana Matešić, Andreas Pavlek i Vladimir Skendrović.

Pokazalo se da se uz dobru suradnju i nemoguće može uraditi uspješno. Svaki član Hrvatske pozadinske fronte ponosan je na svoj doprinos u teškim uvjetima stvaranja neovisne Republike Hrvatske.

Poginuli i ranjeni pripadnici 151. Brigade HV-a

POGINULI PRIPADNICI 151. SAMOBORSKE BRIGADE HV

IVAN JAKOPAČ

Rođen 31. 12. 1958. g. u Samoboru, roditelji otac Slavko imajka Ana, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Danica, otac kćeri Suzane i sina Tihomira.

Završio osnovnu školu, zaposlen.

Mobiliziran u 151. samoborsku brigadu HV 18. 09. 1991. g.

Poginuo 12. 10. 1991. g.

Posljednje počivalište nalazi se na mjesnom groblju Sv. Nedelja.

Slava mu i hvala.

VLADO IVČIĆ

Rođen 18. 01. 1964. g. u Samoboru, roditelji otac Vladimir i majka Barica, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Anđela, otac kćeri Maje i sina Janka.

Školovanje završio na ETF-u u Zagrebu te radio kao profesor elektrotehnike u SŠC »Skender Fabković« u Samoboru.

Pripadnik 151. samoborske brigade HV od 18. 09. 1991. g.

Poginuo u akciji oslobađanja Trokuta 29. 10. 1991. g.

Posljednje počivalište nalazi se na mjesnom groblju u Rudama.

Odlikovan ordenom Zrinskog i Frankopana.

Posmrtno mu je dodijeljen čin satnika 1994., a 1999. g. čin pukovnika.

Slava mu i hvala.

DAVOR KELEMEN

Rođen 13. 02. 1963. g. u Slavonskoj Požegi, roditelji otac Vlatko i majka Jelica, Hrvat, katolik.

Neoženjen, otac sina Martina.

Tavršio srednju školu te nastavio studirati na Strojarskom fakultetu i dospio do apsolventa prije početka Domovinskog rata, kada se odaziva pozivu Domovine.

Pripadnik 151. samoborske brigade HV od 18. 09. 1991. g.

Poginuo je 29. 10. 1991. u akciji oslobađanja Trokuta.

Posljednje počivalište se nalazi na groblju u Samoboru.

Odlikovan je odličjem red Zrinski Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin časnik namjesnik.

Slava mu i hvala.

KREŠIMIR PURIĆ

Rođen 15. 12. 1968. g. u Zagrebu, roditelji otac Ivan i majka Đurđica, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Završio srednju školu te stekao zvanje strojarski tehničar. Radio u obiteljskoj firmi do početka Domovinskog rata.

Pripadnik 151. samoborske brigade od 18. 09. 1991. pa sve do pogibije 29. 10. 1991. g. u akciji oslobađanja Trokuta.

Posljednje počivalište nalazi se na gradskom groblju Samobor.

Nositelj je Spomenice Domovinskog rata te odličja reda Zrinski Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin satnika.

Slava mu i hvala.

ZLATKO ŠABARIĆ

Rođen 17. 03. 1960. g. u Zagrebu, roditelji otac Stjepan i majka Marija, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Završio osnovnu školu u Sv. Nedelji.

Pripadnik je 151. samoborske brigade HV od 18. 09. 1991. g. pa sve do tragične pogibije 29. 10. 1991. g. u akciju oslobađanja Trokuta na novljanskom ratištu u Zapadnoj Slavoniji.

Posljednje počivalište nalazi se na mjesnom groblju u Sv. Nedelji.

Nositelj je Spomenice Domovinskog rata i odličja reda Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin časnički namjesnik.

Slava mu i hvala.

RAJKO TURK

Rođen 29. 05. 1960. g. u Samoboru, roditelji otac Dragutin i majka Anastazija, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Mirjana, otac sina Vanje.

Završio srednju školu te stekao zvanje elektroničara. Zaposlen u Pastoru do početka Domovinskog rata.

Pripadnik je 151. samoborske brigade HV od 18. 09. 1991. g. Poginuo je na zadatku izviđanja prilikom akcije oslobađanja Trokuta na novljansko-pakračkom bojištu u Zapadnoj Slavoniji 29. 10. 1991. g.

Posljednje počivalište nalazi se na gradskom groblju u Samoboru.

Nositelj je Spomenice Domovinskog rata i odličja reda Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin časnički namjesnik.

Slava mu i hvala.

IVO UDOVČIĆ

Rođen 02. 06. 1960. g. u BiH, Novi Grad Odžak, roditelji otac Pavo i majka Ivka, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Josipa, otac sina Ive.

Završio je VŠS te se bavio poduzetništvom.

Pripadnik 151. samoborske brigade HV od 18. 09. 1991. g. pa sve do pogibije 15. 11. 1991. u Novom Grabovcu, Zapadna Slavonija.

Posljednje počivalište nalazi se na gradskom groblju Mirogoj u Zagrebu.

Nositelj Spomenice Domovinskog rata, te odličja reda Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin časnički namjesnik.

Slava mu i hvala.

ZVONKO LIKTAR

Rođen 18. 03. 1968. g. u Samoboru, roditelji otac Mirko i majka Danica, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Bosiljka, otac kćeri Tea.

Završio srednju strukovnu školu i stekao zvanje autolimara te radio kao trgovac u Zagrebu.

Pripadnik 151. samoborske brigade HV od 18. 09. 1991. g. Poginuo 23. 11. 1991. g. u Lipovljanima.

Posljednje počivalište nalazi se na mjesnom groblju Sv. Martin pod Okićem.

Nositelj Spomenice Domovinskog rata, te odličja reda Zrinski i Frankopan. Posmrtno mu je dodijeljen čin časnički namjesnik.

Slava mu i Hvala.

NENAD BELJAK

Rođen 14. 09. 1965. g. u Samoboru, roditelji otac Ivan i majka Marica, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Završio osmogodišnju školu u Samoboru.

Pripadnik 151. samoborske brigade HV od 18. 09. 1991. g. do pogibije 28. 11. 1991. g. na novljanskom bojištu kod mjesta Bair.

Nositelj Spomenice Domovinskog rata i odličja Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin časnički namjesnik.

Posljednje počivalište mu je na groblju Samobor.

Slava mu i hvala.

MAKS PUŠ

Rođen 21. 02. 1955. g. u Puli, roditelji otac Albin i majka Anica, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Barica, otac sina Domagoja i kćeri Mateje.

Pripadnik je 151. samoborske brigade od 18. 09. 1991. pa sve do pogibije 11. 12. 1991. g. u selu Lovska na zapadno slavonskom bojištu.

Posljednje počivalište nalazi se na gradskom groblju Samobor.

Nositelj je Spomenice Domovinskog rata te odličja reda Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin časničkog namjesnika.

Slava mu i hvala.

SLAVKO VOJAK

Rođen 01. 06. 1958. g. u Samoboru, roditelji otac Ivan i majka Barica, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Završio osnovnu školu u Rudama, zaposlen.

Pripadnik 151. samoborske brigade HV od 20. 09. 1991. g. Poginuo 11. 12. 1991. u Livađanima na zapadno slavonskom ratištu.

Posljednje počivalište nalazi se na mjesnom groblju u Kotarima.

Nositelj Spomenice Domovinsko rata te odličja reda Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin stožerni narednik.

Slava mu i hvala.

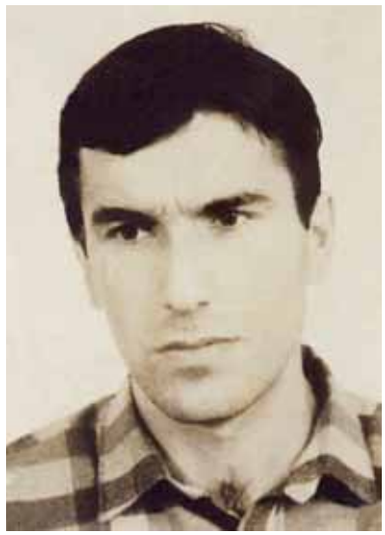

TOMISLAV PEJIĆ

Rođen 18. 09. 1957. g. u mjestu Sovići, općina Grude, roditelji otac Ivan i majka Matija, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Zvjezdana, otac kćeri Tomislave, Katarine i Lucije.

Pripadnik je 151. samoborske brigade HV od 18. 09. 1991. g. pa do pogibije 15. 12. 1991. g. u Subockoj.

Posljednje počivalište nalazi se na mjesnom groblju Sv. Nedelja.

Odlikovan je odličjem reda Zrinski i Frankopan i posmrtno mu je dodijeljen čin satnika.

Slava mu i hvala.

NENAD SUČIĆ

Rođen 27. 11. 1972. g. u Brežicama, roditelji otac Ivan i majka Taža, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Završio srednju školu u SŠC „Skender Fabković" u Samoboru, zvanje KV bravar.

Pripadnik je 151. samoborske brigade HV od 09. 12. 1991. g. Poginuo je 18. 12. 1991. g. u mjestu Gornje Kričke na zapadno slavonskom ratištu.

Posljednje počivalište nalazi se na gradskom groblju Samobor.

Nositelj Spomenice Domovinskog rata i odličja reda Zrinski i Frankopan. Posmrtno mu je dodijeljen čin časnički namjesnik.

Slava mu i hvala.

DRAŽEN RATKOVIĆ

Rođen 03. 04. 1969. g. u Samoboru, roditelji otac Vinko i majka Ana, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Završio je srednju trgovačku školu u Zagrebu, zvanje trgovac.

Bio je pripadnik 151. samoborske brigade HV od 09. 12. 1991. pa sve do pogibije 22. 12. 1991. g. u mjestu Livađani na novljanskom bojištu.

Posljednje počivalište mu je na mjesnom groblju u Sv. Martinu pod Okićem.

Nositelj Spomenice Domovinskog rata i odličja reda Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čina časnički namjesnik.

Slava mu i hvala.

JOSIP RUKLIĆ

Rođen 03. 03. 1953. g. u Samoboru, otac Ivan i majka Katica, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Vesna, otac kćeri Martine te poočim sina Zvonimira.

Završio srednju školu za zvanje brusač.

Bio je pripadnik 151. samoborske brigade HV od 18. 09. 1991. do pogibije 25. 12. 1991. g. u mjestu Subocka u Zapadnoj Slavoniji.

Posljednje počivalište nalazi se na mjesnom groblju u Rudama.

Nositelj Spomenice Domovinskog rata i odličja reda Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin satnika.

Slava mu i hvala.

NENAD BOGUNOVIĆ

Rođen 28. 04. 1968. g. u Zagrebu, roditelji otac Tomislav i majka Marija, Hrvat, katolik.

Živio s nevjenčanom suprugom Tanjom, otac sina Luke Balog.

Pripadnik 151. samoborske brigade HV od 05. 11. 1991., ranjen 19. 12. 1991. g., a umro u bolnici 26. 12. 1991. g.

Nositelj Spomenice Domovinskog rata i odličja reda Zrinski i Frankopan.

Posljednje počivalište mu je na groblju Obrežje - Jesenice na Dol.

Slava mu i hvala.

DRAŽEN DERDIĆ

Rođen 06. 03. 1968. g. u Zagrebu, otac Dragutin i majka Helena, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Ljiljana, otac kćeri Kristine.

Školu završio u Horvatima, a bio je zaposlen u »Megi« Zagreb.

Pripadnik 151. samoborske brigade HV od 18. 09. 1991. g. Poginuo 22. 01. 1992. na području sela Lovska.

Posljednji počinak je na mjesnom groblju u Klinča Selu.

Odlikovan redom Zrinski i Frankopan, posmrtno mu je dodijeljen čin časnički namjesnik.

Slava mu i hvala.

BOŽIDAR JURKOVIĆ

Rođen 10. 12. 1939. g. u Zagrebu, roditelji otac Franjo i majka Ana.

Oženjen, supruga Nada i otac jednog djeteta, kćeri Gabrijele.

Školovao se u Zagrebu i završio srednju školu, te imao svoj obrt.

Pripadnik 151. samoborske brigade HV od 05. 01. 1992. g. Poginuo je 08. 02. 1992. u Samoboru.

Posljednje počivalište nalazi se na gradskom groblju Mirogoj.

Odlikovan odličjem reda Zrinski i Frankopan, nositelj je Spomenice Domovinskog rata, te Ponosnice 151. samoborske brigade.

Posmrtno mu je dodijeljen čin časnički namjesnik.

Slava mu i hvala.

JOSIP RAZUM

Rođen 23. 01. 1961. g. u Samoboru, roditelji otac Vinko i majka Marija, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Završio srednju školu te stekao zvanje strojobravar.

Pripadnik 151. samoborske brigade HV od 18 09. 1991. g. Poginuo je 03. 03. 1992. g. na Trokutu, zapadno slavonsko bojište.

Posljednje počivalište nalazi se na groblju Sv. Martin pod Okićem.

Nositelj Spomenice Domovinskog rata i odličja reda Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin narednika.

Slava mu i hvala.

BOŽIDAR CVILJAK

Rođen je 15. 08. 1954. g. u Zagrebu, roditelji otac Dragutin i majka Milica, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Mirjana, otac kćeri Ivane i sina Miro.

Završio srednju metalsku školu i stekao zvanje KV djelatnika.

Pripadnik 151. samoborske brigade HV od 18. 09. 1991. g.

Preminuo 21. 04. 1993. g.

Pokopan je na groblju u Sv. Nedelji.

Odlikovan redom Zrinski i Frankopan. Posmrtno mu je dodijeljen čin časnički namjesnik.

Slava mu i hvala.

PREDRAG GOLUBIĆ

Rođen 13. 09. 1969. g. u Samoboru, roditelji otac Juraj i majka Anastazija, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Slavica, otac sina Mislava.

Po zanimanju strojarski tehničar.

Pripadnik 151. samoborske brigade HV od 15. 04. 1992. g. Sudionik akcije Oluja, u kojoj nažalost i pogiba dana 04. 08. 1995. g. kod mjesta Strmen.

Pokopan na mjesnom groblju u Sv. Nedelji.

Nositelj Spomenice Domovinskog rata. Posmrtno mu je dodijeljen čin časničkog namjesnika.

Slava mu i hvala.

ZDRAVKO BABOJELIĆ

Rođen 03. 02. 1968. g. u Brežicama, roditelji otac Stjepan i majka Bara, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Jadranka, otac kćeri Antonije.

Školovao se u srednoj školi »R. Bošković«, te stekao zvanje precizni mehaničar.

Pripadnik je 151. samoborske brigade HV od 31. 07. 1995. g. Svoj mladi život položio je na oltar Domovine 09. 08. 1995. g. u Dvoru na Uni.

Zadnje počivalište mu je na groblju Otruševac.

Nositelj odličja red Zrinski i Frankopan i medalje »Oluja«.

Posmrtno mu je dodijeljen čin časnički namjesnik.

Slava mu i hvala.

POGINULI PRIPADNICI U DRUGIM POSTROJBAMA

DAVOR VUKAS

Rođen 03. 02. 1971. g. u Zagrebu, roditelji otac Ivan i majka Barica, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Završio srednju školu za zvanje strojarski tehničar.

U sastav MUP-a ulazi 26. 02. 1991. g. te kao djelatnik MUP-a odlazi na intervenciju na Baniji, gdje eskalira pobuna velikosrpskih pobunjenika te tom prilikom pogiba u mjestu Struga 26. 07. 1991. g.

Posljednje počivalište nalazi se na mjesnom groblju Sv. Martin pod Okićem.

Nositelj je odličja reda Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin bojnika.

Slava mu i hvala.

BRANKO VUK

Rođen 25. 07. 1952. g. u Požegi, roditelji otac Antun i majka Elizabeta, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Josipa, otac sina Zorana i kćeri Vesne.

Godine 1973. g. zapošljava se u MUP-u P.U. Zagrebačke. Kao djelatnik MUP-a uključuje se u obranu suvereniteta RH u prvim danima oružane pobune, poginuo je u akciji uspostave pravnog poretka na Baniji u mjestu Struga 26. 07. 1991. g.

Posljednje počivalište nalazi se na gradskom groblju Samobor.

Nositelj je odličja reda Zrinski i Frankopan.

Posmrtno je unaprijeđen u inspektora I klase i čin bojnika.

Slava mu i hvala.

MARIJAN PARLOV

Rođen 18. 08. 1962. g. u Imotskom, roditelji otac Luka i majka Marija, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Nevenka, otac sina Luke.

Bio je u sastavu MUP-a od 20. 03. 1991. g., ranjen 20. 07. 1991. g. u Kozibrodu, a umro u traumatološkoj bolnici 09. 08. 1991. g. u Zagrebu.

Posljednje počivalište nalazi se na mjesnom groblju u Sv. Nedelji.

Nositelj je Spomenice Domovinskog rata, te odličja reda Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin viši policajac.

Slava mu i hvala.

BRANKO BOŠNJAK

Rođen 22. 03. 1963. g. u Samoboru, roditelji otac Juraj i majka Ankica, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Ljiljana, otac kćeri Josipe i sina Branka.

Prije rata zaposlen u MUP-u te postaje pripadnik Specijalne jedinice Alfe čijim pripadnikom ostaje sve do pogibije 29. 01. 1995. g.

Pokopan je na mjesnom groblju Otruševac.

Nositelj je odličja reda Zrinski i Frankopan, odlikovan redom kneza Domagoja s ogrlicom.

Posmrtno je unaprijeđen u čin viši inspektor.

Slava mu i hvala.

GORAN JURATOVAC

Rođen 31. 01. 1968. g., roditelji otac Petar i majka Pavica, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Nataša, otac sina Dine.

Školovao se te stekao zvanje tehničar.

Zaposlen u MUP-u RH od 01. 07. 1989. g., poginuo 06. 02. 1992. g. u Zagrebu.

Posljednje počivalište nalazi se na gradskom groblju Mirogoj.

Posmrtno mu je dodijeljen čin bojnika. Nositelj je odličja reda Zrinski i Frankopan.

Slava mu i hvala.

BOŽO RUDAR

Rođen 18. 10. 1969. g. u Galgovu, roditelji otac Vladimir i majka Ruža, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Završio srednju školu u Zagrebu, te stekao zvanje stolar.

Pripadnik MUP-a od 18. 10. 1990. g. u čijim redovima pogiba 24. 03. 1992. g.

Posljednje počivalište nalazi se na gradskom groblju Mirogoj.

Nositelj Spomenice Domovinskog rata 1990.-1992. g. i odličja red Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin narednik pješaštva.

Slava mu i hvala.

ROBERT ERDELJA

Rođen 08. 09. 1973. g. u Novoj Gradiški, roditelji otac Mirko i majka Ana, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Stječe zvanje policajca. Stanovao i živio u Strmcu.

Pristupa u Specijalnu postrojbu Alfe 01. 07. 1992. g. gdje ostaje do 02. 01. 1994. g. do trenutka kada prelazi u sastav ATJ Lučko. Poginuo je 01. 05. 1995. g. u akciji Bljesak u mjestu Ivanac kod Okućana.

Posljednje počivalište mu je na groblju Mirogoj.

Odličja red Hrvatskog trojstva, orden Zrinski Frankopan, Red Nikola Šubić Zrinski, te medalje Bljesak.

Posmrtno mu je dodijeljen čin bojnika.

Slava mu i hvala.

VLADIMIR DEŠČAK

Rođen 17. 08. 1972. g. u Brežicama, roditelji otac Edo i majka Mirjana, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Marina, otac dvoje djece, kćer Mateja i sin Matija.

Živi i školuje se u Samoboru i stječe zvanje strojarskog tehničara.

U oružane postrojbe uključuje se 20. 06. 1991. g. u 1. gardijsku brigadu – Tigrove, da bi 1992. g. prešao u V.P., a u periodu od 1993. go 1994. g. djeluje u sastavu MUP-a. Pripadnikom Specijalne postrojbe Alfe postaje 09. 01. 1995. g. Pogiba 01. 05. 1995. g. u akciji Bljesak, na području Bijela Stijena. Sahranjen je na mjesnom groblju u Sv. Nedelji.

Odlikovan medaljom Bljesak, Spomenica Domovinskog rata 1990. - 1992. i odličje Zrinski i Frankopan. Posmrtno mu je dodijeljen čin viši inspektor.

Slava mu i hvala.

MILJENKO NOVOSEL

Rođen 12. 02. 1949. g. u Zagrebu, roditelji otac Edo i majka Josipa, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Završio srednju školu i stekao zvanje KV električar.

Pripadnik je 1. gardijske brigade HV od 10. 09. 1991. sve do pogibije 01. 11. 1991. u mjestu Popovac.

Posljednje počivalište nalazi se na gradskom groblju Samobor.

Nositelj je odličja reda Zrinski i Frankopan, medalje Tigar, te Spomenice Domovinskog rata.

Posmrtno mu je dodijeljen čin časničkog namjesnika.

Slava mu i hvala.

IVICA JANOCH

Rođen 25. 09. 1967. g. u Požegi, roditelji otac Ivan i majka Ankica, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Školovao su u S.Š.C. »Skender Fabković« u Samoboru i stekao zvanje KV tokar.

Bio je pripadnik MUP-a P.P. Trešnjevka, a 17. 07. 1991. g. pristupio Zboru narodne garde 1. Gardijske brigade. U istoj ostaje do 20. 10. 1992. g. kada prelazi u sastav 67. bojne VP gdje ostaje sve do pogibije 30. 11. 1992. g.

Posljednje počivalište nalazi se na gradskom groblju Mirogoj.

Nositelj je odličja reda Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin narednika.

Slava mu i hvala.

SREĆKO HRŽIĆ

Rođen 14. 03. 1966. u Samoboru, roditelji otac Ivan i majka Ana, Hrvat, katolik. Neoženjen.

Školovao se u Samoboru, te stekao zvanje KV glodač.

Pripadnik 151. samoborske brigade HV. Brigadi pristupa 07. 11. 1991. g. u kojoj ostaje do 10. 07. 1992. g., a samo dan kasnije pristupa 1. gardijskoj brigadi - Tigrovi s kojom odlazi na Južno bojište gdje nažalost pogiba 17. 08. 1993. g.

Posljednje počivalište našao je na gradskom groblju u Samoboru.

Odlikovan odličjem reda Hrvatskog trolista, te Spomen zahvalnicom 1990.-2000. - Tigrovi, Plaketa Tigar. Posmrtno unaprijeđen u čin časničkog namjesnika.

Slava mu i hvala.

MILAN RAPLJENOVIĆ

Rođen 05. 03. 1968. g. u Samoboru, roditelji otac Ivan i majka Barica, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Završio školu za zvanje specijalni avio elektro-mehaničar na Vojnoj akademiji u Rajlovcu.

U Hrvatsku vojsku uključio se 30. 09. 1991. g. i to u 2. gardijsku brigadu – Gromovi gdje postaje zapovjednik. Poginuo je 07. 10. 1991. g. u Sisku.

Posljednje počivalište nalazi se na mjesnom groblju Otruševac.

Nositelj je Spomenice Domovinskog rata i odličja reda Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin bojnika.

Slava mu i hvala.

ŽELJKO MILIĆ

Rođen 23. 08. 1962. g. u Zagrebu, roditelji otac Ljubomir i majka Anica, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Nadica, otac sina Matije i kćeri Ane i Gabrijele.

Završio srednju strukovnu školu.

Oružanim postrojbama RH pristupa 22. 04. 1992. g. u sastavu 2. gardijske brigade u kojoj stječe čin djelatnog poručnika. U sastav 2. gardijske brigade ostaje sve do 22. 08. 1992. kada nažalost stradava u Dubrovniku, a umro je u Zagrebu 29. 09. 1992. od posljedica stradavanja.

Posljednje počivalište nalazi se na mjesnom groblju Sv. Martin pod Okićem.

Nositelj je odličja red Zrinski i Frankopan.

Slava mu i hvala.

IVO BARAĆ

Rođen 19. 06. 1968. g. u Sanskom Mostu, BiH, roditelji otac Nedjeljko i majka Franciska, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Školovao se u Sanskom Mostu te završio srednju školu, nastanjen u Samoboru u mjestu Domaslovac.

Uključio se u obranu Domovine 01. 04. 1992. g. Pripadnik je 101. i 150. brigade HV da bi 25. 06. 1994. g. pristupio 2. gardijskoj brigadi u čijim redovima je i poginuo 18. 09. 1995. u Hrvatskoj Dubici.

Posljednje počivalište mu je na groblju Otruševac.

Nositelj je medalje Oluja i medalje za Iznimne pothvate te odličja reda Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin časnički namjesnik.

Slava mu i hvala.

ZDRAVKO GUBAŠ

Rođen 10. 11. 1959. g. u Zagrebu, roditelji otac Josip i majka Elizabeta, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Jadranka i otac kćeri Ivane i sina Vanje.

Završio strojarsku školu i stekao zvanje strojarskog tehničara.

Pripadnik je 151. samoborske brigade HV od 15. 05. 1992. g., demobiliziran 12. 07. 1992. g. Prelazi u 153. brigadu HV u kojoj je bio od 13. 07. 1992. g. do pogibije 31. 07. 1992. g.

Pokopan je na mjesnom groblju Otruševac.

Nositelj je Spomenice Domovinskog rata i odličja reda Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin časnički namjesnik.

Slava mu i hvala.

ZDRAVKO RUNTAS

Rođen 31. 12. 1962. g. u Zagrebu, roditelji otac Petar i majka Marija, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Završio srednju strukovnu školu te stekao zvanje KV bravar.

Pripadnik 151. samoborske brigade HV postao je 25. 01. 1992. i u njenim redovima ostao je sve do demobilizacije 12. 07. 1992. g. kada pristupa 153. brigadi HV te sa njom nastavlja ratni put sve do pogibije 31. 07. 1992. na području Slavonskog Broda.

Posljednje počivalište nalazi se na mjesnom groblju Otruševac.

Nositelj je Spomenice Domovinskog rata i odličja reda Zrinski i Frankopan.

Slava mu i hvala.

BRANKO MAĐERIĆ

Rođen 09. 12. 1968. g. u Samoboru, roditelji otac Branko i majka Karolina, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Završio srednju strukovnu školu te stekao zvanje strojarski tehničar.

Pripadnik 151. samoborske brigade HV od 07. 11. 1991. g. do 12. 07. 1992. g. Po demobilizaciji 151. samoborske brigade HV prelazi u sastav 153. brigade HV u kojoj ostaje sve do pogibije 31. 07. 1992. g. u Slavonskom Brodu.

Posljednje počivalište nalazi se na mjesnom groblju Otruševac.

Nositelj je odličja reda Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin časnički namjesnik.

Slava mu i hvala.

MARIJAN SIROVICA

Rođen 02. 09. 1965. g. u Samoboru, roditelji otac Petar i majka Ankica, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Završio srednju školu za kovinotokara, zaposlen do Domovinskog rata.

Pripadnik 151. samoborske brigade HV postao je 18. 09. 1991. pa sve do demobilizacije 12. 07. 1992. g., odmah potom prelazi u 153. brigadu HV u čijim redovima ostaje do 12. 01. 1993. g. kada odlazi na skrb HV. Svoj mladi život završava tragično 05. 02. 1994. g.

Posljednje počivalište nalazi se na mjesnom groblju Veliki Lipovac.

Nositelj je Spomenice Domovinskog rata te odličja reda Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin časničkog namjesnika.

Slava mu i hvala.

ANĐELKO TULE

Rođen 12. 05. 1970. g. u Tuzli.

Početkom domovinskog rata u redove Hrvatske vojske pristupio je 14. 10. 1991. g.

Dana 01. 12. 1991. g. upada u srbo-četničku zasjedu zajedno sa još svojih 11 suboraca iz 123. požeške brigade i gubi život na planini Papuk.

Tijekom 1996. posmrtno mu je dodijeljen čin časničkog namjesnika.

Slava mu i hvala.

TOMISLAV VUŽIĆ – MOHENSKI

Rođen 16. 04. 1971. g. u Zagrebu.

Dragovoljno se priključio djelatnim postrojbama HV-a 30. 09. 1991. g.

Dana 01. 12. 1991. g. upada u srbo-četničku zasjedu zajedno sa još svojih 11 suboraca iz 123. požeške brigade i gubi život na planini Papuk.

1996. g. posmrtno mu je dodijeljen čin narednika, a 1998. g. čin časničkog namjesnika.

Slava mu i hvala.

FRANJO RAZUM

Rođen 01. 06. 1943. g. u Manjoj Vasi, roditelji otac Franjo i majka Milka, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Jagoda, otac sina Franje te kćeri Antonije, Martine i Nikoline.

Završio srednju strukovnu školu u Samoboru, za zvanje automehaničar.

Bio je pripadnik Narodne zaštite od 30. 06. 1991. pa sve do pogibije.

Pokopan je 13. 10. 1991. g. na mjesnom groblju u Kotarima.

Slava mu i hvala.

MARIJAN MILKOVIĆ

Rođen 20. 12. 1947. g., roditelji otac Ivan i majka Olga, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Jasna i otac kćeri Ana Marije i Mirne.

Završio srednju školu.

U Hrvatsku vojsku pristupio 1991. godine te kao dragovoljac odlazi u Vukovar u sastavu II voda prateće satnije II bojne Vukovarske brigade. U Vukovaru pogiba 02. 11. 1991. g.

Sahranjen je na Mirogoju.

Nositelj Spomenice Domovinskog rata, te odličja reda Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin časničkog namjesnika.

Slava mu i hvala.

DAMIR HORVATIĆ

Rođen 29. 01. 1950. g. u Zagrebu, roditelji otac Josip i majka Milka, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Marija, otac sina Miroslava i kćeri Zvjezdane.

Po struci vozač.

Oružanim snagama RH pristupio je 01. 12. 1991. g. i to u 118. V.B. VP 2140 Gospić. Poginuo je 19. 07. 1992. g. u Gospiću.

Posljednje počivalište nalazi se na mjesnom groblju Sv. Nedelja.

Odlikovan je odličjem reda Zrinski i Frankopan.

Slava mu i hvala.

NENAD JAKLOVIĆ

Rođen 27. 04. 1962. g. u Zagrebu, roditelji otac Franjo i majka Marijana, hrvat, katolik.

Neoženjen.

Završio osnovnu školu te radio u Zagrebu.

Pripadnik 101. susedgradske brigade HV. Poginuo 23. 02. 1992. g. u Đakovu.

Posljednje počivalište nalazi se na mjesnom groblju u Otruševcu.

Odlikovan odličjem reda Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin časnički namjesnik.

Slava mu i hvala.

DAMIR ŠTEFOVIĆ

Rođen 09. 08. 1966. u Zagrebu, roditelji otac Franjo i majka Ljubica, Hrvat, katolik.

Oženjen, supruga Vesna.

Završio srednju školu za zvanje automehaničara, zaposlen prije Domovinskog rata.

Bio je pripadnik 112. zadarske brigade HV od 09. 05. 1992. g. sve do 20. 07. 1992. g. Tragično preminuo u Zagrebu 10. 08. 1992. g.

Posljednje počivalište nalazi se na mjesnom groblju Otruševac

Nositelj Spomenice Domovinskog rata i odličja reda Zrinski i Frankopan.

Slava mu i hvala.

BOŽIDAR ŠUFLAJ

Rođen 27. 01. 1961. u Samoboru, roditelji otac Dragutin i majka Julija, Hrvat, katolik. Neoženjen.

Završio osnovnu školu.

Pripadnik 151. samoborske brigade HV od 24. 04. 1992. g. do 12. 07. 1992. g. Prelazi u sastav 145. brigade HV 31- 07. 1992. g. u čijim redovima ostaje sve do pogibije 31. 03. 1993. g. na slavonskom bojištu.

Posljednje počivalište nalazi se na mjesnom groblju Otruševac.

Nositelj Spomenice Domovinskog rata i odličja red Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin bojnika.

Slava mu i hvala.

VLADIMIR VUJEC

Rođen 25. 04. 1957. g. u mjestu Vižanovec, roditelji otac Božidar i majka Verica, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Završio srednju školu te stekao zvanje konobar, zaposlen.

Pripadnik je OS RH od 10. 10. 1991. g. do 30. 06. 1992. u NG-9574. Od 01. 08. 1992. u 9512/21 da bi 02. 08. 1994. g. ušao u sastav 7. gardijske brigade. Poginuo je 15. 09. 1995. g. na Južnom bojištu.

Posljednje počivalište nalazi se na gradskom groblju Mirogoj u Zagrebu.

Nositelj je Spomenice Domovinskog rata, odličja red Zrinski i Frankopan, te medalje »Ljeto 95« i »Oluja« i plakete 7. gardijske brigade.

Posmrtno mu je dodijeljen čin časnički namjesnik.

Slava mu i hvala.

DRAŽEN ČIŽMAR

Rođen 13. 12. 1965. g. u Samoboru, roditelji otac Zvonimir i majka Danica, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Živio je i radio u Samoboru.

U OS RH pristupio je 21. 07. 1993. g. i to u sastavu 9755 Velebitske satnije u čijem sastavu ostaje do pogibije 07. 08. 1993. g.

Pokopan je na mjesnom groblju Sv. Martin po Okićem.

Odlikovan redom Zrinski i Frankopan.

Posmrtno mu je dodijeljen čin narednika.

Slava mu i hvala.

PREDRAG RADEK

Rođen 25. 10. 1966. g. u Samoboru, roditelji otac Ervin i majka Anica, Hrvat, katolik.

Neoženjen.

Završio srednju školu te stekao zvanje strojobravara.

Bio je pripadnik 150. črnomerečke brigade od 25. 10. 1993. g. Poginuo je 06. 03. 1994. g. u Perušiću.

Nositelj je Spomenice Domovinskog rata, odličja red Zrinski i Frankopan, te također nositelj Povelje bojniku za najveću žrtvu darivanja života u obrani Domovine Hrvatske.

Posmrtno mu je dodijeljen čin časničkog namjesnika.

Slava mu i hvala.

Niti jedan rat nikad nikomu nije donio dobro, a najgore je što za sobom nosi ratne žrtve. Nažalost sa područja tadašnje općine Samobor koja je pokrivala sadašnji Grad Samobor i općinu Svetu Nedelju verificiran je podatak o 51 poginulom braniteljju Domovinskog rata 1991-1995. Naši su dečki bili u Domovinskom ratu u raznim postrojbama diljem Hrvatske, tako da je mjesto njihove pogibije također na svim ratištima:

POGINULI PRIPADNICI 151. SAMOBORSKE BRIGADE HV

Datum pogibije	Ime i Prezime	Mjesto pogibije
12.10.1991.	Ivan Jakopač	Jagnjić dol
29.10.1991.	Vlado Ivčić	Trokut
29.10.1991.	Davor Kelemen	Trokut
29.10.1991.	Rajko Turk	Trokut
29.10.1991.	Krešimir Purić	Trokut
29.10.1991.	Zlatko Šabarić	Trokut
15.11.1991.	Ivo Udovčić	N. Grabovac
23.11.1991.	Zvonko Liktar	Lipovljani
28.11.1991.	Nenad Beljak	Bair
11.12.1991.	Maks Puš	Lovska
11.12.1991.	Slavko Vojak	Livađani
15.12.1991.	Tomislav Pejić	Subocka
18.12.1991.	Nenad Sućić	Gornje Kričke
22.12.1991.	Dražen Ratković	Livađani
25.12.1991.	Josip Ruklić	Subocka
26.12.1991.	Nenad Bogunović	Subocka
22.01.1992.	Dražen Derdić	Lovska
08.02.1992.	Božidar Jurković	Samobor
03.03.1992.	Josip Razum	Trokut
21.04.1993.	Božidar Cviljak	
04.08.1995.	Predrag Golubić	Strmen
09.08.1995.	Zdravko Babojelić	Dvor na Uni

POGINULI PRIPADNICI U DRUGIM POSTROJBAMA

Datum pogibije	Ime i Prezime	Mjesto pogibije	Postrojba
26.07.1991.	Davor Vukas	Struga-Banija	MUP
26.07.1991.	Branko Vuk	Struga-Banija	MUP
09.08.1991.	Marijan Parlov	Kozibrod	MUP
06.02.1992.	Goran Juratovac	Zagreb	MUP
24.03.1992.	Božo Rudar	–	MUP
29.01.1995.	Branko Bošnjak	–	sp.p. MUP
01.05.1995.	Robert Erdelja	Ivanac - Okučani	Alfe, MUP
01.05.1995.	Vladimir Deščak	Bijele Stijene - Okučani	MUP
01.11.1991.	Miljenko Novosel	Popovac - zap. Slavonija	1. brig. Tigrovi
30.11.1992.	Ivica Janoch	–	1. brig. Tigrovi
17.08.1993.	Srećko Hržić	Južno bojište	1. brig. Tigrovi
07.10.1991.	Milan Rapljenović	Sisak	2. brig. Gromovi
22.09.1992.	Željko Milić	Dubrovnik	2. brig. Gromovi
18.09.1995.	Ivo Barač	Hrv.Dubica	2. brig. Gromovi
31.07.1992.	Zdravko Gubaš	Slavonski Brod	153. brig. Velika Gorica
31.07.1992.	Zdravko Runtas	Slavonski Brod	153. brig. Velika Gorica
31.07.1992.	Branko Mađerić	Slavonski Brod	153. brig. Velika Gorica
05.02.1994.	Marijan Sirovica	–	153. brig. Velika Gorica
02.12.1991.	Anđelko Tule	Papuk	40. puk.veze Samobor
02.12.1991.	Tomislav Vužić-Mohenski	Papuk	40. puk. veze Samobor
13.10.1991.	Franjo Razum	–	Narodna zaštita
02.11.1991.	Marijan Milković	Vukovar	204. brig. Vukovar
19.07.1992.	Damir Horvatić	Gospić	V.P. 2140 Gospić
23.02.1992.	Nenad Jaklović	Đakovo	101. brig. Podsused

20.07.1992.	Damir Štefović	Zagreb	112. brig. Zadar
31.03.1993.	Božidar Šuflaj	Slavonija	145. brig. Dubrava
15.09.1995.	Vladimir Vujec	Južno bojište	7. gardijska brig.
07.08.1993.	Dražen Čizmar	Velebit	V.P. 9755. Velebit. sat.
06.03.1994.	Predrag Radek	Perušić	150.brig. Črnomerec

Godine 1992. iza Župne crkve na zidu ograde postavljena je spomen ploča na kojoj su se nalazila imena poginulih do tog vremena. Osjećali smo potrebu za gradnjom spomenika pogulim Hrvatskim vitezovima.

Dana 08. 12. 1992. podnio sam u ime 151. brigade podnesak Državnoj upravi za urbanizam od kojeg smo očekivali prijedlog definiranja lokacije za spomenik.

Spomenik braniteljima u parku Domovinske zahvalnosti

Odgovor nismo dobili niti do 2000-te godine.

Nakon provedenih izvanrednih izbora u 2000-toj godini sam kao Gradski vijećnik pokrenuo inicijativu u Gradskom vijeću za podizanje spomenika koja je jednoglasno podržana. Od nekoliko lokacija,

kao najprihvatljivija je definiran prostor uz ulicu Svete Ane iza župne crkve Svete Anastazije u Samoboru. Dio prostora otkupio je od vlasnika Grad Samobor. Zemljište u vlasništvu Župe Samoborske uz podršku župnika velečasnog Stjepana Tumpe dobili smo suglasnost od Kaptolskog stola da se može urediti za park Domovinske zahvalnosti sa spomenikom.

Gradsko Poglavarstvo Samobora zadužilo me da koordiniram postupak za dokumentaciju potrebnu za gradnju. Raspisan je javni natječaj za arhitektonsko rješenje spomenika u tom prostoru. Na Natječaj se sa svojim radovima prijavilo 23 projektantske kuće, te su njihovi radovi izloženi za javni uvid i sud javnosti u Gradskom muzeju.

Ocjenjivački sud nakon javne rasprave ocijenio je najuspješniji rad projektantske kuće „Odak i Silađin" iz Zagreba. Grad Samobor naručio je izvedbenu dokumentaciju. Građevinska dozvola ishođena je u ljeto 2001. godine kad su radovi na gradnji započeli. Sporazum o sufinanciranju usvojila je i općina Sveta Nedelja.

Spomenik sa parkom završen je u listopadu 2001. godine kad je i 27. izvršeno svečano otvorenje. Naknadno je još na Gradskom vijeću usvojen moj amandman kojim je projektno rješenje izvedeno u cjelosti gradnjom pristupnog stepeništa župnoj crkvi sa podzemnim sanitarnim čvorom za javne namjene.

Time se stanovništvo Grada Samobora i općine Svete Nedjelje svojim sugrađanima koji su živote dali na oltar Domovini simbolički gradnjom spomenika nastojalo simbolički zahvaliti za njihovu žrtvu.

Adolf Paar

SPOMENICI POGINULIM PRIPADNICIMA 151. SAMOBORSKE BRIGADE HV

U ime grada Samobora na otvorenju spomenika u Parku domovinske zahvalnosti vijenac polaže gradonačelnik Pavao Grom.

Spomenik Srećku Hržiću, poginulom pripadniku 151. samoborske brigade u Velikoj Rakovici

Polaganje vijenaca na spomen ploču na Trokutu: Jurko Rešetar, Rozario Rozga i Đurđa Purić ispred Braniteljskih udruga grada Samobora i Svete Nedelje

Spomen ploča na Trokutu

Polaganje vijenaca na spomenik braniteljima u Novskoj Vesna Vrančić, Tomo Jandrečić, Jurko Rešetar i Marijo Telišman

Spomenik Nenadu Beljaku, poginulom pripadniku 151. samoborske brigade u Medsavama

Spomenik poginulim pripadnicima 151. samoborske brigade u Dvoru na Uni

Spomenik poginulim pripadnicima 151. samoborske brigade u Galgovu

RANJENI PRIPADNICI 151. SAMOBORSKE BRIGADE HV

1.	Petar Andrašek	Farkaševac 36, Samobor
2.	Predrag Anić Matić	Strmec, Zagorska 6
3.	Josip Beribak	Kostanjevec 16, Bregana
4.	Marijan Bišćan	Draganje Selo 23, Samobor
5.	Dragutin Brnčić	M. Krleže 2, Samobor
6.	Ivica Celizić	J.Jelačića 5, Samobor
7.	Mladen Coban	V. Nazora 33, Strmec
8.	Slavko Čakanić	Novaki, Rakitska 10
9.	Roberto Dančulović	Gradna 88 A, Samobor
10.	Franjo Dekalić	Đ. Basaričeka 9, Bregana
11.	Boris Domović	Podgađe 10, Sv. Martin
12.	Stjepan Dutković	Svetonedeljski Breg 29, Sv. Nedelja
13.	Stjepan Fabeković	Rude 78, Samobor
14.	Josip Francekovi	Strmec, Cvetkovićeva 2
15.	Darko Fresl	Đ.Basaričeka 9/1, Bregana
16.	Marijan Gartner	M. Vukasovića 16, Samobor
17.	Krešimir Grlević	J. Jelačića 49, Samobor
18.	Antun Grgečić	Braslovlje 23, Samobor
19.	Marijan Habljak	Bestovje, Dr. F. Tuđmana 7
20.	Ivica Jakopač	Jagnjić Dol 93, Sv. Nedelja
21.	Branko Jandrečić	Klake 88, Sv. Martin
22.	Željko Kirin	Gradna 78, Samobor
23.	Zdenko Kolman	Hrastina 54, Samobor
24.	Radovan Krajačić	Mala Gorica 7, Sv. Nedelja
25.	Miljeko Komes	Kneza Borne 4, Samobor
26.	Miro Ladović	Rakov Potok, Samoborska cesta 52
27.	Ivan Lukšić	Podvrh 41, Bregana
28.	Zdravko Noršić	M. Gupca 23, Samobor
29.	Dominik Osrečki	Strmec, Pružna 23
30.	Marinko Prahin	Orešje, Selska 12
31.	Zvonimir Pohanić	Molvička cesta 5, Molvice
32.	Darko Požgaj	Hrastina, Petrova ul. 27
33.	Ivan Regović	Mala Jazbina 36, Bregana

34.	Petar Stakić	Kladje, Zanatska 47
35.	Goran Sirovica	Ćirilometodska 21, Samobor
36.	Mario Sokolović	Rude 1, Samobor
37.	Vladimir Šančić	Mala Rakovica, M. Pijade 2
38.	Dragutin Terihaj	Bele IV 1, Samobor
39.	Zvonimir Tomić	Perkovčeva 47, Samobor
40.	Edi Trezić	J. Draškovića 39, Samobor
41.	Zvonimir Usmijani	Perkovčeva 47, Samobor
42.	Vladimir Vuković	A. Georgijevića 2/2, Samobor
43.	Željko Zlodi	J. Jelačića 26 D, Samobor

Popis pripadnika 151. Brigade

POPIS BRANITELJA
151. BRIGADE HRVATSKE VOJSKE

poginuo u ratu preminuo do danas

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
1	Abičić	Dražen	16.05.72.	Savska 18, Bestovje	16.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2	Abičić	Siniša	02.07.71.				31.07.95	20.08.95
3	Adilović	Bego	21.01.67.		09.12.91.	09.03.92.		
4	Aganović	Faruk	12.06.46.	Polanšćak 27, Zagreb	27.10.91.	13.05.93.		
5	Agić	Željko	31.01.60.				02.08.95	20.08.95
6	Agnić	Božo	20.10.64.	Podvrh 11,Podvrh	06.11.91.	12.07.92.		
7	Agnić	Dražen	16.12.65.	Josipa Kraša 10, Samobor	16.10.91.	12.07.92.	01.08.95	20.08.95
8	Agnić	Zdenko	18.06.69.	Josipa Jelačića 64, Samobor	06.05.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
9	Ahlin	Branko	19.12.70.	Mala Jazbina 56, M. Jazbina	15.04.92.	12.07.92.	31.07.95	15.09.95
10	Ahlin	Ivica	14.01.63.	I. G. Kovačića 6, Lug	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
11	Aladrović	Željko	07.10.64.		18.09.91.	25.10.91.		
12	Andračić	Branko	30.10.70.		18.09.91.	25.10.91.	31.07.95	20.08.95
13	Andrašek	Petar	21.02.53.	Farkaševac 36, Farkaševac	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	10.09.95
14	Andrašić	Miroslav	07.01.65.		20.09.91.	30.12.91.	03.08.95	03.08.95
15	Andrić	Damir	13.01.65.	I. Mažuranića 25, Samobor	24.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
16	Anić	Branko	20.11.38.	Delićeva 3, Samobor	19.09.91.	19.10.91.		
17	Anić	Zvonko	19.03.61.	Žumberačka 14, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
18	Anić-Matić	Predrag	05.02.66.	Zagorska 6, Strmec	18.09.91.	30.09.92.		
19	Antolić	Miroslav	10.10.65.		18.09.91.	09.12.91.		
20	Antoljak	Mladen	22.02.57.	Braće Ribara 10, Bestovje	18.09.91.	12.07.92.		
21	Arbaš	Zlatko	14.04.62.	Rakov Potok 155, R. Potok	18.09.91.	11.01.92.		
22	Arko	Jože	14.04.54.		18.09.91.	02.11.91.		
23	Avramović	Milenko	06.02.51.		18.09.91.	04.03.92.		
24	Babić	Mario	05.01.65.		18.09.91.	07.12.91.	31.07.95	20.08.95
25	Babić	Tihomir	22.03.64.				03.08.95	20.08.95
26	Babojelić	Damir	03.01.71.				31.07.95	20.08.95
27	Babojelić	Goran	11.05.74.				02.08.95	20.08.95
28	Babojelić	Ivan	26.06.69.				31.07.95	20.08.95
29	Babojelić	Juro	28.11.56.		14.11.91.	31.01.92.		
30	Babojelić	Marijan	20.07.62.	M. Rakovica 67, M. Rakovica	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
31	Babojelić	Miljenko	18.11.66.	Jarušje 25, Jarušje	24.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
32	Babojelić	Mirko	20.10.60.	V. Vlahovića 2, Bregana	18.09.91.	20.08.92.		
33	Babojelić	Nikola	13.02.49.	Omladinska 7, Kladje	18.09.91.	07.05.92.		
34	Babojelić	Stjepan	26.11.48.		18.09.91.	30.11.91.		
35	Babojelić	Tomo	02.11.59.	Jarušje 10, Jarušje	18.09.91.	12.07.92.		
36	Babojelić	Vlado	16.05.68.		18.09.91.	21.10.91.		
37	Babojelić	Zdravko	03.02.68.				31.07.95	09.08.95
38	Baburek	Kristijan	21.12.68.	P. Videkovića 17, Strmec	18.09.91.	12.07.92.		
39	Baburek	Zvonko	16.07.39.	M. Pijade bb/IV, Bregana	09.12.91.	12.07.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
40	Bačlija	Ivo	05.03.67.			31.07.95	20.08.95
41	Bajić	Eduard	13.10.70.	Gacka 7, Bestovje	26.11.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
42	Bajić	Srećko	21.06.71.			31.07.95	20.08.95
43	Bajić	Tomislav	12.06.64.		05.10.91. 27.01.92.	01.08.95	20.08.95
44	Balaban	Božidar	21.07.65.	Kolodvorska 17, Samobor	20.09.91. 12.07.92.		
45	Balen	Dražen	13.01.65.		18.09.91. 28.09.91.	01.08.95	20.08.95
46	Balen	Mladen	06.05.64.	M. Gorica 57, M. Gorica	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
47	Balen	Siniša	30.05.71.		05.10.91. 03.11.91.		
48	Balent	Jurica	30.03.65.			02.08.95	20.08.95
49	Balić	Rino	22.06.67.			31.07.95	20.08.95
50	Balić	Tomislav	19.04.54.		09.12.91. 12.07.92.		
51	Baltić	Božo	26.09.60.	Kladje 38, Kladje	07.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
52	Baltić	Damir	16.08.68.		18.09.91. 31.01.92.	12.08.95	28.08.95
53	Baltić	Ivan	23.01.61.			01.08.95	20.08.95
54	Baltić	Marijan	29.04.57.	Obrtnička 24, Samobor	16.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
55	Baltić	Stjepan	01.01.36.		09.12.91. 13.12.91.		
56	Baltić	Vladimir	01.06.63.		16.10.91. 05.01.92.	31.07.95	20.08.95
57	Baltić	Zdenko	12.04.70.	Kladje 35/1, Kladje	05.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
58	Banek	Ivan	26.09.54.	Novačka cesta 1, Novaki	18.09.91. 18.05.92.	31.07.95	15.09.95
59	Banjanin	Nenad	19.08.69.	Bencekovićeva 25, Samobor	18.10.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
60	Banjedvorec	Anđelko	24.12.65.			31.07.95	20.08.95
61	Banjedvorec	Miljenko	13.09.67.	V. Rakovica 70, V. Rakovica	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
62	Baratač	Ivan	07.02.58.		18.09.91. 24.10.91.		
63	Baratać	Josip	06.02.62.		18.09.91. 14.10.91.		
64	Barbarić	Branko	04.01.56.		18.09.91. 15.11.91.		
65	Barbić	Franjo	15.05.58.		18.09.91. 31.01.92.		
66	Barbir	Mate	10.04.56.	Omladinska 8, Bregana	18.09.91. 12.07.92.		
67	Barišić	Ivan	20.02.71.	B. Krajgera 1, Samobor	05.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
68	Barković	Mirko	06.08.57.		18.09.91. 13.11.91.		
69	Barlović	Jadranko	31.01.69.	Braće Ribara 8, Bestovje	18.09.91. 15.01.92.	31.07.95	20.08.95
70	Bartol	Siniša	01.08.66.		26.11.91. 12.07.92.		
71	Bartol	Tomislav	15.04.74.			31.07.95	20.08.95
72	Barun	Niko	20.11.65.	I. G. Kovačića 7, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	01.08.95	20.08.95
73	Bastašić	Zdravko	12.01.59.	Preradovićeva 29, Samobor	15.05.92. 12.07.92.		
74	Bašić	Antun	10.11.57.		18.09.91. 31.01.92.		
75	Bašić	Božidar	29.09.60.		18.09.91. 30.11.91.		
76	Bašić	Branko	28.08.54.	Podgrađe 35, Podgrađe	18.09.91. 12.07.92.		
77	Bašić	Branko	28.10.53.	Samoborska 29, Bestovje	18.09.91. 12.07.92.		
78	Bašić	Darko	11.07.66.		18.09.91. 21.01.92.	02.08.95	20.08.95
79	Bašić	Franjo	25.01.56.	Molvice 2, Molvice	18.09.91. 12.07.92.	01.08.95	20.08.95
80	Bašić	Franjo	16.02.47.	Odv. Bencekovićeve 5/II	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	15.09.95
81	Bašić	Franjo	24.01.52.	P. Preradovića 22, Samobor	18.09.91. 08.01.92.	31.07.95	20.08.95
82	Bašić	Ivan	25.05.62.		18.09.91. 16.01.92.		
83	Bašić	Ivica	30.05.72.			31.07.95	20.08.95
84	Bašić	Josip	08.01.51.		18.09.91. 02.10.91.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
85	Bašić	Josip	16.03.60.	Cerje 109, Cerje	07.05.92.	12.07.92.		
86	Bašić	Milan	25.01.60.		18.09.91.	14.11.91.	31.07.95	20.08.95
87	Bašić	Mladen	13.10.55.	Pavla Videkovića 7, Novaki	20.11.91.	10.01.91.		
88	Bašić	Nikola	04.02.60.		18.09.91.	26.09.91.		
89	Bašić	Njegovan	18.10.65.	Slani Dol 16, Slani dol	14.10.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
90	Bašić	Robert	26.07.73.				07.08.95	20.08.95
91	Bašić	Slavko	12.04.58.		06.04.92.	06.04.92.		
92	Bašić	Stjepan	21.11.65.		01.11.91.	12.07.92.		
93	Bašić	Stjepan	02.06.60.		18.09.91.	19.03.92.		
94	Bašić	Svetislav	07.03.64.		18.09.91.	21.01.92.	31.07.95	20.08.95
95	Bašić	Vlado	17.08.59.	Smerovišće 12, Smerovišće	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
96	Bašić	Željko	26.08.59.		18.09.91.	16.01.92.		
97	Bašlin	Ivica	23.09.52.		18.09.91.	17.10.91.		
98	Batina	Dražen	27.12.66.	Sljemenska 38, Bistra	15.05.92.	12.07.92.		
99	Batković	Slavko	13.04.63.	M. Rakovica 27, M. Rakovica	24.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
100	Batur	Gojko	23.10.66.				03.08.95	03.08.95
101	Batur	Tihomir	13.01.72.				31.07.95	20.08.95
102	Bauer	Krešimir	08.07.63.		20.09.91.	29.02.92.		
103	Bedeničić	Franjo	11.12.64.				31.07.95	20.08.95
104	Bedeničić	Nikola	07.04.69.		18.10.91.	26.10.91.		
105	Begić	Predrag	06.03.70.				31.07.95	20.08.95
106	Bejdić	Rasim	18.04.59.		18.09.91.	16.11.91.	03.08.95	20.08.95
107	Bekić	Ilija	18.04.58.		18.09.91.	17.02.92.	05.08.95	05.08.95
108	Belak	Roman	01.05.62.				31.07.95	28.08.95
109	Belak	Vladimir	23.11.64.	Langova 71, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
110	Belak	Vladimir	01.09.68.	Bencekovićeva 44, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
111	Belak	Zdenko	18.11.52.		26.02.92.	25.05.92.		
112	Belavić	Juraj	15.02.57.	Petkov Breg 49, Petkov Breg	15.10.91.	12.07.92.		
113	Belegić	Dubravko	27.02.73.				31.07.95	11.08.95
114	Belegić	Nermin	26.01.71.	Belostenčeva 6, Zagreb	17.10.91.	12.07.92.	05.08.95	20.08.95
115	Belegić	Vladimir	21.07.71.	Tepec 1, Anindol	18.09.91.	12.07.92.	05.08.95	20.08.95
116	Belina	Ivica	25.04.70.	Žumberačka 12, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
117	Beloša	Zoran	31.12.64.				02.08.95	20.08.95
118	Belošević	Branko	11.10.53.		18.09.91.	17.01.92.		
119	Belužić	Predrag	21.02.71.				02.08.95	20.08.95
120	Beljak	Božidar	12.04.60.				31.07.95	11.08.95
121	Beljak	Damir	27.02.65.	M. Gupca 7, Samobor	18.09.91.	09.05.92.		
122	Beljak	Damir	30.04.67.		12.10.91.	14.10.91.		
123	Beljak	Franjo	22.11.62.		18.09.91.	09.12.91.	01.08.95	20.08.95
124	Beljak	Krešo	22.08.71.	M. Vukasovića 10, Samobor	15.04.92.	12.07.92.		
125	Beljak	Kruno	08.01.65.		25.01.92.	05.02.92.		
126	Beljak	Marijan	10.02.56.	Gradna 90, Gradna	20.09.91.	12.07.92.		
127	Beljak	Miroslav	07.03.58.	Celine 28, Celine	18.09.91.	12.07.92.		
128	Beljak	Nenad	14.09.65.		18.09.91.	28.11.91.		
129	Benčić	Ivan	10.09.50.				03.08.95	20.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
130	Benčić	Ivica	29.06.73.			02.08.95	20.08.95
131	Bencalić	Franjo	22.03.54.	Janka Mišića 91, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	06.08.95	20.08.95
132	Bencalić	Miljenko	31.08.66.		18.09.91. 25.09.91.		
133	Benceković	Branko	25.12.55.		18.09.91. 12.07.92.		
134	Benceković	Dubravko	07.12.67.	Savska 14, Orešje	18.09.91. 12.07.92.		
135	Bencetić	Robert	20.09.67.	Radnička 21, Rakitje	07.11.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
136	Benčić	Darko	06.09.64.	Krapinska 16, Bestovje	18.09.91. 12.07.92.		
137	Benda	Ivan	11.12.75.			31.07.95	20.08.95
138	Benić	Kristijan	10.11.71.	Betonska cesta 17, Novaki	18.09.91. 23.06.92.	31.07.95	20.08.95
139	Benković	Mihael	03.09.69.	Šmidhenova 24/1, Samobor	09.12.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
140	Berčić	Damir	23.03.64.	J. Mišića 50, Lug	24.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
141	Berčić	Josip	30.03.55.	Podvrh 88, Podvrh	17.02.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
142	Berdik	Mirko	05.09.57.	I. Sokolčića 49, Rakitje	18.09.91. 05.05.92.		
143	Beribak	Drago	22.03.61.	Kostanjevac 21, Kostanjevac	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
144	Beribak	Josip	19.04.63.		18.09.91. 25.02.93.		
145	Beribak	Stjepan	06.12.65.			31.07.95	20.08.95
146	Beribak	Stjepan	23.03.63.		18.09.91. 12.10.91.		
147	Beribak	Tino	08.02.73.			31.07.95	20.08.95
148	Beribak	Tomislav	12.04.75.			02.08.95	20.08.95
149	Berić	Leopold	13.10.59.	Langova 18/3, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	04.08.95	20.08.95
150	Berić	Slavko	17.04.57.			03.08.95	20.08.95
151	Bešić	Zilhad	13.04.59.	P. Videkovića 7, Sv. Nedelja	24.04.92. 12.07.92.		
152	Beširović	Mirzet	11.06.58.	Cvjetno naselje 6, Kalinovica	14.10.91. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
153	Bezjak	Boris	09.08.53.	Hrastina 100, Hrastina	18.09.91. 12.07.92.		
154	Bezjak	Predrag	27.01.75.			31.07.95	28.08.95
155	Bezjak	Slavko	13.05.64.	Vratnik 26, Vratnik	13.10.91. 12.07.92.	02.08.95	20.08.95
156	Bezjak	Željko	25.09.64.	Omladinska 14, Novaki	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
157	Bezjak	Željko	11.02.55.		18.09.91. 30.11.91.		
158	Biber	Boris	06.02.65.	Molvice bb, Molvice	18.09.91. 12.07.02.		
159	Biber	Zlatko	31.10.68.		18.09.91. 09.12.91.	05.08.95	20.08.95
160	Bijelić	Igor	29.11.67.	Klanjec 41, Rakitje	05.01.92. 31.03.94.	01.08.95	20.08.95
161	Bijuk	Petar	20.05.71.		18.09.91. 11.02.92.	31.07.95	20.08.95
162	Bilić	Slobodan	30.07.62.			31.07.95	20.08.95
163	Bilić	Stipo	09.10.55.	Slani Dol 27, Slani Dol	18.09.91. 12.07.92.		
164	Bina	Vjenceslav	04.03.55.		18.09.91. 08.01.92.		
165	Biondić	Zdenko	30.01.68.			31.07.95	20.08.95
166	Biščan	Miljenko	01.10.67.			31.07.95	20.08.95
167	Bišćan	Božidar	13.08.73.			31.07.95	20.08.95
168	Bišćan	Dražen	31.10.66.	Draganje Selo 21, D. Selo	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
169	Bišćan	Ivan	22.07.52.		18.09.91. 04.12.91.		
170	Bišćan	Josip	07.07.72.	Draganje Selo 39, D. Selo	15.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
171	Bišćan	Juraj	18.09.59.	Mala Jazbina 79, M. Jazbina	12.11.91. 12.07.92.		
172	Bišćan	Krešimir	23.07.53.		18.09.91. 23.01.92.		
173	Bišćan	Krešo	14.01.72.	Draganje Selo 38, D. Selo	24.04.92. 12.07.92.		
174	Bišćan	Krešo	03.08.65.			02.08.95	20.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
175	Bišćan	Marijan	25.05.64.	Praunspergerova 11, Samobor	15.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
176	Bišćan	Miljenko	29.12.68.	Draganje Selo 39, D. Selo	18.09.91.	30.04.92.		
177	Bišćan	Slavko	03.10.60.	Matije Gupca 27, Samobor	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
178	Bišćan	Stjepan	05.07.63.	Gradišće 29, Samobor	27.04.92.	12.07.92.		
179	Bišćan	Zdravko	25.03.61.	Gradišće 26, Gradišće	13.10.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
180	Biškup	Josip	31.03.65.	9. maja 9, Samobor	16.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
181	Biškupić	Vinko	11.09.61.		13.10.91.	22.04.92.	31.07.95	20.08.95
182	Blagojević	Stjepan	03.03.56.		18.09.91.	31.01.92.		
183	Blašković	Branislav	18.02.60.	Kerestinec 164, Kerestinec	18.09.91.	12.07.92.		
184	Blažević	Božidar	13.03.66.	Celine 23, Celine	18.09.91.	21.04.92.	31.07.95	20.08.95
185	Blažević	Davor	26.01.67.		28.10.91.	26.01.92.		
186	Blažević	Dražen	02.01.68.				31.07.95	10.09.95
187	Blažević	Franjo	24.10.48.		18.09.91.	09.03.92.		
188	Blažević	Juro	24.04.50.	Zlatka Šnajdera 1, Samobor	18.09.91.	31.05.92.		
189	Blažević	Marko	08.05.55.		18.09.91.	08.11.91.		
190	Blažević	Martin	16.05.73.				31.07.95	20.08.95
191	Blažević	Miro	13.08.71.		07.11.91.	12.07.92.		
192	Blažević	Stjepan	04.09.73.				31.07.95	20.08.95
193	Blažević	Tomislav	22.09.74.				31.07.95	20.08.95
194	Blažević	Željko	12.01.64.	Celine 45, Celine	18.09.91.	12.07.92.		
195	Blažinčić	Tomo	08.01.68.	Petkov Breg 8, Petkov Breg	18.09.91.	04.03.92.	31.07.95	20.08.95
196	Blažinović	Robert	20.10.68.	Rakov Potok 226, R. Potok	15.05.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
197	Boban	Nediljko	10.09.67.		18.09.91.	03.11.91.		
198	Bogunović	Nenad	28.04.68.		05.11.91.	27.12.91.		
199	Bokor	Vedran	18.06.75.				31.07.95	20.08.95
200	Bolarić	Ivan	01.01.52.	J. Žugeca 29, Novaki	18.09.91.	12.07.92.		
201	Bolfek	Mladen	25.07.66.		18.09.91.	19.03.92.	31.07.95	20.08.95
202	Bolfek	Tomislav	11.11.71.				02.08.95	20.08.95
203	Bolšec	Dragutin	03.12.56.		18.09.91.	06.02.92.		
204	Borgudan	Stjepan	01.02.62.		18.09.91.	04.03.92.		
205	Boro Kolman	Ivan	04.06.65.	Hrastina 52, Hrastina	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
206	Bortas	Dražen	08.11.67.				31.07.95	20.08.95
207	Bortas	Stjepan	08.05.60.		18.09.91.	30.11.91.	02.08.95	20.08.95
208	Bortas	Zvonko	02.04.59.		18.09.91.	20.03.92.	03.08.95	20.08.95
209	Bošković	Krešimir	10.02.70.	Mali Lipovec 50, M. Lipovec	05.10.91.	18.05.92.		
210	Bošković	Miljenko	12.11.61.	Prešernova 8, Samobor	12.10.91.	12.07.92.	31.07.95	28.08.95
211	Bošković	Stjepan	10.01.64.	Palih boraca 18, Rakitje	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
212	Bošković	Željko	15.11.65.				31.07.95	20.08.95
213	Bošnjak	Damir	26.01.63.		20.09.91.	25.01.92.	31.07.95	20.08.95
214	Bošnjak	Darko	17.01.66.	Grdanjci 17, Grdanjci	18.09.91.	12.07.92.		
215	Bošnjak	Ivica	22.07.64.		30.10.91.	31.01.92.	05.08.95	28.08.95
216	Bošnjak	Josip	08.05.60.		18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	28.08.95
217	Bošnjak	Josip	05.03.67.		18.09.91.	25.10.91.		
218	Bošnjak	Josip	03.08.65.	Selska 1, Strmec	15.04.92.	12.07.92.	31.07.95	31.07.95
219	Bošnjak	Marijan	03.07.60.		13.10.91.	31.01.92.	31.07.95	20.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
220	Bošnjak	Miroslav	03.04.72.			31.07.95	20.08.95
221	Bošnjak	Stjepan	12.06.64.	Noršić Selo 3, Noršić Selo	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
222	Bošnjak	Tomica	28.09.73.			31.07.95	11.08.95
223	Bošnjak	Vlado	05.06.74.			31.07.95	20.08.95
224	Botički	Damir	18.04.70.	Pavučnjak bb, Pavučnjak	18.09.91. 25.10.91.	31.07.95	20.08.95
225	Botički	Dragutin	27.04.56.	Pavučnjak, Pavučnjak	18.09.91. 04.10.91.		
226	Botički	Ivan	03.03.60.	Pavučnjak 55, Pavučnjak	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
227	Botički	Josip	25.01.56.	Petkov Breg 41, Petkov Breg	18.09.91. 08.01.92.		
228	Botički	Mladen	15.07.69.	Pavučnjak 48, Pavučnjak	18.09.91. 31.08.92.		
229	Botički	Stjepan	21.02.64.	Pavučnjak 25, Pavučnjak	09.12.91. 12.07.92.	05.08.95	28.08.95
230	Botički	Stjepan	19.05.60.	Pavučnjak 20, Pavučnjak	18.09.91. 14.05.92.		
231	Botički	Zvonko	27.12.63.	Pavučnjak 81, Pavučnjak	18.09.91. 10.11.92.		
232	Božičević	Tomislav	03.12.69.			31.07.95	15.09.95
233	Božičko	Srećko	24.08.54.	N. Tesle 4, Orešje	18.09.91. 12.07.92.		
234	Božić	Dragutin	01.12.58.	Nazorova 7, Bregana	09.12.91. 12.07.92.		
235	Božić	Ivan	21.08.65.	Domaslovečka 84, Domaslovec	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
236	Bradač	Ivan	06.05.72.	Mlinska 7, Samobor	24.04.92. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
237	Brajdić	Anton	10.02.43.		18.09.91. 18.01.92.		
238	Brajdić	Antun	29.05.58.	Zagrebačka 10, Samobor	18.09.91. 28.02.93.		
239	Brajdić	Antun	28.05.58.			31.07.95	09.09.95
240	Brajdić	Ivica	04.08.58.		18.09.91. 31.01.92.		
241	Brajković	Ivica	13.05.66.	Kerestinečka 6, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
242	Brajković	Sanjin	08.08.68.		18.09.91. 11.02.92.		
243	Bratelj	Darko	31.10.67.	N. Tesle 4, Strmec	09.12.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
244	Bratko	Denis	13.04.66.			04.08.95	20.08.95
245	Bratković	Ivica	26.12.67.	Nedjeljska 9, Samobor	14.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
246	Bratković	Stjepan	02.06.51.			01.08.95	07.08.95
247	Brdarić	Božo	12.11.60.	Farkaševac 62, Farkaševac	18.09.91. 12.07.92.		
248	Brdarić	Damir	22.12.67.		18.09.91. 24.01.92.		
249	Brdarić	Damir	16.08.68.	Draganje Selo 16, D. Selo	22.09.91. 12.07.92.		
250	Brdarić	Darko	02.01.68.	Draganje Selo 4, D. Selo	18.09.91. 18.05.92.	31.07.95	20.08.95
251	Brdarić	Darko	20.04.70.		12.10.91. 14.03.92.	31.07.95	15.09.95
252	Brdarić	Franjo	16.09.52.		18.09.91. 01.10.91.		
253	Brdarić	Josip	25.03.72.	Braslovje 59, Braslovje	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
254	Brdarić	Jurica	01.04.56.			03.08.95	20.08.95
255	Brdarić	Miro	04.09.72.			31.07.95	11.08.95
256	Brdarić	Stjepan	08.06.58.	Draganje Selo 18, D. Selo	12.11.91. 12.07.92.		
257	Brdarić	Stjepan	28.08.75.			31.07.95	20.08.95
258	Brdarić	Zdravko	04.06.67.		18.09.91. 09.01.92.	31.07.95	20.08.95
259	Brez	Velimir	03.08.65.		27.09.91. 04.12.91.	31.07.95	20.08.95
260	Brezovec	Damir	10.11.68.		26.09.91. 26.09.91.		
261	Brkić	Dario	16.03.74.			31.07.95	20.08.95
262	Brkić	Milan	28.02.55.		18.09.91. 16.01.92.		
263	Brletić	Mirko	08.02.55.		18.09.91. 04.12.91.		
264	Brnčić	Dragutin	22.08.66.	Đ. Salaja 2, Samobor	20.09.91. 28.02.93.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
265	Brodar	Stjepan	07.02.56.	Rakov Potok 160, R. Potok	18.09.91. 12.07.92.		
266	Brunović	Damir	22.11.58.		18.09.91. 21.10.91.		
267	Brunović	Dražen	31.12.64.		18.09.91. 31.01.92.		
268	Brunović	Ivan	16.07.50.		18.09.91. 03.11.91.		
269	Brunović	Josip	13.02.49.	Domaslovečka 44, Domaslovec	18.09.91. 22.07.92.	31.07.95	28.08.95
270	Brunović	Miro	09.07.66.	Hrastina 107/1, Hrastina	18.09.91. 12.07.92.		
271	Brunović	Tihomir	24.11.63.	Domaslovečka 50, Domaslovec	20.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
272	Brunović	Zdravko	15.01.60.		18.09.91. 05.02.92.		
273	Brzak	Anđelko	01.10.58.	P. Videkovića 35, Orešje	18.09.91. 12.07.92.		
274	Bučanac	Damir	11.04.75.			31.07.95	20.08.95
275	Bubnić	Ivan	24.01.49.	I. G. Kovačića 3, Rakitje	07.01.92. 12.07.92.	04.07.94	
276	Bučanac	Zlatko	09.10.66.		18.09.91. 28.01.92.	31.07.95	11.08.95
277	Bučar	Juraj	03.09.62.		18.09.91. 05.02.92.		
278	Budi	Dubravko	31.01.46.		18.09.91. 24.01.92.		
279	Budi	Srećko	05.11.63.		18.09.91. 09.12.91.		
280	Budi	Stjepan	14.12.41.		12.10.91. 07.11.91.		
281	Budi	Zlatko	07.04.68.	Trnska 16, Strmec	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
282	Budi	Željko	29.03.61.	Trnska 22, Strmec	09.12.91. 13.05.92.	31.07.95	20.08.95
283	Budiš	Vladimir	20.12.68.		18.09.91. 05.01.92.	31.07.95	15.09.95
284	Budišćak	Ivica	19.03.60.	M. Badovinca 11, Samobor	18.09.91. 29.05.92.	31.07.95	20.08.95
285	Budulica	Tomislav	31.05.67.	Stara cesta 31, Orešje	15.05.92. 12.07.92.		
286	Buhin	Vladimir	31.08.57.			03.08.95	20.08.95
287	Bukovinec	Marijan	18.12.57.			03.08.95	20.08.95
288	Bukovinec	Mladen	02.02.64.		18.09.91. 31.01.92.	31.07.95	20.08.95
289	Bukovinec	Slavko	01.03.62.		09.12.91. 12.02.92.		
290	Bukvić	Branko	22.09.57.		18.09.91. 09.10.91.		
291	Bukvić	Milan	24.04.56.	Braće Oreški 10, Samobor	18.09.91. 31.07.92.		
292	Buljan	Karlo	02.07.57.		08.12.91. 08.12.91.		
293	Bunčić	Dražen	10.03.65.		18.09.91. 28.02.92.	31.07.95	20.08.95
294	Buntić	Bruno	12.09.56.		18.11.91. 30.04.92.		
295	Burger	Franjo	13.08.56.			03.08.95	20.08.95
296	Burić	Freddy	25.05.65.		18.09.91. 15.11.91.		
297	Burić	Miroslav	24.11.59.		18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	31.07.95
298	Burić	Miroslav	03.07.57.	Mala Gorica 73, Mala Gorica	24.04.92. 12.07.92.		
299	Burić	Stjepan	24.08.67.	Molvice 37, Molvice	18.09.91. 12.07.92.		
300	Burić	Željko	22.05.57.	Jurbašekova 6, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
301	Burić	Željko	10.06.66.		18.09.91. 24.09.91.		
302	Cakić	Damir	05.07.65.	P.Preradovića 6, Sv. Nedjelja	25.01.92. 31.05.92.		
303	Canjuga	Josip	08.02.75.			31.07.95	20.08.95
304	Carin	Robert	11.08.73.			02.08.95	20.08.95
305	Cekić	Slobodan	12.05.68.			03.08.95	20.08.95
306	Celinščak	Tomislav	09.01.75.			31.07.95	20.08.95
307	Celizić	Darko	26.01.68.			02.08.95	20.08.95
308	Celizić	Denis	14.11.66.		18.10.91. 31.01.92.		
309	Celizić	Ivan	21.11.69.			31.07.95	20.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
310	Celizić	Ivica	09.05.61.	J. Mišića 5, Samobor	24.04.92.	12.07.92.	31.07.95	10.09.95
311	Celizić	Marijan	20.02.53.	I. G. Kovačića 31, Lug	18.09.91.	11.05.92.		
312	Celizić	Mario	27.04.64.	Klokočevac 7, Klokočevac	27.04.92.	12.07.92.		
313	Celizić	Siniša	21.11.66.	Lj. Gaja bb, Bregana	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
314	Celizić	Zdenko	29.04.73.				31.07.95	20.08.95
315	Celizić	Željko	02.06.63.	Podvrh 76, Podvrh	25.01.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
316	Celižić	Mladen	30.04.69.				02.08.95	20.08.95
317	Celižić	Renato	14.04.66.				31.07.95	20.08.95
318	Celižić	Zlatko	21.09.63.		18.10.91.	15.01.92.	31.07.95	20.08.95
319	Cepak	Branko	04.10.59.				03.08.95	20.08.95
320	Cepak	Dražen	25.07.70.	M. Trnine 10, Samobor	14.10.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
321	Cepak	Mario	03.03.71.	Trnska 11, Strmec	04.10.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
322	Cepak	Mladen	07.07.71.	Trnska 13, Strmec	18.09.91.	12.07.92.	02.08.95	20.08.95
323	Cepak	Zdenko	30.09.61.	Pružna 7, Strmec	07.05.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
324	Cesnik	Stjepan	19.09.63.		18.09.91.	18.11.91.	31.07.95	20.08.95
325	Cesnik	Tomica	28.01.71.	Pušina 8, Samobor	09.12.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
326	Cesnik	Zdenko	22.03.62.		24.10.91.	09.12.91.		
327	Cicvara	Damir	18.03.69.	T. Čakanića 8, Novaki	09.12.91.	12.07.92.		
328	Ciglar	Darko	15.10.58.		18.09.91.	12.07.92.	03.08.95	20.08.95
329	Cigrovski	Bruno	01.04.73.				31.07.95	20.08.95
330	Cihilj	Ivica	24.06.75.				31.07.95	20.08.95
331	Cimerman	Joža	25.10.48.	I Krmica 5, Domaslovec	18.09.91.	12.07.92.	04.08.95	28.08.95
332	Cindrić	Mladen	31.10.64.		18.09.91.	09.12.91.	31.07.95	20.08.95
333	Cirnski	Anton	02.01.65.		24.10.91.	07.11.91.		
334	Cmrečki	Nenad	07.04.65.	Vrhovčak bb, Vrhovčak	17.02.92.	12.07.92.		
335	Coban	Drago	04.11.54.		18.09.91.	06.11.91.		
336	Coban	Mladen	28.09.66.	V. Nazora 33, Strmec	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	10.09.95
337	Coban	Zlatko	22.09.67.	Harambašićeva 38, Strmec	05.01.92.	12.07.92.		
338	Colarić	Vladimir	02.11.64.	9. maja 6, Samobor	07.04.92.	12.07.92.		
339	Colarić	Zlatko	16.08.62.	Gornja Vas 12, Gornja Vas	18.09.91.	15.05.92.	31.07.95	20.08.95
340	Crnčić	Damir	04.08.66.	Obrtnička 5, Samobor	18.09.91.	21.04.92.		
341	Crnokrak	Nenad	27.09.67.	Šmidhenova 15, Samobor	05.10.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
342	Crnoš	Franjo	02.08.66.				02.08.95	20.08.95
343	Crnjak	Ivan	08.08.56.		21.09.91.	03.10.91.		
344	Cvek	Anđelko	24.05.68.	M. Gupca 2/1, Bregana	06.11.91.	12.07.92.		
345	Cvek	Davor	24.07.68.	A. Mihanovića 17, Strmec	17.02.92.	12.07.92.	31.07.95	11.08.95
346	Cvek	Mario	15.06.70.				31.07.95	20.08.95
347	Cvenić	Antun	06.04.55.	Klake 59, Klake	18.09.91.	12.07.92.		
348	Cvetić	Zdravko	24.08.67.				02.08.95	20.08.95
349	Cvetković	Božek	27.07.57.				03.08.95	20.08.95
350	Cvetković	Branko	24.04.59.		08.12.91.	08.12.91.		
351	Cvetković	Davor	17.03.67.	Cvetkovićeva 3, Strmec	25.10.91.	12.07.92.	31.08.95	20.08.95
352	Cvetković	Marijan	08.02.56.		18.09.91.	16.01.92.		
353	Cvetković	Velimir	20.05.65.		18.09.91.	27.09.91.		
354	Cvetković	Veljko	03.03.62.		18.09.91.	12.07.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
355	Cvetković	Zdravko	22.12.63.	Rude 170/1, Rude	18.09.91. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
356	Cvetković	Željko	16.02.63.	Cvetkovićeva 9, Strmec	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
357	Cviljak	Božidar	15.08.54.	Trnička 8, Orešje	18.09.91. 21.04.93.		
358	Cvitić	Davor	23.08.74.			31.07.95	20.08.95
359	Cvitić	Juraj	13.12.63.	Klokočevac 72, Klokočevac	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	
360	Cvitić	Rudolf	09.02.59.		07.11.91. 09.12.91.	01.08.95	20.08.95
361	Cvitić	Stjepan	06.02.52.		18.09.91. 31.01.92.		
362	Čačinović	Zvonko	01.01.38.		09.12.91. 08.01.92.		
363	Čačković	Ivica	08.11.56.	M. Vukasovića 19, Samobor	09.12.91. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
364	Čačković	Zvonimir	30.08.32.	M. Stilinovića 2, Sv.Nedelja	26.09.91. 12.05.92.		
365	Čakanić	Božidar	27.10.58.		18.09.91. 28.01.92.		
366	Čakanić	Drago	21.10.55.	T. Čakanića 33, Novaki	18.09.91. 21.04.92.		
367	Čakanić	Dražen	06.12.70.	Rakov Potok 61, R. Potok	15.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
368	Čakanić	Dražen	08.08.69.		18.09.91. 20.02.92.	31.07.95	15.09.95
369	Čakanić	Ivica	14.10.57.		18.09.91. 14.12.91.		
370	Čakanić	Ivica	05.10.58.	Tome Čakanića 24, Novaki	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
371	Čakanić	Josip	05.08.59.		17.01.92. 12.07.92.		
372	Čakanić	Krešimir	01.11.60.		18.09.91. 28.09.91.		
373	Čakanić	Pavao	26.07.53.	Orešje 85, Orešje	17.02.92. 12.07.92.		
374	Čakanić	Slavko	03.02.56.			03.08.95	10.09.95
375	Čakanić	Stjepan	19.05.53.	Krešimirova 5, Hrastina	05.01.92. 12.07.92.		
376	Čakanić	Vladimir	10.12.59.		18.09.91. 30.01.92.	03.08.95	03.08.95
377	Čalić	Vladimir	07.10.47.	Radnička 8, Bregana	09.12.91. 12.07.92.		
378	Čamer	Predrag	13.05.58.		24.10.91. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
379	Čavlović	Branko	14.02.55.		18.09.91. 07.11.91.		
380	Čavlović	Vid	21.06.60.	Mala Jazbina 75, M. Jazbina	18.09.91. 12.07.92.		
381	Čekolj	Alojz	20.05.67.		18.09.91. 01.10.91.		
382	Čepuran	Damir	14.04.64.		18.09.91. 07.10.91.		
383	Čepuran	Željko	15.10.62.		18.09.91. 21.10.91.	31.07.95	20.08.95
384	Čerkez	Darko	24.08.56.		18.09.91. 16.10.91.		
385	Čerkez	Zdravko	08.05.65.			31.07.95	20.08.95
386	Černauš	Branko	17.01.66.		18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
387	Černauš	Jurica	08.04.63.		05.11.91. 09.11.91.	31.07.95	20.08.95
388	Černauš	Stjepan	18.12.59.		18.09.91. 18.03.92.	31.07.95	20.08.95
389	Česir	Seno	20.02.57.		18.09.91. 09.12.91.		
390	Češnjak	Zoran	27.05.64.			31.07.95	20.08.95
391	Čičak	Jozo	08.02.58.	P. Videkovića 26, Novaki	09.12.91. 12.07.92.		
392	Čiček	Juro	27.01.66.	Bobovica 26, Samobor	30.10.91. 29.05.92.	31.07.95	20.08.95
393	Čičmak	Damir	06.11.61.	P. Videkovića 45, Strmec	24.04.92. 12.07.92.		
394	Čitarović	Ivica	11.05.61.			31.07.95	20.08.95
395	Čitarović	Srećko	27.10.65.	Stara cesta 1, Samobor	15.04.92. 12.07.92.	01.08.95	20.08.95
396	Čižmar	Davor	14.01.64.	Galgovo 58, Galgovo	15.11.91. 12.07.92.		
397	Čižmek	Davorin	09.06.59.		18.09.91. 18.09.91.		
398	Čižmešija	Damir	05.02.66.	Čižmešijina 79, Kerestinec	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
399	Čižmešija	Miljenko	18.12.64.		18.09.91. 30.12.91.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
400	Čižmešija	Mladen	15.02.62.		13.10.91. 14.02.92.	31.07.95	20.08.95
401	Čižmešija	Slobodan	21.11.64.		18.09.91. 21.11.91.		
402	Čižmešija	Velimir	28.11.66.	Čižmešijina 24, Kerestinec	15.11.91. 12.07.92.		
403	Čižmešija	Vlado	21.09.67.		16.10.91. 12.07.92.		
404	Čleković	Renato	09.06.65.		18.09.91. 09.03.92.	31.07.95	20.08.95
405	Čolić	Pero	17.01.60.	B. Ribara 41, Bestovje	17.04.92. 12.07.92.		
406	Čordašić	Igor	12.07.68.	I. Sopića 32, Brezje	18.09.91. 12.07.92.		
407	Črnić	Stjepan	26.11.60.		18.09.91. 24.01.92.	07.08.95	20.08.95
408	Črnjak	Branko	23.12.59.		26.11.91. 24.12.91.		
409	Črnjak	Stjepan	15.08.49.	I Cvjetno naselje 5, Samobor	18.09.91. 22.07.92.	31.07.95	15.09.95
410	Čuček	Robert	22.12.72.			02.08.95	20.08.95
411	Čuček	Ivan	18.02.52.		18.09.91. 18.11.91.		
412	Čuček	Mato	05.02.53.		18.09.91. 15.10.91.		
413	Čuček	Stjepan	15.09.56.		18.09.91. 21.10.91.		
414	Čulig	Željko	27.07.70.		18.09.91. 12.10.91.		
415	Čuljak	Davor	25.02.69.			31.07.95	20.08.95
416	Čutić	Davor	21.11.66.		09.12.91. 18.03.92.		
417	Ćaćić	Božo	22.03.68.		18.09.91. 17.10.91.	31.07.95	20.08.95
418	Ćelar	Branko	24.09.67.			02.08.95	20.08.95
419	Ćosić	Dalibor	21.10.60.	J. Mišića 161, Samobor	24.04.92. 12.07.92.		
420	Ćoso	Damir	24.10.69.	Palih boraca 38, Rakitje	17.02.92. 12.07.92.	04.08.95	20.08.95
421	Ćućić	Damir	22.02.72.			02.08.95	20.08.95
422	Dabić	Dario	25.02.71.	Selska 11, Strmec	16.04.92. 12.07.92.		
423	Dabić	Marijo	23.05.74.			31.07.95	20.08.95
424	Dančulović	Roberto	19.08.64.		18.09.91. 30.04.92.	04.08.95	10.09.95
425	Danyi	Vladimir	16.01.46.	J. Kolumba 19, Samobor	16.01.92. 12.07.92.		
426	Dasović	Stjepan	19.12.54.	Stubička 7,Bestovje	26.11.91. 12.07.92.		
427	Dasović	Zdenko	02.05.58.		13.10.91. 15.02.92.		
428	Davčev	Slave	19.11.50.	Matoševa 1/II, Samobor	18.09.91. 08.05.92.		
429	Deak	Dražen	13.04.71.			31.07.95	20.08.95
430	Deak	Ivan	16.03.57.	Mala Gorica 79, M. Gorica	12.10.91. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
431	Deak	Marijan	07.11.59.	Samoborska 35, Bestovje	15.05.92. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
432	Deak	Stjepan	20.08.56.	Mala Gorica 62, M. Gorica	18.09.91. 31.05.92.		
433	Deak	Stjepan	17.10.55.	Galgovo 161, Galgovo	18.09.91. 12.07.92.		
434	Deak	Zdravko	06.07.63.	Augusta Šenoe 15, Brezje	18.09.91. 25.06.92.		
435	Deanović	Damir	16.09.61.			02.08.95	20.08.95
436	Debeljak	Božo	07.12.58.			03.08.95	20.08.95
437	Dedivanović	Martin	09.09.60.			31.07.95	20.08.95
438	Dejak	Stjepan	28.04.54.		20.09.91. 31.01.92.		
439	Dejak	Stjepan	05.01.65.		18.09.91. 05.01.92.		
440	Dejak	Vladimir	06.10.55.		18.09.91. 24.01.92.		
441	Dejanović	Ivan	21.09.65.			31.07.95	20.08.95
442	Dejanović	Rade	03.03.73.			31.07.95	20.08.95
443	Dejanović	Vlado	15.06.60.		18.09.91. 13.03.92.	31.07.95	20.08.95
444	Dekalić	Božidar	27.11.65.		18.09.91. 03.11.91.	31.07.95	20.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
445	Dekalić	Dragutin	15.07.64.		18.09.91. 03.11.91.	31.07.95	20.08.95
446	Dekalić	Franjo	23.02.52.		16.10.91. 30.09.92.		
447	Dekalić	Petar	24.01.63.	Višnjevac 16, Višnjevac	18.09.91. 12.07.92.		
448	Dekanić	Davor	08.06.71.			31.07.95	20.08.95
449	Dekanić	Vladimir	22.03.54.		18.09.91. 05.02.92.		
450	Dekanić	Vlado	20.01.52.	Rakitska 6, Novaki	28.04.92. 12.07.92.		
451	Dekanić	Zlatko	05.10.70.			31.07.95	20.08.95
452	Delamarić	Dušan	15.10.62.	Đ. Basaričeka 3, Bregana	24.04.92. 12.07.92.		
453	Delibos	Branko	27.06.51.		18.09.91. 31.01.92.		
454	Delibos	Ivan	02.01.54.		18.09.91. 21.10.91.		
455	Delišimunović	Pavao	11.02.60.	Gradna bb, Samobor	18.09.91. 12.07.92.		
456	Delišimunović	Stjepan	02.10.74.			04.08.95	20.08.95
457	Delivuk	Milan	12.10.52.		18.09.91. 04.12.91.		
458	Demerac	Zlatko	21.04.54.	M. Krleže 11, Samobor	20.09.91. 12.07.92.	03.08.95	11.08.95
459	Derdić	Dražen	06.03.68.		18.09.91. 22.01.92.		
460	Derdić	Stjepan	06.11.54.	Pavučnjak 77, Pavučnjak	18.09.91. 12.07.92.		
461	Devetak	Darko	15.10.73.			31.07.95	20.08.95
462	Devunić	Franjo	25.08.65.			31.07.95	20.08.95
463	Devunić	Ivica	19.12.59.		18.09.91. 08.01.92.		
464	Devunić	Zdenko	05.01.60.		18.09.91. 05.01.92.		
465	Devunić	Zdenko	05.01.60.			31.07.95	20.08.95
466	Didak	Ivica	01.02.63.			31.07.95	20.08.95
467	Didak	Stipo	15.07.42.			01.08.95	07.08.95
468	Diglešić	Ivica	17.12.58.		18.09.91. 31.01.92.		
469	Dimnjaković	Damir	29.04.62.	Langova 69, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
470	Dinon	Giorgio	09.10.68.	Taborec 1, Samobor	05.11.91. 12.07.92.		
471	Dizdarević	Fikret	19.09.54.		18.09.91. 31.01.92.		
472	Dizdarević	Senad	19.01.66.			31.07.95	20.08.95
473	Dobrijević	Rajko	23.01.68.		18.09.91. 14.12.91.	01.08.95	07.08.95
474	Dobrinec	Franjo	17.11.53.			01.07.95	01.07.95
475	Dobrinec	Slavko	27.05.55.		18.09.91. 15.02.92.		
476	Dolenac	Kristijan	12.02.73.			31.07.95	20.08.95
477	Dominković	Stjepan	01.01.55.		18.09.91. 09.12.91.		
478	Domović	Boris	05.07.64.	Podgađe 10, Podgađe	18.09.91. 12.07.92.		
479	Domović	Branko	22.03.56.		18.09.91. 31.01.92.		
480	Domović	Damir	27.12.62.		18.09.91. 31.01.92.		
481	Domović	Dražen	22.05.71.			31.07.95	28.08.95
482	Domović	Ivica	14.05.63.			31.07.95	20.08.95
483	Dorotić	Branimir	13.04.51.		18.09.91. 20.10.91.		
484	Dostal	Alan	10.08.64.		18.09.91. 12.10.91.		
485	Dostal	Bojan	01.10.40.		18.09.91. 24.01.92.		
486	Draclin	Darko	26.09.70.		18.09.91. 16.12.91.		
487	Draclin	Ivan	09.06.61.	V. Nazora 45, Samobor	15.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
488	Draclin	Ivan	13.04.66.		18.09.91. 09.12.91.	31.07.95	20.08.95
489	Draclin	Ivica	01.10.68.	Savršćak 2, Savršćak	18.09.91. 12.07.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
490	Draclin	Ivica	01.10.68.			31.07.95	20.08.95
491	Dragaš	Krešimir	31.05.62.		18.09.91. 31.01.92.		
492	Dragoša	Damir	08.07.67.			02.08.95	20.08.95
493	Dragoša	Darko	27.10.67.		12.10.91. 09.11.91.		
494	Dragoša	Darko	02.04.66.			31.07.95	20.08.95
495	Dragoša	Ivica	06.11.67.	Celine 31/1, Celine	18.09.91. 12.07.92.	01.08.95	20.08.95
496	Dragoša	Josip	16.01.68.	Medsave 4/1, Medsave	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
497	Dragoša	Stjepan	16.09.60.	Medsave 50, Medsave	14.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
498	Dragozet	Damir	01.09.69.			05.08.95	20.08.95
499	Dragozet	Dražen	21.09.74.			31.07.95	20.08.95
500	Dragozet	Ivica	29.07.71.	Poklek 13, Bregana	15.05.92. 12.07.92.		
501	Dragozet	Patar	02.07.74.			31.07.95	20.08.95
502	Dragozet	Tomislav	31.01.63.	Poklek 18, Poklek	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
503	Drakšić	Davor	15.01.66.	Bosanska 16, Bestovje	26.11.91. 05.05.92.		
504	Drakulić	Damir	06.01.60.		28.11.91. 14.12.91.		
505	Drašković	Ivica	30.08.53.		18.09.91. 06.12.91.		
506	Drašković	Ivica	18.08.67.		30.10.91. 31.01.92.		
507	Dražić	Damir	06.06.73.			31.07.95	31.07.95
508	Dražić	Miroslav	21.08.60.	B. Ribara 46, Bestovje	20.09.91. 12.07.92.		
509	Drenški	Marijan	20.08.68.			31.07.95	20.08.95
510	Drenški	Mario	23.10.68.	Trnska 8, Strmec	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
511	Drušković	Boris	06.08.55.		18.09.91. 23.09.91.		
512	Drušković	Zoran	18.12.68.		18.09.91. 31.01.92.		
513	Držanić	Davor	19.01.72.	Galgovo 94, Galgovo	15.05.92. 12.07.92.		
514	Držanić	Dražen	01.04.71.	Sv. Martin pod Okićem 26	24.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
515	Držanić	Ivica	13.09.43.		18.09.91. 20.11.91.		
516	Držanić	Marijan	25.09.56.		18.09.91. 21.09.91.		
517	Držanić	Milan	07.10.61.		18.09.91. 22.01.92.		
518	Držanić	Mladen	02.11.62.		18.09.91. 22.10.91.	31.07.95	20.08.95
519	Držanić	Mladen	24.06.72.	Galgovo 86, Galgovo	07.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
520	Držanić	Zdravko	11.05.61.	Galgovo 99, Galgovo	24.04.92. 12.07.92.	31.07.95	31.07.95
521	Držić	Ivan	24.07.71.		22.09.91. 01.10.91.		
522	Držić	Mario	16.01.63.	V. Nazora 13/2, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
523	Dubić	Boris	29.12.67.	R. Buzme 2, Giznik	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
524	Dubić	Goran	22.08.72.			31.07.95	20.08.95
525	Dubić	Ivan	27.10.51.	Branimirova 4, Hrastina	05.01.92. 12.07.92.		
526	Dubić	Nikola	06.12.59.			03.08.95	28.08.95
527	Dugandžić	Bruno	04.06.57.		18.09.91. 06.01.92.		
528	Dugandžić	Josip	18.06.41.	Đure Đakovića 52, Lug	18.09.91. 19.07.92.		
529	Dukovčić	Mijo	29.04.55.	Mala Jazbina 47, M. Jazbina	18.09.91. 12.07.92.		
530	Dumić	Antun	02.10.58.		18.09.91. 12.07.92.		
531	Dumić	Karlo	26.09.69.		18.09.91. 21.10.91.		
532	Dumić	Marijan	09.07.62.	Mali Lipovec 33, M. Lipovec	16.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
533	Dumić	Miroslav	11.01.73.			31.07.95	20.08.95
534	Dumić	Nikola	20.03.57.	Veliki Lipovec 30, V. Lipovec	15.05.92. 30.06.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
535	Dumić	Nikola	09.08.68.	Gajeva 64, Samobor	18.09.91. 22.04.92.		
536	Dumić	Nikola	08.08.68.			01.08.95	28.08.95
537	Duniskvarić	Vlado	21.04.67.		18.09.91. 28.02.92.	31.07.95	20.08.95
538	Duspara	Damir	27.03.73.			31.07.95	28.08.95
539	Duspara	Pejo	12.04.56.	V. Gortana 3, Bregana	25.01.92. 09.05.92.		
540	Dutković	Dario	11.01.73.			31.07.95	20.08.95
541	Dutković	Marijan	13.04.59.		18.09.91. 31.01.92.		
542	Dutković	Robert	16.01.70.	P. Videkovića 18, Strmec	27.09.91. 12.07.92.		
543	Dutković	Stjepan	11.03.55.		18.09.91. 31.01.92.		
544	Dutković	Stjepan	20.07.51.	Nedeljski breg 29, Samobor	16.10.91. 31.10.92.		
545	Dutković	Vlado	01.04.63.	Cvetkovićeva 17, Strmec	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
546	Duvnjak	Dubravko	02.10.71.			31.07.95	20.08.95
547	Đakovac	Stjepan	08.01.59.			31.07.95	20.08.95
548	Đaković	Dragan	05.02.68.			02.08.95	20.08.95
549	Đapić	Anđelko	23.09.62.	Krmica III bb, Domaslovec	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
550	Đelapa	Mirko	11.08.54.	A. Šenoe 38, Bregana	30.10.91. 12.07.92.		
551	Đukić	Gojko	02.03.65.	Otok 68, Otok	18.09.91. 12.07.92.		
552	Đumlija	Ivica	09.04.73.			31.07.95	20.08.95
553	Đumlija	Mladen	10.01.69.	Bobovica 13, Bobovica	09.12.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
554	Đurašin	Milan	22.09.60.		18.09.91. 15.02.92.		
555	Đurašin	Zdravko	01.03.65.		18.09.91. 08.01.92.		
556	Đurđek	Davor	11.07.58.		18.09.91. 06.12.91.		
557	Đurđek	Zoran	12.02.63.	Kolodvorska 1, Bestovje	25.10.91. 12.07.92.		
558	Đurđević	Ivan	25.09.64.		18.09.91. 28.01.92.	31.07.95	20.08.95
559	Đurić	Miroslav	31.05.68.	P. Preradovića 13, Samobor	05.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
560	Engel	Nenad	03.09.63.	Trg br. i jed. 3, Samobor	15.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
561	Ergović	Franjo	05.06.46.		18.09.91. 11.10.91.		
562	Erjavec	Darko	04.07.54.		18.09.91. 09.03.92.		
563	Evdjenić	Zlatko	26.01.75.			31.07.95	20.08.95
564	Fabek	Branimir	24.08.60.		18.09.91. 24.09.91.		
565	Fabek	Emil	12.05.74.			31.07.95	20.08.95
566	Fabek	Ratko	20.01.60.	Delićeva 33, Samobor	09.12.91. 12.07.92.	31.07.95	31.07.95
567	Fabek	Tomislav	10.07.67.			31.07.95	28.08.95
568	Fabek	Tomo	07.12.59.	Konščica 49, Konščica	18.09.91. 15.05.92.		
569	Fabek	Tomo	16.04.57.			03.08.95	20.08.95
570	Fabekovec	Alojz	09.11.59.		18.10.91. 03.11.91.		
571	Fabekovec	Dražen	23.04.71.			31.07.95	28.08.95
572	Fabekovec	Franjo	24.11.63.	Konščica 22, Konščica	05.01.92. 29.02.92.	31.07.95	20.08.95
573	Fabekovec	Ivica	21.05.74.			31.07.95	20.08.95
574	Fabekovec	Ivica	25.06.68.			31.07.95	01.08.95
575	Fabekovec	Stjepan	19.08.66.		18.09.91. 29.02.92.	31.07.95	20.08.95
576	Fabekovec	Vinko	04.03.63.		05.10.91. 17.01.92.		
577	Fabekovec	Vinko	02.01.61.		18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
578	Fabeković	Stjepan	23.01.56.	Rude 78, Rude	20.09.91. 12.07.92.		
579	Fabijan	Božo	25.12.63.		18.09.91. 12.10.91.	31.07.95	20.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
580	Fabijan	Darko	20.09.61.		04.11.91. 09.12.91.	31.07.95	20.08.95
581	Fabijan	Ivica	29.04.63.		18.09.91. 31.01.92.		
582	Fabijan	Zdenko	02.01.66.		18.09.91. 04.12.91.	31.07.95	28.08.95
583	Fabijan	Željko	21.05.58.			10.08.95	28.08.95
584	Fabijančić	Vlado	15.01.60.		18.09.91. 09.12.91.		
585	Facek	Željko	29.09.67.		18.09.91. 25.10.91.		
586	Fadiga	Aleksandar	09.07.73.			31.07.95	20.08.95
587	Fanuko	Nikola	13.03.73.			03.08.95	20.08.95
588	Fartek	Darko	11.02.71.			31.07.95	28.08.95
589	Fauković	Ivica	04.07.68.		30.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
590	Fauković	Petar	29.09.74.			31.07.95	20.08.95
591	Fauković	Stjepan	25.09.62.		18.09.91. 23.09.91.		
592	Fauković	Zoran	10.10.74.			31.07.95	20.08.95
593	Fay	Tomislav	03.07.56.		01.10.91. 09.12.91.		
594	Fiket	Miroslav	05.07.61.	I Cvijetna 9, Novaki	25.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
595	Filipović	Dragutin	10.04.57.	Galgovo 35, Galgovo	18.09.91. 12.07.92.		
596	Filipović	Ivan	01.05.59.			03.08.95	20.08.95
597	Filipović	Ivan	26.11.57.	Partizanska 26, Rakitje	18.09.91. 12.07.92.		
598	Filipović	Mato	12.11.58.		18.09.91. 09.12.91.		
599	Filla	Tomislav	20.06.57.	Susedgradska 14, Bestovje	25.11.91. 12.07.92.		
600	Firm	Mirko	26.04.54.	Matije Gupca 8, Bregana	18.09.91. 12.07.92.		
601	Foder	Anđelko	22.01.65.	Lešće 17, Samobor	15.04.92. 12.07.92.		
602	Foder	Krunoslav	26.06.72.			31.07.95	20.08.95
603	Fotak	Darko	25.02.69.		18.09.91. 03.11.91.		
604	Franceković	Božo	16.11.59.		18.09.91. 18.09.91.		
605	Franceković	Branko	20.07.58.		18.09.91. 31.01.92.		
606	Franceković	Darijo	14.11.70.	V. Nazora 5, Strmec	15.04.92. 12.07.92.	02.08.95	28.08.95
607	Franceković	Josip	02.12.62.	J. Cvetkovića 2, Strmec	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	10.09.95
608	Franceković	Marijan	08.02.59.	Zanatska 76, Kladje	07.05.92. 12.07.92.		
609	Franceković	Miroslav	27.07.70.	Kladje 77, Kladje	07.11.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
610	Franceković	Tomislav	13.11.72.			31.07.95	20.08.95
611	Franceković	Vladimir	04.05.63.			01.08.95	20.08.95
612	Franceković	Zdenko	02.03.71.	Cvetkovićeva 6, Strmec	05.11.91. 12.07.92.		
613	Francetić	Dragutin	10.05.51.		18.09.91. 31.01.92.		
614	Francetić	Ivan	31.12.60.	Francetićeva 5, Strmec	17.02.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
615	Francetić	Ivica	08.05.59.	Francetićeva 6, Strmec	18.09.91. 12.07.92.		
616	Francetić	Marijan	08.04.65.	B. Ribara 78, Bestovje	18.09.91. 06.05.92.	01.08.95	28.08.95
617	Francetić	Zdenko	11.03.59.	Harambašićeva 61, Strmec	18.09.91. 22.04.92.		
618	Francetić	Željko	25.03.60.		18.09.91. 08.01.92.		
619	Frančina	Damir	18.01.67.	D. Jurkaševa 14, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
620	Frankić	Hrvoje	06.09.70.	M. Langa 9, Bregana	24.04.92. 12.07.92.		
621	Franković	Mladen	11.11.62.		09.12.91. 22.04.92.		
622	Franjko	Tomica	03.09.70.		20.09.91. 08.12.91.		
623	Fresl	Anđelko	04.06.58.		18.09.91. 13.11.91.		
624	Fresl	Božidar	13.12.52.		18.09.91. 17.01.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
625	Fresl	Darko	06.08.69.		05.01.92. 12.07.92.		
626	Fresl	Darko	13.06.67.	Langova 39, Samobor	18.09.91. 30.09.92.		
627	Fresl	Dragutin	08.12.66.	Rude 192/3, Rude	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
628	Fresl	Ivan	10.04.60.	Rude 64, Rude	18.09.91. 21.04.92.	31.07.95	28.08.95
629	Fresl	Josip	08.09.62.		18.09.91. 04.12.91.		
630	Fresl	Josip	19.03.74.			02.08.95	20.08.95
631	Fresl	Mario	21.04.68.		18.10.91. 25.10.91.	31.07.95	20.08.95
632	Fresl	Mladen	22.09.68.		18.09.91. 31.01.92.		
633	Fresl	Stjepan	05.12.60.	Rude 326, Rude	06.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
634	Frkin	Ivica	17.08.58.		18.09.91. 15.11.91.		
635	Frkin	Miljenko	12.01.70.		24.10.91. 31.01.92.		
636	Frkin	Vatroslav	09.02.39.		20.10.91. 12.07.92.		
637	Frklić	Danijel	03.04.66.	Rakov Potok 199, R. Potok	05.01.92. 29.04.92.		
638	Fuke	Srećko	07.04.61.		27.09.91. 03.10.91.		
639	Fulir	Miljenko	26.10.68.	Rude 170, Rude	16.11.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
640	Fundak	Antun	05.01.52.	Krapinska 18, Bestovje	18.09.91. 22.04.92.		
641	Futač	Predrag	31.10.68.	D. Žokalja 9, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
642	Gabrek	Branko	08.09.57.	Samoborska 17, Strmec	05.01.92. 12.07.92.		
643	Gabrek	Igmar	27.05.74.			02.08.95	20.08.95
644	Gabrek	Mario	21.03.65.	Lovasićeva 42, Strmec	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
645	Gabrek	Miroslav	23.05.66.		18.09.91. 12.10.91.	31.07.95	20.08.95
646	Gabrek	Mladen	30.05.58.	Lovasićeva 56, Strmec	18.09.91. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
647	Gabriša	Ivica	27.08.60.		18.09.91. 28.01.92.		
648	Gabriša	Mario	18.05.69.		12.10.91. 12.10.91.		
649	Gabriša	Nenad	19.07.67.	I. Sopića 3, Sv. Nedjelja	25.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
650	Gabriša	Nikola	21.06.56.			03.08.95	20.08.95
651	Gabriša	Zlatko	17.02.61.	Nazorova 11, Samobor	18.09.91. 12.07.92.		
652	Gačina	Jerko	04.10.57.		18.09.91. 21.11.91.		
653	Gađa	Predrag	11.07.64.		18.09.91. 03.11.91.	31.07.95	11.08.95
654	Gaertner	Marijan	19.09.53.	Vukasovićeva 16, Samobor	18.09.91. 13.05.92.		
655	Gagulić	Zdravko	28.09.65.	Vinkovačka 44, Voltino	18.09.91. 12.07.92.		
656	Gajan	Tomislav	19.01.72.	Rakov Potok 234, R. Potok	07.05.92. 12.07.92.		
657	Galic	Drago	15.04.52.	Samoborska 22, Strmec	18.09.91. 12.07.92.		
658	Galic	Ivan	15.10.54.			31.07.95	20.08.95
659	Galic	Željko	16.02.59.	Čižmešijina II, Kerestinec	18.09.91. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
660	Galić	Božidar	01.10.68.	Hrastinska 115, Samobor	06.05.92. 26.05.92.		
661	Galić	Goran	09.01.70.		18.09.91. 20.11.91.		
662	Galić	Renato	07.07.66.		25.09.91. 07.03.92.		
663	Galović	Dražen	01.04.66.		18.09.91. 15.02.92.	31.07.95	20.08.95
664	Gamilec	Zdravko	28.12.63.		05.01.92. 04.03.92.	08.08.95	08.08.95
665	Garašić	Darko	03.12.55.		18.09.91. 04.12.91.		
666	Garašić	Dragutin	23.07.51.		13.10.91. 12.11.91.		
667	Garašić	Dražen	10.03.71.		18.09.91. 25.09.91.	31.07.95	20.08.95
668	Garašić	Miroslav	11.01.64.	Falašćak 31, Falašćak	26.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
669	Garašić	Mladen	07.12.67.		30.10.91. 16.12.91.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
670	Garašić	Nenad	12.09.72.			31.07.95	20.08.95
671	Garašić	Stanko	06.10.51.	Langova 85, Samobor	07.01.92. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
672	Garašić	Vinko	16.04.50.			01.08.95	20.08.95
673	Garašić	Zlatko	29.01.72.	Falašćak 11, Falašćak	06.04.92. 06.04.92.		
674	Gašparić	Slavko	26.06.64.	Rude 167m Rude	18.09.91. 28.02.93.		
675	Gec	Branko	02.01.60.	9. maja 12, Samobor	06.04.92. 12.07.92.	04.08.95	28.08.95
676	Gelo	Martin	29.10.68.	Prigorska 11, Samobor	16.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
677	Gestić	Predrag	22.05.68.		18.09.91. 28.02.92.	31.07.95	08.08.95
678	Gestić	Tomica	04.08.71.			31.07.95	20.08.95
679	Geušić	Damir	13.06.71.			02.08.95	20.08.95
680	Geušić	Josip	14.03.75.			31.07.95	20.08.95
681	Geušić	Robert	05.12.70.	Cerje 38, Cerje	05.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
682	Geušić	Stjepan	30.11.67.			31.07.95	20.08.95
683	Geušić	Zlatko	15.01.61.			02.08.95	20.08.95
684	Glaser	Željko	23.11.61.		18.09.91. 22.09.91.		
685	Glasnović	Petar	26.05.53.	Samoborska 10, Strmec	25.09.91. 12.07.92.		
686	Glavić	Franjo	28.04.53.	Otruševac 41, Otruševac	18.09.91. 12.07.92.		
687	Glavić	Stjepan	16.10.52.		18.09.91. 12.07.92.		
688	Glažar	Reno	27.05.65.			02.08.95	20.08.95
689	Gledić	Slobodan	12.10.48.		18.09.91. 12.10.91.		
690	Glibušić	Branko	14.02.66.			31.07.95	20.08.95
691	Glueckselig	Mario	01.09.69.	Domaslovečka 94, Domaslovec	05.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
692	Gluhak	Zdravko	21.08.71.	Zdenci 16, Bestovje	16.04.92. 12.07.92.		
693	Gluhinić	Dubravko	31.01.61.		18.09.91. 28.01.92.	02.08.95	20.08.95
694	Gluščić	Marinko	22.04.75.			31.07.95	20.08.95
695	Gluščić	Mirko	06.08.67.			31.07.95	20.08.95
696	Gluščić	Tihomir	17.11.72.			31.07.95	20.08.95
697	Gluščić	Vlado	24.08.71.			31.07.95	20.08.95
698	Gluščić	Željko	22.12.74.			31.07.95	20.08.95
699	Gluščić	Željko	14.03.75.			02.08.95	20.08.95
700	Gluščić	Darko	30.03.65.	Celine 7, Celine	14.11.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
701	Gluščić	Ivan	15.05.60.		18.09.91. 29.02.92.		
702	Gluščić	Josip	10.04.63.	Noršić Selo 50, Noršić Selo	18.09.91. 12.07.92.	02.08.95	28.08.95
703	Gluščić	Stjepan	31.03.66.	Celine 27, Celine	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
704	Gluščić	Vilim	10.12.57.	Medna bb, V. Rakovica	07.05.92. 12.07.92.		
705	Gmaz	Stjepan	18.01.58.	Medsave 5, Medsave	20.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
706	Golem	Marko	19.07.48.	Žumberačka 16, Samobor	18.09.91. 31.07.92.		
707	Golubić	Alen	18.11.72.			31.07.95	20.08.95
708	Golubić	Branko	03.12.60.	S. Bakovića 41, Orešje	12.10.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
709	Golubić	Damir	07.07.62.	V. Nazora 1, Orešje	18.09.91. 12.07.92.		
710	Golubić	Damir	15.08.62.	P. Videkovića 26, Novaki	16.10.91. 11.05.92.	31.07.95	20.08.95
711	Golubić	Davor	12.09.66.	Stara cesta 13, Orešje	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
712	Golubić	Davor	09.09.68.		15.11.91. 09.12.91.	01.08.95	01.08.95
713	Golubić	Dragutin	03.08.63.		18.09.91. 09.12.91.		
714	Golubić	Ivan	31.02.70.		13.10.91. 25.10.91.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
715	Golubić	Ivica	20.09.67.		18.09.91. 05.02.92.		
716	Golubić	Mladen	19.04.62.		20.09.91. 28.02.92.	31.07.95	20.08.95
717	Golubić	Predrag	13.09.69.	J. Mišića 5/1, Strmec	15.04.92. 12.07.92.	31.07.95	04.08.95
718	Golubić	Zlatko	12.03.67.		18.09.91. 09.12.91.		
719	Golubić	Zlatko	30.09.61.		16.10.91. 31.10.91.	31.07.95	20.08.95
720	Gorenc	Franjo	08.11.58.	Rude 118/1, Rude	27.05.92. 12.07.92.		
721	Gorički	Sabina	13.11.68.		01.01.92. 18.03.92.		
722	Gorički	Stjepan	10.03.68.		18.09.91. 19.02.92.	01.08.95	01.08.95
723	Gorički	Stjepan	24.02.67.	Klake 50, Klake	23.04.92. 12.07.92.		
724	Gorički	Vinko	18.05.52.	Klake 50, Klake	18.09.91. 12.07.92.		
725	Gorišek	Damir	07.06.59.	J. Staničića 15, Samobor	18.09.91. 12.07.92.		
726	Gorišek	Nikola	02.12.67.	Otok 34/a, Otok	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
727	Gorišek	Tomislav	17.05.72.			31.07.95	20.08.95
728	Gorišek	Željko	13.01.57.	Otok 43, Otok	20.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
729	Gorup	Nenad	06.04.64.	Stara cesta 81, Orešje	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
730	Gotić	Josip	21.01.56.		18.09.91. 07.03.92.		
731	Graberski	Gordan	17.11.66.		18.09.91. 12.05.92.		
732	Grahovac	Davor	19.03.72.			31.07.95	20.08.95
733	Grahovac	Željko	25.05.75.			31.07.95	31.07.95
734	Grdanjski	Dražen	22.06.70.			31.07.95	20.08.95
735	Grdanjski	Ivica	26.07.64.			31.07.95	20.08.95
736	Grdanjski	Josip	21.10.61.		18.09.91. 25.01.92.	31.07.95	31.07.95
737	Grdanjski	Josip	13.08.62.	Farkaševac 5, Farkaševac	25.01.92. 12.07.92.		
738	Grdanjski	Pavao	06.04.61.	Grdanjci 42, Grdanjci	25.01.92. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
739	Grdanjski	Robert	15.01.75.			02.08.95	20.08.95
740	Grdanjski	Roman	27.02.72.			31.07.95	20.08.95
741	Grdanjski	Slavko	27.08.51.	Đ. Basaričeka 9/III, Bregana	25.01.92. 12.07.92.		
742	Grdanjski	Zdravko	28.11.58.	Zagrebačka 2, Strmec	07.05.92. 12.07.92.		
743	Grdenić	Darko	12.12.65.	D. Žokalja 5, Samobor	18.09.91. 24.04.92.	31.07.95	20.08.95
744	Grdenić	Ivica	22.12.53.		18.09.91. 30.09.91.		
745	Grdinić	Goran	22.05.65.	M. Langa 7, Bregana	27.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
746	Grdović	Damir	19.11.68.			31.07.95	20.08.95
747	Grdović	Dražen	26.07.71.			31.07.95	11.08.95
748	Grdović	Franjo	16.01.52.	Sv. Martin pod Okićem 56	18.09.91. 12.07.92.	01.08.95	20.08.95
749	Grdović	Goran	01.09.71.	Javorek 13, Bregana	24.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
750	Grdović	Juro	21.04.56.		18.09.91. 21.10.91.		
751	Grdović	Vid	15.02.58.	Žumberačkih br. 17, Lug	15.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
752	Grdović	Zlatko	21.09.64.		18.09.91. 12.10.91.	31.07.95	20.08.95
753	Grdović	Željko	06.04.65.	Grdanjci 56, Grdanjci	26.09.91. 12.07.92.		
754	Grdović	Željko	19.04.64.	Javorek 14, Javorek	24.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
755	Grdović	Željko	04.12.69.	Javorek 9, Javorek	15.05.92. 12.07.92.		
756	Grđan	Dražen	11.03.70.	V. Nazora 15, Orešje	15.05.92. 12.07.92.	02.08.95	02.08.95
757	Grebličkі	Nenad	30.08.72.			31.07.95	20.08.95
758	Gredelj	Tihomir	09.01.64.		18.09.91. 29.10.91.		
759	Gregorić	Vinko	03.10.50.		18.09.91. 31.01.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
760	Grgar	Mladen	20.06.65.		25.01.92. 15.02.92.	31.07.95	31.07.95
761	Grgat	Damir	17.12.70.	Trkeši 13, Bregana	15.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
762	Grgat	Josip	15.06.63.	A. Bijankinija 47, Samobor	18.09.91. 12.07.92.		
763	Grgečić	Antun	01.07.62.			31.07.95	10.09.95
764	Grgečić	Dražen	11.11.71.			31.07.95	20.08.95
765	Grgečić	Dražen	16.01.70.			02.08.95	20.08.95
766	Grgečić	Ivica	08.04.67.			31.07.95	31.07.95
767	Grgečić	Jurica	19.04.65.			07.08.95	20.08.95
768	Grgečić	Krešo	29.12.74.			02.08.95	20.08.95
769	Grgečić	Darko	03.02.67.	Braslovje 89, Braslovje	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
770	Grgečić	Ivica	25.08.65.	Braslovje 33, Braslovje	18.09.91. 23.09.91.		
771	Grgečić	Ivica	25.08.65.	Braslovje 33, Braslovje	05.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
772	Grgečić	Petar	30.12.60.		18.09.91. 18.12.91.	31.07.95	20.08.95
773	Grgečić	Željko	05.04.72.	Gregurić Breg 32, G. Breg	15.04.92. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
774	Grgos	Anđelko	20.05.74.			31.07.95	20.08.95
775	Grgos	Damir	15.03.67.		05.01.92. 28.02.92.		
776	Grgos	Jurica	18.02.67.	Gregurić Breg 54, G. Breg	07.11.91. 12.07.92.		
777	Grgos	Jurica	07.04.63.	Mali Vratnik 9, M.Vratnik	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
778	Grgos	Stjepan	27.09.66.		18.09.91. 24.04.92.	31.07.95	28.08.95
779	Grgos	Zdravko	25.07.63.		30.10.91. 12.07.92.		
780	Grgurić	Davor	20.10.68.			31.07.95	20.08.95
781	Grgurić	Vladimir	31.12.52.	M. Vukasovića 9, Samobor	09.12.91. 12.07.92.	01.08.95	15.09.95
782	Grilec	Željko	26.10.60.	Jurkošekova 13, Bregana	20.09.91. 30.04.92.	31.07.95	28.08.95
783	Grlević	Krešimir	9.12.65.	Nazorova 1, Sv. Nedjelja	18.09.91. 22.04.92.	31.07.95	03.09.95
784	Grlić	Željko	01.05.65.	I. Sokolčića 147, Rakitje	18.09.91. 22.04.92.	31.07.95	20.08.95
785	Grofelnik	Ivica	21.09.64.	Hamor bb, Samobor	15.05.92. 12.07.92.		
786	Grom	Željko	10.02.57.	Otok 17, Otok	18.09.91. 19.07.92.	31.07.95	28.08.95
787	Grozdanić	Ive	08.08.52.		18.09.91. 09.12.91.		
788	Grubeša	Jozo	09.12.53.	Bencekovićev odv. 18, Smb	18.09.91. 01.05.92.		
789	Grubišić	Drago	22.09.58.		18.11.91. 18.11.91.		
790	Grubišić	Željko	18.08.61.	S. Brkovića 42, Orešje	16.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
791	Gubaš	Zdravko	10.11.59.	P. Marganovića 13, Samobor	15.05.92. 12.07.92.		
792	Gulić	Stjepan	28.11.65.	Stubička 551, Donja Bistra	05.05.92. 12.07.92.		
793	Guliš	Alojz	25.04.61.	Braslovje 31, Braslovje	07.05.92. 12.07.92.		
794	Guliš	Damir	28.12.62.		18.09.91. 21.10.91.		
795	Guliš	Damir	09.02.70.	Braslovje 93, Braslovje	15.05.92. 12.07.92.		
796	Guliš	Franjo	28.01.65.		18.09.91. 19.09.91.		
797	Guliš	Franjo	29.12.62.	Braslovje 17, Braslovje	30.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
798	Guliš	Ivan	06.07.56.		18.09.91. 12.10.91.		
799	Guliš	Josip	15.02.65.	Rude 331, Rude	18.09.91. 08.05.92.	31.07.95	20.08.95
800	Guliš	Josip	08.04.70.		07.11.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
801	Guliš	Mirko	10.02.57.		12.10.91. 04.12.91.		
802	Guliš	Mladen	07.09.71.			31.07.95	20.08.95
803	Guliš	Stjepan	03.01.61.		18.09.91. 19.04.92.	31.07.95	28.08.95
804	Guliš	Tihomir	02.11.71.	Mala Jazbina 8, M. Jazbina	15.05.92. 12.07.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
805	Gunčić	Josip	14.01.73.				31.07.95	20.08.95
806	Gunčić	Bojan	09.11.69.	M. Bogdanovića 2, Samobor	30.10.91.	11.03.92.	08.08.95	20.08.95
807	Gunčić	Josip	17.03.66.		18.09.91.	17.03.92.		
808	Gunčić	Milan	24.09.54.	Veliki Lipovec 27, V. Lipovec	18.09.91.	15.05.92.	31.07.95	20.08.95
809	Gunčić	Zdenko	17.05.55.		18.09.91.	16.12.91.		
810	Gunčić	Željko	06.04.55.	Ivana Huste 5, Samobor	25.04.92.	27.04.92.		
811	Gundić	Branko	06.01.63.	Omladinska 6, Bregana	24.09.91.	12.07.92.	02.08.95	20.08.95
812	Guštin	Duško	24.07.64.	Langova 83, Samobor	18.09.91.	10.04.92.	01.08.95	01.08.95
813	Guzan	Danijel	13.07.74.				31.07.95	20.08.95
814	Gvozdanović	Milan	02.01.59.	Brezovac 6, Brezovac	18.09.91.	12.07.92.		
815	Gvozdanović	Milan	03.10.69.				31.07.95	20.08.95
816	Gvozdanović	Nevenko	26.03.74.				31.07.95	20.08.95
817	Habdelić	Zlatko	03.11.58.		05.01.92.	28.01.92.		
818	Haber	Mario	08.02.63.		18.09.91.	03.10.91.		
819	Haberle	Damir	16.02.66.		25.01.92.	12.07.92.		
820	Habljak	Damir	14.06.66.		18.09.91.	11.02.92.	01.07.95	01.07.95
821	Habljak	Darko	17.06.59.	Mlinska 9, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
822	Habljak	Marijan	30.03.61.	Samoborska 7, Bestovje	25.01.92.	19.04.92.	31.07.95	10.09.95
823	Habljak	Tomo	06.10.55.	Rakitska cesta 2/2, Novaki	18.09.91.	25.05.92.		
824	Habrle	Vlado	20.10.61.	Brijeg 31, Samobor	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
825	Hajduk	Saud	19.03.66.		18.09.91.	31.01.92.		
826	Hajsinger	Josip	24.09.66.				31.07.95	20.08.95
827	Hajsinger	Mijo	29.08.63.				31.07.95	31.07.95
828	Hajtok	Antun	19.09.59.		24.10.91.	23.03.92.		
829	Hajtok	Branko	18.04.62.	A. Šenoe 14, Brezje	18.09.91.	12.07.92.		
830	Hajtok	Damir	23.02.62.		18.09.91.	29.09.91.	31.07.95	20.08.95
831	Hajtok	Darko	04.01.67.	A. Šenoe 7, Brezje	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
832	Hajtok	Ivan	14.05.50.		18.09.91.	25.12.91.		
833	Hajtok	Mladen	29.06.59.	Malogorička 70, Brezje	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
834	Hajtok	Vladimir	17.10.61.	A. Šenoe 31, Brezje	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
835	Hajtok	Željko	18.12.63.		20.09.91.	05.10.91.		
836	Halapir	Danijel	19.07.72.				31.07.95	20.08.95
837	Halilović	Marko	26.04.56.				03.08.95	20.08.95
838	Halilović	Marko	26.04.56.	Borisa Kidriča 34, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
839	Halilović	Mladen	14.01.67.	Starogradska 34, Samobor	16.04.92.	12.07.93.	31.07.95	20.08.95
840	Halužan	Damir	26.06.69.		18.09.91.	25.10.91.	31.07.95	20.08.95
841	Haralović	Petar	04.01.54.	Dežmanova 11, Samobor	17.04.92.	12.07.92.		
842	Hasan	Valent	12.01.42.		18.09.91.	20.11.91.		
843	Hasan	Zdravko	10.09.69.	M. Rakovica 35, M.Rakovica	09.12.91.	10.05.92.	31.07.95	20.08.95
844	Hasanović	Branko	05.08.62.	Petkov Breg 7, Petkov Breg	18.09.91.	13.05.92.	31.07.95	20.08.95
845	Hasanović	Dragutin	27.08.60.	Petkov Breg 11, Petkov Breg	15.10.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
846	Hasanović	Dragutin	08.06.50.	Petkov Breg 38b, Petkov Breg	15.10.91.	12.01.92.		
847	Hasanović	Ivica	15.06.71.	Petkov Breg 7, Petkov Breg	06.04.92.	06.04.92.		
848	Hasanović	Zdravko	01.07.60.	Petkov Breg 10, Petkov Breg	15.10.91.	06.12.91.	31.07.95	20.08.95
849	Hasanović	Zlatko	15.01.56.	Petkov Breg 32, Petkov Breg	15.10.91.	12.07.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
850	Hasanović	Željko	07.01.72.	Petkov Breg 38c, Petkov Breg	24.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
851	Haudrić	Amir	18.06.69.				02.08.95	20.08.95
852	Henc	Darko	12.02.74.				31.07.95	20.08.95
853	Heraković	Branko	10.05.67.	V. Rakovica 51, V. Rakovica	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
854	Heraković	Branko	10.05.67.	V. Rakovica 51, V. Rakovica	18.09.91.	09.03.92.	31.07.95	20.08.95
855	Herceg	Ivan	21.09.57.	I. Sokolčića 17, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
856	Herceg	Mario	04.02.67.		18.09.91.	05.06.92.		
857	Herceg	Nenad	06.10.68.	P. Videkovića 33, Strmec	28.10.91.	12.07.92.		
858	Herceg	Radojko	03.09.54.	B. Krajgera 8, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
859	Herceg	Rajko	27.12.70.	D. Žokalja 21, Samobor	24.04.92.	12.07.92.	31.07.95	28.08.95
860	Herceg	Vlado	22.10.66.		18.09.91.	14.12.91.		
861	Herceg	Vlado	17.05.60.	Stara cesta 73, Orešje	15.05.92.	12.07.92.		
862	Herceg	Zlatko	22.03.53.		18.09.91.	18.09.91.		
863	Herceg	Željko	26.11.61.	Trg Lazina 21, Strmec	25.01.92.	12.07.92.		
864	Hercigonja	Davor	16.01.73.				31.07.95	20.08.95
865	Herger	Božo	08.11.59.		16.10.91.	21.05.92.		
866	Hersa	Ivan	10.12.60.	S. Delića 41, Samobor	15.05.92.	12.07.92.		
867	Hersa	Nikola	15.02.58.	Šipački Brijeg 9, Samobor	07.05.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
868	Hlebec	Denis	09.04.68.	Odv. T. Ujevića 8, Samobor	15.04.92.	12.07.92.	03.08.95	03.08.95
869	Hlupić	Branko	05.02.59.	A. G. Matoša 1, Samobor	07.05.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
870	Hodak	Željko	14.04.57.				03.08.95	20.08.95
871	Hofer	Krunoslav	21.07.71.	Rude 262/2, Rude	24.04.92.	12.07.92.	31.07.95	11.08.95
872	Hofer	Miljenko	06.10.67.	Rude 270, Rude	24.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
873	Hofer	Petar	24.06.51.		18.09.91.	01.02.92.		
874	Holetić	Franjo	19.11.61.				31.07.95	20.08.95
875	Holetić	Marijan	25.06.59.		14.10.91.	25.01.92.		
876	Holetić	Marijan	12.02.68.				31.07.95	20.08.95
877	Holetić	Renato	21.04.69.		18.09.91.	21.04.92.	31.07.95	28.08.95
878	Holetić	Zdravko	06.08.61.	Sv. Martin pod Okićem 16	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	28.08.95
879	Honomihl	Josip	05.03.49.	Bencekovićeva 14, Samobor	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	28.08.95
880	Horvat	Alan	13.11.68.		18.09.91.	28.10.91.	31.07.95	20.08.95
881	Horvat	Božidar	12.02.58.		18.09.91.	04.12.91.		
882	Horvat	Božidar	14.09.64.		18.09.91.	09.12.91.	31.07.95	28.08.95
883	Horvat	Branko	26.04.58.	Otruševac 38, Otruševac	15.05.92.	12.07.92.		
884	Horvat	Damir	22.11.61.	Stara cesta 87, Orešje	16.10.91.	12.07.92.	05.08.95	20.08.95
885	Horvat	Damir	23.07.65.				02.08.95	20.08.95
886	Horvat	Damir	12.04.69.	Grdanjci 1/1, Grdanjci	18.09.91.	12.05.92.	31.07.95	20.08.95
887	Horvat	Dean	13.04.66.		24.10.91.	07.11.91.		
888	Horvat	Dragutin	23.10.62.		18.09.91.	05.02.92.		
889	Horvat	Dragutin	10.09.56.		16.10.91.	09.03.92.		
890	Horvat	Franjo	22.06.55.		18.09.91.	30.12.91.		
891	Horvat	Hrvoje	28.12.71.	J. Staničića 13, Samobor	16.10.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
892	Horvat	Ivan	15.02.48.	Perkovčeva 101, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
893	Horvat	Ivan	17.04.60.	Gajeva 47, Samobor	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
894	Horvat	Ivan	13.05.61.		18.10.91.	03.11.91.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
895	Horvat	Ivan	09.08.52.		18.09.91. 12.07.92.		
896	Horvat	Ivica	23.02.70.		12.10.91. 05.01.92.		
897	Horvat	Ivica	05.07.72.		18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
898	Horvat	Ivo	26.02.57.	Gradna 29, Samobor	18.09.91. 12.07.92.		
899	Horvat	Josef	07.04.70.	Trg kralja Tomislava 7, Smb	05.01.92. 18.05.92.	31.07.95	20.08.95
900	Horvat	Josip	12.02.66.	Dekanići 17, Kerestinec	30.10.91. 11.04.92.		
901	Horvat	Josip	01.02.53.	A. Šenoe 26, Lug	19.09.91. 12.07.92.		
902	Horvat	Josip	29.09.55.	Gradna 33, Gradna	18.09.91. 12.07.92.		
903	Horvat	Josip	02.12.52.		18.09.91. 12.07.92.		
904	Horvat	Juraj	07.01.69.	Bobovica 21, Bobovica	05.02.92. 27.04.92.	31.07.95	20.08.95
905	Horvat	Juraj	14.10.68.		05.01.92. 18.05.92.	31.07.95	20.08.95
906	Horvat	Juraj	28.03.53.	Radnička 4, Bregana	18.09.91. 12.07.92.		
907	Horvat	Krešimir	19.03.62.	B. Oreški 39, Samobor	01.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
908	Horvat	Krsto	05.01.73.			31.07.95	20.08.95
909	Horvat	Marijan	09.09.57.	Otok 37, Otok	06.05.92. 12.07.92.		
910	Horvat	Mario	05.01.75.			31.07.95	20.08.95
911	Horvat	Mario	21.06.70.			31.07.95	20.08.95
912	Horvat	Martin	12.08.59.	Grdanjci 11, Grdanjci	18.09.91. 12.07.92.		
913	Horvat	Miljenko	10.04.68.		18.09.91. 31.01.92.	31.07.95	20.08.95
914	Horvat	Miroslav	22.08.62.	Savršćak 10, Savršćak	25.01.92. 12.05.92.		
915	Horvat	Mladen	26.03.62.	Trešnjevačka 13, Brezje	09.12.91. 31.07.92.	31.07.95	28.08.95
916	Horvat	Nenad	15.08.72.			31.07.95	20.08.95
917	Horvat	Pavao	26.03.60.	Otok 122, Otok	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
918	Horvat	Robert	27.10.71.	Gradna 63, Samobor	18.09.91. 12.07.92.		
919	Horvat	Slavko	15.11.53.	Vrbovec 38, Vrbovec	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	15.09.95
920	Horvat	Srećko	02.08.68.		18.09.91. 05.01.92.	31.07.95	20.08.95
921	Horvat	Stanko	09.10.55.		18.09.91. 04.12.91.		
922	Horvat	Stjepan	11.11.59.		20.09.91. 31.01.92.		
923	Horvat	Stjepan	10.10.68.			31.07.95	20.08.95
924	Horvat	Stjepan	16.01.61.	Savršćak 30/1, Savršćak	20.09.91. 28.04.92.	31.07.95	20.08.95
925	Horvat	Stjepan	02.02.63.		18.09.91. 22.04.92.	31.07.95	20.08.95
926	Horvat	Tomislav	07.02.75.			31.07.95	20.08.95
927	Horvat	Veljko	05.07.59.		18.09.91. 16.12.91.		
928	Horvat	Vid	06.06.62.	Otok bb, Otok	09.12.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
929	Horvat	Vladimir	24.01.59.		21.09.91. 05.02.92.		
930	Horvat	Vladimir	06.02.58.			03.08.95	20.08.95
931	Horvat	Vladimir	22.12.71.			31.07.95	20.08.95
932	Horvat	Vlado	28.11.56.		22.09.91. 05.02.92.		
933	Horvat	Zdenko	20.11.64.	Domaslovečka 83, Domaslovec	08.12.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
934	Horvat	Zdravko	09.02.60.	P. Videkovića 4, Rakitje	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
935	Horvat	Željko	29.09.62.		18.09.91. 09.12.91.		
936	Horvat	Željko	13.04.61.	Samobor	18.09.91. 09.12.91.	31.07.95	20.08.95
937	Horvat	Željko	29.11.66.	Otok 86, Otok	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
938	Horvat	Željko	23.11.71.			02.08.95	20.08.95
939	Horvat	Željko	10.06.65.		18.09.91. 23.04.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
940	Horvatek	Tomislav	16.04.73.			31.07.95	20.08.95
941	Horvatić	Ivan	08.03.40.		18.09.91. 22.10.91.		
942	Horvatić	Marijan	11.03.54.		18.09.91. 27.01.92.		
943	Horvatić	Mario	15.03.72.			31.07.95	20.08.95
944	Horvatić	Miroslav	19.07.74.			31.07.95	20.08.95
945	Horvatinčić	Božo	28.05.71.			02.08.95	20.08.95
946	Horvatinčić	Ivica	29.09.60.	Rakov Potok 108, R. Potok	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
947	Horvatinčić	Slavko	05.01.52.	Rakov Potok 97, R. Potok	18.09.91. 12.07.92.		
948	Horvatinčić	Tomislav	07.02.72.			31.07.95	20.08.95
949	Hrabrić	Tomica	13.05.51.		18.09.91. 31.01.92.		
950	Hrđun	Pavao	18.03.55.		18.09.91. 31.01.92.		
951	Hreščić	Antun	13.01.59.	V. Nazora 16, Samobor	07.05.92. 12.07.92.		
952	Hreščić	Franjo	11.03.68.		18.09.91. 31.12.91.	31.07.95	20.08.95
953	Hreščić	Josip	17.02.63.		15.10.91. 12.07.92.	31.07.95	31.07.95
954	Hreščić	Krešo	05.11.57.			31.07.95	20.08.95
955	Hreščić	Milivoj	24.10.62.	Rude 269/1, Rude	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
956	Hrg	Marijan	18.06.62.	Savska 16, Bestovje	18.09.91. 10.05.92.	31.07.95	20.08.95
957	Hribar	Damir	19.08.65.	A. Butorac 14, Samobor	16.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
958	Hribar	Mladen	13.03.58.	Školska 5, Bregana	15.05.92. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
959	Hribar	Mladen	03.07.64.		18.09.91. 21.10.91.		
960	Hribar	Vladimir	01.02.55.		18.09.91. 15.11.91.		
961	Hribar	Željko	18.09.55.		18.09.91. 31.01.92.		
962	Hriberski	Boris	06.03.65.	V. Nazora 22, Novaki	18.09.91. 12.07.92.		
963	Hriberski	Darko	28.01.72.	Zagorska 6, Bestovje	17.04.92. 12.07.92.		
964	Hriberski	Renato	05.11.68.		09.12.91. 27.03.92.		
965	Hriberski	Roman	06.05.69.	Zagorska 8, Bestovje	26.11.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
966	Hrkec	Davor	18.09.70.	Odv. S. Bencekovića 9, Samobor	24.04.92. 12.07.92.		
967	Hrlec	Alexandar	08.07.70.		18.09.91. 15.01.92.		
968	Hrs	Danijel	18.09.69.		18.09.91. 14.12.91.		
969	Hršak	Damir	04.02.62.		09.12.91. 27.01.92.		
970	Hrubi	Darko	12.09.58.			03.08.95	20.08.95
971	Hruškovec	Željko	22.10.69.	J. Debeljaka 19a, Samobor	24.04.92. 12.07.92.	08.08.95	20.08.95
972	Hrvačić	Krunoslav	11.05.63.			31.07.95	31.07.95
973	Hrženjak	Branko	04.09.74.			31.07.95	20.08.95
974	Hrženjak	Milan	25.06.55.	A. Augustinčića 16, Rakitje	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
975	Hrženjak	Perica	17.06.67.	Gajeva 21, Samobor	17.04.92. 12.07.92.		
976	Hrženjak	Zdravko	28.01.60.	Rakov Potok 237, R. Potok	18.09.91. 12.07.92.		
977	Hržić	Damir	01.10.66.	Kladje 70, Kladje	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
978	Hržić	Juraj	13.01.52.		05.01.92. 19.03.92.		
979	Hržić	Jurica	22.02.67.		18.09.91. 04.03.92.		
980	Hržić	Srećko	14.03.66.	V. Rakovica 16, V. Rakovica	07.11.91. 10.07.92.		
981	Hržić	Stjepan	07.07.58.		18.09.91. 10.12.91.		
982	Hržić	Velimir	12.06.68.	Samoborska 5, Sv. Nedjelja	18.09.91. 30.09.92.		
983	Hržić	Vladimir	19.03.52.		18.09.91. 21.09.91.		
984	Hržić	Zlatko	20.05.61.		28.10.91. 07.12.91.	31.07.95	20.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
985	Hržić	Željko	16.04.63.		18.09.91. 25.10.91.	31.07.95	31.07.95
986	Hržić	Željko	03.01.69.		18.09.91. 29.02.92.	31.07.95	20.08.95
987	Hučić	Josip	27.03.58.		18.09.91. 12.10.91.		
988	Hujić	Davor	22.01.67.		09.12.91. 25.01.92.		
989	Huljev	Ivan	19.12.57.	Domaslovec 38, Domaslovec	18.09.91. 12.07.92.		
990	Husak	Mladen	06.02.60.	Selska 4, Brezje	15.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
991	Husta	Damir	25.09.64.			03.08.95	20.08.95
992	Husta	Ivan	09.01.57.	Otok 110, Otok	18.09.91. 12.07.92.		
993	Husta	Ivica	25.01.63.			01.07.95	20.08.95
994	Husta	Mario	02.07.74.			31.07.95	20.08.95
995	Huzjan	Ivan	17.01.53.		26.11.91. 27.01.92.		
996	Huzjan	Krešimir	15.09.58.	Bosanska 14	26.11.91. 22.05.92.		
997	Ilić	Pavle	01.07.49.	M. Tita 5/II, Zaprešić	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
998	Ilić	Zoran	05.10.70.			02.08.95	20.08.95
999	Ilić	Zoran	27.09.60.			31.07.95	20.08.95
1000	Ilić	Zoran	27.09.60.	Kumrovečka 5, Bestovje	18.09.91. 12.07.92.		
1001	Imprić	Darko	13.05.59.		18.09.91. 30.09.91.		
1002	Ištuk	Ante	15.09.60.	Farkaševac 92, Farkaševac	15.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1003	Ivančević	Dražen	02.03.68.		18.09.91. 26.10.91.		
1004	Ivanec	Ivan	15.01.56.	M. Stilinovića 8, Sv. Nedjelja	09.12.91. 15.05.92.		
1005	Ivanec	Tihomir	11.09.66.		18.09.91. 25.10.91.		
1006	Ivanušević	Davor	15.10.63.		18.09.91. 31.01.92.	31.07.95	20.08.95
1007	Ivanušević	Josip	17.04.59.		18.09.91. 24.09.91.		
1008	Ivanušević	Mijo	06.04.59.		18.09.91. 31.01.92.	03.08.95	20.08.95
1009	Ivanušević	Miljenko	08.12.65.		18.09.91. 01.10.91.		
1010	Ivanušević	Mirko	20.07.59.		18.09.91. 09.12.91.		
1011	Ivanušević	Mirko	14.11.72.			31.07.95	20.08.95
1012	Ivanušević	Stjepan	23.12.68.		06.04.92. 06.04.92.	01.08.95	20.08.95
1013	Ivanušević	Zdenko	26.06.56.		18.09.91. 12.12.91.		
1014	Ivanušević	Zdravko	08.05.72.			31.07.95	20.08.95
1015	Ivanjko	Ivan	01.05.51.		30.10.91. 31.01.92.		
1016	Ivčić	Vlado	18.01.64.		18.09.91. 29.10.91.		
1017	Iviček	Željko	05.03.60.	Nedjeljska cesta 4, Samobor	18.09.91. 30.03.92.		
1018	Ivić	Stipo	21.03.67.			02.08.95	20.08.95
1019	Ivkovčić	Antun	13.01.63.	Noršić Selo 34, Noršić Selo	05.01.92. 28.04.92.	31.07.95	20.08.95
1020	Ivkovčić	Ivica	28.02.75.			31.07.95	11.08.95
1021	Ivkovčić	Mirko	08.06.65.	Noršić Selo 32, Noršić Selo	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1022	Ivkovčić	Nedeljko	21.01.64.		18.09.91. 10.10.91.		
1023	Ivkovčić	Petar	15.10.65.		05.01.92. 15.01.92.	31.07.95	11.08.95
1024	Ivkovčić	Stanko	28.12.64.	Domaslovec 2, Domaslovec	18.09.91. 12.07.92.	02.08.95	20.08.95
1025	Ivkovčić	Stjepan	30.10.69.	Noršić Selo 30, Noršić Selo	24.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1026	Ivkovčić	Željko	12.07.72.			31.07.95	20.08.95
1027	Ivković	Vinko	05.01.55.	Starogradska 36, Samobor	18.09.91. 14.08.92.		
1028	Ivšac	Miljenko	20.10.74.			31.07.95	20.08.95
1029	Ivšac	Zdenko	13.11.56.		18.09.91. 18.10.91.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
1030	Ivšac	Željko	15.11.67.	Vinogradska 7, Sv.Nedelja	15.05.92.	12.07.92.	31.07.95	15.09.95
1031	Jagarčec	Nenad	22.10.65.				03.08.95	20.08.95
1032	Jager	Ervin	28.03.64.		18.10.91.	04.12.91.		
1033	Jager	Josip	22.08.50.				31.07.95	20.08.95
1034	Jagić	Tihomir	12.10.67.	S. Brkovića 67, Orešje	05.01.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1035	Jagodić	Antun	02.09.72.		19.09.91.	06.12.91.		
1036	Jagodić	Damir	02.07.75.				02.08.95	20.08.95
1037	Jagodić	Damir	17.11.69.				02.08.95	20.08.95
1038	Jagodić	Franjo	30.07.73.				31.07.95	20.08.95
1039	Jagodić	Ivan	29.01.58.	Farkaševac 114, Farkaševac	25.01.92.	12.07.92.		
1040	Jagodić	Josip	13.08.59.	Rudarska Draga 20, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
1041	Jagodić	Miljenko	30.11.65.		12.10.91.	15.11.91.		
1042	Jagušt	Nedjeljko	20.04.69.	Prigorska 9, Bestovje	05.11.91.	12.07.92.	31.07.95	10.08.95
1043	Jaklenec	Branko	07.10.58.		18.09.91.	13.11.91.		
1044	Jaklenec	Branko	20.10.58.	Rakov Potok 118, R. Potok	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	15.09.95
1045	Jaklenec	Damir	16.05.62.	Rakov Potok 39, R. Potok	17.02.92.	12.07.92.		
1046	Jaklenec	Darko	19.05.66.	Rakov Potok 67, R. Potok	15.05.92.	12.07.92.		
1047	Jaklenec	Mladen	15.02.68.		24.10.91.	08.01.92.		
1048	Jaklenec	Nikola	17.01.61.	Molvička cesta 99, Molvice	15.05.92.	12.07.92.		
1049	Jaklenec	Tomo	16.02.57.		18.09.91.	14.12.91.		
1050	Jaklenec	Vinko	16.09.57.		18.09.91.	22.01.92.		
1051	Jaklenec	Vinko	16.01.56.		18.09.91.	31.01.92.		
1052	Jaklenec	Zdravko	06.07.60.		18.09.91.	18.09.91.		
1053	Jakopač	Branko	21.03.65.		18.09.91.	09.12.91.		
1054	Jakopač	Dražen	23.10.69.				02.08.95	20.08.95
1055	Jakopač	Ivan	31.12.58.		18.09.91.	12.10.91.		
1056	Jakopač	Ivica	18.04.71.	Dol 93, Dol	15.05.92.	12.07.92.	31.07.95	10.09.95
1057	Jakopač	Josip	11.12.52.		18.09.91.	12.07.92.	10.08.95	28.08.95
1058	Jakopač	Vladimir	13.09.69.		18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1059	Jakopač	Vlado	01.07.67.	Dol 152, Dol	30.10.91.	22.04.92.		
1060	Jakopec	Branko	12.10.74.				31.07.95	20.08.95
1061	Jakopec	Davor	19.11.74.				31.07.95	20.08.95
1062	Jakopec	Ignac	15.04.58.		30.10.91.	20.03.92.		
1063	Jakopec	Igor	24.12.73.				31.07.95	20.08.95
1064	Jakopec	Miroslav	24.09.69.		18.09.91.	12.05.92.		
1065	Jakšić	Josip	24.02.64.	9. maja 14, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
1066	Jakšić	Nenad	07.12.69.				31.07.95	20.08.95
1067	Jakšić	Zdravko	11.05.73.				31.07.95	20.08.95
1068	Jambor	Ivica	06.02.74.				31.07.95	20.08.95
1069	Jančinec	Nino	04.06.68.				31.07.95	20.08.95
1070	Jančinec	Ivica	11.11.65.		18.09.91.	21.10.91.	02.08.95	20.08.95
1071	Jandre	Zrno	01.09.61.	Vrapčanska 171/2, Zagreb	28.04.92.	31.12.92.		
1072	Jandrečić	Alojz	21.10.50.	Domjanićeva 12, Samobor	18.09.91.	31.01.92.		
1073	Jandrečić	Boris	14.11.59.	P. Videkovića 15, Novaki	18.09.91.	12.07.92.		
1074	Jandrečić	Branko	05.12.62.	V. Rakovica 28, V. Rakovica	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	28.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
1075	Jandrečić	Branko	09.05.64.	Kladje 94, Kladje	07.11.91.	12.07.92.	31.07.95	10.09.95
1076	Jandrečić	Damir	07.02.73.				31.07.95	20.08.95
1077	Jandrečić	Dražen	20.03.69.		18.09.91.	02.02.92.	31.07.95	20.08.95
1078	Jandrečić	Franjo	01.06.63.				01.08.95	20.08.95
1079	Jandrečić	Ivan	15.02.62.	Klake 4, Klake	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1080	Jandrečić	Marijan	13.10.57.		18.09.91.	30.10.91.	31.07.95	28.08.95
1081	Jandrečić	Milan	17.08.65.		18.09.91.	31.01.92.	31.07.95	20.08.95
1082	Jandrečić	Milan	13.07.67.	Srebrnjak 15, Samobor	18.09.91.	22.04.92.	31.07.95	11.08.95
1083	Jandrečić	Robert	08.04.69.				31.07.95	31.07.95
1084	Jandrečić	Robert	08.04.69.		18.09.91.	09.10.91.		
1085	Jandrečić	Stjepan	21.04.58.		30.10.91.	06.02.92.		
1086	Jandrečić	Stjepan	25.07.63.				31.07.95	20.08.95
1087	Jandrečić	Tomo	20.04.56.	Klake 1, Klake	07.01.92.	12.07.92.	31.07.95	15.09.95
1088	Janđel	Siniša	06.02.62.	9. maja 7, Samobor	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1089	Janković	Davor	20.09.74.				31.07.95	20.08.95
1090	Janoch	Ivan	25.09.67.	Omladinska 3, Bestovje	05.01.92.	12.07.92.		
1091	Jantolić	Igor	03.02.73.				02.08.95	20.08.95
1092	Jantolić	Josip	17.06.61.	Otok 85, Otok	18.09.91.	21.04.92.		
1093	Jantolić	Zlatko	29.05.51.	D. Jurkošeka 14, Bregana	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1094	Janžić	Franjo	30.09.74.				31.07.95	20.08.95
1095	Janžić	Vlado	21.05.67.		05.01.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1096	Janjić	Franjo	11.10.73.				31.07.95	20.08.95
1097	Japunčić	Tomislav	07.01.56.		18.09.91.	10.10.91.		
1098	Jarnjak	Igor	01.10.66.				08.08.95	20.08.95
1099	Jazbinski	Ivan	01.03.56.	M. Jazbina 10, M. Jazbina	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	31.07.95
1100	Ječić	Branko	21.06.52.	B. Ribara 77, Bestovje	26.11.91.	30.04.92.		
1101	Jednačak	Krešo	18.10.66.		18.09.91.	31.01.92.		
1102	Jednar	Božidar	17.08.62.		18.09.91.	16.01.92.	31.07.95	20.08.95
1103	Jednar	Ivan	01.06.58.	Klokočevac 26, Klokočevac	20.09.91.	26.06.92.		
1104	Jedvaj	Dinko	09.02.57.	13. proleterske 13, Bestovje	15.05.92.	12.07.92.	03.08.95	20.08.95
1105	Jedvaj	Krunoslav	04.02.74.				01.08.95	01.08.95
1106	Jedvaj	Rudolf	26.08.63.		18.09.91.	31.01.92.		
1107	Jedvaj	Rudolf	20.08.63.				31.07.95	11.08.95
1108	Jelečki	Ivica	08.12.70.				31.07.95	11.08.95
1109	Jelen	Dario	22.12.71.		25.01.92.	30.03.92.		
1110	Jelenić	Branko	08.04.59.				03.08.95	28.08.95
1111	Jelić	Boris	03.06.59.	Rakov Potok, R. Potok	18.09.91.	12.07.92.		
1112	Jelić	Stjepan	02.01.53.	Rakov Potok bb, R. Potok	18.09.91.	11.02.92.		
1113	Jelinčić	Branko	26.05.55.		18.09.91.	31.12.91.		
1114	Jelinčić	Bruno	25.08.65.	Zdenci 4, Bestovje	18.09.91.	18.05.92.	31.07.95	31.07.95
1115	Jelković	Ivica	15.09.71.				31.07.95	20.08.95
1116	Jenko	Vladimir	22.03.60.	Kolodvorska 98, Samobor	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1117	Jež	Drago	21.09.64.				31.07.95	20.08.95
1118	Jež	Tomica	13.12.71.				31.07.95	20.08.95
1119	Jordan	Ivan	12.06.67.	Gajeva 43/1, Samobor	05.01.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
1120	Jorgić	Damir	14.07.72.	Kolodvorska bb, Samobor	16.04.92. 12.07.92.		
1121	Jukičić	Josip	09.12.68.	Savska 4, Samobor, Orešje	14.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1122	Jukić	Vlado	28.10.68.			31.07.95	20.08.95
1123	Jularić	Tomislav	16.08.56.		18.09.91. 14.10.91.		
1124	Juraj	Miroslav	27.07.67.			02.08.95	20.08.95
1125	Juranko	Stjepan	30.09.61.		18.09.91. 17.10.91.		
1126	Juranko	Vlado	13.06.60.	Stražnik 12, Samobor	18.09.91. 24.04.92.	31.07.95	28.08.95
1127	Jurašković	Mladen	28.05.72.				
1128	Juratovac	Ivica	04.05.74.			31.07.95	20.08.95
1129	Juratovac	Marijan	24.12.62.	Novo Selo 18, Novo Selo	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1130	Juratovac	Milan	18.11.75.			02.08.95	20.08.95
1131	Juratovac	Predrag	05.05.64.	Hercegovačka 1, Samobor	25.09.91. 12.07.92.	01.08.95	01.08.95
1132	Juratovac	Tomo	05.09.54.		13.10.91. 29.02.92.		
1133	Juratović	Dubravko	24.02.62.			03.08.95	20.08.95
1134	Jurčin	Mijo	04.10.60.	Noršić Selo 26, N.Selo	07.05.92. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
1135	Juric	Mladen	13.09.67.	Odv. T. Čakanića 26, Novaki	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1136	Jurić	Zvonko	27.05.62.			31.07.95	20.08.95
1137	Jurić-Ćivro	Šimun	02.05.55.		09.12.91. 04.03.92.		
1138	Jurilj	Mario	10.01.70.	13. p. brigade 35, Bestovje	15.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1139	Jurin	Ivica	31.12.74.			31.07.95	20.08.95
1140	Jurin	Velimir	06.09.73.			31.07.95	20.08.95
1141	Jurinec	Ivica	27.04.70.			31.07.95	20.08.95
1142	Jurinec	Krešimir	02.05.74.			02.08.95	20.08.95
1143	Jurinec	Krešo	22.12.60.	I. Sokolčića 66, Rakitje	20.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1144	Jurinec	Tomislav	22.03.72.			08.08.95	20.08.95
1145	Jurinjak	Josip	16.02.58.	M. Stilinovića 55b, Samobor	06.05.92. 12.07.92.		
1146	Jurković	Božidar	10.12.39.		05.01.92. 08.02.92.		
1147	Jurković	Branko	14.03.57.	Pavučnjak 22, Pavučnjak	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
1148	Jurković	Darko	06.01.61.	Konščica 88, Konščica	12.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1149	Jurković	Dražen	02.05.68.			31.07.95	20.08.95
1150	Jurković	Ivan	17.06.59.		18.09.91. 12.07.92.	03.08.95	03.08.95
1151	Jurković	Marijan	04.03.64.		18.09.91. 28.01.92.	31.07.95	20.08.95
1152	Jurković	Zdravko	10.05.58.		18.09.91. 14.12.91.		
1153	Jurlin	Tomislav	11.01.63.		18.09.91. 20.11.91.		
1154	Jusanović	Željko	07.04.51.	Đ.Basaričeka 9/III, Bregana	25.01.92. 10.04.92.		
1155	Jutriša	Hinko	25.06.57.		18.09.91. 09.12.91.		
1156	Kajganić	Damir	29.05.59.	Svetonedeljska 81, Kerestinec	06.05.92. 12.07.92.		
1157	Kalaica	Josip	24.11.68.		18.09.91. 31.01.92.		
1158	Kalaica	Krešimir	06.09.70.		18.09.91. 05.01.92.		
1159	Kalaica	Tomislav	16.05.66.		18.09.91. 14.01.92.	31.07.95	20.08.95
1160	Kalaica	Željko	04.11.71.		05.01.92. 12.07.92.		
1161	Kalingar	Dražen	22.06.65.		20.09.91. 09.03.92.	31.07.95	31.07.95
1162	Kalingar	Ivan	26.06.57.	Slani Dol 48, Slani Dol	18.09.91. 16.02.93.		
1163	Kalingar	Vlado	03.03.61.			02.08.95	20.08.95
1164	Kaloper	Vlado	22.04.52.		18.09.91. 31.01.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
1165	Kamenčić	Ferdo	19.09.72.			31.07.95	28.08.95
1166	Kamenčić	Željko	31.03.71.			01.08.95	01.08.95
1167	Kapac	Branko	27.04.58.	Maršala Tita 31, Samobor	09.12.91. 12.07.92.		
1168	Kapudžija	Dario	08.11.63.	Samoborska 33, Bestovje	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1169	Kapudžija	Dragutin	18.05.62.		18.09.91. 15.10.91.		
1170	Karabajić	Vladimir	11.04.63.		17.10.91. 12.07.92.	01.08.95	20.08.95
1171	Karabelj	Dragutin	17.06.60.	Selska 10, Brezje	18.09.91. 12.07.92.		
1172	Karaga	Kruno	20.01.64.	Voćarska 9, Rakitje	27.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1173	Karalić	Ivica	14.10.61.	D. Žokalja 11, Samobor	05.05.92. 12.07.92.		
1174	Karamatić	Ilija	01.01.62.		26.11.91. 22.01.92.	01.08.95	20.08.95
1175	Karasman	Linek	26.01.51.	Savska 31, Orešje	08.01.92. 12.07.92.	07.08.95	28.08.95
1176	Kardinar	Jože	17.12.42.	Klaićeva 8, Samobor	07.01.92. 12.07.92.		
1177	Karija	Dražen	20.07.64.		18.09.91. 12.07.92.		
1178	Karija	Josip	14.11.68.		30.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1179	Karlović	Marijan	13.02.58.		18.09.91. 24.01.92.		
1180	Kasal	Karlo	08.06.69.			31.07.95	20.08.95
1181	Kasanić	Danijel	08.07.63.		18.09.91. 09.10.91.		
1182	Kasanić	Dubravko	07.10.64.	P. Videkovića 19, Strmec	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1183	Kasupović	Damir	04.03.61.	Kerestinec 188, Kerestinec	25.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1184	Kašica	Željko	20.04.71.	Medsave 1, Medsave	04.10.91. 12.07.92.		
1185	Katanec	Kruno	08.01.70.	Brezjanski put 2, Brezje	17.02.92. 12.07.92.	31.07.95	31.08.95
1186	Katanec	Krunoslav	23.12.73.			31.07.95	20.08.95
1187	Katanec	Vlado	18.12.59.		18.09.91. 21.10.91.		
1188	Katanica	Franjo	10.04.57.		18.09.91. 30.12.91.		
1189	Katanica	Miro	16.06.74.			31.07.95	20.08.95
1190	Katanica	Stjepan	13.08.73.			31.07.95	20.08.95
1191	Katanica	Vinko	09.10.57.		18.09.91. 09.12.91.		
1192	Katušić	Anđelko	22.01.67.			31.07.95	20.08.95
1193	Katušić	Mladen	08.07.58.		12.10.91. 15.11.91.		
1194	Kaurin	Marinko	30.01.69.			31.07.95	20.08.95
1195	Kečkeš	Stjepan	07.09.44.		18.12.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1196	Kedmenac	Nikola	20.05.73.			31.07.95	20.08.95
1197	Kekić	Nikola	15.12.60.			02.08.95	20.08.95
1198	Kelečić	Vinko	10.01.58.	Podgrađe 11, Podgrađe	15.10.91. 19.04.92.		
1199	Kelečić	Vinko	28.03.55.		12.10.91. 21.10.91.		
1200	Kelemen	Davor	13.02.63.		18.09.91. 29.10.91.		
1201	Keliš	Davor	14.11.65.	D. Žokalja 7, Samobor	15.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1202	Kenfelja - Mučnjak	Miljenko	15.08.71.			02.08.95	20.08.95
1203	Kenjereš	Željko	17.12.64.	B. Tonija 5, Samobor	05.01.92. 12.07.92.		
1204	Keresman	Ivica	30.11.64.	Bedar 17, Bedar	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1205	Keresman	Ivica	26.09.58.			03.08.95	20.08.95
1206	Keresman	Josip	08.03.64.		18.09.91. 30.09.91.		
1207	Keresman	Josip	22.11.59.	J. Žugca 20, Novaki	17.02.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1208	Kerman	Damir	05.04.65.		18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
1209	Kerman	Nenad	02.01.75.			05.08.95	20.08.95
1210	Keserić	Mladen	19.05.67.		16.10.91. 12.01.92.		
1211	Kičin	Darko	05.09.66.	Vinodolska 6, Bestovje	27.05.92. 12.07.92.	01.08.95	20.08.95
1212	Kilin	Enis	17.05.62.		18.09.91. 14.12.91.		
1213	Kirin	Franjo	13.12.49.		18.09.91. 22.01.92.		
1214	Kirin	Goran	30.08.74.			31.07.95	20.08.95
1215	Kirin	Josip	01.01.51.	Bobovica 34, Bobovica	18.09.91. 12.07.92.		
1216	Kirin	Željko	26.07.68.	Rudarska Draga 16, Samobor	24.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1217	Kirin	Željko	21.02.57.	Gradna 78, Samobor	18.09.91. 05.11.93.		
1218	Kiseljak	Darko	10.09.63.		18.09.91. 09.12.91.		
1219	Kišiček	Boris	02.04.70.		18.09.91. 10.11.91.	31.07.95	20.08.95
1220	Kišiček	Vlado	16.01.73.			31.07.95	20.08.95
1221	Kitonić	Blaž	08.01.54.		18.09.91. 30.12.91.		
1222	Kižlin	Dražen	11.08.71.	V. Rakovica 37, V.Rakovica	27.09.91. 12.07.92.		
1223	Kižlin	Dražen	14.10.68.		18.09.91. 12.07.92.	01.08.95	28.08.95
1224	Kižlin	Željko	22.09.64.			02.08.95	20.08.95
1225	Klačić	Damir	18.03.71.			02.08.95	20.08.95
1226	Klarić	Ivan	07.04.41.		18.09.91. 22.09.91.		
1227	Klasiček	Robert	07.09.60.		18.09.91. 22.01.92.		
1228	Klemenčić	Branko	19.06.56.		05.01.92. 12.07.92.		
1229	Klemenčić	Damir	16.09.64.	Klemenčićeva 7, Kerestinec	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
1230	Klemenčić	Damir	23.01.61.		18.09.91. 14.12.91.		
1231	Klemenčić	Dragutin	02.10.53.		18.09.91. 11.01.92.		
1232	Klemenčić	Dražen	07.01.65.		18.09.91. 01.10.91.	31.07.95	20.08.95
1233	Klemenčić	Željko	03.02.64.		16.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1234	Kleščić	Damir	04.11.70.	Kladje 108, Kladje	27.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1235	Kleščić	Dražen	24.09.71.			02.08.95	20.08.95
1236	Kleščić	Krešimir	03.10.62.	Savska 25, Orešje	05.01.92. 12.07.92.	04.08.95	20.08.95
1237	Kleščić	Vladimir	01.09.59.		18.09.91. 11.01.92.		
1238	Klišić	Stjepan	11.06.67.		18.09.91. 09.12.91.	31.07.95	20.08.95
1239	Ključević	Marko	27.07.62.			31.07.95	20.08.95
1240	Knezović	Ivan	20.04.70.			31.07.95	20.08.95
1241	Knežević	Edo	18.09.73.			01.08.95	20.08.95
1242	Knežević	Franjo	02.12.64.		18.09.91. 12.10.91.		
1243	Knežević	Stjepan	02.07.62.	Moše Pijade 5, Bregana	18.09.91. 12.07.92.		
1244	Kobas	Darko	22.10.67.		19.09.91. 18.05.92.	31.07.95	20.08.95
1245	Kobas	Dragutin	05.10.56.			03.08.95	28.08.95
1246	Kobas	Edo	12.03.73.			31.07.95	20.08.95
1247	Kobas	Nedjeljko	24.09.61.	I.Markovića 4, Novaki	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1248	Kobeščak	Stjepan	01.01.54.	Lovasićeva 29, Strmec	18.09.91. 12.07.92.		
1249	Kobovac	Igor	05.10.65.			31.07.95	20.08.95
1250	Kodrić	Dubravko	30.06.56.		18.09.91. 07.12.91.		
1251	Kodrić	Franjo	08.12.52.	Janka Mišića 53, Samobor	18.09.91. 28.02.92.		
1252	Kokorović	Jerko	29.07.62.	Zagrebačka 24, Strmec	08.12.91. 21.05.92.	31.07.95	20.08.95
1253	Kokot	Nenad	23.03.72.			31.07.95	20.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
1254	Kolarec	Damir	03.04.63.				02.08.95	
1255	Kolarić	Josip	13.10.56.	Giznik 34/1, Giznik	18.09.91.	12.07.92.		
1256	Koletić	Branko	25.05.60.	V. Rakovica 59, V.Rakovica	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1257	Koletić	Damir	26.03.57.	Bencekovićeva 11, Samobor	15.05.92.	12.07.92.		
1258	Koletić	Franjo	22.03.61.		18.09.91.	16.12.91.		
1259	Koletić	Franjo	27.06.65.	V. Rakovica 20, V. Rakovica	09.12.91.	28.05.92.	31.07.95	20.08.95
1260	Koletić	Ivica	22.08.54.	V. Rakovica 48, V. Rakovica	09.12.91.	12.07.92.	01.08.95	20.08.95
1261	Koletić	Josip	17.02.64.				31.07.95	20.08.95
1262	Koletić	Milan	15.03.61.		18.09.91.	17.01.92.	31.07.95	20.08.95
1263	Koletić	Stjepan	08.01.49.	Jakšina 6, M. Rakovica	18.09.91.	12.07.92.		
1264	Koletić	Stjepan	22.11.63.		18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1265	Koletić	Vladimir	21.11.57.		18.09.91.	14.12.91.		
1266	Koletić	Vlado	05.09.69.				31.07.95	20.08.95
1267	Koletić	Zvonko	25.05.68.		18.09.91.	29.02.92.	06.08.95	20.08.95
1268	Koletić	Željko	24.09.56.	Otok 27, Otok	04.10.91.	09.05.92.		
1269	Koletić	Željko	31.10.71.	M. Rakovica 65, M. Rakovica	24.04.92.	12.07.92.		
1270	Kolić	Anton	08.07.56.		17.01.92.	15.05.92.		
1271	Kolman	Branko	10.01.55.	Hrastina 12, Hrastina	05.01.92.	12.07.92.		
1272	Kolman	Damir	01.07.74.				31.07.95	20.08.95
1273	Kolman	Robert	29.10.58.		18.09.91.	09.03.92.		
1274	Kolman	Zdenko	11.10.65.	Hrastina 47, Hrastina	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	31.07.95
1275	Kolman	Željko	29.10.63.	Hrastina bb, Hrastina	05.01.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1276	Komarec	Darko	02.08.64.	Galgovo 64, Galgovo	20.09.91.	12.07.92.	03.08.95	20.08.95
1277	Komarec	Marijan	20.07.61.	J. Kraša 8/1, Samobor	09.12.91.	12.07.92.	31.07.95	04.09.95
1278	Komaricki	Srećko	12.12.69.				02.08.95	20.08.95
1279	Komerički	Franjo	03.06.60.		07.05.92.	12.07.92.		
1280	Komerički	Josip	02.04.64.				03.08.95	20.08.95
1281	Komerički	Mladen	27.06.64.	13. proleterske 21, Bestovje	09.12.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1282	Komerički	Željko	26.04.68.	Prigorska 8, Bestovje	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1283	Komes	Miljenko	16.08.60.	I. Sokolića 4, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
1284	Komić	Ismet	23.05.65.	Palih boraca 16, Rakitje	26.11.91.	12.07.92.		
1285	Komočar	Boris	09.11.63.	Žumberački put 2, Bregana	20.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1286	Komorčec	Mario	24.01.68.				31.07.95	20.08.95
1287	Komorčec	Mario	24.01.68.		17.02.92.	08.05.92.		
1288	Komorčec	Nenad	29.05.68.	B. Ribara 33, Bestovje	09.12.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1289	Konosić	Davor	29.08.65.	Galgovo, Galgovo	18.09.91.	31.01.92.		
1290	Konosić	Marijan	20.06.55.	Galgovo, Galgovo			02.08.95	20.08.95
1291	Konosić	Mladen	04.09.1957.	Galgovo 52, Galgovo	18.09.91.	12.07.92.		
1292	Konosić	Zdravko	18.01.63.	Galgovo 44, Galgovo	16.10.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1293	Konosić	Željko	15.11.72.	Galgovo, Galgovo			31.07.95	20.08.95
1294	Kontarević	Aleksandar	29.03.73.				09.08.95	20.08.95
1295	Konjuh	Željko	22.03.53.	Hrastina 95, Hrastina	05.01.92.	12.07.92.		
1296	Kordić	Hrvoje	08.08.72.				02.08.95	20.08.95
1297	Kordić	Janko	01.01.62.	Kolodvorska 9, Samobor	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1298	Kordić	Milan	08.07.58.	Farkaševac 3, Farkaševac	27.04.92.	12.07.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
1299	Koren	Jožef	28.03.52.	A. Augustinčića 8, Rakitje	18.09.91. 12.07.92.		
1300	Korenčić	Zlatko	13.03.55.	Rakov Potok 230, R. Potok	19.09.91. 10.06.92.		
1301	Koretić	Milan	12.05.72.			31.07.95	28.08.95
1302	Korka	Aleksandar	04.02.56.		18.09.91. 21.09.91.		
1303	Korpar	Robert	21.05.71.			08.08.95	20.08.95
1304	Korunda	Mladen	03.03.60.	Partizanska 31, Rakitje	25.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1305	Kos	Alojz	07.05.66.	Hrastinska 29, Hrastina	16.04.92. 12.07.92.		
1306	Kos	Anđelko	18.12.74.			31.07.95	20.08.95
1307	Kos	Božo	12.06.58.			03.08.95	20.08.95
1308	Kos	Damir	22.10.65.		18.09.91. 27.09.91.		
1309	Kos	Damir	16.09.72.			31.07.95	20.08.95
1310	Kos	Franjo	09.12.72.			02.08.95	20.08.95
1311	Kos	Franjo	20.11.62.	Otruševac 54, Otruševac	14.11.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1312	Kos	Ivan	29.01.67.		18.09.91. 31.01.92.	31.07.95	20.08.95
1313	Kos	Ivan	30.07.65.	Klokočevac 20, Bregana	18.09.91. 15.02.96.		
1314	Kos	Josip	30.09.67.	V. Nazora 22, Bestovje	26.11.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
1315	Kos	Josip	04.04.63.			02.08.95	20.08.95
1316	Kos	Josip	01.02.55.	Klokočevac bb, Klokočevac	18.09.91. 09.03.92.	31.07.95	31.07.95
1317	Kos	Josip	31.05.53.		06.04.92. 08.04.92.		
1318	Kos	Juro	22.02.64.	A. Šenoe 4, Bregana	18.09.91. 12.07.92.		
1319	Kos	Milan	26.03.67.	Višnjevac 12, Grdanjci	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1320	Kos	Milivoj	28.09.61.		18.10.91. 04.12.91.		
1321	Kos	Stjepan	20.01.60.			02.08.95	20.08.95
1322	Kos	Stjepan	03.06.61.			31.07.95	20.08.95
1323	Kos	Tomica	03.08.57.		18.09.91. 06.02.92.		
1324	Kos	Željko	27.05.67.		18.09.91. 01.10.91.	31.07.95	20.08.95
1325	Kos-Dekalić	Zdravko	22.12.67.	Višnjevac 11, Višnjevac	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1326	Kosec	Dubravko	09.04.56.		18.09.91. 11.01.92.		
1327	Kosec	Tihomir	04.01.64.	Žumberačka 10, Samobor	27.05.92. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
1328	Košak	Renato	13.05.63.	Hercegovačka 15, Samobor	16.10.91. 12.07.92.		
1329	Košarač	Pavao	02.01.51.	Omladinska 18, Rakitje	07.01.92. 09.06.92.		
1330	Košarač	Željko	02.12.63.		30.10.91. 22.01.92.		
1331	Koščica	Božidar	22.04.56.		18.09.91. 11.10.91.		
1332	Koščica	Franjo	26.09.63.		18.09.91. 17.01.92.		
1333	Košćak	Vladimir	01.10.54.	Susedgradska 13, Bestovje	18.09.91. 12.07.92.		
1334	Kotarski	Boris	17.01.75.			31.07.95	20.08.95
1335	Kotarski	Franjo	07.05.68.		18.09.91. 09.11.91.		
1336	Kotarski	Josip	02.07.38.		26.09.91. 19.11.91.		
1337	Kotarski	Nenad	19.01.68.	Omladinska 6/3, Kladje	15.05.92. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
1338	Kovač	Ante	07.10.68.		15.05.92. 12.07.92.		
1339	Kovač	Dragutin	19.07.55.		18.09.91. 12.10.91.		
1340	Kovač	Ivo	01.09.59.	9. maja 22, Samobor	06.05.92. 12.07.92.		
1341	Kovač	Robert	07.01.74.			31.07.95	20.08.95
1342	Kovač	Zvonimir	04.01.63.		12.10.91. 29.02.92.	31.07.95	20.08.95
1343	Kovačević	Janko	25.01.53.		18.09.91. 22.01.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
1344	Kovačević	Mladen	09.06.74.			31.07.95	20.08.95
1345	Kovačević	Mladen	21.06.59.	Kerestinec 7, Kerestinec	06.11.91. 07.04.92.		
1346	Kovačević	Zlatko	04.10.64.	P. Videkovića 47, Strmec	07.11.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1347	Kovačić	Boris	01.12.63.		18.09.91. 13.11.91.	31.07.95	20.08.95
1348	Kovačić	Dražen	29.03.68.		18.09.91. 31.03.92.	31.07.95	20.08.95
1349	Kovačić	Franjo	16.07.67.			31.07.95	20.08.95
1350	Kovačić	Franjo	02.03.57.			03.08.95	20.08.95
1351	Kovačić	Ivan	17.04.52.		18.09.91. 14.12.91.		
1352	Kovačić	Ivica	11.07.64.		18.09.91. 21.10.91.		
1353	Kovačić	Nenad	21.05.68.	Podvrh 37, Podvrh	06.11.91. 22.04.92.		
1354	Kovačić	Stjepan	16.05.59.	Klokočevac 50, Klokočevac	18.09.91. 12.07.92.		
1355	Kovačić	Zdenko	04.11.60.	Kladje 83, Kladje	14.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1356	Kovačić	Zlatko	07.03.61.			31.07.95	20.08.95
1357	Kovačić	Željko	12.01.61.		18.09.91. 09.12.91.		
1358	Kovačić	Željko	29.09.59.		24.10.91. 08.05.92.		
1359	Kovačić	Željko	27.04.65.	Podvrh 37, Bregana	07.05.92. 31.07.92.		
1360	Kovačko	Nenad	04.05.72.			31.07.95	20.08.95
1361	Kozlina	Dragutin	01.05.52.		18.09.91. 22.09.91.		
1362	Kozlina	Stjepan	14.09.67.	Drežnik bb, Drežnik	12.10.91. 17.01.92.		
1363	Kozlina	Vinko	13.04.68.	Galgovo 151, Galgovo	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1364	Kozlovec	Ivan	04.05.62.	Hamor 11, Samobor	26.09.91. 12.07.92.	31.07.95	31.07.95
1365	Kozlovec	Miljenko	23.06.65.	Gornji kraj 35, Samobor	20.09.91. 12.07.92.		
1366	Kozlovec	Željko	06.07.69.		18.09.91. 30.11.91.	31.07.95	20.08.95
1367	Kožarec	Boris	03.02.69.	Petkov Breg 37a, P. Breg	15.10.91. 09.05.92.	31.07.95	20.08.95
1368	Kožarec	Željko	21.06.66.	Domaslovečka 90, Domaslovec	08.01.92. 17.04.92.	31.07.95	31.07.95
1369	Kožić	Krunoslav	06.01.73.			01.08.95	20.08.95
1370	Krajačić	Boris	12.03.54.		18.09.91. 04.12.91.		
1371	Krajačić	Ivan	05.02.65.		18.09.91. 04.12.91.	02.08.95	20.08.95
1372	Krajačić	Josip	03.01.55.	Žumberačka 3	18.09.91. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
1373	Krajačić	Josip	27.01.54.		18.09.91. 09.03.92.		
1374	Krajačić	Krunoslav	29.03.62.	Samoborska 41, Bestovje	25.01.92. 08.08.92.		
1375	Krajačić	Mladen	05.01.63.	Samoborska 22, Bestovje	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	15.09.95
1376	Krajačić	Radovan	03.10.55.	Mala Gorica 7, Mala Gorica	18.09.91. 12.07.92.		
1377	Krajina	Zdravko	11.08.70.			01.08.95	20.08.95
1378	Kralj	Gabrijel	04.06.59.		18.09.91. 14.10.91.		
1379	Kralj	Marijan	27.12.59.	Vrbovec 77, Vrbovec	09.12.91. 12.07.92.		
1380	Kralj	Tomislav	13.03.73.			01.08.95	20.08.95
1381	Kramarić	Roland	17.11.67.	J. Debelja 51, Samobor	18.09.91. 12.07.92.		
1382	Kranjec	Marijan	08.01.54.		18.09.91. 08.01.92.		
1383	Krčelić	Željko	04.09.68.	P. Videkovića 5, Novaki	18.09.91. 24.04.92.	31.07.95	20.08.95
1384	Krčelić	Željko	13.01.61.	Novačka Cesta 20, Rakitje	18.09.91. 30.04.92.		
1385	Kristijan	Vlado	12.09.57.	Rude 215, Rude	20.09.91. 12.07.92.		
1386	Kristofić	Željko	30.06.63.		18.09.91. 24.11.91.		
1387	Krištofić	Vinko	25.02.47.	Tržna 7, Bregana	25.01.92. 12.07.92.		
1388	Križanac	Ivan	01.02.52.	Novačka 21, Rakitje	18.09.91. 19.07.92.	31.07.95	28.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
1389	Križetić	Marijan	29.05.68.	B. Ogrizovića 21, Samobor	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1390	Križetić	Željko	08.12.64.	Slapnica 4, Slapnica	05.01.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1391	Krog	Ronald	26.11.69.				31.07.95	28.08.95
1392	Kršćanski	Josip	20.02.74.				31.07.95	20.08.95
1393	Kršlin	Darko	09.12.74.				31.07.95	20.08.95
1394	Kršlin	Dragutin	12.02.58.		18.09.91.	14.10.91.		
1395	Kršlin	Željko	23.05.60.	Grdanjci 89, Grdanjci	18.09.91.	12.07.92.	02.08.95	02.08.95
1396	Krtinić	Nenad	15.02.66.	Žumberačka 11, Samobor	15.11.91.	12.07.92.		
1397	Krulc	Boris	16.09.53.	Zagorska bb, Bestovje	18.09.91.	12.07.92.		
1398	Krulc	Veljko	30.09.63.	R. Končara 8, Bestovje	23.10.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1399	Krupežević	Dušan	20.11.61.				02.08.95	20.08.95
1400	Krupljan	Vladimir	11.12.66.		18.09.91.	14.12.91.		
1401	Krušec	Dragutin	29.01.67.	I. Ribara 65, Samobor	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	28.08.95
1402	Krušić	Siniša	17.09.71.	29. studenog 8a, Samobor	15.05.92.	12.07.92.		
1403	Krznar	Stjepan	14.10.60.		18.09.91.	12.10.91.	31.07.95	20.08.95
1404	Krznarić	Damjan	13.08.63.		18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1405	Kržić	Darko	23.08.61.	Langova 7, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
1406	Kuček	Mladen	15.04.68.	Trnička 4, Orešje	20.09.91.	12.07.92.		
1407	Kufek	Franjo	03.01.57.	Mala Gorica 2, Mala Gorica	09.12.91.	12.07.92.		
1408	Kufrin	Darko	09.10.70.		24.09.91.	17.01.92.		
1409	Kufrin	Marijan	19.02.64.	Galgovo 109, Galgovo	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1410	Kufrin	Stefan	09.08.47.				31.07.95	20.08.95
1411	Kuhar	Ivan	31.10.57.		18.09.91.	17.10.91.	03.08.95	20.08.95
1412	Kuhar	Ivica	03.11.73.				31.07.95	20.08.95
1413	Kuhar	Josip	27.02.62.	Mažuranićeva 70, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
1414	Kuhar	Marijan	02.01.57.	Rude 220, Rude	15.05.92.	12.07.92.		
1415	Kuhar	Mirko	22.01.75.				03.08.95	20.08.95
1416	Kuhar	Miroslav	26.04.68.	J. Kolumba 5, Samobor	15.05.92.	12.07.92.		
1417	Kuhar	Nikola	12.09.67.	Otok 64, Otok	15.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1418	Kuhar	Vladimir	09.03.63.		18.09.91.	17.10.91.	31.07.95	20.08.95
1419	Kuhar	Zdenko	14.08.65.			18.09.91.	11.02.92.	
1420	Kuhar	Zdravko	09.05.63.		18.09.91.	13.11.91.		
1421	Kuhtić	Dragutin	20.09.64.	Braslovje 82, Braslovje	18.09.91.	17.03.92.	03.08.95	28.08.95
1422	Kuhtić	Franjo	21.03.67.		18.09.91.	29.02.92.	31.07.95	20.08.95
1423	Kuhtić	Jože	18.01.66.	Braslovje 37, Braslovje	24.10.91.	18.05.92.		
1424	Kuhtić	Marijan	20.11.57.	Celine bb, Celine	18.09.91.	12.07.92.		
1425	Kuhtić	Stjepan	16.02.62.	Braslovje 81, Braslovje	18.09.91.	19.04.92.	31.07.95	20.08.95
1426	Kuhtić	Zoran	10.09.74.				31.07.95	20.08.95
1427	Kuhtić-Hrđun	Dragutin	09.10.57.	Brezjanski put 22, Brezje	15.05.92.	12.07.92.		
1428	Kujundžija	Ivo	22.10.68.				01.08.95	20.08.95
1429	Kukolja	Zlatko	20.10.61.	Savska 33, Orešje	18.09.91.	30.09.92.		
1430	Kumer	Lovro	25.06.61.	Breganica 8, Bregana	15.05.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1431	Kumer	Miljenko	10.01.62.		18.09.91.	25.01.92.		
1432	Kumerički	Dražen	26.06.67.				31.07.95	20.08.95
1433	Kumerički	Marijan	31.10.61.	Klokočevac 6, Klokočevac	18.09.91.	31.07.92.	31.07.95	28.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
1434	Kumerički	Mladen	22.02.63.		18.09.91. 12.07.92.		
1435	Kumerički	Mladen	24.02.63.	J. Mišića 81, Samobor	18.09.91. 12.07.92.		
1436	Kumerle	Josip	19.11.63.	Rude 216, Rude	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1437	Kumrle	Boško	02.06.59.			03.08.95	13.08.95
1438	Kundih	Andrej	11.01.58.			09.08.95	20.08.95
1439	Kunović	Ivan	03.07.74.			31.07.95	11.08.95
1440	Kunović	Miroslav	30.07.70.	Domaslovečka 105, Domaslovec	18.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1441	Kupres	Branko	02.04.61.	V. Rakovica 27, V .Rakovica	18.09.91. 08.04.92.		
1442	Kupres	Darko	15.03.65.		18.09.91. 11.02.92.		
1443	Kupres	Ivan	11.06.54.	A.Kovačića 25, Bregana	09.12.91. 12.07.92.		
1444	Kupres	Ivica	24.06.75.			31.07.95	20.08.95
1445	Kupres	Josip	16.03.68.		18.09.91. 05.11.91.		
1446	Kupres	Josip	01.03.64.		18.09.91. 13.11.91.		
1447	Kupres	Juro	20.04.35.		05.01.92. 12.07.92.		
1448	Kupres	Kruno	25.06.60.	M. Rakovica 57, M. Rakovica	18.09.91. 12.07.92.		
1449	Kupres	Marijan	04.01.73.			31.07.95	20.08.95
1450	Kupres	Milan	21.08.63.		18.09.91. 14.12.91.	02.08.95	20.08.95
1451	Kupres	Miljenko	22.07.68.	9. maja 1, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	08.08.95	20.08.95
1452	Kupres	Slavko	27.01.53.		18.09.91. 03.11.91.		
1453	Kupres	Srećko	02.12.64.		05.01.92. 29.02.92.	31.07.95	20.08.95
1454	Kupres	Stjepan	17.06.63.	Cerje 66, Cerje	18.09.91. 12.07.92.		
1455	Kupres	Zvonko	13.12.60.		18.09.91. 16.01.92.		
1456	Kupres	Zvonko	13.02.60.			01.08.95	01.08.95
1457	Kupres	Željko	28.07.70.		18.09.91. 12.07.92.		
1458	Kupres	Željko	26.11.67.	Cerje 57, Cerje	18.09.91. 17.04.92.		
1459	Kupres	Željko	26.05.69.			31.07.95	20.08.95
1460	Kuren	Josip	26.09.61.	Hrastina 160/1, Hrastina	16.04.92. 12.07.92.		
1461	Kurtanjek	Mirko	30.07.61.	Drežnik 18, Drežnik	15.11.91. 13.05.92.	31.07.95	20.08.95
1462	Kus	Aleksandar	01.07.64.		02.10.91. 07.11.91.		
1463	Kuš	Zvonimir	20.12.54.		18.09.91. 04.03.92.		
1464	Kušen	Stevo	27.07.65.	Bobovica 51/3, Bobovica	13.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1465	Kušić	Dragutin	28.10.46.	Delićeva 41, Samobor	18.09.91. 31.07.92.	31.07.95	28.08.95
1466	Kušt	Zlatko	02.10.60.	V. Nazora 54, Strmec	09.12.91. 10.04.92.		
1467	Kuzmanović	Boris	14.04.57.	Giznik 6, Giznik	18.11.91. 09.03.92.		
1468	Kuzmanović	Darko	12.09.60.		18.09.91. 07.12.91.		
1469	Lacković	Ivan	20.01.65.	Lacković Breg 48, Lacković B.	18.09.91. 12.07.92.		
1470	Lacković	Josip	12.10.70.	Molvice 13, Molvice	18.09.91. 24.04.92.	31.07.95	20.08.95
1471	Lacković	Pavao	12.03.66.	Nedjeljski Breg 43, N. Breg	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1472	Lacković	Zoran	06.02.65.	Zelenci 8, Bestovje	18.09.91. 27.05.92.		
1473	Lacmanović	Zoran	03.08.63.			02.08.95	20.08.95
1474	Ladišić	Milan	09.07.57.		18.09.91. 18.09.91.		
1475	Ladović	Božidar	01.10.59.		18.09.91. 09.01.92.		
1476	Ladović	Branko	30.12.59.		15.10.91. 06.12.91.		
1477	Ladović	Damir	12.01.66.	Odv. Proleterske 8, Kalinovica	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1478	Ladović	Darko	09.03.57.		04.11.91. 09.12.91.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
1479	Ladović	Davor	27.04.75.			31.07.95	20.08.95
1480	Ladović	Dražen	10.02.75.			01.08.95	20.08.95
1481	Ladović	Krunoslav	16.09.71.			31.07.95	20.08.95
1482	Ladović	Miro	21.12.66.		18.09.91. 28.02.93.		
1483	Ladović	Miroslav	02.07.66.	Kalinovica 15, Kalinovica	24.10.91. 15.05.92.	31.07.95	20.08.95
1484	Ladović	Neven	21.03.74.			31.07.95	20.08.95
1485	Ladović	Stanko	20.02.64.	Karlovačka 2, Kalinovica	05.01.92. 12.07.92.		
1486	Ladović	Zdravko	23.11.64.	Proleterske 70, Kalinovica	25.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1487	Ladović	Zlatko	04.10.73.			02.08.95	20.08.95
1488	Lastovčić	Damir	31.12.57.			03.08.95	20.08.95
1489	Lastovčić	Josip	02.01.53.			31.07.95	20.08.95
1490	Lastovčić	Josip	07.03.62.		18.09.91. 16.01.92.		
1491	Lastovčić	Juraj	16.07.58.	Vrbovec 53, Vrbovec	18.09.91. 12.07.92.		
1492	Lastovčić	Milan	31.01.70.			31.07.95	15.09.95
1493	Lastovčić	Pavao	14.08.53.	Vrbovec 4a, Vrbovec	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
1494	Lastovčić	Željko	28.11.61.	Mihalinčeva 10, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1495	Latinčić	Marijan	29.03.64.		09.12.91. 12.07.92.		
1496	Latković	Milan	15.12.58.		18.09.91. 14.12.91.		
1497	Lebegner	Josip	02.04.68.		18.09.91. 24.10.91.		
1498	Lehpamer	Dragutin	25.12.63.	Rude 197, Rude	05.01.92. 15.05.92.	31.07.95	20.08.95
1499	Lehpamer	Franjo	29.05.63.	Slava Gora 2, Slava Gora	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1500	Lehpamer	Ivica	06.02.69.		18.09.91. 17.10.91.	03.08.95	20.08.95
1501	Lehpamer	Ivica	12.10.66.		18.09.91. 17.10.91.		
1502	Lehpamer	Josip	15.07.56.	V. Rakovica 46/1, V .Rakovica	18.09.91. 12.07.92.		
1503	Lehpamer	Josip	24.12.59.		18.09.91. 22.03.92.		
1504	Lehpamer	Reno	22.10.61.	Šmidhenova 18/1, Samobor	15.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1505	Lehpamer	Stjepan	23.12.60.		18.09.91. 08.01.92.		
1506	Lehpamer	Tomica	30.10.58.		13.10.91. 21.10.91.		
1507	Lehpamer	Zdenko	23.08.68.		18.09.91. 13.02.92.		
1508	Lekić	Branko	15.11.57.	V. Nazora 22, Bregana	07.05.92. 12.07.92.		
1509	Leko	Ivan	10.02.66.		08.12.92. 14.12.91.		
1510	Lenard	Bojan	22.07.62.	Vinodolska 5, Bestovje	26.11.91. 12.07.92.		
1511	Lenard	Dragutin	14.02.57.	Omladinska 6, Rakitje	18.09.91. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
1512	Lenardić	Hrvoje	28.08.73.			31.07.95	20.08.95
1513	Lenardić	Zlatko	30.10.55.		19.09.91. 26.09.91.		
1514	Lencur	Damir	24.12.65.	Petkov Breg 9, Petkov Breg	18.09.91. 31.01.92.	31.07.95	20.08.95
1515	Lengel	Zdravko	17.01.57.		18.09.91. 04.10.91.		
1516	Leopold	Držislav	05.07.51.		18.09.91. 03.11.91.	31.07.95	28.08.95
1517	Lepen	Josip	01.08.55.	Trkeševa 35, Bregana	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1518	Leskovar	Danijel	04.03.59.	Tina Ujevića bb, Strmec	09.12.91. 12.07.92.		
1519	Leskovar	Zoran	31.10.63.	Braće Ribar 64, Bestovje	18.09.91. 12.07.92.		
1520	Leskovec	Branko	31.07.55.		18.09.91. 12.12.91.		
1521	Letina	Ivan	25.04.75.			31.07.95	20.08.95
1522	Letina	Zdenko	10.07.63.	M. Rakovica 29, M. Rakovica	25.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1523	Levak	Dragan	12.08.56.		18.09.91. 31.01.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
1524	Levak	Josip	27.12.53.	Slani Dol 51, Slani Dol	18.09.91. 19.03.92.		
1525	Levak	Miroslav	09.07.74.			31.07.95	20.08.95
1526	Levak	Stjepan	21.10.52.	Slani Dol 51, Slani Dol	18.09.91. 12.07.92.		
1527	Levanić	Robert	24.08.63.		18.09.91. 05.11.91.		
1528	Librić	Dubravko	21.02.57.	Podvrh 105, Podvrh	18.09.91. 12.07.92.		
1529	Librić	Roman	07.10.71.	B. Krajgera 2/1, Samobor	07.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1530	Librić	Vladimir	20.05.60.		18.09.91. 17.03.92.	31.07.95	20.08.95
1531	Librić	Zdravko	13.11.58.		18.09.91. 17.01.92.		
1532	Librić	Željko	14.06.71.			31.07.95	20.08.95
1533	Lijović	Anto	07.05.53.	Fočanska 7, Samobor	18.09.91. 12.07.92.		
1534	Liktar	Milan	03.12.54.		19.09.91. 14.12.91.		
1535	Liktar	Zvonko	18.03.68.		18.09.91. 23.11.91.		
1536	Lindić	Dean	31.08.65.		18.09.91. 03.11.91.		
1537	Lisak	Ljubomir	05.06.52.	B. Bedek 17, Samobor	18.09.91. 12.07.92.		
1538	Lisec	Boris	26.08.57.	Galgovo 120, Galgovo	06.10.91. 12.07.92.		
1539	Lisec	Darijo	20.04.74.			31.07.95	20.08.95
1540	Lisec	Darko	23.04.74.			31.07.95	20.08.95
1541	Lisec	Dragutin	23.01.63.		18.09.91. 09.12.91.	31.07.95	04.08.95
1542	Lisec	Nenad	15.02.72.	M. Bogovića 123, Galgovo	15.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1543	Lisec	Vinko	10.01.56.	Galgovo 62, Galgovo	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
1544	Lisjak	Robert	09.08.65.			03.08.95	20.08.95
1545	Loborec	Predrag	13.07.68.			02.08.95	28.08.95
1546	Lolić	Milivoj	26.09.59.	Pavla Videkovića 52, Strmec	18.09.91. 18.05.92.		
1547	Lolić	Mirko	19.05.62.	Pavla Videkovića 52, Strmec	06.10.91. 18.05.92.		
1548	Lončar	Dubravko	24.09.64.		18.09.91. 29.02.92.	31.07.95	28.08.95
1549	Lončar	Hugo	26.06.45.	M. Tita 71, Samobor	02.10.91. 12.07.92.		
1550	Lončar	Ivan	26.03.59.		18.09.91. 16.12.91.		
1551	Lončar	Nenad	01.12.68.		28.09.91. 15.02.92.		
1552	Lončarić	Davor	28.11.65.	Nikole Tesle 9, Novaki	30.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1553	Lovasić	Božidar	25.04.65.			01.08.95	01.08.95
1554	Lovasić	Slavko	05.12.66.	Vinogradska 26, S.Nedjelja	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1555	Lovasić	Vladimir	04.06.60.		18.09.91. 09.11.91.	31.07.95	20.08.95
1556	Lovrić	Darko	15.11.64.	Rakov Potok 46, R. Potok	18.09.91. 14.04.92.		
1557	Ložnjak	Branko	23.07.52.	M. Gorica 134, M. Gorica	18.09.91. 12.07.92.		
1558	Ložnjak	Darko	13.11.74.			31.07.95	20.08.95
1559	Ložnjak	Dragutin	05.06.63.		18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1560	Ložnjak	Dragutin	05.02.59.	M. Gorica 126/1, M. Gorica	15.05.92. 12.07.92.	03.08.95	03.08.95
1561	Ložnjak	Ivica	01.01.60.	Rakov Potok 129b, R. Potok	18.09.91. 12.07.92.		
1562	Ložnjak	Marijan	14.07.64.		18.09.91. 22.09.91.	31.07.95	28.08.95
1563	Ložnjak	Mladen	15.11.70.			31.07.95	20.08.95
1564	Ložnjak	Stjepan	01.06.73.			31.07.95	20.08.95
1565	Ložnjak	Tomo	03.03.53.		18.09.91. 06.12.91.		
1566	Ložnjak	Vlado	15.08.57.	M. Gorica 83, M. Gorica	06.05.92. 12.07.92.		
1567	Ložnjak	Zdenko	29.12.59.	M. Gorica 132, M. Gorica	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1568	Ložnjak	Željko	07.01.60.	Dolec 1, Samobor	20.09.91. 18.05.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
1569	Lubej	Željko	13.08.57.	I. Sokolčića 54, Rakitje	18.09.91. 12.07.92.		
1570	Lucić	Bernard	18.08.68.		18.09.91. 16.11.91.	31.07.95	08.08.95
1571	Lucić	Krunoslav	20.03.55.		19.09.91. 12.10.91.		
1572	Lučić	Mato	18.09.64.		05.01.92. 12.07.92.		
1573	Luić	Zoran	22.04.65.		08.12.91. 14.12.91.		
1574	Lukić	Štefan	21.07.69.	M. Rendića 4, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1575	Lukić	Tomislav	15.01.61.	Selska 10, Rakitje	18.09.91. 12.07.92.		
1576	Lukina	Franjo	29.10.56.	Rude 305, Rude	05.01.92. 27.04.92.		
1577	Lukinec	Darko	12.01.72.	Rude 7, Rude	25.10.91. 05.06.92.	05.08.95	20.08.95
1578	Lukšić	Damir	21.07.62.		20.09.91. 14.11.91.		
1579	Lukšić	Ivan	27.02.59.	Kladje 12, Kladje	09.12.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1580	Lukšić	Ivan	26.04.66.	Podvrh 112/1, Podvrh	18.09.91. 28.02.92.	31.07.95	10.09.95
1581	Lukšić	Juraj	22.07.54.	Gradna 5, Gradna	18.09.91. 12.07.92.		
1582	Ljevar	Dragutin	15.10.62.		18.09.91. 12.11.91.		
1583	Ljuba	Boris	15.04.62.		18.09.91. 10.11.91.		
1584	Ljubanović	Stjepan	05.04.62.		18.09.91. 31.01.92.		
1585	Ljubej	Miroslav	10.12.68.	Zagrebačka 15, Strmec	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1586	Ljubić	Alan	09.06.71.	K. Hegedušića 4, Samobor	24.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1587	Maceković	Ivan	31.12.64.		18.09.91. 09.12.91.		
1588	Maceković	Ivan	31.12.64.			31.07.95	20.08.95
1589	Mađar	Ilija	30.09.57.			03.08.95	28.08.95
1590	Mađerić	Branko	09.12.68.	Bobovica 55, Bobovica	07.11.91. 12.07.92.		
1591	Magjer	Krešimir	05.05.64.	Sv. Martin 42, Sv.Martin p/O	05.01.92. 12.07.92.		
1592	Maglica	Zlatko	20.12.59.	I. Jordana 15b, Samobor	18.11.91. 31.07.92.	03.08.95	20.08.95
1593	Mahmuljin	Refik	30.08.63.		09.12.91. 12.07.92.		
1594	Mahović	Darko	02.12.68.			03.08.95	20.08.95
1595	Mahović	Josip	26.06.60.	Gornji Kraj bb, Samobor	18.09.91. 31.12.99.		
1596	Majcen	Rudolf	11.10.55.		18.09.91. 31.01.92.		
1597	Makarun	Boris	01.02.56.	Galgovo 41, Galgovo	30.10.91. 11.03.92.	31.07.95	28.08.95
1598	Makarun	Boris	10.08.62.		18.09.91. 13.11.91.	03.08.95	20.08.95
1599	Makarun	Drago	31.10.67.	Pavučnjak 89a, Pavučnjak	05.01.92. 20.05.92.	31.07.95	20.08.95
1600	Makarun	Dražen	10.10.70.	Galgovo 73, Galgovo	17.02.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1601	Makarun	Ivica	13.04.61.		18.09.91. 24.10.91.		
1602	Makarun	Milan	11.08.60.	Galgovo 155, Galgovo	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
1603	Makarun	Miroslav	14.07.65.	Galgovo 23, Galgovo	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1604	Makarun	Nedjeljko	06.05.73.	Galgovo bb, Galgovo		31.07.95	20.08.95
1605	Makarun	Stjepan	20.12.61.	Galgovo 33, Galgovo	30.10.91. 12.07.92.		
1606	Makarun	Zdravko	11.07.68.		13.10.91. 17.01.92.	31.07.95	11.08.95
1607	Makarun	Zvonimir	01.04.61.	I. Badovinca 13, Samobor	24.04.92. 12.07.92.	02.08.95	20.08.95
1608	Makek	Miljenko	24.03.68.		18.09.91. 09.12.91.	01.08.95	20.08.95
1609	Makek	Zdenko	18.11.70.	V. Rakovica 57, V .Rakovica	30.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1610	Malezija	Miljenko	19.10.55.	Rakov Potok bb, R. Potok	18.09.91. 04.02.92.	01.08.95	28.08.95
1611	Malkoč	Krunoslav	09.03.74.			31.07.95	20.08.95
1612	Maltar	Dražen	30.08.72.			08.08.95	20.08.95
1613	Marenić	Damir	14.11.61.		18.09.91. 06.11.91.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
1614	Marenić	Zvonko	11.02.58.	Preradovićeva 27, Samobor	20.09.91. 19.04.92.		
1615	Marić	Anto	28.12.72.			31.07.95	20.08.95
1616	Marić	Ljudevit	23.01.60.	P. Videkovića 38, Strmec	15.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1617	Marić	Marijan	22.06.66.	Grdanjci 68, Grdanjci	17.02.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1618	Marić	Zoran	06.07.68.			07.08.95	20.08.95
1619	Marić	Željko	05.06.64.			31.07.95	20.08.95
1620	Marinković	Nikica	02.07.70.	B. Oreški 20, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1621	Marinković	Petar	06.11.60.	Osunja 5, Osunja	18.09.91. 12.07.92.		
1622	Marjanović	Mario	23.11.69.	N. Tesle 11, Strmec	05.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1623	Marjanović	Milan	07.09.71.	N. Tesle 9, Strmec	16.04.92. 12.07.92.		
1624	Markanović	Josip	10.03.57.		18.09.91. 09.12.91.		
1625	Markez	Davor	27.12.66.			02.08.95	20.08.95
1626	Markez	Krešo	11.07.62.	Hrastina 171, Hrastina	18.09.91. 12.07.92.		
1627	Markez	Srećko	06.12.67.	V .Nazora 2, Sv. Nedjelja	20.09.91. 12.07.92.	02.08.95	02.08.95
1628	Marković	Alen	19.05.72.			31.07.95	20.08.95
1629	Marković	Damir	01.12.63.	Novačka cesta 39, Novaki	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
1630	Marković	Robert	08.08.73.			01.08.95	20.08.95
1631	Markušić	Roman	29.06.67.	Bobovica 15, Bobovica	18.09.91. 01.10.91.	31.07.95	20.08.95
1632	Marović	Damir	26.04.66.	R. Potok 129, R. Potok	05.01.92. 12.07.92.		
1633	Marović	Ivan	02.11.50.	I. Sokolčića 104/4, Rakitje	18.09.91. 12.07.92.		
1634	Marović	Marijan	17.04.59.		18.09.91. 04.12.91.		
1635	Marović	Zdravko	21.05.62.		21.09.91. 05.10.91.	31.07.95	20.08.95
1636	Mart	Tomislav	27.05.66.		18.09.91. 09.12.91.		
1637	Martić	Darko	12.07.63.		18.09.91. 18.12.91.		
1638	Martić	Darko	19.05.67.		18.09.91. 18.03.92.		
1639	Martić	Dražen	07.01.69.	Borisa Kidriča 32, Samobor	07.11.91. 31.07.92.	07.08.95	20.08.95
1640	Martić	Petar	27.02.64.		18.09.91. 09.12.91.	31.07.95	20.08.95
1641	Martić	Stipo	20.08.62.			01.08.95	20.08.95
1642	Martić	Stipo	28.06.56.	P. Videkovića 24/1, Novaki	18.09.91. 28.02.92.		
1643	Martinček	Željko	17.10.66.		18.09.91. 25.10.91.		
1644	Martinčić	Josip	19.09.60.	Klokočevac 56, Klokočevac	05.01.92. 12.07.92.		
1645	Martinko	Goran	10.05.72.			06.08.95	20.08.95
1646	Martinović	Saša	20.09.65.		12.10.91. 07.11.91.		
1647	Marton	Milivoj	13.02.57.		18.09.91. 25.09.91.		
1648	Matančić	Ivan	12.04.55.		20.09.91. 29.02.92.		
1649	Matanović	Ilija	11.07.59.		09.12.91. 31.01.92.		
1650	Mataušić	Franjo	09.06.46.		08.01.92. 21.03.92.		
1651	Mataušić	Franjo	24.06.61.	Zaprešička 1, Samobor	15.05.92. 12.07.92.	31.07.95	
1652	Mataušić	Ivica	20.01.70.			04.08.95	04.08.95
1653	Mataušić	Josip	14.05.64.	Medsave 13, Medsave	18.09.91. 15.05.92.		
1654	Mataušić	Krešo	26.09.71.			31.07.95	20.08.95
1655	Mataušić	Milan	28.04.54.		18.09.91. 21.10.91.		
1656	Mataušić	Zlatko	06.05.56.		20.09.91. 27.01.92.		
1657	Matešić	Damir	28.04.66.	Vjekoslava Klaića 2, Samobor	18.09.91. 19.04.92.		
1658	Matijaščić	Božidar	12.12.64.			31.07.95	20.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
1659	Matijaščić	Božo	13.02.60.		18.09.91. 09.12.91.		
1660	Matijaščić	Branko	22.01.61.			31.07.95	20.08.95
1661	Matijaščić	Ivan	07.07.58.		18.09.91. 04.12.91.		
1662	Matijaščić	Ivan	27.01.57.		18.09.91. 21.10.91.		
1663	Matijaščić	Ivan	07.02.62.	Podvrh 27, Podvrh	25.01.92. 12.07.92.		
1664	Matijaščić	Jurica	20.04.62.		18.09.91. 17.10.91.		
1665	Matijaščić	Mario	16.01.72.			31.07.95	20.08.95
1666	Matijaščić	Mijo	23.06.57.		18.09.91. 30.10.91.		
1667	Matijaščić	Miljenko	20.04.65.		18.09.91. 22.09.91.		
1668	Matijaščić	Neven	14.01.66.		18.09.91. 09.12.91.		
1669	Matijaščić	Vid	11.05.52.	V. Nazora 13, Lug	18.09.91. 12.07.92.		
1670	Matijaščić	Vlado	30.09.59.		18.09.91. 06.02.92.		
1671	Matijašec	Robert	22.12.64.			31.07.95	20.08.95
1672	Matijašić	Krešimir	23.04.75.			31.07.95	20.08.95
1673	Matijević	Miljenko	02.03.66.		30.10.91. 15.01.92.	31.07.95	18.08.95
1674	Matijević	Velimir	04.10.71.			31.07.95	20.08.95
1675	Matković	Darko	26.01.72.	Bobovica 35, Bobovica	24.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1676	Matković	Ivan	28.10.63.	Celine 8/3, Celine	14.11.91. 12.07.92.		
1677	Matković	Ivica	18.06.51.		18.09.91. 31.01.92.		
1678	Matković	Marijan	21.11.49.	Odv. I. Guste bb, Samobor	20.03.92. 28.02.93.		
1679	Matković	Mario	20.07.75.			31.07.95	15.09.95
1680	Matković	Robert	26.11.71.		13.10.91. 15.01.92.	31.07.95	20.08.95
1681	Matković	Vladimir	12.11.52.	Bobovica 40, Bobovica	18.09.91. 22.04.92.		
1682	Matoković	Davor	23.06.65.	Brezjanski put 18, Brezje	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1683	Mavračić	Krešo	23.01.73.			31.07.95	15.09.95
1684	Mavračić	Branko	19.06.56.		18.09.91. 08.01.92.	03.08.95	20.08.95
1685	Mavračić	Neven	07.05.70.	Rudarska Draga 32, Samobor	24.04.92. 12.07.92.		
1686	Mavračić	Zlatko	23.06.62.	Rakov Potok 80, R. Potok	19.09.91. 19.05.92.		
1687	Mažić	Zvonko	29.01.66.			31.07.95	20.08.95
1688	Medić	Igor	30.03.75.			31.07.95	20.08.95
1689	Medved	Ivica	18.11.51.		18.09.91. 04.12.91.		
1690	Medvedec	Željko	07.07.57.	Kipišće 7, Strmec	18.09.91. 03.07.92.		
1691	Medvedović	Mario	26.04.57.	Žumberačka 12, Samobor	18.09.91. 12.07.92.		
1692	Medžić	Adnan	24.03.65.		08.01.92. 19.04.92.		
1693	Međić	Adnan	24.09.65.			02.08.95	20.08.95
1694	Meglić	Davor	05.01.65.	Langova 45, Samobor	05.01.92. 12.07.92.		
1695	Meljnjak	Veljko	26.05.59.		09.12.91. 08.01.92.		
1696	Mesić	Damir	24.07.67.	Omladinska 27, Rakitje	18.09.91. 15.05.92.	31.07.95	31.07.95
1697	Mesić	Marijan	15.08.62.	Drežnik 31, Drežnik	07.01.92. 19.06.92.		
1698	Mesić	Vjekoslav	16.02.70.			31.07.95	20.08.95
1699	Mešanović	Dražen	23.04.71.	D. Žokalja 9, Samobor	15.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1700	Meštrović	Nikša	31.01.54.	Turkovićeva bb, Brezje	09.12.91. 12.07.92.		
1701	Mezdić	Zlatko	19.04.68.	Hrastina 30, Hrastina	18.09.91. 09.05.92.	31.07.95	20.08.95
1702	Mihalić	Siniša	31.07.70.		18.09.91. 17.10.91.		
1703	Mihalić	Siniša	31.07.70.			31.07.95	20.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
1704	Mihalić	Tomislav	06.01.65.	Janka Mišića 21, Samobor	23.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1705	Mihaljević	Zvonko	26.03.56.	V .Bakarića 28, Bregana	05.01.92.	12.07.92.		
1706	Mihelčić	Dražen	14.08.64.	9. maja 10, Samobor	16.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1707	Mihelec	Ivica	25.05.68.	Galgovo 192, Galgovo	16.10.91.	12.05.92.	31.07.95	20.08.95
1708	Mihelec	Josip	29.05.54.		06.04.92.	08.04.92.		
1709	Mihelec	Rudolf	23.03.71.				31.07.95	20.08.95
1710	Mihelec	Vinko	02.01.63.	Falašćak 9, Falašćak	14.10.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1711	Mihelić	Božidar	01.01.53.		18.09.91.	13.11.91.		
1712	Mihelić	Darko	04.11.71.				02.08.95	20.08.95
1713	Mihelić	Darko	28.01.68.		16.10.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1714	Mihelić	Davor	15.09.74.				02.08.95	20.08.95
1715	Mihelić	Franc	09.12.71.				02.08.95	20.08.95
1716	Mihelić	Josip	11.03.64.				31.07.95	20.08.95
1717	Mihelić	Mario	19.12.75.				02.08.95	20.08.95
1718	Mihelić	Mladen	01.02.61.		09.12.91.	14.12.91.		
1719	Mihelić	Vladimir	22.12.67.	Vrbovec 30, Vrbovec	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1720	Mihić	Ivan	15.09.70.				02.08.95	20.08.95
1721	Mihić	Željko	13.12.65.	Zdenci 12, Bestovje	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1722	Mihina	Filip	19.09.47.		27.09.91.	09.12.91.		
1723	Mihina	Radovan	27.09.66.				02.08.95	20.08.95
1724	Mihina	Žarko	14.02.63.	Partizanska 20, Rakitje	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1725	Mihočinec	Boris	02.06.58.	Galgovo 129, Galgovo	18.09.91.	12.07.92.		
1726	Mihočinec	Marijan	04.09.56.		18.09.91.	05.10.91.		
1727	Miholić	Drago	18.05.61.		18.09.91.	05.10.91.	03.08.95	20.08.95
1728	Miholić	Robert	10.10.70.		18.09.91.	25.10.91.	31.07.95	20.08.95
1729	Miholić	Željko	18.12.68.		31.10.91.	14.12.91.		
1730	Mijatović	Pejo	02.04.60.	Stanka Vraza 18, S. Nedjelja	18.09.91.	12.07.92.		
1731	Mikek	Dražen	13.03.69.	Mala Gorica 37, M. Gorica	15.04.92.	12.07.92.	31.07.95	15.09.95
1732	Mikek	Rade	03.05.61.				31.07.95	28.08.95
1733	Mikić	Miljenko	23.02.63.	Kerest. žrtava 16, Kerestinec	12.10.91.	07.04.92.		
1734	Miklenić	Ivica	09.05.67.		18.09.91.	07.03.92.		
1735	Miklenić	Ivica	09.05.67.				02.08.95	20.08.95
1736	Miklež	Dražen	27.03.68.	A. Vojvodića 41, Novaki	09.12.91.	12.07.92.	02.08.95	28.08.95
1737	Miklež	Mario	07.11.63.	A.Kovačića 4, Bestovje	26.11.91.	12.07.92.		
1738	Miklež	Robert	17.04.71.	A.Vojvodića 35, Novaki	26.11.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1739	Miklošić	Zdravko	24.04.54.		18.09.91.	09.12.91.		
1740	Mikolaš	Veljko	26.11.56.	9. maja 5, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
1741	Mikulin	Miljenko	26.02.63.		27.09.91.	04.12.91.		
1742	Mikuša	Darko	05.09.66.		18.09.91.	31.10.91.		
1743	Mikuša	Miroslav	18.05.73.				31.07.95	20.08.95
1744	Milača	Miroslav	15.06.73.				31.07.95	20.08.95
1745	Milača	Tihomir	07.10.74.				31.07.95	10.08.95
1746	Milaković	Darko	28.02.65.	Cerovica 5, Samobor	24.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1747	Milaković	Perica	23.05.62.		18.09.91.	06.02.92.		
1748	Milaković	Ranko	14.02.61.		18.09.91.	08.01.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
1749	Milaković	Vladimir	18.01.56.			03.08.95	20.08.95
1750	Milaković	Zoran	02.11.67.	B. Adžije 10, Samobor	05.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1751	Milečki	Zdravko	18.09.62.			31.07.95	20.08.95
1752	Milečki	Juro	06.10.60.	Molvice 49, Molvice	18.09.91. 12.07.92.		
1753	Milek	Tomislav	09.04.50.		20.09.91. 16.01.92.		
1754	Miletić	Anton	20.12.51.	Dalmatinska 5, Bregana	05.01.92. 12.07.92.		
1755	Milić	Milan	06.02.59.	9. maja 9, Samobor	16.04.92. 12.07.92.		
1756	Milinović	Goran	26.12.72.			01.07.95	01.07.95
1757	Milnović	Milan	30.03.68.	Bencekovićev odv. 7, Samobor	18.09.91. 15.11.91.	31.07.95	20.08.95
1758	Milnović	Milan	30.03.68.	Bencekovićev odv. 7, Samobor	11.11.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1759	Milošević	Ivan	20.09.72.			31.07.95	20.08.95
1760	Miloševski	Anđelko	26.11.66.	A. Vojvodića 21, Novaki	05.01.92. 28.02.93.		
1761	Milovanović	Siniša	04.07.70.			31.07.95	20.08.95
1762	Miljan	Davor	06.01.65.	T. Čakanića 6, Novaki	18.09.91. 12.07.92.		
1763	Mišić	Božidar	15.08.68.		18.09.91. 31.01.92.		
1764	Mišić	Branko	16.07.63.		18.09.91. 13.11.91.	31.07.95	20.08.95
1765	Mišić	Damir	28.04.68.		18.09.91. 25.10.91.	31.07.95	20.08.95
1766	Mišić	Ivan	20.04.62.	Slani Dol 40, Slani Dol	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1767	Mišić	Ivan	17.11.56.	Otruševac 28, Otruševac	18.09.91. 12.07.92.		
1768	Mišić	Ivan	04.06.49.		05.01.92. 28.02.92.		
1769	Mišić	Ivica	15.06.67.	Gregurić Breg 36, G.Breg	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1770	Mišić	Josip	25.01.58.		21.09.91. 15.01.92.		
1771	Mišić	Josip	06.08.67.	Smerovišće 21, Smerovišće	27.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1772	Mišić	Josip	01.03.52.			03.08.95	06.08.95
1773	Mišić	Marijan	13.07.64.	Slani Dol 31, Slani Dol	06.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1774	Mišić	Marijan	29.11.62.	Slani Dol 54, Slani Dol	18.09.91. 12.07.92.		
1775	Mišić	Mario	20.08.57.	B. Tonija 15, Samobor	18.09.91. 18.05.92.		
1776	Mišić	Mirko	01.07.63.		06.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1777	Mišić	Nenad	26.05.71.	Slani Dol 24, Slani Dol	30.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1778	Mišić	Stjepan	13.11.58.	Otruševac 50, Otruševac	18.09.91. 12.07.92.		
1779	Mišić	Stjepan	20.11.62.	Slani Dol 31, Slani Dol	24.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1780	Mišić	Željko	04.05.62.		18.09.91. 04.12.91.	31.07.95	31.07.95
1781	Mladenić	Ranko	21.06.69.	Kolodvorska 37, Samobor	18.09.91. 18.05.92.	31.07.95	20.08.95
1782	Mlinarić	Ivica	02.04.61.		18.09.91. 09.11.91.		
1783	Mlinarić	Mario	05.09.71.			31.07.95	20.08.95
1784	Mlinarić	Milan	20.10.63.		18.09.91. 08.01.92.		
1785	Mlinarić	Srećko	10.10.65.		30.10.91. 12.07.92.	09.08.95	20.08.95
1786	Močan	Drago	21.10.59.		18.09.91. 07.10.93.		
1787	Močan	Milan	06.07.59.	B. Krajgera 1, Samobor	18.09.91. 30.11.91.		
1788	Močan	Zdravko	15.01.66.		18.09.91. 27.02.92.	31.07.95	20.08.95
1789	Močnik	Krešimir	03.05.69.		18.09.91. 04.12.91.		
1790	Modrić	Franjo	10.04.56.			05.08.95	20.08.95
1791	Modrić	Zlatko	27.01.59.		18.09.91. 21.10.91.		
1792	Mogulić	Marijan	10.01.65.		18.09.91. 09.12.91.	31.07.95	20.08.95
1793	Mogulić	Miljenko	09.11.57.	Odv. maršala Tita 4, Samobor	18.09.91. 11.02.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
1794	Mogulić	Mladen	15.05.68.	Slava Gora 24, Slava Gora	18.09.91.	12.07.92.		
1795	Mostovac	Ivan	20.02.51.	Zdenci 3/1, Bestovje	26.11.91.	12.07.92.		
1796	Motočić	Branimir	11.01.69.		18.09.91.	12.10.91.		
1797	Motočić	Nikola	04.06.70.				31.07.95	20.08.95
1798	Mrđa	Željko	12.09.61.	Domaslovec 62, Domaslovec	06.05.92.	12.07.92.		
1799	Mrkić	Željko	16.04.62.	Harambašićeva 36, Strmec	09.12.91.	12.07.92.		
1800	Mrvčić	Željko	16.07.69.	Novačka c. 51, Rakitje	15.05.92.	24.06.92.		
1801	Mrzak	Zlatko	18.10.57.	J. Mišića 132, Samobor	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	28.08.95
1802	Mucko	Robert	15.03.72.	Đ. Basaričeka 9/2, Bregana	24.04.92.	12.07.92.	04.08.95	20.08.95
1803	Mučnjak	Vlado	19.11.54.		19.09.91.	15.02.92.		
1804	Muhar	Dražen	23.10.74.				31.07.95	20.08.95
1805	Mujčić	Damir	07.06.61.	Podvrh 117, Podvrh	07.12.91.	18.05.92.		
1806	Mujdžić	Bećir	15.05.63.		18.09.91.	25.01.92.		
1807	Mujezinović	Edin	06.04.64.	Rade Končara 23, Bestovje	21.09.91.	12.07.92.		
1808	Muratagić	Đezimir	14.07.63.		18.09.91.	03.11.91.		
1809	Musić	Branko	20.07.54.	Galgovo 158, Galgovo	18.09.91.	12.07.92.		
1810	Musović	Mitar	30.03.66.		20.09.91.	09.12.91.		
1811	Mustafić	Anđelko	04.11.68.	Podvrh 35, Podvrh	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1812	Mustafić	Dražen	22.05.71.		18.09.91.	27.02.92.	31.07.95	20.08.95
1813	Mustafić	Ivan	06.07.58.	M. Gupca 20, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
1814	Mustapić	Ivan	18.12.62.				01.08.95	20.08.95
1815	Mustapić	Vinko	11.06.72.				31.07.95	28.08.95
1816	Mužar	Stjepan	17.09.61.	8. maja 5, Rakitje	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1817	Muženjak	Darko	23.03.66.	Bobovica 7, Bobovica	18.09.91.	12.07.92.		
1818	Muženjak	Marijan	26.06.62.		18.09.91.	12.10.91.		
1819	Mužinić	Vladimir	21.10.61.	O. Samoborske 2, Sv. Nedjelja	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1820	Naglić	Branko	11.10.70.	Klake 89, Klake	30.10.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1821	Naglić	Davor	08.08.73.				31.07.95	20.08.95
1822	Naglić	Dražen	04.11.72.				02.08.95	20.08.95
1823	Naglić	Nenad	24.07.63.		18.09.91.	30.12.91.		
1824	Naglić	Nenad	24.07.63.			18.09.91.	12.07.92.	
1825	Navijalić	Ivan	31.03.54.	R. Potok 84, R. Potok	09.12.91.	12.07.92.		
1826	Navijalić	Tomislav	20.02.56.	Galgovo 116, Galgovo	15.10.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1827	Nedved	Siniša	07.12.57.	Lj. Gaja 5, Bregana	28.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1828	Nedved	Siniša	07.12.57.	Lj. Gaja 5, Bregana	25.10.91.	31.01.92.	31.07.95	20.08.95
1829	Nemanić	Ivan	29.03.67.		30.10.91.	07.12.91.	31.07.95	31.07.95
1830	Neubauer	Darko	28.07.62.	Braće Ribara 73, Bestovje	12.10.91.	05.02.92.		
1831	Neubauer	Zdenko	18.08.66.	Braće Ribar 73, Bestovje	18.09.91.	12.07.92.		
1832	Nikl	Dražen	08.04.63.	Hrastina 48, Hrastina	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1833	Nikl	Josip	19.04.61.	Rude 340/1, Rude	05.05.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1834	Nikl	Miljenko	30.03.62.	Rude 271, Rude	09.12.91.	12.07.92.	31.07.95	31.07.95
1835	Nikl	Žarko	02.10.57.				03.08.95	28.08.95
1836	Nikolić	Boris	08.02.45.	Imprićeva 6, Blato	05.01.92.	12.07.92.		
1837	Noršić	Boris	04.11.61.	Erbežnikova 4, Samobor	26.09.91.	12.07.92.	31.07.95	05.08.95
1838	Noršić	Darko	21.03.72.				03.08.95	20.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
1839	Noršić	Franjo	31.12.63.		05.01.92. 18.05.92.		
1840	Noršić	Franjo	24.07.40.	Omladinska 8, Bregana	09.12.91. 12.07.92.	04.07.94	
1841	Noršić	Ivan	11.02.49.	Podvrh 91, Podvrh	06.02.92. 12.07.92.		
1842	Noršić	Mirko	07.10.45.		18.09.91. 13.11.91.		
1843	Noršić	Mladen	30.03.49.	Perkovčeva 37, Samobor	16.11.91. 12.07.92.		
1844	Noršić	Mladen	23.09.42.	Milakovićeva 10, Samobor	18.09.91. 31.07.92.		
1845	Noršić	Tihomir	13.10.61.		16.10.91. 12.07.92.		
1846	Noršić	Vid	08.07.70.	Otruševac bb, Samobor	09.12.91. 05.01.92.		
1847	Noršić	Vladimir	16.11.55.		18.09.91. 09.12.91.		
1848	Noršić	Zdenko	29.08.68.			31.07.95	20.08.95
1849	Noršić	Zdravko	16.11.71.	Noršić Selo 21, N. Selo	15.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1850	Noršić	Zdravko	04.01.62.		18.09.91. 30.11.92.	31.07.95	04.08.95
1851	Noršić	Željko	27.01.68.	Draganje Selo 12, D.Selo	18.09.91. 12.07.92.		
1852	Noršić	Željko	16.09.65.		18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1853	Noršić	Željko	26.06.70.			02.08.95	20.08.95
1854	Novačić	Tomislav	18.03.73.			31.07.95	20.08.95
1855	Novačić	Antun	15.01.59.		18.09.91. 29.09.91.		
1856	Novačić	Zdenko	22.07.62.	I. Sokolčića 20, Rakitje	05.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1857	Novak	Dražen	31.07.65.		18.09.91. 24.09.91.		
1858	Novak	Dubravko	25.04.63.		18.09.91. 07.12.91.	31.07.95	20.08.95
1859	Novak	Josip	20.04.58.	B. Adžije 8, Samobor	18.09.91. 12.07.92.		
1860	Novak	Nikola	05.02.46.		18.09.91. 31.01.92.		
1861	Novak	Roman	19.06.72.			31.07.95	20.08.95
1862	Novak	Vladimir	09.10.67.			03.08.95	28.08.95
1863	Novak	Zlatko	01.06.65.	Z. Mahovića 6, Samobor	30.10.91. 05.05.92.		
1864	Novak	Željko	23.03.68.	Željeznička 1, Domaslovec	09.12.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1865	Novosel	Danijel	13.02.61.		18.09.91. 31.01.92.		
1866	Novosel	Davor	20.11.55.		08.12.91. 08.12.91.		
1867	Novosel	Dragutin	28.04.61.	Podgađe 68, Podgađe	18.09.91. 15.05.92.		
1868	Novosel	Ivan	30.03.61.	M. Pijade 13, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	
1869	Novosel	Ivica	31.12.64.	Podgađe 50, Podgađe	18.09.91. 19.04.92.		
1870	Novosel	Ivica	16.04.65.		18.09.91. 31.01.92.		
1871	Novosel	Miroslav	26.03.67.			31.07.95	20.08.95
1872	Novosel	Zlatko	25.07.61.		18.09.91. 07.11.91.	31.07.95	31.07.95
1873	Novosel	Željko	16.09.13.		18.09.91. 28.02.92.		
1874	Novoselec	Franjo	12.09.56.		18.09.91. 30.12.91.		
1875	Novoselec	Ivan	06.10.70.		18.09.91. 12.11.91.		
1876	Novoselec	Kruno	15.03.68.		30.10.91. 08.01.92.		
1877	Novoselec	Zdravko	17.05.55.		12.10.91. 21.10.91.		
1878	Novoselić	Nenad	18.06.64.		18.09.91. 31.01.92.		
1879	Obranić	Darko	10.08.62.	Otok 2, Otok	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1880	Obranić	Juraj	02.09.64.	Farkaševac 18, Farkaševac	19.09.91. 19.04.92.	31.07.95	20.08.95
1881	Obranić	Stjepan	18.06.58.		18.09.91. 24.01.92.		
1882	Obranić	Stjepan	26.12.70.	Celine 46, Celine	17.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1883	Obraz	Josip	19.02.62.			31.07.95	20.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
1884	Obraz	Josip	16.03.64.		18.09.91. 28.09.91.		
1885	Obraz	Stjepan	12.05.58.		18.09.91. 20.03.92.		
1886	Obraz	Tomislav	28.11.67.		20.09.91. 19.03.92.	31.07.95	20.08.95
1887	Ocvirek	Branko	05.08.64.	Vrbovec 43, Vrbovec	06.05.92. 12.07.92.		
1888	Ocvirek	Marijan	20.01.70.	Velika Jazbina 31, V. Jazbina	27.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1889	Ocvirek	Miroslav	08.03.70.			08.08.95	20.08.95
1890	Ocvirek	Stjepan	13.08.70.		24.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1891	Očić	Damir	16.01.71.			31.07.95	20.08.95
1892	Odribožić	Vlado	23.05.52.	Domaslovečka 28, Domaslovec	27.04.92. 01.06.92.		
1893	Olujić	Juro	01.01.68.			31.07.95	20.08.95
1894	Orešković	Marijan	07.09.69.			02.08.95	20.08.95
1895	Orešković	Zoran	07.11.62.			01.08.95	01.08.95
1896	Oršić	Branko	02.03.66.		18.09.91. 09.12.91.		
1897	Oršić	Dragutin	07.02.54.	Selska 26, Orešje	18.09.91. 15.05.92.		
1898	Oršić	Dražen	23.10.65.		07.11.91. 14.12.91.		
1899	Oršić	Juro	25.10.52.		18.09.91. 31.01.92.		
1900	Oršić	Slavko	16.12.69.		18.09.91. 07.12.91.	31.07.95	20.08.95
1901	Oršić	Stjepan	10.01.56.			03.08.95	20.08.95
1902	Oršić	Vladimir	16.08.68.	J. Mišića 3, Orešje	18.09.91. 12.07.92.		
1903	Oršićek	Nenad	29.10.64.			01.08.95	20.08.95
1904	Oslaković	Franjo	18.10.62.	Cerje 80, Cerje	18.09.91. 18.05.92.	31.07.95	20.08.95
1905	Oslaković	Marin	27.10.71.			31.07.95	20.08.95
1906	Oslaković	Mladen	19.01.68.		07.11.91. 08.01.92.		
1907	Osmak	Marijan	30.01.57.	Žokaljeva 13, Samobor	20.09.91. 12.07.92.		
1908	Osrečki	Dominik	12.02.65.	J. Mišića 9, Strmec	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	10.09.95
1909	Osrečki	Miroslav	26.03.74.			31.07.95	11.08.95
1910	Otmačić	Ivica	12.07.62.	Mala Jazbina 6, M. Jazbina	06.11.91. 24.04.92.		
1911	Otmačić	Juraj	30.03.57.	Mala Jazbina 61, M. Jazbina	18.09.91. 12.07.92.		
1912	Otmačić	Vid	03.06.51.	Matije Gupca 31, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	02.08.95	20.08.95
1913	Ožanić	Dubravko	22.08.69.		19.09.91. 25.10.91.		
1914	Ožbolt	Zoran	14.12.68.	Anke Butorac 5, Samobor	18.09.91. 30.04.92.		
1915	Ožbolt	Zoran	14.12.68.			31.07.95	20.08.95
1916	Paar	Adolf	12.03.48.	Zagrebačka 17, Samobor	18.09.91. 19.07.92.		
1917	Paar	Dalibor	19.09.69.		12.10.91. 25.10.91.		
1918	Pagadur	Ivica	28.07.67.	Drežnik 19, Drežnik	15.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1919	Paić	Boris	01.07.60.		18.09.91. 21.10.91.	31.07.95	20.08.95
1920	Palačković	Miroslav	19.02.70.	Malogorička 72, Brezje	05.01.92. 29.06.92.		
1921	Palameta	Krešo	19.05.59.	Odv. T. Čakanića 8, Novaki	09.12.91. 12.07.92.		
1922	Palameta	Krešo	19.05.59.			31.07.95	11.08.95
1923	Palčec	Stjepan	15.02.55.		18.09.91. 15.10.91.		
1924	Palčić	Ivica	15.04.72.			31.07.95	20.08.95
1925	Palčić	Ivica	30.07.67.		24.10.91. 15.11.91.		
1926	Palčić	Stjepan	23.06.54.	Rakov Potok 59, R. Potok	18.09.91. 27.04.92.		
1927	Palčić	Tomo	20.01.59.	Pavučnjak 92, Pavučnjak	14.10.91. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
1928	Palčić	Tomo	24.07.60.	Pavučnjak bb, Pavučnjak	24.10.91. 15.11.91.	31.07.95	20.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
1929	Palijaš	Stjepan	13.06.72.			31.07.95	28.08.95
1930	Paljug	Goran	13.05.72.			09.08.95	20.08.95
1931	Pandža	Ivica	01.11.69.		18.09.91. 25.10.91.		
1932	Pangrečić	Stjepan	03.12.60.			02.08.95	20.08.95
1933	Pap	Siniša	05.01.69.		18.09.91. 07.12.91.	08.08.95	20.08.95
1934	Parać	Herman	14.07.55.	Cerje 97/4, Cerje	07.01.92. 09.06.92.		
1935	Paravac	Zdravko	22.04.63.	Trešnjevačka 1, Brezje	18.09.91. 20.02.92.		
1936	Patrčević	Vlado	11.04.61.			02.08.95	20.08.95
1937	Paukovac	Branko	20.06.65.	Noršić Selo 42, Noršić Selo	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1938	Paukovac	Drago	03.12.62.		18.09.91. 08.11.91.		
1939	Paukovac	Marijan	15.03.62.		18.09.91. 09.10.91.		
1940	Paukovac	Mijo	13.10.54.		20.09.91. 31.01.92.		
1941	Paukovac	Milan	20.09.64.	Noršić Selo 45, Noršić Selo	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1942	Paukovac	Stjepan	14.04.67.		18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1943	Paukovac	Vladimir	22.07.68.		18.11.91. 15.01.92.		
1944	Paulić	Zdravko	09.04.58.		18.09.91. 09.11.91.		
1945	Paunović	Vlado	14.02.57.	D. Žokalja 9, Samobor	05.01.92. 12.07.92.		
1946	Paunović	Zoran	13.09.74.			02.08.95	20.08.95
1947	Pavec	Ivan	06.11.52.		18.09.91. 31.01.92.		
1948	Pavec	Mladen	09.03.59.		18.09.91. 15.10.91.		
1949	Pavić	Davorin	04.09.60.		18.09.91. 12.07.92.		
1950	Pavić	Miloš	16.06.53.	Lovasićeva 34, Strmec	18.09.91. 22.04.92.		
1951	Pavin	Josip	18.03.59.	I. Sokolovića 118/2, Rakitje	18.09.91. 12.07.92.		
1952	Pavlak	Ivan	01.01.58.	Dolec 17, Dolec	18.09.91. 12.07.92.		
1953	Pavlak	Josip	01.05.51.	Farkaševac 83, Farkaševac	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1954	Pavlaković	Tomislav	06.04.75.			31.07.95	20.08.95
1955	Pavlek	Vladimir	30.10.68.			05.08.95	08.08.95
1956	Pavlić	Božidar	19.12.55.	Hrastina 153/1, Hrastina	20.09.91. 12.07.92.		
1957	Pavlić	Josip	27.04.65.	Zlatarska 13, Bestovje	18.09.91. 09.07.92.		
1958	Pavlović	Damir	14.10.57.			05.08.95	09.08.95
1959	Pavlović	Draško	13.11.51.		21.11.91. 08.01.92.		
1960	Pavun	Željko	18.07.67.	Podvrh bb, Podvrh	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1961	Pazman	Neven	20.07.56.		19.09.91. 31.01.92.		
1962	Pecić	Igor	18.07.62.	Gajeva 35, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
1963	Pečin	Ivan	29.10.48.	M. Tita 3, Samobor	05.01.92. 12.07.92.		
1964	Pehar	Hrvoje	02.02.72.			31.07.95	20.08.95
1965	Pejaković	Dubravko	14.03.72.	N. Tesle 3, Strmec	24.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1966	Pejić	Tomislav	18.09.57.		18.09.91. 15.12.91.		
1967	Peles	Željko	15.01.57.		18.09.91. 09.12.91.		
1968	Penić	Damir	21.12.71.	Klokočevac 34, Klokočevac	07.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1969	Penić	Josip	27.01.57.	Z. Šnajdera 37, Samobor	18.09.91. 30.04.92.		
1970	Penić	Miroslav	16.07.52.	Bučareva 24, Samobor	18.09.91. 19.07.92.	02.08.95	20.08.95
1971	Penić	Predrag	01.05.71.			31.07.95	20.08.95
1972	Pentek	Ivan	13.07.61.	Vojvodićeva 62, Novaki	15.05.92. 12.07.92.	31.07.95	09.08.95
1973	Pentek	Josip	25.06.57.		18.09.91. 01.10.91.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
1974	Pentek	Slavko	28.01.55.		18.09.91.	12.07.92.		
1975	Pentek	Zlatko	20.06.58.	Banatska 11, Samobor	18.09.91.	12.07.92.	03.08.95	20.08.95
1976	Perhoč	Rolando	23.06.63.		18.09.91.	05.10.91.	31.07.95	20.08.95
1977	Perić	Franjo	01.01.64.				02.08.95	20.08.95
1978	Peris	Jovo	07.03.52.	I. L. Ribara 4, Lug	07.01.92.	12.07.92.	31.07.95	28.08.95
1979	Perišić	Goran	10.04.72.	S. Brkovića 6, Orešje	06.05.92.	12.07.92.		
1980	Perišić	Josef	09.01.72.	III Cvjetna 5, Novaki	24.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1981	Perković	Tomislav	10.09.72.				31.07.95	28.08.95
1982	Pervan	Martin	05.12.67.	Prigorska 10, Samobor	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1983	Peša	Petar	29.06.44.	Krležina 5, Samobor	18.09.91.	22.07.92.	31.07.95	20.08.95
1984	Pešutić	Hrvoje	26.02.55.		18.09.91.	07.11.91.		
1985	Petecin	Dario	14.09.69.	Odv. P. Videkovića 3, Novaki	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	05.08.95
1986	Petek	Dražen	30.08.63.	Savska 14, Bestovje	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
1987	Petek	Krešimir	24.03.71.				31.07.95	20.08.95
1988	Petković	Mate	20.02.55.		18.09.91.	16.10.91.		
1989	Petravić	Danijel	08.02.73.				31.07.95	20.08.95
1990	Petravić	Ivica	16.11.63.		18.09.91.	11.11.91.	01.08.95	28.08.95
1991	Petravić	Miro	11.07.65.				02.08.95	20.08.95
1992	Petravić	Nenad	07.05.64.	V. Nazora 9, Strmec	09.12.91.	08.05.92.	31.07.95	31.07.95
1993	Petravić	Zlatko	09.07.57.		18.09.91.	09.11.91.		
1994	Petričko	Marijan	07.11.64.	Trnska 9, Strmec	09.12.91.	12.07.92.		
1995	Petričko	Zdenko	24.07.67.				31.07.95	20.08.95
1996	Petričko	Zdenko	15.06.68.		18.09.91.	31.01.92.		
1997	Petrić	Darko	20.08.67.		18.09.91.	06.12.91.	31.07.95	20.08.95
1998	Petrić	Dragan	15.02.64.				02.08.95	20.08.95
1999	Petrić	Ivan	20.11.55.	Braslovje 51, Braslovje	18.09.91.	12.07.92.		
2000	Petrić	Ivan	02.03.56.	Velika Jazbina 7/I, V. Jazbina	18.09.91.	12.07.92.		
2001	Petrić	Ivica	19.01.72.	Velika Jazbina 25, V. Jazbina	16.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2002	Petrić	Josip	30.01.58.		18.09.91.	22.10.91.		
2003	Petrić	Josip	19.06.70.		15.11.91.	12.07.92.	31.07.95	02.08.95
2004	Petrić	Josip	30.01.65.	Velika Jazbina 11, V. Jazbina	15.05.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2005	Petrić	Juraj	15.07.64.		24.10.91.	09.12.91.		
2006	Petrić	Juraj	21.11.59.				31.07.95	20.08.95
2007	Petrić	Krešimir	03.06.66.	Žumb. udarne brigade 31, Lug	05.01.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2008	Petrić	Predrag	13.10.61.		18.09.91.	01.10.91.		
2009	Petrić	Stjepan	28.11.66.	Velika Jazbina 10, V. Jazbina	16.10.91.	21.04.92.	31.07.95	20.08.95
2010	Petrić	Stjepan	24.01.60.	Braslovje 49, Braslovje	18.09.91.	12.07.92.		
2011	Petrić	Vladimir	22.02.68.	Braslovje 48, Braslovje	20.09.91.	22.04.92.		
2012	Petrić	Vlado	12.03.58.				03.08.95	20.08.95
2013	Petrić	Zdenko	17.03.62.		27.09.91.	01.02.92.	31.07.95	20.08.95
2014	Petroci	Jurica	06.03.63.	G. Kraj 98, Samobor	07.11.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2015	Petrušić	Jadranko	05.03.71.				31.07.95	20.08.95
2016	Pihač	Željko	05.01.63.	Perkovčeva 47/III, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
2017	Pihler	Alojz	14.04.65.		08.12.91.	14.12.91.		
2018	Pihler	Davor	05.07.61.		18.09.91.	07.11.91.	31.07.95	20.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
2019	Pihler	Dragutin	08.06.57.	Rude 336, Rude	18.09.91. 13.05.92.	03.08.95	03.08.95
2020	Pihler	Željko	30.08.52.	Rude 336, Rude	18.09.91. 12.07.92.		
2021	Pinculić	Ivica	14.02.69.			31.07.95	20.08.95
2022	Pinculić	Vladimir	20.01.71.			31.07.95	20.08.95
2023	Pintek	Darko	23.09.72.			31.07.95	20.08.95
2024	Pirin	Žarko	08.10.60.	B. Ribara 54, Bestovje	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2025	Piršić	Krešimir	26.07.59.	Rude 183, Rude	18.09.91. 26.04.92.		
2026	Piršić	Marijan	31.05.73.			31.07.95	20.08.95
2027	Pisk	Branko	10.03.70.			31.07.95	20.08.95
2028	Plaftarić	Darko	06.01.63.	Delićeva 9, Samobor	12.10.91. 25.07.92.	31.07.95	28.08.95
2029	Planinčić	Anđelko	30.06.72.			31.07.95	20.08.95
2030	Planinčić	Mario	17.01.71.	Rude 218/3, Rude	05.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2031	Planinčić	Roko	06.05.72.			31.07.95	20.08.95
2032	Plaščević	Ivica	06.05.66.			31.07.95	20.08.95
2033	Plaščević	Ivica	06.05.66.	Klokočevac 36, Klokočevac	18.09.91. 12.07.92.		
2034	Plaščević	Josip	22.02.59.	I. G. Kovačića 23, Lug	18.09.91. 07.02.92.		
2035	Plašić	Gordan	05.12.62.		18.09.91. 20.11.91.		
2036	Plavšić	Dražen	07.03.65.	A. Vojvodića 42, Novaki	27.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2037	Plečko	Darko	15.01.62.		16.10.91. 17.04.92.		
2038	Pleše	Damir	16.06.58.		18.09.91. 24.09.91.		
2039	Pleško	Mladen	25.09.66.	M. Trnine 4, Samobor	18.09.91. 09.03.92.		
2040	Plevko	Božidar	12.04.66.	Rude 225, Rude	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2041	Plevko	Ivica	05.01.53.		18.09.91. 12.07.92.		
2042	Plevko	Josip	16.07.57.	Rude 85, Rude	18.09.91. 12.07.92.		
2043	Plevko	Krunoslav	18.10.73.			31.07.95	20.08.95
2044	Plevko	Miljenko	03.12.57.		18.11.91. 05.01.92.		
2045	Plevko	Robert	25.05.68.		05.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2046	Plevko	Zoran	22.01.74.			31.07.95	20.08.95
2047	Plevko	Željko	01.12.53.		18.09.91. 11.10.91.		
2048	Podoreški	Mijo	30.08.65.			31.07.95	20.08.95
2049	Pogačić	Josip	18.04.61.			01.08.95	20.08.95
2050	Pogačić	Ivica	06.11.68.	Smerovišće 20, Smerovišće	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2051	Pogačić	Juraj	21.05.53.	Gregurić Breg 47, G. Breg	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2052	Pohanić	Branko	05.01.61.	Mala Gorica 44, M. Gorica	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	15.09.95
2053	Pohanić	Stjepan	22.08.54.	Molvice 52, Molvice	18.09.91. 12.07.92.		
2054	Pohanić	Zvonimir	20.01.62.		18.09.91. 17.01.92.		
2055	Polak	Saša	21.01.67.	I. Cankara 9, Lug	19.09.91. 08.04.92.	31.07.95	20.08.95
2056	Polanović	Damir	05.03.59.	I Gizнички odv. 5, Samobor	09.12.91. 12.07.92.		
2057	Poljak	Branko	21.07.60.	Nedjeljska 6, Sv.Nedjelja	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2058	Pomper	Josip	17.03.54.	Lovasićeva 21a, Strmec	18.09.91. 12.07.92.		
2059	Pondeljak	Damir	25.10.70.	A. Mihanovića 16, Strmec	24.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2060	Pongrac	Anđelko	09.04.73.			31.07.95	15.09.95
2061	Pongrac	Dragutin	15.03.60.	Purgarija bb, Kerestinec	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2062	Posarić	Davor	03.02.69.	9. maja 22, Samobor	17.01.92. 09.05.92.	01.08.95	01.08.95
2063	Posavec	Jakob	15.09.56.		18.09.91. 08.11.91.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
2064	Posavec	Mladen	21.04.69.			31.07.95	
2065	Poslon	Saša	24.08.69.		20.09.91. 29.02.92.		
2066	Potisk	Ivan	19.02.60.	Omladinska 5, Bregana	18.09.91. 07.06.92.	01.08.95	28.08.95
2067	Potočki	Marijan	02.03.55.	Šmidhenova 34, Samobor	18.09.91. 17.04.92.		
2068	Potroško	Sven	15.08.62.		18.09.91. 15.11.91.		
2069	Povh	Vladimir	06.09.73.			05.08.95	07.08.95
2070	Povržanić	Darko	14.12.67.		18.09.91. 17.10.91.	31.07.95	20.08.95
2071	Požgaj	Branko	25.05.59.		18.09.91. 24.09.91.		
2072	Požgaj	Damir	11.11.65.		16.10.91. 06.12.91.		
2073	Požgaj	Damir	02.06.64.	Molvice 105, Molvice	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2074	Požgaj	Darko	04.09.63.		18.09.91. 03.11.91.		
2075	Požgaj	Davor	14.12.72.	Mala Gorica 40/1, M. Gorica	15.05.92. 12.07.92.		
2076	Požgaj	Dražen	12.08.68.		18.09.91. 15.11.91.	31.07.95	20.08.95
2077	Požgaj	Marijan	15.02.57.	Požgaji 9, Molvice	09.12.91. 09.05.92.	31.07.95	15.09.95
2078	Požgaj	Zdenko	28.02.63.			31.07.95	20.08.95
2079	Požgaj	Zdenko	24.05.66.			31.07.95	20.08.95
2080	Požgaj	Željko	06.01.75.			31.07.95	20.08.95
2081	Prah	Dražen	12.11.63.		05.01.92. 05.02.92.		
2082	Prahin	Damir	21.09.68.	Ljudevita Gaja 20, Brezje	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2083	Prahin	Darko	15.12.69.		27.09.91. 14.11.91.	31.07.95	20.08.95
2084	Prahin	Dražen	22.03.70.	R. Končara 6, Brezje	05.11.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2085	Prahin	Goran	03.11.70.	Šenoina 1, Brezje	17.02.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2086	Prahin	Kruno	23.11.64.		18.09.91. 12.07.92.		
2087	Prahin	Marinko	04.06.66.	Selska 12, Orešje	18.09.91. 28.02.93.		
2088	Prahin	Zdenko	22.05.61.	Gajeva 14, Brezje	27.09.91. 12.07.92.	06.08.95	20.08.95
2089	Prahin	Zdravko	30.09.63.		18.09.91. 09.12.91.	01.08.95	20.08.95
2090	Prahović	Ivan	23.11.50.		18.09.91. 23.01.93.		
2091	Pranjić	Pejo	06.10.65.	Mala Jazbina 3, M. Jazbina	12.10.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2092	Prčić	Mladen	10.09.53.		18.09.91. 12.07.92.		
2093	Prelec	Damir	16.03.63.		18.09.91. 21.04.92.	31.07.95	31.07.95
2094	Prelec	Mario	17.11.73.			02.08.95	20.08.95
2095	Prelec	Vlado	06.01.67.	Prelčeva 7, Strmec	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2096	Premužić	Stjepan	06.11.63.	Pavučnjak 40, Pavučnjak	18.09.91. 05.01.92.	31.07.95	20.08.95
2097	Pretković	Stjepan	10.02.56.		18.09.91. 28.02.92.		
2098	Prevendar	Boris	25.11.57.		08.11.91. 14.12.91.		
2099	Prević	Željko	02.07.74.			01.08.95	20.08.95
2100	Priselac	Zvonimir	25.09.58.		18.09.91. 08.01.92.		
2101	Prišlin	Damir	04.09.71.	Vratnik 20, Vratnik	25.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2102	Prišlin	Marijan	22.07.63.	Smerovišće 17, Smerovišće	18.09.91. 30.09.92.	31.07.95	20.08.95
2103	Prišlin	Miro	28.08.57.	V. Vidrića 10, Samobor	13.10.91. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
2104	Profeta	Krešimir	12.01.46.	Zagrebačka 33, Samobor	09.12.91. 12.07.92.		
2105	Pros	Josip	18.07.54.	Togliattieva 8/1, Gajnice	26.11.91. 12.07.92.		
2106	Prosoli	Velimir	16.06.57.	Rude 258, Rude	14.11.91. 12.07.92.		
2107	Protuđer	Tomislav	15.07.55.	Gajeva 18, Samobor	18.09.91. 12.07.92.		
2108	Prudeus	Domagoj	31.03.72.	I. L. Ribara 14, Lug	24.04.92. 12.07.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
2109	Pšeničnjak	Marijan	03.01.57.	Rakitska cesta 15, Novaki	30.10.91.	12.07.92.	03.08.95	03.08.95
2110	Pšeničnjak	Marijan	03.01.57.	Rakitska cesta 15, Novaki	30.10.91.	12.07.92.	01.08.95	20.08.95
2111	Ptičar	Mladen	09.04.72.				05.08.95	28.08.95
2112	Pukšar	Alojz	08.05.63.	Braslovje 64, Braslovje	06.05.92.	12.07.92.		
2113	Pukšar	Josip	26.03.61.	Braslovje 3, Braslovje	18.09.91.	12.05.92.		
2114	Purić	Dražen	21.08.58.		18.09.91.	30.11.91.		
2115	Purić	Igor	08.04.63.		18.09.91.	05.11.91.		
2116	Purić	Krešimir	15.12.68.		18.09.91.	29.10.91.		
2117	Puš	Maks	21.02.55.	Perkovčeva 47/3, Samobor	18.09.91.	11.12.91.		
2118	Pušeljić	Ilija	14.05.59.		18.09.91.	31.01.92.		
2119	Puškar	Dražen	18.03.69.				31.07.95	20.08.95
2120	Puškar	Franjo	06.09.56.	Gornji kraj 25, Samobor	09.12.91.	12.07.92.		
2121	Puškarić	Ivan	05.05.55.	Milke Trnine 16, Samobor	18.09.91.	22.04.92.		
2122	Putrić	Dubravko	25.06.63.				11.08.95	20.08.95
2123	Račić	Krešimir	06.01.70.				10.08.95	11.08.95
2124	Račić	Dragutin	10.08.59.	Mala Jazbina 73, M. Jazbina	28.04.92.	12.07.92.		
2125	Račić	Marijan	27.01.66.	Zaprešićka 2, Samobor	21.09.91.	21.04.92.		
2126	Račić	Miroslav	22.11.65.	Vrbovec 19, Vrbovec	18.09.91.	12.07.92.		
2127	Račić	Petar	13.06.51.	Pavla Videkovića 8, Rakitje	21.09.91.	12.07.92.		
2128	Rački	Vinko	27.01.54.	Hrastina 151, Hrastina	18.09.91.	12.07.92.		
2129	Radan	Borislav	05.12.66.	D. Žokalja 9, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
2130	Radanović	Vlado	17.08.56.	Stilinovićeva 14, Sv. Nedelja	18.09.91.	12.07.92.		
2131	Radek	Božo	01.05.64.				31.07.95	20.08.95
2132	Radek	Juro	19.04.69.	Savršćak 33, Savršćak	27.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2133	Radek	Stjepan	15.03.59.			20.09.91.	02.10.91.	
2134	Radelja	Miljenko	19.08.69.	Markova 2, Galgovo	14.10.91.	12.07.92.		
2135	Radelja	Zdravko	29.03.68.				03.08.95	20.08.95
2136	Radeljak	Denis	12.11.69.		19.09.91.	14.12.91.		
2137	Radić	Marinko	13.01.65.				02.08.95	20.08.95
2138	Radić	Siniša	21.10.68.	9. maja 22, Samobor	09.12.91.	13.05.92.		
2139	Radić	Stipo	28.05.73.				05.08.95	28.08.95
2140	Radošević	Denis	06.08.73.				31.07.95	20.08.95
2141	Radošević	Đurđica	01.05.74.		07.04.94.			
2142	Radošević	Robert	06.05.65.		18.09.91.	30.11.91.	31.07.95	20.08.95
2143	Radovanić	Božo	09.10.63.		18.09.91.	05.10.91.		
2144	Radovanić	Danijel	09.01.75.				31.07.95	20.08.95
2145	Radovanić	Josip	26.02.57.	Ž. Brigada 12, Bregana	18.09.91.	16.06.92.		
2146	Radovanić	Josip	15.08.70.	Podvrh 89, Podvrh	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2147	Radovanić	Josip	05.09.65.		18.09.91.	04.12.91.	31.07.95	20.08.95
2148	Radovanić	Miljenko	12.11.73.				31.07.95	20.08.95
2149	Radovanić	Mladen	01.04.64.		18.09.91.	10.12.91.		
2150	Radovanić	Petar	03.07.46.		18.09.91.	24.01.92.		
2151	Radovanić	Stjepan	15.12.57.		20.09.91.	28.02.92.		
2152	Rađenović	Bojan	27.03.63.	Ul. JNA 5, Bregana	18.09.91.	12.07.92.		
2153	Raić	Janko	21.09.49.	B. Oreški 18, Samobor	14.11.91.	12.07.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
2154	Raić	Jozo	20.01.62.	I. Sokolčića 159, Rakitje	09.12.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2155	Raić	Marijan	14.02.51.	Fočanska bb, Samobor	18.09.91.	31.05.92.	31.07.95	20.08.95
2156	Raos	Krešimir	20.02.60.		08.01.92.	30.01.92.		
2157	Rašić	Dragan	23.09.62.	Krapinska 9, Bestovje	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	10.09.95
2158	Rašković	Slavko	04.04.53.		16.10.91.	12.07.92.		
2159	Rašković	Zvonko	22.05.54.		18.09.91.	24.01.92.		
2160	Ratešić	Damir	06.06.63.	Hrastina 163, Hrastina	18.09.91.	27.04.92.	31.07.95	20.08.95
2161	Ratešić	Dubravko	19.09.73.				31.07.95	20.08.95
2162	Ratešić	Josip	11.06.57.	Grdanjci 86, Grdanjci	18.09.91.	12.07.92.		
2163	Ratešić	Marijan	17.03.62.	Žumberačke brigade 4, Lug	18.09.91.	15.07.93.		
2164	Ratešić	Marijan	18.01.68.				31.07.95	11.08.95
2165	Ratešić	Mirko	03.12.57.	Bedar 9, Samobor	15.05.92.	10.06.92.		
2166	Ratešić	Stanko	05.02.62.	Bedar 7, Bedar	18.09.91.	20.05.92.	31.07.95	10.09.95
2167	Ratešić	Stjepan	03.10.59.	Bedar 7, Bedar	06.05.92.	12.07.92.		
2168	Ratković	Darko	25.06.60.	V. Vidrića 8, Samobor	16.10.91.	12.07.92.		
2169	Ratković	Dražen	03.04.69.		09.12.91.	22.12.91.		
2170	Ratković	Ivica	08.12.71.				01.08.95	20.08.95
2171	Razum	Danijel	17.07.70.				07.08.95	20.08.95
2172	Razum	Darko	28.12.61.	V. Rakovica 59, V .Rakovica	25.01.92.	12.07.92.		
2173	Razum	Dragutin	22.05.70.				31.07.95	20.08.95
2174	Razum	Franjo	22.02.52.		12.10.91.	16.10.91.		
2175	Razum	Franjo	08.03.71.				31.07.95	20.08.95
2176	Razum	Ignac	08.06.74.				31.07.95	20.08.95
2177	Razum	Ivan	24.04.68.	Kladje 2, Kladje	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	15.09.95
2178	Razum	Josip	07.11.54.	Konščica 28, Konščica	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2179	Razum	Josip	23.01.61.		18.09.91.	03.03.92.		
2180	Razum	Marijan	02.09.71.	B.Kidriča 57, Samobor	24.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2181	Razum	Mijo	17.02.57.	Molvice 55, Molvice	18.09.91.	12.07.92.	03.08.95	20.08.95
2182	Razum	Miljenko	02.08.72.				31.07.95	20.08.95
2183	Razum	Stjepan	05.05.66.		18.09.91.	07.04.92.		
2184	Razum	Tomo	20.03.58.	Molvice 50, Molvice	18.09.91.	12.07.92.		
2185	Razum	Vlado	19.11.60.		08.12.91.	08.12.91.		
2186	Razum	Željko	23.02.69.		07.11.91.	05.02.92.		
2187	Razum	Željko	22.07.67.	M. Langa 28, Samobor	18.09.91.	02.11.91.		
2188	Razum	Željko	30.10.69.				31.07.95	20.08.95
2189	Razum	Željko	22.09.70.	Konščica 25, Konščica	18.09.91.	29.02.92.		
2190	Razum	Željko	23.02.69.		05.01.92.	12.07.92.		
2191	Razum	Željko	22.02.70.				31.07.95	20.08.95
2192	Razum	Željko	11.02.66.				31.07.95	
2193	Ražić	Milan	11.01.60.	Cvjetna 6, Bregana	05.01.92.	12.07.92.		
2194	Rebić	Damir	17.12.56.		18.09.91.	07.03.92.		
2195	Rebić	Zoran	25.02.67.	Stojdraga 51, Stojdraga	18.09.91.	12.07.92.		
2196	Regović	Damir	31.03.63.		18.09.91.	08.01.92.		
2197	Regović	Drago	04.02.59.	Mala Jazbina 37, M. Jazbina	18.09.91.	12.07.92.		
2198	Regović	Ivan	05.02.61.		18.09.91.	22.01.92.	31.07.95	10.09.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
2199	Regović	Miroslav	05.02.73.				31.07.95	20.08.95
2200	Regović	Mladen	03.10.58.	Mala Jazbina 22, M. Jazbina	18.09.91.	12.07.92.		
2201	Regović	Ratko	23.01.63.		18.09.91.	09.12.91.	31.07.95	20.08.95
2202	Repinec	Marijan	18.09.59.		18.09.91.	17.10.91.		
2203	Repinec	Stjepan	28.02.64.		18.09.91.	27.10.91.	31.07.95	20.08.95
2204	Repinec	Stjepan	08.07.66.	Braslovje 18, Braslovje	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2205	Resanović	Srđan	24.09.63.	M .Langa 8, Bregana	20.09.91.	14.04.92.		
2206	Resar	Darko	24.02.66.	I. L. Ribara 26, Bestovje	18.11.91.	12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2207	Resar	Franjo	30.03.54.		18.09.91.	04.10.91.		
2208	Resar	Zdravko	14.07.57.	P. Videkovića 1, Bestovje	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2209	Reščić	Ignac	23.02.49.	Nedjeljska cesta 15, Kerestinec	20.09.91.	18.05.92.		
2210	Reščić	Ivan	09.04.56.		18.09.91.	19.03.92.		
2211	Reščić	Ivan	25.03.55.		18.09.91.	15.10.91.		
2212	Reščić	Ivica	01.04.57.	Mala Gorica 3, Mala Gorica	16.04.92.	12.07.92.	03.08.95	20.08.95
2213	Reščić	Nedjeljko	27.12.65.	Vrbovec 18, Vrbovec	19.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2214	Reščić	Željko	14.09.70.		16.10.91.	28.01.92.	31.07.95	20.08.95
2215	Rešetar	Igor	24.01.65.				02.08.95	20.08.95
2216	Rešetar	Ivan	13.03.50.		18.09.91.	28.02.92.		
2217	Rešetar	Ivan	23.07.68.				31.07.95	10.09.95
2218	Rešetar	Ivan	28.04.61.		12.10.91.	17.11.91.		
2219	Rešetar	Ivica	13.05.67.				31.07.95	20.08.95
2220	Rešetar	Juro	18.03.61.	Hamor 4, Samobor	21.09.91.	12.07.92.		
2221	Rešetar	Krešo	28.10.72.				31.07.95	28.08.95
2222	Rešetar	Miljenko	26.08.67.		18.09.91.	31.01.92.	02.08.95	20.08.95
2223	Rešetar	Miro	28.02.67.	Hrastina 184, Hrastina	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	15.09.95
2224	Rešetar	Siniša	26.02.67.			20.09.91.	05.10.91.	
2225	Rešetar	Željko	25.06.61.	Hrastina 111, Hrastina	20.09.91.	21.04.92.		
2226	Rešetić	Mladen	08.07.47.	Gornji kraj 65, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
2227	Rezička	Kristian	22.08.73.				02.08.95	20.08.95
2228	Ribičić	Ivan	11.05.50.	Hrastina bb, Hrastina	05.01.92.	12.07.92.		
2229	Ričković	Antun	18.01.54.		18.09.91.	31.05.92.		
2230	Ridžal	Damir	02.03.65.		18.09.91.	08.01.92.		
2231	Rimac	Ivan	30.09.70.				31.07.95	20.08.95
2232	Rimac	Mate	06.11.65.	I. Badovinca 10, Samobor	15.10.91.	12.07.92.		
2233	Rogar	Alojzije	03.02.47.	D. Žokalja 19, Samobor	04.11.91.	12.07.92.		
2234	Rogović	Zdenko	15.05.68.	Lackovićev Breg 47, L. Breg	27.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2235	Roić	Josip	01.03.58.		18.09.91.	24.01.92.		
2236	Romić	Alen	19.01.71.				31.07.95	20.08.95
2237	Romić	Dario	03.09.69.		18.09.91.	29.02.92.		
2238	Romić	Goran	04.01.66.		18.09.91.	03.11.91.	31.07.95	20.08.95
2239	Romić	Siniša	27.08.72.				01.08.95	01.08.95
2240	Roščak	Dražen	11.10.66.	Farkaševac 112, Farkaševac	15.05.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2241	Roščak	Juraj	22.04.57.	Farkaševac 121, Farkaševac	15.05.92.	12.07.92.		
2242	Rošćak	Milan	05.12.67.				31.07.95	20.08.95
2243	Rošćak	Milivoj	11.05.60.		18.09.91.	28.01.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
2244	Rozijan	Vladimir	14.12.53.	D. Jurkošeka 11, Bregana	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2245	Rožić	Josip	01.02.62.	Noršić Selo 27, Noršić Selo	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2246	Rožić	Vlado	07.04.61.	Krmica II 13b, Domaslovec	16.04.92.	12.07.92.		
2247	Rožman	Robert	15.05.70.	Zagrebačka 28, Strmec	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2248	Rubinić	Božo	01.07.57.	M. Rakovica 94, M. Rakovica	18.09.91.	12.07.92.	03.08.95	20.08.95
2249	Rubinić	Branko	21.01.57.	Molvice 41, Molvice	18.09.91.	12.07.92.		
2250	Rubinić	Darko	26.04.58.		18.09.91.	28.02.92.		
2251	Rubinić	Darko	09.10.56.	B. Kidriča 45, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
2252	Rubinić	Drago	12.09.61.	V. Rakovica bb, V. Rakovica	07.01.92.	12.07.92.		
2253	Rubinić	Dražen	20.05.69.				31.07.95	20.08.95
2254	Rubinić	Franjo	03.01.65.	Bukovje 12, Bukovje	07.11.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2255	Rubinić	Franjo	07.02.54.		18.09.91.	30.11.91.		
2256	Rubinić	Ignac	03.05.58.		24.10.91.	12.02.92.	03.08.95	20.08.95
2257	Rubinić	Ivan	19.11.63.	Bukovje 13, Bukovje	18.09.91.	18.05.92.		
2258	Rubinić	Ivan	26.09.63.		18.09.91.	07.11.91.	31.07.95	20.08.95
2259	Rubinić	Ivan	02.06.63.		25.10.91.	18.05.92.	31.07.95	20.08.95
2260	Rubinić	Mario	28.11.72.				31.07.95	20.08.95
2261	Rubinić	Mijo	02.11.68.	Konščica 68, Konščica	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2262	Rubinić	Miljenko	31.05.67.				31.07.95	20.08.95
2263	Rubinić	Miljenko	31.03.65.		18.09.91.	08.01.92.	31.07.95	20.08.95
2264	Rubinić	Mirko	26.09.61.		18.09.91.	28.01.92.		
2265	Rubinić	Mirko	08.06.57.		18.09.91.	12.01.92.		
2266	Rubinić	Stjepan	14.07.66.	Bukovje 4, Bukovje	05.01.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2267	Rubinić	Stjepan	05.09.61.	Bukovje 19, Bukovje	19.09.91.	12.07.92.	31.07.95	15.09.95
2268	Rubinić	Tomica	13.04.65.	J. Jelačića 35, Samobor	18.09.91.	09.05.92.	13.08.95	20.08.95
2269	Rubinić	Zlatko	20.06.63.				31.07.95	20.08.95
2270	Rubinić	Zlatko	19.08.72.	Dubrava bb, Samobor	07.05.92.	12.07.92.		
2271	Rudar	Dragutin	19.12.54.				31.07.95	20.08.95
2272	Rudolf	Branko	06.03.62.		18.09.91.	09.03.92.		
2273	Rudolf	Miljenko	06.09.64.				06.08.95	20.08.95
2274	Rukavina	Boris	12.10.66.		08.12.91.	08.12.91.		
2275	Ruklić	Božidar	27.12.61.		18.09.91.	06.11.91.		
2276	Ruklić	Damir	11.12.69.		18.09.91.	14.01.92.		
2277	Ruklić	Ivica	07.02.59.				05.08.95	28.08.95
2278	Ruklić	Josip	03.03.53.		18.09.91.	25.12.91.		
2279	Ruklić	Vladimir	25.06.53.	Gregurić Breg 16, G. Breg	18.09.91.	12.07.92.		
2280	Runtas	Božo	14.07.62.	M. Rakovica 71, M. Rakovica	18.09.91.	31.01.92.		
2281	Runtas	Drago	02.10.56.		18.09.91.	08.05.92.		
2282	Runtas	Dubravko	23.10.75.				31.07.95	20.08.95
2283	Runtas	Dubravko	24.11.67.				31.07.95	20.08.95
2284	Runtas	Ivica	03.06.64.	Vratnik 13, Vratnik	04.10.91.	30.09.92.	31.07.95	20.08.95
2285	Runtas	Ivica	30.09.65.				02.08.95	20.08.95
2286	Runtas	Josip	22.08.64.	Mali Vratnik 15, M. Vratnik	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2287	Runtas	Josip	13.01.64.		18.09.91.	24.10.91.		
2288	Runtas	Josip	29.03.62.	Dubrava 29, Samobor	07.05.92.	12.07.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
2289	Runtas	Juro	12.04.55.		18.09.91. 07.12.91.		
2290	Runtas	Mario	11.03.73.			02.08.95	20.08.95
2291	Runtas	Mario	11.08.75.			31.07.95	20.08.95
2292	Runtas	Martin	31.07.46.	Rude 255, Rude	09.12.91. 12.07.92.		
2293	Runtas	Mijo	29.04.67.	Dubrava 16, Dubrava	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2294	Runtas	Mirko	24.08.56.		18.09.91. 09.12.91.		
2295	Runtas	Mladen	18.05.68.	Vratnik 14, Vratnik	15.05.92. 12.07.92.	31.07.95	11.08.95
2296	Runtas	Stjepan	12.06.61.	Otruševac 3, Otruševac	10.10.91. 31.07.92.	31.07.95	28.08.95
2297	Runtas	Tomo	04.04.53.		08.12.91. 08.12.91.		
2298	Runtas	Zdenko	08.07.61.	Dubrava 16, Dubrava	24.04.92. 12.07.92.		
2299	Runtas	Zdravko	31.12.62.	Starogradska 17/1, Samobor	25.01.92. 12.07.92.		
2300	Runtas	Želimir	11.05.55.	Otok 112, Otok	18.09.91. 12.07.92.		
2301	Runtas	Željko	06.01.67.		18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2302	Sabljo	Zvonko	22.08.62.	B. Bedek 67, Samobor	06.05.92. 12.07.92.		
2303	Sabolek	Franjo	10.10.58.		18.09.91. 03.10.91.		
2304	Sabolić	Mario	29.09.67.		21.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2305	Saik	Tihomir	11.11.51.	Janka Mišića 132, Samobor	18.09.91. 28.02.92.		
2306	Samac	Ninoslav	21.04.68.		18.09.91. 25.10.91.		
2307	Samardžija	Zvonko	01.01.55.			02.08.95	20.08.95
2308	Samaržija	Nikola	03.02.55.		18.09.91. 18.11.91.		
2309	Sauer	Željko	16.11.67.	Otok 128, Otok	18.09.91. 12.07.92.		
2310	Savanović	Miroslav	28.04.66.		18.09.91. 09.12.91.		
2311	Sečen	Alojz	23.08.63.	M. Rakovica 127, M. Rakovica	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2312	Sečen	Ivica	26.03.62.		18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2313	Sečen	Marijan	08.01.56.		18.09.91. 12.07.92.	03.08.95	03.08.95
2314	Sečen	Stjepan	20.06.61.	Kladje 107, Kladje	08.01.92. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2315	Sečen	Željko	16.08.67.		20.09.91. 16.12.91.		
2316	Sekelj	Stjepan	28.01.56.		21.10.91. 20.02.92.		
2317	Sekovanić	Mladen	08.08.62.			31.07.95	31.07.95
2318	Selimović	Igor	01.01.63.		18.09.91. 12.10.91.		
2319	Semenić	Branko	08.10.57.	Nedjeljska 37, Sv. Nedjelja	19.04.91. 20.05.92.		
2320	Senica	Zvonko	05.02.59.			03.08.95	20.08.95
2321	Senjanović	Branko	24.09.68.	Pušina bb, Samobor	15.04.92. 12.07.92.		
2322	Severović	Zlatko	17.11.54.	P. Preradovića 11, Samobor	18.09.91. 08.05.92.		
2323	Sinovčić	Ivo	11.04.68.		05.01.92. 08.01.92.		
2324	Sirovica	Goran	28.01.71.		14.11.91. 24.01.92.		
2325	Sirovica	Ivica	18.06.71.	M. Strozzi 29, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	02.08.95	02.08.95
2326	Sirovica	Josip	09.07.55.	Konščica 73, Konščica	18.09.91. 18.05.92.		
2327	Sirovica	Juraj	21.03.66.			31.07.95	20.08.95
2328	Sirovica	Marijan	02.09.65.	Smerovišće 16, Smerovišće	18.09.91. 12.07.92.		
2329	Sirovica	Stjepan	30.04.72.			31.07.95	20.08.95
2330	Sirovica	Stjepan	28.09.61.		18.09.91. 28.02.92.		
2331	Sirovica	Zdravko	04.09.69.			31.07.95	20.08.95
2332	Sirovica	Željko	07.03.58.			03.08.95	20.08.95
2333	Sitta	Josip	13.03.58.			03.08.95	20.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
2334	Skendrović	Damir	17.04.69.		05.01.92. 08.01.92.		
2335	Skendrović	Ivan	13.07.71.	Gregurić Breg 20, G. Breg	07.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2336	Skendrović	Ivica	12.12.59.		18.09.91. 12.11.91.		
2337	Skendrović	Ivica	23.10.67.		18.09.91. 12.07.92.	07.08.95	20.08.95
2338	Skendrović	Josip	05.01.62.	Samoborska 40, Strmec	25.01.92. 26.08.92.	31.07.95	20.08.95
2339	Skendrović	Stjepan	11.08.69.	Hrastina 43, Hrastina	31.10.91. 12.07.92.		
2340	Skendrović	Vladimir	21.11.64.	Skendr. put 20, Domaslovec	18.09.91. 28.02.92.	31.07.95	20.08.95
2341	Skendrović	Vlado	11.09.64.		18.09.91. 31.12.91.		
2342	Skendrović	Vlado	10.05.58.	Rude 253, Rude	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2343	Skendrović	Zlatko	19.01.57.		20.09.91. 07.03.92.		
2344	Skendrović	Željko	09.10.57.		18.09.91. 09.12.91.		
2345	Skorić	Danijel	27.04.73.			01.08.95	01.08.95
2346	Skukan	Natko	14.03.70.	S. Vraza 1, Samobor	05.01.92. 21.04.92.		
2347	Sladić	Dražen	24.01.63.		18.09.91. 31.01.92.		
2348	Slak	Dražen	11.04.63.			31.07.95	20.08.95
2349	Slamar	Božidar	02.12.64.		18.09.91. 14.12.91.		
2350	Slamar	Marijan	26.01.62.		18.09.91. 19.04.92.		
2351	Slamar	Marijan	26.01.62.			31.07.95	20.08.95
2352	Slamar	Marijan	04.05.55.		18.09.91. 31.01.92.		
2353	Slamar	Mario	22.11.67.	I. Badovinca 5, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2354	Slamar	Miroslav	27.01.68.		18.09.91. 14.12.91.		
2355	Slonjšak	Vilim	07.03.55.		18.09.91. 14.12.91.		
2356	Slunjski	Marijan	08.11.61.	Rakov Potok 41/1, R. Potok	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2357	Smilić	Rajko	24.03.68.		20.09.91. 29.02.92.		
2358	Smolčić	Zoran	20.01.68.		18.09.91. 03.11.91.		
2359	Smontara	Damir	04.11.58.		13.10.91. 31.01.92.		
2360	Sokačić	Robert	14.02.67.	J. Kraša 10, Samobor	18.09.91. 12.07.92.		
2361	Sokolčić	Mladen	08.09.69.	B. Ribara 60, Bestovje	05.01.92. 12.07.92.		
2362	Sokolić	Mario	07.09.70.	Vukovarska 14, Bestovje	18.09.91. 12.07.92.		
2363	Sokolović	Branko	08.12.57.	Kladje 9, Kladje	18.09.91. 09.05.92.		
2364	Sokolović	Damir	13.06.67.	Klokočevac 98, Klokočevac	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2365	Sokolović	Goran	14.03.62.	Gajeva bb, Bregana	25.01.92. 09.03.92.		
2366	Sokolović	Mario	03.10.69.	Rude 1, Rude	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	10.09.95
2367	Sokolović	Srećko	24.02.58.		13.10.91. 31.01.92.		
2368	Sokolović	Vlado	06.03.71.	Klokočevac 78, Klokočevac	04.10.91. 26.06.92.	06.08.95	20.08.95
2369	Sopić	Damir	05.07.62.		20.09.91. 08.01.92.		
2370	Sopić	Marijan	18.11.59.	Galgovo 181, Galgovo	18.09.91. 12.05.92.		
2371	Sopić	Pavao	08.08.59.	S. Bakovića 16, Orešje	18.09.91. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
2372	Sopić	Stjepan	25.10.56.		12.10.91. 17.01.92.		
2373	Sopić	Tomislav	12.10.68.		18.09.91. 09.12.91.	31.07.95	20.08.95
2374	Sopić	Zvonko	13.05.56.			02.08.95	20.08.95
2375	Srdar	Antun	26.09.60.		18.09.91. 16.12.91.		
2376	Srdar	Božo	16.10.65.	Dubrava 4, Dubrava	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2377	Stanec	Božo	21.11.63.	9. maja 16, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2378	Stanec	Davor	18.03.65.		25.01.92. 05.02.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
2379	Stanec	Dražen	06.12.68.	Kladje 23, Kladje	05.01.92.	05.06.92.	31.07.95	20.08.95
2380	Stanec	Gordan	06.12.71.				07.08.95	20.08.95
2381	Stanec	Jurica	17.01.64.		18.09.91.	21.11.91.	31.07.95	20.08.95
2382	Stanec	Zdenko	11.04.61.				31.07.95	20.08.95
2383	Stanec	Željko	15.05.59.	M. Rakovica 50, M. Rakovica	18.09.91.	12.07.92.		
2384	Staničić	Dušan	27.05.72.				31.07.95	20.08.95
2385	Staničić	Josip	20.12.47.		18.09.91.	31.01.92.		
2386	Stanić	Damir	01.05.60.		18.09.91.	09.12.91.		
2387	Stanić	Domagoj	14.12.69.	Kraševa 7, Samobor	18.09.91.	24.04.92.		
2388	Stanić	Dražen	01.08.66.	Domaslovečka 91, Domaslovec	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2389	Stanić	Ivan	26.02.64.	Farkaševac 73, Farkaševac	09.12.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2390	Stanić	Ivica	11.03.70.	Domaslovečka 95, Domaslovec	20.09.91.	29.02.92.		
2391	Stanić	Jura	06.04.71.	Hrastinska 57, Samobor	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2392	Stanić	Mario	31.05.71.				31.07.95	31.07.95
2393	Stanić	Tomislav	22.02.71.	Domaslovečka 61, Domaslovec	18.09.91.	09.05.92.	03.08.95	03.08.95
2394	Stanić	Zdravko	17.07.50.	Domaslovečka 63, Domaslovec	16.04.92.	12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2395	Starčević	Miroslav	20.12.64.	VI cvjetno nas. 6, Samobor	24.04.92.	12.07.92.		
2396	Stepić	Davor	25.01.64.		26.11.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2397	Stepić	Mario	05.09.69.	Omladinska 8, Kerestinec	05.11.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2398	Stić	Branko	21.01.61.		13.10.91.	31.01.92.		
2399	Stić	Janko	11.10.57.		18.09.91.	09.12.91.		
2400	Stilinović	Miljenko	22.07.74.				09.08.95	20.08.95
2401	Stipetić	Janko	26.02.57.	Petkov Breg 24, Petkov Breg	24.05.92.	12.07.92.		
2402	Stojev	Milorad	18.09.55.	Basaričekova 6, Zagreb	07.01.92.	12.07.92.		
2403	Stojić	Josip	19.02.57.	Žumberačka 2, Samobor	18.09.91.	12.07.92.		
2404	Stranšček	Ivo	24.06.39.			18.09.91.	17.10.91.	
2405	Strižić	Duško	10.01.60.	Đ. Basaričeka 3, Bregana	25.01.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2406	Strižić	Vladimir	26.12.58.	Omladinska 8, Bregana	18.09.91.	12.07.92.		
2407	Strugar	Berislav	14.03.60.		18.09.91.	18.09.91.		
2408	Stunja	Damir	14.07.70.	Petkov Breg 26, Petkov Breg			31.07.95	20.08.95
2409	Stunja	Dragutin	04.11.69.	Petkov Breg 24, Petkov Breg			31.07.95	20.08.95
2410	Stunja	Dražen	25.01.68.	Petkov Breg 26, Petkov Breg	12.10.91	30.11.95.		
2411	Stunja	Dubravko	28.12.71.	Rakov Potok 215, R. Potok	25.01.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2412	Stunja	Franjo	05.08.46.	A.G. Matoša 1, Samobor	18.09.91.	31.07.92.		
2413	Stunja	Josip	13.07.67.	Petkov Breg 29, Petkov Breg	05.01.92.	12.07.92.		
2414	Stunja	Tomo	03.03.63.	Petkov Breg 19, Petkov Breg	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2415	Stupar	Dubravko	25.08.70.	Slani Dol 8, Slani Dol	16.10.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2416	Stupar	Franjo	30.06.61.		14.10.91.	18.12.91.	31.07.95	28.08.95
2417	Stupar	Franjo	05.04.60.	Slani Dol 11, Slani Dol	18.09.91.	12.07.92.		
2418	Stupar	Josip	17.07.55.		18.09.91.	24.09.91.		
2419	Stupar	Josip	16.11.57.	M. Jazbina 31/1, M. Jazbina	18.09.91.	12.07.92.		
2420	Stupar	Juraj	19.04.66.	Slani Dol 23, Slani Dol	25.01.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2421	Stupar	Juro	08.05.51.	Bencekovićev odv. 16, Samobor	16.04.92.	12.07.92.		
2422	Stupar	Juro	08.05.51.	Bencekovićev odv. 16, Samobor	18.09.91.	14.12.91.		
2423	Stupar	Marijan	06.04.65.	Otruševac 6, Otruševac	05.01.92.	12.07.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
2424	Stupar	Vid	20.05.68.	Otruševac 6, Otruševac	18.09.91. 17.02.92.	31.07.95	28.08.95
2425	Sučić	Ante	09.09.61.			01.08.95	20.08.95
2426	Subić	Boris	20.09.56.		05.11.91. 05.11.91.		
2427	Sučić	Nenad	27.11.72.		09.12.91. 18.12.91.		
2428	Sučić	Stipe	13.01.56.		18.09.91. 12.10.91.		
2429	Sučić	Stjepan	03.11.57.		18.09.91. 05.10.91.		
2430	Sudarević	Boris	20.10.70.	D. Žokalja 13, Samobor	16.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2431	Sudarević	Stjepan	02.01.75.			31.07.95	20.08.95
2432	Suša	Marijan	11.05.57.		20.09.91. 04.12.91.		
2433	Svilić	Željko	11.09.56.			03.08.95	20.08.95
2434	Šabarić	Branko	05.10.65.		18.09.91. 28.02.92.	31.07.95	20.08.95
2435	Šabarić	Dragutin	30.12.62.			31.07.95	20.08.95
2436	Šabarić	Ivan	16.11.61.			31.07.95	20.08.95
2437	Šabarić	Ivan	13.08.64.	Mala Gorica 95, M. Gorica	25.01.92. 10.04.92.	01.08.95	20.08.95
2438	Šabarić	Ivica	14.05.67.			31.07.95	09.08.95
2439	Šabarić	Mario	02.09.74.			01.08.95	20.08.95
2440	Šabarić	Miroslav	02.10.63.		18.09.91. 31.01.92.	02.08.95	02.08.95
2441	Šabarić	Zlatko	17.03.60.		18.09.91. 29.10.91.		
2442	Šabić	Damir	16.12.56.		18.09.91. 16.10.91.		
2443	Šafranko	Ivan	27.12.59.	Rade Končara 12, Bestovje	18.09.91. 11.03.92.	31.07.95	20.08.95
2444	Šančić	Marijan	12.03.63.		18.09.91. 31.01.92.	01.08.95	28.08.95
2445	Šančić	Vladimir	04.07.54.	M. Rakovica 21, M. Rakovica	18.09.91. 08.04.93.		
2446	Šančić	Vladimir	04.07.54.	M. Rakovica 21, M. Rakovica	18.09.91. 28.02.93.		
2447	Šantolić	Damir	31.08.64.	M. Rakovica 81, M. Rakovica	18.11.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2448	Šantolić	Mladen	21.07.67.	Prigorska 9, Bestovje	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2449	Šapić	Igor	20.01.65.		14.10.91. 31.01.92.	31.07.95	20.08.95
2450	Šaplek	Dragutin	08.03.68.		16.10.91. 09.03.92.	31.07.95	20.08.95
2451	Šaplek	Ivica	13.08.61.	Galgovo 92, Galgovo	13.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2452	Šaplek	Vinko	07.12.55.		18.09.91. 24.01.92.		
2453	Šarić	Martin	30.10.53.		26.11.91. 29.01.92.		
2454	Šavar	Miroslav	15.08.58.		18.09.91. 08.01.92.	06.08.95	20.08.95
2455	Šeatović	Miljenko	01.06.70.	Malinska 4, Samobor	14.10.91. 12.07.92.	05.08.95	20.08.95
2456	Šebek	Dražen	11.01.75.			31.07.95	20.08.95
2457	Šebek	Igor	28.08.71.			31.07.95	20.08.95
2458	Šefček	Dragutin	02.11.60.	Vojnovićeva 32, Zagreb	18.09.91. 14.01.93.		
2459	Šeketa	Alen	31.08.72.	A. Vojvodića 33, Novaki	24.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2460	Šeketa	Anđelko	18.07.73.			31.07.95	20.08.95
2461	Šeketa	Dragutin	05.08.54.		18.09.91. 09.12.91.		
2462	Šeketa	Dubravko	04.10.71.			03.08.95	20.08.95
2463	Šeketa	Krešimir	22.01.66.		18.09.91. 28.02.92.		
2464	Šeketa	Miljenko	27.07.64.	Nedjeljska 25, Brezje	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2465	Šeketa	Mladen	28.05.64.		18.09.91. 27.04.92.	31.07.95	20.08.95
2466	Šeketa	Radomir	22.03.66.		14.10.91. 31.01.92.	02.08.95	02.08.95
2467	Šeketa	Zdenko	24.10.59.		18.09.91. 15.01.92.		
2468	Šeketa	Zlatko	10.10.58.		18.09.91. 11.01.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
2469	Šeketa	Željko	13.02.72.	J. Žugeca 13, Novaki	24.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2470	Šeper	Dragutin	03.10.62.	Galgovo 72, Galgovo	16.10.91.	12.07.92.		
2471	Šeper	Željko	13.11.71.	Kard. F. Šepera 74, Galgovo	15.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2472	Šer	Bruno	23.01.61.		18.09.91.	25.01.92.		
2473	Šereg	Nedeljko	18.07.63.	Odv. Bencekovića 7, Samobor	18.10.91.	12.07.92.		
2474	Ševčešin	Dubravko	30.01.55.		18.09.91.	29.02.92.		
2475	Ševo	Nikica	13.06.62.	Žumberačka 15, Samobor	09.12.91.	12.07.92.		
2476	Šibalić	Antun	09.08.60.		05.05.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2477	Šicel	Hrvoje	06.10.72.				31.07.95	20.08.95
2478	Šicel	Miroslav	14.11.73.				31.07.95	20.08.95
2479	Šigir	Dražen	20.03.61.		18.09.91.	31.01.92.		
2480	Šikac	Krešimir	18.12.62.	Lovasićeva 17, Strmec	07.11.91.	28.02.93.		
2481	Šikac	Mario	04.03.71.				31.07.95	20.08.95
2482	Šikac	Mario	05.03.73.				31.07.95	20.08.95
2483	Šikac	Mladen	06.09.58.	Nazorova 32, Strmec	18.09.91.	12.07.92.	03.08.95	03.08.95
2484	Šikić	Milivoj	31.07.53.	Grič 10, Samobor	18.09.91.	10.05.92.		
2485	Šikić	Željko	28.09.58.				01.08.95	11.08.95
2486	Šilobod	John	13.12.66.				31.07.95	20.08.9
2487	Šilobod	Marijan	08.03.61.	Pograđe 53, Samobor	06.05.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2488	Šilobod	Mijo	13.09.56.	Podgrađe 53, Podgrađe	18.09.91.	28.04.92.		
2489	Šimec	Branko	30.01.59.	Mala Gorica 75, M. Gorica	06.05.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2490	Šimec	Željko	02.06.58.	Lj. Gaja 54, Mala Gorica	18.09.91.	31.07.92.		
2491	Šimić	Željko	05.11.68.		26.11.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2492	Šimrak	Zdravko	30.12.64.	J. Mišića 30, Lug	05.01.92.	12.07.92.		
2493	Šimunec	Darko	19.04.65.		18.09.91.	03.11.91.	01.08.95	17.08.95
2494	Šimunec	Zdenko	26.10.61.		18.09.91.	09.12.91.		
2495	Šintić	Branko	19.01.64.	Gorinja Vas 23, Gorinja Vas	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2496	Šintić	Mirko	29.12.60.		12.10.91.	07.11.91.		
2497	Šintić	Vlado	10.07.73.				31.07.95	20.08.95
2498	Šintić	Zlatko	29.12.61.	P. Videkovića 17, Samobor	24.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2499	Šipek	Željko	16.04.67.				31.07.95	20.08.95
2500	Šipura	Stipo	26.01.63.	Lička 4, Samobor	24.04.92.	12.07.92.		
2501	Širanović	Damir	31.01.65.	P. Videkovića 2, Novaki	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2502	Širanović	Ivan	27.07.61.	Pavla Videkovića 35, Strmec	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	15.09.95
2503	Širanović	Ivan	04.01.60.	Pavučnjak 53, Pavučnjak	11.10.91.	12.07.92.		
2504	Širanović	Mladen	11.08.64.	Zagorska 1, Novaki	25.01.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2505	Širanović	Mladen	09.06.63.	Širanovićeva 17, Kerestinec	08.01.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2506	Širanović	Željko	10.08.66.		05.01.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2507	Širanović	Željko	14.11.58.	Rakajka 14, Novaki	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2508	Škacan	Ivan	13.01.66.				31.07.95	20.08.95
2509	Škacan	Mirko	06.12.71.				31.07.95	20.08.95
2510	Škacan	Vladimir	08.09.66.	Otruševac 1, Otruševac	18.09.91.	08.11.91.	31.07.95	20.08.95
2511	Škacan	Vladimir	08.09.66.	Otruševac 1, Otruševac	06.04.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2512	Škalec	Božidar	22.09.71.	Hrastina 172, Hrastina	05.01.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2513	Škaler	Vladimir	06.11.48.	Trg brat. i jedinstva 2, Samobor	07.01.92.	12.07.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
2514	Škiljan	Branko	24.04.62.			31.07.95	20.08.95
2515	Škiljan	Branko	14.06.66.			31.07.95	28.08.95
2516	Škiljan	Hrvoje	05.06.73.			31.07.95	20.08.95
2517	Škiljan	Jurica	17.04.62.		18.09.91. 21.10.91.	31.07.95	20.08.95
2518	Škiljan	Krešo	19.04.71.		18.09.91. 15.01.92.		
2519	Škiljan	Mario	27.04.64.	Rude 192/5, Rude	18.09.91. 12.07.92.		
2520	Škiljan	Mirko	31.10.54.	Mažuranićeva 5, Zagreb	20.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2521	Škoc	Tihomir	27.08.65.		18.09.91. 27.02.92.	31.07.95	28.08.95
2522	Školjak	Ivan	24.06.63.	Galgovo 138, Galgovo	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2523	Škorić	Ante	13.01.55.		18.09.91. 09.12.91.		
2524	Škrapec	Zdravko	15.12.60.		20.09.91. 24.09.91.		
2525	Škrlec	Željko	01.01.62.		18.09.91. 25.01.92.	02.08.95	20.08.95
2526	Škrnanc	Gordan	21.02.71.			31.07.95	20.08.95
2527	Škrnanc	Željko	03.10.63.	Mlinska 24, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2528	Škrobot	Darko	21.09.61.		18.09.91. 08.11.91.		
2529	Škrobot	Dražen	24.08.69.	Otok 38, Otok	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2530	Škugor	Goran	09.05.66.		18.09.91. 05.10.91.		
2531	Škvarč	Damir	17.10.53.	Harambašićeva 8, Strmec	18.09.91. 12.07.92.		
2532	Šlosar	Zoran	10.07.65.	8. maja 43, Rakitje	09.12.91. 25.05.92.		
2533	Šmerek	Vedran	01.04.73.			02.08.95	20.08.95
2534	Šmit	Ivan	14.02.53.		18.09.91. 03.10.91.		
2535	Šogorić	Siniša	02.01.68.		18.09.91. 30.12.91.		
2536	Šoić	Drago	11.03.61.		18.09.91. 16.01.92.		
2537	Šoić	Dražen	06.08.68.		20.09.91. 05.10.91.		
2538	Šoić	Josip	25.07.63.	Kladje 95/1, Kladje	18.09.91. 04.03.92.		
2539	Šoić	Mario	06.01.71.	Perkovčeva 105, Samobor	25.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2540	Šoić	Mario	25.04.60.		09.12.91. 14.01.92.		
2541	Šoić	Robert	06.06.66.		18.09.91. 29.02.92.	31.07.95	11.08.95
2542	Šoić	Stjepan	08.10.56.		15.10.91. 10.12.91.		
2543	Šoić	Vinko	31.07.59.	Konščica 29, Konščica	07.05.92. 12.07.92.		
2544	Šolčić	Damir	10.04.69.	Pavčnjak 3, Pavučnjak	13.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2545	Šolčić	Dragutin	09.07.62.	Pavčnjak bb, Pavučnjak	18.09.91. 22.01.92.	31.07.95	20.08.95
2546	Šolčić	Marijan	14.06.67.	Pavučnjak 9, Pavučnjak	18.09.91. 15.05.92.	31.07.95	20.08.95
2547	Šolčić	Milan	22.02.64.	Pavčnjak bb, Pavučnjak	18.09.91. 31.01.92.		
2548	Šoštarić	Dalibor	12.06.73.	Petkov Breg 13, Petkov Breg		31.07.95	20.08.95
2549	Šoštarić	Igor	17.11.74.			31.07.95	20.08.95
2550	Šoštarić	Robert	24.06.68.	Betonska 16/2, Novaki	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2551	Šoštarić	Tomislav	04.02.71.			31.07.95	20.08.95
2552	Špehar	Ivica	01.11.56.	Kerest. žrtava 45, Samobor	16.10.91. 20.11.91.		
2553	Špehar	Zoran	25.06.66.			03.08.95	15.09.95
2554	Špelko	Hrvoje	24.04.72.			31.07.95	20.08.95
2555	Špoljar	Tomislav	18.02.70.		05.01.92. 19.04.92.		
2556	Šporčić	Tomislav	03.01.58.	I.Markovića 14, Novaki	09.12.91. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
2557	Šprem	Josip	19.03.71.			31.07.95	20.08.95
2558	Štajner	Miroslav	16.06.54.		18.09.91. 12.07.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
2559	Štefanac	Ivica	01.01.59.	Farkaševac 37, Farkaševac	05.01.92. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
2560	Štefković	Božidar	04.02.60.		18.09.91. 18.11.91.		
2561	Štefković	Marijan	10.12.57.		20.12.91. 05.01.92.		
2562	Štengl	Branko	05.05.58.			03.08.95	20.08.95
2563	Štengl	Danijel	23.04.71.		18.09.91. 15.10.91.		
2564	Štengl	Miljenko	17.06.57.	Jurkošekova 8, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2565	Štengl	Miroslav	10.07.58.	Rude 278, Rude	15.05.92. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
2566	Štengl	Predrag	16.09.71.			31.07.95	20.08.95
2567	Štengl	Stjepan	02.10.65.	Gornji kraj 72, Samobor	04.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2568	Štengl	Tomislav	19.05.66.		18.09.91. 17.10.91.	31.07.95	20.08.95
2569	Štengl	Zoran	22.04.64.	Delićeva 41, Samobor	12.10.91. 12.07.92.	10.08.95	20.08.95
2570	Štibuhar	Ivan	10.10.60.	Rude 324, Rude	07.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2571	Štibuhar	Stjepan	23.03.56.		18.09.91. 29.02.92.		
2572	Štibuhar	Tomislav	16.07.60.	Manja Vas 25, M. Vas	18.09.91. 10.09.92.		
2573	Štih	Ivica	03.06.53.		09.12.91. 12.07.92.		
2574	Štokan	Nenad	14.04.60.	N. Tesle bb, Zabok	30.10.91. 12.07.92.		
2575	Štrbac	Goran	29.02.72.			02.08.95	20.08.95
2576	Štrkalj	Ivica	24.05.67.		18.09.91. 09.11.91.		
2577	Štrkalj	Željko	01.04.65.			01.08.95	20.08.95
2578	Štublin	Vladimir	02.03.59.	Farkaševac 93, Farkaševac	18.09.91. 12.07.92.		
2579	Štuka	Darko	20.10.57.	Gajeva 11, Bregana	19.09.91. 12.07.92.	02.08.95	20.08.95
2580	Štulec	Damir	18.10.65.	Drežnik 62, Drežnik	12.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2581	Štulec	Kruno	14.01.67.	Drežnik 51, Drežnik	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2582	Štulec	Zvonko	06.06.56.		15.10.91. 17.01.92.		
2583	Šuflaj	Božidar	27.01.61.	Otruševac 19, Otruševac	24.04.92. 12.07.92.		
2584	Šuflaj	Darko	27.03.74.			31.07.95	28.08.95
2585	Šuflaj	Ivan	03.04.43.	Savršćak bb, Savršćak	09.12.91. 12.07.92.		
2586	Šuflaj	Josip	18.10.53.	Kraševa 5/III, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2587	Šuflaj	Pavao	05.04.63.	Otruševac 22, Otruševac	14.11.91. 28.02.92.	31.07.95	11.08.95
2588	Šuflaj	Srećko	31.03.72.	Otok 50, Otok	15.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2589	Šuflaj	Stjepan	15.10.62.			02.08.95	20.08.95
2590	Šujster	Branko	22.12.66.	M. Gorica 137, M. Gorica	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2591	Šujster	Zdenko	28.03.65.			31.07.95	20.08.95
2592	Šuka	Mladen	29.01.55.		18.09.91. 25.01.92.		
2593	Šumak	Krunoslav	04.03.73.			31.07.95	20.08.95
2594	Šupljika	Robert	30.04.68.		18.09.91. 15.01.92.		
2595	Šurbek	Mladen	22.03.63.		18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2596	Šurbek	Zdravko	08.07.64.	Hrastinska cesta 67, Samobor	06.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2597	Šušnjarac	Ivan	26.06.57.		18.09.91. 27.09.91.		
2598	Švec	Damir	27.01.69.	Vodovodna 1, Sv. Nedjelja	05.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2599	Švenda	Željko	10.11.70.			02.08.95	20.08.95
2600	Švit	Marijan	12.05.60.	Z. Šnajdera 16, Samobor	24.04.92. 12.07.92.		
2601	Tadić	Mladen	31.01.57.	Omladinska 4, Bregana	18.09.91. 12.07.92.	01.08.95	20.08.95
2602	Talajić	Boris	08.04.61.	Grič 12, Samobor	20.09.91. 12.07.92.		
2603	Talković	Rok	19.03.54.	M. Gorica 17/1, M. Gorica	18.09.91. 12.07.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.		„Oluja”	
							1995. od	1995. do
2604	Tančak	Damir	22.05.71.	A.Butorac 15, Samobor	15.05.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2605	Tančak	Renato	07.01.63.	Podvrh 90/e, Podvrh	18.09.91.	30.09.92.		
2606	Tandarić	Dražen	26.08.58.	Kotari 1, Kotari	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2607	Tandarić	Josip	21.02.64.	Kotari 30, Kotari	07.11.91.	12.07.92.		
2608	Tandarić	Mladen	08.03.60.	Palih boraca 59, Rakitje	15.11.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2609	Tandarić	Nikola	10.07.71.				31.07.95	20.08.95
2610	Tanković	Ivan	27.09.71.		18.09.91.	10.01.92.		
2611	Tanković	Ivica	29.08.71.	9. maja 14, Samobor	07.11.91.	12.07.92.		
2612	Telišman	Božidar	09.12.60.	Trkeševa 1, Bregana	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2613	Telišman	Branko	18.04.72.				31.07.95	12.08.95
2614	Telišman	Damir	12.10.61.		18.09.91.	10.04.92.		
2615	Telišman	Franjo	12.03.58.	P. Videkovića 12, Novaki	18.09.91.	12.07.92.	01.08.95	20.08.95
2616	Telišman	Ivica	31.07.66.	Farkaševac 78, Farkaševac	18.09.91.	25.01.92.	31.07.95	20.08.95
2617	Telišman	Ivica	31.07.66.	Farkaševac 78, Farkaševac	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2618	Telišman	Josip	02.05.51.	Farkaševac 31, Farkaševac	30.10.91.	12.07.92.	02.08.95	28.08.95
2619	Telišman	Josip	06.06.48.		18.09.91.	04.12.91.		
2620	Telišman	Mario	23.06.65.	Otok 59, Otok	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2621	Telišman	Rado	02.06.62.	Giznik 42, Giznik	25.01.92.	12.07.92.		
2622	Tepeš	Zdravko	27.04.70.	Kladje 80, Kladje	27.09.91.	12.05.92.	31.07.95	20.08.95
2623	Terihaj	Dragutin	02.04.67.	P. Marganovića 1, Samobor	18.09.91.	18.08.92.		
2624	Terihaj	Dragutin	02.04.67.	P. Marganovića 1, Samobor	18.09.91.	31.12.91.		
2625	Terihaj	Dragutin	30.01.63.	Sv. Martin 40, Sv. Martin p/O	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2626	Terihaj	Josip	21.02.59.		18.09.91.	17.01.92.		
2627	Terihaj	Marijan	01.03.64.				31.07.95	20.08.95
2628	Terihaj	Stjepan	30.12.61.		18.09.91.	31.01.92.	31.07.95	20.08.95
2629	Terihaj	Stjepan	01.05.64.	Klake 113, Klake	07.11.91.	21.04.92.	06.08.95	20.08.95
2630	Terihaj	Tomo	14.06.62.		18.09.91.	31.01.92.	31.07.95	20.08.95
2631	Terihaj	Zdravko	24.09.69.	Pavučnjak 100, Pavučnjak	05.01.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2632	Tesla	Nenad	26.03.72.				31.07.95	28.08.95
2633	Tilić	Davorin	09.05.60.		14.10.91.	29.02.92.	02.08.95	02.08.95
2634	Tisanić	Stjepan	12.07.58.		08.12.91.	08.12.91.	03.08.95	20.08.95
2635	Tkalčević	Miljenko	08.07.60.				01.08.95	20.08.95
2636	Tkalčić	Ivan	14.12.58.	J. Sopića 18, Brezje	18.09.91.	12.07.92.		
2637	Tokmović	Ibrahim	23.09.49.			18.09.91.	15.02.92.	
2638	Tomac	Vladimir	17.08.67.	Bencekovićeva 7, Samobor	07.11.91.	12.07.92.	03.08.95	20.08.95
2639	Tomašinec	Branko	22.05.63.	Grdanjci 12, Grdanjci	18.09.91.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2640	Tomašinec	Dragutin	23.02.65.		18.09.91.	10.11.91.	31.07.95	20.08.95
2641	Tomašinec	Nenad	30.09.74.				31.07.95	
2642	Tomaško	Denis	10.09.67.		18.09.91.	31.01.92.	08.08.95	20.08.95
2643	Tomaško	Siniša	23.10.67.	Sv. Nedjeljska 81, Kerestinec	18.09.91.	22.04.92.	31.07.95	20.08.95
2644	Tomašković	Alojz	20.12.64.	Srednji put 17, M. Rakovica	25.01.92.	12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2645	Tomašković	Božidar	22.04.54.	Pavučnjak 36, Pavučnjak	18.09.91.	12.07.92.		
2646	Tomašković	Ivica	20.12.60.	Pavučnjak bb, Pavučnjak	13.10.91.	09.12.91.		
2647	Tomašković	Marijan	16.07.69.	Pavučnjak bb, Pavučnjak	12.10.91.	13.05.92.	31.07.95	20.08.95
2648	Tomašković	Milan	19.03.51.	Radmilovića 22, Samobor	18.09.91.	19.07.92.	01.08.95	28.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
2649	Tomašković	Stjepan	22.04.54.	Pavučnjak bb, Pavučnjak	18.09.91. 31.01.92.		
2650	Tomašković	Vladimir	05.06.58.		13.10.91. 17.01.92.		
2651	Tomić	Saša	03.07.63.		18.09.91. 24.10.91.	04.08.95	20.08.95
2652	Tomić	Zlatko	26.07.61.	I. Sokolčića 60, Rakitje	18.09.91. 12.07.92.	01.08.95	20.08.95
2653	Tomić	Zvonimir	10.07.54.		18.09.91. 28.02.93.		
2654	Tomićak	Franjo	01.04.58.	Srednji put 17, M. Rakovica	18.09.91. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
2655	Tomljenović	Stjepan	11.06.53.	Školska 3, Bregana	09.12.91. 14.04.92.		
2656	Tončinić	Marinko	11.11.74.			31.07.95	20.08.95
2657	Tonžetić	Ivica	14.09.59.	Stara cesta 18, Bestovje	09.12.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2658	Tonžetić	Stevo	05.04.62.	Stara cesta 18, Bestovje	15.05.92. 12.07.92.		
2659	Toplak	Josip	07.03.52.		18.09.91. 12.07.92.		
2660	Tot	Boris	04.01.62.	J. Komparea 1, Samobor	11.02.92. 12.07.92.		
2661	Tot	Borislav	11.08.67.		05.11.91. 12.07.92.		
2662	Toth	Antonio	29.05.48.	Perkovčeva 51, Samobor	01.01.92. 12.07.92.		
2663	Toth	Željko	15.10.63.	G. Kraj 37, Samobor	18.09.91. 31.07.92.	31.07.95	14.08.95
2664	Trbović	Franjo	11.05.72.			09.08.95	20.08.95
2665	Trčak	Danijel	16.11.64.	Samoborska 26, Bestovje	15.05.92. 12.07.92.		
2666	Trčak	Miljenko	04.08.66.	Rude 79/1, Rude	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2667	Trčak	Mladen	25.09.65.		05.01.92. 12.07.92.	01.08.95	20.08.95
2668	Trčak	Vladimir	10.07.52.		18.09.91. 14.12.91.		
2669	Trezić	Edi	12.08.65.	Soc. revolucije 8, Samobor	26.09.91. 28.02.93.		
2670	Trkeš	Ivan	13.06.56.	J. Mišića 21, Lug	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2671	Trkeš	Srećko	11.01.68.			31.07.95	20.08.95
2672	Trkeš	Zdenko	06.08.61.	M. Jazbina 54/2, M. Jazbina	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	31.07.95
2673	Trkeš	Zvonko	05.04.62.	Klokočevac 18, Klokočevac	25.01.92. 23.04.92.	31.07.95	20.08.95
2674	Trkeš	Željko	06.03.66.		18.09.91. 27.09.91.		
2675	Trnar	Marijan	11.06.65.	Hrastina 67, Hrastina	18.09.91. 07.03.92.		
2676	Trnar	Mladen	11.06.65.	Hrastina 67, Hrastina	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2677	Trupec	Zdenko	24.03.70.			02.08.95	20.08.95
2678	Tržić	Mato	20.09.53.	Langova 6, Bregana	06.04.92. 12.07.92.		
2679	Tubikanec	Zdenko	03.02.67.		09.01.92. 12.07.92.		
2680	Tuđan	Ivan	07.09.56.	Novačka cesta 17, Novaki	05.01.92. 12.07.92.		
2681	Tuđan	Marijan	13.01.56.	Novačka 7, Novaki	05.01.92. 12.07.92.		
2682	Tuđan	Marijan	29.03.62.		25.01.92. 25.01.92.		
2683	Tuđan	Mladen	14.02.59.	F.Vojvodića 17, Novaki	18.09.91. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
2684	Tuksar	Ivanček	13.01.54.	I. Mažuranića, III odv. 5, Smb	18.09.91. 12.07.92.		
2685	Tunjić	Zvonko	30.03.63.	Stara cesta 11, Orešje	18.09.91. 22.04.92.	31.07.95	28.08.95
2686	Tunjko	Marijan	26.09.58.	Đ. Salaja 24, Samobor	18.09.91. 12.07.92.		
2687	Turk	Rajko	29.05.60.		20.09.91. 29.10.91.		
2688	Turk	Vladimir	30.04.66.		18.09.91. 31.01.92.		
2689	Turk	Zdenko	25.11.62.	Đ. Salaja 18, Samobor	18.09.91. 18.05.92.		
2690	Turković	Mladen	04.03.68.		18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2691	Turković	Mladen	04.03.68.		25.09.91. 17.10.91.	31.07.95	20.08.95
2692	Turovec	Ivica	19.07.70.	Podvrh 68, Podvrh	18.09.91. 12.07.92.	05.08.95	20.08.95
2693	Tušin	Vladimir	15.05.54.		19.09.91. 05.02.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
2694	Tušinec	Franjo	09.02.61.		16.10.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2695	Tutić	Stjepan	22.01.61.	Petkov Breg 18, Petkov Breg	20.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2696	Tuweg	Vladimir	04.01.73.			01.08.95	20.08.95
2697	Udovčić	Ivo	02.06.60.		18.09.91. 15.11.91.		
2698	Ulle	Damir	19.03.57.		07.11.91. 28.01.92.	03.08.95	20.08.95
2699	Uroić	Krunoslav	14.07.70.			31.07.95	20.08.95
2700	Uroić	Vlado	03.08.61.		25.01.92. 15.02.92.		
2701	Usmijani	Zvonimir	27.05.62.	9. maja 3	, amobor 18.09.91.	14.04.93.	
2702	Uvodić	Branko	02.07.55.		06.10.91. 16.01.92.		
2703	Uzelac	Jovan	15.03.58.	B. Kidrića 2, Bregana	09.12.91. 12.07.92.		
2704	Uzelac	Petar	03.01.67.		18.09.91. 09.12.91.		
2705	Uzelac	Petar	03.10.67.			01.08.95	20.08.95
2706	Valičević	Ignac	02.04.61.		13.10.91. 24.01.92.		
2707	Valičević	Marijan	27.06.55.		19.09.91. 14.12.91.		
2708	Validžić	Josip	02.02.73.			31.07.95	20.08.95
2709	Valput	Branko	03.12.62.	Klake 37, Klake	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2710	Vandekar	Dragutin	12.03.54.		18.09.91. 09.03.92.		
2711	Vandekar	Igor	05.09.68.		18.09.91. 08.04.92.		
2712	Vandekar	Ivan	11.06.56.	Starogradska 7, Samobor	18.09.91. 12.07.92.		
2713	Vapnar	Dražen	15.04.71.	Grdanjci 65, Grdanjci	21.09.91. 12.07.92.		
2714	Vapnar	Gordana	23.06.71.	Velika Jazbina 5, V. Jazbina	05.01.92. 31.07.92.		
2715	Varga	Ratko	26.09.59.	Vladimira Nazora 2, Lug	18.09.91. 12.07.92.		
2716	Varjačić	Mladen	06.10.68.		18.09.91. 25.04.92.		
2717	Vasilj	Drago	30.05.56.		08.12.91. 08.12.91.		
2718	Vasiljević	Siniša	28.10.74.			31.07.95	20.08.95
2719	Vegel	Dražen	21.09.69.		13.10.91. 31.03.92.		
2720	Vehovčić	Josip	31.01.58.		20.09.91. 05.02.92.		
2721	Velić	Neven	09.10.62.	Žumberačke ul. br. 27, Lug	15.05.92. 12.07.92.		20.08.95
2722	Veljanovski	Antonio	29.12.64.			05.08.95	20.08.95
2723	Vesnaver	Goran	21.10.71.			31.07.95	20.08.95
2724	Vidaković	Tomislav	25.04.75.			01.08.95	20.08.95
2725	Vidović	Dušan	28.06.65.	Osunja 1, Osunja	24.04.92. 12.07.92.		
2726	Vidović	Milan	12.04.63.	Osunja 8, Osunja	18.09.91. 08.05.92.		
2727	Vinščak	Josip	18.07.57.		05.01.92. 05.01.92.		
2728	Vinščak	Zdenko	06.06.64.	Braslovje 57, Braslovje	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2729	Vitko	Božo	02.10.62.		04.10.91. 22.10.91.		
2730	Vitko	Božo	02.10.60.			31.07.95	31.07.95
2731	Vitko	Ivan	13.02.71.		12.10.91. 05.11.91.		
2732	Vitko	Josip	28.09.66.		28.10.91. 24.01.92.		
2733	Vitko	Jurica	25.04.67.			31.07.95	20.08.95
2734	Vitko	Juro	16.02.60.		18.09.91. 14.12.91.	31.07.95	20.08.95
2735	Vitko	Marijan	18.08.65.	Otok 101, Otok	18.09.91. 22.04.92.	31.07.95	20.08.9
2736	Vitko	Nenad	16.05.71.	Jordanova 23, Samobor	06.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2737	Vitko	Renato	21.12.74.			31.07.95	20.08.95
2738	Vitko	Stjepan	02.11.70.		18.09.91. 15.01.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
2739	Vitko	Stjepan	18.03.53.	Otok 101, Otok	18.09.91. 12.07.92.		
2740	Vitko	Stjepan	17.12.68.			31.07.95	31.07.95
2741	Vitko	Tomislav	03.08.66.		18.09.91. 28.02.92.		
2742	Vitko Josip	Ivan	26.10.47.		21.11.91. 14.12.91.		
2743	Vlahoviček	Marijan	16.07.60.	Novačka cesta 13, Novaki	05.01.92. 18.05.92.		
2744	Vlahović	Božo	22.11.57.			03.08.95	20.08.95
2745	Vlahović	Franjo	08.08.62.		18.09.91. 19.04.92.	31.07.95	20.08.95
2746	Vlahović	Ivan	16.05.52.		18.09.91. 30.09.91.		
2747	Vlahović	Ivica	22.04.57.	Farkaševac 61, Farkaševac	18.09.91. 12.07.92.		
2748	Vlahović	Juraj	18.01.55.		18.09.91. 24.01.92.		
2749	Vlahović	Marijan	08.08.64.	Hrastina 57, Hrastina	18.09.91. 12.07.92.		
2750	Vlahović	Marijan	04.02.53.		18.09.91. 31.12.91.		
2751	Vlahović	Marijo	30.04.71.			03.08.95	20.08.95
2752	Vlahović	Mario	28.10.63.		18.09.91.	19.11.91.	
2753	Vlahović	Miro	01.12.61.		16.10.91.	21.11.91.	
2754	Vlahović	Mladen	06.07.64.	Gradna 65, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2755	Vlahović	Vladimir	12.01.57.		18.09.91. 17.01.92.		
2756	Vlainić	Mato	01.09.56.		18.09.91. 08.01.92.		
2757	Vlajković	Zoran	30.05.69.			02.08.95	20.08.95
2758	Vlašiček	Željko	03.11.67.	M. Gorica 24, M. Gorica	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2759	Vlašić	Božo	13.02.62.	Stara cesta 35, Strmec	25.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2760	Vlašić	Darko	03.08.66.		27.09.91. 08.01.92.		
2761	Vlašić	Dražen	05.03.64.		18.09.91. 25.01.92.	31.07.95	20.08.95
2762	Vlašić	Dražen	07.01.74.			31.07.95	20.08.95
2763	Vlašić	Ivan	04.06.52.	Samoborska 5, Strmec	18.09.91. 12.07.92.		
2764	Vlašić	Ivan	04.06.52.	Samoborska 5, Strmec	18.09.91. 11.10.91.		
2765	Vlašić	Kruno	08.05.61.			05.08.95	20.08.95
2766	Vlašić	Mario	25.01.60.		18.09.91. 21.10.91.	31.07.95	20.08.95
2767	Vlašić	Mladen	17.02.65.	A. Mihanovića 4, Strmec	04.10.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2768	Vlašić	Nenad	20.01.67.		09.12.91. 14.12.91.		
2769	Vlašić	Neven	14.11.72.			31.07.95	20.08.95
2770	Vlašić	Radovan	24.01.65.		18.09.91. 16.03.92.	31.07.95	20.08.95
2771	Vlašić	Vladimir	11.05.49.		18.09.91. 17.01.92.		
2772	Vlašić	Zdravko	04.01.60.		09.12.91. 20.02.92.	31.07.95	20.08.95
2773	Vlašić	Zdravko	18.05.63.		18.09.91. 20.02.92.	31.07.95	20.08.95
2774	Vlašić	Zlatko	18.08.75.			31.07.95	30.08.95
2775	Vlašićek	Branko	14.10.66.	Lackovićev brijeg 49, L. Brijeg	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2776	Vlašićek	Damir	03.10.63.		18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2777	Vlašićek	Zlatko	26.01.53.	K. Dumbović bb, Sv. Nedelja	18.09.91. 12.07.92.		
2778	Vojak	Janko	26.07.56.		24.10.91. 05.01.92.		
2779	Vojak	Josip	13.05.52.	Cerje 95, Cerje	09.12.91. 12.07.92.		
2780	Vojak	Marijan	30.04.55.	Cerje 97, Cerje	06.04.92. 12.07.92.		
2781	Vojak	Marijan	30.04.55.	Cerje 97, Cerje	18.09.91. 17.01.92.		
2782	Vojak	Slavko	01.06.58.		20.09.91. 11.12.91.		
2783	Vojak	Stjepan	10.10.55.		18.09.91. 05.01.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
2784	Vojvodić	Damir	09.07.64.		18.09.91. 22.01.92.		
2785	Vojvodić	Ivan	09.10.60.		18.09.91. 31.10.91.		
2786	Vojvodić	Ivan	22.02.58.			03.08.95	10.08.95
2787	Vojvodić	Ivica	06.04.59.	F. Vojvodića 7, Novaki	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2788	Vojvodić	Mladen	24.10.59.	Pavla Videkovića 4, Novaki	18.09.91. 12.07.92.		
2789	Vojvodić	Radovan	14.06.60.		18.09.91. 31.01.92.		
2790	Vojvodić	Tomislav	22.03.75.			31.07.95	20.08.95
2791	Vojvodić	Vlado	20.02.64.	F. Vojvodića 7, Novaki	18.09.91. 22.04.92.	31.07.95	20.08.95
2792	Vojvodić	Zlatko	14.06.60.			31.07.95	20.08.95
2793	Volarić	Damir	18.08.68.		18.09.91. 25.10.91.	31.07.95	20.08.95
2794	Voloder	Danijel	22.01.70.			06.08.95	20.08.95
2795	Vran	Ivica	24.04.52.	B. Kidriča 16, Lug	18.09.91. 12.07.92.		
2796	Vran	Marjan	30.11.71.			02.08.95	20.08.95
2797	Vranaričić	Marijan	06.09.60.	I. Sokolčića 95, Rakitje	25.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2798	Vrančić	Damir	19.06.67.	Bobovica 31, Bobovica	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2799	Vrančić	Darko	09.07.69.			02.08.95	20.08.95
2800	Vrančić	Dragutin	03.12.55.		18.09.91. 28.02.92.		
2801	Vrančić	Goran	15.10.74.			31.07.95	20.08.95
2802	Vrančić	Ivica	30.11.69.	Medsave 33, Medsave	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2803	Vrančić	Josip	14.02.59.		18.09.91. 07.12.91.		
2804	Vrančić	Miroslav	23.11.62.		27.09.91. 09.12.91.	31.07.95	20.08.95
2805	Vraneković	Damir	08.11.71.	M. Rakovica 141, M. Rakovica	15.05.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2806	Vraneković	Damir	05.04.69.			01.08.95	20.08.95
2807	Vraneković	Darko	22.03.58.	Mihalinčeva 14, Samobor	18.09.91. 12.07.92.		
2808	Vraneković	Franjo	03.12.62.	M. Rakovica 141, M. Rakovica	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2809	Vraneković	Franjo	07.01.61.		18.09.91. 19.09.91.		
2810	Vraneković	Ivica	07.02.75.			01.08.95	20.08.95
2811	Vraneković	Josip	22.10.55.		18.09.91. 31.01.92.		
2812	Vraneković	Zlatko	11.10.61.		09.12.91. 07.03.92.	31.07.95	20.08.95
2813	Vranović	Stjepan	02.05.54.	Moše Pijade 5, Bregana	09.12.91. 12.07.92.		
2814	Vrbanc	Želimir	16.08.52.	Pružna 6, Bestovje	26.11.91. 12.07.92.		
2815	Vrbančić	Blaž	19.01.43.		18.09.91. 30.09.91.		
2816	Vrbančić	Dragutin	22.11.43.	Klokočevac 69, Klokočevac	18.09.91. 12.07.92.		
2817	Vrbančić	Franc	19.08.67.		12.10.91. 14.10.91.		
2818	Vrbančić	Franjo	28.12.58.		18.09.91. 14.12.92.		
2819	Vrbančić	Josip	18.02.54.		18.09.91. 31.01.92.		
2820	Vrbančić	Juraj	29.01.47.		18.09.91. 20.09.91.		
2821	Vrbančić	Krešimir	03.10.68.			31.07.95	31.07.95
2822	Vrbančić	Mario	10.01.68.	Klokočevac 69, Klokočevac	18.09.91. 28.04.92.	31.07.95	31.07.95
2823	Vrbančić	Mario	05.04.73.			31.07.95	20.08.95
2824	Vrbančić	Miroslav	30.08.66.		15.11.91. 18.05.92.		
2825	Vrbančić	Mladen	22.03.63.	Klokočevac 83, Klokočevac	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2826	Vrbančić	Siniša	23.05.71.			31.07.95	28.08.95
2827	Vrbančić	Vid	01.08.33.		18.09.91. 17.10.91.		
2828	Vrbančić	Vid	12.02.71.	Klokočevac 32, Klokočevac	05.01.92. 12.07.92.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
2829	Vrbančić	Zlatko	19.07.60.	Žumberačka 15, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	11.08.95
2830	Vrbanić	Darko	16.07.58.	Janka Mišića 124, Samobor	18.09.91. 31.07.92.		
2831	Vrbnjak	Krunoslav	25.04.72.		01.11.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2832	Vrbnjak	Mirko	28.08.65.			31.07.95	20.08.95
2833	Vrčković	Davor	04.10.71.			31.07.95	20.08.95
2834	Vrčković	Dragutin	22.04.56.		18.09.91. 16.01.92.	03.08.95	20.08.95
2835	Vrčković	Ivan	14.04.57.	Partizanska 29, Rakitje	18.09.91. 15.05.92.		
2836	Vrčković	Ivan	03.05.61.		18.09.91. 05.01.92.	31.07.95	20.08.95
2837	Vrčković	Marijan	24.01.58.		13.10.91. 07.12.91.		
2838	Vrčković	Stjepan	28.11.60.	I. Sokolčića 115, Rakitje	18.09.91. 31.07.92.		
2839	Vrčković	Zvonko	05.10.58.	8. maja 9, Rakitje	09.12.91. 13.05.92.		
2840	Vrdoljak	Jozo	01.04.63.	I. Siget 16, Brezje	16.04.92. 12.07.92.	03.08.95	03.08.95
2841	Vrdoljak	Željko	08.05.67.			01.08.95	20.08.95
2842	Vrhovski	Ivan	02.09.54.	Bencekovićeva 7, Samobor	18.09.91. 12.07.92.	31.07.95	15.09.95
2843	Vučenović	Miladin	31.12.54.		18.09.91. 08.01.92.		
2844	Vučić	Vinko	26.07.65.		06.04.92. 08.04.92.		
2845	Vučković	Zvonko	13.10.58.		18.09.91. 13.10.91.		
2846	Vugrin	Ivica	19.09.68.		18.09.91. 08.04.92.		
2847	Vugrin	Ivica	25.11.70.			31.07.95	20.08.95
2848	Vugrin	Josip	30.07.61.			02.08.95	20.08.95
2849	Vugrin	Marijan	17.03.63.			02.08.95	20.08.95
2850	Vugrin	Mladen	29.09.60.	J. Mišića 16, Lug	17.02.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2851	Vugrin	Vid	28.11.70.	Otruševac bb, Otruševac	25.01.92. 12.07.92.		
2852	Vugrin	Željko	07.06.60.	Vrhovšćak 21, Samobor	15.05.92. 08.06.92.		
2853	Vuk	Stjepan	05.06.46.		18.09.91. 27.01.92.		
2854	Vukašinović	Pero	20.08.60.	D. Žokalja 21, Samobor	25.01.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2855	Vukić	Branko	17.12.58.	Držićeva 77, Zagreb	08.01.92. 12.07.92.	31.07.95	28.08.95
2856	Vukić	Nikola	08.08.56.		18.09.91. 13.05.92.		
2857	Vuković	Krešimir	21.02.50.		18.09.91. 16.12.91.		
2858	Vuković	Roman	28.02.68.		18.09.91. 09.12.91.		
2859	Vuković	Vladimir	24.11.69.	Gornji kraj 80, Samobor	09.12.91. 15.02.93.		
2860	Vuković	Zdravko	10.02.64.		18.09.91. 02.10.91.	31.07.95	20.08.95
2861	Vukovinski	Mladen	04.12.64.			31.07.95	20.08.95
2862	Vukovinski	Tomislav	17.07.69.		18.09.91. 17.02.92.	31.07.95	20.08.95
2863	Vukovinski	Željko	01.09.62.		08.12.91. 08.12.91.		
2864	Vukušić	Milan	31.10.61.		18.09.91. 12.07.92.		
2865	Vuljar	Juraj	27.07.53.		18.09.91. 09.12.91.		
2866	Vuzem	Darko	15.12.68.		27.09.91. 30.10.91.		
2867	Vuzem	Zlatko	18.12.59.	Hrastinska 33, Samobor	14.10.91. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
2868	Warga	Edgar	11.06.72.		18.09.91. 31.12.91.		
2869	Wen	Damir	15.04.59.		18.09.91. 30.11.91.		
2870	Wiesner	Ronald	24.08.70.	A. G. Matoša 8, Samobor	28.05.92. 12.07.92.		
2871	Wiesner	Ronald	04.08.70.	A. G. Matoša 8, Samobor	24.09.91. 30.10.91.		
2872	Zajec	Darko	31.01.68.		26.11.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2873	Zajec	Marijan	18.11.66.		18.09.91. 18.09.91.		

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
2874	Zaringer	Mladen	13.01.52.	Betonska cesta 42, Novaki	12.11.91. 12.07.92.		
2875	Zbukvić	Zlatko	14.02.54.	Stara cesta 12, Bestovje	26.11.91. 12.07.92.		
2876	Zebec	Stjepan	29.07.66.		02.10.91. 17.01.92.	31.07.95	20.08.95
2877	Zelenbrz	Damir	28.10.65.		18.09.91. 09.12.91.		
2878	Zlodi	Dražen	05.04.66.	Zlodijeva 44, Strmec	18.09.91. 29.06.92.		
2879	Zlodi	Dražen	06.12.67.		18.09.91. 09.12.91.		
2880	Zlodi	Dražen	24.05.69.	Farkaševac 14, Farkaševac	18.09.91. 12.07.92.		
2881	Zlodi	Dražen	09.04.66.		18.09.91. 29.06.12.		
2882	Zlodi	Mladen	19.02.56.			03.08.95	20.08.95
2883	Zlodi	Neven	07.10.67.		09.12.91. 12.07.92.	01.08.95	20.08.95
2884	Zlodi	Zvonko	09.08.64.			31.07.95	20.08.95
2885	Zlodi	Željko	19.09.56.			03.08.95	20.08.95
2886	Zlodi	Željko	07.10.66.	Zlodijeva 34, Strmec	09.12.91. 03.06.92.		
2887	Zlodi	Željko	12.12.65.			31.07.95	28.08.95
2888	Zlodi	Željko	29.05.60.	M. Stilinovića 1, Sv. Nedjelja	18.09.91. 28.02.93.		
2889	Zorić	Goran	17.05.71.	Giznik 3, Samobor	24.04.92. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2890	Zorko	Tomica	14.04.68.		18.09.91. 25.10.91.	31.07.95	20.08.95
2891	Zorman	Vladimir	28.09.45.	V. Nazora 1, Samobor	09.12.91. 12.07.92.		
2892	Zrinjan	Jurica	23.09.72.			02.08.95	20.08.95
2893	Zrinjan	Miroslav	15.09.68.	Medsave 19, Medsave	05.01.92. 18.05.92.		
2894	Zrna	Krešimir	25.12.71.			31.07.95	28.08.95
2895	Zrna	Marijo	17.02.69.			31.07.95	20.08.95
2896	Zver	Tomislav	01.11.62.		18.09.91. 06.12.91.		
2897	Žabčić	Darko	26.05.66.		18.09.91. 08.01.92.		
2898	Žagar	Marijan	28.08.64.			01.08.95	01.08.95
2899	Žaja	Božo	18.11.62.		12.10.91. 03.11.91.		
2900	Žaja	Josip	13.10.65.		18.09.91. 09.12.91.		
2901	Žaja	Nediljko	23.10.66.		18.09.91. 18.11.91.		
2902	Žalac	Josip	19.03.61.	M. Krleže 1, Bregana	15.05.92. 12.07.92.		
2903	Žalac	Željko	28.01.49.	Žutnička 14, Zagreb	05.05.92. 12.07.92.		
2904	Žarko	Željko	28.10.65.		21.09.91. 22.09.91.		
2905	Žejavac	Ivan	15.05.60.	V. Nazora 2, Bregana	15.05.92. 12.07.92.		
2906	Željeznak	Darko	24.04.61.	V. Vidrića 6, Samobor	20.09.91. 12.07.92.		
2907	Žganjer	Danijel	21.01.75.			31.07.95	20.08.95
2908	Žganjer	Franjo	08.12.63.	Otruševac 4, Otruševac	09.12.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2909	Žganjer	Ivan	18.04.64.		18.09.91. 08.11.91.	31.07.95	20.08.95
2910	Žganjer	Josip	12.02.51.	Hrastina 22, Hrastina	05.01.92. 12.07.92.		
2911	Žganjer	Mladen	13.12.74.			31.07.95	20.08.95
2912	Žibrat	Stanko	08.03.61.		20.09.91. 29.02.92.	31.07.95	20.08.95
2913	Židov	Franjo	10.09.39.		21.09.91. 25.09.91.		
2914	Žigić	Danijel	13.05.71.			31.07.95	28.08.95
2915	Žigić	Željko	22.05.58.			01.08.95	20.08.95
2916	Žitković	Damir	03.10.71.			31.07.95	20.08.95
2917	Žitković	Dragutin	28.08.69.		24.10.91. 11.01.92.	31.07.95	20.08.95
2918	Žitković	Franjo	06.10.68.	Kladje 53, Kladje	07.11.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95

R. br.	Prezime	Ime	Datum rođenja	Adresa	Razdoblje 1991. – 1992.	„Oluja”	
						1995. od	1995. do
2919	Žitković	Josip	22.12.65.		01.11.91. 31.01.92.		
2920	Žitković	Josip	18.10.60.		07.11.91. 09.12.91.		
2921	Žitković	Marijan	01.08.64.		18.09.91. 25.10.91.		
2922	Žitković	Marijan	19.05.64.	Martin p/O 54, Martin p/O	13.10.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2923	Žitković	Renato	30.04.67.		05.01.92. 04.02.92.		
2924	Žitković	Renato	30.04.67.			31.07.95	20.08.95
2925	Žitković	Stjepan	11.10.69.	Molvice 26, Molvice	01.11.91. 12.07.92.		
2926	Žitković	Zdravko	19.03.67.			02.08.95	30.08.95
2927	Žitković	Željko	18.09.61.		18.09.91. 15.02.92.	31.07.95	20.08.95
2928	Živoder	Dražen	06.04.67.	B. Ribara 5, Bestovje	05.01.92. 12.07.92.	04.08.95	04.08.95
2929	Živoder	Kruno	03.10.74.			31.07.95	20.08.95
2930	Živoder	Marijan	12.01.60.	Đ. Basaričeka 3, Bregana	18.09.91. 12.07.92.		
2931	Žiža	Željko	06.12.59.	Mala Rakovica, M. Rakovica	09.12.91. 12.07.92.	03.08.95	20.08.95
2932	Žlender	Damir	07.05.61.		18.09.91. 09.03.92.		
2933	Žoglev	Aleksandar	27.11.60.			31.07.95	20.08.95
2934	Žugaj	Ivan	10.02.58.		18.09.91. 03.11.91.		
2935	Žugec	Damir	16.12.68.		24.10.91. 22.01.92.		
2936	Žugec	Dražen	03.10.68.	J. Žugeca 31, Novaki	27.09.91. 12.07.92.	31.07.95	20.08.95
2937	Žugec	Mladen	15.03.69.	Odv. J. Žugeca bb, Novaki	07.05.92. 12.07.92.	01.08.95	15.09.95
2938	Žugec	Zlatko	16.11.57.		13.10.91. 05.11.91.		
2939	Žugec-Škof	Vlatko	25.10.64.		18.09.91. 22.01.92.		
2940	Župančić	Darko	09.07.71.			31.07.95	11.08.95
2941	Župančić	Vladimir	30.10.57.			03.08.95	28.08.95
2942	Župančić	Stjepan	21.12.62.		25.10.91. 11.02.92.	31.07.95	20.08.95
2943	Župančić	Zvonko	24.10.61.		20.09.91. 08.01.92.	01.08.95	20.08.95
2944	Žuti	Franjo	23.07.61.		21.09.91. 04.12.91.		
2945	Žužić	Juro	25.02.66.		12.10.91. 29.02.92.		
2946	Žužić	Stjepan	14.01.63.		18.09.91. 12.10.91.	31.07.95	20.08.95

poginuo u ratu preminuo do danas

Literarni i sportski prilozi

LITERARNI RADOVI

DEČECI- BRANITELJI

Ledine, šumice i potoke
kak deca ste ophajali
i ljubav im nudili,
na najžama se skrivača igrali.
Navek ste veseli bili
i život ste varali.
Najemput ste zrasli,
šaru obleku na se navlekli,
puške su vam dali,
I mam ste veliki postali.

V rat ste prešli. Pucali su na vas oni gnusi,
bradati i zamusani,
vašu zemlu zgaziti,
vaše mame, tate i sestre
uvrediti i vubiti
kuće i cirkve zrušiti su šteli.
A zakaj, pitali ste,
sad već veliki i zreli.

»Nebuš tuda z opajnkima hodil,
moju dragu Domovinu gazil.
Već ste mi dedu na Križnemu putu zeli.
Kaj vam još ni dost?
Bute dobili svoje!
Ak mene vubijete prijatela nete.
Po našim bregima vi svoje najte iskat.
Hodite vu svoje palanke, gdi vam
je mesto.«

Tak su mislili,
terali s puškom i krunicom oko vrata
uhode i zločince grde.
Naše su dečke doma mrtve pelali,
al ipak su vraga sterali,
i nebuju skoro nezaj došli.
Bljesak, Ljeto i Oluju pamtili buju.

Puna su groblja naših mladih,
dece, braće, susjedov i prijatelov dragih,
na spomen im križi stojiju,
a njihove grobove ophajamo,
fest se plaćem, sveće palimo...
I za sakega suzu vruču imam.
Hrvatsku su branili i časno život zgubilil.

Sastavila majka poginulog branitelja iz Samobora
Đurđa Purić

RAZGOVOR U ZORU 1991.

“Kuda si, tata, krenuo u zoru?
zar možda opet putujemo k moru?”

“Ovo je more još sto puta veće
i našu će zemlju dovesti do sreće!”

“Zašto si, tata, fišeke naniz’o?
Zar je neka štetočina blizo?!”

“U šumarak zavičaja strašan vuk doluto,
po šumi grmi, pa prijeti,
bjesni, zube kesi…”

“Idi, tata, onda pa ga ti udesi.”

“Hoće tata, sine, ma i život ode,
za te čistit kuću, ginut do slobode.
A ti mirno spavaj, rođeni moj sine,
dok tvoj tata čuva brazde domovine.”

Ranka Novosel

RANJENO SRCE

Ranjeno srce u očima majke, žene.
Na pladnju oči stoje,
broje;
sve one s ratišta,
sve one sa stratišta.
Bezbroj ih prolazi,
bezbroj ih iz jave
prelazi u sjene.
Ognjeni se mačevi
zabadaju u srca hrvatskih majki,
hrvatskih žena

S bojišta se vraćaju
samo sjene
što bodu srca,
što bodu zjene.

Ivan Dujmović

NE MOGU OPROSTITI

Oprosti Gospodine zbog riječi koje moram izreći.
U grubu ću se kostrijet, zatim, odjenuti,
pepelom lice posuti, na oštro kamenje kleknuti
poradi riječi koje ću u svojoj slabosti izreći.
Zagušit će me, Gospodine,
tri riječi.
Moram ih kriknuti, moram ih vrisnuti:
Ne mogu oprostiti!

Ne mogu, Gospodine, moraš me shvatiti i prihvatiti moju ljudsku slabost.
Poradi tebe moram.I hoću.
Hoću li moći do kraja?
Hoću li noću imati moru da ću se u zoru, sresti licem u lice
s majkom i ocem čijem sam ubojici oprostio?
Gospodine, tko me je opunomoćio da opraštam
u ime mlade udovice, u tugu zavijene?
I kako, nakon toga, mogu pogledati u oči ženi koja za ruke vodi
dvoje malenih koji su narasli upravo toliko koliko vlati trave na humku iznad glave
mrtvoga tate?
Kako će me dostići, da mi čestita na velikodušnosti oprosta,
prijatelj
bez obje
noge?
Kojom će mi rukom desnicu stisnuti mladić,
kad su mu obje ostale
na rubu grabove šume?

Gospodine, ne bih te Gospodinom zvao kad ne bih prihvaćao da moram opraštati,
da moram slijediti Tebe riječju i djelom.
I strepim dušom cijelom,
ja koji nisam dostojan ni remenje odriješiti Tvojoj obući,
oprosti mi, moram te pitati: zar nisu oni, kojima moram opraštati,
iste Tvoje zapovijedi slušali i čitali?
Nisu li i za njih izrečene:
Bližnjega svojega ljubi,
ne ubij, ne ukradi, sablazan ne čini,
drugome ne čini što ne želiš da drugi tebi čini,
pustite k meni malene i što god učinite jednom od najmanjih, meni ste učinili...

Kako su oni, kojima trebam oprostiti, te Tvoje riječi shvatili?
Znaš što su činili?
Puštali su Tebi malene kroz ruke krvave;
slali su jednog po jednog
i tako desetke tisuća s metkom u zatiljku!

Nastavljam dalje: on i mrze i dalje.
No, Ti si Gospodine, uporan, nikad umoran od opraštanja.
I stoga opraštam, Gospodine,
samo u Tvoje ime.
Ne u ime nikakvog "Zakona o oprostu"!
U ime "Zakona o oprostu" ne oprašta zločincu:
Josip Prudeus
JMBG 213944391526 !

Oprosti, Gospodine, što te podsjećam,
no Ti si opraštao od srca,
opraštao svakome tko se kajao!

E, tako sam, i ja, spreman oprostiti svakom nečovjeku
koji će se kajući udarati u grudi,
klečeći pokraj Ovčare
u kojoj su bolesni poput ovaca priklani;
u Škabrnji
u kojoj su u vrećama za smeće,
nemoćni zaklani
na kamen bacani...

Oprostit ću, kao Ti, Gospodine, Petru
i razbojniku s lijeve strane,
kad onaj, kome opraštati treba,
stane
na svako
mjesto zločina
od Manjače do Trokuta,
uz mrtve, uz žrtve
i
prizna zločin nad nevinim,
zapali svijeću i kaže: Nikada više!

Ponovno utjehu tražim u Tebi Gospodine,
siguran da ćeš za nevine i raj proširiti,
ali da će se i paklu dno produbiti...

Joža Prudeus

PJESMA O GROŽĐU

svima čija se bol
pretvorila u ljepotu.

Kad smrt je posvud
pjesnik postaje prodor života
dokazanog u ime Božanske tajne
doveden do vraške vještine
u stvaranju drhtaja i sliva
žila puštena u svjetlo crnice.

Duša pjeva: Tomislav je u Raju,
zgrumenjeni jecaj zvuka te kutije
sakrivene u srcu
po kojem pada zemlja…
Krešimir je u raju,
šušanj po kojem se rasčešljava
prašina zvijezda…
Davor je u Raju,
jureći bicikl u struji Gradne…
Sva su imena naša u Raju
išibana PAKLOM -
razgrađena do praha Početka
ona drhte od ljepote
u sluhu suhih kiša
bujici gdje plač prestaje.

Duša pjeva; Rajko je u Raju
Rajka je u Raju,
Maks je u Raju,
Stjepan, Ivan,
prostor pun djetinjstva, rosa rosopasa,
majčino mlijeko i tepanje, sve je u Raju,
voda što se ruši u buku tijela
dašak lahora koji te slijedi
blaga molitva sa usana…

Smiljana je u raju,
u gromadi snijega
u zvonu Barbare.
Sva naša imena su u Raju
išibana PAKLOM…
Imena puna, jedra kao grozdovi
od kojih je Isus napravio
VINO na Svadbi.

Marinko Španović

WARnice

U hladnom podrumu
starica plete kape
za gardiste.

Srušene crkve.
Molitve putuju
otvorenim nebom.

Uzalud vam!
Zvukove naših zvona
nećete uništiti.

Nad mračnim gradom
nikada ne vidjeh
toliko zvijezda.

Stotine svijeća.
Tiha molitva grada
u prozorima.

PRIJATELJU

Zaklopi oči prijatelju!
Slijep hodaj svijetom
u tami, tamnijom od noći.
i strpljivo čekaj
glas ljubavi
da te vodi.
Naći ćeš tišinu
i slabi odjek
svog srca.
koje sve više,
ali sve tiše
traži blizinu tuđina.
Ostajuć' samim
-ostat će ti samo nadanja
za toplinom razorenih
kutaka ljubavi.

Milan Žegarac Peharnik

PRIJATELJI

Sa suzom u očima
ovu pjesmu pišem,
prijatelji moji
nema Vas više.

Vrijeme prolazi
i godine lete,
nema Vas više
od 91. il 95.

Niste više ovdje
niste tu uz nas,
al mi se često
sjetimo Vas.

Uz nas ste na frontu
premladi pali,
za domovinu svoju
život ste dali.

U Domovinskom parku
Vaše piše ime,
i Vaša obitelj
ponosi se time.

Prolazniće stani
i glavu pokloni,
tu počivaju
prijatelji moji.

Ivan Banek

STRAVIČNO

Stravičan utorak!
Užasna srijeda!
Jezivi četvrtak!
Ti na rodnom pragu.
Bijel!
Miran!
Leden!
Nije istina! Nije istina! Nije istina!
Još prije šest mjeseci i 12 dana
Smijale su se te modre oči
na mališane i na mene...
"Vidimo se sutra..." ostalo je
zauvijek u telefonskoj slušalici.
Dogodilo se ono A NIKADA
NIKADA VIŠE...
Kako bi dobro bilo umrijeti ovog proljeća
Jer moju molbu ne sluša nitko
A molim grane da ne cvjetaju tako
raskošno
I molim jorgovane da ne mirišu toliko
I molim ptice da ne pjevaju tako glasno
Kad ljubav moja spava
Kad zauvijek spava...
Kako bi dobro bilo umrijeti ovog proljeća
I među djelićima zvijezda u Svemiru
Potražiti te...
Znam da bih te ponovo prepoznala
Dobro je, tu si!...
A dalje ne može se ni reći ni zapisati...
Kako bi dobro bilo umrijeti ovog proljeća
Ali meni to nije dozvoljeno...
Dva para Tvojih očiju
Čekaju na me svakoga dana
Dva para Tvojih dragih očiju
Smiješe se i traže da se i ja smijem
Dva para Tvojih modrih očiju
ne žele gledati moje suze
I zato ću ih gutati i potajno plakati
i ovog proljeća
i svih proljeća
ljeta
jeseni
i zima
koja me još dijele od Tebe
tvoja Lina
i tvoje dvije Zvjezdice

Anđela Ivčić

POSLJEDNJA BITKA

Htjeli su dosanjati svoje zelene snove,
sjatiti se pod suncem svoga neba,
ublažiti strepnje,
donadati nade,
doživjeti svoj nedozreli život.

Matoš je davno,
budućim slutnjama vođen,
njihovu istinu rekao stihom
Dok je srca bit' će i Kroacije…

A oni su imali dvije:
na zelenoj travi Samobora
i na crveno-bijelom grbu
svojih želja.

Kucnu čas i zakucaše srca,
bili su odsudno bitku
svojih nadanja i snova.
životna ruleta na dvadesetidva stade,
kuglica na crno pade,
prekide dvadeset i dva zelena sna
hrabrih mladih junaka
stopedesetprve…

Sve uložiše tamo,
na crveno-bijelo-plavom polju Domovine,
nenavikli igri umiranja…

Na crvenim poljima grba
i njihove su kaplje krvi.

A snovi? Ti hrabri, dragi momci,
ta divna razigrana mladost
pod zelenom travom Samobora
i dalje sanja Kroaciju,
svoju jedinu ljubav i radost.

Ivo Hrčić Samoborski

MRTVA MLADOST

Samobor, Samobor,
kak krvav si pod kožom,
kulko je naših dečkov zginulo
v očima s tobom
za domaju
zapirajuč vrata življenja
za sobom,
kulko je zahvalnih reči
zakopano grobom.

Se tvoje lepote
v čkomini jače bole
za dušam kaj su
v nebesko prešle pole
i na mladem putu sebi
nisu našle bole.
Za svum decum nas tuga
prigible dole.

Se morti ti
Samobor grad zbudiš
se raspomamiš
pak sakem od nas
dopovedat kaniš
da te boli
da jednak hudo kako on trpiš
kaj dete lepo zgoji
i kak on kaj ga
kak travu rast pusti
pak ga zgubi.

Da ga nigdar tu med nami
nebu
niti ni.

Zlata Bujan-Kovačević

NEK OSTANE ZAVJET

(pred spomenikom poginulih branitelja)

Odavno vas nema u voljenom gradu
da dječicu svoju uzmete za ruke
da žalosnoj majci obrišete suze
i dragoj što čeka prekratite muke.

K'o svijeća na vjetru, prekinut let ptice
k'o cvijeta puna polomljena grana
vi ste naša bol, molitva i jecaj
u duši i srcu preduboka rana.

Ali vaša djela promjeniše povijest:
crven b'jeli plavi barjak ponad glave
uznijeste gore na Olimpa st'jene
urešen vijencem lovora i slave.

Sve što čovjek može od sebe ste dali:
svoju mladost, snove, roditeljsku nadu...
svojom svetom žrtvom na oltar domaje
osvjetlaste lice ovom gradu.

Jedan pored drugog, tu na mrtvoj straži
sad ste vječni plamen što ponosno stoji
i govori svakom, k'o stisnuta šaka:
za svoj narod umrijet' Hrvat se ne boji!

Kad dođem ovdje poklonit' se vama
kad sjećanje bolno suzu oku krade
u svakome od nas misao se javlja:
sačuvaj mi spomen Samobore grade!

Pa kad sutra djeca u ljude odrastu
i kad mnogo rana zacijeli i mine
nek ostane spomen-zavjet od davnine:
Nek živi ki pošteno zgine!

Zoran Perović

SPORTSKI SUSRETI

Sportski centar u Samoboru, 1992. godine, nogometni susret ekipa 151. samoborske brigade i 125. novljanske brigade

Malonogometni turnir sa ekipom 151. samoborske brigade

Epilog

EPILOG

Obrambeni rat što ga je vodila Republika Hrvatska ostavio je za sobom mnoštvo pitanja. Na neka ćemo čekati odgovore još dugo, a na neka već sada znamo.

Prvo i najznačajnije je - *da li se je rat mogao izbjeći?*

Da je Srbija prihvatila rješenje o preuređenju Jugoslavije u savez ravnopravnih i suverenih država, koje su zagovarali Slovenija i Hrvatska, rata zasigurno ne bi bilo.

Međunarodna zajednica je podupirala ideje o transformaciji Jugoslavije u demokratsku, decentraliziranu državu tržišnog gospodarstva.

Političkom i vojnom vodstvu Srbije i Crne Gore te JNA promjene ovoga tipa nisu odgovarale. Nasuprot njima traženo je, uz otvorenu prijetnju silom, da se Jugoslavija preuredi u visokocentraliziranu državu u kojoj bi svi segmenti života Jugoslavije bili pod punom upravom Beograda tj. Srbije i Srba. Dakle, da su opet uspostavi tj. obnovi sustav vlasti kakav je postojao u prvoj, Kraljevini Jugoslaviji. Kada je postalo jasno da se narodi Jugoslavije namjeravaju tome oprijeti, Srbija, Crna Gora i JNA 1991. godine se odlučuju za koncept stvaranje etnički čiste Velike Srbije.

Provođenje navedenih planova operativno je počelo u svibnju 1990. god. kada je JNA, suprotno svim ustavima i zakonima otela oružje TO svih jugoslavenskih republika osim Srbije i Crne Gore. To je bio jasan znak da se priprema oružano nasilje prema nesrpskim narodima Jugoslavije.

Kao savezna vojska JNA nije mogla niti smjela biti agresor nad bilo kojom jugoslavenskom republikom ili narodom. No 1990. godine JNA je već daleko uznapredovala u transformaciji iz savezne u srpsku vojsku koja je zastupala interese samo jednog, srpskog naroda, i jedne republike – Srbije, a bila otvoreni neprijatelj svih drugih, nesrpskih, naroda i njihovih država – republika.

Već 1990. godine, s izbijanjem velikosrpske pobune u Hrvatskoj, koju su otvoreno podržali JNA (naoružavanje pobunjenika iz vojnih skladišta, odlazak oficira JNA u pobunjeničke postrojbe, intervencija vojnih zrakoplova JNA protiv snaga MUP-a RH u kolovozu…) i Srbija, bilo je očito da je Republika Hrvatska središnji cilj agresije. Građanima Hrvatske je postalo jasno da je nemoguće preuređenje Jugoslavije u savez ravnopravnih i suverenih država. Dana 19. svibnja 1991. održan je u Hrvatskoj referendum na kojem se 94 % građana opredijelilo za potpunu samostalnost i suverenost Republike Hrvatske. Na temelju rezultata referenduma Sabor je 25. lipnja proglasio suverenost države.

Istodobno je srpska i JNA agresija na Hrvatsku dobivala na zamahu i brutalnosti. Odnos prema hrvatskom pučanstvo na okupiranim područjima pokazao je da su agresori odlučili provesti genocid nad hrvatskim narodom, te potpuno i zauvijek uništiti Hrvatsku kao državu. Na ovu srpsku odluku o 'konačnom rješenju' hrvatskog pitanja građani

Hrvatske i Republika Hrvatska odgovorili su kroz legalne državne institucije i obrambene organizacije, jedna od kojih je bila i Teritorijalna obrana.

Postrojbe Teritorijalne obrane

U periodu od 1972. god. pa do proglašenja samostalne države Hrvatske 1991. god. vršeno je ustrojavanje postrojbi TO-a. Kroz organiziranje i obuke veliki broj građana Hrvatske je osposobljen za obranu domovine. Cjelokupni časnički kadar sastavljen je od pričuvnih časnika s domaćeg terena. I premda se u većini slučajeva radilo o građanima Hrvatske s visokom domoljubnom sviješću, nakon prvih viestranačkih promjena u Hrvatskoj većina pripadnika TO-a je proglašena 'komunjarama', pogrdnim nazivom koja je bio u opticaju do kraja Domovinskog rata. Kasnija zbivanja su pokazala, htjelo se to danas priznati ili ne, da su postrojbe TO-a tijekom preteških ratnih mjeseci jeseni 1991. god. bile jedan od ključnih nosioca obrane Republike Hrvatske.

Gdje smo tu Mi?

Da smo u cijeloj Hrvatskoj bili među prvim kompletno ustrojenim brigadama govori nam i to što je od 11 zagrebačkih brigada naša, 8. brigada TO-a Samobor, jedina i prva kompletno mobilizirana, opremljena i bila borbeno spremna već 20. rujna 1991. godine. Bez obzira na zbivanja u tom periodu, kada je bilo i dobrih i loših trenutaka, veliki je uspjeh brigade ostvaren činjenicom da smo u periodu 1991-1992. te 1993. i 1995. godine izvršili sve zadatke koji su pred nas postavljeni, a u periodima demobilizacije ostali kao cjelina. Svima je znano da smo od prvog dana funkcionirali na bazi visoke svijesti boraca o potrebi očuvanja države Hrvatske. U posvemašnjem manjku vojnog zakonodavstva i vojne policije očuvana je stega i primjereno ponašanje pripadnika brigade. To smo uspjeli zahvaljujući tome što nismo mogli dozvoliti da ukaljamo obraz sami sebi i svojoj brigadi koja je nosila naziv Samoborska brigada. Povremeno je bilo ispada neodgovornijih pojedinaca, ali je zdrava vojna sredina naše brigade utjecala da se takvi ili korigiraju ili odstrane.

Tijekom Domovinskog rata iz naše brigade je položilo živote na oltar domovine 22-jica mladića sa područja Samobora i Svete Nedelje. Da li je to mnogo ili malo? Je li se moglo drugačije?

Polazeći od činjenice da nitko u brigadi prije 1991. godine nikada nije sudjelovao niti u jednom ratu, netko bi mogao pomisliti da je žrtava puno. Mladići su bez ratnog iskustva, u vrlo kratkom vremenu morali postati pravi ratnici. Onaj tko to nije prošao, nema pravo ni stvarati sud o tome. Borbena linija Lipik – Novska – Jasenovac, duga oko 120 km, imala je za protivnika snažni Banjalučki korpus JNA s pridruženim postrojbama, kao i veliki broj postrojbi pobunjenih zapadnoslavonskih Srba. Njihova tehnička nadmoć nad hrvatskim postrojbama na ovoj liniji bila je višestruka. Prema dostupnim podacima nasuprot nas je bilo angažirano oko 13.500 vojnika JNA i pobunjeničkih postrojbi, oko 150 oklopnih vozila raznih tipova te 120 topničkih

oruđa velikog kalibra, a da se o raznorodnim minobacačkim oruđima i ne govori. Stalno nam je prijetila opasnost od raketiranje iz zrakoplova JNA. Naše snage, organizirane u Operativnu grupu 'Posavina' na čelu s Rudijem Stipčićem, premda brojčano snažne bile su tehnički i logistički neusporedivo slabije, bez zračne podrške, sa vrlo malim brojem oklopnih vozila i topničkih oruđa.

Najveći broj naših poginulih stradao je od gelera minobacačkih granata, kojima smo danonoćno zasipani. Za vrijeme borbenih djelovanja 1991. godine u prosjeku je na našu liniju bojišta padalo između 800 do 1000 minobacačkih mina svakog dana. Iako su svi imali striktna zaduženja u smislu očuvanja ljudskih života, po zakonu vjerojatnosti svaka tisućita granata morala je uzeti jedan život ili uzrokovati ranjavanje. Tijekom cijelog rata čvrsto smo držali zauzete linije kao prioritetan zadatak. Zakloni i skloništa na ratištu građena su od priručnog materijala u vrlo teškim uvjetima, što uvijek nije bilo dovoljno da zaštiti od stradavanja. Dobro organizirana sanitetska služba pridonijela je da se veliki broj ranjenih boraca ne pretvori u poginule. Nastojali smo izbjeći sve 'avanturističke' borbene aktivnosti, čime smo također nastojali očuvati živote i zdravlje naših boraca. Kada se usporede dostupni podaci o drugih deset zagrebačkih brigada, mogu reći da sam vrlo zadovoljan. Usporedbom težine zadataka i provedenih dana na prvoj liniji sa brojem stradalih uočljivo je da smo znatno ispod prosjeka. Neke brigada sa manjim brojem borbenih dana na prvoj crti imale su tri puta više poginulih pripadnika. To je dokaz više da smo mi u 151. brigadi vodili brigu o ljudima. Da je bilo manje neiskustva, a više tvrdih zakloništa, zacijelo bi i žrtve bile manje.

Ovom prigodom zahvaljujem se svim pripadnicima Samoborske brigade koji su svojom visokom sviješću pridonijeli obrani Republike Hrvatske. Želja za slobodom Samoboraca i Svetonedeljščana od prvog do zadnjeg dana rata pokazala je da smo srčanošću uspjeli izvršiti ono što se od nas očekivalo.

Našim smo sumještanima dokazali, usprkos svim poteškoćama, kako se brani domovina. Naš obrambeni, Domovinski rat bio je pravedan, što smo dokazali na bojištu bez ijedne mrlje u svezi međunarodnog ratnog prava.

Zato, dragi Samoborci i Svetonedeljščani budite ponosni na svoju 151. brigadu HV-a.

Prvi zapovjednik brigade
Pukovnik Adolf Paar

IZ RECENZIJA I BILJEŠKA O AUTORU

dr. sc. Tvrtko Jakovina
- Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Biti kroničar zbivanja od kojih je prošlo nešto više od deset ili petnaest godina osjetljivo je čak i kada je riječ o emocionalno neosjetljivim zbivanjima. Kada je riječ o ratu, ljudskim žrtvama, nastanku zemlje, događaju koji je postao razdjelnica nacionalne povijesti, osjetljivost, emocionalna napetost ostati će živa još desetljećima unaprijed. Stoga je za svaku znanstvenu obradu takvog fenomena, želi li se sačuvati znanstveni dignitet i objektivnost, potrebno iznimno umijeće i hrabrost. Ostati hladan i objektivan u materiji koja se svih tiče i koje se svi sjećaju, pokušati napisati sve važno što se dogodilo, a ne prešutjeti ništa, uspjelo je kolegi Jakši Ragužu u knjizi o 151. Samoborskoj brigadi Hrvatske vojske. Zahvaljujući predanom arhivskom radu, satima razgovora sa sudionicima zbivanja, iščitavanjem njihovih dnevnika i zapisa, uspio je napisati arhivski utemeljen, objektivan, lako prohodan, dijelom publicistički jednostavan, tekst koji pedantno, iz dana u dan, prati ratni put Samoboraca. Uz opise ratnih uspjeha, ne prešućujući probleme s disciplinom, lošom logistikom, samoranjavanjem ili slučajeve koji su kasnije zakonski sankcionirani, dobili smo odličan prikaz ratnog puta jedne od uspješnijih hrvatskih brigada. Samoborski ratni put dio je mozaika ukupne hrvatske povijesti devedesetih. On pokazuje kako je rat izgledao na bojištu, kako su ga doživljavali oni koji su iz sigurnosti gradića udaljenog od prvih crta bojišta, odlazili u najteže bitke, gdje je stanje često bilo drugačije od zamišljenog i planiranog u kabinetima u Zagrebu ili svjetskim metropolama. Istina je najjače oružje i samo se njome može boriti za bolju budućnost. Za istinu, dakle pravdu, borili su se Samoborci 151. brigade, dijela Hrvatske vojske, a spremnost da se o svemu ovako jasno, opsežno, argumentirano progovori pokazuje da su i dalje spremni za takvu borbu i da su našli pravog autora za takvu zadaću.

Sudbina 151. Samoborske brigade presjek je sudbine Hrvatske u vrijeme u kojem je zemlja izvojevala neovisnost, odbacila agresiju i konačno reintegrirala svoja zauzeta područja. Autor nije upao u čestu zamku povjesničara koji opisuju vojna zbivanja, da tehničkim podacima i nabrajanjem premještaja i novih lokacija vojnih jedinica, tekst učini nerazumljivim velikom dijelu čitalačke publike. Naprotiv, uvijek je jasno o čemu i kome je riječ... Ovaj tekst je i ilustracija povijesti Samobora, bez obzira gdje su ga i koliko daleko od svojih rodnih kuća vojnici iz 151. brigade branili... Jasan je to prikaz sudbine jedne važne vojne postrojbe Hrvatske vojske, koja može odlično poslužiti kao ilustracija zbivanja na terenu onima koji su do sada uglavnom čitali sjećanja važnih političkih figura i diplomata. Tako ona s jedne strane pokazuje što se događalo usporedo s diplomacijom, a bit će i dio mozaika koji će dati ukupnu sliku rata u Hrvatskoj početkom

devedesetih kada se jednom, nadati se je, napišu slične knjige o svakoj hrvatskoj brigadi.

Samoborska 151. brigada HV-a i Udruga koja podsjeća na njezine tradicije odlukom da na ovaj način obilježe svoju obljetnicu i zabilježe ratni put, učinili su važnu stvar i za povijesno sjećanje i za povijesnu znanost.

dr. sc. Davor Marijan
- Hrvatski institut za povijest u Zagrebu

Knjiga pripada kategoriji, kod nas zapostavljene vojne povijesti i vrijedan je prilog za buduća istraživanja rata na mikro razini. Usprkos naslovu, knjiga obuhvaća mnogo širu temu od ratnog puta 151. brigade. Naime prije samog prelaska na glavnu temu, povijest brigade, autor je dao temeljne značajke obrambenih priprema Samoborca za rat kao i posebno poglavlje u kojem je obrađen ratni put druge obrambene skupine iz Samobora – lokalne policijske postaje kao i prikaz rata na lokalnoj, matičnoj razini...

Posebno je opširan i detaljan prikaz djelovanja u operaciji Oluja. Uložen je velik trud da se nekoliko dana djelovanja brigade istraži i sustavno prikaže. Kretanje brigade kroz Banovinu je i svojevrsni topografsko-povijesni osvrt na ovo područje što je neočekivano i neuobičajeno za ovaj tip knjige. Pojedine ocjene i odlomci zasigurno će izazvati reakcije postrojba s kojima se 151. brigada borila za oslobađanje okupiranih područja...

Autor se izvanredno nosi s primarnim arhivskim izvorima, dok kazivanja sudionika djeluju osvježujuće na tekst... Izjave 'običnih' vojnika – malih ljudi su često vrlo tople, iskrene i nadopunjuju tekst, napose u usporedbi sa suhoparnim jezikom bojnih dokumenata...

Ova knjiga je značajan prilog unošenju svijetla na neka od najpoznatijih bojišta u Domovinskom ratu i kao takva otvara prostor i daje poticaj za nova znanstvena istraživanja događanja na ovim bojištima... Djelo daje nove spoznaje i predstavlja, do sada, najutemeljeniji prikaz događanja na svim bojištima i operacijama u kojima je brigada sudjelovala. Autor daje odgovore na neka neotvorena pitanja ili pruža nove podatke. Neke probleme je i otvorio na novi način, pa je za očekivati da će knjiga dati poticaj razvoju suvremene historiografije, napose povijesti Republike Hrvatske... Ovo je druga historiografska monografija jedne brigade Hrvatske vojske, a prva koja obrađuje cjelokupan ratni put. U tom je smislu ovo historiografski prvijenac u hrvatskoj historiografiji.

Djelo je na kvalitetan i prikladan način objasnilo jednu aktualnu povijesnu temu. Odlikuje ga širok zahvat problematike, od prvih obrambenih priprema do stvaranja brigade i sustavnog praćenja njenog ratnog puta. Važno je naglasiti da se autor nije ograničio samo na brigadu već i ostale obrambene strukture Samobora pa je knjiga zahvatila mnogo više no što bi se moglo zaključiti na temelju naziva. Knjiga je sustavna, jednostavna i omogućuje lako praćenje teksta i onima koji inače ne čitaju znanstvenu literaturu.

Opravdanost izdavanja ove knjige je nedvojbena, interes za Domovinski rat je velik i u stalnom je porastu. Ova knjiga je jedna od prvih kockica u slaganju povijesnog mozaika Domovinskog rata i zadovoljit će znatiželju šire javnosti i uže znanstvene potrebe. Držim je kvalitetnom novinom u hrvatskoj historiografiji i prilogom za razumijevanje rata uopće.

Jakša Raguž

Jakša Raguž rođen je 1972. u Dubrovniku, gdje je završio osnovnu i srednju školu. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu završio je 1997. studij povijesti i etnologije. Za vrijeme studija kao koautor objavljuje knjigu "Obiteljska zadruga Šantek iz Rudeša u Zagrebu". Od 2001. godine radi u Studijskom centru za proučavanje Domovinskog rata koji djeluje u sastavu Hrvatskog instituta za povijest u Zagrebu. Magistrirao je 2005. godine na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu s temom "Pokušaj utemeljenja "Republike Dubrovnik" 1991. - 1992." Primarno se bavi temama vezanim uz Domovinski rat. Do sada je iz te tematike kao autor objavio knjigu "Hrvatsko Poneretvlje u Domovinskom ratu", kao koautor "Sjećanje dubrovačkih logoraša 1991.-1992." te veći broj znanstvenih radova. Od travnja 1998. godine objavljuje znanstveno-popularne tekstove iz povijesti i etnologije u časopisu "Meridijani", čiji član uredništva postaje 2000. godine i gdje je objavio knjigu "Iščezli narodi svijeta". Koautor je sedam udžbenika povijesti za osnovne i srednje škole izdavačke kuće "Meridijani". Dugogodišnji je suradnik Jutarnjeg lista i Hrvatskog radija (Obrazovni i dječji program) kao i niza novina i časopisa u Dubrovniku.

KRATICE

ABKO	atomsko-biološko-kemijska obrana
ATJ	Antiteroristička jedinica
APUZ	Arhiv Policijske uprave Zagreb
BiH	Bosna i Hercegovina
b	bojna/bataljun
b/g	borbena gotovost
BG	borbena grupa
BOV	borbeno vozilo
br	brigada
BsT	beztrzajni top
CO	Centar za obavještavanje
dp	domobranska pukovnija
EZ	Europska zajednica
GINT	Grupa za intervenciju
Gr ŠTO	Gradski štab Teritorijalne obrane
GS HV	Glavni stožer Hrvatske vojske
hab	haubička bitnica
HDA	Hrvatski državni arhiv
HDZ	Hrvatska demokratska zajednica
HOS	Hrvatske obrambene snage
HPT	Hrvatske pošte i telekomunikacije
HTV	Hrvatska televizija
HV	Hrvatska vojska
HVO	Hrvatsko vijeće obrane
IZM	Izmješteno zapovjedno mjesto
JNA	Jugoslavenska narodna armija
JRV	Jugoslavensko ratno vazduhoplovstvo
KS	komada stana
kut	kutija
Larv	laki raketni vod
Lav	laki vod
LMB	laka minobacačka bitnica
MB	minobacač
MES	minsko-eksplozivna sredstva
Mpoab	mješovita protuoklopna bitnica
MORH	Ministarstvo obrane Republike Hrvatske
MTS	materijalno tehnička sredstva
MUP	Ministarstvo unutarnjih poslova
MZ	mjesna zajednica
NNNI	ništa nas ne smije iznenaditi
NS	Nastavno središte
o	omot

OG	Operativna grupa
okbr	oklopna brigada
ONZ	odredi Narodne zaštite
OS	oružane snage
OT	oklopni transporter
OTV	Otvorena televizija
OVK	Oslobodilačka vojska Krajine
OZ	Operativna zona
PAM	protuavionski mitraljez
PAT	protuavionski top
PP	Policijska postaja
PTT	pošta, telefon, telegraf
PU	Policijska uprava
PZO	protuzračna obrana
R	registrator
RB	ručni bacač
RH	Republika Hrvatska
RŠTO	Republički štab Teritorijalne obrane
RS	Republika Srpska
RSK	Republika Srpska Krajina
s	selo
SAO	Srpska autonomna oblast
s boj	samostalna bojna
SDS	Srpska demokratska stranka
SFRJ	socijalistička Federativna Republika Jugoslavija
SR BiH	Socijalistička Republika Bosna i Hercegovina
SRJ	Savezna Republika Jugoslavija
SUP	Sekretarijat unutarnjih poslova
SVK	Srpska vojska Krajine
TO	Teritorijalna obrana
TRC	Tehničko remontni centar
UHDDR	Udruga hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata
UN	Ujedinjeni narodi
UNCRO	United Nations Confidence Restauration Operation in Croatia (Operacija UN-a za uspostavljanje povjerenja u Hrvatskoj)
UNPA	United Nations Protected Area (Zaštićeno područje Ujedinjenih naroda)
UNPROFOR	United Nations Protection Forces (Zaštitne snage Ujedinjenih naroda)
VBR	višecjevni bacač raketa
VES	Vojna evidencija specijalnosti
VP	vojna pošta
ZNG	Zbora narodne garde
ZogZ	Zapovjedništvo obrane grada Zagreb
ZP	Zborno područje

IZVORI

Arhivski izvor

Vlada Republike Hrvatske: Ured za suradnju s Međunarodnim sudom pravde i Međunarodnim kaznenim sudom **(VRH, USMSP).**

Središnji vojni arhiv Ministarstva obrane Republike Hrvatske (AMORH)
Fond "151. brigade Hrvatske vojske".
Fond Glavnog stožera Oružanih snaga RH.

Arhivi Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske
Arhiv Policijske uprave Zagrebačke, Zagreb. (APUZ)
Arhiv Policijske Uprave Bjelovarsko-bilogorske, Bjelovar.
Arhiv Antiterorističke jedinice "Lučko", Zagreb.

Hrvatski državni arhiv (HDA)
Fond "Republika Srpska Krajina". ("RSK")

Državni arhiv u Sisku, Sabirni arhivski centar Petrinja (DAS, SACP)
Fond "Skupština općine Dvor na Uni". (SOD)
Fond. "26. pješadijska brigada SVK".

Udruga branitelja 151. brigade HV-a
Dokumentacija o poginulim braniteljima općine Samobor.
Dokumentacija o djelatnosti Udruge branitelja 151. brigade HV-a.

Privatni posjed
Dokumenti u posjedu članova Udruge branitelja 151. brigade HV-a; Josipa Honomihla, Franje Horvata, Adolfa Paara, Josipa Pavlića, Marijana Ratešića, Milana Tomaškovića, te preslike dokumenata u posjedu autora.

Tisak

1. *Arena* (Zagreb)
2. *Bilten 33. pješadijske brigade SVK.* (Dvor na Uni)
3. *Bilten TG 4.* (Banja Luka)
4. *Borba* (Beograd)
5. *Danas* (Zagreb)
6. *Delo* (Ljubljana)
7. *Glas srpski* (Banja Luka)
8. *Glasnik – hrvatski politički tjednik* (Zagreb)
9. *Graničar – informativni list 26. pbr. SVK.* (Hrvatska Kostajnica)
10. *Hallo 92-glasilo MUP RH* (Zagreb)
11. *Hercegovački tjednik* (Mostar)
12. *Hrvatski branitelj – glasilo OG "Posavina"* (Kutina)
13. *Jutarnji list* (Zagreb)

14. *Naš glas* (Zagreb)
15. *Novi list* (Rijeka)
16. *Novosti – samostalni srpski tjednik* (Zagreb)
17. *Obzor* (Zagreb)
18. *Panorama* (Zagreb)
19. *Prosvjeta* (Zagreb)
20. *Samoborski list* (Samobor)
21. *Samoborski tjedni list* (Samobor)
22. *Slobodna Dalmacija* (Split)
23. *Slobodni Tjednik* (Split)
24. *Večernje novosti* (Beograd)
25. *Večernji list* (Zagreb)
27. *Vjesnik* (Zagreb)
28. *Zrin – časopis za povijesna, kulturna i gospodarska pitanja hrvatskog Pounja* (Zagreb)

Neobjavljena memoarska građa

Franjo BAŠIĆ, *"Obrana položaja na Gornjim Kričkama"*.
Franjo J. BAŠIĆ, *"Ratni put 151. br. HV u razdoblju 13-20. X. 1991. g."*
Franjo BAŠIĆ i Damir KLEMENČIĆ, *"Ratni put 3. satnije 1. bojne 151. br. samoborske"*.
Franjo BAŠIĆ, *" Organizacija i djelovanje Financijske službe kao sastavnice 151. br. HV-a"*.
Miljenko BOŠKOVIĆ, *"Oluja"*.
Miljenko BOŠKOVIĆ, *"Ratni put 2. Lav PZO-a"*.
Stjepan ČRNJAK, *"Olujno u Oluji"*.
Damir DIMNJAKOVIĆ, *"Laka minobacačka bitnica 120 mm 151. samoborske brigade HV"*.
Mario DRŽIĆ, *"Mješovita protuoklopna bitnica"*.
Zdravko GAGULIĆ, *"Mobilizacija i sigurnost 1. bojne 151. brigade"*.
Jozo GRUBEŠA, *"3. bojna 151. Samoborska brigade HV"*.
Franjo HORVAT, *"Četvrta pukovnija Zagreb"*.
Franjo HORVAT, *"Samobor i Domovinski rat"*.
Vlado IVČIĆ, *"Nedovršeni dnevnik"*.
Vinko JAKLENEC, *"Logistička satnija 151. brigade"*.
Tomo JANDREČIĆ, *"Vojno redarstvena akcija 'Oluja' 2. bojna 151. br. HV."*
Vlado JURANKO, *"Sanitet 151. brigade u Oluji"*.
Milan JURIĆ, *"117. 'R' br. ZNG - Koprivnica"*.
Branko JURKOVIĆ - pismeno priopćenje.
Damir KLEMENČIĆ i Franjo BAŠIĆ, *"Zapovijed je zapovijed"*.
Dragutin KRUŠEC, *"Vod veze 151. brigade Samobor"*.
Ivica KUČANDA, *"6. samostalni haubički divizion"*.

Dragutin KUŠIĆ, *"Socijalna skrb i Domovinski rat"*.

"Lecijeva grupa" - Držislav LEOPOLD, Goran ROMIĆ, Dario ROMIĆ, Darko ŠIMUNEC, Stjepan ANDREČIĆ, Predrag GAĐA, Ivan BRUNOVIĆ, Darko FOTAK, Darko POŽGAJ i Zoran SMOLČIĆ - *"Izvješće o napadu na Trokut i Bair dana 29. 10. 1991."*

Držislav LEOPOLD, *"Napad na Trokut"*.

Vinko LISEC – pismeno priopćenje

Stjepan LJUBANOVIĆ – pismeno priopćenje.

Josip MAHOVIĆ, *"Napad na samoborsku vojarnu"*.

Josip MAHOVIĆ, *"Sjećanja"*.

Franjo NORŠIĆ, *"Obrana Subocke 09. 12. 1991. – 29. 12. 1991."*

Mladen NORŠIĆ, *"Sjećanje"*.

Adolf PAAR, *"Raščlamba preuzimanja objekata bivše JNA"*.

Adolf PAAR, *"Tako je počelo..."*.

Josip PAVLIĆ, *"Operativni sažetak bojne uporabe 3. satnije 2. bojne 151. br. HV-a"*.

Ivan PEZER, *"Policijska postaja Samobor u Domovinskom ratu"*.

Jože PRUDEUS, *"Duševni mir u godinama rata - fra Vatroslav Frkin"*.

Marijan RATEŠIĆ, *"Logistička satnija"*.

Juraj REŠETAR, *"Čista obraza u prljavom ratu"*.

Rozarijo ROZGA, *"Svi Samoborci mogu biti ponosni"*.

Dražen STUNJA, *"Povjesnica 151. brigade HV"*.

Dražen ŠIGIR Josey, *"Sjećanja"*.

Mirko ŠKILJAN, *"Vojna vježba – 'Pokupsko' 1993. godine"*.

Marijan TELIŠMAN, *"Noć, 02,30 minuta"*.

Milan TOMAŠKOVIĆ, *"Sjećanje"*.

Edi TREZIĆ, *"Nisam požalio odlazak"*.

Ivana VLAHOVIĆ dr. - pismeno priopćenje

Ivan VRHOVSKI, *"1. satnija 3. bojne ZNG"*.

Intervjui

Petar Andrašek, zapovjednik 1. bojne 1991-1995. Intervju od 12. II. 2005.

Ante Bašić, zapovjednik odjeljenja minobacača ATJ "Lučko" 1991. Intervju od 26. I. 2006.

Franjo Bašić, zapovjednik 3. satnije 1. bojne 1991-1993. Intervju od 12. II. 2005.

Srećko Budi, zapovjednik Sanitetskog odjeljenja 2. bojne. Intervju od 5. I. 2006.

Tomica Cesnik, pripadnik 1. bojne i voda PZO-a. Intervju od 14. I. 2006.

Stjepan Črnjak, zamjenik zapovjednika 1. bojne 1992-1995. Intervju od 12. II. 2005.

Željko Grom, načelnik topništva 151. br. Intervju od 12. III. 2005.

Josip Honomihl, zapovjednik minobacačkog voda 2. bojne. Intervju od 12. III. 2005

Zlatko Jantolić, zapovjednik odjeljenja veze 1. bojne. Intervju od 12. III. 2005.

Alen Klabot, zapovjednik ATJ "Lučko". Intervju od 25. I. 2006.

Ivan Kos, zapovjednik 2. satnije 2. bojne 1991-1992. Intervju od 12. II. 2005.

Dragutin Kušić, zamjenik zapovjednika 1. bojne 1991-1992. i koordinator za građane i skrb o ranjenim braniteljima 1992-1995. Intervju od 12. III. 2005.

Josipom Mahović, pomoćnik zapovjednika brigade za ONP 1991-1993. i zapovjednik brigade 1993.-1995. Intervju rađen 17. i 18. X., 19. XII. 2005. te 3. I. i 10. II. 2006.

Ivan Pezer, zapovjednik Policijske postaje Samobor. Intervju od 17. XI. 2005.

Mladen Rešetić, zapovjednik protudiverzantskog voda 151. br. Intervju od 14. I. 2006.

Milan Tomašković, načelnik inžinjerije 151. br. Intervju od 12. III. 2005.

Ivan Vrhovski, zapovjednik 1. satnije 3. bojne 1991-1992. Intervju od 14. I. 2006.

Stjepan Žinić, pomoćnik zapovjednika ATJ "Lučko". Intervju od 25. I. 2006.

Video materijali

- Emisija *Istraga* TV Nova - epizoda "Živi štit" emitirana 17. II. 2006. Snimka u posjedu autora.
- Video zapis o napadu na vojarnu JNA "Sedam sekretara SKOJ-a" u Samoboru. Autor Zvonko Vrhovčak. Video zapis u posjedu Udruge branitelja 151. Samoborske brigade.
- Video zapis o odlasku JNA iz vojarne "Kerestinec". Autor Zvonko Vrhovčak. Video zapis u posjedu Udruge branitelja 151. Samoborske brigade.
- Video zapis o polaganju prisege 151. brigade HV-a 'Samoborska', 8. II. 1992. Autor Zvonko Vrhovčak. Video zapis u posjedu Udruge branitelja 151. Samoborske brigade.
- Video zapis o povratku 151. br. s ratišta i svečanoj ceremoniji 7. VII. 1992. Autor Zvonko Vrhovčak. Video zapis u posjedu Udruge branitelja 151. Samoborske brigade.
- *"Povratak ratnika"* - video-zapis dočeka 151. br. HV. u Samoboru 14. VIII. 1995. Autor Zvonko Vrhovčak. Video-zapis u posjedu Udruge branitelja 151. Samoborske brigade.

LITERATURA

1. Smilja AVRAMOV, *"Postherojski rat zapada protiv Jugoslavije"*, Veternik, 1997.
2. Nikica BARIĆ, *"Srpska pobuna u Hrvatskoj"*, Zagreb, 2005.
3. *"Bljesak Oluje"*, Zagreb, 2005.
4. Aleksandar BOŽIĆ i Damir GORŠETA, *"153. velikogorička brigada HV"*, Velika Gorica, 2002.
5. Senka BUDIMIR, *"Pogled u sjećanje – ratne fotografije Senke Budimir"*, Bjelovar, 1996.
6. Ivica DEBIĆ i Ante DELIĆ, *"Otkos"*, Bjelovar, 1999.
7. Nebojša DEVETAK,*"Razgrtanje pepela"*, Zagreb, 1998.
8. Radovan Domagoj DEVLIĆ, *"Štraseri - didaskalije"*, Zagreb, 1993.
9. Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *"Ćukovi izvidnici"*, Zagreb, 2003.
10. Ratko DRAGOVIĆ KLEK, *Deset godina poslije*, Zagreb, 2001.
11. Veljko ĐURIĆ MIŠINA, *"Hronika Republike Srpske Krajine"* u: Republika Srpska Krajine X. godina poslije, Beograd, 2005.
12. Bejdo FELIĆ, *"Peti korpus"*, Sarajevo, 2002.
13. Zoran FILIPOVIĆ, *"Dnevnik smrti 1991."*, Zagreb, 2006.
14. Darko GRDIĆ, *"10. godišnjica osnutka i djelovanja Zapovjedništva obrane grada, ratnih brigada i postrojbi grada Zagreba"*, Zagreb, 2001.
15. Vjenceslav HEROUT, *"Ivanovo Selo – prošlost posuta trnjem i suzama"*, Ivanovo Selo, 1996.
16. *"Hrvatska Kostajnica i Zrin – stradanje hrvatskog naroda u Pounju i razaranje njegove kulturne povijesne baštine"*, (urednik Juraj Lončarević), Zagreb, 1992.
17. Hrvatski Helsinški odbor za ljudska prava, *"Vojna operacija Oluja i poslije - izvještaj"*, Zagreb, 2001.
18. Dragutin HUBAK, *"Policija na braniku Hrvatske 1991. – 1992."*, Bjelovar, 1994.
19. Aleksandar S. JOVANOVIĆ, *"Debakl Jugoslovenske narodne armije u Hrvatskoj 1991. godine"* u: Republika Srpska Krajina X. godina poslije, Beograd, 2005.
20. Aleksandar S. JOVANOVIĆ, *"Rat Srba i Hrvata 1991."*, Beograd, 1994.
21. Veljko KADIJEVIĆ, *"Moje viđenje raspada– vojska bez države"*, Beograd, 1993.
22. Ivan KLARIĆ, *"Ljudi moje ravnice - Zapisi o povijesti i zbilji Gornjih Bogićevaca i okolnih slavonskih mjesta"*, Zagreb, 1996.
23. Stjepan KOŽUL, *"Terra combusta – ratna izvješća župnika Zagrebačke nadbiskupije 1991.-1996."*, Zagreb, 1998.
24. Zdravko KRSTANOVIĆ, *"Priče iz Hada – pripovijedanje užasa"*, Beograd, 1994.
25. Mijo LAIĆ, *Obranjen Karlovac – obranjena Hrvatska*, Karlovac, 1999.
26. Svetozar LIVADA, "Kordunski rekvijem" u: *"Srpske sluge Hrvatske – Servi Croatiae"*, (urednik Jovan Bošković), Beograd, 1999.
27. Slavko LONČAREVIĆ, *"Zakorenje 1399-1999."*, Požega, 1999.
28. Slobodan MAKSIMOVIĆ, *"Petrinjski dani teku"*, Beograd, 2000.
29. Branko MARIĆ i Davor STIPLOŠEK, *"Peščenica 1990. – 1993."*, Zagreb, 1993.
30. Davor MARIJAN, *"Smrt oklopne brigade – prilozi za istraživanje rata za Hrvatsku i Bosnu i Hercegovinu 1990.-1992."*, Zagreb, 2002.
31. Davor MARIJAN, "Trijumf strategije i odlučnosti", u: *Vjesnik*, 5. VIII. 2005. prilog "Oluja – dokument vremena".

32. Branko MAMULA, *"Slučaj Jugoslavija"*, Podgorica, 2000.
33. Slobodan MILEUSNIĆ, *"Duhovni genocid 1991-1995. (1997)"*, Beograd, 1997.
34. Miloš MINIĆ, *"Ratovi u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini 1991/1995."*, Sarajevo, 2002.
35. Dražen NAJMAR, Ivan POSILOVIĆ, Marija DUJIĆ, *"Blokade i osvajanja vojarni i vojnih objekata JNA u Hrvatskoj 1991. – Grad Zagreb"*, Zagreb, 2005.
36. *"Narodnosni sastav stanovništva Hrvatske po naseljima"*, Republički zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb 1992.
37. Stanko NIŠIĆ, *"Hrvatska Oluja i srpske seobe"*, Beograd, 2002.
38. *"Novska - War time"*, (glavni urednik Stjepan Beljak), Novska, 1993.
39. *"Oluja nad Hrvatskom – kronika jednog "slučaja"*, (priredio Boris Rašeta), Zagreb – Beograd, 2003.
40. *"Olujni mir – kronologija hrvatske misije mira na Dunavu"*, (priredili Vesna Škare-Ožbolt i Ivica Vrkić), Zagreb, 1998.
41. Mile PASPALJ, *"Album iz Krajine"*, Sarajevo, 1996.
42. Mladen PAVKOVIĆ, *"Hrvatski vitezovi Domovinskog rata"*, Koprivnica, 1992.
43. *"53. samostalni bataljun ZNG-a Dugo Selo"*, Dugo Selo, 1997.
44. Ilija PETROVIĆ, *"Slavonija, Baranja i zapadni Srem – od vijeća do republike"*, Novi Sad, 1996.
45 Jakša RAGUŽ *"Hrvatsko Poneretvlje u Domovinskom ratu"*, Metković – Zagreb, 2004.
46. *"Ratni put 145. brigade HV"*, Zagreb, 2001.
47. *"Ratni zločini srpskih vojnih i paravojnih postrojbi u zapadnoj Slavoniji i Banovini 1991. – 1995."*, CPD, Sisak, 1997.
48. Danijel REHAK, *"Putovima pakla – kroz srpske koncentracijske logore 1991.. u 21. stoljeće"*, Zagreb, 2000.
49. Rozarijo ROZGA, *"Povijest djelovanja Operativne grupe 'Posavina' 9. X. 1991 – 10. VII. 1992. g."*, interno izdanje OG-a 'Posavina', Novska, 1992.
50. Milisav SEKULIĆ, *"Knin je pao u Beogradu"*, Bad Vilbel, 2001.
51. Rudi STIPČIĆ, *"Napokon smo krenuli..."*, Zagreb, 1996.
52. Petar STIPETIĆ, "Kako smo zarobili XXI. kordunski korpus", u: *Vjesnik*, 5. VIII. 2005. prilog "Oluja – dokument vremena".
53. *"Sunja i sunjsko bojište 1991. – 1995."* – katalog izložbe ratne fotografije, Sunja, 1998.
54. Nino ŠKRABE *"Branimir Pasecky – Olujne godine"*, Jastrebarsko, 2004.
55. Vladimir ŠTEFANAC, *"Iz Kostajnice na Manjaču"*, Zagreb, 1994.
56. Vladimir ŠTEFANAC, *"U logorima Manjače i Gline"*, Zagreb, 1996.
57. Timothy JUDAH, *"The Serbs. History, Myth and the Destruction of Yugoslavia"*, (2nd ed.), Yale University Press, New Haven and London, 2000.
58. Marko VRCELJ, *"Artiljerija Srpske vojske Krajine"* u: Republika Srpska Krajine X. godina poslije, Beograd, 2005.
59. Marko VRCELJ, *"Rat za Srpsku Krajinu 1991. – 1995."*, Beograd, 2002.
60. Bernard VULETIĆ, *"Protuzračna obrana Dalmacije 1991. – 1992."*, Split, 1996.
61. Denis ZIBAR, *"Oluja" jednog izvidnika"*, Zagreb, 2005.

DONATORI ZA TISKANJE MONOGRAFIJE 151. SAMOBORSKE BRIGADE

1. ZAGREBAČKA ŽUPANIJA
2. MINISTARSTVO OBITELJI, BRANITELJA I MEĐUGENERACIJSKE SOLIDARNOSTI
3. GRAD SAMOBOR
4. OPĆINA SV. NEDELJA

OSTALE DONACIJE ZA MONOGRAFIJU 151. SAMOBORSKE BRIGADE

- GRADSKO STAMBENO KOMUNALNO PODUZEĆE
- KOMUNALAC d.o.o. SAMOBOR
- UDRUGA HVIDR-a SAMOBOR I SV. NEDJELJA
- HVIDR-a ZAGREBAČKE ŽUPANIJE
- GRADITELJSTVO J. GRGEČIĆ d.o.o.
- LITTERA d.o.o.
- GRADNJA PROMET d.o.o.
- PIPA do.o.
- VODOPRIVREDA ZAGREBA d.o.o.
- VITELON
- SAMOBORSKA BANKA d.d.
- ENERGOMETAN d.o.o.
- ING 5
- TIGRA
- PURIĆ BOSCH SERVIS d.d.
- ISCAR ALATI d.o.o.
- LINDIĆ v. BOJAN LINDIĆ
- FUCHS MAZIVA d.o.o.
- STOLARSKI OBRT RUDOLF BRANKO
- VINSKI JURAJ vl. BORIS VINSKI
- TERMOMONT
- SKEN – MONT
- GRADITELJSKO PODUZEĆE SAMOBOR
- SAM-OS
- KLESARSTVO vl. ANTUN LUCIĆ
- JAVNI BILJEŽNICI GORDANA FRKOVIĆ I LJUBICA JOŽINEC
- ZAGREBAČKA BANKA d.d.
- LUCIĆ TOMISLAV
- VETERINARSKA STANICA SAMOBOR
- GRAĐEVINAR BAKULA
- ODVJETNIČKI URED MARIJA ŽUPANČIĆ
- TRGOVINA J.M. POLJAK

ISBN 953-95498-0-9